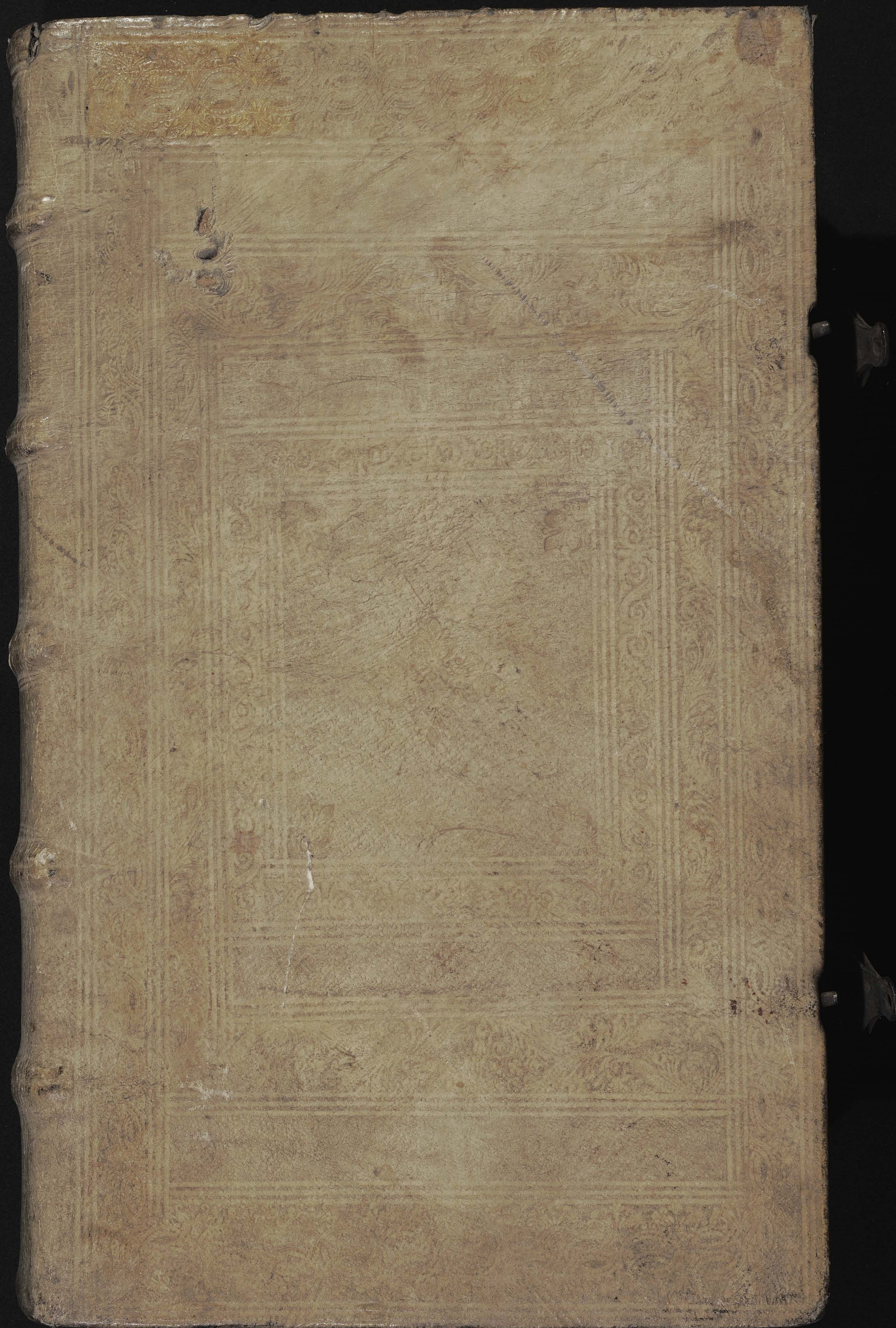

[illegible] 1700.

M. Martini [illegible] 1700 [illegible]

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ. DE JURE ET JUSTITIA.

R. P. Thomæ Młodzianovvski, Poloni
SOCIETATIS JESU.

R. Adm. Rndissimus M. Martinus Waleszynski S. Th. D. et Ssr. Canon. Cathedr. Crac. ad Bibliothecam Collegii Jesu legavit

M. Martini Grucki [illegible] 1700 [illegible]

R. P.

THOMÆ MŁODZIANOWSKI

POLONI, SOCIETATIS JESU,

PRÆLECTIONUM THEOLOGICARUM

TOMUS TERTIUS

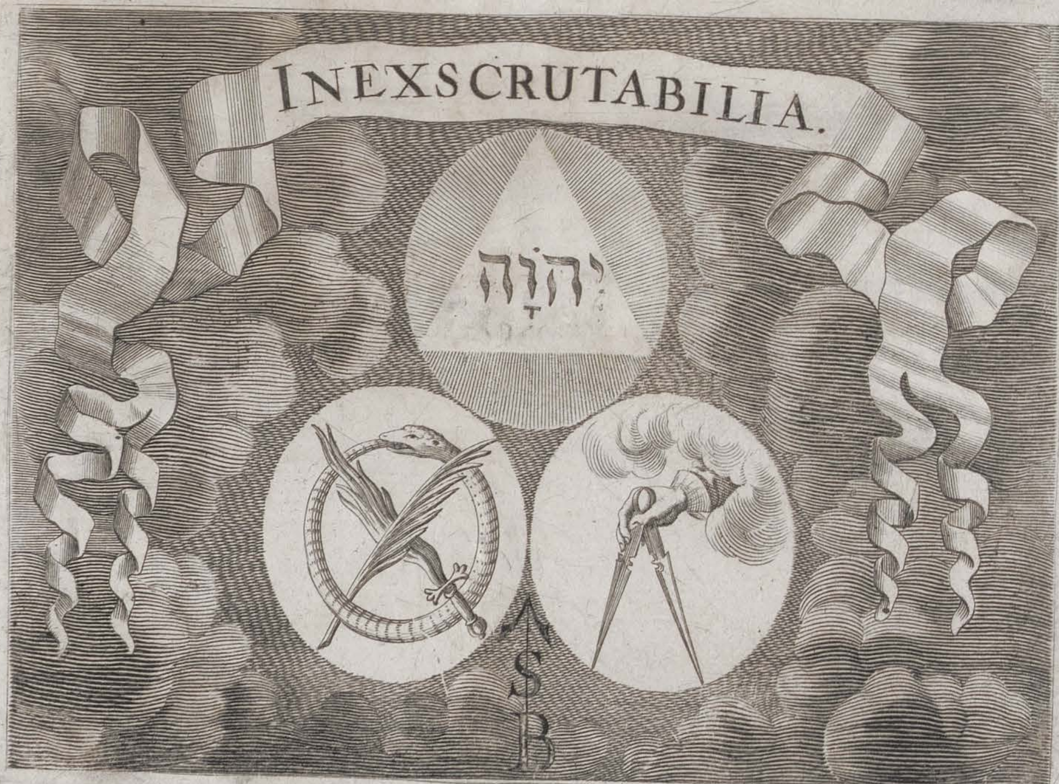
DE

JURE ET JUSTITIA, ET INCARNATIONE.

EDITIO SECUNDA

AUCTIOR ET CORRECTIOR.

Cum Gratia & Privilegio S. R. M. Poloniæ speciali ad quindecim annos.

MOGUNTIÆ ET DANTISCI

Apud SIMONES BECKENSTEINIOS.

Anno M DC LXXXII.

Speculo Justitiæ

Deum ut Hominem verè repræsentanti,

DE
JUSTITIA.

Jus altum

Quia in Altissimi Filium habenti.

DE
JURE

PRÆLECTIONES THEOLOGICAS.

Exsolvit

Mancipium suum,

T. M. S. J.

APPROBATIO.
ILLUSTRISSIMI LOCI ORDINARII.

THEOLOGICUM Opus hoc, PRÆLECTIONES De JURE & JUSTITIA, P. Thomæ Młodzianovvski Societatis JESU, olim in Collegio Posnaniensi Sacræ Theol. Professoris, complectens, à compluribus Theologis lectum, atque ob doctrinæ soliditatem, eruditionis præstantiam, accuratissimamque docendi rationem ab omnibus approbatum, jure optimo prælo mandandum, & hoc ipsum Christianæ Reipubl. perutile futurum censeo. In quorum fidem præsentes subscribo. Datum Leopoli 8. Augusti Anno Domini 1667.

Joannes Tarnovvski, Archiepiscopus Leopoliensis.
Mpp.

FACULTAS.

R. P. Provincialis Provinciæ Polonæ Societatis IESV.

PETRUS PACZANOWSKI, Provinciæ Polonæ Societatis JESU, Præpositus Provincialis.

CVm PRÆLECTIONES THEOLOGICAS, Patris Thomæ Młodzianovvski Nostræ Societatis Sacerdotis, de Justitia & Jure, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint: potestate nobis facta ab Adm. R. Pr. Nostro Joanne Paulo Oliva præfatæ Societatis Generali Præposito, facultatem concedimus ut Typis mandentur, si iis ad quos pertinet ita videbitur. In cujus rei testimonium has literas manu nostra firmatas, Sigilloque nostro munitas damus. Jaroslaviæ 8. Januarii, 1667.

Petrus Paczanovvski,
Mpp.

TRACTA-

TRACTATUS I.

De his, quæ magis speculativè noscenda in præsenti.

Magister Sententiarum nihil tractat, in speciali, de Virtute Justitiæ; plenè autem S. Thomas 2. 2. à q. 57. ad 79. Imò, & sequentibus, si includas partes potentiales Justitiæ. Eum sequendo, sit.

DISPUTATIO I.

De Essentia Justitiæ.

Omnis essentia, in quantùm definibilis est, habet rationem compositi: quia importat genus tanquam partem materialem, & differentiam, tanquam partem formalem. Hinc, ut cognoscatur essentia, prænoscendum est illius Genus & Differentia; quod etiam in præsenti facimus.

QUÆSTIO I.

Quid pro Genere dicit Iustitia?

Indubiè, Justitia pro Genere dicit, quòd sit Virtus, &, cùm non sit Virtus Intellectus: nemo enim ex eo justus est proximè, quia scit bonam esse Justitiam; vel, quid sit esse justum: hinc debet esse Justitia Virtus moralis adeoq; Virtus voluntatis. Quia verò Virtus Justitiæ, ex Communi sensu, requirit alteritatem, debet esse Virtus moralis ad alterum; quæ omnia, licèt indubitata sint, more tamen scholastico illustrari possunt. Ex quibus etiam inferes, agi hic de Justitia, non prout dicit complexionem omnium virtutum, de qua Christus Matth. 5. Nec sumitur pro gratia, quæ est Justitia nostra, eo quod nos justificet: sed sumitur pro una ex Cardinalibus Virtutibus.

DIFFICULTAS I.

An Iustitia sit verè Virtus?

Sæpius in Theologia fit Virtutis mentio, hactenus tamen à Nobis non est ejus exposita universaliter Natura, aliis difficultatibus, tempus præcerpentibus. *Nunc sit*

Punctum Difficultatis I.

Quid Virtus in Genere?

Agemus hîc, de Virtute generalissimè, hoc est, prout est, quid Commune ad virtutes, etiam physicas, quæ etiam herbis competunt, &, ad virtutes Intellectuales, Morales &c. sic sumptæ Virtutis.

Prima Definitio est. *Quod, Virtus sit Principium motus vel actionis.* Ita docet S. Th. 1. 2. q. 26. à 2. ad 1. & q. 41. a 1. ad 1. &, sic pernicitas, quæ est virtus avis, est principium celeris motûs.

Hæc definitio etiam habitibus peccaminosis convenit: nam etiam hi sunt, principium actionis, possuntque, licèt impropriè, appellari Virtus, sumpta pro vi. Sicut venenum, dicitur esse virtus occidendi, vel vis. Restringendo autem magis naturam Virtutis, addit ibid. S. Thomas q. 55. a. 1. *Quod, Virtus sit perfectio potentiæ in ordine ad actum*; quæ definitio, videtur non esse universalis; quia non convenit ipsis potentiis, quæ etiam sunt virtus: & tamen dici non poterunt perfectio potentiæ, sed potiùs ipsa potentia in suo genere perfecta. Si quis tamen, per ly Potentiæ; intelligeret perfectionem subjecti, prædicta definitio etiam potentiis quadraret, quæ sunt perfectiones subjecti.

Pressius autem definiendo Virtutem ex utraque hac phrasi S. Thomæ posset Virtus, ut sic, definiri, quod sit *Principium perfectivum subjecti, in ordine ad actum.* Hanc definitionem probat ipsa inductio, quæ ostendet illam, quibuscunque cogitabilibus virtutibus applicari posse, solis, & semper.

Quod ipsum, insistendo phrasi S. Thomæ, tali discursu proponi potest. Virtus per Arist. est, *Species quædam habitûs*; si est species habitûs, debet esse, quid permanens, difficile mobile: quia verò hoc, quod est difficile mobile, potest convenire etiam iis, quæ virtuti, quâ tali, opponuntur, v. g. vitiis; fit, ut illa qualitas, debeat esse perfectio potentiæ. Habitus enim mali, non sunt perfectio potentiæ, sed defectus ejusdem. Desumitur hoc, ex Arist. qui Lib. 7. Ph. t. 14. tractans de habitibus, tractat etiam de virtute, &, insuper hæc habet. *Virtus enim perfectio quædam est, unumquodque enim tunc maximè perfectum est, cùm adeptum est propriam virtutem, & maximè secundùm naturam, ut circulus, tunc maximè secundùm naturam est, cum maximè circulus est. Vitium autem corruptio horum & remotio est.* Ubi docet Arist. Vitium non esse perfectionem potentiæ. Quia verò perfectio uniuscujusque, spectatur in ordine ad suum finem, & ita, cum conjungimur nostro fini, qui est Deus, dicimur esse perfecti; perfectusque architectus est, qui finem suum, qui est ædificatio domûs, secundùm regulas artis, obtinet. Ideò etiam & Virtus, quæ est perfectio potentiæ, tunc perfecta consideratur; quando consideratur in ordine ad suum finem. Porrò, finis potentiæ, per ordinem ad quem consideratur ejus perfectio, est actus; hinc, quò perfectior est actus, eò supponitur major virtus; & sic: quia portatio centum, perfectior est, præ portatione decem, ideò & virtus portativa centũ, est major præ virtute portativa decem. Quod si perfectio virtutis, est per ordinem ad actum; fit, ut virtus sit perfectio potentiæ in ordine ad actum. Quod explicandum, secundùm phrases S. Thomæ, fuit.

INFER, Si Virtus est perfectio potentiæ in ordine ad actum, etiam ipse actus, erit perfectio *ut quo*, adeoq; rationem formalem virtutis, participare poterit.

SECUNDA DEFINITIO ex Arist. verbis, est, qui l. 1. Phys. t. 16. docet: *Virtutem esse dispositionem perfecti ad optimum.*

De hac Definitione, sic discurri potest. Dispositio omnis, ex hoc ipso, quia dispositio est, debet esse ad alterum, nempe ad id, quod disponit; &, si non esset ad alterum, hoc ipso dispositio non esset: non enim disponeret, sed adferret jam possessionem ejus, quod intenditur. Et, sicut Forma substantialis, qui non ordinatur ad aliud, dispositio non est; secùs calor, qui disponit ad formam substantialem: ita & omnes reliquæ dispositiones incompletionem important, desideriumque ulterioris completionis. Hocque ibi expressit Arist. *Virtutes*, inquit, *& Vitium, sunt ad aliquid.* Quodsi, omnis dispositio, est ad aliud, etiam Virtus, quæ dispositio est, per Arist. erit ad aliud.

Quia verò ipsa ratio, disponens per sui conjunctionem meram cum subjecto, quod disponit, facit illud, vel bonum, vel malum: Debet enim tribuere subjecto, cui inest, effectum suum formalem; cumq; Virtute nemo malus reddatur, sequitur, ut Virtus, sit dispositio perfecti, seu perfectiva subjecti, perfectum non inveniens, sed faciens. Propter quod etiam appellatur à S. Thom. hic q. 71. a. 2. in Corpore: *Dispositio quædam alicujus convenienter se habentis, secundum modum suæ naturæ*; quod scilicet accessus virtutis, faciat subjectum convenienter se habere. Et quia, nihil convenit alicui, quod ei contra naturam est, fit, ut faciat virtus convenienter se habens subjectum, idque secundum modum suæ naturæ.

Jam verò, illud, convenienter se habere subjectum secundum modum suæ naturæ, cum non stet in sola dispositione perfecti, ut dictum est; videndum est, ad quidnam disponat illud perfectum? & hoc Arist. dicit esse, Optimum: Dicit enim, *quod, Virtus sit dispositio perfecti ad Optimum.*

De quo ipso, Optimo, quæritur, quid sit? explicandoque, quid sit, istud Optimum, attingenda est.

TERTIA DEFINITIO Virtutis, ex S. Thoma; nempe quod *Virtus sit ultimum potentiæ.* Quo principio utitur 1. 2. q. 55. a. 1. ad 1. & a. 3. in Corpore & aliis locis. Ad quod enodandum.

SUPPONO 1. Doctrinam Arist. L. 1. de Cœlo tex. 116. qui ponit, hæc verba: *Si igitur aliquis potest movere per stadia 100. aut levare pondus, semper ad plurimum dicimus*, quasi diceret. Si detur aliquis habens tantum roboris, ut & conficere 100. stadia, & simul possit portare talenta 100. conficiendo stadia nonnisi centum, non facit hoc, quod plurimum potest, sed ad plurimum suæ potentiæ, scil. extendi potest; quia plurimum tum primum facit, cum utrumq; facit. Subdit Arist. *quamvis & partes, quæ infra sunt, possit, si & excessum, tanquam oporteat definiri potentiam ad finem excessûs*, quasi dicat, qui potest minus, si possit adhuc plus, nondum per illud minus, potentia illius exceditur, neq; venit ad finem, seu, ultra quod excedatur, jam potentia. Concluditque tex. 117. *Nihil autem*, inquit, *nos turbet, determinetur enim secundum excessus finem, id quod propriè posse dicitur.* quasi dicat: posito quod v. g. non possit aliquis portare ducenta, possit tamen portare 100. non finitur excessus per 60. sed nonnisi 100. quod 100. terminat excessum, tanquam terminus *A quo*; ita, ut incipiendo à post 100. jam fit excessus. Centumque est simul finis potentiæ: quia quod est finis, complectitur omne illud, quod potest potentia, adeoque est ultimum potentiæ.

SUPPONO 2. ex S. Thom. Quodnam sit istud ultimum potentiæ? quod ultimum, dicitur Virtus. Explicat id 1. 2. q. 55. a. 1. ad 1. dicitque quòd, quando virtus dicitur esse ultimum poten-

tentiæ, virtus sumatur pro eo, ad quod est virtus. Quod ipsum, per eundem dupliciter accipitur; pro ipso, scil. objecto virtutis; ad objectum enim est virtus, & pro actu virtutis. Quare autem objectum & actus sunt ultimum potentiæ? hæc ratio assignari potest; quia sicut meta jaculatoria, est ultimum jaciendi, metam enim intendit; ita & attingentia objecti, est ultimum potentiæ: potentia enim intendit objectum. Et sicut, ultimum est, ultra quod nihil extenditur: sicut item finis est, quo possesso, cessat motus; ita, & objectum est id, cujus habitâ attingentiâ perfectâ, nihil ultra quærit habitus, nec se ultra extendit. Actus etiam est ultimum potentiæ: quia omne ultimum præsupponit ante se alia, sique illa non præsupponeret, non esset ultimum, sed unum; & insuper, post se non supponit aliud: quia aliàs esset potiùs primum, vel intermedium, hocque ipso ultimum non esset. Porrò, quando habetur unio ipsius virtutis animi cum potentia, non dum habet virtus ultimum sui; cum priùs sit unire sese subjecto posteriùs illud disponere, sequitur, ut illud uniri virtutis, non sit ultimum ejusdem: disponere etiam non est ultimum virtutis, ut dictum supra: quia autẽ ultra actum non potest potentia; actus, erit ultimum potentiæ. Finge enim oculum non posse ulterius videre; sed omnes visiones elicuisse, jam habet ultimum suæ oculationis, estque perinde inutilis videndo, atque digitus auricularis.

Suppono 3. Quod ultimum potentiæ, & optimum potentiæ, sint idem: si enim ultimum potentiæ, non esset optimum, esset illi conveniens progressus ulterior, nempe ad perveniendum ad optimum: Optimum etiam debet esse ultimum: quia, si non esset ultimum, esset ulterior progressus in comparatione boni ultra superlativum. Quod insuper in hoc resolvitur: quia definitivè, Optimum est ultimum boni.

His suppositis

Texitur discursus. Virtus unione sui ad subjectum, faciendo illud perfectum, disponit illud ulterius: nempe ad ultimum potentiæ: h.e. complectens omne illud, quod potest subjectũ cum illa potentia, ut dictum Suppos. 1. Hoc ipsum ultimum potentiæ, licet sit, & objectum, est etiam & actus, ut dictum supposito secundo. Si actus est ultimum potentiæ, & subjecti informati illa virtute, sequitur, ut actus sit etiam Optimum potentiæ, ut dictum Supposito 3. Hoc autem explicandum fuit.

Definitione sumpta ex 7. Phys. non est contentus Vasq. l. 2. d. 7. 9. n. 4. & d. 84. num. 16, *Cum quo*

Dices 1. Arist. illic loqui, de robore & pulchritudine, non de definitione virtutis: nomineq; Optimi, intelligit ibidem Naturam.

Respondetur. Loqui, illic Arist. de virtute; pro exemplo autem non nisi, ponit robur: quia & hoc, est species virtutis, &, ad aliquid. Verba textus: *Virtus autem omnis & vitium eorum, quæ ad aliquid sunt*, quod exemplificans addit, *similiter autem* (en, particulam exemplificativam) *pulchritudo & robur*. Negatur item, per Ly *optimum* intelligere illic Aristotelem, *naturam*. Vel intelligit naturam eo modo, quo illam accipit S. Thom. definiendo virtutem per, *convenienter se habere secundùm naturam*.

Dices 2. Unius una est definitio: hic autem tres definitiones positæ.

Respondetur. Esse tres hîc definitiones diversas, quoad phrasim, non autem quoad formalitates explicativas: Omnes enim in hoc conveniunt, quòd virtus sit principium perfectivum subjecti, in ordine ad actum.

Dices 3. Dantur virtutes potentiæ seu materiæ, cui non competit habere actum. Ergo per ordinem ad actum, non definienda virtus. Rursus, illa definitio videtur competere naturæ, adeoque, non soli virtuti.

Respondetur. Materiæ non competere habere actum, qui sit motus efficientis, sed competit illi habere actum, qui sit exercitium potentiæ. Hic autem, Ly, actus; sumitur pro aliquo communi horum membrorum. Natura etiam non potest dici perfectio subjecti ipsiusmet præsuppositiva, cùm sit potiùs ipsum subjectum. Jam autem virtus, præsupponit subjectum.

Talis ergo erit Categoria virtutis. Virtus, ut sic, sic sumpta, in quantum coincidit, cum vi, vel facultate; & sic trahi potest ad vitia, abusivè & antiphrasticè: licèt enim omnis virtus sit vis; non tamen omnis vis, sine abusu & antiphrasi, dici potest virtus; consequenter, sumetur tunc virtus, ita latè ad abusivas illas locutiones, sicut sumitur ens commune ad entia, & non entia, seu negationes. Postea sequitur, virtus pressè sumpta, supra definita, quæ, in quæ membra dividatur, *ostendit*.

Punctum Difficultatis 2.

Quæ Divisio Virtutis ut sic?

Dividitur virtus, in virtutem materiæ, & in virtutem formæ. Prior illa, est virtus, per S. Thom. ad esse, posterior, ad agere. Ratio hujus divisionis ex S. Th. 1. 2. q. 55. a. 2. in corpore ex habitis. Virtus importat quandam perfectionem potentiæ: &, cum duplex sit potentia; potentia ad esse, tenebit se ex parte materiæ, quæ est ens in potentia: potentia autem agere, se tenet ex parte formæ, quæ est principium agendi, eo, quòd unumquodque agat, in quantùm est in actu. Nomine virtutis materiæ, potest

est venire emanativitas quantitatis, & aliarum perfectionum.

Virtutes Formæ, possunt dividi in virtutes Physicas: &, in virtutes intentionales. Priores illæ, sunt perfectiones formæ, in ordine ad actum Physicum. Posteriores sunt perfectiones, in ordine ad actus Intellectûs, & Voluntatis.

Hinc Virtutes Intentionales dividuntur in Intellectuales & Morales; illæ perficient Intellectum, hæ voluntatem. Virtutes intellectuales, præter divisionem in Naturales & Supernaturales, dividuntur in Speculativas, & Practicas. Speculativæ sunt, Intellectus, Sapientia, Scientia. Practicæ autem sunt, Prudentia & Ars, quamvis etiam Prudentia soleat numerari, inter virtutes voluntatis reductivè & finaliter, seu, ut loquitur S. Thom. ibid. q. 58. a. 3. ad 1. *Licèt prudentia, secundùm essentiam suam sit intellectualis virtus: secundùm tamen materiam, convenit cum moralibus virtutibus: est enim recta ratio agibilium.*

Ratio. Divisionis harum virtutum intellectualium, deducitur ex S. Thom. 1. 2. q. 56. a. 2. in (.) Cùm, ut sic, virtus, sit perfectio potentiæ in ordine ad actum, etiam virtus intellectûs illud erit, quod est perfectio intellectivæ, in ordine ad actum. Quia verò intellectus est, qui versatur circa verum; hinc, quod erit perfectio intellectivæ in ordine ad versandum circa verum, erit perfectio intellectivæ in ordine ad actum illius. Verum autem ipsum, dupliciter considerari potest, in quantùm est per se ipsum notum, &, in quantum notum, per aliud. Virtus versans circa verum, per se ipsum notum, est intellectus, seu habitus primorum principiorum. Vel ob hanc proportionem: quia sicut omnes actus intellectus, pendent elicitivè ab intellectu; ita omnes Conclusiones à primis principiis, tanquam motivis illuminativis, & unde fit deductio. Si autem, sit Verum notum per aliud, notificatio illa erit notificatio per causam, h. e. per principium influens in illam notitiam motivè, quod ipsum esse notum per aliud, tanquam, per causam, dupliciter adhuc fieri potest, vel, per causam altissimam, & hoc erit Sapientia; vel, per causam, quæ sit quidem ultima, sed nonnisi in aliquo genere, & hoc erit, Scientia. Quia autem intellectus, non tantùm sistit in speculatione veri, sed etiam se extendit ad praxim, indigebit complente se perfectione ad actus etiam practicos. Cumque ad praxim descendatur, vel faciendo, vel agendo, de quorum distinctione alibi, ad faciendum, diriget quidem ars, quæ definitivè per S. Th. 1. 2. q. 57. a. 3. *est Ratio recta aliquorum operum faciendorum*: & Prudentia insuper erit necessaria, quæ definitivè est, recta ratio agibilium.

Quod attinet ad Virtutes voluntatis perfectivas voluntatis, in ordine ad actum moralem: eas alia phrasi describit Arist. 2. Eth. cap. 2. *Virtus est habitus electivus in mediocritate, quantùm ad nos, consistens.* Et, hinc oritur divisio virtutis, spectantis medium rei, & medium rationis, de quo aliàs.

Sed jam, sub finem est necesse, totius quaternarii numeri virtutum moralium, rationem reddere. Quia habet S. Thom. 1. 2. q. 61. a. 2. in Corpore: quam placet ipsis terminis S. Thom. ponere: *Numerus aliquorum accipi potest, aut secundùm principia formalia, aut secundùm subjecta, & utroq; modo inveniuntur quatuor virtutes Cardinales. Principium enim formale virtutis, de qua nunc loquimur, est rationis bonum, quod quidem dupliciter potest considerari. Vno modo, secundùm quod in ipsa consideratione rationis consistit, & sic, erit una virtus principalis, quæ dicitur, Prudentia. Alio modo, secundùm quod circa aliquid ponitur rationis ordo, & hoc, vel circa operationes; & sic est Iustitia, vel circa passiones, & sic necesse est esse duas virtutes: ordinem enim rationis necesse est ponere circa passiones considerata repugnantia ipsarum ad rationem, qua quidem potest esse dupliciter. Vno modo, secundùm quod passio impellit ad aliquid contrarium rationi, & sic est necesse, quod passio reprimatur, & ab hoc denominatur, Temperantia. Alio modo, secundùm quod passio retrahit ab eo, quod ratio dictat: sicut timor periculorum vel laborum, & sic necesse est, quod homo firmetur in eo quod est rationis, ne recedat, & ab hoc denominatur Fortitudo, & similiter secundùm subjecta idem numerus invenitur. Quadruplex enim invenitur subjectum hujus virtutis, de qua nunc loquimur scilicet, rationale per essentiam, quod prudentia perficit, & rationale per participationem, quod dividitur in tria; id est, in voluntatem, quæ est subjectum Iustitiæ; & in concupiscibilem, quæ est subjectum Temperantiæ, & in irascibilem, quæ est subjectum Fortitudinis.*

Præter autem has Divisiones Virtutis, sunt aliæ, sed minus necessariæ: in virtutem veram, & virtutem fictam. *Jam sit*

Punctum Difficultatis 3.

Proponitur, & probatur Conclusio.

Dicendum est 1. *Iustitiam esse Virtutem.*

Probatur 1. Auct. Arist. qui 5. Eth. c. 1. sic ait: *Atque hoc quidem Iustitia virtus perfecta est, non absoluto tamen, sed, ad alterum.* Quo termino, non negat Justitiam esse virtutem, simpliciter: sed dicit, esse virtutem, quæ non sistit in solo ordine ad subjectum suum, ejusque dispositione bona, sed respicit alium. Unde inferius subdit: *Ac perfecta quidem maximè est: quia perfectæ est virtutis usus perfecta autem: quia, qui eam habet non solum secum, sed cum altero etiam, virtute, uti potest.* Idem docet S. Thom. 2. 2. q. 58. a. 4.

Probatur 2. Ratione S. Thom. Quod facit humanas operationes bonas & rectas, est Virtus: ut colligere est ex definitione Virtutis; sed Justitia facit humanas operationes bonas & rectas.

rectas. Quod ipsum probatur, tam quoad Majorem quàm, quoad Minorem. Quod reddit actum attingentē regulam rationis, secundùm quam actus humani rectificantur; est virtus. Sed Justitia est talis: dictat enim ratio suum cuique tribuendum &c. similia, quæ omnia spectant ad Justitiam.

PROBATUR 3. Vera est hæc universalis. Omnis perfectio subjecti in ordine ad actum, est virtus: est enim definitio, quæ convenit omni. Ergo vera & hæc, particularis. Aliqua perfectio subjecti, in ordine ad actum, est virtus. Sed Justitia, est aliqua perfectio subjecti in ordine ad actum. Ergo est virtus. Subsumpt. Antec. probatur Perfectio subjecti, in ordine ad actum, qui est ad alterum, reddit unicuique quod suum est. Subsumo. Sed Justitia est redditiva unicuique quod suum est. Ergo Justitia est perfectio subjecti in ordine ad actum, qui est ad alterum. Prima propositio, probatur. Si illa non esset vera, deberet ex regulis de Contradictoriis. Contradictoria illius esse vera, nempe, perfectio subjecti in ordine ad actum, qui est ad alterum, non reddit unicuiq; quod suum est: hoc autem dici non potestquia aliàs furari esset bonum. Et sicut conjunctio contradictoriorum in intellectu, est quid absonissimum; ita, & conjunctio eorundem in moralibus, est mala, secundùm proportionem cum intellectualibus. Si autem furtum esset bonum, esset talis conjunctio: nam haberet aliquis alienum, ut proprium, cum non sit proprium. Minor illa principalis, probatur, ipsa suppositione Quæstionis: de taliter enim sumpta justitia loquimur, quæ sit redditiva unicuiq; quod suum est.

OBJICITUR 1. *Nullus* est virtuosus per necessitatem. Omnis Justus, est virtuosus per necessitatem. Ergo nullus Justus est virtuosus. Ergo, neque justitia faciens justum, erit virtus. Minor probatur: quia alienum v.g. reddere est necesse, punire item malos, est necesse, &c. similia.

RESPONDETUR. Necessitatem coactivam, quæ excludit lubentiam agendi, & in ordine ad meritum, libertatem destruere rationem virtutis, sed non necessitatem quam dicit hoc principium ad hos suos actus. Explicatur distinctio. Non omnis necessitas destruit rationem virtutis. Nam, cum aliquis exercet actum virtutis, necesse est, ut illum exerceat ex suppositione, & tamen tunc, vel maximè virtuosus est; debetq; omninò dari aliqua virtus, quæ tamen necessitatur ad suos actus, v.g. liberalitas ad faciendas moderatas distributiones gratuitò de proprio, & tamen, ut supponitur, hoc virtutis est. Quia autem necessitas, quæ habetur in virtute justitiæ, non adfert destructionem potentiæ proximæ ad utrumlibet non adfert coactionem &c. ideò hæc necessitas, nec destruet rationem Virtutis.

OBJICITUR 2. Quod non compatitur secum alias virtutes, non est virtus. Justitia non compatitur secum alias virtutes: quia restitutio bonorum, non compatitur secum virtutem paupertatis: nam vult esse habentem unde reddat, &c. similia.

RESPONSUM est ad similem objectionem in materia de Pœnitentiæ virtute. Quòd omnes virtutes compatiantur se, ratione sui; licèt non compatiantur se omnes ratione extremorum: h.e. cum utrumque extremum actione honesta exerceri potest. Unde virtus justitiæ & paupertatis, compatiuntur se ratione sui, sed non compatiuntur se ratione extremorum: nam hoc, quod est habere, & ex habito dare, est extremum, ad quod attendit justitia. Jam autem extremum ad quod attendit paupertas, est non habere (supple proprium) nec ex habito dare. An autem Religiosus tueatur ad restitutionem de acceptis in seculo? de hoc, in materia morali.

OBJICITUR 3. Virtus non potest supponere peccatum: debet enim esse bona, si bona, ex integra causa, si ex integra causa, non debet supponere malum. Jam autem Justitia saltem restitutiva, supponit peccatum.

RESPONDETUR. Quod virtus supponere possit peccatum, tanquam abolendum, & destruendum: licèt, non supponat peccatum tanquam aliquid à se intentum, sed de his fusius in materia de pœnit.

DICENDUM 2. *Justitiam esse virtutem moralem.*

PROBATUR 1. Virtus, quæ ponit actiones voluntatis honestas, ut notum est, ex definitione virtutis moralis, est, virtus moralis. Sed Justitia ponit actiones voluntatis honestas: quia ponit actionem voluntatis de servando Jure indemni aliis, ponendaque æqualitate, &c. nemo enim sola cognitione debiti reddendi, fit justus. Ergo.

CONFIRMATUR insuper. Virtus respiciens bonum, est virtus voluntatis. Unde etiam virtutes respicientes verum, dicuntur esse virtutes intellectûs. Quod utrumque in hoc fundatur. Quia virtutes, sunt perfectio potentiarum: sed, non essent perfectio potentiarum, si virtutes respicientes bonum, non essent virtutes voluntatis, & respicientes verum, non essent virtutes intellectûs.

Quod ipsum probatur. Illud non potest esse virtus, & perfectio alicujus potentiæ, quod illam non juvat habendo se circa suum objectum. Et, sicut non juvatur, oculus speciebus audibilibus, vel sono: quia hæc non juvant oculum ad habendum se rectè circa suum objectum, ita nec virtus juvaret potentiam, nec esset ejus perfectio; nisi participaret de objecto illius potentiæ. Sed Justitia respicit bonum. Quod ipsum probatur. Quia speciem boni respicere, est respicere bonum. Quod ipsum probatur. Quia

ex una

ex una parte virtus potentiæ, non debet habere potentiæ rationali æquale objectum. Hinc, non nisi scientia, ut sic, vel potiùs aggregatum omnium scientiarum, & notitiarum respicit intelligibile, vel verum, ut sic, quod respicit potentia intellectiva, sed particulares scientiæ, & speciales notitiæ respiciunt certum verum. Quod si virtus potentiæ, non respicit sub eadem universalitate objectum, sub qua respicit potentia, etiam virtus justitiæ non debet respicere bonum, sub ea universalitate, sub qua respicit ipsa voluntas: sed sufficit, quod respiciat speciem boni. Ex alia parte, quod, respicere speciem boni; sit respicere bonum, inde probatur: quia de illa specie boni, vera est prædicatio, quod sit bonum; aliàs non esset species boni. Ergo respicere speciem boni, est respicere bonum. Sed justitia respicit speciem boni: quod probatur: quia respicit, ut infra probabitur, honestatem æqualitatis ad jus alienum. Ergo respicit speciem boni, est etiam honestum. Si autem respicit justitia bonum, & est virtus voluntatis, erit virtus moralis; hæc enim hîc pro eodem sumuntur.

Probatur 2. Virtutes, necessariæ sunt ad perficiendas potentias animæ. Unde illud Ethicorum, de creaturis dictum: *Nemo naturâ suâ habet virtutes.* Experientiaque docet, virtutes agendo acquiri; deberemusque omnes esse æquales virtute, si illas cum natura haberemus. Neque enim defectus virtutum, posset rejici in dispositionem & organorum ineptitudinem: experimur enim similes complexione, dissimiles virtute: &, eandem complexionem olim bonam, ita depravari, ut deterrimam. Sed si justitia non esset virtus voluntatis, non perficerentur potentiæ animæ, quod ipsum probatur: Ponamus concupiscibilem & irascibilem, esse distinctos realiter appetitus (nam indistinctio non officit, ne multiplicentur habitus intellectus, utpote potentiæ indistinctæ ab anima) tunc voluntas ipsa rationalis non haberet suam perfectionem, nisi ponatur esse illius virtus justitia. Assumptum probatur: quia actus hic, qui dicit, *volo reddere alienum*, non est actus irascibilis potentiæ, quia hæc extenditur ad circumstantiam mali amovendi: Neq; enim actus illius principium est potentia concupiscibilis: quia hæc ordinatur ad bonum delectabile acquirendum, quale non est objectum illius redditionis, per se loquendo. Ergo ille actus spectat ad voluntatem rationalem, secundùm se spectatam. Ergo justitia debet esse virtus voluntatis, quâ talis, utpote perfectio ita dictantis voluntatis.

Probatur 3. citata Auct. S. Th. 1. 2. q. 69. a. 2. & Arist. 5. Eth. c. 2. *Iustitia*, ait, *est quâ justus dicitur justi, operator ex electione.* Certè autem electio voluntatis est.

Objicitur 1. Nemo potest esse justus per actum voluntatis, nisi prævio dictamine de honestate æqualitatis. Ergo justitia complectetur in se perfectionem illam dictandi, adeoque erit virtus, quâ intellectûs, quâ voluntatis.

Respondetur. Imprimis, Argumentum multum probare: probat enim, nullam esse virtutem, quæ sit virtus, nonnisi voluntatis, cum unaquæq; requirat præcognitum.

Directè autem. Concesso Anteced. Dist. Cons. Ergo justitia complectitur in se vim illam dictandi, tanquam quid necessariò prærequisitum, applicansque objectum voluntati. Concedo Conseq. complectitur in se vim illam tanquam rationem suam, saltem partialiter formalem. Nego Conseq. Illa enim ratio saltem partialiter formalis, est alicujus virtutis, quâ sola habitâ, jam partialiter habetur virtus. Illo autem dictamine posito, nondum habetur partialiter ratio formalis justitiæ: Hæc enim non potest esse, quid commune injusto: cum tamen illa vis dictandi, etiam in injusto, quâ tali, reperitur: si enim non haberet dictamen de honestate justitiæ, per actum humanum, non esset injustus.

Objicitur 2. ex Buridano, apud Valent. disp. 5. q. 2. §. 4. Passiones appetitûs sensitivi impediunt, quominus exerceatur opus justitiæ, ut immoderata cupiditas pecuniarum, ira erga creditorem. Ergo, ut superet omnes difficultates, ponenda erit justitia, etiam in appetitu sensitivo.

Respondet Valent. Quòd, ad virtutem pertineat quidem, superare difficultates ortas ratione materiæ, huic virtuti debitę, sed non ratione materiæ aliis virtutibus debitæ; aliàs, si ad unamquamque virtutem spectabit superare quascunque difficultates ratione materiæ, non dabitur jam locus aliis virtutibus, nec jam dabitur virtus specialiter opponibilis avaritiæ, quę pecunias appetit, &c. similia.

Respondetur 2. Dupliciter potest considerari, quod ponatur virtus Justitiæ in potentia sensitiva. Primo, per modum occasionis imperandi justitiam. Et taliter poni potest, etiam in appetitu sensitivo: Nam & passio sensitiva potest dare occasionem, ut imperetur formalis actus justitiæ vel injustitiæ. Secundo, quoad ipsum formale exercitium v. g. justitiæ; sit in ipsa & ab ipsa potentia sensitiva: & sic, non potest poni justitia in potentia sensitiva: quia actus justitiæ formalis, respicit objectum formale justitiæ; objectum autem formale justitiæ, excedit potentiam sensitivam: illa enim respicit coloratum, odorabile, tangibile, &c. Justitia autem & honestas illius, nihil horum est. Quod si objectum formale justitiæ, potentia sensitiva attingere non potest, neque illius capax erit.

DIFFI-

DIFFICULTAS II.

An Iustitia sit virtus ad alterum?

DICENDUM est, *justitiam esse virtutem ad alterum.* Est sententia communis apud Taner. d. 4. q. 2. n. 4. Lugo d. 1. n. 19. Dicast. d. 1. dub. 1.

PROBATUR 1. Auct. Arist. qui 5. Eth. c. 1. sic ait: *Ac perfecta quidem maximè est*; (supple justitia) *quia perfectæ virtutis est usus; perfecta autem, quia qui eam habet, non solum secum, sed etiam cum altero, virtute uti potest.* Et inferiùs; *Ob id quoq; ipsum, Iustitia sola ex omnibus virtutibus esse alienum bonum videtur.* Accedit S. Th. q. 58. a. 2.

PROBATUR 2. Ratione S. Thom. cit. Virtus, cujus objectum est ad alterum, & ipsa est ad alterum: Objectum enim ipsum formale, ex eo quòd formale sit, specificat & format virtutem, ut Inductio ostendit. Justitiæ autem objectum formale, est ad alterum, quod probatur: quia formale justitiæ, est æqualitas, hæc autem est ad alterum: *Nihil enim est sibi æquale, sed alteri, inquit S. Thom.* Et certè, si æqualitas non esset ad alterum, relatio non esset ad aliud: æqualitas enim, est etiam quædam species relationis.

PROBATUR 3. Falsa est hæc universalis. Nulla virtus est ad alterum. Ergo, vera hæc contradictoria. Aliqua virtus est ad alterum. Sed hæc non est alia, nisi justitia. Ergo. Falsitas universalis negativæ per hoc probatur; quia falsa est hæc universalis. Nullum vitium est ad alterum, aliàs occidere alium, non esset vitium; voluntasq; illa, utpote specificata ad alterum, in volente, non esset mala: quia malitia, quæ deberet esse ex ad alterum, nulla est, sed non nisi occidere seipsum, malum foret. Ergo & illa alia falsa est. Nulla virtus est ad alterum: aliàs daretur vitium, cui nulla virtus opponere se posset, hocque ipso, illud vitium non esset vitium: quia necessarium, utpote, cui nulla virtus sit opponibilis: sicut enim vitio gulæ, non opponitur liberalitas, nec fortitudo: quia malitiæ gulæ non est opposita proportionatè bonitas libertatis, & fortitudinis; ita nec vitio ad alterum, opponetur quidquam; si non ponatur bonitas ad alterum, opposita proportionatè malitiæ ad alterum.

Rursus. Si vera est illa universalis; Nulla virtus est ad alterum, etiam vera hæc deberet esse; Nulla operatio bona, est ad alterum: consequenter, nemo alteri bene vult, donat, accipit, &c. Seq. probatur: quia daretur, actio sine principio.

Confir. Operatio aliqua ad alterum, vel potest fieri bene vel male, vel non potest: si non potest. Contra erit. Si enim id habent aliquæ operationes, cur non & illa ad alterum? essetq; vel essentialiter bona, si nunquam posset fieri mala, adeoq; vel maximè virtuosa: consequenter dabitur virtus vel exinde ad alterum: quia maxima perfectio, divinæq; similis est, non posse esse malum. Vel certè esset operatio talis, quæ non posset alia boni, nisi illa essentialiter mala; hocq; ipso non mala, ad eum modum, quo si circa objectum bonum, quod est Deus, non posset fieri essentialiter, alia actio, quam odium Dei; hoc ipso, odium Dei, non esset malum; quis autem dicit nullam operationem malam esse? quod si operatio ad alterum, potest bene vel malè fieri, hoc ipso dabitur virtus determinans, ut nonnisi bene fiat.

Neq; valet, si, dicas, illam actionem ad alterũ, esse essentialiter indifferentem, h. e. de cujus ratione sit neque esse bonam, neq; unquam esse malam: quia si aliæ indifferentes actiones non sunt tales, cur hæc una, quæ est ad alterum, erit talis? Deinde & esset illa actio essentialiter indifferens, & non esset; esset, ut supponitur, non esset autem: quia hoc non potest dici essentialiter indifferens, quod non est ad utrumlibet, sed est ad neutrumlibet. Est autem ad neutrumlibet, quod non potest melius esse, non potest esse bonum &c. pone enim indifferentiam voluntatis secundùm quam v. g. non possit unquam velle deambulare; nec possit unquam velle, non deambulare; quæ erit hæc illius indifferentia? ita & in præsenti. Dicamq; etiam lapidem esse indifferentem essentialiter ad motum: quia essentiale est illi, non posse velle movere; &, non posse se nolle movere.

Posito ergo, quod aliqua virtus sit ad alterum. Probatur, hanc non esse aliã, nisi justitiam. Tum quia, quæcunq; aliæ virtutes ostendentur, quæ sunt ad alium, sunt species, quamvis non rigorosè justitiæ, qualis est Pietas, Religio &c. Tum quia. Prudentia, non est ad alterum, sed est in bonum dirigentis se; licèt ex consequenti redundet in bonum alius. Virtutes etiam concupiscibilis, non sunt ad alterum, sed ad refrenandam concupiscentiam concupiscentis. Idemque discendum de virtutibus irascibilis. Ergo sola, saltem ex cardinalibus virtutibus, justitia, erit ad alterum. Tum quia, nulla alia virtus in sua ratione formali importat clarè, & distinctè speciem relationis ab Arist. agnitam, qui præter Unitatem & Actionẽ, ponit etiã Æqualitatem.

OBJICIT sibi 1. Dicastillo. Qui retinet suum jus illud defendendo, vendicando proprium, ab alio possessum desiderando sibi solvi, &c. similia, justè dicitur agere, & tamen hæc justitia non est ad alterum. Ergo justitia non est virtus ad alterum. Respondet Dicast. cit. num. 7. Talem justè agere, non propter actum positivum conservandi jus; sed propter actum negativum non accipiendi aliquid ex rebus alterius: ideò enim, qui res suas defendit, dicitur justè, agere: quia nihil accipit de alieno: & non violat jus alterius.

Hæc Responsio NON SATISFACIT. Quia, in communi æstimatione, & usu dicendi, non solum dicitur justè aliquis agere: quia vindicando res suas, non accipit de alieno: sed etiam

sub

sub hac formalitate, quia proprium eliberat; debuissetq; ratio reddi, cur actus ipse ille positivus, justitialis non sit, & quidem, ratio, quæ non petat principium. *Hinc*

RESPONDET 2. aliter Lugo cit. n.26. Non esse in creditore actum justitiæ propriè, & rigorosè, si desideret, ut solvat illi debitor: sicut nec ideò sum gratus, quia desidero aliquem esse mihi gratum: nec ideò sum liberalis, quia desidero te erga me liberalem. Nam licèt possim desiderare tibi hos actus, ex affectu ad honestatem objectivam illarum virtutum, illud tamen objectum non refundet honestatem propriam gratitudinis, & liberalitatis in quemlibet actum, quem terminat, sed solum in illum honestatem. Sic etiam, ille est justus, qui vult ipse non violare jus alienum, non qui vult, alium non violare jus alienum: quæ differentia ex parte objecti sufficit ad hoc, ut illi duo affectus in ratione virtutis, & in genere moris, differant. De quo eodem puncto ita discurrebat. d.3. de Pœnitent. n.30. Quòd specie differre, sit notabiliter differre: potest tamen contingere, ut, quæ notabiliter differunt in ordine ad aliquem finem, nihilominus ad aliam considerationem, non differant notabiliter. Et ita, voluntas furandi argentum, propter bonitatem argenti, differt physicè à voluntate furandi aurum propter bonitatem auri; & tamen illæ duæ voluntates non differunt specie Theologica. Simile quid accidit in virtutibus: quia duæ honestates objectivæ castitatis alienæ & propriæ, non differunt specie Physica: quia finis & motivum utriusque, est idem; differunt tamen specie morali: in hac enim consideratione multum differt, Velle me esse castum, &, velle, quod alii sint casti.

Hæc Responsio. NON SATISFACIT. Quia, præter infra dicenda, quæ contra illam applicari poterunt, non probat aliqua, quæ probanda fuerunt. Nego enim, quod actus elicitus propter honestatem propriam alicujus virtutis, non derivet suam honestatem in illum actum, nisi quis velit, sibi non nisi, illam honestatem. Nego item, quod differentia ex parte subjecti sufficiat ad hoc ut illi duo affectus in genere moris differant. Nego item, quòd, in actionibus virtutum, species eadem Physica virtutum, non sit species Moralis: nam in virtutibus, species moralis indistinguitur à specie Physica motivi: quæ enim est species moralis, nisi honestas motivi moralis? motivum autem ipsum, nihil aliud est, præter ipsum specificativum Physicum virtutis, vel vitii.

Exemplum autem illud, quod adfert, de voluntate furandi aurum, vel argentum, non convenit. Nam Physica ratio auri, vel argenti, non ingreditur Physicam rationem motivi, quâ Physica illa ratio, constituit actum moralem: sed per accidens se ad hoc habet. Jam autem, sive mihi, sive alteri, propter hanc in specie Physicam honestatem virtutis, aliquid velim, in quantum illa ingreditur moralitatem, tunc jam illa species honestatis, per se ingreditur illam virtutem, utpote motivum per se intentum.

Ut huic difficultati satisfiat, aliàs etiam in materia de Pœnitentia tractata, ubi quæritur, an etiam peccata aliena sint materiale pœnitentiæ objectum.

SUPPONO 1. hoc, quod est desiderare sibi solvi à debitore, &c. similia; in quibuscunque aliis virtutibus, contingere potest imprimis, accipiendo virtutis alicujus motivum formale, non nisi pro suo materiali, desiderando æqualitatem justitialem, propter commodum suæ fortunæ, ditationis, sufficientiæ sumptuum ad tractationem, ne irrideatur tanquam contemptui habitus per denegatam solutionem, &c. similia. Eo casu, desiderium illius solutionis, non est actus justitiæ. Ratio. Quia nihil in ratione actus justitiæ constituitur sine formali justitiæ; sed tunc non haberet formale justitiæ: hoc enim est formale, quod pro ratione ultimata actus, hic & nunc reddi potest: jam autem hîc & nunc æqualitas non potest reddi pro tali ratione, sed potius v.g. sufficientia sumptus ad tractationem.

Deinde, quando assumitur formale alicujus virtutis non nisi pro materiali, restringiturque per ulterius aliquid: videtur intercedere tacita aliqua refutatio prioris. Unde qui attendit nonnisi sufficientiam sumptuum ad tractationem, etiamsi sciret nunquam sibi reddendum, sed quia non reddendum est, ideò se habiturum sufficientiam sumptuum ad tractationem, aliquo alio, illos sumptus suppeditante, ideò, quia alius non reddidit, bene esset contentus; quod est, non attendere ad æqualitatem justitialem, quâ talem. Denique quando rectitudo Logica restringitur per hoc, quia directivè & scientificè conducit ad rectitudinem moralem, quâ talem, evadit ille actus non Logicus, sed Ethicus. In quantùm autem, hæc ipsa rectitudo moralis restringitur per rationem entis, evadit objectum Metaphysicæ. Ergo etiamsi æqualitas justitialis restringatur per aliud motivum, non erit adhuc tunc actus justitiæ.

SUPPONO 2. Hoc, quod est desiderare sibi solvi à debitore, potest etiam fieri ex motivo formali justitiæ; ita, ut ultimò hic & nunc vestiat & formet actum, honestas æqualitatis justitialis, & hic actus spectabit ad virtutem justitiæ, idemq; proportionaliter dicendum de aliis virtutibus, vel vitiis. Ratio. Tum quia. Actus vestitus consideratione entis, quâ entis, spectat ad Metaphysicam, nec potest non spectare: nec est illic distinguere, rationem Metaphysici, à ratione Scientis. Actus item vestitus consideratione recti Logicè, est non nisi Logicus. Ergo & actus virtutum moralium, erunt actus illarum virtutum, quarum formali vestiuntur.

Spe-

Specificatioq; Physica à motivo desumpta, intrante tamen cancellos virtutis, vel vitii, non discernetur à ratione moralis virtutis. Tum quia. Deberent multiplicari habitus sine necessitate, ut alius sit, qui desiderat æqualitatem in alio justitialem, & alius, qui desiderat in se. Tum quia. Ad rationem formalem talis actus, non aliud requiritur, nisi actus, & tale, motivum formale. Et, hoc probat inductio in omnibus actibus, sine disputatione, talibus. Resolviturque in illud principium: quia effectus formalis, nihil aliud est, nisi subjectum capax illius formę, & forma unita. Hic autem subjectum, quod est capax illius motivi, est actus humanus, & forma, est ipsum formale, seu motivum. Ergo resultare debebit talis actus formaliter. Tum quia. Si quid obesset, quominus ille actus, quo creditor desiderat sibi solvi à debitore, foret justitialis, id obesset: quia non esset ad alterum, sed esset ad alterum. Quod probatur? quia ille assumens honestatem æqualitatis justitialis, hoc ipso vult innexa illi æqualitati, adeoque refutat virtualiter omnia illi contraria, & amplectitur innexa: consequenter, amplectitur essentiale illius, adeoq; alteritatem: est enim impossibile velle essentiam alicujus, & nolle illius essentiæ essentialia; adeoque nolle alteritatem innexam justitiæ. Unde virtualiter hic intercedit actus. Volo solutionem debiti, non quia debitum meum est; sed, quia est debitum: ita, ut, si per impossibile, ego desiderans distinguerer à me creditore, vellem nihilominus illi satisfieri; hæcq; alteritas posset appellari, alteritas æquivalens, & moralis.

Quia tamen urgeri posset: Quod talis alteritas, non sit ad justitiam sufficiens, hinc aliter illa salvari posset. Nempe, quia actio ab illo desiderata, dicit alteritatem sufficientem: importat enim actum solutionis ponendum à creditore, in quo objecto est sufficiens alteritas, non quidem alteritas desiderantis, sed alteritas inclusa in objecto desiderato. Tum quia, ut dictum in materia de Pœnitentia. Possum benè detestari peccatum alienum, ex motivo Pœnitentiæ, ita, ut ille actus dicatur esse virtutis Pœnitentiæ. Ergo & desiderare possum ex motivo justitiæ, ut alius sit justus, ita, ut actus ille, sit actus justitiæ. Et, certè, si non esset hic actus justitiæ, vel maximè esset actus virtutis œconomicæ, vel amoris rationabilis sui; quod non potest esse: quia motivum illius actus nempe æqualitas, non est motivum amoris sui.

Suppono 3. Distinctas esse has propositiones. Desiderans sibi fieri solutionem ex motivo æqualitatis, facit actum virtutis justitiæ; & alia hæc Propositio. Desiderans sibi fieri solutionem, est sibi justus. Prior propositio non plus vult, quam actum esse elicitum ex motivo justitiæ, posterior autem requirit alteritatem juris, & obligationis; nemo autem sibi ipsi obligatur. Et sicut, dum Paulus vult à Petro satisfieri Andreæ, non est justus Andreæ Paulus, quamvis inter Paulum & Andream intercedat alteritas, quæ ad justitiam requiritur; sive illa alteritas sit naturarum, sive suppositorum: ex eo quia nō intercedit alteritas juris & obligationis. Sic, nec in præsenti, desiderans solutionem sibi fieri, erit sibi justus. Ex quo ulterius deduces, eum, qui sibi desiderat fieri gratitudinem, idq; ex motivo præciso virtutis gratitudinis, non esse tamen eum sibi gratum: quia nec sibi est obligatus. Et sic de cæteris quibuscunque virtutibus.

Quod ipsum ulterius in hoc fundatur. Quia tales denominationes, sunt denominationes ad placitum, poterantq; adstringi, ut non denominent, nisi posita alteritate, fundata in jure & obligatione, quæ, quia non intercedit, dum aliquis vult sibi fieri gratitudinem, solutionem, &c. fit, ut non debeat dici gratus, justus, &c. Et, sicut non dicitur, solvens debitor, qui habet voluntatem solvendi, eo quod solvens, supponat ex usu humano, pro actuali exhibitione debiti; Sic nec vocabitur justus, qui sibi ipsi ex motivo justitiæ desiderat fieri solutionem.

His ergo suppositis.

Respondetur 3. Desiderantem sibi solvi, justè id agere, si faciat ex motivo præciso æqualitatis, ut dixi supposito secundo; non tamen, si faciat ex alio motivo, ut dixi supposito primo; diceturque justè agere, hoc est, ponere ex motivo justitiæ actum. Sed non dicetur justè agere h. e. esse sibi ipsi justus, ut dixi supposito tertio. Et tunc ille actus, non erit quidem ad alterum, alteritate, quâ dicatur ille sibi ipsi esse justus; erit tamen ad alterum, alteritate æquivalenti & morali. Vel si hac non sit contentus, erit ille actus ad alterum, alteritate inclusa in objecto desiderato.

Quare autem non debeat dici ebriosus, quod sit temperans, etiamsi velit alium sobrium, dictum in materia de Pœnitentia. Et certè, etiam in linea justitiæ, dantur denominationes sine alteritate formali, si cætera adsint: denominatur enim aliquis justè accipiens, non tamen accipiendo suum, justus: deficiente, scilicet, obligatione, &c. Et, aliquis sibi indulgens, facit actum internum virtutis mortificationis; si honestate macerationis sui moveatur; licèt non denominetur mortificatus; ita & in præsenti: arguendo, scil. à magis noto ad ignotius, & controversum.

Expeditius etiam dici posset, talem actum esse revocabiliter, & reductivè non nisi spectantem ad justitiam, licèt in aliquo deficiat, ostenditurq; ideo hæc alteritas aliqualis, ut ostendatur revocabilitas ad formale justitiæ.

Instari potest contra hanc Responsionem. Si quis, aliquid sibi optet, est sui amans. Si quis etiam optet alteri; est etiam amans. Ergo,

go, universaliter, idem habitus; charitatis, vult & sibi, & alteri benè. Ergo, eadem virtus justi-stitiæ, circa jus proprium, & alienum versari potest.

Respond. Hanc Instantiam tria posse intendere. Imprimis, quod aliquis debeat dici justus erga se, sicut & amans sui: & hoc negandum est. Ratio, quia denominatio justi, ex usu & acceptione humana, fundata in hoc, quod etiam debeat esse virtus ad alterum quà talem, exigit, ut non cadat in eum solum, qui elicit actum justitiæ, sed in eum, qui habet alteritatem debiti; nemo autem sibi ipsi debet. Supponitur autem qui justus alteri est, supponitur, inquam, obligatus justitialiter; ita, ut si non satisfaciat, committat injuriam. Nemo autem sibi obligatur, vel injustus sibi esse potest. Secundo, potest intendere, quod idem habitus principiet amorem sui, & aliorum, adeoq;, quod idem habitus principiet desiderium solvendi sibi, & ipsam solutionem, modo fiat utrumq; ex eodem motivo; & sic huic Instantiæ debet concedi totum. Denique hæc Instantia intendere hoc potest; quod jus proprium sufficienter formet virtutem justitiæ, & versans circa jus proprium, dicatur sibi justus; & hoc falsum est, & propter usum vocis, & propter defectum illius juris in obligando, eodem, qui habet jus; cum, si illum obligaret, non jam jus, sed debitum illius esset.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

Objicit sibi secundò Lugo. Petrus potest petere, ut occidatur à Paulo, quæ petitio, est contra justitiam: quia etiam illius impletio, est contra justitiam; hinc suasio etiam occisionis, posita in illa petitione, erit contra justitiam, & tamen, non contra alterum. Ergo apparet justitiam non esse virtutem universaliter ad alterum. Item v.g. potest maritus cedere jure suo, & tamen id faceret contra justitiam: quia, & peccatum illud erit contra justitiam, & tamen cessio illa, non est peccatum ad alterum. Ergo justitia non est virtus ad alterum.

Respondetur. Jus ad vitam & conjugem, duplex esse. Quoddam privatum, & hoc cedit Petrus, & maritus, neq; tunc peccabitur contra hoc jus, ut post Lessium, docet Lugo citatus n. 19. Secundum jus est publicum, & ita Respublica habet jus in vitam privatorum, non solum auferendam, sed etiam conservandam, habet item jus in conjugem & Respublica, bonumq; commune, cui opponitur, promiscuus corporum usus. Hinc cedens jus ad vitam, vel conjugem, peccat contra hoc jus; adeoq; committit injustitiam contra alterum: hinc & occidens, vel adulter, hoc jus solum præcisè violando, committit injustitiam contra alterum.

Quod ipsum sic ulterius explanari potest. Unum idemq; Objectum capax est plurium titulorum in eo genere, in quo Objectum est. Sic v.g. in genere sciendi, una eademq; Conclusio inferri potest ex pluribus præmissis, etiam diversarum scientiarum: sic enim conclusionem de bonitate operationis intellectualis, infert & Logica, secundùm præmissas bonitatis Regularum, & Physicus, secundùm præmissas bonitatis, vitalitate clausæ, Ethicus, secundùm præmissas bonitatis actui morali inclusæ. Et Metaphysicus, secundùm promissas bonitatis, pro attributo supponentis. In genere etiam volendi, unus idemq; finis, bene appeti potest ex pluribus motivis. Sicut ergò unum idemq; objectum, capax est plurium titulorum, ita & una eademq; res, potest pluribus ligari juribus. Posito autem, quod eadem res pluribus titulis ligetur, fit imprimis, ut abdicatio unius tituli, non sit abdicatio alius tituli, & juris: hoc enim ipso, non essent illa plura jura, cum nec plures obligationes. Cum jam deobligatio unius juris, foret deobligatio alius juris: fit rursùs, ut interdum jura & obligationes omnes, sint in ejusdem manu, interdùm non in ejusdem. Et ita, jus altum, non est in manu privatorum; & unus privatus non potest cedere juri alto. Si item idem bonum duo privati possideant, unus privatus non potest cassare jus alius; quod tunc universaliter contingit, quando titulus, alius est, fundans aliud jus; vel si est simile jus, saltem est alterius personæ; tunc enim cessante una obligatione, manet alia obligatio.

Quod in præsenti sic applicatur. Ad eandem vitam, habet jus privatus, habet etiam communitas & Respublica: quæ jura duo sunt distincta, & obligatio eorundem; &, *quia* jus privatum, non subordinat sibi jus publicum, sed è converso; hinc cessio juris privati, non erit cessio juris publici, seu alti; quo posito, petens se occidi, agit contra suam vitam, ligatam jure alto Reipublicæ: adeoq; committit injustitiam, qua agit contra jus alterius; occidens etiam non agit quidem contra jus occisi, quod jam est remissum, & deobligans, sed agit contra jus communitatis, quod habet ad illam vitam. Quæ autem dicta sunt de occisione, proportionaliter dici debent; de usu alienæ, cedente marito.

Objicitur 3. Adferendo varias Instantias, quæ probant, posse esse actum justitiæ sine alteritate.

Primà Instantia est. Si aliquis tutor ex bonis clientis satisfaceret sibi, esset justus sibi, & tamen idem respectu sui, non habet alteritatem. Idemque contingit, cum aliquis thesaurarius ex bonis communitatis, sibi privato obligatæ, solvit sibi.

Respondent Aliqui. Quòd Tutor & Thesaurarius, non solvant sibi quà sibi, sed quà duplici moraliter personæ æquivalent. Unde publi-

publica persona solvit sibi, quâ privatæ, & persona tutoris sibi solvit, ut v. g. Petro. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Quia per illos, qui desiderat sibi solvere alium, non facit actum justitialem, nec potest illic subdividi persona desiderantis, in personam cui est solvendum: Ergo nec in præsenti dabitur talis subdivisio, idq; in principiis illorum. *Hinc aliter*

RESPONDETUR 2. Quod si aliquis Tutor, vel Thesaurarius faciat id, motivo boni proprii, non sit facturus actum formalem justitiæ. Si autem id faciat ex proprio motivo illius virtutis, faciet actum justitiæ, qui habebit alteritatem, non in ipso satisfaciente, sed in eo, cujus nomine facit, & cujus obligatio est sua moraliter. Sed denominabiturnè, ipse sibi justus? Videtur denominandus. Ratio, quia in primis non facit id nomine proprio, sed nomine residuę à se communitatis, quæ sufficientem alteritatem habet ab illo, prout privato: facitq; idem Tutor, non nomine proprio, sed nomine Clientis, inter clientem autem, & ipsum, sufficiens reperitur alteritas. Quando autem desiderat sibi satisfieri ab alio, non id desiderat nomine alieno, sed proprio.

Ex alio etiam capite, posset dici, sibi ipsi esse justus; quia si non intelligatur cessisse juri proprio, tenetur sibi satisfacere; est ergo in eo obligatio debiti, & solutionis, qualis non est, cum desiderat sibi solvi ab alio.

Quod autem fit in eo obligatio debiti & solutionis, sic explicari posset. Quia hæc Major certa est. Tutor obligatur ex justitia satisfacere nomine clientis, idemq; proportionaliter applicari debet, ad Thesaurarium. Ergo nisi ipse voluntaria cessione, eximat se, ab illa Majori, includetur in illa. Ergo etiam & sibi, qua creditor est, nisi jure suo cedat, debet satisfacere ex justitia. Quòd autem illa universalis sit vera. Probatur. Quia, cliens obligatur ex justitia satisfacere omnibus, nisi jure suo cedant. Ergo & tutor, cum eandem moraliter personam constituat cum suo cliente? & quia tota obligatio tutoris, pendet ad obligatione clientis, cujus obligatio est sua moraliter, fit, ut cui est obligatus ex justitia tutor, adeoque & sibi. Quia tamen hic, qui dicitur esse justus, supponitur habere propriam obligationem, nec esse moraliter alius, ratione nominis, scil. ejus, cujus nomine satisfacit; fit, ut cum hoc in tutore & thesaurario non reperiatur, non dicantur sibi ipsis justi. Hinc dici potest, conformiter ad superiora, quod non sit sibi justus: quia licèt rationes adlatæ tenerent, usurpatio tamen vocis, justus, hoc sensu non procedit; cùm, etiamsi sibi non solveret, non foret injustus: nemo enim volens injuriam patitur.

SECUNDA INSTANTIA est. Unus idemq; replicetur, occurrat sibi, & impingat colaphum, se percutiens: poterit deprecari se percussum, & quidem ex justitia. Ergo justitia non requirit alteritatem.

RESPONDETUR conformiter ad dicta in Philosophia. Quod, replicatus seipsum percutere possit. Quod attinet ad hoc, an seipsum ex justitia deprecaturus sit? duo quæri possunt. An illum actum possit facere ex motivo justitiæ? &, an sibi sit futurus justus? Quoad primum; poterit se deprecari ex motivo honestatis, quæ est compensandi bono, malum: eritque actus hic, ad alterum, æquivalenter, adeoque, actus justitiæ æquivalenter. Sed eritné sibi justus? consequenter ad dicta superius; non erit sibi justus: quia hoc nomen, justus, applicatum est ad reddendum debitum formale, ad jus formale, ita, ut scil. debitum, non sit jus, & è converso. In præsenti autem debens, est formaliter habens jus, & è converso.

TERTIA INSTANTIA est. Quòd, Christus satisfaciens pro peccatis ex justitia, non solum Patri & Spiritui Sancto, sed etiam Sibi: & tamen quoad se, sine ulla alteritate. Ergò apparet, quod ad justitiam alteritas non requiratur.

RESPONDETUR. Sicut dictum supra in simili. Christum ex motivo æqualitatis potuisse ponere suam satisfactionem, quæ respiceret alteritatem, non satisfactionis, & cui satisfit, sed alteritatem obligati, & ejus, cui obligabatur: non fuisse tamen sibi ipsi justum: quia hæc vox supponit, pro distinctione ipsiusmet satisfacientis, &, ejus cui satisfit. Addo, quod satisfactio facta à Christo, elicitivè pendebat à natura humana, quæ habebat alteritatem à Persona Verbi, cui satisfiebat, licèt dignificativè, penderet à Persona Verbi. Sed de hoc in 3. Parte.

Quando autem urgetur. Quòd omnis virtus sit bonum habentis. Ergo si justitia est virtus, non est ad alterum. Non convincit. Omnis enim virtus ex ratione sua generica, est bonum habentis: hinc, & justitia ex ratione sua generica, est bonum habentis: decorat enim habentem, quod neminem injuriet; licèt virtus secundùm suam rationem differentialem ultimo, possit esse aliqua, bonum alius.

DIFFICULTAS III.

De reliquis Prædicatis Justitiæ.

IMprimis, quærendum erit: An justitia sit virtus particularis? Deinde, an sit præstantissima virtus?

Punctum Difficultatis 1.

An Iustitia Particularis, sit Specialis virtus?

INdubiè, justitia, si non stimatur pro virtute cardinali, non est virtus specialis. Ratio, quia & es-

& esset specialis virtus, & non esset; esset quidem, ut supponitur; non esset autem: quia justitia, prout contraponitur virtuti cardinali, est complexio omnium virtutum, complexio autem omnium virtutum, non est una virtus; sicut decem, non est unitas numeri: adeoque, nec virtus specialis: hæc enim duo pro eodem supponunt: Cæterum

DICENDUM. *Iustitia, si sumatur pro virtute cardinali, in quantùm supponit pro justitia particulari, est specialis.*

Antequam probetur Conclusio:

Explicanda est vis vocis. Ly, Justitia particularis, quæ ex S. Th. hic q. 58. a. 5. cum opposito sibi membro, quod est justitia Legalis, habito fundamento in Arist. 5. Eth. c. 1. & 2. sic explicari potest. Justitia est virtus ad alterum, ut dictum supra, si est virtus ad alterum, quot modi sunt alteritatis, tot etiam erunt & virtutis ad alterum, seu justitiæ. Quia verò modus alteritatis, est considerare alterum, vel tanquam singularem, vel considerare, prout alter supponit pro tota communitate; hinc fit, ut justitia extendat se ad alterum singulariter, & ad alterum communiter, seu, secundùm quod communitas est. Et quidem incipiendo explicationem ab hac extensione justitiali ad alterum, quod alterum, communitas est. Illa sic proponitur.

Omnis communitas habet se sicut totum: si enim non haberet se ut totum, hoc ipso non esset cum aliis unitas, adeoq; communitas, sed mera solitudo, unitas uniter, non communiter. Si comunitas habet se sicut totum. inclusi in communitate habebunt se, sicut partes totius; si enim non se haberent ut partes, hoc ipso nec illud aliud haberet se ut totum; cùm totum consurgat ex nexu, & ordine partium. Quod si singuli illius communitatis, habent se sicut partes, fit, ut sicut partes sunt totius, ita & bonum partium, sit bonum totius: quæ enim est proportio partis ad totum, eadem est proportio boni partis, ad bonum totius; hinc ordo ad illud bonum totius, erit ordo ad bonum communitatis. Quia verò hic ordo, si ponatur, est bonum actuale potentiæ, debuit dari principium, in ordine ad ponendum tale actuale bonum. Et quia hoc principium erit perfectio potentiæ, hoc principium debuit esse virtus: & quia hæc virtus respicere debet, ut dictum, aliud, tanquam communitatem & generalitatem, debuit dari virtus ad alterum, seu justitia generalis. Et quia inquit S. Th. *ad legem pertinet, ordinare in bonum commune*, inde est, quod talis justitia prædicto modo generalis, dicatur justitia legalis: quia scil. per eam homo concordat legi, ordinanti actus virtutum omnium in bonum commune. Quod autem attinet ad alterum membrum, quod est, justitia particularis, ex dictis colligitur, quod cum actualis ordo ad bonum alterius particularis, sit bonum actuale, debuit illius dari aliquod principium, quod indubiè erit perfectio potentiæ, ad alterum, adeoque virtus justitiæ, quæ attendens ad bonum singularis, & particularis, benè appellari potest justitia Particularis.

Hac explicatione vocum, Ly justitia Particularis, & Ly justitia Generalis, positâ.

PROBATUR I. Conclusio. Illa est, ex communi acceptione, virtus specialis, quæ habet motivum suum speciale. Sed, ut infra probabitur, justitia cardinalis habet suum motivum speciale. Ergo.

PROBATUR 2. Si justitia cardinalis non esset virtus specialis, nec illi conveniret esse justitiam particularem. Sequela probatur, quia ex quocunq; principio justitiæ cardinali competit esse justitiam particularem, ex eodem proportionatè competit illi esse virtutem specialem. Ergo, si non competit illi esse virtutem specialem, nec competit esse virtutem particularem. Antecedens probatur. Ex termino, qui est, alter particulariter, competit illi esse particularem virtutem. Ergo, & esse virtutem specialem: nec enim est major ratio unius, quam alterius. Exinde, id etiam colligi potest, quia numerando singulas virtutes cardinales, nullius illarum habet motivum: nam nec respicit motivum dirigendi sese ad regulam rationis, hîc & nunc; quam honestatem respicit prudentia; nec respicit honestatem adversa superandi, quod est proprium fortitudinis; nec respicit honestatem refrenandi appetitum à delectationibus sensualibus, sed honestatem æqualitatis ad jus particularis. Ergo, apparet habere illam proprium & speciale motivum.

PROBATUR 3. Si justitia Particularis non esset virtus specialis, nemo prodigalis v. g. posset esse justus, vel cujuscunque alius virtutis defectum habens, Seq. probatur; quia virtus generalis debet omnes virtutes complecti: Sicut enim non est 10. si vel una desit unitas, sic etiam non erit generalis virtus si vel una desit: & tamen experimur malos in aliis generibus, in genere justitiæ, & redditionis alieni, bonos esse.

DICES. Saltem hoc sensu, justitia particularis non est specialis virtus: quia non habet motivum distinctum ab aliis. Quod ipsum probatur; quia motivum illius coincidit cum absoluta ratione, & completa honestatis inclusæ in virtute Religionis. Quod ipsum probatur; quia Religio tribuit Deo jus suum, honorando eundem; complete autem honorari non potest, nisi honoretur etiam, prout est mandans, inter mandata autem ejus, est tribuere unicuique jus suum. Ergo hoc tribuere, spectabit ad virtutem Religionis. Idemque Argumentum, mutatis terminis, probabit, quod ab obedientia non distinguatur justitia; quia obedientia mandat unicuiq; suum jus tribui.

Respondetur. Si sumatur Religio, & obedientia, secundùm rationem suam completam; hoc est, secundùm vim imperandi, sic extendunt se ad æqualitatem Justitialem. Nam una virtus potest imperare aliam. Cæterum, si complete Religio, & Obedientia sumantur, secundùm vim eliciendi actus æquales Juri alterius, & secundùm præcisam attendentiam ad æqualitatem, sic, non se extendunt ad actus Justitiæ, & objectum: sed ipsam æqualitatem, alia sibi ratione restringunt; nempe, quia æqualitate v.g. colitur Deus, consequenter dant locum speciali virtuti ad attendendum æqualitati justitiali: ad eum modum, quo, quia Rectificabilitatem operationum restringit Physica, per vitalitatem, dat locum speciali habitui Logicæ, attendendi ad præcisam illarum Rectificabilitatem. Quæ omnia infundantur in hoc principio. Habitus & virtutes in tantùm multiplicari possunt, in quantùm ipsa objecta, & motiva possunt habere specialitatem suam; in qua sisti præcise possit. Idque probat inductio, & præter inductionem, hæc Ratio: Quia cùm virtutes, & habitus objecto & motivo specificentur, sicut datur specialitas motivi, in quo præcise stari possit; ita debet dari habitus & virtus specialis; cùm secundùm numerum motivorum & objectorum, tanquam specificativorum, fit etiam numerus habituum & virtutum; ad eum modum, quo, quot sunt differentiæ animalis, tot sunt species animalium. Et sicut animal, quod est de se Ratio Communis, attendit nonnisi ad totitatem differentiarum, & secundùm illas se multiplicat; ita virtus & habitus, quæ sunt rationes communes, attendunt ad totitatem objecti & motivi, & secundùm illam, se multiplicant.

Punctum Difficultatis 2.

An etiam Iustitia Generalis, sit virtus specialis?

Dicendum est. *Iustitiam Legalem, seu generalem, esse specialem virtutem.* Ut intentum Conclusionis probetur, repetatur explicatio hujus ipsius termini, Justitia Generalis, ex supra dictis, ex S. Thom. hic q. 58. a. 6. in Corpore. In hocque ratio hujus Justitiæ Legalis stat, quod est, respicere Jus Communitatis, v.g. Patriæ, quâ tale: & insuper, ita proponitur.

Generale dicitur aliquid dupliciter. Generale Logice seu per prædicationem, sicut animal est generale ad hominem & equum, & ad alia hujusmodi: quia verò dici sequitur ad esse, licèt magis notificetur per dici, fit, ut detur generale aliquid in essendo, quale est ipsum animal ut sic, homo ut sic, &c. similia. Hæcque duo per modum unius generalis sumentur, sicut ipsum esse & dici, & sicut ipsum esse, intelligi. Secundo, est aliquid generale secundùm virtutem, sicut causa universalis: est generalis ad omnes suos effectus, ut, Sol ad omnia corpora, quæ illuminantur, vel immutantur per virtutem illius. Si comparentur hi duo modi generalitatis inter se, prima generalitas, non distinguitur ab his, quorum generalitas non distinguitur physicè: Genus enim pertinet ad essentiam speciei: in qua quia, identificantur genus & differentia, fit, ut generalitas illa, non distinguatur physicè ab iis, quorum generalitas est. Quia verò Justitia non se habet, ut genus ad alias virtutes v. g. Religionem, Prudentiam, &c. similia, fit, ut ex hoc capite, non possit dici habere indistinguibilitatem suam physicam à reliquis virtutibus; tribuitur tamen illi generalitas secundùm virtutem: quia etiam illa ordinat actus, aliarum virtutum in suum finem. Sed hæc generalitas, non arguit indistinctionem illius à cæteris virtutibus: quia generale secundùm virtutem, non est idem in essentia cum his, ad quæ est generale: quia non est eadem essentia causæ & effectûs.

Quia verò finis justitiæ generalis, est bonum comune; videndi sunt adhuc modi hujus ipsius ordinis: qui quidem modus, duplex est: Nam aliqua ita ordinantur ad bonum commune, ut actus aliquo modo non nisi ad illud ordinentur; & sic, bonum est communitatis etiam prudentia, & temperantia subditorum, &c. Et si pro taliter ordinata virtute ad bonum communitatis acciperetur justitia, non distingueretur ab aliis virtutibus.

Deinde, ita aliqua ordinantur ad bonum commune, ut illud per se, & quâ tale respiciant, attendendo ad Jus quâ tale communitatis, & hoc est justitia illa Legalis, vel generalis, quam esse specialem virtutem.

Probatur 1. Auctoritate Aristotelis 5. Eth. 1. ubi ita loquitur: *Ob id autem ipsum, & aliorum bonum, ipsa sola justitia ex omnibus virtutibus, & habetur, & est, cum sit ad alium. Agit enim ea, quæ alii vel Principi vel Reipublicæ conferunt.* Ubi vult Justitiam esse ex virtutibus unam, & quidem Justitiam legalem: quia conducentem bono Reipub: & paulo ante, cum posuisset Justitiam esse virtutem perfectam non absolutè tamen, sed ad alterum, addit adhuc illam esse præstantissimam virtutem. *Complures enim in propriis quidem uti virtute possunt, sed in iis, quæ sunt ad alium, nequeunt. Et propterea sententia Biantis illa bene se se habet: Magistratus Virum ostendit. Ad alium enim est, & in societate, jam ipse magistratus consistit.* Ubi Arist. virtutem, societatem, seu bonum commune respicientem, appellat perfectissimam virtutem. Tertio etiam Polit. c. 3. ait, *quod non sit simpliciter eadem virtus boni viri, & boni civis.* Subsumit S. Thomas, eit: *Sed virtus boni civis est Iustitia generalis, per quam aliquis ordinatur ad bonum commune.* Ergo non est eadem Justitia generalis cum virtute communi.

Probatur 2. Auct. S. Thomæ cit. Ex quo etiam hæc Ratio ponitur. Si justitia generalis non esset specialis virtus, ideò non esset, quia non esset distincta à cæteris virtutibus, quarum actus ordinat in finem; quod est bonum commune. Sed est distincta. Tum quia. Omnis causa & effectus distinguuntur inter se: Causa autem ordinationis cæterarum virtutum, est justitia generalis. Ergo. Tum quia. Charitas potest dici virtus generalis, in quantùm ordinat actus omnium virtutum in bonum commune; & tamen hoc non obstante, Charitas est virtus specialis. Ergo & justitia generalis, specialis virtus erit. Tum quia, virtus respiciens bonum divinum, ut proprium objectum, est virtus specialis: Ergo & justitia Legalis, quæ respicit commune bonum, ut objectum proprium, erit virtus specialis.

Probatur 3. In hoc, quod est Justitiam legalem esse specialem virtutem, duo includuntur, quod Justitia legalis sit virtus, & quod sit virtus specialis: utrumque illi convenit. Ratio prioris partis ex dictis est: Quia attendere ad bonum communitatis, quâ tale, est perfectio potentiæ, sicut malum, velle subrutam communitatem, quâ talem. Quod autem justitiæ Legali competat esse virtutem specialem; Ratio præter dictas est: Quia si non esset specialis virtus Justitia legalis, vel ex eo non esset: quia attenderet ad objectum valde generale, quia non est istud magis generale objectum, quàm Ens, ut Ens; quod tamen à Metaphysica ita attingitur, ut à nulla alia scientia attingatur, & tamen Metaphysica est scientia specialis. Ergo idem dicendum est, de objecto generali justitiæ Legalis. Vel certè ex eo non conveniret justitiæ legali esse virtutem specialem: quia bonum communitatis est conditio innexa singulis virtutibus. Sed hoc adhuc non obstat, quominus ad hanc conditionem, ita innexam, specialis aliquis habitus intendat. Quod ipsum probatur. Quia Ratio Entis est etiam innexa singulis objectis scientiarum, & virtutum, &c. Et tamen, hoc non obstante, adhuc, Ens quâ Ens, est objectum specialis scientiæ. Ergo idem in præsenti dicendum. Vel ex eo, quod non haberet speciale suum motivum, & objectum, ex cujus specialitate deducitur virtutis specialitas, & hoc non quia attendentia ad Jus boni communis, nulli alteri virtuti convenit.

Solvendæ hic sunt Rationes Buridani citati à Valentia.

Objicitur 1. In oppositum Auctoritas Arist. 5. Eth. 11. *Hæc Iustitia non est pars virtutis, sed integra virtus.* Et infrà. *Quid verò virtus & Iustitia hæc differat, ex dictis patet: Vtraque enim eadem est.*

Respondetur. Quando Arist. dicit justitiam esse integram virtutem, & non partem virtutis, intelligendus est, quod non particulare, seu id, quod non est integrum bonum, respiciat justitia legalis, sed bonum commune seu integrum, solumque ponit, quod formalitas virtutis in formalitate justitiæ inclusa, non sit distincta realiter.

Objicitur 2. Cum eodem. Relatio operis virtutis ad bonum commune pertinet quoque ad essentiam uniuscujusque virtutis & ita Arist. 4. Eth. c. 6. de Magnifico ait, *non enim Magnificus in suum, sed in publicum decus sumptuosus est.* Et 3. Eth. c. 6. similia habet, de forti. Ergo nulla est specialis virtus, quæ prædictum bonum intendat.

Responsum supra; Relationem operis materialem ad bonum commune, omnibus virtutibus esse communem: sunt enim bonum communitatis virtuosi Viri; Relatio tamen operis formaliter, propter bonum commune, non est innexa singulis virtutibus: ad quod bonum sic sumptum attendere, sufficit ad specialitatem virtutis.

Instat. Si ex eo justitia legalis habet specialitatem virtutis, quia respicit bonum commune quâ tale formaliter, debebit etiam dari virtus specialis, quæ respiciat bonum commune domûs, dicaturque justitia domestica, quod tamen nemo admittit.

Respondet Esparza q. 11. ad 2. cum Arist. & S. Thoma: dari talem justitiam. Posset aliter satisfieri huic difficultati; nempe hoc, quod est intendere bonum communitatis, quæ est domûs, quantum ad præsens, ex duplici motivo fieri posset. Imprimis, ex motivo: quia quamvis parva, communitas tamen est, præcisè; que attendendo ad formalitatem hujus communitatis, & sic hæc virtus non erit distincta à justitia legali, ut sic. Ratio. Tum quia, universale identificatur pro statu physico particularibus. Ergo & bonum commune ut sic, bono huic communi in particulari, & huic alteri. Ergo, ad eundem habitum utrumque spectabit: sicut ad eundem habitum Physicum spectat consideratio ut sic Corporis v. g. naturalis, & talis Corporis, ad eundem item habitum Logicum, spectat Logicæ definitio, ut sic, & hæc definitio; & sic de reliquis habitibus. Tum quia, quæcunque difficultas ostendetur in attendendo ad bonum familiæ, præ difficultate in attendendo ad bonum communitatis, hæc difficultas orietur, non ex ratione formali communis boni, quâ talis, cum utrobique eademque formalitas reluceat, idemque motivum specificans, sed tota difficultas erit, tenens se ex parte materiæ. Jam autem difficultas materiæ non specificat habitus, imò nec artes: hinc eadem statuaria fingit ex cera & ligno Mercurium. Tum quia, universaliter, ubi reperitur motivi identitas, ibi est & formale habitus idem, ut inductio ostendit; & ratio probat, quia illius solius alietas discernit,

cernit, habitus, utpotè specificativa ratio, habensque se ita ac rationalitas vel rugibilitas, quę sola distinguunt hominem & leonem. Cum ergò hic, ut supponitur, habeatur motivi identitas, quia supponitur esse motivum bonum domûs, quatenus commune est, fit, ut sit etiam eadem species. Deinde hoc, quod est attendere bono domûs, potest fieri ex motivo ditescendi v.g. providendi in senium, honorem per hoc augendi, &c. similia: & eo casu illi bono communitatis parvæ, quæ est domus, non attendit jam justitia Legalis, sed rationabilis amor sui, & alii similes, proportionati habitus.

Objicitur 3. cum eodem. Si non pertineret ad quamcunque virtutem operari ex intentione boni communis, sequeretur posse virtutem malè operari, quod est absurdum. Sequela probatur. Nam si actus alicujus virtutis, puta temperantiæ, sit laudabilis secundùm alias omnes circumstantias, & malus duntaxat ob defectum circumstantiæ finis boni communis, poterit exerceri per temperantiam, si ad eam quidem ea circumstantia non pertinet.

Respondetur. Quòd imprimis suppositio sit impossibilis: quia ratio boni communis, inquantum circumstantionat ipsum actum temperantiæ, est innexa omnibus illis circumstantiis, spectantibus ad perfectionem actus. Sed quidquid sit de hoc, directè dici potest. Hoc, quod est actum temperantiæ reddi malum ob defectum circumstantiæ finis boni communis dupliciter contingere potest. Imprimis ob defectum non serendi se in illum finem, & ob actum positivæ nolitionis, & contemptus boni communis; posterior hic actus malus est, non quidem ex aliquo referibili in ipsum formale temperantiæ, sed ob annexum actum disordinatum, qui est contemptus boni communis. Si autem sit prior defectus; dupliciter adhuc contingere poterit. Imprimis, negligendo actum imperare, qui sit intentio boni communis, & tunc ille actus temperantiæ non erit malus, sed imperfectus, imperfectione tali, quæ potest contingere etiam circa alias virtutes. Secundo potest contingere ille defectus ex mero dictamine, quod ad temperantiam non spectet intentio boni communis, quo casu non redditur ille actus malus, quia non facit tunc temperantia contra debitum, cum illa, quâ talis, bonum commune quâ tale non teneatur intendere.

Punctum Difficultatis 3.

An Iustitia sit Virtus præstantissima?

Explicat 1. Valent. & Ponit 1. Quòd scilicet justitia non sit præferanda virtutibus intellectualibus v. g. Prudentiæ, quod item Legalis, sit perfectior aliis omnibus virtutibus moralibus. Ratio, quia habet pro objecto bonum commune, quod præstat cuicunque bono particulari. Aliam etiam rationem hujus assignat: quia imperat omnibus virtutibus moralibus; sed hoc imperium non attollit illius dignitatem, cæteris paribus: quia ad invicem virtutes habent Jus sese imperandi.

Ponit Rursus Valentia. Misericordiam non esse perfectiorem simpliciter omnibus virtutibus moralibus: Ratioque est, quia misericordia non est formaliter charitas, licèt ad eandem revocari possit: ea autem quæ ad aliquid reduci & revocari possunt, non est necesse habere dignitatem ejus, ad quod revocantur; aliàs cum sanitas pomi sit revocabilis ad sanitatem animalis, deberet habere dignitatem animalis. Quod autem Misericordia non sit formaliter charitas: Ratio est, quia potest aliquis moveri, non titulo amoris, sed titulo meræ honestatis, inclusæ in subventione miseris: non autem titulo bonitatis, inclusæ in afflicto: ipsique in nobis experimur, alium affectum esse benefaciendi ex amore, & alium benefaciendi, quia miser est, quia sublevatione indigens; titulus autem miseriæ hic formaliter spectat ad misericordiam, in quantum misericordia specialis virtus est.

Ponit 2. Pietatem excellentiorem esse justitiâ particulari. Sed hoc etiam limitatione sui indiget, quia si nomine Pietatis veniat species aliqua justitiæ generalis, sic benè superior erit præ particulari: quia etiam ipsa bonum commune suo modo attendet. Sed si nomine Pietatis, veniat justitia, quæ sit justitia particularis, licet, ut dicunt, non rigorosa, sic non excedet principale suum; sicut nec alia revocabilia suum principale excedunt. Et certè laudabilitas tota Pietatis stat: quia est quædam species justitiæ, quamvis non rigorosa. Ergo ipsa justitia rigorosa, multo erit excellentior: ad eum modum, quo lux imperfecta, hoc est crepusculum expellit tenebras, multò magis expellet lux meridiana.

Ponit 3. Quòd Religio sit excellentior justitiâ: quia objectum cui, nempe Deus, longè est excellentius quàm quodcunque aliud reperibile in justitia, sive Legali, sive Particulari.

Concludit tandem Valentia, justitiam particularem perfectiorem esse aliis virtutibus moralibus, quæ sunt circa bonum proprium, moderando passiones. Rationem dat. Tum quia, æqualitas ad jus alterius, majorem habet affinitatem cum præstantissima parte hominis, scilicet cum parte rationali, à qua nimirum sola potest id objectum percipi: cum tamen virtutes moderatrices passionum habeant objectum sensibile. Tum quia, objectum justitiæ, cum sit bonum alterius, trahit secum communicationem cum altero, in quo resplendet maximè ratio boni. Tum quia, objectum justitiæ maximè

ximè conducit ad bonum commune societatis humanæ, quod existit ex recta habitudine hominum inter ipsos.

Cæterum hæ duæ rationes postremæ, non sunt convictivæ.

Non secunda; quia multæ sunt virtutes trahentes secum communicationem cum altero, quæ tamen non sunt præstantissima virtus, talis est Magnificentia: nemo enim sibi, sed alteri Magnificus est. Fortitudo item defendens bonum commune, &c. similia, quæ cum nobilius bonum exponat, nempè ipsam vitam, nobilior deberet esse.

Non est etiam convictiva tertia Ratio: quia societas humana non est quid distinctum realiter ab ipsis hominibus individuis, hinc bonum individuorum, est bonum societatis; & tamen individuum bonum consurgit etiam ex aliis, non ad alterum, virtutibus; consequenter, præcisa ratio boni communis, consurgens ex recta habitudine individuorum inter se, non est prælativa unius virtutis supra alias.

Ex quibus, Inferes. Hanc explicationem valentiæ, adferre aliqua vera, & aliqua dubia, præcipuè in modis probandi intentum.

Explicat Secundo, Esparza. Et, cum supponat justitiam Legalem esse excellentiorem cæteris virtutibus: attendit enim ad bonum commune, quod particularibus præstat, habereque eam præeminentiam, quam habet finis respectu mediorum; tandem de justitia particulari sic discurrit. Quod justitia particularis sit magis conspicua, magisque plausibilis ex sua natura, quam cæteræ virtutes morales, sive perfectiores, sive imperfectiores sint intrinsecè. Cujus rationem dat: quia aliæ virtutes morales consistunt in medio inter duo vitia, quorum alterum excedit, alterum deficit à ratione medii. Unde fit, ut medium ipsum appareat defectuosum, cum comparatur ad extremum excedens, appareat verò excedens, cum comparatur ad extremum deficiens. Quapropter uterlibet vitiosus confundit facile virtuosum cum altero vitioso, difficileque agnoscit virtuosum, ut talem. Quod desumitur ex 2. Eth. c. 8.

Jam autem justitia, est quidem media inter duo extrema vitiosa, non tamen inter duo vitia; atque inde ex comparatione cum utrolibet extremo vitioso, agnosci facile potest, cum neutrum ex illis extremis opponatur alteri, sed sola virtus utrique.

Deinde aliæ virtutes non consistunt in indivisibili ex parte objecti: contingit enim alium esse magis, alium minus liberalem, atque ideò unum magis accedere ad alterum ex extremis vitiosis, quàm alium. Unde facile confunditur virtuosus cum vitioso. Justitia autem consistit in indivisibili ex parte objecti: ideoque omnibus maximè conspicua est. Rursùs, æstimatio & plausus aliarum virtutum devinctus est certis nonnisi opportunitatibus, non usque adeò frequenter occurrentibus: Fortis enim æstimatur tempore belli, contemnitur tempore pacis. Justitiâ autem in bello, & pace est necessaria, & æque æstimabilis.

Denique, cum justitia solum tribuat unicuique quod suum est per se ac directè, nullam ex proximo, cui id tribuit gratiarum actionem, aliamvè retributionem, aliamvè retributionem, meretur, præcisè ex natura sui operis. Reliquæ autem virtutes, cum tribuant proximo, quod nondum erat ipsius, movent accipientem ad gratitudinem ac remunerationem. Quare exercitium cæterarum virtutum magis est obnoxium sinistræ opinioni de intentione operantis, turpis lucri causa &c. Claritudo autem, & plausus proprius virtutis, pendet ex opinione de recta intentione operantis. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia. Non attendit ad intentum: quia hic non quæritur. An justitia sit virtus? quæ facillimè possit discerni à non virtutibus, sed est intentio loquendi de excellentia illius intrinseca, quam habet, perfectioneque prædicationum exsuperante aliarum virtutum prædicata. Tum quia, quod virtus stans in medio appareat comparatè ad illa extrema vitiosa; si sit res de malè judicante intellectu: id in præsenti nihil convincit: quia perversè judicans, malum censebit, etiam restituere alienum. Si autem res sit de judicante secundùm exigentiam objecti? nego quod virtuosus facile confundatur cum vitioso, & si quando aliæ virtutes sunt mediæ inter duo vitia, possunt trahi facilè ad alterutrum; cum justitia, per explicantem, stet inter duo extrema vitiosa, cur ad alterutrum facile trahi non poterit? Tum quia, quod adfert, alias virtutes non consistere in indivisibili, si sensu sit, illas habere actus minùs & magis heroicos, itemque gradualem suam intensionem, hoc non dejicit, sed auget excellentiam aliarum virtutum, estque commune ipsi etiam justitiæ: Si autem sensus sit, alias virtutes non consistere in indivisibili, hoc est, non habere prædicata, in quibus essentialiter stent, qualis indivisibilitas est in omnibus etiam pluralitatem partium admittentibus, imò in ipso decennario v. g. numero; falsum est, quòd hoc sensu virtutes non stent in indivisibili. Si autem hoc sensu stant in indivisibili, cur non æque præstantes erunt, ac justitia? Tum quia, quòd fortis tempore pacis, non æque æstimetur, si sensus sit, non æque æstimari debet, falsa est propositio. Si autem sensus sit, non æque sui exercitium habet, vera est propositio, sed non suadens excellentiam, præ aliis, justitiæ. Ratio. Quia cives malunt tempore belli, ut hîc & nunc pugnes, quam ut contractus justitiales celebres: & tamen, hoc minimè obstante, præfertur justitia aliis virtutibus. Tum quia, præcisus etiam hic titulus, quod justitiæ exercendæ major sit opor-

sit oportunitas: excellentiam illius non salvat. Nam, imprimis, aliæ virtutes comparatæ inter se, excedunt sese, & non rarò hæ maximè, quarum minima oportunitas, ut actuum heroicorum, actûs Martyrii, & tamen hic actus præfertur à Christo reliquis actibus. Rursùs, sicut in naturalibus, obvia sunt minimæ æstimationis; numerusque pretium demit; cur pariter in moralibus idem non dicendum? Imò spectabit hoc ad ordinem naturæ, ut excellentissima rara sint: idque ideò, quia excellentissimorum rara principia; hinc ne occasiones illæ essent supervacaneæ, raræ à natura debuerunt ordinari.

Insuper actuum ipsorum justitialium aliqui frequentius, alii rariùs fiunt; numquidne jam hoc solo titulo, illi, qui ordinariè fiunt, magis erunt illustres? Tum quia. Ultimum punctum attolendi justitiam supra alias virtutes; non convincit. Nam quamvis justus faciat, quod debet, reddatque unicuique quod suum est, non minus adhuc laudabilis est; quis enim eum non laudet, si non dirigat restitutionem ad finem vitiosum, quia illam v. g. potest dirigere ad captandam gloriolam: quis item non laudet justum in circumstantia plurium longè injustorum? si item reddat tempore difficili, &c. similia; quibus videtur fieri retributio pro actu justitiæ. Quod autem non det suum, sed reddat alienum, adhuc dejicit dignitatem virtutis, sicut dejicit dignitatem obsequii, aliàs ab obligato facti. Sique modus est attollendi virtutes, eò quòd faciant non debitum; is etiam erit modus deprimendi justitiam: cùm in actu illius intercedat jus, & debitum, neque ab hoc debito absolvat justitia: quod autem hoc ipsum debitum voluntate libera, & æque, ut ita dicam, titulo libertatis, gratuita facit, atque dum ponitur actus v. g. magnificentiæ, id etiam non attollit dignitatem justitiæ, quia sicut aliarum virtutum actus, ex libertate facti, modò sint morales non merentur maximum plausum; ita nec merebitur justitia; præcipuè, cum in exhibitione illius actûs, maximas partes obtineat æque libera voluntas. Et sicut scriptura laudat probum: quia cum potuisset facere mala, & non fecit: ita verissimis scripturæ laudibus proportionando laudes objectivas aliarum virtutum, hæc deberet esse præstantissima, quæ, cum posset non facere, facit, adeoque ponit indebitum. Hinc etiam opera supererogationis attolluntur supra alia opera; justitia autem facit quod debet. Denique sicut actus heroicissimi charitatis per hoc non redduntur viliores, quia sunt obnoxii variis interpretationibus, hæque interpretationes sunt contemnendæ à viris cordatis; ita nec subdentur per hoc aliæ virtutes justitiæ: quia justitia non est obnoxia variis interpretationibus.

Stando tamen in mente S. Thom. q. 58. a. 12. Explicandum est, quomodo justitia præemineat inter omnes virtutes morales: dicitur morales, ut excludantur virtutes, quæ non tam ad nostros mores, inter nos regulandos, spectant, quàm versantur circa Deum, vel tanquam objectum, ut in virtutibus Theologicis, vel tanquam finem cui, quomodo circa illum versatur Religio.

Punctum Difficultatis 4.

Suadetur hæc præstantia.

PRÆMITTO I. *Anima nostra, sive identificet sibi suas potentias, sive non, dat nihilominus locum, ut una potentia, vel re, vel formalitate excedat aliam*: Et sic indubiè, per omnes, potentia intellectiva excedit visivam ocularem, non quidem excessu entitativo, si hæ potentiæ identificantur; sed excessu formalitatis, oriundæ à diversis connotatis nobilioribus, vel minus nobilibus; & ita connotatum intellectionis spiritualis, ad quod dicit ordinem intellectiva, nobilius est præ connotato visionis corporalis, adeoque formalisat, & ponit potentiam intellectivam nobiliorem, præ visiva; quæ etiam entitativè est dignior præ visiva, si sunt distinctæ hæ potentiæ realiter. Quæ dignitas non solum est inter potentias, quæ intra proximum genus idem non continentur, ut non continentur intellectiva & visiva, sed etiam inter potentias, proximum etiam idem genus participantes, quales sunt, ipsæ potentiæ sensitivæ, inter quas potentiam tactivam ignobilissimam appellat Arist. & animalibus etiam imperfectissimis debitam: quod si dignitas potentiarum potest esse, etiam inter potentias, idem proximum genus participantes, poterit etiam esse inter potentias idem genus quod est appetitus, participantes; & quia possumus appetere aliquid, vel tanquam bonum nonnisi rationale, adeoque extra sphæram positum brutorum, vel aliquid commune etiam brutis, idque vel concupiscendo sensualiter, vel irascendo, fit, ut triplex consurgat appetitus, rationalis, concupiscibilis, irascibilis: quas inter potentias appetitivas nobilissima est appetitiva rationalis: quia etiam nobilissimum objectum, circa quod nobilissimo etiam modo versatur, habet: nempe bonum naturæ rationalis.

PRÆMITTO 2. *Quòd si inter potentias appetitivas præstantissima est potentia appetitiva rationalis; etiam comprincipia virtuosa, adjuvantia hunc appetitum, debent esse, proportionaliter loquendo, præstantiora comprincipiis virtuosis, adjuvantibus ignobiliores appetitus*, quod ipsum sic ulterius explanatur. Res aliqua, quo perfectior & nobilior est, eò perfectiora determinat sibi principia, saltem titulo proportionis, ad quam Deus, & natura attendunt, horrentque

tanquam

tanquam monstrum, improportiones. Probat hoc Inductio. Nam tribuimus Angelis, quo perfectiores sunt, eò perfectiores & universaliores species, ex solo titulo, quia magis sunt proportionatæ: & si non concederentur magis universales, saltem concedi deberent perfectiores in entitate, continentiaque nobiliorum prædicatorum: Anima etiam, quæ præstantissima est, inter formas, præstantissimum comprincipium v. g. intellectum sibi vendicat, imò & ipsa organa totiusque corporis magnificentiorem structuram, sibi determinat.

Quorum omnium hæc ulterior, Ratio est: quia primus custos & Auctor proportionis, est Deus, & natura, cui proportioni contraveniretur, si digniori agenti non offerrentur digniora comprincipia. Hinc v. g. dedecet hominem rostrum avis, vel ungula bovis; imò si non haberet vim elevandi comprincipium, hoc ipso non esset illud agens dignius: restringeretur enim in dignitate agendi per comprincipium ignobilius, maluitque natura providere proportionatum comprincipium, quam tum primum suos defectus suppleri; & sicut, si daretur optio animæ, malletne intellectum, an sensum communem ingeniosissimi animalis? vel, malletné Symmetriam pulcherrimæ avis, saltem quoad aliqua? eligeret nonnisi hanc Symmetriam, quam habet: ita natura & Auctor naturæ, quæ tales appetitus prævertit, providet illis proportionata principia. Quia autem appetitus rationalis est dignior reliquis, etiam comprincipia illius erunt digniora: consequenter, justitia, quæ est comprincipium virtuosum debitumque nonnisi appetitui rationali, estque in illo tanquam in subjecto, dignior erit.

PRÆMITTO 3. *Iustitiam, esse nonnisi appetitui rationali debitam, inde convincitur.* Datur proportio inter noscitivum & appetitivum. Hinc appetitus sensitivus non illuminatur in sua cæcitate per notitiam rationalem: nam hic nescit delectabilia spiritualia, quæ non est natus appetere appetitus sensitivus: & per notitiam sensualem, non illuminatur appetitus rationalis: quia hic non prosequitur voluptates corporales, ut tales: notitia enim, qua illuminantur animantia ad manducandum fœnum, per cognitam illius ad se convenientiam, non excitat, nec excitaret appetitum hominis, ad comedendum idem, sicque de reliquis, quæ ostendunt dari proportionem inter noscitivum & appetitivum. Quod ipsum in hoc ulterius fundatur: quia cum natura intendat semper bonum, etiam conferendo noscitiva principia, idem intendere debuit. Quia verò hæc bona non tantum sunt sensibilia, sed & spiritualia, debuit dari principium in creatura, corpus & Spiritum habente, utriusque boni perceptivum: quia verò perceptio hæc, non tantum perfici debuit tractione boni ad se, quod fit per repræsentationem intentionalem, quæ ponit possessionem objecti intra noscentem: sed etiam perfici debuit, per tractionem, quâ objectum bonum, trahat potentiam ad se, debuerunt esse potentiæ trahibiles; & hi sunt appetitus. Et quia bona trahentia non tantùm erant sensibilia, sed etiam spiritualia, debuit dari appetitus trahibilis, non solum sensitivus, sed etiam rationalis, ad servandam scilicet proportionem inter noscitivum & appetitivum, ut videlicet noscitivo rationali, responderet appetitus rationalis, & noscitivo sensitivo, appetitus sensitivus. Quodsi datur proportio inter noscitivum rationale & appetitum rationalem, id dicitur nonnisi appetitus rationalis velle, quod nonnisi noscitivum rationale attingit: in hoc enim, ut dictum est, hæc proportio consistit. Cum autem honestatem æquitatis ad jus alterius, nulla alia potentia attingat, præter intellectum: est enim æqualitas illa non objectum sensuum; neque enim est vel colorata, ut percipiatur ab oculo; vel sonus, ut audiatur &c. fit, ut illam nonnisi intellectus percipiat: adeoque, ex dicta proportione inter noscitivum & appetitivum, debet illam nonnisi appetitus rationalis prosequi.

PRÆMITTO 4. *Quod virtus nata prosequi aliquod bonum, sit virtus ejus potentiæ animæ, quæ illud bonum prosequitur.* Ratio præmissi est, imprimis inductio. Nam bonum v. g. quod prosequitur Metaphysica; est verum reperibile in ente, quâ ens est, spectatque Metaphysica ad intellectum, non ad voluntatem. E contra Charitas, cùm sit nata prosequi bonum, quâ tale, virtus est, non intellectus, quæ ad verum attendit, sed voluntatis; cujus est attendere bono, quà tali. Idem videre est, non tam in habitibus, quàm in habilitatibus receptis in organis: nam habilitas Cytharisandi recipitur in manu, cujus est bonum, artificiosa tactio Cytharæ, & saltatoria facilitat non manus, sed pedes: eò quod saltus, sit bonum pedum.

Quod ipsum ulterius, in hoc fundatur. Quia regula universalis dividendi virtutes per potentias, debet esse aliqua: cùm ergo non sit alia, quàm ipsum objectum, illæ dicentur virtutes hujus potentiæ, quæ idem objectum cum illa potentia habent. Cumque hæc divisio virtutum, ut sint hujus potiùs potentiæ, quàm illius, sit divisio per specificationem virtutum, conditionemque earundem, cum ipsa conditio virtutum & specificatio ab objectis habeatur; etiam ut hæ illius sint potentiæ virtutes, ab objecto habebitur. Sicut ergo hæc potentia, ut sit hæc potentia, habetur ab objecto: ita ab eodem objecto habebitur, ut hæc virtus, sit hujus potentiæ virtus, cum qua potentia, illa virtus, convenit in objecto. Si autem virtus nata prosequi aliquod bonum, est virtus ejus potentiæ animæ, quæ illud bonum prosequitur, etiam

justitia erit bonum appetitus rationalis; quia honestatem æqualitatis prosequitur, quam etiam prosequitur, nonnisi appetitus rationalis.

PRÆMITTO 5. *Virtutem natam prosequi aliquod bonum, non solum esse virtutem ejus potentiæ animæ, quæ illud prosequitur. Sed etiam in illa potentia recipi, illique uniri.* Est quidem certum, quòd per nos identificentur potentiæ animæ: ideoque virtus non minus unietur uni, quam alteri in re: formaliter tamen dici debet huic potius uniri subjecto, cujus scilicet est formaliter virtus, quàm alteri; idque titulo specialis attendentiæ, ad hanc potius formalitatem potentiæ, quam ad aliam.

Quòd autem absolutè debeat recipi in subjecto, cujus est virtus, probat & ratio allata de habilitatibus organorum, quæ recipiuntur tanquam in subjectis, in organis, quorum sunt virtus, & insuper hæc ratio: quia cum casu non concurrant, debent secum uniri; quæ unio non potest ad præsens commodior alia haberi, quàm unio in eodem subjecto. Cumque in eo accidentia connaturaliter recipiantur subjecto, ex quo educuntur; fit, ut idem & virtutibus contingere debeat. Quia verò virtutes educuntur è potentia ejus potentiæ, cujus illæ sunt bonum, fit, ut in eadem potentia recipi debeant, esseque in illa tanquam in subjecto. *His præmissis.*

EXPLICATUR jam. Cur justitia sit nobilior cæteris virtutibus moralibus? Quia scilicet est in nobiliori parte animæ. Hoc ipsum sic proponendum.

Inter potentias animæ, est una nobilior altera: hinc & inter potentias appetitivas boni, una erit nobilior altera; præcedetque reliquas potentia appetitiva rationalis, ut dixi Præmisso Primo. Si autem potentia appetitiva rationalis, nobilior est reliquis, etiam comprincipia illius virtuosa sunt nobiliora aliis, ut dixi Præmisso Secundo. Quia verò justitia, est comprincipium virtuosum, debetur nonnisi potentiæ appetitivæ rationali, ut dixi Præmisso Tertio. Hinc justitia erit virtus nonnisi potentiæ appetitivæ rationalis, ut dixi Præmisso Quarto. In eaque subjectabitur, ut dixi Præmisso Quinto. Habebitque ex eo dignitatem: quia est virtus nobilioris potentiæ præ aliis virtutibus; in eaque subjectatur.

Et ex hac ratione concluditur, quod justitia sit virtus præstantior quâcumque alia morali h. e. fortitudine & temperantia, aliisque virtutibus ad illas revocabilibus.

Restaret tamen adhuc quærere, an non sit præstantior etiam illis virtutibus, quæ recipiuntur in appetitu rationali, qualis est v. g. Obedientia? His illam esse præstantiorem potest deduci, ex S. Thom. cit. qui alium fontem præeminentiæ justitiæ supra alias virtutes indicat sic. *Secunda, inquit, Ratio sumitur ex parte objecti. Nam aliæ virtutes laudantur secundùm bonum ipsius virtuosi. Iustitia autem laudatur secundùm quod, virtuosus, ad alium se bene habet.* Quæ ratio S. Thomæ.

EXPLICARI sic potest. Sicut contraria penes se posita magis elucescunt: sic & virtutes, illaque magis præeminere censenda erit, quæ aliis usu sui, obligatione, adeoque imperativa vi, ut illa potiùs in actum veniat, præcellit: quæ illius vis imperativa, sicut & omnis alia dignitas, derivatur ex objecto. Quia verò, si concurrat occasio exercendæ v. g. magnificentiæ, liberalitatis, misericordiæ, obedientiæ &c. concurrat etiam occasio hîc & nunc exercendæ justitiæ, illa titulo sui objecti prædominatur, in usumque venire debet; tumque solum aliæ virtutes præponuntur justitiæ particulari, cum fulciuntur adjutorio innectentis se in illas virtutes justitiæ alicujus legalis, quæ præeminet particulari. Quo posito, dividantur jam virtutes etiam receptæ in appetitu rationali: vel enim se extendunt ad alterum? vel non? si non extendunt, non possunt esse excellentiores justitia extendente se ad alterum: quia per Arist. apud eundem S. Thomam *virtus est potentia benefactiva*, adeoque quod magis participat de benefactiva, præcellit inter virtutes, quia autem justitia est talis, non autem illæ virtutes, quæ nonnisi ipsius subjecti bonum sunt; fit, ut illis præemineat justitia. Deinde, quia justitia, non tantum ex generica ratione, adfert honestatem operanti, sed etiam alteri, complendo, scilicet, fortunam alterius, estque honesta etiam alteri; fit, ut conjungente sese in una virtute justitiæ, duplici honestate præemineat aliis. Quodsi illæ virtutes sunt etiam ad alterum, præeminebit adhuc illis justitia. Imprimis: quia objectum illius semper vincet objectum aliarum virtutum, imperabitque, præ aliis, sui usum. Deinde, quia, si honestatem habent illæ virtutes, ex eo quod sint ad alterum, maximam honestatem illa virtus habebit, ad quam illæ aliæ revocantur: semper enim id, ad quod reliqua revocantur, dominatum habet, & reliqua sunt illius partes subjectivæ, vel potestativæ: quia uterque titulus subdit illas, principali virtuti: quia verò, virtutes ad alterum, revocantur omnes ad justitiam, tanquam ad aliquid principale, fit, ut, illa omnibus virtutibus præemineat.

Punctum Difficultatis 5.

Solvuntur Objectiones.

DICES 1. Liberalitas, & facit hoc, quod justitia, & superaddit plus: nam qui libenter dat ex proprio, nec sibi proprium retinet, multò magis non retinebit alienum. Ergo, liberalitas præstantior virtus est, utpotè includens & suam, & justitiæ perfectionem. Quod

autem dictum est de liberalitate, idem proportionaliter dici debet de magnificentia.

Respondetur. Cumulativè cùm justitia sumptam liberalitatem, esse meliorem præ justitia, sed non solam: quia si occurrat utriusque occasio, magis obligat justitia generalis. Item non respicit majus bonum, quam sit bonum communitatis item videtur; Liberalitas recipi in concupiscibili, utpote moderativa passionis, circa usum, & possessionem pecuniæ, cum justitia recipiatur in appetitu rationali.

Dices 2. Cum Buridano, apud Valent. Nobilius est bonum proprium; quàm alienum. Ergo, & virtutes, versantes circa bonum proprium, nobiliores sunt præ virtutibus versantibus circa bonum alienum. Justitia autem, ex Arist. bonum alienum est. Anteced. probatur. Quia ordinata charitas incipit à seipso. Deinde, si bonum proprium non esset melius præ alieno, natura non ordinasset ita inclinationes, ut potius inclinentur ad bonum proprium, quàm alienum.

Respondet Valent. quod probet objectio, quoad aliquid illas virtutes meliores esse justitiâ. Sed explicandum fuisset; cur illud, quoad aliquid, non sit principale in illis virtutibus? & si principale illarum virtutum, superat justitiam, hoc ipso illæ virtutes meliores erunt: quia ad exaltandas virtutes, non est necesse, ut omnes illius formalitates meliores sint, sed ut principalis sit melior, fiatque denominatio à principali. Hinc aliter paulo

Respondet Esparza cit. quod etiam justitia perficiat subjectum, sitque bonum ejusdem. Et, addit, quod intentio naturæ, & ordo charitatis, præferat bonum cujusque proprium conjunctum cum bono alterius, illi bono, quod est limitatum ad suum subjectum, nec est diffusivum sui: nam bonitas sui diffusiva, est virtus divina.

Est & alius modus, satisfaciendi huic Argumento. Negando omne bonum proprium, esse melius alieno. Unde gloria Dei, quæ est bonum extrinsecum Dei, melior est bono proprio creaturæ. Magnitudo ergo boni pensanda est, ex ipsa conditione boni, si accedat prædicatum proprii, cæteris paribus, melius erit proprium. Ordo autem charitatis incipit à seipso, si cætera sint paria. Unde tenetur privatus suæ vitæ non parcere, ut tueatur vitam Principis. Jam autem in præsenti, melius est bonum reddere alienum, non necessariis detractis, quàm habere superflua.

Dices 3. Multæ virtutes versantur circa difficilius, præ justitia. Ergo meliores sunt.

Respondetur. Illarum melioritas attendi debet ex subjecto, in quo recipiuntur: & ex objecto; non ex difficultatibus vincendis: quia ipsa victoria difficultatum, habet se per modum materialis in virtutibus; excellentia autem attenditur penes formale. In artificiatis enim ignobilior est, v. g. Faber, præ Aurifabro, quamvis prior, plura laboret.

Dices 4. Plus plauditur forti & liberali, quàm justo.

Respondetur. Id fit plausu, inquit Esparza, gratificante & obsequente propter acceptum beneficium; sed non laude magnificante & morali, quæ ex dignitate motivi virtutis desumitur, aliisque, de quibus supra.

Dices 5. Ex istis quæ sibi opponit Esparza. Ea quæ sunt magis necessaria, magis obvia sunt, & hoc ipso viliora, sic aqua magis indigemus magisque abundamus, quàm vino; terra quàm gemmis, &c. Ergo & inter virtutes ea est minus perfecta, quæ est magis necessaria, reperiturque in pluribus: talis autem est justitia etiam per nos.

Respondetur. In primis lucem esse valde necessariam maximè obviam, & tamen lux est quid præstantius, quibuscunque luminibus lapidum, raris. Nihil est magis necessarium & magis obvium, quàm ipsius præsentia Dei, quæ non vilificatur per hoc. Deinde si spectetur præcisè ratio obvii, per hoc potest utcunque ratio excellentiæ obtundi potius, quàm diminui; sed si principale alicujus prædicatum excellentiam importet, illud excellentius erit, quod in præsenti contingit: quia prædicatum illud, quod & ratione subjecti, & ratione objecti competit justitiæ, estque in illa principale, supplet in reliquis alios defectus. *Ex his autem.*

Colliges. Quod genus in definitione justitiæ ponendum, sit, virtus moralis ad alterum.

QUÆSTIO II.

Quid pro Differentia dicat Justitia.

In differentiis Logicis sunt aliæ differentiæ subalternæ, aliæ specificæ. Subalternæ in aliquo quidem genere faciunt quidem differre; sed ita, ut sint ratio conveniendi, etiam essentialiter, aliis. Et ita vegetativum distinguit quidem hominem à lapide, sed non distinguit à flore, à quo essentialiter differt homo. Sed specificæ differentiæ sunt tales, ut faciant ita differre, ut non sint ratio conveniendi essentialiter aliis: & ita rationalitas est ratio differendi talis, ut in illa non conveniant cætera animalia, quæ sunt bruta. Consimile quid contingit in differentiis scientiarum, virtutum, &c. ipsorum enim habituum differentia, petitur ab objectis, in quibus ratio materialis habet se, sicut differentia subalterna: Ratio autem formalis habet se, sicut differentia specifica: sicut enim differentia subalterna, est quidem ratio differendi ab aliquibus, ita tamen, ut sit ratio conveniendi

etiam

etiam essentialiter aliis, ita per objectum materiale, differt quidem habitus ab aliquibus, quæ illam rationem materialem, nullo modo attingunt: quia tamen illam rationem alii aliqui essentialiter distincti habitus delibant, fit, ut se habeat objectum materiale, sicut differentia subalterna; ipsum autem formale ultimò distinctivum, habet se sicut differentia specifica Logica. Nam objectum formale, ita est Ratio differendi ab aliis, ut non sit ratio conveniendi, nisi individualiter distinctis habitibus. De utraque hac differentia, petibili ab objecto, agendum hic erit.

DIFFICULTAS I.

De Objecto Materiali Iustitiæ.

ACtio æqualis Juri alterius, non est materiale objectum justitiæ, cum habeat ipsum formale conjunctum. Nec item volitio restituendi, emendi, &c. quia & ipsa restitutio, emptio, sunt materiale objectum, cur ergo illud restringetur ad solas volitiones? Sed insuper *sit.*

Punctum Difficultatis I.

An Materiale Objectum Iustitiæ, sint Passiones?

AFfirmat Buridanus 5. Eth. q. 1. & noster Vasq. l. 2. d. 85. c. 3. Negant communiter alii, Distinctius, & explicatius Valentia cit. Tanner, post illosque Esparza q. 10.

DICENDUM est. *Objectum justitiæ materiale, non esse Passiones.*

PROBATUR 1. Auct. Nam Imprimis Arist. 7. Eth. cap. 2. *Docet Iustitiam particularem, habere pro objecto ea, quæ pertinent ad communicationem vitæ.* Nemo autem passionibus communicat cum alio. Ibidemque facit divisionem justitiæ particularis secundùm actionem distribuendi, commutandi; quam appellat ibi Arist. sub finem, *justitiam in commerciis.* Si autem attendit justitia etiam ad passiones, quâ tales, secundum passiones vel unicam divisionem habuisset. Deinde idem superius, hoc est, 2. Ethic. cap. 6. cum posuisset discursum de medio rei, & medio rationis, enuntiat universaliter de virtute, *efficitur* inquit, *procul dubio, ut ea medii conjectrix, & collimatrix sit,* de morali loquor: hæc enim circa affectus & actiones versatur. Ubi dividit Arist. virtutem moralem; in moralem versantem circa affectus, &, in moralem, versantem circa actiones. Ergo debet dari specialiter versans circa actiones, hæc ergo erit justitia distincta à versantibus circa affectus. Et licèt immediatè non exemplificet virtutē versantem circa actiones; inferius tamen hoc facit. Ubi condistinguens actiones ab effectibus, sub nomine actionum ponit nonnisi injustitias. *Item actiones*, inquit, *ut adulterium, furtum; homicidium;* Et inferius cap. 7. dicit se de justitia alibi tractaturum, *de justitia* inquit, *quoque quia non simpliciter dicitur, postea distinguemus*, quasi rejiciens divisionem virtutis circa actiones versantis in inferiùs dicenda. Accedit Auctoritas S. Thom. qui expressè art. 9. negat justitiam versari circa passiones.

PROBATUR 2. ratione. Cujus fundamentum habetur in S. Thoma citato in corpore art. verba illius sunt. *Cùm homo per Passiones interiores non ordinetur immediatè ad alterum, non potest circa ea, esse justitia, qua homo ordinatur ad alterum.* Quæ ratio illius sic proponitur.

Si justitiæ objectum materiale essent passiones, justitia non esset virtus ad alterum. Sed est virtus ad alterum. Ergo. Minor constat ex dictis supra. Major autem probatur. Tum quia. Ipsæ passiones non sunt ad alterum: sunt enim aliquæ actiones non ad alterum, aliæ ad alterum; nullæ autem aliæ non ad alterum, nisi passiones, quæ enim aliæ? Tum quia. Impossibili omni alia creatura rationali, adhuc per irascibilem moveretur homo ad domandas bestias insidiantes, & famescens appeteret cibum. Ergo, apparet concupiscibilem & irascibilem, non esse essentialiter ad alterum; adeoque nec passiones, quæ sunt actus priorum.

PROBATUR 3. Si objectum justitiæ materiale essent passiones, versaretur justitia circa sensibile: passiones enim sunt sensibilium, ut suppono ex aliis materiis. Sed justitia non versatur circa sensibile: nescio enim, quem sensum moveat honestas inclusa in æqualitate ad jus alterius.

OBJICIT 1. Citat. Vasq. Omnis virtus moralis circa actiones secundùm seipsas, & circa moderandos affectus passionum versatur. Quod ipsum probat. Quia ita versantur etiam fortitudo & temperantia, versantur enim etiam circa amorem suarum honestatum.

RESPONDETUR. Negando Antecedens: Fortitudo autem & temperantia, licèt versantur circa passiones, parum refert: quia non sunt virtutes ad alterum, secus justitia. Dici etiam potest. Omnem virtutem moralem versari circa moderationem passionum, vel imperativè, vel formaliter; imperat autem etiam justitia moderationem passionum.

OBJICIT 2. Idem. Justitia & partes illius subjectivæ, & potestativæ, non solum circa actus, & opera sunt; sed etiam ipsos affectus contrarios passionum moderantur. Et ita passio iræ, movere solet ad justitiam, quam moderatur justitia, & nimius amor pecuniæ excitat ad rapinam, quod moderari debet justitia.

Respondetur Communiter. Negando, quòd justitia elicitivè moderetur iram; vel nimium amorem pecuniæ; sed solùm imperativè; elicitivè autem liberalitas, moderaturvé amorem pecuniæ, &c.

Instat 1. Vasq. Si nimium amorem pecuniæ, ne committatur injustitia, moderatur liberalitas, idem omninò sequetur incommodum. Nam liberalitas est pars potestativa justitiæ: quia est ad alterum, & ita non debet versari circa passiones; sed circa operationes; ut de omnibus partibus justitiæ dicit S. Thomas.

Respondetur. Supponendo ex doctrina S. Thomæ 22. q. 118. quod Avaritia importet immoderantiam aliquam circa divitias, dupliciter. Uno modo immediatè circa ipsam acceptionem, & conservationem divitiarum, in quantùm scilicet, aliquis acquirit pecuniam ultra debitum, aliena surripiendo, vel retinendo: & sic opponitur justitiæ. Alio modo importat immoderantiam circa interiores affectiones divitiarum; puta, cum quis nimis amat, vel desiderat divitias, aut nimis delectatur in iis, etiamsi nolit rapere aliena: & hoc modo Avaritia opponitur liberalitati; ipsa autem liberalitas ex eodem S. Thoma q. 117. a. 6. in Corpore, dupliciter adhuc spectari potest. Primo secundùm id, ad quod per se tendit: scilicet, ad ordinandam propriam affectionem circa possessionem pecuniarum, & usum. Secundo, potest spectari liberalitas secundùm id, secundùm quod ordinatur ad aliquod bonum ex consequenti: quia scilicet, si homo non est amativus pecuniæ, sequitur, quod de facili utatur eâ, & ad seipsum, & ad utilitatem aliorum. Qua doctrina S. Thom. supposita.

Respondetur. Quod liberalitas secundùm id, quod ex consequenti importat, sit pars potestativa justitiæ; sicque est virtus ad alterum, versaturque circa operationes, licèt secundum id, quod dicit per se primo, & ad quod, vel maximè in omni virtute attendendum est, versetur circa passiones: quia circa temperandum nimium amorem habendi.

Instat 2. Vasq. Illum amorem nimium pecuniæ debet moderari non liberalitas, sed justitia: siquidem sine affectu liberalitatis potest aliquis servare justitiam, & ad hunc finem nimium pecuniæ amorem moderari.

Respondetur. Sine affectu liberalitatis, quam ex consequenti importat liberalitas, potest esse justitia, sed non sine affectu, quem primo per se intendit liberalitas; qui est moderatus amor pecuniæ: sine quo, in circumstantia, trahentis amoris in oppositum, esse non potest justitiæ; moderando illum amorem, non elicitivè, sed imperativè.

Instat 3. Nulla est virtus, quæ non habeat opus bonum, quod per se respiciat: quomodo ergo non omnes virtutes erunt circa actiones, sed aliquæ circa Passiones?

Respondetur. Omnem virtutem esse circa actionem, per actionem intelligendo etiam refrenationem eorum affectuum, qui nobis cum brutis communes sunt, sed non omnis virtus, erit circa actionem, nomine actionis intelligendo moderationem motuum voluntatis, competentium nonnisi appetitui, prout rationalis est.

Quodsi dantur virtutes, quæ versantur nonnisi circa moderationem talium motuum, dabuntur hoc ipso virtutes, quæ non versantur circa passiones.

Objicit 3. Vasq. Auctoritatem Arist. ex 2. Eth. c. 3. *Moralis namque virtus circa voluptates, doloresque versatur.* Quod autem non agat ibi Arist. de voluptate & dolore consequenti, quæ se habeant per modum effectus, ex antecedentibus colligitur. *Ob voluntatem enim res*, inquit, *improbas agimus, ob dolorem verò res posthabemus honestas.*

Respondetur. Duplices esse tristitias & voluptates. Quasdam quidem, quæ passiones sunt, versanturque circa sensibilia; circa has si versaretur omnis virtus, hoc ipso omnis virtus versaretur, circa voluptates & tristitias; sed nego circa sic sumptas voluptates & tristitias debere versari omnem virtutem: cum expressè Arist. 2. Eth. c. 7. Fortitudini assignet pro objecto timores & audacias, non autem voluptates & tristitias, quas assignat temperantiæ. Aliæ autem sunt tristitiæ & voluptates innexæ honestis actionibus, licèt ad illarum honestatem, nonnisi appetitus intellectualis se extendere possit. Hanc voluptatem expressit Philosoph. 1. Eth. cap. 8. *Non est justus, qui non gaudet justis operationibus*, quæ ipsa duo, licèt sint nonnisi effectus consequens operationem moralem; possunt tamen præire in intentione, movereque suo modo, ad positionem moralis actionis. Sed inde non sequitur, omnem virtutem moralem, versari circa passiones.

Directè ergo ad Arist. dici potest. Omnem virtutem moralem versari, vel circa primi generis, vel circa secundi generis voluptates & justitias. Sed versando circa has secundi generis, non sequitur quòd versetur circa passiones. Quod autem hujus secundi generis admiserit Arist. voluptates, colligitur ex 1. Eth. c. 8. Præterea, si virtutes sunt circa actiones atque affectus, omnem verò affectum & actionem, voluptas sequitur aut dolor: Virtus ob id ipsum circa voluptates doloresque versatur.

Alia Methodo, Respondet citatus Valentia. Quòd omnis virtus versetur circa voluptates & tristitias, non tanquam circa materiam propriam, redigendo illas ad mediocritatem, sed

eas

eas vincendo, tanquam impedimenta sui recti operis, quod præstare potest per alias à se virtutes.

Sub finem attingenda adhuc est doctrina Vasq. quam habet, d. 85. n. 19. qui ait. Quamvis justitia sit ad alterum, & respiciat bonum ad alterum, secundùm rationem specificam illius, hoc non obstat, quo minùs secundùm eandem peculiarem & specificam rationem, respiciat aliquam passionem quam moderetur. Sed huic doctrinæ per hoc principium satisfieri potest. Quia quæcunque est ratio & taxa, quæ ostendat multiplicari virtutes, eadem ostendet non posse includi intra eandem virtutem moralem moderationem passionis, directè à se ponendam, & prosecutionem honestatis, nihil sensibile includentis.

Punctum Difficultatis 2.

Quodnam sit Objectum materiale Iustitiæ?

LIcèt interdum pro eodem sumantur, Actio & Operatio, quod etiam notant Auctores ad 2. Eth. c. 6. Unde & in communi usu, bene dicitur, dari actiones immanentes, & dari operationes immanentes, interdum tamen non sumuntur pro eodem: dicimus enim tres v. g. operationes intellectus, sunt objectum Logicæ, & non dicimus tres actiones. Cæterum pro præsenti, operatio & actio externa, pro eodem sumuntur. Sicut enim operatio, ex vi vocis videtur aliquid operari, & elaborare extra se, ita & actio externa; quæ ideo appellatur actio externa: quia ordinatur ad alterum; alter autem, externum est quid. Unde actio externa est, per quam venitur in communionem vitæ, hoc est, v. g. restitutio, traditio, emptio, &c. *Hoc posito*

DICENDUM est. *Actiones externas esse objectum materiale proximum justitiæ.* Conclusio continet plures partes. Primam, quod actiones externæ sunt objectum. Secundam, quod materiale. Tertiam, quod proximum.

Quoad Primam Partem. Probatur. Auct. S. Thomæ hîc q. 58. a. 8. quæ respicit Auctoritatem Arist. 5. Eth. 1. Ubi agens de justitia particulari, ejusque speciebus, meminit æquivalenter actionum externarum: quia meminit actionum, quibus venitur in communionem vitæ. Unde dicit, *Iustitiæ particularis, jurisque ejus, quod ad ipsam attinet, una species est, quæ in distributionibus aut honoris, aut pecuniarum, aut cæterarum rerum consistit &c. Altera quâ in commerciis hominum versatur.*

PROBATUR 2. Ratione desumpta ex S. Thoma citato. Vera est hæc propositio. Omne rectificabile per rationem, est objectum virtutis moralis, ut docet Arist. 2. Eth. c. 2. & 6. Ergo & aliquod rectificabile est objectum virtutis moralis. Sed actiones externæ sunt rectificabiles per rationem. Ergo & illæ sunt objectum virtutis moralis, sed, non fortitudinis, nec temperantiæ: quia hæ versantur circa passiones. Ergo, sunt objectum justitiæ. Hæc ratio S. Thomæ, proponi sic aliter potest.

Actio externa, quâ venitur in communionem vitæ, qualis est datio, acceptio, emptio, venditio &c. similes, possunt bene vel malè fieri, ut probat experientia. Fundaturque ulterius hæc propositio in hoc principio: Quia, si hæ actiones semper bene fierent, non daretur furtum, seu acceptio mala. Si etiam semper malè fierent, restituens alienum, operaretur contra rationem, vel etiam is, qui non raperet alienum. Ergo eædem actiones possunt esse objectum alicujus virtutis. Probatur Cons. Quia si actiones, quæ possunt bene vel malè fieri, non essent objectum alicujus virtutis: hoc ipso non possent bene fieri: si enim bene fierent, bonum redderent facientem, sed si non essent objectum alicujus virtutis, bonum non redderent facientem: quia definitivè virtus est, quæ bonum reddit facientem. Ergo, si non essent objectum alicujus virtutis, bonum non redderent facientem; aliàs daretur ratio formalis virtutis sine virtute. Quodsi hæ actiones sunt objectum alicujus virtutis. Ergo, sunt vel maximè objectum justitiæ: quia fortitudo, & temperantia, nec emit, nec vendit. Confirmatur. Tum quia. Actio, quæ potest bene fieri, cum posset fieri malè, est objectum alicujus virtutis. Actio externa potest benè fieri, cum posset fieri malè. Ergo, actio externa est objectum alicujus virtutis, Minor probatur; quia si actio externa non posset benè fieri. Ergo, ex contradictoriis utrumque esset falsum: falsa enim esset hæc propositio, furans benè facit, est enim dissonum naturæ rationali furari; falsa etiam esset hæc propositio. Non furans benè facit: quia actio externa quâ venitur in communionem vitæ, qualis est actio non furandi, bonitatem nullam participat, nec benè fieri potest. Major probatur. Tum quia. Vel per virtutem posset benè fieri, vel sine virtute; si per virtutem, habetur intentum; si sine virtute. Ergo, & sine virtute & cum virtute: sine virtute ut tu dicis, cum virtute, ut probo. Quia cum virtute fieri nihil aliud est, quam benè fieri, ut ostendit inductio fundata in hoc principio: Quia fieri virtuosè, non est aliquid realiter super additum ipsi benè fieri. Ergo, si benè fit sine virtute, bene fit cum virtute. Cum virtus sit ipsum benè fieri, quod tunc habetur. Et hæc dicta sunt ad probandum, quod actio externa sit objectum alicujus virtutis. Postea, subsumitur: Sed non est objectum alicujus alius virtutis moralis cardinalis, quàm justitiæ, quod probatur. Quia sola justitia est virtus ad alterum, ut supra probatum. Ergo. Actio externa, solius illius, erit objectum:

quia ipsa etiam dicit, esse ad alterum. Idem Subsumptum inductio virtutum reliquarum ostendit, quæ non attendunt ad actiones externas, ut commutationes venditiones &c. similia.

PROBATUR 3. Passiones sunt objectum virtutis. Ergo & actiones externæ erunt objectum virtutis. Sed non alius, quam justitiæ. Ergo. Antecedens probatur: quia aliàs nulla esset fortitudo, nulla temperantia: non haberent enim materiam, cui conjungerent suum formale; nemoque bene suis Passionibus uteretur: quia hoc ipso illæ essent objectum materiale virtutis: sicut operationes intellectus, quia illis conjungitur formale Logicæ, sunt objectum materiale Logicæ. Consequentia iisdem rationibus probatur. Quia aliàs nulla esset virtus versans circa actiones externas: non enim essent materia, cui conjungeret suum formale aliqua virtus; nemoque bonam poneret actionem externam; aliàs hoc ipso essent illæ actiones objectum virtutis. Non potest autem dici neminem posse ponere actionem externam bonam, aliàs utraque contradictoria moralis falsa esset, ut urgebatur supra; reddensque alienum, non operaretur bene. Subsumptum principale probatur. Quia universali divisione, motus voluntatis dividuntur in motus ad alterum, & in motus in ordine ad se. Ergo cùm motus in ordine ad se, sive illi sint irascibilis, sive concupiscibilis sint objectum materiale fortitudinis & temperantiæ; motus ad alterum seu actiones externæ, debent spectare ad justitiam: quia nulla est jam alia reperibilis cardinalis virtus spectans ad voluntatem, præter justitiam; & tamen ex probatis etiam illæ debent spectare ad aliquam virtutem.

Quoad secundam Partem. Quòd scilicet, actiones externæ, sint objectum materiale justitiæ, probatur, ex proportione ad materiam, ob quam aliquod objectum dicitur materiale. Quod enim se habet sicut materia, id, est indifferens, ut fiat bene vel male; sicut materia est indifferens ad formas; & sicut sine forma non est constitutum ens in certa specie sibi debita; ita & materiale objectum justitiæ sine formali justitiæ non est in specie sibi debita. Jam autem, ut dixi, sic se habet actio externa.

Quoad Tertiam Partem. Quod scilicet, actiones externæ sint objectum immediatum. Ratio est; quia nullum potest immediatius assignari objectum, vel enim hoc esset actus imperans ipsam actionem externam, & hoc non. Tum quia, objectum materiale justitiæ debet in omni actione justitiali reperiri, quomodo enim esset sine sua materia: sicut alia etiam requirentia materiam, sine sua materia esse non possunt. Et tamen ponitur sæpe actio externa, sine ullo actu imperato, per solum directum. Tum quia. Hic quæritur de materiali objecto necessariò, & indispensabiliter requisito; tales autem non sunt actus illi imperantes: nam impossibili omni imperio, solis venditionibus, & emptionibus, commutationibus, restitutionibus &c. sufficienter veniretur in communionem vitæ, æqualitasque conjungi illis posset requisita ad justitiam. Non etiam objectum materiale immediatius justitiæ, sunt ipsæ res. Tum quia. In habitibus, qui non relinquunt post se opus, & ad motus attendunt, operationes ipsæ, sunt objectum immediatum, mediatum verò objecta operationum. Sic v. g. Prudentia immediatè attendit ad operationes secundùm rectæ rationis dictamen hîc & nunc ponibiles; mediatè autem nonnisi ad objecta illarum operationum. Fortitudo immediatè attendit ad resistentiam adversis, mediatè autem ad ipsa adversa. Logica attendit ad operationes intellectus, mediatè ad res ipsas, & sic de reliquis. Dixi, de habitibus non relinquentibus post se opus. Nam sutoria immediatè fortassis circa calceum versatur, & nonnisi per attributionem circa factiones suendi. Tum quia, nonnisi mediantibus actionibus externis, versatur justitia circa ipsas res: nonnisi enim mediante necessariò datione centum, venitur per centum in communionem vitæ. Ergo apparet immediatius ipsas actiones, esse objectum ejusdem.

Tum quia. Illud est immediatum objectum, cui conjungi potest immediatè ratio formalis justitiæ. Sed tales sunt actiones externæ: quia ante positionem ipsarummet rerum, jam ipsa datio, pro illo priori saltem rationis, habet formale justitiæ.

Cum hoc tamen stat, quòd etiam res ipsæ sint objectum, saltem remotum, justitiæ. Ratio. Quia actio externa habet connexionem cum ipsis rebus. Ergo non poterit attingi, quin etiam suo modo attingatur ipsa res; & sic non potest habere quisquam volitionem reddendi equi, nisi ipsummet attingendo equum.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Volitio potius actionis externæ est objectum justitiæ. Ergo, non actio externa. Anteced. probatur. Quia imprimis etiam volitio illa potest participare formale justitiæ, haberique ex motivo honestatis justitialis. Ex altera parte per prius ponitur volitio actionis externæ, quàm actio externa. Accedit, quod talis sit antecessio, quâ antecedit volitio ipsam actionem externam, ut videatur sola formaliter posse primò per se participare honestatem justitiæ. Quod probatur. Quia honestas primò per se justitiæ, est honestas libera; sola autem volitio actionis externæ, est libera: quia sola est imperans; actus autem imperatus, non habet primò per se libertatem, est enim liber, ex suppositione imperii liberi. Ergo, nec primo per se honestatem.

RESPONDETUR Negando Antecedens. Probationes ex dictis solvuntur. Quia scil. volitio illa, licèt possit participare honestatem justitialem, & ex eo sit objectum justitiæ: quia tamen in illa non sistitur, sed ordinatur ad actionem externam, ideo illa potius erit objectum justitiæ; præcipuè, cum non tam attendatur ad applicativa, quam ad id, ad quod fit applicatio. Volitio autem illa applicat ad actionem externam. Et sicut v.g. in pœnitentia, volitio imperans actum pœnitendi, non primò per se intenditur, sed ipsa pœnitentia; volitio ædificandi non primo per se intenditur, sed ædificatio; & sic de cæteris. Ita & in præsenti, primo per se intendetur actio externa. Et certè pone impossibilem esse volitionem realem distinctam ab ipsa actione externa, quid deerit justitiæ, ut non possit formare venditiones, commutationes &c. apparet ergo, nonnisi reductivè hoc spectare ad justitiam. Actio etiam externa est per se libera, non hoc sensu. quasi non ex suppositione imperii sit libera, sed hoc sensu: quia per se non est ullo modo necessitata. Deinde non est necesse semper Rationem pro volitione acceptam, habere rationem actus imperati, consequenter poterit esse per se, immediatè, sine ulla alia suppositione libera.

OBJICITUR 2. Res potiùs sunt objectum materiale: quia ipsa datio dicit ordinem, & nexum cum rebus, quæ dantur, in hisque ultimo conquiescitur.

RESPONDETUR. Non sequitur pecuniam v.g. æquè primo immediatè esse objectum justitiæ. Ratio, quia in assignando objecto justitiæ, non tantùm est attendendum an æquè primò utrumq; respondeat, sed primariò ad hoc attendendum est, an ęquè primò & imediatè participet, non dico æqualitatem, sed honestatem æqualitatis, virtus enim moralis, non ad æqualitatem præcisè physicam, sed ad æqualitatem moralem, adeoque involventem in se honestatem attendit. Honestatem autem res ipsæ non participant. Cæterum ad res magis attendit justitia quàm Logica, quia eadem invariatæ manerent operationes Logicæ, si pro rebus, A. & B. substituatur: non manerent autem eædem dationes, emptiones, restitutiones, si pro pecunia A. & B. restituatur.

INSTABIS 1. Æqualitas afficit immediatè res ipsas, non autem operationes externas. Quia ad centum debiti, nihil est æquale nisi centum, imò tota ratio justificandi datum & acceptum, est æqualitas rerum.

RESPONDETUR. Imprimis insistendo datæ solutioni; quòd scil. quidquid sit, an æqualitas Physica afficiat immediatè res ipsas, falsum tamen est, quod æqualitas moralis seu honestas æqualitatis, immediatè afficiat res ipsas.

Deinde ex alio principio solvitur idem argumentum. Negando antecedens; ad centum autem debiti non est æquale centum utcunque, hinc si debitum sit centum, creditorq; habeat centum, est tunc æqualitas Physica debiti & crediti, sed non æqualitas moralis: quia ad centum debiti non est æqualitas nisi centum solutionis, si autem est illic solutio, est actio externa, quæ ipsa est prior ipso centum dato, solaque participat honestatem, hinc sola, immediatum erit objectum.

INSTABIS 2. Illud est objectum justitiæ materiale immediatum, quod per se imediatè participat æqualitatem justitialem: illud autem per se immediatè participat æqualitatem justitialem, quod per se immediatè participat æqualitatem, quam appetit creditor: nam æqualitas debitoris relativa est ad ęqualitatem creditoris, æqualitas autem, quam appetit creditor, est æqualitas rerum, nempe ut suis creditis centum, respondeatur per centum.

RESPONDETUR ex dictis, quòd, illud per se participet æqualitatem justitialem, quod per se imediatè participat æqualitatem, quam tanquam includentem rationem honestatis appetit creditor. Conc. Non inclusa hac honestate. Nego. Ratio, quia hic agitur de æqualitate includente rationem virtutis, quæ non habetur in ipsis rebus. Hinc, si aliquis prævidens, quod sibi aliquid non esset restituendum compensaret sibi; tunc debitor non teneretur jam ad æqualitatem Physicam, non poneret tamen moralem: unde etiam illi creditor objicere posset; non reddidisti mihi &c. similia.

Aliter eidem difficultati ex dictis satisfit. Quod scil. creditor exigat æqualitatem rerum, non quomodocunque, sed redditarum, ubi involvitur redditio, quæ prior erit reddito, adeoque per prius participans rationem Formalem justitiæ. Per hoc etiam non negatur posse concedi, quòd in prædicato æqualitatis attendatur ad prædicatum æqualitatis rerum, tanquam aliquid notius.

INSTABIS 3. Ergo saltem res, non erunt quidem objectum immediatum, saltem tamen erunt ultimum. Ad eum modum, quo potentiæ immediatè specificantur extrinsecè ab actibus, ultimato ab objectis, à quibus vel ipsi actus specificantur.

RESPONDETUR. Si nomine ultimati objecti accipiatur quodcunq; tandem spectans ad aliquam virtutem, in quo desinit motus illius, sic erunt ultimatum objectum res. Si autem nomine ultimati objecti accipias, quod ultimo in se participiat honestatem, ita, ut antecedentes participationes honestatis ultimò in illa conquiescant, sic non sunt objectum ultimatum res, quia illæ in se honestatem æqualitatis participatam non habent.

OBJICITUR 3. Justitia potiùs intendit æqualitatem inter personas: unde etiam judex, qui est justitia animata, vult personas æquare. Ergo,

go, personæ potiùs & non operationes externæ, erunt objectum materiale justitiæ.

Respondetur. Quòd justitia potius intendat æqualitatem inter personas tanquam finem. Cui debetur æqualitas, non autem intendit æqualitatem inter personas tanquam finem Qui: & tamen nonnisi objectum, coincidit cum fine Qui. Hinc etiam Religio: quia habet Deum pro fine Cui, & actiones cultivas Dei pro fine Qui, fit, ut illæ sint objectum Religionis, non verò Deus.

Paulò alter communiùs respondetur: quòd scil. justitia intendat æqualitatem inter personas non inducendo illam im̃ediatè in ipsas personas, sed in actiones nonnisi illarum: ad eum modum, quo immediatè rectitudo Logica inducitur in operationes, non in ipsum intellectum.

DIFFICULTAS II.

De Objecto Formali Justitiæ.

TRactatio de Objecto formali justitiæ, sub ratione formalis certior est, quàm in aliis materiis; præcipuè habituum intellectualium. Triplex enim Ratio formalis in aliis materiis distinguitur. Ratio sub Qua formalis, hæc ordinariè dicitur esse abstractio, quæ locum in præsenti non habet: quia abstractio, sicut ipsa est de linea intellectuali, ita etiã convenit nonnisi intellectualibus habitibus, justitia autem virtus moralis est; licet etiam in virtutibus moralibus reperiri suo modo possit v. g. in præsenti æquabilitas, æqualitatis ipsam honestatem, pro formali statuendo. Non habet etiam hîc locum Ratio formalis, Quæ, prout condistincta à ratione formali Propter Quam: quia in habitibus virtutum, motivum proprium desumibile est, nonnisi ex ratione inclusa in ipsomet formali; & ita in Fide, ratio motiva, est veritas prima, quæ etiam est ratio formalis fidei, honestas item gubernandi se secundùm dictamen hîc & nunc rectæ rationis, est & motivum & formale prudentiæ; sicque de reliquis, idemq; contingit, ut videre erit, in justitia.

Dicendum est. *Formale justitiæ esse honestatem æqualitatis ad jus alterius.* Dico potius esse honestatem æqualitatis, quam æqualitatem: quia justitia etiam quoad suam rationem specificam, est virtus voluntatis; habetq; specificativum virtutis voluntatis, utpotè ejus species. Si habet rationem specificam virtutis voluntatis, habet rationem versantis circa objectum voluntatis: cum ergo non versetur circa utile, quia non versatur circa proprium, hinc, appellatur ab Aristotele, *bonum alienum.* Item cum non versetur circa jucundum, quia etiam hoc spectat ad virtutes moderatrices ut plurimum passionum, debet versari circa honestum: si debet versari circa honestum, debet hæc ratio exprimi, quia sicut species externa, prodit pulchritudinem, ita formale, prodere debet pulchritudinem virtutum, quæ stat in prosecutione honesti. Cumque æqualitas etiam in rebus suo modo reperiatur, idque immediatè, nullo enim mediante centum est æquale ad centum, non reperiatur autẽ nisi in operationibus honestas, debet fieri in objecto justitiæ formali mentio honestatis, ut ita magis proprium & circumscriptum ponatur formale justitiæ. Debet autem esse honestas æqualitatis, non qualiscunq;, quia illa qualiscunque non sufficit ad virtutem justitiæ: esse enim æqualem maximis, famâ, doctrinâ, elegantiâ corporis, divitiis &c. dicit honestatem æqualitatis, nec tamen quidquam justitiale importat. Ideo additur, quòd formale justitiæ non sit honestas æqualitatis quocunque modo, sed honestas æqualitatis ad jus alterius.

Probatur 1. Auctoritate Aristotelis 5. Ethicorum cap. 3. & sancti Thomæ. q. 58. art. 10. & 11. Ubi adducit Auctoritatem Sancti Ambrosii. Lib. 1. de Officiis: *Justitia est, quæ unicuiq;, quod suum est tribuit, alienum non vendicat, utilitatem propriam negligit, ut communem æquitatem custodiat.* Ubi, ut vides, numeratis actibus justitiæ, tamen illarum centrum adeoque formale exprimit, æqualitatis custodiam.

Probatur 2. Argumento communi. Illud est objectum formale justitiæ, quod maximè intendit in suis actibus justitia, quodque illam sufficienter distinguit à reliquis omnibus; quæ Propositio probatur inductione in reliquis quibuscunq; habitibus: resolviturq; in hoc imprimis. Quia, quod maximè appetitur & intenditur ab habitu, illud est maximum bonum illius: sicut enim appetitus index est boni, quod appetitur; ita maximus appetitus, index est maximi boni. Jam autem in habitibus, maximum bonum, est objectum formale; sicut in composito maximum bonum, est forma, unde & sola appellatur ab Aristotele, Quod Quid. Resolvitur etiam in hoc. Quia in habitibus practicis, finis ultimus intrinsecus, & objectum formale, sunt idem, si sunt idem; Ergo cum id, quod maximè intendit in suis actibus justitia sit finis ultimus intrinsecus justitiæ, maximè enim finis ultimus intenditur, idem etiam, quod maximè appetit, & intendit suis actibus justitia, erit objectum formale ejusdem. Quod autem illud maximè intentum debeat etiam esse sufficienter distinctivum, ex proportione ad formam Physicam deducitur, quæ universaliter res distinguit. Nam quamvis materia possit etiam res distinguere, id tamen non facit universaliter. Sed justitia in suis actibus maximè attendit ad æqualitatem ad jus alterius. Quod probat inductio, universaliter hanc Propositionem fundans; Nullus actus est justitiæ, qui æqualitatem ad jus alterius non importet. Ergo appa-

apparet illam æqualitatem maximè intendi: nam quod in omnibus appetit ponere, ponitque justitia, apparet maximè appeti; sicut, quia natura maximè horret nihil, & appetit ens in omnibus, quæ ponit, ponit ens, & in statuaria, quia maximè appetitur, tanquam formale, effictio corporeorum lineamentorum, ea in omnibus ponitur à statuario. Quod autem idem formale sit adæquatum; probat communis Ratio. Quia nec excedit justitiam: câm nulli alteri, nisi justitiæ competat; & non exceditur à justitia, quia nihil aliud est, quod præter æqualitatem intendat justitia. Et sicut adæquatum formale hominis, est rationalitas, quia nec excedit hominem, nec exceditur ab eodem, sic & in præsenti erit æqualitas. Esse autem eandem objectum attributionis, ex eo deducitur: quia ad illam omnia attribuuntur, quæ spectant ad justitiam.

Probatur 3. Honestas æqualitatis ad jus alterius, est aliqua honestas: non esset enim id, quod est, si non esset honestas aliqua. Ergo est objicibilis alicui virtuti morali cardinali. Nam nullum est honestum, quod virtus non prosequatur, sique illud virtus non prosequitur, hoc ipso non esset honestum. Virtus enim, ut sic, est essentiali determinatione prosecutiva honestatis, & si esset indifferens ad illius prosecutionem, hoc ipso non virtus, sed commune quid ad virtutem, & vitium, esset. Quod si honestas æqualitatis ad jus alterius est objicibilis alicui virtuti cardinali, non erit objicibilis alteri, quam justitiæ. Quod ipsum probatur. Tum quia. Justum & æquale, per Aristotelem, & omnes, in idem recidunt, in genere moris. Ergo, si ratio formalis justi, est justitia, etiam æqualitas, ratio formalis justi erit, sicut albedo, est ratio formalis albi. Sed non æqualitas in quantitate, vel qualitate: hæc enim est æqualitas Physica. Ergo erit æqualitas ad jus, hæc enim est sola moralis, spectansq; ad justitiam. Tum quia, per ipsam enumerationem partium facilè devenitur, æqualitatem hanc non esse objectum alius cardinalis virtutis; non enim est objectum prudentiæ, quia hæc attendit ad regulas rationis, secundùm hîc & nunc: non etiam spectat ad temperantiam, vel fortitudinem; quia per se hæ attendunt ad passiones; hoc autem per se, æqualitas dicta, non importat. Tum quia illius virtutis objectum formale est æqualitas, cujus virtutis omnis actio, est aliqua æqualitas. Quod ipsum probatur. Hoc enim ipso non esset illud objectum formale, de quo hic quæritur, si non formaret quemcunque illius virtutis actum; sicut non esset ratio formalis hominis rationalitas, si quicunq; homo non esset rationalis, modo hæc ratio formalis conjungatur cum sufficienti distinctivitate illius ab omnibus, quæ non sunt ipsa. Sed non quicunq; actus reliquarum virtutum est æqualitas. Quod ipsum probatur. Quia potest prudentia dictare hîc & nunc hoc potius quàm illud comedendum esse. Potest fortitudo temperare iram, temperantia appetitum mortificare ex præcisa honestate mortificationis, in quibus omnibus nulla relucet æqualitas ad jus alterius. E contra autem; nullus actus est justitiæ, qui non sit æqualitas immediatè vel proximè reductivè; dixi, proximè reductivè, quia omnes virtutes ad singulas remotè reduci possunt, saltem ratione imperii.

Objicitur 1. Defacto datur actio justitiæ cum inæqualitate. Ergo, æqualitas non est objectum formale justitiæ. Antecedens probatur. Quia si aliquis impos reddendi centum, reddat quinquaginta, non ponit æqualitatem, & tamen ponit actum justitiæ: hinc semel redditum quinquaginta non tenetur iterato cum alio quinquaginta reddere, extinguitq; omne jus ad quinquaginta.

Responsio communis est; quòd, reddens quinquaginta, non ponat æqualitatem materialem: hæc enim deposcit aliud quinquaginta; quòd tamen ponat æqualitatem formalem, h.e. eam, quæ hic & nunc legitimè exigitur, & quæ hic & nunc obligatoriè reddenda est, ita, ut si non reddatur, incurrenda sit injustitia.

Instari potest 1. contra hanc Responsionem. Quia & attenderet justitia & ad medium rei non attendendo ad medium rationis; & non attenderet. Attenderet quidem, quia, ex positis supra, attendere debet; & non attenderet, quia attendere ad hîc & nunc, ad circumstantias, personas, &c. est attendere ad medium rationis.

Respondetur. Quòd secundùm rationem genericam virtutis, attendat justitia ad medium rationis, sicut & est bonum habentis, non ad alterum. Et, sicut nulla est virtus, quæ ex directione prudentiæ non fiat, quia alias cæco modo & imprudenter fieret, quod est non virtuosè sed cum defectu operari; ita ad id etiam justitia attendere debet. Sed non sistit in medio rationis, tanquam in ratione sua differentiali, excludendo medium rei: quia post præcedens dictamen, quod post consultationem fit de possibilitate reddendi medietatem, tum primum accedit formalis ratio justitiæ, quæ dictat reddendum quinquaginta; quia medium rei versans circa medietatem centum, quod est omnibus idem, situm est in rebus non in proportionibus, & est ipsum quinquaginta, cujus redditionem intendit per se tunc justitia; quæ medietas eadem est & respectu divitis, & respectu pauperis, & nunc, & aliàs. Adeoq; adhuc tunc habetur medium rei.

Instatur 2. Ex responsione ad principale argumentũ data, sequitur justitiam attendere ad æqualitatem formalem, hæc enim sola in omni actu justitiæ reperitur, non semper autem materialis, non potest autem dici, quod justitia

ad æqualitatem formalem attendat; quia non exhaurit debitum: sola autem æqualitas exhauriens debitum, est æqualitas justitialis. Hinc non ponitur æqualitas justitialis per aliquem actum religionis, & cultûs divini: quia ille non exhaurit jus in Deo ad sui cultum, & non adæquat. *Antequam respondeatur.*

Suppono 1. Statuendam hic esse categoriam juris & debiti. Nam imprimis, est jus ut sic; postea debitum ut sic; sub jure ut sic, est jus ad totum, & jus ad partem; sub debito etiam ut sic, est debitum partis, debitum totius. Similiterque discurrendum de æqualitate; est enim æqualitas ut sic, idq; medium rei habens. Hæc subdividitur in æqualitatem in toto, seu absoluto, &, in æqualitatem in parte, seu in aliquo absoluti: sicut enim medium rei ad decem crediti, est decem debiti, ita medium rei ad quinq; ex eodem decem crediti, est quinq; debiti, tanquam medium rei.

Suppono 2. Quamvis æqualitas materialis sit divisibilis, possitq; esse vel in toto, vel in parte; formalis tamen æqualitas semper est indivisibilis; Et ita obligatus reddere decem, cum non possit reddere nisi quinque, potens tamen reddere quinq; si non reddat nisi duo, non ponit æqualitatem formalem, quia poterat reddere quinq; & non reddidit. Quod ulterius in hoc resolvitur. Quia æqualitas materialis, stat in reddere quantum debes, formalis autem in reddere quantum potes: hinc cum non raró debeat intercedere legitima nonredditio tantùm, quantùm debetur, nunquam autem possit esse legitima nonredditio, si non reddat quantùm possit, fit, ut hæc & indivisibilis sit, &, in omni actu intervenire debeat. Quamvis autem dicatur medium etiam rei, ad quod attendit justitia, in indivisibili consistere, non excluditur ut consistat in indivisibili, divisibiliter tamen; sicut numeri in indivisibili consistunt, compositum item, &c. similia, licèt divisibiliter: ita & medium rei. Sed æqualitas formalis & in indivisibili & indivisibiliter consistit: huic enim termino, quantùm potes, si aliquid demas, hoc ipso non erit, quantùm potes, si autem aliquid addas, non erit etiam quantùm potes, sed supra quàm potes.

Suppono 3. Æqualitatem formalem poni in omni actu justitiæ, sed vel cum adæquata æqualitate in toto materiali, vel cum æqualitate materiali adæquata in parte. Ratio ex dictis supra peti debet; quia si æqualitas non conjungeretur materiali, non jam actio illa externa esset actus justitiæ. *His suppositis.*

Respondetur. Potest esse æqualitas inadæquatæ justitialis exhauries debitum in parte, quæ æqualitas, si comparetur ad plus, erit inadæquata: si comparetur ad hic & nunc, & ad partem debiti, erit adæquata parti. Ad eum modum, quo semi ulna est adæquata alteri semi ulnæ, licèt non sit adæquata ulnæ.

Ea, quæ allata sunt de actu cultûs divini, in præsenti locum non habent: quia inter Deum & homines non intercedit justitia rigorosa. Deinde, quia posito illo actu, non jam exhauritur obligatio ad ponendum iterato similem actum; jam autem posito debito quinque, non debes repetere solutionem ejusdem quinque, sed nonnisi residui, consequenter saltem in parte exhauris jus alius, & tuam obligationem. Alii dicunt in hoc esse disparitatem, quia jus divinum est ab intrinseco inexhauribile; jus autem creaturæ est nonnisi ex accidenti inexhauribile, hîc & nunc.

Objicitur 2. Si attendendum est ad æqualitatem in actu justitiæ, sequitur destrui naturas omnium contractuum. Quia, ut urget Maironius, aurô totius mundi, non potest æquari unus equus.

Respondetur. Quòd attendatur ad æqualitatem non entitativam entium inter se, sed æqualitatem moralem, & in ordine ad communem vitæ; æquantur autem moraliter, pretium æqui & equus.

Objicitur 3. Potest poni æqualitas ad jus alterius, & non poni actus justitiæ. Ergo, ex assumptis supra, æqualitas, non est objectum justitiæ, tale, de quali hîc quæritur: cum excedat justitiam, utpotè reperibilis, quin reperiatur justitia. Anteced. probatur. Si quis restituat debitum aliàs centum, sed animo malo v. g. ut, post numerationem pecuniæ, habeat commoditatem occidendi creditorem; talis ponit æqualitatem ad jus alterius, extinguit enim omne jus exigendi centum, & tamen non ponit actum justitiæ: quia est impossibile ponere actum justitiæ, & non ponere actum virtutis: nulla enim species possibilis est sine generico, quod præsupponit, prædicato, ut impossibile est esse hominem sine animali, quod autem ille non ponat actum virtutis. Probatur, quia nullus actus virtutis movetur motivo turpi, tanquam objecto prosecutionis; ille autem actus movetur tali motivo.

Respondetur. Hoc, quod est ponere æquale juri alterius, dupliciter contingere potest. Imprimis, ponendo illud ex motivo justitiæ, deinde, non ponendo illud ex motivo justitiæ. Si non ponat illud æquale ex motivo justitiæ, non facit quidem actum internum justitiæ completum, facit tamen incompletum; simulque facit actum externum justitiæ. Quod non faciat actum internum justitiæ completum. Ratio est. Quia debuit habere volitionem justitialem, antecedentem ipsam dationem, debuit etiam habere dationem innitentem illi motivo, quæ duo, quia non habuit, non facit actum internum completum justitiæ; facit tamen incompletum, quia datio est etiam actus internus, imperans externam dationem: inter-

cedit

cedit tamen tunc actus externus justitiæ completus, nempe redditio 100. neque enim ultra hoc externum, ullum aliud externum, justitialiter exigi potest. Unde in creditore extinguitur omne jus exigitivum alicujus externi. Si tamē sciret non habuisse illum actum internum justitiæ, non quidem in foro litigioso, quod nonnisi ad externa attendit, in foro tamen, ut ita dicam, interno, habet jus exprobrandi, quod dederit quidem, sed non tanquam restitutor; nec animo, qui probum restitutorem deceret. Si autem ponat illam dationem, illumq; actum externum redditionis centum ex motivo justitiæ, etiamsi conjungat illum actum cum alio motivo inhonesto, faciet adhuc moraliter actum virtutis, &, sub illa formalitate, bonum. Ratio, quia quamvis Physicè ille actus ab utroq; motivo dependeat; moraliter tamen duplex est, & pro illa parte morali, nihil illi deest ad rationem virtutis: nam motivum aliud spectat ad aliam partem moralem, aliumque actum moraliter: quia tamen actus bonus debet esse ex integra causa; ideò non potest dici absolutè bonus.

Quod ipsum ulterius sic explanatur, estque ad multas alias materias in simili, etiam intentiones Sacramentorum transferendum. Quando aliquis ex motivo occisionis, & ex motivo honestatis justitiæ reddit centum, dupliciter se in hoc habere potest. Primo, ut intercedat virtualis refutatio interna motivi v.g. honestatis justitiæ, quasi dicat, volo dare centum, titulo restitutionis: quem ipsum titulum nollem, nisi ut occidam; talisq; non facit actum virtutis justitiæ: quia assumptum titulū refutat rejicitq; proponitq;, illum sibi, ut refutet. Secundo, potest se in hoc habere ita; ut motivum utrumque assumat; neutrum refutando, & eo casu, ut dictum in superioribus, eliciet etiam actum justitiæ, licèt non denominabilem simpliciter virtuosum. Et licèt, nullus actus virtutis moralis moveatur motivo turpi, casu, quo simul non conjungatur motivum honestum; adeoq; motivo turpi præcisè; potest tamen moveri motivo, conjuncto, cum alio motivo turpi.

Unde, ulterius inferes; casu, quo gladius restituatur furioso id exigenti, fit tunc actus completus justitiæ externus, non tamen fit actus justitiæ virtutis internus: quia tunc legitimè non exigitur illa restitutio: sunt enim circumstantiæ illegitimantes exigentiam. Deinde, quia actus virtutis justitię infundatur supra rationem actus virtuosi genericam, quæ hîc non habetur: quia actus virtutis, præcipit secundum dictamen rectè rationis fieri, quod potius vetat furioso reddi gladium.

Directè ergo ad Objectionem dici potest. Negando Antecedens. Et Probationem illius, distinguendo, quòd talis ponat æqualitatem, & non ponat actum justitiæ, secundùm quod movetur motivo illo in honesto concedo: Secundùm quod movetur motivo honesto. Nego Majorem. Addo per nos non æqualitatem utcunq; sed honestatem æqualitatis, esse formale justitiæ, quæ si non habeatur, quid mirum si non erit actus justitiæ?

DIFFICULTAS III.

De medio intento à Iustitia.

OMne æquale, est medium. Posito ergò, quod justitia attendat ad æqualitatem, attendet ad medium. Quod, quantum ad pręsens, duplex cogitari potest; quoddam medium rei; & aliud medium Rationis. Explicandum hoc erit.

Punctum Difficultatis 1.

Quid per alios medium rei?

EXPLICATI. quidam. Ponitque imprimis, virtutem in mediocritate tripliciter consistere. Objectivè, causaliter, & formaliter. Objectivè in mediocritate consistere dicitur, quatenus requirit in objecto suo medium, inter excessum & defectum; ut fortitudo medium inter audaciam & timorem. Justitia inter plus & minus dati & accepti. Causaliter virtus in mediocritate consistit, quatenus, medium à ratione præscriptum, ponit in objecto suo, seu materia sua per actus suos, quo modo Temperantia ponit medium à ratione præscriptum in sumptione cibi & potus. Formaliter deniq; quatenus ipsa virtus est forma media inter duo vitia, seu inter duo extrema vitiosa, quorum unus peccat per excessum, alter per defectum.

Ponit deinde, non in quibusvis virtutibus triplicem hanc mediocritatem inveniri; sed in aliquibus omnes, in aliis autem, esto prima & secunda reperiatur, non tamen datur tertia. Sic in fortitudine dantur omnes tres mediocritates: habet enim in objecto suo medium inter excessum & defectum, & ipsum ratione prudenter indagat, ac definit; estq; simul forma inter duo extrema vitiosa, timorem & audaciam. Castitas verò, esto primam & secundam mediocritatem habeat, caret tamen tertia: non est enim forma inter duo extrema vitiosa: sed quoties contra castitatem delinquitur, per solum defectum peccatur, recedendo ab obligatione. Sic contra castitatem conjugalem per solum defectum peccatur, puta per copulam, non cum sua, non autem per excessum, servando non solum conjugalem castitatem, sed ab omni prorsus copula, etiam licita, abstinendo. Contra etiam virtutem jejunii Ecclesiastici per solum defectum delinquitur; bis nimirum in die comedendo, non verò ab omni prorsus refectione abstinendo.

Ponit

Ponit denique, in iis virtutibus, quæ non sunt forma mediocritatis inter duo extrema vitiosa, excessum non esse vitium, saltem eidem virtuti oppositum. Sed aliquando est virtus, aliquando ratione circumstantiarum vitium, sed alteri virtuti contrarium. Sic excessus castitatis conjugalis, dum aliquis non solum à copula illicita, sed servanda virginitatem etiam à licita, & cum sua abstinet, non est vitium contra castitatem. Sed si fiat cum consensu utriusque partis, est virtus castitatis, & quidem excellentis. Quod si fiat altera parte invita, vitium quidem est contra justitiam, non contra castitatem; idque variis aliis instantiis illustrabat. Hisque positis. Dicebat rationis medium non ideò dici, quod sit ens merè confictum à Ratione; verum ideò, quod, esto à parte rei in objecto sit definitum, & determinatum, ipsius tamen definitio & determinatio, non sine singulari rationis scrutinio, & indagine invenitur. Sic Temperantia dicitur habere medium Rationis, non quod illud sit à ratione confictum: datur enim à parte rei in sumptione cibi & potus certa & determinata mensura, respectu cujuslibet hominis in particulari. Unde si quæratur, cur ratio definiat tantum v.g. cibum, hîc & nunc? sufficere, rectè respondebitur: quia Petro in talibus circumstantiis posito, neque plus neq; minus est sufficiens. Sed dicitur Temperantia habere medium Rationis, quia illud difficile invenitur: E contra, medium rei non ideo dicitur, quòd tantum sit à parte rei, & nullo modo medium rationis; seu quod à ratione prorsus non debeat attingi, & proponi. Sed propterea, quòd, etsi ab intellectu proponi debeat, non tamen indiget peculiari scrutinio, & indagine. *Hæ Positiones & Explicatio.*

Non satisfacit I. Quoad doctrinas circa ipsammet justitiam. Nego enim universaliter, justitiam non esse formam mediocritatis inter duo extrema vitiosa. Tum quia, accipere plus quàm debeatur tibi v.g. faciendo occultam recompensationem, & accipiendo decem cum tibi debeatur quinque, & postea reddendo, v.g. tria tantum. Certè sunt hæc duo extrema vitiosa: plus enim & minus semper sunt extrema, Ly autem, plus quàm deberes, & minus quam deberes, cùm disordinationem ad debitum fundent, hoc ipso fundant rationem vitii, quod semper procedit contra debitum operandi modum. Justitia inter hoc mediat. Ergo est forma inter duo extrema vitiosa. Tum quia. Præstantissima inter species justitiæ est justitia Legalis: hæc etiam versatur inter duo extrema vitiosa: Nam ponere taxam rerum; pertinet ad justitiam Legalem, ponatur excessus taxæ, erit contra justitiam, diminuens fortunam ementium; ponatur defectus in taxa, minus taxando, quàm res exigat, defectus erit contra justitiam diminuens fortunam vendentium. Mediat inter hæc justitia Legalis. Ergo, apparet, quòd sit forma mediocritatis, inter duo extrema vitiosa. Tum quia. Concedo quidem, non in omni actu justitiæ reperiri hoc, ut illa sit forma mediocritatis inter duo extrema vitiosa: non raro enim solo nonnisi defectu, seu per minus peccatur; & ita non peccat contra justitiam, qui debens centum, reddit centum decem: sed inde non sequitur, quod saltē interdum justitia non sit forma mediocritatis inter duo extrema vitiosa, ex quo sequitur, quod non esse illam talem formam, non sit ratio illius adæquata formalis, & in omnibus actibus necessariò reperibilis. Tum quia. Exempla, quæ adfert pro sua sententia, non convincunt. Primum exemplum est. Si venditor ratione equi appretiabilis pro centum accipiat sciens & volens nonnisi 80. non peccat contra justitiam. Ergo, justitia non est forma inter duo extrema vitiosa, sed contra illam delinquitur solum per defectum. Quod exemplum non facit pro intento: Nam, imprimis, si contra justitiam defectu seu per minus peccatur, hîc apertè est minus. Ergo, peccari tunc contra justitiam deberet vi hujus doctrinæ. Deinde, non potest, statui certa regula, quomodo se, & ad quid justitia habeat, si recurratur ad conditionem scientis, & volentis. Quod ipsum probatur. Quia sicut non fit injuria, si sciens & volens pro centum accipiat 80. sic nec est injuria, si sciens & volens pro centum, det ducenta. Secundum exemplum est. Si quis debeat duobus centum, & uni det ducenta, per hocque se reddat ad reddendum alteri impotentem, peccat tunc contra liberalitatem, eò quòd gratis superaddat, quod non deberet superaddere; contra justitiam autem nonnisi per defectum, quatenus alteri creditori non restituit, quod illi debet. Hoc exemplum commodius quidem est ad intentum arguentis, sed habet in hoc difficultatem: quia Physica, moraliter loquendo, non redditio illa, perficitur, illa datione ultra sortem; Ergo, moraliter loquendo, illa datione peccatur contra justitiam. Tum quia. Ratio, quam explicans ponit pro hac positione, est contra illum. Sic enim assumit; contra justitiam solum delinquitur per defectum restituendo minus vel auferendo plus quam debetur. Hæc autem assumptio est contra illum, quomodo enim auferre plus quam debetur, est defectus? cùm non sit minus sed plus; nisi forte dicas hunc esse defectum moralem, qui contingit etiam in illis, in quibus nonnisi per plus peccatur.

Non satisfacit 2. Quoad doctrinas circa alias virtutes. Tum quia. Nego timorem sine addito, itemque audaciam esse extrema vitiosa, inter quæ procedat fortitudo. Sed sunt passiones indifferentes ad esse bonas & non esse malas, cùm tamen explicans, sine addito ponat timo-

timorem, & audaciam pro extremis vitiosis. Tum quia, non apparet, quî non peccatur contra castitatem conjugalem, etiam excessu, hoc est, utendo aliena: videtur enim hoc spectare ad lineam pluris. Tum quia. Concedo quidem admisisse Arist. mediocritatem in virtutibus, sed non petibilem à mediatione inter duo extrema seipsis mala; ait enim 2. Eth. c. 6. *Nonnulli enim sunt affectus, qui statim vel ipso nomine cum pravitate implicantur, ut malevolentia & invidia, & item actiones, ut adulterium, furtum, &c. Omnia enim hæc & hujusmodi appellantur: quia non excessus ipsorum aut defectus, sed ipsa mala sunt. Vt nullo modo possit quispiam in ipsis rectè agere, sed peccare semper necesse sit.* Cujus rationem his formalibus subdit. *Nam hoc modo exsuperationis & defectionis mediocritas exsuperationis item exsuperatio, & defectionis defectio inveniretur.* Et tamen, sine ullo addito, explicans appellat mediocritatem formalem, stare in mediocritate inter duo extrema vitiosa.

NON SATISFACIT 3. Tum quia, hæc explicatio, est contra communem acceptionem harum vocum, Medium rei, &, Medium rationis: Nam imprimis Arist. non ex facilitate, vel difficultate indaginis scrutiniiq; hæc duo discernit: nam Medium rei, accipit per ordinem ad hoc, quod sit unum idemque omnibus: contra, Medium rationis, Medium non unum idemque omnibus. Ipse etiam S. Thomas citatus in corpore, Medium Rationis dicit, non accipi secundùm proportionem unius rei ad alteram, sed solùm secundùm comparationem ad ipsum virtuosum; cum tamen Medium justitiæ h. e. Medium rei, consistat in quadam proportionis æqualitate, rei exterioris, ad personam exteriorem. Insistens horum auctoritati Molina t. 1. d. 3. col. 8. definit Medium Rationis, quod sumatur per comparationem ad agentem. Medium autem rei sumitur ex natura rei collatione facta cum altero. Similia habet Tann. d. 4. q. 2. n. 48. Rayn. L. 1. de Virt. Mor. in partic. s. 1. n. 19. Et ex allatis vides, quod prædicti Auctores Medium rei, non per facilitatem indaginis explicent, sed, quod idem sit omnibus, & non per ordinem ad operantem desumatur. Medium etiam rationis non explicant per difficultatem indaginis, sed quod non idem sit omnibus, per ordinemque ad operantem & circumstantias desumatur. Tum quia. Saltem nobilissima species justitiæ legalis h. e. distributiva, non foret justitia: quia proportio meriti & præmii nullo modo de facili est indagabilis: imò simile quid accidit, dum inconfuso scitur, non posse reddi hic & nunc totum, quantùm autem hîc & nunc in circumstantia talis reddentis tam miserè vel tam commodè habentis creditoris, &c. similibus circumstantiis, quantum, inquam, hîc & nunc teneatur reddere, facilè non indagatur. Tum quia; sequeretur quod prudentia saltem partialiter spectata, sit justitia: quia ad prudentiam spectant tam faciles, quam difficiles indagines rerum, adeoque media difficulter & faciliter indagabilia.

EXPLICAT 2. Esparza q. 9. ponitque, Medium rei coincidere cum triplici æqualitate intenta à justitia, solumque differre per diversos comparationum modos ad terminos relatè, ad quos eadem res consideratur. Porrò æqualitas prima, quam intendit justitia, est æqualitas proportionis inter jura cujusq; & res pertinentes ad ipsum, ut scilicet: sicut se habent jura unius ad jura alterius, ita omninò se habeant res unius, ad res alterius, terminantes eadem jura. Ratio, quia impossibile est, ut habeat, quod suum est, cujus res magis excederentur à rebus alterius, quam jura ejusdem à juribus alterius, & è converso. Secunda æqualitas inter datum & acceptum per contractum; vel quasi contractum sive voluntarium sive involuntarium. Ratio, quia si duo habeant 8. & alter eorum dans tantùm duo, accipiat 4. ex æqualibus fiunt inæquales adversus justitiæ Leges. Tertia æqualitas est formalis, per conformitatem ad leges, & conventiones hominum, omnibus & singulis hominibus æquales. De quo ipso notat, lege & conventione, omnino æquali formaliter, respectu duorum, posse suboriri inæqualitatem materialem inter eosdem; & ita fit in conventione sortis, in qua æqualis est uterque contrahens, æqualiter se exponens periculo, & spei; eventus tamen est necessario inæqualis favens uni, adversus alteri. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT plenè. Tum quia; ita esset explicandum Medium rei, ut simul advertatur illius differentia à Medio rationis, quod non facit dicta explicatio. Addit quidem rationem, cur attendat ad Medium rei, justitia. Deinde, quod medium rationis in indivisibili non consistat. Sed hic conceptus non est primo definitivus medii rationis. Tum quia. Si potest, ut revera potest, dari formalis æqualitas sine æqualitate materiali, explicandum venisset, cur non reguletur tunc in sua æqualitate, idq; ultimo, justitia, per Medium rationis? Tum quia. Doctrina, quam in processu usurpat Esparza, quòd scil. objectum justitiæ, consistat in medio inter duo extrema vitiosa, non tamen inter duos habitus vitiosos, ubi pronuntiat universaliter, alias virtutes morales esse etiam medias formaliter inter duo vitia, id etiam non convincit. Nam non apparet quo modo castitas conjugalis, quæ est virtus moralis, sit etiam media inter duos habitus vitiosos: imò & ipsa virginitas. Deinde, sicut hoc extremum vitiosum, quod est contra justitiam legalem, taxare plus quàm æquum, & minus quàm æquum, sunt separabilia & distincta; ita & habitus

eorundem. Cur ergò ſaltem tunc non erit juſtitia media virtus inter duos habitus vitioſos? Inſuper, Ratio, quam pro hoc ſuo aſſumpto ponit Eſparza, non convincit: quando enim dicit, quod eo habitu, quo aliquis cauſa eſt, ut ipſe plus habeat, quam deberet habere, eadem eſt cauſa, quod alius minus habeat, id non convincit: quia licèt id verum ſit pro aliquo caſu, falſum pro alio, ſecundùm adlatam inſtantiam de juſtitia legali. Nam Actus ille præciſè taxandi, eſt injurioſus, & taxans facit quidem minus habere mercatorem, ſed ipſe nihil plus per hoc acquirit, niſi acta emat, ſecundùm taxam à ſe factam, qui actus, eſt quidem lucrativus ſed diſtinctus ab actu taxandi, qui ſecundùm ſe, eſt tunc injuſtus.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur Medium rei.

EXPLICATUR 1. Fundamento habito in 2. Eth.c.6. In omni re in indiviſibili non conſiſtente, poteſt accipi plus, minus & æquale: ſi enim hæc non poſſunt accipi, ex eo ipſo ſequitur, rem illã conſiſtere in indiviſibili, hoc ipſum autem, quod eſt accipere poſſe minus, plus, æquale, vel eſt in re, vel in ordine ad nos, adeoq; medium ſeu mediocre, erit medium inter exceſſum, & defectum, vel in re, vel in ordine ad nos. *Ad medium quidem rei, id dico,* inquit Ariſtoteles, *quod ab utroq; extremo æquè diſtat, eſtque unum & idem omnibus.* Et ſic v.g. 5.& 5. in 10. medium ſunt; eſt enim medium inter plus, quod eſt 6. & 4. quod eſt minus. Sed ad præſens commodius exemplum ponit Ariſtoteles, *ſi decem plura ſunt & duo pauca, ſex medium accipiunt, quantum ad rem quippe quo ex eo & ſuperent & ſuperentur.* Sicut enim 6. ſuperat per 4. duo, ita ipſum ſex ſuperatur per quatuor à decem. Aliud autem medium appellat quantum ad nos, & hoc dicit eſſe non unum idemque omnibus; hocque ſic exemplificat, quia ſi alicui 10. minas comedere multum eſt, & duas parum, non hoc ipſo ſequitur, quod medium reſpectu illius ſint 6. minæ, quas illi poſſit ordinare quisquã comedendas: fieri enim poteſt, quod ſumptum hoc vel nimium ſit, vel parum, & ita parum erit robuſto alicui, multum autem ei, qui aliquam exercitationem incepit, ſobrietate indigentem. Quæ omnia ſic complectitur Ariſt. verba textus ſunt: *Non enim ſi alicui 10. minas comedere multũ eſt, dicas parum, 6. ei Ludimagiſter comedendas præcipiet. Nam fortaſſe id quoq; ei, ſi ſumpturus ſit, erit vel nimium vel parum. Miloni quidem parum, nimium autem ei, qui exercitationem incipiat.* Quodſi quæras præciſam definitionem Medii, quoad nos; definit ibidem Ariſt. quod ſit mediocritas ratione præfinita, ſeu ut ſuperius loquitur, *quando oportet, & ob quæ, & erga quos, & cujus cauſa, & ut oportet, hæc facere.* Medium autem rei eſt, Medium ſecundum rem, ſeu id, quod in rebus neque ſuperat, ut exceſſus, nec deficit, ut defectus.

EXPLICATUR 2. habito fundamento in 5. Eth.c.3.& 4. & in S.Thoma ibidem in tex. Lect. 4.5. &c. Et ut id fiat.

PRÆMITTO 1. *Quod injuſtus & iniquus, injuſtum item & iniquum idem ſint in moralibus, ſeu ut loquitur Ariſt.* Injuria iniqua eſt, *proceduntque ſecundùm plus & minus.* In quibus autem eſt plus & minus, illic reperitur & æquale: æquale enim eſt medium inter plus & minus: Si enim exceſſum pluris addas ad minus, æqualia erunt, hæcq; æqualitas nihil aliud erit, niſi medium inter plus & minus, faciens, ſcil. ne hoc ſit plus, nec illud minus. Quodſi æquale & medium, idem ſunt, in quibus erit reperire æquale, in illis erit reperire & medium: quia verò, ut dictum eſt, injuſtum eſt inæquale, & juſtum æquale; ſicut in æquali ſeu juſto, reperitur æqualitas, ita in juſto, & juſtitia, reperietur medium, quod ſcil. dejiciat ab exceſſu plus, & ditet illud minus, ut ſe coæquet ad illud plus.

PRÆMITTO 2. *Omne juſtum & æquale ac medium, eſſe ſecundùm aliquam proportionem.* Unde dicit Ariſt. Jus igitur quiddam eſt, quod in proportione conſiſtit. Rationemq; dat: quia ſicut proportio neceſſariò numerum requirit, unde dicit: *Quod enim proportione conſtat, id non tam unitario numero, quam numero in univerſum proprium eſt: ita & juſtitia, non eſt unius & ad unum, ſed ad alterum.* Unde dixit Ariſt. ibidem cap.3. *æquum in minimis duobus eſt.* Quaſi dicat, ad minimum juſtitia, inter duo commutationis extrema eſt, licèt hæc duo minima inferius ſubdividat. Quamvis autem juſtum medium & æquale idem ſint, & omnia ſecundùm aliquam proportionem; condiſtinguendæ tamen hæ ſunt formalitates, ita ut juſtum ſit, quia eſt per reſpectum ad alterum, reddendo ei quod ſuum eſt; æquale autem, in quantùm eſt in cõmenſuratis rebus, vel quaſi rebus, ſecundùm quas attenditur æqualitas inter duas perſonas. Medium autem in quantùm procedit inter duo, quæ ſunt plus & minus.

PRÆMITTO 3. *Si juſtum & medium procedit, ſecundùm aliquã proportionem, quotuplex erit proportio totuplex erit & medium, juſtumq;.* Porrò ipſa proportio, quam ut ſic definit Ariſt. Lib. 5. cap.3. quod ſit *æqualitas rationum.* Dividitur in proportionem proportionalitatis, & in proportionem ſimpliciter. Proportio proportionalitatis nihil aliud eſt, quam æqualitas proportionis; cum ſcil. æqualem proportionem habet hoc ad hoc, & illud ad illud. Proportio autem ſimpliciter, nihil aliud eſt, quam habitudo unius quantitatis ad aliam. Rurſùs proportionalitas dividitur ab Ariſt. & S.Thoma in proportionalitatem disjunctam & continuam. Disjuncta quidem

dem proportionalitas est, æqualitas duarum proportionũ non convenientium in aliquo termino, ut si dicam, sicut se habet 6. ad 3. ita se habet 10. ad 5. ubi sunt quatuor proportionis termini, sine ulla ejusdẽ termini repetitione. Alia autem est æqualitas continua, quæ est æqualitas duarum proportionum convenientium in uno termino, appellat eam Arist. continentem, exemplum ejus est. Sicut se habet 8. ad 4. ita 4. ad 2. vocatur autem continua, quia, sicut continua appellantur, quorum extrema sunt idem, ita & in præsenti; cum 4. & in prima comparatione, & in secunda ponatur, fit, ut idem sit utriusque extremum. Hæc ergò erit Categoria proportionis.

Proportio ut sic, hæc dividitur in proportionem simpliciter, seu Arithmeticam, quę est proportio unius ad unum. Et in proportionem, quæ est proportionalitas; estq; proportio ipsarum proportionum; hæc ipsa proportionalitas dividitur in continuam, & disjunctam, jam definitas.

Noto 1. In quonam differant & conveniant proportionalitas continua & disjuncta? Differunt: quia continua repetit numerum in ipsa prima proportione, non repetit disjuncta: conveniunt tamen hæ duæ proportionalitates in his duobus, imprimis, quod non possint esse nisi inter quatuor extrema ad minimum; ut inductio, exemplaque allata ostendunt, & resolvitur in hoc Principium quia proportionalitas est proportio proportionum. Ergo jam requiret duas proportiones; singulæ autem proportiones, ex sua definitione, sunt inter duo, bis autem 2. sunt 4. Ergo, proportionalitas semper erit in 4. ad minimum, ad minimum, inquam, quia posset esse plurium etiam conjugatio proportionum. Secundum, in quo conveniunt proportionalitates, id est, quod quæcunque sunt ad invicem proportionabilia, & permutatim proportionabilia sunt, & quod, quæ est proportio unius ad alterum, eadem sit totius; ad totum, sic v. g. sicut se habet 3. ad 6. ita 6. ad 12. sed 3. deficit medietate, ad 6. Ergo & 6. deficit medietate ad 12. permutata proportione. Sicut se habet 12. ad 6. ita 6. ad 3. sed à 12. 6. superatur medio. Ergo & à 6. 3. superabitur medio. En vides proportionem permutatam tenere. Ex quo etiam exemplo apparebit, eandem esse proportionem unius ad alterum, quæ totius ad totum. Cujus tale exemplum adducit S. Thomas. *Si quæ est proportio 10. ad 8. eadem est proportio 5. ad 4. sequitur ulterius, quod quæ est proportio 10. ad 8. & 5. ad 4. eadem sit proportio 10. & 5. simul acceptorum, quæ sunt 15. ad 8. & 4. simul accepta, quæ sunt 12. quia hic etiam est sesqui quarta proportio.*

Noto 2. In quo conveniant & differant proportio Arithmetica & Geometrica? Conveniunt quidem in hoc, quod utraq; spectet æqualitatẽ & intendat; sed longè aliam & aliter. Quia æquale Geometricum attenditur secundùm proportionalitatum æqualitatem. Arithmeticum autem secundùm æqualitatem quantitatis. Exemplificat id S. Thom. *Quia 6. secundùm Arithmeticam proportionalitatem, medium est inter 8. & 4. exceditur enim ab uno & excedit in 2. sed non est proportio eadem utrobiq;. Nam 6. se habet ad 4. in sesqui altera proportione. 8. autem ad 6. in sesqui tertia. E contrario verò, secundum Geometricam proportionalitatem, medium exceditur, & excedit, secundùm eandem proportionem, sed non secundum eandem quantitatem. Sic enim 6. est medium inter 9. & 4. utrobiq; enim invenitur sesqui altera proportio; sed non eadem quantitas: 9. enim excedunt 6. in 3. 6. verò, 4. in 2.* Hæc S. Thom. cujus loci iste videtur sensus. Sex se habet ad 4. in sesqui altera proportione; quia sex continet in se 4. & insuper super 4. duo, quod ipsum duo, est altera pars 4. sesqui ergo altera proportione à 6. superatur 4. quia superatur duobus, quod duo, est altera pars 4. Jam autem 8. est ad 6. in sesqui tertia proportione, quia 8. continet in se 6. & insuper duo, quod duo, est tertia pars ipsius sex: superat ergo octo sex, sesqui tertia proportione. Decem ad acto, est in sesqui quarta proportione: quia octo à decem superatur duobus, quod duo, est quarta pars ipsius octo. Rursus, quindecim ad duodecim, est in eadem sesqui quarta proportione: quia quindecim continet in se duodecim, & insuper tria, quod tria est quarta pars ipsius duodecim.

Noto 3. Quod videatur S. Th. agnoscere, quod detur competens proportionalitas etiam Arithmetica; nomineq; proportionalitatis utitur: consequenter requirens 4. minima. Cujus exemplum est; sicut se habet 6. ad 8. ita 4. ad 6. Cum hac tamen differentia: quia in illa proportionalitate, est eadem quantitas. Nam duo additum ad 6. facit 8. & duo additum ad 4. facit 6. ubiq; repetendo 2. Sed non est eadem proportio: quia in 6. habente se ad 4. est sesquialtera proportio, in 8. autem habente se ad 6. sesquitertia. Econtra verò, ut jam dixi, in Geometrica proportione. Et ita 6. est medium inter 9. & 4. sed medium secundùm proportionem: quia sicut 9. tertia parte superat 6. ita 6. tertia parte superat 4. quam appellat S. Thomas sesqui alteram proportionem: sed non est eadem quantitas: quia 9. habet ternionem supra 6. sex verò supra 4. non ternionem, sed binarium. Hanc tamen divisionem & acceptionem usus non habet, ne videatur confundere duas has proportiones Arithmeticam & Geometricam.

Præmitto 4. *Justitiam distributivam sectari proportionem Geometricam*: sicut enim hæc proportio attendit ad æqualitatem, & medium; ita & justitia distributiva. Sicut hæc proportio est inter quatuor extrema, ita & justitia distributiva attendit ad duas inter se comparatas personas, earumque dignitates; & ad duas res, seu bona dividenda unicuique, de quo sic loquitur S. Thomas: *Oportet ad rationem justitiæ, quod sit*

eadem æqualitas personarum, quibus fit justitia, & rerum, in quibus fit, ut, scil. sicut se habent res ad invicem; ita & personæ, alioqui non habebunt æqualia sibi: sed ex hoc fiunt pugnæ & accusationes, quasi sit justitia prætermissa: quia vel æquales non recipiunt æqualia in distributione bonorũ communium: Vel non æqualibus dantur æqua, puta si inæqualiter laborantibus dantur æqualia stipendia, vel æqualiter laborantibus dantur inæqualia. Rursùs, sicut in proportione proportionalitatis quæ ad invicem proportionalia sunt, eadem permutata proportionalia sunt, ita & in præsenti. Notandus hic est textus Arist. cap. 3. citatus, qui ita habet: *Sicut igitur primus terminus sese habebit ad 2. ita 3. ad 4. igitur etiam alternata vice, sicut primus ad tertium, ita secundus ad quartum; quare etiam totum ad totum, quod distributio binatim copulat, quæ si etiam ita composita fuerint, justè copulat,* quasi dicat. Duplex intervenit jugatio in distributione: prima, primi ad secundum, simulq; tertii ad quartum. Et alia, primi ad tertium, & secundi ad quartum; & tamen his omnibus positis subdit: primi igitur termini cum tertio, & secundi cum quarto, jugatio jus illud est, quod in distributione consistit: ubi cùm supra posuisset jugationem primi cum secundo, & tertii cum quarto, nihilominus hic enuntiat, à distributiva attendi ad jugationem primi ad tertium, & secundi ad quartum. Cujus puto hanc esse rationem: quia nomine primi, venit v. g. una persona; & nomine secundi, altera; nomine tertii, venit munus primæ, nomine quarti venit munus secundæ personæ, quod etiam ostendit ipsum paradigma à S. Thoma Lectione 5. formatum: *Cujus proportionis attentio spectat quidem, sed nonnisi antecedenter dispositivè & directivè ad justitiam distributivam, qualitatis personarum comparationem, & magnitudinem dandorum.* Sed ad hoc proximè & immediatè, tanquam ad rationem suam ultimam, non attendit distributiva: illa enim, ex natura sua, est inductiva dominii, habitudinisque personæ ad munus, completivaque uniuscujusque fortunæ, secundùm prædirectionem factam, ut possideat suum: quam possessionem sui, habitudinemq; ad munus, quia non ostendit nisi jugatio primi cum tertio, & secundi cum quarto, fit, ut dicat, quòd primi termini cum tertio & secundi cum quarto jugatio, jus illud sit, quod in distributione, consistit; consequenter, nec attendit ad jugationem primi cum quarto, nec secundi cum tertio, quia hæc jugatio esset unius v. g. dignioris personæ, non cum suo munere, sed cum munere alius, ad quam jugationem ultimò formaliter non attendit distributiva: quia hæc jugatio non ostendit conjunctionem boni & personæ: nec infert ullam possessionem, ad quam tamen inducendam ordinatur distributiva.

PRÆMITTO 5. *Justitiam commutativam, regulariter loquendo, attendere ad proportionem simpliciter seu Arithmeticam,* quod exprimit Arist. cap. 4. *Ius verò, quod in commerciis est, est quidem æquum quoddam, & injuria iniquum, non tamen illa constat proportione, sed Arithmeticæ,* per Ly *illa proportione,* intelligens Geometricam, quia oppositam Arithmeticæ. Probat autem id Arist. quia cum non attendat justitia commutativa ad qualitatem personarum, *perindeque personis,* inquit, *utitur, ac si æquales essent, si ille injuria afficiat, hic afficiatur.* Unde tam bene Princeps accipiens 10. tenetur restituere 10. ac in simili facto tenetur ad idem plebejus: hinc fit, ut non attendat ad proportionem Geometricam, hocq; ipso attendat ad proportionem Arithmeticam, quod procedit hoc sensu: quia regulariter, & ut plurimum attendit commutativa ad proportionem Arithmeticam: nam quod in aliquibus casibus attendat etiam ad Geometricam, infra dicetur. *His præmissis*

EXPLICATUR. Omne medium est æquale: si æquale, est inter plus & minus, ut dixi Præmisso primo; si autem est inter plus & minus, debet esse secundùm proportionem, consequenter & medium rei, erit æquale inter plus & minus interjectum secundùm proportionem, ut dixi Præmisso secundo. Quod si medium rei est inter plus & minus secundum proportionem, quot erunt proportionis modi, tot erunt & æqualitates medii rei. Quia autem duplex est proportio, nempe Geometrica & Arithmetica, ut dixi Præmisso tertio, etiam æqualitas justitialis mediumq; rei, erit illud Geometricæ proportionis, adeoque pertinens ad justitiam distributivam, ut dixi Præmisso quarto. Et aliud æquale est medium rei in proportione Arithmetica, spectabitq; ad justitiam commutativam.

Brevioribus autem terminis. Medium rei est æquale interjectum inter plus & minus rerum. Unde postea sequitur, quod hoc medium sit idem apud omnes; & quod non desumatur per ordinem ad operantem, sicut & ipsæ res, sunt eædem apud omnes, & non desumuntur ab operante. Medium autem rationis, erit æquale interjectum inter plus & minus, secundùm præcisè rationem, ex quo postea sequitur medium hoc, non esse idem in omnibus; cum non eædem in omnibus rationes, respicereque etiam operantem, qui pro se suas etiam fundat rationes.

DICENDUM est. *Medium rei intendi à justitia.*

PROBATUR 1. Citato textu Arist. & S. Thomæ q. 58. a. 10.

PROBATUR 2. Justitia debet intendere aliquod medium, est enim virtus, & omnis virtus in mediocritate consistit. Sed non intendit medium rationis, quod probatur. Quia virtus, quæ est ad alterum, à virtutibus, quæ ad ipsum, est distincta. Ergo, & medium intentum, debet

bet habere distinctum. Ergo, cum aliæ virtutes intendant medium rationis, justitia debet intendere medium rei: neque enim datur tertium.

Probatur 3. Illud medium intendit justitia, quo solo posito, æquantur homines, non posito, non æquantur; hoc autem est medium rei.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Justitia distributiva, non attendit ad medium rei: quia expressè S. Thomas q.61. a.5. in corpore, inquit: *In justitia distributiva non accipitur medium secundum æqualitatem rei ad res, sed secundùm proportionem ad personas.*

Respondetur. S. Thomas non plus vult, quàm, quòd si Petri dignioris & Pauli minus digni compararentur inter se bona distributione acquisita, non sit futura æqualitas rei ad rem, ut si accipiat justè Petrus 9. & Paulus nonnisi duo, & medium; sed non dicit, quòd non sit futura æqualitas, hoc est, medium inter plus Petro dabile, & inter minus, quàm debeatur eidem, dabile, in quo tamen stat medium rei, in distributione, ut mox dicetur.

Instabis 1. In justitia distributiva attenditur ad personarum dignitatem per omnes. Ergo, illa non respicit medium rei.

Respondetur. In justitia distributiva attenditur ad dignitatem personarum, sed hic actus, non spectat propriè ad justitiam, sed nonnisi reductivè; in quantùm justitia imperat prudentiæ hunc actum in suum bonum. Cumque omnis actus virtutis indigeat regulari prudentiâ, benè hanc regulationem ponibilem in taxa dignitatis personarum, exigere poterit justitia, à prudentia. Unde, etiam per hunc actum, non distinguetur distributiva à reliquis virtutibus; posita autem taxa dignitatis personarum in distributiva, tum quæritur à justitia medium inter plus & minus ex dando.

Instabis 2. Ergò eodem jure, quando prudentia ostendit temperaturo, ut tantum comedat, præcedens dictamen spectabit ad prudentiam, tantitas autem cibi ad temperantiam: consequenter non sola distributiva, sed etiam temperantia, attendet ad medium rei, præmonstratum ex consideratione personarum.

Respondetur. Æquales sunt in hoc distributiva & temperantia, quod utrique prætaxet conditionem personæ prudentia: in hoc tamen erit disparitas: quia totam rationem formalem suæ honestatis, desumet justitia ex ipsomet medio rei; nempe æqualitate rerum in illamet ipsa sistendo, quod non repugnat virtuti & vel maximè justitiæ convenit. Quod si in medio sistet, hoc ipso medium rei intendet. Jam autem v.g. temperantia honestatem, quam intendit, non desumet ex ipsa tantitate cibi, nec in illa sistet, sed procedet ad consequentem macerationem & afflictionem, ejusque honestatem; consequenter, non est in temperantia medium rei, quod illa ultimò intendit. Et nisi ponatur respectus in temperantia, ad ipsummet operantem, non erit per quid transeat ad denominationem temperantis; sed nonnisi habebit denominationem hoc comedentis, & si post tantam comestionem non sequeretur maceratio, verè non esset ille temperans, quod ostendit tantitatem illam, ad macerationem referri. Dato autem æquali in distributione, etiamsi, cui datur, non sit contentus, adhuc erit justa distributio; quod ipsum ostendit, ad medium rei hic attendi.

Instat 3. Si ad prudentiam spectat consideratio illa personarum. Ergo, etiam spectabat & medium rei taxare.

Respondetur tali instantia. Non spectat ad eum, qui attendit mensuræ publicæ, ipsius bilancis æqualitas, sed eam fabricare, investigare, & ponere, spectat primo ad artificem suo habitu artificiali, & physica naturali fultum: licèt idem mensurans, necessariò præsupponat æqualitatem bilancis, illaque; præsupposita, mensurandorum æqualitatem respicit; hinc non est puniendus, si bilanx publica non sit æqualis, sed punietur, si in bilance; qualem accepit, rerum mensurandarum æqualitati non attendit. Sic & in præsenti, taxare dignitatem personarum non spectat ad justitiam; sed illa posita, mensurare, ne detur plus vel minus, spectabit, jam ad justitiam, præcisè attendendo ad plus & minus dandorum: præcipuè cum taxatio illa habeat specialem honestatem difficultatem, adeoq; objicibilitatem.

Objicitur 2. Justitia est intentiva inæqualitatis rerum: quia in justitia distributiva intenditur, ut detur plus, plus merito, & minus, minus merito.

Respondetur. Inæqualitas, quæ interdum reperitur in justitia distributiva, est inæqualitas sed non contra jus, cùm juri, cui satisfit, semper à distributiva ponatur æquale; qualis inæqualitas reperitur etiam in commutativa, dum pro pretiosiori plus, pro minus pretioso, minus datur.

Alii autem dicunt, quod justitia ex primaria intentione æqualitatem intendat, eamque impleat, licèt per sequelam, & per quoddam consectarium, pullulet aliqua inæqualitas. Retineri etiam alias positi termini possent; quòd justitia intendat dari interdum plus materialiter, sed non plus formaliter quam sit in hoc, jus, in alio, debitum.

Objicitur 3. Medium rei, semper est idem, apud omnes, & omni tempore, sed falsùm est omnes commutationes omni tempore, & apud

omnes eodem modo se habere, ut experientia probat. Ergo, falsum est omnes commutationes intendere medium rei. Est Argumentum Cellaja apud Raynaud. Lib.3. sect. 1. n. 30. imò idem accidit in communi omnium commutationum instrumento, nempe nummo, qui non idem omnibus, nec omni tempore, eodem modo se habet, & tamen medium rei semper idem est, apud omnes, & omni tempore.

Respondetur. Casu, quo nunc majus, nunc minus pretium rerum fiat, idem semper erit medium formaliter: quia correspondens pretio, cujus taxam prudentia, secundùm circumstantias ponit, licèt non idem materialiter; idemque dicendum de nummo. Ex quo colliges, quod in dictis commutationibus, & nummo, variabile est, spectare ad prudentiam, vimque dominativam; quod autem justitia intendit, idem semper & apud omnes est, hoc est, commensuratio utilitatum, & æqualitas ad jus, hîc & nunc habitum.

Objicitur 4. Justitia vindicativa, est verè justitia, & non est eadem apud omnes, & semper. Ergo, apparet, quòd non attendat ad medium rei. Antecedens probatur. Quia nobilior pro eodem crimine non æque punitur, ac ignobilior; idemque crimen in hac natione minus, in alia magis punitur. Imò potest etiam Princeps sine injustitia condonare pœnam majorem, imò & absolutè relaxare. Ergo, apparet non intendi à justitia æqualitatem pœnarum, aliàs illarum inæqualitas, non posset esse sine injustitia: quia fieret per oppositionem ad justitiam.

Respondetur. Non eadem pœna est materialiter apud omnes, seu pendet à circumstantiis; eadem tamen est formaliter: quia supposita directione prudentiæ, nec excedens nunc, nec minor, sufficiensque ad hîc & nunc puniendum delictum. Princeps etiam sine injustitia relaxat pœnas: quia habet jus altum, cui subditum est jus Bassum, exigendi pœnas, reperibile in privatis. Si autem hoc jus habet, non facit injustè prudenter illo utendo: nemo enim facit id injustè, quod facit cum jure.

Objicitur 5. Sit in aliquo jus exigendi indivisibile auri, & in alio debitum; ponatur solutio, fit actus justitialis, sine ullo medio rei: illo enim indivisibile caret. Ergo, non omnis actus justitiæ respicit medium rei.

Respondetur. Quòd medium rei non sit, accipiendo pro quanto, & divisibili materialiter; aliàs, ut bene probat objectio, non posset dari justitialis restitutio indivisibilis auri; sed accipiendum est formaliter, hoc est, pro æquali ad jus alius, & quidem æquali, quod sit idem apud omnes. Jam autem ponitur tunc æquale ad jus alius, qui habet jus nonnisi ad indivisibile auri. Dici etiam posset, quod etiam tunc inveniatur medium inter plus auri & minus, saltem similitudinarium: indivisibili enim auri, similitudinariè minus est, nihil auri. Deinde, quòd justitia respiciat medium rei, procedit ex suppositione, prout res sunt à parte rei; à parte rei autem, nulla sunt indivisibilia auri.

QUÆSTIO III.

De ipsamet Definitione Iustitiæ.

Partibus definitionis, hoc est, genere & differentia constitutis, est necesse proponere ipsammet definitionem, ut totum, constans illius partibus. Proponentur aliquot justitiæ definitiones, quæ licèt in re idem sunt, modo tamen exprimendi idem, distinguuntur.

1. Definitio est ex Ulpiano. Hanc Definitionem explicat S. Thomas, q. 58. a. 1. Ex Ulpiano in L. Justitia. Dig. de Justitia & Jure. *Iustitia est constans & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi.* Quod ipsum S. Thomas ad Scholasticos terminos reducit. Justitia est habitus, secundùm quem aliquis constanti & perpetua voluntate jus suum unicuique tribuit. Virtus Antonomasticè dicta, supponit pro habitu, non pro actu: nemo enim ratione unius actus virtuosus dicitur; sicut nec ratione unius ablationis, rapax; nec ratione unius ingurgitationis, bibax. Cumque antonomastica denominatio, debeat esse ratione excellentioris, habitus autem sit quid excellentius, utpotè, & se, & actus, quos principiat, inferens, fit, ut virtus Antonomasticè pro habitu supponat. Unde etiam Ulpianus ponit, constantem voluntatem: & quia virtus debet esse perfectio in ordine ad actum, meminit actus Ulpianus dum meminit *traditionis*; cumque ipse actus debeat esse circa suum objectum & hoc exprimit, dum ponit, Ly *jus suum tribuens.*

Advertit tamen Esparza. q. 8. nomine juris non venire hic jus activum: hoc enim supponitur, & ne per injustitiam, quidem, auferri potest. Ponitur ergo, inquit ille, passivè, pro eo quod cadit sub jure potestativo ac activo.

2. Definitio. Est Aristotelica, ex 5. Eth. cap. 1. *Videmus igitur omnes ejusmodi appellare justitiam solere, ex quo ad agendas res justas homines idonei efficiuntur; ex quo item justè agunt voluntque justa*; compingendoque hæc ad terminos usitatos Scholasticos, erit, habitus ad agendas res justas inclinativus. Sed hæc definitio est potius descriptio: quærere enim restat, quænam hæ sint actiones justæ? cùm quæratur definitio, quasi ex suppositione, penitus ignoratæ naturæ justitiæ? Bene tamen priori modo de-

scri-

ſcribitur: quia principia notificantur per ſuos actus.

Inquiri etiam hac occaſione cum Eſparza citato poteſt: An hæc definitio conveniat etiam juſtitiæ ſupernaturali infuſæ? Certum quidem Ulpianum de illa non fuiſſe ſolicitum: quia tamen Theologi, ad ſupernaturalia attendentes, eam approbant, videtur etiam ad ſupernaturalem juſtitiam extendi. Si quis, ly *perpetua conſtansque voluntas*, ſumat pro principio de linea voluntatis, eoque ſtabili ad reddendum jus alienum. Vere autem juſtitia infuſa, eſt principium de linea voluntatis: quia habitus voluntatis eſt, ordinaturque ad jus reddendum unicuique ſuum.

3. DEFINITIO eſt. Quæ conflatur ex hactenus dictis. Juſtitia eſt virtus intendens honeſtatem æqualitatis, ad jus alterius. Non pono quod ſit virtus moralis, nec quod ſit ad alterum, nec quod reſpiciat actiones externas: quia ratio moralis, in ipſa æqualitate ad jus includitur, quę eſt ſpecies morum; alteritas item in prædicato æqualitatis, cùm nihil ſibi ſit æquale; actiones item externæ ſufficienter in æqualitate ad jus includuntur: quia hæc non habetur ſine actione externa. Bona autem eſt hæc definitio, quia procedit per prima, convenitque omni; ſoli, & ſemper.

DICES 1. Etiam in aliis virtutibus, ly honeſtas, non ingreditur formale earundem. Ergo nec ingreditur formale juſtitiæ.

RESPONDETUR. Imprimis. Negando Conſeq. quoad aliquas virtutes: ſunt enim aliquæ ita excellentes, ut nunquam vitiari poſſint, nec actus illarum fieri malo fine, qualis eſt amor Dei ſuper omnia, voluntas nolendi unquam quidquam defectuoſum committere &c. ſimilia, quia autem actus virtutis juſtitiæ poteſt fieri malo fine, ſit, ut addi illi debeat, ly honeſtas. Quod ad alias virtutes attinet, nondum invaleſcente, de illorum formali explicando, lite, ſupponebatur hoc potius, quam ponebatur, cæteroqui *moraliter* ponendum.

DICES 2. Honeſtas non eſt ratio differentialis juſtitiæ. Cur ergo ponetur?

RESPONDETUR. Honeſtatem ſimpliciter acceptam non eſſe differentialem formalitatem; ſecus ſe habet honeſtas talis; ipſa etiam honeſtas eſt ſuo modo differentialis formalitas, ab eo actu, qui malo fine reddit alienum.

DICES 3. Honeſtas reſpicit nos, non alterum. Ergo, non debuit poni in definitione virtutis ad alterum.

RESPONDETUR. Honeſtatem ſimpliciter acceptam, ſicut & virtutem non eſſe ad alterum, ſecus ſe habet honeſtas talis h. e. honeſtas æqualitatis.

DISPUTATIO II.

De Objecto Remoto Juſtitiæ, quod eſt Jus.

PRÆMITTO 1. *Quid veniat nomine juris?* univerſaliter dicit S. Thomas, q. 57. a. 1. in Corpore. Quod jus dictum eſt, quia eſt juſtum: quia verò & ipſum Ly *eſt* habet diverſam explicabilitatem, variæque ſunt circumſtantiæ ipſius juſti, non raroque eadem vox penuriâ primitivarum impoſitionum ad alia & alia trahitur; idem fit etiam, cum hac voce *juſtum*, quæ, præter dictam acceptionem, ſupponit pro poteſtate legitima ad aliquam rem. Et quia, ut ſit juſtum, erat neceſſe haberi aliqua principia regulativa, ut ſit juſtum; fit, ut nomine juris, veniant etiam leges, quæ cum ſui ſpecies impreſſas, expreſſasque habere poſſint, & ſolum ſic poſitæ poſſunt regulare, dirigereque ut fiat juſtum; fit, ut jus ſupponat pro ſcientia juris, quibus dictaminibus, ſi fiat ſatis, adeoque fiat exſolutio debiti, cumque hoc, quod debitum eſt, ſit jus alterius, fit, ut ſatisfactio illi debito, jus etiam appelletur, ut appellavit Ulpianus, ubi meminit juris reddendi. Ad continendam item ſocietatem humanam, erat neceſſe inſtitui *judices*, quos appellat Ariſt. *juſtitiam animatam*, cum juſtitiæ reſpondeat jus, etiam juſtitiæ animatæ, reſpondere debuit jus. Porrò juſtitia animata, niſi exeat in actum, mortua eſt quodammodo, actus illius juſtitiæ animatæ erit ſententia, quæ etiam appellatur jus, ut cum dicitur res jure decreta, dicitur item aliquis ad jus vocari, hoc eſt, ad ſententiam judicis. Quia verò datur figuris locus, continensque pro contento uſurpari ſolet, ex proportione quadam, locus ipſe dicendi juris pro ſententia accepti, ſolet appellari jus: cumque quæ ſimilia ſibi ſunt, ſimile etiam participant nomen, fit, ut cum æqualitas, ratioque adſtrictivi ad hoc, vel illud præſtandum, ſit quid principale in juſtitia; cum conſanguinitas & affinitas æqualitatem quandam adferant, adſtringantque ad ſpecialiora officia, hinc eſt, ut etiam jus ad affinitates, & conſanguinitates applicetur. Unde dicitur, jura conſanguinitatis intercedere. In præſenti maximè attendetur ad jus pro juſto, & ad poteſtatem illam ad aliquam rem.

PRÆMITTO 2. *Diviſionem juris.* Attendemus

demus autem hîc maximè ad divisionem juris pro potestate exigendi, accepti; non autem ad juris divisionem à jubendo derivati: quia de hac aliàs.

Prima & maximè universalis divisio juris, superior ipso jure justitiali, est in jus morale & legale, de quo vide Tanner. d. 4. q. 1. n. 107. jus legale est jus justitiale, vel quasi justitiale: quia etiam per Theologos Religio, & Pietas important jus legale, cum tamen neutra harum virtutum sit rigorosè justitialis, sed nonnisi revocabilis ad justitiam. Jus autem morale fundatur præcisè in obligatione debitæ rectitudinis, & ordine se habendi. Dicta juris legalis descriptio, non est rigorosa definitio, similis ei, qua entitas per ens, ens per entitatem explicatur. Jus legale dividitur in legale simpliciter hoc est rigorosè justitiale, & in legale secundum quid, seu non habens omnes conditiones justitiæ. Juris autem legalis simpliciter, est

Secunda & universalissima divisio, in jus in re, & jus ad rem.

Missis aliorum definitionibus. Jus in jure commodius definitur à Raynaudo de virtute lib. 3. s. 1. n. 20. Est facultas, quam quis habet in rem jam suam. Vel, si mavis dicere obtentam. Jus verò ad rem est facultas, quæ habetur ex aliquo titulo, in rem debitam, nondum obtentam. Jus autem personale in re coincidens per Raynaudum cum jure ad rem, sic idem definit. Est facultas adversus personam, & non directè in rem certam. Jus autem reale coincidens cum jure in re, est facultas, seu jus in rem, non in personam. Possetque defendi, quod etiam jus ad fructus, sit jus in re, non quidem possessa in se, cum nondum existat, sed possessa in aliquo sui, nempe in causa, radice, principioque illius.

Tertia divisio est ipsius juris in re, in jus in re perfectum: estque latiùs loquendo, dominium, ut supponit tam pro dominio proprietatis tantùm, quam pro dominio etiam usus fructus. Aliud autem jus in re, est imperfectum, quod infert quidem rei hîc & nunc habitionem legitimam, sed cum imperfectiore ad huc titulo: tale jus est depositarii in depositum. Creditoris in pignus &c. similia. Ipsum autem dominium illud, latius loquendo, pro primo divisionis membro sumptum, quomodo dividi debeat, inferiùs dicetur, ubi de dominio.

Plures alias divisiones, præter adferendas de jure à jubendo, & de jure dominii; vide apud citatum Tanner à num. 107.

PRÆMITTO 3. *Quod jus, sit objectum remotum justitiæ*, docet ex Arist. S. Thom. cit. q. 57. in corpore *justum* (quod inibi S. Thom. ponit pro ly jus) *est objectum justitiæ*: dicit enim Philosophus in 5. Eth. c. 1. *Quod omnes talem habitum volunt dicere justitiam, à quo operativi justorum sunt.* Ergo jus est objectum justitiæ. His præmissis *sit.*

QUÆSTIO I.

De Iure, prout est Objectum Iustitiæ.

IN præsenti Quæstione, est difficultas in inveniendo ultimo resolutorio honestatis justitialis: Si enim quæram, redditio alieni estné honesta actio? affirmabis; quæram, cur? dices, quia est honestum facere æqualitatem justitialem; quæram, quid sit facere æqualitatem justitiæ? dices, facere secundùm jus alterius justitiale: nam non quodcunque jus, est mensura æqualitatis justitialis. Quodsi jus justitiale est mensura æqualitatis justitialis, restat quærere, quid illud jus? ne circulum committas, æqualitatem justitialem per jus, jus autem ipsum, quod est mensura æqualitatis justitialis, per jus justitiale explicando.

Pythagorici apud Arist. lib. 5. Eth. c. 5. explicant jus, per retaliationem. Videtur autem nonnullis retaliatio & absolutè & simpliciter, jus ipsum esse. Hæc autem retaliatio stat in hoc, ut quod feceris uni, hoc etiam tibi irrogetur; &, si abstulisti unum, reddas unum. Cæterum impugnat Arist. hanc sententiam. Tum quia. Si Magistratum quis gerens percusserit, repercutiendus non est; si autem Magistratum gerentem, quis percusserit, non solum est percutiendus, sed etiam supplicio afficiendus. Ergo apparet, eo casu, licèt jus intercedat, non intercedere retaliationem, consequenter jus & retaliationem idem non esse. Tum quia. *Quod spontanei an inviti fecerimus, multum refert* inquit idem. Ergo, retaliationi non erit locus. Casu enim, quo inviti fecerimus, non debemus retaliari: & ita, si quis putans hostem in bello, rem prudenter discutiendo, occiderit civem, non est occidendus. Tum quia, (quod primum ponit Philosophus) in distributiva non datur locus contra passo, aut retaliationi: distributiva enim importat inæqualitatem materialem, excessumque tribuit digniori præ indigno, casu quo æqualia fuerint: retaliatio autem omnimodam æqualitatem vult: per hoc tamen non negatur, quòd in multis actibus justitialibus interveniat etiam retaliatio, & contra passum. Ut ergo explicetur, quid sit jus prædictum. *Sit*

DIFFICULTAS I.

Explicatur Ius Iustitiale in nostris Principiis.

MEorum Magistrorum Magister P. Laurentius Pikarski dicebat ex Arist. 5. Eth. c. 5. nihil aliud esse jus, quàm indigentiam complementi fortunæ, seu in bonis. Quæ sententia proponetur hîc, & defendetur.

Pun-

Punctum Difficultatis I.

Explicatur Ius Iustitiale ex Aristotele.

PRÆMITTO 1. *Hominem ex naturalibus suis Principiis indigere communione vitæ.* Ratio: quia cum unusquisque non habeat ea, quæ alter, sed hic abundat aliquo, hic eget? aliquo titulo reducendo se ad statum perfectum, communicare inter se debent. Quod puto esse verum independenter ab ipso peccato originali: quia etiam stante justitia originali, multiplicato autem genere humano, potuisset fieri, imò & rationabiliter facta fuisset, ex divisio bonorum. Nam per graves Auctores potuissent peccare mortaliter in aliis materiis, &, per omnes, saltem venialiter: & cur materia peccati non potuisset esse bonum possessum? dati aliqui fuissent minus affecti agriculturæ, sed magis v.g. artibus, venationi &c. consequenter data fuisset occasio communionis vitæ per rerum v.g. commutationes. Universaliterque hoc resolvitur in hoc Principium: quia homo est animal sociabile; sociabile autem non esset, si communione vitæ careret.

PRÆMITTO 2. *Communionem vitæ debere esse diverso respectu inter æquales, & diverso respectu inter æquales*; debet quidem esse inter æquales: quia inter Deum & creaturas non dicitur intercedere communio vitæ, ob summam inæqualitatem? nec inter Dominum & servum. Fundaturque hoc ulterius in hoc Principio: quia communio vitæ trahit secum justitiam, adeoque æqualitatem. Deinde, quia si unusquisque suo superabundanti non æquet superabundans alterius, non poterit fieri inter illos communio vitæ; hæcque æqualitas, potest appellari æqualitas diversi superabundantis. Hanc æqualitatem requisivit Arist. 5. Eth. c. 6. Ubi loquitur de liberis & æqualibus, venientibus in communionem vitæ. Alio respectu venientes in communionem vitæ, debent esse inæquales; hocque expressit Arist. non enim ex duobus Medicis societas fit, sed ex Medico & agricola, quasi diceret duo Medici v.g. non ineunt communionem vitæ: quia superabundans idem habent, nempe superabundans artis Medicæ, si autem superabundans idem habetur, quæ poterit fieri permutatio? sed quia Medicus superabundat arte, agricola frumento, bene ad invicem poterunt ingredi communionem vitæ, adeoque permutare, cum habeant æqualitatem diversi superabundantis, inæqualitatem autem, quia non eodem superabundant.

PRÆMITTO 3. *Communionem vitæ exigentem diversa superabundantia, non posse actu perfici, nisi in permutatione, distributione, & cæteris, superabundantium intercedat æqualitas.* Verba Arist. sunt: *Oportet igitur, quotus est ædificator, aut agricola ad sutorem, tot calceos ad domum, aut alimentum æquiparari, nisi enim ita sit nec permutatio, nec societas esse ullo modo poterit, id autem non erit, nisi æqualia omnia quodammodo inter se sint*: Et Ratio est, quia inæqualitas revocat à communione vitæ. Ergo apparet, sine æqualitate illam non haberi; sed sequitur ruina; & subversio communionis.

PRÆMITTO 4. *Æqualitatis hujus servandæ in communione vitæ, debere dari mensuram.* Ratio est, quia promptum est hominibus superabundanti suo tradito, attollere illud; promptum etiam suum daturis invenire rationes, pro non dando tantùm ex suo superabundanti; debuit ergò taxa aliqua & mensura communis inveniri. Quia verò ipsa indigentia, est principium communionis vitæ, & ipsa debet esse mensura æqualitatis, quæ ultimo complet communionem vitæ, & sicut in physicis à quibus res pendet in fieri, pendet & in conservari: sic etiam à quo principio pendet communio vitæ, ab eodem pendet & taxa æqualitatis, quæ ultimò complet communionem vitæ, hocque significavit Arist. *Oportet* inquit, *ut uno quodam, sicut dictum est etiam prius. cuncta mensurentur, & id est revera quidem indigentia.* En Arist. indigentiam, pro ipsa ratione formali æquandi, agnoscit. Inferius eadem claritate loquitur Arist. compingendo etiam totum discursum à nobis allatum; *Neque ulla esse societas potest, nisi sit permutatio, neque permutatio, nisi sit æqualitas, neque æqualitas, nisi sit etiam commensuratio, ac re quidem vera fieri non potest, ut, quæ adeò distant, commensurabilia efficiantur. Sed pro indigentiæ tamen ratione satis commodè fit.* Cumque sibi objecisset, quod interdum homines non indigeant, & tamen permutationibus veniunt in communionem vitæ, accipiendo scilicet pecuniam, dandoque res; ad hoc respondet. *Sed licet nunc non indigeat quisquam, pro futura tamen permutatione, quasi sponsor, si indigentia inciderit, eam fore nobis, intercedit nummus.* Quasi dicat, fieri tales permutationes ratione indigentiæ, quæ poterit esse postea, cum tamen nummus permanens, possit ingredi permutationes.

Quod eadem indigentia sit mensura æqualitatis adferri illa verba possunt, quæ immediatè, & eodem capite, discursum concludens de indigentia subdit. *Quid igitur injuria? quid item jus sit, dictum est.* Ergo apparet nomine juris, indigentiam illum accepisse.

PRÆMITTO 5. *Indigentiam duplicem spectari posse.* Prima, quæ venit cum suo superabundanti, in communionem vitæ, ut possit esse principium explendæ indigentiæ aliûs. Et hæc appellari potest indigentia Aristotelica, atque mensura æqualitatis: Si enim ille suo superabun-

bundanti explevit tuam indigentiam, titulo acquirendi tui superabundantis, æquari non poteritis, nisi secundùm proportionem indigentiæ, cui unus satisfecit, tuo superabundanti, vicissim expleas indigentiam illius. Secunda indigentia est mera carentia superabundantis, hæc aliquo quidem casu est jus, & mensura æqualitatis & ita v. g. in casu extremæ necessitatis indigentia adfert jus ad bona exdivisa, eò quòd sub initium homines inter se, vel potius ipsa natura, per lumen rationis, pacta sit, jus esse unicuique in extrema necessitate, ad hæc se inferiora; ne eorum defectu, universum patiatur damnum, morte v. g. nobilioris creaturæ. Et eadem indigentia est mensura æqualitatis: nemo enim ex justitia tenetur ad plus, quam hîc & nunc sit necessarium ad sublevandam indigentiam. Sed de cætero hæc indigentia non est jus: si enim tu tuo superabundanti non explevisti indigentiam alius, non habes vim adstrictivam, ut alius suo superabundanti expleat tuam.

Quodsi quæras in casu extremæ necessitatis. quamvis indigentia sit jus, quamvis taxa dandi, quomodo tamen tunc venit indigens cum suo superabundanti? ad quod dici potest, quod tunc solum superabundans est necessarium, quando meum, redditur tuum, & tuum, redditur meum; adeoque cum exercetur communio vitæ per communicationem bonorum ad invicem, quæ tunc non fit, sed dans non dat de proprio, sed dat indigenti de indigentis bonis, in quæ titulum non donatione, sed jure, proprio habet, hinc etiam invito & inscio accipere potest: non enim accipit nisi suum.

Præmitto 6. *Hanc ipsam indigentiam, venientem cum suo superabundanti in communionem vitæ, duplicem formalitatem habere.* Prima, in quantùm hæc indigentia est expletiva suo superabundanti indigentiæ alterius, habetque formalitatem juris: quia autem nullum est jus, quod non sit respectivum ad debitum, etiam hanc formalitatem habet indigentia, in quantùm jam expleta superabundanti alterius, sic enim fundat debitum.

Præmitto 7. *Quòd hæc indigentia, si sit æquativa in communione vitæ, sit etiam æquativa in ratione Iustitiæ.* Ratio: quia ubicunque non est communio vitæ, illic non est justitia; & ubicunque est justitia, illic est communio vitæ. Ergo, apparet utrumque hoc eadem æqualitate regulari; aliàs, si diversa regularentur, possent ad invicem esse sine se. Antecedens probat inductio. Nam justitia reperitur manifestè in distributionibus debitis; communio etiam vitæ, exercetur in distributionibus. Justitia exercetur commutationibus, communio etiam vitæ commutationibus, & sic de reliquis &c. Et certè fingatur homo esse animal non sociabile, deerit communio vitæ, sed nec supererit ulla justitia, ullave injustitia, & si non erit sociabile, etiam quoad sua intrinseca, nec internarum justitiarum locus erit. *His Præmissis*

Explicatur. Quid sit jus. Homines indigent communione vitæ, ut dixi Præmisso Primo. Hæc communio debet esse, inter habentes suum superabundans, ut dixi Præmisso Secundo. Hoc ipso superabundanti, ut ingrediantur homines proximè communionem vitæ, debet esse æqualitas superabundantium, quibus perfici debet communio vitæ, ut dixi Præmisso Tertio. Hæc æqualitas non potest esse sine mensura; hæcque mensura est ex Arist. indigentia, ut dixi Præmisso Quarto. Et quidem indigentia non qualiscunque sed indigentia cum suo superabundanti, veniens ad explendam vicissim indigentiam alius, ut dixi Præmisso Quinto. Quæ indigentia, in quantum est principiativa expletionum, suo superabundanti indigentiæ alius, est jus; in quantùm autem jam est expleta, vocatur debitum, ut dixi Præmisso Sexto. Et jus tam communionem vitæ, quam justitiam ultimò æquans.

Breviter autem jus, de quo hic, non est aliud, quam indigentia complementi fortunæ, prout est principium suo superabundanti expletivum indigentiæ alius. Nomine autem, Fortunæ, non intelligitur Dea illa Ethnicorum; nec intelligitur casus, seu eventus fortuitus; sed, nomine Fortunæ intelligitur forma, à qua dicitur aliquis fortunatus. Nomine autem ipsius fortunati, intelligendo eum, qui abundat bonis, denique nomine ipsorum bonorum intelligendo, non tantùm divitias, sed etiam famam & honorem. Breviter ergo, indigentia complementi Fortunæ, erit indigentia complementi in bonis.

Probatur I. Bonitas explicationis, manifesta Auctoritate Arist. citati. Præmisso Quarto.

Respondet Pr. Theodorus Loueistein; Quòd indigentia sit, ut plurimum radix, origo, & occasio communionis vitæ, non autem mensura æqualitatis; dicitque se hoc ex S. Thoma habere.

Contra. Quia in dictorum textuum explicatione non habet hoc S. Thomas. Deinde, fateor quidem, quod Arist. agnoscat indigentiam esse etiam occasionem communionis vitæ, sed insuper agnoscit esse, illam rationem formalem æquandi. Nam cum sibi proposuisset, permutationes non posse fieri sine æqualitate, æqualitatem sine commensuratione, hoc commensurativum, dicit esse indigentiam *Oportet* inquit, *ut uno quodam cuncta mensurentur, at id quidem indigentia est.* Quod autem erit commen-

mensurativum, id non erit occasio: hæc enim non mensurat, sed ducit ad permutationes.

PROBATUR 2. Rationibus prædicti Auctoris sententiæ. Tum quia, venientes in communionem vitæ, & inquirentes æqualitatem, investigant eam mediante indigentia: unde licitantes cum Patre familias operarii, dicunt se indigere majori superabundanti Patrisfamilias hoc est v. g. pecunia: quia indigentiæ, quam habet ipse laborum & operarum, quo illi superabundant, sufficienter ab illis satisfit, non tamen, è contra, ab illo, indigentiæ illorum. Rursus, ut probent homines æqualitatem vel inæqualitatem pretii, recurrunt ad indigentiam: nam si faber opus suum vendat, dicit se indigere majori pretio; quia modo major est talis operæ indigentia, quam ante, subordinatis artificibus plus quam ante solvitur, tributa majora dantur &c. E contra, alter diminuit pondus illius indigentiæ, eo quod alio modo satisfieri possit suæ indigentiæ, quàm opera illius fabri. Negat plus solvi subordinatis, negat denique in hoc vendendo haberi debere rationem tributorum. Ex quibus omnibus stabilitur hæc Propositio. Per quod indagatur æqualitas, redditurque pro ratione æqualitatis, vel inæqualitatis, illud est ratio æquandi: talis autem est indigentia. Quod si indigentia est ratio æquandi, erit jus; hoc enim est mensura æqualitatis. Tum quia. Quod est ultimum resolutorium æqualitatis, est jus. Sed indigentia est tale resolutorium: si enim quæram, quare commensurastis? quia æqualia pro æqualibus accepimus, dedimus; quæro, unde de hoc, quod æqualia pro æqualibus? quia, inquient, non plus dedimus, quam acceperimus; quæro, hoc ipsum unde cognoscant? respondent, quia quo ille indigebat à me, titulo sui superabundantis, mihi oblati, hoc habuit; & vicissim ego, quo indigebam ab illo, titulo mei superabundantis illi oblati, hoc vicissim habui. Tum quia. Nomine juris per omnes venit principium æqualitatis, seu vis quædam constrictiva & adactiva permutativum ad æqualitatem. Sed talis est circumscripta indigentia: quia posito, quòd indigentia suo superabundanti expleverit alius indigentiam, ut compleas fortunam illius, servesque communionem vitæ, teneris tuo superabundanti, explere alius indigentiam.

PROBATUR 3. Quod convenit omni, soli & semper, justitiæ, tanquam ratio æquandi, illud est jus: de hoc enim procedit quæstio. Sed indigentia est talis. Nam, quoad primum, in commutativa justitia reperitur indigentia, tanquam ratio æquandi; ut probant adlata: in distributiva idem contingit; quia est in Republ. indigentia militaris fortitudinis: superabundantia autem dignitatum, redituum, solutionum est in Republica. Est in privatis robur militare, labores, tempus, huic soli impensum. Hocque est privati superabundans. Indigentia autem privati, est dignitatum reddituum &c. Tunc si accepto à milite superabundanti satisfecerit Respublica indigentiæ ejusdem stipendio, dicit miles, non factam sibi injuriam, nec Respubl. dicit injustè plura extorqueri, si ex suo superabundanti non plus expenderit, quam sit satisfactum indigentiæ Reipublicæ, superabundanti militis. In justitia item vindicativa intercedit simile quid: nam est in Republ. indigentia, ut puniantur mali, & superabundans Reipublicæ, est vis prælationis conferendæ cum potestate puniendi. Judex autem si non tanquam privatus, saltem tanquam pars Reipublicæ, indiget ut exequatur & exerceat illam vim Respublica, suppositaque acceptione, habes superabundans ipsiusmet illius prælationis. Hinc obligatur ex justitia Reipublicæ vindicare punireque nocentes, explico autem vindicativam per ordinem ad Rempubl. non autem per ordinem ad reum: quia judex tenetur quidem ex justitia punire reum, sed non tenetur reo. Quæ autem dicta sunt de justitiæ speciebus, eadem proportionaliter dicenda sunt, de jure à jubendo: Nam jus naturale est indigentia naturæ intellectualis, ut hoc vel illud fiat, independenter ab omni commutatione, & pacto. Jus autem positivum est indigentia dependens à pacto.

Convenit etiam soli, quia non potest ostendi virtus, quæ non sit justitia, vel species illius, in qua tamen reperiatur indigentia cum superabundanti veniens in communionem vitæ, & adstringens, ut hic, superabundanti suo, expleat indigentiam alterius. Convenit etiam semper, quia quotiescunque non satisfit huic indigentiæ, committitur injustitia. Ergo, apparet illam semper ingredi justitiam, tanquam rationem æquandi.

CONFIRMATUR Principio Negativo. Quod solum in præsenti sufficiens est, quia ex una parte hæc sententia est Arist. ex alia parte nihil obstat, ut patebit solutione Argumentorum. Et ulterius ex inde elicitur. Quia quodcunque principium oppositi attulerint, tanquam indicium juris, modo sit legitimum, idem in præsenti, circumscriptæ indigentiæ quadrare poterit.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT 1. P. Martinus Olszewski jus, de quo hic quæritur, nec quoad rem est indigentia. Ergo. Antecedens probatur. Quia indigentia est malum quoddam. Jus autem bonum,

bonum, & appetibile. Quoad rem etiam indigentia non est objectum: quia jus, de quo hîc quæritur, debet esse ultimò mensurativum æqualitatis: non est autem talis indigentia: quia, etiam posito, quod veniatur in communionem vitæ cum superabundanti, est necesse adhuc inquirere commensurationem ipsorum superabundantium, non quidem physicam: quia ad hanc non attenditur; sed moralem, & hoc potiùs mensurativum erit jus, de quo inquiritur.

Respondetur. Indigentiam Aristotelicam, & prout à nobis circumscribitur, non esse malum quid, sed bonum, utpote adstrictivum aliûs, ad sui superabundantis expensam. Præter textus adlatos potest etiam hic servire cap. 6. ubi loquens de jure, inquit, *hoc autem est, quod communionem vitæ adfert, ut liberis hominibus & æqualibus necessaria sufficiant, atque id vel proportione vel numero.* Secundùm autem Bessarionis expositionem, apud S. Thomam hæc verba habentur, *hoc autem*, supple jus, *est inter socios vitæ, ut sit sufficientia liberorum, atque æqualium, aut in comparatione rationum consistens, aut in numero.* Ubi, ut vides, jus per sufficientiam explicat, quod idem est ac exsaturatio indigentiæ descriptæ. Negatur item explicatam indigentiam non esse ultimò mensurativam: nam ad mensurandum moraliter ipsa superabundantia, debet ex communi ratione virtutis, intervenire prudentia, ut intervenit in omni distributiva, & commutativa, attendereque ad circumstantias pretii usualis, abundantiæ, vel defectus talis rei, usus talis vel talis. Sed hæc taxa, attendens ad circumstantias, est taxa antecedens directiva, & ad prudentiam spectans: quia petita ex medio rationis, jam autem, hoc supposito, ultimò mensurativum est; posito quòd hîc & nunc tantùm valeat meum superabundans, quo ego explevi tantùm de indigentia illius, tenetur vicissim tantùm ille de suo, explere meam.

Instat Pr. Venceslaus Darowski. Vel semper debet intervenire circumstantia superabundantis, ut interveniat jus, vel non semper. Si non semper: quomodo in extrema indigentia justitialiter deposcens, ut sibi subveniatur, venit cum suo superabundanti? Item, quî accipiens depositum, venit cum suo superabundanti? Si autem non semper, ad quid id positum est in definitione justitiæ:

Respondetur. Semper intervenire superabundans. Quod attinet ad extremam indigentiam, de hac dictum supra, sed id hîc etiam sic enodatur. Is, qui abundat à parte sua, tenetur ex justitia subvenire indigenti, & hic pro sua parte, venit cum suo superabundanti, ad communionem vitæ. Si enim hoc illi non superabundaret, non teneretur ad quidquam ex justitia alteri dandum: siquidem nemo tenetur subvenire extremæ necessitati unius, per suam extremam necessitatem. Jam autem extremè indigens, cum non teneatur ex justitia acceptare sublevativum suæ extremæ indigentiæ, sed ex sola erga se charitate, nec tenetur tunc venire cum suo superabundanti in communionem vitæ. Quanquam dicere quis posset, quod veniat tunc pauper cum sua indigentia, & habeat superabundans illud ipsum, quod exigit hîc & nunc detentum in manu ditioris, supponique potest pauper complevisse indigentiam, divitis suo illo superabundanti, non illud extorquendo ante suam extremam necessitatem. Quod attinet ad depositum, uterque venit cum suo superabundanti: hic de bonis fortunæ, ille de bonis animi, hoc est famæ, illius fidelitatem testantis. Jam autem depositum, fidelitatis abundantiam vult. Universaliter, etiam superabundans non debet esse de ejusdem linea boni: sicut enim physicè possunt esse diversa superabundantia, ita possunt esse diversa, quoad classem bonorum.

Objicit 2. Pr. Nicolaus Trzaskowski. Jus, de quo hic inquiritur, debet necessariò in suo intrinseco conceptu esse exigitivum debiti ab alio. Prædicta indigentia non est talis: indigere enim non est exigere: Indigentia quippe oritur immediatè ex impotentia præstandi aliquid per vires proprias subjecti indigentis; jam autem exigentia, est requisitio alicujus tanquam sibi debiti. Et hinc est, quòd nulla res creata, dicatur exigere concursum Dei ad hoc, ut sit absolutè in rerum natura, sed solum dicitur illo indigere, scilicet tanquam impotens existere à se ipsa. Ens etiam supernaturale, non dicitur esse supra indigentiam, sed supra exigentiam naturæ: quia est supra vires illius. Ergo, si indigentia, quâ talis, non est idem quod exigentia, & jus, ex formali sua ratione, dicit exigentiam, indigentia non erit prædictum jus.

Respondetur. Indigentiam non quomodocunque nec vulgariter, sed Aristotelicè sumptam, seu prout est principium veniendi in communionem vitæ, suoque superabundanti explendi indigentiam alius, esse jus prædictum.

Instat 1. Quia vi hujus Responsionis conceditur, quod jus formaliter acceptum, debeat esse quædam exigentia, sed in hoc solum laboratur, quomodo etiam indigentia possit habere rationem exigentiæ. Si autem indigentia, in tantùm habet rationem juris formaliter, in quantùm potest inducere rationem exigentiæ. Ergo, præstat potiùs jus formaliter sumptum explicare per rationem exigentiæ, & simpliciter dicere, quod, jus formaliter sumptum, sit ipsamet exigentia unius, cui debet commensurari, & adæquari operatio alterius, ut sic clarè explicetur utrumque correlativum.

Respon-

Respondetur. Non præstat jus per solam exigentiam explicare: quia jus debet esse ultimum resolutorium æqualitatis: dicta autem exigentia, non est ultimum resolutorium: quia restat quærere, quare tu hoc à me exigis? quare hoc ego tibi debeo? ad quàm legitimè respondetur: quia indigentiam tuam explevi, meo superabundanti, vicissim tu debes explere meam, tuo; ut ita, non sis mihi iniquus, sed stet inter nos, communio vitæ. Deinde conformius phrasi Aristotelis, jus appellatur indigentia. Unde, non laboratur in hoc, ut ostendatur, quomodo indigentia possit habere rationem exigentiæ, modo dicatur, ut à nobis dicitur, quòd mea indigentia, intuitu communionis vitæ, fuerit principium, suo superabundanti, satisfaciendi indigentiæ alterius.

Instat 2. Mea v. g. indigentia, potest esse in Angelo principium unde motûs, ut is illam expleat absque eo, quin indigentia Angeli, possit mihi esse principium, unde motus, explendi indigentiam Angeli. Ergo, ulterius posset indigentia in aliquo subjecto, rationem exigentiæ habere, absque eo, quin correspondeat illi in altero subjecto ratio debiti, consequenter, per illam non rectè explicabitur jus: quia hoc ubique est fundativum debiti. Antecedens supponit, quòd inter homines & Angelos possit dari justitia. Hocque supposito, probatur. Quia indigentia in iis solum potest habere rationem principii moventis ad sui expletionem, in quibus non supponit haberi complementum suæ fortunæ, inter Deum etiam & creaturam intercedit justitia, & tamen Deus non supponitur posse compleri in sua fortuna.

Respondetur. Sicut indigentia pauperis illa, vulgaris, est principium, ob quod datur illi Eleemosyna, sine ullo actu justitiæ; ita & Angelo, mea indigentia potest esse principium subveniendi, tunc tamen non erit indigentia Aristotelica: quia sint superabundantis proprii impensione. Sed hoc non obstante, mea indigentia, potest esse principium complendi fortunam Angeli, non quidem ordinariè: quia superabundans nostrum respectu Angelorum, non est ita obvium, absolutè tamen reperibile, & ita est in Angelo v. g. indigentia cultus & obsequii, quod possem ego, si vellem, exhibere Angelo, possem etiam non exhibere; cumque Angelus habeat tot superabundantia, quibus meam indigentiam explere possit, possumus venire uterque In communionem vitæ, ut si ille meam indigentiam, illuminando me, sanando, ditando &c. expleat, cum ego etiam superabundem cultu, & obsequio, bene poterit utriusque indigentia venire in communionem vitæ, cum suo superabundanti, fierique etiam de hoc pactum justitiale, modo consentiat Angelus. Similiaque alia exempla cum proportione adferri possent. Inter Deum autem & creaturam, nulla est justitia rigorosa, de quo infra.

Instat 3. Idem. Indigentia est solum origo commutationum, & non ratio formalis æquandi, justandique res. Ergo, apparet quod illa jus non sit: nam jus debet esse ratio formalis æquandi justandique: Antecedens probatur. Quia si ex aliquo, rem suam in commutationem adferentem, inquiras: Cur hanc rem tuam permutas cum illa altera verba gratia? adæquatè respondebit: quia ego hac re indigeo, & ille vicissim ista, per hoc autem nullo modo adhuc redditur una res æquata, & justitialiter commensura alteri, quod tamen esset, si indigentia esset ratio æquandi. Quis deinde non videt falsam esse responsionem, si interroganti: cur emisti justè bovem? v. g. 10. taleris: des hanc: quia illo indigni, vi communionis meæ cum altero, in vita sociali. Vera autem erit responsio si dixerit: justè emi, quia tanti pretii & valoris est bos, quanti 10. taleri.

Respondetur. Indigentiam esse etiam originem commutationum. Hinc si interrogatio procedat de solo accessu commutandi, per indigentiam respondebitur. Cæterum si interrogatio formetur, quare justè 10. taleris bovem emisti? bene, tanquam per mensuram æqualitatis, respondebitur per indigentiam, non quomodocumque, sed Aristotelicè sumptam, non indigeo plus habere pro meo superabundanti, quod impendi, ad explendam indigentiam venditoris.

Objicit 3. Jus in habente debitum, est jus abstractum à commutativo & distributivo, legali & illegali. Jam autem indigentia non est quid ita abstractum: indigentia enim, per Aristotelem citatum, solum in commutationibus locum habet.

Respondetur. Indigentiam solum in commutationibus locum habere, si spectetur, in quo exemplificaverit illam, secus si spectetur, quidnam universaliter æquare & mensurare possit, ut factum à nobis supra.

Deinde discurrens Aristoteles de sufficientia, quæ habetur, si indigentiæ satisfiat, meminit utriusque proportionis, seu proportionalitatis spectantis legaliter ad Geometriam, & numeri spectantis ad Arithmeticam. Quibus duobus clauditur distributio, & commutatio.

Instat 1. Assumendo aliqua principia explicantia, quid jus secum trahat.

1. Principium. Jus in exigente est mensura æqualitatis alteri debitæ ex justitia. Indigentia non est talis; alioqui debens Petro centum aureos indigenti, pro complemento suæ fortunæ, mille aureis non satisfaceret justitialiter reddendo centum.

Respondetur. Nego Minorem. Nego item indigentem mille aureis, indigere in exemplo adlato indigentia Aristotelica explicata, plus quàm centum aureis: quia cum superabundans, quo explevit sui debitoris indigentiam, fuerit centum, non indiget à creditore plus sibi dari justitialiter, licet habeat indigentiam vulgariter.

Secundum Principium. Jus in exigente debitum, debet esse compulsivum ad satisfactionem. Indigentia non est talis: quis enim potest me compellere ad dandum alteri librum: quia ipse libro indiget?

Respondetur. Indigentiam non quomodocunque nec vulgarem, sed Aristotelicam h. e. quæ est principium in communione vitæ suo superabundanti expletivum indigentiæ alius, requiri ut sit compulsivum, talis autem indigentia non ponitur ab arguente.

3. Principium. Jus in exigente debitum, est in potestate exigentis positum, ita ut ei pro arbitrio renunciari possit. Indigentia autem non est posita in voluntate indigentis, sed est, ut plurimum effectus necessarius.

Respondetur. Quod indigentia descripta superabundantis quod respondeat ad superabundans, quo alius, explevit alicujus indigentiam, cadere possit sub potestatem indigentis, eique renunciari potest; licèt vulgaris indigentia, non cadat sub eam potestatem.

Instat 2. Ex absurdis. Indigeat Joannes & Jacobus equo Petri. Joannes solvat pretium equi, Jacobus non solvat, in solo Joanne erit jus & tamen in utroque indigentia. Deinde, si quis pauperum veniret ad mercatorem divitem, exigendo centum, eo quod illo indigeat; responderetur illi, quid ad me, quod tu indigeas, cura tuam indigentiam aliunde, & non ex meo marsupio? Quod ulterius fundatur in hoc principio, quia jus est, ratione cujus, aliquid est meum vel tuum, talis autem non est indigentia.

Denique posita inæquali indigentia vendentium, deberet inæquale pretium dari ab emente. Et ita, si pro eodem calice parando, unus plus expenderit ratione onerum civitatis, conductæ domus, &c. similia, posset plus accipere, quàm alter, qui tantas expensas non fecit.

Respondetur. In solo solvente Joanne, est jus exigendi equum: quia in solo Joanne est indigentia Aristotelica: solus enim explevit superabundanti suæ pecuniæ, indigentiam Petri. Pauper etiam non habet indigentiam Aristotelicam respectu mercatoris: quia nullo suæ fortunæ superabundanti, explevit indigentiam mercatoris: semperque hæc indigentia formabit meum & tuum, quando erit principium intentione communionis vitæ explendi superabundanti suo, alius indigentiam.

Quod attinet ad inæquales indigentias: is qui plures expensas fecit, potest justitialiter, cæteris paribus, plura exigere; attolluntur enim pretia ex talibus circumstantiis; sed quia emens indigentiæ suæ potest satisfacere cum minori superabundantis expensa; ita tamen, ut indigentiæ alius venditoris satisfaciat; ideò potest licitè emens diminuere pretium, dicendo, per accidens se habere ad præsens, illas expensas.

Instat 3. Potest esse jus verum, sine omni indigentia; quia aliquis millionum dives, non indiget tot, & tamen habet jus ad, & in suam pecuniam.

Respondit Aristoteles. Quod possit aliquis pro futuro tempore indigere, adeoque habere Sponsorem nummum; præcipuè cum quæcunque divitiæ exhauriri possint, majoribusque indigeant expensis. Indiget item ne suum superabundans fiat alienum, se non volente, & hæc indigentia est jus, quo se tuetur contra furta.

Colliges. Huic indigentiæ, quæ est, principium intentione communionis vitæ v. g. contrahendi, obligandi, explendi suo superabundanti indigentiæ alterius, respondere debitum, tanquam correlativum juris, ut alter suo superabundanti expleat illam.

Quæres. Cùm indigentia, quam appellamus Aristotelicam, sit mensura justi, quomodo hæc indigentia erit ipsum jus, seu justum formaliter? Responderi potest. Quod sicut ratio disgregativi visus, est ipsum disgregativum formaliter, sicut item ratio frigidi, est ipsum frigefactivum formaliter; ita & ratio æquandi, seu, quod idem est, mensura justi est ipsum jus, seu justitia formaliter. Quod ipsum in hanc Majorem resolvitur. Ratio formalis alicujus, est ipsum illud formaliter, supple, ut Quo, acceptum; jam autem ratio formalis justi, est ipsum jus, adeoque illud jus, erit ratio justi formaliter, supple, ut Quo, accepti. Et quia hoc jus ut est probatum, est ipsa indigentia, hinc indigentia erit ratio ut Quo justi formaliter.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur Ius Iustitiale ex Sancto Thoma.

INsistemus doctrinæ Sancti Thomæ, inclusæ hic q. 58. a. 11.

Præmitto 1. *In omni quæstione, quæ est de conceptu rei alicujus definitivo, attendi debere inter alia ad coæquationem definitionis & definiti;* hoc ipso enim non essent idem. Et quia contra æqualitatem peccatur & excessu & defectu, ad

ad utrumque in definitione attenditur. Si enim aliis conveniat, quam definito, est inæqualitas per excessum, peccaturque contra Regulam definitionis, quæ debet convenire soli. Si autem non omnibus definitis conveniat, est contra æqualitatem per defectum, peccaturque contra Regulam definitionis, quæ debet convenire omni. Et quia essentiam rei definitio explicat; essentiæ autem rerum sunt æternæ, debet convenire definitio semper, & per æternum, quod in se habet omnem differentiam temporis. De quo fusius in Auctoria de Pœnitentia.

PRÆMITTO 2. *Quod in formalitatibus definitivis attendi ad hoc indispensabiliter debeat, ut illæ sint ultimum resolutorium, & terminativum quæstionis de natura rei.* Probat hoc inductio: nam malè definitur homo, quod sit animal risibile, cum risibili detur prius. Cujus inter alias hæc ratio est. Quia definitio est principium scientiarum, notitiarumque evidentium; principium autem debet non habere aliud prius in illo genere; si autem non debet aliud prius se habere principium, debet esse ultimum resolutorium: hæc enim in idem coincidunt in linea essendi. Addo, definitionem esse primo essentialem conceptum; debet ergo procedere per prima: quia hoc ipso non esset essentialis conceptus: primum autem coincidit cum ultimo resolutorio, sicut & principium est ultimum ab illa parte lineæ.

PRÆMITTO 3. *Unde sit cognoscenda ultimitas resolutorii contenti in definitione.* Certum est, non esse dignoscendam ex hoc, quod sit extinctiva omnis alius interrogationis: est enim humanum ingenium, interminabilium quæstionum repertivum; & si deveniretur ad extinctivum omnis interrogationis, quale est illud, quodlibet est vel non est, hoc ipso non esset definitivum rei, de qua quæritur, utpote commune pluribus: quia tamen definitio debet procedere per prima, adeoque ultimum resolutorium, consequenter extinctivum interrogationis, id ita accipiendum erit, ut omnis definitio sit extinctiva interrogationum, legitimè, retenta illa materia, formabilium: si enim in alia materia formentur interrogationes, jam non de definitione quæritur: tunc autem sunt formabiles interrogationes, quando potest prior & clarior dari conceptus: illud enim prius, erit resolutorium. Sed si poni debet nonnisi inductio, illa non adferet priorem conceptum, nec definiret rem. Item si debeant nonnisi notificari termini: nam tenuitas hujus percipientis, cui hoc est notificandum, non destruit bonitatem & claritatem definitionis; sed debet esse aliquid prius & clariùs secundùm objectivam formalitatem, quæ si non adferatur, & cætera sint paria, bona, erit prædicta definitio. *His præmissis*

Jus nihil aliud erit, quàm, quod suum. Seu, Titulus ad suum. Vel alia phrasi. Ratio quare hoc quidem suum est. Vel mei & tui ratio in rebus objectivè spectata. *Quod ipsum*

EXPLICATUR. Fundamento habito ex S. Thoma citato. Objectum materiale justitiæ est operatio externa: formale autem ejus est honestas æqualitatis ad jus alterius, seu ut loquitur S. Thomas *secundùm quòd ipsa*, supple operatio vel res, qua per eam utimur, proportionatur alteri personæ, ad quam per justitiam ordinamur. Porrò tunc ad alterum per justitiam ordinamur, quando illi reddimus justum, hoc autem est justum unicuique personæ, quod est suum, consequenter id, quod erit ratio: quia hoc quidem suum est, idem erit & jus. Recurrit ad Ly *suum* in explicatione juris Esparza & Dicast. tr. 1. d. 1. n. 25.

RATIO 1. Explicationis est. Quia verus est iste expositorius. Hic faciens actum justitiæ est reddens hoc, quod jus est. Sed hic faciens actum justitiæ, est reddens quod suum est. Ergo hic reddens, quod suum est, est reddens hoc, quod jus est. Ergo, ulterius, quod suum est, & jus idem erit. Quia, aliàs reddens quod suum non redderet, quod jus est: siquidem hæc duo non idem essent.

RESPONDEBIS. Quidquid sit de re subjecta, præcisè spectata, vi Formæ, non videtur ex illo Syllogismo expositorio, rectè inferri. Ergo quod suum est, & jus idem erit, non magis, quam si quis argumentetur. Hoc volans, est movens alam dextram. Hoc volans est movens alam sinistram. Ergo hoc movens alam dextram, est movens alam sinistram. Ergo ulterius, ala dextra, & ala sinistra, idem erit.

CONTRA. Tum quia. In Syllogismo, qui opponitur prædicto expositorio, committitur fallacia accidentis; nam ex eo, in quo conveniunt movens alam sinistram, cum movente alam dextram, nempe in ratione volantis, arguitur ad id, in quo non conveniunt: neque enim motus alæ sinistræ, est motus alæ dextræ. Nihil horum est in Syllogismo à nobis formato. Tum quia. Syllogismus, qui opponitur, est ex particularibus, licèt illi vocaliter addatur Ly hæc. Ex eo autem est ex particularibus: quia inter subjectum & prædicatum non est coæquatio, consequenter, non est in illo (ut alibi dicitur) accommodata distributio: alicui enim tantum, quod est volans, competit esse motus alæ dextræ, & non omni; cui competit volare. Est autem adæquatio requisita & accommodata distributio in Syllogismo à nobis posito: omni enim cui competit, esse facientem actum justitiæ, competit, esse reddentem alteri, quod alterius est, & esse reddentem,

quod suum. Tum quia, in expositorio à nobis posito, in Majori ponitur pro prædicato definitum, in Minori definitio: Jam autem motus alæ sinistræ cum motu alæ dextræ, non sunt sicut definitum & definitio: Ad defendendam rationem secundam propositam, & pernoscendam vim expositorii; legantur dicta in 1. Parte disp. ultima n. 21.

RATIO 2. Id est definitivum juris, quod adhibent legitimè omnes ad explicandum jus; sed Ly, *quia hoc, suum est*, adhibent omnes legitimè ad explicandum jus. Quod probatur Inductione. Et ita si aliquis perdat librum, inventori dicit, redde, non habes ad hoc jus, meum, non tuum est &c. Ergo apparet legitimè *quòd suum est* adhiberi ad explicandum jus.

RATIO 3. quia prædicta definitio, omni, soli, & semper juri convenit: procedit per prima: & reliquæ explicationes ad hanc revocari possunt tanquam ad aliquod prius: verbi gratia, tenet hæc illatio: hic præferri debet in habenda hac re. Ergo illa, sua est; bene item arguo, suum est. Ergo sequitur, ut possit hoc cadere sub legitimam illius dispositionem, deposcetque Ly *suum*, dispositionis libertatem, per modum proprietatis ad id quod suum est. Ergo sequitur, ut sine injuria, non possit auferri. Imò ex ipsa expletione suo superabundanti indigentiæ alius, tenet tanquam ad superius, consequentia. Ergo hoc suum est. Licet explicatio per indigentiam sit cæteris magis resolutiva formalitas, proximiusque ad præsentem accedens. Si autem cæteræ sententiæ in hanc resolvuntur, hoc ipsum illi præ cæteris adfert probabilitatem.

DICES 1. Ly *Ratio*, est terminus nimis Genericus.

RESPONDETUR id non obstare, cum non possit adferri genus inferius, præcipuè cum ipsum jus nimis latè pateat. Ly autem *Ratio*, debet hic sumi pro objectiva formalitate, non autem, pro formali, seu actu intellectus.

DICES 2. De hoc ipso quæri, quare hoc quidem suum est?

RESPONDETUR. Quæri quidem, sed ad hoc ulterius responderi non potest in linea justitiali per aliquid prius: per quid enim? sed fiet nonnisi inductio mera, exemplificando jus in hereditate, emptione, distributione &c.

DICES 3. Hoc, quod est aliquid, esse suum, potest accipi, pro affectione amoris, pro suo, ratione superioratus v. g. est suus, hoc est subditus. Ergo Ly *esse suum* ambiguum est.

RESPONDETUR. Ly *suum* dictum de amico vel subdito, nunquam absolutè significat, sed cum addito expresso vel tacito: quia incluso in aliquibus circumstantiis, & ita, si quis complectens alium, dicat, meus est, supponitur pro, amicus; circumstantiæque amicitiam significant. Si quis Prælatus interrogetur, quare tam liberè mandet? respondebit, meus est, sed ipsæ circumstantiæ supponunt pro subdito, & significant eundem æquivalenter. Jam autem sine ullo addito sufficit in justitia dicere, suum est; quale sine addito *suum* ponitur in definitione. Denique in explicando esse id suum, in aliis materiis semper recurretur ad titulum, qui res ipsas non dicit, sed affectiones, ordines voluntatis, adeoque non justitiales titulos. Jam autem esse suum justitiale, semper ex rebus sumitur, recurrendo & involvendo medium rei, quod est nota justitialis.

DICES 4. Hæc explicatio solum ostendit, quid sit jus, & non, quæ res sit jus.

RESPONDETUR. Quid sit & quæ res sit, non condistingui in explicatione formalitatum universalium: cum ipsæ, non sint demonstrabiles in se. Unde suffecerit, quæ res sit jus, solum in individuis demonstrari, nempe est emptio hæc, distributio hæc &c.

DICES 5. Nemo hanc sententiam docuit.

RESPONDETUR. Docuisse S. Thomam ex Ulpiano in definitione justitiæ innuereque illam Esparza & Dicastillo.

DIFFICULTAS II.

An Ius sit designatio Iuridica Terminorum libertatis?

DIscutienda hic est explicatio juris, quâ utitur Antonius Perez.

PONEBAT 1. Totam hanc difficultatem in duobus consistere. Primo. In exponendo genere boni; quod adfert justitia; & aufert injustitia. Secundo. In exponendo fundamento colligationis justitiæ.

PONEBAT 2. Bonum, quod adfert justitia, non esse bonum v. g. pecuniarum, famæ, &c. sed bonum libertatis, arbitrii, ut potentis dirigi per prudentiam monasticam, ad suam felicitatem liberam. Dicitque hoc per se patere: constat enim bonum debitum per justitiam, esse suum, seu illius, cui debetur; nihil autem dicitur esse suum propriè, nisi per respectum ad dominium, ad libertatem. Unde nec quælibet actio, elicita ab homine, vocatur humana: sed nonnisi libera: quia nonnisi liberæ actionis dominium habet.

PONEBAT 3. Inter partes felicitatis præcipuam esse cognitionem veram: quia miseria illi contraria, cognitio falsa, omnes infelicitatis partes adfert, errorem, gaudium falsum, denique dolorem, vel inquietudinem; hinc impeditio etiam scientiæ veræ, erit injuria, quam injuriam facit peccator, non consentiendo gratiæ oblatæ, per quem dissensum, impedit, ne sciatur consensus gratiosus à Deo: *His positis*

INFE-

INFEREBAT. Quòd bonum, quod nobis tribuit justitia, sit bonum libertatis, non impeditæ per alienam libertatem, utentem vel fraude, vel impeditione scientiæ, ab executione electionis rationabilis & prudentis, secundùm prudentiam Monasticam. Ut autem explicaret originem obligationis justitiæ.

PONEBAT 4. Originem obligationis justitiæ, nihil aliud esse, nisi designationem non plus onerantem, quàm faventem, designationem inquam, terminorum libertatis uniuscujusque pacto expresso, vel præsumpto factæ, eo fine, ut unusquisque securè à vi, fraude, impeditione, possit sua prudentia monastica uti, exequendo id, quod sibi per electionem prudentem rectum videbitur.

PONEBAT 5. Designationem juridicam, triplicem esse. Primam materialem, ex ipsa rei natura cognoscibilem, quæ præcedit omne pactum, & legem positivam. Aliam legitimam constitutam lege. Tertiam ex pacto & contractu. *Hinc*

INFEREBAT. Rem suam alicujus, esse eam, cujus possessio, ipsi debetur obligatione justitiæ instituta in gratiam, & favorem ipsius, tanquam finis, non servientis utilitati alienæ, sed suo arbitrio, & monasticæ prudentiæ relicti. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT Primo, quoad substantialia doctrinæ. Tum quia, non rectè explicatur jus per designationem juridicam, cum ipsa ignoretur juridicitas, quid sit, quærendoque, quid sit jus? quæritur de ipso, quid sit juridicum? Tum quia, per Respondentem, rem esse suam, est esse rem, cujus possessio debetur obligatione justitiæ; hoc autem videtur esse circulus: quia si quæratur, quid est jus? respondetur, quod facit esse suum obligatione justitiæ. Si quæratur, quid est obligatio justitiæ? respondetur, quæ est ex jure, en circulum: ignorato enim uno correlativo, ignoratur & aliud. Tum quia, non rectè explicatur jus per hoc: quia illi opponi, est facere injuriam. Ergo, nec per hoc, quia inducit obligationem justitiæ, eò quòd ignoranti jus, & injuria & injustitia sit ignota. Imò rectius per injuriam explicaretur: contraria enim, penes se posita, magis elucescunt: eo quod ea, quæ se heterogeneè quodammodo habent, vel ipsa diversitate specierum juventur ad excitandas plures species objectorum, deservituras ad rei notitiam fabricandam.

NON SATISFACIT 2. Attendendo ad principia, quæ assumit. Tum quia, quòd liberi simus, hoc à natura habemus, sed quòd libertate circa hoc vel illud uti possimus, est ratione tituli in illam rem, de quo quæritur, quis sit ille? Tum quia, negatur per se patere, quod bonum: quod adfert justitia, non sit etiam in rebus, sed in dominio nonnisi circa res: si enim bonum, quod intendit justitia, est medium rei: quomodo hoc bonum, non erit situm etiam in rebus? Tum quia. Concedo quidem; quod aliquid dicatur suum per respectum ad dominium, sed nego etiam res, non dici suas, circa quas, ipsum illud dominium versatur. Tum quia. Concedo quidem quod solæ actiones liberæ dicantur humanæ, sed nego, quòd solæ liberæ, sint suæ: si enim aliæ actiones sunt hominis, quomodo non suæ? Tum quia. Aliud est libertas, aliud & justitia. Ergo & bonum, seu objectum utriusque erit diversum. Ergo bonum justitiæ, non erit bonum libertatis. Tum quia. Immeritò assumitur, justitiam procedere secundum prudentiam Monasticam; cum procedere possit, etiam secundùm prudentiam Politicam in distributionibus: Tum quia, immeritò assumit omnem universaliter errorem adferre secum inquietudinem: hæc enim non habetur in hæretico materiali, qui suum errorem, possidet bona fide.

NON SATISFACIT 3. Attendendo ad prioritates & formalitates rationis. Tum quia. Quando ego habens jus designandi, designo, ut hoc huic detur, prior est mea designatio, quæ est causa juris in alio, quam jus, quod est effectus. Ergo, per designationem non rectè explicatur jus: nam hic non quæritur de causis juris, quasi effectivis; sed de prædicatis, quasi constitutivis.

Neque valet si dicas, designationem activam esse causam juris, sed non designationem passivam. Contra erit, quia hoc ipsum non est expressum, & urgent alia argumenta allata & adferenda. Tum quia. Designatio hæc, ut vocatur passiva, concipienda est per modum posterioris ipso jure: quia etiam designatio, quâ Petrus designat, ut hoc huic debeatur, supponit jus in Petro. Deinde, ex modo nostro concipiendi, non ideò ego habeo jus, quia hi sunt termini meæ libertatis circa hoc: sed ideo habeo hos terminos, quia habeo jus: sicut, non ideo, quia hi termini sunt meorum agrorum, ego habeo jus ad illos: sed ideo habeo hos terminos, quia habeo jus. Ergo & in præsenti, idem dicendum, effluetque potius designatio terminorum ex ipso jure; sicut in physicis ex quantitate provenit habere tantos terminos, & non ex tantis terminis quantitas. Si autem hæc designatio est quid posterius. Ergo juris explicativa non est; hîc enim quæritur explicatio per prima. Tum quia, designatio, si non sumatur inductivè, juris in alium, nihil aliud formalissimè est, nisi ipsi termini libertatis; termini autem libertatis utendi, sunt quid negativum, sicut & termini quantitatis. Si autem termini libertatis sunt quid negativum juris, & non formalitas positiva, primò essentialem conceptum non exprimunt; quia negativum, non est de primo essentiali conceptu positivi: esse autem jus,

positivam qualitatem, communis apprehensio confirmat, & ratio inter alias, quia sequeretur ly *sine jure*, esse quid positivum, utpote negationem negationis, ly autem *sine jure*, non est quid positivum; aliàs negatio ipsa, in ipso sine, (seu *non cum*) inclusa, esset quid positivum. Tum quia, jus est quasi concretum, cujus concreti constitutiva, habentiaque se per modum prioris, sunt prædicata, & partes definitivæ juris, designatio autem juridica, non est talis, cum pro illo priori, quo deberet antecedere jus, jam supponeret jus, à quo juridica denominatur. Tum quia, termini in physicis, eorumque designatio, facit, ne ulterius aliquid extendatur; hoc autem quod sit aliquid tantùm, potius habetur ab entitate positiva quanti. Ergo etiam & designatio juridica terminorum libertatis, potius debet à nobis concipi quasi faciens, quare ulterius non habeatur jus. Ergo, dandus est alius conceptus hujus formalitatis, quæ est habere ad hoc jus.

DIFFICULTAS III.

Impugnantur aliorum Explicationes.

EXPLICAT I. Lugo. Sect. I. n. 5. Quòd jus, quod respicitur à justitia, & ponitur in ejus definitione, sit Prælatio quædam moralis, quâ hic homo præfertur moraliter aliis, in usu talis rei, propter peculiarem connexionem, quàm res habet cum eo, v. g. fera habet peculiarem connexionem cum eo, à quo capta est, si autem Dominus det illam alteri, jam fera habebit peculiarem connexionem cum hoc secundo, quatenus donator transtulit moraliter in eum connexionem, quam ipse habebat ratione capturæ. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia per idem ad idem respondet. Si enim quæram, quid est jus? respondetur, prælatio moralis ad hoc habendum, interrogo, hæc prælatio potest esse non justitialis? per quid constituetur in ratione justitialis? respondetur, per hoc, quia habet prælationem connectentem illam rem in bonum ipsius habentis prælationem. Quæro, potest haberi illa connexio, & non esse justitialis, cur non enim? per quid ergo constituetur in ratione justitialis connexionis? recurrereque debet ad jus, adeoq; idem per idem explicabis.

NON SATISFACIT 2. Quia, ut communiter urgetur, invenit Paulus rem Petri, uterque habet connexionem cum re in bonum proprium, peccaretque contra justitiam, qui Paulo illam surriperet; & tamen Paulus respectu Petri, non habet jus; inquiro, quare? quia non habet prælationem, quæro hic titulo inventionis habet prælationem, hic titulo possessionis habitæ in re, quæ erit ratio discernendi has prælationes & connexiones? illaque si erit legitima; erit quæsitum illud jus. Urget item Esparza, q. 2. non rectè definiretur homo, quod sit animal præferibile brutis, sed esset ostendenda radix illius prælationis. Ergo & in præsenti idem præstandum.

NON SATISFACIT 3. Pensemus has duas causales. Ideò habet prælationem, & connexionem in re in suam utilitatem, quia habet jus. Ideo habet jus, quia habet prælationem. Hæc posterior causalis, importat aliquid simile ei, ideo est homo, quia est risibilis, rationali illa propositione, utrobique aliquid posterius inferente. Struatur item imaginatio, quòd unum istorum sit emanativum physicè, & aliud emanabile physicè, certè non jus ex prælatione emanaret; sed ex jure prælatio. Sicut prælatio non emanat dignitatem: sed prælationem dignitas, hinc ideò aliquis præfertur: quia est dignus. Quod si prælatio illa & connexio, est quid posterius jure, non potest esse definitiva juris: quia hic quæritur de definitivo, per prima.

ADDO. In dominio duorum in eodem instanti, de quo postea, non posse ostendi prælationem.

EXPLICATUR 2. communiter post Less. quod jus sit legitima potestas, ita aliquid exigens, ut si absque debita causa illi contraveniatur, injuria inferatur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Nomine legitimæ potestatis venit juridica potestas, non quæcunque de hoc autem ipso quæritur, quid sit ista juridica, quid legitima potestas? Tum quia, malè describitur, jus est legitima potestas exigendi, cui si contraveniatur, fiat contra jus. Ergo etiam, cum explicatur per injuriam non rectè procedetur: quia injuria nihil aliud est, quam oppositio ad jus. Et sicut calor non rectè explicatur, per non frigere oppositum; ita & in præsenti. Tum quia. Nulla unquam est debita causa contraveniendi juri, & si habetur hæc causa, jam saltem protunc, non est illud jus. Ergo, immeritò mentio fit contraventionis juri, absque debita causa.

RESPONDEBIS. Nomine injuriæ non venire formalitatem contrariam juri, sed inæqualitatem, trahentem secum obligationem restituendi, vel certè læsionem aut diminutionem in suo.

CONTRA est. Quia si quæratur, hæc ipsa obligatio restituendi, unde trahatur? nihil aliud respondebitur, nisi quia est contra jus. Ergo, à primò ad ultimum, jus erit legitima potestas, cui contraventio, est contraventio contra jus.

Concedo quidem, quòd responsio per definitionem non debeat esse per aliquid distinctum, debet tamen esse per clarius, quod hic non servatur.

EXPLI-

Explicatur 3. jus de quo hic, ex Esparza. q.3. quod sit libera facultas disponendi de re aliqua, in utilitatem propriam, non impedibilis licitè ab aliis. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit. Tum quia. Videtur hæc facultas disponendi esse posterior ipso jure, ex illoq; fluere. Sicut ex ipso habere, fluit disponere. Tum quia. Ly non esse impedibilem licitè illam facultatem, vel supponit pro Ly non impedibilem sine injuria, & restabit quærere, quid sit fieri injuriam, vel contra jus? Si autem supponit pro Ly non impedibilem sine peccato, nihil erit, quo constituatur illa definitio per prædicata justitialia, justitialitatemque importantia, cùm illam peccatum non importet. Tum quia. Non repugnat habere potestatem in utilitatem propriam in impedibilem licitè, non tamen justitialem: & sicut posita definitione hominis; quod sit animal implume, bipes, rectè argueretur non repugnat esse hominem plumatum, & unipedem, ita & in præsenti, per Ly non repugnat, adlatum, bene illa definitio impugnabitur. Tum quia. Non debet esse eadem definitio juris & dominii: habet se enim jus ad illud, vel tanquam genus ad speciem, vel tanquam radix ad passionem. Jam autem dominium prædicta definitione ordinariè definitur. Tum quia. Est aliquod jus ad rem, & tamen habens jus ad rem, non habet liberam potestatem disponendi ut voluerit. Ergo apparet non bene definiri prædicto modo, jus in communi.

QUÆSTIO II.

De jure in quantùm importat Dominium.

Agemus hic de dominio, sive illud concipiatur per modum juris perfecti, sive per modum passionis, ut ita, juri, quod est quædam forma, respondeat sua passio. Quidquid sit de hoc, *sit*

DIFFICULTAS I.

Quid Dominium, & quæ ejus divisio?

Dominium, ut sic, prout est quid commune ad dominium proprietatis & jurisdictionis, definiri posset, quod sit jus disponendi. Dividitur in jus proprietatis & jurisdictionis. Jus propietatis, est jus disponendi in utilitatem propriam. Addi solet communiter, absq; injuria alterius. Jus autem jurisdictionis est potestas disponendi titulo superioratus, idque in bonum alienum, & huc revocantur jurisdictiones, earumq; species variæ.

Quod attinet ad dominium proprietatis, illud dividitur in dominium communitatis, & particularium. Dominium communitatis duplex est: quoddam, ut bono, in quo est dominium, singulæ partes communitatis, quà tales, uti possint, v.g. silvis, vocaturque dominium locorum, jus universitatis &c. interdum autem dominio illo, non utitur communitas, nisi quâ communitas est, sive ad sumptus communes. Dominium autem particulare, erit dominium singularis alicujus personæ. Rursus hoc ipsum particulare, dividi potest in dominium excludens comparticipem ad eam rem, vocaturque dominium plenum, non plenum autem, si non excludat.

Denique potest dividi dominium proprietatis in dominium perfectum, quod ad proprietatem rei, simul cum fructibus, extendi solet, definitivéque est, jus perfectè disponendi de re, nisi lege prohibeatur. Non additur de re corporali, ut ponunt Legistæ, ut extendatur ad omnia bona justitialia, qualia sunt fama, honor, &c. Additur *nisi lege prohibeatur*: quia certas aliquas dispositiones faciendas ex jure Basso seu jure privato, potest restringere Magistratus, titulo juris alti, sive convenientis altiori potestati, supra bona privatorum, quantumvis hæc restrictio, non sit defectus dominii. Imperfectum autem dominium est adhuc duplex, in substantiam, & non in fructus, vocaturq; imperfectum, directum; personaque illo jure gaudens, vocatur Dominus proprietatis. Si autem non habeat proprietatem ullam, sed solum usum fructuum; vocabitur dominium usus fructus, multiq; cum Soto & Val. dicunt hoc esse impropriè dominium. Videatur Tan. d.4. n.12.

Hic ipse usus fructus adhuc duplex est. Interdum enim est cum jure, ut vocant, utendi, usum juris sumendo sine ullo dominio, definiturque talis usus, jus utendi re aliena, salva ejus substantia; vocaturq; usus formalis, usus fructus &c. Si autem non sit cum tali jure; sed nonnisi de die in diem competat, appellatur usus nudus; possessorque talis vocatur usuarius. Prior autem usufructuarius, hique, inter alia distinguuntur: quia usuarius non potest alteri ejusdem rei usum communicare, potest usu fructuarius. Lugo d. 2. n. 39. ponit, quòd usufructuarius sit Dominus fructuum, secus merè usuarius. Usufructuarius quamvis potiatur usu absolutè revocabili, non tamen revocabili ad placitum; secus usuarius, ut innuit cum aliis Tanner citatus q.1. n.22.

Inter species dominii, est etiam servitus non passivè accepta: sic enim est subjectio dominio, adeoque carentia dominii, sed in quantùm facit aliquod alienum, sibi servire. Reliquæ divisiones videantur apud alios.

Quia autem ad dominium etiam possessio spectat, illa definitivè est externa detentio rei ex animo, juris adminiculo concurrente. Sicq; formata definitio etiam Theologis serviet. Divisio possessionis, & modi illam acquirendi, ab aliis decurruntur. Dicetur aliquid à nobis in materia practica.

Si quæras. Undenam emanavit divisio dominiorum? Responsio communis est, emanasse eam

se eam ex dispositione juris gentium. Tum quia. Ita habetur capite, jus gentium, dist. 1. & L. ex hoc jure ff. de jure & justitia. Tum quia. Universalis locutio Scripturæ: *Dominamini piscibus maris & volatilibus cœli*, irrestrictum dominium singulis competere notat. Ergo, per aliquid aliud, restringi debuit: & hoc quid aliud, quàm jus gentium? Tum quia. Cum non esset Ratio sub initium mundi, quare hoc potius hujus, quam illius fuerit, debuit hæc ratio jure gentium formari, occurrendo negligentiis & malitiis humanis: censeturq; hæc divisio facta ab Adamo, tanquam capite, & à Noë post diluvium; quamvis autem, ei quod est de jure naturali præceptivo, non possit contravenire jus gentium, utpote subditum illi priori: si tamen jus naturale, sit nonnisi permissum, & quasi suspensum, quoadusque oppositum ex pacto non fiat, oppositum bene potest jure gentium introduci: ad eum modum, quo nuditas homini est naturalis non præceptivè, sed permissivè, quoadusq; non fuerit rebellio sensitivæ partis contra rationem: quia autem hæc divisio bonorum rationabiliter est facta, hinc in casu extremæ necessitatis redduntur adhuc bona communia omnia, quantùm requiritur ad necessitatem.

Revocari huc debet Præscriptio & usucapio. Nomine Præscriptionis (apud Laym) venit exceptio, seu oppositio, adversus actionem Actoris, non inficiando ejus fundamentum, sed aliquid opponendo, ob quod fine vel efficacitate sua privetur. Usu autem capio, ex Modestino, est acquisitio dominii, per continuationem temporis lege definiti: plura, sed non speculativè noscenda, lege apud alios. Materiam de dominio examinando. *Erit.*

DIFFICULTAS II.

An dominium ejusdem rei, possit esse penes duos in instanti donationis?

Petrus est donans. Paulus donatarius, quæritur: An in instanti donationis uterque habeat dominium?

PRÆMITTO 1. *Actum donationis, tam ab Angelis, quàm ab hominibus posse fieri internè uno instanti, & eodem acceptari:* & quidem de Angelis non est tanta difficultas: nam cum sint puri spiritus, & ad manifestationes mentis sensibilibus & divisibilibus signis non indigentes, poterit uno eodemque instanti hic donare, ille acceptare: quia nulla est in hoc repugnantia. Sufficit enim, ut pro priori naturæ, acceptet, intra idem instans temporis. Vel si in hoc habeas difficultatem, pone suppositionem impossibilem, & institue quæstionem: An, si per impossibile uno eodemque instanti fieret donatio, & acceptatio, uterque tunc esset Dominus rei? De hominib9 major est difficultas, an possint donare, acceptare, dum adstrictè sensibus agunt. Et quidem, quod aliquo casu possit id fieri, saltem in donatione vel acceptatione conditionata, dubium non est; quia posset dicere Petrus, dono illi rem hanc hoc instanti, casu quo ille habeat hunc actum; accepto si mihi hoc instanti res illa offertur, quid autem repugnat, ut habeatur hic actus ab alio? Deo, in modum bonæ fortunæ injiciente, ut habeatur hæc mens, multoq; magis id evenire potest in statu separationis, vel in patria, ubi modus noster agendi, habebit conditionem spiritualis modi agendi, vel si condicto tempore pergant uterq; in actibus, hic donandi, ille acceptandi. Sed si donatio debet signo externo manifestari, indubiè naturaliter hoc fieri non poterit, quia instantaneis, sensibilia non mensurantur. Cæterum saltem miraculosè id fieri posset, Deo v. g. manifestante eodem instanti, donationem alius, & offerente concursum, ad acceptandum.

PRÆMITTO 2. *Supposito, quòd eodem instanti fiat donatio & acceptatio, in hoc erit difficultas: An eo casu uterq; sit Dominus in solidum, & perfectissimè?* in quo ipso non est difficultas in hoc an pro eodem priori naturæ, & intelligibilitatis uterq; sit Dominus: quia per prius naturâ antecedit donatio, utpotè causa moralis, & saltem prærequisitum ponendæ acceptationis. Ergo non pro eodem priori est acceptatio: quia & per prius natura, antecederet donatio & non antecederet per prius naturâ. Non antecederet quidem: quia pro eodem priori naturæ, jam esset acceptatio; antecederet autem: quia dicitur esse prius naturâ, omne autem prius, antecessionem importat. Deinde, quando aliquis dicit: Dono, pro illo priori; quando dicit; dono, vel donat, quia est acceptatio legitima, vel donat, ut sit, si donat, ut sit. Ergo, pro priori eodem non est; si donat quia est tunc acceptatio legitima. Ergo etiamsi non donaret pro illo priori donans, haberetur jam dominium rei à donatario: quia jam haberetur legitima acceptatio, quod est absurdum. Nec item in hoc est difficultas; An sequentibus instantibus uterq; sit Dominus? cùm enim unius sit efficax intentio, ut ubi fuerit usus sua potestate in donando, imposterum nullam habeat in rem potestatem, quomodo jam sequentibus instantibus retineret dominium, nisi fortè poneres dominium inspoliabilem proprietatem.

PRÆMITTO 3. *Varias usurpationes terminorum, quibus utuntur Auctores in hac materia, quæ simul ostendunt varietatem sententiarum circa præsens punctum.*

1. TERMINUS. Est dominium in solidum: & dominum perfectissimum: dicuntque primum convenire in instanti donationis utrique, non secundum; sic docet Arriaga 1. p. d. 30. a. n. 5. Unde dominium solidum, dicunt esse dominium in rem, non dividendam, nomine autem, perfectissimi, intelligunt dominium, quod dicit potesta-

testatem in rem, pro omni usu possibili. *Hæc usurpatio termini*

NON SATISFACIT 1. Quia non est major ratio de dominio solido, quàm, de perfectissimo. Ergo, concesso uno, concedi debet & aliud. Deinde, quando libertas definitur per posse agere & non agere, nihil obest, quominus ex suppositione consequenti, non possit agere, & tamen liberè. Ergo etiam ad dominium sufficiet, ut sit potestas antecedens utendi re, pro omni usu possibili, quando nonnisi ex suppositione consequenti non potest oppositum fieri.

NON SATISFACIT 2. dominium in solidum est dominii species. Ergo illi debet competere definitio dominii in genere, & tamen definitio dominii ut sic, modo sit legitima, importabit potestatem utendi re, prout libuerit. Ergo, & dominio in solidum conveniet, consequenter illud dominium in solidum, erit dominium perfectissimum.

NON SATISFACIT 3. Tum quia, hîc agitur de dominio, quod jura prohibent, quæ non prohibent dominium in solidum: possunt enim habere duo dominium equi. Tum quia. Dominium ex suo essentiali conceptu est in ordine ad usum. Ergo, & dominium in solidum debet esse ad perfectum & integrum usum.

2. TERMINUS est. Dominium formale & dominium virtuale. Dominium formale dicitur non haberi in donante tunc, secus virtuale, nomine prioris venit potestas proxima, & immediata ad usum rei licitum, nomine posterioris seu virtualis, venit posse dare rem, vel retinere, hocq; in instanti donationis est etiam in donante, & non tam est dominium rei, quàm juris, quod potest generare in accipiente & abdicare à se. *Hæc usurpatio termini*

NON SATISFACIT 1. Quia potest donans habere dominium virtuale in primo instanti. Ergo & formale: verbis enim hæc differunt; quia posse dare, & retinere proximè à potestate proxima, & immediata, verbis differunt. Rursus usus rei licitus, & Ly donatio, & retentio licita, verbis etiam differunt: quia usus rei licitus, est quasi uno verbo exprimens, quod per plura dicit donatio & retentio licita, cumq; jus, sit relativum ad rem, si habet potestatem juris, habet etiam potestatem seu dominium rei, præcipuè cum non tantum jus, sed & rem donet. Hinc si habet jus in ipsum jus, habet jus in dominium rei.

NON SATISFACIT 2. Quia ex doctrina respondentis sequitur, quod detur tunc dominium formale, attendendo adlatam ejus dominii definitionem. Vel enim habet potestatem donandi vel non; si non. Ergo non donat, si habet, habetur intenti pars, quæ eruitur ex ipsa definitione formalis dominii, nempe quod in donante habeatur potestas. Rursus quæro, dum donat, vel proximè potest donare, vel remotè? si remotè. Ergò, non dat; sed dedit, si proximè. Ergo habetur altera pars intenti. Deinde eo instanti, quo donat, vel utitur illa potestate illicitè? Ergo non donat, quia sine usu licito, nulla donatio; si licitè? Ergo est illic usus rei licitè: usus autem ille in specie, est donatio, consequenter conveniente definitione dominii formalis illi datori pro illo instanti, conveniet & ipsum dominium formale.

Neq; valet si dicas: quod in illo instanti non habeatur potestas, nisi ad usum dandi vel retinendi: quia ad hoc duo membra reliqua revocari possunt: & si ad hos duos usus habet potestatem, à pari, habebit & ad alios.

NON SATISFACIT 3. Quia, ut urget Lugo, dominium non est definitum per proximum & immediatum posse, sed per posse disponere; conveniet ergo donanti definitum dominium: præcipuè cum Argumenta oppositorum, etiam virtuale dominium excludant à donante.

3. TERMINUS est, quo utitur Esparza, & Haunoldus. Dominium esse duplex, radicale & incompletum proveniens ab extrinseco; & dominium formale & completum & proveniens à forma intrinseca. Prius illud est dominium conditionatum, & non est aliud, quam lex illa suprema, quæ, quantum in se est, in certis quibusdam casibus, alios gravat in favorem unius, sub hac conditione, si favorem acceptet. Sic v.g. lex naturæ universalis est, ut qui aliquid invenit, sit Dominus rei, si velit, sed requiritur acceptatio, quâ revocata, non habetur habitualis perseverantia dominii, sed aufertur, quæ sublatio dominii intercedit, etiam in instanti donationis: hinc donatio, prout se tenet ex parte donatoris, non est usus dominii absoluti, sed conditionati, convenientis donatori per denominationem extrinsecam, provenientem à dominio absoluto instantis immediatè præcedentis; & à lege conditionatè favente, quatenus si nollet dominium præexistens in alium transferre, permaneret Dominus. *Hæc usurpatio termini*

NON SATISFACIT 1. Quia hoc dominium conditionatum & absolutum vel conveniunt in ratione dominii, vel non conveniunt; si non conveniunt; ergo, saltem alterutrum non est dominium, utpote cui generica definitio dominii non convenit; si vero dominio conditionato convenit definitio dominii, etiam illud erit potestas utendi re sua sine injuria, nisi lex prohibeat; consequenter, erit dominium, de quo hîc quæritur. Tum quia. Hîc quæritur de dominio, vi cujus ille in instanti donationis legitimè donet actu; dominium autem extrinsecum conditionatum, non est dominium, vi cujus possit aliquis donare actu: quia non est dominium distinctum ab eo, quod haberem, si rem invenirem, vi cujus dominii non dono quidquam actu, sed donarem: nisi dicas nihil omni-

nò habentem, esse habentem omnia actu. Tum quia. Ex vi hujus doctrinæ sequitur, nullum omnino dominium convenire donanti: quia illud dominium est, quod haberet, si non donaret. Ergo, cum hæc conditio impleatur, transibitur jam in absolutum, nempe in non habere dominium; ad eum modum, quo legitimè dico: si homo esset hircocervus, diceret identitatem hirci & cervi. Ergo cum non sit hircocervus, non dicit hanc identitatem. Et casu quo homo jam sit cervus, dicit hanc identitatem, transeunte conditionata in absolutam, ita cum illa conditionata, esset Dominus si condonaret transeat in absolutam, donat enim, sequitur, ut jam nullum ibi competat dominium; & tamen per oppositos aliquod dominium competere illi debet.

Non satisfacit. Tum quia. Dominium illud conditionatum solum facit me posse esse Dominum: & sicut Deus non dicitur esse ab æterno, conditionatus creator, sed tantùm ab æterno potens creare; ita & in præsenti idem dicendum. Tum quia. Nego, dominium illud conditionatum non esse aliud, nisi legem supremam faventem: quia dominium debet esse potestas potentis disponere, quæ non est lex, sed cui, & propter quod, favet lex; sicut moralitas objectiva non est lex Dei, de quo aliàs. Tum quia. Nego dominium tunc competens donatori, provenire nonnisi à dominio absoluto. Tum quia. Nego, quod illud dominium non possit dici intrinsecum, utpote desumibile à tali potestate, vi cujus, si nollet transferre dominium maneret Dominus. Tum quia. Nego dominium illud conditionatum non esse dominium in re, cum sit donatio, rei, quæ non potest esse, sine dominio in re. Tum quia, contra principia communia, admittit instans, post instans, nempe instans donationis, post instans immediatè præcedens dominii absoluti.

Non satisfatcit 3. Tum quia Dominium illud conditionatum; vel est potestas disponendi sine injuria, vel non? si est. Ergo, est dominium, quod intendimus, absolutum; si non est, ergo nec disponit. Ergo nec donat, quod est contra suppositionem. Vocaque illud dominium ut volueris, modo concedas illud trahere secum potestatem disponendi sine injuria. Tum quia. Tota formalitas dominii non nisi conditionati ex eo habetur, quod pro tunc desinat moraliter acceptatio; id autem non convincit: quia ipsa libera non acceptatio, est aliqua dispositio, adeoq; supponens potestatem disponendi, consequenter dominium. Tum quia. Dominium illud conditionatum, conveniens homini per denominationem extrinsecam, provenientem à dominio absoluto, instantis immediatè præcedentis, & à lege, conditionatè favente: quatenus si nollet dominium præexistens in alium transferre, permaneret Dominus, involvit aliqua difficilia. Imprimis, quomodo ab instanti dominii, quod jam præteriit, possit aliquis habere denominationem dominii, potestatemq; disponendi? sicut non potest habere ratione viventis à vita, quæ præteriit, sunt quidem aliquæ denominationes præsentes, à præterito desumibiles, sed illæ jam non restringuntur ad tempus determinatum, ut v.g. denominatio absoluti à peccatis. In præsenti autem restringitur hæc denominatio nonnisi ad certum instans. Difficile item est, quomodo, si nollem dominium præexistens in alium transferre, permanerem Dominus? qualis enim Dominus permanerem? non Dominus absolutus: quia ad formam hanc dominii, cujus privatio supponitur quí dabitur regressus? non dominium conditionatum: quia aliàs hæc doctrina non plus haberet, qàm quòd si aliquis sit Dominus conditionatus, sit Dominus conditionatus. Deniq; difficile est, quomodo dominium illud absolutum, dum præsens est, non sit simpliciter inutile, cum nullus illius sit usus? usus enim illius est dispositio ad placitum, quæ per oppositos, non potest esse, quin ante dispositionem jam debeat periisse absolutum dominium: sicut inutilis esset vita, quæ nullum actum poneret, & si poneret, deberet præsupponi desiisse.

Punctum Difficultatis I.

Quid tenendum?

Dicendum est. *In instanti donationis, tam donatorem, quam donatarium esse Dominum.* Ita Lugo d.3. de Incarnatione sect.1. & hic d. 2. n. 10. Arriaga.1.P.d.30. Hurt. de Incarn. d.12. Ripal. de Ente supern. d.83. Aldr. de Incarnatione, d. 11. p. 4. est autem contra Bernal. d. 7. s.3. Esparza q.49. Haunold. de Donat. S.2. Legistæ non videntur esse contra nostram conclusionem: quia illi solum negant posse aliquos duos esse dominos permanenter ejusdem rei, idq; in solidum, temporaneé.

Quod donatarius sit Dominus, communiter nemo negat. Rationes, quæ aliàs adferi solent pro hac parte; ne sint mancæ, sic restitui possunt. Impossibile est esse causam actu causantem, & non respondere rei pro eodem instanti effectum: hoc enim ipso non esset causans: esse enim causantem, est correlativum ad effectum. Sed donatio in instanti, quo fit, est causa dominii, unde à donatario pro ratione adferri potest, quare hoc habeat? quia, scilicet, datum sibi est. Tota difficultas est de donante. Sed illum habere dominium.

Probatur 1. Quia si pro illo instanti non esset Dominus donans ipse, desiisset in illo dominium, vel ante instans donationis, vel in instanti donationis. Neutrum dici potest. Non primum: Quia impossibile est dari effectum ante suam causam. Sed si ante instans donationis desi-

desineret dominium, daretur effectus ante suam causam. Quod probatur. Quia desitio dominii est effectus donationis: ad hoc enim dat, ut se spoliet dominio, & in alium transferat. Non potest etiam dici secundum; quia si desineret dominium in instanti ipso donationis, vel desineret per ultimo esse, vel per primo non esse? non desinit per ultimo esse, quia & non esset tunc dominium in donante, ut supponitur, & esset: quia de quo verum est dicere ultimò est, est adhuc verum dicere, *est*. Nam de quo est verum dicere speciem, de illo verum est dicere, genus; *esse* autem ad ultimo esse, est genus; beneq; à propositione de tertio adjacente, arguitur ad propositionem de secundo adjacente, accomodatè utrobique *est* accipiendo. Hinc etiam in Philosophia desinere per ultimò esse, appellatur desinentia per intrinsecum: quia supponit existentiam desinentis ipsius. Non etiam in instanti donationis desinit dominium in donante per primum non esse. Si enim tunc esset dominii primum non esse, non posset tunc donare, quod probatur. Tum quia; quando, ut ita dicam secundo, tertio, quarto, &c. aliquod dominium non est, non potest tunc fieri donatio. Ergo, etiam cum primo non est, non potest fieri tunc donatio. Consequentia probatur. Ideò Antecedens est verum: quia in illis omnibus non est jam dominium. Sed etiam æquè in primo non esse, non est. Ergo, nec in primo illo, fieri poterit donatio. Tum quia, quando aliquid primo non existit physicè, æquè non potest causare physicè, atque cum sequenti tempore non est. Ergo etiam quando dominium non existit primo, non potest fieri donatio, atq; cum postea non existit. Tum quia, licèt dominium sit quid nonnisi morale: quia tamen habet se ad causandum, planè ac si quid physicum esset, idq; ex eo, quia actionum physicarum, principiativum est suo modo; v. g. donationis physicæ, hinc fit, ut si desinat moraliter, jam non possit esse actionis physicæ principiativum moraliter: præcipuè quia dominium non potest causare, causatione fundata in arbitraria apprehensione.

PROBAT 2. Lugo Arr. & alii. Dominium est potestas utendi & disponendi de re absq; injuria alterius. Sed donans pro instanti donationis, habet disponendi potestatem sine injuria alterius. De facto enim legitimè donat donatariò, licèt autem non possit conjungere retentionem libri cum non retentione vel combustione libri, hoc ejus potestatem disponendi non impedit, sicut sedens cum sessione, non potest conjungere deambulationem, & tamen potest simpliciter non sedere, sed deambulare.

RESPONDERI posset 1. Quòd hoc Argumentum probet, non esse in donante dominium, quia sine injuria donatarii non potest v. g. librum illum comburere.

Contra est. Quia, istud non posse, est ex suppositione consequenti, seu ex suppositione donationis. Jam autem suppositio consequens non destruit ipsam potestatē, adeoq; dominium.

RESPONDETUR 2. Ex Haunold. Argumentum multùm probare: probaret enim, quod eo instanti adhuc verè existat dominium rei, quo Dominus rem suam destruit; nam destruendo, de re disponit: hoc autem non potest dici: quia sicut homo non existens, non est Dominus: ita rei non existentis, non potest dari dominium: alioqui daretur rela[illegible] sine termino, & quando pater occideret filium in instanti mortis, adhuc esset pater.

CONTRA. Concedo quòd, quando est ultimum esse rei, quæ destruitur, sit adhuc Dominus illius rei destruens; & quia in donante est ultimum esse illius potestatis, quæ destruitur, fit, ut adhuc donans, dicatur esse Dominus pro illo instanti.

RESPONDETUR 3. Usurpando terminos, jam in ante à nobis discussos; quod detur in donante dominium conditionatum, non absolutum. Vel dominium virtuale, non autem formale. *Contra*. Redit argumentum. Dominium absolutum, dominium item formale, quando & quomodo desinat?

RESPONDETUR 4. Quòd dominium debeat esse usus, sed non destructivus dominii, si autem sit usus dominii, sed destructivus ejusdem, non stabit cum eo. Unde etiam casu, quo Deus daret dominium annihilandi creaturam: in illa annihilatione, non maneret Dominus annihilans.

CONTRA. Quia non datur usus dominii destructivus; & esset enim usus dominii, ut supponitur, & non esset, quia dominium non esset. Tum quia. Nego pro eodem instanti usum dominii, quo est usus dominii, est destructivum dominii; sed id debere esse, pro sequenti instanti. Tum quia. Redit adhuc argumentum factum. Destructio illa vel est libera dispositio, vel non est, si non est. Ergo, non est destructio: quia hæc deberet esse dispositio destructiva: si est. Ergo, est adhuc dominium: quia est potestas disponendi. Tum quia. Potest esse disparitas in usu potestatis annihilandi: quia usui potestatis donandi, nihil deest ad dominium: est enim usus potestatis, qui supponit potestatem esse, est etiam objectum, in quod se extendit dominium, consequenter habentur omnia requisita salvandi dominii. Quia autem in annihilatione, licèt sit usus potestatis, quia tamen non supponitur esse objectum, in quod extendatur dominium, fit, ut neque debeat dici manere dominium. Tum quia. Urgeri potest, id quod proponit Arriaga, conceditq; esse illic absolutum dominium: quia licèt cum annihilatione, quæ est quidam usus rei, non possit res ipsa existere,

ſtere, quia tamen eo inſtanti, potuit illam retinere vel deſtruere, ideò erit adhuc moraliter Dominus illius rei: quia ad dominium morale, non requiritur exiſtentia phyſica rei.

Ad eandem Reſponſionem, revocatur illud argumentum. Vel manet tunc dominium ſimpliciter, & ſine addito, vel non? ſi non. Ergo, nec eſt tunc Dominus rei; & tamen disponit de re, ſine injuria. Ergo, ulterius non eſt bona illa Conſequentia, donans diſponit de re ſine injuria. Ergo eſt ſimpliciter Dominus; ſi autem dominium illud, eſt ſimpliciter dominium. Ergo, pater occidens filium eſt ſimpliciter pater, poteritq; relatio dari ſine termino. Item, qui, in ſe deſtruit viſionem, claudendo oculos, non poteſt in inſtanti occluſionis adhuc dici ſimpliciter videre.

RESPONDETUR. Eſſe illud dominium ſimpliciter, patremque occidentem, in ultimo eſſe filii, eſſe; poteſtq; relatio manere in ultimo eſſe termini, clauſioq; oculorum, in quantùm importat ultimum eſſe viſionis, importat videre ſimpliciter. Quod ſi accipiatur clauſio oculorum pro primo non eſſe viſionis, non erit jam viſio. Deinde, quia viſio non eſt poſſe videre, nec definitur per hoc poſſe, hinc manente poſſe videre, non manet viſio. Jam autem dominium eſt definitivè, poſſe uti & non uti: hinc, manente illo poſſe, manet dominium; & quia illud poſſe, eſt in inſtanti donationis, erit & dominium in eodem.

Addo, ſaltem ratione ultimi eſſe ei deſtruendæ, & ratione eſſe, poteſtatis collatæ, ſalvari poterit dominium.

RESPONDETUR 5. Dominium in priori naturæ eſſe in donante, pro poſteriori autem naturæ, in donatario.

CONTRA eſt. Ergo, dominium eſt in utroq; in primo inſtanti donationis: quia illud inſtans non eſt diviſibile, nec prioritas ſolius conceptibilitatis, excludit ſimultaneitatem phyſicam.

PROBAT 3. Hurtadus; & ad argumentum ſupponit. Angelos eodem inſtanti reali poſſe mutuò colloqui: ponit rurſus, totum hoc tempus donationis claudi tribus inſtantibus; uno, quo Deus Michaëlem conſtituit dominium hominis, ſecundum, quo Michaël nihil conſtituit de homine, tertium, quo illum donat Gabrieli; quo poſito, ſic arguit. Michaël & Gabriel illo inſtanti tertio uterque eſt Dominus. Gabriel quidem, quia ei donatur, Michaël etiam, quia nullus poteſt abſque peccato donare ſervum, niſi ſit ejus Dominus, hoc ipſo enim non donaret ſervũ, quia non eſſet ejus Dominus.

Punctum Difficultatis 2.

Solutio Argumentorum ex Recentioribus.

OBJICITUR 1. Quo inſtanti deſinit pars conſtitutiva alicujus totius, eo inſtanti deſinit, & totum conſtitutum. Sed in inſtanti donationis, deſinit in donante, pars conſtitutiva dominii: quia acceptatio dominii, eſt pars intrinſeca dominii, & hæc in inſtanti donationis deſinit, quia, quo inſtanti dicitur, nolo hoc habere, hoc inſtanti tollitur: volo hoc habere, adeoque tollitur acceptatio, quæ eſt; volo hoc habere. Sed in inſtanti donationis dicitur; nolo hoc habere, conſequenter, tollitur acceptatio.

RESPONDETUR. In inſtanti donationis, non deſinere acceptationem per primum non eſſe, ſed deſinere per ultimò eſſe.

RATIO. Quia cum transferendo jus in alium, velit donans id facere cum poteſtate legitima, quæ non eſſet, ſi deficeret omnino acceptatio, quæ poteſtatem illam legitimam complet, fit, ut adhuc retineat acceptationem, ad actum legitimandum, quaſi diceret: poſita jam donatione, quam modo facio, retracto acceptationem, exhibeoque alteri acceptandam rem; ut ita ſalvetur hoc, quod donet ſuum: non eſſet autem ſuum, ſi deficeret acceptatio, adeoq; titulus conſtituens rem, in ratione ſuæ. Unde in inſtanti donationis retineri adhuc acceptationem; ſed in deſinenti, & per ultimum eſſe. In illa propoſitione: Nolo rem hanc habere, pro iſto inſtanti. Ly *pro iſto inſtanti* conſtrui debet cum Ly *nolo:* eſt enim inſtantanea illa operatio; illoq; & non alio inſtanti ponit Ly: *nolo.* Sed non debet conſtitui Ly, pro iſto inſtanti, cum Ly *non habere hanc rem:* hoc ipſo enim illegitimè, ex dictis, donaret. Unde illud *nolo,* eſt explicabile per Ly *volo* habere ultimum eſſe acceptationis, nec ultra. Alii idem ſolvunt, quod in inſtanti donationis, deſinat quidem acceptatio, ſed deſinentiâ, quæ poterat eſſe, & non eſſe antecedenter, adeoq; ſalvo dominio.

INSTABIS 1. Quando ego nolo primo rem acceptare, licèt mihi liberum ſit acceptare, & non acceptare, non dicor nihilominus habere dominium illius rei. Ergo etiam, quando ponitur actus; nolo acceptare, non erit dominium.

RESPONDETUR. In caſu Antecedentis, non poſſe oſtendi quomodo vel primo, vel ultimo ſit acceptatio, quæ integrat dominium; eſt autem ultimum eſſe acceptationis in donante. Dicent alii in caſu Antecedentis non eſſe exertitium diſponendi de re, prout voluerit, adeoq; non eſſe ſalvativum dominii, & tamen hoc habetur, in caſu conſequentis.

INSTABIS 2. Pro illo inſtanti, quo liberum eſt mihi dicere; nolo acceptationem, vel eſt adhuc acceptatio, vel non eſt; ſi eſt, Ergo; nolo acceptationem, erit: volo acceptationem, ſi non eſt; quomodo eſt dominium, quod conſtituit acceptatio?

RESPOND. Cum dico, nolo acceptationem, eſt illic, volo acceptationem, per ultimo eſſe, in quantùm ſcil. requiritur, ut legitimè dicatur: nolo acceptare, quod legitimè non diceretur, ſi non haberet jus.

INSTAT 3. Haunold. Jus Dei ad odio habendum peccatorem propter peccatum, completur

tur negatione condonationis, beneque infertur, condonationem, non esse actum juris, ut odio habeatur peccator, sed esse destructivum, illius juris: quia condonatio tollit negationem condonationis. Ergo & donatio non est actus dominii præsentis, quin potius est destructivum formaliter illius: quia contra acceptationem ponitur negatio acceptationis.

Respondetur. Disparitatem esse, eò quòd non possit ostendi, in quo salvetur ultimum esse negationis condonationis, cum de facto est esse condonationis: potest autem ex dictis, ostendi adhuc, tunc esse ultimum esse acceptationis, ut illud: nolo acceptare, fiat legitimè. Unde posita condonatione divina, nec in se, nec in aliquo sui exercitio, manet negatio condonationis, jam autem in aliquo sui, ex dictis, manet acceptatio.

Objici potest 2. Impossibile est esse causam agentem in aliquo instanti, & non esse effectum illius tunc: sed causa destructionis dominii in donante, est actualis donatio, quæ habetur in primo instanti donationis. Ergo, & habebitur destructio dominii in donante.

Respondetur. Esse causam destructionis dominii ipsam actualem donationem; ita tamen, ut dominium, sit in desinentia per ultimum sui esse; hicq; est effectus illius causæ, nempe ultimum esse dominii. Causa autem ipsius absoluti non esse dominii, non est ulla propria eodem instanti operans, sed quia operata est, ultimum esse dominii; post quod, ex natura rei, sequitur absolutum non esse. Ad eum planè modum, quo post primũ non esse, sequitur continuatum non esse, sine ulla propria causa, eodem instanti operante. Quanquam hîc etiam suo modo ostendi potest causa, nempe non secuta ultimum esse dominii, ulla redonatio.

Objicit 3. Haunoldus. Dominium plenissimum est jus amplissimũ disponendi de re, nisi lex obsistat, ita ut consistat quidem definitivè in hoc jus in re, quia in illam, nemò alius jus habet: unde etiam dominium plenum à non pleno, differt per negationem juris alieni, in eadẽ re; quo posito sic arguit. Si in eodem instanti duo essent Domini plenissimi ejusdẽ rei, tunc unius dominium, alterius dominio excluderetur, & non excluderetur.

Respond. Dominium, quod est genus, non debere definiri per speciem, adeoque nec per jus plenum. Unde etiam dici potest, esse illic dominum plenum, hoc sensu in utroque, quia uterq; potest sine injuria disponere, sed non plenum hoc est, exclusivum alius. Deinde dici potest; non repugnare ut habeant duo jus, sed ita, ut unius sit in ultimò esse, & alius in primo esse; licèt repugnet habere jus plenum, per esse jus utrobiq; æquale. Nam supposito quod sit in uno per ultimũ esse, si ulterius illud haberet, & esset ultimũ illud esse, ut supponitur, & nõ esset, quia illud haberet.

Eundem medium terminum sic proponit Esparza. De ratione dominii pleni est, ut non sit impedibile simili alterius jure, qued in præsenti non habetur. Unde si duo essent Domini pro eodem instanti, uterq; in dispositione rei esset, & non esset impedibilis in favorẽ aliꝰ, gravamine sibi imposito, haberet & non haberet gravamẽ sibi impositũ.

Respond. Negando dicto modo debere definiri dominium, sed posito, quòd ita definiretur, necdum concluditur: quia licèt sit impedibile per jus alius, impedibile solũ est ex suppositione consequenti, adeoq; salvo dominio. Dici etiam potest. Jus tale si sit in ultimo esse, posse esse impedibile à jure alterius: quia in hoc nulla repugnantia, licèt transacto ultimo esse, debeat esse in impedibile, aliàs hoc ipso, non esset ultimũ esse illius dominii.

Instari potest 1. Adhuc, ex dictis, donans non est Dominus: non enim potest, sine injuria donatarii, utpotè domini, rem illã v.g. destruere.

Respond. Per hoc probari, quod donans sit Dominus: quia donatarius pro eodem instanti sine injuria, non potest rem destruere, facereq; nè illam illi donare possit. Unde licèt vi illius dominii, quod habet donatarius, possit sine injuria donantis disponere, v.g. eodem instanti alteri donare, non tamen disponere dispositione tali, quæ faciat, ne tunc sibi à donante donari possit, cum supponitur velle donare. Habet quoq; donatarius potestatem disponendi de re, quoad omnes usus possibiles, qui non impediunt, ne possit eo instanti donans donare, & ne donatarius acceptet, dum supponitur acceptare. Directè dicitur, quòd jus sit potestas disponendi sine injuria alius antecedenter, licèt ex suppositione consequenti, non possit sine injuria disponere: si enim donat, facitque Dominum, dominio illum, spoliare non potest. Quod si id nonnisi ex suppositione consequenti facere non potest, hoc ipso non destruitur in illo dicta potestas: sicut nec destruitur libertas ex dictis aliàs.

Instari potest 2. ex eodem. Verum est, nemo dat quod non habet, idque servit pro nostra sententia; ita pro opposita facit, nemo destruit, quod non habet, nemo spoliatur re, quam non habet, nemo occiditur, qui non vivit; sicut ergo ad hæc verificanda, satis est præcessisse immediatè formam, quæ tollitur; ita etiam in donatione, sufficit præcessisse dominium absolutum.

Respondetur. Negando ad propositiones illas verificandas sufficere, præcessisse formam: in destructione enim debet esse ultimum esse destructi, quid enim destrueretur? & si nihil habet, quî spoliatur? si mortuus est, quî occiditur? Sed quid sit de Antecedenti, non tenet consequentia. Ratio. Quia cùm destructi, spoliati, mortui, nulla sit actio, sufficiet ampliativè præcessisse formam: quia autem in instanti donationis est actio dominii, illiusq; exercitium in ipso donante, sit ut in illo, sit etiam dominium.

Instari potest 3. ex Esparza. Sicut in aliquo sensu est verum, nemo dat quod non habet; ita est verissimum, simpliciter, nemo habet, quod dat in sensu composito dationis; aliàs poneretur datio, cum retentione simpliciter.

Respondetur. Nomine *simpliciter habere* venit *habere non ultimo*, habere non in desinenti, supponitur autem donans, habere in desinenti.

Punctum Difficultatis 3.

Proponuntur Argumenta communiora.

Decurrenda sunt Argumenta, quæ Lugonis Collega Anton. Mangilius, ut refert Haunoldus, primus proposuit, ponunturq; à Lugone.

Objicit 1. Cessante causa, quæ conservat aliquem effectum, necesse est omnino perire effectum. Dominium autem formale conservatur à voluntate. Ergo, posita voluntate contraria, quâ dicit donans, volo non esse amplius Dominus, cessabit dominium.

Respondetur. Retorquendo Argumentum contra dominium virtuale, Conditionatum, quod etiam per voluntatem conservatur; & tamen donatione transfertur in donatarium. Directè dicitur, cessante causa conservativa per ultimum sui esse, necesse est perire effectum per ultimum nonnisi tunc esse; voluntas autem Domini donantis, est tunc in ultimo esse: quia quamvis dicat, volo non esse amplius Dominus, supponit implicitè, post donationẽ factam legitimè.

Instat. Dominium formale, de se, est indifferens, ut conservetur, indigebit ergo determinativo; hoc autem non aliud est, nisi negatio revocationis. Ergo quando ponitur revocatio actualis, non poterit conservari.

Respondetur. Quando ponitur revocatio actualis volens esse nonnisi ultimum esse acceptationis, potest esse adhuc & acceptatio, & dominium: secùs si esset revocatio, excludens etiam ultimum esse acceptationis. Sed hoc secundum in præsenti non est.

Objicit 2. Si Deus alligaret dominium gradui caloris octavo; v. g. ut ille esset Dominus libri, qui haberet illum gradum: det mihi Deus potestatem transferendi illum gradum in alium, tunc in instanti, quo transferrem gradum illum caloris, transferrem etiam dominium libri, juxta decretum; possetque intelligi dantem, non esse Dominum libri eo instanti, quo daret illum gradum; licèt posset dare, & non dare, & liberè daret. Ergo, nunc etiam ita erit.

Respondetur. Etiam tunc diceret donans; volo esse ultimum nonnisi esse caloris, adeoque dominii, consequenter salvo dominio. Addi posset, siquidem illud dominium esset alligatum calori, qui nisi replicetur, non potest esse in duobus simul, consequenter nec dominium; secus hîc, cum possit in utroq; esse moralitas dominii.

Objicit 3. Dominium libri non potest esse in tempore sequenti in utroq; simul. Ergo, neq; in instanti donationis.

Respond. In casu antecedentis ostendi contradictionem: quia si duo essent Domini in tempore, tunc in instanti donationis, & ultimo esset dominiũ in donante, ratione translationis dominii, quę tunc fit, & non ultimo esset: siquidẽ etiam sequenti tempore duraret. In casu autem consequenti nulla est repugnantia. Concedo quidẽ vi dominii, rem esse obstrictam possessori; sed nego non esse etiam obstrictam donanti; licèt per ultimum esse obstrictionis.

Objicit 4. Translatio dominii formalis, non est actus dominii formalis: quia nullus actus destruit potentiam, cujus est actus, sed translatio dominii formalis destruit in transferente, dominii formalis destruit in transferente, dominium formale. Ergo, illud non salvat.

Respondetur. Licèt nullus actus destruat potentiam, hoc sensu, ut proficiscatur à potentia, & in instanti profectionis facit illam primo non esse, destruit tamen hoc sensu, ut faciat illam ultimo esse, ut fit in actuali sui occisione.

Instat. Donatio libri non oritur ex dominio formali: quia ad donandum alteri librum, non est necesse, quòd ego possim uti illo libro, sed solùm quòd possim donare. Ergo, donatio non est ex potestate utendi, sed donandi.

Respondetur. Ipsam potestatem donandi, esse potestatem utendi, tanquam speciem usûs.

Objicitur 5. Ex Absurdis.

Primum Absurdum. Si vera est Conclusio, sequitur eum qui dat libertatem servo, eodem instanti manere adhuc Dominum illius, quod tamen est falsum: non potest enim esse Dominus, quando non est jam servus: in eo autem instanti, is, qui erat servus, est jam liber: accepit enim libertatem, ut supponimus.

Respond. In Domino esse tum ultimùm esse dominii: quia est exercitium potestatis dominativæ: si enim non esset Dominus illius, quomodo illi legitimè posset dare libertatem. In servo autẽ est ultimum esse, servitutis: nam esse Dominum & servum, sunt correlativa: hinc si ille est Dominus ultimo, cum secundùm proportionem dominatꝰ sit servi ratio, etiam servus, debet esse ultimo servus. Sed illud ultimũ esse servitutis est simul conjunctum cum primo esse libertatis. Ratio: quia & esset tũc datio libertatis, ut supponitur, & nõ esset datio libertatis: quia nulla acceptatio libertatis.

Restat solvendum, quomodo stare secum possint libertas & servitus? Communis apprehensio, quæ ad instantia non attendit, non agnoscit libertatis & servitutis cohærescentiam: bene tamen hæc in aliquo instanti cohærere possunt.

Ratio. Tum quia; ut, ait Lugo, potest esse equus, pro instanti venditionis meus & tuus. Ergo, & homo, pro instanti donationis potest esse suus & alterius. Tum quia; Discohærentia dominii & servitutis pensanda ex principio de contradictoriis, ita ut non possit esse quisquam servus & liber, ratione ejusdem, eodem modo; & ita potest esse aliquis servus ratione Petri, liber ratione Pauli, respectu ipsius Petri, liber est in hoc, in alio servus. Quod si servitus est exclusiva libertatis, secundùm regulã de contradictione, poterit fieri, ut servus sit diverso respectu servus, & diverso liber; servus quidem, quia illo instanti liberè de illo disponitur; liber autem, quia illa dispositio, est datio libertatis, quæ ipsa datio libertatis, cum fit per liberam, & legitimam dispositionem, de eo, de quo disponi potest, supponaturque ultimum esse Domini in donante, hoc ipso supponit in alio, ultimum esse servi. Tum quia; Acceptatio liberta-

tis

tis excludit negationem acceptationis libertatis, adeoq; servitutem, ex quo principio infertur, esse illum, qui fuerat servus, liberum; quia tamen acceptio libertatis non excludit pro illo instanti potestatem disponendi de se, tanquam de re Domini; adhuc salvabitur dominium in Domino, adeoq; sub hoc titulo, inducetur ratio adhuc servi.

SECUNDUM ABSURDUM ex Haunoldo. Ex hac sententia sequitur, quod quando quis justo pretio alteri rem vendit & tradit, accepto vicissim pretio, (ponamus in instanti) sequitur tam emptorem quàm venditorem in instanti venditionis esse factum ditiorem: ambo enim, collectivè accepti, plus haberent, quàm habuerint prius: & simul etiam sequeretur, quod non plus haberent: quia nihil est in ipsorum dominio assignabile, quod non etiam prius habuerint. Sequelæ autem sunt contra naturam contractûs & æquitatem; præterea ambo simul non essent ditiores: quia quivis seorsim sumptus, est Dominus & mercis & pretii: quæ omnia sunt absurda.

RESPOND. Concedi posse sequelam utrumq; scil. esse factum ditiorem, negando id autem esse contra naturam contractûs, & æquitatem, qui contractus non attendunt ad instans considerationis metaphysicæ, sed ad temporaneam stâtamque acquisitionem. Negari etiam posset sequela, quod debeant censeri moraliter ditiores: quia sicut si replicaretur unus idemq; calor in tribus subjectis, non plus haberet unum subjectum, quàm reliqua. In præsenti autem supra eundem terminum, cadit dominium, quamvis posset dici, extensivè, ut ita dicam, & ratione titulorum, plus esse dominii in duobus, quàm in uno, sed non plus ratione termini.

TERTIUM absurdum est. Cujus meminit Lugo ex Bernal. quia si Michaël manet Dominus & instanti, quo donat Gabrieli centum, & Gabriel eodem instanti pro posteriori naturæ, velit illis centum, solvere Michaëli, alia centum, quæ ei aliunde debebat: sequitur, solutionem illam non esse ex justitia: quia non potest solvi ex bonis, quæ sunt creditoris.

RESPOND. Solutionem ex bonis simpliciter creditoris nullam esse, secus solutionem ex bonis quæ simul sunt debitoris, modo in illo extinguatur jus, evadantq; postea bona, nonnisi creditoris.

OBJICIT 6. Hæc propositio: Ego abjicio dominium libri, est practica. Ergo, operatur de præsenti, cum sit vera de præsenti. Omnis autem qui dat librum, dicit implicitè, & posset dicere explicitè; Ego me spolio dominio libri.

RESPONDETUR. Quod tunc privet se homo dominio, hoc sensu: quia facit hoc dominium ultimo esse.

OBJICIT 7. Ergo etiam ejusdem dominium poterit esse in pluribus, adeoque in infinitis, saltem Angelis.

RESP. Posse esse in infinitis Syncategorematicè: nam non datur infinitũ Categorematicum.

Ad solvendas alias Objectiones:

NOTO 1. Dependentiam dominii duplicem esse, dependentiam, ut dicam causalitatis, seu causati dominii, secundùm quam dominium unius, causat dominium alius, & hæc dependentia non obest dominio; causam enim esse, & productum dominium, non tollit, sed ponit dominium. Alia est dependentia fundans revocabilitatem, & hæc tollit dominium. In præsenti autem habetur nonnisi prior dependentia.

NOTO 2. Mentem Auctorum de hac donatione. Imaginantur illi, quod Deus creaturæ possit aliquid justitialiter dare, sine ulla translatione dominii, cum illo instanti uterq; sit dominus, & quia, quod Deus uno instanti facit, tota æternitate facit, durabit dominium Dei semper. Sed id non convincit, quomodo enim erit illa vera donatio justitialis? de quo infra. Et quamvis æternitatem mensurentur actiones Dei, secundùm id, quod dicunt in recto, secundùm tamen id, quod dicunt in obliquo, respiciunt diversa connotata. Et sicut ratione diversorum cõnotatorum verificatur hæc propositio, in justificatione impii: Jam illi Deus non irascitur, sed irascebatur: ita tunc dici posset: Jam illi Deus non donat, sed donârat.

NOTO 3. Quid sentiendum de doctrina Aldrete? qui admittit quidem dominium in instanti donationis in utroq;, in neutro tamen perfectum, idq; ex eo: quia Dominus rei, si sit perfectè Dominus illius, nequit alteri inferre injuriam, quocunq; modo utatur re. Si enim facit injuriam, apparet, quòd potestas seu dominium illius, non extendatur ad illum usum possibilem: Dominium autem plenum ad omnem usum se extendit, illi autẽ ad invicem possent sibi tunc injuriam inferre. Sed id etiam non convincit: quia dominium propriè salvandum sufficit, quod secundũ suppositionem antecedentem possit disponere, licèt ex suppositione consequenti nõ possit, de quo supra.

DIFFICULTAS III.

An dominium distinguatur univer saliter ab usu?

CONsentiunt Auctores, dominium interdum distingui ab usu tam juris, quam facti: neuter enim horum usuum, saltẽ interdum, dicit jus in substantiam rei, in quam jus dicit dominium. Quia tamen interdum ita utimur rebus, ut in ipso usu, vel moraliter ut pecunia, vel physicè ut bolus pomi consumatur, ipsa substantia rei, difficultas consurgit: Quo modo tunc non habeatur jus in ipsam substantiam, cum habeatur jus in usum, qui ipsam substantiam rei absumit?

DICENDUM est. *Etiam in rebus uno usu consumptibilibus dominium distingui ab usu.* Est Conclusio Pontificum Nicolai III. Clementis V. Innocentii IV. Alexandri IV. Gregorii IX. Post illos Suar. Sanch. Mol. Less. Valent. Tanner. Lugo. Dicast. & aliorum; de factoq; censetur paupertas Minorum, esse talis. Nam nec Communitates illorum habent dominium in bona; est autẽ cont. Joan. 22. Papam Cajet. Turrec. Sylvest. Aragon.

PROBATUR 1. In rebus non consumptibilibus uno usu, distinguitur dominium ab illo usu, distinguitur item ab usu juris. Ergo, etiam di-

guetur dominium rerum uno usu consumptibilium, & usus facti. Probatur Consequentia. Ideò Antecedens est verum: quia potest aliquis usum illum tradere, retento sibi dominio. Sed etiam in præsenti idem fieri potest; cur non enim? idq; titulo causalis adlatæ, nempe, quia potest aliquis dare usum tantùm & non dominium. Ergo. Deinde si dominium non esset separabile ab usu rerum uno usu consumptibilium, acquireretur dominium in substantiam; vel antecedenter ad actualem usum, vel in ipso usu: non primum, quia qui habet, potestatem revocabilem, & quæ exerceri non potest nisi cum injuria alterius, ille non habet dominium, sed antecedenter ad usum rerum uno usu consumptibilium, habetur potestas revocabilis, & quæ exerceri non potest, si invitus sit Dominus, nisi cum injuria alterius; Ergo, tunc non habetur dominium. Non etiam dici potest secundum: quia impossibile est transire à non esse domini, ad esse domini, sine sufficienti mutatione; hæc autem, non alia, sufficit; nempe voluntas transferendi dominium, positâ à Domino, quæ supponitur, non haberi.

Deniq; si non distingueretur dominium ab usu rerum uno usu consumptibilium, ideò non distingueretur: quia ita tunc haberetur potestas in usum, ut simul haberetur potestas in usum substantiæ, sed hoc non probat dari tunc dominium: quia etiam in substantiam, antecedenter, semper est illa potestas revocabilis, & obnoxia, ut exerceatur nonnisi cum injuria. Ergo non fundat titulum dominii. Et certè tunc potestas in usum circa substantiam rei, trahit secum dominium, quando non ex accidenti, nec ex alio titulo, petit substantia rei, sed ex titulo potestatis utendi, aliàs aliquo utente re, quæ non uno usu destruitur, si destrueretur illa res à Deo, sciretq; utens secuturam destructionem, deberet dici Dominus illius rei. Jam autem ex accidenti est, quòd tunc destruatur substantia rei, scil. ex conditione ipsiusmet illius rei ita petentis destrui. Unde etiam si miraculosè servaretur substantia rei, uno usu consumptibilis, poneretur tamen usus, non haberetur tunc ulla potestas in substantiam rei, sed in solum usum. Ergo, apparet ex accidenti id evenire. Quando itaque conceditur usus facti supra rem uno usu consumptibilem, formatur hic actus: Concedo tibi solum usum, licèt ex accidenti sit illius substantia usu peritura, utque pereat, utor te, tanquam instrumento.

Probatur 2. Quia, ut urget Valent. Less. Lugo Dicast. ad dominium, rei quæ datur alicui, requiritur non solum voluntas dantis, sed etiam voluntas acceptantis; potest autem quis non acceptare illud dominium. Illustrat id Sotus exemplo convivarum, qui utuntur epulis sine dominio illarum. Quando autem nemo illis potest auferre epulas, nisi invitans, non oritur hoc ex aliquo dominio in cibos, sed quia habet jus naturale, ne quisquam eum privet favore alterius.

Probatur 3. Quia, ut urget Lugo & Dicast. esse rei dominium, non est tantum posse rem quovis modo destruere, sed posse id liberè & independenter ab alio; potest autem esse usus rerum uno usu consumptibilium revocabilis, & dependens.

Objicitur 1. ab Auctoritate. Prima Auctoritas est Joannis 22. Papæ:

Respondent aliqui. Locutum esse Pontificem, de usu taliũ rerum irrevocabili & independenti. Alii concedunt, oppositum sensisse Pontificem. Sed objecit sibi Less. Ergo, erravit hoc sentiendo. Respondet: Esto! quia non in quæstione pertinenti ad fidem, neque hoc proposuit tanquam articulum, neq; obligavit ad ita sentiendum: sed ut vir doctus, suam sententiam explicuit: quod etiam affirmat Bellarminus. Jam autẽ Sotus & Ledesma apud Sanch. dicunt; ita sensisse lacessitum, ab Ochamo, & aliis Franciscanis; tale autem dominium licèt à se abdicarat Joannes, sed acceptavit Martinus V. & Paulus III.

2. Auctoritas est. Variæ dispositiones Legis.

Respondetur. Illæ solum hoc ponunt, quòd usus irrevocabilis & independens circa talia, non distinguatur à dominio.

3. Auctoritas est. S. Thomæ 2. 2dæ q. 76. a. 1. sed S. Thomas eodem modo explicandus, ut leges.

Objicitur 2. Usus est jus utenti salvâ rei substantiâ, sed in rebus unico usu consumptibilibus, non potest esse jus utendi, salvâ rei substantiâ. Ergo, in talibus non erit merus usus, sed simul conjunctio dominii.

Respondetur. Usum esse jus utendi salva rei substantia, quod jus retinet, dans usum fructus, quia potestas ea utendi, antecedenter, revocari potest. Hoc autem etiam in præsenti habetur. Dici etiam potest, quod usus sit jus utendi salva rei substantia, hoc sensu, ut per se non habeatur jus in substantiam; sed non hoc sensu, quasi ex accidenti, non possit connecti etiam destructio substantiæ, idque per utentem, tanquam instrumentum Domini. Jam autem dominium, debet esse per se potestas in substantiam rei.

Objicitur 3. Si dominium etiam in talibus esset separabile ab usu. Ergo, etiam usus pecuniæ separari poterit à dominio: non enim est major ratio unius, quàm alterius; hoc autem non potest dici: quia aliàs licita erit usura: ideò enim est illicita: quia usus pecuniæ non habet distinctum valorem, ab ipsamet pecunia. Deinde, si distinguitur usus in talibus à dominio. Ergò, etiam poterit vendere aliquis usum pecuniæ, dominium sibi retinendo.

Respond. Concedendo usum pecuniæ esse distinctum à dominio pecuniæ, talisq; habetur in Religiosis v. g. viatoribus; nec inde sequetur licitam fore usuram: quia licèt usus pecuniæ irrevocabilis non habeat distinctum valorem à pecunia; usus tamen irrevocabilis, habet distinctum valorem à pecunia, seu in ipsamet substantiam pecuniæ; quia autẽ in mutuo datur usus pecuniæ

cuniæ irrevocabilis, fit, ut in illo mutuo dominium ab usu separari non possit: quamvis n. post designatum tempus teneatur mutuarius solvere, non tenetur ipsam substantiam eandem reddere, sed pro substantia & usu substituit æquivalentem substantiam ad utendum, ita ut præhabuerit ante tempus elapsum jus in usum & substantiam irrevocabile. Restat de hoc discurrere; An usus revocabilis pecuniæ, possit licitè vendi?

Respondet I. Sanch. cit. Lib. 7. c. 18. n. 22. quòd id licitum sit; sed tunc, non esse verum mutuum; dicit item pro ea usûs licentia, recipi posse pretium aliquod, neutiquam tamen licebit pacisci, ut in omni eventu totum reddatur; sed si res illa adhuc exstet, poterit à Domino revocari, si non exstet, peribit nonnisi Domino.

Instat I. Lugo. Non videtur aliquid pretio æstimabile dari ab eo, qui solum dat usum pecuniæ dependentem: nam revera nihil minus habet in illa re, cùm habeat potestatem expeditam, utendi pecuniâ pro libitu. Quod patet, inquit, à posteriori: quia post acceptum pretium, potest revocare illã licentiam, retinereq; & usum pecuniæ, & pretium, quod est injustum.

Responderi potest. Potestatem quidem in substantiam & usum, æquè se tunc habere in dante, sed non æquè se habere exercitium illius potestatis, quam negationem exercitii, ponit in bonum usuarii: cur ergo ratione illius boni, nihil poterit accipere? Concedo etiam, quòd post acceptam pecuniam pro usu, possit revocare pecuniam, sed negò, quòd retinebit pretiũ gratis, si de facto non revocet, nec revocaverit; retinebit ergò illud propter negationem exercitii potestatis ad revocandum, quam negationẽ exercitii, ponit, in gratiam usuarii. Et sicut gratia efficax in Nostrorum principiis, quamvis possit non esse efficax, quia tamen est futura efficax, habet plus in ratione beneficii prę sufficienti: ita quãvis aliquis possit revocare usum, quia non revocat, facit rem utilem usuario, ratione cujus utilitatis, si accedant circumstantiæ consimiles iis, quę in mutuo justificant acceptionem ultra sortem, cur, inquam, aliquid accipi non poterit? ita, ut casu, quo revocet, secundùm ratam restituere debeat pretium acceptum pro usu, & si non revocet, possit retinere; quamvis non tantùm accipiendo, quantùm acciperet aliàs v.g. ratione lucri cessantis pro mutuo absoluto: quia retentio potestatis revocandi valde diminuit pretium rei. Rursus, in mutuo, si accedat circumstantia lucri cessantis, damni emergentis, fundatur titulus accipiendi ultra sortem. Ergo, si idem accidat in negatione exercitii potestatis, revocandi usum, poterit aliquid justè accipi.

Neq; tamen tunc erit usura: nam definitivè usura debet esse ratione mutui, acceptio, adeoq; debet tunc esse in mutuariũ translatio dominii; & usûs, si est translatio dominii, & usus. Ergo, respectu donantis, res se illa jam habet ut aliena, & non ipsius; ex alieno autem, nemo sibi debet facere fructum. Jam autem tunc dominium manebit penes concedentem. Hinc adhuc ex suo, faciet sibi fructum. Deinde, ut sit usura, debet accipi præcisè ratione mutui; si autem accedat titulus lucri cessantis, damni emergentis, non erit usura; ita & in præsenti foret usura, sed supponuntur accedere tituli prædicti.

Instari potest 2. ex eodem. Licèt illa licentia sit pretio æstimabilis, sed non vendibilis ab eo, qui revocabiliter dat: quia venditio, est contractus ab utraq; parte obligativus: ad nihil autem obligatur is, qui dat revocabilem usum.

Respondetur. Gravari adhuc etiam illum, quia licèt possit revocare, non est revocaturus, nec revocat: & si revocaret, deberet acceptum ultra sortem restituere: neq; enim haberet damnum emergens, vel lucrum cessans, quæ duo, justificant illam acceptionem.

Instabis 3. Totum illud fit gratuitò: gratuita autem non possunt pretio compensari.

Respond. Sicut in mutuo, non gratuita mutuatio, fundat acceptionem ultra sortem, sed alius titulus in pręsenti. Est autẽ in hac ita & irrevocatione distinctio ab irrevocatione, quæ sequitur usum juris: quia etiam pretio reddito, quod accepit pro usu juris, adhuc facit injuriam revocando, nisi alter consentiat: dejicit enim eum bono pacti; nec supponitur habere ante tempus designatum potestatem revocandi. In præsenti autem casu, supponitur istam potestatem habere. Hanc etiam Responsionem tuetur Less. Lib. 2. c. 3. n. 37.

Respondet 2. de Lugo. Negando, posse dari aliquid pro usu pecuniæ revocabili. Addit tamen quod habens talem usum possit illum vendere, modo se obliget, quod eum, quantum ex se, non sit revocaturus. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Nego enim; quod talis venditor nihil prorsus det quoad usum, consequenter vendere illud poterit. Additum autem ejusdem tenet.

Objicitur 4. Ex iis, quæ adfert Lugo. Si in rebus uno usu consumptibilibus distinguitur usus à dominio. Ergo, Religiosus invitatus à sæculari pro prandio comedendo, non peccat contra paupertatem: non enim accipit, jus aliquod in cibos.

Respondetur. Universalem taxam, an aliquid sit contra votum paupertatis, non solum esse in hoc: quia acquiritur jus aliquod in rem; sed etiam, ne habeatur usus independens: aliàs furans Religioni nunquam peccaret: non enim in sic ablata, acquirit jus. Et hoc quidem est ad vim sequelæ. Quantùm autem attinet ad ipsum objectum, putat Lugo non esse id contra votum paupertatis: quia se ille habet tunc passivè potius, quàm activè, eò quòd moraliter censeatur tunc Dominus uti re sua, circa personam Religiosi, quam potiùs ipse, re illa uti: si tamen domi comederet missa, peccaret per eundem contra paupertatem: quia; moraliter loquendo, censeretur tunc activè se habere. Cæterum si Religiosus accipiat gemmam in flu-

vium projiciendam, eleemosynas alieno nomine distribuendas, cereos, & aromata in Ecclesia consumenda, per Lugo, non peccat contra paupertatem: quia in istis omnibus activè se non habet, moraliter loquendo, utiturq; illis non in suum commodum: non enim obligat me votum, ut non liberentur ab egestate per me alii, sed ut ego egeam, nisi forte id faceret Religiosus in fraudem.

Objicitur 5. Qui potest rem donare, vendere, est Dominus rei. Ergo, & qui potest destruere; hoc autem contingit in usu rerum, unico usu consumptibilium.

Respondetur. Posse id proprio nomine & irrevocabiliter, arguit dominium; secus si fiat alieno nomine & revocabiliter. Minores autem vendunt & dant nomine Papæ, habentque usum revocabilem.

QUÆSTIO III.

De Iure, in quantum Lex est.

Usus confundit has voces, jus & lex. Unde dicimus, jus est naturæ, lex est naturæ. Vocatur autem jus pro lege acceptum, à jubendo: Leges enim jubent, *ut quo*. De legibus tomos integros instruunt Auctores & Legistæ: hæc tractatio ad jus Canonicum & civile spectatq; pauciffimâ hic notando decurremus.

Noto 1. *Quid jus? seu lex in communi?*

Explicat 1. Arriaga, d. 1. de Leg. post init. Quòd lex sit præceptum stabile, justum, commune ad faciendum, ad omittendum rem aliquam obligans. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit. Tum quia, superfluè ponitur illa particula: Justum, si enim justum non sit præceptum, non erit lex, sed oppressio. Et sicut, licèt dividatur homo in verum & pictum, tamen in definitione hominis, non ponitur, quod sit animal rationale verum; ipsumq; rationale, sine addito, supponit pro vero. Ergò, etiam & lex supponet pro justa, vel præceptum obligans. Tum quia. Etiam Ly obligativum, videtur superfluere: si enim præceptum est, obligativum est. Tum quia. Si nihil obsit, definitiones antiquæ rerum retinendæ.

Explicat 2. S. Thomas 1. 2. q. 90. a. 1. in Corpore. Quod lex sit *quædam regula, seu mensura actuum, secundùm quam inducitur aliquis ad agendum vel ab agendo retrahitur*. Hæc explicatio, si ut sonat, accipiatur.

Non satisfacit. Quia nullæ sunt propriè leges respectu brutorum, & eorum, quæ habent nonnisi esse; & tamen etiam respectu brutorum datur certa mensura inducens ad agendum, vel ab agendo retrahens; gravitas item corporum inducit ad motum deorsum, & levitas retrahit. Deinde, ut urget Suar. de Legib. l. 1. c. 1. sequeretur, consilia recta esse legem: nam etiam illa trahunt, vel retrahunt ab agendo. Si tamen accipiatur prædicta explicatio, prout supponit, recta est, supponit enim pro regula humanorum actuum, vel actuum deliberatorum creaturæ intellectualis: supponit item pro inductione obligativa, qualem inductionem non dicit consilium. Ad quæ respiciendo Suar. sic accommodavit prædictam definitionem. Quod lex sit. Mensura quædam actuum moralium; ita ut per conformitatem ad illam rectitudinem moralem habeant, &, si ab illa discordent, obliqui sunt.

Explicat 3. Idem S. Thomas, loco cit. n. 4. quòd lex nihil sit aliud, quam *quædam rationis ordinatio ad bonum commune, ab eo, qui curam communitatis habet, promulgata*. Hâc explicatione non est contentus Arriaga cit. n. 4. *cum quo*

Dices Primo, quia gratis supponitur, legem esse actum intellectus, cum de hoc disputetur.

Responderi potest. Disputari quidem, an sit actus intellectus in recto, an proximè, sed conveniunt omnes, rationem, in lege involvi, saltem præsuppositivè, ratione cujus involutionis, benè procedit doctrina S. Thomæ, præcipuè cum Ly *ordinatio*, etiam ad voluntatem trahi possit.

Dices Secundo, quia immeritò addita *promulgatio*, in definitione, cùm promulgatio sit nonnisi conditio, & non essentia, legis.

Responderi potest. Promulgationem sumptam pro ipso exercitio legislativæ potentiæ, quæ promulgat actu externo, mentem legislatoris, esse de essentia legis. Addi potest; quod in definitionibus rerum moralium, possint etiam circumstantiæ poni, quando illæ ad totam completam moralitatem, requiruntur.

Dices Tertio, non est de essentia legis ut sit in bonum communitatis, cùm possit esse in bonum privatorum, sufficietque ad maximum, ut lex sit communis, licèt non in bonum communitatis.

Respondetur. Legem debere esse non in bonum privatorum; quia non distingueretur à simplici præcepto, & si est communis, est in bonum communitatis: quia si lex sit communis, est bona omnibus, adeoq; in bonum omnium, consequenter, non in bonum privatorum, quâ privati sunt.

Noto 2. *Quotuplex sit Lex?* Multiplicitas legis hoc discursu proponi potest. Lex est regula obligativa agendi: quia verò ipsa natura per lumen rationis describit etiam nobis modum agendi, eumq; obligativum, debet dari lex naturalis, quæ definitivè est, *Regula agendi obligativa, eò quòd hoc sit consonum naturæ intellectuali.* Quia verò præter dictamen hoc, poterant statui regulæ obligativæ agendi, idque ex placito, hæ regulæ vocantur jus positivum; quod definiti-

nitivè, est lex ex placito, non quòd ponant semper aliquam de novo obligationem, quæ non sit posita à lege naturæ, sed quia in omni casu, ejus officium est, ponere quasi media ad implendam legem naturæ, quam sibi, tanquam finem, constituit ipsa lex positiva. Cum autem ratio placiti per prius conveniat Deo, participativè creaturæ rationali, ideò lex positiva, alia est divina, alia creata seu humana, non quòd non detur etiam lex Angelica, quam sibi, vel nobis, Angeli statuere possint, sed quòd illa lex ad nos non extendatur: non enim habent jurisdictionem in nos, rigorosè loquendo: sed se habent sicut in Religione graviores personæ, penes quas tamen non est gubernatio communitatis. Porrò lex positiva humana, seu lex ex placito humano, posita est, vel ex placito communi Gentium, & hoc vocatur jus Gentium, quale est v. g. securitas legatorum, divisio bonorum, vel ex placito hujus & illius gentis, & tunc, si illa lex dirigat operationes civiles, vocatur jus civile, & politicum, si autem dirigat operationes Religiosas, vocatur jus Canonicum.

Universalior autem his omnibus divisio est, in legem positivam & negativam. Positiva est, quæ non semper obligat, ut elicere actum amoris divini. Negativa, quæ semper obligat, ut non odisse Deum.

Noto 3. Quod sit discrimen inter jus naturale, & jus gentium? Possunt imprimis distingui: quia à lege naturali, non præsupponitur jus Gentium, sed è converso, & sicut, non Conclusionem præmissæ, sed præmissas Conclusio supponit, ita & in præsenti. Rursus, quia jus Gentium non est ita universale, ac jus naturale: nam natura rationalis ubique una, in illisque conveniri debet, quæ illa intimat; placita autem Gentium, non ubique eadem, exceptis iis, quæ simul sunt de Lege naturæ, & ita tot gentium placitum est. Filius Regis, succedit Patri, & tamen id non tenet in Polona electione. In aliis Gentibus nonnisi primogenitus hereditat, apud nos omnes filii.

Noto 4. Quæ sit vis obligandi in Lege naturali? Communis assertio est, esse vim immutabilem. Et Ratio est: quia quæ sunt mala lege naturæ, ex essentia mala sunt, adeoque non possunt ex malis, transire in bona.

Hoc posito, inquiritur: An in Lege Naturæ Deus vel Papa, ejus nomine dispensare possit? Teneturque quod non, propter rationem jam adlatam, quæ etiam probat, de facto nunquam esse factam à Deo talem dispensationem. Et quia urgentur exempla factæ à Deo in Lege naturæ dispensationis, ut satisfiat objicientibus. Tenendum pro principio est, quòd aliud sit materiam hîc & nunc esse circumstantionatam, ut non subdatur legi; & sic v. g. materia, quæ est redditio gladii alieni, potest circumstantionari, furiositate creditoris; ita ut non obliget præceptum naturale, reddendi gladium, in tali circumstantia, & indubiè hoc contingere potest. Aliud est autem poni dispensationem in lege: definitivè autem dispensatio, est concessio facultatis, agendi contra legem, permanentibus iisdem circumstantiis. Nunquam autem sic de facto dispensavit Deus.

Quod dicitur dispensasse cum Osea in fornicatione, id duplici via solvitur. Imprimis sequendo expositionem communem, quòd scilicet mandaverit illi Deus, ut scilicet acciperet mulierem, quæ erat fornicaria, hæcque appellatur uxor fornicationum. Deinde dici potest, additam illic esse circumstantiam novam, nempe dominium collatum à Deo, Prophetæ, in corpus illius mulieris. Quando item permisit Deus poligamiam, addita est circumstantia, eo quod Deus contractu & traditione posita ad invicem, corpus mariti lege sua commune fecerit: & ita etiam manente vinculo maritali, non potuisset dari libellus repudii, sed addita circumstantia rescissi illius vinculi, cum illud vinculum, sit contractus; contractus autem privatorum, subsunt legi superioris.

Quod attinet ad leges justitiæ, illæ etiam sunt indispensabiles: spolia enim Ægyptiorum, quæ Israëlitæ acceperunt, salvantur: quia Deus dedit illis dominium ex jure alto, vel fecère id in recompensam suæ servitutis. Ad quod etiam principium refertur, quòd Deus, tanquam Dominus vitæ, dederit Abrahamo Dominium in vitam Isaaci, volens illo uti, tanquam instrumento.

Quod attinet ad leges Religionis. Cum leguntur Machabæi Sabbatum, idque cum Dei placito, violasse, in lege naturæ non est cum illis dispensatum; quia observatio Sabbati, non est de lege naturæ, licèt cultus Dei aliquo signo exteriori manifestandus, tali legi subsit. Sed in hoc non est cum illis dispensatum.

Sed, potestne Papa dispensare in Lege Naturæ? ex adlato jam principio colligitur; Non posse. Circa quod duo communiter adferuntur. Primò sunt quædam, quorum materia est ex placito humano, supra quod cadit aliquod jus naturæ: sive illa materia sit per pactum cum Deo; sive cum hominibus, sive mistum ex utroque. Sic v. g. vovere castitatem, est materia ex pacto humano. Jus autem naturæ est, redde, quod vovisti. Secundò, sunt alia, quorum materia non cadit in liberas conventiones, v. g. Deum cole. Circa priora, utitur sua potestate Pontifex, non in his aliis.

Ratio. Quia hoc ipsum, quòd constitutio illarum legum, subdatur placito, ostendit illas leges abrogabiles esse altiori potestate, utpotè, ipso titulo placiti, subdibiles illi. In posteriori autem nihil est, quod subsit libero placito.

DISPUTATIO III.

De Subjecto Justitiæ.

INdubiè, Subjectum justitiæ, non sunt nisi naturæ intellectuales: quia justitia est virtus specialem honestatem; ad quam nullo modo se extendunt in intellectualia, intendens. Et quia hæc virtus, est virtus voluntatis, in voluntate recipietur, eritque illa subjectum receptionis. Tota difficultas devolvitur ad hoc, quodnam sit subjectum justitiæ, hoc sensu, quænam scilicet sunt personæ, inter quas est rigorosa justitia. *Quod ut resolvatur, instituitur*

QUÆSTIO I.

An in Deo respectu creaturæ, possit dari perfecta justitia?

DIvisi sunt Auctores. Affirmant dari. Suar. opusculo 6. ubi rationes propositas à Vasq. refutat: & 3. p. d. 4. S. 5. & 6. licèt in editionibus novis sit aliqua diversitas. Idem; docet Bellarminus, Valentia, Azor. Sal. Albert. Tan. Ruiz. Petr. Hurta: Rayn. Fassol. & post illos Dicast. hic l. 2. tr. 2. d. 2. num. 47. Arriaga 1. p. d. 31.

Negat autem Vasq. 1. p. d. 85. & 86. ubi habentur Argumenta, quæ refutavit Suar. sed & in posterioribus tomis, rem iterato restauravit Vasq. quem vide etiam 1. 2. d. 223. & 3. p. tomo 1. d. 7. tomo 4. q. 85. a. 3. dub. unico eandem sententiam docuit Molina Arub. Less. Kon. Bec. Gasp. Hurt. Merac. de Lugo. Sanch. & post illos Esp. q. 16. Mediam Sententiam sequitur Ripald. tota d. 83.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur aliqua ad intelligendum Quæstionis statum.

PRÆMITTO 1. Ex Ripalda citato. *Iustitiam tripliciter sumi posse*, pro æqualitate ad Regulam rationis; pro æqualitate ad aliud, quocunque modo: qualem æqualitatem dicit etiam gratitudo æqualis beneficio. Denique pro æqualitate rigorosâ; respiciens in hoc quidem jus strictum, in hoc verò debitum, de ultima æqualitate hic quæretur.

PRÆMITTO 2. *Sicut in investigando de quacunque alia virtute, an illa reperiatur in Deo; ita & in præsenti attendendum esse; an seclusis imperfectionibus, possit adhuc remanere conceptus essentialis justitiæ.* Circa quod potest esse quæstio, & de re, & de voce. De re: An remaneat talis conceptus, si enim remanet, infertur, ponendam hanc virtutem in Deo: quia in eo ponenda omnis perfectio. Erit autem quæstio de voce: An illi perfectioni, ita ab imperfectionibus depuratæ, conveniat vox, justitia?

PRÆMITTO 3. *Quid intendant, vel non intendant ii, qui ponunt in Deo justitiam rigorosam.* Non intendunt, quasi Deus præmians, servet æqualitatem absolutam inter præmium & meritum; indubiè enim non habetur talis æqualitas, cum Deus det mensuram coagitatam; sicut & Princeps ex justitia præmiat, licèt det præmium apprime honoratum. Non intendunt item docere, illam justitiam, ita esse rigorosam, ut excludat omnem gratiam, admittunt etiam gratiam auxiliorum, promissionum &c. sed intendunt illis suppositis, jam Deum manere obligatum rigorosè justitialiter. Non intendunt item docere; quod in collatione præmii justitialiter Deus abdicet à se simpliciter dominium, sed volunt illud componere cum obligatione justitiali. Non intendunt item docere, hoc solum quòd acquirat creatura jus in præmium, ut illo præ aliis creaturis potiatur: hoc enim omnes concedunt, sed intendunt docere, quòd acquirat jus ipsius etiam Dei obligativum justitialiter.

PRÆMITTO 4. *Totam Quæstionem reduci à Ripal. ad hoc. An Deus, referens præmia, respiciat jus aliquod merentis, quo sic obligetur, ut non referens præmium, vim inferret creaturæ; commodius dixisset.* An Deus ita det præmia, ut si non daret, faceret injuriam: Nam longè alia quæstio est: An creatura à Deo violentiam pati possit?

PRÆMITTO 5. *Quæ sit in hac materia sententia Ripalda;* Docet ille duplicem esse potestatem in Deo, Absolutam, & Extraordinariam, & aliam potestatem moralem. Priorem dicit esse in obligabilem. Secundam obligabilem. Primam explicat, quòd sit potestas, quâ Deus nullis legibus adstrictus, operatur supra illarum exigentias, pro arbitrio, & bono, suæ excellentiæ. Posteriorem explicat, quod sit potestas, quâ juxta creaturarum exigentiam operatur, consulens ipsarum bono.

Illustrat condistinctionem harum potestatum pluribus instantiis.

1. INSTANTIA est. Datur in Deo potestas physica, ad producenda creata. Hæc ipsa duplex est, alia naturalis & ordinaria, quæ agit juxta exigentiam naturæ creatæ, nullam ipsi infe-

rens

ferens vim. Alia absoluta & supernaturalis, quæ agit supra physicam exigentiam naturæ, & plerumq; contra illam, rebus creatis inferens vim.

2. INSTANTIA. Christo Domino convenit Dominium rerum, & titulo proprii v. g. laboris, contractu, & titulo unionis Hypostaticæ. Primum illud dominium est obligabile; non secundum.

3. INSTANTIA. Respublica potest obligare se, secundum potestatem privatam, qua prospicit bonis particularium: non potest obligare jus altum?

4. INSTANTIA. Potest Deus obligare se tanquam Dominus jurisdictionis, & non obligare tanquam Dominus proprietatis, & è converso. Ergo, & in præsenti idem dicendum.

5. INSTANTIA. Deus, ut Auctor naturalis, tenetur materiæ providere quantitatem; non tenetur tanquam Auctor supernaturalis. E contra, tanquam Auctor supernaturalis, tenetur gratias annectere charitati; non tenetur tanquam Auctor naturalis. Ergo & distinctio duplicis potestatis tenebit, poteritque unâ obligari, non aliâ.

PRÆMITTO 6. *Quomodo ex Ripal. distinguantur duæ illæ potestates?* Distinguuntur fine *Qui*: Potestas enim Absoluta, intendit bonum excellentiæ divinæ, Ordinaria bonum creaturarum, quod potest separari à bono excellentiæ divinæ, quam ostentat Deus, in destructione creaturarum. Distinguuntur sphærâ, quia potestas absoluta comprehendit omnia possibilia, & carentias eorum, quæ possunt in finem excellentiæ divinæ conferre; ordinaria vero solùm comprehendit ea, quæ in bonum creaturæ conferuntur. Distinguuntur radice: quia illa absoluta potestas competit Deo, ratione excellentiæ divinitatis, seorsim ab attributis omnipotentiæ, & creaturis, ordinaria convenit Deo, titulo creatoris & gubernatoris universi. Denique potestas absoluta est essentialis & necessaria Deo, ordinaria autem contingens & abdicabilis.

PRÆMITTO 7. *Qui sint effectus, per Ripal. potestatis ordinariæ obligatæ.* Effectus est: quia si non obligaret potestatem ordinariam sine ulla injuria potuisset negare creaturæ v. g. bona supernaturalia, non potest, supposita obligatione. Effectus est, quia inferret Deus injuriam creaturæ, habenti jus in bona supernaturalia, si ea negaret. His præmissis, *sit*.

DIFFICULTAS II.

Deciditur Quæstio.

DICENDUM est. *Dei, respectu creaturæ, non dari ullam perfectam justitiam.* Videtur esse Concl. S. Thomæ 1. 2. q. 114. a. 1. in Corpore. Ubi cum neget absolutam æqualitatem inter Deum & hominem, hoc ipso negat absolutam justitiam sive rigorosam, & 1. parte q. 21. a. 1. in Corpore, negat in Deo justitiam commutativam; distributivam autem in Deo admittit, nonnisi secundum virtutem gubernativam. August. Confes. 4. *Reddit* inquit *debita nulli debens.* Serm. lib. 6. de Verb. Apost. *Debitor enim factus est nobis, non aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit, promittendo.* S. Bernardus Serm. de Annunt. *Neque talia sunt*, inquit, *hominum merita, ut propterea vita æterna debeatur ex jure, aut propterea Deus injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret.* Unde etiam & S. Thomas 1. 2. cit. ad 3. Docet. *Deum non effici simpliciter debitorem nobis, sed sibi effici, in quantùm debitum est, ut sua ordinatio impleatur.*

Punctum Difficultatis I.

Examinantur Rationes pro hac Sententia.

PROBAT I. Pr. Albertus Zeronski, utiturque argumento communi. Abdicare se dominio alicujus rei involvit imperfectionem in Deo. Ergo, Deus jus & dominium in alium transferre non potest. Antecedens probatur. Quia res esse creaturæ & non Dei, & posse de eadem re liberè disponere creaturam, non posse autem Deum, est imperfectio in Deo. Sed abdicare se dominio alicujus rei, & transferre jus & Dominium in alterum, sequitur, quòd Deus non posset re illa uti pro suo libitu, & disponere sine injuria alterius. Similiter sequitur rem illam non esse Dei, sed creaturæ. Quod ipsum probatur. Nam Petrum cedere dominio, & juri suo in librum, illudque transferre in Paulum, sequitur essentialiter & necessario, vi talis abdicationis & translationis, Petrum, non esse Dominum libri. Ergo, similiter in Deo, abdicante à se dominium, & cedente juri suo ad rem aliquam creaturæ, idem sequeretur, circa rem illam abdicatam.

RESPONDERI potest. Quod abdicare se dominio absoluto & essentiali, involvat imperfectionem, sed non abdicare se dominio potestatis ordinariæ, & accidentalis: & licèt esse rem creaturæ, & non Dei, secundùm potestatem absolutam, sit imperfectio, non est tamen imperfectio, si sit res creaturæ, & non Dei, secundùm potestatem ordinariam. Instantia de Petro allata non convincit: probat enim multum: quia probat quod nec Princeps possit se spoliare jure suo basso, relinquendo sibi jus altum: quia Petrus ita cedit juri suo, ut non relinquat illud sibi. Quod si dicas, aliud esse de Principe: quia in illo invenitur duplex illud distinctum jus, dicet & Ripalda, inveniri in Deo duplicem illam potestatem.

Est

Est & alius modus satisfaciendi huic argumento, quòd scilicet non esset necessarium, ut Deus transferat jus in creaturas, abdicando illud à se, sed sufficeret investitura illarum in jus, cum retentione nihilominus juris sui in totam rem, ut fieri etiam in creatis solet: dum sunt unius ejusdemque rei plures Domini, ita ut independenter unus ab alio, non possit quidquam facere, quo casu, non se alter abdicat jure, dando alteri jus, sed solum illi, sine sui juris amissione, communicat jus.

PROBAT 2. Idem. Specialiter contra Responsionem Ripalda. Vel Deus translato dominio ordinario in creaturam, & manente jure absoluto, potest absolutè uti re illa, quomodocunque sive illam auferendo, destruendo, sive retinendo, conservando, independenter à creatura, & voluntate illius, sine ulla ipsius creaturæ injuria, vel non potest? Neutrum dici potest. Non primum, uti asserit ipse Ripal. tum in aliis locis cit. tum specialiter sect. 12. quæ pars ratione etiam probatur. Quia tale dominium esset nullius momenti, & æstimationis moralis. Ergo, tale dominium non est admittendum; potissimum verò in Christo in ordine ad satisfactionem justitialem: quia sequeretur satisfactionem Christi, ratione talis dominii in suos actus, esset quoque nullius momenti & æstimationis Moralis. Sequela autem probatur. Quia dominium tale & possessio rei, ut aliquis rem illam possit à me auferre, & pro libitu suo independenter à me tractare, est nullius momenti, & æstimationis moralis. Quod ipsum instantiâ declaratur. Habeat aliquis jus ad pagum duplex, hæreditatis, & emptionis, sit jus hæreditatis potius, donet alteri jus emptionis minus præcipuum, retinendo principale hæreditatis; his conditionibus, ut ille, qui habet jus emptionis, non possit quidquam facere circa illum pagum: aut illo uti, nisi dependenter ab eo, qui sibi retinuit jus hæreditatis, tale dominium & talis donatio esset ridicula, tantumque esset habere illum pagum tali jure, atque si illum non haberet; ita enim ego, qui nullum jus haberem, possem uti vel non uti illo pago & bonis illius, sicut ille, qui jus cum talibus conditionibus pagi illius haberet. Unde si quis tale dominium mihi daret in Regnum Hispaniarum, & dominium absolutum in tres grossos, rationabiliter eligendi essent tres grossi, & dominium illorum absolutum, quam Regnum Hispaniarum: quia plus mihi commodi inferrent tres grossi absolutè donati, quam Regnum Hispaniarum: nam ex dominio Regni Hispaniarum tali, possem nullum emolumentum percipere, nec alteri benefacere, si illi, qui haberet jus principalius, ita placeret, secus quam ex tribus grossis mihi absolutè donatis. Non etiam potest dici, Deum tali abdicatione dominii & cessione juris facta creaturæ, facere injuriam posse: sequeretur enim dominium Dei, respectu talis rei, esse imperfectius, quàm dominium Petri respectu libri, quem possidet: majus enim dominium haberet illius libri, quàm Deus illius rei; majus enim & perfectius est dominium, posse uti re aliqua ad possibiles omnes usus, circa injuriam alterius, quàm posse uti re aliqua, ad usus possibiles, non citra injuriam alterius.

RESPONDERI potest pluribus viis huic argumento. Imprimis per distinctionem petitam ex principiis Ripalda. Quòd translato dominio in creaturam, obligataque potestate ordinaria, non possit per illum præcisè & absolutè sine injuria auferre illam Deus, potest autem per potestatem absolutam, & non obligatam. Cùm enim potestas illa ordinaria jam moraliter non sit in Deo; utpote obligatione in illo adstricta, non habet Deus jus, vi illius, disponendi de eadem; sed nonnisi titulo potestatis absolutæ inobligatæ & inobligabilis, consequenter dici posset, licèt non debeat tale dominium in creatura positum, comparatè ad absolutum dominium, esse momenti & æstimationis moralis alicujus; sicut & ad jus altum Principum, dominium privatorum comparatum non est dominium, sed subjectio, & tamen, æstimatur quia comparatè ad alios subditos, habet dominium; ita etiam jus illud erit æstimandum comparatè ad potestatem ordinariam divinam, eo quod per potestatem illam ordinariam, non possit Deus auferre rem, supra quam cessit dominio, vi cujus cessionis, caret jam Deus jure potestatis ordinariæ ad illam auferendam, utpote jam obligato: Negatur alterius dominium tale, quod secundum aliquem titulum exigit, ut independenter ab illius voluntate non possit alius de re aliqua disponere esse nullius momenti, licet secundùm alium titulum possit independenter ab alius voluntate de re disponere; quod etiam contingit in jure alto.

Instantia illa de traditione juris in pagum, non convincit: quia non supponitur donatarius, independenter à donante, quidquam posse facere. Jam autem in præsenti ponitur creatura supponiturq; potens facere independenter à potestate ordinaria divina, illamq; non lædendo, nec illi præjudicando, utpote ei, quæ moraliter jam non est; cum obligata sit: & si ponatur etiam ille donatarius pagi, posse independenter à donante, secundùm aliquod jus suum agere, adhuc erit dominus dominio, quod non deberet dici nullius momenti, sicut nec dicitur dominium bassum nullius momenti, licèt independenter ab alto h. e. sine ordine subjectionis ad illud, non sit. Quanquam ad eandem instantiam dici posset, quòd tunc ex varietate titulorum, salvari potest dominium in pluribus, quando unus titulus, respectu alius, dicit prælationem, præeminentiam, ordinemque dignitatis: si enim hic ordo non dicatur, non est major ratio, cur

unus

unus potius dicatur Dominus, quàm alter? consequenter non erit, si comparentur inter se uterque, Dominus: dominium enim semper est quid fortius, & à quo victoria. Sicut ergo nonnisi à fortiori victoria, ita nec dominium salvabitur, nisi ratione altioris tituli. In præsenti autem titulus hæreditatis, & emptionis sunt tituli æquales, licet diversæ rationis: nullus enim titulus est natus alteri subordinari. Quia autem titulus acquisitus à creatura. Deo investiente, est adhuc natus esse subordinatus juri absoluto, & cum ratione obligationis potestatis ordinariæ, acquisierit creatura, titulum, vi cujus dicere possit: potestas ordinaria ad me non extenditur, fit, ut ratione illius, acquirat dominium, creatura.

Quando autem dicitur. Si Deus irrogaret injuriam creaturæ, supposita obligatione potestatis ordinariæ, hoc ipso sequitur perfectius fore Dominum Petrum alicujus libri, quàm Deum respectu rei, circa quam obligavit potentiam suam ordinariam, id etiam non convincit.

Nam si posita obligatione potestatis ordinariæ, sequeretur exclusio potestatis absolutæ, verè magis esset Dominus libri Petrus, quam Deus illius rei: secùs autem si retineat dominium absolutum. Ad eum planè modum, quo si Respubl. non haberet jus altum, perfectius Petrus esset Dominus rei, quam Respublica, sed id non sequitur, supposito dominio alto in Republica; ita etiam nec sequitur in Deo supposito illius dominio absoluto remanente, post obligatam potestatem ordinariam.

Dici etiam posset, si fiat comparatio Dominii Petri, supra librum, ad potestatem ordinariam obligatam, non posse dici dominium Petri, esse perfectius: cùm enim Ly perfectius, supponat extremum, ad quod comparatur perfectum, & cùm perfectum supponat esse; cùmque non supponatur esse jam in Deo dominium potestatis ordinariæ, nec supponetur esse perfectum. Et sicut non est perfectius dominium privatorum supra bona præ dominio Reipubl. quà talis, basso in bona, cum bassum dominium non habeat Respublica; ita & in præsenti.

Respicit hæc pars Responsionis hanc Majorem. Illud dicitur injuriosè fieri, quod fit sine ullo adhuc jure, hinc, etiam si per impossibile vellet Deus per obligatam potentiam ordinariam aliquid facere, faceret injuriam: sed quia hoc est impossibile, dictante illi, illius intellectu, quòd non debeat uti jure secundùm titulum, quo se exuit, ideò etiam nec faciet nec facere potest injuriam, sed faceret, si per impossibile operaretur. Quia tamen Deus retinet jus suum altum, & absolutum, hinc fit, ut secundum hoc jus operans, & secundùm rationes hîc & nunc militantes pro exercitio talis juris, fit, inquam, ut non dicatur operari in talibus circumstantiis, cum injuria creaturarum, & sine ullo jure.

Deinde eidem difficultati alia via satisfieri potest, adferendo scilicet aliqua principia, quæ in contra militant. Imprimis, quia arguens videtur supponere, quod, per Ripalda, possit tunc Deus de re, ut voluerit disponere, nec per hoc injuriandam creaturam ablatione v. g. rei, circa quam obligavit Deus potestatem suam ordinariam, cum tamen expressè dicat Ripal. injuriandam, si Deus velit agere secundùm potestatem ordinariam. Et ita habet n. 17. Deus secluso jure creaturæ ad bona supernaturalia, poterat absque injuria negare illa creaturæ non solum potestate absoluta, sed etiam ordinaria, non potest autem, post jus creaturæ acquisitum. Et infra. Jure creaturæ adveniente, non potest Deus apprehendi absque injuria negare, aut auferre ea bona: idque eodem numero pluribus vicibus repetit. Similia habet, num. 69. Deinde concedamus interim, quod hoc dominium sit nullius momenti, potestne Deus illud conferre creaturæ, ita, ut contra illud non possit agere, nisi per potestatem absolutam? si enim non potest, quæ in hoc implicantia? si potest, habetur intentum Ripalda. Denique ostenditur, non esse hoc jus nullius momenti.

1. Instantia est. Quia Deus homini bene sano vique constitutionis naturalis, deposcenti, diu vivere, politoque in circumstantiis causarum secundarum, non auferentium sibi illas dispositiones, non potest per potestatem ordinariam auferre vitam: licèt singulis momentis possit illam auferre per potestatem absolutam: nihilominus hoc bonum, non est bonum nullius momenti. Ergo, & dominium inauferibile per potestatem ordinariam, auferibile tamen etiam singulis momentis, si urgeant rationes ad exercendum dominium absolutum, non est dominium, nullius momenti. Neque valet si dicas disparem esse rationem, quia hic agitur de dominio. Hoc ipsum probandum est, cur dominium illud irrevocabile per potestatem ordinariam &c. sit nullius momenti?

2. Instantia est. Facultas etiam revocabilis, à superioribus, data alicui Religioso, ad commoditatem præ cæteris, non est bonum nullius momenti, aliàs in recompensam laborum daretur nihil, & appeteretur interdum res, quæ judicatur ab appetente, nullius momenti. Ergo multo magis dominium irrevocabile per potestatem ordinariam, per ordinem ad illam, non erit dominium nullius momenti.

3. Instantia est. Dominium bassum, non est dominium nullius momenti, licèt rem, in quam extenditur, possit Respubl. auferre singulis momentis, si singulis momentis urgeat necessitas publica, idque jure dominii alti. Ergo, etiam & dominium revocabile &c. non erit dominium nullius momenti.

Addi

Addi etiam poteſt, id quod in præſenti difficultatem habet, ſub duplici phraſi proponi poſſe. Primo. An dominium ſingulis momentis revocabile, ſit dominium nullius momenti. Secundo, An jus ſingulis momentis revocabile, ſit jus nullius momenti? Incipiendo à Secundo. Docent Auctores, uſum ſimplicem & uſum fructuum per hoc diſtingui, quia ille eſt ad placitum revocabilis, non hic, ex quo ſic proceditur, uſus fructus non eſt jus nullius momenti, ex eo, quòd non ſit ad placitum revocabilis, licèt abſolutè ſit revocabilis. Ergo, nec dominium illud erit nullius momenti, quamvis ſit abſolutè revocabile; irrevocabile autem per poteſtatem ordinariam. Quod attinet ad uſum ſimplicem: illum etiam non eſſe nullius momenti ſuadent hæc. Imprimis, quia ſi eſt nullius momenti, cur poteſt alteri vendi? cum tamen res nullius momenti non ſit vendibilis. Deinde, quia ipſe donans, ex dictis ſupra, poteſt vendere talem poteſtatem uſuario, judicaruntque id Leſſ. Sanch. ut vidimus ſupra, conſequenter judicarunt, hoc, non eſſe jus nullius momenti. Ergo, &c. Quod attinet ad primam illam phraſim. Nego etiam tale dominium fore nullius momenti. Imprimis enim poteſt ſupponi, quòd ante revocationem poſſit diſponere de re, ut voluerit, nec per hoc ſit injuriaturus alium: imò nec ipſum inveſtientem illo dominio. Negoque tale dominium eſſe nullius momenti: quia dominium quòd hîc & nunc, idem poteſt præſtare ac dominium irrevocabile, non eſt nullius momenti, hoc autem eſt tale. Rurſus, adhuc hoc dominium longè diſtinguitur à poteſtate, quam dat ſuperior aliquis ſubdito ad aliquid diſponendum, & alteri dandum: nam non dat ſuperior facultatem Religioſo diſponendi, ut id faciat proprio nomine, à nulloque etiam ante revocationem, dependenti; cum tamen habens dominium etiam revocabile, ante revocationem, proprio nomine, & protunc non dependenti, id faciat: quæ longè diverſæ ſunt moralitates.

Sed ſit bene dominium revocabile, eſſe dominium nullius momenti, adhuc intentum arguentis non convincit. Imprimis: quia ſtando in allatis, dici poteſt dominium revocabile, etiam per poteſtatem ordinariam, eſſe nullius momenti, ſecus ſi ſit revocabile nonniſi per poteſtatem abſolutam. Deinde, quia conceſſo etiam, quòd illud dominium ſit nullius momenti, quæri adhuc poteſt: An poſſit Deus ita ſe obligare, ſicut ſe obligat uſufructuario donans, ſpoliareque ſe uſufructus? Ex quo etiam addito, colligis immeritò aſſumi; quod revocabilis poteſtas in Regnum Hiſpaniæ, minus ſit æſtimanda præ dominio trium groſſorum; cùm etiam arendæ ut vocant apud nos grandes, plus æſtimentur, quam dominium unius ſolidi. Denique eidem Difficultati hac via occurri poteſt, procedendo in Negationibus propoſitionum, quæ ad ultimum non demonſtrantur; cùm tamen in præſenti quæratur demonſtratio. Imprimis concedo poſſe Deum ſingulis momentis per poteſtatem abſolutam revocare illud dominium. Negando autem hoc dominium eſſe nullius momenti. Negando item quod dominium in rem, quam poſſit aliquis auferre pro libitu ſuo, ſit nullius momenti, ſemper enim talis recipiens, dicit ſe bono, ſpoliaſſe alterum. Negoque, retento dominio hereditatis, & dato dominio emptionis, nihil tunc dandum, ſed illo dato, malè ſupponitur, quòd non poſſit donatarius quidquam facere independenter ab herede: verè enim poterit, licèt ſit in poteſtate ejus revocare, ſed ante revocationem, independenter ab illo agere poterit, eritque diſtinctio inter talem donatarium, & inter alium, qui non eſt donatarius: quia utendo illa, ut non donatarius, facit injuriam heredi; eò quòd non ſupponatur heres ceſſiſſe illi jure aliquo, in ſuo genere, pleno: non facit autem donatarius injuriam, nec indiget novę facultatis exhibitione, conſequenter Negatur tale dominium in Hiſpaniæ Regnum, non eſſe rationabilius eligendum, præ dominio abſoluto trium groſſorum. Et licèt verum ſit quod titulus aliquis habendus ſit in tres groſſos, nempe irrevocabilis dominii à quoquam, qui titulus non habebitur in illud Regnum Hiſpaniarum, aliunde tamen hoc ſuppletur, & ſicut melius eſt habere hereditatem quàm homagium, nihilominus homagium in Regnum, melius eſt, quàm hereditas unius ſolidi, eo quod carentia præſtantioris tituli, abundè aliunde ſuppleatur, ita & in præſenti:

PROBATUR 3. Idem. Ex oppoſita doctrina ſequitur, poſſe dici famulum & ſervum creaturæ, Deum. Nam ſi quis, alioqui ex ſe liber & non obligatus, cedat juri ſuo in ſuas actiones alteri, obligetque ſe illi ad exhibendas ejusmodi actiones, jam eo ipſo tenetur ex juſtitia talia opera impendere, efficiturque famulus. Ergo, & Deus ſi cederet juri ſuo, & libertati ad aliquas actiones exhibendas creaturæ, efficeretur famulus creaturæ.

RESPONDERI poteſt. Imprimis, quærendo, cur, ſi Dominus famulo, vel ſervo obliget actionem dandi victum, veſtitum, pecuniam &c. non efficiatur illius famulus, etiamſi adhuc peccaturus ſit contra juſtitiam talia negando? cur ergo Deus non etiam idem præſtarę poterit, quin evadat famulus creaturæ? & ſi in hoc Dominus exercet dominium ſuum, cur non & Deus? Quodſi dicas pares eſſe in hoc famulum & Dominum: quia tam famulus poteſt obligare actionem ſolvendi pecuniam Domino, quàm Dominus famulo, pares ſunt in hoc: quia ſuppoſita obligatione, & Dominus famulum, & famulus Dominum injuriare poteſt. Sed in hoc ſunt diſpares: quia Dominus ſemper hoc facit

cum

cum moralitate præcellentiæ, non autem famulus, ita & in præsenti, idem erit verum. Rursus, licèt Deus ad actiones creaturarum non possit concurrere tanquam famulus & servus, nihilominus illum, tanquam causam primam non dedecet, etiam ad vilissimas operationes creaturarum concurrere, cur ergo obligata sua potestate ordinaria, dicendus erit tanquam famulus concurrere? & cur obligata illa potestate, ratione absolutæ potestatis, non erit dicendus habere adhuc potioritatem in agendo? Aliter eidem difficultati respondet cit. Ripal. n. 72. Ad servitutem requiri, ut ita sit persona juris alieni, ut nullatenus sit sui, nullaque potestate valeat, circa injuriam alterius, suas operationes negare, & Deo autem retinente semper potestatem absolutam, id dici non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Rationes pro Conclusione.

PROBATUR I. Si posset Deus ex justitia obligari creaturæ, id ideò esset: quia posset obligare potestatem suam & dominium, quod habet in aliquam rem: nam etiam in creatis h. e. obligari ex justitia; nec alio sensu, hæc quæstio, in præsenti instituitur. Sed illam potestatem & dominium non potest Deus obligare, quia vel obligaret suam potestatem absolutam, vel ordinariam. Non primam, quia obligatio illa auferret Deo potestatem disponendi prout voluerit: in hoc enim stat illa obligatio. Sed à Deo non potest auferri potestas disponendi prout voluerit: quia illa potestas est annexa Deitati, ita ut illius ablatio, auferret Deitatem; & sicut non potest auferri à Deo omnipotentia, immensitas, sapientia; ita nec illa potestas: tunc enim nonnisi idque salva Deitate, Deus ex suppositione aliquid facere non potest, quando illud non posse facere, est bonum appetibile naturæ intellectuali, nec contrariatur perfectioni simpliciter simplici, qualis perfectio, est dominium. Non etiam potest dici secundum: quia si posset Deus obligare potestatem suam ordinariam, retenta absoluta, vel obligaret illam secundùm id, quod dicit in recto, vel secundùm id, quod dicit in obliquo: neutrum dici potest. Non Primum; quia potestas ordinaria in recto, idem dicit, quod & potestas absoluta, nempe Deitatem. Ergo si potestatem absolutam obligare non potest, nec poterit ordinariam, secundùm id quod dicit in recto acceptam. Nec etiam potest obligari potestas secundùm id, quod dicit in obliquo: Quod probatur. Hoc quod in obliquo importatur tam à potestate absoluta, quam ordinaria, est aliquod esse creatum. Ergo si obligari potest potestas ordinaria secundùm id, quod dicit in obliquo, poterit obligari & potestas absoluta. Quod ipsum probatur: quia totam mutationem, defectumq; dominii, relicere tunc possemus in defectum alicujus in obliquo importati; diceremusque carere tunc Deum potestate absoluta, non secundum id quod dicit intrinsecè in recto, & pro subjecto, sed secundùm id, quod dicit in obliquo pro extrinseco &c. Sicut etiam careret tunc potestate ordinaria secundum id, quod hæc potestas dicit in obliquo, non secundum id, quod dicit in recto; & tamen probatum est, non posse obligari potestatem illam absolutam.

RESPONDEBIS I. Hoc obesse, quia obligatione illa, etiam obliqui, posita, sequeretur jam Deum non esse formaliter Dominum absolutum: quod tamen est de ratione Deitatis.

CONTRA est. Absurdum est Deum non esse formaliter Dominum absolutum, cum sola retentione dominii absoluti, secundum id quod dicit intrinsecè & in recto. Ergo, etiam absurdum est, non esse Deum formaliter Dominum per potestatem ordinariam: quamvis retentus sit tunc dominium potestatis ordinariæ, secundum id quod dicit potestas ordinaria in recto, quod argumentum infra urgebitur, roborabiturque ex solutione argumentorum in oppositum.

RESPONDEBIS 2. Quamvis eadem sit entitas creaturæ, tam respectu potestatis ordinariæ, quàm respectu potestatis absolutæ; nihilominus potest esse inobligabilis respectu potentiæ absolutæ, obligabilis respectu potentiæ ordinariæ: sicut eadem est entitas albi respectu alius albi, ac respectu nigri: & tamen respectu albi habet rationem similis, non habet autem respectu nigri.

CONTRA est. Quia non ex eo præcisè, quòd sit eadem entitas; urgetur obligabilitas, sed quia insuper posset salvari, quomodo tunc maneat dominium illud immutatum, quoad sua intrinseca; & tamen ex altera parte; non est major ratio unius obligationis quàm aliûs; est autem major ratio, cur albedo sit similis albo non nigro, idque petita ex definitione ipsius similis vulgata ab Arist. *similia sunt, quorum qualitas eadem.*

RESPONDEBIS 3. Ideo non esse obligabilem potestatem absolutam: quia hoc ipso desineret Deus esse Deus. Jam autem si obliget potestatem suam moralem ordinariam, Deus, non desinet esse Deus.

CONTRA. Ex dictis, non desineret Deus esse Deus obligata potestate ordinaria, ratione connotati. Ergo, idem dicendum, si obligaret, seu quod idem est, si se spoliaret potestate sua absoluta. Rursùs, & non desineret esse Deus obligata hac potestate, ut tu dicis, & desineret: quia desineret esse Deus, si careret potestate absoluta; cum tamen potestas absoluta & ordinaria sint idem; ad eum modum, quo quamvis differant animal & rationale in homine, ratione diversorum connotatorum: nihilominus si desineret esse animal, desineret esse rationale.

tionale. Sic quamvis hæ duæ poteſtates differant ratione connotatorum, una deſinente vel obligata & altera deſinit vel obligatur: conſequenter ex alterutrius defectu deſineret Deus.

PROBATUR 2. Permiſſa diviſione in poteſtatem abſolutam & ordinariam: nondum ſequitur poſſe Deum abdicare ſe illa poteſtate ordinaria. Ergo, inter Deum & creaturam, non poteſt intercedere juſtitia rigoroſa: ex hoc enim ſolo fundamento intercederet. Antecedens probatur. Permiſſa diviſione in poteſtatem abſolutam & ordinariam, deberet adhuc poni in Deo dominium quàm perfectiſſimum, quod ſit poſſibile: hoc enim principio regulatur Chriſtiana Theologia, in concedendis Deo perfectionibus. Sed ſi concederetur poſſe ſe abdicare poteſtate ordinaria: non poneretur dominium perfectiſſimum poſſibile. Ergo, permiſſa diviſione in poteſtatem abſolutam, & ordinariam, nondum ſequitur poſſe Deum abdicare ſe illa poteſtate: Minor probatur quoad Primam partem. Tum quia. Si poneretur dominium illud abſolutum auferibile à Deo, & ante ſolam obligationem potens, prout voluerit, agere, non poneretur dominium perfectiſſimum. Ergo, & dominium poteſtatis ordinariæ, ſi ponatur auferibile à Deo, non erit dominium poteſtatis ordinariæ perfectiſſimum. Tum quia. Si ponatur dominium ordinariæ poteſtatis; unum quidem auferibile, & aliud non auferibile, præ illo priori, hoc poſterius habebit prædicatum inauferibilitatis. Ergo apparet quod illud prius non ſit perfectiſſimum, cùm illi in ratione dominii, addi poſſit perfectio, inauferibilis. Tum quia. Quòd habeat creatura Deum ita ſibi obligatum, eſt aliqua perfectio, & quidem melior, quàm ejus negatio. Ergo, cùm illa obligatio perficiatur abdicatione poteſtatis ordinariæ, illius abdicatio, erit perfectionis amiſſio: ſi enim alicujus acquiſitio eſt perfectionis acquiſitio, ejuſdem carentia, erit perfectionis carentia. Tum quia. Si princeps non ſolum ſit Dominus jure alto, ſed ita, ut comparativè ad illum, nullum ſit dominium privatum & baſſum, eſt Dominus longè perfectior: quia cum excluſione dominii ſibi quomodocunque, derogantis: derogationes enim, dominium reſtringunt; hinc Dominus Monarchicus excellentiſſimus eſt in ratione dominii: quia excluſivus derogationum dominii. Ergo; etiamſi ponatur dominium poteſtatis ordinariæ inobligabile, ita ut contra illud, nullum jus creaturæ, procedere poſſit, erit dominium perfectius. Tum quia. Creatura eſt eſſentialiter ſervus; hæc enim ſervitus fundatur in ratione entis ab alio, unde ſicut in nulla ratione, eſt ens à ſe, ita nulla eſt ratio, in qua creatura, non ſit ſervus eſſentialiter. Quòd ſi creatura eſt ſervus eſſentialiter. Ergo, nullum illi dominium & jus reſpectu Dei competere poterit. Tum quia. Si Deus ſpoliaretur dominio abſoluto, non ſalvaretur Deitas per ſolam aſeitatem, vel rationem eſſentiæ perfectiſſimæ in ratione eſſentiæ: quamvis hæc formalitas, ſit radix poteſtatis abſolutæ. Ergo, nec rectè ſalvabitur, ſi Deus non habeat poteſtatem ordinariam. Tum quia. Non poteſt ſe Deus obligare, ne poſſit aliquam creaturam annihilare. Ergo, nec poteſt obligare poteſtatem ordinariam, vel ſi hoc dicis poſſe fieri, admittisque creaturam eſſentialiter inannihilabilem; poteris etiam admittere, quòd poſſit Deus obligare etiam abſolutam ſuam poteſtatem & ſi id negas, quare affirmabis poſſe obligari ordinariam? Tum quia. Quamvis in creatis ſit excellentia, facere alios Dominos, ſpoliareq; ſe jure, id tamen ad Deum accommodari non poteſt, idque ex multiplici capite: nam imprimis, hæc Inſtantia probaret, quòd omni jure ſe Deus ſpoliare poſſit: quia etiam id facit creatura. Deinde, quia cum creatura non per eſſentiam ſit Dominus, benè poteſt ſe abdicare hoc dominio; jam autem Deus per eſſentiam habet poteſtatem, etiam ordinariam, licèt exercitium ejuſdem, non debeatur illi, per eſſentiam. Rurſùs, depurgatis imperfectionibus in donatione creata, qualis eſt carere jure, nullus manet donationis conceptus. Ergo, ex creatis hæ donationes juſtitiales, ad Deum transferri non debent. Denique in tantùm in creatis facere alios Dominos eſt perfectio, in quantùm perveniri poteſt ad bonum aliud, cujus eſt indigentia, & alio modo hìc & nunc haberi non poteſt, iturque per infortunium ad fortunam, à creatura, quæ non eſt de ſe ſufficiens ad bona, quæ voluerit poſſidenda. Sed id de Deo dici non poteſt, quia eſt ſibi pleniſſima ſufficientia. Tum quia, non poteſt Deus ſpoliare ſe jure immediatè conſervandi creaturam, relicto ſibi jure nonniſi de abſoluta potentia illam deſtruendi. Ergo, nec poteſt ſe ſpoliare jure poteſtatis ordinariæ.

PROBATUR 3. Quia diviſio poteſtatis, ſeu dominii in uſum poteſtatis, & poteſtatem licèt admitti debeat: retinet enim Deus poteſtatem ad multa, & illorum non habet uſum: diviſio tamen in poteſtatem ordinariam, & abſolutam, videtur eſſe nulla. Quod ipſum, probatur. Admittenda eſt diviſio in hoc, quod poteſt Deus operari de potentia abſoluta: & in hoc, quod poteſt operari de potentia ordinaria; & tamen non datur diviſio in hoc, quod nonniſi de potentia abſoluta ſcire poteſt, & in hoc, quod etiam de potentia ordinaria, noſcere poteſt. Quæroque ex oppoſitis: quænam ſit regula taxandi; legitimam eſſe aliquam diviſionem, in membra abſoluti & ordinarii? Cur item hæc diviſio non teneat in ſcire divino? quæ ratio ſi legitima fuerit, militabit etiam ad deſtruendam diviſionem in dominium abſolutum & ordinarium: Si enim dicas, ſcire nonniſi de potentia abſolu-

absoluta involvere imperfectionem, majorem aliquem conatum, exclusionem præsentis perfectionis; idem dicam de carentia potestatis ordinariæ. Posset hæc regula dari & taxa, ut rectè aliqua dividantur in absolutum & ordinarium in Deo, id tunc fiet, quando agetur de talibus, quæ nata sunt perfectionare aliud extra se v. g. operativa divina circa creaturas, nata est perficere creaturas: quia autem scientia divina, non est nata perfectionare objecta extra Deum posita, sed Deum noscentem, fit, ut non dividatur in scientiam ordinariam & absolutam: quia autem etiam dominium perfectionat non creaturam, quam dejicit ad conditionem servi, sed ipsum Deum: fit, ut etiam non possit rectè dividi, in dominium absolutum & ordinarium. Sed quare nonnisi, quæ nata sunt perfectionare alia extra se, possunt dividi in potestatem absolutam & ordinariam? hujus rationem ipsa inductio in scientia & operativa divina, aliisque similibus, ostendit, quæ nobis notiora sunt. Deinde, quia non videtur in iis, quæ perfectionant ipsum Deum, esse locus absolutæ potentiæ & ordinariæ: nam suas felicitates Deus æqualiter possidet. Denique posito quod nonnisi de potentia absoluta conveniat aliquid perfectionativo ad extra, non sequitur defectus perfectionis in ipso habente potestatem, cum non sit natum perfectionare, nisi alia extra se. Jam autem in illis, quæ sunt nata perfectionare ipsum habentem, quâ talem, si sit defectus alicujus membri divisionis, erit defectus, in ipsomet habente. Non nego quidem, quòd sit perfectio habere perfectionem perfectionantem ad extra; sed tantùm dico in istis valere divisionem, de qua controvertitur, quæ sunt perfectiones primo respicientes, & ordinatæ, ad aliud extra se, perficiendum. Ad eum modum quo, licèt ex communi ratione accidentis, relatio, dicat esse, In, pro primario tamen, dicit esse, Ad. Posito autem, quòd prædicta regula non teneret, quæcunque alia dabitur, si sit legitima militabit pro nostro intento.

Quod attinet ad Instantias, quibus prædicta divisio illustrata à Ripalda, non convincunt. Concedo dari duplicem potestatem agendi in Deo, ut voluit instantia, prima & quinta. Sed nego Consequentiam sicut negaretur, si quis poneret duplicem scientiam dari, absolutam & ordinariam. Rursùs. Nego minus connecti cum Deo potestatem ordinariam, quam connectatur cum Christo dominium excellens; consequenter utrumque erit inabdicabile. Obligabilitas quidem alicujus potestatis in Christo concedi potest, si illa non sequatur ipsam unionem hypostaticam, & ejus suppositionem; jam autem, ex dictis, potestas ordinaria sequitur conditionem Deitatis. Respublica potest aliquam potestatem obligare, quia non est de ejus essentia habere omnem possibilem potestatem, & perfectionem, secus est de Deo.

4. Instantia. Si non supponit dominium proprietatis justitiale in Deo, non est contra nos, si autem supponit, & tueretur quis creaturæ ad Deum justitiam rigorosam, adhuc non probaretur Deum posse obligari creaturæ, ex justitia, si autem negetur dari etiam creaturæ ad Deum justitiam, ipsa instantia supponet hoc, quod probandum fuisset.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum.

PLures in hac parte formatæ sunt ab Auctoribus objectiones, quas partiendo, *sit.*

Punctum Difficultatis I.

Argumenta ab Auctoritate.

OBJICIT I. Arriaga. Varias Auctoritates, ut, quod Beatitudo appelletur Corona justitiæ &c. quod in Concilio Ephesino c. 7. dicatur. *Christus in sua satisfactione exæquasse debitum, ad justitiæ amussim*, quod Tridentinum definiat justis *proponendam esse gloriam: & ut hæreditatem, & ut mercedem*, quem locum sic urget. Quando Deus reddit gloriam, ut mercedem, non reddit ex debito nonnisi standi suis verbis: hoc enim non sufficit, ut dicatur esse merces: nam etiam ipsis infantibus baptisatis, titulo fidelitatis, dat illam Deus, & tamen, in omnium dat illam Deus, & tamen, in omnium sententia, debitum illud non est mercedis. Ergo, debitum ob bona opera est majus, quàm debitum fidelitatis.

Respondetur. Loca scripturæ procedere de justitia quidem, sed non rigorosa, quæ scilicet ponat defectum potestatis in Deo, ad agendum vel negandum, sine injuria, sed procedunt de justitia liberalius sumpta, hoc est, quòd nunquam Deus inæqualitatem committat per defectum in assignatione præmiorum, attenditque ad æqualitatem sive arithmeticam sive Geometricam in justitia reperibilem, quamvis sine obligatione justitiæ rigorosa. Hinc dat gloriam justis, velut mercedem: quia in illius collatione, injuriam nunquam committit, attenditque ad positionem actionis meritoriæ, ut attenderet rigorosa justitia, quæ positio actionis meritoriæ, quia non datur in infantibus baptisatis, ideo illis non datur beatitudo, ut merces. Breviter, ergo in hoc stabit justitia illa latior: quia nata est totum præstare id, quod & rigorosa justitia, seclusa obligabilitate potestatis divinæ.

Conformiter, ad dicta in prima Parte dici posset, quòd hîc significet Trident. duplici motivo moveri Deum ad dandam beatitudinem

adultis: nempe & titulo miſericordiæ, quo nos adoptat in filios; & titulo meritorum abſolutè præviſorum, quod indicat Ly *merces*. Sed inde non ſequitur ulla obligatio in Deum. Denique retineri poteſt etiam ex doctrina Vaſq. quòd Deus juſtis adultis reddat gloriam, tanquam mercedem, ex obligatione tamen ſolius fidelitatis, quæ ipſa fidelitas diſtingui adhuc poteſt: nam eſt aliqua fidelitas fundata in ſolo placito promittentis, non intuentis aliud, quàm conſervationem ſuæ veridicitatis, & alia eſt fidelitas, quæ non tantùm in ſolo placito promittentis fundatur, ſed etiam reſpicit taxam actionum alius, in ſui gratiam oblatarum. Prior illa non fundat rationem mercedis, ſolumque illa reperitur in collatione gloriæ infantibus, vel adultis juſtificatis, qui nulla opera exercuerunt; Poſterior fidelitas fundat rationem mercedis. Ita in aliquibus Religionibus datur merces exemptionum, & præmium ratione certorum laborum; & tamen ad hæc ipſa præmia Religio non tenetur, niſi lege fidelitatis. Quando autem Chriſtus dicitur. *Exæquaſſe debitum ad juſtitiæ amuſſim*: ſenſus eſt, poſuiſſe Chriſtum tantum, quantum requirere poſſet, etiam rigoroſa juſtitia, imò plus, cum hoc, tamen ſtat, ut non detur illa rigoroſa intercedens juſtitia, inter Deum & Chriſtum.

INSTAT 1. Arriaga. Vel ea condignitas operum infert aliquam obligationem majorem quàm fidelitatis, vel non infert, ſi infert erit illa juſtitialis, ſi non infert. Ergo, non magis debet Deus augmentum gratiæ bene operanti, quàm debeat primam gratiam, vel perſeverantiam.

RESPONDETUR conformiter ad primam Reſponſionem. Intercedere illic obligationem juſtitiæ latiori modo ſumptæ. Conformiter autem ad Vaſq. dici poteſt, augmentum gratiæ pluribus titulis deberi, quam perſeverantiam finalem, licèt intra ſpeciem fidelitatis.

INSTAT 2. Idem. Nemo propriè vocatur injuſtus ſola violatione fidelitatis. Unde non dicitur eſſe Deus injuſtus, ſi neget perſeverantiam juſtis. Ergo, diſſeritur à PP. de alio preſſiori gradu quàm ſolius fidelitatis.

RESPONDETUR. Diſſerere PP. de juſtitia latiori modo ſumpta, hoc eſt; Virtute æquandi merita præmiis, licèt ſine ulla adſtrictione, ſtrictè juſtitiali. Conformiter autem ad mentem Vaſq. dici poteſt PP. diſſerere de alio preſſiori gradu intra ſpeciem fidelitatis ſupra explicatæ, licèt non de preſſiori, extra gradum fidelitatis.

INSTAT 3. Idem. Munus juſtitiæ Dei præſcribit unicuiq; reddere ſecundùm opera ſua, ſive mercedem, ſive pœnam, nulli autem redditur pœna, ex mera fidelitate. Ergo, nec merces.

RESPONDETUR. Nulli pœnam reddi ex mera fidelitate, ſecundùm præciſè veridicitatem, aut potius pro ipſo ſtare promiſſis acceptam: nemo enim eſt dignus pœna, quia aliquis verè dicit, ſe illum puniturum; poteſt tamen reddi pœna ex mera fidelitate, hoc eſt, ex virtute non extracta ultra ſpeciem fidelitatis, reſpiciente tamen alia v.g. meritum facti; malitiam, operis &c. cui ſe veridicitate ſua poteſt adſtringere, ad opponendam pœnam. Conformiter autem ad primam Reſponſionem, dici poteſt, quòd non tantum munus juſtitiæ rigoroſæ præſcribat unicuique reddere quod ſuum eſt, ſed etiam munus juſtitiæ latius ſumptæ, ſtans in hoc, quod eſt ponere eam æqualitatem ſine obligatione, quæ poneretur cum obligatione.

INSTABIS 4. Aſſumendo ea, quæ ſibi in ſimili objecit Ripalda. Juſtitia hæc latiori modo ſumpta, poteſt intervenire ad tribuendum bona congruæ diſpoſitioni, & tamen Auctoritates allatæ admittunt in meritis condignis juſtitiam, Ergo, loquuntur de ſtricta juſtitia.

RESPONDETUR. Sicut oppoſiti, collationem gratiæ pro merito de congruo, non dicunt eſſe juſtitialem, ob defectum excellentiæ in illis actionibus, defectum pacti, defectum propoſitionis præmii; ita & in præſenti dicetur, non intervenire tunc juſtitiam illam à nobis admiſſam, quæ eſt æqualis ſtrictè ſumptæ, in aliis fermè, excepta, ſtricta obligatione.

INSTABIS 5. Ex eodem. Licèt Deus antecedenter non promiſiſſet mercedem, nec pactus fuiſſet, cum homine, poſſet ex juſtitia illa, latiori modo ſumpta, tribuere bonis juſtorum meritis præmium: quemadmodum tribuit animo potentias, & naturis rerum proprietates. Ergo, hic intelligitur ſtrictior juſtitia.

RESPONDETUR. Deficiente pacto, non interveniret juſtitia latiori modo ſumpta, prout hic à nobis ponitur: quia etiam illa requirit pactum, rationem accepti &c. Deus, autem confert rebus ſuas proprietates, non intuitu accepti, adeoque nec ex juſtitia latiori, qualis hic à nobis admittitur. Particularius expendendo Auctoritates.

Auctoritates Sacræ Scripturæ proponuntur.

1. LOcus eſt. Ad Rom. 4. *Ei autem, qui operatur, merces non imputatur ſecundùm gratiam, ſed ſecundùm debitum*, quem locum interpretatur Chryſoſt. Serm. 8. col. 2. *etiam homo debitorem ſibi Deum habet*.

RESPONDETUR. Deum eſſe debitorem ex juſtitia, latiori modo ſumpta, ut dat tantum, quantum debet, imò plus quàm debeat: attendendoque in taxa præmii non ad merum ſuum placitum, ſed etiam ad conditionem operum; licèt hoc ipſum faciat, non ex obligatione ſtrictè juſtitiali. Quo etiam modo interpretari poſſumus Chryſoſt. Anſelm. D. Thomam apud eundem Rip.

2. Locus est. Ad Hebr. 6. *Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri.* Nullus autem est propriè injustus, nisi violaret debitum justitiæ propriæ. Quod eo sensu accipit D. August. L. de Nat. & grat. c. 2. L. 4. contra Julian. cap. 3. *Deus namque ipse*, inquit, *quod absit, erit injustus, si ad ejus regnum verus non admittatur justus.*

Respondetur ex dictis. Fore Deum injustum injustitia latiori modo: nam de stricta, non loquitur Aug. Et certè cum attendat justitia ad exclusionem inæqualitatis: sive illa exclusio fiat ex obligatione stricta, sive non stricta: ubi illam excluseris, justus vocaberis.

3. Locus est ex 2. ad Timoth. 4. ubi vita æterna appellatur, *Corona justitiæ*, in quem locum S. Thom. Lect. 2. *Corona*, inquit, *justitiæ dicitur, quam Deus ex sua justitia reddit.* August. tr. 3. in Joan. circa medium, *Iam debitum* inquit, *flagitat, jam debitum exigit.* Bernar. L. 1. de gratia, *promissum quidem ex misericordia, sed ex justitia solvendum*, similia habet Ansel. in Expositione ejusdem loci. *Non dabit*, inquit, *Coronam justitiæ, sed reddet mihi quasi debitam.* Et certè simplicius per coronam justitiæ accipietur merces ex justitia. Verba autem scripturæ, accipienda ut sonant, nisi obstet absurdum.

Respondetur. Nequicquam loqui Apostolum de justitia rigorosa, & auferente Deo potestatem exhibitam disponendi. Erit ergo ex justitia latiori, quæ tamen non sit collatio merè misericordiosa: hæc enim non attendit ad conditionem accepti, ad quam attenditur in hac retributione. Quid autem obsit, ne illa verba simpliciter accipiantur, petatur ex rationibus conclusionis, & ex iis, quæ ostendunt non posse obligari, per Ripalda potestatem absolutam.

4. Locus ex Matt. 20. Ubi agitur de conductione operariorum, quæ significat, per PP. recompensationem laborum, & tamen in illa conductione est contractus; intervenit ratio sui, *tolle quod tuum est.* Dicitque August. Serm. 73. in Joan. *Si tibi debebatur merces, reddita est, non gratia donata.*

Respondetur. Si in illa parabola non agitur de vocatione ad Ecclesiam, tam Judæorum, quam Gentium, sed de recompensatione per vitam æternam, non est necesse id intelligi, de rigorosa justitia, sed de latiori: quodque illic sit contractus conductionis, sed ex latiori justitia, respiciens ad datum & acceptum. Nec parabola cum omni rigore accipienda; certè enim SS. non murmurant in cælo contra Deum.

5. Locus est. Ex Phrasibus scripturæ, quæ, bona spiritualia vendi à Deo significant; ita habetur Isaiæ 56. Apoc. 10. Matt. 18.

Respondetur. Veritatem significatam illis verbis, esse de justitia latius sumpta; conveniente in hoc cum justitia rigorosa: quia etiam attendit ad conditionem accepti, cum in mera misericordia, utpote definitivè gratuita, ad id, non attendatur.

Auctoritates SS. Patrum.

Præter citatas. Primus Locus est. PP. Græcorum. Chrysost. hom. 3. in Matt. inter medium & finem, *tu salvari te per gratiam confitere, ut se ille tibi debitorem fateatur.*

Respondetur. Nihil hîc agi de debito rigoroso: hoc solum significatur, nos non debere multum tribuere meritis nostris, cum justitiæ nostræ sint tanquam pannus menstruatæ. Quando autem Basil. dicit hom. 12. in Proverb. à cœlesti judice deductam nostram justitiam, docet deductam non quoad vim obligandi: nam hujus obligationis, non habetur, ex dictis, radix in Deo, sed deductam in exemplo servandæ æqualitatis, & impendendi, sui quanti, ad quantum aliûs.

2. Locus est PP. Latinorum. Cypriani. Lib. de Opere & Eleem. Sed illic nihil loquitur, nec innuit de justitia, in quantùm aufert potestatem expeditam agendi, prout voluerit Deus, adeoque non agit de justitia rigorosa. Quando autem Ambros. L. 1. Offic. cap. 16. dicit, *quid poscis, quod tibi debetur*, non est strictè locutus, aliàs nemo posset dicere, *Adveniat regnum tuum*, quod meretur. Sed solum significat promptitudinem Dei, quam non sit necesse commonere officii, & licèt Ambr. in Psalm. 118. velit Deum conveniri, hoc est, actionem adversus illum institui, id rigorosè accipi non debet: Cui enim judicio subditur Deus? sed, ut dixi, solum significatur promptitudo Dei in retribuendo. Quando autem August. Præfat. ad Psal. 31. Lib. de Grat. & Lib. arb. cap. 8. Serm. 16. de Verb. Aplic. col. 1. in Psal. item 83. & Epist. 105. appellat Deum debitorem. Nego quod appellet debitorem secundùm rigorem justitiæ.

Auctoritates Conciliorum.

Prima Arausicani 2. Can. 18. *Debetur merces bonis operibus, si fiant. Sed gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiant.*

Respondetur. Mentem Arausicani fuisse, non determinare, quod illic sit rigorosa justitia, sed quod necessaria sit gratia, gratis conferenda, quâ positâ, tum primum meremur: voluit enim Arausicanum opponere se Semi-Pelagianismo.

Secunda est Senensis. *Ei qui fidem servaverit &c. coronam justitiæ reddit.*

Respondetur. Id fieri posse sine rigorosa justitia.

Tertia Trident. sup. cit. quod explicandum, ut supra.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes Oppositorum.

OBjicit 2. Suar. Justitia per se, & præcisè sumpta, dicit perfectionem simpliciter, nullamque in suo formali conceptu imperfectionem includit. Quod ipsum probatur. Ex generali ratione virtutis, quæ non passiones moderatur, sed operationes rectas facit: talis enim virtus, est perfectio intellectus, vel voluntatis, quatenus hæc sunt principia operationum absque passione, quod formaliter nullam imperfectionem importat. Deinde *Iustitia est constans & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi*: nulla autem ex his particulis imperfectionem importat: voluntas enim perpetua de bono, perfectio est, tribuere etiam aliquid alteri ex vi hujus conceptus, imperfectio non est, ad quod respexit S. Paulus, dum dicit, *Beatius est dare.* Denique quòd is, cui aliquid datur, habeat jus ad illam rem recipiendam, non redundat in perfectionem dantis, nec minuit in justitia rationem virtutis, imò addit excellentiam supra alias virtutes morales.

Respondetur. Retinendo hanc solutionem, quam huic argumento opposuit Suar. ostendendo imperfectionem, & quænam particula definitionis, imperfectionem importet in justitia, scilicet supposito jure alterius tribuere quod suum est, magnam esse perfectionem: hoc tamen ipsum supponit imperfectionem in tribuente, nempe & debitum tribuendi, & diminutionem in perfecto dominio ejus rei, quam tribuere tenetur. Oritur ergo illa imperfectio non ex ratione generica virtutis, nec ex ratione hac, quod sit moderativa actionum, sed ex prædicato obligationis potestatis, quæ obligatio imperfectionem importat.

Instat 1. Suar. Si illud jus sit ex voluntate ejus, qui illud soluturus est, tollitur in hac parte talis imperfectio.

Respondetur. Non auferendam, secundùm dicta superius. Deinde, spoliare se dominio, habereque diminutionem in bonis, quòd non sit imperfectio, non probat Suar. fieri autem ex propria voluntate, hoc ipsum non excusat ab imperfectione: nam habere imperfectionem ex propria voluntate, non excusat, sed accusat, facereque aliquid: quia volo, salvat quidem libertatem, sed non perfectionem, cum etiam facimus mala, quia volumus.

Instat 2. Quòd spoliatio dominii, per se non requiratur, ad conceptum justitiæ. Unde etiam ejus exemplum est in Republ. & membris ejus: singula enim membra, habent jus, cum quo stat jus Reipublicæ.

Respondetur. Quòd non semper quidem, quando alteri jus suum tribuitur, tribuens, spoliet se omni dominio; semper tamen aliquo spoliat: Nam cum dominium sit potestas utendi prout libuerit sine injuria, ut ajunt, alterius quando alteri tribuitur jus; jam non manet in tribuente, illud dominium. Hinc etiam in Republica, non manet dominium, ut ita dicam, particulare, & si extra causas justas boni publici, acciperet bona privatorum; peccaret contra justitiam.

Instat 3. Idem. Licèt ratio debiti, quæ ex lege & directione procedit superioris, imperfectionem supponat, ratio tamen debiti, ut sic, abstractior est: potest enim oriri sine lege, ex intrinseca natura & rectitudine voluntatis, quod non est imperfectum, adeoque potest tribui Deo.

Respondetur. Debitum justitiale posse oriri sine lege; ortum tamen etiam ex rectitudine voluntatis importat imperfectionem: quia obligationem potestatis, ut in posterum non possit uti re, prout libuerit.

Instat 4. Idem. Deo obligato ex justitia, non importatur defectus dominii divini: quia dominium illius est universalissimum, & altioris ordinis, quod non excludit dominium proprium creaturæ. Sicut causalitates universales divinæ, non excludunt causalitatem creaturarum, imò multa sunt bona creata, quorum Deus non aliter efficitur Dominus, quam donando, illa creaturis, & ita non esset in Deo dominium beatitudinis creaturarum, nisi easdem bearet.

Respondetur. Altitudo dominii divini non excludit quidem dominium in creatura, comparata ad aliam creaturam, sed si obligaret Deus suam potestatem, illam quam obligaret, illâ careret; etsi illam non obligaret non esset justitialiter debitor: posset enim sine injuria negare. Sermo de causis infra redibit.

Instat 5. Idem. Quamvis non reperiatur in Deo ratio substantiæ vel scientiæ secundùm specificam creatam rationem, reperiuntur tamen, secundùm rationem genericam. Ergo idem dicendum de justitia.

Respondetur. Cum in casu antecedentis, nulla imperfectio interveniat; ponenda est substantia in Deo, intervenit autem imperfectio obligationis in justitia.

Urget etiam Suar. Auctoritatem S. Thomæ. Sed S. Thom. non plus significat, quàm quòd nemini injuriam faciat Deus, & quod in præmiando, attendat ad acceptum. Docetque ulterius, ex ratione generica proxima, non repugnare Deo virtutes, quæ circa actiones versantur. Sed inde non sequitur, quòd ex speciali sua ratione non repugnent, sicut repugnat Deo, ut sit obediens.

Objicit 3. Ripal. Rectè componitur perfectissimum dominium Dei, cum stricta justitia, obligante potestatem ordinariam; sufficit enim ut maneat absolutum illud dominium non obligatum,

gatum, manente obligata potestate ordinariâ. Sicut obligat Prætor potestatem privatam non publicam. Christus item dominium aliquod proprium. Creaturæ item possunt obligari sub peccato potestate præceptivâ, non consultiva; potestate item dominii proprietatis possunt obligari ex justitia, potestate verò dominii jurisdictionis, solum ex obedientia.

Respondetur: Disparitates petendas esse ex rationibus Conclusionis, ut quod Prætori & Christo non debeat convenire omne possibile dominium, ut, quod nulla sit divisio in potestatem absolutam & ordinariam. Paritas de præceptiva, non verò consultiva, non tenet: quia implicat consultivam, quâ talem, esse obligativam: quia ea, quæ consulit Deus, relinquit ut possint fieri, vel non fieri; adeoque non obligando ad peccatum: consequenter habebit Deus aliqua dictamina, ex natura sua non obligativa, non est autem repugnantia, ut quæcunque est in Deo potestas disponendi, sit inobligabilis, & si non repugnat, poni debet in Deo: qui est abyssus perfectionum. An creaturam Deus obliget ex justitia, de hoc infra. Disparitas etiam dari potest: quia implicat dominium jurisdictionis obligare ad aliud, quam ab obedientiam: ad hanc enim exigendam ordinatur: non implicat autem non obligari nec diminui ullam potestatem divinam.

Objicit 4. Idem. Potest Deus homini tribuere gloriam: quia sua est, seu homini debita jure proprietatis. Ergo poterit ex justitia obligari. Antecedens probatur. Quia creatura potest acquirere jus proprietatis, quo æternam gloriam faciat suam: tribuunt enim Theologi jus justis ad gloriam, tanquam filiis adoptivis & hæredibus, cum adoptio & hæreditas ferant jus ad hæreditaria bona, pertinetq; ad dominium Dei, posse sua bona aliis dare, aliosque, eorum Dominos constituere.

Respondetur: Ab illis solum Theologis tribui ad gloriam æternam jus rigorosè justitiale, qui oppositum nobis sentiunt. Aliud est de hæreditate creata: quia hæc acquiritur à persona, cui non debetur omne possibile dominium. Concedo quidem spectare ad dominium Dei, posse sua bona dare; sed nego ad dominium spectare, ut se exuat dominio; sicut nec dominium absolutum exuibile est.

Objiciuntur 5. Paritates.

1. Paritas in ante etiam tacta. Competit Deo vis causandi res creatas, nec repugnat, ut competat vis causandi creaturas, etiam creaturis. Ergo, poterit etiam competere & dominium Deo in rem & simul creaturæ etiam, per ordinem ad Deum.

Respondetur. Nulla est experientia, & nulla ratio pro consequenti, cum tamen experiamur habere creaturas vim causandi. Rursus, si etiam creatura habeat vim causandi creaturam, non sequetur minus Deum posse, quam antea potuerit, adeoque in hoc nullum erit absurdum; minus autem poterit Deus obligato suo dominio: nam antea poterat disponere prout vellet, nunc non posset ut ante, sed nonnisi per potentiam absolutam. Item si creaturis non tribueretur vis agendi, falsum esset; quod esse, sit propter operari, spoliarenturque perfectione debita illorum naturæ. Jam autem jus contra Deum, nec fundatur in ipso esse, nec est perfectio debita. Rursus, illa vis agendi in creata esset subdita Deo, disponeretq; de illa Deus prout vellet, adeoq; illa causativitas, non est derogativa Deo. Jam autem illud dominium creaturæ, faceret, ne jam Deus disponere possit, prout voluerit, sine injuria. Addo. Prædicatum universalis causæ, licèt fundet in Deo, ut ad omnes actiones creaturarum concurrat, hoc ipso enim non esset causa universalis, non fundat tamen, ne creaturæ agant; hoc ipso enim jam non haberet Deus titulum concurrentis, nec titulum causæ primæ, nullam scil. habens secundam. Causativitates ergo creatæ exiguntur ab aliquo indubiè prædicato Deitatis. Jam autem, ut creaturæ contra Deum excipere possint, suoq; se jure illi opponere, in nulla perfectione divina fundatur: imò titulus dominii divini fundat, ne creatura contra Deum excipiat. Denique vi causandi creaturis tributa, nihil minus manet in vi causandi divina, minus autem maneret in Deo, de potestate.

2. Paritas: Licèt Deus non possit imperare peccatum, est tamen Dominus perfectus. Ergò etiam erit, quamvis non possit disponere, prout libuerit.

Respondetur. Disparia esse: quia impossibile est Deum velle peccatum; & disponere de illo ut sit: quia voluit; est autem possibile, ut disponat de creatura, prout libuerit.

3. Paritas. Potest servus, quoad aliquas actiones, manu mitti: Ergo & creatura.

Respondetur. Disparitatem esse: quia dominium in creaturis non est quid essentiale, adeoque diminuibile. Secus in Deo.

4. Paritas. Potest Deus pati diminutionem dominii, casu quo rem anihilet. Ergo, poterit pati diminutionẽ per voluntariam obligationem.

Respondetur. Disparitatem esse, quia habere dominium actuale rei non actualis, non est possibile: esset enim dominium in nihil, adeoq; nullum. Jam autem possibile est, ne unquam possit ligari dominium rei in rem existentem, consequenter id Deo dari.

5. Paritas. Datur in Deo voluntas, quâ, prosequitur honestatem justitiæ, ex proprio illius motivo. Ergo etiam poterit Deus habere & ipsam virtutem justitiæ, habendoq; illum actum circa honestatem justitiæ, poterit habere & hunc, *obligo me tibi*.

Respondetur: Argumentum probare

multùm; probat enim quòd cum amet Deus honestatem obedientiæ, possit habere virtutem obedientiæ. Directè autem dici potest, ex eo præcisè, quòd detur aliquis actus hujus virtutis, non sequitur jam debere dari & alium actum ejusdem, ob cujus tamen actus, tanquam principalis, defectum, nec ipsa virtus dabitur. Sed de hoc aliàs etiam actum, ubi an Christus fuerit Subjectum pœnitentiæ.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta pro obligabilitate dominii etiam absoluti.

OBjicitur 1. Quia Deus est fidelis, credimus esse impossibile, ut etiam de potentia absoluta, desit præmium promissum. Ergo etiam, quia justus est, justitia Dei obligabit etiam absolutam potentiam.

Respondetur imprimis; negando subjectum consequentis, esse scil. Deum justum rigorosè. Attendendo autem ad vim medii termini, Disparitas est: quia si Deus posset non stare promissis, derogaretur perfectioni divinæ, nempe fidelitati; quæ est bonum naturæ intellectualis; satisfaciendoque Deus suæ fidelitati, semper exercet suam perfectionem, eaque fruitur, quia bonum fidelitatis, est bonum naturæ intellectualis. Jam autem si obligaretur ex justitia, derogaretur perfectioni divinæ, nempe dominio; cùm Deus per essentiam sit Dominus, sicut per essentiam est fidelis, præsertim cum sit bonum naturæ intellectualis dominium, malum autem carere illo, ut careret illo, si illud obligaret.

Instari potest 1. Ergo saltem pro uno eodemque instanti poterit Deus esse obligatus ex justitia, cum ex illa dat, cum per nos in instanti donationis, sit dominium penes utrumque.

Respond. Est quidem etiam in donante dominium, sed tale, ut sit de essentia illius, habere vim, extinguendi dominium in donante pro sequenti tempore; nihil autem Deus potest in se tale habere, quod sit extinctivum perfectionum illius.

Instari potest 2. Supponamus censeri ab Angelis veram esse hanc sententiam, quod in instanti donationis uterque sit dominus in solidum; conveniant inter se ex pacto justitiali, ut semper donent & redonent, eo casu nullus se spoliabit dominio, & tamen uterque erit justus, investietq; alium dominio. Ergo idem poterit facere & Deus.

Respondetur. Etiam tunc in actu primo intercedet spoliatio dominii in Angelo, in quantùm donat; spoliatio autem perfectionis, etiam in actu primo in Deo, repugnat Deo.

Objicitur 2. Hæc obligatio non repugnat: quia dominium perfectissimum Dei, est integrum cum potentia antecedenti disponendi pro libitu; at Deum esse obligatum sua promissione, etiam quoad potestatem absolutam, non tollit potestatem antecedentem, sed solum consequentem. Ergo, obligatio illius potestatis, non repugnabit.

Respondetur. Quòd obligatio per promissionem, de qua Minor procedit, non repugnet Deo, secus obligatio justitialis, quia illa relinquit quidem potestatem antecedentem pro ipsamet obligatione, sed non relinquit post obligationem, adeoq; nec relinqueret jus in Deo.

Objicitur 3. Jus acquisitum creaturæ promissione Dei, obligat ex justitia potestatem, etiam absolutam: quia post factam promissionem, nulla potestate est possibile libitum Dei, oppositum libito creaturæ. Ergo, etiam obligat potestatem absolutam Dei.

Respondetur. Posita illa obligatione per promissionem, salvabitur, adhuc dominium Dei absolutum, duplici titulo. Imprimis conditionatè: quia, si per impossibile, fieret oppositum promissis, ponereturque negatio futuritionis rei promissæ, nulla per hoc irrogaretur injuria creaturæ, quod ostendit manere adhuc in Deo potestatem & dominium non ligatum. Deinde, salvari potest ratione diversarum formalitatum: nempe dominii & fidelitatis. Quòd scilicet impossibilis sit negatio rei promissæ, quantùm ex vi fidelitatis, licèt sit possibilis, quantum ex vi dominii. Sicut v. g. non est possibile, ut Deus naturali concursu exhibito per omnipotentiam, producat gratiam supernaturalem, licèt hoc illi sit possibile in quantùm est Auctor excedentium; & si possibilitas vel impossibilitas alicujus, potest attendi penes omnipotentiam, sic vel sic sumptam, cur non poterit attendi impossibilitas penes fidelitatem, possibilitas penes dominium? ad eum modum, quo aliquis in pluribus dignitatibus constitutus, secundùm unum titulum non potest facere, potest secundùm alium.

Instabis. Caret Deus jure ad negandam gloriam promissam, etiam per potestatem absolutam: quia repugnat jus ad usum impossibilem pugnantem cum esse Dei: neq; enim potest esse jus in Deo, ut ipse non sit Deus, jam autem negare rem promissam, est usus impossibilis, pugnans cum esse Dei.

Respondetur ex dictis; repugnare jus ad usum impossibilem, respectu cujus, est usus impossibilis, non autem respectu cujus, usus non est impossibilis. Jam autem respectu fidelitatis est impossibilis usus de quo quæritur, non respectu dominii: præcipuè autem cum obliget se Deus, quod hoc non sit futurum, non autem quòd absolutè non possit etiam hoc, si ex quacunq; potentia vellet facere, illudq; prius sufficit ad formalisandam fidelitatem.

Objicitur 4. Etiã potestas divina absoluta est subjecta voluntati divinæ, E. obligari potest.

Respon.

Respondetur. Esse illam subjectam, non quoad suam in Deo reperibilitatem: neq; enim abrogari potest à Deo; licèt sit subjecta, quoad suum exerceri.

Instabis. Jus creaturæ in Deum, non debet esse obligatio instituta à Deo ad aliud, quàm ut sit in utilitatem creaturæ, quæ obligatio potest esse, etiam circa potestatem absolutam.

Respondetur. Si illud jus sit ex titulo fidelitatis divinæ, haberi posset à creatura, sed non sub onere injuriæ, obligationisque rigorosæ.

Objicitur 5. Etiam supposita obligatione dominii, potest adhuc salvari dominium in Deo idq; duplici titulo. Imprimis, quia dominium debet esse respectu possibilium; hinc licèt chymæram non possit Deus annihilare, est adhuc perfectus Dominus. Jam autem supposita promissione, non est possibilis in Deo actus utendi re illa, prout voluerit. Deinde quia habet in potestate voluntates hominum, quibus aliquid promitteret, adeoque illas inclinaret, ad id non præstandum, quod eis promisit, si vellet non præstare.

Respondetur. Quod ad primum attinet. Cum negemus obligari dominium Dei, negamus consequenter non esse possibilem actum utendi re illa, siquidem datur potentia illius actus inobligata. De chymæra disparitas est, quia non utendo illa, prout libuerit, nulla sequitur in dominio Dei: nunquam enim poterat illa uti, prout liberet. Si autem cum possit inante, uti re Deus ad libitum, nunc autem non posset, fieret mutatio in dominio, impossibileq; est dominium in chymæras, possibilis inobligabilitas potestatis.

Quod attinet ad secundum. Necdum salvabitur dominium Dei: quia ponetur dependens à consensu humano. Rursus per ordinem saltem ad gratias inefficaces, adeoq; non impetrantes consensum, non posset sine injuria operari. Denique antecedenter ad impetratum consensum creaturæ, careret illa potestate. Illustrari solet instantia, si esset Petrus tam efficax in dicendo, ut posset persuadere creditori remissionem debiti, non ideò tamen esset Dominus stante debito, ita & in præsenti.

Instabis. Deus habet perfectissimum dominium nostrarum voluntatum, quamvis de illis non possit disponere independenter ab illis consentientibus. Ergo, & rerum obligatarum adhuc posset Deus habere perfectissimum dominium, quamvis de illis non posset disponere, nisi illis consentientibus, quibus obligavit dominium. Imò videtur de facto Deus obligasse suum dominium in voluntates creatas, in principiis non prædeterminantium; siquidem uti illis non potest, independenter à consensu creaturæ.

Respondetur. Cum nusquam habuerit Deus potestatem, salvâ libertate necessitandarum voluntatum, quamvis eas non necessitet, verè adhuc manet non diminutum dominium, diminutum autem esset, si obligaretur, cum esset inobligatum. Addo quantumvis illas necessitaret adhuc injuriam non inferret, inferret autem, si procederet ut liberet, habendo obligatum dominium.

QUÆSTIO II.

An Creaturæ ad Deum, possit dari perfecta Iustitia?

Negat Vasq. Hurt. de Incarn. Becan. Merac. Ponunt illam alii cum Suar. in quantùm illam ponunt in Deo. Aliqui illam negant in Deo, ponunt in creatura qualis Lugo. d. 3. n. 55. Fassolus autem 1. p. q. 21. a. 1. dub. 5. non ponit creaturam posse esse Deo justam, sed ponit posse esse injuriam.

Dicendum est. *Non posse dari strictam justitiam creatura erga Deum.*

Probatio Conclusionis, quæ sit adferenda, ut videatur. *Sit*

DIFFICULTAS I.

Examinantur Argumenta Negantium.

Cum in 1. P. docuisset Vasq. non reperiri justitiam rigorosam, inter Deum, & homines, ut videre est disp. 84. Respondit illi Suar. præcipuè opusculo de justitia Dei. Iterato refutavit illum Vasq. 1. 2. d. 223. Aliqua ex illis adferenda sunt.

Punctum Difficultatis 1.

Proponitur Primum Argumentum.

Prima Ratio est ex Vasq. 1. P. d. 85. n. 18. petita ex natura objecti justitiæ commutativæ, cujus formalis ratio in æqualitate dati & accepti consistit. Objectum formale justitiæ commutativæ, ejus distinctivum, est æqualitas dati & accepti. Sed inter creaturam & Deum non potest esse dicta æqualitas. Ergo. Major probatur Auctoritate S. Thom. id docentis 1. p. q. 21. a. 1. & 2. 2. q. 61. a. 3. & Auctoritate Arist. 5. Eth. c. 2. ubi dicit, specialem justitiam versari circa tria tantum bona, pecuniam, honorem, & salutem, & nisi statuatur in his æqualitas justitialis, sequitur in omni virtute esse justitiam propriè & speciali modo: quia omnis virtus observat in sua operatione æqualitatem cum sua regula. Et, si facere aliquid secundùm voluntatem superioris, quod illi placet, est opus justitiæ specialis, & ex tali opere constituitur æqualitas justitiæ in retribuendo mercedem, tunc sequitur, in omni opere bono esse datum, & con-

& contra passium, sicut in quovis contrahente cum alio, quod postulet retributionem ad justitiam. Et ita omne opus bonum erit justitiæ specialis, quod est omnes virtutes confundere. Deinde Arist. 5. Eth. 4. assignans justum commutativum, dicit illud esse in emendandis commerciis. Et in c. 5. in omni commutatione esse repassionem, eo quod pro accepto retribuendo, patiatur abdicando dominium. Postremo, quia justitia debet esse inter duos retributionis capaces; quoties enim nihil interest unius, id quod alius facit, nullam cum eo justitiam commutativam servare potest. Ergo ad justitiam specialem requirit, ut utriusq; mutuo sit, quod datur & accipitur. Min. probat ex illo Job. 25. *Si justè egeris, quid donabis ei. Iob.22. quid prodest Deo si justus fueris, aut quid ei confert, si fuerit immaculata via tua.* Deinde Deus ita est supra omnem creaturam, ut nulla re creata indigeat, nec aliquid extra se in suam cedat utilitatem, etiamsi in honorem, gloriamq; illius fieri dicatur: honor enim est in honorante, at inter honorem hominis & Dei magna differentia: quia dum honoratur homo, etiamsi honor ipsius in alio sit, & ipse etiam ignoret, est tamen ei utilis: honor autem, quem Deo facimus, non est in utilitatem illius.

Respondet I. Suar. Opusc. de Just. Dei n. 14. hæc vera esse de justitia humana, quatenus tali, prout de illa egerunt Philosophi: neq; eadem specie virtus moralis inclinat homines ad servanda hominibus jura, & servanda Deo; non esse autem vera de justitia formalius & abstractius accepta, quæ sit virtus moralis inclinans voluntatem hominis ad servandum illæsum jus divinum, quæ virtus erit formaliter commutativæ justitiæ: quia proprium commutativæ, est jus proprium alterius servare seu retinere. Et sic religio, prout est virtus reddens debitum Deo, est specialis justitia, sacrilegium non est contra justitiam humanam, est tamen contra justitiam, quæ reddit debitum Deo. Idem dicendum de blasphemia, quæ si sit contra veritatem fidei, sub hac ratione fidei opponitur, revera autem est Sacrilegium contra Religionem.

Contra. Tum quia. Universaliter dictis locis egit Philosophus, de justitia, &, si posuit ejus objectum quod excludit justitiam inter creaturam & Deum, hoc ipso negavit justitiam creaturæ ad Deum. Tum quia; dicet Vasq. proprium commutativæ esse jus alterius servare non quomodocunque, sed in ratione dati & accepti utilis, negabitque ulterius Vasq. religionem in rigore esse justitiam commutativam, eò quòd non reddat debitum, quâ utile, concedetq; Vasq. eundem actum ratione diversarum formalitatum posse diversis virtutibus opponi, ut adulterium opponitur justitiæ & temperantiæ, sed negabit sub ulla formalitate sacrilegium opponi juri justitiali divino; cùm non auferat Deo ullum utile.

Addit I. ad Responsionem Suar. cit. n. 17. Majoris est momenti, quod pertinet ad honorem & æstimationem alterius, quàm ad utilitatem, & commodum, etsi in nobis honor; & fama utilitate mensurentur, ideò est, quia est inferioris ordinis; Divinus autem honor est per se æstimabilis; alioqui tantùm illum Deus non commendaret, nec honor & gloria Dei possent esse materia specialis obligationis erga Deum, si Dei nihil interest opus illi promissum: nihil enim æstimabit quod fiat necne: potest item Deus facta sibi promissione & pacto, speciale jus acquirere, redditioque talis juris, formaliter ad justitiam pertinebit.

Contra est. Tum quia. Concedo esse majoris ex objecto momenti honorem & æstimationem, præ utili; sed nego quod honor possit esse materia justitiæ, nisi in quantum utilis est. Tum quia; quamvis honor creatus sit inferioris ordinis, est tamen verè honor, & nihilominus non est objectum justitiæ, nisi in quantùm utilis, & si censeretur, ut ita dicam, inter bona inutilia, illius violatio, non esset injustitia. Ergo, cum Deo non sit utilis honor illius, non erit materia justitiæ. Concedo quidem Dei honorem, esse per se æstimabilem, sed nego quòd sit æstimabilis in ordine ad justitiam, si non habeat formalitatem utilis.

Addit 2. Suar. Sæpe Deum pacisci cum creatura de operibus, intervenitque illic commutatio, ut etiam agnovit S. Thomas in 3. p. q. 85.a.3. dicitq; illic intervenire commutationem quandam, unde æqualitas commutativæ non debet esse ut sic æqualitas dati & accepti cum mutua utilitate: id enim spectat nonnisi ad creatam commutativam. Sufficit ergo, ut ponatur commutatio aliqua, id est, exhibitio alicujus actionis, vel passionis ex parte utriusque personæ, ut verum & proprium jus justitiæ, inter eas interveniat. Quod ipsum ulterius probat: quia commutativa inclinat voluntatem ad reddendum alteri, quod est aliquomodo suum ratione dominii, aut æquivalentis juris; ideò etiam includit necessitatem quandam, quam nomine debiti significamus, quæ necessitas oritur, vel ex injuria, vel ex contractu, aliàs, erit liberalis donatio.

Contra. Tum quia. Concedo, posse illic intervenire pactum; sed nego, quod pactum, commutativæ justitialis: deest enim specificativum, nempe datum & acceptum utile: Tum quia. Expressè S. Thomas dicit intervenire illic aliquam commutationem. Ergò non est rigorosa, adeoque nec justitialis propriè. Tum quia; nego ex dictis rationem dati & accepti cum mutua utilitate solum formalisare creatam justitiam: nam Philosophus definiendo com-

mutativam, respexit ad utile. Ergo, si hoc non habetur, in commutatione facta à parte Dei; hoc ipso non habetur definitio commutativæ, adeoque justitiæ. Unde ulterius conceditur, commutativam includere voluntatem reddendi suum, sed nego, quod reddendi suum, quocunq; modo, sed reddendi suum utiliter.

ADDIT 3. Idem. Quod dicitur commutativam versari circa tria bona pecuniam, honorem, & salutem, id verum est de justitia humana, sed improbabile est, esse hoc objectum justitiæ commutativæ, ut sic: quia neque consequens potest aliqua ratione probabili suaderi. Quod ipsum illustrat. Misericordia si consideretur, quatenus inter homines exercetur, adæquata illius materia, sunt bona materialia: nam etiam in bonis spiritualibus nonnisi mediis actionibus corporis subvenitur; & tamen agnoscimus fieri misericordiam per interiores actus, ut orando, per externas item actiones Sacramentorum &c. quamvis Aristoteles has materias non agnoverit. Ergo, sicut non sequitur, non dari misericordiam altiorem, ita nec sequitur non dari justitiam altiorem. Quod ipsum ulterius ex hoc colligit Suar. Quia quòd illa bona, sint materia justitiæ inter homines, inde est: quia nonnisi in his bonis, homo potest lædi, vel ditior aliquo modo fieri: si ergo dentur personæ intellectuales inter quas possit esse communicatio in alio genere bonorum, poterit etiam esse jus proprium ad tale bonum: unde universaliter materia adæquata commutativæ erit, omne illud bonum, quod quis debet, & potest conferre alteri ex vi proprii juris.

CONTRA. Tum quia. Immeritò assumit Suar. Consequens illud non habere fundamentum: ponit enim Aristoteles cit. hæc verba: *Sed hæc tamen)* supple particularis commutativa) *circa honorem, aut pecunias, aut salutem, aut si cuncta nomine non possent comprehendi, circa ea omnia versatur, ob voluptatem, quæ à lucro consequitur.* Ubi ut vidimus rationem communem pecuniæ, famæ, salutis, constituit Aristoteles, voluptatem è lucro, seu utili consequentem, quo posito infertur consequens. Ergo, si Deus non habet lucrum, comparatus ad creaturam, non habet etiam justitiam commutativam: nam hæc per Aristotelem, respicit lucrum, & si definitivè per Aristotelem respicit commutativa lucrum, cum hoc non reperiatur in Deo, non reperietur definitivum commutativæ, adeoq; neque ipsum definitum, commutativa justitia. Optimè autem infertur consequens, & probatur consequentia à negatione definitionis ad negationem definiti. Tum quia, ea quæ adfert de misericordia, non convincunt: nam si definitivè misericordia esset subventio corporalis, excluderetur etiam illa à Deo; sed quia definitivè misericordia, est subvenientia alienæ miseriæ, bene illa ponetur in Deo, cum illi hæc definitio conveniat. Quia autem definitivè, per Aristotelem, debet esse commutativa circa lucrum seu utile, cumque Deus nullam utilitatem ex operibus nostris percipiat, bene inferimus, Deo commutativam non convenire. Tum quia. Nego bene prædictam commutativam à Suar. assignari; nisi addatur, quod debeat conferre alteri utile: quia nisi hoc addatur, non ponetur ad mentem definitionis voluptas lucri. Cùm tamen posita sit ab Aristotele; hinc eam non ponere, erit non ponere hoc, quod posuit, tanquam rationem definitivam Aristoteles.

ADDIT 4. Idem. Quomodo contra passum ad hanc justitiam requiratur. Non enim requiritur, ut ab alio accipiat aliquid utilitatis: nam quando promissio obligat ex justitia, ille, qui solvit, nihil ab illo accipit utilitatis; sæpeque etiam inter homines ponitur stipendium ex justitia, pro opere nullius utilitatis, imò nec voluptatis, ut si quis det stipendium, ut interficiat, vel mutilet innocentem. Et si dicas esse utilitatem: quia expletur illius appetitus & voluntas; est hoc abuti terminis; aliàs implere voluntatem Dei, quando aliquid præcipit, esset aliquid facere in utilitatem illius. Non etiam requiritur, ut qui retribuit, mali aliquid patiatur: nam per se hoc nonnisi necessarium est, ut jus alterius exæquetur. Quod autem hoc fiat per privationem dominii alterius, per accidens est. Et sicut in subveniendo alteri semper aliquis se privat dominio rei, vel saltem usu, aut onus aliquod suscipit, neq; tamen de ratione misericordiæ est repassio. Ergò quamvis justitia humana involvat repassum, non sequitur, quod involvat justitia, ut sic. Et sicut potest aliquis subvenire miseriæ sine repassione, ut si pro altero oret, ita & in justitia evenire hoc potest, casu, quo quis ex stipendio teneatur talem orationem facere. In hoc ergo solo stabit repassio, quòd tanta debeat esse retributio unius, quanta fuit operatio alterius.

CONTRA. Tum quia. Ut urget Vasq. l. 5. d. 223. replicans rationes Suarii. Ea quæ adfert de misericordia, non convincunt: quia nemo dicit de ratione misericordiæ, esse abdicationem dominii. Unde etiam inter homines est sine abdicatione dominii; dato v.g. solo usu fructûs. Jam autem repassionem requirit Aristoteles ad justitiam, & commutativa inter homines, non est sine abdicatione dominii. Tum quia. Quando aliquis accipit pecuniam, ut interficiat innocentem, onus illud occidendi, non potest non esse pretio æstimabile. Tum quia. Nego, quod ille, qui ex justitia solvit promissum, nihil accipiat utilitatis, quamvis hic & nunc non accipiat, & si nihil accipit utilitatis, obligabitur ad solutionem ex mera fidelitate. Tum quia. Nego, non percipi à condu-

cen-

cente utilitatem ex occisione innocentis, qualis esset v.g. utilitas ne se infestet, ne causam urgeat &c. hinc non erit utilitas illa oriunda ex præcisa impletione voluntatis conductoris: sed alia erit utilitas, quam innui, vel alia similis. Tum quia. Nemo de definitiva ratione misericordiæ etiam creatæ, ponit repassionem: Jam autem cum non loquatur de justitia creata Aristoteles, sed de justitia sine addito, censendus erit loqui de justitia ut sic; ad quam tamen repassionem requirit. Tum quia. Casu, quo quis orationem teneatur ex justitia facere, interveniunt ea, quæ assumit argumentum, nempe utilitas ejus, qui conducit, & utilitas ejus, qui conducitur, ratione pretii, consequenter habetur etiam passio, & repassio: & si non haberet utilitatem ex oratione, non solveret ex justitia. Tum quia; ad repassionem debet quidem esse tanta retributio, quanta fuit operatio alterius, sed non quomodocunque, sed prout habet rationem utilis.

Addit 5. Idem, varias instantias, quibus probat latiùs patere justitiam, quam commutationem inter homines, quia inter Angelos ipsos in pura natura consideratos, talis commutatio potuisset reperiri, & si verum est, posse unum Angelum vim inferre Angelo alteri, hæc actio posset esse inter illos injuriosa. Item si illum decipiat in contingentibus & liberis, vel infamet. Item si non exhibeat honorem, quem fortè ratione officii, alteri debet.

Contra. Ex Vasq. Dispar est ratio de Angelis: nam illi commodi, & incommodi capaces sunt, secus Deus; adeoq; prædicata definitiva commutativæ justitiæ, poterunt ad Angelos etiam extendi, ipsaque virtus justitiæ, intercedere inter illos.

Respondet 2. Ripalda. Tenere Aristotelem L. 4. Eth. c. 3. ad justitiam pertinere exhibitionem, vel ablationem honoris, licèt strictè utilis honor non sit.

Contra est. Quia sub termino, fama, quæ etiam est materia commutativæ, includuntur omnia bona, adeoq; & dignitas. Et sicut fama strictè utilis non est, quia aliam habet definitionem, & nihilominus ut sit materia commutativæ, per Aristotelem debet habere rationem lucri, ultimoq; per lucrum formalisari; ita & dignitas, ut sit materia commutativæ, debet habere rationem utilis.

Respondet 3. Lugo de Incarn. d. 3. n. 64. Quòd etiam ante illum innuit Suar. opusculo citato n. 27. Argumentum multum probare, illa bona non posse esse etiam materiam charitatis & amicitiæ erga Deum, imò nec fidelitatis: Nam sicut justitia inclinat ad servandum jus alienum, circa commodum & utile: sic amicitia ad desiderandum commodum amici, fidelitas ad implenda promissa circa utile: nam promissio de re indifferenti, quod impleatur non refert: quamvis ergo peccatis non lædatur intrinsecè Deus, quia tamen æstimatio extrinseca est prudenter appetibilis, poterit ad hæc ipsa, dari jus in Deo.

Contra est. Tum quia, admittit amicitia, ne respiciatur utile. Hinc si aliquis amet alium, quia hoc sibi utile est, non censebitur esse amicus; si ergo admittit; imò requirit ne respiciatur utile, poterit esse bene contenta amicitia etiam extrinsecis bonis amici, & non tantùm intrinsecis. Unde etiam amicitia non definitur per velle utile & lucrosum alteri: quia autem definitur commutativa per rationem lucri, si hæc ratio non reperiatur, non reperietur commutativa. Tum quia. Nego titulo fidelitatis, neminem obligari ad danda indifferentia: semper enim veridicitati, negatione etiam indifferentis rei, contraveniretur; ad dandum autem utile quâ tale, superaccedet adhuc titulus justitialis. Tum quia. Concedo æstimationem externam esse prudenter appetibilem, sed nego, posse appeti à Deo, tanquam illi utilem. Consequenter, nec tanquam materiam justitiæ.

Hæc sint dicta pro defensione Argumenti Vasq. de quo ipso Argumento, quid sit ex objecto sentiendum, infra dicetur.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur secundum & tertium Argumentum.

Secunda Ratio est ex eodem Vasq. Nulla creatura, aut peccatis suis, aut alio modo potest inferre Deo damnum. Ergo, etiam & nihil tribuere illi potest, quod verè in utilitatem & compensationem Dei cedat: contrariorum enim eadem debet esse ratio. Unde blasphemiæ, sacrilegia, & odium Dei non sunt propriè peccata injustitiæ: opponuntur enim aliis virtutibus: blasphemia fidei, sacrilegium religioni, odium charitati, quæ à propriè justitia maximè differunt. Unde etiam per S. Thom. 3. p. q. 85. a. 3. *Etiamsi pœnitentia sit pars justitiæ, in ea tamen non servari justum simpliciter*, quod ipsum ostendit, *pœnitentiam non esse justitiam rigorosam, adeoque non esse partem subjectivam, sed potestativam justitiæ.*

Respondet 1. Suar. Quòd hic non ponatur justitia talis inter Deum & homines, qualis ponitur inter ipsos homines. Unde talis justitiæ pars subjectiva non est justitia erga Deum, sed est pars justitiæ formalius & abstractius acceptæ, quæ sit virtus moralis inclinans voluntatem hominis ad servandum illæsum omne jus, & dominium divinum, quodcunque illud sit: consequenter dicit, reddere cultum Deo debitum, non pertinere ad justitiam commutativam humanam, sed ad divinam, quæ Religio appel-

appellatur. Quæ ipsa Religio, dupliciter accipitur. Primo ut dicat totum genus quoddam virtutis moralis, reddens debitum Deo. Secundo prout specialiter dat solum cultum honoris, per modum observantiæ. Dicit autem Suar. se loqui de justitia priori modo sumpta, & sic claudit sub se justitiam, quam homo debet servare erga Deum, sive omnis virtus participet propriè hanc justitiam, sive non; blasphemia etiam, licèt in quantùm est contra veritatem fidei, opponatur fidei, revera tamen est directè sacrilegium contra Religionem.

Contra est. Tum quia, ex vi horum, quæ assumit Suar. non tantum sequitur peccatum non esse contra justitiam humanam, sed etiam neque contra justitiam, quæ sit specialis virtus, intendens æqualitatem hominis ad jus divinum. Quod ipsum probatur. Quia virtus moralis intendens jus quodcunq; divinum servare, potius importat complexionem virtutis, & si per hoc salvas, quòd scil. se constituat virtus illa in ratione specialis, per ipsam reduplicationem motivi, scil. intendendo servare honestatem in æqualitate ad jus divinum quà tale: quia tamen extenditur ad quodcunq; jus divinum, adeoque etiam ad jus non rigorosum, nec cum injuria violabile, necdum sequitur tali etiam conceptu posito dari, justitiam rigorosam inter Deum & hominem; si autem dicas te loqui de servando jure divino rigoroso, probandum fuisset, esse illud rigorosum, quamvis non adferat Deo ullum utile.

Tum quia. Concedo, blasphemiam sub diversa formalitate posse spectare & ad fidem, & ad Religionem, sed nego vel religionem, vel aliquam aliam, esse virtutem rigorosæ justitiæ inter homines & Deum. Tum quia; ut urget Vasq. quamvis peccatum injuria in Deum aliquando vocetur, non debet strictè illa vox accipi: sed eo sensu, quo dicitur etiam Prov. 9. *qui arguit derisorem injuriam sibi facit*; cùm tamen nemo peccet contra se, injustitiæ peccato: hinc peccatum dicitur injustitia, quia non æquatur regulæ legis. Sequitur item in omni peccato esse duplicem speciem peccati, infimam nempe, propter oppositionem ad aliquam virtutẽ, & quod sit contra justitiam erga Deum, cum tamen id ante doctrinam Suarii non sit auditum. S. etiam Thomas 3. p. q. 85. a. 3. dicit *pœnitentiam non servare justum simpliciter*. Tum quia. Inauditum est in scholis de duplici Religione, ut facit Suar. disputans, Sacrilegiumque semper censetur esse vitium Religioni, & non justitiæ erga Deum, oppositum. Tum quia. Immeritò etiam sumitur vi voti non tantùm nos obligari ex virtute Religionis, sed etiam rigorosæ justitiæ. Vel enim sumunt religionem, inquit Vasq. secundo modo hoc est pro virtute Deo cultum exhibente, & sic non est rigorosa justitia, ut ipse docet Suar. Vel priori modo, & sic contradicetur sensui communi, qui ad Religionem secundo modo sumptam revocat votum Deo factum.

3. Ratio Ejusdem Vasq. ibidem 1. p. num. 12. Si ex eo, quòd nos Deo offerimus opera nostra, quæ apud eum meritoria sunt, & ipse pro eis retribuit, dicetur servare commutativam propriè, sequitur ante quamlibet promissionem ad id obligari: nam si accipit obligativè justitialiter debet retribuere.

Respondet Suar. In Opusc. n. 38. Ad hoc, ut ex operatione unius redundet obligatio justitiæ in alio, non satis est, ut opus ipsum sit tali mercede dignum, secundùm moralem æstimationem, sed necesse est, ut ex alterius voluntate & formali, & virtuali pacto, cum illo fiat: quia nemo potest ex justitia obligari, præsertim ab alio, qui non est superior, nisi intercedente consensu & voluntate illius; & sic, qui in aliena vinea non vocatus laborat sua voluntate, nihil ei tenetur Dominus solvere ex justitia. Neque valet si dicatur, sufficere quòd Dominus videat laborem & consentiat in opus utile; quia aliud est videre & consentire in opus mihi utile, aliud verò consentire in illam utilitatem, tanquam emptam & mercede solvendam. Illud quidem prius intercedit, sed non sufficit ad justitiæ obligationem: potest enim acceptare, ut liberale beneficium, quod fors non acceptaret, si sciret pro illo esse reddendum pretium. Ad eum modum, quo in curiis Principum aliquis alium honoris causa sequitur, quod si ex pacto faceret, mereretur retributionem; quando tamen id facit voluntate sua aliquis, etiamsi alius videat, imò gaudere se ostendat, non propterea ex justitia obligatur. Multaque sunt utilia, quæ si pretio sint emenda, prudentes homines ea excusant; requiritur ergo pactum per se loquendo: quia si in circumstantiis personarum & operis moraliter constaret ibi intervenire pactum tacitum, jam tunc oriretur obligatio justitiæ, quia in moralibus tantùm operari solet consensus tacitus, sicut expressus, quando cadunt in idem si sit consensus, ut dictum, non in utilitatem, sed in pactum.

Addit Suar. Etiam, posito, quòd inter homines sine promissione ex solo videre & acceptare oriretur obligatio justitialis, nondum oriretur in Deo, independenter ab ejus promissione; quia tacitus consensus tunc inducit obligationem, quando is, qui laborat, nullo titulo esset debitor talis rei, vel operis, & ita si is qui laborat, sit servus, nunquid labor ejus poterit obligare ex justitia, propter solam scientiam, & consensum sine ullo pacto? Creatura autem multis titulis est obnoxia est Deo. Denique secluso omni pacto, poterit adhuc intercedere ratio meriti & præ-

mii, cujus retributio, ex parte Dei, pertinebit ad aliquam justitiam latius sumptam.

CONTRA. Tum quia. Expressè Vasq. dicit, tunc videre, & consentire, inducit sine pacto obligationem justitiæ, quando Dominus more humano, suspicari non potest illud obsequium gratis exhiberi. Tum quia. Universaliter non ex vi promissionis, sed ex vi accepti non gratuitè, oritur obligatio merentis: si quis enim pro re alicujus valente 10. promitteret 5. si promissio non staret, & contra fidelitatem, & contra justitiam peccaret. Cæterum si solveret 5. residuum autem 5. non solveret, non peccaret quidem contra promissionem, peccaret tamen contra justitiam. Ergo obligatio justitiæ oritur non ex pacto, sed ex re accepta. Tum quia; additum illud Suar. non convincit: multa enim sunt opera nostra non debita Deo, titulo necessitatis, sed honestatis, qualia sunt opera consilii. Ergo, saltem hæc inducerent in Deum obligationem justitialem ex vi accepti, independenter à pacto, & illa ipsa obligatio, quâ Deo alio titulo debentur, non tollit in illis dignitatem ipsorum ad vitam æternam. Ergo, etiam poterunt obligare Deum ex justitia: si enim aliquid obstaret, hoc ipso deberent esse talis naturæ, ut etiam tollatur in illis dignitas; nam quoties aliquis accipit ab alio rem sibi debitam, aliquo titulo, nempe misericordiæ, ideò non debet pro illa solvere: quia hoc ipso, quia est illi debita, non manet apud ipsum digna alio pretio, quamvis aliàs digna esset, nisi deberetur.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur idem Examen.

QUARTA RATIO. Ejusdem Vasq. in 1. p. d. 85. n. 28. Creatura Deo comparatur sicut parvulus Patri, servus Domino, inter hos autem justitia esse non potest. Antecedens probat multis, ex auctoritate Aristotelis 5. Eth. c. 6. & S. Th. 2. 2. q. 57. a. 4.

RESPONDET. Suar. opera nostra, quadam ratione, esse ita nostra, ut non sint Dei, quatenus scil. libera sunt.

CONTRA. Ex eodem Vasq. ibidem. Tum quia. Valor operum nostrorum est ex gratia, quæ à Deo provenit, libertasque est solum fundamentum meriti, nec facimus Deum novo aliquo titulo Dominum nostrarum actionum; & sic, quia filius non potest æqualem honorem deferre patri, constituitur ad hoc virtus à justitia distincta; ita etiam quia creatura non potest Deo æqualem honorem reddere, non ex justitia illum reddet. Tum quia, ut urget in 1. 2. d. 102. n. 25. Filius non emancipatus, non potest esse justus Patri, Deus autem non potest emancipare creaturam. Tum quia. Quando filius non emancipatus excolit agrum Patris, non est dignus pretio, eo quod id v. g. debitum sit, si autem pactum intercessisset, fieret dignum pretio. Jam autem quando nos præstamus opera in obsequium Dei, ante pactum ei offerimus rem dignam vitâ æternâ; præcipuè in sententia, quæ rationem meriti non formalisat per acceptationem. Ergo, ex illis operibus induci potest obligatio justitiæ, ratione dati independenter à pacto, si aliàs illa inter creaturam & Deum dari potest.

5. RATIO. Ejusdem Vasq. quam sic sibi proponit Suar. Opusc. cit. n. 42. Quoties offertur creditori res æqualis debita, debitor satisfacit, & creditor tenetur acceptare, & si hoc facere nolit debitor; evadit liber, consequenter quando creditor acceptat satisfactionem, quæ per se non necessariò expellit debitum, nec cogit ad acceptandum, talis satisfactio non est æqualis. Unde inferuntur duo. Christus non satisfecit Deo ex propria justitia: quia satisfactio Christi formaliter per se ipsum non reddit nos immunes à culpa & reatu pœnæ; aliàs non esset nobis necessaria jam applicatio meritorum Christi, nec potuit Christus, seclusa promissione, obligare Patrem. Infertur aliud, unumquemque hominem justum, seclusa omni promissione, satisfacere Deo ex justitia, per opera pœnalia: Quod Argumentum fusius proponit idem Vasq. cit. 1. p. 2. n. 38.

RESPONDET 1. Suar. quoad satisfactionem pro pœna, & supponit certum esse de fide, mortali peccato remisso quoad culpam, non remitti semper reatum pœnæ temporalis, quod supplicium, licèt ex natura rei debeatur peccato; tamen quod in particulari illud supplicium tale sit, pertinet ad ordinationem Dei, tantitas item remanentis reatus pœnæ: potuisset enim Deus majorem contritionem ad plenam remissionem exigere, consequenter erat necessaria ordinatio divina, consentanea quidem ipsis rebus, non tamen existens in ipsis, sine accessu ordinationis divinæ; quo posito. Sic urget Suar. Vel potuit Deus illam pœnam ita taxare ac definire, ut omninò illa luenda esset, nec computari pro altera pœna, quantumvis magna; vel non potuit? si non potuit. Contra erit. Quia ostendi non potest, quod nulla pœna hujus vitæ sit ejusdem rationis, vel æqualis physicè cum pœna purgatorii. Ergo, cum pœna hujus vitæ sit justa, utpote æqualis pœnæ purgatorii, potuit Deus illam solam definitè velle, sicut in judicis etiam humani arbitrio posita est, electio justæ pœnæ hujus vel illius; spectareque hæc videtur ad universalem providentiam divinam, consequenter in præsenti talia opera non habent vim ex natura rei, sed supposita promissione, solumque potest esse diversitas ex ordinatione divina, nimirum quia Deus nunc statuit, ut pœna purgatorii non esset sola, seu absolutè definita, sed sub conditione, nisi ho-

si homo in gratia existens, talem pœnam, loco illius, in hac vita susciperet. Nec posset justus sua satisfactoria opera alteri offerre, si ex natura rei sunt satisfactiva, quia nemo potest impedire, quin opera sua in ipso habeant formalem effectum intrinsecum & connaturalem, supposito quod fiant; hinc si operum illorum effectus adeò intrinsecus est, reddere immunem à pœna, non poterunt talia opera in satisfactionem pro aliis offerri: quia non possunt ad utrumque simul de condigno valere, & si pendent illa opera ab intentione, pro quonam offerantur, hoc ipso intelligitur totum hunc effectum non esse naturalem, sed moralem, & si potest homo illam satisfactionem ad alium ordinare, multo magis Deus potuisset illa opera ordinare ad cultum sui, alio titulo debitum. Neq; valet, si dicas, necessariam quidem esse legem divinam taxantem, sed illâ suppositâ, nullam aliam jam requiri acceptationem: hoc enim ipsum est, quòd intenditur, nempe condignitatem inter alia ad tollendum reatum pœnæ, inclusam in operibus satisfactoriis ex pacto, & lege Dei haberi, & si pactum non præcessisset, potuisset Deus etiam ut judex, punire talem hominem in purgatorio; & si stante ordinatione divina, habetur nihilominus condignitas meritorum ad vitam æternam; cur non etiam ex eadem ordinatione stabit condignitas satisfactionis? solumque erit in hoc differentia, quod in satisfactione, ex parte Dei, nulla sit requisita nova actio sed sola carentia, seu non punitio in igne, in retributione autem est nova actio Dei collativa præmii.

Contra ex Vasq. est. In sententia Suar. posita etiam gratia justificationis est necessarius favor Dei, ut à peccati macula purgemur, ergo etiam per illum necessarium erit pactum ad renovationem nostri interiorem, quæ per satisfactionem fit. Quod ipsum per hoc aliud principium probat, quia nemo est dignus pœna, aut tanta pœna sensus ex voluntate Principis, sed ex aliquo facto suo: nam si factum hominis ex se satis non est ad constituendum ipsum dignum, comminatio pœnæ, non faciet dignum: alioqui, si judex pro minimo delicto, pœnam comminaretur, ille, qui tale peccatum committeret, dignus esset tota illa pœnâ, quod est absurdum. Tum quia. Sequeretur ex vi allatorum à Suar. principiorum, quod peccator non pateretur dignè pœnam illam à Deo statutam, sed pro sola illius voluntate, quod nemo ausit asserere. Tum quia; aut opus ita exhibitum ex natura sua, & ante pactum relinquit hominem dignum, qui puniatur, licèt Deus ratione pacti, illum non puniat? aut non relinquit? si relinquit, sequitur non satisfacere dignè pro pœna hominem, sed solùm intuitu nostri operis non nisi tanquam conditionis, requisitæ à Deo, pœnam nobis condonari; siquidem opus ipsum ex se dignum non est, remissione pœnæ, neque voluntate Dei dignum effici potest; si autem non relinquit hominem dignum, qui puniatur, Ergo, opus satisfactorium à nobis exhibitum, ex se, & ante pactum dignum est remissione pœnæ.

Respondet 2. Suar. ad ea, quæ adferuntur de satisfactione Christi. Et

Docet 1. Suar. Fieri posse ut unus reddat alteri rem æqualem, secundùm moralem æstimationem, & nihilominus creditor non teneatur ex justitia acceptare; & ita potest aliquis exigere equum ablatum, & non acceptare pecuniam pro illo; posset item exigere restitutionem honoris, quamvis fingatur illum esse pecuniâ æquabilem. Unde intelligitur justitiam interdum non quamcunq; æqualitatem exigere, sed quodammodo identitatem Ita posita pro peccatis nostris æquali satisfactione à Christo, posset adhuc illa satisfactio indigere acceptatione.

Docet 2. Quamvis actio, per quam redditur æquale per se, interdum non sufficiat ad constituendam æquitatem justitiæ, intercedente novo pacto, constituetur æquitas, idq; non propter liberalem remissionem, sed propter novum contractum voluntariè factum; & ita potest aliquis cedere jure ad equum ablatum, factaque conventione de pretio, fiet æqualitas. Quod ipsum in hoc principium resolvitur. Quoties una res pro alia æquali, secundùm moralem æstimationem compensatur, servatur æquitas, etiamsi voluntas commutandi, sine unlla obligatione, fiat. Et licèt commutationi consentiendo, aliquam gratiam facere videatur, illa tamen non diminuit æquitatem justitiæ, consequenter, nec acceptatio meritorum Chisti, facta à Deo, diminuet in illis meritis rationem satisfactionis justitialis.

Docet 3. Sicut in allatis exemplis est necessarium pactum, ita longè magis, quando non præcessit debitum, sed de novo constituendus est aliquis debitor justitiæ, per dationem alicujus rei ab alio factam: non interveniente enim pacto, potest unusquisque jus in rem suam retinere, & illud non remittere, etiam pro re alia æquali, hinc etiam ad meritum de condigno, ut in eo intercedat vera justitia, debet supponi pactum, siquidem, quando homo meretur, non solvit debitum, sed potiùs constituit alium debitorem.

Docet 4. Exinde intelligi, quomodo in satisfactione justorum, multò magis Christi, intercedere possit vera ratio justitiæ; quamvis supponatur pactum: licèt enim pœnalitates assumptæ æquivaleant moraliter satispassioni purgatorii, Deus tamen, non supposito pacto, non obligatur ad hanc commutationem faciendam; supposito tamen pacto, justus verè solvit suum debitum. Exemplificat hoc Suar. Qui habet captivum jure belli, quem ex justi-

tia non tenetur libertate donare, etiam pretio oblato, si tamen accedat pactum, jam erit obligatio justitiæ. Neque valet, si dicas, cùm quis habet aliquem captivum, ipse Dominus non est læsus ab aliquo, neque illi aliquis debitor est, & consequenter, qui offert pretium pro captivo, non satisfacit pro aliquo debito, vel jure, non inquam valet: nam captivus jure belli servitutem sustinet tanquam pœnam, ratione injuriæ per rebellionem commissæ. Ergo, & supponitur, Dominus læsus, & captivus semper manet debitor.

Docet 5. Posse esse satisfactionem æqualem in morali valore & æstimatione, non tamen in proportione ad solvendum debitum, seu pœnam, intervenienteque non nisi pacto, tum primum erit illa satisfactio ex justitia æqualis, quod etiam contingit in satisfactione Christi.

Contra. Ex Vasq. est. Tum quia. Imprimis, tota hæc responsio, non attingit principalem difficultatem tactam ab ipso Vasq. 1. p. q. 85. c. 6. Nempe justam satisfactionem postulare obligationem pro utraq; parte: ex parte debitoris, ut eam exhibeat; ex parte creditoris, ut eam acceptet: si enim justa est, non potest inæqualitatem ad æqualitatem, & injustitiam ad justitiam non reducere, quæ obligatio, non debet oriri ex pacto: quia pactum non facit justam satisfactionem. Tum quia. Immeritò supponit Suar. æqualem satisfactionem ; secundùm æstimationem non sufficere ad constituendam æqualitatem justitialem: nam si est æqualis satisfactio secundùm æstimationem veram, re ipsa æqualis est; ac proinde omnis obligatio satisfaciendi exstinguitur, sive illam alter acceptet, sive non. Tum quia. Illud exemplum de Domino equi, qui non contentus pecunia equum ipsum exigit in præsenti non convincit. Ponoq; imprimis compensationem æqualem ex justitia debitam duplicem esse, alteram debitam ex delicto; alteram debitam ex commutatione, contractu, contingitq; ut hæc posterior, non sit æqualis debito ex delicto; & ita furto equi non est æqualis pecunia pro equo, sed non nisi equus, quando reddi potest: patitur enim injuriam quod rem suam non habeat, cum illam habere possit & velit: accedenteq; consensu creditoris, non satisfit obligationi justitiæ provenienti ex delicto: nam consensus creditoris non facit satisfactionem æqualem, quæ non fuit æqualis, sed alia ratione cesset obligatio, succedente scilicet alia obligatione ex contractu, cui per illam solutionem rectè satisfieri potest, cessatque injustitia furti, cùm non detineatur equus invito Domino, & incipit justa commutatio equi pro pecunia; præcipuè autem: quia id, quod redditur in compensationem rei ablatæ dum res perseverat & manet sub dominio ejus à quo ablata fuit, non habet rationem satisfactionis, sed commutationis: cum tamen videatur confundi æqua satisfactio, cum contractu emptionis. Idem sentiendum de satisfactione facienda pro honore vel stupro: quamdiu enim læsus invitus est, & vult sibi honorem, nulla alia satisfactio delicto æqualis censeri debet. Consensu autem inhonorati habito de compensatione per pecuniam, initur jam novus commutationis contractus. Tum quia; id quod adfertur de redemptione captivi locum non habet. Neque enim pecunia pro captivo oblata habet rationem satisfactionis pro injuria aliqua, sed pretii pro commutatione emptioneque illius. Quamvis autem satisfactio non requirat consensum partis læsæ: quia necessariò debet acceptari, si justa sit; tamen contractus utriusq; partis consensum postulat, neque illud pretium habet rationem satisfactionis pro injuria bello illata: Nam jam est vindicta sumpta quosdam occidendo alios in servitutem redigendo, postquam autem suam ille injuriam ultus est, nulla alia debetur nova satisfactio ab illa persona. Tum quia. Ea quæ attulit Suar. de comparatione meritorum nostrorum & satisfactionis Christi, non convincunt. Si enim merita nostra mererentur vitam æternam justitialiter, mererentur per modum commutationis, non satisfactionis, ad commutationem autem non opus est pacto, sed sufficit scientia & consensus in opus; obligareturq; Deus ad dandam gloriam independenter à pacto, si merita essent merita, justi commutati mutativi. Christi etiam satisfactio pro delictis nostris, si ex se esset justitialis ante pactum, omnem injustitiam peccati tolleret. Cumq; hæc satisfactio Christi sit pro delicto, & cum omnis satisfactio pro delicto aut æqualis non est, aut si sit æqualis ante consensum creditoris, prorsus absumit debitum, fit, ut etiam satisfactio Christi sine ullo pacto foret exstinctiva debiti, si justitialis foret.

Punctum Difficultatis 4.

Quid tandem sentiendum de his Argumentis?

PRoposuimus Argumenta Vasq. solutionesque quas adhibuit Suar. Replicas item Vasq. ad solutiones Suarii, ut ita sub unum intuitum Magistorum horum concertatio caderet. Sed hic perstringendum quid sentiendum sit de robore horum Argumentorum.

Quod ad primum attinet. Duplex ei solutio adhiberi posset. Imprimis concedendo utilitatem extrinsecam Dei, quam Deus percipit ex nostris operibus, licèt non percipiat utilitatem intrinsecam; nomine autem utilitatis extrinsecæ venit, quia scilicèt, licèt Deus æquè sit, quoad sua interna felix, non posita laude & obsequio creaturæ, nihilominus amat illas actiones utpote sui contentativas & ejus energiæ, ut si felicitas Dei penderet ab extrinseco illius cultu & re-

& reverentia, abunde illam felicitatem vi illorum actuum haberet. Unde etiamsi commutativa staret in ratione dati, & accepti lucri, posset adhuc salvari tota ratio commutativæ in lucro illo, & utilitate extrinseca: Certè enim etiam inter homines magnæ Auctoritatis, & omni exceptione majores, evenire hoc potest, ut aliqua habeant bona cum sua excellentia intimè conjuncta, & quibus si carerent, haberent diminutionem suæ excellentiæ. Et alia sunt bona, quæ addunt quidem aliquid, sed etiamsi non habeantur, æquè manent in se quoad æstimationem moralem, habentes complementum suæ fortunæ, & tamen de utrisque bonis intercedere potest justitia commutativa. Ergo, ratione illius utilis extrinseci, poterit etiam intercedere cōmutativa inter creaturam & Deum.

Deinde ad idem Argumentum dici potest. Concedendo, si inhæreatur verbis Aristotelis (quæ tamen bene accipi possunt, quod procedant de lucro & utili, tanquam manifestioribus commutativæ speciebus) non reperiri inter Deum & creaturam justitiam Aristotelicam, accipiendo tamen justitiam, secundùm quod dicit æqualitatem ratione dati & accepti præcisè, asseri poterit, quòd detur justitia inter creaturam & Deum, præcipuè cum etiam in aliis locis discurrens Aristoteles, de commutativa non meminerit lucri, ut videre est toto capite quarto, ubi licèt, prope medium, lucri meminerit, sed nomine lucri non accipit utile, sed accipit plus, inter quod, & minus seu damnum, semper medium quærit justitia, & qui dixerat jus emendativum lucri & damni medium esse, inferius dicit, *æquum autem medium est, pluris & paucioris.*

Quoad secundum Argumentum. Idem etiam dici potest, hoc addendo quod v.g. blasphemia secundùm formalitatem suam, vulgatam, & secundùm id, quod in illa principale est; sit contra Religionem; in quantùm tamen spoliat Deum utilitate extrinseca honoris, ad quem tamen jus habet Deus, bene poterit esse contra justitiam specialem, si aliunde illa non dicatur repugnare inter Deum & creaturam.

Quoad tertium Argumentum. Quod etiam fermè coincidit cum Argumento quinto, quoad principale illud de requisitione consensus, dici potest, conformiter ad mentem Suar. eliciendo eam ex doctrina ipsiusmet Vasq. Consentit Vasq. quod in commutativa necessariò requiratur voluntas contrahentium, ut videre est, existis, quæ adlata ex Vasq. contra refutationem Argumenti quinti Suar. etiam concedit intervenire pactum tacitum, cur hæc non æquivalebunt sibi? quod enim adfert Vasq. pactum tacitum non esse materiam juramenti, quod tamen convenit promissioni, id non convincit, cur non enim ex subsequenti possit aliquis manifestare pactum suum internum, jurareque pro objecto juramenti, non quidem manifestationem sed pactum tacitum præhabitum habendo? Et certè quod frangendo pactum tacitum nemo peccet contra fidelitatem, non oritur ex distinctione illius à voluntate contrahendi, sed quia non est clarè signo externo manifestatum; sicut, nec voluntas contrahendi est juramenti objectum in his principiis, nisi manifestetur; defectum illum, ne sit juramenti objectum, non in diversitatem obligationis, sed in defectum manifestationis referendo. Unde, etiam, nego tum temporis obligationem oriri ex re accepta, sed orietur ex tacito pacto, voluntateq; contrahendi. Quod autem non solvens nisi promissum quinque cum debeat ex justitia solvere aliud quinque, peccet contra justitiam, oritur hoc ex voluntate contrahendi per Vasq. & apud Suar. ex pacto tacito, adeoque non præcisè ratione accepti: quamvis autem aliqua opera non sint debita Deo, titulo necessitatis, sed honestatis; independenter tamen à voluntate contrahendi non inducent obligationem, adeoque sine promissione. Ea autem quæ adfert Vasq. de merito condonationeque requisita, alibi supponuntur examinata.

Quoad quartum Argumentum. Dari dicit Suar. emancipationem, ut ita dicam, respectu Dei, ex voluntate ipsiusmet Dei, faciente id voluntate Dei, & pacto, quod facit ætas in creatis. Et quamvis valor operum nostrorum sit ex gratia: quia tamen Deus, hac ipsa gratia contrahit voluntariè cum creatura; bene illa justitialiter poterit aliquid Deo offerre: sicut est quidem valor monetæ ex voluntate Principis, hoc tamen non obstante, poterit illâ monetâ, esse subditus justus Principi. Et quamvis creatura absolutè æqualem honorem Deo tribuere non possit, æqualitatem mensurando dignitate, sufficit quod possit offerre æqualem hîc & nunc, æqualitate per circumstantias, & voluntatem promissionemq; Dei, tantam vel tantam, præexigentis mensuram. Ea, quæ adfert de merito, alibi examinantur.

Ad quintum Argumentum dici posset, quòd non ex eo ad satisfactionem Christi fuerit requisita acceptatio, quasi ex justitia, non potuerit satisfacere, sed quia satisfactio hæc debuit esse personalis, adeoque ab ipsis peccantibus exhibenda. Negatur item, quod non sit necessaria in pœnalibus acceptatio: quod inibi supponit Vasq. quia ipsi peccato merenti pœnam, annectitur ratio offensæ indelebilis, (seclusa satisfactione à persona divina) nisi voluntaria dimissione, quæ etiam acceptat satisfactionem pro reatu pœnæ, quæ aliàs posset esse justitialis, nisi impediret ratio illa offensæ.

Punctum Difficultatis 5.

Rationes aliorum.

PRima Ratio. Ex Zuniga. Scienti & volenti nulla fit injuria, ut vult Jus & Arist.l.5. Eth.c.9. At Deus non est invitus in actu peccati: est enim potens impedire illud, & non impedit, ultroque & sponte confert ad peccatum concursum, quamvis illud inefficaciter detestetur.

Respondet 1. Hurt. ut ratio inviti, quæ Deo competit habeat rationem injuriæ, sufficit quòd concursus præstitus ad actum peccati, sit voluntarius, cum voluntario admixto, ratione nolitionis inefficacis ipsius. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Tum quia; Hoc ipsum, quod assumit, probandum fuit: Cur scil. illa nolitio, etiam illi voluntario, conjuncta, fundet injuriam. Tum quia. In illo negotio duo veniunt consideranda, unum, non denegandi concursum; & aliud, ad quidnam tendat usus illius concursus. Prior illa formalitas est efficax, & non respicit jus Dei, sed jus indemnis libertatis servandæ, nec per illam ullo modo violatur jus Dei, cum sit ipsemet actus divinus; nullius autem respectu sui injuria est; alia autē illa est considerabilitas; an usus concursus divini, non possit ferri in injuriam Dei, & quomodo feretur in injuriam, si habeatur plenum voluntarium ad concurrendum ad suam, ut intenditur, injuriam, quæ certè hoc ipso videtur non esse jam injuria. Tum quia; Immeritò assumitur, quod Deus habeat nolitionem tantum inefficacem peccati: quia potest dici habere nolitionem efficacem, quantum ex illo. Hæc dicta pro veritate solius doctrinæ.

Respondet 2. Ripalda. Deum etiam tunc esse invitum, voluntate signi, sufficienti ad injuriam, vultque in actu exercito obligationem, ne fiat peccatum. *Hæc etiam Responsio*

Non satisfacit. Quia hoc ipsum probari debuisset, quomodo voluntas illa signi, sufficiat ad injuriam, in concursu alius voluntatis, quæ est de concursu ad illum actum, qui dicitur esse injuria? quomodoq; vult in actu exercito obligationem eamque justitialem, ne fiat peccatum? cum voluntariè concursum exhibeat, & non impediat, cum possit.

Respondetur 3. De hoc, quòd scienti & volenti non fit injuria, redibit infra sermo, nunc in Minori negatur, Deo volente fieri peccatum, quod solum, est injuria Dei: Neque enim Deus vult impium & impietatem ejus. Nego item, Deum, quantùm est ex illo, non esse invitum in actu peccati, quod sufficit ad rationem injuriæ. Sic latro facit injuriam, quamvis illi pro vita offeratur pecunia: quia, quantùm est ex offerente, nollet illam dari.

2. Ratio. Ejusdem est. Si posset ab homine Deo, fieri injuria peccato, teneremur extemplo ad satisfaciendum, adeoque pœnitendum, quod tamen negant Auctores.

Respondet 1. Suar. d. 15. de Pœnit. S. 5. Legem esse justitiæ, quæ prius obligavit, ad non inferendam Deo injuriam, post illam verò factam, obligat ad satisfaciendum pro illa. Hæc ergo lex, ut affirmativa est, ex se non obligat statim, ut verò est negativa, tùm primum obligat post factam injuriam. Objiciendoque sibi, cur obligetur homo extemplo ad restituendum ablatum, si possit? rejectisque Soti & Medinæ responsionibus, tandem subjungit num. 10. disparitatem esse; quod aliter lædatur homo per furtum, aliter Deus per peccatum: homo enim ita læditur, ut detrimentum aut damnum patiatur in propriis bonis, sibi utilibus, quibus carere cogitur quamdiu res ablata ei non restituitur; & ideo justitia non tantùm obligat ad non accipiendam rem alienam, sed etiam ad non detinendam apud se: quia illa carentia rei propriæ, est quasi continuum nocumentum proximi, quod moraliter gravius est, quando est, privatio diuturnior. At verò, licèt nostris peccatis offendatur Deus, non tamen ita læditur, ut privetur re aliqua sibi utili, sed solùm privatur honore sibi debito, ideoque post transactam actualem injuriam, nullum ei nocumentum accrescit ex eo, nec proprie homo apud se detinet aliquod bonum utile, neque illum impedit, ab usu alicujus rei suæ. Addit infra num. 12. sub finem, quod ex accidenti possit aliquis obligari ad hic & nunc restituendum Deo, ut si cresceret semper major infamia Dei ex aliqua doctrina falsa, promulgata de Deo. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Tum quia. Non est ratio, cur etiam lex negativa de pœnitendo sic formari non possit: Non tardes restituere Deo; sicut respectu creaturæ, datur negativum præceptum restituendi. Tum quia; immeritò recurrit ad hoc Suar. ideò non fieri Deo injuriam per se, dilatione pœnitentiæ: quia non aufertur per illam aliquid Deo utile: idque duplici ex fonte. Imprimis, quia ipse Suar. urgenti Vasq. ex eo, Deo non fieri unquam injuriam: quia nihil illi aufertur utilis, negavit hoc principium. Ergo & illi negari debet, non obligari creaturam ad statim pœnitendum, si peccet, & quod si non pœniteat statim non fiat injuria Dei stricta, quamvis peccato non auferatur Deo quicquam utile. Rursùs, quamvis in actuali peccato nihil auferatur Deo utilis; nihilominus non sequetur in illo actuali peccato non inferri injuriam Deo. Ergo etiam, quamvis in dilatione pœnitentiæ nihil Deo auferatur utilis, non sequetur, quod illa dilatione non fiat Deo injuria. Tum quia; est injuria homini quando non posita restitutione cogitur carere bonis sibi utilibus. Ergo, etiam est injuria

Deo

Deo dilatio pœnitentiæ, quando per illam cogitur carere Deus honore, qui est illius bonum extrinsecum.

RESPONDET 2. Lugo d. 3. de Incarn. n. 66. Non teneri hominem extemplò ad restitutionem Deo: quia non potest in individuo restituere illud, quod injustè abstulit, in æquivalenti autem, non tenetur de justitia, quia hoc potest Deus, quoties voluerit, sine ullo incommodo recuperare, quod idem, moraliter loquendo, est, ac illud in bonis habere. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Ex hoc principio, quòd aliquis non possit illud in individuo restituere, quod abstulit, non sequitur in humanis aliquem, si æquivalens possit reddere, non teneri ad restitutionem, & si sufficit in commutativa, imò & requiritur, commutabilium differentia, cur ergo excusabitur peccator, ex eo, quòd non possit idem in individuo reddere. Tum quia. Quamvis possit Deus facere, cum voluerit, ne ponatur sua actualis injuria, tamen, hoc non obstante, saltem in casibus, quos admittit Lugo, non sequitur, quod illud moraliter in bonis habeat Deus, per quod actu injuriatur. Ergo etiam ex eo, quia hoc potest Deus facere, quoties voluerit, ut illud recuperet, non sequitur, quod non teneatur ad restitutionem extemplò creatura. Tum quia, obligatio ad restitutionem taxanda est, non tantùm re accepta, sed etiam voluntate rationabili ipsiusmet injuriati, hoc vel illud deposcentis ex suppositione injuriæ, & ex suppositione, quòd idem in individuo restitui non possit; potest autem rationabiliter Deus exigere v. g. actum contritionis, vel Confessionis Sacramentalis; posito autem hîc & nunc restituibili, quærere restat: quare non obligetur extemplò creatura ad restituendum? cum posito, hîc & nunc restituibili, teneatur in humanis injurians extemplò restituere, per se loquendo.

RESPONDERI potest 3. Restitutio, quæ deberetur Deo, esset vel ratione rei acceptæ pretio æstimabilis, & indubiè, supposito quod per oppositos jus justitiale Dei extendatur in talia v. g. ex templis ablata; par esset ratio Dei & creaturæ, & utrobique adesset obligatio extemplò restituendi. Si autem esset debitum restitutionis, ratione actus interni mali, injuriantis Deum, tunc illa restitutio, vel deberet stare in actu retractationis, & hic non obligat extemplo; quia non est major obligatio creaturæ ad restituendum Deo, quàm creaturæ ad restituendum creaturæ, imò hæc posterior, est major, quia certior, quia penitius damnificativa, & afflictiva, & tamen nemo obligatur ad hîc & nunc retractandam voluntatem injuriandi. Imò, per non paucos parum interest habuisse voluntatem retractandi injuriam, modo res ablata restituatur. Si autem staret restitutio in supplendo eo, quod est per voluntatem injuriandi ablatum, necdum obligaretur creatura. Rationem reddit Ripalda, quia post injuriam, manet quidem in Deo jus hîc & nunc exigendi compensationem, si eo ut velit; de facto tamen non est homo obligatus ad eam ponendam. quia Deus non utitur jure suo exigens illam continuo præstari, ut exigunt homines, non cedentes illi juri. Quod autem Deus non utatur illo jure suo, inde colligitur: quia nullibi exstat tale præceptum, & quia jus benignitati conforme est, non gravare hominem etiam peccantem tali onere, festinæ compensationis. Quod ipsum, ut commodius defendatur, teneri hoc potest. Quamvis Deus appetat pœnitentiam peccatoris, unde etiam dicitur, *ne tardes converti ad Dominum*: deposcitque hoc & sanctitas illius, & amor animarum; nihilominus, etiam posito, quod esset peccatum stricta Dei injuria, non deposcit hoc Deus extemplò fieri: quia cum illa ipsa satisfactio sui inchoationem & exhibitionem habeat à Deo per cogitationes, quæ sunt in nobis, sine nobis, & concursum; cum Deus ipse, non urgente præcepto, talia non inchoët, nec etiam deposcere potest non urgente præcepto: quia aliàs imprudenter exigeret satisfactionem: sicut etiam homo non exigit justitialiter satisfactionem ab eo, cui impossibilis est satisfactio. Deinde tota obligatio restitutionis est malitia inæqualitatis in bonis; malum autem hoc minus afficit majorem fortunam, si sit malum comparatione fortunati, non considerabile. Hinc etiam in furto, hoc quod sufficit ad mortale in furto pauperi facto, v. g. unius aciculæ, artifici pauperi, hanc unam habenti, non sufficit ad mortale in furto faciendo diviti: quia minus malum habet in illa inæqualitate bonorum. Quia autem bonum hoc extrinsecum, quo Deus in peccato privaretur, non est malum inæqualitatis in bonis Dei notabiliter eundem gravans: Deus enim bonorum nostrorum non indiget; fit, ut extemplò recompensationem non exigat, sed tunc, cum illi placuerit, uti illo suo jure, non abolito, urgente scilicet præcepto: quamvis enim ratio offensæ in conspectu Dei sit malum considerabile, utpote infinitum; ratio tamen injuriæ, injustitialitatisque strictæ, non est unde desumat infinitatem: hinc, non est malum talis inæqualitatis, quod urgeat Deum adhîc & nunc, & extemplò deposcendam satisfactionem.

3. RATIO ex Lorca. Nulla est virtus, quæ reddat Deo aliquid illi justitialiter debitum, quæ enim? Ergo, non datur justitia erga Deum.

RESPONDETUR. Videri quod præpostere urgeatur ex eo, quod non detur virtus, non dari objectum. Facile etiam negabunt oppositi non dari virtutem, quæ velit indemne servare jus divinum. Et aliqui cum Ripalda, ponent specialem ad hoc virtutem. Alii revocabunt

illam ad pœnitentiam, quam etiam dicere possent esse justitiam rigorosè, casu quo possit esse creatura rigorosè Deo justitialis.

DIFFICULTAS II.

Probat Intentum.

PRobatur 1. Conclusio. Restaurando Argumentum commune, cujus meminit Ripalda & Lugo, illudque ex Zuniga proponit Ripalda. Justitia servat illæsum jus dominii, quod à nobis lædi potest: nam si lædi non potest, dabitur affectus similis justitiæ, non tamen verus justitiæ actus, sicut in Angelo non est verus castitatis actus, quia non sunt in illo motus concupiscentiæ, quos castitas compescit. An jus Dei non potest à nobis lædi: lædi enim non potest jus, quod impediri non potest usu rei pro arbitrio suo. Jus autem Dei in nostra opera impediri non potest, ne illis pro arbitrio utatur, siquidem nostræ voluntates magis sunt in potestate Dei, quam in nostra: potest enim ab illis, quem voluerit actum elicere.

Respondet 1. Lugo. Jus Dei posse aliquando à nobis lædi, scilicet exigente Deo ex dominio proprietatis, ut v. g. cum tali auxilio, actum amoris eliciamus, & nobis dissentientibus huic præcepto: tunc enim verè impedimus Deum ab illo actu, cum illo auxilio obtinendo.

Contra. Quia hoc ipsum negatur, habere scilicet. Deum jus proprietatis justitialis, seu stando in medio termino allato, jus proprietatis, quod possit lædi à creatura: læditur quidem tunc ejus excellentia, vis mandativa, sed nego lædi dominium proprietatis.

Respondet 2. Rip. Ut lædatur jus dominii, non requiritur impediri potestatem physicam obtinendi rem, sed usum potestatis moralis in actu secundo; impeditur autem hic usus, sicut impeditur usus jurisdictionis: eodem enim modo potest contraveniri arbitrio Domini obligantis, quo contravenitur arbitrio, ex obedientia prohibentis. Quod autem impeditio ipsius potestatis moralis, sit injuria, illustrat: quia fæmina contrahit malitiam adulterii, quamvis maritus occultatus, crimen prospiciat, & ad experiendam fidem mulieris, vel eam castigandam non se prodat: impediturus crimen, si se proderet.

Contra. Tum quia. Non ostenditur, quî impediatur usus potestatis moralis, circa jus, quod lædi non possit, in quo tamen se fundat medius terminus argumenti. Tum quia. Argumentum illud à pari non convincit: Certè enim tunc non impeditur ab usu potestatis moralis maritus, nec ex eo est injuria, quasi impediatur ab usu potestatis moralis, sed quia violatur jus, quod lædi potest. Tum quia, quod adfertur de dominio jurisdictionis, verum est: quia supponitur jus illud lædi posse, assumit autem medius terminus argumenti, jus, quod lædi non possit. Imò idem medius terminus est pro nobis: quia jus jurisdictionis divinæ nunquam lædi potest, si illo Deus uti velit. Ergo, nec jus proprietatis lædi poterit, si eo Deus uti velit, si autem nolit uti, transeat, quod lædi possit, sed materialiter: quia evadit jam jus, quo Deus uti nolit hîc & nunc, adeoque sine ratione formalis injuriæ. Et hæc pro medio termino communiter adhiberi solito.

Probatur 2. Deus jure suo, ut dictum supra, spoliare se non potest per propriam voluntatem. Ergo, nec per alienam spoliari poterit.

Respondetur 1. Ex eo, quòd aliquis alium jure spoliare non possit: non sequitur, quod illum injuriare non possit, quia fur non spoliat Dominum jure ad rem, & tamen illum verè injuriat.

Contra. Injuria semper est læsio seu destructio juris, licèt quia jus multiplex est, multiplex etiam sit ejus læsio. Unde fur licèt non lædat jus ad rem legitimi possessoris, verè tamen lædit & aufert jus in re. Quo posito, redibit Argumentum factum.

Respondetur 2. Ex eo, quod Deus non possit se spoliare suo jure; non sequitur, quod à creatura illo spoliari non possit: quia etiam maritus jure se ad uxorem spoliare non potest, & tamen ab adultero hoc jure spoliatur.

Contra. Quia negatur jure suo particulari non posse se spoliare maritum, licèt adhuc tunc committatur adulterium. Sed quidquid sit de hoc, hoc ipso spoliatus, ut dicit Respondens, jure suo maritus caret illo jure, nullo autem jure, ex dictis supra, suo, carere potest Deus.

Respondetur 3. Disparitatem esse: quia causa mali debet esse defectiva; adeoque creatura; & cum spoliare Deum jure suo sit malum, non poterit rejici in Deum, poterit in creaturã.

Contra. Reditur ad Argumentum. Quamvis Deo ratio injuriæ sui ipsius tribui non possit, tamen nec creaturæ tribui potest, si Deus manet in jure suo expeditus, illudque amittere non possit. Sed Deus, ut probatum supra, debet semper ex vi suæ essentiæ manere in dominio suo, & jure. Ergo non manet injuriatus.

Probatur 3. Tum quia. Si nihil repugnet, debemus Deo tribuere jus quam perfectissimum in res, in quas habet jus; perfectius autem est jus, quod est inviolabile, & hanc propositionem ostendit inductio: nam jus plebejum, quia à pluribus etiam sine injuria adimi potest, minus est jure nobili, & jus nobile minus est jure regali: quia juri regali, titulo alti dominii subordinatur, jus autem regale vel Reipubl. nulli alteri subordinatur. Quod ipsum in hoc resolvi potest: quia dominium omne est potestas,

hinc

hinc jus inviolabile erit perfectius: quia perfectior potestas: est enim potestas ipsiusmet potestatis, & in ipsam potestas potestatem, consequenter est dominium dominii, atque adeo, duplicato titulo dominium. Deinde: quia jus inamissibile trahit secum conjunctioné alius perfectionis simpliciter simplicis: nempe inamissibilitatis: conjunctio autem duarum perfectionum, nexum dicentium, non potest nisi augere perfectionem; sicut unum & unum, non potest facere nisi duo adferente uno & uno, ens & ens: & ab altera parte allata perfectione & perfectione, non potest esse nisi plus perfectionis, supposito quòd dicant inter se nexum illæ perfectiones; si enim dicant nexum, dicent rationem perfectibilis & perfectivi, habebuntque se sicut aurum & gemmæ: nam perfectiones non nexæ, non faciunt perfectius, sicut vinum, quando diluitur aqua, non est perfectius, perficitur autem jus perfectione inamissibilitatis. Tum quia. Si Deus injuriari posset, maximè injuriaretur actione peccaminosa, sed illa non injuriatur: quia si illa injuriaretur, vel ideo injuriaretur, quia creatura vellet, quantùm est ex illa, lædere jus illius; quamvis illud auferre non possit, vel ideò injuriaretur, quia etiam defacto jus illud auferre posset. Non primum, quia si creatura vellet, quantùm est ex illa, auferre à Deo Sapientiam, Providentiam, Aseitatem, non hoc ipso illas perfectiones auferret. Ergo, etiam, quia creatura vellet lædere jus Dei, non hoc ipso jam lædet illud. Non secundum: quia jus Dei est perfectio Dei intrinseca, licèt aliquid extrinsecum respiciens. Ergo, à Deo auferri non potest: quia nec aliæ perfectiones similes Dei v.g. omnipotentia providentia &c. auferri à Deo possunt.

Ex quo ulterius, *Colliges*. Cur honor Deo debitus auferri possit? est enim merè extrinsecum bonum Dei, non in ipsomet Deo honorato stans, sed in honorante, honorabilitatemq; Dei quæ est quid intrinsecum Deo, licèt connotativum extrinseci, nemo à Deo auferre potest. Cum autem jus Dei sit potestas intrinseca, inauferibilis erit. Tum quia. Si mihi revelatione non constaret, Deum incarnari posse & mori, deberē dicere illum non posse mori: quia Deum mori, est quid Majestate illius minus, nec habeo rationem demonstrativam, rem ita posse se habere: Ergo, cum revelatione non constet, Deum injuriari propriè, asserendum id non erit, quia etiam injuriari, videtur esse Majestate illius minus, fierique injuriatum, est minorari, & ignobilitari. Tum quia. Si nihil obsit, jus Dei in res creatas debet poni proportionatum suo principio immediato & radici, sicut inductio ostendit in aliis, fundatis in sua radice, urgetq; hæc ratio, quia ea, quæ in se aliquid radicat, solet radicare in bonum suum, adeoque, ad sui proportionem, cum radix ideo ponatur, ut se in perfecto statu contineat: nihil autem perficitur, nisi sibi proportionatis, radix autem juris divini, est vel Aseitas, vel ratio essentiæ perfectissimæ, in ratione essentiæ, quæ ratio trahit secum inamissibilitatem, quam vel ipsa ratio radicis postulat. Si autem radix trahit inamissibilitatem, trahet & dominium Dei, accomodans se suæ radici.

Addo. Habet quidem Deus jus, ut exigat ne peccetur, sed non jus quod amittere potest, & si in creatis esset etiam jus inamissibile, non esset etiam per injuriam læsibile. Unde, quando aliquis redimit apud prædonem vitam, offertque divitias non invitus, si insuper haberet potestatem expeditam utendi illis sui divitiis, non dando illas si vellet, & si jus in divitias, inamissibile haberet, non injuriaretur verè. Ergo, nec Deus injuriabitur verè. Tum quia. Si injuriaretur Deus, maximè injuriaretur affectu quo vellet creatura injuriare Deum: maxima enim est injuria, volitio expressa injuriæ. Sed etiam tunc non injuriaretur Deus, quia ex præciso affectu injuriæ Dei, non sequitur injuriari Deum. Quod universaliter in hoc resolvitur: quia si affectui desit aliquid, ne intra speciem, quam affectat, ponatur, non erit affectus illius speciei: sic, si affectet creatura amare Deum theandricè, non amabit hoc ipso, quia deerit principium ponens actiones in specie theandricarum, nempe persona increata, idque non solum contingit in actionibus bonis, quæ debent, sicut perfectæ, esse ex integra causa; sed etiam in actionibus peccaminosis. Unde, si quis velit peccare omni peccato possibili, non peccabit omni peccato possibili: quia deest repræsentatio explicita illarum specierum peccati, fundans rationes voliti, deest autem etiam in præsenti, cùm habetur voluntas juris divini auferendi, deest, inquam, auferibilitas juris.

DIFFICULTAS III.

Solutio Objectionum Communiorum.

OBJICIT I. Lugo de Incarnatione d.3.n.55. Habet Deus supremum dominium, ex quo oritur in illo jus prælationis circa omnia nostra opera, quibus, si uti velimus contra Dei jus, committimus injuriam, sicut si servus exigente Domino ejus operam, nolit illam reddere.

RESPONDETUR. Jus non stare in prælatione, posito quòd stet; quia non esset jus prælationis auferibile à Deo, non esset jus subjectum injuriæ: haberet enim se ita post injuriam, utpote inauferibile, sicut se habuit ante injuriam, ante autem injuriam, non erat injuria. Alia est ratio servi, quia aufert invito Domino jus in re, quod ipsum in Domino creato est auferibile, nec conjungitur in creatura potestati expeditæ utendi re, prout voluerit.

Instat 1. Idem. Deo habente perfectissimum dominium, jus illud Dei potest à nobis lædi exigente v. g. Deo, ex dominio proprietatis: ut cum tali auxilio eliciamus actum amoris, quem non elicimus: tunc enim verè impedimus Deum ab illo actu, cum illo auxilio obtinendo, ad quem actum non solum secundùm se, sed etiam per tale auxilium, habet Deus jus, ratione supremi dominii.

Respondetur. Quando confertur auxilium, nonnisi sufficiens v. g. ad amorem, habet Deus jus ad posse actu operationis, & hoc jus illius non violatur, nec aufertur: nulla enim negatione operationis aufertur posse actu operationis, inclusum in auxilio sufficienti, sed nego ita Deum exigere, ut habeat tunc jus ad actu operationis: neque enim aliter illud jus procedit, quâm dictet prudentia divina, quæ non dictat fore cum auxilio sufficienti actualem operationem. Et cum ad ipsam suppositionem negationis consensus, fit, etiam voluntas Dei requisita suo modo, fit, ut, ponendo auxilium nonnisi sufficiens vi illius, non habeat jus Deus ad esse actu operationis, quamvis cum hoc stet, ut nonnisi culpa creaturæ accidat, cum tali auxilio negatio operationis. Directè autem dici potest, quod tunc impediamus Deum hoc sensu, quia non ponimus actum, qui esset objectum actualis Dominii divini, sed non impedimus auferendo Deo expeditam potestatem illum actum habendi, si vellet; hoc autem requiritur ad injuriam, quia hoc formalisat læsionem juris, formalisando læsionem potestatis. Mera autem non positio ejus, in quod se extenderet dominium Dei, non formalisat injuriam: neque enim injuriatur per hoc Deus, quod aliàs ego possem facere, & non facio.

Instat 2. Per auxilium sufficiens, non potest Deus obtinere actûs dominium, & hoc ut sit sufficiens, est ex nobis.

Respondetur. Per auxilium sufficiens potest Deus obtinere dominium actûs; sed non obtinet actu dominium, nec illi dictat prudentia, quod sit actu obtenturus, consequenter, non lædetur tunc, ulla potestas Dei.

Deinde ut hoc auxilium sit nonnisi sufficiens selectivè, non est hoc ex nobis: hinc quia potest seligere Deus aliud auxilium, manet in Deo expedita potestas; quodque non selegerit, cum sit suppositio consequens, non aufert à Deo potestatem, licèt ut auxilium sit nonnisi sufficiens, hoc sensu: quia ex nobis est subtractio consensus, licèt, inquam, hoc sensu ex nobis sit, quòd sit nonnisi sufficiens.

Instat 3. Hoc ipso, quia hoc auxilio in his circumstantiis non potest Deus capessere dominium actus, hoc ipso, inquam, injuriatur Deus, licèt non maneat injuriatus, quia alio auxilio potest id acquirere.

Respondebis. Non esse injuriatum Deum: quia ipse selegit tale auxilium, & hæc ipsa selectio, non aufert ab illo potestatem seligendi aliud auxilium, quod ad salvandam potestatem expeditam sufficit, sicut sufficit, sive manu dextra, sive sinistra possis recipere tuum, si velis.

Objicit 2. Ripalda. Deus habet jus strictum dominii in obsequia creaturæ, exigendo illa dominio proprietatis. Ergo, homo ea exhibens potest exercere justitiam strictam, & ea negans, injustitiam.

Respondetur. Negando Antecedens.

Instat 1. Materia capax terminandi arbitrium Dei, quâ dominus est, est materia capax justitiæ & injustitiæ. At obsequia creaturæ, sunt materia capax terminandi arbitrium Dei, quâ Dominus est.

Respondetur. Negando Min. Obsequia autem si exigantur titulo dominii auferibilis, vel acquisibilis spectant ad justitiam strictam. Ad justitiam autem latiori modo sumptam, spectabunt, si exigantur à dominio inacquisibili & inauferibili: si enim alicui non auferatur dominium, qui injuriatur in dominio? consequenter honestas contenta in illis obsequiis, spectabit ad justitiam latiori modo sumptam.

Instat 2. Materia capax contractus & pacti, est materia capax justitiæ strictæ, obsequia autem creaturæ, sunt materia capax pacti.

Respondetur. Materia capax pacti, cui si non satisfiat, auferetur dominium & potestas expedita, est materia capax justitiæ, secus si non auferatur.

Instat 3. Justi obsequia re ipsa offerunt Deo, tanquam Domino habenti jus proprietatis, ex motivo satisfaciendi tali juri.

Respondetur. Justi rudiores de isto jure nesciunt, ii qui nostram sententiam tuentur docti, non offerunt hac mente obsequia: quod sit dominus, habens dominium acquisibile, quod tamen requiritur ad justitiam.

Instat 4. Homo tenetur ex justitia cavere peccata contra naturalem legem, habetque jus Deus ut homo caveat ea peccata; nec cedere potest hoc jure, nec facere, ut in peccatis ratio injuriæ tollatur.

Respondetur. Præcisa formalitas legis, respicit obedientiam, hinc violatio naturalis legis erit inobedientia, non injustitia; & licèt Deus non possit cedere jure suo, ne peccatum, fit illius injuria latiori modo sumpta, non tamen illud jus salvabit, rationem injuriæ strictæ.

Instat 5. De facto existit stricta justitia hominis erga Deum, homine ex pacto exhibente obsequia, ut Deus tribuat gratiam & gloriam.

Respondetur. Non intervenire tunc justitiam strictam, idque ex dictis, licèt interveniat justitia latiori modo sumpta, quam aliàs explicuimus.

OBJICIT 3. Suar. de Pœnitentia d.2.num.6. Scriptura frequenter vocat peccatum, injuriam Dei, unde & exigit satisfactionem non solùm ex charitate, sed etiam ex justitia; scriptura autem debet accipi simpliciter &c. Et si subditus Principi tributum & honorem debet ex justitia, debebit & creatura Deo.

RESPONDETUR. Nec appellatur à scriptura peccatum injuria rigorosa, nec ex justitia rigorosa exigitur satisfactio; ne autem simpliciter accipiantur verba scripturæ, obsunt rationes supra allatæ. Subditus ex justitia debet tributum Principi: qui aufert illi potestatem expeditam tributi, non est autem hoc per ordinem ad Deum.

INSTABIS ex eodem. In omni peccato utitur homo re aliena invito Domino: utitur enim suis actionibus, contra arbitrium Dei.

RESPONDETUR. Utitur creatura suis actionibus peccaminosis invito Deo hoc est displicente, sed non invito hoc est carente expedita potestate, ne fiat illa actio.

OBJICIT 4. Tota hæc Doctrina supponit hoc principium: Ex eo Deum injuriari non posse; quia si velit habet expeditam potestatem utendi jure suo, utpote inauferibili, hoc autem principium non convincit. Nam imprimis, sicut alias perfectiones repetibiles in creaturis, non est necesse ponere in Deo cum imperfectionibus, ita nec jus cum imperfectione amissibilitatis.

Deinde, ostenditur Deum carere interdum expedita potestate: vult enim non esse peccatum, habet potestatem ne sit peccatum, sed ut sit homo sanctus, hanc potestatem non habet expeditam, casu quo de facto non sit sanctus.

RESPONDETUR. Concedo perfectiones Deo & creaturis communes, non debere in Deo poni, cum imperfectionibus; & si in ipso conceptu alicujus perfectionis involvatur etiam imperfectio, tunc jam illa perfectio in Deo poni non poterit; poneretur enim sine suo conceptu. Jam autem jus, ut ponatur in Deo, & quidem cui per injuriam contraveniri potest, deberet poni jus amissibile simpliciter, aut jus impedibile, ut habeat Deus expeditam potestatem, si velit. Si enim manet illud tale jus post injuriam, sicut fuit ante injuriam, utpote inamissibile, nulla erit contra jus illud injuria. Negatur ulterius, impediri aliquando in Deo potestatem expeditam, si illa uti velit Deus; quia si velit non esse peccatum, habet expeditam potestatem, ut non sit, & ut sit homo sanctus; tuncque cum actu non extendit dominium suum in Sanctitatem actualem, cujus carentia supponitur, habet adhuc expeditam potestatem, si velit, ad ponendam illam sanctitatem, & ad extendendum suum dominium actuale, in eandem, si velit.

INSTAT 1. Vel exigente Deo aliquid à creatura, facit illi Deus injuriam; vel non facit? si non facit. Ergo, habet jus; si facit. Ergo Deus non est, utpote injurius.

RESPONDETUR. Hoc sensu negativo habet jus Deus; quia nemini facit injuriam, sed non hoc sensu, quasi jus habeat, per injuriam auferibile.

INSTAT 2. Ad jus justitiale non requiritur ejus auferibilitas.

RESPONDETUR. Requiri implicitè. Si enim sit jus inauferibile, non erit per injuriam læsibile, ex dictis.

INSTAT 3. Auferibilitas est, in jure imperfectio.

RESPONDETUR. Esse imperfectionem, sed necessariò innexam juri: sicut castitati innectitur refrenatio motuum sensibilium.

OBJICITUR 5. Arist. 8. Eth. docet, inter eas personas reperiri justum, inter quas reperitur amicitia. Jam autem inter Deum & hominem, de fide est, dari amicitiam.

RESPONDETUR. Sufficere ad mentem Arist. ut inter Deum & creaturam intercedat justitia, non rigorosa; cum nec amicitia, quæ debet esse inter pares, eaq; Aristotelica, inibi reperiatur, licèt reperatur amicitia Theologicè.

Argumenta ex Recentioribus.

OBJICIT 1. quidam. Non potest quidem jus Dei à nobis lædi in omnibus circumstantiis constitutis invito Deo, sufficit tamen quòd lædatur invito Deo in aliquibus circumstantiis: licèt enim, si Deus velit, possit elicere omnino cum præjudicio nostræ libertatis consensum à nobis, vel si nolit concurrere ad actus peccaminosos, non possemus violare jus Dei: quia tamen in statu libertatis, determinamus nos, ad non servandum jus Dei, peccamus contra jus Dei: nam in hoc, & pro hoc statu, habet Deus jus exigendi actiones nostras à nobis, titulo dominii.

RESPONDETUR. Negando lædi tunc justitialiter jus Dei, cum salva etiam libertate nostra, habeat expeditam potestatem eliciendi à nobis consensus. Et quamvis ex suppositione v. g. odii, non possimus non elicere odium: quia tamen suppositio illa est talis, quæ accidit, ita, ut haberet Deus potestatem expeditam impediendi, illam suppositionem, si vellet; fit, ut pullulatio illius suppositionis, non auferat Deo potestatem, adeoque & dominium, quod per potestatem definitur.

INSTAT 1. Idem. Ad hoc ut aliquis censeatur invitus, non requiritur, ut impediat, si possit, sed ut prohibeat, & id esse contra suam voluntatem declaret, & ita, si aliquem, de quo est probabile, quòd furetur, permittat Prætor versari in civitate: si tamen præcipiat illi, ne furetur, non eo ipsò vult ut furetur; ita etiam in præsenti, Deus, prohibendo peccatum, non utitur

quidem vi despotica, utitur tamen politica, prohibendo ne fiat, adeoque sufficienter ad injuriam.

Respondetur. Concedo ad hoc, ut aliquis dicatur invitus, sufficere ut prohibeat, sed ita, ut tunc nonnisi censeatur, contraventio illi prohibitioni, injuria, quando aufert ipsam expeditam potestatem, utendi illo jure; hanc autem nego unquam auferri à Deo. Instantia de prætore non tenet: quia adhuc jus illius est auferibile, de factoque aufertur, qui si & retineret jus ad actionem, & si vellet, expeditè posset habere jus in ipsamet actione, certè tunc non injuriaretur.

Instat 2. Idem. Si creatura non injuriaret propriè Deum, temerè & irrationabiliter peccator doleret ex motivo justitiæ, maximè ex eo motivo, quòd Dei honorem violaverit, quod est motivum justitiæ: sicut dolens Paulus, quod honorem Joannis violaverit, procul dubio id facit ex motivo justitiæ propriè dictæ.

Respondetur. Non est tam obvium, ut homo doleat de peccatis ex motivo justitiæ, quo si aliquis movetur, non movetur temerè: quia adhuc inter Deum & creaturam datur justitia non rigorosa, probabileque faciunt oppositi, quòd detur rigorosa: consequenter nihil temerè fiet. Rursùs, rigorosè loquendo, negatur quòd dolere propter honorem violatum, sit motivum rigorosæ justitiæ, sed contra virtutem debitæ observantiæ, sub qua continetur honor superiorum, dignitasque, est id, cui opponitur formalitas offensæ, jus autem est, cui opponitur formalitas injuriæ. Sed concesso etiam quòd istud motivum sit strictè justitiale, id tum temporis verum est, quando impeditur expedita potestas habendi honorem, si velit, quæ nunquam à Deo aufertur.

Instat 3. Idem. Peccata omnia sunt contra honorem Dei. Ergo, contra justitiam. Antecedens probatur. Quia aliàs peccata in Deum essent vel paria, vel inferioris ordinis, quàm offensæ humanæ: solo enim honore læso attolluntur, hinc offensa Regis præcisè ob aureum furto ablatum, non excedit offensam Pauli, aureo minorati.

Respondetur. Omnia mortalia taxari dignitate divina, non sunt tamen contra justitiam: quia non aufertur Deo expedita potestas habendi illum honorem, si velit. Unde etiam peccator utitur suis potentiis Deo invito hoc est displicente sibi, sed non invito quasi amittente expeditam potestatem. Jam autem præcisa displicentia, non est injuria.

Objicit 2. Perez in materia de Incarn. Peccatum est contra dignitatem Dei, & continet divinæ dignitatis indignam tractationem. At omnis indigna personæ dignæ tractatio, est injuriosa ipsi: officium enim justitiæ distributivæ est, vetare indignam personarum dignarum tractationem, & unicuique dare id, quod ipsi debetur, secundùm dignitatem ipsius.

Respondetur. Præcisus titulus inhonorationis, est quidem reductivè injuria, sed non rigorosè: certè enim dishonoratio, & injuria, definitionibus differunt: nam dishonoratio est oppositio excellentiæ, & injuria, est oppositio juri. Unde etiam & pietas in Parentes, quæ trahit secum honorationem eorundem, non est rigorosè, sed reductivè justitia. Negatur item quamcunque subtractionem honoris, etiam ab inferiori, esse contra justitiam distributivam, sed contra debitam observantiam, tumque est contra justitiam, quando digno ex bonis communibus negatur id, quo dignus est, idque à distribuente proprio vel alieno nomine, semper tamen, cum titulo alicujus prælationis. Directè autem ad objectionem dici potest, quòd illa personæ dignæ tractatio sit injuriosa, quæ aufert expeditam potestatem utendi honore si velit.

Objicit 3. Idem. In creatis, violatio legis Principis humani, potest non esse interdum injuriosa: quia potest aliquid exigere non propter tuendam dignitatem propriam, sed propter v.g. tuendam dignitatem subditorum. Jam autem Deus non potest, facere legem, quin ipse Deus sit finis, cui obligatio potissimum servit. Ergo omnis violatio talis legis erit Deo injuriosa.

Respondetur. Etiam concesso, quòd Deus propter tuendam suam dignitatem principaliter leges ferat, adhuc violatio talis legis non erit strictè injuriosa Deo. Imprimis, quia transgressio legis potius est inobedientia, cum inobedientia per hanc transgressionem concipiatur. Deinde, quia non aufert Deo expeditam potestatem.

Objicit 4. Quilibet Legislator per suam legem acquirit aliquod jus justitiale, vel ad rem præceptam, vel saltem ad promulgationem legis, & exercitium suæ jurisdictionis expeditum, ad puniendam violationem legis. Ergo, cum omne peccatum sit contra legem Dei, per illam legem debebit acquirere Deus jus aliquod justitiale, cum hac differentia, quod Legislator creatus, possit non desiderare ipsam rem præceptam fieri, propter v. g. emolumentum mulctæ pecuniariæ, à se irrogandæ; secus Deus.

Respondetur. Dum detur peccatum Philosophicum, non omne erit contra legem Dei formaliter, sed quidquid sit de hoc, posita lege, acquirit quidem Deus jus non rigorosè justitiale, acquiritque potius ratione connotati, ita ut hìc ponenda sit doctrina circa acquisitionem, quæ ponitur circa actus Dei liberos, licèt verum sit, Deum, dum fert legem, velle semper fieri rem præceptam.

Instat Idem. Quando Legislator creatus ponit legem criminis læsæ majestatis, interponit tunc dignitatem suam, ut offendendam, irrogaturque tunc Principi violatione legis injuria.

juriari. Jam autem vetans Deus peccata: interponit suam dignitatem.

RESPONDETUR. Interponit quidem Deus tunc suam dignitatem, sed ita, ut oppositio illi facta, non auferat expeditam potestatem, si vellet servandæ suæ dignitatis, quod non habetur in creatis.

OBJICITUR 5. Vera est inhonoratio Dei, quantumvis Deus retineat expeditum jus suæ excellentiæ. Ergo etiam vera erit injuria, etiamsi Deus retineat expeditam potestatem: &c.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu Antecedentis, nihil desideratur, ut tunc sit inhonoratio, quæ definitivè est, actualis oppositio excellentiæ. Jam autem, si retineatur expedita potestas utendi, non habetur formalisativum injuriæ: quia injuria formalisatur per derogationem juri, non est autem derogatio juri, si habeatur expedita potestas, cum jus ipsum, illam potestatem necessariò importet. Rursùs, datur principium, ostendens bonum hoc extrinsecum Dei, quod est honor, posse auferri titulo ipsius extrinseci. Jam autem è contra, datur principium, ostendens jus, & potestatem illam, auferri non posse.

QUÆSTIO III.

De Aliis Subjectis justitiæ.

PRÆMITTO 1. *Ut perstringatur tota doctrina, de aliis subjectis justitiæ, assumendum est, unum principium Aristotelis & aliud S. Thomæ ut his majoribus præjactis, facile supponantur minores.*

Ponit tale principium Aristoteles 5. Eth. 16. *Nullius erga suâ simpliciter injustitia est, possessio autem, & liberi, quoad tantuli fuerint, & non separati, quasi quædam uniuscujusque sunt, at sese lædere eligit nemo, unde nullius erga se injuria est.* Sensus est. Nemo sibi ipsi justus, nemo sibi ipsi injustus, ita ut quod ipsum est, vel quasi ipsum, jam non sit contra illud simpliciter injuria, nec erga illud justum, illiusmet ipsius.

Aliud est principium S. Thomæ hic q. 57. a. 4. in Corpore. *Ius sive injustum dicitur per commensurationem ad alterum. Alterum autem potest dupliciter sumi, uno modo, quod simpliciter est alterum, sicut quod omnino est distinctum, sicut apparet in duobus hominibus, quorum unus non est sub altero, sed ambo sunt sub uno Principe v.g. Civitatis & inter tales secundum Philosoph. 5. Eth. c. 6. est simpliciter justum. Alio modo dicitur aliquid alterum non simpliciter, sed quasi aliquid ejus existens; Et hoc modo in rebus humanis, filius est aliquid Patris: quodammodo est pars ejus ut dicitur 8. Eth. c. 12.* Hæc principia coincidunt. Aristotelicum tamen, significat rationem priorem; quia magis absolutam: ratio enim sui ipsius, quâ talis, absoluta est, usurpaturque ab Arist. ratio autem, esse alterum, est ratio respectiva aliùs à se.

PRÆMITTO 2. *Hoc, quod est quasi alterum, duo importat, & alteritatem, quandam, & non alteritatem, licèt aliunde desumibilem, ne contradictorium pullulet.* Et ita potest dici alteritas in ratione distinctæ realiter naturæ, & non alteritas ratione alicujus conjunctionis physico-moralis, vel merè moralis.

Tres autem fermè sunt classes istius, quasi alteritatis.

PRÆMITTO 3. *Quæ sit prima classis, quasi alteritatis.* Prima classis est Nascentia qui enim nascitur, hoc ipso, quia nascitur, distinctus est realiter, cum tamen sit decisa substantia generantis, accedatque moralitas investiens utrumque in bona utriusque non est alteritas simpliciter. Expressit hanc quasi alteritatem Arist. 8. Eth. c. 12. *Parentes enim*, inquit, *amant liberos quasi ex illis quidpiam sint.* In quo ipso termino exprimit alteritatem quandam. Cùm enim nihil ex seipso sit, sicut nec quidquam se ipsum producit, hoc ipso dicunt filii alteritatem. Dicunt etiam quandam non alteritatem, eo quod cum ex illis sint, sunt quasi illi ipsi, quod ibidem inferius his verbis exprimit. *Parentes igitur filios ut seipsos, amant: qui enim ex ipsis oriuntur, sunt quasi alteri ipsi.* Ex quo postea principio, colligit Aristoteles quare magis diligantur à Parentibus filii, quam è converso? & quare specialiter Mater magis diligat filium, præ Patre? *Magis*, inquit, *sciunt Parentes, qui ex se orti sint liberi, quam nati ex illis, se esse genitos*: subditque infra, *atque bene cur matres magis diligant, etiam patet.* Sensus est. Nihil volitum nisi cognitum volitio ergo boni, quæ intercedit inter Patrem & filium, cùm innitatur certiori notitiæ, certius enim sciunt Parentes, quòd hic à se sit genitus, fit, ut certiorem illam notitiam sequatur intensior amor. sed quæ illic ratio amandi? Respondet Arist. *proprium enim ei, à quo oritur quidpiam est, id quod ex ipso oritur, ut dens & capillus, & quodlibet ei, qui id habet, illorum autem nulli id, à quo oritur*, quasi diceret, causa amandi est nascentia: quod enim oritur per nascentiam, est proprium illius, adeoque quasi seipsum amat, amando illum; potius autem sunt filii Patrum, quam Patres filiorum, ex phrasi Aristotelis.

PRÆMITTO 4. *Secundam Classem quasi alteritatis, quæ est conjugatio.* Etiam enim conjuges, habent inter se alteritatem quandam, & non alteritatem. Alteritatem quidem: quia conjugium semper est duorum. Et non alteritatem, ratione communionis jurium. Hanc alteritatem rejicit Aristoteles ibidem in id: quia major est communicatio inter conjuges, quam inter cives & Rempubl. ubi tamen reperitur non alteritas, idque probat duplici titulo, tum majoris necessitatis hujus communionis, tum universalitate. *Viro item*, inquit, *& uxori amicitia esse naturâ videtur: homo enim conjugale magis, quam civile animal est.* Deinde universalitatem colligit: quia id etiam animalibus commune est, quod si major est conjunctio inter conjuges quam cives &

Rempubl. ſi hîc non reperitur perfecta alteritas,nec illic erit, rejicit item non alteritatem,in nexum, quaſi aliquo medio termino ſtantem, ipſis liberis: vinculum autem ipſorum, eſſe filii videntur,unde citius,qui liberis carent, diſſolvi conſueverunt: quippe cum filii commune bonum ambobus ſit, *quod autem*,inquit, *commune eſt nectit*;|Infer,nexus autem in eo,in quo nectit, unitatem non alteritatem importat.

PRÆMITTO 5. *Quæ ſit Tertia Claſſis quaſi alteritatis*, quam appellat Ariſtoteles 1. polit. 2. *dominicam*, ſupple diſciplinam, quæ eſt ſervilitas,& dominatio: nam ſervus & dominus, habent inter ſe alteritatem: quia nemo reſpectu ſui ſervus,nemo Dominus: & non alteritatem; de qua hic adferenda aliqua.

PONIT 1. Ariſt. Varias ſententias 1. Polit. c. 3. de dominatione quid illa ſit? quod quidem per alios,ſit ſcientia. *Porrò* inquit, *videtur ſcientia quædam eſſe dominatio.* Per alios mera violentia:quia contra naturam inſtituta, *aliis autem* inquit, *præter naturam videtur eſſe dominatio: quoniam* inquit, *natura nihil differat,ſed lege duntaxat inductum ſit,ut alii liberi ſint,alii ſervi,quapropter neque juſtum,violentum enim*: Et Ratio eſt: quia quod ſecundùm naturam eſt, illud vel ponit natura,vel principia ejuſdem providet, nullum autem dominatum providit natura, nec principia ejuſdem, quæ enim? licèt providerit excellentias,& ea quæ exceduntur,ſed hæc non inferunt dominatum. Unde ſupremus Angelus, eſt excellentior infimo, non tamen ejus Dominus.

PONIT 2. Unde ſit orta Dominica diſciplina? *ſine neceſſariis impoſſibile eſt vivere,& bene vivere*;ſine autem domeſtica diſciplina nemo poteſt bene vivere; quæ ipſa domeſtica diſciplina requrit ſervum & Dominum; idque duplici ex capite. Imprimis,quia ut antea poſuerat, *domus perficitur ex ſervis & liberis.* Deinde: quia *ut in artibus neceſſarium eſt ſubeſſe propria inſtrumenta,ſi opus modo confici debeat: ſic etiam in re familiari*, quæ ipſa inſtrumenta duplicia ſunt, *quædam in anima, quædam animata, veluti gubernatori, navis, quæ quidem inanimis eſt, qui verò proram regit, animatus.* Additur ulterius, *quod iſtud inſtrumentum ſit ante inſtrumentum.* Ortus autem hujus inſtrumenti ante inſtrumenta, adeoq; ſervilitatis, hic eſt, indigentia ſcil. ad utendum inſtrumentis inanimatis. *Si poſſent*, inquit ille, *inſtrumenta ad juſſum vel nutum Domini opus ſuum conficere,ſi & pectines texerent & plectra cytharam pulſarent, nec architecti ſane miniſtris, nec Domini indigerent ſervis.*

PONIT 3. Quod cum ſit poſſeſſum, & inſtrumentum animatum ſervus, quomodo inquam non habeat comparatè ad Dominum perfectam alteritatem, ſed non niſi quaſi alteritatem, quia *id quod poſſidetur, dicitur quemadmodum pars ad totum: pars enim non ſolum*, inquit, *alterius eſt pars, ſed etiam omnino alterius, ſimiliter & quod poſſidetur.* Senſus eſt; quia ſicut pars à toto, eo quod ſit totius, non dicit alteritatem ſimpliciter; ita, quia poſſeſſum eſt poſſeſſoris in ratione poſſeſſi non dicit alteritatem; qui textus oſtendit quaſi alteritatem in parte communitatis ad communitatem. *His præmiſſis, ſit*

Illatio Aſſertorum.

ASSERO 1. *Inter Angelos & homines poſſe dari juſtitiam perfectam.* Nam ad invicem habent ſibi propria, poſſunt ad invicem velle illa tueri, habent item alteritatem naturarum, & ſuppoſitorum &c. Certè enim Angelus habet jus ad famam, quæ lædi poteſt, diffamando illum apud imperitos, vel Gentiles: illi viciſſim poſſunt nobis, etiam in bonis fortunæ, facere injuriam,frequenterq; mali Angeli faciunt. Quod Aſſertum tenet in ſubſtantia Suar. opuſc. de juſtitia Dei ſect.2.n.8. Conſequenter etiam poteſt inter ipſos Angelos intercedere juſtitia,propter rationem immediatè adlatam. Inſuper defendi poſſunt rationes Suar. contra Vaſq. Tum quia. Etiam inter Angelos, ſaltem in pura natura ſpectatos, poteſt eſſe commutatio. Tum quia; poteſt unus Angelus vim inferre alteri, quæ actio eſt injurioſa; poteſt item unus decipere alium,infamare &c. Tum quia; unus Angelus, reſpectu alterius,eſt capax miſericordiæ. Ergo, & juſtitiæ.

DICES 1. Cum Vaſq. d. 223. n. 9. Non poteſt in Angelis eſſe injuſtitia circa violentiam: quia re vera non poteſt unus alteri vim ullam inferre: aut illam inferret ſolo nutu voluntatis, in quo, nulla eſt injuſtitia.

RESPONDETUR. Poteſt unus Angelus alterum protrudere, qualitate aliqua ſpirituali protruſiva, & tamen poteſt alius habere jus, ne ita trudatur,& quamvis hoc fieret ſolo nutu voluntatis, id non obeſt: quia ſi nos intus alteri detrahentes, facimus alteri verè injuriam, cur in Angelis ſolus nutus voluntatis non poterit eſſe injuriativus? cur item intervenire non poteſt, ut non ſuapte natura, ſed violenter, alterius ſe voluntati ſubdat, præcipuè loquendo de Angelis malis, vel in natura pura ſpectatis.

DICES 2. cum eodem. Deceptio, ex mente S.Th. eſt contra veritatem, adeoque nonniſi contra partem poteſtativam juſtitiæ.

RESPONDETUR. Deceptionem eſſe quidem contra veritatem, ſed ita, ut poſſit etiam eſſe contra juſtitiam rigoroſam: nam ſi judicem habentem jus, hocq; ex jure inquirentem, fallas, item ſi conſtitutus in officio verè judicaturum te promittas,habendoq; pro hoc recompenſationem, fallas, cõmittes in hoc injuriam, præcipuè cum etiam inibi Suar. roboret ſuum argumentum exemplo adjuncto de infamia.

DICES 3. cum eodem. Non apparet quomodo unus Angelus poſſit lædere honorem alterius; vel ſi læderet, eſſet hoc contra obſervantiam, ut vult S.Thomas.

RESPON-

Respondetur. Ipsa infamia est læsio honoris, quæ potest esse contra justitiam rigorosam, quamvis negatio cultus alicujus, sit nonnisi contra virtutem observantiæ. Deinde, quamvis non appareret modus hujus inhonorationis, sufficit, quod ejus repugnantia non ostendatur; sicut nescimus, qua ratione Angelus transeat sine medio, vel materia quomodo redigat se ad punctum, si spolietur quantitate, & tamen hoc docetur.

Ad Argumentum de misericordia. Disparitatem Vasq. dat, quia non est eadem utriusque materia. Sed redit argumentum, quare cum detur materia misericordiæ inter Angelos, non possit dari materia justitiæ? sicut inter nos id, quod erat materia misericordiæ, potest extrahi ad materiam justitiæ.

Assero 2. *Accipiendo filium, secundùm quod filius est; & Patrem, secundùm quod Pater est, non intercedit inter illos justitia rigorosa; secus in quantùm sunt natura, & supposita distincta realiter.*

Ratio. Quia hoc jus, quod habet filius ad bona Patris, sibi subministranda, est fundatum in ipso esse filii, seu esse deciso Patris, hoc autem esse decisum Patris, fundat nonnisi quasi alteritatem: quia hoc ipsum esse est aliquid Patris: aliquid autem Patris, non dicit alteritatem, sed proprium Patris, si non dicit alteritatem, nec dicet justitiam rigorosam.

Secunda etiam pars Asserti, probatur. Quia si inter alios homines intercedit justitia v. g. titulo emptionis, commutationis &c. intercedet etiam inter Patrem & filium; secundùm quod distinguuntur realiter naturis, suppositis.

Dices 1. Ex iis, quæ sibi opposuit Valent. d. 5. q. 1. p. 2. Inter Patrem & Filium est rigorosa amicitia, ut innuit Philosoph. 8. Eth. 7. & 14. & 9. Eth. 1. Ergo & justitia.

Respondetur. Dici imprimis posset, etiam amicitiam illic intercedere, non aliter posse, nisi in quantùm filius & pater, sunt distincti naturis, suppositis &c. Rursùs, quia ex nullo principio destruitur inter illos ratio amicitiæ, cum idem ad seipsum amore amicitiæ ferri possit, habetur autem principium fundans, ne illic intercedat justitia rigorosa; nempe alteritas, quæ illic non est rigorosa, ut dictum; consequenter fundans non rigorosam justitiam. Aliam disparitatem dat cit. Valent. quia actus amicitiæ, cùm sit amor erga alterum, est in alterum, non modo ut distinctum, sed etiam aliquo modo unum; amans enim transit in amatum. Actus autem justitiæ, cùm sit exæquatio unius cum altero, per aliquid æquale, est erga alterum tantummodo distinctum, & non aliquo modo idem: idem enim non propriè sibi exæquatur.

Dices 2. Verè committit injustitiam filius occidens Patrem. Ergo, inter illos, si injustitia est, etiam justitia erit.

Respondetur. Hanc injustitiam poni, in quantùm sunt distincti naturis & personis, nec illa occisio titulo injustitiæ attollitur; sed titulo pietatis, quæ ipsa non est rigorosa justitia; reliqua autem sunt communia cum aliis formalisantibus homicidium.

Dices 3. Inter Christum Dominũ & Patrem æternum propriè fuit justitia, licèt Christus, ratione naturæ divinæ, sit aliquid Patris æterni.

Respondetur. De Antecedenti agitur in materia de Incarnatione. Interim dicitur Christum, in quantùm dicit identitatem naturæ suæ divinæ cum natura Patris, non dixisse alteritatem, adeoque nec intercessisse justitiam inter Patrem æternum, & Christum, secundùm naturam divinam spectatum. Christum autem, in quantùm dicit personam verbi, dixisse quidem alteritatem à persona Patris, distinctionemque realem, quam distinctionem realem dicit Christus à Patre, spectatus etiam secundùm naturam humanam, cur autem non intercesserit illic rigorosa justitia ex dictis colligitur. Si autem ponatur justitia intercessisse inter Christum & Patrem æternum (quod à nobis negatur) ponetur intercessisse inter Christum, secundùm naturam humanam spectatum, & Patrem æternum. Sed Christus, spectatus secundùm naturam humanam, non est aliquid Patris æterni, quod sit impeditivum justitiæ rigorosè in istis principiis.

Dices 4. Ergo, saltem Filii erga Patrem erit justitia rigorosa: quia Pater, non est pars Filii.

Respondetur. Quamvis Pater non sit pars Filii: quia tamen debitum, quod est in filio, & jus, quod est in Patre, fundatur supra aliquid ipsius Patris, ut dictum supra, fit, ut adhuc non interveniat alteritas, sed nonnisi quasi alteritas, adeoque quasi justitia.

Dices 5. Saltem assertum non tenet de filio emancipato. Nam Aristoteles 5. Eth. l. 6. dicit Filius esse aliquid Patris *quoad tantuli*, inquit, *fuerint, & non separati.*

Respondetur. Quasi justitiam intercedere inter filios, etiam emancipatos: quia illi, etiam emancipati, sunt filii, adeoque aliquid Patris. Aristoteles illic non loquitur de filiis sub formalitate filiorum, sed sub formalitate, in quantùm intrant eandem Rempublicam cum Patre, eandem scilicet domum & cohabitationem. Hinc sine voluntate Patris, alibi nec manent; nec manere possunt. Circa bona autem Castrensia, quæ titulo militiæ filius accipit, cum pleno dominio, vel quasi Castrensia, quæ alio quidem titulo acquiruntur, sed cum pleno dominio, indubiè circa talia bona potest cum Parente v. g. filius contrahere, idque justitialiter.

Assero 3. *Accipiendo Dominum: secundùm quod Dominus est, & servum, secundùm quod servus est, non intercedit inter illos rigorosa justitia; secus, secundùm quod distinguuntur naturâ, suppositis.*

Ratio Prioris est. Quia jus illud in servum, quâ servum, non supponit aliquid proprium servi, sed proprium Domini, consequenter erit illic quasi alteritas, cum non detur ab utraque parte proprium.

Ratio Secundi est. Quia servus alio titulo, potest habere aliquid proprium.

Assero 4. *Accipiendo maritum, & conjugem, quâ tales, non intercedit inter illos, rigorosa justitia, secus in quantum naturis distinguuntur, &c.*

Ratio proportionatè formanda: quia nullius erga seipsum, est justitia. Ergo, quasi erga seipsum non potest esse justitia, sed quasi justitia. Jam autem obmutuam traditionem corporum, uxor est aliquid mariti, maritus uxoris. Aliis tamen supra dictis titulis potest illic fundari justitia.

Assero 5. *Inter istas personas, de quibus immediatè actum, non intercedit jus aliquod, quod debeat dici imperfectum, sed tamen proprium.* Ut intelligatur Assertum. Aliud est dicere, intercedit illic imperfecta justitia, sed propria; & aliud, intercedit nonnisi impropria. Sicut accidens, est ens propriè, licèt imperfectè, & alia est quæstio; An accidens sit propriè ens, an imperfectè? Porrò Ratio Asserti est. Quia quando est aliquid imperfectè tale, licèt propriè, debet illi convenire tota definitio, & omnia essentialiter requisita illius generis; ut Inductio ostendit, certè enim accidenti convenit tota definitio entis, talpæ tota definitio animalis, desumeturque inæqualitas non ratione inæqualitatis in ipsa ratione generica, sed ratione alicujus adjunctæ differentiæ specificativæ. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur. Quia si non conveniret illi definitio illius entis, & esset propriè illud ens, ut supponitur, & non esset: quia nihil est magis proprium, quam ipsa definitio: est enim ipsum, *quod quid rei*: si enim in ipso *quod quid*, est diversitas, quomodo propriè illud *quod quid erit*? Jam autem requisita essentialiter alteritas ad rigorosam justitiam, non reperitur in subjectis, de quibus actum, adeoque nec propria justitia.

DISPUTATIO IV.

De Speciebus Justitiæ.

Aristoteles, cum Libro 5. Eth. c. 1. tractasset de justitia à justitia descendendo ad species justitiæ, primum agere incepit de justitia particulari, cujus methodum sequendo, *sit*

QUÆSTIO I.

De Iustitia Particulari, & Generali.

Quid veniat nomine harum virtutum, dixi superius, ubi etiam tractatum est, quod hæ duæ virtutes, sint virtutes speciales, sub nomine generalis virtutis, intelligendo etiam legalem, quæ verbo discernitur à generali: Leges enim non feruntur nisi ob communionem vitæ. Communio vitæ plures requirit. Justitia etiam legalis plurium bonum est, respicitque bonum commune, sicut & generalis, seu ut loquitur Palao d. unica. p. 8. q. 1. vocatur Legalis; quia legibus bonum commune præscribentibus, est conformis. Manent tamen alia circa hanc materiam disputanda.

DIFFICULTAS I.

An Iustitia Legalis sit rigorosè Iustitia?

Sensus est: An justitia, quæ intercedit inter communitatem & partem communitatis, sit rigorosa?

Dicendum est. *Iustitiam legalem, non esse rigorosam justitiam.* Ita Valentia & Lugo, contra Salon. Bann. Arag. & post illos, contra Dicast.

Probatur 1. Rigorosa justitia debet habere alteritatem rigorosam. Sed inter communitatem, cujus bono attenditur, & illius privatum, qui illi bono attendit, non intercedit rigorosa alteritas. Ergo, nec justitia. Major probatur, quia Ly rigorosa, est terminus modificans ipsummet objectum, quod est justitia. Ergo, modificare debet & illa, quæ dicit objectum, aliàs non objecti esset modificativus ille terminus, sed alicujus alterius. Jam autem justitia, cum sit virtus ad alterum; requirit alteritatem; consequenter, rigorosa justitia rigorosam alteritatem.

Deinde nullius est ad seipsum rigorosa justitia. Ergo, etiam & ubi non est alteritas rigorosa, non erit rigorosa justitia. Minor principalis, Probatur. Communitas & privatus secundùm quod ille bonum commune tenetur providere, comparantur inter se, sicut totum & pars, ut ostendit suppositio quæstionis. Sed totius à parte, non est rigorosa alteritas: quia non est alteri-

tas à seipso, quod seipsum, includitur in toto. Rursùs impossibile est esse alteritatem rigorosam, nisi adsit distinctio rigorosa, nam distinctio est genus ad hanc speciem, quæ est distinctionis per alteritatem rigorosam. Sed inter communitatem, & inter privatum, secundùm quod est pars illius, teneturq; providere bono communi, non est distinctio, sed identitas. Ergo.

Denique duplex potest esse comparatio inter privatum & communitatem. Imprimis ut de se esse illi partem illius communitatis, sit circumstantia hîc & nunc materialiter nonnisi se habens, ut v. g. cum aliquis contrahit cum communitate de bonis, fructibusque illius, ex quibus vult ditare suum filium, in distincta communitate viventem. Potest item comparari ad communitatem, qua pars illius formaliter est, ita, ut sit comparatio bonorum ad invicem. Hæ comparationes sunt distinctæ: nam in priori habet se privatus ita, ac is, qui nullo modo est in communitate: in posteriori autem non se ita habet, non habere autem se, ut tanquam aliquid communitatis, & habere se, ut tanquam aliquid communitatis, sunt distincta, quæ duæ comparationes distinctæ, non essent, nisi ponatur in secunda comparatione imperfecta alteritas, & distinctio privati à communitate.

Probatur 2. à Pari. Non est rigorosa justitia inter Patrem & Filium, quâ tales. Dominum & servum, uxorem & maritum &c. Ergo, neque inter privatum & communitatem.

Probatur 3. Si justitia Legalis est justitia rigorosa, quæro, vel includitur privatus in illa communitate? vel non includitur? si non includitur? non stas in statu quæstionis: quia hic quæritur de communitate, non quomodocunque sumpta, sed prout complectente privatum. Si autem includitur. Ergo, non est privatus perfectè & rigorosè alter à communitate. Quod ipsum sic probatur, quia esse alterum perfectè, est quædam denominatio positiva, licèt fundans consequentes negationes: neque enim me esse alterum à Petro, dicit primo negationem Petri, sed primo dicit aliquid positivum meæ entitatis, ad quod consequitur, dicta negatio. Jam autem privatus, prout illum includit communitas, qui est v. g. Petrus, non est unde habeat denominationem positivam alterius, & è converso: quia hæc denominatio positiva alterius à communitate, quod est v. g. Petrus, debet esse exclusiva negationis Petri: Petrus enim non includit, sed excludit negationem sui, omniaque positiva excludunt negationem sui: quia hoc ipso negativa non positiva essent. Et si non excluderent negationem illius positivi, tunc quæro: Communitas illa, prout includens Petrum, vel dicit exclusionem negationis Petri, vel non dicit? si non dicit. Ergo, nec dicit Petrum, qui necessariò excludit negationem sui. Si autem communitas, prout includens Petrum, dicit exclusionem negationis Petri. Ergo, non dicit sic sumpta alteritatem à Petro: quia alteritas à Petro, dicit negationem Petri, consequenter, alteritas à Petro dicet inclusionem negationis Petri, non exclusionem negationis Petri.

Tota hæc ratio hoc præsupponit, quod unumquodque ens positivum excludat negationem sui, includat negationem aliorum, per hocque in ratione alterius constituitur: quia includit negationem aliorum, præter se.

Quod ipsum hac methodo proponitur. Constet communitas decem personis, quarum decima sit privatus Petrus, hic Petrus; si comparetur ad primum communitatis, habet denominationem positivam alterius, & simul dicit prædicatum negationis illius primi, & sic de reliquis. Si comparetur ad ultimum, qui est ille ipse, non erit distinctus à se, nec habebit denominationem positivam alterius; nec includet negationem sui, sed excludet; & tamen negatio ejus, cui aliquid opponitur, fundat rationem alterius.

Respondebis. Posse etiam hic intervenire æquivalentem alteritatem: posset enim dicere privatus, quamvis non forem pars communitatis, satisfacerem tamen.

Contra. Tum quia. Æquivalens alteritas non denominat justum. Tum quia. Conditionata illa posita, si non essem pars communitatis, satisfacerem tamen, conditionata inquam, illa facit, ne actus ille sit justitiæ legalis; quia facit ne moveatur bono communi: cum tamen legalis justitia moveri debeat hoc bono communi: æquivalens autem alteritas non facit, dum aliquis sibi solvit, ne verè solvat, & ne utatur motivo justitiæ. Tum quia. Auctores in oppositum, nihil agunt de æquivalenti alteritate, sed adstruunt alteritatem formalem partis adhærentis, de quo infra.

DIFFICULTAS II.

Argumenta Oppositorum.

Objicit 1. Dicastil. Justitia distributiva est quasi correlativa justitiæ legalis. Sed illa est justitia simpliciter. Ergo, & hæc.

Respondetur. Non satis liquet, quomodo justitia Legalis sit correlativa justitiæ distributivæ: si enim nomine correlativi hîc accipiatur membrum oppositum, sic distributivæ opponitur potius justitia commutativa, nec quidquam vetat, ut in quibusdam hæc membra conveniant, in quibusdam differant. Si autem nomine correlativi veniat aliquid conjunctum, cum justitia distributiva, id quidem verum est, sed inde nihil sequitur: nam potest aliquid esse conjunctum cum altero, non tamen participare eandem rationem cum illo. Sic dispositiones

omnes sunt conjunctæ cum substantia corporea vivente, neque tamen sunt substantia corporea vivens: opponiturque homini vero, homo pictus, continetur que sub nomine homo, & tamen homo pictus, non est rigorosè homo. Deinde an justitia distributiva sit rigorosa justitia, de hoc dicetur infra.

Objicit 2. In Legali reperiuntur conditiones justi simpliciter: quia reperitur debitum, æqualitas ex præscripto legis, denique alteritas, simpliciter sufficiens. Quod probatur facile, habent enim Cives singuli, jus & dominium distinctum, à tota communitate. Et sanè Civis quicunque, non est pars totius communitatis, ita naturalis, & inevitabilis, atque filius, est pars Patris: est enim Civis spontanea & libera pars, quæ suo arbitratu, potest se ab ea communitate separare.

Respondetur. Negando, ob rationes allatas, haberi illic sufficientem alteritatem: consequenter, nec haberi æqualitatem rigorosam, quæ etiam trahit secum alteritatem. Negatur item, cives singulos prout inclusos in communitate, sicque formaliter acceptos, habere jus & dominium distinctum à tota communitate: Licèt prout non inclusi vel inclusione materialiter nonnisi se habente, dicant jus distinctum. Quod autem sit libera pars communitatis civis, non obstat: Nam nemo necessariò commutat, sed nonnisi ex suppositione voluntatis, quâ posita, verè contrahitur: ita nemo quidem sine suppositione suæ, vel majorum communitatis, evadit pars communitatis, illa tamen supposita, verè est pars illius, pars, inquam, & physica & moralis; physica quidem, ad eum modum, quo uniuscujusq; ternarii pars physica est unitas, est item pars moralis, ratione unionis moralis inibi intercedentis, liberè item homo facit acervum trium lapidum, & tamen ex suppositione illa libera, non est alteritas adæquata inter unum inclusum lapidem, & tres illos. Rursùs licèt nemo proximè nascatur civis: liberè enim accedimus ad communionem vitæ, remotè tamen nascimur cives, ratione indigentiæ communionis vitæ. Denique dantur eventus, in quibus civis non potest se sine injuria subtrahere à communitate, ut si sit unicè necessarius ad defensionem Patriæ, tempore belli.

Objicit 3. Idem. Quamvis civis nihil planè emolumenti, sed potiùs multum damni ex Legalis debiti solutione percepturus sit, nihilominus eo debito sæpe obligatur; hinc satis colligitur, eum per justitiam Legalem non ordinari ad Rempubl. ut partem intrinsecè constituentem illud ipsum totum, sed ut partem, solùm adhærentem toti residuo. Sicut manus dicitur pars residui totius, respectu corporis, ac proinde sicut manus dicitur pars respectu totius residui corporis, omninò est alterum quid; ita & civis respectu totius residuæ communitatis.

Respondetur. Quando civis solvit debitum communitati, titulo boni communis, habetque detrimentum, habet illud quâ simpliciter privatus est, sed non quà est pars communitatis. Unde, quando illa ipsa pecunia extenditur in bonum commune v. g. in defensionem patriæ, non habet per hoc detrimentum privatus, sed participat ex illa defensione, moriensq; pro patria, lucrum habet: quia vita sua defendit eos, quorum pars est, acquiritque & sibi & communitati bonum gloriæ, & famæ, securitatisque suorum &c.

Illud quod adfertur de parte solum adhærente, non convincit. Tum quia. Non est major ratio, quare pars adhærens; ingrediens tamen illam communitatem, dicat alteritatem, & non dicat pars constituens. Unde jam sic arguitur. Tam pars constituens, quàm pars adhærens, vel ingreditur, completque illam communitatem, vel non ingreditur, nec complet? si nec ingreditur, nec complet. Ergo, tunc non intercedet justitia Legalis: quia non intercedet bonum commune; quod commune, non est, nisi ingredienti, illam communitatem. Si autem pars adhærens ingreditur, & complet illam communitatem, Ergo, non est major ratio, cur pars constituens non dicat alteritatem rigorosam à toto constituto, dicat adhærens; cum ex eo constituens pars talem alteritatem non dicat, quia ingreditur talem communitatem, quod commune debet esse etiam parti adhærenti. Tum quia, ternarii tertia unitas, non est pars adhærens, sed constituens ternarium. Ergo, & decimus v. g. civis non est pars adhærens communitatis decade illa stantis, sed pars constituens. Tum quia, Vel dantur aliquæ partes communitatis adhærentes, aliæ constituentes, vel omnes sunt adhærentes, si omnes sunt adhærentes, ostende quid illas statuat in genere & formalitate præcisa adhærentium? item si omnes sunt adhærentes, ergo, non sunt adhærentes: cui enim adhærent? cum nihil sit quod illud totum constitueret, cui dicerentur illæ partes adhærere. Si autem aliquæ partes sunt constituentes, da rationem quare v.g. novem reliqui sint partes constituentes, & non ille decimus? Tum quia. Nego manum esse partem adhærentem corpori, cum sit pars constituens integraliter corpus. Tum quia. Si manus comparetur ad corpus simpliciter, sic sumpta non habet perfectam alteritatem, seu quoad omnia: quia in illo corpore, continetur etiam manus, quæ à se ipsa, non habet alteritatem simpliciter, si autem comparetur manus ad corpus cum addito, seu residuum, adeoque non jam ad corpus simpliciter, quia corpus etiam manu constituitur, sic comparata manus habet perfectam alteritatē: accipietur enim non comparatè ad corpus, sed ad partes, inter quas est distinctio realis adæquata. Ita etiam in præ-

senti,

senti, si comparetur civis ad communitatem, quâ talem, non habet ab illa alteritatem à seipso, cùm tamen supponatur includi in illa communitate. Si autem comparetur civis ad reliquos, prout partes non nisi sunt, & cum materialiter se tunc habet ratio communitatis, intercedet tunc quidem perfecta alteritas, sed non justitia legalis, seu justitia intendens æqualitatem boni communis.

Instat Dicast. Manus, quæ subit periculum cum totali suo damno, dicitur succurrere toti corpori, non quidem toti, ut includenti etiam manum, sed toti reliquo præter manum: ita pariter civis comparari potest ad suam Rempublicam.

Respondetur ex dictis. Posse & aliter comparari, sed si ita comparetur, concedo totum, scil. quòd illic sit perfecta alteritas; sed nego quòd, stante tali comparatione, sit futura justitia legalis, seu intendens bonum commune. Deinde, stando in allato exemplo, sicut interdum ita manus subvenit corpori, ut non subveniat sibi, casu quo abscindatur; ita interdum manus subvenit corpori ut subveniat sibi ipsi, casu, quo cibum subministret, & similia, in qua subventione, casu priori, fit subventio corpori cum addito, in posteriori, est subventio corpori simpliciter; ita interdum fit à cive aliquid in bonum communitatis reliquæ, eritq; tunc perfecta alteritas, sed nego quòd intercedat justitia legalis. Si autem fiat in bonum communitatis simpliciter, erit quidem justitia legalis, sed nego quod erit justitia rigorosa. Denique dici potest, non attendi hîc ad statum quæstionis, quia formata est negativa hoc sensu; non esse tunc justitiam rigorosam, quando attenditur ad bonum commune, de quo bono communi participat ipse faciens actum justitiæ legalis. Et esset fallacia accidentis, ab alteritate reperibili in uno sensu, arguere ad alteritatem reperibilem in alio sensu.

Continuatur solutio Argumentorum.

Objicit 4. Quidam eundem medium terminum. Quando fit actus justitiæ legalis, invenitur debitum non solius congruitatis, sed ex ipsa conditione bonorum, quæ eo ipso quod sint bona partium, sunt obligata bono totius, ut ipsis etiam invitis, licitè auferri possint, quod non fieret, si essent obligata virtute magnificentiæ vel liberalitatis. Est etiam in illo jure alteritas: quia quamvis sit pars alicujus totius; tamen ratione multorum suppositorum aliorum, non tantùm est quid alterum à singulis partibus, sed etiam est aliquid aliud. Deinde, quia una communitas, vel ejus aliqua pars, potest restituere debitum alteri communitati, vel alicui ipsius parti, ex motivo boni communis; reperitur deniq; æqualitas: quia potest facere tantum privatus, quantum exigit bonum commune hîc & nunc ab illo. Addit tamen bene, concedi posse, quod quamvis justitia legalis sit propriè dicta justitia, non sit tamen æquè perfecta ac particularis.

Respondetur. Non est illic debitum rigorosum: quia nullius est erga seipsum, debitum rigorosum; cum etiam nemo se injuriare possit; nec adest illic rigorosa alteritas, si sumatur intentio boni communis, hoc sensu, quo à nobis est supra explicata; & si moveatur bono communi aliis pluribus, non sibi, movebitur bono communi materialiter, non communi formaliter, quia non sibi proprio. Et sicut, cum satisfit pluribus ementibus, quia plures sunt, pluralitas illa & communitas materialiter se habet, nec extrahitur ille actus, ultra speciem contractus emptionis, & venditionis, nec tunc fit justitia legalis formaliter; ita nec fiet, quando aliquid solvitur ob bonum comune nonnisi materialiter; ut fit, dum non participat ex bono, ille, qui illud bonum exhibet. Quod autem dicitur; justitiam legalem esse quidem propriè justitiam, non tamen æquè perfectam; ex dictis non convincit: quia non potest dici id esse propriè justitia, ex dictis supra, quod non participat inclusa necessario in ratione justitiæ generica, in qua ratione rigorosæ justitiæ, includitur rigorosa alteritas, quæ non invenitur in legali justitia.

Objicit 5. Idem. Auctoritatem Aristotelis, qui 5. Eth. 2. appellat hanc justitiam univocam cum particulari; nullibiq; S. Thomas numerat eam, inter partes potentiales, aut inter justitias secundùm quid, ponitq; illam esse alteram speciem justitiæ, & tamen species, debet participare rationem generis, quam dividunt, appellatque S. Th. hic q. 58. a. 5. hanc justitiam. *Iustitiam secundùm propriam rationem.*

Respondet Valent. Auctoritati Aristotelis. Quod hoc sensu justitia, etiam legalis, sit univoca cum particulari, in quantùm dividunt genus, quod est esse ad alterum quocunq; modo, in quo, quocunq; modo, ita latè sumpto, univocè conveniunt illa membra. Dici etiam potest, quod illic Aristoteles egerit de justitia attendente ad bonum commune materialiter sumptum, eo quod videatur, velle definire postea de justitia legali, h. e. de justitia indubiè intendente bonum commune formaliter, verba incipiunt. *Quæ verò ad singulorum institutionem spectant &c.* fortè etiam univocam appellat virtutem particularem comparatam ad rationes differentiales, individuales ejusdem, non autem comparatam ad genus. Ad eum modum, quo homo est quid univocum comparatus ad sui individua, licèt homo pictus non sit univocè homo, nec item quid univocum, ratio quam participant. Quod attinet ad Auctoritatem S. Th. quando ille q. 58. a. 5. dicit, *quod & ad communitatem, & ad partem possit se habere justitia, secundùm propriam rationem*, per propriam ratio-

nem non intelligit rigorosam, sed motivi specialitatem, & æqualitatem inibi reperibilem, in quantum æqualitas non importat prædicatum alteritatis, numeratque justitiam legalem inter partes subjectivas justitiæ non strictè sumptæ, sed communiter acceptæ; in quantum illa importat æqualitatem, obligativam, cui commensuratio & par, reddi possit: cùm tamen in aliis partibus potentialibus, aut par reddi non possit, ut Parentibus, aut non adest obligatio, ut in gratitudine, veridicitate, &c. Genus autem, quod dividunt justitia legalis & particularis, genus inquam illud, non est justitia rigorosa, sed communis ad rigorosam & non rigorosam.

DIFFICULTAS III.

De Objecto Justitiæ Legalis.

HAnc Quæstionem pensiculatius examinat Lugo cit. a. n. 63. ipseque tandem

EXPLICAT hoc jus. Sicut filius præstat erga Patrem officia, quæ præstare potest erga alios, sed ex affectu diverso, nempe propter peculiarem conjunctionem, quam habet cum patre; ita potest eadem officia præstare erga Rempublicam vel communitatem, cujus est pars, propter illam peculiarem conjunctionem, quã habet cum ipsa, tanquam membrum cum corpore, &c. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Concedo esse peculiarem conjunctionem civis cum communitate, sed quærere restat, quomodo sit illa justitialis, fundativaq; debiti? Tum quia; plures sunt modi conjunctionis cum communitate, & ita servi, communitates, amici habent hanc conjunctionem cum communitate, daturq; ratio communis conjunctionis, quæ ratio non est justitialis; quærere ergo restabit, per quid illa conjunctio sit jus, fundans debitum in civem? Tum quia. Concedo secundùm allata à Lugone, justitiam legalem distingui à pietate: hæc enim bonum commune propriè non respicit, differt item ab obedientia, gratitudine &c. sed quærere restat, si est distincta virtus, quomodo in specie justitiæ constituatur? ut explicetur jus illud.

PRÆMITTO I. *Quod nemo sit necessariò antecedenter* justus.

RATIO. Quia justitia competere potest, non nisi natura intellectuali: habet enim bonitatem, quæ non est sensibilis, adeoque debita non nisi naturæ intellectuali, natura autem intellectualis, non est necessariò antecedenter justa: quia hæc natura est Deus, cui non competit unquam obligari ex justitia, ut dictum supra; sunt Angeli & homines, qui etiam non sunt antecedenter necessariò justi; quia aliàs nullum daretur injustitiæ peccatum: quia antecedenter necessariis, nunquam oppositum fieri potest: hoc enim antecedenter necessarium, est necessarium in causa: quæ si est solum principiativa justi, non potest esse principiativa injusti, aliàs illa injustitia, esset sine causa. Rursùs, actus justitiæ est actus laudabilis. Ergo liber, ut supponitur communiter. Ergo, non necessarius in causa. Denique quia actus justitiæ est actus voluntatis, si est actus voluntatis, est actus potentiæ liberæ, & quidem liberè operantis, liberæ quidem: quia supponitur, ex experientia, nos esse liberos; est item actus potentiæ liberè operantis, quia creata voluntas nonnisi circa bonum infinitum, necessariò agit, justitia autem non est tale bonum. Si autem actus justitiæ, est actus potentiæ liberæ, & quidem liberè operantis, non erit actus justitiæ antecedenter necessarius, quod intendit Præmissum. Si etiam daretur creatura aliqua, essentialiter determinata, non nisi ad honestè agendum, illa antecedenter in omni communione vitæ, esset non nisi justa.

PRÆMITTO 2. *Sicut nemo est antecedenter justus & necessario, ita nec quisquã est necessario civis.*

RATIO. Quia vel primùm evadit civis, vel ab origine: si primùm, intercedit tunc actus voluntatis, liberè se determinantis ad hoc, ut evadat pars communitatis: si secundum, etiam hoc fit liberè in capite, quæ libertas capitis moraliter perdurat in progenie, quousq; non repugnat illi exercitio libertatis, quod posuit caput, de ingrediendo hanc communitatem.

PRÆMITTO 3. *Quotiescunq; intervenit bonorum ad invicem participatio, unoquoq; veniente cum suo superabundanti ad indigentiam alius explendam, toties intervenire justitiam.* Hocq; probant commercia, commutationes, universaliterque do ut des, facio ut facias; quo posito, illi evadet, hoc suum: quia etiam hoc evadit tuum in communione vitæ: si autem hoc illi evadit suum, quia illud evasit tuum, hoc ipso illa res jam evadet obligata ex justitia.

PRÆMITTO 4. *Ex civili vita & ex communitate redundare bona in civium utilitatem, & bonum.*

RATIO Præmissi est; mundi consensus; intuitu enim horum bonorum, vel ipsæ urbes & villæ ædificatæ, ipsumque est animalium & hominum, debetur communitati vitæ conjugalis. Hic ipse mundi consensus resolvitur ulterius in instinctum naturæ, dantis potentias communis vitæ inchoativas. Talis est totus sensuum apparatus, præcipuè lingua, communionis vitæ, primum instrumentum.

PROBAT hoc deniq; Paritas ducta ab inanimatis, quorum conjunctio, redundat in bonum & utilitatem eorundem. Sic bonum est ignis urere, & comburere omnia, bonum hoc augetur ex conjunctione plurium partium ignis, bonum est specierum movere sensum, hoc bonum augetur ex conjunctione specierum, & sic una arbuscula, quæ non videretur aliàs, in sylvæ cumulo, movet sensum. Ergo, etiam & commu-

nio

nio vitæ inter creaturas rationales adferet bonum. Quod ipſum etiam in Metaphyſico principio fundatur: quia in communionem vitæ, ad conſtituendam Rempublicam, dat unaquæque creatura intellectualis eſſe ſuum Phyſicum, una cum ſuo eſſe morali; plura autem bona phyſica & bona moralia, ſunt meliùs, quàm unum ex illis. Quæ autem in particulari ſint iſta bona, reflexio oſtendit.

PÆMITTO 5. *Si communitas adfert bona civibus, ipſa communitas habebit jus ratione illius ſuperabundantis obligativum civium, ratione illorum bonorum, quæ participant, reſpondebitque debitum in ipſis civibus, bonum illud commune curandi.* Quod ſi ulterius datur jus & debitum, debebit dari æqualitas correſpondentiæ ad illud jus; ſi autem dabitur æqualitas correſpondentiæ ad illud jus, dabitur & juſtitia: hæc enim æqualitate formaliſatur. *His præmiſſis*

EXPICATUR. Quodnam ſit objectum juſtitiæ legalis.

Nemo eſt neceſſariò antecedenter juſtus, ut dictum Præm. 1. nec neceſſariò civis, ut dictum Præm. 2. libereque ingredimur communitatem aliquam, qui ipſe ingreſſus communitatis, ut trahat ſecum debitum juſtitiale, debet ſupponere bonorum ad invicem, ſuperabundantiumq; communicationem, ut dixi Præm. 3. Et quia civilis vita & communitas adfert ſuum ſuperabundans in bonum civium & privatorum, ut dixi Præm. 4. reſultabit etiam in civibus debitum ſatisfaciendi communitati illi, qua ſatisfactione ad æqualitatem poſita. formaliſabitur ratio juſtitiæ legalis.

Breviter ergo. Juſtitia legalis habet pro objecto immediato æqualitatem ſatisfaciendi ad jus boni communitatis; remotum autem objectum erit indigentia communitatis, ut ratione bonorum à ſe collatorum, ſatisfiat bono ſuo communi.

QUÆSTIO II.

De Iuſtitia diſtributiva.

ALiqua hanc Quæſtionem concernentia, perſtrinximus, ubi egimus de formali juſtitiæ, reliqua hic penſanda.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur Quædam.

PRÆMITTO 1. *Dari de facto juſtitiam diſtributivam, eique oppoſitum membrum juſtitiam commutativam.*

RATIO S. Thomæ poſita hîc q. 61. a. 1. referente ſe ad q. 58. a. 8. tali diſcurſu proponitur. Nullibi eſt juſtitia, ubi non eſt virtus ad alterum, ſecundùm communionem vitæ, quæ alteritas in communione vitæ, duos habet terminos, partem ſeu privatum, & communitatem, quorum duorum terminorum tres ſunt conjugationes. Prima, partis ad partem, & inde conſurgit juſtitia particularium inter ſe æquativa, vocaturque juſtitia commutativa, *& hunc ordinem dirigit*, inquit S. Thomas. *Commutativa juſtitia, quæ conſiſtit in his, quæ mutuò fiunt inter duas perſonas ad invicem.* Alia eſt conjugatio totius ad partes: ſicut enim partes reſpiciunt totum, quod reſtituunt; ita & totum, reſpicit partes, tanquam ad ſe ordinabiles; huic habitudini totius ad partes, debuit etiam aliqua virtus aſſignari, eaque exæquativa ſuo modo totius cum partibus & privatis: & hæc eſt juſtitia diſtributiva. Verba ſunt S. Thom. *Aliquando attenditur totius ad partes, & huic ordini aſſimilatur ordo ejus, quod eſt commune ad ſingulas perſonas, quem quidem ordinem dirigit juſtitia diſtributiva, quæ eſt diſtributiva communium ſecundum proportionalitatem.* Deniq; eſt habitudo partis ad communitatem, intentiva ſcil. boni communis, quâ talis, & hæc ſpectat ad juſtitiam legalem, de qua ſupra.

PRÆMITTO 2. *Iuſtitiam commutativam & diſtributivam, eſſe duas juſtitias realiter diſtinctas.* Tum quia; poteſt aliquis rectè ſe habere, quà privatus ad privatum, & non rectè ſe habere, quà Princeps ad ſubditum, hocq; expreſſit Ariſtoteles 5. Eth. c. 1. *Multi enim ſunt, qui in privatis rebus, virtute uti poſſunt in cæteris, quæ ad alium ſpectant non poſſint. Vnde rectè illud Biantis dictum videtur: Principatus virum oſtendit.* Tum quia. Actus diſtributivæ ab actibus commutativæ diſtinguuntur realiter: quis enim dicat vendentem calceos diſtribuere. Ergo, & habitus ex illis actibus nati, diſtinguentur realiter. Tum quia. Quando negatio unius non eſt negatio alterius, apparet illa eſſe diſtincta realiter: nam eſt impoſſibile idem non eſſe & eſſe; ſicut trita collocatione; impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe; hæc enim duo collocatione differunt. Si autem non eſſent diſtincta realiter, ea, quorum uno negato non negatur aliud, tunc idem non eſſet, & eſſet quidem idem: quia nihil de ſeipſo negatur, eſſet autem idem, ut ſupponis. Sed negatâ in aliquo juſtitiâ diſtributiva, non negatur commutativa, & è converſo; quia poteſt aliquis commutare non diſtribuere, conſequenter commutare juſtè, non diſtribuere juſtè. Ergo; apparet, quod negatio unius, non ſit hic negatio alterius, adeoq; inter hæc intercedet diſtinctio realis.

PRÆMITTO 3. *Iuſtitiam diſtributivam non eſſe propriè & rigorosè juſtitiam.* Eſt aſſertum Suar. Rebelli. Lugo d. 1. n. 15. Ratio. Tum quia. Juſtitia legalis non eſt juſtitia propriè dicta. Ergo, nec diſtributiva. Tum quia; colligetur ex dicendis, in formali diſtributivæ, non reperiri rigorem juſtitialem. Tum quia. In aliis rigoroſis juſtitiis, commiſſa injuſtitia, urget ad reſtitutionem, hæc autem non habetur in diſtributiva. Et ſi eſſet diſtributiva rigoroſa juſtitia,

ſtitia, dignitas talibus circumſtantionata meritis, appropriaret ſibi præmia, & ex appropriatione fundaret debitum reſtituendi, quod tamen non fundat.

Dices. S.Th. in Procœmio præſentis quæſt. 61. numerat diſtributivam inter partes ſubjectivas juſtitiæ.

Respondet Lugo. Quòd explicet ſe inferius S.Thomas a.1. ad 2. Nam cum ſibi objeciſſet, quòd juſtitia det unicuique quod ſuum eſt, diſtributiva autem id non facit: quia dat commune. Reſpondet: *Quòd ſicut pars & totum quodammodo ſunt idem: ita id, quod eſt totius, quodammodo eſt partis; & ita, cum ex bonis communibus aliquid in ſingulos diſtribuitur, quilibet aliquo modo recipit, quod ſuum eſt*, en particulam diminuentem *aliquo modo*. Deinde ponitur diſtributiva inter partes ſubjectivas juſtitiæ: quia licèt non reſpiciat proprium jus, reſpicit propriam æqualitatem, ad quam tamen maximè attendit juſtitia. Deniq; diſtributiva eſt pars ſubjectiva juſtitiæ, ſed communis, ad rigoroſam & non rigoroſam.

Instat. Rationale & irrationale ſunt partes ſubjectivæ animalis. Ergo, & diſtributiva cum commutativa erunt partes ſubjectivæ juſtitiæ: quia utrumque hoc membrum continetur ſub genere juſtitiæ.

Respondetur. Diſparitatem eſſe: quia in nullo deficit rationale & irrationale, quominus dicatur animal, ſecus diſtributiva. Neque datur animal, aut ſaltem de illo hîc non ſupponitur, quòd ſit genus ad animal rigoroſè & non rigoroſè, reſpectu cujus tam latè ſumpti animalis, poſſet eſſe pars ſubjectiva aliquod animal non rigoroſè tale. Jam autem hîc, poteſt ita agi, de juſtitia diſtributiva.

Præmitto 4. *In omni diſtributiva requiri plures perſonas, inter quas fieri debet diſtributio, tanquam objectum comparabile* Eſt Aſſertum cum Ariſt. Vaſq. Lugo. Contra Suar. & Rebel Ratio, quia diſtributiva eſt virtus habentis ſe ad partem communitatis illius generis, ut dictum Præmiſſo 1. Impoſſibile autem eſt, eſſe communitatem ſine pluralitate. Tum quia; diſtributiva attendit ad æqualitatem geometricam, quæ eſt inter quatuor terminos, ut habet Ariſtoteles. 5. Eth. c.1. *Neceſſariò conſequitur, ut jus in quatuor minimis verſetur: nam & ii, quibus jus aliquod eſt, duo ſunt* (en pluralitatem perſonarum) *& res duæ etiam in quibus jus ipſum conſiſtit*. Tum quia; ut advertit Lugo, vis vocis *diſtribuere*, connotat plures occurrentes, qui accipiant.

Dices. Quando vacat unum beneficium, tunc non diſtribuitur inter plures, & tamen ſi detur digniori, eſt actus juſtitiæ diſtributivæ. Ergo, diſtributiva, plures perſonas non exigit.

Respondetur. Diſtributivam non exigere plures perſonas, tanquam actu poſſeſſionem diſtributæ rei accipientes, exigit tamen plures perſonas, tanquam objectum comparabile, cui dandum ſit, ſecundùm taxam dignitatis.

Instabis. Diſtributiva non exigit plures perſonas, etiam tanquam objectum comparabile: quia ſi unus ſolus occurrat, qui in occurſu poſtulet beneficium, tunc nulla ſit comparatio, & tamen ſit actus diſtributivæ.

Respondetur. Non fieri tunc comparationem venientium actu ad concurſum, fieri tamen comparationem venientium ſub hypotheſi: quia ſcilicet, ſi indigniores venirent non daretur illic beneficium, quo caſu intervenit comparatio, eaque actualis plurium, licèt non plurium actu venientium in concurſu. Quanquam ſunt aliqui, qui tunc dicunt intercedere nonniſi actum commutativæ. Quando autem dicit, Rebel. ſequi ex his principiis, etiam commutativam requirere plures perſonas, tanquam objectum comparabile, idque ex eo: quia qui ex commutativa reſtituit, comparare debet creditorem cum aliis, qui ſimilem titulum non habent. Id non convincit: Nam non eſt comparare, propriè loquendo, ſed ſimplex noſcere, cui res debetur, comparatio enim propriè reſpicit plures eundem titulum habentes: ſicut enim in comparatione grammatica, ſunt gradus cum retinentia ejuſdem objecti, licèt inæqualis quoad excellentiam, hinc in comparatione non movetur bonus in doctiorem, ſed in meliorem, ut retineatur idem objectum ita & in comparationibus aliis, debet eſſe reſpicientia plurium, titulum ſimilem habentium: quia autem, cui ego non debeo, non habet eundem titulum, cum eo, cui debeo, ſit, ut tunc non ſit comparatio rigoroſa. Sed poſito etiam in commutativa fieri comparationem, ſequitur quidem interdum in commutativa requiri plures perſonas, ſed non ſequitur, non debere reperiri etiam in diſtributiva, idque cum hoc diſcrimine, quia tota ratio commutativæ poſſet ſalvari ſine hac comparatione: ſi enim eſſent non niſi duo homines poſſibiles, benè illi commutare poſſent juſtitialiter, illaq; commutatio, ad nullam aliam virtutem ſpectaret; ſi autem non eſſet niſi conferens beneficium & accipiens, non eſſet ille actus diſtributivæ, ſed potiùs ſimpliciter collativæ. Lugo autem dicit in caſu reſtitutionis, non fieri comparationem inter plures ad hoc, ut membra communitatis participent ex bonis, vel honoribus communitatis, pro ratione meritorum & virium, qui eſt finis diſtributivæ; ſed ut quiſque habeat, quod ſuum eſt.

Præmitto 5. *In omni diſtributiva attendi ad dignitatem*; ita loquitur Ariſtoteles 5. Eth. cap.3. *Ius, quod eſt in diſtinctionibus pro dignitate quadam eſſe oportere, omnes fatentur*. Eſtque eadem mens S. Thomæ hic q. 61. a.2. *Conditio*, inquit, *perſonæ in diſtributiva juſtitia, attenditur, ſecundùm ſe.*

DIFFI-

DIFFICULTAS II.

Quodnam Objectum respicit justitia distributiva?

Omnis justitiæ objectum remotum est jus: proximum æqualitas; de utroque agetur, decideturq; quæstio; an commutativa & distributiva differant specie?

Punctum Difficultatis 1.

An distributivæ Objectum, sit componere jus communitatis cum jure privati?

Docet hoc Esparza q. 18. & dat Explicationem.

Ponit 1. Tres esse classes bonorum communium. Prima est eorum, quæ communitatis interest, ne approprientur singulis civibus seorsim, ut jus fluvii. Secunda classis est bonorum communium, quæ communitatis interest, ut soli singulorum civium utilitati directè ac immediatè destinentur, ut pecuniæ. Tertia classis bonorum communium est, ut distribuantur civibus ob ipsorum utilitatem, sed multo magis ob utilitatem communitatis, talia sunt officia publica, &c.

Ponit 2. Secundùm triplicem hanc bonorum classem, triplex jus pullulare. Primum jus communitatis, sine jure privatorum, nisi inadæquato. Secundum jus appropriatum privatis, sed cum intentione primaria boni communitatis, ita tamen ut in utroq; hoc jure, intercedat comparatio, lex partitionis, &c. Circa primum jus, non potest versari distributiva, quomodo enim tunc intercederet distributiva, cum caveatur ne distribuatur? De posterioribus potest esse difficultas, quia utrumq; posterius jus comparationem dignitatis requirit. De qua comparatione.

Ponit 3. Duplicem posse esse necessitatem adhibendæ comparationis dignitatis, personarum: alia enim instituitur, ut non sistatur in dignitate ipsa secundùm se, sed in ęqualitate arithmetica damni & lucri. Alia autem, ut innotescat correspondentia rerũ ad dignitates, sistendo in illa secundùm se; priusq; illud pertinet ad commutativam, posterius ad distributivam. *Ex quo*

Infert; ita esse explicandam, sicque definiendam distributivam. Quod sit virtus unicuique tribuendi jus partim collectivè sive indivisim cum aliis; partim distributivè seu seorsim suum. Commutativa verò est virtus unicuique tribuens jus adæquatè suum, distributivè seu seorsim. Additq; nomine boni communis simpliciter & absolute prolati, intelligi, quod per se & ex natura sua est bonum communitatis, nec habet, nec dare potest, nisi communitas, aut qui gerit personam communitatis, cujusmodi sunt officia publica, honores. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit. Tum quia. Non satisfacit intento: nam hic quæritur, quodnam jus respiciat distributiva? ille autem totus est, ut videre est posito primo, in ostendenda materia, circa quam versatur distributiva; & tamen materia justitiæ, cum ipso jure, non est idem. Et ita in commutativa materia sunt v. g. pannus, panis &c. neq; tamen hæc sunt jus, quod respicit commutativa. Quod autem Præmisso secundo dicit jus distributivæ, esse jus appropriatum etiam privatis, cum intentione primaria boni communitatis, hoc jus potiùs est effectus distributivæ, modusq; dominandi & possidendi rem distributam, non autem jus, quod æquare in ante, intendat justitia. Sic v.g. jus quod est potestas, rem commutandi & utendi re sicut volueris, non est jus, cujus æquatio constituat commutativam, sed effectus, modusque possidendi, commutatione acquisitum, ita & in præsenti. Tum quia. Immeritò dicit distributivam ut sic, spectare ad communitatem, vel eum qui personam gerit communitatis: quia in probabili sententia, datur in Deo distributiva, & in nostris principiis, quasi distributiva: neque tamen hæc debetur Deo, quasi gerenti vicem communitatis, sed præcisè ratione suæ excellentiæ. In republica etiam Angelorum, deberet esse distributio honorum Angelicorum, qui honor maximus deberetur supremo Angelo, gubernatioq; reliquorum: quia gubernatio ex intrinsecis principiis penes excellentissimum esse debet, nisi morale vitium impediat, quo casu excellentissimus ille Angelus, haberet distributivam respectu inferiorum, & tamen non haberet ratione ejus, quòd personam gereret cõmunitatis; sed quia naturâ excellentissimus est, licèt ordinariè distributiva in humanis, sit penes communitatem, vel gerentem personam communitatis: quia inter homines non datur supremitas aliqua sequens excellentiam naturalem. Tum quia. Sicut unus idemq; actus fieri potest ex pluribus motivis, ita & collatio dignitatis potest fieri ex plurium justitiarum motivis, modo illarum formale, in illa collatione reluceat. Pone ergo in collatione dignitatum primariò relucere intentionem boni communis, certè erit tunc actus justitiæ legalis: hæc enim tunc actus bonum commune intendit; da ergo aliud formalisativum justitiæ distributivæ, & non intentionem boni communis; quia hæc spectat ad legalem. Cum tamen ad hanc intentionem recurrat Esparza.

Punctum Difficultatis 2.

An formale Distributivæ sit æqualitas Geometrica?

Explicatur 2. Idque communiter. Formale objectum distributivæ, quod sit æqualitas

litas ſecundùm proportionem geometricam. E contra æqualitas ſecundùm proportionē arithmeticam, erit objectum commutativæ. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Concedi quidem poteſt, quòd ſemper & omni diſtributivæ, conveniat attendere ad æqualitatem geometricam, ſed non ſoli; eo quod in multis, etiam commutativa, attendat ad proportionem geometricam, licèt non ſemper nec omnis, quando enim debetur unum uni, nulla eſt neceſſaria conſideratio proportionis geometricæ. Quamvis autem S. Thomas, & Ariſtoteles in explicanda diſtributiva meminerint *proportionis geometricæ*, meminerunt tanquam rationis, quæ & omni, & ſemper conveniat diſtributivæ, adeoq; rationis, quæ ex his duobus titulis magis ſit adſtricta ad diſtributivam, quod etiam poſt Suar. docuit Lugo. Quòd autem etiam commutativæ conveniat interdum attendere ad proportionem geometricam, plures Inſtantiæ formantur ab Auctoribus.

1. Instantia. Ex Lugo, quam deſumit ex 5. Eth. c. 2. & 4. ubi docet Ariſtoteles ad juſtitiam cōmutativam pertinere, ut emendet commercia humana, ſæpè autem in ejusmodi emendatione, debet ſervari æqualitas geometrica, ut cumquis ex contractu debet multis, quibus non poteſt integrè ſatisfacere, adeoq; debet ſingulis ſatisfacere, plùs vel minus ſecundùm majus vel minus debitum.

2. Instantia. Cum ex contractu ſocietatis debet lucrum dividi inter ſocios per partes inæquales, attendi tunc debebit ad proportionem geometricam.

3. Instantia. Ex Buridano. Quando ex liberalitate largitur aliquis bona ſuis famulis, ſecundùm proportionem geometricam.

4. Instantia. Poteſt aliquis paciſci pro operis, intervenietq; tunc commutativa; & tamen fieri poteſt pactum de ſolutione ſecundùm proportionem geometricam ad laborem.

5. Instantia. Poteſt aliquis intuitu boni communis conferre magiſtratum, ſecundùm proportionem geometricam, facietque tunc actum legalis juſtitiæ: quia reſpiciet ejus motivum, & tamen ſecundùm proportionem geometricam, quod accideret, ſi proponeretur præmium à Republica eâ conditione, ut illud accipiat digniſſimus.

Respondebis 1. In adlatis exemplis adhiberi proportionem geometricam ſolum directivè, & per accidens, non autem formaliter & conſtitutivè, quo tamen modo adhibetur in diſtributiva.

Contra. Ergo æqualitas proportionis geometricæ, non poteſt eſſe conſtitutiva diſtributivæ: quia univerſaliter non poteſt eſſe conſtitutivum alicujus, quod competit alteri: conſtitutivum enim debet conſtituto convenire omni, ſoli, & ſemper. Et certè, ſi etiam per accidens, Leo eſſet rationalis, rationalitas non eſſet conſtitutiva hominis, ita & in præſenti. Deinde, da rationem, cur per accidens non niſi competat hæc æqualitas geometrica commutativæ juſtitiæ, ſaltem in aliquo caſu?

Respondebis 2. Intervenire tunc duplicem juſtitiam & commutativam, & diſtributivam.

Contra. Tum quia. Nulla eſt neceſſitas ponendi duplicem hanc juſtitiam, cum non ſit ratio, quare ſaltem interdum commutativa juſtitia, non poſſit uti proportione geometrica. Tum quia. Debitor reddens quantùm poteſt, ſed non totū, utensq; proportione geometrica, non dicitur diſtribuere, ſed reddere quod debet. Ergo, apparet tunc non intervenire diſtributivam. Tum quia. Hæc attendentia ad proportionem geometricam, haberi poteſt, etiam in virtute, quæ non ſit juſtitia commutativa v. g. in liberalitate. Ergò, immeritò dicitur, ſecundùm uſum proportionis geometricæ, intervenire duplicem juſtitiam.

Respondebis 3. Quòd æqualitas geometrica, per ſe & propter ſe, requiratur à diſtributiva, non requiratur propter ſe à commutativa, ſed ut reſultet Arithmetica.

Contra. Tum quia, ſi Ly *per ſe & propter ſe* hoc importat, quòd diſtributiva, nunquam poſſit reperiri ſine æqualitate geometrica, vera eſt propoſitio, ſed ſi Ly *propter ſe* ſignificat, quòd ſola diſtributiva, illa proportione utatur, probanda hæc ipſa eſſet propoſitio. Si autem non ſola diſtributiva utitur illa proportione. Ergo, æqualitas geometrica, non erit formaliſativa diſtributivæ. Tum quia; ſicut commutativa primariò intendit, quantum ex contractu debitum, ita diſtributiva intendit quantum, debitum huic dignitati; cur ergo in poſteriori caſu, per ſe attendetur ad proportionem geometricam, & non in priori? Tum quia. Non eſt major ratio, cur in aliquo caſu, non propter ſe, pro illo caſu, requiratur æqualitas geometrica, à commutativa juſtitia? ſi requiritur à diſtributiva, propter ſe.

Non satisfacit 2. Attendentia ad medium rationis, habet ſe nonniſi prævié ad actus juſtitiales. Ergo & attendentia ad prætaxationes proportionis arithmeticæ, & geometricæ, prævié ſe non niſi habebit, ad actus juſtitiales.

Non satisfacit 3. Accipiamus ſolutionem debiti, per partes inæquales inæqualium debitorum; accipiamus item præmiationes per præmia inæqualia, inæqualium meritorum, utrobique intercedit proportio proportionum; cur ergo in priori caſu, non eſt illa ultimo formaliſativa commutativæ, eſt formaliſativa diſtributivæ?

Explicat 3. Perez. Dicitq; juſtum commutativum, eſſe, ipſam æqualitatem dati & accepti,

cepti, ratione cujus fit, ut in contractu & commerciis humanis aliquis, non patiatur damnum. Unde apparet justitiam commutativam respicere in persona, cui tribuit jus, potentiam quandam patiendi damnum, in humanis commerciis & contractibus, curatque facere commutativa, ut hæc commercia & contractus fiant sine damno alterius, nec attendit ad quantitatem dignitatis personæ, sed solùm ad quantitatem damni, nisi fortè accidat, dignitatem personæ facere, ut damnum sit majus.

Justum autem distributivum, ut tale, non respicit damnum personæ, cui illud est tribuendum sed ad dignitatem personæ, cui est proportionale dandum. Duplex autem est in natura rationali potentia. Prima est potentia propria indigentis, potentis recipere bonum & malum, cui prospicit justitia commutativa: nec aliter prospicere potest, nisi constituendo æqualitatem inter datum & acceptum necessariam. Alia est potentia benefactiva, & hæc est propriè dignitas, cui propriè non debetur lucrum, sed honor. Quòd autem virtus benefactiva sit dignitas, patet: quia honor, per Aristotelem, est signum virtutis beneficæ & debitum eidem, at, honorem, certum est, esse dignitatis signum, & deberi dignitati. Ergo, virtus benefactiva est dignitas. Hoc itaq; curat justitia distributiva, ne impediatur virtus benefactiva, sed potius promoveatur ac juvetur, quod idem est ac curare ne impediatur, sed promoveatur virtus activa boni communis. Nam virtus benefactiva commune quoddam bonum est, neq; solum quærit bonum habentis eam virtutem, sed radios bonitatis, extra se diffundit. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Videtur supponere, quòd sola commutativa, damnum amoliatur, cum hoc amoliatur etiam distributiva, & si utraq; amolitur injuriam, utraque amolietur damnum: hæc enim in præsenti idem valent. Et certè non est ratio, cur non solvere pro calceis quantùm debes, inferat damnum, & non inferat damnum, non habere tantùm de præmio, quantùm debetur. Tum quia. Videtur supponere, quod justitia distributiva, quâ talis, respiciat dignitatem personarum, cum respicientia hæc spectet ad prudentiam prætaxantem, hocque ipso non respiceret justitia medium rei, si formaliter respiceret dignitatem, cum dignitas non sit res, sed id, cui res debentur. Tum quia, quando nomine dignitatis accipit virtutem benefactivam, aut hanc dignitatem accipit, secundùm quod est in distribuente, vel secundùm quod est in eo, cui distribuitur; si accipit secundum, quod est in distribuente. Ergo, distribuens in distributione respicit se ipsum: quia respicit dignitatem benefactivam, in se inclusam. Ergo, ulterius, non bene merito, sed sibi proportionat præmia, consequenter non respicit alterum, sed se. Si autem consideretur dignitas, secundùm quod est in eo, cui distribuitur, negatur universaliter bene illam circumscribi, quod sit virtus benefactiva, quod ipsum exinde ostenditur: nam quando aliquis pluribus dat eleemosynam, habet virtutem benefactivam, à qua denominatur benefactor, nec tamen per hoc dignitatem acquirit, de qua hic. Rursùs dignitas stare potest, etiamsi non sit benefactio, hinc si in Repub. Angelorum debeat esse distributio honoris, quamvis non intercederent ulla beneficia ad invicem, tamen dari deberet honor, secundùm ipsam excellentiam entitativam, adeoq; dignitatem physicam; & tamen sine formalitate benefacientis. In ipso etiam Deo, formalitas digni, & formalitas benefacientis, longè est alia.

Deniq; virtus benefactiva fundat erga se gratitudinem, deberet autem fundare non nisi debitum distributivæ. Hocq; respicit etiam sensus communis: nam non dicuntur benefactores ii, quibus distribuitur aliquid, sed ipsi distribuentes, dicuntur benefacere bene meritis, &c. Si autem nomine virtutis benefactivæ intelligas virtutem merendi, de hoc ipso quæritur quod formale, justitiæ distributivæ quæ retribuit hominis virtuti meritivæ.

Punctum Difficultatis 3.

Quod tandem formale distributivæ, & ejus specificativum?

DIximus in materia, de medio rei, quod attendere ad æqualitatem geometricam, spectet ad distributivam completè sumptam; & secundùm quod ad illam reducentur, quæcunque nexa & requisita; licèt ipsum illud attendere, spectet ad prudentiam, sequens autem hanc taxam æqualitas, spectat ad distributivam, hocq; in superioribus dictum: hujus autem æqualitatis, quodnam sit formale nunc dicendum.

EXPLICATUR Formale distributivæ. Sicut in scientiis & habitibus, non repugnat, ut eadem ratio à pluribus attingatur sub diverso formali, ita & idem bonum commune attingere possunt, etiam diversæ species justitiæ, modo id sub alia & alia formalitate faciant. Cùm enim & ipsum bonum commune sit capax terminare alias & alias in se tendentias, dari etiam debebunt virtutes, illis rationibus attendentes, ut ita potentiæ actus, & actibus potentia commensuretur.

Porrò bonum commune dupliciter, quantum ad præsens, attingi potest. Vel enim attingitur bonum commune, tanquam curandum ab ipsismet privatis, augentibus fortunam cõmunitatis, dum ei se justant, & hoc, ut dictum supra, faciet justitia legalis; vel attingi potest bonum commune, tanquam participandum ab

ipſismet partibus illius communitatis, ita, ut ex illa participatione, in ſe derivata, à communitate, augeatur, fortuna ipſiusmet privati, & hoc ſpectabit ad juſtitiam diſtributivam, ut voluit ipſe S. Thomas ſup. cit. *Præmiſſo primo*

Quod ipſum complere fortunam ipſiusmet privati, ſpectabit ad alium, qui non ſit ipſemet ille privatus: quia eſſet omninò disordinatum, ut ſibi quisq; , quantum voluerit, de bonis communibus depromat: quia facilè fieret injuria, uno ſibi omnia arrogante, vel plura, quàm illi debeantur. Et ſi nunc cum alii diſtribuunt, ſtimulantur, accipientes diſtributa, ad plus habendum, multo magis ſtimularentur, ſi eſſet penes ipſos licentia, de bonis communibus participandi. Cujus hæc ratio aſſignari etiam poſſet: quia amor quo unusquisq; in ſe fertur, eſt principium arrogandi ſibi; & quærendi bona, quæ arrogatio ex duplici principio in nobis deordinatur. Imprimis ex defectu notitiæ noſtri, attollit enim nos nobis, noſtra cognitio, cui vult ſe æquare amor, & ſibi plura, quam debeantur, addicere bona. Deinde, quia amor noſter, & notitia de nobis eſt finita, vultq; ulterius & ulterius creſcere, fitq; ut limites debiti tranſcendat. Unde Deus eſt rectiſſimus in amore ſui, & titulo ſuæ notitiæ, & titulo infinitudinis, quæ excludit incrementum amoris, ultra debitos fines. Debebat ergo aliud eſſe principium distribuens bona hæc communia, & non ipſe is, cui diſtribuitur, ut ita reliqui ab injuria ſerventur indemnes. Quando ergò habetur æqualitas in partibus, ita ut participent ex bonis communibus, ſecundum quod illis debetur, tunc habetur formale, & intentum diſtributivæ, reſpicientis quidem bonum commune ſub formalitate participabilis à partibus, ſecundùm quod illi debetur, quæ reſpicientia nulli alteri præter diſtributivam convenit.

Breviter. Formale Diſtributivæ eſt Æqualitas ad jus partium in bona communia, reſpectivè ad dignitatem uniuscujusque dividenda. Vel eſt æqualitas participandi bona communia.

Probatur hæc Explicatio. Quia convenit omni ſoli, ſemper, proceditque per prima in hoc genere. Idem probat auctoritas Ariſtotelis 5. Eth. c. 2. explicantis diſtributivam per diviſionem communium in privatos. Verba illius ſunt: *Iuſtitia particularis jurisq; ejus, quod ad ipſam attinet, una ſpecies eſt quæ in diſtributionibus, aut honoris, aut pecuniarum, aut cæterarum rerum conſiſtit, quæ dividi in eos poſſunt qui ejusdem civitatis participes ſunt.*

Probat idem auctoritas S. Thomæ ſup. cit. Præmiſſo 1.

Dices 1. Non eſt formaliſativa diſtributivæ æqualitas, ſecundùm proportionem geometricam. Ergo, neq; æqualitas diviſionis bonorum communium ſecundùm dignitatem.

Responderi poteſt. Reſpicientiam ad dignitatem apponi nonniſi ad retinendam phraſin Ariſtotelis, majoremq; claritatem: ſufficiet autem dicere, quod formale illius ſit æqualitas ad jus partium, in bona communia, licèt præſuppoſita taxa dignitatis quam facit prudentia.

Dices 2. Nomine dignitatis vel venit titulus, ſecundùm quem hic debeat præferri alteri, & ad talem dignitatem reſpicit etiam comutativa: nam præfert creditores non creditoribus; vel nomine dignitatis venit prælatio deſumibilis ex honoribus, & ſic ante diſtributivam requireretur diſtributiva: quia in prima etiam collatione honoris, eſt actus diſtributivæ, conſequenter reſpicere deberet dignitatem non primo conferre, ex quo ſequeretur vel proceſſus in infinitum in attendendo ad dignitates ante dignitates, vel ſequeretur nunquam poſſe eſſe actum primum diſtributivæ.

Respondetur. Nomine dignitatis, intelligitur hic æſtimabilitas moralis perſonæ, attollens eandem, ut ejus potior ratio in diſtributionibus habeatur.

Dices 3. Ipſummet Ariſtotelem reſpicientiam dignitatis ponere pro formaliſativo diſtributivæ.

Respondetur. Non ponit Ariſtoteles dignitatem pro formaliſativo diſtributivæ, ſed pro connexo diſtributivæ. Certè enim dignitas poteſt ſpectari etiam à liberalitate, quam tamen, non conſtituit in formali diſtributivæ. *Hoc præexplicato*

Dicendum eſt. *Differre ſpecie diſtributivam à reliquis juſtitiæ ſpeciebus.* Eſt concluſio contra Burid. & Gualand. quibus favet Vaſq. Oppoſitum tenet communis ſententia, cum Val. Lug. Eſparza &c.

Probatur 1. Auctoritate Ariſt. 5. Eth. c. 1. Verbis ſup. cit. expreſſè appellat diſtributivam unam ſpeciem juſtitiæ; & S. Thomæ hic q. 61. in procœm. *Iuſtitia*, inquit, *duæ ſpecies, quarum altera commutationum, altera diſtributionum moderatrix eſt.*

Probatur 2. ex Val. Illæ virtutes differunt ſpecie, quarum actus, ex ratione formali ſui objecti, habet diverſam laudem & difficultatem. Talis eſt actus diſtributivæ: alia eſt enim laus benè diſtribuere, alia juſtè vendere, habetq; difficultatem ſpecialem: quia diſtributiva dat commune, quod in proprios uſus, ut convertat diſtribuens, proclive eſt, proclive eſt item affectu moveri in diſtribuendo.

Probatur 3. Illa juſtitia differt ſpecie à reliquis, quæ diverſum habet formale à reliquis; cùm formale diverſificet ſpecie. Sed diſtributiva habet diverſum formale: quia cujus formale eſt tale, ut compoſitionem terminorum differentialium habeat talem, quæ ſit diverſa à compoſitione terminorum differentialium, quę reperitur in aliis ſpeciebus juſtitiæ, illius forma-

le est distinctum à reliquis; cum formale stet compositione terminorum differentialium. Sed distributiva habet compositionem terminorum differentialium distinctam ab aliis justitiis, quia compositio terminorum differentialium distributivæ, est æqualitas ad jus partium in bona communia; quam compositionem nulla alia justitia dicit, quæ enim illa? Et certè commutativa non versatur circa æqualitatem in bonis communibus, sed circa æqualitatem in bonis privatis: aliàs nullæ fierent de novo acquisitiones juris, si omnia etiam ante commutationem, communia sunt. Rursùs legalis justitia, licèt respiciat ęqualitatem ad bonum commune, non tamen habet eandem compositionem terminorum differentialium: quia in legali attenditur ad æqualitatem, ad jus communitatis, in distributiva ad æqualitatem, cum jure partium: per legalem expletur fortuna communitatis, per distributivam, fortuna privatorum bonis publicis, non est ergo utrobique eadem compositio terminorum differentialium.

Dixi. Non esse eandem compositionem terminorum differentialium, non autem non esse eosdem terminos differentiales: quia & in legali & in distributiva reperitur, Ly æqualitas, Ly privatus, Ly bonum commune, sed non est eadem compositio, quod sufficit ad differentiam specificam. Ad eum modum, quo Patri esse filium; & filio esse Patrem, sunt utrobiq; iidem termini, & tamen alia est species constitutiva in ratione causæ, quâ talis, alia constitutiva in ratione effectûs, quâ talis, quæ comparatio causæ & effectus, est inter patrem & filium.

Objicitur 1. Vindicativa non differt à commutativa & distributiva, cùm judex in pœnis, procedat secundùm rationem vel commutativæ vel distributivæ. Ergo, nec differrent specie Commutativa & Distributiva.

Respondetur. Etiam vindicativam, secundùm quod est volitio boni publici, resultantis ex malorum punitione, differre specie à reliquis, licèt vindicativa ordinariè non numeretur inter species justitiæ: quia, ut ait Valentia, vindicativa sic sumpta, non est justitia, sed virtus annexa justitiæ: non enim secundùm suam propriam rationem constituit æqualitatem propriè dictam. Sed de hoc infra.

Objicitur 2. Tam distributiva quàm commutativa, reddit unicuiq; quod suum est. Ergo, non differunt specie.

Respondetur. Per rationem, quia hoc suum est, non differre justitias; quæ hæc est ratio generica; differunt tamen ratione motivi reddendi, & ratione modi ipsius *suum est*.

Instabis 1. Etiam hoc motivum non est sufficienter diversificativum: quia diversitas desumibilis ex pluralitate, vel paucitate personarum, non potest sufficienter diversificare virtutes; aliàs specie distincta esset commutativa, quæ reddit debitum decem personis, ab ea, quæ reddit debitum uni.

Respondetur. Paucitatem, vel pluralitatem merè numeralem, non diversificare justitias, cum ipsa paucitas, vel pluralitas merè numeralis, non adferat ullam diversitatem: quam enim illam? videturq; numerus ad hoc se materialiter habere, ut colligere est ex proportione ad alia, quæ & quidem evidenter, non nisi materialiter se habent. Cæterum pluralitas vel paucitas non merè numeralis, potest diversificare virtutes, sicut etiam diversificantur specie arithmetica, & geometria attendente geometrica non meram pluralitatem numeralem, sed ut habet rationem proportionis plurium; ita diversificabitur distributiva, quia non attendit ad meram pluralitatem, numeralem, sed ad æqualitatem in bonis communibus, quâ talibus, hoc formali restringendo illam pluralitatem numeralem.

Instabis 2. Ipsa illa ratio æqualitatis in bonis communibus materialiter adhuc se habet ad distributivam: quia ita se habet ac ea, ad quã in justitia commutativa attenditur æqualitas, cum persona v.g. spirituali vel seculari, cum persona publica vel privata.

Respondetur. Rationem publicæ vel privatæ personæ habere se non nisi per modum subjecti, cui redditur debitum, quæ ratio subjecti materialiter se habet: restringitur enim ulterius per æqualitatem intentam à justitia. Jam autem æqualitas bonorum communium, à nulla alia æqualitate restringitur in justitia.

Instabis 3. Etiam posito, quòd æqualitas in bonis communibus à nulla alia virtute restringatur, nihilominus non constituit in specie distincta distributivam: benè enim revocari potest ad legalem, vel liberalitatem.

Respondetur. Quòd non possit revocari ad legalem dictum supra; quod non possit revocari ad liberalitatem, ratio est: quia liberalitas non est ex debito, ex debito autem procedit distributiva.

Objicit 3. Datur manifesta, & notabilis convenientia commutativę & distributivæ. Ergo, inter se non distinguuntur specie. Nam diversitas specifica, stat in notabili diversitate. Prima convenientia est, attendere ad dignitates, ad quas etiam cõmutativa attendit, ut cum minus laborantibus, minus solvit. Secunda convenientia est, attendere ad datum & acceptum: quia privatus per hoc intelligitur mereri honorem, quia facit aliquid propter illum, à quo meretur. Tertia convenientia est in attendentia ad æqualitatem in bonis communibus: Nam hoc & distributivæ & commutativæ convenit; ex jure enim v.g. Polonico omnes filii æqualiter succedunt, stanteque, partitione bonorum in partes æquales facienda à majori natu, electio tantùm est penes minorem natu; quę divi-

divisio spectat ad commutativam, attenditque tunc commutativa ad æqualitatem in bonis communibus. Ergo, apparet, has virtutes non esse distinctas specie.

RESPONDETUR. Quod attinet ad primam convenientiam, illa quidem datur, sed cum distinctione: quia comutativa nonnisi interdum attendit ad dignitatem, semper distributiva. Quod attinet ad secundam convenientiam, attendit etiã distributiva ad datum & acceptum, sed hoc ipsum ordinat ad æqualitatem in bonis communibus, quod non convenit commutativæ. Quod attinet ad tertiam convenientiam, interdum quidem commutativa attendit etiam ad æqualitatem in bonis communibus materialiter, hoc est, quæ non uni debentur, sed non ad æqualitatem in bonis communibus formaliter: quia bona comunia formaliter, sunt bona communia à communitate, vel in humanis à persona communitatis gerente, sunt, inquam, bona contributa uni, sunt idem bona communia; ita, ut ipsa illorum divisione & distributione, non solvatur communitas, sed perficiatur. Jam autem solvitur communitas, facta divisione hæreditatis.

Deniq; non sunt illa bona communia formaliter: quia posita divisione hæreditatis, non habetur jus jam in bona illa, posita autem distributione, retinet jus ad rem Respublica, dato jure, in re, privato.

Ex eo autem quod justitia non respiciat jus simpliciter, sed tale secundùm quid; item quòd post distributivam maneat adhuc ad illam rem jus communitatis, si res non sit usu consumptibilis &c. solum probatur, non esse distributivam rigorosè justitiam, cum nec accipiat suum rigorosè, utpotè commune.

DIFFICULTAS III.

Infertur Quædam ex dictis.

INFERTUR 1. Quid sit sentiendum de illa Quæstione, quam movet cit. Valentia. An scil. distributiva attendat ad rectam habitudinem ipsius communitatis erga suas partes? An ad rectam habitudinem seu æqualitatem partium communitatis inter se? hocque posterius asserit Valentia, sed prius illud verum videtur.

RATIO. Quia, concedo quidem ad hanc etiam posteriorem habitudinem æqualitatemque, attendi à distributiva, sed nego attendi primo. Unde comparando utramq; illam formalitatem, hæc erit formale distributivæ, ad quam primo attenditur; sicut prius rationale & non risibile restringit animal, ipsaque risibilitas est quid consequens, ex quo deducitur rationale esse formale hominis; ita quia primo attenditur ad rectam habitudinem communitatis erga suas partes, illa potius erit formale.

Quod autem primo ad id attendat distributiva, vel exinde colligitur: quia illa recta habitudo communitatis erga suas partes, non aliud in re est, quàm ipsa datio, quæ datio, prior est acceptatione, & tamen ipsa recta habitudo partium inter se, est in re, ipsamet acceptio tanti. Unde id etiam voluit S. Thomas, qui per ordinem & conjugationem comunitatis ad partes, vestigat & explicat distributivam.

DICES cum Valentia. Actus distributivæ, cum sit actus justitiæ propriè dictæ, debet respicere æqualitatem propriè dictam, quæ non stat in recta habitudine communitatis ad suas partes, neque enim datur æqualitas, propriè dicta, totius ad partem. Stare ergo debebit in recta partium habitudine inter se.

RESPONDETUR. Cum Valentia; nomine propriè dictæ justitiæ intelligat rigorosam; negandum erit, distributivam esse propriè dictam justitiam.

INSTAT ex 5. Eth. c. 5.

RESPONDETUR. Illo loco solùm hoc dicere Philosophum, quòd attendat distributiva, ad æqualitatem partium. Sed non discurrit de hoc: an primo ad id attendat? in quo tamen est difficultas. Quanquam si attendatur presse ad verba, videtur Aristoteles nostram sententiam docere: nam loquens de distributionibus, dicit, *unde fit, ut alteri minus exhibeatur.* Ubi meminit exhibitionis; quæ idem est certè, quod datio, adeoque, habet rationem prioris præ acceptione, quâ acceptione, æquantur partes inter se.

INFERTUR 2. ex dictis. In quonam deficiat distributiva à rigore justitiæ: deficit enim in eo, quod est reddere unicuiq; quod suum est; bona autem, ad quæ distributarius habet jus, sunt bona communia; adeoq; nonnisi quodammodo sua; deficit rursùs in alteritate: quia justitia distributiva in humanis, est in communitate, vel personam gerente communitatis, dum est æquus Partibus; non datur autem alteritas rigorosa inter communitatem & partes; deficit deniq; saltem in aliquibus actibus: quia quod cum rigore justitiali, adeoq; cum pleno dominio possidetur, excludit temporaneum dominium alîus; jam autem ad dignitates collatas, semper manet jus ad rem, in communitate.

INFERTUR 3. Etiam distributionem onerum æqualium spectare ad distributivam. Est illatum Lugonis. *Pensandæ sunt ejus Rationes.*

1. RATIO ex Lugo est. Quia ille actus respicit per se & formaliter æqualitatem proportionum, quod est proprium distributivæ.

RESPONSUM supra, hanc respicientiam, non soli distributivæ convenire. Deinde hîc de ipso materiali quæritur, quod sunt onera, an illa sint materia distributivæ? ad eum modum, quo in gloria potest haberi æqualitas arithmetica, & tamen illa, non est materia venditionum.

2. RA-

2. Ratio vindicativa duos actus principales habet, punire reum, & non punire innocentem. Ergo, & distributiva habebit duos actus principales, distributionem bonorum, & non gravationem oneribus.

Respondetur. Punitioni nocentis, immediatè respondet non punitio innocentis: quia punitionem primo intendit vindicativa, quâ talis; distributio autem honorum, & distributio onerum, non sunt, tanquam opposita, in primo intento. Primum enim intentum distributivæ, est distributio, cui contraria non est alia distributio, sed non distributio. Consequenter, cùm contrariorum eadem sit disciplina, punitio & non punitio; distributio item & non distributio, ad eundem habitum revocantur, non autem distributio onerum: quia hæc non videtur esse quid contrarium primo intento, nempe distributioni: consequenter majore titulo non punitio innocentis spectabit ad vindicativam.

3. Ratio ejusdem est. Quia virtutes morales in objecto suo attendunt ad medium. Ergo, & distributiva in distribuendis oneribus communibus, intendere debet honestatem, quæ est in medio.

Respondetur. Ipsum subjectum illationis probari debuisse; nempe quòd distributio onerum, spectaret ad distributivam, quæ etiam sine distributione onerum, staret in medio, scilicet, non dando plus vel minus, quam mereatur aliquis comparatè ad alios. Hinc

Ratio illati sit. Tum quia. S. Thomas hic q.61.a.3. in corpore ait. *Est etiam quædam,* inquit, *distributio laboriosorum operum.* Ly autem *quædam* non ideò ponitur, quasi ad aliam virtutem id spectet, sed est particula divisiva, significans, quod, quidem distributivæ actus, sit distributio onerum, quod vel exinde colligitur: quia illic universaliter discurrit de materia hujus virtutis, in divisionibus autem universalibus Ly *quidam* vel *quædam* est particula divisiva. Unde etiam ibidē sub Ly *quædam* ponit S. Thomas *recompensationem collativam bonorum,* quæ indubiè spectat ad distributivam. Tum quia; attendendo virtus aliqua ad principale, attendit etiam ad ea, quæ revocantur ad principale; jam autem est quoddam bonum, ratioq; participandi communia non participare plus de oneribus civitatis. Tum quia. Hoc, quod non est gravari plus oneribus communitatis, spectat ad aliquam virtutem: potest enim honesta actione, adeoque virtuosa fieri: Ergo, vel revocari debet ad aliquam virtutem; vel constituere specialem virtutem. Ergo, cùm illam non constituat; vel hoc ipso quia revocari potest ad distributivam revocabitur. Quod autem revocari possit ad distributivam. Ratio est, quia distributiva attendit ad habitudinem communitatis erga partes. Ergo, cum hæc habitudo sit etiam circa onera, attendet ad hoc distributiva. Licèt secundùm aliquam formalitatem, id revocari possit, etiam ad commutativam, in quantùm privatus jus habet, ne gravetur præ aliis.

QUÆSTIO III.

De Iustitia vindicativa.

Præmittetur imprimis doctrina S. Thomæ de vindicatione, & alia huc concernentia; postea accedetur ad ea, quæ scholasticè discuti solent.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur Quædam.

Præmitto I. *Vindictam esse licitam,* cujus *Rationem dat* S. Thomas hic. q.108. a.1. *Vindicatio fit per aliquod pœnale malum, inflictum peccanti: est ergo in vindicatione considerandus vindicantis animus: si enim intentio feratur principaliter in malum illius, de quo vindictam sumit, & ibi quiescat, est omnino illicitum, quia delectari malo alterius spectat ad odium, quod charitati repugnat, quâ omnes homines debemus diligere. Nec aliquis excusatur si malum intendat illius, qui sibi injustè intulit malum: sicut non excusatur aliquis per hoc, quia odit se odientem &c. Si verò intentio vindicantis feratur principaliter ad aliquod bonum, ad quod pervenitur per pœnam peccantis, vel saltem ad cohibitionem ejus & quietem aliorum, & ad justitiæ conservationem & Dei honorem, potest esse vindicatio licita, aliis debitis circumstantiis servatis.*

Circa hanc Rationem S. Thomæ inquiri posset, quare aliquis virtuosè non possit delinquenti optare malum, qua malum est? diciq; posset, quòd non pertineat ad odium illicitum, eò quòd non omne odium charitati repugnet, repugnantiâ prohibitionis, licèt repugnet repugnantia prædicatorum oppositorum ad invicem. Quod autem non omne odium repugnet charitati seu gratiæ, repugnantiâ prohibitionis, exinde deduci posset: quia odium boni alicujus hominis repugnat charitati; sed non odium mali; idq; ideò, quia charitas non vult improportionari objecto actum, hinc si objectum sit malum, non vult illud amari, sed odio haberi. Retinenda tamen ratio S. Thomæ, quia vindicta est actio honesta, debet ergo honestum formale habere, honestum autem formale non est optare malo malum; quia malum est; cùm hoc ipsum formale, sit commune, etiam cæteroqui prohibito odio. Deinde, quia attendendo ad rationem dubitandi, & sisteretur in malo, quâ malum est, ut supponitur, & non sisteretur: quia vellet illud malum non utcunque, sed quia amor malo non debetur, adeoque non sistendo præcisè in ratione mali.

Præmitto 2. *Vindicationem esse specialem virtutem.* Ratio ex S. Thoma est, ibidem. Articulo 2. *Aptitudo ad virtutem inest nobis à natura, licet complementum virtutis sit per assuetudinem, vel per aliquam aliam causam. Vnde patet, quod virtutes perficiant nos ad prosequendum debito modo, inclinationes naturales, quæ pertinent ad jus naturale. Et ideo ad quamlibet inclinationem naturalem determinatam, ordinatur aliqua virtus specialis. Est autem quædam specialis inclinatio naturæ ad removendum nocumentum. Vnde & animalibus datur vis irascibilis, separatim à concupiscibili. Repellit autem homo nocumentum per hoc, quod se defendit ab injuriis, hoc autem pertinet ad vindicationem.*

Hoc principium, quod quando est specialis inclinatio naturalis sit etiam specialis virtus, alibi probatur. Nunc etiam hoc addi potest, quòd natura non multiplicet entia sine necessitate, multiplicaret autem, si data inclinatione naturali ad defendendum sese à nocumento, non daretur virtus specialis defensiva: esset enim illa inclinatio perfectibilis, & non haberet perfectivum sui, virtutem; consequenter otiosa & sine necessitate esset illa perfectibilitas.

Præmitto 3. *Vindicationem posse nullo modo spectare ad justitiam:* quia possumus sola philautia moveri ad appetitum vindictæ.

Præmitto 4. *Posse etiam vindictam revocari ad justitiam, licèt non sit rigorosè justitia.* Quod possit revocari ad justitiam.

Ratio est. Tum quia. S. Thomas cit. a. 1. ponit vindicativam partem justitiæ. Tum quia. potest dari jus ad ponendam vindictam in gubernante, potest item poni ab eodem æqualitas pœnæ cum delicto. Ergo, vel ex his duobus, poterit revocari vindicta, ad justitiam. Tum quia. Cum Aristotele Ethici appellant judicem jus, seu justitiam animatam. Ergo, & actus illius, quâ tales, erunt vitalis justitia, inter quos actus, primum locum occupat vindicatio.

Quod autem vindicatio non sit rigorosa justitia.

Ratio est. Tum quia. Non respondet ei debitum justitiale, hinc non facit injustitiam judici reus, si se subducat judici. Tum quia. Ubi est rigorosa justitia, tunc respectu illius, cui illa præstatur, habetur jus, & in præstante debitum. Jam autem non habetur jus in reo ad pœnam, quæ illi à judice exhibetur. Tum quia. Obligatio gravans judicem, est per ordinem ad communitatem, à qua ille non habet perfectam alteritatem, consequenter nec intercedet illic, justitia rigorosa.

Præmitto 5. *Secundùm aliquas considerabilitates, vindicativam revocari, & ad commutativam & ad distributivam.* Ad commutativam quidem; quia Princeps aut judex ex contractu cum Republ. tenetur punire delicta, & secundùm hanc rationem contractûs, revocabitur ad commutativam, & ad hoc respexit S. Thomas hic q. 108. a. 2. ad 1. pertinet autem etiam ad distributivam: quia pœna est per modum oneris, onera autem distributiva etiam claudit; habetque se ita vindicativa in irrogatione pœnæ, ut distributiva in collatione honoris.

Cum hoc tamen stat, ut habeat adhuc proprium suum formale vindicativa: nempe honestatem æqualitatis ponendæ pœnæ ad delicti conditionem, ex qua postea æqualitate, pullulat bonum commune pacis, privatorum &c.

Dices 1. ex Esparza q. 21. Vindicativa habet hoc ex genere suo, ut non tam ordinetur in utilitatem ejus, circa quem exercetur, quàm in utilitatē aliorum: nam reus ratione delicti *comparatur jumentis insipientibus.* Cumq; homo ob dignitatem naturæ rationalis, hoc habeat proprium, ut sit & ametur ratione sui, utque ordinentur ad ipsum & in ejus utilitatem, quæ circa ipsum aguntur, ratione peccati, ordinatur in bonum aliorum, ut bruta. Est autem de ratione particularis justitiæ strictè talis, maximè verò commutativæ, ut jus suum unicuiq; tribuat, suum utique suitate proprietatis. Et rursùs de ratione hujus juris est, ut inserviat propriè utilitati subditi, cùm tamen infligatur pœna delinquenti, licèt prævideatur non esse profutura tunc, cum purè pœna est.

Respondetur. Quòd hæc ratio solùm probet, vindicativam non esse rigorosè justitiam: quia non exercetur in utilitatem ejus, cui impenditur; cujus oppositum fit in aliis justitiis. Deinde parum refert, quod id fiat in aliis justitiis, rectè transfertur ad aliam, quando illud contingere oritur, ex generico prædicato justitiæ; jam autem non est hic conceptus genericus justitiæ, ut exhibeatur in utilitatem ejus, circa quem exercetur: cum ipsa respicientia utilitatis, præcisè non spectet ad justitiam: unde multi hanc respicientiam, referunt in vim gubernativam.

Dices 2. cum eodem. Etiam relatè ad Rempubl. non erit punitio actus commutativæ: quia dux militiæ etiamsi paciscatur cum Republ. de ejus incolumitate, pugnat nihilominus per virtutem fortitudinis, & non per virtutem commutativæ. Ergo, & judex non faciet id per commutativam, sed per vindicativam.

Respondetur. Etiam dux militiæ, licèt pugnet elicitivè per virtutem fortitudinis, nihilominus illos actus imperat cōmutativa, consequenter, etiam commutativæ intercedet tunc actus. Ergo, & judex per vindicativam puniendo, adhuc sub alia formalitate, faciet actum commutativæ comparatus ad Rempubl. Per hoc tamen non negatur, vindicativam habere etiam, ut dictum, speciale, suum motivum.

Dices

DICES 3. cum eodem. Punitio habet honestatem suam peculiarem independentem immediatè & formaliter ab omni jure proprietatis, obligatioque judicis, quâ adstringitur Reipublicæ, solum efficit, ut per virtutem commutativæ imperet actum punitionis.

RESPONDETUR. Concedo totum. Sed inde non sequitur sub aliqua formalitate, non posse illam revocari ad commutativam.

DIFFICULTAS II.

De Regula vindicandi in Iudice.

SEnsus tituli est: An Judex debeat judicare secundùm allegata & probata, idque, etiamsi oppositum, norit verum. Est ergo in hoc difficultas, quæstionem facti applicant allegationes & probationes, notitia privata judicis, eaque certa, & evidens applicat aliter factum, quæritur ergo in formando judicio seu conclusione, debetne accommodare sese allegatis, ut dicat: Ergo est puniendus; an se debet accommodare suæ notitiæ, ut inferat conclusionem. Ergo, non est puniendus.

Divisi sunt in hoc puncto Auctores. Aliqui dicunt, quod debeat Judex sequi propriam notitiam. Ita ex Juristis Abbas, Martinus, Panormit. Oldendorpius apud Covarruvias. Ex Theologis Lyran. Ang. Sa. & alii. Oppositum S. Thomas hic q. 67. a. 2. 64. a. 6. ad 3. Cajet. Valent. Sylvester & alii. Medias Sententias refert plures Dicast. d. 4. n. 8. Lugo autem d. 37. n. 15. cum sententiam hanc S. Thomæ valde esse probabilem docuisset, propter Auctoritatem S. Thomæ, tandem media via it; quòd Judex secundùm allegata & probata, contra privatam certam in oppositum sententiam, non possit decernere in causis criminalibus, vel mutilationibus; possit in minoribus, quod etiam docuit Less. Navarrus, Konink.

DICENDUM est. *Probabilius esse, spectata ratione, quòd Iudex non possit damnare secundùm allegata & probata, quem aliàs novit esse certa notitia innocentem.*

PROBATUR 1. Si Judex posset in tali casu damnare innocentem, falsificaretur universalis regula morum, quæ hoc ipso nec foret universalis, nec regula, si falsificaretur: quia regulæ tales, vel sunt principia moralia, lumine naturæ nota, vel proximè deducta: lumen autem naturale, & tales deductiones, supple certæ & evidentes, non possunt fallere, sequela probatur. Regula morum universalis est ad malitiam contrahendam, sufficit etiam indirectum voluntarium. Item non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Item concurrente duplici formalitate mala & bona, actio, secundùm illas formalitates procedens non potest esse nisi mala, adeoque sequens debiliorem partem. Hæ autem regulæ falsificantur, si liceret innocentem dicto casu occidere: quia directum voluntarium, haberet satisfaciendi allegatis & probatis, indirectum autem voluntarium, occisionem innocentis, quem novit esse innocentem, advertitque, & tamen vellet damnari, idque ut dicunt oppositi, licitè. Secunda regula falsificaretur: quia fieret malum occidendo innocentem, ut eveniat bonum, observandi leges & allegata. Falsificaretur & tertia Regula: quia si quis æger appetat comedere carnes die veneris titulo sanitatis, vel retinendæ vitæ, ut si extremum famescat, ex, alia parte putet hoc, esse illicitum comedat tamen, verè talis peccabit mortaliter: quia inclinat voluntatem illo partiali motivo malo, quod non deberet sequi. In præsenti autem idem etiam contingeret; nam Judex uteretur motivo bono, quod est servare leges, & simul malo, volendo innocentem occidere. Si ergo id faceret justè, tunc posset actio fieri justa, & tamen esset ejus unum motivum partiale honestum, & aliud partiale motivum inhonestum, quod fieri non potest, ex dictis circa Majorem assumptam.

PROBATUR 2. Argumento communi. Non potest licitè cognoscere quis eam, quam certò scit non esse suam, quamvis à judice etiam Ecclesiastico, idque sub pœna etiam excommunicationis, adjudicetur alicui, ut illa utatur tanquam sua. Ergo, nec potest licitè occidere innocentem, quem allegata & probata, docent esse nocentem.

RESPONDET 1. Sanch. Sicut licitum est cognoscere eam, quæ invincibiliter putatur sua, ita & licitè erit occidere eum, qui invincibiliter à judice, tanquam publica persona, putatur esse nocens.

CONTRA. Quia nihil respondetur ad paritatem. Concedo esse licitum cognoscere eam, quæ putatur sua: nam in hoc nulla regula moralis falsificatur; imò agitur secundùm illas; quæ tamen scitur certò, non esse sua, non potest cognosci, quamvis adjudicetur à judice. Ergo, etiam, quamvis licitum sit occidere innocentem, qui invincibiliter putetur nocens, si tamen sciatur illum innocentem esse, quamvis in oppositum dentur allegata & probata, non poterit occidi.

RESPONDET 2. Turrianus. Nullum est jus, quod postulet copulam cum non sua: in præsenti autem casu, est jus, scilicet bonum publicum.

CONTRA. Nullum est jus in copulam cum non sua. Ergo, nec ullum jus, in vitam innocentis. Et quando adjudicatur non sua, idque ad usum sub pœna excommunicationis, si est non obediendum, cum tamen sit publicum bonum obedire imperanti decreto. Ergo, nec in præsenti, bono publico obediri debet.

RESPONDET 3. Idem. Probabilem esse sententiam, quòd Judex possit secundùm allegata & probata decernere, non est autem probabile,

babile, quòd possit secundùm allegata & probata uti non sua.

Contra. Quia hîc non quæritur de auctoritate, nec taxatur opposita sententia, redibitque paritas: Non est probabile quòd liceat casus antecedentis. Ergo, probabilius saltem est, non licere casum consequentis.

Respondebis 4. Non est potestas ulla Reipub. ad dandum jus, in non suam: quia hoc jus est ex mutua traditione, quæ tunc non habetur. Jam autem est jus Reipubl. in vitam civium, quod jus, judici delegare potest in casu, quo id poscant allegata.

Contra. Non est potestas ulla Reipubl. ad dandum jus in non suam: quia ratio suæ, requirit traditionem, quæ non habetur, quamvis dentur allegata & probata traditionis. Ergo, etiam non est potestas ulla Reipubl. ad dandum jus in innocentem: quia ratio pœnæ requirit nocentem, quæ nocentia non habetur, quamvis dentur allegata & probata nocentiæ.

Respondebis 5. Negando Antecedens, quod negarunt apud Sanch. L. 2. de Matrim. d. 39. Mgr. Hugo, Medina, Sepulbeda, Hostien. Perez.

Contra. Tum quia. Ut urget Sanch. oppositum est decretum Cap. *Inquisitioni de sententia excommun.* Tum quia. Verè tunc esset fornicatio, & tamen liceret, quod est absurdum. Tum quia. Censuratur hæc sententia, à Sanch. quidem, quod sit falsissima & in fide periculosa: erroneam appellat Corduba. falsam S. Thom. & Durandus.

Probatur 3. Tum quia. Si innocentem licitum esset ob allegata & probata adversa, occidere, licitum id esset: quia ita permittit judici Respublica, sed non permittit: quia hoc tantùm potest permittere, quod ipsa potest facere: nomine enim illius facit judex, sed si sciret Respub. illum innocentem, non posset illum occidere secundùm Leges, quia Respub. nullas leges, vel tulit vel ferre potest in eum, quem scit esse innocentem: quia id esset contra leges naturæ, de servando innocente. Tum quia, intentio Legislatorum est, ut servetur innocens, damnetur nocens, cui intentioni in præsenti non satisfieret. Tum quia. Ideo adhibenda sunt allegata & probata, ut formetur sententia justè, sed in præsenti non potest formari sententia justè: quod ipsum probatur, quando non potest ferri sententia prudenter, non potest ferri justè: quia prudentia, est universalis diretrix, nec operatur quisque honestè seu justè, nisi operando secundùm regulas agendi, hæc autem regula est prudentia, sed dicto casu non potest ferri sententia illa prudenter: quia nemo etiam probabiliter persuadere sibi potest rem fuisse, idque practicè, si certo & evidenter illi constet non fuisse.

Solvuntur Argumenta in oppositum.

Objicitur 1. Ab Auctoritate prima sit Deut. 17. Secunda ex c. Pastor. Paragrapho. Quia verò Tertia Ambrosii, serm. 20. in Psal. 118. Quarta cit. S. Thomæ. Quinta Juramenti Polonorum judicum, formula quam ita habet Herburtus, verbo Juramentum. Ego *N. Iuro, quia justè secundùm Deum, jus scriptum, æquitatem & partium controversias judicabo &c. &c. sic me Deus adjuvet; & hæc Sancta Crux.*

Respondetur. Primam Auctoritatem, negativum facere sensum; *nemo damnetur, si non adsint duo ad minimum testes.* Non facere autem sensum positivum; *damnetur semper, si adsint.* Secunda, sicut & S. Thomæ quarta, facit probabilem oppositam sententiam ad quod etiam se reflexit phrasis Conclusionis. S. Thomæ, Auctoritas ad maximum, sic explicari posset, quòd velit, si noscat veritatem, h. e. objectum quocunq; modo judex, possit sequi allegata, nihil enim agit de veritate, quæ noscatur certò & evidenter: Si enim non noscatur oppositum certò & evidenter adhuc non dejiciuntur allegata & probata à ratione probabilium, dejiciuntur autem, si certò & evidenter sciatur oppositum. Ambr. nihil agit de occisione innocentis, qui scitur certò innocens, sed solum vult, ne judex secundùm affectum & proprium placitum judicet, adhucque secundùm merita causæ judicet, si illi de innocentia constet. Idemq; solùm, vult forma Juramenti Polonorum Judicium; & indubiè censebitur judicare secundùm Deum, si pro innocenti judicet, quia hoc ipse Deus per lumen intellectus dictat, ut eripiatur innocens de manu fortium, fortitudine allegatorum & probatorum. Hinc in verbis juramenti, priùs ponitur æquitas, postea allegata, quod etiam ipsa debeant esse, secundùm æquitatem, meminit tamen formula juramenti allegatorum ut, sicut dixi, non judicetur merè ad placitum.

Objicit 2. Valen. Judex non potest censeri rectè facere aliquid ex suo officio, nisi etiam communitas censeri possit facere & approbare: hoc enim est judicem esse publicam personam, cùm sit quasi ipsa communitas. Sed si judex postposita testificatione publica, ferat aliquam sententiam, non potest tunc censeri communitas id facere, aut approbare: nam scientia privata judicis, non potest censeri scientia certa communitatis, cum sit scientia tantùm unius partis, communitatis, quæ idcirco faciliùs potest falli, quàm plures.

Respondetur. Sub allata Majori, posse pro nobis subsumi minorem. Sed communitas non vult occidi, quem scit esse innocentem. Ergo. Directè dici potest, quòd scientia privata judicis, posset censeri moraliter, vel æquivalenter scientia communitatis, quia ipse Judex est moraliter ratione officii communitas; licèt non

possit

possit illa notitia censeri formaliter notitia communitatis. Falsumque est posse falli facilius evidenter noscentem, quàm plures, quorum allegatio & probatio, dejicitur ab opposita evidentia, in statum suspicionum & falsitatum. Dicunt alii, scientiam illam judicis habere se per modum testimonii, cui quia evidenti magis deferendum quàm pluribus inevidentibus: nam etiam Regio testimonio plus defertur, quam simplicium v. g. duorum militum. Addo. Quòd vices communitatis non debeat subire judex in sciendo probationem facti, sed debet subire in judicando, quod ipsum exequetur, quantumvis pro innocenti sententiet.

Objicit 3. Dicast. Homo in judicando non debet uti ea scientia, cujus usu, juxta mores hominum, aperiretur via, infinitis fraudibus, talis autem est privata scientia.

Respondetur. Privatam notitiam certam, & evidentem, non aperire viam fraudibus; sicut nec aperuit Danieli contra duorum allegata senum disceptanti. Nec obest, quòd prætendi possit illa scientia: nam exinde non sequitur adhiberi eam non debere: quia possunt adhiberi allegationes falsæ, imò & juramenta, & tamen adhibentur. Sufficit ergo quòd ex natura rei, illud, quod adhibetur, veritatem, manifestet, quidquid sit, quòd illa aliquis abutatur.

Objicitur 4. à Pari.

Prima Paritas est. Licitum est explodere in turrim, quamvis sciatur ibi non hostes tantùm, sed & cives occidendos. Ergo, & in præsenti, licitum erit innocentem damnari.

Respondet Lugo. Ibi non intendi directè occisionem innocentis, sed arcis hostilis expugnationem. *Hæc Responsio*

Non satisfacit. Quia dicerent oppositi, tunc judicem indirectè velle occisionem innocentis, directè autem observantiam legis, & allegatorum, quæ tenere debent. Hinc DISPARITAS sit, quia quo casu manet jus Reip. ut titulo boni communis exigat vitam, quamvis sciantur illi esse cives & servandi, & quando manet obligatio in innocentibus ad prodigendam pro sua parte vitam, non apparet unde jam evadat, illicita illa actio. Jam autem non manet in Republ. sciente, quod hic sit innocens, jus occidendi eundem. Deinde, in casu Antecedentis non est legitima ratio, nosti me esse civem & servandum, noli explodere: quia posset Resp. replicare: quia estis cives, debetis hæc ferre. Est autem legitima ratio: Nosti Respub. me esse innocentem, non me punias: quia evacuativum debiti pœnæ, est innocentia, non est autem evacuativa, in casu, ut dixi, Antecedentis. Judex autem debet id facere, quod faceret, si sciret communitas.

Secunda Paritas est. Qui novit scientia privata, quòd delatus, sit nocens, si tamen allegata probent illum esse innocentem, non potest illum damnare. Ergo, è converso, nec absolvere.

Respondetur. Aliquos negare Antecedens. Sed disparitas sit, quia de non damnando innocente, est præceptum negativum, adeoque debet semper impleri. Hoc autem quod est damnare nocentem, est præceptum affirmativum, quod non semper obligat, si cætera non sint paria. In præsenti autem non sunt cætera paria: quia lex clementiæ, fundata in natura, dictat: bonum esse, etiam nocenti parcere, si fieri commodè possit. Commodè autem fieri potest, ut pœna publica, non irrogetur pro delicto privato.

Tertia Paritas. Judex potest cogere debitorem ad solvendum, quando ipse privatim, novit esse debitorem: quamvis non possit hoc in judicio probari. Ergo, etiam potest cogere ad solvendam pœnam, si noscat privatim nocentem.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia in casu Antecedentis non agitur contra innocentem pœnaliter, quod ipsum natura vetat, agitur autem in casu Consequentis.

Objicitur 5. Ratio S. Thom. Judex est persona publica. Ergo, debet judicare secundùm scientiam publicam.

Respondetur, esse illic scientiam publicam æquivalenter, non autem formaliter.

Instabis. Saltem potest judex sequi opinionem probabilem, probabile autem est, quod dicunt allegata & probata publica.

Respondetur. Contra certam notitiam physicam rei, non potest in oppositum etiam probabilitas haberi: quomodo enim est probabile, quod hoc fecerit; cum norim certò physicè, illum non fecisse.

DIFFICULTAS III.

Notantur quædam.

Noto 1. In omni judicio, tres convenire ad formandum Syllogismum requisitum, ad sententiandum. Primò, venit Respubl. vel Princeps Legislator, formatque Majorem, hoc est, leges & dictamina judicandi. Secundò venit auctor facti, qui ponit Minorem, accduntque allegata & probata, quæ non ponunt factum, sed applicant: ad eum modum, quo faciunt motiva credibilitatis, circa credenda. Tertiò accedit judex, qui sententiam formando, ponit Conclusionem.

Noto 2. Sententia judicis est Conclusio practica, in ordine ad puniendum, vel liberandum, gravandum vel eximendum: accepto enim quocunque argumento practico, quod in illo est Conclusio, hoc in judice est sententia. Et si judex syllogisticè procederet, sententia illius Conclusionem constitueret. Quod ipsum in hoc

in hoc resolvitur: quia Conclusio definitivè est illatio deducta ex præmissis; cùm ergo sententia judicis, sit verè illatio ex præmissis, hoc ipso illa illatio, erit Conclusio, sententiaque judicis.

Porro præmissæ, ex quibus deducitur hæc Conclusio, necessariò sunt duæ. Prima quidem, quæ est una ex primis principiis judicandi: quia verò omne principium est universale, etiam præmissa illa, erit universalis. Unde habitus judicandi, est habitus quasi Conclusionum, habitus autem legum, est habitus intellectus seu principiorum judicandi, altera autem præmissa, semper est singularis: quia est de facto, facta autem, singularia sunt: hinc in sententia judicis deducetur etiam Conclusio singularis: quia hæc debet sequi debiliorem partem. Judexque non convenitur, quâ judex, ad decidenda universalia, sed ad decidendum de particulari. Dixi, quâ judex quia quâ Consultor, vel Legislator potest in sua sententia formare Majorem, casu, quo sua illatio debeat imposterum habere vim legis, ingredique habitum primorum principiorum judicandi.

NOTO 3. Superiori difficultate quæsitum esse, comparando allegata & probata, quæ ad Minorem revocantur, cum notitia judicis, quidnam debeat sequi judex? Nunc aliquid dicendum de Majori judiciali, quæ est ex legibus, comparando scilicet legem ab una, ab altera autem parte allegata & probata, debebitne judex legem sequi, an allegata & probata? Ad quod cum distinctione responderi posset, quòd si lex sit naturalis, aut scripta, interpretans naturalem, debet judex legem sequi, quia alias operaretur dissone ad naturam intellectualem, dictamina ejus non sequendo. Si autem sit lex contraria naturæ: quia ea non est lex, utpote injusta, sequi eam non debet. Casu autem, quo vel nulla sit lex, vel emergat casus cum talibus circumstantiis non prævisus, judicabit judex secundùm allegata & probata: quia adhuc judicabit secundùm legem: primam enim vim legis habet mens Legislatoris, quam allegatæ rationes ostendunt. Casu autem quo judex sit ipse supremus Princeps vel Legislator, & non extet lex, decernet ut voluerit cum hac limitatione, ut decernat secundùm legem naturæ: quia aliàs hoc non esset decernere prudenter, & secundùm potestatem, quam habet: nam hæc illi non datur, ut niti impune possit, contra lumen rationis.

DISPUTATIO V.

De Opposita Justitiæ, Injustitia.

OPposita, ut alibi, sic & in præsenti; ultimum in consideratione locum habent.

QUÆSTIO I.

De Injustitiâ secundùm se.

PErcensenda hîc primum est ipsa Doctrina Arist. & S. Thomæ.

PONIT 1. Arist. lib. 5. Eth. c. 1. talem doctrinam. *Neque enim, inquit, in scientiis, facultatibus & in habitibus idem est modus: Nam facultas, & scientia eadem cùm sit, esse contrariorum videtur, habitus autem contrarius, contrariorum nullo modo esse potest, v. g. ex sanitate contraria minimè aguntur, sed salubria tantummodò quippe eum sanè quempiam incedere dicamus, cum ita incedit, ut sanus.* Sensus doctrinæ est. Scientiæ extenduntur etiam ad contraria, unde est illud, quod, contrariorum eadem sit scientia. Sed bonæ animi vel corporis habitudines, seu virtutes non extenduntur ad contraria, sicut sanitas non extenditur ad ægritudinem, adeoque nec habitus justitiæ extendetur ad injustitiam.

Hæc doctrina Aristotelis in hoc habet difficultatem: quia in hac habitudine ad contraria, videntur æqualiter se habere scientia, & virtus, seu habitus, ut loquitur Aristoteles: nam sicut scientia non elicit actus erroris, versatur tamen circa errorem, tanquam circa aliquid fugiendum, oppositaque objecti attingit, ad habendam completam notitiam objecti, quod per se respicit: ita etiam virtus versatur circa oppositum vitium per actus fugæ, nec habetur completa ratio virtutis, ex solis actibus prosecutionis, sed & in actibus fugæ. Et sicut quamvis ipse error elicitus, facilitasq; errandi contracta, non complet scientiam, sed illam tollit; ita etiam vitium elicitum, facilitasque eliciendi contracta, non complet virtutem, sed longè diversum, & oppositum habitum constituit.

Quod attinet ad hanc rationem dubitandi, dici hoc potest, quod non in hoc comparet, dicta extrema Arist. quasi non conveniant in hoc habitus & scientia, quod ista fugiat errorem, ille injuriam; quod hæc non eliciat errorem, & ille injuriam; in hoc enim similantur sibi; sed quia contraria pertinent ad eandem potentiam, sicut (inquit, S. Thomas in Com. hujus loci) *album & nigrum ad visum, & ad eandem scientiam, sicut*

sanum & agrum ad medicinam. Sed habitus contrarius, non se habet ad contraria sibi: nam à sanitate, non procedunt ea, quæ sunt contraria sanitati, seu quod idem est, ad visum v. g. pertinet & album & nigrum, ad sanitatem non pertinet ægritudo & sanitas, sed solum sanitas.

PONIT 2. Idem Arist. Quòd quamvis habitus virtuosus non sit contrariorum, bene tamen ex contrariis internosci possit. Sæpe, inquit, *quidam contrarius habitus ex contrario agnoscitur,* hancque ipsam propositionem probat à pari. Nam & si bona corporis habitudo fuerit nota, mala quoque habitudo innotescet, &c. *Si enim,* inquit, *bona habitudo carnis densitas est, necesse est ut & mala habitudo, raritas sit, &c.*

PONIT 3. Idem Aristoteles. Si habitus ex contrariis internosci potest, quoties unum contrariorum dicitur, toties & aliud, aliàs non se ad invicem notificarent. Contrarium injustitiæ est justitia, justus autem, quantum ad præsens, tripliciter aliquis dicitur. Primò, quando est legitimus, hoc est, legem servans. Verba Arist. ex eodem capite sunt. *Ius ergo etiam ipsum legitimum & æquum erit, injuria, contra illegitima, & iniqua.* Secundò, quando est aliquis legalis, hoc est, ponit æqualitatem ad jus, quod habet communitas, facitque satis debito, curandi bonum commune, cui oppositus est illegalis, & iniquus bono communi: indicant hoc ibidem verba Arist. *Atque ita,* inquit, *uno quidem modo ea justa dicimus, quæ felicitatem ejusque partes civili societati, & efficiunt & conservant.* Tertiò. Justus aliquis dicitur, qui ponit æqualitatem in reddendo unicuique quod suum est, cui opposita injustitia aufert alteri, quod illius est, licèt sit justus patriæ, indicant hoc verba Arist. *quia,* inquit, *injustus est etiam pluris usurpator, circa bona non omnia versabitur.* (Ut versatur circa omnia, hoc est, circa bonum commune, qui est justus patriæ,) sed circa ea tantùm, in quibus fortunæ prosperitas & adversitas consistit.

PONIT 4. Arist. modos quibus potest committi injustitia.

Primum modum ponit c. 8. quando aliquis injustum facit, sed non injustè non advertens scilicet: ad injuriationem alterius. Verba Aristot. sunt. *Iustè vel injustè factum spontaneo & invito definiuntur.* Cum enim spontaneum fuerit vituperatur, tuncque etiam est injuste factum. Ex quibus infert, quare inquit, *fit ut injustum quidem esse quidpiam possit, quod tamen nondum injustè factum sit, nisi etiam id adfuerit, ut sponte factum sit,* inferiusque numerans hos ipsos, de quibus hic, modos. Primum hunc modum appellat etiam infortunium. *Quando igitur,* inquit, *præter rationem evenit læsio, infortunium est.*

Secundum modum ponit ibidem, quando aliquis cum advertentia, quidem facit, quod hoc sit injuria, sed non ex complacentia inæqualitatis, nec ex ejus post præconsultationem electione facta; talis injustum, & injustè facit, sed nondum eum appellat Arist. injustum, sed peccantem, peccantem, inquam, quia peccare dicitur, qui cum potuerit non ponere actionem haberetque principium, illam non ponendi, nempe cognitionem cum libera voluntate, nihilominus illam ponit, verba Arist. sunt. *Quando autem non præter rationem, sed sine tamen vitio, peccatum, peccat enim quisque cùm in se principium causæ habuerit.* Subsumit postea Arist. *At cum cognoscens quidem, sed sine tamen præconsultatione agit quispiam injuste factum est.* Quod ipsum exemplificans dicit. *Ut sunt quæ ex ira fiunt, aliisque affectibus &c. qui in his enim lædunt & peccant, injuste quidem agunt, suntque hæc injustè facta, nondum tamen injusti ob hæc, neque pravi ipsi homines habentur: quippe cum læsio ipsa ex pravitate minimè evenerit,* ubi per pravitatem seu vitium intelligit operationem, ex habitu injustitiæ, ut dictum in explicatione horum terminorum, in materia de peccatis statim sub initium, ipsamque intelligit in injustitia complacentiam.

Tertium Modum ponit Aristotel. quando aliquis & injustum & injustè, & ex injustitia facit, tuncque primum appellatur injustus, quando scilicet ex complacentia & motivo injustitiæ, ponit actionem injuriativam. Verba Aristot. sunt. *cum ex electione læserit quispiam, tunc demum injustus, ac pravus est.*

Hanc ipsam doctrinam Arist. sic ferme proponit S. Thomas q. 59. a. 2. in Corpore. Objectum justitiæ est æqualitas in rebus, cumque contrariorum eadem sit ratio, illi opposita injustitia, debebit habere pro objecto inæqualitatem in rebus. Quia autem nulli sunt habitus, qui cum habeant sua objecta, non habeant suos actus, dabitur etiam actus injustitiæ, & hic vocatur injustificatio, quæ ipsa injustificatio potest esse talis, ut ponat nonnisi materialiter injustum, licèt interdum ponat, formaliter injustum. Contingit autem existere materialiter injustum propter defectum comparationis ipsius operationis ad objectum: omnis enim operatio respicit suum objectum, ab illoque speciem sumit: quia tamen ipsum objectum potest se habere, vel per se ad operationem, vel per accidens, nonnisi per se habens objectum specificabit actionem: nam in his, quæ sunt propter finem, adeoque voluntaria, per se dicitur aliquid, quod est intentum: quia verò in aliqua operatione injusta potest aliquid aliud per se intendi, per accidens autem esse illic injuriatio, puta, cum hoc facit per ignorantiam non existimans se injustum facere, necessariò tunc non erit injustificatio: quia per se non intendit inæqualitatem in rebus, adeoque solum per accidens, & quasi materialiter faciet id, quod est injustum.

PONIT 5. Si ponatur operatio, quæ verè spectet ad habitum injustitiæ, seu ut loquitur S. Thomas. *Quæ dicat defectum comparationis ipsius opera-*

operationis ad habitum, hoc eſt, eam defectuoſitatem intentam, quam defectuoſitatem intendit habitus, licet ſub ſpecie apparentis boni, tum primum erit formalis injuſtificatio. Tunc autem dicit defectum comparationis ipſius operationis ad habitum, quando ex electione fit injuſtificatio. Verba ſunt Sancti Thomæ, *quandoque autem in electione, quando ſcilicet ipſa injuſtificatio per ſe placet, & tunc propriè procedit ab habitu: quia unicuique habenti aliquem habitum, eſt ſecundum ſe acceptum, quod convenit illi habitui.*

QUÆSTIO II.

Daturné Injuſtitia, an ſit vitium Speciale?

EX poſita illa doctrina Ariſtotelis & S. Thomæ, hæc ſolent frequentius inquiri; Quid ſit injuſtitia? An ſit vitium ſpeciale? Qualesnam actus ex habitu injuſtitiæ procedant?

Dicendum eſt 1. *Injuſtitiam, ut ſic, rectè definiri, quod ſit violatio juris alieni*, quæ ipſa, ſi fiat ſine advertentia, erit injuſtitia materialis, ſi cum advertentia, erit formalis, ſecundùm varietatem modorum, de quibus Poſito quarto.

Probatur Bonitas deſcriptionis: quia convenit omni ſoli & ſemper, proceditque per prima.

Dicendum eſt 2. *Dari aliquod vitium ſpeciale injuſtitiæ.* Dixi, *aliquod*: quia ſicut datur aliqua juſtitia non ſpecialis, ſumendo illam pro tota collectione virtutum, ita etiam poteſt dari injuſtitia generalis, quodcunque vitium illius nomine comprehendendo.

Probatur 1. Concluſio. Datur aliqua ſpecialis juſtitia virtus. Ergo dabitur & aliqua ſpecialis injuſtitia, quæ ſit vitium. Antecedens ſupra probatum. Conſequentia probatur. Quia non eſt major ratio pro antecedenti quam pro conſequenti, & undecunque deſumetur ſpecialitas virtutis juſtitiæ, inde etiam deſumetur, ſpecialitas injuſtitiæ.

Probatur 2. Vel datur inclinatio minorandi proximum in illis; quæ ſua ſunt, vel non datur? ſi non datur, experientiam furtis probatam negas, ſi datur, quæro, vel illa defectuoſa, vel virtuoſa? ſi virtuoſa. Ergo, furari virtuoſum erit, ſi autem minoratio proximi in illis, quæ ſua ſunt, eſt defectuoſa, quæro vel eſt defectuoſa defectuoſitate identificata aliis vitiis, vel ſpeciali? ſi identificata aliis vitiis? Contra erit: quia vel ſingulis eorundem, vel aliquibus nonniſi, ſi ſingulis eorundem? Ergo, nemo datur vitioſus, quocunque vitii genere, quin ſit ſimul fur, cùm enim cuicunque vitio ſit identificata injuria furti, committens illud, fur erit, loquensque verbum otioſum, fur erit. Si aliquibus nonniſi, oſtende quibus, daque rationem, cur non identificetur aliis? Quod ſi datur ſpecialis inclinatio ad iſtam minorationem condiſtincta ab aliis vitiis. Ergo, datur vitium ſpeciale injuſtitiæ, quod ſit exercitium illius inclinationis. Ergo, & ſpecialis injuſtitia.

Respondebis. Datur interdum in malitioſiſſimis inclinatio annihilandi Deum, & nihilominus non datur exercitium illius inclinationis: manet enim inannihilatus Deus.

Contra. Quia ipſa appetentia annihilandi Dei, eſt ipſum illud exercitium inclinationis, de quo ipſo exercitio hic quærebatur. Deinde, quia ad manus eſt minoratio, non eſt ad manus annihilatio Dei; imò ſicut ille actus habet ſuam ſpecialem malitiam, ita ex vi medii termini aſſumpti habebit ſpecialem malitiam injuria.

Probatur 3. Omne illud vitium eſt ſpeciale, quod habet proprium ſuum motivum condiſtinctum à motivis aliorum vitiorum. Sed injuſtitia, ſive particularis, ſive legalis, ſive diſtributiva (quæ ſunt ſpecies injuſtitiæ, de quibus proportionatè diſcurrendum eſt, ac de virtutibus oppoſitis) habent ſuum proprium motivum, à motivis aliorum vitiorum diſtinctum. Ergo. Major probatur Inductione, paritate cum virtutibus, denique, quia quando datur formaliſativum in ratione vitii ſpecialis, dabitur & vitium ſpeciale. Sed quando datur motivum ſpeciale alicujus vitii, datur formaliſativum in ratione vitii ſpecialis: diverſum enim motivum, eſt differendi ratio, hoc ipſo, quia diverſum eſt; differendi autem ratio, eſt ratio ſpecificandi, ſeu formaliſandi. Minor principalis probatur, quia bonitas apparens ex minoratione in bonis propriis alterius, vel opponendi ſe bono communi, quâ commune eſt, vel non dandi de bonis communibus, eſt motivum proprium, à motivis aliorum vitiorum diſtinctum, ut oſtendet enumeratio.

Quod attinet ad Tertium. Qualesnam actus ex habitu injuſtitiæ procedant? Videntur ſupponere communiter Auctores, quòd actus, qui ſecundo modo fiunt, de quo Poſito quarto, ſint quidem actus proprii injuſtitiæ, non tamen procedant ex habitu ſpeciali injuſtitiæ, & quod illum non generent, ſed illum generent ſoli actus, qui procedunt ex directa complacentia inæqualitatis, videatur de hoc puncto Dicaſt. d. 3. n. 9.

Dicendum eſt 3. *Etiam actus injuriandi, qui procedunt ex complacentia indirecta injuſtitiæ, procedere ex habitu injuſtitiæ.*

Probatur 1. Quando ex duobus motivis Phyſico & Metaphyſico fit aſſenſus, quantumvis plus tribuatur motivo Metaphyſico, quàm Phyſico, nihilominus ad illum actum, concurrit uterque habitus. Ergo etiam quando fit injuſtitia ex motivo directo v. g. vanæ poteſtatis oſtentandæ, & ſimul ex motivo, quamvis non præciſè complacentiæ in minoratione alius, ad hunc

hunc actum, & habitus vanæ ostentationis, & habitus injustitiæ concurrent: quia quod est major appretiatio intellectualis motivi Metaphysici præmotivo Physico, hoc est indirecta voluntas minorandi comparata ad intentam ostentationem potentiæ: æque enim se habent in movendo, licèt cum inæqualitate in modo movendi. Antecedens probatur. Quia potest facilitas in utriusque hujus motivi usu, reperiri, quæ necessariò debet rejici in utriusq; habitus concursum. Deinde determinatio habitus, ut concurrat, non fit alio, quàm propositione motivi, & materię circa quam ille habitus versatur, supposita illius inclinatione naturali ad concurrendum, si prædicta dentur. Si ergo hoc solum unum motivum poneretur, concurreret ad illum actum habitus; cur ergo, cùm non noscat habitus an concurrat alius, non debebit etiam pro sua parte concurrere?

Probatur 2. Actus proprius injustitiæ, si fiat cum facilitate, debet facilitari ab habitu injustitiæ. Sed actus, qui fit cum complacentia quidem, sed non præcisa injustitiæ, est actus proprius injustitiæ, ut concedunt oppositi, & fit cum facilitate. Ergo, facilitabitur ab habitu injustitiæ. Probatur Major; quia non est in quod aliud principium, referatur illa facilitas.

Probatur 3. Comparemus utrumq; illorum actuum, nempe minorationem ex complacentia præcisa injustitiæ, & minorationem ex complacentia quidem, non tamen præcisa injustitiæ; vel illi distinguuntur, inter se specie, vel non distinguuntur? si distinguuntur. Ergo, distinguuntur ratione motivorum, unde enim aliàs specificarentur? cùm ratio directi, & indirecti, præcisè & non præcisè spectati, non videatur adferre differentiam specificam; sed se habet sicut rectum & obliquum, quod præcisè, quà tale, & circa idem, non facit differre specie, aliàs Pater in recto positus, à se in obliquo posito, distingueretur specie. Cumq; directè & indirectè substantiam non importent, sed solùm modum motivi, eumque accidentalem, fit, ut illud indirectè & directè, non adferat diversitatem specificam. Quod si illi actus sunt ejusdem speciei. Ergo, ad illos habitus injustitiæ concurrere potest. Probatur Consequentia. Imprimis, quia aliàs, & non differrent specie, ut supponitur, & differrent specie: quia est notabiliter differre, si ad hunc quidem actum possit facilitare, & concurrere habitus, ad alium autem non possit. Deinde, si quia Physica non potest concurrere ad actus Logicæ, quâ tales, bene infertur specie distingui illos actus, cur idem in præsenti non dicetur? Deniq; cùm habitus sit ad similium actuum productionem facilitativus, si habitus injustitię non facilitaret, etiam ad minorationem ex indirecta complacentia minorandi factam, & esset similis ille actus, ut supponitur, utpote non distinctus specie, & non esset similis: quia ad illũ habitus ille, concurrere non posset.

Objicitur 1. Auctoritas Aristotelis & S. Thomæ qui cum indirecta complacentia minorandi operantem, non appellant injustum, sed injustè operantem.

Respondetur. Cum denominationes sumantur à potiori, casu autem, quo ex indirecta complacentia injustitiæ fit minoratio, habet aliud motivum, rationem potioris, fit, ut ab illo denominatio sumi debeat, ad quod attendendo Aristoteles, docuit, talem non appellari injustum. Rursùs, quando noluit Arist. talem appellari injustum, id ideò fecit: quia injustus sine addito, supponit pro principali & famosissimo: principalis autem & famosissimus, in ratione justitiæ is habetur, qui non tantùm formaliter sed formalissimè est injustus, adeoque cum directa intentione minorandi, quæ in hoc genere famosissima est.

Objicit 2. Esparza. Post ejusmodi actus sæpe repetitos, non propterea dabitur in furante facilitas, & inclinatio ad furandum, quando jam non aderunt motiva alia, idque propter defectum cognitionis actualis, illa repræsentantis, vel illa posita, non pollent nihilominus vi sufficienti ad reddendum facile furtum, propter virtutes contrarias postea acquisitas; cum tamen, si quis furetur ex motivo inæqualitatis, præcisè erit facilis ad furandum, etiamsi desint cætera motiva simul concurrentia.

Respondetur. Totam difficultatem, quæ tunc sentitur, fore non in hoc, quasi illi difficile sit moveri illo motivo injustitiæ. Si enim ante habuit idem motivum, facilemque se experiebatur, non est ratio cur idem nunc non experiatur, quantùm ex vi motivi, sed erit difficultas in hoc, quia solum illud motivum modo est moturum, cùm tamen in ante conjunctim moverit, acquisiveritque facilitatem ad conjunctim moveri, erit ergo facilitas partialis, relucente etiam nonnisi partiali motivo. Cæterum si quis solo v. g. motivo vanæ gloriæ moveretur, & nullo modo injustitiæ, indubiè ille actus non procederet ex habitu injustitiæ. Et hoc putandum est voluisse Auctorem.

Objicit 3. Dicast. Habitus injustitiæ particularis, debet habere aliquam speciem propriã, quæ desumatur ex aliquo objecto formali, & motivo voluntatis; actus autem injustitiæ, qui non procedunt ex complacentia voluntatis, eo ipso non procedunt ex uno objecto formali, h. e. amore unius boni. Ergo, pertinere non possunt ad unum vitium particulare.

Respondetur. Actus illos procedere ex uno substantialiter motivo, sed nõ ex uno accidẽtaliter: nam directè & indirectè attactũ motivũ justitiæ idem in substantia est, non idẽ in modo.

Objicit 4. Idem. Licèt posita complacentia indirecta in inæqualitate, movente simul complacentia directa, alius vitii, conveniant illi actus in malitia, cum actibus directè intendentibus apparens bonum, in inæqualitate cum alio, non tamen id satis est ad generandum habi-

tum in voluntate, qui est realis qualitas: nam malitia non est realis perfectio positiva, & licèt esset perfectio positiva, adhuc non generaret unum habitum injustitiæ: habitus enim unus generatur ratione unius objecti formalis & moventis; actus autem injustitiæ, quamvis conveniant in specie malitiæ, si tamen non procedunt ex simili complacentia inæqualitatis, non respiciunt unum objectum formale movens voluntatem. Ergo, non possunt in voluntate unum habitum generare.

Respondetur. Non satis apparere: quî sequatur ex eo, actus illos cum in directa complacentia injustitiæ factos, non esse potentes ad generandum habitum injustitiæ, quia illa malitia non est realis perfectio positiva; cum quantumvis ponatur directa complacentia in illa inæqualitate, necdum illius actus malitia, est futura realis perfectio positiva, & tamen tales actus generant habitum injustitiæ, per ipsummet Dicast. Quod attinet ad illam propositionem. Non generaretur tunc unus habitus injustitiæ, illa hoc sensu, vera est: quia non tantùm habitus injustitiæ, generatur tunc; sed & alius; ille scilicet etiam, cujus malitia directè intenditur; sed non est hoc sensu vera, ut etiam tunc ille non generetur, ob rationes dictas: cùm enim tunc non uno motivo moveatur voluntas, non generabitur unus habitus: quia tamen movetur v. g. duplici motivo, licèt aliud sit indirectè volitum, duplex etiam generabitur habitus, unde illi actus, procedunt ex simili complacentia inæqualitatis, sed non similiter, quia quando duplici motivo movetur voluntas indirectè appetitur inæqualitas, aliàs autem supponitur directè appetita, quæ differentia non est substantialis, adeoque similitudinem motivi, ex dictis supra, non excludens.

Objicitur 5. Potest moveri aliquis ad injuriandum appetitu ostentandæ potentiæ, appetitu splendidè vivendi &c. quæ motiva sunt diversa. Ergo, non est motivum speciale injustitiæ. Ergo, nec illa speciale vitium.

Respondetur. Non esse motivum speciale injustitiæ, si aliquis simul non moveatur, saltem indirectè, bono apparenti in inæqualitate cum altero; secus si moveatur; tuncque erit nonnisi vitium speciale injustitiæ.

QUÆSTIO III.

De Modo committendi Injustitiam.

Sic proponit titulum cit. Valentia puncto 2. Alii cum Aristot. & S. Thoma sic: An scienti & volenti possit fieri injuria. Prior phrasis ad methodum non est incommoda: nam post tractatum de injustitia, modus illius committendæ, ordinatè satis subjungitur.

Dicendum est 1. *Quod sibi ipsi nemo possit injuriam facere.* Ita Arist. l. 5. Eth. c. 9. & 11. idemque asserit S. Thomas q. 59. a. 3.

Probatur 1. Auctoritate Aristot. sic ille habet cap. citato 11. *Quare neque secundùm hanc, sibi facit injuriam quispiam: simul enim idem auferri ac detrahi eidem posset, quod omnino nequit, sed semper inter plures esse jus & injuriam necesse est*, ex quo loco sic Argumentum proponitur. Quia & pateretur volens injuriam & non pateretur, pateretur quidem, ut supponitur, non pateretur autem: quia non potest quispiam pati injuriam, nisi aliquid illi detrahatur, quod suum est: si enim justitia æqualitas est, injustitia inæqualitas erit; inæqualitas autem non est, nisi aliquid diminuatur, cum ipsa ratio diminuendi, inæqualitatem constituat. Sed nemo sibi volens detrahit, quod suum est. Quod ipsum probatur. Quia & detraheret sibi volens quod suum est, ut supponitur, & non detraheret; quia nemini illud detrahitur, quod habet, nisi fortè dicas quòd habens pecuniam A. Petrus, detraxerit sibi pecuniam A; habet autem, qui sibi accipit, hoc ipso enim non acciperet sibi, si non haberet; injurians autem seipsum, accipit sibi, à se.

Probatur 2. Ratione S. Thomæ. Sic ille habet in corpore, cit. art. *Respondeo, dicendum quòd actio de sui ratione procedit ab agente, passio autem secundum propriam rationem est ab alio, unde non potest esse idem secundùm idem agens & patiens, ut dicitur in 3. & 8. physic. principium autem proprium agendi in hominibus, est voluntas, & ideo illud proprie & per se homo facit, quod volens facit &c* Ex quo loco sic conficitur Argumentum. Si volens pateretur injuriam, idem esset inferens injuriam, & patiens injuriam, sed non potest esse idem inferens injuriam & patiens injuriam. Quod ipsum probatur, quia impossibile est esse idem, secundùm idem, agens & patiens. Ergo, neque potest esse idem inferens injuriam & patiens injuriam: in quantùm enim esset inferens injuriam, esset agens, in quantùm patiens injuriam, esset patiens. Major autem illa: quod impossibile sit esse idem, secundùm idem esse agens & patiens, probatur Auctoritate Aristotelis & ratione. Quia sicut actio, secundùm quod est actio, non est oppositum, seu non actio, adeoque passio; ita & concretum ex actione, quod est agens, & concretum ex passione, quod est patiens, non potest esse idem, secundùm idem, aliàs esset concretum sine forma, adeoque non concretum. Huic tamen rationi posset satisfieri, quod sufficiat secundùm diversam formalitatem esse agens, secundùm diversam esse patiens.

Probatur 3. Injuria non potest esse nisi per contraventionem juri, à quo etiam nomen sumit; quod sit in jus itio. Et certè nemo me in hoc injuriat, ad quod jus non habeo, ut ostendit Inductio, & ratio ulterior est. Quia non est injustitia, nisi sit contra justitiam; non est autem justitia nisi sit jus: hinc si quid non est contra jus, nec erit contra justitiam. Sed nullus suo juri contravenire potest: quia volens spoliat se jure:

in hoc

in hoc enim volitio illius stat, ut dicat, nolo hoc jus, de quo infra, quod si spoliat se jure. Ergo illa actio, non erit contra jus, adeoque nec injuria.

DICENDUM est 2. *Volentem & scientem, etiam ab alio, non posse pati injuriam.*

PROBATUR 1. à pari. Volens non potest sibi facere injuriam. Ergo, nec ab alio eandem pati volens: moraliter enim illa actio alterius, erit volentis. Ergo, si sibi ipsi physicè agens non infert injuriam, nec agens moraliter, inferet sibi injuriam: nam ad injuriandum, ut aliàs inductio ostendit, parum confert physicè vel moraliter agere. Et certè tunc injuriatus & haberet minus quàm velit; in hoc enim formalis injuria stat condistincta à materiali, & non haberet minus; haberet quidem, utpote injuriatus, non haberet autem: quia hoc vellet.

PROBATUR 2. Rationibus Auctorum: Tum quia. Ut urget Valen. cit. Impossibile est, ut aliquis patiatur injustitiam carentem objecto injustitiæ formali; aliàs esset illa injustitia, sine sui constitutivo. Sed si quis pateretur injuriam volens, pateretur injustitiam carentem, injustitiæ objecto formali: quia objectum formale injustitiæ, est inæqualitas, violans æqualitatem cum altero voluntariam. Sed tali objecto careret injustitia, quam quis pateretur volens. Ergo. Major immediata probatur: Objectum injustitiæ contrarium est objecto justitiæ, objectum autem justitiæ, licèt non ex specifica sua ratione, tamen ex ratione generica virtutis moralis, dicit ordinem ad rationem & voluntatem eorum, qui per justitiam exæquantur. Ergo, idem habebit injustitia. Minor etiam principalis probatur, nempe quod objecto careret injustitia, quam quis pateretur volens. Nam, ut aliquis volens patiatur injustitiam, debet velle, ut sibi de bonis detrahatur, quâ detractione tollatur illi æqualitas cum altero, qui autem hoc vult, hoc ipso definit velle ejusmodi æqualitatem, ac proinde inæqualitas per illam detractionem inducta, non violat æqualitatem voluntariam, quod tamen, ex dictis, ad injuriam requireretur. Tum quia, ut urget de Lugo, hic d. 8. n. 4. referens se ad dis. 3. de Incarn. Sect. 6. Nemo potest sibi ipsi inferre injuriam, eò quòd non possit habere voluntatem sibi contrariam, sic nec alteri potest injuriam propriam inferre, nisi habenti contrariam voluntatem, quam tamen non potest habere ille, qui omninò cedit jure suo. Tum quia, ut urget Esparza q. 14. Nemo potest facere injuriam per se & formaliter nisi volens. Ergo, neque pati eandem formaliter, potest volens: sicut enim non potest quisquam constitui moraliter agens, nisi per voluntatem, ita non potest constitui moraliter patiens, nisi per voluntatem.

PROBATUR 3. Tum quia. Volens & pateretur ab alio injuriam, ut supponitur, & non pateretur: nemo enim potest pati injuriam, nisi habeat jus. Sed volens pati injuriam, non habet jus: quia vel habet simul & semel volitionem juris, & nolitionem juris, vel non habet? si simul habet utrumque? hoc saltem naturaliter fieri non potest, esset enim volitio contrariorum, & per multos id, nec divinitus evenire potest. Rursùs, si simul habet etiam volitionem juris & nolitionem juris, statum imprimis quæstionis alium formas: an scilicet simul volens & nolens possit pati injuriam, quod utrumque complexum accipiendo, loquamur de solo illo, in quantùm vult illam injuriam: An sit futura illa injuria formalis, relabeturque quæstio, quod non habeat simul nolitionem juris, & volitionem, sed solum nolitionem, quo posito sic ulterius urgetur. Quando homo habet nolitionem sui juris, quando item vult fieri illud furtum, de quo quæritur, an sit injuria? vel adhuc retinet jus, vel non retinet? si non retinet. Ergo, actio illa non est contra jus. Ergo, neque injuriat, quia de his, pro eodem sumptis hic disputatur. Si autem retinet adhuc jus. *Contra* erit. Quia sequitur nihil posse vendi, & emptores facere injuriam venditoribus: utuntur enim illis, ad quæ venditores transacta venditione habent jus: non enim illo se spoliarunt, siquidem illa spoliatio stabat in voluntaria cessione; voluntaria autem cessio, non cessat jus. Tum quia. Quando aliquis vult accipi à se 100. florenos, supposito tamen, quòd volenti possit fieri injuria, vel est tunc furtum; vel non est, si non est? Ergo, illi volenti non fit injuria. Ergo, nec aliàs volenti fiet injuria, si est furtum? Ergo, est acceptio rei alienæ invito Domino, & non est acceptio rei invito Domino: est enim volente ipso. Tum quia impossibile est haberi duo jura in solidum, permanenterq; in eandem rem; & tamen contraria; seu unum, pugnativum cum altero, ut noscitur & ex Inductione & ex natura, definitioneque dominii; quomodo enim hic unus, habebit legitimam potestatem disponendi, prout voluerit, si alter habet alteram legitimam potestatem, ut illam dispositionem impediat, vi juris sui. Quomodo jam hoc suum erit, quod commune est? sed si volenti posset fieri injuria, darentur simul duo jura in solidum, permanenterque in eandem rem. Quod probatur. Quia is, qui injuriaretur, necessario haberet jus v. g. in suam pecuniam, non enim ad illam compararetur ut aliquis, ad quem illa non spectat: is etiam qui facit injuriam, haberet ad illam jus: quia volens tribuit illi illud jus: quis enim alius esset terminus effectusque illius efficacis voluntatis: *volo hoc facias.* Suadetur idem hac similitudinaria comparatione sit ly: *volo hoc facias* productivum necessariũ qualitatis, sit hæc qualitas ipsum jus in alio, per ly *volo hoc facias* productum; certè hoc ipso quia diceretur illud ly: volo hoc

facias produceretur & illa qualitas seu jus, in eo cui hoc diceretur: *volo hoc facias.* Ergo etiam cum moralis potestas moraliter producatur, si dicat habens jus: *volo hoc facias*, producetur in illo, cui dicitur, moralis illa potestas, adeoque habebit jus. Tum quia. Quando veniunt duo principia debellativa ejusdem, quorum unumquodque, est sufficiens exstinctivum tertii, debet illud tertium cedere, hoc ipso enim non essent illa sufficienter exstinctiva, sed jus inferentis injuriam, & voluntas ejus, qui illam sibi vult inferri, sunt sufficienter exstinctiva juris, quod injuriatus, tunc deberet intelligi habere. Ergo, illud jus cessabit, nullumque erit; si autem cessabit, non erit, factum contra illud, injuria. Minor probatur. Inferens injuriam jam utitur jure suo à volente dato; pullulatio item novi juris, est exstinctiva veteris: aliàs nulla daretur Respub. quia hæc nulla, ubi confusio legum, & jurium. Unde jus unius, generativum juris in altero, habet se sicut se haberet illa qualitas, quæ essentialiter ordinaretur nonnisi ad productionem similis qualitatis, quà producta peteret indispensabiliter annihilari. Sicut enim in illa qualitate, ita & in jure esset essentialis exigentia; Exigo durare quousque non facio, quod, possum. Si autem supponatur facere, quod possit, hoc ipso jam exigit non durare: quia exigit ne duret ultra quod à natura instituitur: nam si duret ultra id, ad quod à natura instituitur, jam illud bonum durationis, non est suum; quia contra suam naturam, & conceptum, quem dicit. Jam autem quando jus ponit actum translationis sui, id efficaciter facit, quod potest facere in eo, qui illud transfert: quid enim ultra tandem potest in illo, in quo, ex vi translationis, ultimo est, & in eo in quem transfertur hoc ipso primo debet esse. Denique jus illud supponitur esse amissibile. Ergo, ex dictis, pendens à voluntate habentis. Ergo, illa volitio exstinguit illud jus: quia hæc exstinctio non per aliud fit, quam *volo oppositum*, vel *nolo hoc.*

Objectiones solvuntur.

OBJICITUR I. Non repugnat per nos, uno eodemque instanti esse dominium penes duos in solidum, quo posito, dicat Petrus *volo hoc facias*, adhuc hoc instanti retinet jus Petrus, acceptet Paulus, & eodem instanti reali faciat, quod vult, faciet adhuc contra jus Petri, & tamen volentis. Ergo, faciet injuriam: quia facere contra jus, est facere injuriam.

RESPONDETUR. quòd tunc faciat quidem alius contra jus Petri, sed cui ceditur, non autem contra jus, cui non ceditur consequenter, illi juri contraveniri potest, sine injuria cùm illi cedatur. Quæ Responsio supponit esse aliqua jura, quibus cedi possit, quod jus, licet maneat in instanti cessionis, quia tamen illi ceditur sine injuria, poterit is cui ceditur uti re illa, modo is cui ceditur, non faciat aliquid tale rei datæ, ratione cujus, verificari possit quòd illo instanti non possit donare ut dictum supra de Domino duorum in eodem instanti. Alia autem est species juris inamissibilis, de qua hîc aliqua. Quamvis non dentur jura inamissibilia hoc sensu, quasi sint de essentia habentis; habentur tamen hoc sensu inamissibilia: quia illorum conservatio & acquisitio non pendet à voluntate ita instituentium Majorum. Jus enim in Polonia v. g. Nobilitatis ipsa voluntate amitti non potest: quia esse nobilem non pendet à voluntate Nobilis, sed à sanguine, favente lege, jus item immunitatis Ecclesiasticæ, &c. Quod autem tale jus sit inamissibile. Ratio est, quia cum jus non sit aliquid reale Physicum, corrumpi vetustate, vel dissolvi non potest, si tamen est, debet esse aliquid intentionale: ad intentionalia autem se extendit nonnisi intentio; hoc est voluntas & intellectus, consequenter & ad jus, quod quoddam bonum intentionale est, extendet se intellectus & voluntas. Porrò ab ipso intellectu non pendet acquisitio vel conservatio, adeoque possessio juris: quamvis enim intellectûs sit possidere objectum, hæc tamen possessio stat in sola expressione objecti vitali intra se habita, consequenter per ordinem ad jus, intellectus habebit se tanquam agnoscitivum juris. Cognitio tamen juris non facit jus, nec potestatem moralem; ex hoc enim, quia noscimus, non habetur jus in nobis, sed tantùm habetur intentionalis imago & expressio juris. Cognitio item non juris non facit, ob easdem rationes, amissionem juris. Dependere ergo debebit acquisitio & possessio juris, vel amissio à voluntate: cùm enim jus, quâ tale, sit species quædam boni, spectabit ex sua natura ad voluntatem; cumque possessio, ut dixi, sit aliquid intentionale, debebit à nostris intentionibus pendere, cumque non pendeat ab intellectu, si pendet, pendebit à voluntate. Si ergo sint talia jura, quæ pendent quidem à voluntate, sed non à voluntate habentis, amitti non possunt, cum illorum amissibilitas ex sua ratione nonnisi à voluntate pendeat; si ergo non pendent à voluntate habentis, respectu habentis inamissibilia erunt.

Inter alias species juris inamissibilis est, Prima Species, ipsum jus communitatis, quod habet communitas: cum enim communitas à communi voluntate pendeat, non ab una particulari nec jura illius à voluntate particulari pendebunt. Est quidem in potestate tua aggregare te communitati: quia tamen fis particeps juris communitatis fis particeps juris non pendentis à tua voluntate, si non pendentis à tua voluntate, hoc ipso fis particeps juris inamissibilis.

Secunda Species juris inamissibilis, est jus fundatum in principiis naturæ; hoc etiam jus

quà

quà est fundatum in principiis naturæ, sicut ipsa natura non pendet à tua voluntate, sic nec jus fundatum in principiis naturæ pendebit à te, consequenter, nec erit amissibile voluntate tua.

Tertia Species juris inamissibilis est, jus fundatum in debito, quod debitum imponit potestas jurisdictionis, quod, comparatè quidem ad Principem & leges est debitum: comparatè autem ad bonum, quod habetur vi illius legis, est jus, ne quisquam hoc suum bonum minorare possit, & tale est jus homagii &c.

Ad jus inamissibile revocari potest obligatio conjugum, ita ut juri conjugii, nemo renunciare possit, idq; ex his rationibus. Imprimis quia illud jus indissolubilitatis matrimonii est latum à Christo, tanquam Principe, gravans quidem conjugatos, sed simul, dans illius jus, ne in bonis illis mutuis, à quoquam licitè, impedire possint. Est item jus totius communitatis Reipub. rationalis, cujus bonum est, constans hæc societas ad bonum educationis prolis.

Quia tamen acquirunt ad invicem jus etiam conjuges, hoc etiam quod sit inamissibile, si quis tueri vellet, sic se tueri posset. Indissolubilitas Matrimonii, quamvis non sit de essentia ejusdem, & licèt non sit contra naturam, ex lege tamen à Christo data, gravat etiam particulares, universaliter dicente Christo, *quod Deus conjunxit, homo non separet.* Hæc indissolubilitas matrimonii, non tantùm hoc secum trahit, quòd scil. ad invicem ad vitam usq; habeant in se jus, sed etiam ut se jure illo privare non possint, vel in communionem juris, alium admittere.

Ratio. Tum quia. Et esset illud matrimonium indissolubile, ut supponitur, & dissolubile, siquidem jus ipsum esset dissolubile: quia quâ ratione admitteretur alius in consortium juris, ea parte dissolutio juris foret: fieret enim bonum illud commune, cum fuerit proprium; & sicut cum donatione aliquid evadit commune, dissolvitur, amittitque jus proprium, ita fieret & in præsenti. Tum quia; si quis votum legitimè factum, quocunq; modo revocet, nihilominus tenebit votum. Ergo, etiam licèt quocunq; modo aliquis cedat jure conjugali, tenebit jus. Quod ipsum ulterius in hoc fundatur: quia dominium voluntatis, non tantùm extenditur in res, sed etiam in ipsos suos actus; consequenter potest se obligare voluntas ad non cedendum juri, si id, ut dixi, rationes, & in particulari bonum commune desideret, quod in ordine ad educationem prolis ita minoraretur posita cessione juris, atque minoraretur non posita cessione juris. Tum quia. Videtur hoc significare formula ipsa contrahendi in Rituali posita. Spondeo tibi &c. *quod te non dimittam donec vixero.* Quamvis autem conjuges possint se obligare mutuò ne petant debitum, jure tamen matrimonii cedere non possunt: quia ratio matrimonii non exigit petitionem debiti. Unde etiam dicit Augustinus: *Non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu*; cum tamen indissolubilitas sit de ratione matrimonii, obligetq; ex dictis, ad non dandum alteri, etiam ipsum jus usus.

Ex allato principio inferri potest. Si Clericus cedat jure suo, ut percutiatur, ut judicetur à judice seculari, in causa incompetenti, cessio hæc nulla erit: quia istud jus Clerici, est inamissibile, ut unum de juribus communitatis.

Inferes. Posita distinctione juris inamissibilis & amissibilis, licèt quando fit contra jus sed inamissibile, committatur injuria, quantumvis quis illi juri cedat, si tamen jus sit amissibile, & illi cedatur, non erit injuria, quidquid sit, quod pro instanti cessionis censeatur retineri jus, nam ad hoc in præsenti non attenditur.

Objicitur 2. Exemplum Christi D. & Martyrum, quibus facta est propriè dicta injuria, & tamen volentibus.

Respondetur. Juri in vitam & membra neminem posse cedere: quia hoc jus est in ipsamet natura fundatum, nec sumus Domini nostræ vitæ & membrorum, consequenter huic juri nec Christus, nec Martyres cesserunt. Et certè Martyres, supposito quòd vellent esse Martyres, non potuerunt se spoliare juribus illis. Nam ad Martyrium pertinet habere rationem patientis: non patitur autem propriè, sed moraliter agit, qui tribuit alteri jus hoc agendi. Deinde ad Martyrium pertinet, ut patiens patiatur in eo, quod ejus est, non autē in eo quod ejus fuit, aliàs posset dici pati in pecunia, quam nonnisi in ante habuit, videnturq; hoc significare locutiones Scripturæ. *Rapinam*, inquit, *bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis.* Item, *Majorem charitatem nemo habet quam qui animam suam &c.* Ubi ratio sui, designat bonorum illorum non fuisse factam cessionem. Adfert de Lugo alias rationes, quibus ostendit Martyres & Christum non cessisse juri suo: quia non constat hoc illos fecisse: & quia per hanc cessionem non impediebatur malitia tortorum, quia vel ignorarunt cessionem, vel si non ignorarunt, retinebant eundem affectum occidendi.

Denique, quia melius erat Martyribus, & Christo pati non solùm mortem, sed etiam injuriam, ut major esset extensivè passio. Loca Scripturæ quæ in oppositum citantur, solùm ostendunt quod obtulerit se Christus & Martyres non coacti ad hoc. Significatur item promptitudo ad patiendum injurias. Denique quod resignarit jus ad irasci & indignari. An autem sit aliquod jus privatum in vitam, cui cedi possit, de hoc in præsenti non quæritur.

Objicitur 3. Redimendo vitam, dat aliquis volens pecuniam, & tamen per hoc injuriam patitur.

126

Respondetur. Talis vellet, quantùm ex illo, non dare illam pecuniam, mirum ergo non est, quod illi fiat injuria.

Objicitur 4. Consentienti potest inferri malum. Ergo & injuria.

Respondetur. Disparitatem esse, quia malum tunc habebit totum, quod est necessarium ad rationem mali; nempe, ut sit afflictivum, & dejectivum felicitatis. Jam autem consentienti, non potest fieri injuria: quia deest formalisativum injuriæ, nempe, ut fiat contra jus, cui non cedatur; ceditur autem illi si consentiat.

Ad M. D. G. Bq; V. H. b. M.

INDEX TITVLORVM in hoc Opere contentorum.

TRACTATUS I.

INDEX

INDEX CONCLUSIONUM DE JURE.

De Essentia Justitiæ.

JUstitia pro genere dicit quod sit virtus. D. 1. Ipsa autem virtus latissimè accepta est principium motûs vel actionis, ibidem. Strictius, est dispositio perfecti ad optimum ibidem. Vel ultimum potentiæ, ibidem. Pressius autem illam definiendo. Est perfectio subjecti in ordine ad actum, ib. Dividitur virtus ut sic in virtutem materiæ & formæ, ibidem. Hæ in virtutes physicas & intentionales, ibidem. Intentionales in intellectuales & morales, ibidem. Morales in virtutes in ordine ad se aut ad alterum. Probatur divisio virtutum intellectualium ib. Itemq; moralium. Dividuntur item virtutes in virtutes spectantes medium rationis; & spectantes medium cir. ibidem.

Justitia est propriè virtus. Eaq; moralis, ibidem. Est item ad alterum. Si quis sibi ipsi volet ex motivo justitiæ satisfieri, faciet actum justitiæ. Non tamen erit sibi justus.

Justitia particularis est specialis virtus. Imò & generali convenit esse specialem virtutem.

Quod justitia sit virtus præstantissima, non rectè ex eo arguitur, quòd sit magis conspicua & magis plausibilis, ibidem. Sed quia est virtus nobilioris potentiæ præ aliis virtutibus, in eaq; subjectatur, & quia usu sui & obligatione præcellit.

Justitiæ Objectum materiale non sunt passiones. Sed materiale proximum sunt actiones externæ D. 1. Differentia autem ultima desumitur ex ejusdem formali quod est honestas æqualitatis, ad jus ulterius. Hinc ex dictis, definitivè, justitia, est virtus, honestum æqualitatis, ad jus alterius intendens. Retineri etiam potest & illa definitio Ulpiani. Quod sit constans, & perpetua voluntas, jus suum, unicuiq; tribuendi.

Medium rei non rectè in hoc explicatur, quod non indigeat peculiari rationis indagine D. 1. Rectius definitur quod sit interjectum inter plus & minus rerum. Medium autem rationis est interjectum inter plus & minus spectans præcisè rationem, vel, medium rei, est id quod in rebus nec superat ut excessus, nec minuit ut defectus. Medium autem. Rationis est mediocritas ratione præfinita, seu quando oportet & ob quæ, & erga quos, ut inquit Aristoteles. Prius illud, idem est omnibus; secus posterius.

De remoto objecto Justitiæ. Dominio. Lege.

JUsti variæ sunt acceptiones. Varia item divisio juris. Sed sumitur etiam jus; pro objecto remoto justitiæ. Hoc tamen jus, non rectè explicatur per Retaliationem, neq; per Prælationem moralem, secundùm quam in usu rei hic debeat præferri alteri; Neque per legitimam potestatem ita aliquid exigentem, ut si absque debita causa illi contraveniatur, fiat injuria. Neque per liberam facultatem disponendi de re aliqua in utilitatem propriam non impedibilem licitè ab aliis. Neque per designationem terminorum libertatis, in usu rerum secundùm prudentiam monasticam Sed rectè explicatur per hoc ex Aristotele jus, quod sit indigentia secundùm quod est principium, suo superabundanti, explendi indigentiam, alterius. Ex mente autem Sancti Thomæ, per hoc quod sit ratio quare hoc quidem suum est, ibidem.

Dominii communes divisiones & definitiones admittimus. Divisio dominiorum orta est primum ex dispositione juris gentium ibidem. Etiam in rebus uno usu consumptibilibus, dominium distinguitur ab usu. In instanti donationis, non tantum dominium in solidum, sed etiam perfectissimum. Non tantùm virtuale, sed etiam formale. Non tantùm radicale & conditionatum, proveniens ab extrinseco & lege favente, sed etiam completum & proveniens à forma morali intrinseca, habetur in donante. Consequenter, tàm donans, quàm donatarius, in instanti donationis est Dominus.

Jus pro lege sumptum non rectè definitur, quod sit præceptum stabile, justum, commune, ad faciendam vel omittendam rem aliquam obligans. Nec item rectè definitur (si definitio ut sonat accipiatur) quod sit regula, secundùm quam inducitur aliquis ad agendum, vel ab agendo retrahitur. Commodiùs dicitur. Quod lex sit mensura actionum moralium naturæ intellectualis creatæ. Leges sunt multiplices. Distinguuntur inter se jus naturale & Gentium. Deus in legibus naturæ non potest dispensare.

De subjecto Justitiæ.

SUbjectum receptivum justitiæ est voluntas. Subjectum denominationis, naturæ intellectuales obligabiles. Nec potestatem suam abso-

absolutam, nec moralem ordinariam, ut vocant, potest Deus obligare creaturæ. Consequenter nec potest haberi justitia rigorosa Dei ad creaturam. Pressè loquendo divisio illa in potestatem absolutam & moralem ordinariam, nulla est, tenetque consequentia ab inobligabilitate prioris, ad inobligabilitatem posterioris.

Etiam creaturæ ad Deum non datur stricta justitia.

Inter Angelos ad invicem. Itemque Angelos & homines potest dari stricta justitia. Secus inter Patrem & Filium. Dominum & servum, conjuges item ibidem, si reduplicativè spectentur.

Inter quæ subjecta non intercedit perfecta justitia nec intercedit propria.

De Speciebus Justitiæ.

JUstitia legalis non est rigorosa justitia. Objectum ejus non est pecularis conjunctio cum communitate. Sed respicit honestatem æqualitatis in satisfaciendo juri exigenti bonum communitatis.

Datur defacto distributiva. Distinguitur realiter à commutativa. Non est tamen distributiva rigorosa justitia. Requirit plures personas tanquam Objectum comparabile. Objectum illius non est componere jus communitatis cum jure privati. Nec respicit tanquam ultimo formale æqualitatem Geometricam. Nec respicit æqualitatem dati & accepti ratione cujus fit, ut in contractu & commerciis humanis aliquis non patiatur damnum. Sed honestatem æqualitatis ad jus partium in bona communia. Distributiva per prius attendit ad rectam habitudinem ipsius communitatis erga suas partes, quàm ad rectam habitudinem partium inter se. Ad eam spectat æqualitas distributionis onerum.

Vindicativa est virtus in specie justitiæ. Sed non rigorosæ. Licèt possit nullo interdum modo spectare ad justitiam. Diverso respectu aliquando spectat ad distributivam, diverso ad commutativam.

Probabilius est spectata ratione, quod judex non possit damnare secundùm allegata & probata, quem aliàs privata notitia evidenter novit innocentem.

De Opposita Justitiæ injustitia?

DAtur aliquod vitium speciale injustitiæ. Actus injuriandi qui procedunt ex complacentia indirecta justitiæ, procedunt ex habitu injustitiæ. Sibi ipsi nemo potest injuriam facere. Nec alteri scienti & volenti.

PRÆLECTIONES THEOLOGICÆ

DE

INCARNATIONE

R.P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI, SOCIETATIS JESU.

DEO
PLENÆ CONCLUSIONI
MARIÆ,
IN QUAM,
MEDIO TERMINO,
SECUNDA TRINITATIS
PERSONA,
INGREDIENTE,
FORMA DEI
SERVATA,
A
SUIS NON RECEPTA,
PRÆLECTIONES
THEOLOGICAS,
DE
INCARNATIONE,
Inserebat

Mancipium Ejusdem

T. M. S. J.

APPROBATIO.

CUm in his PRÆLECTIONIBUS, de INCARNATIONE VERBI Divini, contineatur doctrina Catholica. & difficultates Theologicæ, pro solito Authoris studio, accuratè, profundè, & subtiliter discutiantur, non solùm approbatione, sed etiam singulari laude, dignum Opus censui, & ut commodo publico eat inlucem, facultatem dedi. A. D. 1670. die 4. Septembris.

HYACINTHUS LIBERIUS, S.T.D.
Præpositus Ecclesiæ SS. Corporis Christi, Canonicorum Regularium, librorum in Diæc. Crac. Censor Ordinar.

ALEXANDER LORENCOWIC,

Præpositus Provincialis Societatis JESU per Regnum Poloniæ.

COncedo *Facultatem*, P. Thomæ Młodzianovvski, *Societatis Jesu Sacerdoti, potestate ad id mihi datâ, â* R. P. Joanne Paulo Oliva, *Præposito Generali ejusdem Societatis, ut* Prælectiones Theologicæ *de* Incarnatione, *quoniam ab aliquot Theologis Societatis Nostræ, ad id designatis, recognitæ probantur, typis mandentur, si ita iis ad quos pertinet, videbitur. Cujus rei gratiâ hasce literas manu nostrâ subscriptas, & Sigillo officii munitas, dedimus. Jaroslauiæ 14. Martii 1670.*

ALEXANDER LORENCOWIC,
Præpositus Provincialis Societatis Jesu per Poloniam *mp.*

PRO-

PROLOGUS.

A*Ttendendo ad phrasim S. Joannis*, Et Verbum Caro factum est. *Theologi, significando huic mysterio, attribuerunt Nomen* INCARNATIONIS, *quasi* [c]*arnifactionis. Attendendo ad phrasim Nicænam, appellatur idem myste*[ri]*um, nomine Humanationis. Nam illud significando dicunt Patres*, Et [H]omo factus est. *Chalcedonense etiam Concilium, quod rigorosiores phrases* [qu]*æsivit, ut mysterium hoc defenderet, contra Eutychetem & Nestorium, No*[mi]*ne* Inhumanationis *utitur Actor. 5. Attendendo deniq; ad terminum assu*[m]*entem, & ad quod assumitur, adeoque ad terminum dignificantem, appellat* [h]*oc mysterium Cyrillus lib. de SS. Trinitate cap. 24.* Verbificationem. *Cætera* [n]*omina non moror.*

PRÆMITTUNTUR
Quædam ad formandum conceptum de Incarnatione.

ANtequam disputationes ipsas aggrediamur, præmittenda hîc sunt aliqua, ut formetur debitè conceptus de ly INCARNATIO.

PRÆMITTO I. *Dari Entia quæ dicunt ordi*[ne]*m inter se, & nexum, ita tamen ut habeatur in il*[lis] *aliquid principale, cui strictiùs Esse illud conve*[nia]*t.* Ostendit hoc inductio, quæ desumitur [h]oc inductio, quæ desumitur ex 4. Metaph. [te]x. 2. *Ens multipliciter quidem dicitur, verum* [a]*d unum, unamq; quandam naturam, & non æqui*[v]*ocè* (en aliquid principale apud Aristotelem, [c]ui prædicatum illud conveniat) *sed quemadmo*[d]*um omne salubre ad sanitatem, quoddam eò quòd* [co]*nservat, quoddam eò quòd facit, quoddam eò quòd* [sig]*num sanitatis, quoddam verò capax ejus est, &c.* [A]ffertq; Aristoteles, talem nexum etiam in aliis [r]eperiri; subdit enim: *Eodem modo cætera quoq;* [a]*ccipiemus.*

INSUPER. Ratio præmissi est. Tum quia [d]antur Analoga, seu ratio communis conveni[e]ndi, adeoq; Entium dicentium inter se nexum, [e]t simul ratio differendi; consequenter aliquid [p]rincipale, cui strictiùs, esse illud, conveniat; [si] enim æquè conveniret; hoc ipso non esset ra[ti]o disconveniendi: disconvenientia enim non [es]t in ly idem, & eodem modo: unde etiam semper datur principale aliquod Analogatum. Tum quia datur Deus & creaturæ: Ergo & Entia, quæ dicunt ordinem inter se, & nexum, ita ut habeatur in illis aliquid principale, cui strictiùs Esse illud conveniat; idque ex eo, quia creaturæ dicunt nexum dependentis à Deo, dicunt participationem Esse divini: licèt ipsum esse ita Deo competat, ut Esse nostrum, sit sicut nihilum ante illum: quia finitum, est propè nihil ad infinitum: hoc est, habens terminos, ad non habens terminos; cùm dicto uno illo qualiquali *Esse*, reliqui *Esse*, dicat non esse; consequenter est jam nexus cum inæqualitate, nexus titulo participationis, inæqualitas titulo tanti excessûs divini. Et quia esse creata sunt imitationes Esse increati, etiam in creatis saltem quoad totum & complexionem sumptis, decuit ut esset talis nexus, ut essent etiam entia creata dicentia nexum inter se dando simul locum principaliori. Tum quia ad bonum universi hoc spectabat, ne esset, sicut scopæ dissolutæ! hoc enim ipso, non esset universum, sed unumquodque sibi; consequenter debuit attendi ad nexum, qui est exclusio dissolutionis: quæ attendentia est talis, ut sit impossibile esse aliquid sine addito in universo, & non dicere nexum, & ordinem; hoc ipso enim, quia est in universo, est Ens, si Ens, dicit nexum, & ordinē cum aliis quæ sunt; consequenter debebant dari Entia, quæ dicunt inter se nexum, & ordinem. Tum quia, hoc ipsum universum, varietatem includere debet, quæ quidē duplex cogitari potest; quędam varietas omne possibile complectens: & hæc

varietas negatur à nobis; & alia varietas placens Deo: hanc admittimus, ponendo absolutè, quòd universum exigat varietatem: si enim illam non haberet, esset defectus varii, adeoq; defectus impeditivus ne sit universum. Universum enim se habet sicut omne, (unde etiam ly Omne est nota universalis) quod omne tollitur, si verificetur, ly Non aliud quid; verificaretur autem, ly Non aliud quid, si adesset defectus varii; & quia inter varium quod dicit nexum, vel maximè est, si principaliter idem conveniat uni, (aliàs importabitur nonnisi nexus, solaque univocatio) ideò debuit dari principaliter, & minus principaliter participans. Ex principaliter autem & non principaliter, non potest esse nisi varietas; consequenter debebat etiam in Universo reperiri aliquid, cui principaliter & strictiùs, esse illud conveniat, & quidem etiam in Universo, Deo placito.

Quòd si dantur Entia quæ dicunt nexum, & ordinem dando locum principaliori: non apparet ratio, cur id, non possit haberi, etiam in Categoria unius; quia etiam unum potest strictiùs cuipiam convenire, & suo modo etiam aliis; idq; ostendit, & ratio, & inductio. Si enim ita sit aliquid unum, ut dicat identitatem esse, seu negationem Esse aliûs, erit illud strictissimè unum, nihil enim magis est unum, quàm idem. Si autem sit unum per compositionem plurium Esse, si sit Entium ordinatorum ad invicem, erit compositum, sive illud sit substantiale, sive accidentale. Si autem non sit compositum ex ordinatis ad invicem, erit unitas moralis: ut cùm dicitur, discipulorum fuisse unum cor; vel unitas artificialis: qualis est unitas artefacti; licèt unitas identitatis sit major, minor unitas per compositionem etiam ad se ordinatorum, & hac unitate, minor adhuc unitas artificialis, quâ ipsâ minor est unitas moralis, utpotè interveniens sine intimitate physica. Ubi, ut vides, identitas, Unitas, Unio, possunt constituere prædicamentum Entium, inter se dicentium ordinem, dato loco, principaliori. *Hinc*

Præmitto 2. *Quomodo sit formandus conceptus unitatis, secundùm quod Unitas & identitas est.* *Et quidem* quod attinet ad ly *Unitas*, potest illa sumi pro passione Entis, & hujus formatus est conceptus, quòd sit negatio divisionis in se, quæ formalitas est prior negatione divisionis in aliud. Potest item sumi unitas, secundùm quod est in linea numeri, & sic definitivè est principium numeri; vel est, cujus additio est ratio numeri; quod desumitur ex Aristotele Metaph. 13. cap. 2. *Necesse est*, inquit, *numerum numerari per additionem, veluti binarium, ad unum, uno alio addito; ternarium quoque, alio, ad duo, apposito.* Ubi ostendit Aristoteles, tam primam jugationem paris, quod est duo, quàm primam jugationem imparis, quod est tria, additione unius, consequenter, & reliquos numeros coalescere. Ubi etiam ponit Aristoteles priorem esse unitatem quàm numerum: quia ratio constitutiva, prior est constituto. Potest denique unitas pro identitate: ut cùm dicimus hoc unum idemq; est. Sic sumpta identitas & unitas non differunt. Ratio: quia significativum negationis differentiæ, vel maximè dicit negationem differentiæ, est enim ratio formalis negationis differentiæ; jam autem propter quod unumquodque tale, & ipsum magis; & ideo, quando volumus significare, hæc habere negationem differentiæ omnimodæ, solemus iste dicere, hoc unum idemq; est; ideò, & ipsum unum idemque, debet dicere negationem differentiæ. Horum duorum nempe unitatis & identitatis formandus restat conceptus.

Identitatem Aristoteles 5. Metaph. tex. 16. sic definit: *Identitas, unitas quædam essentiæ est*; ipsam autem unitatem, variè concipere ex Aristotele possumus. *Hinc*

Unitatis potest sic formari conceptus: *Est ratio objectiva, cùm eodem, ut pluribus utimur.* vel; *Ratio objectiva, utendi eodem, non pluribus, sed ut pluribus.* vel; *Objectiva significatio ipsius ipsius, secundùm dictionem repetitam.* Textus Aristotelis citati sic habet: *Cùm dicat ipsum sibi ipsi idem, ut duobus enim ipso utitur*; & 4. Metaph. tex. 2. *Idem enim*, inquit, *unus homo, & Ens homo, ac homo, & non significat diversum aliquid secundùm dictionem repetitam, id est, homo & homo, & unus homo.* Hoc vult Aristoteles. Quando aliqua sunt unum, non potest illud intellectus partiri in duo, sed repetit hoc ipsum; & ita cùm volumus significare identitatem Angeli secum, dicimus; Angelus est Angelus. Significando idem identitatem hominis secum, dicimus; homo est homo. Revolvendo autem mentem ad lineam dici, unitas erit, ratio dicendi subjectum pro prædicato; unde dicimus, hoc, est hoc, id, est id &c. Potest etiam dici identitas, & unitas, quòd sit prima negatio contradictionis. Nam impossibile est, ut unum idemq; sit, & non sit unum idemque. Est autem prima negatio contradictionis, quia ad illam, reliquæ omnes revocantur.

Sunt autem omnes hæ definitiones identitatis & unitatis, per posterius; nam sunt omnes per ordinem ad dici, vel per aliquid negativum; jam autem dici sequitur ad esse, & negationes ad aliquid positivum.

Positive autem accipiendo Unitatem pro Identitate, erit. *Ratio objecta esse & esse hujus, secundùm quod est hoc ipsum.* *Dixi* quòd *unitas sit ratio objectiva esse & esse hujus, secundùm quod est ipsum hoc, non verò secundum esse, ut esse sine addito: quia esse ut esse sine ullo alio addito, potiùs exprimit rei essentiam; esse autem hujus, seu esse ipsius, secundùm quod est hoc ipsum, identitatem*

ſius eſſe denotat, vel identitas, eſt. Ratio Objectiva ſius ipſius. Sumitur autem hîc, eſſe, non pro exi-ſtere: quia exiſtere, eſt poſterius, eſſe nominali-ter ſumpto; jam autem etiam ipſi eſſe nominali-ter ſumpto, convenit identitas. Ergo, per prius liquid, & non per exiſtere, definiri debet iden-tas. Hinc eſſe, quod hîc aſſumitur, non aliud ſt, quàm eſſe nominaliter ſumptum. Nec ſu-itur hîc eſſe, pro natura vel ſubſtantia: nam rium Perſonarum divinarum eſt idem eſſe, hoc ſt, natura: neque tamen trium Perſonarum eſt iter ſe identitas, & ita perſonæ primæ divinæ, ſt realis identitas, cum perſona Patris, quia eſſe rimæ perſonæ, prout Eſſe, eſt quid ſuperius ipſâ tiam Naturâ, eſt ratio eſſendi ipſius Patris. Erit utem diſtincta realiter à Filiatione, quia non ratio eſſendi ipſius Filii, eſt autem Paternitas diſtincta realiter, ab eſſentia: quia ratio eſſen-ipſius eſſentiæ, eſt ratio eſſendi Paternitatis cundùm naturam, quæ ratio eſſendi ipſum, ſi on æquivaleat pluribus in ordine ad prædica-physica, erit identitas excluſiva virtualis di-inctionis ſine addito, ſi autem æquivaleat, non rit excluſiva.

Per hoc tamen non nego, etiam inter iden-tatem & unitatem ex modo ſignificandi eſſe ietatem: nam *unum* eſt de linea numeri, *Idem* linea demonſtrabilis per particulam *Hoc.* urſus *Idem* eſt quaſi Objectiva Reſponſio ad terrogationem de Hoc, *An hoc?* Unum au-m eſt objectiva Reſponſio de Hoc, *An divi-ile, an multiplex?*

Præmitto 3. *Quomodo ſit formandus con-tus Vnius ſecundum quod Vnio eſt rigoroſa?* Pot-t concipi quòd ſit, Ratio plura reddendi in ſuo nere unum, vel, nexus plurium, aut alligatio, hoc quidem non ſibi tantùm & in ſe, ſed & teri ſit. Has & ſimiles deſcriptiones ipſa in-ictio probat.

Præmitto 4. *Quænam ſit diviſio Vnius ſe-ndum quod Vnio eſt?* Ea deſumi poteſt ex 10. etaph. textu 1. Quatuor in ſumma Modi ſunt. imus, cùm eſt aliquid Unum ſeu continuum, ve ſit per naturam, quod maximè unum, ſive iquo alio modo, ut contactu, violentiâ, arte al-ante. *Ipſum namque* inquit, *continuum, aut npliciter, aut maximè, quod naturâ & non tactu, q; ligatione, & horum illud magis unum, & priùs, jus motus indiviſibilior, & magis ſimplex.* Sup-nit hic textus ſecundùm S. Thomam in hunc cum, quòd duplex ſit continuum ſecundùm turam. Aut enim eſt totum uniforme, ut li-a recta vel circularis: vel non totum unifor-e, ut duæ lineæ conſtituentes angulum in quo ntinuantur. Prior ſpecies unius, eſt perfe-or, quia habet unum motum; non enim poteſt e, ut una pars moveatur, alia quieſcat: nec una movetur, alia aliter, in anguli lineis non ſic: ſſumus enim imaginari quòd una moveatur, a quieſcat, item quod moveantur in diverſas partes. Secundum unum, eſt totum, habens aliquam formam aut ſpeciem. *Hoc igitur unum,* inquit S. Thomas *ſupra Vnitatem Continuitatis, addit unitatem quæ eſt ex forma.* Tertium Unum eſt, quorum intelligentia eſt una. Quartum au-tem, quod eſt Univerſale Unum, ut ſpecies u-na, genus unum, nam in univerſali uniuntur par-ticularia. Concludit Ariſtoteles. *Toties igi-tur dicitur Vnum, & quod natura continuum eſt, & totum, & ſingulare, & univerſale.*

ERRORES

In formando Conceptu de Incarnatione.

Præmitto 5. *Varios errores concipiendi, quo-modo factum ſit unum quid, Deus & homo?*

1. Aliqui cenſuerunt, factum eſſe unum quid per Accidens, talis fuit Marcion & Ma-nes, qui dixerunt humanitatem aſſumptam à VERBO, fuiſſe nonniſi imaginariam, imagi-narii autem cum reali, indubiè per accidens u-nio eſt, ita ſentientes appellat S. Leo ſerm. 15. de Paſſione, Phantaſticos Chriſtianos. Eundem errorem docuerunt in Perſide Xaroes & Ar-phaxad apud Egbertum ſerm. 12. contra Ca-tharos, idemque fuit error Neſtorii: nam ille voluit, VERBUM factum eſſe hominem affe-ctu tantùm, ut meminit Cyrillus libro de fide ad Theodoſium, conſequenter, admittebat in Chriſto, & duas naturas, & duas Perſonas, appellabatque Beatiſſimam nonniſi Chriſti-param.

2. Alii cenſuerunt, Eſſe unum per conti-nuationem: referendo continuationem in mi-xturam & confuſionem naturarum. In quo Errore fuit Eutyches, docens in Chriſto fuiſſe unam naturam, & unam perſonam. Sed fuit in ipſo errore varius: nam interdum dicebat VER-BUM in carnem converſum, ut habetur apud Leonem Epiſtola 97. cap. 1. interdum carnem in VERBUM, ut habetur apud Damianum Opuſculo 1. cap. 5. Interdum voluit eſſe con-fuſionem naturarum in tertiam diſtinctam na-turam, ut habetur apud S. Leonem ſerm. 8. de Nativ. Domini, cap. 5. Tenuerunt quidem, et-iam Catholici, miſtionem duarum naturarum, ſed nomine miſtionis accipiebant realem unio-nem, ut ſe opponerent Neſtorio. Vide Auguſt. Epiſt. 3.

3. Alii cenſuerunt, Factum eſſe unum per ſe ſpecificum, hoc ſenſu, quia docuerunt, Chri-ſtum non habuiſſe animam, ſed loco animæ fuiſ-ſe illi VERBUM, qui error fuit Apollinaris, ut videre eſt apud S. Leonem ſerm. 8. de Na-tiv. cap. 4.

4. Cenſuerunt alii, Eſſe unum ita, ut una ſit intelligentia Perſonæ divinæ & humanitatis, hucque revocari debent, qui dicebant, ex dua-bus naturis evaſiſſe unam ſingularem: Referri

item debet Schmidelinus & Lutherus, qui docent, vi unionis VERBI, factam esse formalem ejus cum carne identitatem, quidquid sit, quòd posuerint tamen illic distinctionem realem.

FORMATUR

Conceptus de Incarnatione.

NOn repugnat dari Entia habentia inter se nexum, ita tamen, ut habeatur aliquid principale, cui ratio illa conveniat, & tale, inter alia, est Unum, ut dictum Præmisso Primo. Hoc unum, principaliter dicit ipsam identitatem, ut explicatum Præmisso Secundo. Et jam unum quod dicitur de unione VERBI non potest supponere pro identitate, aliàs DEITAS esset humanitas, quod est contra fidem, sed unum illud supponit pro nexu reddente plura in suo genere unum, vel alligata, ut dixi Præmisso Tertio. Quæ ipsa ligatio non est per accidens, quia aliàs non posset dici DEUS homo, sed est unum per se, seu unum substantialiter, quod ipsum unum per se non est quidem de his modis, quos agnovit Aristoteles, de quibus Præmisso Quarto; quia Aristoteles non agnovit subsistentiæ creatæ supplebilitatem per Increatam, revocari tamen ad illos modos potest, non quidem revocatione, qualem posuerunt Hæretici Præmisso Quinto: sed his sensibus; est illic unum per continuationem quodammodo, quia sicut duo continuata dicunt intimitatem sui in aliquo communi, ita datur unio annectens humanitatem VERBO, quæ intimitas sit Physica, & nexûs Physici, non sola moralis; ita, ut perficiatur à persona divina natura humana, in eo genere, in quo perficeretur à propria persona. Dixi quòd sit continuatio quodammodo, non enim est rigorosa, quia continuatio rigorosa supponit pro termino communi materialium: jam verò nec persona divina est quid materiale, neque pars naturæ humanæ, anima rationalis, cujus licèt altera compars sit materialis, hoc ipso tamen quia materialis est, communem terminum cum immaterialibus habere non potest. Rursùs, licèt persona non habeat rationem formæ, tamen suo modo ad illam revocabilis est, facitque rationem totius personalis, est illic etiam unum intelligentiâ, non quòd non sit alia intelligentia humanæ naturæ, alia personæ; sed quia in ratione personæ identitas est, nam sicut vera est propositio, secunda Trinitatis persona, est VERBUM, ita verum est dicere, humanitatis Christi Persona, est VERBUM. Est ergo intelligere illic naturam humanam, est illic intelligere naturam divinam: & quidem cum alia intimitate, quàm cum dicitur esse illic Pater in Filio, & Filius in Patre: nam non dicitur in Christo esse Persona Patris, & tamen dicitur in Christo esse duas naturas, eò quòd Pater & Spiritus Sanctus, sint illic nonnisi per circuminsessionem, natura autem per unionem vel mediatam, ut divina; vel immediatam, ut humana.

Ex quo jam fiat Parallela mysterii Incarnationis cum mysterio Trinitatis. In mysterio Trinitatis sunt tres Personæ, in incarnatione sunt duæ naturæ, & tertii locum habet persona: in Trinitate trium Personarum est identitas in natura, in incarnatione duarum naturarum in eadem Persona. In Trinitate sunt plures, (supple Personæ,) non plura, in Trinitate sunt alius, & alius? non aliud & aliud: in Incarnatione sunt plura, nempe duæ naturæ, adeoque aliud & aliud, sed non plures, nec alius & alius, quia una Persona. His de conceptu Incarnationis formando præjactis. Sit

TRACTATUS I.

De iis quæ præsupponuntur Decreto de Incarnatione.

QVæ præsupponuntur Decreto de Incarnatione sunt, imprimis Possibilitas, non enim ideò res est possibilis, quia Deus illam decernit, sed ideò illam decernit, quia supponitur esse possibilis. Secundò, Præsupponuntur Convenientia & Necessitas, & de his in Præsenti agemus.

DISPUTATIO I.

De Possibilitate Incarnationis.

POssibilitas rei duplici viâ investigatur. Primò. Positivè, demonstrando ejus possibilitatem. Secundò, per principium negativum, nempè quòd res non implicet contradictionem, utrumque hîc examinatur.

QUÆSTIO I.

An possibilitas Incarnationis evidenter nosci possit?

PRÆMITTO 1. *Non esse difficultatem: An cognosci possit Incarnatio lumine aliquo supernaturali.*

RATIO: Quia defacto per lumen fidei cognoscitur, videtur intuitivè à beatis, & à Viatoribus, per supernaturales species infusas, nosci posset.

PRÆMITTO 2. *Non esse difficultatem, an naturaliter intuitivè cognosci possit?*

RATIO: Quia hoc mysterium dicit assumptionem naturæ creatæ à Persona divina, hinc qui intuitivè videret Incarnationem adæquatè, deberet intuitivè videre Personam divinam, quod non potest fieri naturaliter.

PRÆMITTO 3. *Non esse difficultatem in hoc, an possit certò demonstrari Incarnatio VERBI, sub formalitate VERBI.*

RATIO: Quia supponitur non dari demonstrationem de ipsa Trinitate, consequenter nec habitur demonstratio de VERBO, adeoq; Incarnatione VERBI, licèt in hoc puncto possit esse difficultas cum Raymundo Lullo.

PRÆMITTO 4. *Non esse difficultatem an naturaliter cognosci possit, cum formidine Incarnatio, & dubitativè.*

RATIO: Quia Angelus omnes apparentes contradictiones solvere potest, & inferre ita: Ego solvi omnes contradictiones, & quantum ad has solutiones, non video hoc impossibile, fortè tamen latet aliquid illic in Deo, vi cujus impossibilis sit illi hæc unio. Hinc

PRÆMITTO 5. *In hoc esse difficultatem, an id naturaliter ab intellectu quocunque creato, nosci possit demonstrativè, sine ulla formidine.*

Pater Joannes Morawski in præsenti, quæst. 1. artic. 1. ex eo deducit non posse naturæ viribus evidenter cognosci mysterium Incarnationis, quia difficultas Mysterii Incarnationis includit realem in tertio distinctionem naturæ divinæ à Persona VERBI, quæ tamen distinctio nullo modo evidenter nosci potest. *Hæc Ratio*

NON SATISFACIT. Nam imprimis Mysterium Incarnationis non tantùm includit distinctionem realem in tertio, sed etiam identitatem realem duarum Personarum in tertio, quod est natura. Ergo sicut difficilè reddit hoc Mysterium, & inattingibile evidenter, distinctio realis in tertio, ita illud deberet facilitare, & evidenter noscibile, reddere identitas in tertio, quod tamen falsum est. Et certè cùm oppositorum diversa sit ratio, cùmque sint opposita identitas in tertio, & distinctio in tertio, si distin-

diſtinctio inattingibile reddit myſterium, ita identitas deberet reddere facilè myſteriũ hoc; ſicut enim, quia albedo diſgregat viſum, oppoſita illi nigredo non diſgregat, ita ſi diſtinctio realis in tertio, attollit hoc myſterium ultra noſcibilitatem naturalem, ita claudet illud intra eandem noſcibilitatem identitas in tertio. Rurſùs incluſio diſtinctionis realis in tertio, in myſterio Incarnationis duplex cogitari poteſt; quædam incluſio materialis, & hæc ad præſens non ſpectat, nam eſt etiam illius incluſio incomprehenſibilitatis divinæ, & aliarum inattingibilium perfectionum, neq; tamen ad iſta in præſenti attenditur; ita ſi materialiter includitur in myſterio Incarnationis diſtinctio realis in tertio, non debebit ad eam in præſenti attendi. Alia eſt incluſio formalis diſtinctionis realis in tertio in myſterio Incarnationis, hæc ſi detur, concedo quòd redderet myſterium hoc innoſcibile evidenter viribus naturæ: ſed nego iſtam incluſionem dari, idq; ex eo, quia ſi per impoſſibile non fuiſſet niſi una perſona divina, ſicut eſt una natura, jam non fuiſſet tunc habita diſtinctio realis in tertio, & tamen æquè fuiſſet innoſcibile evidenter viribus naturę hoc myſterium, caſu, quo illa natura divina, & ejus una perſona, fuiſſet unita hypoſtaticè humanitati. Ergo apparet, difficultatem hujus myſterii evidenter noſcendi, non oriri ex diſtinctione reali in tertio. Et quamvis, pro præſenti Incarnatione, perſona VERBI im̃ediatè uniatur humanitati, eamque compleat in ratione ſubſiſtentis, non complente, in ratione ſubſiſtentis humanitatem naturâ divinâ, quæ eſt identificata perſonæ Verbi: hoc tamen pro caſu à nobis adlato licèt impoſſibili, tamen non impoſſibilitate tollente ſeipſum, non tenuiſſet. Addo non paucos ex Nominaliſtis dicturos, quòd in ſenſu reali, etiã natura divina compleat humanitatem in ratione ſubſiſtentis. Qui autem hoc negarent, dicerent, in hoc quidem ſenſu non poſſe attingi evidenter myſterium Incarnationis, quia non poteſt evidenter attingi ſecundùm hunc effectum formalẽ, quòd terminet illam humanitatem perſona VERBI, & non terminet identificata realiter natura: ſed cur non poſſit attingi ſecundùm hoc, quia illic unitur non tantùm perſona divina, ſed & natura divina, hoc enim ſecundùm hanc conſiderabilitatẽ præciſè ſpectatam, non involvit diſtinctionem realem in tertio. Si autem cognoſceretur evidenter unitam eſſe perſonam divinam & naturam humanitati, hoc ipſo noſceretur evidenter myſterium Incarnationis, cùm illud myſterium importet formaliſſimè talem unionem; quantumvis adhuc non noſceretur illud myſterium adæquatè & ſecundùm omnia, quæ illud myſterium continet, quod ex alibi dictis non requiritur ad notitiam evidentem. Poſſet etiam meritò dubitari: An difficultas præcipua Incarnationis, in prædicto *Non terminari à natura divina* conſiſtat? forte enim conſiſtit in capacit[…] te naturæ, ut terminetur à perſona divina, in i[…] ſupplebitate item perſonæ creatæ à perſona [...] vina &c. &c. Et hæc de Majori.

Ad Minorem, quod attinet, Probatio ill[…] videtur non convincere. Quid enim eſt hoc [...] diſtinctione reali in tertio, inverſo modo con[…] neri principium illud lumine naturæ notu[…] *Quæ ſunt eadem uni tertio:* Nam inverſo etiã m[…] do regulantur ſyllogiſmi negativi, quibuscu[…] tandem verbis cingatur illud principium; & t[…] men illud ipſum negativum principium, adh[…] eſt lumine naturæ noſcibile. Quod ſi hoc ſen[…] illud principium inverſo modo continetur, qu[…] eſt contrarium, illi principio lumine naturæ n[…] to: hoc ipſo ſequitur, aut illud principium n[…] eſſe lumine naturæ notum; nam principium l[…] mine naturæ noto oppoſitum, non poteſt e[…] verum; aut ſequitur non dari illud myſteriu[…] nec dabile eſſe: quod falſum eſt. Debet er[…] explicari quid ſit illud, inverſo modo contin[…] dictum principium in myſterio Incarnation[…] ita, ut ex illo inverſo modo, inferatur myſte[…] hujus innoſcibilitas, viribus naturæ.

DIFFICULTAS

Quid tenendum?

DICENDUM eſt 1. *Poſſibilitatem Incarnatio[…] nullo poſitivo argumento demonſtrativè pr[…] bari poſſe.* Eſt concluſio com̃unis contra Llullu[…]

PROBATUR 1. Authoritate ſacrâ. Nam [...] habetur ad Epheſ. 3. ad Col. 1. & 1. ad Corinth[…] Unde appellatur hoc myſterium *abſconditu[…]* Celebris eſt locus Iſaiæ: *Generationem ejus q[…] enarrabit?* Quem locum intelligit S. Leo Ep. 1[…] de temporali Chriſti generatione; & Chryſo[…] homil. de S. Baptiſta tom. 3. poſt Homil. in Joa[…] Ambroſius lib. de Fide ad Gratianum cap. 5. a[…] *Non ſolùm admirabilis ex Patre generatio Chri[…] admirabilis eſt etiam ejus generatio ex Virgine;* qu[…] comparatio elumbis eſſet, ſi poſſet hoc myſt[…] rium demonſtrativè noſci, cùm demonſtrati[…] non noſcatur Trinitas. Dionyſ. de divinis nom[…] nibus c. 2. ante titulum, ponit SS. Hierothei ve[…] ba: *Quia etiam illa,* inquit, *Theologiæ clariſſim[…] divina, inquam, Jeſu ex natura noſtra compoſit[…] nec omninò explicari, nec ratione percipi valet, v[…] ab ipſo præſtantiſſimorum Angelorum facilè Princip[…]*

PROBATUR 2. Quia nulla talis demonſtr[…] tio oſtendi poteſt, quæ ratio robur habebit [...] ſolutione argumentorum.

PROBATUR 3. Quia omnis demonſtrati[…] eſt, vel per cauſam vel per effectum, per nih[…] horum demonſtrari poteſt Incarnatio. No[…] poteſt demonſtrari per cauſam; nam hæc v[…] eſt extrinſeca vel intrinſeca: Cauſa extrinſe[…] ejusdem, eſt decretum v.g. de Incarnatione, p[…] decretum autem demonſtrari, idque (ut ſup[…] ponc[…]

posito) stando in lumine naturæ non potest Incarnatio; nam nec ipsum decretum demonstrari potest, negatâque possibilitate Incarnationis, negabitur possibilitas decreti. Non etiam potest demonstrari Incarnatio per causam intrinsecam, h.e. materialem formalem: quia causa Incarnationis quasi materialis, est natura humana, quasi autem formalis, persona divina, ex his autem cognitis, non potest plus inferri positivè, quam hæc conditionata: Si esset possibilis Incarnatio, deberet esse natura humana, terminata persona divina; hæc autem conditionata, non infert possibilem illam esse; ad eum modum, quo, qui cognoscit quid sit necessarium ad formandum conceptum hircocervi, non eo ipso jam dicit, possibilem esse hircocervum; nam formalitas constitutivi præcisè cognita, est communis etiam impossibilibus, quæ etiam habent sua in ratione impossibilis, constitutiva; Ergo præcisè ex eo, quòd sciatur quid esset necessarium ad perficiendum hoc mysterium, non sequitur, sciri certò & evidenter, quòd sit possibile. Quòd etiam non possit haberi certa & evidens cognitio de Incarnatione per effectus, probatur. Tum quia nullus talis effectus monstrari potest. Tum quia, qui aliunde negat causam, ei causa per effectum monstrari non potest, quia vel negabit effectum, (nisi illi aliunde de illo constet) vel illum in aliam causam referet. Tum quia (hoc ipsum urgendo) deberet Incarnatio demonstrari possibilis, per effectum possibilem, hic enim est solus vel maximè proportionalis causæ possibili. Sed Incarnatio non potest probari per effectum possibilem positivè & evidenter. Quia, quando non possunt probari, evidenter & positivè, unicè necessaria alicujus præsupposita, nec ipsum illud probari potest evidenter positivè. Nam non potest evidentiam majorem tribuere, quàm ipsum illam habeat. Si quis autem neget possibilem Incarnationem, effectus, qui afferetur, possibilis, afferetur non probatus evidenter & positivè circa ea, quæ unicè requirit; unicè enim requirit causam suam possibilem, quæ ipsa negatur; nisi hoc, ut dixi, aliunde constet, quod in præsenti non potest haberi.

Major autem illa, quòd omnis demonstratio sit per causam, vel per effectum, probatur authoritate Logicâ, quæ dividit cum Aristotele demonstrationem in Propter Quid, hoc est, per causam, & in demonstrationem Quia, hoc est per Effectum. Cujus ipsius divisionis hæc posse dari ratio. Quia omnis demonstratio est sub genere, quod est syllogismus, adeoq; per aliud notificans verum; hoc autem aliud debet esse nexum cum notificando; si enim nõ sit nexum: non fiet ex Objecto syllogismus; sed erit talis motus intellectûs, ac cùm dicitur: Cras pluet, quia baculus stat in angulo. Si est nexum cum notificando: debet posse mensurari iis, quæ mensurans connexa; hæc autem, quæ mensurant connexa, sunt, prius & non prius seu posterius. Nexum itaq; per prius, est causa, utpote causato prior: nexum autem per non prius, est effectus, pro demonstrationis medio termino assumptus, qui est posterior causâ. Simultaneum autem, etiam ratione, nihil potest demonstrare. Erit enim illud ipsum demonstrabile, quod, seipsum non demonstrat; nam idem probaretur per idem. Hoc ipsum, sic etiam declaratur, quia quæ sunt nexa cum demonstrabili, aut sunt intrinseca, aut non intrinseca, quæ positivo nomine appellantur extrinseca; nec inter hæc datur tertium; hoc ipsum extrinsecum, vel est extrinsecum non supponens demonstrabile, sed ponens, physicè vel metaphysicè; & erit causa Physica, vel Logica. Si autẽ supponat demonstrabile, erit effectus, vel Physicus, vel Metaphysicus. Si verò sit intrinsecum, vel est intrinsecum Physicum, & erunt causæ componentes physicè; vel erit intrinsecum Metaphysicum; & erunt causæ Metaphysicæ. Ex quo, ulteriùs infertur: cùm non detur medium inter intrinsecum & non intrinsecum, inter supponens & non supponens, sed omnia ad hæc membra revocari debent; ideò nec dabitur demonstratio, quæ non sit per causam & effectum: sed omnes ad hæc membra revocabuntur.

Dicendum est 2. *Possibilitatem Incarnationis negativo argumento probari posse.*

Probatur 1. De Incarnatione dici potest, non implicat contradictionem, quam enim? Ergo illius possibilitas negativo argumento probari potest, nempe ipso; Non implicat. Quod ipsum sic aliter proponitur. Probari Incarnationem argumento negativo, est probari, quòd Incarnatio non implicet contradictionem; Argumentũ enim negativum in præsenti est, quod habet medium terminum negativum, hæc enim est ejus definitio; ly autem *Non implicat*, est medius terminus negativus; quia ly *Implicat*, licèt videatur esse, terminus ex modo significandi negativus; secundùm tamen Objectivam formalitatem, importat ly *dicit contradictionem*; hinc additum illi, *non*, constituet formaliter terminum negativum. Sed Incarnatio non implicat contradictionem; quia qui oppositum diceret, opponeret sese neganti, neganti autem nemo se opponit nisi affirmans; affirmetur ergo (ut supponitur, cum ratione) quòd implicet; nulla autem talis ratio afferri poterit, ut infra videbitur.

Probatur 2. Quia aliarum rerum possibilitas bene probatur per ly, *Non implicat*. Ergo bene probatur etiam possibilitas Incarnationis.

Probatur 3. Implicat contradictionem, ut duo contradictoria prædicata verificari possint; hoc enim vel maximè implicat contradictionem, quod est ipsamet formalis contradictio; contradictio autem est, contradictoria verifica-

rificari posse; sed, si impossibilis est Incarnatio, duo contradictoria verificarentur. Quod ipsum probatur, verificaretur enim imprimis hæc propositio: Possibilis est Incarnatio, nam eam ut veram credendam proponit fides, quæ falli non potest. Rursùs, verificaretur hæc propositio, non est possibilis Incarnatio: falsa enim, ut vis, esset conclusio, quæ dicit possibilem esse Incarnationem; Ergo, si non esset possibilis Incarnatio, verificarentur duo contradictoria. Hæc probatio est bona per ordinem ad fideles.

DIFFICULTAS II.

Argumenta Lulli.

HÆc quæ ponentur argumenta, potiùs ostendunt factam esse de facto Incarnationẽ, aptari tamen possent pro probanda possibilitate, idq; ut ille vult evidenter.

Objicit 1. Demonstrando Articulum 8. Fidei, & supponit, quòd, quando Deus creavit mundum, dignitates ejus posuerunt suas similitudines. Cujus dicti sensus est: Bonitas divina elucet in mundo, quia eum fecit bonum æternitas quia fecit durabilem; hoc posito, arguit. Omne illud per quod dignitates divinæ, meliùs & perfectiùs, ostendunt perfectiones suas & similitudines, & quietantur in mundo, Deum facere est necessarium; cùm iste sit nobilior finis, propter quem mundus, vel aliqua creatura possit creari; sed si natura humana esset assumpta à divina in unione suppositi & personæ, omnes dignitates divinæ, haberent perfectè similitudines suas; imprimis bonitas, quæ non posset meliùs opus facere de creatura, sicut nec magnitudo majus, nec æternitas magis durabile, & sic de aliis; si autem natura humana, non esset assumpta à divina, nulla dignitas divina, haberet perfectionem, aut quietem in productione mundi: quia potestas divina, potest facere majus & melius opus in mundo, si Incarnatio dematur.

Respondetur. Majorem esse falsam, quia multum probat; probaret enim Christum debere esse ubique: si enim Christus esset ubique imensitas divina majorem haberet similitudinem; probat item omnes personas esse de facto incarnatas; quia unâ Incarnatâ non haberent quietem aliæ; sicut non esset quies, si natura divina tribus personis non communicaretur; probat item possibilem esse naturam creatam, quæ una realiter, terminaretur à tribus personis distinctis realiter; eò quòd in tali natura, dignitates divinæ processionales majorem haberent similitudinem. Denique ex hoc principio fallit major; quia nullum creatum, necessitat Deum suppositione antecedenti, ut in illo, actu dignitates divinæ elucescant. Minor etiam est falsa, quia in impossibili dignitates divinæ non elucescunt; impossibilis autem hîc & nunc supponitur Incarnatio; jam autem antequam supponatur aliquid posse esse tale, in quo dignitate divinæ elucescant, priùs aliunde supponi debet possibile; sicut quia mysterium Trinitatis in creatis aliunde non supponitur possibile, sic ut in creatis mysterium Trinitatis non elucescit.

Objicit 2. Idem. Omne id propter quod natura humana, quæ creata est ad Deum diligendum, magis diligere potest Deum, Deum facere est necessarium; aliàs, si Deus non faceret in natura humana id, per quod ipse Deus magis potest diligi, nollet se totaliter diligi, quod est impossibile; vellet enim se summè diligi, utpote summè diligibile; & nollet se summè diligi; quia non faceret in natura humana totum id, propter quod plus debet illum diligere homo, nempe assumptionem naturæ humanæ.

Respondetur; hoc argumentum probare, quòd homini detur infinita gratia ad Deum amandum, consequenter quòd illa sit possibilis; hoc ipso enim Deus nollet se summè diligi, quia non tribueret id, propter quod, tanquam propter principium effectivum, plùs posset illum diligere homo. Et ex vi hujus retorsionis falsa est Major cum suis probationibus. Rursùs in possibili Incarnatione, vel æquè Deus esset in se summè bonus vel non? si esset æquè summè bonus? Ergo Incarnatio non est per se necessaria propter quam Deus magis sit diligibilis. Si non esset æquè Sum̃um bonum? Ergo in perfectione intrinseca constituitur Deus per aliquid extra se, tanquàm per rationem formalem bonitatis. Rursùs, est quidem necessitatus Deus ut se velit summè diligi appretiavè, sed non summè diligi appretiativè, sed non summè rationali cujus tituli ad extra, quia ad illum ponendum non necessitatur. Unde, ratione Incarnationis, Deus est magis diligibilis, ratione nobilioris tituli, quoad extra amorem suum manifestat, sed non magis diligibilis, ratione bonitatis intrinsecæ; ratione cujus solius præcise, maximè est diligibilis Deus. Minor etiam non probatur hîc & nunc, quia propter impossibile non potest Deus magis diligi, hîc autem ponitur impossibilis Incarnatio, donec possibilitas ejus probetur evidenter.

Objicit 3. Idem. Omne id, propter quod omnes creaturæ, nobiliorem & perfectiorem finem habent in Deo, est necessarium: quia Deus ad se, tanquam ad finem omnia ordinat; sed si Deus assumpsit naturam humanam, omnis creatura habet finem in Deo: quia in homine, suo modo, est omnis creatura.

Respondetur. Major multùm probat; quia probat singulis individuis humanis unam esse Personam divinam; quia sic perfectiùs conjungitur natura humana cum Deo. Et licèt Deus sit principium omnia ad se ordinans sed modis id facit sibi liberis. Minor etiam est falsa; quia

cia impossibile, non participat perfectiùs De- i tanquam finem; jam autem donec proba- t positivè, supponitur hîc & nunc impossibilis Incarnatio.

Objicit 4. Idem, supponitque debuisse fieri recreationem, hoc est reparationem creaturæ rationalis, deviantis per peccatum ab ultimo fine: quæ recreatio non potest fieri à pura creatura, ut infra constabit; ergo satisfacere debet nonnisi Deus, & quia is debet satisfacere qui offendit, cùm offenderit homo, debuit esse homo, ergo infertur Incarnatio, hoc est positio hominis Dei.

Respondetur. Negando possibilem esse explicatam recreationem, quia non demonstratur evidenter. Posito quòd sit possibilis; sufficit illam perfici condonatione divinâ, & titulo misericordiæ, non justitiæ.

Objicit 5. Idem. Sapientia divina cùm sit perfectissima, scit & comprehendit illum majorem amorem quem Deus potest habere ad naturam humanam, oportet ergo, quòd voluntas divina diligat actum illius majoris amoris, quem Sapientia scit; ut inter voluntatem divinam & Sapientiam sit concordantia, sed major gradus amoris, quem Sapientia divina scit se posse habere ad naturam humanam, est, quòd uniat sibi naturam humanam; Ergo voluntas diligit illum gradum; si diligit, facit, ergo erit Incarnatio.

Respondetur, Hoc argumentum multum probat, probat enim omnes damnatos debere salvari, salvosque esse: quia Deus cognoscit modum dandi illis finalem perseverantiam; deberet ergo, ex vi argumenti, dare actu gratiam illos finaliter eliberandi. Rursùs ut proportionentur inter se intellectus & voluntas divina, sufficit ut complaceat sibi nonnisi in illo modo voluntas divina. Minor etiam est falsa; quia etiam sapientia divina non dictat amandam esse efficaciter Incarnationem, si ipsa non sit possibilis; possibilem autem non probas evidenter, quod quæritur.

DIFFICULTAS III.

Aliæ Rationes in Oppositum.

Objicitur 1. Vera est per nos hæc Propositio. Ratio naturalis non potest demonstrare Incarnationem esse impossibilem. Ergo falsa erit hæc contradictoria. Ratio naturalis non potest demonstrare, Incarnationem esse impossibilem. Ergo falsa erit & conclusio nostra.

Respondetur. Utramque propositionem esse veram, nec impedit quidquam earum veritatem; non enim sunt contradictoriæ verè, quia contradictoria vera debet illud ipsum negare, quod affirmavit altera: Ergo cum prima negaverit demonstrari, secunda affirmare debuit demonstrari, quod tamen non fit, quia utrobique ponitur, Non demonstrari. Legitima contradictoria sic communiter formatur: Ratio naturalis demonstrat Incarnationem esse impossibilem quæ erit falsa. Ratio naturalis non demonstrat Incarnationem esse impossibilem, quæ erit vera.

Objicitur 2. Naturam hominis potest comprehendere naturaliter Angelus, non comprehenderet autem, si nesciret an possit terminari à subsistentia divina.

Respondetur, quamvis Angelus comprehendat naturam humanam, quoad prædicata intra seriem naturalium, non comprehendit tamen potentiam illius obedientialem; adeoque & prædicata in illa fundabilia. Quod autem non comprehendat potentiam Obedientialem, secundùm suos terminos sumptam, vel exinde colligitur; quia hi termini possunt esse supernaturales quoad substantiam; quorum cognitio non est debita Angelo nisi secundùm principium, *Non implicat.* Deinde quamvis cognoscat Angelus, divinam subsistentiam æquivalere, imò superare infinities subsistentias creatas; non inde tamen inferre potest, quod supplere possit creatam; quia cognoscit æquivalentiam illam in ordine ad fundandam excellentiam, sed non in ordine ad supplebilitatem, ipsam autem supplebilitatem nonnisi solutione contradictionum attingit, sed non per aliquod principium clarum & evidens. Præcisâ autem æquivalentia non fundat supplebilitatem: nam notitia divina, æquivalet notitiis creatis, quas tamen supplere non potest. Cumque Angelus solverit quascunque contradictiones, cogitat: latere aliquam petibilem à Persona divina, cujus interiora certò & evidenter non penetrat Angelus. Quod si quæras, quodnam sit illud principium evidenter illativum possibilitatis Incarnationis? Responderi potest, illud nesciri certò & evidenter quodnam sit; licèt sciri possit, quòd quodcunq; probativum possibilitatis Incarnationis affertur, non sit evidenter probans; ad eum modum, quo, qui scit apparentes demonstrationes quadraturæ circuli solvere, & propriam non habet, scit illas non esse veras demonstrationes, & scit se posse solvere, quod non sit impossibilis: licèt ignoret, quod sit principium, per quod deducitur quadratura circuli.

Instabis 2. Quicquid est evidenter credibile, est evidenter possibile: non potest enim impossibile esse evidenter credibile evidentiâ verâ. Sed Mysterium Incarnationis est evidenter credibile; aliàs nemo illi teneretur assentiri, ergo mysterium Incarnationis est evidenter possibile.

Respondetur. Hoc argumentum probare etiam mysterium Trinitatis esse evidenter possibile, quod falsum. Directè dici potest, quicquid est evidenter credibile, est etiam evidenter possibile evidentiâ extrinsecâ & morali,

ſed non evidentiâ intrinſecâ, & in ipſis intimis rei fundatâ.

INSTABIS 2. Dicuntur Dæmones ſciviſſe quòd Chriſtus eſſet Filius Dei. Ergo poteſt dari evidentia de myſterio Incarnationis, idque ut ſupponitur viribus naturæ.

RESPONDETUR, dici poſſet ſciviſſe hoc dæmones ſcientia moraliter evidenti, attentis miraculis Chriſti, & fortè ex habitis ſpeciebus de peccato à ſe commiſſo, quòd noluerint ſe ſubmittere Deo Incarnando, quem incarnatum jam ex circumſtantiis veſtigabant: eſtque de fide dixiſſe dæmones, quòd ſciverint eſſe Chriſtum Filium Dei; ſed non eſt de fide, locutos illos de ſcientia antonomaſticòs.

INSTABIS 3. Quando executioni mandata eſt Incarnatio, videbant tunc Angeli naturam humanam non habuiſſe propriam ſubſiſtentiam, ſi eſt diſtincta; ſi etiam non eſt diſtincta, videbant non habere rationem totius, eo ipſo quòd eſſet unita. Ergo poterant ſcire certò & evidenter Incarnationem.

RESPONDETUR, negando imprimis, quòd viderint illam eſſe unitam: hæc enim Unio aut Modalitas erat ſupernaturalis, adeoque inattingibilis viribus naturæ ab Angelo; conſequenter, non poterant videre, quòd non haberet rationem totius illa natura, poſito autem quòd Subſiſtentia ſit Entitas diſtincta, videre quidem poterant carentiam illius entitatis, ſed demonſtrare non poterant ſibi, quòd ſine omni ſubſiſtentia (ſi eſt diſtincta) ſaltem divinitùs natura exiſtere non poſſit. Rurſùs poterant cogitare, quòd, ſicut datur aliqua qualitas ſupernaturalis, naturaliter exigens conjunctionem, cum aliqua nonniſi rationali natura, ut videre eſt in Lumine gloriæ: ſic etiam dari fortaſſis ſubſiſtentiam ſupernaturalem exigentem eſſe nonniſi in creatura rationali, ad quam tamen non poſſent pertingere, imò quamvis penetraſſent etiam ad modalitatem illam ſupernaturalem, necdum plenè cognoviſſent Incarnationem, quia ſcire non poterant, an fundaſſet conjunctionem idiomatum, de quo infra. *Sed videndum, quid ad hanc Objectionem reſpondeatur ab aliis.*

RESPONDETUR 1. Angelum, quamvis tunc non eſſet ſubſiſtentia creata, deceptum fuiſſe, & putâſſe ineſſe illic ſubſiſtentiam humanam: idque ideo, quia ſpecies infuſa Angelo repræſentans humanitatem, ex natura ſua repræſentat illam cum propria ſubſiſtentia. Quod vero ex parte objecti, fiat tunc mutatio, non attinet ad connaturalem modum operandi ipſius ſpeciei, concurrensque Deus ad talem notitiam gerit ſe ut à ſpecie præventus. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia, quamvis ſit poſſibile, ut judicet Angelus, cùm non eſt ſubſiſtentia, eſſe ſubſiſtentiam; quòd tamen de facto ita fuerit deceptus, nullum eſt fundamentum. Tum quia, quamvis ſpecies nata repræſentare naturam humanam, ponatur nata repræſentare cum ſubſiſtentia, cur tamen ſi in illa non poterit repræſentare naturam, præcipuè ſi ex objecto non ſit ſubſiſtentia: quia, ut diximus in materia de Angelis, indigent compleri ſpecies præſentiâ objecti, ipſasque univerſales ſpecies non eſt neceſſe ſemper repræſentare omnia ſua objecta: nec apparet, cur Angelus medium objectorum, unius ſpeciei, & medium objectorum aliûs, non poſſit attingere; de quo ſupponitur, quòd habeat limitatam potentiam cogitandi ſimul, ita ut v. g. ſufficienter expleatur duabus illis medietatibus. Tum quia poſſibilis eſt Angelus, qui, ſaltem vel unus, diſtinctâ ſpecie, ſubſiſtentiam, diſtinctâ, naturam attingat: Ergo ſaltem hic noſceret certò Incarnationem. Addit Aldrete: Angelus habet ſpeciem per quam poſſit noſcere Angelum exiſtentem in tota hac ſchola, & tamen ſi in parte illius exiſtat, non determinatur ab illa ſpecie ut noſcat exiſtentem in tota ſchola; aliàs pateretur innumeras deceptiones: Ergo & in præſenti idem dicendum.

RESPONDETUR 2. Cognoviſſe Angelum carentiam ſubſiſtentiæ humanæ, ſed non intuliſſe aliud, quàm quòd denegetur illi concurſus ad illam ſubſiſtentiam noſcendam. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia, hæc ipſa denegatio nullum habet fundamentum. Tum quia, ſciebat Angelus, quòd Deus non neget concurſum tanquam cauſa prima ſine miraculo, intuliſſetque hoc fuiſſe miraculoſum; cur ergo non proceſſit ut diceret: Subſiſtit hæc natura humana, ſubſiſtentiâ divinâ. Tum quia poterat intuliſſe Angelus denegatum ſibi concurſum, ſed poterat etiam intuliſſe; ineſt illic ſubſiſtentia divina; cur non enim? ergo id intulit, nec eſt hoc multiplicare miracula ſine neceſſitate, adeſt enim neceſſitas, quia hæc illatio poteſt eſſe non miraculoſa, & quia eſt neceſſitas non reſtringendi perſpicacitates Angelicas, quæ poterant ducere ad illam illationem.

Eodem ferme redit illorum doctrina, qui dicunt, ideò Angelum non prænoviſſe carentiam propriæ ſubſiſtentiæ, quia ratione revelationis factæ, cognoſcebat in humanitate illa futuram ſupernaturalem qualitatem, ratione cujus debeRetur ipſi poteſtas ad occultandum ſe & ſuas proprietates; ſicut naturaliter, Angelus poteſt pro ſuo libitu fugere conſpectum aliûs, & ſicut occultantur actus liberi. *Hæc etiam Reſponſio*

NON SATISFACIT: Nam imprimis, Unde de hoc, quòd hæc qualitas fuerit illis revelata, imò quòd etiam defacto detur in Chriſto. Rurſùs cur ſuppoſito quòd id prænoverit Angelus, non potiùs intulit hoc: occultatur mihi, & tamen eſt illic ſubſiſtentia divina; ad quid enim occu-

ccultaretur, si non esset. Denique negatur esse potestate Angeli, ut suam subsistentiam ocltet: aliud est de actibus liberis, quia est boum naturæ intellectualis, jus secreti; non est item unde colligatur hoc bonum, si non noatur substantia vel subsistentia Angeli.

RESPONDETUR 3. ab Aldrete disp. 28. Sect. qui supponit Angelum non potuisse agnoscein singulari carentias omnium subsistentiam, per quas posset connaturaliter subsistere manitas Christi, nam sicut ipsæ subsistentiæ t infinitæ, ita & carentiæ illarum subsistenrum sunt infinitæ: quas omnes nequit viribus opriis distinguere simul, uno vel multiplici intu; neque carentiæ illæ existunt actu, neque ssunt existere simul, sed impediuntur per dium decretum seipso formaliter odio habens is subsistentias. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT: Tum quia, potest Anglus noscere actu singulas partes grani in infinum divisibilis, ita ut hoc sensu cognoscat ones, quòd nulla sit non cognita, ut vult comnis sententia. Ergo poterit & negationes initarum subsistentiarum noscere, ita ut nulla non cognita. Deinde hanc propositionem, llus est in cubiculo, dupliciter possumus atgere: primò descendendo ad singula individa, & talis notitia in nobis non datur, sed probile est, quòd nec in Angelo, aliàs deberet cere omnia possibilia. Secundò apprehendo cubiculum, & ultra illud, in illo nihil esad quod non requiritur attingere in particusingula; cur ergo etiam hoc secundo modo poterit Angelus attingere negationem subentiæ humanæ. Tum quia, quod dicit catias illas non existere actu, sed impediri didecreto, id etiam non convincit, quia nullum retum divinum est necessarium, ut intelligtur existentiæ carentiarum; idque ideo, a nullum decretum Dei est necessarium ut rus non sit Paulus, ut Paulus non sit Hircovus; Ergo nec requiretur ad prædictas catias. Deinde, decretum est necessarium, pectu eorum quæ liberè Deus ponit; hinc est necessarium ut Deus decernat hominesse animal rationale, quia hoc est necesum; necesse autem est carentias rerum, conuenter subsistentiarum existere: cùm sit nee, ne sint omnia possibilia actu. Denique a decretum Dei debet esse causa rerum; od autem non existit, quomodo causatur? enditque se decretum nonnisi ad existen; ergo si aliquorum existere, est non existead illorum existere non se extendet decre; quia extenderet se ad hoc, ad quod se non endit; jam autem carentiarum existere, est existere. Tum quia ex hoc, quòd decreDei formaliter seipso habeat odio illas subntias, potiùs sequitur existere carentias ilm subsistentiarum, nec satis liquet, quid velit sibi illa ratio, Nulla carentia subsistentiæ naturalis noscitur, siquidem nulla existit; quia de facto est illic carentia subsistentiæ propriæ, quæ non est cur non noscatur, cùm sit ordinis naturalis, si autem noscitur, cur non inferet evidenter Angelus, esse illic subsistentiam divinam. Tenenda ergo potiùs erit allata jam responsio.

OBJICITUR 3. Potest Angelus scire certò & evidenter possibilem esse Unionem receptam in humanitate, terminatam VERBO, quia idem est in Unione materiali terminata ad animam rationalem.

RESPONDETUR. Illam Unionem contineri intra potentiam Obedientialem, ad quam non attingit Angelus, aut ad maximum, hoc noscit per solutionem obviarum contradictionum, ut dictum, unde etiam non potest id Angelus inferre ex mysterio Trinitatis; quia in illo non reperitur vestigium conjunctionis personæ divinæ cum creata substantia: nec inferre potest ex Eucharistia, quia illic est Unio nonnisi accidentalis.

OBJICITUR 4. Illud evidens est, possibile esse, quod evidens est Deo convenientissimum esse: sed evidens est convenientissimam esse Deo Incarnationem; quia illa est convenientissima communicatio creaturæ, quæ fit per unitatem personæ.

RESPONDETUR: evidens est summo bono convenire summam communicationem, quæ aliunde supponatur possibilis certò & evidenter, quod non habetur, circa communicationem naturæ humanæ in unitate personæ divinæ.

An Angelus pertingat naturaliter ad Unionem Hypostaticam?

OBJICITUR 5. Angelus pertingit naturaliter ad Unionem Hypostaticam, quia si non esset evidens naturaliter existentia Unionis Hypostaticæ Angelo, ideò non esset evidens, quia esset supernaturalis; sed hoc non convincit; nam anima rationalis excellentior est aliquo Ente Supernaturali, & tamen anima, saltem separata potest seipsam noscere evidenter. Deinde, quia Ens supernaturale nectitur cum aliquo, quod est naturaliter evidens intellectui creato, nectitur enim cum visione beata, ut possibili, ergo & Unio nectetur cum eodem, potest enim unio saltem divinitùs nosci evidenter ab intellectu; Ergo apparet, quòd nectatur intellectus cum hoc objecto.

RESPONDETUR, hanc difficultatem posse procedere in duplici sensu. Imprimis; An possit Unio Hypostatica attingi viribus naturæ, & tamen per notitiam in Entitate supernaturalem; & hoc est impossibile, quia & esset illa notitia supernaturalis, ut supponitur, & non esset super-

pernaturalis, quia esset debita viribus naturæ. In secundo sensu potest sic procedere; An Objectum hoc supernaturale, quod est Unio hypostatica, possit certò & per notitiam intuitivam, naturaliter tamen attingi: tractat id Aldrete disp. 38. Sect. 4. & quòd id repugnet.

Ratio 1. Ex eodem est: quia Entitas quæ superat exigentiam cujuscunq; Substantiæ naturalis, superat etiam ejusdem volitivam, quatenus superat vires naturales merendi, hocque ipso non esset supernaturalis, si esset ex meritis naturæ: Ergo etiam superabit vires intellectivas.

Respondetur. Etiam hæretici volunt beatitudinem æternam, & illam noscunt, & tamen illa notitia in illis est naturalis; multiq; etiam Catholici actu naturali optant contritionem supernaturalem: Ergo apparet, quòd supernaturale non superat simpliciter vires intellectivas naturales; idque ideò, quia nexum cum objecto supernaturali non est necesse, ut ipsum sit supernaturale. Quamvis enim omne illud, quod exigitur à substantia (ut supponitur) naturali, hoc ipso sit non supernaturale; tamen debet esse exigitum, & non per modum objecti. quod ipsum in hoc resolvitur. Quia omne exigitum à substantia Naturali, vel est exigitum per modum causarum intrinsecarum, & sic illæ causæ intrinsecæ non erunt supernaturales, cùm sint illud ipsum exigitivum, quod supponitur esse naturale; Causæ enim intrinsecæ, indistinguuntur à suo causato; vel certè exigitum à substantia naturali debet esse, exigitum per modum passionis, & sic, cùm passiones sequantur suam radicem, si ipsa radix est naturalis, debet & passio esse naturalis; vel certè exigitum à substantia naturali, est exigitum per modum effectûs, & sic, cum causa non possit producere effectum se nobiliorem, nec substantia naturalis, poterit aliquid se solâ exigere supernaturale, tanquam effectum. Quæ omnia in hoc resolvuntur, quia inter exigitivum & exigitum debet esse proportio, quia autem objectum, & substantia noscens, non debet esse proportionatum in ratione Entis; ut inductio ostendit, & ratio, quià nec objecto substantia, nec substantiæ illi Objectum quicquam intrinsecum communicat; ideò potest esse Objectum supernaturale, & attingi saltem abstractivè, ut supponitur, à notitia naturali. Ex hoc ulteriùs deducitur, quare meritum debet esse supernaturale, si præmium sit supernaturale; quia ex ratione meriti, debet esse inter meritum & præmium proportio ordinis; aliàs non erit præmium, sed arbitraria liberalitas: non requiritur autem proportio ordinis inter noscens & noscibile.

2. Ratio ejusdem est. Certum est Deum posse efficere aliqua, quæ viribus naturæ non possint evidenter cognosci ab homine, hæc autem sunt supernaturalia.

Respondetur. Talis effectus sufficit, quòd non noscatur intuitivè, licet abstractivè noscibilis sit; quia re verâ est intelligibile quid: intelligibile autem est objectum intellectûs.

3. Ratio ejusdem est. Ideò unumquodq; Ens naturale potest certò & evidenter cognosci ab Angelo, quia non superat exigentiam cujuscunq: naturæ creabilîs: Ergo è contra, nullum superans cognosci poterit.

Responderi potest, Negando antecedens, sed ideò noscitur, quia continetur sub intelligibili seu vero.

Quod autem dicit Aldrete, improportionem in esse physico, arguere improportionem in esse perfecto intentionali, hoc ipsum probari debuisset.

Ex his discussis haberi hoc potest, quòd Ens supernaturale possit attingi notitiâ certâ naturali, sed abstractivâ, de quo etiam dictum in materia de Ente supernaturali; poteritque hæc notitia esse certa & evidens, licèt non intuitiva. Cæterùm Ens supernaturale, quòd non possit per notitiam intuitivam attingi à notitiâ naturali, in hoc resolvi debet; quia Entium supernaturalium conditio non innotescit nobis, nisi ex doctrina fidei & PP. quia ergo est sacrum pronuntiatum: Incarnationem non posse viribus naturæ attingi, omnem intellectum superare, adeoque esse hanc notitiam quoad substantiam supernaturalem, ideò à nullo creato etiam possibili intellectu intuitivè nosci potest; universaliterque, objectivus excessus in ordine supernaturali, ad omnes se extendit, ut dictum de ostendendo impossibilitatem substantiæ creatæ supernaturalis. Quamvis autem possit dari de Objecto supernaturali notitia abstractiva, non ideò sequitur, posse certò & evidenter nosci possibilitatem Incarnationis; quia obsunt rationes supra allatæ, obestque conditio potentiæ obedientialîs, quam non noscit, nisi per principium, *Non implicat*. Et cùm ipsius rei existentis non possit haberi notitia intuitiva, nisi per proprias, (ut vocant) species; illasque (utpote supernaturales, quia proportionatas suo Objecto) non potest viribus naturæ habere Angelus; ideò nec noscit existentiam Unionis hypostaticæ. Naturalibus tamen viribus potest asseri, quòd detur unio hypostatica: sed hic assensus, nec erit evidens, nec intuitivus.

Redeundo autem directè ad Objectionem; negatur posse naturaliter nosci intuitivâ notitiâ Unionem hypostaticam. Quia species illius propriæ non habentur, &c. Non potest etiam nosci certò & evidenter existentia illius: quia nullum hujus habetur positivum fundamentum. Paritas de anima non tenet, quia anima non superat se ipsam ordine. Ex nexu autem Entis supernaturalis cum naturali, non potest argui evidens notitia: quia ille nexus non ne-

t;,nisi per *Non implicat*, & quidem cum restri-onibus supra positis; notitia autem per *Non implicat* non est notitia evidens.

COLLIGE, distinguendas esse has tres propositiones. 1. Objectum supernaturale potest attingi à notitia naturali. Et hæc Propositio vera, actumque de illa in materia de Ente supernaturali. 2. Objectum supernaturale potest nosci naturaliter certò & evidenter; & hæc propositio est sub hypothesi, vera, si dentur principia in talem notitiam inducentia, eò quod non appareat, cur illa notitia debeat esse nonnisi supernaturalis, si darentur talia principia. 3. Objectum supernaturale potest nosci intuitivè; & hæc est falsa, si procedat de cognitione naturali; quia id deposcunt & phrases Patrum, & propositio, ut dictum. Et sicut possumus naturalem notitiam certam & evidentem habere de Deo, non tamen intuitivam naturalem: ita possumus ponere, quòd possit dari Entis supernaturalîs notitia certa & evidens, non tamen intuitiva.

INSTARI potest ex eodem. Saltem supposita cognitione supernaturali, potest Angelus acquirere species, quibus mediis, cognitione naturali, certò cognoscat existentiam Entis supernaturalis, & mysterii Incarnationis, quod ipsum probatur. Tum quia, Angelo in particulari est debita cognitio supernaturalium suorum actuum, quoniam differentia actuum naturalium illum latere non potest. Tum quia, quicquid sit an hoc sit verum, tamen Valentia docet, etiam animas separatas esse certas de sua sanctitate, idemque docet Cajetan. Bellarm. & favet Scotus. Tum quia, quòd aliàs debeat quis experiri suos actus supernaturales, hoc inde est: alia quomodo Deus posset præcipere naturæ rationali elicientiam talium actuum? obesset-que hoc congruæ gubernationi, si tales operationes non noscerentur.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, probatio ejus prima non convincit, quia Angelus noscit intuitivè *Esse* creaturæ, adeoque differentiam ejus à Deo, facitque hoc viribus naturæ; & tamen intuitivè naturaliter non noscit Creatorem: Angelusque exercens actum supernaturalem experitur eâdem notitiâ illum actum, quæ notitia ipsa sibi est supernaturalis; & si vellet hoc attingere intuitivâ aliâ notitiâ, deberet hoc attingere per actum supernaturalem: quia quod semel notitiam naturalem superat, semper superat. Quod attinet ad Valentiam. Non docet ille, illam certitudinem esse naturalem, possetque illa certitudo, ex probabili sententia, referri in fidem. Denique potest Deus præcipere elicientiam actuum supernaturalium, & dare illorum notitiam; sed nego, quòd est illa naturalis; modò autem quando præcipit illorum elicientiam, præcipit elicientiam eorundem in confuso attingendorum, & præcerpendorum nonnisi spe Christianâ, quòd sint supernaturales; sufficitque hoc ad præsentem congruam gubernationem, in qua voluit Deus, ut non sit nobis de fide, quòd simus in gratia Dei: esset autem de fide, si sciremus certò nos habere amorem Dei super omnia supernaturalem. Quòd autem dubitare prudenter non possit Angelus v. g. de absentia lucis, cùm non videt lucem, hoc exinde oritur; quia est istud Objectum non excedens, & nullum habet dubitandi fundamentum. Quod autem addit, illud non esse supernaturale quoad substantiam, quod procedit ex suppositione nonnisi supernaturalîs: id non convincit; amor enim beatificus procedit ex suppositione visionis, gratia ex suppositione meriti supernaturalîs, & tamen utrumque hoc est supernaturale.

ASSERO *tamen, hoc Objectum quod significatur hoc nomine, incarnatio, quoad quid rei, seu quoad Esse Objecti significati, certò & evidenter nosci; quamvis, quomodo id fieri possit & quòd factum sit, lumine naturali ad id non pertingatur.* Hoc secundùm supra jam probatum & defensum; pro Prima parte, *sit*

RATIO I. Aliud est cognoscere, quid sit res, seu quod Objectum hujus significati, & aliud quomodo fiat: ut aliud est scire, quid sit demonstratio de quadratura circuli, & aliud modum illius adinvenire & penetrare; Ergo etiam alia erit difficultas, cognoscere, quid sit hoc objectum, hoc nomine, Incarnatio, significatum, & alia erit difficultas, quomodo id, & an fieri possit; sed ratio quæcunque afferibilis, quòd non possit certò & evidenter cognosci possibilitas Incarnationis, probat nonnisi, quòd non possit evidenter cognosci, quomodo id fiat; Ergo poterit evidenter cognosci quoad id, quod eo nomine significatur.

RATIO 2. Scire rem per principia intrinseca rei, est scire certò & evidenter Objectum illo nomine significatum; ut suppono ex materia de scientia. Sic noscitur Incarnatio, quia principia intrinseca Objecti significati hoc nomine Incarnatio, sunt, Natura creata, Persona divina, Unio eorundem, hæc autem sciri possunt; quod probatur. Quia si hæc sciri non possent, vel scis quid non possis scire, vel non scis; si scis, habetur intentum; si nescis, ergo nescis illud, quod dicis te nescire.

RATIO 3. Cognoscere rem definitivè, est cognoscere certò & evidenter: sic noscitur Incarnatio; quæ definitivè est. Assumptio naturæ humanæ in Unitatem Personæ divinæ. Consequenter PP. de inenarrabilitate Incarnationis loquentes, accipiendi, non de Objecto hoc nomine significato, Incarnatio, sed de Modo, & de; An id fieri possit? & hoc extendo etiam ad Objectum hoc nomine significatum, Trinitas.

QUÆSTIO II.

An Poſſibilitas Incarnationis cohæreat Principiis Theologicis?

HÆc Principia, alia ſunt Theologiæ Naturalis, alia Theologiæ Chriſtianæ, incipiendo ab illa priori, *ſit*

DIFFICULTAS I.

An ſalvâ Dei immutabilitate poſſibilis ſit Incarnatio?

SUAREZ hîc Diſp. 8. Sect. 3. vix putat humano ingenio ſatis id explicari poſſe. *Sit ergo:*

1. PRINCIPIUM Theologiæ naturalis, quod aſſumi poteſt contra poſſibilitatem Incarnationis. Deus eſt Ens immutabile, ſed datâ poſſibilitate Incarnationis non eſſet immutabilis: ergo Incarnatio poſſibilis non eſt. Minor probatur. Quia mutari eſt aliter ſe habere, ſed poſitâ Incarnatione VERBI, VERBUM aliter ſe haberet, quod probatur; quia antea non erat homo, nunc eſt homo, antea non erat Incarnatum, nunc eſt Incarnatum: ergo in Incarnatione aliter ſe habet VERBUM.

Punctum Difficultatis 1.

Solvitur Objectio.

RESPONDETUR 1. VERBUM tunc aliter ſe haberet in extrinſecis, Concedo Conſequentiam, in intrinſecis, Nego Conſequentiam. Conſequenter Nego tunc VERBUM mutari mutatione de qua hîc. *Vt explicetur diſtinctio.*

SUPPONO 1. Duplicem quoad præſens poſſe cogitari Mutationem. Primò, Extrinſecam. Secundò, Intrinſecam, antonomaſticôs dictam, & de qua maximè hîc. Sic v. g. quando, à non eſſe dextri, ad eſſe dextri tranſitur, eſt mutatio extrinſeca, ſi autem tranſeatur à non eſſe albi, ad eſſe albi, eſt mutatio intrinſeca.

SUPPONO 2. DEUM non eſſe quidem capacem mutationis intrinſecæ, tum propter Scripturam Malach. 3. & Jacobi 1. tum propter demonſtrationes Metaphyſicas. Mutationum tamen extrinſecarum non ſolùm poteſt eſſe, ſine ulla imperfectione capax, ſed illæ omninò Deo debentur. Ratio: quia ſi Deus non ſit capax mutationum extrinſecarum, multa prædicata, quæ vera de Deo ſunt, falſa forent, quod ipſum probatur, vera eſt hæc propoſitio: Deus eſt actu creans mundum, quæ tamen falſa eſſet, ſi Deus non ſit capax mutationum extrinſecarum, quod probatur: quia ut ſuppono à non eſſe verificabilis, ad eſſe verificabilis prædicati, non poteſt aliquid tranſire ſine ſufficienti mutatione, quæ debet eſſe in intrinſecis, vel extrinſecis; hinc cùm Deus non ſit capax mutationis intrinſecis, & tu negas etiam capacem eſſe mutationis in extrinſecis: non dabitur jam ratio, quare tranſeat illa propoſitio ad rationem verificatæ, cùm antea non fuerit verificata, & certè mutatio in extrinſecis, non tam eſt mutatio Dei, quam extrinſecorum: & ſicut neceſſe eſt extrinſeca mutari, ita neceſſe eſt Deum capacem mutationis eſſe in extrinſecis.

SUPPONO 3. Mutationem quoad intrinſeca duplicem eſſe. Primò, quæ ſit vel maximè mutatio intrinſeca, quando ſcilicet ipſum de intrinſecum, ex non eſſe tranſit ad eſſe; & tunc illius motûs nullum datur præſuppoſitum ſubjectum, cùm illud ſit primum eſſe mutatum, primo autem eſſe mutato, non datur prius. Secundò poteſt eſſe motus quoad intrinſeca, quando motus advenit ſubjecto exiſtenti: talis præſupponit jam ſubjectum, intelligitur enim advenire, non adveniret autem, ſi non præſupponeret ſubjectum, quia tamen per ſolam advenientiam non conſtituitur ille motus, ſeu mutatio, immutatione intrinſeci, cùm etiam extrinſeca adveniant: debet iſtud intrinſecativum haberi aliunde; & hoc intrinſecativum non aliud eſt, quàm ut ipſum mutativum in ipſomet mobili recipiatur, vel fiat. Oſtendit hoc inductio. Actione non dicitur moveri agens, ſed paſſum, eò quòd actionem non recipiat agens, ſed paſſum; è contra albedine mutatur intrinſecè paries, quia illam recipit. Et Ratio eſt: quia nullum poteſt oſtendi intrinſecativum aliud, quod ipſum in hoc fundatur; quia omne intrinſecum eſt, vel per identitatem, vel per receptionem, aut fit in ſe; ſi enim nec identificatur, nec recipitur, nec fit in illo, per nihil extrahitur ad eſſe intrinſeci.

DICES. Ex vi hujus ſequi, quòd etiam anima quando unitur materiæ, non mutetur.

RESPONDETUR. Mutatur imprimis, quia producitur ex nihilo. Rurſùs ſi recipit in ſe unionem, intrinſecè mutatur; ſi non recipit, alio ex titulo mutabitur, quia forma reſpectu materiæ non tantùm habet rationem completivæ intrinſecè, ſed etiam incompletæ intrinſecè; idque ex ordine eſſentiali ad materiam, cui illa debetur, tanquam forma; jam autem VERBUM eſt quid completivum terminativè, ſed non complebile, niſi extrinſecè. Rurſùs cùm definitivum animæ ſit prædicatum, eſſe ſubſtantiam intellectivam incompletam, eſſeque et propter operari; etiam debet habere incompletionem, eamque ſubſtantialem, conſequenter intrinſecam, ad operari operationes ſibi debitas: quam completionem acquirit illa ipſa, & non tantùm corpus ab illa, cùm etiam illa ipſa, ex intrinſecis ſuis principiis, ordinetur non tantùm ad operationes ſpirituales, ſed etiam ſenſitivas, quam completionem intrinſecam, acquirit

rit anima vi unionis; jam autem VERBUM in ſe completum, poteſt operationes ſibi debas exercere independenter à natura humana, conſequenter vi unionis cum illa, nullum nplementum intrinſecum acquirit, adeoque mutatur intrinſecè; hinc etiam operatio Theandricæ dignificativè & perfectivè ſpentad VERBUM; non autem quòd ſint pertio ipſiusmet VERBI, ſed naturæ humanæ dignificatæ.

Suppono 4. Quod poſitâ poſſibilitate Innationis, non ſit neceſſe aſſerere, quòd recicaliquid in ſe Verbum, vel quòd fiat in illo c aliquid; expreſſit id Cyrillus Alexandrin in epiſtola Synodali Concilii Epheſini ad ſtorium, ubi dicit, modum unionis Verbi n natura humana, non debere intelligi ſeadùm appoſitionem conjunctionis: ex quo, eres, non ſecundùm receptionem. Ratio poſiti eſt. Tum quia, non implicat contrationem talis Entitas, quæ recepta in uno exmo, determinet aliud extremum ad nexum n illo; taliſque cenſetur eſſe unio materialis omine. Tum quia non poteſt probari, de ione modi eſſe, recipi in utroque extremo, od determinat. Tum quia definitivè mos, eſt Entitas determinativa rei, vel extremi differentis; hinc effectus illius formalis pririus, erit determinare; conſequenter ſalvapoterit, licèt non recipiatur in utroque extre, ſufficitq; ut ſe habeat per modum determitis, licèt non recepti.

Suppono 5. Hoc ipſo ſi non recipitur illa odalitas in Verbo, nec recipitur ipſa humanatura. Ratio: quia ratio recipiendi ut Quo, deberet eſſe ipſa modalitas, quæ ſi non recipi, nec recipietur ipſa natura humana. Dein quia natura humana habet ſe per modum tentiæ terminabilis, idque ex proportione ad , quæ ſunt manifeſtè potentia, & manifeſtè minabile; jam autem potentia non recipitur ſuo actu, nec in illo ſubjectatur. *His ſuppoſitis*

Explicatur diſtinctio. Mutatio eſt alia trinſeca, alia Intrinſeca, ut dictum Suppoſi 1. Mutatio intrinſeca non competit Deo, ſes extrinſeca ut dixi ſuppoſito 2. Nota autem utationis intrinſecæ eſt, vel fieri tunc, vel rebere in ſe aliquid, ut dixi ſuppoſito 3. Quia tem Verbum nec ullam modalitatem in ſe cipit, ut dixi ſuppoſito 4. immò nec recipit ſam naturam humanam, ut dixi ſuppoſito 5. nc fit; ut ſalvâ poſſibilitate incarnationis, nulmodo intrinſecè mutetur perſona divina.

Respondetur 2. Negando mutari Verum, vel aliter ſe habere, eò, quòd quando utur Verbum, habeat ſe per modum termini, m autem terminus quâ talis non ſubjacet mutioni. *Ad quod Explicandum*,

Suppono 1. Terminum ex præciſa ratione terminandi, quia ſcil. ex non terminare actu, tranſit ad terminare actu, non pati ullam mutationem in ſe.

Ratio 1. Suppoſiti eſt, authoritas Ariſtotelis 3. Phyſ. tex. 10. *In eis*, inquit, *quæ ſunt ad aliquid, contingit altero mutationem patiente, verè dici alterum, nihil mutationis ſubire.*

Ratio 2. Quia ſi, ex præciſa ratione terminandi, ſequitur terminum mutari, non poſſet oſtendi, ſi hodie paries ponatur in India, per quid mutentur reliqui parietes, & quid ſit iſtius mutationis productivum.

Ratio 3. Quia terminus in relatione habet rationem extrinſeci, quia habet rationem *aliud*, ſi habet rationem aliud, non habet vim mutandi id, cujus eſt terminus; quia mutatio, de qua hîc, debet eſſe, ut dixi, in intrinſecis.

Suppono 2. Non tantùm verum eſſe, quòd terminus ex linea relationis non mutetur; ſed id verum eſt, de quacunque ratione termini. Ratio: Tum quia Objectum terminat notitiam, habetq; formalitatem objecti terminantis, & non præciſè termini ex linea relationis; nec tamen mutatur, quando ad illud terminantur notitiæ. Tum quia perſonæ tres terminant naturam divinam, ſuntque verè termini: ex ratione tamen termini non mutantur; parumque refert, quòd illa terminatio ſit ab æterno: quia ſi terminatio infert rationem mutationis, inferret etiam ab æterno; præcipuè, quia mutatio, quâ talis, non importat, præceſſiſſe non eſſe; aliàs creatura ab æterno condita & ab æterno cogitans, ſuâ cogitatione mutata non fuiſſet. Tum quia, non eſt neceſſe rationem, quæ eſt complendi aliud, complendoq; illud mutandi, non eſt, inquam, neceſſe, ipſam compleri, adeoq; mutari; cum illa mutatio deberet eſſe intra ſeriem completionis: terminus autem definitivè, habet rationem complentis, adeoq; facientis mutare, non autem completi aut mutati.

Suppono 3. Verbum habere rationem termini in toto hoc ineffabili hypoſtatico. Ratio: Tum quia, ita habet communis phraſis Doctorum, qui dicunt naturam humanam eſſe terminatam à perſona VERBI. Tum quia, Unio hæc ſupponitur facta in perſona; Perſona autem, quâ talis, habet rationem complementi & termini naturæ, eſtque redditio naturæ ne communicetur alteri, adeoq; ut terminetur, ſiſtat in ſe, & habeat rationem totius. Tum quia VERBUM in toto hypoſtatico, non habet rationem propriè formæ, nec materiæ, nam utrumq; hoc imperfectionem importat; nec item habet rationem efficientis, quia in iſto Toto eſt aliquid ita proprium VERBO, ut non ſit proprium aliis perſonis: jam autem quæ fiunt in genere efficientis, communia ſunt toti Trinitati; non etiam habet rationem cauſæ finalis, quia hæc explicari non poteſt, in quo conſiſtat, ut fundet unio-

unionem substantialem; ergo restat, ut habeat rationem termini complentis substantialiter. *His suppositis*

Explicatur. Cur positâ possibilitate Incarnationis non mutetur persona divina, quia terminus in relatione non mutatur, ut dixi supposito 1. imò nec quicquam aliud, quod habet rationem termini, ex præcisa ratione quia terminat, mutatur, ut dixi supposito 2. Et quia VERBUM in toto hypostatico habet rationem termini, ut dixi supposito 3. ideò vel exinde non mutatur.

Instabis 1. Positâ hac explicatione non potest salvari veritas illius Propositionis; quòd VERBUM sit intrinsecè unitum humanitati; quòd VERBUM faciat unum per se cum natura humana; quòd VERBUM sit substantialiter unitum.

Respondetur, hæc omnia salvari posse. VERBUM est intrinsecè unitum, non per receptionem seu appositionem alicujus conjunctionis, sed quia est terminus intrinsecus unionis hypostaticæ, vel modalitatis. Facit unum per se, quia per ly per se Unum, non plus importatur, quàm constitutum ex extremis, quorum unum est incompletum, & aliud habet jus, vim, energiam complendi; cùm ergo, hoc ipso, quia unitur natura humana, non habeat propriam personam, & rationem totius, & ex altera parte, persona divina cùm possit id totum præstare, quod præstat persona creata, fit, ut persona divina cum illa natura facere possit Unum per se. Deniq; est VERBUM unitum substantialiter, vel ratione unionis substantialis distinctæ, vel si est indistincta, ex eo id salvabitur, quia natura humana non unitur per accidens aliquod, v.g. per specialem gratiam aut affectum personæ divinæ; sed unitur ita, ut ex illis duobus extremis substantialibus, quorum unum est complebile, aliud complens, evadat unum.

Instabis 2. Pone subsistentiam, per possibile vel impossibile jam extra causas productam, non uniri naturæ, uniri postea; hæc personalitas mutabitur; Ergo & persona divina mutabitur.

Respondetur, si supponatur illa persona nihil intrinsecum recipere, nego quòd præcisè ex eo sit mutanda.

Instabis 3. Positâ possibilitate Incarnationis, vera est hæc denominatio, VERBUM est homo: quæ denominatio est intrinseca & realis VERBO; neq; enim potest denominari homo substantialiter à forma sibi extrinseca; & ita visio cum viso non facit unum per se.

Respondetur, esse hanc denominationem intrinsecam VERBO, non ratione alicujus recepti in VERBO, sed quia evadit VERBUM terminus intrinsecus in toto hypostatico. Quanquam Lessius lib. 12. de perfectionibus divinis cap. 6. putant hanc esse denominationem extrinsecam. Suarez autem hîc d[...] Sect. 3. dicit denominationem mediam: non [e]st enim propriè intrinseca, quia non est à for[ma] intrinseca, aut ab aliquo identificato rei den[o]minatæ. Non est etiam denominatio merè [ex]trinseca, quia est desumpta ab aliquo subst[an]tialiter unito; est ergo media, & participat c[um] denominatione extrinseca, in quantum pro[ve]nit ab aliquo, neq; recepto in VERBO, ne[que] identificato illi; in quantum autem prove[nit] ex intima conjunctione, participat cum de[no]minatione intrinseca.

Instabis 4. Si Angelus assumeret hu[ma]nitatem, mutaretur præcisè ex eo, quòd ex [non] homine, fieret homo; ergo & VERBUM m[u]tatur: fit enim ex non homine, homo.

Respondetur. Supposito quòd subst[an]tia angelica sit modus, necessariò tunc muta[re]tur Angelus; idq; ideo, quia assumeret hu[ma]nitatem subsistentialiter, quam assumere [non] posset sine nova subsistentia, quæ esset comm[u]nis Angelo & illi homini, nam angelica, ut p[ote] modalis, soli Angelo conveniret. Si aut[em] subsistentia illa sit res, & nihil tunc in se reci[pe]ret Angelus, negabitur quòd tunc mute[tur] quòd si subsistentia angelica non sit distinct[a à] natura illius entitativè, non potest termin[are] naturâ humanam; quia ex illo duplici conju[n]cto, resultaret Unum, utroq; perfectius, esse[tq;] illic ratio totius, quæ non haberetur simplic[iter] à persona angelica; nam cùm Angelus sit fi[ni]tæ perfectionis, hinc fit, ut additione illâ na[tu]ræ humanæ acquireret perfectionem, adeo[que] & mutaretur.

Instabis 5. Pati est mutari, incarnari [est] pati, ergo incarnari est mutari.

Respondetur incarnari respectu hum[a]nitatis est pati, sed non respectu VERBI, n[am] respectu VERBI est potiùs terminare.

Punctum Difficultatis [...]

Explicatur Terminus intrinsecus.

Ratio Termini intrinseci debet desumi [ex] termino & ex intrinsecitate. Ratio term[i]ni desumitur ex prædicato terminandi, col[li]bendi, faciendi non ultra, quod interdum fit e[t]iam complendo, ut reperitur in terminatio[ne] personali universaliter. Dixi, *in terminatio[ne] personali*, quia paries albus nullo modo pote[st] dici complere visionem, quamvis illam term[i]net. Ratio autem intrinseci per hoc salvari d[e]bet, quòd dicat alligationem, inseparatione[m] conjunctionem veram & realem, licèt illud a[l]ligativum non recipiatur. Terminus ergo i[n]trinsecus ille erit, qui rem ita terminat, ut dic[at] alligationem, inseparationem, conjunctionem que veram & realem cum illo, quod termina[t] in suo conceptu; & sic terminus Relation[is] no[...]

n dicit, quâ talis, conjunctionem physicam n subjecto; quodsi eo ipso, quia aliquid re- ur ad aliud, illud aliud deberet esse vi illius ationis conjunctum & colligatum realiter, terminus haberet rationem termini intrin- . Et quia VERBUM ita terminat naturam, cohibet, ne alteri sit unita, eâq; ratione com- t naturam, ut dicat cum illa alligationem, in- arationem, conjunctionemq; veram & rea- , ideò VERBUM habebit rationem termi- ntrinseci.

DICES 1. Etiam materia & forma dicunt m alligationem, & tamen non sunt terminus rinsecus; ergo per dictam alligationem, non tè explicatur terminus intrinsecus.

RESPONDETUR. Terminus intrinsecus n tantùm deposcit alligationem, sed etiam ionem termini, quod non competit saltem teriæ primæ comparativè ad formam; cum tamen stat, ut forma, respectu alicujus mo- itatis habeat rationem termini intrinseci, mq; materia, si modalitas v. g. spiritualis ter- naretur nonnisi ad illam.

DICES 2. Etiam Deus ad causandum petit imam alligationem, & tamen non est termi- s intrinsecus.

RESPONDETUR 1. ideò non est, quia ei non mpetit ullo modo tunc ratio termini.

DICES 3. Actus fidei, ex revelatione spe- liter facta, credat reflexè de se: ubicunque o sum, ibi est & habitus fidei, hoc ipso talis us petit essentialiter alligationem cum habi- fidei, & tamen habitus fidei non est terminus rinsecus.

RESPONDETUR 1. Id ideò esse, quia in tali positioe, habitus ille fidei nullo modo habet ionem terminantis.

Nunc videamus, quomodo idem ab aliis expli- ur.

EXPLICANT 1. aliqui apud Lugonem. Di- ur (inquiunt illi) aliquis terminus intrinsecus eo, quòd non solùm respiciatur secundùm am intrinsecam entitatem, hoc enim compe- omni termino etiam extrinseco; sed quòd io v.g. habeat essentialem connexionem cum o termino, & tam necessariò pendet à termi- , quàm à subjecto. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT: Quia vi illius sequitur, rminum relationis esse terminum intrinse- m; quia relatio tam necessariò pendet à ter- ino, nec potest esse sine termino; quod eò agis procedit de termino relationis transcen- entalis, quæ determinat sibi nonnisi hunc ter- inum, qualis est relatio creaturæ ad Creato- m qui essentialiter, nonnisi hic est.

EXPLICAT 2. aliquis. Terminus à termi- ando dicitur, eò, quòd quasi limitem rei, quam icitur terminare præfigat, ne illa ulterius pro- endatur; hinc uniri alicui ut termino, erit ali- uam rem ita cohiberi, ut extra illam entita- tem, quâ cohiberi & terminari dicitur non e- grediatur: intrinsecum autem esse, erit consti- tuere aliquid unum per se substantiale, ut con- stituit VERBUM; secus color, qui est Obje- ctum visionis, non dicitur terminus illius intrin- secus, sed extrinsecus, quia terminando visio- nem, non facit Unum per se substantiale. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia quamvis ratio- nem termini explicet per id, quod notius est, ut & à nobis supra factum; hoc tamen quod af- fert de intrinsecitate, videtur non admitten- dum; nam ponamus, quòd albedo uniatur quantitati aut materiæ, sed unione receptâ in ipsa quantitate, terminatâ tamen ad albedinem, eo casu, illa albedo erit terminus intrinsecus, æ- què planè, ac VERBUM respectu humanita- tis; & tamen non constituit Unum per se sub- stantiale, sed unum accidentale. Casu item quo divinitùs duæ naturæ unirentur inter se, eæque completæ, sed unione receptâ nonnisi in uno extremo, non constitueretur Unum per se, & tamen aliud extremum haberet rationem termini intrinseci; quomodo enim Unio cum extrinsecitate staret? ergo apparet de ratione termini intrinseci non esse, facere unum per se cum alio extremo.

EXPLICAT 3. Arriaga disp. 21. n. 24. Ter- minum intrinsecum esse illum, qui verè & per se unitur, alteri, & non in genere causæ mate- rialis aut formalis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia in senten- tia ponente Unionem materialem, verè anima rationalis unitur tanquam forma materiæ, & tamen habet se per modum termini intrinseci, respectu illius unionis; ergo potest aliquid ha- bere rationem termini intrinseci, quamvis unia- tur per modum formæ. Quodsi dicas, respe- ctu unionis habere se ut terminum intrinsecum formam, respectu autem ejus, non habet ratio- nem causæ formalis; id etiam non convince- ret; quia quærere restaret, cur illa forma re- spectu illius Unionis habeat nonnisi rationem termini intrinseci, & non rationem causæ for- malis? & illud potius erit explicativum termi- ni intrinseci. Tum quia potest dici terminus habere se per modum causæ formalis extrinse- cæ, possetq; hoc dici etiam de VERBO: ergo terminus intrinsecus non rectè explicatur per hoc, quod debeat per se uniri, non tanquam causa formalis. Tum quia, hæc definitio pro- cedit per terminos negativos, posset autem for- mari ex dictis per terminos positivos.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo ab aliis salvetur Immuta- bilitas Dei?

EXPLICAT 1. Pontius hîc Q. 2. Quî fiat, ut Incarnatio peragi possit sine ulla mutatione perso-

Personæ divinæ, & dicit: Mutabilitas & perfectibilitas sequitur tantùm ex eo, quòd aliquid possit conjungi cum aliquo realiter distincto, sine quo non posset existere secundùm se in statu connaturali suo, aut sine quo non posset exercere omnes operationes suas proprias &c. VERBUM autem potest connaturaliter existere. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non probat, quòd per hoc res tantùm mutatur, sine quo in suo connaturali statu existere non potest. Tum quia sequitur ex illius doctrina, animam infusione gratiæ non mutari: cùm sine gratia existere possit connaturaliter, & omnes operationes suas exercere sibi proprias seu debitas; nam supernaturales sunt illi indebitæ; casu item quo Angelo albedo uniretur, non mutaretur Angelus, quia nec illâ indiget ad operationes, & sine illa connaturaliter existere potest; casu item quo per impossibile subjectaretur aliquid in Deo, non mutaretur Deus, quia sine illo connaturaliter existere potest, nec illo indiget ad operationes sibi proprias. Tum quia inexplicatum relinquit, quomodo tamen tunc intrinsecè uniatur VERBUM.

EXPLICAT 2. Amicus hîc disp. 1. Sect. 1. & dicit specialiter, quòd ad hoc, ut dicatur aliquid mutari, debeat perfici in proprio suo intrinseco esse & operari, unde veste nemo mutatur, quia per illam non perficitur in esse & operari; & quia in esse & operari non perficitur VERBUM per Unionem hypostaticam, hinc nec mutatur Verbum, per unionem hypostaticam. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia redeunt argumenta secundo loco contra Pontium facta, nempe quòd sequeretur Deum & Angelum non mutandum, si per impossibile reciperent in se albedinem v.g. Quodsi recurras ad hoc, per hoc ipsum mutandum Deum vel Angelum, quia reciperet in se illam albedinem; jam per hoc nonnisi immutabilitatem salvas, quia non est receptio. Tum quia illud, quod adfert de veste, non convincit; nam quòd veste non mutetur homo, vel ex eo deducitur, quia inter vestem & vestitum non est unio, quę deberet fundare mutationem; quæ tamen unio reperitur inter Verbum, & naturam humanam. Tum quia quamvis concedatur ad mutationem perfectivam requiri, ut res perficiatur in suo esse intrinseco & operari, nego tamen, quòd ad mutationem (ut ita dicam) defectivam, requiratur, ut dicatur extremum perfici in suo esse intrinseco & operari; sic vivens, posito, quòd detur forma cadavereitatis, mutatur eâdem, & tamen illâ, nec perficitur in esse suo intrinseco, nec in operari; qualitas item illa, quam multi admittunt produci ab igne infernali, & recipi in spiritibus, mutat eosdem, & tamen non perficit illos in suo intrinseco esse & operari.

EXPLICAT 3. Lugo. VERBUM ex vi unionis hypostaticæ alligatur ad intimam conjunctionem cum humanitate, & ad componendum cum illa Unum per se; cùm tamen VERBUM non supponatur incompletum, aut in potentia ad hoc, ut integretur & compleatur per aliquid aliud: sed potiùs supponatur omninò integrum & completum; humanitas autem afficitur intrinsecè unione, cùm etiam supponatur de se incompleta, & in potentia ad hoc ut compleatur per aliquam subsistentiam; consequenter per unionem illam non mutatur VERBUM, sed humanitas. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia, in principiis Lugonis, non rectè salvatur immutabilitas VERBI, si dicatur unionem recipi in humanitate, terminari ad VERBUM: Ergo nec benè per hoc explicatur, quia recipitur in humanitate, alligat autem VERBUM; hæc enim ve is videntur differre. Tum quia redeunt argumenta, quæ contra assumptum antecedens ponit Lugo, quæ sic proponi possunt. Si hæc alligatio extremi sufficit, ut terminus intrinsecè denominetur alligatus & unitus; Ergo dependentia actionis ab agente sufficit, ut agens denominetur intrinsecè agens. Rursùs, potest esse aliqua cognitio ita intimè connexa cum objecto, sicut intimè alligat unio recepta in uno extremo, & alligans aliud; idque patet in cognitione quæ est visio Dei beatifica; & tamen Deus non denominatur intrinsecus terminus illius visionis, sed solùm extrinsecus; Ergo non ideo erit VERBUM intrinsecè unitum, quia unio a postulat intrinsecè alligationem & intimitatem cum VERBO. Tum quia vi hujus explicationis sequitur, animam rationalem non mutari, in illa non recipitur unio.

EXPLICAT 4. Valentia hîc Disp. 1. q. 1. puncto 2. Mutationem alicujus rei non propriè in hoc consistere, ut res de novo sit aliquid, quod priùs aliquo modo non erat; sed ut sit, vel acquirat aliquid, quod antea simpliciter & omni modo non habebat, scil. neque in perfectione quadam eminentiori, & ad quod proinde fuerit in potentia passiva simpliciter; quod in proposito minimè habet locum: nam VERBUM divinum, habebat priùs rem & perfectionem naturæ humanæ eminenter, perfectissimo quodam modo. Quòd autem id requiratur ad mutationem, rationem dat; quia communiter de mutatione dicitur, tunc eam fieri, quando res aliter simpliciter & absolutè se habet, quàm priùs; unde & motus dicitur esse actus entis in potentia. Res autem, quæ aliquid modo præstantiori habebat, non dicitur propriè mutari, si illud postea acquirat formaliter; quia non simpliciter & absolutè illo priùs carebat. Consequen

quenter infert, potentiam vitalem mutari per um vitalem, quia non habet in se eminenter fectionem vitalis perfectionis; non enim si- operatione vitali, potest potentia efficere ha- um, aut ejus augmentum, sed potiùs poten- vitalis tantùm virtualiter continet operatio- n vitalem. Addit, quòd si aliquis contendat am tunc rem mutari, quando aliquid forma- r & secundùm se acquirit, licèt illud præha- erit eminenter, is nonnisi de nomine quæstio- n instituit. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia vi illius se- tur, quòd etiamsi VERBUM, Unionem, uram humanam, albedinem, reciperet, ad- non mutaretur; cujus oppositum commu- r docetur. Tum quia non explicat id, in est punctus difficultatis; nego etiam rem mutari, quando res acquirit aliquid & ha- formaliter, quod antea nonnnisi eminenter uit: negaturque, quod tunc res aliter sim- iter & absolutè se non habeat; antea enim pliciter non habebat illam formam, nunc il- simpliciter habet; habet se igitur res aliter pliciter, per ordinem ad habendam illam mam. Negatur item, quòd forma illa non ctus entis in potentia: ubi non dicitur, quòd eat esse actus entis in potentia eminenter præhabente. Tum quia. faciunt in contra tates. Quando potentia aliqua nonnisi ualiter & per modum organi continet a- m, mutatur per illum actum: Ergò etiam quæ eminenter habet aliquid, si illud habeat maliter, mutabitur per illam formam; item, iraculosè quantitas una alteri quantitati u- tur, mutaretur adhuc illa quantitas, quam- una æquivaleat alteri: Ergo etiam quamvis uid contineat aliud eminenter, si illi, aliquid d est formaliter tale, uniatur, mutabitur ad- . Denique supponamus, quòd Angelus su- mus per unicam indivisibilem speciem co- scat omnia materialia, infundat illi Deus ciem particularem nonnisi unius materialis, adhuc illâ specie mutabitur Angelus, vel titulo receptionis: Ergo continentia emi- tialis non eximit à mutatione, si accedat a- id tale formaliter. Addo: per ly Contine- ninenter, intelligit Valentia, posse se ipso re totum illud; sic autem VERBUM non tinet eminenter unionem hypostaticam, se ipso non potest facere Totum hypo- cum.

EXPLICAT 5. Aldrete Disp. 31. Sect. 1. òd detur in Toto hypostatico duplex unio, dam creata, quæ sit in humanitate eamque ciat, & per illam unitur humanitas intrin- VERBO, non autem VERBUM huma- ti; hinc alia est unio ex parte VERBI, in- ta, quæ sit in VERBO quasi subjectivè, & hanc VERBUM intrinsecè unitur huma- ti, consequenter tunc non perficitur VER- BUM per aliquid creatum, adeoque non mutabitur. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia est novitas in Theologia ante non docta à Patribus, Unio hæc increata. Tum quia hæc unio increata, vel est sequens ipsam naturam divinam, adeoque una communis omnibus tribus personis, vel est sequens proprietates relativas, ita ut dentur tres uniones distinctæ realiter, sicut dantur tres personæ distinctæ realiter. Neutrum dici potest; non primum, quia jam non minùs pro sua parte esset unita persona Patris, ac persona Filii, cùm à parte personæ eadem sit trium Personarum unio: possetque de illa quæri; an sit virtualiter distincta à natura, vel indistincta? si distincta, quis articulus Fidei ad hoc cogit? si indistincta: Ergo in sensu reali illa unio erit natura, adeoque dicet completivitatem ut Quo ipsa Natura, ut dicit illam Unio; & tamen ex Natura divina & creata, non potest fieri unum per se completum substantiale. Si autem illa Unio est multiplex pro multiplicitate personarum: contra erit; quia omnes formalitates, quæ sequuntur personas divinas, debent esse secundùm oppositionem producentis & producti, quam formalitatem non imbibit in se illa unio increata. Deinde unio illa increata deberet in se salvare conceptum unionis, hoc ipso enim non haberet formalitatem unionis; sed non salvat, quia unio debet concipi tanquam id, sine quo potest esse unibile, cùm illa non possit esse sine unibilibus; & tamen existens ab æterno, erat sine unibili natura humana: quod procedit, si unio sit modus. Si autem non est modus, sed ipsum unibile in circumstantiis, restabit quærere, cur ipsa illa Unio, quæ in re est ipsemet Deus, non mutetur tunc? Tum quia, & esset, illa unio increata, ab æterno unio increata, debet enim esse hoc, quod est; & non esset unio increata ab æterno; quia nihil uniret; sicut non est dealbatio ab æterno, quæ non dealcat, impossibileque est esse actum secundum & non habere effectum in actu secundo, hoc ipso enim non esset actus secundus. Unio autem est ipse actus secundus, & si non concipiatur ut actus secundus, non erit Unio, sed Unibile. Deinde illa unio increata, vel est mera formalitas intelligibilis nonnisi, vel aliqua virtualitas, aut realitas. Non 1. quia immutabilitas Dei ejusque unibilitas non pendet à nostris conceptibus. Non 2. quia illâ etiam positâ, quærere restat, quid illa prosit ne mutetur Deus? quærere item restat ut dixi, cur illa ipsa non mutetur?

EXPLICAT 6. Aldrete Sect. 5. & dicit; quòd VERBUM ideò non mutetur, quia cùm VERBUM divinum in se sit infinitè perfectum, nullâ perfectione creatâ indiget, illâque carens VERBUM, est eodem modo felix; quod ipsum exinde firmat, quia ut aliquid perficiatur intrin-

trinſecè per aliud, neceſſe eſt, ut perficiens magis conveniat perfectibili, eò, quòd illi intrinſecum eſt, quàm, ſi ſolùm ſe haberet extrinſecè, & eſt id citra dubium; nihil autem creatum, Deo intrinſecum, eſt ipſi magis conveniens, quàm ſi ſolùm ſe haberet extrinſecè; Ergo nihil creatum intrinſecè Deum perficit. Minorem probat; quia illud creatum Deo intrinſecum, ſi non ſit neceſſarium de ſe, ut exiſtat infinita perfectio divinæ naturæ, nihil aliud præſtat, quàm addere numerum perfectionum, per quem non reſultat abſolutè major perfectio, quàm conſurgat ex Deo ſolo. Ut autem addatur ſolum numericè & extenſivè modo dicto perfectio, eſt omninò per accidens. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Quia ex dictis poteſt contingere mutatio, licèt additum non inferat perfectionem, ut ſi Deus reciperet in ſe albedinem, vel Angelus; & ſicut inæqualitas non ſolùm contingit per exceſſum, ſed etiam per defectum; ita & mutatio non tantùm erit, ſi res acquirat perfectionem, ſed etiam ſi acquirat imperfectionem: Ergo ex eo præciſè, quòd illâ unione non acquirat Deus perfectionem, non ſequetur illum non mutari.

Non satisfacit 2. Quia poſito, quòd illa unio non perficeret Deum, ſed ſe haberet adhuc per modum addentis numerum perfectionum, nondum ſequitur præciſo ex eo Deum non mutari. Ratio: quia quando quinario additur unitas, mutatur quinarius, & tamen augetur nonniſi numerica perfectio: Ergo ſi unione augeatur numerus perfectionum in Deo, non ſequitur ex eo jam præciſè non mutari adhuc Deum. Quodſi recurras, ſextario non eſſe quid extrinſecum additionem unitatis factam quinario, hoc ipſo jam inclinabis ad hoc, quòd mutatio nonniſi additione in ſe recepti alicujus perficiatur, eâque intrinſecâ, quod ſupra acceptatum.

Non satisfacit 3. Quia poſſunt reſtaurari rationes, quas ſolvere voluit Aldrete.

1. Ratio: Mutaretur Deus intrinſecè, ſi per impoſſibile denominaretur intelligens, aut ſubſiſtens per aliquid creatum: Ergo etiam ſi denominetur VERBUM unitum intrinſecè mutabitur VERBUM.

Respondet Aldrete: quia Deus de ſe petit intelligere hoc objectum, & ſubſiſtere, & perficitur per cognitionem ſecum identificatam, repræſentativam illius objecti, & per propriam ſubſiſtentiam, & eſt in Deo aliquod incomplementum virtuale, in ordine ad percipiendum illud objectum & ſubſiſtendum.

Contra. Tum quia Deus de ſe petit eſſe unibilis, ergo ſicut ſequitur illum mutari, ſi haberet cognitionem creatam, cùm petat intelligere: ita mutabitur unione, cùm petat eſſe unibilis. Tum quia habet Deus incompletionem virtualem, in ordine ad intelligere & ſubſiſte[…]: Ergo etiam habet incompletionem virtual[…] ex prædicato unibilis in ordine ad uniri; Er[…] ſicut intellectione creatâ mutaretur, ita mu[…]bitur unione creatâ: imò exinde impoſſibili[…] adhuc unionis hypoſtaticæ conſurgeret, qui[…] poſſibilis eſſet unio hypoſtatica, ſupponere[…] Deus eſſe unibilis, ſi unibilis, complebilis aliq[…] creato, ſi complebilis, mutabilis hoc ipſo, & q[…]dem magis quàm intellectione creatâ: quia [...]cit incompletionem ad intellectionem, vel ſu[…]ſiſtentiam increatam Deus, vel potiùs ad int[…]lectionem & ſubſiſtentiam, quæ poteſt eſſe i[…] creata, poteſt creata: hîc autem diceret inco[…]pletionem ad aliquid creatum: unio enim i[…] non poteſt eſſe, niſi aliquid creatum. Tum qu[…] etiam attendendo ad principia ipſius Aldre[…] hîc num. 4. videtur oppoſitum evinci: nam [...] ſe unibilem naturam divinam, eſt perfectio [...]trinſecè neceſſaria, quaſi à poſteriori, ad e[...]ſtentiam naturæ divinæ, hâcque unibilitate [...]ficiente per impoſſibile, ipſa natura deficer[…]: Ergo hæc unibilitas in actum reducta, & q[…]dem per aliquid creatum, faciet mutari Deu[…]: ſicut, ſi alia perfectio divina intrinſeca in actu[…] reduceretur, per aliquid intrinſecum creatu[…], mutaretur Deus.

2. Ratio. Caſu quo daretur natura iden[…]ficans ſecum ſuam ſubſiſtentiam, ſi ſubſiſte[…] per aliam ſubſiſtentiam, hoc ipſo mutaret[…]: Ergo etiam mutabitur VERBUM unione h[…]poſtaticâ.

Respondet Aldrete: quia ſubſiſtere [...] ſuo genere pertinet ad complementum natu[…] illius, & creata ſubſiſtentia præberet munus [...] genere ſuo pertinens ad complementum illi[…] naturæ, novoque titulo compleret illam n[…]turam.

Contra. Eſſe unibile pertinet ex ſuo gen[…]re ad complementum Dei, unioque creata e[…]ercet munus, & actuat id, quod eſt pertinens [...] complementum Dei: Ergo, ſicut illa ſubſiſte[…]tia creata mutaret illam naturam creatam, m[…]tabit & unio Deum: & ſicut creata illa ſub[…]ſtentia, præberet munus, ex genere ſuo pert[…]nens ad complementum naturæ, ita & crea[…] unio prẹberet munus pertinens ad compleme[…]tum unibilis.

3. Ratio. Si exerceret Deus munus cau[…] materialis, mutaretur: Ergo & unione hyp[…]ſtaticâ mutabitur.

Respondet Aldrete, diſparitatem eſſ[…] quia omnis cauſa materialis, eſt verè & ſtric[…] pars, & de ſe eſt quid incompletum: hoc aute[…] Deo non competit.

Contra. Ex eo, quòd ſit cauſa materi[…]lis quid incompletum, mutaretur Deus, ſi i[…]lam exerceret: Ergo etiam, cùm eſſe unibile [...] quid incompletum, utpote capacitas ad unit[…] dur[…]

cùm VERBUM redditur intrinsecè unitum, mutabitur VERBUM.

DIFFICULTAS II.

Alia Principia ex Theologia naturali.

I. PRINCIPIUM est à Pari.

1. PARITAS est. Natura divina secundùm esse suum absolutum sumpta, non potest supplere naturam creatam, quamvis contineat perfectionem omnis naturæ creatæ: Ergo nec Persona divina potest supplere personam creatam, quantumvis Persona divina, contineat perfectiones omnes personæ creatæ.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia ly Unum per se deposcit completum & complebile, complebile autem esse non potest, si utrumque extremum sit completum; duæ autem naturæ in ratione naturæ non sunt, nisi Entia completa, quia quicquid illis ademeris, jam non erit illa natura, sive ademeris genus, sive ultimam: jam autem natura in ratione subsistentis est complebilis, nec per hoc amittet rationem suæ entitatis, consequenter in ratione suppositabilis compleri per se potest & fieri Unum per se. Dubitari tamen posset, an non sit possibilis modalitas physica, vi cujus ex natura divina & humana, non constituatur quidem Unum per se, constituatur tamen specialiter, idque verè & realiter, alligatum? Quòd non possit haberi talis Unio, innuit Lugo: quia omnis vera unio ex suo conceptu tendit ad hoc, ut ex extremis fiat verè & per se Unum; sed hoc videtur procedere de determinationibus, quæ de facto dantur: non enim videtur implicare contradictionem modalitas, determinans illas naturas ad alligari, quamvis sine facere unum per se; & si datur modalitas, quæ potest facere unum per se, quin faciat unum per se substantiale, quod fit, dum albedo unitur subjecto: ergo etiam dari non poterit modalitas determinans ad conjungi physicè, quamvis non fiat ex his unum per se.

2. PARITAS est. Non potest existere natura humana existentiâ VERBI, nec potest natura humana amittere propriam existentiam & acquirere divinam: Ergo nec potest natura subsistere personalitate VERBI.

RESPONDETUR, in principiis Thomistarum falsum esse antecedens. In communibus principiis disparitas est; quia, eo ipso, quòd suppleret existentia VERBI existentiam humanam in natura, & esset natura humana ut supponitur, utpote facta existere per existentiam divinam, non esset: quia existentia est identificata realiter ipsi naturæ, nec habet connotatum ullum, ratione cujus dicatur desinere, adveniente existentiâ VERBI; quod si existentia est identificata naturæ, nec habet ullam formalitatem, ratione cujus desinere possit, non desinente naturâ, si non desinet natura humana, ut supponitur, nec desinet existentia, si non desinet existentia, quomodo supplebitur ab existentia increata? idemque dicendum erit, cur nihil possit durare per durationem divinam: quia in nostris principiis, ipsa duratio intrinseca est indistincta entitativè. In aliorum principiis, hæc posset dari disparitas; quia si suppleret duratio increata durationem creatam, deberet fieri Unum per se, ex duratione increata, & natura humana: nam nonnisi per communicationem idiomatum, fundatâ in ratione Unius per se, suppleri posset aliquid creatum ab increato: quia autem, ex natura creata, & duratione increata, non potest fieri Unum per se: quia duratio increata sequitur ipsam naturam divinam, non Personalitates, utpote quid commune & absolutum; hinc nisi Unio fiat in ipsa natura divina, non potest fieri Unio cum duratione increata, quæ indistinguitur virtualiter à natura; & quia naturæ divinæ, & naturæ creatæ unio, non potest dari constituens Unum per se, ideò nec inter naturam creatam & durationem increatam potest fieri Unio constituens unum per se, quòd si non constituet unum per se, hoc ipso non poterit dici natura creata durare, per increatam durationem.

3. PARITAS est. Non potest Sapientiâ increatâ reddi Sapiens Natura creata: Ergo nec subsistens subsistentiâ increatâ.

RESPONDETUR. Sapientiam increatam duplici modo concipere possumus; Primò per modum attributi. Secundò possumus concipere Sapientiam increatam, per modum actûs vitalis divini, quo reddatur formaliter & in actu secundo Sapiens Deus. Sub nulla harum formalitatum, natura creata potest reddi sapiens, per sapientiam increatam, quòd non possit reddi creatura sapiens sapientiâ increatâ, sumpta pro actu vitali, ratio ex animasticis est; quia actus vitalis non potest denominare, nisi connaturale suum principium: cùm ergo nulla creatura, ullo modo, possit esse principium actûs increati, fit ut ab illo denominari non possit, quod si deberet uniri sapientia per modum attributi, necdum etiam sic sumptâ posset creatura reddi sapiens. Ratio: Attributa omnia, exceptis personalibus proprietatibus, sequuntur ipsam naturam divinam, aliàs conveniret unum attributum uni Personæ, quod non convenit alteri, possetque de illa negari: sicut, quia ratio VERBI sequitur secundam Personam, potest negari de Patre; jamque etiam eo casu, si non sequeretur sapientia naturam, sed personam, posset de aliqua Persona negari; quod dici non potest: quia Deitas debet trahere secum omnē possibilem perfectionem, adeoq; & sapientiam. Et

certè univerſaliter quò perfectior eſt eſſentia, eò perfectiores habet proprietates, definitur enim per hoc, quòd ſit radix reliquorum, hinc perfectior eſſentia, eſt perfectior radix, non eſſet autem perfectior radix, ſi perfectiores proprietates non haberet; conſequenter divina eſſentia, quæ eſt infinita, debet habere perfectiones infinitas, atq; adeò eſſe principium & radix Sapientiæ, Juſtitiæ, & aliorum ſimilium. Porrò attributa divina ita ſequuntur naturam divinam, ut nonniſi, ex modo noſtro concipiendi, differant ab ipſa natura; nam eandem Deitatem, prout concipitur à nobis per modum radicis reliquarum perfectionum, appellamus eſſentiam, & eandem Deitatem, prout eſt principium cognoſcendi altiſſimum, appellamus Sapientiam, non admittendo hîc ullam virtualitatem in ordine ad prædicata phyſica, cùm ejus admittendæ nulla ſit neceſſitas. Quodſi illa attributa ita ſunt idem realiter cum eſſentia, ut excludatur etiam virtualitas dicta, fit, ut ſi ponatur unio inter naturam creatam & attributum v. g. ſapientiæ, immenſitatis, &c. unio illa, immediatè cadere, deberet, ſupra ipſam rationem naturæ divinæ; cùm, ut dixi, nulla intercedat diſtinctio virtualis inter naturã divinam, & attributa. Porrò unio im̃ediatè cadere non poteſt ſupra naturam divinam, ita ut unà cum natura creata conſtituat unum per ſe, ut ſupra dicebam; & ſi non poteſt conſtituere unum per ſe, nec poſſet fundare communicationem idiomatum; nam hæc etiam in creatis fundari non poteſt, niſi in unione per ſe: hinc quia unum per ſe non fit in cumulo lapidum, lapides non fundant communicationem idiomatum; ſi autem non eſſet tunc communicatio idiomatum inter naturam creatam & naturam divinam, nec eſſet communicatio idiomatum inter naturam creatam & ſcientiam divinam, quæ, ob indiſtinctionem, ſequitur conditionem ipſius naturæ: ſi non eſſet communicatio idiomatum inter naturam creatam & ſapientiam divinam, hoc ipſo non eſſet creatura ſapiens Sapientiâ increatâ; hoc enim præſtari non poſſet, niſi per communicationem idiomatum. E contra, quia ex natura & ſubſiſtentia divina, poteſt ex dictis fieri unum per ſe, adeoq; eſſe communicatio idiomatum, fit, ut natura creata, poſſit reddi ſubſiſtens per ſubſiſtentiam increatam.

DIFFICULTAS III.

An poſſibilitas Incarnationis cohæreat Principiis Theologiæ Chriſtianæ.

3. PRINCIPIUM, contra poſſibilitatem Incarnationis afferri poteſt, petitum ex Theologia Chriſtiana, & vel maximè ex myſterio SS. Trinitatis, illudque ſumetur, tam ex conſideratione perſonarum, quàm ex conſideratione ipſiusmet naturæ divinæ, prout nobis à fide velatæ.

Quod attinet ad primum, ſic proponitur difficultas.

Vi unionis hypoſtaticæ, & deberent omnes perſonæ incarnari, & non deberent omnes incarnari; non deberent omnes incarnari, quia etiam de facto incarnatæ non ſunt; & deberent omnes incarnari, quia eſt impoſſibile unitam eſſe naturam VERBI humanitati, atque adeò eſſe incarnatam, quin ſit unita tota natura divina; nam non alia eſt natura VERBI divini, & alia natura divina: Ergo etiam impoſſibile eſt, eſſe unitam naturam divinam, & non eſſe unitas omnes tres Perſonas, quibus illa natura eſt identificata.

RESPONDETUR. Non debere uniri omnes tres Perſonas. Probatio in contra, ſupponit, quòd unio facta ſit immediatè in natura divina, cùm ſit immediatè facta in perſona. Sed quidquid ſit de hoc, unitâ natura divina & perſonâ VERBI, non eſt neceſſe uniri reliquas perſonas; quia cùm ſit perſona VERBI diſtincta realiter à reliquis perſonis, poterit illi convenire prædicatum, perſonam ſequens, realiter aliud, quod non conveniat reliquis perſonis; Unitâ autem mediatè ſaltem naturâ divinâ, non eſt neceſſe uniri ullo modo perſonas, quia natura divina dicit virtualem diſtinctionem à perſonis in ordine ad prædicata primò intentionalia, qualia ſunt uniri, non uniri, adeoq; æquivalentiam habet ad diſtincta realiter, excluſâ alteritate actuali; & ſicut ex iis quæ ſunt diſtincta realiter, poteſt uniri unum, quin uniatur aliud; ſic & in iis, quæ cum ſumma identitate habent æquivalentiam ad duo diſtincta realiter, fieri poteſt, ut unum uniatur & alterum non uniatur. De hac autem phraſi ly natura divina incarnata, agetur poſtea.

INSTABIS. Non minus ſunt præſentes reliquæ perſonæ humanitati, quam perſona VERBI; ergo ſi adhuc non recipiatur in perſona VERBI illa unio, vel Entitas modalis, non erit ratio, ut dicatur ſola perſona VERBI incarnari?

RESPONDETUR. Omnes tres Perſonas eſſe intimè præſentes humanitati titulo immenſitatis & per circuminſeſſionem, ſed non titulo terminationis; cur autem quamvis illam entitatem modalem non recipiat perſona VERBI, determinet tamen illam potius, quam alias; debeti debet ex natura illius entitatis, reſpicientis eſſentialiter hanc nonniſi perſonam: quamvis autem opera Trinitatis, quæ ſunt in genere cauſæ phyſicæ, v. g. productio corporis, animæ, modalitatis, diſpoſitionumq; &c. Chriſti, ſint communia toti Trinitati, producuntur enim ab omnipotentia, quæ rationem divinæ naturæ omnibus perſonis communis ſequitur; quia tamen incarnatio accepta pro terminatione, qua terminatur natura humana à VERBO, non eſt

in-

in genere causæ efficientis, sed quasi formalis, ut interius etiam attingetur, fit, ut illa sit propria VERBO.

Quod attinet ad considerationem naturæ divinæ, argumentum sic habet.

Si possibilis esset unio hypostatica, vi illius & [illegible]t necesse uniri saltem mediatè naturam divinam, & non esset necesse etiam mediatè illam uniri; esset necesse, quia id communiter supponitur, & quia in Christo duæ naturæ de facto sunt: præcipuè autem, quia mediatè uniri, est uniri illud immediatè, à quo aliud non distinguitur realiter, sicut natura divina non distinguitur realiter à persona; & quia in omni unione hypostatica, est necesse immediatè uniri personam, ideò etiam erit necesse mediatè uniri naturam. Non esset verò necesse, etiam mediatè uniri naturam, quod probatur; vi distinctionis virtualis potest produci personalitas, & non produci etiam mediatè natura, potest item communicari natura immediatè, & non communicari etiam mediatè personalitas, aliàs pa[illegible]esset saltem mediatè in persona non distinctus realiter à Filio, eò, quod illius persona mediatè esset communis, siquidem mediatè communicaretur: Ergo etiam beneficio ejusdem distinctionis, quantumvis immediatè uniatur persona VERBI, non erit necesse etiam mediatè uniri naturam divinam.

Punctum Difficultatis 1.

Expenduntur Responsiones.

RESPONDET 1. Quidam, implicare quominus saltem mediatè uniatur natura divina casu quo uniatur immediatè personalitas; quia implicat, ut unione illa non sanctificetur natura creata, non sanctificaretur autem, quia sanctitas hæc desumitur non nisi ab ipsamet natura, quæ tamen tunc non uniretur. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia redit argumentum. Potest non porduci etiam mediatè natura, productâ immediatè personalitate; Ergo poterit etiam immediatè uniri persona divina ita, ut nec mediatè divina natura sanctificata uniatur. Tum quia dubium est hoc principium, an non detur etiã personalis sanctitas, de quo infra. Tum quia, si naturæ irrationali persona divina uniretur, non illam sanctificaret, & tamen est possibilis talis unio, ut comuniùs docetur, quicquid in oppositum dicat Esparza, fatemq; ad solutionem hujus implicantiæ, dando esset implicantia, quare non posset uniri persona divina, saltem jam naturæ intellectuali, non exhibendo illi prædicatum sanctificati?

RESPONDET 2. Idem, Posito, quòd nec mediatè producatur natura divina, quamvis producatur persona, non sequitur ulla invectio distinctionis realis; si autem uniatur immediatè persona, & non uniatur etiam mediatè natura, sequeretur distinctio realis, nempe separatio naturæ non unitæ à persona unita. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia, quamvis productâ immediatè personâ, non producatur mediatè etiam natura, non sequitur separatio naturæ divinæ à persona; Ergo etiam quamvis non uniatur etiam mediatè natura divina, non sequeretur ejusdem separatio à persona divina; hoc enim dicam salvari distinctione virtuali; sicut enim, si essent duo distincta realiter, posset unum uniri, quin mediatè uniatur aliud; ita & beneficio distinctionis virtualis, poterit etiam unum immediatè uniri, quin etiam mediatè uniatur aliud. Tum quia, si non uniretur etiam mediatè natura divina, foret illa actu separata ab eo, cui unitur persona divina, nempe à natura humana, non tamen foret actu separata à persona divina, nec apparet, unde hæc separatio à persona oriri deberet; Ergo adhuc posset nec mediatè uniri natura divina, siquidem negatâ hac unione non esset separatio à persona divina, licet foret separatio à natura creata. Tum quia, quando unitur mediatè natura divina humanitati Christi, ita, ut nec mediatè uniatur persona Patris & Spiritûs S. ne intercedat distinctio realis, sufficit, ut per circuminsessionem sit præsens Pater & Spiritus Sanctus: Ergo & non unita etiam mediatè natura divina, ne illa distinguatur realiter, ne importet separationem, sufficiet: ut sit præsens per circuminsessionem, non ergo exigetur unio etiam mediata.

RESPONDERI potest 3. Ex Aldrete Disp. 42. Sect. 2. Quòd non tantùm mediatè, sed etiam immediatè divinitas sit incarnata, & quòd non potuerit non incarnari; quia divinitas identificatur cum termino directè unito; quod ipsum habet fundamentum ex illo principio. Identitas quatenùs identitas, non potest facere diversitatem, in ordine ad communicationem; ac proinde dum semel unitur personalitas, debet quidquid cum illa personalitate identificatur, sufficienter communicari; neque obstat virtualis distinctio, quia illa distinctio est solùm secundùm quid, identitas verò est simpliciter identitas. Quòd ipsum ulteriùs explanat. Tunc aliqua formalitas dicitur perfectè & imediatè uniri, quando nihil mediat inter ipsam præter unionem: jam autem, inter unionem hypostaticam & essentiam divinam, nequicquam mediat; non enim mediat personalitas Filii: quia relatio filii, est idem cum natura divina; jam autem inter unionem hypostaticam & paternitatem mediat filiatio, quæ non est idem cum paternitate. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia redit argumentum. Quamvis Divinitas identificetur cum termino producto, potest produci personalitas, & non produci natura; ergo etiã quamvis identifice-

tificetur cum termino immediatè unito natura, poterit tamen non uniri. Quamvis identitas quâ identitas, non possit facere diversitatem in ordine ad communicationem, potest nihilominùs communicari natura & non produci, non communicatâ personalitate, & productâ personalitate: Ergo etiam quamvis identitas, quâ identitas, non possit facere diversitatem in ordine ad communicationem, poterit uniri immediatè personalitas divina, non unitâ naturâ. Quamvis distinctio virtualis sit distinctio secundùm quid, identitas autem simpliciter, potest non produci natura, productâ personalitate; Ergo poterit & non uniri. Quamvis, dum producitur personalitas, nihil mediet inter productionem & illam naturam, quia filiatio producta, est idem realiter cum natura divina, nihilominùs non producitur natura: Ergo nec unitur. Tum quia assumit aliqua hæc doctrina, quæ non convincunt; nam quod dicit distinctionem virtualem esse secundùm quid, hoc indiget explicatione; nam non secundùm quid, natura non producitur, personalitas VERBI producitur, sed verè & realiter. Quod affertur, inter personam Patris, ne uniatur tunc, mediare personam Filii: id etiam non convincit; nam quando immediatè unitur, per Aldrete, natura divina humanitati Christi, immediatè etiam unitur persona VERBI, non dicitur mediare persona Patris, impedireq; ne uniatur immediatè persona VERBI; Ergo nec impediet persona VERBI, ne immediatè uniatur Paternitas. Tum quia argumentum quod affert, non concludit; concedo enim divinitatem esse identificatam realiter cum termino directè unito, sed non est illic identificatio, cum exclusione distinctionis virtualis: de qua quæritur, cur salvare non possit, ne immediatè uniatur natura? & licèt identitas, quæ est exclusiva etiam virtualis distinctionis, non possit facere distinctionem in ordine ad communicationem; secus tamen si sit cum tali distinctione; quæ enim in hoc implicantia? Negatur item, illam identitatem esse ita identitatem simpliciter, ut excludat distinctionem virtualem, beneficio cujus, quæ implicantia, cur non possit illi ne mediatè quidem uniri natura? Tunc etiam aliquid immediatè unitur, quando nihil mediat inter ipsum & unionem, si cætera sint paria, & absit distinctio virtualis, faciens, ut nullo modo se habeat illa unio, per ordinem ad naturam divinam. Plura similia responderi possent in contra. Ad hoc attendi debet, ut investigetur, an implicet, ut uniatur immediatè personalitas, ita ut nec mediatè uniatur natura, & an ad hoc salvandum, non possit conferre distinctio virtualis, talis, qualis reperitur in Divinis?

Punctum Difficultatis 2.

Affertur Responsio.

SUPPONO 1. S. Thomam hîc qu.3.art.2 ex-presse citare Patres, qui tenent naturam Dei incarnatam esse: habetque hoc etiam Augustinus lib. de Fide ad Petrum cap.2. Sed hic liber, ut notat Suarez in Comment. hujus articuli, non est Augustini, sed Fulgensis; accipitur-que illic natura pro persona, nam nullo modo potest dici, natura divina genita, quod tamen vult ille locus. Durandus etiam in 3um, d.1. q.1. docebat primariò unionem factam esse in natura, secundariò in persona, sed hoc rejicitur à Theologis. Quando autem Patres in Christo dicunt esse duas naturas, id verum est; sed non sequitur, quòd unio proprie fuerit facta in natura divina, secundùm suum esse absolutum spectata.

SUPPONO 2. Doctrinam S. Thomæ citatam in corpore. *Primò quidem,* inquit, *& propriè persona dicitur assumere, secundariò autem potest dici, quòd etiam natura assumpsit naturam ad personam,* in quantùm scil. (ut interpretatur Suarez) verbum assumendi, importat rationem principii & virtutem agendi, quæ per se naturæ convenit.

SUPPONO 3. An in humanitate Christi sint speciali modo, & non solùm vi immensitatis omnes tres personæ? tractat hanc quæstionem Suar. d. 12. Sect. 1. citatq; loca S. Thomæ 1. parte qu. 43. art. 3. qui videtur talem modum specialem existendi in humanitate non agnoscere, citat & Hugonem Cardinalem, qui libro qui inscribitur Speculum Ecclesiæ, paragr. *...* *hæc igitur:* definit, Patrem & Spiritum Sanctum non esse speciali modo sub speciebus Sacramentalibus, etiam per concomitantiam. Imo Tridentinum Sessione 13.c.3. Soli id tribuit Divinitati, propter hypostaticam unionem, nec meminit inibi personarum; quod si non sint speciali modo aliæ personæ in Eucharistia, nec erunt in humanitate Christi. Cæterùm, deferendo authoritati phraseos Tridentinæ, & Hugonis, possent hæc distingui, Concomitantia & Circuminsessio. Concomitantia per Tridentinum refertur in naturalem ordinem unitorum & connexionem, cumq; personæ aliæ non sint unitæ, posset dici, quòd non sint illic per concomitantiam; sed cum hoc stat, ut possint esse per circuminsessionem, quæ fundat præsentiam & intimitatem, ratione identificationis in natura; ita, ut si per impossibile non esset pater immensus, titulo identificationis cum natura divina suo modo in Christo unita, adhuc deberet esse illic præsens; unde etiam tenet Suarez, adesse speciali modo reliquas personas humanitati, citatq; Gabrielem, Viguers. Augustinum Sern...

Tempore. Cyrillum lib. 1. in Joan. cap. 47. Cm hoc tamen ſtat, *Quod*

SIPPONO 4. Etiamſi ponatur ſpecialis coexi-tia aliarum perſonarum in ipſamet humani-, major tamen eſt connexio divinitatis cum anitate. Ratio: quia id videtur ſignificare aſis S. Pauli dicentis, *habitare*, in Chriſto, *itudinem Divinitatis corporaliter*: & Augu- Enchyridii cap.34. ubi dicit: *Corpus fuiſſe à initate ſuſceptum*; non dicit autem id eſſe à e ſuſceptum. Deinde, quia aliàs, ſicut ve-t iſta propoſitio, Totum Hypoſtaticum ſtat bus Naturis & unâ Perſonâ; ſic etiam vera propoſitio, quòd totum Hypoſtaticum duabus Naturis & tribus Perſonis; ſi enim æqualis connexio perſonarum cum natura ana, ac connexio naturæ divinæ cum illa, m Hypoſtaticum, æquè importaret perſo-divinas, ac naturam divinam.

SUPPONO 5. Hanc exiſtentiam ſpecialem ræ divinæ in humanitate non eſſe aliam m ratione unionis: quicquid ſit, ſive illa ſit iata, ſive immediata, de qua ipſa unione lex poteſt inſtitui quæſtio 1. An defacto ſit a natura divina? & hæc eſt de fide, quia eſt ide, in Chriſto eſſe duas naturas: non eſſent m duæ naturæ, ſi non diceretur una divina ura; ſicut nec habet Chriſtus duas perſo- ſuam & Patris, quia perſona Patris nullo lo eſt unita. 2dò. Poteſt eſſe quæſtio de ibilitate, an ſit poſſibile, ut ne mediatè qui- uniatur natura divina? videturque poſſe id ri. Ratio: Tum quia id non implicat. Tum videtur hoc ſufficienter innuere Suarez d.12. Sect.1. Concluſ.2. *Dico*, inquit, *per in-ationem prout facta eſt, natura, fuit verè & iter unita naturæ humanæ in perſona VERBI.* i ly *prout facta eſt*, videtur ſupponere, quòd iter fieri potuerit. Tum quia urget bene tas ſupra in argumento propoſito attacta. *ſuppoſitis*

RESPONDETUR. Aliam eſſe quæſtionem, d ſit de facto, & aliam quid ſit de poſſibili; acto, eſt unita naturæ humanæ natura VER-ita tamen, ut potuerit non uniri, de quo to- ſuppoſitis.

INSTABIS 1. Exinde ſequi, fuiſſe in liberta-VERBI, ut uniretur ſecum natura divina: d non poteſt dici, aliàs diceretur, fuiſſe et- in libertate Patris, communicare ſuam Pa-itatem filio.

RESPONDETUR. Concedendo ſequelam: itas allata non tenet, quia non erat in liber- Patris, ne diſtingueretur realiter à Filio, quam producens & productum: Si autem communicaret paternitatem, non diſtin-reretur realiter ab illo, conſequenter, ſubrue-ur jam totum myſterium Trinitatis, quod poteſt oſtendi ſubruendum, ſi ne mediatè idem uniatur natura divina. Rurſùs, quia ſuppoſitis ſuis intrinſecis, Deus eſt liber in faciendo aliquid ad extra, hancque libertatem oſtendit, faciens immediatè uniri perſonam, non naturam: conſequenter poteſt eſſe liber, ut nullo modo uniatur natura. In iſtis autem, quæ ſunt ad intra circa producere, vel non producere, non eſt liber Deus.

INSTABIS 2. Si verum eſt aſſertum, non poſſet oſtendi per quid fiat, ut mediatè uniatur natura divina.

RESPONDETUR. Id peti debere ex natura modalitatis, inferentis alligationem etiam Naturæ divinæ: unde etiam hoc argumento probari poteſt, debere dari talem modalitatem.

INSTABIS 3. Eo caſu, quo nec mediatè uniretur natura, ſequeretur, quod totum hypoſtaticum non eſſet Deus.

RESPONDETUR. Fore Deum, in quantum ly Deus ſupponit pro Perſona divina unita.

INSTABIS 4. Poſitâ reſponſione, non erit fundamentum colligendi, quòd de facto ſit unita natura divina.

RESPONDETUR. Ea, quæ ſunt libertatis divinæ, colligi ex Scriptura, Traditione, doctrina Conciliorum: claræ autem ſunt doctrinæ Conciliorum, eſſe in Chriſto duas naturas: ſupponendumq; eſt Deum ſemper connaturaliùs agere, connaturaliùs autem eſt, ut uniatur etiam natura divina, utpote quæ eſt idem realiter cum perſona: probabileque eſt, noluiſſe Deum in Incarnatione duplicare difficultatem, ut duplicaret, ſi titulo diſtinctionis virtualis, reperibilis in myſterio Trinitatis, nollet etiam mediatè uniri naturam divinam: cùm aliunde ipſa unio perſonæ, tantam etiam habeat difficultatem.

INSTABIS 5. Mediatè uniri, eſt uniri, quia unitur immediatè id cui aliud alterum identificatur: jam autem omni eventu natura divina identificatur perſonæ: Ergo ſi perſona immediatè uniatur, unietur mediatè natura.

RESPONDETUR, ex vi allati principii, ad unionem mediatam, non ſolùm requiritur identificatio realis, cum termino immediatè unito, ſed etiam requiritur talis conditionis modalitas, quæ determinet non ſolùm alligationem ipſius perſonæ, ſed etiam naturæ; idque in præſuppoſitione decreti divini, volentis mediatè uniri naturam. Et ſicut datur modalitas, eſſentialiter reſpiciens nonniſi perſonam VERBI identificatam naturæ, non autem perſonas alias eidem identificatas; ita poſſet dari modalitas, ſolam nonniſi reſpiciens perſonalitatem, & non naturam, etiam mediatè. Et ſicut non eſt hoc mediatè produci, quia immediatè producitur id, cum quo aliud identificatur realiter: nam immediatè producitur Verbum, & non dicitur mediatè produci natura illi identificata realiter; ita nec hoc erit formaliter mediatè uni-

tum, quod realiter identificatur immediatè unito.

Alia viâ eidem difficultati occurri potest, declinando ad hanc partem, quòd impossibile sit, ut in toto hypostatico saltem mediatè non uniatur natura divina. Hinc jam argumento ducto à productione, disparitas hæc assignari potest: Unio, vel quæcunque modalitas illic requisita, non habet in se vim distinctionis virtualis, in ordine ad prædicata physica, est enim quid creatum; si non habet vim distinctionis virtualis, tunc si aliquid afficit vel determinat, debet determinare omnia identificata illi realiter, non excipiente ab illo determinativo quacunque virtuali distinctione, quia ipsum determinativum illam non habet; ad eum modum, quo, digitus tangens aliud, sui extremitatibus totis, non potest nisi tantùm tangere, licèt tangibile, ab alio minori tactivo, possit non tantùm tangi; è contra quia ipsa productio VERBI, habet in se distinctionem virtualem, est enim virtualiter distincta à natura divina, ideò bene poterit unam virtualitatem producere, nempe personam, non productâ etiam mediatè aliâ virtualitate: nempe naturâ.

Instabis 1. Vi hujus Responsionis sequitur, impossibile esse, quin uniatur natura divina, si uniatur personalitas divina.

Respondetur. In hac via id conceditur.

Instabis 2. Vi hujus responsionis sequi, quòd non tantùm mediatè sed etiam immediatè, unita sit natura divina; quia si immediatè unitur Persona divina, & non habet vim in se virtualitatis illa modalitas vel unio, non poterit non immediatè unire naturam divinam: hoc ipso enim haberet virtualitatem ad mediatam unionem.

Respondetur. Istud immediatè unitum, solùm significare alligationem ejus, quod immediatè complet substantialiter, & facit immediatè Unum per se; quam rationem completivi substantialiter, vi suæ virtualitatis, exhibet Persona divina, non exhibet natura, nisi in persona VERBI, & hoc est illius mediatio.

Instabis 3. Quòd non uniatur etiam mediatè persona Patris, quantumvis uniatur natura divina, vel id fit beneficio distinctionis virtualis, vel sine illo? Si Imum ergo illa datur in creatis, quod est absurdum. Si 2dum: ergo etiam sine ullo beneficio distinctionis virtualis; poterit uniri immediatè persona, quin uniatur etiam mediatè natura.

Respondetur; sine ulla distinctione virtuali, non uniri etiam mediatè personam Patris, quia deficit fundamentum in parte requisitum ad salvandam unionem mediatam, nempe identificatio cum termino immediatè unito; quàm identificationem, personam Patris, non habet cum persona Filii.

Vtraq; hæc Responsio teneri potest.

Punctum Difficultatis I.

Afferuntur aliqua idem enodantia.

Ad pleniorem hujus difficultatis penetrat[ionem], attingi debet, an de facto immedi[at]è sit unita natura, & an ita potuerit uniri?

Dicendum est. *Immediatè non esse unit[am] naturam, posse tamen immediatè uniri.* Est co[n]clusio contra Aldrete.

I. Pars, Probatur 1. authoritate Concil[io]rum. Concilium Toletanum Imum cap. 1. [ut] habetur in summa Conciliorum, hæc habet. [So]*lus Filius suscepit humanitatem in singularitate P[er]sonæ, non in unitate divinæ naturæ.* Qui locus [con]cludit aliquam unionem cum natura; sed n[on im]mediatam, aliàs non essent in Christo duæ n[a]turæ: Ergo immediatam. Synodo 6tâ gene[ra]li, hæc habetur propositio. Quòd circa myst[e]rium Incarnationis Pater & Spiritus S. *nullâ*, [in]quit, *ratione communicant, nisi quis dicat secund[um] benignissimam & misericordem voluntatem*; q[uæ] propositio, cùm non possit intelligi de medi[ata] unione, intelligenda erit de immediata; qu[òd] scil. immediatè non uniatur id, in quo Pater [&] Spiritus Sanctus communicant.

Probatur 2. Authoritate S. Thomæ, [is] enim habet hîc qu. 3. art. 2. in corpore. *Pri[mò] quidem & propriissimè persona dicitur assumere, [se]cundariò autem potest dici, quòd etiam natura assu[m]psit naturam, ad sui personam*; & supra q. 2. art. [2.] in corpore. *Cùm VERBVM divinum, naturam [si]bi humanam, non ad naturam suam attinentem u[ni]vit, necessariò ea unio non in natura, sed in pers[ona] facta est.* Authoritati S. Thomæ adjungetur [sententia] Scholasticorum, qui docent formalem rat[io]nem, per quam VERBUM, primò ac per [se] terminat humanitatem, esse proprietatem e[jus] relativam; ita Alen. Bonau. Scot. Gabr. Palu[d]. Marsil. omnes apud Suarez hîc disp. 12. Sect. [.] Qui istam sententiam, ita dicit esse certam, [ut] contraria nullo modo probabilis existiman[da] sit. Si autem primò & per se non est natura [di]vina unita, sequitur non fuisse illam immed[ia]tè unitam. Vide etiam Arriaga hîc Disp. 26. n. [.]

Probatur 3. Quia si immediatè uniret[ur] natura divina, idque ut supponitur substantia[li]ter, non esset ratio, quare etiam de facto non [est] unita persona Patris & Spiritûs Sancti, quod t[a]men est contra fidem.

Objicit Aldrete authoritatem Cyrilli, [in] Epistolâ ad Successum. *Non oportet*, inquit, *[in]telligere duas naturas, sed unam naturam VER[BI] DEI incarnatam.*

Respondetur. Quòd illic non accip[iat] nomine naturæ Cyrillus personam, ipse explic[at] apud Vasquez Disp. 41. Sic tamen explicari po[test] est: quòd una sit in Christo natura divina, q[uæ] est incarnata, natura autem humana non est i[n]carnata, sed ratione cujus facta incarnatio; v[el] quòd natura divina sit in persona VERBI inca[r]

nat

nta: vel quòd nomine naturæ intellexerit u-
num compositum substantiale, ut habet Rai-
mudus lib. 1. de Christo n. 129. Ante recentio-
res, vide de eodem loco S. Thomam hîc q. 2. art.
ad 1. & q. 3. art. 2. in corpore.

Instabis. Inexplicabile est, in quoniam ista
mediata unio consistat.

Respondetur. In hoc mysterio multa es-
se inexplicabilia, sufficit se tueri, quia id non im-
plicat contradictionem. Quod autem media-
tam & immediatam unionem explicare non
possimus, provenit ex eo, quia ipsum fundamen-
tum illius, nempe distinctionem virtualem, non
penetramus, nec penetrare possumus, quia hoc
ipso penetraremus mysterium Trinitatis. De
hac tamen mediata unione dici posset, illam in
hoc stare; quia vi illius alligatur etiam natura di-
vina: quia tamen nonnisi mediante Personali-
tate facit unum per se substantiale, ratione Per-
sonæ complentis substantialiter; ideò nonnisi il-
la mediante dicitur uniri, mediatè item unitur:
quia immediatus respectus modalitatis habetur
nonnisi ad personalitatem VERBI, ad naturam
autem extendit se ille ordo, nonnisi propter i-
dentitatē ejus cum persona, hocq; ipso media-
te, quia scilicet, si per impossibile non esset illa
natura physicè idem cum VERBO, non se ad
illam exporrigeret illa modalitas.

QVOAD 2. Partem, nempe an sit impossibilis
immediata unio naturæ divinæ? posset esse quæ-
stio, an scilicet per subsistentiam absolutam pos-
set terminari natura humana? sed hanc non dari
alibi decisum, si daretur, posset terminare natu-
ram humanam, quia nihilo differret à Persona-
litate, positoq; quòd esset indistincta virtualiter
à natura divina, terminaret formaliter naturam
humanam, non secundùm quod natura, sed se-
cundùm quod subsistentia est. Procedit tamen
quæstio de ipsamet natura an possit immediatè
uniri? affirmat Scotus, Durandus, Richardus,
Occam, Gabriel, Cajetanus, Valentia, Suarez,
Disp. 13. Sect. 1. Negat Capreolus, Alensis, Vasq.
disp. 27. n. 4. Aldrete & alii. *Contra quos*

Probatur 1. Quia id non implicat con-
tradictionem.

Probatur 2. Possibilis est modus deter-
minans ut uniatur mediatè natura, quamvis im-
mediatè uniatur Persona: ergo etiam possibilis
est modus, determinans ut immediatè uniatur
natura.

Probatur 3. Potest communicari natura
immediatè, non communicari etiam mediatè
persona: ergo etiam potest immediatè uniri na-
tura, & non uniri etiam mediatè persona.

Objicitur 1. Natura divina sic unitâ na-
turæ humanæ, neq; esset homo cùm non esset
illa suppositum habens naturam humanam: ne-
que etiam esset natura humana, siquidem di-
stingueretur ab illa; Ergo casus omninò est im-
possibilis.

Respondetur. Quando admittitur pos-
sibilis unio immediata naturæ divinæ, cum na-
tura creata, non admittitur unio substantialis,
hæc enim requirit, præter extrema substantia-
lia, incompletionem, qualis non habetur in na-
turis; quod si non admittitur à nobis unio illa
substantialis, non admittitur fundans commu-
nicationem idiomatum; quia hæc, est unitas
prædicatorum substantialium, unitas autem
prædicatorum substantialium, non est nisi ratio-
ne Unionis Substantialis; si autem non erit tunc
communicatio idiomatum, non poterit dici,
quòd illa natura divina sit natura humana, nec
erit natura illa divina homo, sed erit unitum, &
adstrictum naturæ humanæ.

Objicitur 2. Etiam positâ subsistentiâ ab-
soluta, non posset illa terminare naturam crea-
tam, quia subsistentia debet reddere naturam
incommunicabilem, hoc autem non præstaret
subsistentia absoluta.

Respondetur. Subsistentiam absolutam,
si & ipsa sit incommunicabilis, debere reddere
naturam incommunicabilem, non esset autem
incommunicabilis subsistentia absoluta, si da-
retur.

Objicitur 3. Quia nullibi S. Thomas af-
firmat possibilitatem talis unionis, & quia post
multa hîc quæst. 3. art. 3. in corpore, non inve-
nit modũ, quo Natura divina uniri possit, nisi in
consideratione nostra intelligatur ut subsistens.

Respondetur nullibi etiam S. Thomam
negare hanc possibilitatem, locus citatus, loqui-
tur de unione substantiali faciente unum per se
substantiale, quæ non potest esse nisi intelliga-
tur natura divina ut subsistens, non loquitur au-
tem de unione accidentali, quæ à nobis hîc po-
nitur.

QUÆSTIO III.

An Principiis Philosophicis cohæreat Possibili-tas Incarnationis?

1. Principium. Definitivè Subsistentia per Boëtium, est naturæ rationalis individua Substantia: nunquam autem potest natura humana esse à parte rei, nisi individua: Ergo nec existere sine propria Persona.

Respondetur. Ly individua dupliciter sumi potest: imprimis pro singulari & hæcceitata, & sic non potest existere natura, nisi individua; Secundò sumi potest ly individua, pro non communicata alteri, pro non dividuante se ad unionem cum alio terminante, pro habente rationem totius talis: & sic fieri potest, ut natura existat, communicetur tamen alteri, ut ab alio terminetur, ut non habeat in se rationem totius, sed rationem partis, adeoq; ut à Personalitate aliena, maximè divina, terminetur. Quando autem assumunt aliqui, magis esse separabilem individuationem quàm Personam, eò quòd esse individuum pluribus conveniat, esse autem Per-

 sonam

onam nonnisi Uni soli, id non convincit; quia ndividuum, si sumatur prout est à parte rei, æquè non est commune, si autem sumatur secundùm rationes communes, æquè est commune ac Persona; quare autem stante entitate rei, non possit aliquid desinere esse individuum, & tamen possit desinere habere rationem totius seu subsistentis? referri id debet, vel in distinctionem entitativam subsistentiæ, vel in rationem connotati; eò quòd possit haberi connotatum, ratione cujus dicatur non esse Persona, cùm non detur connotatum, ratione cujus dicatur, non esse individuum.

Instatur 1. ex Amico. Non posse ostendi, quomodo tunc Substantialis compositio intercedat.

Respondetur. Ostendi id, si ponatur deesse subsistentia, quæ est complementum superadditum substantiale. In principiis autem connotantium dici posset, quòd naturæ humanæ à parte rei positæ, identificatur realiter sua totalitas, & habere rationem totius: si ergo natura humana est aliquid substantiale, etiam illius totalitas, & hoc quod est habere rationem totius, erit substantiale; si ergo non habeat aliquo casu natura humana rationem totius, non habet aliquid substantiale, adeoque non erit quid completum substantialiter, non ob defectum alicujus entitatis, sed ob defectum connotati requisiti; & hæc incompletio, fundare potest compositionem substantialem.

Instabis 2. Subsistentia est modus, si est modus, non potest suppleri effectus illius, nisi consimili modo.

Respondetur, etiam posito quòd subsistentia sit modus, non repugnat, ut aliquid eminenter continens illam modalitatem, faciat, quod faceret modus.

Instabis 3. Figura non potest suppleri ab alia figura, ergo neque subsistentia à subsistentia, etiam altiori.

Respondetur. Disparitatem esse, quia non est possibilis alia species figuræ, præstans hoc, quod præstaret alia: quomodo enim quadratum, præstabit hoc, quod triangulus, habebitque nonnisi angulos tres? non repugnat autem subsistentia divina, continens perfectionem subsistentiarum creatarum.

2. Principium est. Effectus causæ formalîs & materialîs suppleri à Deo non potest: Ergo nec defectus subsistentiæ creatæ. *Hæc difficultas* tangit quæstionem, an VERBUM exerceat aliquod genus causalitatis in humanitatem? Negat Suarez. Affirmat Amicus.

Respondetur directè, disparitatem esse, quia cùm Deus non habeat in se rationem formæ vel materiæ physicæ, ut alibi docetur, nec defectum eorundem in eodem genere supplere potest; quia autem in se Deus habet rationem subsistentiæ, utpote in suo conceptu nullam imperfectionem dicentis, ideò subsistentiam creatam supplere potest: quę est quidem aliquo modo similis formæ, quia suo modo actuat, adjunit, determinat; est tamen in hoc dissimilis, quia forma ordinatur ad perficiendam naturam in ratione naturæ, subsistentia in ratione per se stantis; rursùs quia forma dicit necessariò esse actum Subjecti, jam autem subsistentia dicit esse terminum subsistentialem naturæ. Cæterum subsistentia non est idem, quod forma rigorosè: quia si idem esset forma & subsistentia, cum in Deo dentur verè tres subsistentiæ, darentur tres formæ, adeoq; Deus esset quid verè compositum.

3. Principium jam præjactum est. Ex duobus entibus completis non sit unum per se; natura autem humana & VERBUM sunt entia completa.

Respondetur. Naturam humanam in ratione naturæ esse ens completum, & sic sumpta, non facit unum per se, primò directè: nihilominus naturam humanam in ratione subsistentiabilîs, personabilis, terminabilîs, non esse ens completum, ideoq; in ratione Personæ natura humana & VERBUM, faciunt unum per se, unde etiam natura humana, dicit ordinem obedientialem, ad tale compleri.

Instabis. Omne totum debet constare partibus, ergo & totum Hypostaticum debet constare partibus; Persona autem divina non potest habere rationem partis.

Respondetur ex dictis de subsistentia. VERBUM in hoc composito habere rationem partis æquivalenter, hoc sensu, quia sicut pars sola non constituit totum, sic etiam & persona divina non constituit se solâ Totum Hypostaticum; non habet autem formaliter rationem partis; quia pars semper dicit imperfectionem, quâ caret VERBUM; dicit totum se esse perfectius: Totum autem Hypostaticum non est perfectius personâ VERBI. Et quamvis ex contrariis non dicentibus in aliquo genere ordinem ad se, non possit fieri unum per se, secus tamen significatur hîc ordo; ut dicit natura ordinem obedientialem ad suppositari à VERBO.

DISPUTATIO II.

De necesſitate & Convenientia Incarnationis.

NEceſſitas Incarnationis ex duplici Principio deduci ſolet. Imprimis, an Deus neceſſitetur ad faciendum Optimum? deinde, an, ſuppoſito, òd facienda eſſet ſatisfactio rigoroſa Deo ob ccata mortalia, fuerit neceſſaria Incarnatio? ipiendo à priori neceſſitate, *ſit*

QUÆSTIO I.

Neceſſitate Incarnationis, independenter à peccato.

I neceſſitatur Deus ad volendum Optimum, independenter ab omni peccato, debuiſſet Incarnatio, ad quam debuiſſet etiam neceſſ tri Deus. Ut hoc totum commodiùs intel- itur.

PRÆMITTO I. *Duplicem poſſe pro præſenti ne- itatem conſiderari.* Primò Phyſicam. Se- ndò Moralem. Phyſica, ſtat in determina- ne ad unum, unà cum excluſione potentiæ faciendum oppoſitum. Secunda autem eſt ceſſitas moralis, quæ ſtat in determinatione unum, unà cum incluſione potentiæ faciendi poſitum, determinatione inquam orta non principiis intrinſecis, & natura ipſius operan- ſed ex aliquo extrinſeco determinante mo- ter, ſeu ex principio aliquo morali.

PRÆMITTO 2. *Indubie Deum habere neceſſi- m aliquam phyſicam*, imò & metaphyſicam, nonniſi in operibus ad intra; eſt enim Pater . determinatus ad producendum VER- M, nec habet potentiam non producendi. òd autem non habeat ullam neceſſitatem ſicam reſpectu ponendi aliquid ad extra, ponunt omnes tanquam articulum fidei, & quam demonſtrabile ex eo, quòd Deus ſit r. Quæſtio tamen eſt, an habeat neceſſita- n moralem, ſaltem ad Optimum, ut affirmat anado 1. p. Contr. 3. Tract. 2. Ruiz Diſp. 9. & de voluntate. Negat autem Lugo hîc Diſp. ect. 1. Amicus d. 4. Aldrete d. 1. & 2.

PRÆMITTO 3. Quando Granadus & alii nillo aſſerunt, dari in Deo neceſſitatem mo- em, reſtringunt eam ad optimum; idq; non imum abſolutè, ſed optimum reſpectivè, per linem ad Univerſum. Sic optima eſt multi- x unio Hypoſtatica, ad eam tamen pluries endam, non neceſſitatur Deus; quia in ordi- d Univerſum melior non eſt, tollit enim uni- em Capitis. Ad hoc autem, ut diſcernatur, d ſit optimum, ad quod neceſſitatur Deus, ſupponit Granado, duplicis generis eſſe entia; quędam ejusmodi, ut in illis non detur ullus terminus, quo poſito verum ſit dicere, hoc jam eſt optimum; & ita non datur ſpecies optima, individuum optimum, nec ad ponendum in talibus optimum, neceſſitatur Deus, cùm in illis ipſis non deveniatur ad optimum. Secundò dici poteſt, dari aliqua entia, in quibus veniri poſſit ad optimum; in quo genere dicit eſſe, Incarnationem, Productionem mundi, Prædeſtinationem, &c. *His præmiſſis, ſit*

DIFFICULTAS I.

An neceſſitetur Deus ad Optimum?

DICENDUM eſt, *Deum non neceſſitari neceſſitate morali ad faciendum Optimum.*

PROBATUR I. Miſſis aliorum rationibus, argumento Negativo. Si æqualis ſit Dei perfectio non ſemper velle optimum, vel non neceſſitari moraliter ad optimum, atq; ſi Deus ſemper vellet optimum, vel neceſſitetur moraliter ad optimum: potiùs dicendum erit, non velle illum ſemper optimum, vel non neceſſitari illum moraliter ad optimum; ſed Deus æqualem habet perfectionem, ſi non ſemper velit optimum, ſi non neceſſitetur ad optimum, quàm haberet, ſi vellet, ſi neceſſitaretur moraliter; ergo potiùs dicendum eſt non ſemper Deum velle optimum, nec neceſſitari moraliter ad illud. Major probatur. Tum quia poſitâ illâ perfectione divinâ, magis intrinſecabuntur perfectiones divinæ Deo, intrinſecabilitate quæ non implicat, quæ enim in hoc implicantia? major autem earum perfectionum intrinſecatio, ponit majorē in illis perfectionem, quia majorem independentiam, imò per hoc magis proportionabuntur illæ perfectiones, ipſi eſſe divino, cùm ipſum eſſe divinū, ſit independens, à ſe, ſibi ſufficiens. Tum quia poſitâ æternitate perfectionum, quæ eſt independens à variatione temporum, & quæ æq; eſt æterna, ſive fluat, ſive non fluat tempus, perfectior hoc ipſo ponitur æternitas, præ æternitate dependente à tempore: poſitâ item intellectione divinâ æque perfectâ, ſivè cognoſcat muſcam, ſive ſupremum Angelum, ponitur perfectior notitia præ illa, quæ ſequeretur conditionem objecti: ergo & perfectior erit voluntas, quæ æquè erit perfecta, ſive perfectius, ſive imperfectius velit, & quamvis non neceſſitetur ad optimum. Tum quia concipiendo talem voluntatem Dei, qualem adſtruit major allata, duplici titulo exaltaretur voluntas Dei; primò ratione perfe-

perfectionis, nam utroq; caſu æque eſſet perfecta: Secundò ratione majoris libertatis, independentiæ, indeterminationis, ſpectantis ad categoriam libertatis, quę etiam eſt perfectio ſimpliciter ſimplex. Minor principalis argumenti probatur. In actu Dei volentis optimum, & in actu Dei volentis mediocre, item in actu qui ſit neceſſitatus moraliter ad optimum volendum, & in actu qui non ſit neceſſitatus, duo conſiderari poſſunt: entitas actûs & extrinſecum objectum; quantùm ad entitatem actûs, uterq; eſt æquè perfectus; nam eſt ipſemet Deus, qui non poteſt eſſe nunc perfectior, nunc imperfectior. Secundò ſpectari poteſt ipſum objectum extrinſecum, ſed hoc nullo modo ſpectat ad perfectionem intrinſecam Dei. Tum quia etiam actus intellectûs divini, quo concipit muſcam, æquè intrinſecè perficit Deum, atq; quo percipit leonē. Tum quia, quando Deus determinatione morali fertur ad plura optima, quamvis unum optimū melius alio ſit, ratione ordinis & generis; nam Hypoſtaticum totum, magis eſt optimum, optimo quod eſt mundus; & tamen æquè perfectus eſt uterq; actus, extrinſecaq; illa objecta, nullo modo variant intrinſecam perfectionem Dei; ſed ſub æquè perfectam voluntatē Dei cadunt, ergo etiam nec variabitur voluntas divina, Deo aliquid etiam minùs perfectum volente. Tum quia poſſibile eſt, ut extrinſecum objectum non variet intrinſecam perfectionem Dei; ergo de facto non variat, nam in actu puro, à poſſe, rectè arguitur ad actum.

Probatur 2. Non datur optimum, ad quod Deus, neceſſitate morali, amandum determinetur; vel ſi datur, ad illud amandū, phyſicâ neceſſitate, determinabitur: ergo immeritò aſſumit Granado, neceſſitatem iſtam moralem, ſtantē cum phyſica potentia ad oppoſitum. Antecedens probatur ſecundùm tria, quæ in ſententia Granadi cenſentur eſſe optima, quæ ſunt Totum Hypoſtaticum, Creatio mundi, Prædeſtinatio. Quod attinet ad totum Hypoſtaticum, illud tria involvit, naturam humanam, Perſonam divinam, Unionem, ſive illa ſit diſtincta, ſive non. Totum Hypoſtaticum ſecundùm naturam humanam ſpectatum, non eſt optimū; nihil enim eſt niſi individua natura humana: in individuis autem & ſpeciebus creatis, non eſt invenire optimum, per Granado. Unio etiam de ſe ſpectata, non eſt quid optimum: nam ſi indiſtinguitur à natura terminata & Perſona terminante, ſecundùm quod dicit naturam humanam, non erit quid optimum; ſi autem eſt diſtincta, nondum erit optimum quid. Tum quia optimum deberet eſſe excluſivum paris, ſicut optimum in ratione naturæ divinæ excludit par in ratione naturæ; Unio autem Hypoſtatica patitur poſſibilitatem aliûs & aliûs Unionis Hypoſtaticæ. Tum quia in reliquis individuis non eſt devenire ad optimum: Ergo nec in individuo Unionis. Tum quia in unione Hypoſtatica duo ſunt; entitas illius, deinde nexus cum Perſona divina. Si ſpectetur in entitate, non eſt quid optimum; poſſet enim dari perfectior ſpecies entitis alligativæ ad Perſonam divinam: ſi autem ſpectetur in ratione nexûs, hinc non arguitur optimitas, niſi ipſius termini; nam etiam creatura dicit nexum cum Creatore, neque tamen ſalvat optimitatem niſi termini. Reſiduum itaque quod poſſet eſſe optimum in toto Hypoſtatico, eſt Perſona divina: verùm ad hanc amandam, non determinatur Deus neceſſitate morali, ſed phyſicâ, imò metaphyſica: implicat enim negatio amoris Perſonæ divinæ, in ipſomet Deo. *Neque valet ſi dicas*: Neceſſitatem hanc moralem, verſari circa Perſonam prout terminantem. Quia hoc, quod eſt eſſe Perſonam prout terminantem, dicit naturam, Unionem, Perſonam, quorum priora duo non ſunt optima, tertium eſt optimum, ſed neceſſitativum phyſicè ad ſui amorem. Quod autem dictum eſt de toto Hypoſtatico, idem proportionaliter dicendum eſt de prædeſtinatione, quæ dicit actum divinæ voluntatis intrinſecum, qui non poteſt non amari, dicit item collationē mediorum, & poſteà ſalutem æternam, quę non ſunt quid optimum; ſi ſpectetur objectum ſalutis Deus, idem proportionaliter applica ad productionem univerſi.

Hic ipſe medius terminus ſic aliter proponitur. Optimum ad quod dicis neceſſitari Deum neceſſitate morali, vel eſt increatum, vel creatum. Si increatum, ergo aliquod bonum increatum, quod eſt ipſemet Deus, poteſt non amari, in quo ſtat neceſſitas moralis; quod ſi illud optimum eſt creatum, quæro eſtné finitum an infinitum. Si infinitum, facient in contra argumenta quæ alibi contra infinitudines tales formantur. Si autem eſt finitum: Ergo additione perfectionis perfici poteſt; nam perfectio addita perfectioni in ente finito, auget perfectionem: Ergo ante illam additionem, & erat optimum, ut ſupponitur, utpote ad quod volendum neceſſitatus eſt Deus; & non erat optimum; quia optimo in ſuo genere non datur melius: jam autem illud optimum ſeipſo eſſet melius, poſt additam illam perfectionem; conſequenter ante additionem illius perfectionis non neceſſitabatur ad illud amandum Deus, & tamen ſupponitur neceſſitatus; non neceſſitabatur inquam, quia non dum erat optimum. Quod argumentum redit, quamvis ponas addi perfectionem aliam, quia illâ additâ poteſt adhuc alia addi, conſequenter nunquam devenietur ad conditionem optimi, adeoque neceſſitativi moraliter ad amandum. *Neque valet ſi dicas*, quòd illi optimo creato, nihil perfectionis addi poſſit; quia ſi intelligatur de perfectione eſſentiali, id illi commune eſt cum omnibus, quæ non cenſentur optima: ſi autem intelligatur de perfectione accidentali, hæc propoſitio eſt falſa.

Pro-

Probatur 3. Quia cum illa necessitate ...orali volendi optimũ, & staret potentia physi... ...ad nolendum optimum, & non staret. Staret ...concedit Granado, probariq; potest: quia a... ...simpliciter tolleretur tunc libertas Dei, quia ...leretur indifferentia ad oppositum, quòd au... ...n cum illa necessitate morali non possit stare ...entia physica ad nolendum optimum, pro... ...ur. Quod est ita necesse Deum facere, ut ni... ...ciat, debeat desinere Deus esse Deus, ad il... ...non faciendum non potest Deus habere po... ...tiam physicam, aliàs haberet potentiã phy... ...um ad hoc, ne sit Deus; sed nisi Deus faceret ...imum, desineret esse Deus: Ergo ad non eli... ...dum optimum non habet potentiam physi... ...o. Minor probatur. Tum quia id docent op... ...iti. Tum quia si potest stare divinum esse, ...amvis non eligat optimum: Ergo non est di... ...dus ad hoc necessitari; hoc ipso enim esset ...fectiùs, sine imperfectione, liber. Tum quia ...aberet potestatem Deus desinendi à suo mo... ...essendi, deficeret in Deitate: Ergo etiamsi ...atur habere potestatem deficiendi à suo mo... ...operandi sibi proprio, desineret Deus, esse e... ...n est propter operari; & tu dicis, modum ope... ...di proprium Dei, esse, eligere optimum.

Idem sic aliter proponitur. Necessitas illa mo... ...is, verè esset necessitas physica: Ergo si non ...ur necessitas physica in Deo operandi opti... ...m, nec dabitur moralis. Antecedens pro... ...ur. Necessitas fundata in ipsis naturæ princi... ...s, & conditione naturali agentis, est necessi... ...physica: quia necessitas physica, est necessi... ...naturalis, necessitas autem naturalis, & ne... ...sitas fundata in ipsis naturæ principiis verbo ...ferunt; sed necessitas moralis volendi optimũ ...erta in Deo, est necessitas fundata in ipsis na... ...æ principiis. Quod probatur. Omnis neces... ...s vel est ab intrinseco, vel ab extrinseco; illa ...cessitas moralis non est ab extrinseco: Ergo ...ab intrinseco. Ergo est fundata in ipsis natu... ...principiis: illud enim intrinsecum, significat ...quod est fundatum, oriundum, & determi... ...tum ab intrinsecis principiis. Quòd autem ...nis necessitas sit vel ab extrinseco vel ab in... ...nseco, probatur: quia omne quod est (sicut & ...tum Universum) clauditur his duobus, est, ...l hoc, quod est ipsum, vel hoc, quod est extra ...um; Ergo & omnis necessitas vel est ab ex... ...nseco, vel ab intrinseco. Quòd autem illa ne... ...ssitas non sit ab extrinseco, probatur: quia ne... ...ssitas ab extrinseco non potest alia cogitari, ...am necessitas illata ab objecto; sed hæc neces... ...as moralis, non est necessitas ab objecto. Tum ...ia volunt oppositi, hanc necessitatem mora... ...m tenere se ex parte modi agendi divini: Ergo ...hæc necessitas non est præcisè ex objecto. ...um quia, si nihil ponatur ex parte ipsius volun... ...tis divinæ liberæ, non videtur quicquam, quo ...objectum illud necessitet ad sui amorem, & cur non contineat, in quacunq; sua excellentia, fundativum quid despicabilitatis, per ordinem ad Deum; cùm etiam bona vilescant respectu dignioris volentis. Tum quia necessitas hæc moralis, inventa est ad dignificandam voluntatem Dei, quomodo autem dignificabitur solo extrinseco objecto?

Confirmatur Conclusio. Sequeretur vi doctrinæ oppositæ, Incarnationem, cùm est, non esse, hoc autem implicat. Sequela probatur. Sequeretur æque illam non habere causam, cùm est, ac cùm non fuit: Ergo sequeretur illam, cùm est, non esse; non enim potest esse, sine sui causa. Antecedens Principale probatur. Incarnatio cùm non fuit, non habuit causam sui, voluntatem Dei actualem, necessitatam moraliter & liberam physicè, & simul cùm est, non habet causam sui, voluntatem Dei actualem, necessitatam moraliter & liberam physicè. Quod ipsum probatur. Æque fuit voluntas Dei actualis necessitata moraliter & potens physicè producere Incarnationem, antequam illam produxisset, atque est voluntas Dei actualis, necessitata moraliter, & potens physicè producere Incarnationem, nunc cùm jam est Incarnatio: Ergo si voluntas illa actualis non posuit Incarnationem antequam fuisset, nec illam ponet cùm est. Antecedens probatur: quia impossibile est, voluntatem Dei esse necessitatam moraliter, & non esse voluntatem actualem, quia impossibile est etiam esse voluntatem necessitatam physicè, & non esse voluntatem actualem, inter quas necessitates hæc sola est differentia, quòd positâ necessitate physicâ, tollatur posse oppositi; positâ autem determinatione morali, non tollitur; licèt etiam necessariò exeatur in actum, quod si positâ necessitate morali ad volendum optimum, non est necessitatus Deus ad illam, antequam illud vellet: nec dicendus necessitari, cùm vult; quia utrobique est eadem conditio necessitatis.

OCCURRITUR

Variis Responsionibus.

Quod attinet ad Primum Argumentum.

Respondebis 1. Dicto argumento multum probari, probabitur enim etiam Deo peccatum esse possibile, nam in peccato sunt duo: Actus Dei intrinsecus, & hic esset æq; perfectus, atq; actus virtutis, & ipsum objectũ peccaminosum, quod esset extrinsecum Deo; extrinseca autem non vitiarent, possetque Deus peccare, nam æquè maneret perfectus, & simul magis liber.

Contra: Argumentum illud primum, ut dixi, procedit in principio negativo: *Si id non implicet*, implicat autem, Deum peccare. Deinde quia ipsa latio inclinativa in objectum vitiosum, arguit in eo, quod illam lationem habet, imperfectio-

sectionem, hoc autem in præsenti ostendi non potest.

RESPONDEBIS 2. Talem conceptum divinæ voluntatis implicare, & esset enim perfectior illa voluntas præ illa quam adstruit Granado, ut supponitur; & non esset perfectior, quia optimum nollet.

CONTRA est: quia hæc ipsa implicantia in argumentum sumitur, sic illud formando. Non implicat ut voluntas divina, æquè sit perfecta intrinsecè, quamvis non semper optimum velit.

RESPONDEBIS 3. Etiam per nos sunt inæquales perfectiones divinæ.

CONTRA. Sunt inæquales ex modo nostro concipiendi, & ita melior est omni scientia præ ubiquitate, sed ad modos concipiendi in præsenti non attenditur: instituitur enim quæstio: An re ipsâ perficiatur Deus magis, si velit optimum, idque ita, ut non esset Deus, si nollet optimum.

QVOAD II. Argumentum.

RESPONDEBIS 1. Quòd non agnoscas aliquid optimum ratione individui, sed nonnisi ex ratione generica.

CONTRA. Tum quia redit argumentum factum, quidnam sit illud etiam in ratione generica, quod necessitet Deum? Tum quia, optimum, secundùm rationem genericam, non est nisi per rationem, cujus est genera fabricare; Ergo jam non ostendis aliquid physicum ad quod Deus determinetur necessitate morali, & tamen determinatio hæc Dei, non est ad rationes abstractas, cùm sit practica, ut ita dicam; praxis autem particularium est. Tum quia ista optimitas generica, vel stat in connexione essentialium prædicatorum: & hæc est communis etiam iis, ad quæ non necessitatur Deus, v. g. illis quæ nunquam exstitura, si autem est optimitas ratione accidentalium prædicatorum & perfectionum, in istis, ut dixi, semper est procedere ultra.

RESPONDEBIS 2. Præsens universum ideò esse optimum, quia continet secundum genus, omnia possibilia.

CONTRA est. Quia quærere restat, per quid salvetur optimitas ipsius illius generis, & quidem adstrictiva Dei, ut nonnisi ametur (idque ut in talibus suppono, in ordine ad existentiam) Rursùs si Responsio procedat de genere remoto, vera est; sed non apparet quomodo tale genus sit necessitativum; competit enim hoc genus v. g. entis etiam formicæ, quæ non necessitat Deum, ut ponatur; si autem id procedat de genere proximo, cur non sint possibiles species non participantes de hoc genere proximo, ad quas tamen non necessitatur Deus? Unde hæc responsio involveret, ea omnia dari debere, quæ sunt possibilia, cum tamen de facto non dentur.

RESPONDEBIS 3. Quòd optimum, non sit spectandum utcunque, sed respectivè ad perfectionem universi.

CONTRA. Tum quia redit argumentum, per quid constituatur ipsum universum in ratione optimi? Tum quia quæ imperfectio esset præsentis Universi, si cœli essent corpora simplicia? si daretur sensitivum, sine vegetativo, & cætera possibiles similes species. Tum quia ipsum universum, quæro estné optimum, vel non? si non est optimum. Ergo contra tua principia non necessitabitur Deus ad illud ponendum. Si autem est optimum: quæro unde rationem optimi sumpserit? non ex entibus quæ continet, secundum se spectatis, ut respondisti: non etiam ex illis simul sumptis, respectivè tamen ad universum spectatis: quia simul sumpta, sunt ipsum universum, quomodo ergo respectivè ad universum spectata sunt optimum, cum tamen extra illa simul sumpta, nullum sit universum, quod respici possit.

QVOD attinet ad Confirmationem.

RESPONDEBIS, quòd illa necessitas determinet nonnisi substantiam volendam, hoc est, INCARNATIONEM, sed non determinet tempus nec individuum volendum; proinde quantumvis Deus supponatur esse ab æterno determinatus, ad ponendã INCARNATIONEM, non deberet tamen censeri, quòd habuerit voluntatem actualem ad illam ponendam antequam posita fuisset. Et sicut, cùm dicitur homo, sine specialibus auxiliis gratiæ, impotens esse moraliter, quin in aliquod veniale incidat, non hoc ipso statim in illud incidit; sic, nec Deus determinatus necessitate morali ad Incarnationem, hoc ipso intelligi debet, habere voluntatem actualem, ad illam ponendam.

CONTRA est. Tum quia determinatio physica quantumvis non determinet ad hoc individuum, tamen si supponitur in subjecto, determinat agens, ut extemplò agat, v. g. ut ignis extemplò urat, vel prædeterminatus ut consentiat: Ergo & determinatio moralis, determinabit Deum, ut extemplò agat; Ergo cùm supponatur Deus, antequam fuisset INCARNATIO, fuisse determinatus moraliter ad illam ponendam, supponendum erit, quòd illam gerit antequam egerit. Tum quia, quòd homo non extemplò peccet venialiter, id pro præsenti non convincit; quia non supponitur esse illa impotentia aliquid determinans ut peccet, adeo quin non liberè peccaret: sed solum negatio principii, cum quo omnia venialia vitari possint; jam autem est in Deo determinatio, ut velit optimum. Tum quia si Deus diceret: volo liberare damnatos ex inferno, quando obligabor istâ meâ promissione; certè & liberarentur illi damnati, & non liberarentur; liberarentur, quia dicit Deus liberandos; non liberarentur autem quia nunquam esset obligatio, si extemplò non esset: cum posset in sequens, aliud & aliud differri instans. Ergo etiam necessitas illa, quæ simul non determinat ad hîc & nunc agendum

& de

ſſet neceſſitas, ut ſupponitur, & non eſſet: ita ſe haberet, ac illa obligatio divina libedi damnatos. Et ſi liberaret eo caſu Deus natos, verè non ex illa obligatione ageret; o etiam ſi velit Deus optimum, non ex illa eſſitate volet, denique rediri ſic poteſt ad arnentum. Non neceſſitabatur Deus phyſicè noraliter ad circumſtantias INCARNANIS, ad ſubſtantiam autem illius ponen-,non magis neceſſitatur dum eſt ac quando fuit, quæ enim hæc major neceſſitas? Ergo t, cùm non fuit Incarnatio non erat; ita cùm non eſt, ut voluit argumentum.

IFFICULTAS II.

xaminantur aliorum Rationes pro eadem Concluſione.

RATIO eſt quâ utitur Lugo, quia ſcilicet oppoſita ſententia, ponit quandam libertm Dei valdè limitatam & imperfectam, cōd, quod communiter concipiunt fideles, cireneficia à Deo, ſibi collata: & contra id quod PP. ſignificare volunt, quando dicunt, Deū uiſſe vel homines in peccato relinquere, vel modis eos reparare; nā licèt potentia phycum impotentia morali, ſufficiat in rigore eritum vel demeritum, eſt tamen adeò de-,ut apud PP. nunquam ferè appelletur poia ſimpliciter, ſed potiùs impotentia; & ita unt hominem non poſſe vitare omnia veniauod tamen non eſt phyſicè impoſſibile.

RESPONDERI poteſt huic Rationi, quòd ula adſtruendæ tantæ vel tantæ libertatis die, non debeat eſſe major illimitatio ipſius; & t non ex eo concedenda eſt Deo libertas, ſe extendere poſſit etiam ad poſſe peccare, per hoc magis redderetur illimitata, nam t ad bonum, & ad oppoſitum; ſic nec ex eo ciſè, quòd magis illimitata fieret libertas di-,ſi poſſit non velle optimum, adſtruenda ealis eſſe libertas divina. Conſequenter, deillimitari libertas divina, cæteris paribus; incætera autem quæ in adſtruenda tali vel tali nitatione perfectionum divinarum, debent paria, eſt perfectio major; & ita quia major perfectio, non habere libertatem ad peccannquàm habere, talem libertatem non conunt Theologi Deo: quia autem per Granado jor eſt perfectio facere ſemper optimum, m non facere ſemper optimum, fit, ut per anado, talis libertas Deo non debeat concequâ uti poſſit, ut nolit optimum. Quod attiad ſenſum fidelium quem habenr de benefiDei, hic menti Granadi non contradicit; a beneficia data fidelibus, non ſunt optimū, oq; ad quod neceſſitetur Deus. Quod attiad ſenſum PP. de Redemptione generis hunni, concederet Granado, aliquos PP. in oppoſententia fuiſſe, tueretur que ſe authoritate aliorum ſuæ ſententiæ faventium. Addi rurſùs poteſt, aliam eſſe iſtam propoſitionem; alio modo etiam potuit liberari genus humanū, & non INCARNATIONE: & aliam hanc; nullo titulo neceſſitabatur Deus ad ponendam Incarnationem: primam propoſitionem concederet in ſuis principiis Granado, negaret ſecundam. Quod autem attinet ad illud, quòd potentia phyſica, conjuncta cum impotentia morali, non appelletur à Patribus potentia ſimpliciter, ſed potiùs impotentia; reſponderet Granado, impotentiam moralem conjunctam potentię phyſicæ, reſpectu duplicis objecti ſpectari poſſe; Prima impotentia eſt, ſecundùm quam non poteſt aliquis facere aliquid boni, licet phyſicè habeat potentiam, ad illud faciendum; ſecunda impotentia, ſecundùm quam aliquis non poteſt facere aliquid mali, vel non poteſt, non facere aliquid perfecti, quamvis habeat potentiam phyſicam ad illud non faciendum. De priori potentia tractant Patres, eamque appellant impotentiam potiùs, quàm potentiam; de ſecunda non agunt. Et quòd prior illa, ſit impotentia, non verò poſterior, ratio afferri poſſet: quia potentia ſine addito & ſimpliciter, notat perfectionem; & quia non eſt perfectio agere malum vel imperfectum, qui non habet potentiam moralem ut agat aliquod bonum, vel perfectum, licèt ad illud habeat potentiam phyſicam, cum qua tamen moraliter, non poſſit agere niſi malum, ideò illa quam habet potentia, meretur dici ſimpliciter impotentia; jam autem non poſſe agere niſi bonum & perfectum, vel optimum, eſt perfectio: ideò tale non poſſe, rectè poterit dici potentia ſimpliciter. Deinde, omne malum & imperfectum quâ tale, non eſt ens, ſed potiùs defectus entis, & non eſſe entis; unde non debet dici potentia, illud, quod eſt reſpectu ejus potentia, ſed potiùs debet dici impotentia, quæ ipſa, quà talis, eſt non entis; quia ergo potentia primo modo ſumpta, eſt potentia mali & imperfecti, adeoq; non entis, principium illius principiativum, non tam debet dici potentia, quàm impotentia: è contra verò, quia non poſſe facere niſi optimum, eſt quoddam excellenter perfectum, impotentia faciendi non optimi, potiùs debet dici potentia. Et ſicut, quamvis Deus non poſſit peccare, adhuc habet Deus potentiam ſimpliciter liberam, ita & in præſenti.

2. RATIO ejuſdem eſt. Quidquid ſit, an de facto Patres veteris teſtamenti Incarnationem à Deo petierint; de poſſibili tamen non videtur negandum, potuiſſe eos pro illa orare; ſi autem Deus ex ſe neceſſitatus eſſet moraliter ad volendam Incarnationem, inutilis videretur oratio; quorſum enim petas ab aliquo id, quod ipſe moraliter non poteſt non facere?

RESPONDETUR. Ex ratione petendi aliquid à Deo, non poteſt inferri, quòd res potuerit non eſſe; quia nec ex ratione petendi argui

 poteſt,

poteſt, quòd ſit res futura, ſic v.g. Sancti petunt, ut ſalvo amore Dei damnentur, ut ita obſtruant reliquis januam ad infernum, volunt item amare Deum eo amore, quo ipſe ſe amat; quæ petitiones non arguunt, quòd hoc ſit futurum, vel quòd id poſſit eſſe, ſed ſunt oſtenſiones energicæ, inclinatæ voluntatis ad aliquod objectum. Sic, & Patrum illa oratio oſtendebat illorum inclinationem, ad id, ad quod cæteroqui faciendum erat determinatus Deus. Rurſus, major eſt neceſſitas, quæ eſt ex ſuppoſitione alicujus decreti divini, ex cujus ſuppoſitione res jam habet neceſſitatem phyſicam; & tamen de facto petit Eccleſia aliqua, etiam ex ſuppoſitione decreti certò futura, & ita petit ut electorum nomina, beatæ prędeſtinationis liber, adſcripta retineat, quod non poteſt non fieri; petimus item ut fiat voluntas Dei, ſicut in cœlo, & in terra; quæ in totâ latitudine beneplaciti & permiſſionis accepta, non poteſt non fieri; ſicut ergo hæc omnia ſalvantur non ex eo, quaſi ex non futuro ad futurum, vi orationis tranſiri debeat, ſed ſunt oſtenſiones inclinatæ voluntatis ad objectum, proceduntq; conditionatè, quòd ſcil. ſi impetrabile eſſet, ſuo titulo impetrare id vellent; ita hoc idem, in præſenti poſſet dicere Granado. Addo quòd fortè orationes hæ, directæ ſint ad impetrandam non ſubſtantiam *Incarnationis*, ſed circumſtantias.

INSTAT Lugo; quia quando dixit Chriſtus; Pater omnia tibi poſſibilia ſunt, transfer hunc calicem à me, non eſt locutus de ſola poſſibilitate phyſica, eſſet enim improvida Chriſti oratio, ſi voluiſſet orare pro re moraliter impoſſibili.

RESPONDERI, poſſet. Conſtabat Chriſto factum eſſe decretum à Patre, de non transferendo calice, & tamen hæc oratio Chriſti non fuit intempeſtiva, quantumvis dicatur non fuiſſe id in morali poteſtate Dei. Deinde etiam dici poſſet, hanc petitionem non tam fuiſſe petitionem rigoroſam, quàm oſtenſionem anguſtiæ, quam tunc patiebatur Chriſtus, ut per hoc ſe etiam oſtenderet aſſumpſiſſe veram naturam humanam. Deniq; dici poſſet, quòd *Incarnatio* ſecundùm ſe, ſit quid optimum, non ſecundùm quod ſatisfactiva eſt; hinc deprecatur Chriſtus id, ad quod faciendum non erat Pater neceſſitatus moraliter.

3. RATIO ejusdem eſt; quia libertas illa phyſica cum impotentia morali, videtur invehere imperfectiones indignas Dei omnipotentiâ; ille enim perfectè eſt Dominus, qui poteſt ponere & non ponere, concedere & deſtruere, Deus autem reſpectu aliquarum rerum poſſibilium, haberet per Granado ita imperfectum dominium, ut non poſſet moraliter illas omittere. Rurſus condito uno Angelo, non potuiſſet illi revelare, quòd nollet creare mundum, falsò enim revelaret, cùm debeat illum condere, idque neceſſitatus moraliter; quo poſito, videbit Deus aliquod Ens reale poſſibile, qualis eſt illa relatio dependens à ſolo Deo, quod tamen Deus nunquam moraliter poſſit ponere extra causas; conſequenter per doctrinam Granado, aliquorum perfectè erit dominus, aliquorum non; & tamen Auguſtinus ingeminat, quòd ſcilicet omnia æqualiter ſubjaceant poteſtati divinæ.

RESPONDERI poteſt. Sicut non nocet perfectiſſimo Dei dominio, quòd non poſſit revelare aliquem non ſalvandum, caſu quo aliquem prædeſtinavit; ita nec ſequitur diminui illud dominium, ſi non poſſit revelare, quòd non ſit conditurus mundum, neq; enim per hoc diminuitur Dei dominiũ, quòd non poſſit revelare falsum. Unde nec quod ad aliqua Deus neceſſitetur moraliter, diminuet Dei dominium, quia dominium extendi debet ad poſſibilia, impoſſibile autem eſt, Deum nolle optimum, niſi id aliunde probetur. Rurſùs de facto omnes agnoſcere debent, quòd aliqua ſimpliciter ſubſint dominio Dei ut exiſtere, non exiſtere; & tamen ſunt aliqua de quibus ad placitum non poteſt diſponere Deus; neque enim poteſt facere ut homo ſit leo, quod tamen dominio Dei non officit; ita nec officiet, quamvis ad optimum neceſſitetur.

4. RATIO ejusdem eſt. Quia impotentia moralis arguit in nobis debilitatem potentiæ, & naſcitur ex difficultate maxima circa aliquod phyſicè poſſibile; hæcque impotentia moralis integratur duobus capitibus. Primò quod res nunquam fuerit: Secundò quod difficillimè fieri poſſit; quid autem difficilè Deo?

RESPONDERI poſſet, impotentiam moralem arguere in nobis imperfectionem, quia non oritur in nobis ex perfectiori modo operandi, ſed ex aliquo defectu, quæ impotentia moralis in Deo, oritur, ex perfectiori modo operandi, adeoque non erit propriè impotentia.

5. RATIO ejusdem eſt. Quia ſententia Granadi non videtur procedere conſequenter; nam non dicit Deum neceſſitari ad ea, quæ poſſunt eſſe meliora & meliora, & tamen dicit neceſſitari Deum ad ponendam Incarnationem; cum tamen ſint poſſibiles meliores glorificationes in infinitum.

RESPONDETUR. In glorificatione Dei quæ fit per Incarnationem duo ſpectari poſſe; primò ſubſtantiam Incarnationis, quam tanquam terminus ingreditur Perſona divina: Secundo concomitantia Incarnationem, qualis eſt tanta vel tanta infuſio gratiæ, tanta vel tanta ſcientia, & cætera ſimilia, priori modo ſumpta Incarnatio, eſt ſumma & optima Dei glorificatio, nec in ea procedere eſt ultra; quia ſicut in dignitate Dei non eſt procedere ultra, ſic nec in glorificatione, quæ fit Deo, per Deum, eſt procedere ultra; utriusque enim dignitas ex eodem fonte petitur, hoc eſt excellentia Dei; & ſic nonniſi ſumptam Incarnationem, appetit Deus, neceſſitatus morali.

Continuatur idem Examen.

ADduxit etiam Amicus aliquas rationes cõtra hanc sententiã, quæ hîc expendendæ.

. Ratio est ab Authoritate Augustini, qui 83.quæst. q. 22. inquit, *Ubi nulla indigentia, a necessitas, ubi nullus defectus, nulla indigentia;* lus autem defectus in Deo, nulla ergo in ipso essitas.

Respondetur. Si simpliciter accipiatur is Augustini, probabit, Deum non necessa- generare filium, quia in Deo nullus defe-. Deinde etiam necessitas, est quidem ali- ex defectu, est tamen & alia necessitas orta rincipiis intrinsecis Dei; qualem ponit esse nado ad optimum.

Ratio 2. est. Quia potuit Deus concede- oc universum perfectius.

Respondebunt aliqui; mundum non esse l optimum. Alii dicent esse optimum, non ad species, sed quoad ordines entium.

Ratio est ex absurdis.

Absurdum est. Quia sequitur per Grao, Deum debuisse necessitari ad Incarnatio- executioni mandandam; quam tamen pro- tionem damnant Theologi in Lullo; & hæc positio, impossibile est non fieri Incarnatio-, æquè vera esset, sicut vera est hæc; impos- e est hominem sine speciali privilegio o- a venialia vitare.

Respondetur. Lulli propositio est da- ta, quia asserit necessitatem in Deo non so- moralem, illa propositio; Impossibile est fieri Incarnationem; si addatur: Impossibile moraliter; vera est, nec meretur censuram; : sit falsa si sine addito ponatur; idque ideò, usus in formando sensu dictæ propositionis. invaluit, ut supponatur pro impotentia mo- sicut invaluit, ut intelligatur, physicè qui- esse possibile, omnia venialia vitare, licèt t impossibile moraliter.

. Absurdum est. Quia sequitur ex doctri- ranadi, beneficia Dei non esse gratuita. Qntùm enim habent de necessitate, tantùm inuitur de liberali donatione. Quod ipsum robat. Non dicitur æternus filius, dono eneficio, accipere naturam divinam ab æ- o Patre, ideò tantùm, quòd illam non libe- d necessariò accipiat: Ergo sicut communi- o ad intra tollit omnem rationem doni & eficii, ita communicatio ad extra, minueret onem doni & beneficii, quia fieret necessi- morali.

Responderi potest: si asseras, Deum, post uod longissimum, tempus, liberaturum ani- damnatorum ex inferno, ut docent Sarace- agis exaltabis misericordiam Dei, nec inde en sequitur, etiam præscindendo à scriptu- rationibus fidei, asserendum esse, quòd id is Deo congruat; eò quòd id vergeret in di- utionem, & ut ita dicam, irreverentiam ju- e divinæ; cui æternum punituræ, dat fundamentum, ipsa ratio offensæ infinitæ. Sic etiam quamvis magis forent gratuita beneficia Dei, si ad illa nec moraliter necessitaretur; quia tamen id sequeretur, per Granado, in diminutionem modi operandi perfecti, qui tamen est debitus Deo; ideò adhuc id non debet dici. Ex alio etiam capite salvatur ratio doni in istis beneficiis, quia multa ex illis non sunt optimum; quæ autem sunt optimum, adhuc Deus non necessitatur ad tempus & alia concomitantia; & si illa concedat, verè dicitur liberaliter donasse, ad eum modum, quo in principiis multorum ideò Christus liberè est mortuus, quia non erat determinatus ad tempus moriendi. Illustrari hoc posset tali instantiâ. Si reddat debitor creditori maximè indigenti, ante tempus quo obligabatur ad reddendum, censetur illa redditio in genere moris pro beneficio, adeoque liberali datione: Ergo etiam liberaliter dicendus erit Deus præstare sua beneficia, quia quamvis ad illa obligetur, non obligatur pro certo tempore, pro certa Persona, & cætera similia. Denique in Principiis Granadi, potest salvari ratio gratuiti in beneficiis, eò quòd ratio beneficii nonnisi à potestate physica non dandi sumatur; jam autem quantumvis necessitas moralis auferat potentiam moralem, non tamen aufert potentiam physicam; quâ retentâ, quantumvis adsit impotentia moralis non dandi, si ad sit potentia physica non dandi, vera erit hæc propositio: dat cùm possit non dare si velit; si autem vera erit dicta propositio, salvabitur ratio gratuiti & liberalis doni; nomine cujus venit datum, quod poterat, si voluisset donans, non dare. Allata paritas non tenet, quia etiam, si Pater æternus habuisset potestatem physicam non generandi VERBUM, verè generatio illa fuisset beneficium. Est autem in physica potestate Dei, nolle optimum; præcipuè, quia non adstringitur etiam necessitate morali Deus, ad dandum beneficium hoc tempore, huic Personæ, &c. Illustratur hoc instantiâ. Est in physica potestate magnatis, dicere aliquem heredem bonorum, quamvis moraliter ad hoc cogatur, instante v. g. articulo mortis, vel quòd nisi id fecerit, jure aliquo publico, dandus sit illi heres; si talis Magnas dicat aliquem determinatè heredem, illa destinatio, absolutè beneficii nomen meretur: nec obest, quòd ad hoc necessitetur moraliter; sic nec beneficiorum Dei magnitudo diminuetur, quamvis dicatur necessitari moraliter ad illa Deus, eò, quòd sit id situm in plena potestate physica Dei, & in morali etiam absoluto dominio, indeterminationeque quoad tempus & circumstantias.

3. Absurdum infert Amicus, quia scilicet per doctrinam Granadi libertas Dei minuitur.

Responderi posset, minui quoad extensionem terminorum, quia non potest nisi optimum; sed non minui quoad perfectionem, melius est enim semper velle optimum.

4. Absurdum: ſequitur non poſſe Deum ab optimo ceſſare, abſque eo, quòd vim inferat ſuæ naturæ.

Responderi poteſt: cùm vis debeat eſſe contra inclinationem naturæ, relinquaturque Deo poteſtas phyſica ſeu naturalis, non volendi optimum, hoc ipſo non velle optimum, non erit contra inclinationem naturalem.

5. Absurdum. Sequitur vi hujus doctrinæ, non futurum fuiſſe Deum in ſtatu ſuo connaturali, ſi non creaſſet mundum.

Respondetur: cùm non neceſſitetur Deus ad circumſtantias temporis, ut in illa circumſtantia velit optimum, non poterit ullum determinatum tempus oſtendi, in quo, quia nollet optimum, hoc ipſo non eſſet Deus in connaturali ſtatu. Deinde, cùm ſit in poteſtate phyſica Dei, ne creet mundum; etiam non creato mundo, eſſet Deus in ſtatu ſuo phyſico, à quo connaturalitas ſumitur; poteſt tamen concedi in ſententia Granadi, quòd non futurus fuiſſet tunc Deus, in ſtatu, ad quem habendum propendet determinatione morali.

3. Ratio, quâ utitur Amicus, eſt: Nullus actus ad extra perficit intrinſecè Deum, ergo ad nullum opus ad extra, moraliter propendet, ſeu neceſſitatur Deus.

Responderi poſſet: quoniam inter omnem terminum, & ejus habitudinem, intercedere debet proportio; fit, ut & inclinatio debeat dicere proportionem cum termino, ad quem inclinat; & quia inclinat nonniſi moraliter, etiam terminus, in genere moris debet reſpondere illi inclinationi. Ex quo jam eruitur hæc Reſponſio. Ad nullum opus ad extra, neceſſitatur Deus moraliter, tanquam ad perfectionem intrinſecam: Concedo antecedens. Non neceſſitatur ad opus ad extra, tanquam ad perfectionem moralem: Nego antecedens.

Instat, id ſolùm moraliter neceſſitativum eſt agentis ad operandum, quod ad ejus intrinſecam perfectionem dirigitur.

Respondetur, negando antecedens, poteſt enim neceſſitare moraliter, id, quod affert perfectionem moralem.

DIFFICULTAS III.

Reſpondetur Objectionibus.

Ne excreſcat Difficultas, partienda erit. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Reſpondetur ad Authoritates & Communiora Argumenta.

Objicitur 1. Authoritas Patrum, quos plures affert Granado, & ex eo Lugo, quorum argumenta nihil omninò concluderent ſæpè, niſi Deus ſemper faceret optimum. Ex difficilioribus tria ſunt loca. Primò Cyrilli Alexandrini, l. 2. Theſauri c. 1. *Quia omnia* inquit *Pater poteſt, & meliora ſemper vult, Conſubſtantialis ſibi ex Deo, naſcitur Filius.* Secundò Aug. qui lib. de Quantitate Animæ, c. 33. *Iuſtitiâ* inquit, *Su mi Dei factum eſſe: ut non modo ſint omnia, ſed eti ſic ſint, ut omninò melius eſſe non poſſint.* Simi habet l. 1. contra Adverſarium legis & Proph tarum c. 14. Tertiò in oppoſitum ſunt loca A ſelmi l. 1. & 2. Cur Deus homo.

Respondetur 1. In Authoritatibus P trum duo ſpectari poſſe. Primò, cùm enuntia Deum neceſſitatum eſſe, ut faceret v. g. Inc nationem; & hæc neceſſitas non debet intell ullo modo antecedens, ſed ex ſuppoſitione decreti facti, vel titulo fidelitatis & conſta tiæ &c. ſicque debet explicari Anſelmus, qui ſeipſum explicat c. 16. *Nonne*, inquit, *monſt tum eſt ſupra, quòd Dei voluntas nullâ cogatur nec ſitate, ſed ipſa ſe, ſpontaneâ ſuâ, ſervet immutabili te.* Secundò ſpectari poſſunt Authoritates P trum, quatenus ſine ullâ mentione neceſſitat dicunt, Deum ſemper facere optimum. Eta cipiendum eſt in ſenſu morali, h. e. ut plurim jam autem ea quę fiunt ut plurimum, ad demo ſtrationem moralem, qualibus utebantur Patr contra Ethnicos & contra Manichæos, comn niſcentes unum Deum bonum, & alterum n lum, ſufficiens ſunt Principium; nam quando c poſitum non probatur, decernendum eſt p poſſidente; poſſidentis autem nomine, rectè v nit id, quod ut plurimum, adeoq; ſemper, mo liter loquendo, fit. Quòd autem Patres ſupp ſuerint, nonniſi ut plurimum & moraliter ita eri, ratio inter alias eſt; quia ſupponebant, qu potuerit nos Deus aliter liberare à peccat quàm liberârit: & ſicut ex connaturalitate a cujus effectûs, bene infertur, eo modo illum ſe poſitum, quo connaturaliter poſtulat poni, quòd Deus permiſerit cauſam ita illum prod cere, ſicut exigit ut producatur; ſi ex conſue productione operum, bene infertur, quòd ſe per Deus producat optimum. Nec officit po bilitas moralis oppoſiti, ſiquidē ſunt multa po ſibilia moraliter, quæ quamdiu non probantu non præſumuntur, & ita poſſibile eſt moralit Sacerdotem non eſſe baptiſatum, & tamen non præſumitur donec probetur.

Sed reſtat adhuc explicare, in quo ſenſu accipi d beat iſtud optimum, quod facit Deus ſemper.

1. Sensus. Facit Deus optimum, hoc e ſecundùm exigentiam prædicatorum eſſenti lium, hocque ſenſu ſemper facit optimum, & t le optimum ſæpè contra Manichæos poſuê Patres, ita, ut ſi quid non ita perfecti reperiatu in mundo, rejiciatur id in naturas rerum, non i conditorem.

2. Sensus eſt ad hominem. Quia ſcilic Ethnici concedebant, aliqua eſſe optima à De condita, dicunt ergo Patres, Deum ſemper f cere optimum, eò, quòd, quæcunque optimita in illis optimis reperiri poteſt, reperiatur pro portionatè & in aliis entibus.

3. Sensus, optimum appellari ad ſignifica dam excellenter & energicè bonitatem rerun

ſicu

sicut cùm dicit scriptura: quòd Deus viderit ea quæ creavit valde bona, cum tamen ly valde, non plus in objecto significet, quàm quòd sint bona. Cyrilli locus si simpliciter accipiatur, multum probat; quia probaret, etiam necessitate physicâ Deum velle optimum; necessitate enim physicâ, vel potius metaphysicâ producit VERBUM: fortèque illic loquitur Cyrillus de volitione consimili ei, de qua Augustinus dicit, quòd voluntate Pater generet filium, h. e. non coactè, & cum inclinatione naturæ. Videndum hîc quid alii in hac materia respondeant?

RESPONDERI solet 2. Authoritates Patrum non plus velle, quàm quòd Deus semper velit ex optima voluntate, sine ulla malitia & imprudentia: item, quòd faciat omnia convenientissimè, ut inquit Suarez d. 4. Sect. 5. juxta finem à se intentum. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT: Tum quia optimum non spectatur hîc ratione voluntatis, sed ratione ipsius objecti. Aliàs Patrum argumenta, quæ afferunt contra gentiles, nihil concluderent; volebant enim probare, objecta, quæ Deus facit, esse bona, idq; ex eo, quòd Deus semper facit optimum; quæ ratio non concluderet, si sensum haberet, quòd Deus faciat omnia ex optima voluntate: non raro enim, etiam inter homines, accidunt aliqua, ex optima voluntate, quæ tamen in se bona non sunt. Tum quia optimum spectatur hîc in se, non verò prout à Deo appetitur; non enim ex eo est jam res optima, quia à Deo appetitur; Ergo cùm Patres dicant, Deum semper facere optimum, non dicunt ex eo id contingere, quia appetitur optimâ voluntate, vel quia appetitur secundùm finem à Deo intentum. Tum quia, vel semper Deus optima media eligit ad finem, vel non semper: si non semper, ergo non semper convenientissimè operatur; convenientiùs enim operaretur, si meliora media elegisset, si semper optima media eligit: Ergo ista optimitas non debet referri in ipsam rationem agendi divinæ sapientiæ, sed in ipsum objectum.

RESPONDET 3. Lugo, Deum facere semper optimum: Primò, quòd faciat optimum secundùm convenientiam connaturalitatis, quatenus Deus, non solùm singulis creaturis, sed etiam toti universo dat id, quod connaturalissimum esset; & ita, quamvis melius esset igni resistere semper aquę, quàm interdum cedere, quia tamen non esset id proportionatum cum natura & temperamento proprio, nec ita utile universo, fit, ut non resistat semper aquæ. Secundò sensus est, quia scilicet Deus, optima quæque condidit, secundùm proportionem pulchritudinis, in ordine ad hoc totum, ubi ipsa varietas decora est. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT: Tum quia, vi hujus doctrinæ sequitur, quòd cum Deus facit miracula, quæ sunt etiam optimum quid, non faciat quid optimum, quia facit contra exigentiam naturalem causarum & temperamentorum, quibus satisfacere, dicitur esse optimum. Tum quia, non est ratio, quòd Deus intendat semper optimum finem: Ergo nec erit ratio, quòd intendat optimum, secundùm proportionē multitudinis. Unde multa cogitari possunt, quæ si ponerentur, & servarent varietatem, & arguerent pulchritudinem universi, adeoque magis optimum facerent. Tum quia non esset hîc necesse recurrere, ut recurrit Lugo, ad proportionem universi; quia quantumvis medietatem hujus varietatis entium creasset Deus, creasset optimum, quia etiam fuisset tunc sua proportio in illo volito universo, consequenter in his principiis, medietas optimi, optimum esset.

OBJICITUR 2. Authoritas S. Thom. 1. contra Gentes cap. 7. Ubi S. Thomas ex eo dicit, Deum velle multitudinem rerum, quia is qui amat se, vult sibi optima & meliora, & multiplicari, quantùm possibile est.

RESPONDETUR, nihil illo loco agere S. Th. de necessitate morali, sufficitque ut intelligatur *de ut plurimum &c.*

OBJICIT 3. Granado inductionem, quæ probat Deum facere optimum.

RESPONDETUR. Reflectendo mentem ad tot quæ conceduntur possibilia, quæ de facto non dantur, & tamen haberent in se insignem perfectionem; rectè inferetur, quòd inductio non sit plena.

OBJICITUR 4. Deus habet infinitam inclinationem ad bonum, sed quò major est inclinatio, eò minor est libertas: Ergo si habuit infinitam inclinationem, v. g. ad Incarnationem, necessariò illam & non liberè posuit.

RESPONDETUR. Argumentum multùm probare, probaret enim etiam existentiam Petri, necessariam esse, nam ad illam inclinatur Deus seipso, adeoque inclinatione infinitâ. Ordinariè etiam dici solet, quòd illa inclinatio sit entitativè infinita, non autem in ratione inclinationis formaliter. Addo, fieri posse, ut magis inclinet finita materialiter inclinatio, quàm infinita materialiter: nam certum est, voluntatem beati, viso Deo, inclinari inclinatione finitâ materialiter, & tamen necessitatur ad amandum Deum; jam autē Deus, infinitâ entitativè & materialiter inclinatione, inclinatur ad ponēdā formicā, ad quam ponendam non necessitatur.

INSTABIS 1. Dei volitio est honesta infinitè, ergo illâ honestior dari non potest: Ergo eligit semper optimum; nam est honestior, quæ melius vult.

RESPONDETUR. Etiam respectu Petri & ejus existentiæ, esse Dei volitionem honestam infinitè, neq; tamen necessitatur Deus ad ponendam existentiam Petri; sufficitq; hîc admittere, quòd sit divina volitio ita honesta, ut illâ honestior entitativè dari non possit; quod illi convenit, etiam dum vult non optimum; sed non est necesse, ut sit honestissima terminativè.

Instat 2. Aldrete Disp. 1. sect. 8. Hæc inclinatio etiam materialiter infinita, nequit non minuere aliquid de libertate divina, positâ enim illâ inclinatione, non erit Deus æquè indifferens ad incarnandum, vel non incarnandum. Et certè, si foret illa inclinatio infinita etiam formaliter, hoc ipso necessitaret: Ergo etiam necessitabit, licèt non sit formaliter infinita.

Respondetur. Negando, ab infinita inclinatione materialiter, minui libertatem, quia posset Deus, si vellet, non sequi illam; jam autē, si foret inclinatio formaliter, seu in vi inclinandi infinita, non posset jam illam non sequi Deus.

Instabis 3. Ex doctrina S. Thomæ, & S. Dionysii, concedenda est Deo aliqua infinita propensio, ad se communicandum, quæ non solùm materialiter, sed in aliquo genere propensionis, sit infinita & summa.

Respondetur. Illam propensionem, esse propensionem ad communicationem ad intra, quæ reverâ etiam in genere inclinationis est infinita; respectu autem reliquorum objectorum, ponitur à nobis inclinatio, nonnisi materialiter infinita, quia scilicet est ipsemet Deus, adeoque est inclinationis infinitudo, in genere entis; consequenter in linea non destruentis libertatem, cùm non sit in linea formaliter inclinationis.

Objicitur 5, Vel rationabilius est Deum eligere minùs bona, vel non rationabilius, si est rationabilius: Ergo etiam tunc eligit Deus majus bonum; si non est rationabilius: Ergo aliqua Dei electio minùs rationabilis est.

Respondetur. Nec rationabilius est Deum eligere minùs bonum, nec minùs rationabile, sed tantùm rationabile. Ratio autem negandi est; quia si rationabilius est, ut minus bonum eligat, nunquam posset eligere majus bonum, hoc ipso enim ageret contra id, quod rationabilius est; si autem est minus rationabile eligere minus bonum, illud bonum eligendo, Deus irrationabiliùs ageret. Addo tunc tantùm comparativum de aliquo objecto affirmari vel negari posse, quando subjectum, de se, comparationem talem admittit; & sic non possumus dicere ignem A, & ignem B, esse minùs vel magis calidum: quia uterque comparationem majoris & minoris non admittit, sed tantùm æqualis: cùm ergo Deus, ex dictis, comparationem majoris & minoris in electionem boni non admittat in se, hinc fit, ut dici de eo non possit, quòd magis vel minùs rationabiliter tunc operetur; consequenter, quòd hoc & non aliud eligat, rejici id debet, in placitum ejusdem.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Variæ Paritates.

1. Est. Quò quis se perfectius amat, eo sibi perfectiora bona appetit: Ergo qui se perfectissimè amat, volet sibi perfectissima bona: Ergo volet semper optimum.

Respondetur. Argumentum multum probare; probaret enim, etiam physicè determinatum esse Deum ad volendum optimum, physicè enim perfectissimè se amat. Deinde, duplicia communiter censentur esse bona, quædam intrinseca, quædam extrinseca. Ex amore, sequitur, ut intrinseca bona amentur, sine quibus scilicet amans non potest esse, vel ægerrimè potest esse; alia autem sunt bona extrinseca, sine quibus amans esse potest, & æquè bene; & hæc non necessariò velle dicitur. Porrò & Deus amat sibi bona intrinseca necessariò, bona autem extrinseca non est necesse ut velit optima; ideo, quia bona intrinseca, quæ sibi amat Deus, sunt infinitè bona; bona autem extrinseca, sunt bona limitata, & mista imperfectionibus, adeoque non tantùm divinam voluntatem allicientia. Quanquam, conformiter ad dicenda inferiùs, antecedens est verum, de solis creatis; creata autem voluntas aliter se habet: quia cum nullum sit principium, ratione cujus debeat tribui creaturæ, quòd æquè omnibus suis actionibus perficiatur, bene infertur, quòd, si se perfectius amat, perfectiora sibi bona appetat; datur autem fundamentum, vi cujus æquè debet perfici Deus omnibus suis actionibus.

Instabis. Quamvis omnes actus Dei censeantur esse æquè honesti intrinsecè, cum hoc tamen stat, ut denominari possit voluntas illis extrinsecè honestior, æqualitasque honestatis internæ, non destruet, quominus ipsa objecta sint inæqualis honestatis.

Respondetur concedendo totum. Sicut enim extrinsecè & objectivè, non omnes actus Christi erant æquè honesti, nec sequebatur, quòd deberet Christus, omnes æquales nonnisi, etiam extrinsecâ honestate, exercere actus; ita & in præsenti, idem dicendum.

2. Paritas. Beatus videns Deum, necessitatur ad amanda Deo semper nonnisi optima; Ergo & Deus necessitabitur ad optimum.

Respondetur. Et antecedens esse dubium, & consequentiam negandam. Antecedens est dubium; quia quamvis necessitetur beatus ad volenda bona Deo intrinseca, quæ omnia, sunt optimum; non necessitatur tamen ad volendum bona extrinseca optima; aliàs necessitaretur ut se difformet voluntati divinæ, quæ casu saltem aliquo non vult sibi optima. Disparitas etiam est; quia habetur objectum necessitativum beatorum ad volenda illa optima, nempe ipsum summum & optimum bonum clarè visum; nullum autem est principium, hoc est, objectum extrinsecum, quod necessitet Deum ad sui amorem. Deinde retineri potest jam data disparitas; quòd scilicet nullum habeatur principium quod suadeat æquè perfici voluntatem beati volendo etiam minus bonum; datur autem principium suadens id de Deo.

3. Paritas. Intellectus divinus, ſemper ctat, eligendum eſſe quod melius: Ergo & vo- ntas ſemper id eliget.

Respondetur, negando antecedens. um quia non probatur. Tum quia, multa ſunt mundo, quæ prædictavit intellectus divinus, uæ tamen non ſunt optimum, de quo hîc. um quia tolleretur jam omninò divina liber- s, quia non poſſet jam non eligere illud præ- ctatum; unde ex conditione intellectûs, non us ſequitur, quàm, quòd ſi quid melius ſit, ju- cet illud intellectus divinus eſſe melius: ſed nſequitur, quòd judicare debeat, hoc tan- n eligendum eſſe.

4. Paritas. Ad perfectum artificem ſpe- t facere opus ſuum optimum; Ergo & Deus, i eſt perfectiſſimus artifex, debet facere opti- um ſemper opus.

Respondetur: In hoc ſervari paritatem, od ſicut optimus artifex ponit opera optima, vando eſſentialia artificii, & addendo acci- ntaria, quæ illius excellentiam notent; ita am & Deus facit optimum; hoc eſt, produ- unamquamque rem, ſecundùm eſſentialia il- s prædicata, tribuitq; accidentia commen- iva artificis Dei: & ſicut opera artificum, ſſunt creſcere & creſcere in accidentalibus fectionibus, ita & opera divina.

5. Paritas. Si aliquis, potens agere ali- od bonum majus pro gloria Dei, nollet illud ere, convinceretur minus perfectè diligere um: Ergo etiam ſi Deus nollet optimum, n poſſet velle, convinceretur minus ſe dili- e: Ergo cùm ſummè ſe diligat, debet velle imum.

Ante quam reſpondeatur ad objectionem poſitam:

Suppono 1. Magis intrinſecè, ex objecto uendo, perfici Deum ſuis actionibus, quàm aturam ſuis. Ratio: quia nihil magis ullo dicato perficitur, quàm ſuo eſſe; cùm ma- a perfectio ſit ipſum eſſe: cùm ergo, omnes us Dei, ſint ipſum Dei eſſe, ſequitur, Deum gis perfici ſuis actibus, quàm creaturam ſuis. inde, illa, vi quorum, ſi Deus non eſſet Deus, deret & intelligeretur Deus, hoc ipſo magis ficiunt Deum, quàm perficiant hominem il- quæ, ſi homo non eſſet homo, & fierent, non erent nihilominus hominem per ſe loquen- ſed natura divinarum actionum eſt talis, ut r impoſſibile Deus non eſſet Deus, vi illius onis eſſet Deus, nam actio illa Deus eſt; jam em vi actionis ab homine elicitæ, homo non t homo, per ſe loquendo, quia actio illa non homo: & quamvis, ſi actio illa ſit vitalis, hoc quia vitalis actio hominis poneretur, debe- ſupponi homo; non tamen vi illius actionis, t homo, per ſe loquendo, quia actio vitalis, eſt homo. Dixi ex objecto loquendo, ma- perfici Deum ſuis actibus; quia, ſi velis per- fici nonniſi illud, quod ex non habente perfectionem tranſit in habentem perfectionem, in iſto ſenſu non perficitur Deus, ſed ſola creatura; ex quo ulterius ſuppoſito, colligis, cur Deus minùs & magis ſuis actibus perfici non poſſit phyſicè: quia ſcil. cùm magis & minùs dicant inæqualitatem, hoc enim eſt ejus formaliſativum; rurſùs, cùm inæqualitas dicat relationem, nihil enim ſibi eſt inæquale, ſed ad aliud; item cùm relatio importet pluralitatem, relatio enim eſt ad aliud, aliud autem, eſt pluralitas; hinc cum eadem Dei entitas, pluralitatem nullam dicat, nec actus divini, qui idem ſunt cum Deo, importare poterunt ullam pluralitatem, conſequenter nec inæqualitatem, atq; adeò nec magis & minùs.

Suppono 2. Quamvis ex vi poſitæ actionis creatæ, non ſequatur hoc ipſo eſſe creaturæ, per ſe loquendo; nihilominùs etiam creatura perficitur ſuis actibus. Ratio: Tum quia per illos, potentia tranſit in actum, actus autem eſt perfectio potentiæ. Tum quia conſequi finem à natura ordinatum, eſt perfici, natura enim perfectionem intendit; ordinatur autem potentia ad actus, tanquam ad finem. Tum quia aſſimilari perfectiſſimo, debet eſſe perfectio; jam autem vi actûs, acquirit creatura aſſimilationem perfectiſſimo, hoc eſt, Deo, qui eſt actus purus, & cui magis aſſimilatur actus, quàm potentia. Unde etiam in Deo actus primus intelligendi, ponitur nonniſi per ordinem ad noſtros conceptus, actus autem ſecundus, nemine cogitante eſt. Hæc porrò perfectio, quam ſumit creatura ab actibus, dici poteſt partim intrinſeca, partim extrinſeca; intrinſeca, quia ſupponuntur eſſe actus recepti in ſuo principio: extrinſeca autem, quia eſt perfectio diſtincta realiter ab ipſo operante.

Suppono 3. Quamvis nullus ſit talis actus creaturæ, qui illam non perficiat phyſicè, nihilominùs, non omnes æqualiter actus perficiunt creaturam phyſicè. Ratio eſt: quia imprimis, ſi comparentur actus ſupernaturales & naturales inter ſe, cæteris paribus, ſemper magis perficiet actus ſupernaturalis. Ratio: quia perfectio actûs, eſt eadem cum entitate actûs; & ſicut actus entitatem non habet à ſe, ſed à principio: ita & perfectionem ab illo accipit; & quia unumquodq; principiũ agit ſecundùm vires ſibi debitas, potentiamq; illis identificatam, quò agens erit nobilius, habebit etiam potentiam nobiliorem, adeoq; vim communicandi entitatem nobiliorem, adeoq; vim communicandi entitatem nobiliorem; quod intelligitur, ſi producantur effectus univoci, in ordine entis, vel ordinis; cùm ergo principium ſupernaturale ſit nobilius naturali, & producat univocum effectum in ratione ordinis, hoc ipſo producet etiam nobiliorem entitatem. Rurſùs, cùm ad actum ſupernaturalem, concurrat etiam po-

tentia naturalis, prout elevata, eam perfectionem quam tribueret actui naturali, tribuit etiam supernaturali, seclusâ imperfectione naturalitatis; consequenter actus supernaturalis, ex duplici principio perfectionem habebit; & oriundam à potentia naturali elevata & à principio supernaturali. Dixi cæteris paribus; quia si sit actus voluntatis supernaturalis, & actus cognitionis demonstrativæ naturalis, quamvis actus voluntatis, ratione ordinis, utpote supernaturalis, sit perfectior, in modo tamen essendi, imperfectior est. Si autem fiat comparatio inter actus ipsos inter se, tam naturales, quàm supernaturales, etiam hi non æqualiter physicè perficiunt suum principium; nam actus opinionis est actus intellectûs, non est tamen dubium, magis perfici intellectum demonstratione. Rursùs, dolor de peccatis, qui est contritio supernaturalis, itē attritio supernaturalis, uterq; est actus voluntatis, uterq; supernaturalis; nihilominùs creatura magis perficitur actu contritionis, & sic de cęteris. Quę omnia in hoc fundantur; quia quod est major perfectio, si perfectibili uniatur, communicat illi perfectionem majorem; hoc enim perficere, est ipsum istud uniri tali subjecto: Ergo si actus ipsi sint magis perfecti physicè, perfectiùs etiam, & inæqualiter per excessum, perficient subjectum.

Suppono 4. Unde oriatur æqualitas vel inæqualitas actuum, quibus physicè, æquè vel inæqualiter, perficitur creatura, præcipuè in ordine supernaturali. Et imprimis hoc oritur ratione principii nobilioris, quod sic explicatur. Sicut se habet ordo naturæ in naturalibus, ita ordo supernaturalis in supernaturalibus, ipse enim ordo supernaturalis, ordinatur ad perficiendum naturalem, quæ perfectio non daretur, nisi servato ordine perfectibilis & perfectivi. Porrò in ordine naturæ, quamvis omnia participent rationem naturalis, nihilominùs datur inæqualitas principiorum, potentiarum, qualitatum, unde lux nobilior est nigredine, intellectus voluntate, posito, quòd sint distinctæ potentiæ; ita igitur, etiam in ordine supernaturali, quamvis omnia participent rationem supernaturalis, quæ est quasi generica ratio: tamen specificæ rationes, majorem vel minorem perfectionem inducere possunt; & sic habitus fidei, perfectior est habitu religionis, religio perfectior habitu fortitudinis, & sic de cæteris; ille ergo actus supernaturalis magis perficiet physicè operantem, qui est, à principio nobiliori physicè. Dictum autem supra, cur actus sequatur perfectionem principii.

Suppono 5. Quòd etiam actus qui proficiscuntur ab eodem principio, possint non afferre ęqualem perfectionē physicam operanti. Quod sic proponitur. Agentia materialia, quæ virtutem agendi, & in entitate, & simul etiam gradualiter divisibilem habent, si non producant effectum virtuti suæ adæquatum, vel ob resistentiam passi, vel ob defectum debitæ applicationis, hoc ipso non ponent æquè perfectum effectum, ac cùm vincitur tota resistentia passi, accedit debita applicatio, &c. quamvis uterq; effectus, eidem denominativè principio tribuatur: hocq; ostendit inductio in qualitatibus activis. Porrò quod facit formalis divisibilitas virtutis agendi, in agentibus materialibus, hoc facit æquivalens divisibilitati, major vel minor applicatio principii indivisibilis in entitate, v. g. habitûs alicujus supernaturalis, præcipuè vel adjuti graduali multiplicitate intensionis; cum ergo quo v. g. habitus charitatis intensus ut producat actum intensum ut 6. & casu quo idem habitus producat actum nonnisi intensum ut 2. illi effectus procedent ab eodem numero principio, nihilominùs nec ipsi æquè perfecti erunt physicè, nec æquè perficient subjectum, in quo recipiuntur; quia scil. ipse habitus, non totâ sui latitudine, viriumq; pondere, in actum incubuit. Quando autem, ab eodem physico principio, principiantur actus, qui principiarentur à diversis realiter principiis, in tantùm idem physicè principium, principiat nobiliores actus, vel minùs nobiles, in quantùm æquivalet, minùs vel magis nobili principio distincto realiter. Addo nihilominùs fieri posse, ut actus in entitate physica imperfectior, sæpiùs repetitus, moraliter æstimetur plus in ordine ad meritum, sicut plus æstimatur 100. pondo æris, præ scrupulo auri.

Suppono 6. Quò Objectum est nobilius, vel difficilius, vel ejus exercitium ad majorem Dei gloriam extrinsecam, ponendam, magis accommodatum, eò præsumitur vel nobilior habitus concurrisse, vel plures simul, vel unus habitus ex majori latitudine; sic v. g. dicit Christus: Majorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis. Unde etiam, actus martyrii præsumitur esse perfectior reliquis; quia ad eum concurrit imprimis habitus charitatis, quâ præfert vitæ propriæ testimonium exhibendum veracitati Dei amanti: concurrit fides, quia credit illam veracitatem: concurrit fortitudo perpetiendo adversa, & cætera similia. Dixi quòd id præsumatur, quia ex objecto loquendo, fieri potest, ut aliquis actum circa minus objectum, perfectiorem eliciat, quàm alius, circa objectum majus. Unde etiam aliquis, cum illa fœmina, potest majori meritò duos obolos gazophylacio importare, quàm alter magnam summam.

Suppono 7. Si ponas casum, æqualem [illegible] esse perfectionem actûs physici, & tamen inæquale objectum; eo casu, illi actus, secundùm id, quod dicunt in recto, h. e. secundùm entitatem physicam, erunt æquales, secundùm autem quod dicunt in obliquo, & pro connotato erunt inæquales. Unde etiam inæquale d[illegible]

ben-

neficium, quo Deus voluit muscam in bonum iversi, & beneficium Incarnationis; nam beficia illa, secundùm quod dicunt in recto voonem Dei, sunt æqualia physicè, licet deternativè sint inæqualia.

Suppono 8. Actus æquè perfectos physi, quorum unus habet objectum nobilius, & er minùs nobile, esse æquales honestate mosecundùm id, quod dicit in recto honestas ralis, esse autem inæquales honestate moraecundùm id, quod dicit in obliquo illa hotas. Ratio: quia honestas moralis, cùm non ullum accidens physicum superadditum ai, & tamen sit perfectio ipsius, non est aliud itativè, quàm ipsemet ille actus: Ergo, si sicè illi actus sunt æquales, etiam honestas ralis, secundùm id quod dicit in recto, æquaerit, cùm sit ille idem actus physicus; non tamen æqualis honestas moralis, secundùm quod dicit illa in obliquo, quia in obliquo diipsa objecta, inter quæ supponitur non esse ualitas.

Suppono 9. Posse concedi, etiam in actis divinis, inæqualitatem honestatis moralis, honestatis extrinsecæ; dixi inæqualitatem estatis extrinsecæ, quia illi actus, cùm sint emet Deus, inæqualitatem physicam admite non possunt. Ratio suppositi: Tum quia c inæqualitas extrinsecæ honestatis, non imtat ullam imperfectionem in Deo, imò au, si tamen, ipsa inæqualitas honestatis exsecæ, supponat, æquè semper Deum maneerfectum, & independentem ab extrinsecis, ui perfectione. Tum quia inæqualitas exsecæ honestatis non aliud est, nisi inæqualiobjectorum, quæ necassariò ponenda. Tum a quæro, an homo sit obligatus ad majorem titudinem propter beneficium INCARTIONIS, quàm propter muscam? si non obligatus ad majorem gratitudinem, oppote per hoc sensui fidelium communi, & Autini lib. 2. Confess. 16. *Super omnia amabilem nibi reddit ô bone Iesu, ignominiosissima & amamors tua*, essentq; beneficia divina deterioris tis, quàm sint beneficia hominum, hæc enim majorem gratitudinem obligant, quò sunt jora. Quod si major gratitudo debeatur INCARNATIONE: hæc majoritas beicii, non potest fundari in intrinseca entitavolitionis quâ vult INCARNATIONEM; n hæc est par in entitate cum volitione mu: Ergo hæc majoritas beneficii, fundari det, nonnisi in aliquo extrinseco; Ergo ulterius, otest haberi majoritas beneficii, majoritas m obligationis ad gratitudinem, ratione exnseci, potest etiam ratione ejusdem fundari jor honestas moralis. *His suppositis*

Negatur Consequentia. Disparitas est, ia quamvis magis perficiatur Deus suis actis, quàm creatura suis, ut dixi supposito 1. tamen etiam creatura suis perficitur, ut dixi supposito 2. hæc tamen perfectio physica, etiam æqualiter ab omnibus non habetur, ut dixi supposito 3. oriente hac inæqualitate physicâ in creatis ratione principii, ut dixi supposito 4. Vel applicationis ipsiusmet principii, ut dixi supposito 5. Universaliter autem præsumitur esse actus nobilior, ratione principii vel applicationis, quando objectum ejus est nobilius, ut dixi supposito 6. si cætera sint paria, ut dixi supposito 7. consequenter tali operatione circa objectum melius, magis perficietur creatura, & quidem perfectione, non tantùm se tenente à parte objecti, quod etiam Deo convenit, ut dixi supposito 9. sed perfectione tenente se etiam à parte ipsius actûs; quia autem Dei actus sunt iidem, & ratione principii, & ratione suæ entitatis, ideò non magis unus physice perficiet Deum, quàm alius: nisi quòd possit etiam in illis admitti inæqualitas extrinseca ratione objecti, stante semper æqualitate honestatis etiam moralis, secundùm id, quod dicit honestas moralis in recto, ut dixi supposito 8.

Corformiter ad dicta supra, alia disparitas est, quia cùm non sit necesse creaturæ concedere tantam perfectionem actuum, ut non magis perficiatur actu, versante circa perfectius, quàm imperfectius objectum, poterit adhuc creatura magis perfici, versando cira perfectius objectum; jam autem est necesse talem perfectionem concedere Deo, vel ex eo ipso quia non implicat, & quia facit Deum magis illimitatum & independentem.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

Attingit aliqua in hac materia Aldrete, quæ hîc expendenda sunt.

Objicitur 1. Supposito quòd ordini gratiæ debeatur unio hypostatica, non potuit Deus producere ordinem gratiæ, quin esset moraliter necessitatus ad INCARNATIONEM; quia universim, Deus est moraliter necessitatus ad non denegandum alicui essentię suas proprietates: quia nisi hæc necessitas in Deo ponatur, tam erit contingens ignem esse calidum, quàm frigidum; nec esset ulla firma persuasio, Beatissimam, potiùs esse immaculatè conceptam, si Deus in operibus suis non attendit ad id, quod convenit: & cætera similia.

Respondetur imprimis negando suppositum, quòd ordini gratiæ debeatur unio hypostatica; bene enim posset nobis ordinari gratia, per solam miserentis Dei clementiam, sine ulla unione hypostatica; sed posito etiam, quòd ordini gratiæ unio hypostatica debeatur; negatur adhuc moraliter necessitari Deum ad Incarnationem; negatur item Deum moraliter neces-

necessitari ad non negandum alicui essentię suas proprietates, supple physicas; necessitatur enim ad non denegandas proprietates metaphysicas, utpote enti ipsi identificatas. Quòd autem non necessitetur Deus moraliter ad non denegandas dictas proprietates, ratio est: quia ex una parte, exigentiæ creaturæ subsunt absoluto Dei dominio, potenti disponere prout voluerit; ex altera parte, perfectius hoc erit dominium, si nulla ad hoc nessitate stringatur Deus. Rursus, quia nullum est fundamentum, ponendæ in Deo talis necessitatis. Deinde, quia non implicat, ut innecessitatus ad hoc maneat Deus, licèt id ordinariè præstet; quæ inobligatio auget perfectionem divinam. Non erit autem igni æquè contingens esse calidum ac frigidum, exinde; quia hoc ipso, quòd aliquid sit, habet suam essentiam; si habet suam essentiam, habet etiam radicem exigitivam proprietatum suarum, etiam physicarum; si habet hanc radicem, Deus, qui est author naturæ, seu correspondsivum effectivum eorum, quæ exiguntur à natura, sicut est effectivum ipsius naturæ, Deus, inquam, præsumi debet ita facere, sicut creaturæ exigunt; quia & in creaturis frustranea esset hæc exigentia, & in Deo frustranea vis satisfaciendi his exigentiis; succeditq; liberum decretum de satisfaciendo illis: ut ergo concludatur, ignem potius esse calidum, hæc faciunt. 1. Exigentia naturalis ignis. 2. à parte Dei id facit, quia ille in quantum est causa prima in ordine naturali, habet vim huic exigentiæ responsivam, quæ non debet frustrari, nisi Deus id velit 3. à parte voluntatis divinæ, quæ innecessitata determinavit se liberè, ad his exigentiis satisfaciendum; hinc nisi à posteriori per experientiam constet, quòd ad hoc in particulari se Deus noluerit obligare, ut illius exigentiæ satisfaciat, temerarium esset dicere, quòd non satisfecerit illi exigentiæ. Quòd immaculatè sit concepta beatissima, hoc habetur ex probationibus ostendentibus, libertatem divinam ad hanc se potiùs partem determinasse, in circumstantia motivorum, præsentantium sese, ut si vellet, ita decerneret liberè.

INSTABIS 1. Unde provenit illa securitas judicii, quo affirmamus, hominem comburendum, si conjiciatur in ignem.

RESPONDETUR, ex dictis tribus capitibus, illam oriri.

INSTABIS 2. Nisi ponatur necessitas moralis, ad non denegandum essentiæ suas proprietates, non poterit explicari, in quo differat debitum ex natura rei, à debito solius congruitatis; & si illud prius est majus debitum, habet majorem vim obligandi, ac proinde, non esset æquè facilè, oppositum evenire, consequenter erit major necessitas.

RESPONDETUR: debitum ex natura rei, per hoc differre à congruitate; quia debitum ex natura rei, est exigentia reperibilis in re creata, ita explicabilis: ut si non pertineret ad Deum esse causam primam, sed sibi creatura suffi-ret, deberet se reducere ad hoc habendum; el est exigentia, cui nisi satisfiat, non erit res in a-tu suo connaturali: quando autem est debitum solius congruitatis, non est talis exigentia; d est, vel sola non repugnantia, vel habilitas ad bonum, vel, quod licet non habeatur, habe-tur adhuc status connaturalis. Unde si Deus instantissimè rogetur, ut cæco visum restitu-, non est in cæco exigentia visûs, sed congrui-; quia status amissi oculi, non habet exigentiam visûs: è contra, si haberet oculum bene dis-situm, esset tunc temporis debitum. Diff-t item, quia debitum ex natura rei, est objectum amoris; amat enim sibi natura illam proprie-tem amore innato; jam autem debitum co-gruitatis, est objectum nonnisi complacent-, potiusque optabile, quàm exigibile. Denique quia debitum ex natura rei, dicit obligationem libertatis divinæ, nisi oppositum probet-; consequenter, non reductionem in usum c-rum, quæ sunt per accidens; consequent-, non erit tunc necessitas, sed solùm importa-tur titulus, ut exerceat Deus vim, quam hab-, respondentem exigentiis creaturarũ, eò, qu- decreverit liberè eam vim exercere. Nullam autem obligationem dicit congruitas.

INSTAT 3. Non positâ dicta necessitate, - explicabile est, quomodo independenter à qu-tidiano experimento & inductione, persuade- nobis possimus, Deum fecisse quod melius.

RESPONDETUR. Negatur suppositu-, poterat enim defacto Deus, hoc universum p-ducere melius. Deinde independenter à qu-tidiano experimento, persuadere id nobis p-semus, ex tribus capitibus supra assignatis. U-de jam ita ordinata sunt signa circa satisfacie-dum his exigentiis: pro primo signo respond- exigentia creaturarum; pro secundo, adver- Deus ad vim in se, ut satisfaciat his exigenti-; pro tertio præsentantur rationes, ut his exige-tiis fiat satis, quamvis posset non fieri illis sat-; pro quarto est decretum faciendi satis illis ex-gentiis; tuncque demum succedunt expe-entiæ, quòd fiat satis his exigentiis.

OBJICITUR 2. Aliqua sunt Deo impossib-lia moraliter: Ergo etiam potest dari neces-tas moralis in Deo. Antecedens probatur - Marci 6. ubi dicitur de Christo: *Non poterat i- ullam virtutem facere*, quem locum Nazianz- nus Oratione 2. de filio Dei, accipit de imposs- bili moraliter.

RESPONDETUR. Haberi titulum unde d- sumatur impossibilitas moralis, idque non in-volvendo ullam imperfectionem in Deo; sc- licet ex eo, quia Deus contra positivum nisum voluntatis creatæ, cæteroqui à se frangibili decrevit non agere; ut est impossibile moral-

te

r, *ut iis medicina afferatur*, inquit citatus Nazanzenus, *quibus incredulitas perniciem invecura est*; non habetur autem titulus, quo neßitetur moraliter Deus, & si necessitabitur suppositione sui decreti, non necessitabitur cessitate de qua hîc.

Objicitur 3. Non repugnat ut ponatur Deo etiam metaphysica necessitas, nempe nquam invertendi jura naturæ.

Respondetur: Si sit res de necessitate etaphysica, antecedente omne Dei decretũ, c non datur; idque ex principio negativo: ia talis perfectio innecessitabilitatis, est possiis: Ergo debet Deo dari. Si autem sit necessis metaphysica, ex suppositione decreti; hæc idem datur, sed non minuit libertatem divim; estq; nonnisi ex eo, quia vult.

Objici potest 4. Magis Deus amat objeum melius: Ergo & ad optimum necessitaur.

Responsum est, quòd Deus majus bonum n amet magis entitativè, licet amet magis minativè; potestq; dici, quòd ex modo en concipiendi, magis amet majus bonum, li: ad hoc non necessitetur. Quòd autem ssit dici, Deum ex modo nostro concipiendi, jus bonum, amare magis. Ratio est: Tum ia nihil vetat, ut actus intellectûs divini, petrantes vim causarum moralium, physican, metaphysicarum, secundùm exigentiam jecti enuntient, certiùs secuturum effectum ysicum, quàm moralem, & metaphysicum àm physicum; Ergo etiam nihil vetabit, ut luntas divina, concipiatur magis amare objem melius, quàm non melius. Quia sicut noivi perfectio est, accommodare sese conditni noscibilis; ita & perfectissimi volitivi, pertio est, accommodare sese bonitati objecti; etque dissonum, magis amare minùs bonum; ò esset disordo appetendi. Tum quia, si adbjectum infinitæ amabilitatis, etiam ex mo nostro concipiendi, infinitè illud diligit us: Ergo etiam si adsit objectum majoris abilitatis, etiam ex modo nostro concipien magis illud amabit Deus. Tum quia, si obtum quod est amabilius ex modo nostro coniendi, non magis amaret Deus: & esset illamabilius, ut supponitur; & non esset: quia, od non est dignum majori amore rectissimi ativi, hoc ipso à posteriori, non esset amabis; datur enim nexus essentialis amativi cum abili seu bono: hinc, si non nectitur magis c amativum cum hoc amabili; hoc ipso saln à posteriori non est magis amabile, cùm fi amabilis sit, exercitium amativi circa illud. certè sicut perfectiones divinæ prout subt nostris conceptionibus non sunt æquales, dictum in prima parte, sic poterit concedi inualitas amandi minus bonum, modò, tota inæqualitas illa, sit ex modo nostro concipiendi. *Ex quo ulterius*

Inferes, quòd magis voluntas divina amet Incarnationem, quàm non Incarnationem, utpote majus bonum (aliàs enim si Incarnatio non esset majus bonum, & magis amabile, non esset majus bonũ, unitam esse Personam VERBI in Christo, nec magis amabile etiam extrinsecè, quàm Petrum non esse terminatum Personâ divinâ:) cum hoc tamen stat, ut in ordine ad decretivum amorem, æquè sit liber; quia ad magis ex modo concipiendi amandum, datur determinativum, major amabilitas extrinseci objecti, non diminuens cæteroqui perfectionem libertatis; non datur autem fundamentum determinativum, ut nonnisi hoc decernatur; determinativumque hoc dari non debet quia contrarium perfectioni libertatis. Et licet in passionatis amoribus, major amor minuat libertatem decretivam, trahendo hoc pro decretiva, quod stare debuit pro sola amativa; vel in amoribus creatis ordinatis, procedendo ad decretivam, eò, quòd intrinsecè magis perficiendus sit ille creatus amor, amore magis amati boni, ut supponitur; in perfecto tamen amativo, & quod æquè suis actibus intrinsecè perficitur, manebit decretiva libera.

Hinc jam concesso antecedente argumenti, negatur Consequentia. Immeritò etiam supponit argumentum, dari in creatis objectis optimum: & quantumvis daretur, non esset necessitativum, ex dictis: sufficeretq; illud amare liberè, licet amore optimis debito.

Objicitur 5. Potest concedi, quòd amore aliquorum objectorum, intrinsecè, & ex modo concipiendi, perficiatur Deus: Ergo etiam poterit concedi necessitari illum moraliter.

Respondetur. Negando Consequentiam; quia posito, quòd magis extrinsecè perficiatur Deus ab amore melioris boni, non ponetur ulla in Deo dependentia perfectionis intrinsecæ ab aliquo creato, quam independentiam habere, est perfectio possibilis; jam autem si poneretur in Deo necessitas ad volenda objecta extrinseca, esset necessitas nemine cogitante, adeoque intrinseca, & tamen dependens ab aliquo extrinseco. Rursus, posito, quòd Deus amet magis ex modo concipiendi meliora, & posito simul, quòd non necessitetur ad amandum, colligentur in Deo duæ perfectiones; nam perfectio est, magis amare, amabile magis: perfectio item est, à finito & extrinseco, non necessitari voluntatem divinam; utraque hæc perfectio colligetur, si dicatur amare Deus magis, majus amabile, non tamen ad illud necessitari; quæ collectio perfectionis non esset, si necessitaretur Deus.

Instabis. Potest pendere omnipotentia divina à creaturis: Ergo potest etiam ab intrinsecis pendere honestas voluntatis.

RESPONDETUR: Verùm esse antecedens, si intelligatur de dependentia termini: quo sensu verum est & consequens; modò hoc etiam supponatur, quòd sicut non magis est perfecta intrinsecè omnipotentia, dum producit muscam, quàm cùm producit Angelum, est enim utrobiq; omnipotentia, idem Deus, adeoque se ipso non perfectior: sed tota majoritas est in extrinsecis terminis; ita & in præsenti teneri debebit, æqualem esse intrinsecam perfectionem, sive Deus majus bonum, sive minus bonum velit: sed totam esse varietatem in extrinsecis objectis.

QUÆSTIO II.

De necessitate INCARNATIONIS *supposito Peccato.*

PRÆMITTO I. *Solâ liberali & misericordi remissione peccati, potuisse Deum salvare genus humanum.*

RATIO est imprimis authoritas Patrum, quos interest Augustinus, qui de Agone Christi cap. 11. inquit: *Sunt autem stulti, qui dicunt, non poterat aliter Sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex fœmina, & à peccatoribus omnia illa pateretur; poterat omninò, sed si aliter faceret, similiter vestræ stultitiæ displiceret.* Idem etiam suadet hæc Ratio; quia ex sola misericordia decrevit Incarnationem, quâ mediante, fieret condigna satisfactio pro peccatis: Ergo etiam ex eadem misericordia remittere potuit peccata.

PRÆMITTO 2. *Sicut potuit Deus, per solam misericordem condonationem, remittere peccata; sic absolutè loquendo, potuit relinquere genus humanum, nec post lapsum illud reparare.*

RATIO. Sensus Patrum; & quia Deus, in operibus suis ad extra, liber est; Ergo & in condonatione offensæ præstanda, liber fuit.

PRÆMITTO 3. *In hoc esse difficultatem*; an scil. supposito quòd Deus vellet liberare genus humanum non viâ misericordiæ, sed viâ condignæ satisfactionis, necesse fuerit incarnari Deum: dico *Incarnari Deum*: quia parum interest, à quanam persona divina illa satisfactio ponatur. Nomine autem condignæ satisfactionis, venit hîc satisfactio ad æqualitatem. Communior est sententia, necessariam fuisse Incarnationem in tali suppositione; licèt oppositum sentiat Scotus, post eum Pontius hîc. Disp. 38. num. 44. Alexander, Paludanus, inclinat Taperus & Cajetanus apud Vasquez cum communi sententiem, hîc disp. 7. num. 2. Suarez disp. 4. Sect. 2. Valentia d. 1. q. 1. puncto 5. & alii, tuentur communem sententiam fundatam in Patribus, quos fusiùs recitant. Suffecerit ex Græcis Basilius supra Psal. 28. *Frater non redimit, redimet homo.* *Non*, inquit, *homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus; quia nullus alius poterat offerre condignum pretium*; & ex Latinis Augustinus Enchyridii cap. 108. *Neque per ipsum liberaremur mediatorem hominum Christum, nisi esset Deus.* De quo ipso objecto, *sit*

DIFFICULTAS I.

An à pura creatura possit fieri satisfactio pro mortali condigna?

DICENDUM est. *Quòd pro mortali, non possit fieri à pura creatura, condigna satisfactio.*

FUNDAMENTUM hujus Conclusionis est illud. Pro eo quod est infinitum in genere offensæ, non potest satisfieri à pura creatura: sed peccatum mortale, est infinitum in genere offensæ: Ergo pro peccato mortali, non potest fieri satis à pura creatura. Minor hujus argumenti tota, probata est in materia de peccatis; jam autem major, in præsenti tractabitur; hæc major probatur. Si pura creatura posset satisfacere, idque ut supponitur de condigno, hoc est, ad æqualitatem, pro eo, quod est infinitum in genere offensæ, illa satisfactio, vel esset infinita, vel esset finita? Nulla harum potest esse ad æqualitatem. Nam imprimis, finitum non habet æqualitatem cum infinito: Ergo nec finita satisfactio cum infinita offensa. Non etiam faceret satis infinita satisfactio, posita à pura creatura; quia procederetur secundùm terminum non supponentem; quia est impossibilis creata satisfactio infinita, secundùm principia, quibus probatur, non esse possibile infinitum creatum categorematicum; consequenter, nec erit possibilis infinita gratia, dignificans illam satisfactionem, & elevans ad rationem infinitæ satisfactionis. Sed positâ etiam infinitâ dignitate satisfacientis creaturæ; nondum illa esset condigna, & ad æqualitatem satisfactio; quia, sicut magnitudo offensæ crescit magnitudine offensi, ita dignitas satisfactionis, crescit, & dignificatur dignitate satisfacientis, ad dignitatem offensi; sed est impossibilis æqualitas quantumvis infinitatæ creaturæ infinitudine creatâ, si comparetur ad dignitatem infinitam Dei: Ergo nec satisfactio, etiamsi foret infinita, æqualitatem haberet. Quòd autem dignitas satisfactionis, sumatur ex dignitate personæ satisfacientis, comparatæ ad personam offensam, desumitur id communiter ex Aristotele 6. Ethicor. c. 5. ubi agens Aristoteles, an retaliatio, sit ratio æquandi? docet non esse, & subdit; *Si magistratum quis gerens percusserit, repercutiendus non est, si autem magistratum quis gerentem percusserit, non solùm est percutiendus, sed supplicio insuper afficiendus*; habet idem S. Thomas hîc quæst. 1. art. 2. ad 2dùm. S. Bonav. in 3. disp. 20. q. 3. fundaturque id in sensu communi, & inductione mensu-

ran

te satisfactiones, non aliâ mensura, quàm di- tate satisfacientis. Et certè, ea quæ à se infi- recedunt, impossibile est inter se æquari, & icem commensurari: cùm ergo quæcunque o creaturæ, & Deus, infinitè à se recedant istent, impossibile erit ista coæquari. Illu- tur hoc tali imaginatione. Pone duas hy- s à cylindro pendentes, ita dispositas, ut si vatur cylinder, una hydria descendat, alia ndat, certe tales hydrias æquare est impos- e, cum per diversas lationes ferantur, & de- sum cum ascensu æquare sit impossibile. e ergo casum, quòd una hydria infinitè a- dat, necessatiò alia infinitè descendet, & ntus esset excessus altitudinis unius, tantus t descensus profunditatis alîus; quare, si ria inferior deberet æquari superiori, debe- hoc totum spatium, quod inter illam ut a- dentem, & hanc ut descendentem interce- superare, hoc autem est impossibile propter ones quibus feruntur. Cùm ergo satisfa- creaturæ, & offensa Dei, ex oppositis planè onibus desumantur, hæc nimirum ex digni- Dei offensi, in infinitum ascendente supra facientem, sive supponatur infinitus, sive ponatur finitus; & illa ex indignitate inæ- litateq; satisfactionis, infra offensum veluti cendente; ita ut illa semper ascendat, hæc per descendat; hinc impossibile erit, invi- , dicta æquari & commensurari, cùm per ones oppositas procedant, & quantò digni- Dei attollitur, tantò deprimitur indignitas turæ. Vide hanc ipsam rationem, paulò r propositam, apud Amicum disp. 5. Sect. 3. m. 120. Proponetur hoc Fundamentum uot viis, Quod ut fiat infra, *Sit*

unctum Difficultatis I.

luciturné id bene, suppositâ Infinitate Peccati, & quomodo?

Itulo fiet satis, explicando ipsammet propositam difficultatem, eamq; in argumen- redigendo.

XPLICATUR I. intentum. Condigna sa- ctio, est satisfactio ad æqualitatem, id enim t hîc nomine condignitatis; si autem con- a satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem. tum satisfactionis, debet respondere Tan- fensæ; quia æqualitas stat, in tanto & tan- spondentibus. Porrò ad hoc, ut examine- an tantum sit in uno, quantum in alio, sicut aterialibus & physicis, numerus unius cum ero aliûs, pondus unius cum pondere alîus, ra unius cum natura alîus parallelicè collo- ur, ita ut ex opposito unum, contra aliud atur; sic & in moralibus valor unius, cum re alîus, radix tantæ æstimationis moralis, radice tantæ æstimationis moralis, conferri debent: & si non plùs sit in uno quàm in alio, tum primùm dicentur æqualia esse moraliter; sic igitur & in præsenti, ut æstimetur quòd sint æqualia satisfactio & offensa, debent per parallelicam oppositionem comparari. Et sic, est in satisfactione puræ creaturæ, actus creaturæ, est etiam in peccato actio creaturæ, & in hoc jam sunt æquales: in satisfactione est tanta advertentia ad Deum placandum, in peccato tanta advertentia ad Deum offendendum, & in hoc potest esse æqualitas: imò potest dari, ut advertentia satisfactionis superet advertentiam offensæ & è converso: insuper hîc est satisfactio (supponamus) infinita, illic sit infinita offensa; sed adhuc est inæqualitas in ratione infinitandi, quia ratio infinitandi insatisfactione, desumitur à persona creata, licèt infinita, vel ab additione infinitæ gratiæ, vel à concursu Dei extraordinario, supplente vices infinitæ gratiæ; jam autem infinitas peccati, desumitur à re increata, hoc est excellentia summi boni, qua in ratione, jam sunt inæquales, & æquari nunquam possunt, creatum enim cum increato, dependens cum independenti, *à se*, cum *ab alio*, æquabilia & commensurabilia non sunt. Illustratur hoc totum tali instantiâ. Imaginare bilancem, in cujus una parte ponatur infinitum aureorum, ut altera bilanx sit illi & physicè & moraliter æqualis, est necesse ponere non numerum finitum, quia finiti ad infinitum non est paritas, sed erit necesse ponere infinitum. Si tamen ponas infinitum æris, erit quidem, & hoc infinitum, & illud infinitum; nec physicè tamen nec moraliter erunt paria illa infinita; nam physicè minor est excellentia æris præ auro, moraliter etiam, infinitum æris, non æstimatur tantũ, quantum infinitum aureorum: ut ergo alteram partem bilancis æques, debes ponere infinitum aureorum. Sic etiam si ponas in bilance offensam infinitam, ex altera parte satisfactionẽ finitam, non æquabuntur: ponas item satisfactionem infinitam, sed creatam, necdum erit æqualitas, quia in ipsis radicibus infinitandi, paritas non est; hinc ut æquentur, etiam satisfactionem creatam, idem principium, nempe increatum, dignificare deberet.

Hinc formatur Argumentum. Tunc est condigna satisfactio, quando est æqualis; talis non potest poni à creatura: quia tunc ponitur satisfactio æqualis, quando in illa, prædicata opponibilia prædicatis peccati, habent æqualitatem; hæc non potest haberi: quod probatur. Quia non potest haberi par radix infinitandi utrumque, nam radix infinitandi satisfactionem creatam, esset creatum quid, & tamen offensa infinitatur ab increato.

EXPLICATUR 2. Satisfactio est quid relativum, semper enim est ad aliud, hoc est ad offensam; porrò satisfactio non tantùm est relativum, ut satisfaciens illam ponat, sed etiam ut offenso

illâ ſatisfiat: ſicut relativum quod eſt Pater, non eſt, niſi Pater generet, & filius generetur. Si ſatisfactio eſt tale relativum ad duo, & quidem ſemper requiſita ad ſui completionem; debent iſta duo habere rationem communem fundandi, nam hoc eſt in omnibus relativis talibus; & ita generatio, eſt ratio fundandi relationem in Patre & filio, convenientia item in albedine, facit in duobus albis ſimilitudinem; hæc autem ratio communis ſatisfactionis eſt, ponere tantùm in ſatisfactione, quantùm meretur offenſa. Quia verò ſatisfactio, in quantum ſe tenet ex parte offenſi, principaliter importat actum internum offenſam remittentis: & ita ſi regi impingas colaphum, & des illi millionem, quem ille non acceptet, & in æſtimatione morali non deberet acceptare, non dicet Rex ſibi ſatisfactum eſſe; ſic etiam ut Deo dicatur ſatisfieri, debet Deus elicere actum internum, quo ſibi dicat ſatisfactum eſſe. Cùm autem poſito quocunque opere etiam infinitè digno, exhibito tamen à pura creatura, non poſſit dicere Deus, ſatisfactum mihi eſt; hoc ipſo non erit adhuc condigna ſatisfactio. Porrò quòd id non poſſit Deus dicere, exinde eſt; quia hic actus; Satisfactum mihi eſt, requirit in Deo actum intellectûs, quo judicet Deus, tantum eſſe in ſatisfactione dignitatis, quantum fuit gravitatis in offenſa; & ſimul ex parte voluntatis, requirit actum, ut ſibi tantum complaceat in ſatisfactione, quantum ſibi diſplicebat in offenſa: ſicut etiam in creatis hæc duo requiruntur; ſed poſitâ ſatisfactione à pura creatura, neutrum illorum actuum poteſt habere Deus. Et quidem quod attinet ad actum intellectûs. Ratio eſt: quia non tantùm aſſenſus creatus, non poteſt procedere ſine motivo, ſed etiam aſſenſus increatus: nam non cæcè agere, ſtat in agere non ſine motivo debitæ rationis, quia ergo multò magis Deus non agit cæcè, magis debet agere ex motivo prælucentis rationis; hinc ſi pro una parte majus motivum incomparabiliter habeat Deus, quàm pro alia parte: pro majori, decernet intellectus divinus; propoſitâ autem ex una parte gravitate offenſæ, ex altera parte propoſitâ etiam infinita ſatisfactione, poſitâ à pura creatura, habebit ſemper Deus motivum, inæquabilia hæc, & incommenſurabilia eſſe; eò quòd radix infinitandi commenſurabilis non ſit. Quod attinet ad actum voluntatis, non poteſt etiam Deus unquam tantum ſibi complacere in ſatisfactione, etiam infinita, puræ creaturæ, quantum ſibi diſplicuit in offenſa; quia tota ratio complacendi in infinita ſatisfactione à pura creatura, eſſet adhuc aliquid creatum: ratio autem diſplicendi in offenſa eſt aliquid increatum; hinc fit, ut voluntas Dei non poſſit ſibi tantum complacere in ſatisfactione dicta, quantum diſplicuit in offenſa; ſi non poteſt tantùm placere, non poteſt dicere; Satisfactum eſt mihi: Si non poteſt dicere: Sat. factum eſt mihi, nec erit ſatisfactio.

Totus hic diſcurſus in argumentum redigit. Non poteſt fieri ſatis à pura creatura etiã ſat. factione infinita, niſi neceſſe ſit dicere Deu, Satisfactum mihi eſt; hoc autem nunquam neceſſe dicere Deum, poſitâ etiam infinita tisfactione, ſed præſtitâ à pura creatura: qu probatur: quia intellectus divinus & volunt nunquam poſſunt habere tantum motivum complacendum in ſatisfactione illa, quant habetur in diſplicendo ſibi in offenſa.

Explicatur 3. Non tantùm dantur p ſonæ phyſicæ, ſed etiam morales, & hoc oſt dit inductio. Nam præter perſonam quæ homo, datur Perſona quæ eſt rex, tutor, &c. ratio eſt: quia hæc quæ ſunt moralia, infunda tur proportioni (ſi ea ad mores ſit neceſſar naturalium; quod ipſum probatur; quia cù ea quæ ſunt moralia, ſint ex judicio prudentu & poſſit judicium prudens proportionem ph ſicam advertere etiam in perſona, ut eam t ducat ad moralia, hinc dari poterunt etiam p ſonæ morales. Dixi moralia infundari prop tioni naturalium, ſi ea proportio ſit ad mores cessaria; quia multa dantur naturalia, ad m res non translata. Poſito autem quòd ſint iam perſonæ morales, debent etiam eſſe & gnificativa actionum moralia. Ratio: quia phyſicis dantur dignificativa phyſica: Ergo in moralibus, debent dari dignificativa mor lia; quod utrumq; in hoc fundatur, quia da tur actiones dignæ moraliter, ut oſtendit ind ctio; & quia dignitas rei, eſt innexa ipſi rei, qu dicitur digna, aliàs eſſet digna ſine dignitat Ergo debet habere principium formaliter d gnificativum; ne detur principiatum ſine pri cipio. Porrò ſi dantur dignificativa moralia, dignificativum morale non erit infinitum, a æquale alteri infinitudini, nec actio erit mor liter infinita aut æqualis alteri infinitudini; qu eſſet ſine principio dignificante dignificatur quod implicat; daretque aliquid id, quod nc habet, quæ omnia abſurda. Quia autem d gnificativum ſatisfactionis ponibilis à creat ra, comparatè per ordinem ad offenſam infin tam, non eſt infinitum, & ſi eſſet, non eſſet a quale, ideò nec ſatisfactio æqualis erit. Duple verò eſt ſatisfactio: una quæ eſt actio ſatisfac entis, eſtque ſatisfactio activa; alia ſatisfacti paſſiva, quæ erit actus ponibilis ab offenſo d cente: ſatisfactum mihi eſt. Circa offenſan quoque diſcurrendo, illa etiam activè ſpecta ta, eſt actio offenſiva, paſſivè autem ſpecta ta, eſt ipſa indignatio divina, contra illam a ctionem, ſui honoris læſivam, & juris ad illur retinendum. Et de offenſa quidem loquendc ſi offenſa priori modo ſumatur, indiget ſatisfa ctione activâ infinita; quia offenſa activa, & ſa

tis

sfactio activa, debent esse duæ rationes, quarum una habeat rationem victæ, & alia rationem victricis, una habeat rationem facientis, ut illud nec moraliter perseveret, & alia rationem exclusi; hoc autem fieri non potest, si positâ offensâ activa, non sit satisfactio infinita, idque, vel æquali vel minori infinitudine; infinitudo enim illa, vel majoritas infinitudinis, erit assertiva suæ permanentiæ moralis, adeoque non abolebitur offensa, cùm id, quod majus est, magis sit assertivum suæ permanentiæ; ut natura magis asserit sibi calidum ut septem, quàm calidum ut duo. Si autem spectetur offensa passiva, illa est actus ipse liber Dei, qui ut intelligatur abesse, debet respondere & substitui ut ita dicam, satisfactio passiva; quæ non poterit subsistere, nisi detur exclusivum prioris illius actûs, idque exclusivum sufficienter; quod exclusivum haberi non potest, nisi ponatur satisfactio infinita, idq; infinitudine æquali; quia si hoc non requireretur, & non esset æquale illud exclusivum, quia esset infinitudini divinæ inæquale: & esset æquale, quia hoc faceret quod exclusivum æquale.

Formatur ex hoc toto Argumentum. Satisfactio pro mortali, debet esse satisfactio dignificata à persona moraliter infinitè digna, quia aliàs illa satisfactio, non excluderet vi suâ permanentiam moralem offensæ divinæ, sed non potest à pura creatura dari satisfactio, excludens permanentiam moralem offensæ, quia hoc ipso & esset æqualis, & non esset æqualis offensæ, ut dictum: Ergo satisfactio à pura creatura pro mortali dari non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes in Oppositum.

OBJICITUR 1. Etiam in satisfactione, reperitur excellentia increata, cui satisfit, sicut eadem in peccato reperitur, attollens magnitudinem culpæ: Ergo non minùs habebit creaturæ satisfactio, quàm offensa.

RESPONDETUR. Utrobiq; quidem reperitur excellentia infinita, sed ita, ut diversimodè habeat: nam in satisfactione ponitur, tanquam diminuens illius excellentiam, in peccato autem, ut augens gravitatem. Et sicut plumbum positum in una parte bilancis, faciens unā partem bilancis attolli & aliam deprimi, non est ratio æquandi utramq; partem; ita nec in præsenti, excellentia Dei, erit ratio talia æquandi.

OBJICITUR 2. Habere tantùm de vi satisfaciendi, quantùm habet offensa gravitatis, spectat nonnisi ad recompensationem justitialem, nec est necesse, ut satisfactio tantùm habeat quoad entitatem, sed sufficit, ut habeat tantùm in genere moris: Ergo hæc satisfactio poni potest à creatura pura.

RESPONDETUR. Tantitas satisfactionis, si sit ex debito rigoroso, ad justitiam rigorosam spectat, nec debet haberi in satisfactione pro mortali. Tantitas tamen satisfactionis, dicens simpliciter commensurationem ad id, cui, secundùm merita objecti, impendenda est Nego, quòd spectet ad justitiam rigorosam. Et ita, si præcipiat Sacerdos; dic pro pœnitentia *Pater noster*; si non dicas, non peccabis quidem contra justitiam, sed non facies satis pro pœnitentia; sic & in præsenti. Quòd autem dicit objiciens, sufficeret ut satisfactio sit moraliter æqualis offensæ, id verum est; sed negatur posse id haberi, si satisfacit pura nonnisi creatura.

OBJICITUR 3. Cum Vasquez disp. 2. hîc. Satisfactio pro injuria propria illata hominibus, quantumvis excellentibus, semper habet rationem restitutionis; contingit tamen inter homines, aliquando unum ita peccare, ut non irroget injuriam propriè, sed nonnisi comuni quodam genere injuriæ, nempe non servando præceptum ejus, & hoc genus non infert damnum ullum, licèt, si expressè contemnantur leges, possit aliquo modo lædi honor Principis; cæterùm injuria facta Deo à nobis, non est injustitia contra ipsum, cùm nullo genere peccati, illum in bonis suis lædere possimus. Jam ergo urget Vasquez, gravitatem offensæ, non crescere ex dignitate ejus, in quem peccatur, si illa offensa habeat solùm communem rationem injuriæ, nam etiam in offensa speciali, quæ committitur per furtum, non crescit ratio offensæ ex persona cui fit: perinde enim est, furari centum Regi, atq; alteri.

RESPONDETUR. Satisfactionem pro injuria, habere quidem semper rationem restitutionis, quia est semper satisfactio debito alicui; sed non habet semper, etiam in creatis, rationem restitutionis rigorosæ, quia non omnis offensa est injuria rigorosa, de quo etiam actum in materia de pœnitentia; distinguuntur autem injuria & offensa, imprimis separabilitate, quia potest aliquis offendi & non injuriari, quia non minorabitur in bonis; distinguuntur item, quia aliud est specificativum & mensurativum injuriæ, aliud specificativum & mensurativum offensæ, injuria enim respicit & formalisatur inæqualitate, ad jus versans circa res, offensa autem specificatur eo, quòd sit contra dignitatem alicujus, displicentis sibi in hoc, & habentis titulum displicendi, idq; intuitu oppositionis suæ dignitati; denique injuria semper attendit, vel potiùs recedit à medio rei, offensa autem contraponit se medio rationis; quâ distinctione injuriæ & offensæ positâ, indubiè poterit esse satisfactio pro offensa, quæ tamen non habeat conditionem restitutionis rigorosæ. *His positis*

Directè ad argumentum dicitur. Concedo, quòd injuria propria non crescat dignitate per-

*e 2 sonæ,

ſonæ, ſed nego, quòd non creſcat offenſa; disparitas eſt, quia cùm juſtitia attendat ad medium rei, hocque habeatur, quæcunque perſona ponat illud medium rei, fit, ut oppoſita illi injuria, ſit ſecundùm inæqualitatem rerum, quæ etiam inæqualitas rerum, eadem erit, à quacunque tandem perſona, injuria fiat; conſequenter, creſcet injuria ſecundùm rerum magnitudinem. Quia autem offenſa attendit ad medium rationis, & in medio rationis eſt attendentia ad dignitatem perſonæ, nec medium rationis reſpectu omnium eſt idem, bene adhuc poterit, ſecundùm dignitatem perſonæ, creſcere magnitudo offenſæ; quod etiam dic de incremento ſatisfactionis. Dari etiam poteſt disparitas ex explicationibus ſupra allatis.

Instat 1. Vaſquez. Si quis offendat alium, occidendo ipſum, non poteſt quidem pro tali injuria ſatisfacere inferior ſuperiori, ſed non propter minorem dignitatem perſonæ ſatisfacientis; nam etiam ſuperior, non poteſt æquè ſatisfacere inferiori pro vita; ſed propter defectum boni, quod tale damnum compenſare debeat, quia nullum eſt quod vitam æquare poſſit.

Respondetur. Hanc rationem eſſe pro nobis: quia ſicut non poteſt fieri pro vita ablata, ſatisfactio, eò quòd nullum illi ablatæ par bonum recompenſativè reddi poſſit: ita quia infinitæ offenſæ, non poteſt à pura creatura par bonum reddi, ideò ſatisfacere non poterit. Quare autem ſatisfactio pro vita, non pendeat à perſona, pendeat ſatisfactio pro offenſa, diſparitas eſt; quia ſatisfactio pro vita nulla eſt, ſed ſi daretur, ſpectaret ad juſtitiam, quia ad illam ſpectat, minoratum in bonis reſtituibilibus, ad æqualitatem reducere; hinc ſi daretur aliquis, qui haberet poteſtatem reſuſcitandi, unus quidem nobilior, alter ignobilior, & uterque reſuſcitaret, reſuſcitatio æqualis ab utroque foret; quia eſſet juſtitialis, adeoque attendens ad medium rei, quod idem eſt, à quacunque perſona ponatur, eſt enim in rebus, quæ eædem ſunt, ſive à nobili, ſive ab ignobili ponantur; certè enim ſex, tam nobili, quàm ignobili, ſunt bis tria. Quia autem ſatisfactio pro offenſa, attendit ad medium rationis, quod non idem eſt; ideò ſi ſatisfactio habeat diverſitatem, ratione nobilioris, vel ignobilioris perſonæ, etiam ſatisfactio nobilior vel ignobilior erit. Redire etiam quis poteſt ad ſupra dicta, quia ſi ponatur vita, nullum eſt prædicatum in ejus ablatione, cui non reſpondeat prædicatum in reſuſcitatione, fiet ergo ſatis illâ reſuſcitatione; ſecus ſe habet oblatio ſatisfactionis finitæ. Rurſus, quia quodcunque eſt motivum odibilitatis mortis, reſpondebit illi motivum amabilitatis vitæ reſtitutæ; jam autem in ſatisfactione finita, non habetur hoc motivum amandi, quod habetur odiendi offenſam. Deinde, quia ablatio vitæ, non poteſt habere perſeverantiam moralem cum poſita vita; perſeverandi autem titulum moralem habet offenſa, ſi ponatur ſatisfactio nonniſi finita.

Instat 2. Idem. Si offenſa & injuria fiat in bonis quæ pecunia æſtimantur, quævis perſona, quantumvis abjecta, poteſt etiam Regi ſatisfacere.

Responsum eſt, diſparitatem eſſe; quia offenſa in rebus, aufertur per juſtitiam, adeoque per medium rei, quod idem eſt omnibus; offenſa autem in honore læſo, non aufertur, niſi attendendo ad medium rationis, quod non eſt idem omnibus.

Instat 3. Si offenſa & injuria fiat in bonis famæ, nulla eſt perſona quantumvis abjecta, quæ perſonæ etiam excellentiori v. g. regi, non poſſit ſatisfacere; ſufficit enim, ut etiam vilis homo dicat, ſe falſum dixiſſe contra regem.

Respondetur. Condiſtingui debent, ut dixi, formalitas injuriæ, & formalitas offenſæ; formalitas injuriæ ſpectat ad lineam juſtitiæ, tanquam quid ei oppoſitum; offenſa autem, ſpectat ad condignam excellentiæ alicujus æſtimationem, tanquam oppoſitum illius. Prior illa perficitur per inæqualitatem in rebus, vel quaſi rebus, oppoſitionemque medio rei, hæc poſterior per oppoſitionem medio rationis. Cùm autem condiſtinguantur iſta duo, poteſt exſtingui unum, non exſtingui aliud; quia nihil vetat habito medio rei auferente inæqualitatem in rebus, manere adhuc inæqualitatem, ſecundùm medium rationis, vi cujus dici poteſt, quòd retractatione, fiat ſatis ad tollendam injuriam, non tamen offenſam; quia poteſt adhuc retinere rex animum offenſum, etiam contra retractantẽ, ita ut adhuc habeatur poſſeſſio offenſæ, quia eſt tanta perſona læſa. Hæc de Antecedenti. Negatur etiam Conſequens; quia cùm perſonæ creatæ ſint finitæ, etiã offenſæ illarum finitæ erunt, adeoque multiplicatis ſatisfactionibus, reparabiles; ſecus autem habet perſona divina, & ejus offenſa.

Instat 4. Si offenſa fiat in bonis honoris, & quidem verum, quòd perſona inferior non poſſit, æquè ſatisfacere excellentiori; hoc tamen inde fit, quia in hominum æſtimatione, pro nihilo ſit, hominem abjectum, ſubmitti excellenti; cæterum etiam poteſt dari caſus, in quo talis perſona ſatisfaciat excellentiori, v. g. eruendo excellentiorem è manifeſto periculo vitæ.

Respondetur. Si ſatisfactio pro honore læſo facta à perſona ignobili, pro nihilo in moralibus æſtimatur, ergo infinitè minùs æſtimari debet ſatisfactio creata, pro divino honore læſo. Illud quod additur de vita regis defendenda, non ſervit pro præſenti; quia cùm perſona regis ſit finita, nec habeat in ſe rex principium, omnem ſuam fortunam complendi, poſſitq; habere indigentiam boni æqualis, ei, quod amit

pro dishonorationem; ideò illi potest fieri satis æqualitatem pro honore læso: Deus autem offensus, est persona infinita, nec habet ullius boni indigentiam, talem, quæ afferat illi bonum tuans indignitatem offensæ, ab illa satisfactio-ne abolendæ.

INSTAT 5. Inter homines, hoc genus offen-sæ afferens inæqualitatem in bonis honoris, est contra justitiam, & ita satisfactio poterit esse ex justitia; offensa autem erga Deum, non est con-tra justitiam: Ergo in præsenti, nullum potest sumi argumentum ex satisfactione, quæ fit inter homines, pro læsione honoris.

RESPONDETUR. Posse quidem sub aliqua formalitate satisfactionem pro honore læso, es-se justitialem inter homines, posse tamen spe-ctare ad virtutem, quæ appellatur cultus excel-lentiæ, non respiciens debitum rigorosum, sed meritum excedentiæ. Sed quicquid sit de hoc, non exinde arguitur impossibilitas satisfactionis puræ creaturæ pro mortali, quia debet esse ex justitia, sed ex eo, quia satisfactio in moralibus, quamvis non sit justitialis, desumitur à persona satisfaciente, offensa autem à persona læsa.

INSTAT 6. Si loquamur de offensa & inju-ria, quæ non est contra justitiam, sed in sola transgressione mandati Principis, pro hac trans-gressione præcepti, unusquisque subditus pot-est satisfacere: Ergo & in præsenti idem di-cendum.

RESPONDETUR. Distinguendas esse etiam hic: formalitatem offensæ, & formalitatem in-obedientiæ; & ex dictis potest concedi, quòd unusquisque pro inobedientia satisfacere pos-sit, secus pro offensa; negari etiam potest con-sequentia, quia inæqualitas inobedientiæ stat, in non ponere quod mandat lex, vel in ponere quod vult non poni; hinc si postea fiat obedi-entia, auferetur jam inæqualitas: quia non po-nere, per ponere, ponere per non ponere tol-litur; quid autem erit sublativum infinitæ offensæ?

INSTAT 7. Attendendo ad id genus offen-sæ, quod in sola transgressione consistit, non est vera in universum doctrina, eò majorem esse of-fensam, quantò vilior est persona; siquidem potiùs eò major est offensa, quantò major est persona: nam majus est peccatum dignioris personæ, in transgressione præcepti, contra Deum.

RESPONDETUR. In peccato, condistin-guendam esse formalitatem malitiæ, & forma-litatem offensæ; formalitas malitiæ erit major, quò persona dignior, nam majori se bono oppo-nit illoque spoliat. Quod autem attinet ad for-malitatem offensæ, illa universaliter desumitur, à dignitate personæ offensæ, nec potest in oppo-situm instantia afferri.

ADDO. Si per impossibile peccaret Deus, quænam esset comparatio peccati illius, ad pec-catum mortale creaturæ contra Deum: Sup-positâ distinctione formalitatis malitiæ & for-malitatis offensæ, quod attinet ad rationem malitiæ, in omni suppositione, majus erit, pec-catum à Deo positum, in ratione malitiæ; quia auferret majus bonum, hoc est, sanctitatem il-lius infinitam; deberet item auferre ipsum es-se existentiæ divinæ; unde ratione illorum bo-norum, quæ auferret, illud peccatum esset ma-jus in ratione malitiæ; sicut & ex eo, quia fie-ret cum majori advertentia, majori voluntario, majori dissonantiâ. Quod attinet ad formali-tatem offensæ, imprimis, sicut supponitur per impossibile peccare Deus, ita potest supponi per impossibile, vel peccare contra Deum distin-stinctum à se, vel contra seipsum. Si peccet contra seipsum, erit illud peccatum majus in ra-tione malitiæ, sed non habebit rationem offen-sæ: quia nemo offendit seipsum, sicut nec inju-riat; si autem peccaret tunc Deus per impossi-bile contra Deum distinctum, si peccaret con-tra æqualem, non esset peccatum illud Dei, æ-quale peccato ponibili à creatura, in ratione o-ffensæ, sed minus. Ratio: quia ille æqualis Deus, non posset illam offensam taxare suâ di-gnitate, tanquam excellentiore, cùm non esset excellentior respectu illius Dei: jam autem ta-xare potest offensam, quam ponit creatura, in-finita excellentia, Dei, præ creatura. Si autem offendat minorem Deum, minus esset illud pec-catum præ peccato creaturæ in Deum, quia & taxativum minus. Si autem ille Deus offensus foret major Deo offendente; qualis esset com-paratio illius majoritatis, ad majoritatem Dei respectu creaturæ, talis etiam esset excessus in ratione offensæ.

OBJICIT 4. Idem. Offensa Dei, non est in-juria Dei, sed est aliquid quod in nobis Deo dis-plicet; ut igitur talis offensa à nobis tollatur, sufficit formam contrariam, esse tantæ bonita-tis, ut eâ constituamur Deo grati.

RESPONDETUR. Non debet offensa conci-pi per modum solius displicentiæ, multa enim displicent, quæ non offendunt; sed displicen-tia ut sit offensa, debet importare oppositionem honori, quod fit in omni peccato. Deinde, ni-hil creatum est tale, quod nos ita gratos reddat Deo, ac ingratos reddit peccatum, cùm ipsa gratia per nos, seclusâ condonatione, non sit abolitiva peccati.

INSTAT Idem. Contritio potest delere ma-culam peccati; Ergo etiam potest delere of-fensam.

RESPONDETUR. Seclusâ condonatione divina, contritio non potest delere peccatum.

OBJICITUR 5. ex Rosmer. Sunt multa infe-rioris ordinis, quæ possunt adæquare res supe-rioris ordinis, ut argento multiplicato, æqua-tur aurum: Ergo idem dicendum de satisfactio-ne, positâ à pura creatura, pro offensa mortali.

Respondetur. Sunt etiam aliqua quæ æquare se non possunt unquam; sicut multiplicata perfectio muscæ, non æquat hominem. Ea ergo æquare se possunt, quæ tantùm habere possunt ex sui multiplicatione, quantùm habetur in alio non multiplicato, vel in æstimatione morali, vel in ordine ad præmium, vel in ordine ad vitam humanam.

Instat 1. Idem. Cur satisfactio creaturæ non erit ex istis, quæ cùm inferiora sint, si multiplicentur, æquant id, quod superius est.

Respondetur. Ea sunt inadæquabilia, quorum unum est finitum, aliud infinitum, talis autem est satisfactio creaturæ, & sicut multiplicata finitudo, vel infinitudo creata, non est æquabilis infinitudini divinæ, sic nec satisfactio æquabitur offensæ illius. Argentum potest æquare aurum, quia in ordine ad emptiones idem præstat, quod valor auri; in nullo autem genere potest esse æqualitas, inter finitum & infinitum, inter creatum & increatum.

Instat 2. De hoc ipso quæritur, quare satisfactio puræ creaturæ & offensa Dei non sit in eodem ordine morali?

Respondetur ex eo, quia finitum non potest esse in eodem genere morali cum infinito.

Instat 3. Fit hîc circulus vitiosus: quia si quæratur, cur pura creatura non possit satisfacere pro mortali contra Deum? respondetur: quia habet infinitatem; si quæratur, quare habet infinitatem? respondetur: quia est contra Deum.

Respondetur. Sicut ex notificata aliunde filiatione, sine circulo per regressum notificatur paternitas; ita aliunde cognitâ infinitate peccati contra Deum, potest notificari impossibilitas satisfactionis.

Quaeres. Quomodo erit obligatio puræ creaturæ ad satisfaciendum pro mortali, si pro illo satisfacere non potest, cùm nemo obligetur ad impossibile. Dicunt aliqui: Satisfactionem ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, esse impossibilem puræ creaturæ in aliqua circumstantia, sed non in omni; sicut enim si homicidæ possibilis esset resuscitatio hominis occisi, communicatâ miraculosè resuscitativâ, teneretur homicida ex justitia resuscitare, ita & pura creatura, quamvis, quamdiu est pura creatura, non possit Deo ad æqualitatem pro mortali satisfacere, obligabitur ad hoc, si assumatur ad unionem hypostaticam, in qua suppositione jam hoc esset illi possibile. *Sed id*

Non satisfacit. Tum quia & teneretur in aliqua circumstantia pura creatura satisfacere pro mortali, & non teneretur: teneretur ut supponitur, non teneretur autem, quia si illa circumstantia in qua teneretur pura creatura satisfacere, facit illam non esse puram creaturam, in nulla circumstantia, pura creatura, tenebitur satisfacere, siquidem illa ipsa circu-stantia, jam non esset circumstantia puræ crea-turæ, ut in præsenti contingeret; quia non st pura creatura, creatura assumpta ad unionem hypostaticam. Tum quia paritas allata non c-net; quia in casu antecedentis non foret illa circumstantia, in qua destrueretur formalitas obligati, idem enim homo maneret, quod in præsenti non esset, ut dictum immediatè. Tum quia nego, eo casu, si, per possibile vel impossi-bile, assumeretur natura individua quæ pecca-vit, teneri eam satisfacere pro mortali in actu commisso. Ratio: quia natura illa quantumvis peccaverit, vi unionis hypostaticæ evehitur ad conditionem naturæ, de qua quidem verum e-rit semper dicere, peccavit, sed ita, ut eximatur ab omni macula, adeoque obligatione satisfaci-endi; quod ipsum probatur; quia sicut illa na-tura ita assumpta non potest dicere: Ego pec-cavi, ita non potest dicere: Ego satisfacio pro peccato meo; seu, satisfacio, pro quo ha-beo; quòd autem non posset hoc dicere illa na-tura, ratio est: quia illa propositio esset fa-committereturque mendacium, quia in verbo: Satisfacio pro peccato meo, & in verbo: Ob-gor, involvitur persona prima satisfaciens: q non potest de se dicere, quòd peccaverit, qu obligetur, mentiretur enim de se, & contra, Deus assumens; qui nec peccavit, nec obli-tur: habetque se illud peccatum respectu na-ræ assumptæ, quasi alienum; & sicut pro pec-to alieno non obligatur satisfacere, ita nec p dicto peccato.

Quod attinet ad casum antecedentis, h sensu teneretur ille homicida ex justitia, quia-lud quod poneret, procederet secundùm m-dium rei, ad quod attendit justitia. Potest -men quis dubitare, an esset tunc obligatus, i obligatione strictè justitiali? Ratio dubitan haec posset esse, quia per accidens est, quòd i homo habeat communicatam sibi resuscitati-nem, tuncque veniens aliquis ad pinguiorem fortunam, tenetur restituere, quando verè a-te illam pinguiorem fortunam obligabatur, ostendit inductio; jam autem ille homo, an illam collatam resuscitativam, non obligabatur. Et certè non apparet, quandonam hæc oblig-tio oriretur in dicto homine? non ante datam potestatem, quia obligaretur ad impossibi non post datam potestatem, quia quid esset i ductivum illius obligationis? si enim cùm er de facto homicidium in actu, non produxit ha obligationem, quomodo jam transactum pr ducet illam? dicere autem quòd producer obligationem sub conditione, est arbitrarium quia obligationes justitiales sunt obligation reales, adeoque ad realia attendentes, non au tem ad suppositiones, quæ formantur à nost intentionibus, ut formatur hæc: Si homicid resuscitativa communicaretur.

Hinc aliter ad propositam quæstionem dici potest; Non esse illic obligationem, vi cujus dicatur: Satisfac, quia potes: sed est obligatio, vi cujus dicatur; Tantum onus incurristi, & ita gravaris, ut non sit tibi modus, quo te ab hoc gravamine eximas, prior ille modus convenit debitis solubilibus, posterior insolubilibus, v. g. homicidio perpetrato.

Punctum Difficultatis 3.

Deduciturné id bene ex titulo Servitutis?

Ripalda de ente supernaturali Disp. 97. n. 19. ita discurrit. Peccatum grave redigit hominem, in conditionem purè servilem, repugnantem amicitiæ, & filiationi Dei, servitus, est conditio, quâ homo subditur alteri, tanquam domino, qui, jure possit exigere ejus obsequia pro libitu, hæc ipsa servitus respectu Dei est duplex: altera ingenua, & nobilis, communis etiam amicis, quæ fundatur in dominio supremo Dei, quod à se abdicare non potest, & jus tribuit exigendi & præcipiendi etiam amicis, & filiis, quas voluerit actiones: altera ignobilis & infamis, propria conditionis purè servilis, quâ homo incapax redditur, ut ametur & tractetur, tanquam amicus, sed ut tanquam purè servus, tractetur; ita ut quamvis Deus, priori titulo excellentiæ, non esset Dominus creaturæ rationalis, & omnium obsequiorum ipsius, adhuc Dominus esset peccatoris, & omnium ejus actionum, titulo servitutis peccati; & cùm satisfactio pro peccato hominem liberare debeat à servitute peccati, liberareque non possit, nam nullum est obsequium talis servi, quo posito, non possit aliud exigere Deus, ideò illud non erit sufficienter satisfactivum.

Dicendum est. *Non rectè deduci impossibilitatem satisfactionis ponendæ, à pura creatura pro mortali, quia per illud homo, evadit servus.*

Probatur I. In creatura, redacta ad ordinem servi ignobilis considerari potest, & ratio servi, & ratio ejus, quod, & quantùm affert servus, tunc quæro, si spectetur illud præcisè, quod affert, & quidem ut supponitur Supernaturale, vel est æquale offensæ mortali, vel inæquale? si inæquale; Ergo aliunde habetur inæqualitas satisfactionis pro mortali, & non à servitute; de quo ipso quæro, quare sit inæquale? & illud inæqualisativum, si sit legitimum, erit ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere. Si æquale: destruis principium morale, quòd satisfactiones, sumant dignitatem à persona, & offensa, magnitudinem ab eo, qui offenditur; siquidem jam inæqualis persona, potest æquale ponere, offenso infinito. Ergo ulteriùs etiam ratio servi non oberit, quominùs illa satisfactio sit adæquata; quia si servus reddat centum, quod furatus est, etiamsi sit servus, ponit æqualitatem: Ergo etiam, si peccator, qui evasit servus, offert tantum placationis, quantum erat offensæ, æquabit offensam, nec ei ratio servi officiet.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur: Non implicat contradictionem, ut Deus dimittat creaturam ex conditione servitutis, à peccato oriundæ, & tamen retineat jus exigendæ satisfactionis pro offensa. Tum quia nulla in hoc repugnantia. Tum quia potest dimittere Deus jus irascendi culpæ, & non jus exigendæ pœnæ; Ergo & in præsenti poterit dimittere jus dominii, & non jus exigendæ satisfactionis. Tum quia ratio servi, & ratio obligati satisfacere, sunt rationes diversæ, nec est ratio, cur priori ratione oblatâ, non possit manere posterior, quo posito: Quæritur; vel jure servitutis ablato, potest creatura pro mortali proprio satisfacere, vel non potest? si non potest, ergo hoc aliunde oritur, & non ex servitute: si potest, ostendatur quæ sit tanta dignitas operis ponendi à creatura, quæ æquet indignitatem offensæ, redibuntque argumenta supra facta, pro nostra sententia.

Hoc ipsum sic aliter proponitur: Sicut in principiis ipsius Ripalda, potest Deus obligare potestatem suam moralem ordinariam, illâque se abdicare, retentâ potestate absolutâ; cur non poterit retento dominio absoluto, jus per peccatum acquisitum obligare, eoque se spoliare? quo casu, quæro: vel potest Deus hanc conditionatam formare: Esset æquale hoc opus, si non à servo proficisceretur; vel non potest illam formare? si non potest cur non? & quid illud, videt in actione illa, inæquale ad offensæ gravitatem, & quidem independenter ab incursione servitutis? ex quo inferetur, quòd illa impossibilitas satisfaciendi, non oriatur ex servitute. Si potest; quomodo illud æquale, non dejiciet ipsam suppositionem servitutis? sicut enim ex eo contrahitur debitum, quia non redditur tantum, quantum acceptum est, redditioque illa destruit suppositionem debitoris, quia illa suppositio oritur, ex non datione Tanti: Ergo etiam destrueretur suppositio servitutis, quæ ideò perseverat, quia non redditur tantùm, & sicut ex eo, quòd reddat qui debet, non dejicitur æqualitas redditionis, imò aufertur suppositio debitoris; ita & auferetur suppositio servi, si reddatur hoc, quod, quia non reddebatur, erat servus. Et certè, pone per impossibile, creaturam esse servam peccati, ponere tamen æquè dignam satisfactionem atque est Theandrica, auferetur hoc ipso suppositio servitutis; Ergo etiam si ponatur æquale offensæ, auferetur suppositio servitutis. Adde, quod pro causali afferri potest, cur duret illa servitus? quia non est positum æquale; Ergo si ponatur in se æquale, hoc ipso auferetur suppositio servitutis peccati.

Probatur 2. Tum quia non deducit Ripalda, prędictam impossibilitatem satisfactionis ex do-

ex dominio Dei alto: Ergo nec potest deducere ex dominio acquisitio, titulo peccati. Antecedens probatur. Quia non apparet, ubi hoc doceat Ripalda. Deinde, qui vi hujus doctrinæ, sequeretur, quod etiam satisfactio à Christo posita, non sit æqualis offensæ mortali, quia & hæc à Deo alio titulo exigi posset. Tum quia vi hujus doctrinæ sequitur, quòd pro alieno mortali possit creatura satisfacere, quia hoc quod illam impediret ne satisfaciat, est ratio servi; (si enim non est ratio servi, ergo non universalis redditur ratio, cur pro mortali non possit satisfacere creatura) supponitur autem illa altera creatura Sancta: adeoque non incurrisse titulum ne possit satisfacere pro mortali. Tum quia hoc jus, vel acquireret Deus respectu operum in peccato faciendorum, vel respectu operum post peccatum faciendorum? si respectu operum in peccato faciendorum: Ergo & acquirit jus Deus, & non acquirit; acquirit, ut supponitur; non acquirit autem, quia jus non potest habere in nihil, in nihil autem haberet tunc jus Deus, quia peccator, manens peccator, nullum potest satisfactivum opus, Deo præstare; & sicut annihilato homine, non habet Deus jus ad operationes illius hominis, ita & dum peccator manet peccator, non habet Deus jus ad operationes illius satisfactivas, cùm illæ in statu mortalis peccati, nullæ haberi possunt. Si autem acquirit jus ad operationes transacto peccato ponendas; illas non exiget Deus titulo servitutis, verè enim per gratiam transfertur homo in libertatem filiorum Dei, juxta illud Pauli: *In libertate, quâ Christus nos liberavit, state, & nolite iterum jugo servitutis subjici*, ad Galat. 5. Videturque hoc ipso, quia remittitur peccatum, remitti servitus ex peccato: Ergo & remitti titulus, ne opera illa sint satisfactiva. Ergo saltem tunc ponit ille homo, tam dignum opus bonum, quàm indignum est peccatum, quod tamen non docetur communiter.

Probatur 3. Quia SS. Patres pro ratione: Cur pura creatura, non possit satisfacere pro peccato, non reddunt; quia peccatrix est, sed quia creatura est, quia Deus nonnisi satisfacere potest, &c. videatur supra citatus Augustinus & Basilius, habet similia Leo serm. 14. 10. de Nativitate. *Si non esset Deus, non afferret remedium.* Fulgentius de Incarnatione & Gratia, c. 4. *Nullatenus natura humana ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea foret, nisi unione Verbi.* Et lib. 2. ad Trasimundum c. 2. *Sed hoc*, inquit, *nunquid posset homo per solum hominem, aut in solo quolibet homine reperire? nullo modo.* Eucherius hom. 2. de Paschate. *Absolvere*, inquit *creaturam, creatura non poterat.* Anselmus lib. de Reparatione generis humani c. 2. *Nec illa* (supple natura humana) *nec quicquid Deus non est, poterat pro hoc satisfacere.* Ex quibus infertur, quòd recurrere ad servitutem peccati, non sit recurrere ad rationem à SS. Patribus prædoctam.

Confirmatur. Quia si nihil obsit, impossibilitatem satisfaciendi pro offensa, debemus revocare in aliquid essentiale creaturæ, quale est ipsum prædicatum creaturæ, quod probatur. Quia sic fundata impossibilitas satisfaciendi attollit dignitatem Dei, supponiturque, quod hæc elevatio dignitatis divinæ non implicet: jam autem recurrere ad servitutem peccati, non est fundare impossibilitatem satisfactionis, in aliquo essentiali creaturæ; nam ipsum peccare, non est de essentia creaturæ.

Objicit 1. Ripalda. Peccator dicitur servus peccati, venditus peccato, dicitur in servitutem redactus, dicitur redemptus à peccato.

Respondetur. Haberi quidem phrases Patrum, quæ docent servos nos fieri peccati, ratioque redditur in scriptura; quia à quo, quis vincitur, hujus etiam servus fit, jam autem peccando, à peccato vincimur, consequenter peccato reddimur servi. Sed non habetur, quod peccato efficiamur servi Dei. Unde illud Scripturæ: Et dixisti non serviam, ipse quoque Ripalda citans Anselmum, Augustinum, Origenem, advertit, quòd peccando homo animam suam diabolo & creaturis vendat; sed quòd, per hoc reddatur servus Dei, non habetur in scriptura, nisi trahere velis parabolicam aliquam locutionem, quæ sola non evincit, contra alias manifestas phrases, afferentes, nos reddi servos peccati. Sed quidquid sit de hoc. Concedo, peccato, reddi hominem novo titulo, servum Dei. Concedo quòd ipsa servitus, possit, ut ita dicam, esse inchoata ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere? sed nego, quòd sit ratio ultima, & ostensiva, ipsum illud, quod offertur, etiam independenter à servitute, esse quid inæquale. Quòd autem hæc non sit ultima ratio, ostendit vel ipse interrogationum legitimè formabilium processus, quæro enim, cur pro mortali non possit satisfacere pura creatura? (suppono interim proprio) Respondebis, quia evadit serva peccati, quæro hoc ipsum, quod tradit illa creatura serva peccati, estné æquale, si non procederet à servo? & hîc jam non poterit recurri ad servitutem.

Instabis ex Ripalda. Jus quod contingit diabolo & creaturis ex hac venditione, quâ peccator illis vendit, non contingit absque libertate Dei. Ergo acquirit tunc jus Deus, tanquam supremus Dominus.

Respondetur. Quòd quantumvis peccatum contingat, non absque libertate Dei, potiùs tamen tunc lucratur diabolus quàm Deus; quomodo ergo tunc acquirit jus Deus? sed concesso etiam, quòd tunc acquirat jus Deus, quærere restat: An illud quod offert, esset æquale peccato, in vi satisfactiva, si non offerretur ab eo, in quem, tale jus novum, acquisivit Deus?

Obji

Objicit 2. Idem. Deus ratione peccati acquirit in omnia peccatoris obsequia jus, quo possit exigere, & peccator teneatur præstare: ergo ratione peccati Deus constituitur Dominus. Antecedens probatur. Tum quia Deus titulo peccati potest obligare peccatorem ad patiendum pœnas æternas, ergo & ad reddenda obsequia, potest enim pœna ad arbitrium judicis in obsequium Reipubl. converti. Tum quia regentium homo captus, efficitur servus victoris. Tum quia Christus Dominus titulo redemptoris, acquirit jus in omnia nostra opera: ergo & Deus titulo commissi peccati. Tum quia Deus ratione peccati potest hominem constituere servum alîus, ergo & suum.

Respondetur. Imprimis concedendo totum, sed quærere restat, an id, quod offertur sit æquale, demptâ conditione servitutis? Deinde consequenter ad dicta supra, negatur Deum acquirere tunc jus, in illa opera, quia acquireret jus in nihil, ut dictum supra, è contra, acquisitio juris ad affligendum pœnis, non est acquisitio juris in nihil; sicut & traditio peccatoris in servum homini, non esset traditio ad nihil; quia ille ante peccato, posset exercere actiones, per ordinem ad illum alium hominem; cùm non possit exercere actiones satisfactivas in peccato. Negatur item, quòd Deus peccato vincat hominem, sed vincit illum diabolus vel creatura. Illud quod affertur de Christo, disparitatem duplicem habet. Imprimis, cùm suppositum Redemptoris, ferat secum titulum capitis, influentis esse gratiæ, gratia autem affert titulum ad operationes gratiosas, hoc ipso poterit redemptor acquirere jus, vi redemptionis, in actiones illas; vi autem peccati, Esse illud gratiosum, & operationes gratiosæ satisfactivæ, admittuntur, adeoque redditur illud jus nullum, & in nihil. Deinde, quia cùm redemptio illa constatur actionibus Theandricis involventibus dignitatem Personæ divinæ, hic ipse titulus sufficiens est, ut se illi creatura subdat cum suis obsequiis, jam autem ex dictis, peccatum non efficit servum Dei, adeoque non affert titulum illius obligationis.

Objicitur 3. Satisfactio æqualis, debet liberare creaturam à servitute, quam contrahebat per peccatum; at pura creatura, nullis obsequiis id potest præstare, quia potest Deus talia obsequia exigere infinita, multitudine, duratione &c. nam potest omnia possibilia obsequia exigere.

Respondetur. Concesso hoc toto, quærere restat, si hoc titulo hæc obsequia non exigerentur, essentné æqualia, illi servituti auferendæ, quæreturque undenam ista inæqualitas oriatur? Et certè, pone per possibile vel impossibile, creaturam, quæ erat serva reddita peccato, assumi ad unionem hypostaticam, hoc ipso actione suâ satisfactivâ posset evadere ad ipsius tituli exstinctionem. Si ergo aliunde non supponatur, quòd non possit creatura actiones ponere exstinctivas suppositionis servitutis, hoc ipso non probatur, quòd pro mortali offensa, satisfacere pura creatura non possit.

Instabis. Potest deleri peccatum manente jure Dei in satisfactionem offensæ.

Respondetur. Concedo totum, quærere restabit, cur illud jus à creatura extingui non possit?

Objicitur 4. Per statum gratiæ non extrahitur peccator ab omni servitute peccati, sed à pura solùm servitute; nam licèt justus non possit à Deo tractari ut purè servus, cùm sit amicus & filius: potest tamen tractari ut servus, & debitor obsequiorum ratione peccati.

Respondetur. Etiam hoc concesso restat quærere: Si tali titulo non exigerentur hæc opera, essentné satisfactiva? deinde si dicatur à certa nos nonnisi servitute liberari per gratiam, non accipientur phrases Patrum ut sonant, quæ sine addito enuntiant, per gratiam nos liberari.

Objicitur 5. Hanc ipsam esse rationem quâ utitur S. Anselm. lib. 1. Cur Deus homo c. 5.

Respondetur. S. Anselmus hoc tantùm dicit, quòd, si creatura fuisset à creatura redempta, evasisset redemptricis creaturæ serva, si illius serva, non æquè digna ut ante, quia ante erat serva Dei, nunc foret serva etiam illius creaturæ redemptricis, sed inde non sequitur, ultimam rationem, quare pura creatura pro mortali satisfacere non possit, esse, quia est serva.

Punctum Difficultatis 4.

Deduciturné id rectè ex eo, quia mortale reddit indignum qualibet amicitiâ Dei.

PErez in manuscriptis de proposita quæstione sic discurrit. Sumpto quocunque actu bono, v. g. dilectione Dei super omnia, aut attritione, major est indignitas & demeritum peccati mortalîs, quàm meritum & dignitas contritionis; quia quodlibet peccatum mortale constituit peccatorem indignum quâlibet amicitia Dei, & dignum amissione cujusvis gratiæ & beatitudinis: nullus autem actus puræ creaturæ, constituit operantem dignum qualibet amicitia Dei, & consecutione cujusvis gratiæ & beatitudinis; jam autem ut dignitas actûs puræ creaturæ, æqualis esset indignitati peccati mortalîs, necesse erat in tanta gratia & gloria, hominem constitui per contritionem, quàm indignus constituitur per mortale, quod non convenit ulli actui puræ creaturæ, quia tali actui, sufficiet recompensatio per determinatum gradum gratiæ & gloriæ.

Dicendum est. Non rectè id exinde deduci.

Probatur Examine fundamenti allati. Sit lux solaris vel candelæ, privatio illius lucis

faciet

faciet tenebras, quia tenebræ expellunt omnem possibilem lucem, eique opponuntur: tamen si ponatur lux, determinatam nonnisi illuminationem afferens, sufficienter tollentur omnes illæ tenebræ; & quòd determinatam illuminationem afferat illa lux, non obest quominus expellat omnes tenebras; Ergo etiam quantumvis poneretur, quòd peccatum reddat indignum omni possibili gradu gratiæ & gloriæ, si ponatur unus actus gratiosus, merens determinatum gradum gratiæ & gloriæ, quamvis ille actus non afferat omnem possibilē gradum gratiæ & gloriæ, erit adhuc sufficienter ablativus, totius illius demeriti. Forma imaginariam similitudinem. Sit demeritum odii sicut tenebræ, sit meritum, sicut determinata lux, extinctio candelæ sit peccatum, reaccensio candelæ sit amor, v. g. Cùm jam meritum transeat in conditionē candelæ accensæ, & privatio lucis in demeritum omnis possibilis gradûs gratiæ & gloriæ, verè reaccensio candelæ, erit sufficienter expulsiva, quarumcunque tenebrarum. Cujus utriusque ratio resolvitur in hoc principium. Quia ad hoc, ut auferatur negativa universalis, non est necesse ponere omnia positiva particularia, sed sufficit positio unius, ut ostendit inductio: Quod ipsum probatur. Quia universalis constituitur per particulam *Et*, cuicunque applicabilem; aut potiùs per particulam neque, ut magis directè de negativa loquamur, hujus enim propositionis, nullâ gratiâ est dignus peccator, est hic sensus; neque hac est dignus, neque hac, neque hac insuper, vel si vis, explica id per particulam *Et*, ergo cùm destruetur hoc totalisativum, & constitutivum universalitatis, ly scilicet *Neque*, per positionem vel unius, cui jam illud *Neque* applicari non poterit, hoc ipso ruet illa universalis, ruente illo constitutivo, universalisativo, totalisativo. Tum quia ex vi hujus sententiæ, ex eo pura creatura non potest satisfacere pro mortali, quia vi mortalis reddit se peccator indignum quâcunque gratiâ possibili; actu autem bono, non reddit se dignum, nisi aliquâ gratiâ Dei, sed hoc non probat, pro mortali non posse à pura creatura satisfieri, quia tunc fit satisfactio pro mortali à pura creatura, quando à pura creatura ponitur contradictorium ei, quod est esse indignum quâcunque gratiâ possibili. Contradictoriæ enim natura est, oppositam tollere, aliàs idem esset, & non esset; nec habebit jam vires resistendi, asserendique se suæ morali durationi, si contradictoria sui ponatur, sed quamvis creatura non reddat se dignam quâcunque possibili gratiâ, sed nonnisi aliquâ gratiâ Dei, ponit contradictoriam, quod probatur; quia vi peccati sequitur verificatio hujus universalis. Non est dignus quâcunque gratiâ possibili: sed potest creatura pura ponere contradictoriam hanc; Est dignus aliquâ gratiâ Dei; dicit enim Perez, quòd pura creatura possit ponere actum, merentem determinatum gradum gratiæ; Ergo potest ponere creatura contradictoriam illi propositioni. Tum quia, si quæratur quid sit hominem peccato mortali reddi indignum quâcunque gratiâ possibili? nihil aliud in re erit, quàm peccatorem habuisse aliquam gratiam, illam amisisse, nec recuperâsse; quid enim hoc in re aliud est? sed hoc ut auferatur, non est necesse reddi dignum quâcunque gratiâ possibili, sed sufficit reddi dignum aliquâ. Ergo quamvis pura creatura actione bonâ non se ponat dignam, quâcunqne gratiâ possibili, adhuc sufficienter auferetur peccatum. Minor probatur, quia nullum est prædicatum in prædicta indignitate, quod non auferatur, si pura creatura digna evadat determinato gradu gratiæ; nam prædicato: *Habuisse*, opponet se *habere actuale*: prædicato: *amisisse*, opponet se, *recuperâsse* determinatum gradum gratiæ: prædicato: Non recuperâsse opponet se prædicatum: Recuperâsse æqualem, ut supponitur, gradum gratiæ. Et certè, si creatura ponens se dignam aliquâ determinata gratia possibili, quamvis non se ponat dignam omni, si inquam non sufficienter auferret Ly: esse indignam quacunq; gratia possibili, exigeretur major recompensa, quàm fuerit damnum; quia damnum erat nonnisi determinati gradus gratiæ, & in recompensa exigeretur dignitas, ad omnem possibilem gratiam. Nunquam dicere etiam posset quis, quòd pura creatura actione bona supernaturali, ponat se dignam quacunque gratia possibili, licèt indeterminatè sumpta, modò illa sit æqualis præhabitæ; hoc ipso enim non esset æqualis, si illâ dignus non foret. Quodsi redditur eo sensu peccator dignus quacunque gratiâ possibili, non apparet quid tunc deerit ad condignam satisfactionem, stando in terminis Perez. Tum quia quamvis pura creatura operē bono non possit mereri omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ; meretur tamen de condigno determinatum gratiæ & gloriæ. Ergo etiam quamvis creatura opere bono, non sit digna omni possibili gradu gratiæ & gloriæ, sed nonnisi determinato gradu, adhuc sufficienter satisfaciet. Tum quia hoc, quod est hominem, peccato mortali reddi indignum quacunque gratiâ possibili, duo dicit; imprimis negationem omnium gratiarum; deinde, quòd illa sequatur ad peccatum perpetratum. Positione unius gratiæ, auferetur quidem totalitas negationis omnium gratiarum, ut dictum supra; sed non auferentur particulares negationes, quæ durant, & præfuerunt etiam tunc, quando ante peccatum supponebatur gratia in peccatore; nam etiam posita gratia, sunt negationes infinitæ gratiarum, in justo, quòd autem non auferantur istæ negationes gratiarum, cum peccator justificatur, ratio est: quia negationes auferri non possunt nisi per esse; quia autem esse determinatæ gratiæ, non est esse reliqua

quarum gratiarum;licèt hoc,quod eſt non ha-ere reliquas poſſibiles gratias,non ſit peccami-oſum,cùm habere omnes ſit impoſſibile; ſi au-m non habere gratias omnes, non eſt pecca-inoſum,quamvis converſus, non ſit dignus o-ni gratiâ, non hoc ipſo conſtituetur in ſtatu ccati. Tota ergo difficultas reſtabit de ipſa dignitate,an ſcilicet in pœnam ſint illæ nega-ones,quia autem poſitâ una gratia (quam de-rminatam poſſe reſpondere v. g. actui bono noris,ſupponit Perez) jam non erunt illæ ne-tiones in pœnam,nec ergo oberunt, quomi-is ſe reſtituat tunc peccator, in ſtatum gratiæ. x quo conficitur tale argumentum. Poteſt ra creatura actione ſua bona, reddere ſe di-am determinatio gradu gratiæ, negatioque gnitatis aliorum graduum, non erit illi pecca-inoſa. Ergo, quamvis peccator, actione ſua na, non ſe reddat dignum omni poſſibili gra-,adhuc ſufficienter ſatisfaciet, & reſtituet ſe priſtinum; quia in quo ſe non reſtituerit,hoc n illi non poteſt imputari ad offenſam. Tum ia indubiè condonatio divina aufert offen-n, neque tamen facit dignum omni poſſibili atia & gloria: Ergo nec ſatisfactio id facere bet, nam ad ſatisfaciendum ſufficit præſtare c,quod præſtat condonatio.

Probatur 2. Tum quia alia eſt formalitas æciſa offenſæ,& alia indigni, gratia quacun-e poſſibili: quia etiam in creatis, condiſtin-ntur hæc;nam priùs eſt offendi, poſtea ſequi-;ut ſit indignus,donis gratuitis. Quæro ergo prima illa formalitate,eſtné in poteſtate pu-creaturæ, etiam gratiâ Dei adjutæ, auferre m,vel non? ſi eſt? ergo non affers rationem, r à pura creatura non poſſit fieri ſatis, quæ æritur. Si non eſt: quæ hujus ratio? non im jam recurrere poteris ad eſſe indignum acunque gratia,quia hoc eſt poſterius. Tum ia quamvis pura creatura,non poſſit ſe, actio-bona, reddere dignam quacunq; gratia poſ-ili; vel poteſt adhuc ſe,actione ſua ex gratia fectâ, reddere dignam determinata aliqua tia Dei? vel non poteſt? ſi non poteſt,quare? hoc potiùs erit ratio, cur non poſſit pro mor-pura creatura ſatisfacere; allataque ratio nca erit,quia non poterit recurri,quòd ſe in-num reddiderit quacunque gratia poſſibili: a non quæritur de dignitate ad quamcunq; tiam poſſibilem,ſed de dignitate ad hanc. Si eſt: ergo poterit & ſatisfacere pro mortali; a quando homo, gratiâ adjutus, poteſt au-re à ſe mortale, poteſt etiam facere, ut non ldatur ſibi Deus offenſus; quia ratio offenſæ datur in illo mortali. Si autem poteſt homo tia Dei adjutus mereri determinatum gratiæ dum,poteſt à ſe auferre mortale: Quia gra-n principiis Perez, ita eſt ſublativa mortalis, e divinitus quidem poſſit ſtare cum pecca-Tum quia probari deberet, quòd debeat peccator in tanta dignitate conſtitui ſatisfactio-ne, in quanta fuit indignitate conſtitutus per peccatum; cur non enim ſufficeret ad ſatisfa-ctionem,in tanta dignitate conſtitui, quantam habuit ante peccatum? quærereque reſtabit, cur id non poſſit fieri? præcipuè cùm peccator in principiis Perez, poſſit adipiſci determina-tum gradum gratiæ.

Probatur 3. Principio Negativo. Non implicat contradictionem, ut ſit æqualis digni-tas contritionis,quanta eſt indignitas peccati.

Respondebis. Implicare: quia contritio reddit dignum nonniſi determinato gradu gra-tiæ.

Contra: Non implicat contradictionem, ut quamvis contritio non reddat dignum, quâ-libet amicitiâ Dei, adhuc illa ſit condigna ſatis-factio; cùm etiam peccatum,ut dixi,non reddat dignum quocunque odio Dei, ſed majori odio reddit dignum,v. g. Chriſticidium, quàm fur-tum Imperialis, cur ergo non æquabuntur inter ſe illa contritio & illud peccatum? cùm nec pec-catum reddat dignum niſi determinato odio; ſicut & contritio reddit dignum determinata gratia. Non implicat item,ut quamvis contritio non reddat dignum omni gratia, reddente ta-men peccato, indignum peccatorem quâcunq; gratiâ,non implicat inquam haberi condignam ſatisfactionem, modò conſtituat ſe peccator in tali ſtatu,qualem habuit ante peccatum, quan-do potiebatur determinato nonniſi gradu gratiæ.

Confirmatur. Odium quo creatura o-dit aliam creaturam rationalem, vel reddit o-dientem indignum quâlibet amicitiâ Dei, vel non reddit? ſi non reddit, nec peccatum reddit. Si reddit, redibit argumentum negativum. Quamvis odium,quo odit creatura creaturam, reddat illam indignam quâcunque amicitiâ il-lius creaturæ,non implicat contradictionem, ut ſatisfactionem faciat ſaltem per actum intenſio-rem,extenſiorem &c. ergo, & per ordinem ad Deum,non implicabit id fieri.

Objicitur 1. Argumentum allatum in ex-plicatione.

Respondetur. Quamvis homo actu bo-no amoris poſt peccatum elicito, non reddatur dignus quâcunque amicitiâ Dei, ſufficit quòd non reddatur indignus omni, & hæc Reſponſio erit conformis dictis in prima probatione. De-inde, cùm non implicet eſſe meritum determi-nati gradûs gratiæ, hoc ipſo erit condigna ſatis-factio,ut dictum in ſecunda probatione. De-nique non implicat contradictionem, eſſe illud ſatisfactionem ſufficientem, quod non reddit dignum omni poſſibili gradu gratiæ, ut dictum probatione tertiâ.

Objicitur 2. Peccatum mortale,eſt receſ-ſus efficax,perfectus & culpabilis, à Deo ut ul-timò fine;nullus autem actus puræ creaturæ,eſt

accessus efficax, perfectus, voluntarius ad Deũ. Porrò accedere nos ad Deum hoc modo, est re vel jure possidere Deum, per visionem beatificam, & possideri nos à Deo per amorem, quo illum super omnia diligamus; at ad utramque possessionem tam activam, quàm passivam, acquiritur nobis jus, per gratiam habitualem. Ex definitione accessûs constat, quid sit recessus positivus? erit enim, malitia contraria, & destructiva talis accessûs; cùm ergo possibile sit, cadere nos actu, omni possessione tam activâ, quàm passivâ divinitatis, & perpetrare culpam contrariam omni ejus possessioni, qualis est culpa mortalis; patet, efficacem culpabilem & perfectum recessum à Deo nos posse incurrere, per peccatum mortale; at penitus est impossibile, ut acquiramus omnem possessionem Deitatis possibilem, divinitas enim semper est magis & magis participabilis à creatura per amorem & visionem. Ergo accessus ad Deum per actum bonum, non potest esse tam perfectus, quàm malus recessus per mortale.

Respondetur. Hoc argumentum multùm probare, probaret enim, quòd etiam cùm Deus dimittit culpam, & evadit homo justificatus, quòd adhuc maneat illi offensus Deus; quia eo casu adhuc non est dignus omni possibili gradu gratiæ & gloriæ. Rursùs probatur argumento, quòd actus amoris supernaturalis, sit sufficiens satisfactio pro mortali; quia ille actus est perfectus accessus ad Deum, accedere enim perfectè ad Deum, est re vel jure, possidere Deum per visionem, & possideri nos à Deo per amorem; hoc autẽ habetur, si quis peccator amet Deum: quia vi actûs amoris supernaturalis super omnia, acquirit jus determinatum ad visionem, adeoq; saltem æquale præterito: quia etiam præteritum jus, erat nonnisi ad determinatum gradum visionis. Rursùs etiam per mortale, potest esse recessus major, perfectior, magis voluntarius, neque enim voluntarium illud est infinitum; & tamen hoc non obstat, quominus sit ille perfectus recessus. Ergo nec amori obstabit, quominus sit perfectus accessus, quamvis possit dari perfectior. Denique non est necesse recessum & accessum æquiparari; quia recessus à Deo est malum, si malum incurritur totum ex singulis defectibus; accessus autem est bonum, & quia unus accessus non est alter accessus, ideò non habetur totum accessûs; sed inde non sequitur ulla inæqualitas satisfactionis, si se reddat pura creatura dignam uno determinato gradu gratiæ: quia ad æqualitatem satisfactionis, sufficit, ponere se in tali statu, in quali fuit, cùm non erat offensa; & tamen tunc non habebatur jus, nisi ad determinatum gradum gratiæ. Directè dici potest, quòd accessus ille non sit perfectus perfectione, quâ, in ratione accessûs, dari non possit major; sed negando, quòd non sit perfectus perfectione, quæ constituat in tali saltem gradu, qui habebatur, quando nondum erat suppositio offensæ. Item dici potest. Quamvis pura creatura non accedat amore ad omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ, sufficit, ut accedat ad aliquem, ut dictum supra. Denique dici potest, concedendo totum, & subinferendo: quòd non implicet, ut sit satisfactio sufficiens, quamvis homo non se dignum reddat omni possibili gratia, nec ponat omnem possibilem accessum.

Objicitur 3. Ille quem ita quis offenderit, ut sit dignus, quem injuriâ & odio prosequatur offensus, justè spoliat offensorem omni amicitiæ juræ; æquissimum enim est, non tractari tamicum eum, qui voluntariè elegit esse inimicus; at peccatum mortale, est offensa Dei dignissimi amore; ergo est dignus peccator, quem Deus spoliet omni jure amicitiæ. Quòd verò actus aliquis & obsequium constituat aliquem dignum amicitiâ alterius, non sufficit ut is, in cujus gratiam obsequium exhiberet, constituatur debitor omnis amicitiæ.

Respondetur. Hoc argumento probari, quòd etiam pro creata offensa, non fiat satis; quia etiam creata satisfactio, non constituit offensum debitorem omnis amicitiæ. Quod si dicas sufficere ad creatam satisfactionem, ut offensus constituatur debitor alicujus amicitiæ, idem in præsenti etiam à nobis, secundùm dicta superiùs usurpabitur.

Punctum Difficultatis 5.

Deduciturnè id bene ex periculo facilis offensæ?

Rationem cur sit impossibile, ut pura creatura pro mortali offensa, possit condignè satisfacere: sic proponit Lugo.

Impossibilitas hæc provenit ex magnitudine hujus offensæ, quæ licèt sit finita, tanti tamen ponderis est, ut pariat hanc impotentiam, nam sicut, cùm sit culpa finita, parit tamen indignitatem, quæ meretur pœnam infinitam secundum durationem, eò quòd illa pœna necessaria sit secundùm rectam gubernationem, ad arcendum homines à tanta culpa: sic etiam, licèt sit offensa finita, postulat tamen condignè non aboleri per satisfactionem finitam: alioquin si scirent homines, Deum condignè placari posse per nostra obsequia, & offensam omnino extingui, facilius auderent Deum offendere. Et sicut pensatâ gravitate culpæ, & proclivitate ad peccandum, condignè statuta est pœna æterna, quia minor pœna non sufficeret id continendum homines; sic pensata gravitate hujus offensæ, & hominum levitate, sequitur nulla hominis obsequia admittenda, pro condigna satisfactione, exceptis obsequiis Christi; qui sicut poterat condignè satisfacere pro pœna æterna peccato debita, idq; propter infinitam satisfactionem superantẽ demerita peccati; sic licèt peccati offensa exigat non posse deleri nostris obsequiis de condigno, poterit deleri obsequiis Christi.

Dicen-

Dicendum est. *Non rectè exinde deduci, quòd à pura creatura condignè non possit fieri satis pro mortali.*

Probatur I. Et assumitur hoc principium: potest non adesse periculum facilîs offensæ, etiam posito quòd acceptetur satisfactio posita à pura creatura; ex hoc medio sic formatur argumentum. Ex hac sententia sequitur, quòd si non esset periculum facilîs offensæ, poni posset satisfactio pro mortali à pura etiam creatura. Hoc autem dici non potest; quia esset possibilis status, in quo pura creatura posset condignè satisfacere Deo pro peccatis; & tamen universales locutiones Patrũ significant, quòd à pura creatura pro mortali non possit fieri condigna satisfactio. Quòd autem possibilis esset talis status, probatur. Tum quia videt Deus, per scientiam mediam, seriem intellectualium creaturarum talem, quæ non esset abusura facili acceptatione satisfactionum creatarum. Rursùs, possibilis est status, in quo peccaret creatura, eliceretque actus satisfactivos, & post illos elicitos, instaret finis mundi; vel quòd, illæ creaturæ satisfacientes, ponerentur tunc in termino; posset ergo tunc creatura talis dicere; condigna est mea satisfactio, quia non est periculum tuæ offensæ: nemo enim in termino te offendit. Tum quia, vel possibilis est gratia efficax, quæ præstet, ne, ex acceptatione creatarum satisfactionum, oriatur facilitas peccandi, vel non possibilis. Si possibilis, ergo & satisfactio puræ creaturæ possibilis tunc erit; quia ratio illam impossibilitans, nempe periculum facilîs offensæ, jam tunc non daretur. Si autem est impossibilis talis gratia: da illius implicantiam. Et si Deo efficaciter salvare volenti, nullum humanum resistere potest arbitrium, cur Deo præcaventi suâ gratia periculum facilis offensæ, resisteretur? Tum quia sequeretur, quòd, si nescirent homines non acceptari satisfactionem creatam, illorum satisfactio foret condigna; quia si id nescirent, non adesset facilîs offensæ periculum. Tum quia non impedit Deum, quominus nolit sibi esse misericors, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quòd misericordia superexaltet judicium; nec impedit quominus decernat Incarnationem, quamvis id quoad aliquid offerat periculum facilîs offensæ, eò quòd dicere possint homines; Abundè est pro nobis satisfactum, & impetratæ gratiæ, etiam post peccatum dantur. Ergo etiam non impediet Deum, quominus acceptet creatam satisfactionem, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quòd aliunde huic periculo obviari possit. Tum quia non esset periculum offensæ, si Deus decerneret & revelaret se quemcunque peccatorem extemplò damnaturum, vel si revelaret, se nulli daturum gratiam efficacem post mortale, nisi qui simul ab illo confirmetur in gratia, non revelando, cui id facturus. Tum quia saltem non esset periculum facilis offensæ, casu quo non posset satisfacere nisi creatura, quæ sit caput cæterarum, idq; habens gratiam tantam, quæ nulli creaturæ sit dabilis, quæ non esset caput, &c. Et tamen universalis est phrasis Patrum, quòd impossibilis sit satisfactio puræ creaturæ pro mortali.

Respondebis. Quòd istæ instantiæ ostendunt quidem posse tolli tunc periculum facilîs offensæ; sed non ostendunt æquè tolli, atq; cùm scitur, non acceptari pro mortali satisfactionem, nisi positam à Persona increata.

Contra. Quia jam hac responsione conceditur, tolli periculum offensæ facilîs, positâ satisfactione creata, quamvis non ita perfectè, atque dum tollitur nonnisi positione satisfactionis increatæ. Ergo ulterius non simpliciter necessaria est ad condignitatem satisfactionis satisfactio increata, sed tantùm ad meliùs esse; hoc est ad perfectiùs tollendum periculum offensæ facilîs, licet illud amoliatur etiam satisfactio creata. Addo, magis sublatum fuisset periculum facilîs offensæ, si nec decreta fuisset Incarnatio, aut non applicata pro lapsis; quia tunc cogitassent peccaturi, quòd nullum jam superesset remedium; & tamen, hoc non obstante, Deus incarnatus condignè satisfecit. Ergo apparet, condignam satisfactionem metiendam non esse, ex præcisa amolitione periculi facilîs offensæ.

Probatur 2. Tum quia nullus Doctorum, vel Scholasticorum impossibilitatem satisfactionis in periculum facilîs offensæ rejecit, erit ergo novitas in Theologia. Cyprianus Serm. de Passione Domini, dicit, facilitatem veniæ laxare habenas peccatis, quod & nos concedimus; certè tamen Cyprianus exinde non intulit impossibilitatem satisfactionis. Et S. Bernardus aggravat peccata, pro quibus Dominum JESUM & quidem ita oportuit vulnerari; sed nihil ait de periculo facilîs offensæ, tanquam reddente impossibilem satisfactionem creatam. Nec certè apud Sanctos Patres vel Scholasticos, hæc propositio: Impossibilis est satisfactio creata, habet hunc sensum; nulla satisfactio creata tollit periculum facilîs offensæ; sed semper intelligunt, dignitatem satisfacientis creaturæ, non esse æqualem placandæ excellentiæ divinæ. Tum quia Deus non movetur periculo facilîs offensæ; quia ille qui habet in sua potestate, ne incurrat periculum, non potest moveri illo periculo, quis enim timet impendens malum, quod potest facere ne impendeat. Paritas etiam de ordinatione pœnæ æternæ non tenet; nam etiam hæc pœna, non esset irroganda, si non foret infinita offẽsa, ut dictum alibi. Tum quia restat quærere: An possit pura creatura ponere actionem tam gratã, quæ digna sit, ne Deus attendat ad periculũ facilîs offensæ, vel quę faciat ne sit hoc periculum; Si non potest: cur non? & hoc potiùs erit responsio, cur pura creatura non possit facere satis

pro mortali. Si potest: Ergo opponis de Patribus, universaliter enuntiantibus, quòd pura creatura pro mortali condignè satisfacere non possit.

Probatur 3. Restaurando argumenta, quibus voluit solutionem providere Lugo.

1. Argumentum est; Sequitur ex hac ratione, impotentiam satisfaciendi, non provenire, ex intrinseca inæqualitate offensæ cum satisfactione creata, sed ab extrinseca lege non acceptandi satisfactionem creatam, propter inconvenientiam facilis offensæ, quâ inconvenientiâ cessante, cùm aliàs offensa sit finita; non videtur cur per obsequia finita satisfieri illi non possit? quod videtur esse contra sensum Patrum.

Respondet Lugo. Quòd satisfactio hæc non sit justitialis, adeoque non sistens in hoc, quod est reddere tantum, quantum abstulisti; sed ejus ratio sistit in hoc, dare tantum, quantum sat est, ut offensus condignè placetur ab offensa priori; potest autem contingere, ut aliquis det tantum, quantum abstulit: & non det tantum, quantum sat est, ne offensus sit in posterum rationabiliter indignatus, quia ad hoc secundum faciendum, pensanda est etiam quantitas periculi, quod subit offensus ex facili placatione, quo periculo attento, taxatur satisfactio condigna, ita, ut illa sit intrinsecè inæqualis, quę huic periculo non obviat.

Contra 1. Sunt instantiæ supra allatæ, quibus probatur tali periculo commodè obviari posse, etiam creatâ satisfactione.

Contra 2. Quia aliud est dicere, hoc non est æquale magnitudini offensæ, & simul non tollit periculum facilis offensæ; & aliud est dicere, hoc quidem est æquale magnitudini offensæ, sed non aufert periculum facilis offensæ. Alia hæc duo esse, probari potest: Imprimis; quia providere periculo offensæ, spectat ad prudentiam potiùs, quàm ad excellentiam læsam, exigentia autem satisfactionis spectat, & exigitur directè, ab excellentia læsa. Rursùs in humano convictu, ista duo sunt distincta; hinc interdum offensus, post recepta plura obsequia, dicere potest; Ego quidem agnosco illum fecisse plusquam exigat mea offensa, sed agitur mihi de: *Quid dicent alii.* Ergo apparet ista duo, esse distincta. Quæro ergo, his distinctis, cur non possit finitæ offensæ Dei, creata satisfactio esse æqualis, in quantum sufficiens satisfactio non tollit periculum offensæ? & si dicas posse hoc fieri, oppones te Patribus, qui in ipsa satisfactionis æqualitate, impossibilitatem agnoverunt; nec potes ad hoc recurrere, quia est periculum facilis offensæ, nam hoc aliud & distinctum caput est, & hîc nonnisi de priori quæritur.

Contra 3. Concedo hanc satisfactionem non esse justitialem, tamen nego cum Patribus, quòd creatura possit reddere tantùm Deo, quantùm abstulit, attendendo ad rationem offensæ. Concedo quod ad satisfactionem requiratur, dare tantum quantum sat est, ut offensus condignè placetur; sed quærere restat, cur id à pura creatura non possit præstari? Concedo pendam esse quantitatem periculi; sed quærere restat, cur pura creatura præstare non possit, ne jam sit periculum offensæ, id que positis suppositionibus raris & omnino extraordinariis. Tum quia argumentum factum sic restauratur. Sublato hoc inconvenienti, quod est periculum facilis offensæ, vel potest satisfacere creatura vel non? Si non: ergo in periculum facilis offensæ, id referri non debet, cùm illo etiam ablato non sit satisfactio condigna. Si autem esset satisfactio condigna: Ergo id refers solùm in decretum Dei, quod adjungis. Tum quia quòd Deus decrevit non acceptare hanc satisfactionem, vel est ex vi præcisè decreti? Ergo de se illa non est inæqualis. Si non præcisè ex vi decreti; da repetitò quæsitam rationem; Cur pura creatura, non possit amoliri suâ satisfactione periculum offensæ, & cur pro illa satisfacere non possit.

2. Argumentum. Sufficienter tollitur periculum facilis offensæ, eò, quòd non possit pro illo satisfieri, nisi viribus gratiæ, quam dare est nonnisi in potestate solius Dei.

Respondet Lugo. Tantam esse gravitatem divinæ offensæ, ut oporteat hominem illam apprehendere, tanquam sibi omnino incompensabilem, non solùm viribus naturæ, sed etiam gratiæ. Si enim apprehenderetur saltem viribus gratiæ compensabilis, jam aliquo modo facilior redderetur offensa.

Contra. Quæro, quare sit tanta gravitas offensæ, ut debeat apprehendi incompensabilis etiam viribus gratiæ, & cur non sufficiat illam apprehendi, ut incompensabilem viribus solis naturæ? præcipuè autem, quia quando aliquis non potest aliquid propriis viribus facere, hoc ipso debebit apprehendere illud sibi esse impossibile. Magis item vitaretur periculum facilis offensæ sic, si decreta non fuisset Incarnatio; & tamen hac facilitate manente, est adhuc condigna satisfactio Theandrica: ergo & satisfactio ex gratia, condigna erit, quamvis non amoliatur omnipossibiliter periculum offensæ.

3. Argumentum est. De facto ex facilitate, quâ Deus remittit peccata, sequuntur eadem & majora inconvenientia, faciliùs enim homines peccant, eò quòd sciant facilè sibi à misericordia Dei relaxari culpas; & tamen hoc inconveniens non æstimatur de facto tantùm, ut debuerit impedire institutionem Sacramentorum, & alia remedia remittendi peccata.

Respondet Lugo, aliud esse, quid peccatum postulet per se, ut juxta sui gravitatem vitetur, & aliud quid Deus ex sua misericordia facere possit; qui sicut potest condonare pœnam quæ rationabiliter exigitur ad terrendos peccatores, ita potest condonare culpam, licèt e[...]

ho

oc ipso, faciliores reddantur homines ad pec-andum.

Contra. Tum quia de hoc ipso quæritur, ur peccatum postulet juxta sui gravitatem, ne ttendatur ad quamcunque satisfactionem hu-nanam, cùm non postulet, ne ex misericordi ondonatione, facilitentur homines, ad facilè eccandum? Tum quia potest Deus culpam & œnam remittere, ex misericordia, manente pe-culo facilis offensæ; cur etiam condignè pla-ari à creatura non poterit, manente aliquo pe-culo offensæ? Tum quia ne Deus miserans at-ndat ad periculum facilis offensæ, præstat hoc isericordia; ergo ne ad idem attendat, præsta-poterit satisfactio creaturæ, si aliunde non sit æqualis; ut non est inæqualis, quia ejus inæ-ualitas deducitur ex periculo facilis offensæ.

unctum Difficultatis 6.

Deduciturnè id bene, quia supponetur pars debiti remissa?

VAsquez disp. 2. c. 5. & 6. ita discurrit. Illa satisfactio non est sufficiens & condigna, uæ compensat nonnisi partem debiti, & de cæ-ro supponit condonationem; jam autem satis-actio pro mortali, semper supponit condona-onem; supponit enim condonationem debiti, uod est carere auxiliis gratiæ; ergo illa satisfa-o non est sufficiens.

Dicendum est. *Exinde non rectè deduci im-ssibilitatem satisfactionis ponendæ à pura creatura.*

Probatur 1. Quia debitum illud carendi xiliis gratiæ, quod condonari debere dicit squez in omni satisfactione, vel pertinet ad lpam, vel pertinet ad pœnam? si pertinet ad ænam: Contra est. Tum quia sequitur, pu-n creaturam nonnisi pro pœna satisfacere n posse, quia ipsum debitum quod remittitur rendi auxiliis gratiæ, spectat ad pœnam. Tum ia, si hoc debitum spectat ad pœnam, ergo squez non tangit propositum difficultatis: in a quæritur, non de pœna sed de culpa. Tum ia si hoc debitum est pœna, ergo ex principiis squez sequitur, satisfacere pro culpa, puram eaturam posse; quia in principiis Vasquez, pro o residuo, condignè satisfacit, præter debi-n carendi auxiliis gratiæ, inter residua autem culpa. Si autem debitum illud carendi auxi-gratiæ, spectat ad culpam? ergo antequam ponatur esse remissa culpa. Sequela proba-, quia antequam supponatur elicitus esse a-s satisfactivus, non supponitur esse remissa pa, cùm vi satisfactionis remitti deberet; & nen ante illum actum satisfactivum supponi-condonatum esse debitum, carendi auxiliis tiæ; quia antequam eliciatur actus satisfactio-supponitur haberi gratia, tanquam princi-m ponendæ satisfactionis; consequenter, an-satisfactionem, erit remissio culpæ, quia re-missio debiti carendi auxiliis, quod debitum spectat ad culpam.

Responderi posset, eodem instanti, quo remittitur hoc debitum, conferri gratiam re-missivam peccati: adeoque non priùs remitti culpam, ante remissionem culpæ; sed si res sit de priori rationis, sicut priùs ratione est pars una culpæ, & postea alia pars seu formalitas culpæ, sic poterit & prioritas rationis, in ipsa remissio-ne culpæ admitti.

Contra. Tum quia vi hujus doctrinæ, et-iam priùs tempore posset remitti culpa, ante-quam remittatur culpa; quia posset priùs tem-pore, remitti debitum carendi auxiliis, quod est culpa. Tum quia sequitur in principiis Vasquez, quòd dum priùs ratione remittitur culpa, stans in debito carendi auxiliis, jam aliæ formalitates non sint culpa: quia aliæ formalitates sunt jam compensabiles; & tamen ea quę sunt culpa mor-talis, dicunt Patres, non posse à pura creatura compensari. Tum quia quòd hoc voluerit Va-squez, & quâ id probabilitate dixerit, ex doctri-na ejus colligi non potest.

Cæterum videtur potiùs sentiendum, quòd debitum carendi auxiliis spectat ad pœnã, nam etiam macula peccati, reatûs &c. spectant ad pœnam. Et certè, si vel debitum illud deberet efficere culpam, vel culpa debitum: potiùs cul-pa efficeret debitum; quod signum est, illud de-bitum habere rationem posterioris; & sicut prior est offensa regis denegatioque munerum regiorum est pœna, ita & in præsenti.

Probatur 2. Quia sequeretur vi hujus doctrinæ, etiam Christi satisfactionem non fuis-se condignam pro nobis, quod probatur. Quia nonnisi partem debiti solvit, quod ipsum proba-tur; est enim effectus misericordiæ, ipsa Incar-natio, est item effectus misericordiæ, quod vo-luerit Deus Theandrica opera pro redemptio-ne acceptare & decernere, ipsumque pecca-tum incurrit debitum carendi redemptore. Ne-que hoc erit in præjudicium ipsius dignitatis Personæ divinæ; quia si mereretur peccatum, ne possit Redemptor pro illo satisfacere, illud esset contra dignitatem Personæ; secus si me-reatur, ne de facto ponatur: & si potest pecca-tor mereri sine præjudicio dignitatis Personæ divinæ, ne sibi actu applicetur perseverantia fi-nalis, licèt non mereatur, ne possit applicari, ita & in præsenti.

Probarur 3. Possibile est aliquam puram creaturam non habere debitum carendi auxiliis gratiæ. Vel saltem possibile, ut formet Deus de-cretum, ut careat debito carendi; & jam non es-set ratio cur illa satisfacere non posset, & qui-dem manens intra statum puræ creaturæ? quod tamen videntur negare Patres.

Objicitur. Non minùs placet Dei amor, quàm displiceat peccatum: ergo ille cæteroqui satisfactivus erit.

Respondetur. Magis semper displicebit peccatum, quia includet in se formalitatem offensæ infinitæ, nullam autem similem infinitudinem dicit amor Dei; offensæ enim mensurantur dignitate offensi, cum tamen dignitas actuum, non mensuretur dignitate objecti.

Instabis. Mandet Deus creaturæ actum amoris, hìc & nunc ponendum, eo casu, actus ille non minùs placeret, quàm displiceret omissio illius: Ergo ille amor posset esse sufficienter satisfactivus.

Respondetur. Conformiter ad supra dicta, illa duo, in aliquibus rationibus, æquari posse, non autem in quantùm omissio illa, diceret jam infinitudinem offensæ.

Punctum Difficultatis 7.

Rejiciuntur alii tituli.

Petrus à S. Ioseph *lib. 2. de Christo cap. 10. sic rationem proponit.* Quia quamvis malitia peccati sit finita, nihilominus Deus infinitis partibus dignitatem cujusvis creaturæ superat, censeturque plùs contemni per opus legi contrarium, quàm censeatur honorari per quantumvis eximiam satisfactionem, ei à pura creatura oblatam; siquidem gravitas offensæ ex una parte spectari solet secundùm dignitatem illius, qui offenditur supra offendentem: dignitas verò satisfactionis à Persona satisfaciente sumitur. Quare, cùm nulla sit proportio inter puram creaturam & Deum, hinc fit, non posse illi offerri satisfactionem æquivalentem pro culpa.

Contra 1. De hoc ipso quæritur, cur debeat censeri plùs contemni Deus per peccatum, si illud finitæ malitiæ est, quàm honoretur per eximiam satisfactionem. Concedo gravitatem offensæ spectari secundùm dignitatem offensi; sed quærere restat, si illa offensa non aggravatur infinitudine dignitatis offensæ, quare æquari non possit? Concedo nullam esse proportionem inter puram creaturam & Deum, quia à parte Dei stat infinitudo: sed quærere restat, cur non erit proportio, inter peccatum & satisfactionem creatam, si in illo non est infinitudo? Neque valet si recurras ad infinitudinem secundùm quid, quia præter dicta alibi, illa infinitudo est finitudo simpliciter, cur ergo æquari non poterit.

Contra 2. Omne finitum adæquari potest, saltem multiplicatis rationibus finitis, ergo idem dicendum in præsenti, si illa culpa non est infinita.

Respondebis etiam finita si sint superioris ordinis, non posse æquari à finitis etiam multiplicatis, quæ sunt ordinis inferioris.

Contra erit, quia licèt talia physicè æquari non possint, possunt tamen æquari in genere moris: ut potest, à plumbo multiplicato, æquari valor auri, ut urget Lugo. Deinde ostendatur regula taxans, quænam possint æquari, quæ æquari non possint? apteturque ad præsens.

Contra 3. Quia, ut urgebatur alibi, si mortalis offensa à nulla creatura æquari potest, nihil illi infinitudini deerit, ad esse infiniti simpliciter; præcipuè autem, quia hæc infinitudo secundùm quid, non potest poni talis, qualis ponitur ab aliquibus in amore Dei. Deinde vel potest mortalis offensa aggravari à dignitate infinita simpliciter, ita, ut acquirat in ratione offensæ, infinitudinem simpliciter, vel non potest ita aggravari? si non potest, da implicantiam: si potest, dicam de facto ita aggravari offensas, ò, quòd non sit in Dei libertate, partiri illud aggravativum.

Cajetanus sic discurrit. Nulla satisfactio facta ex bonis creditoris est condigna & æqualis offensæ; satisfactio autem à pura creatura possibilis, est satisfactio ex bonis Dei, tanquam creditoris; ergo non potest esse condigna.

Contra est. Tum quia vi hujus rationis probaretur etiam satisfactionem Christi non esse condignam & æqualem, quia & ipsa est ex bonis creditoris, cùm eliciatur ex gratia, quæ est bonum & donum creditoris Dei, multoque magis ipsa Persona dignificans, est bonum ipsius creditoris Dei. Tum quia si mereri possumus de condigno vitam æternam ex bonis Dei creditoris, cur non & condignè satisfacere? Tum quia principium Cajetani utut verum esse potest, de satisfactione in bonis pretio æstimabilibus, & sic nemo potest solvere debitum justitialiter, ex bonis creditis, ab ipso creditore, cùm solutio debeat esse ex proprio; certè tamen aliquis honore affectus à Principe, illum ipsum honorem impendere potest, ad condignam satisfactionē, ut si sese demittat, plebejo more. Quod etiam in hoc discrimen referri posset: quia si ex bonis creditoris velis satisfacere debito rei, semper illum relinques minoratum in bonis talibus; nihil autem simile habetur, si quis in honore læso satisfacturus, impendat honorem acceptum ab offenso.

DIFFICULTAS I.

De variis satisfactionibus & abolitionibus peccati à pura creatura ponendis.

Pluribus de hoc discurrendum esset: An, pro peccato facto sine advertentia ad offensam Dei, possit pura creatura satisfacere? quæ quæstio supponit: An tale peccatum fieri possit? an sit in genere offensæ infinitum? quorum utrumque tractatum est alibi. Ex quibus colligetur pro tali peccato posse à pura creatura satisfieri; quia nulla est ratio, cur pro illo satisfacere non possit pura creatura, cum illud non sit infinitum in genere offensæ. Ad alia nondum disputata accedendo, *sit.*

Iunctum Difficultatis I.

An pro veniali possit pura creatura satisfacere?

NOn est quæstio: An possit satisfacere pro veniali creatura pura, hoc est viribus naæ, sed an possit satisfacere viribus gratiæ? citem est quæstio: An possit satisfacere pro iali, quod conjungitur mortali alicui, suppour enim non posse satisfacere, eò quòd satistio debeat fieri per opus profectum à persograta; non est autem persona grata, is, qui est stitutus in mortali. Procedit ergo quæstio venialibus quâ talibus, & secundùm se; An icet pro illis pura creatura viribus gratiæ, saacere possit?

DICENDUM est. *Pro venialibus à pura creatucondignè satisfieri posse*: seu quod idem est, velia non esse infinita in ratione offensæ. Est nclusio quam docet Suarez hîc disp. 4. Sect. Lugo disp. 5. Sect. 7. Amicus disp. 5. Sect. 6. ntra Petrum Sotum de Institutione Sacerdon, Lect. 19. Raynaudum lib. 3. de Christo n. . Nicolaum Lancicium, Tomo 2. Opusc. 16. m. 24.

PROBARUR 1. Authoritate S. Thom. ex 1. q. 72. a. 5. Ubi S. Thomas dicit, quòd vele se habeat sicut ægritudo, mortale sicut rs; jam autem æger potest se reducere in prinum statum, licèt mortuus, non possit se revore ad vitam. Ergo & peccans venialiter, pot se reducere in pristinum statum, licèt non sit id facere, mortaliter peccans. Dicit item dem S. Thomas mortale habere se, sicut errem circa principia, quæ negans, impersuasilis est; peccata autem venialia habere se, sicut rorem non circa principia, circa quæ non erns, potest se corrigere ex principiis. Ergo & ccans venialiter, poterit se ex gratia restitue-, cum id non conveniat peccanti mortaliter. nde etiam per S. Thomam veniale non postnit Deum tanquam ultimum finem, postpot mortale, per eundem; item mortale non est ntra charitatem, sed contra charitatis ferrem.

PROBATUR 2. Quia sicut non sunt multiicanda entia sine necessitate, ita nec infinitana; nulla autem infinitandi venialîs necessitas, t videre erit in solutione argumentorum.

PROBATUR 3. Tum quia non esset ratio, uare pro veniali non possit satisfacere pura reatura viribus gratiæ, nisi quia illud veniale sset infinitum in ratione offensæ; se d non est. el enim infinitas illa quam adstruis in veniali st talis & tanta, qualis & quanta competit v. g. ctui amoris Dei, vel est major & specialior? Si st, tanta & talis, quanta & qualis competit atui amoris? Ergo actus amoris saltem multipliatus & intensior, erit pro veniali condigna saisfactio; nam infinitudo unius est talis, & tanta, qualis & quanta infinitudo aliûs, certè tamen hæc infinitudo nulla est, aliàs beati dicerentur habere singuli infinita merita, quod non dicitur; licèt infinitatem quandam tribuat amori Tannerus disp. 1. q. 2. n. 282. Quodsi infinitas illa venialis, non est talis qualis competit v. g. actui amoris, quæro, vel est tanta ac talis, qualis competit peccato mortali, vel non est tanta? si est tanta: verum quidem est, quòd pro illo æquè ac pro mortali condignè satisfieri non poterit, sed nego illam esse tantam; nam & esset illa jam venialis offensa, ut supponitur, & non esset venialis, quia esset jam tam gravis, atque gravis offensa mortalis, cùm jam utraque haberet idem taxativum infinitum, haberentque jam æqualitatem in ratione principali, quia reliqua omnia in mortali adæquabilia sunt, sola offensa inadæquabilis.

Quodsi dicas non haberi in veniali æqualem infinitatem ei quæ debetur mortali, & tamen veniale habere infinitatem. Contra erit, quia quæro quam illam habet, quæ neque sit talis qualis est in actu amoris, neque talis, qualis in offensa mortali. Rursùs sine necessitate multiplicas & ad placitum, infinitudines; imò si non est æqualis illa infinitudo, veniali competens, infinitudini mortalis, nec erit jam infinitudo: quia unum infinitum in eodem genere, non est altero majus; quod quidem vel maximè procedit, si utriusque ratio infinitativa sit eadem & eodem modo applicata, hîc autem eadem dignitas infinitaret, & quali modo ad infinitandum minùs applicaretur, explicari non potest. Tum quia, si veniale est infinitum in genere offensæ, sequitur veniale unum etiam minimum, esse æquale omnibus peccatis mortalibus; sicut unum meritum Christi, est æquale omnibus illius meritis. Neque valet si recurras ad rationes alias distinctivas; hæ enim erunt nonnisi in ratione materiali: jam autem etiam inter opera Christi, est inæqualitas in ratione materiali, & tamen hoc non obstante, unum meritum, est æquale simpliciter omnibus, quia in ratione principali, hoc est infinitativa, æqualitatem habent; Ergo idem in præsenti dicendum esset. Tum quia hoc, quod est peccatum veniale esse infinitum ex eo, quia est contra personam infinitam, dupliciter capi potest. Imprimis, quia est materialiter contra personam infinitam, hoc sensu, quia in eo sibi displicet persona infinita; ubi ly materialiter, construitur cum ly *contra*, non autem cum ly *Persona*; quæ si est infinita, est formaliter infinita. Deinde potest esse formaliter contra personam infinitam, quia scilicet illius indignitatem taxat & aggravat, suâ excellentiâ infinitâ. Si primo modo sumatur infinitudo, hæc quidem habetur; quia si quæratur ex Deo; displicetnè tibi veniale, qui es persona infinitæ excellentiæ? Respondebit Deus, affirmativè. Sed hæc displicentia non arguit infinitatem, nam etiam Deus interrogatus, complacesnè tibi in

bi in hoc minimo opere bono, qui es persona infinita? Responderet, complaceo: & tamen hoc non arguit infinitatem, cujus etiam ratio est, quia in hac priore acceptione, significatur sola habitudo ad Deum, tanquam ad objectum; præcisa autem talis habitudo, non arguit excellentiam vel deteriorationem. Si secundo modo sumatur infinitudo, hæc non habetur in veniali: quia illud non taxat Deus dignitate suâ infinita; illa enim taxatio non est accipienda, quasi fiat inanimato modo, hoc enim coincidit, cum ly *contra, materialiter*; sed est taxatio animata & intellectualis, quæ non potest esse respectu venialis; idque ideo quia etiam in materialibus, quæcunque displicentia, taxare suâ excellentia, esset disordo operandi. Deinde, interrogatus Deus æquené indignetur veniali ac mortalibus? non posset respondere, æquè; quia hoc ipso dejiceretur veniale à ratione venialis; quomodo enim est veniale, ita aggravatum? Denique quia possibilis est contraventio infinitæ dignitati, nonnisi materialiter, & non procedendo ad hoc, ut taxetur infinitâ excellentiâ, quæ enim est in hoc implicantia? non esset autem impossibilis, si etiã venialia taxarentur dignitate infinita divinâ.

Objicitur 1. Gravitas injuriæ & offensæ sumitur ex dignitate offensi, satisfactionis verò excellentia, sumitur ex dignitate satisfacientis; sed in peccato veniali offenditur excellentia infinita, & satisfactio ponitur à persona finita: ergo illa satisfactio non esset æqualis.

Respondetur. Veniali peccato offendi dignitatem divinam, ita ut taxet suâ dignitate illam offensam: Nego antecedens, ita ut non taxet: Concedo antecedens, vel, est illic offensa materialiter contra dignitatem divinam, non autem formaliter.

Objicitur 2. Veniale est immediatè contra voluntatem Dei, est enim contra prohibitionem Dei, ergo est immediatus contemptus Dei quantumvis levis.

Respondetur. Si est contemptus levis, hoc ipso non est taxatus ab infinita excellentia; adeoq; nec infinitus in genere offensæ.

Instabis 1. Ut mortale sit contra voluntatem Dei, non est necesse, ut expressè intendat peccans facere contra illam; sed sufficit facere id, quod est prohibitum. Ergo etiam ut veniale sit contra voluntatem Dei, sufficit ut peccans, intendat facere contra illam.

Respondetur. Concedo totum, sed nego, si peccans venialiter faciat contra prohibitionem Dei, esse idem taxandum, ipsâ excellentiâ divinâ.

Instabis 2. Etiam veniale est contra amicitiam Dei.

Respondetur. Etiam permisso, quòd veniale sit contra amicitiam Dei, negabitur ipsum illud taxari ab excellentia infinita, adeoque esse infinitum.

Instabis 3. Persona Regis potest leviter & graviter offendi, ergo & divina. Rursùs, Rex offensus in bonis extrinsecis, offenditur in sua persona: ergo etiam & Deus in bonis extrinsecis, hoc est in fervore charitatis offensus, offenditur ipse in persona.

Respondetur, quoad 1. Negatur quod Persona Regis leviter offendi possit, si offensam taxet regalitate. Quoad 2. potest rex interdum in suis bonis offendi, sine ulla offensione suæ personæ; ut cùm aliquis regi solidulos duos accipit, hæc offensa sistit in illis bonis extrinsecis, nec taxatur regalitate, illique ad æqualitatem satisfieri potest, etiam à plebejo, per restitutionem. Secundò, potest offendi ita, ut non sistat offensa regia in extrinsecis Regis, sed progrediatur ulteriùs ad contemptum Regis; ut si quis Regi in solio sedenti, eripiat diadema; hæc injuria non sistit in sola ablatione boni illius externi, sed progredietur ad contemptum Personæ Regiæ. Sic etiã in Theologicis, potest fieri offensa, ratione extrinsecorum Deo, & hęc erit venialis: si autem cum contemptũ Personæ divinæ, erit mortalis.

Objicitur 3. Si pura creatura potest satisfacere pro venialibus, ergo remissio illorũ non erit ex misericordia Dei, cùm tamen ex sensu Patrum etiam venialium remissioné petamus dicendo: Dimitte nobis. Rursùs non esset necessaria ad hoc passio Christi, cùm tamẽ pro omnibus peccatis credatur Christus satisfecisse.

Respondetur. Remissionem venialium adhuc esse opus misericordiæ, indiguisseq; Christi redemptione, quia non potest à nobis satisfactio condigna poni, nisi viribus gratiæ, quam non nobis nonnisi misericordia Dei. Rursùs cùm omnes gratias habeamus ex Christo, ad easq; habendas, indigeamus ejus redemptione, indigebimus illâ, etiam ad gratiam, ex qua condignè satisfaciamus, deinde ex hoc adhuc argumento, in remissione venialiũ indigemus misericordiâ Dei, quia illas ipsas satisfactiones posset Deus alio titulo exigere à nobis, & ad hunc titulum vendicare, hinc quod non vendicet misericordia ejus est.

Objicit 4. Raynaudus. Injuria per vilem hominem irrogata Personæ infinitæ dignitatis, est improportionabilis per satisfactionem Personæ vilis, atqui peccatum veniale est propria injuria Dei, est enim essentialiter peccatum, ad cujus quidditatem pertinet esse injuriam.

Respondetur. Majorem esse veram de injuria gravi & taxata illa dignitate infinitâ, non autem de injuria levi, quæ illâ dignitate non taxatur.

Instat 1. ab authoritate Salviani, qui lib. 5. sic habet. *Nihil leve æstimetur quo Deus læditur*, adducit & Lancicius authoritatem SS. 4. Canonizatorũ, inter quos, S. Patris Nostri IGNATII, infinitatem hanc etiam veniali tribuentium.

Respondetur. Salvianum agere quod nihil sit leve si taxetur dignitate divinâ, sed non negat aliqua non taxari; nec debent verba-

lis,

...us, ut sonant, accipi, quia auferrent distinctio-
...em peccati gravis & levis, adeoq; mortalis &
...nialis, quam tamen adstruit Tridentinum.
...S. Canonizati fortè solùm loquuntur, quòd
...ccatum illud, sit infinitum nonnisi termina-
...vè, & quòd fiat materialiter contra infinitam
...gnitatem divinam; non loquuntur autem de
...finitate rigorosa, quæ oriatur à taxa ab infini-
... persona divina.

Instat 2. Veniale est reipsa peccatum sim-
...iciter, quamvis per comparationem ad mor-
...le dicatur peccatum secundùm quid: Ergo
...iam est verè injuria Dei, quantumvis levis.

Respondetur. Concedendo totum. Si
...tem est injuria levis, hoc ipso non taxatur in-
...itate dignitatis divinæ.

Instat 3. Possunt hæc æquiparari inter se,
...ortale & veniale in ratione offensæ, quamvis
...avitate differant.

Respondetur. Si mortale & veniale
...quiparantur in ratione offensæ, æquipa-
...ntur in Principali, nam in mortali hoc est
...rincipale, quod inadæquabile ulla vi crea-
...; jam autem sola ratio offensæ inadæquabilis
...t, nam ratio malitiæ, advertentiæ, voluntarii,
...ossunt bonitate actûs creati æquari. Si autem
...eniale cum mortali in ratione principali con-
...eniunt, hoc ipso simpliciter erunt æqualia;
...am ratio talis simpliciter, cæteris paribus, à
...rincipaliori desumitur. Si autem simpliciter
...ortale & veniale sunt æqualia; hoc ipso ve-
...iale non esset leve, adeoq; nec veniale.

Objicit 5. quidam. Puram creaturam non
...osse condignè satisfacere pro veniali, prout est
...njuria Dei personalis, est communis Theolo-
...orum, teste Raguza, ex D. Thoma 3. parte. q. 1.
...2. ad 2. Ubi universaliter de peccato loquitur.

Respondetur. Negando hanc esse com-
...munem Theologorum sententiam, nec enim
...itantur quinam sint illi. Schola Scotistica te-
...et etiam pro mortali à pura creatura posse fieri
...tis; ex nostris Lugo, Ripalda Vasquez, & re-
...entiores, ut Esparza, putant etiam mortale non
...sse infinitum; & si id non est commune de mor-
...ali, quomodo erit de veniali. Ex Thomistis Na-
...arius negat mortali infinitudinem, quomodo
...rgo illam tribuit veniali. S. Thomas agit inibi
...le mortali, quia loquitur de peccato, quod de-
...truxerat genus humanum, quod certè non erat
...veniale. Rursùs iste terminus, *Injuria personalis*,
...ndiget explicari. Si enim hoc significat taxari
...veniale dignitate divinâ infinita, jam est hoc su-
...pra negatum.

Instat. Satisfactio puræ creaturæ pro ve-
...niali, est à persona vilissima, exhibita, personæ
...infinitè dignæ.

Respondetur. Quòd fiat illa satisfactio
personæ infinitè dignæ, sed non taxanti dignita-
te suâ offensam levem. Quòd autem dicitur,
peccatum veniale non inducere infinitam mali-
tiam ex modo specifico offendendi Deum, sed
solùm ex modò generico: idipsum negatur;
quia ut sic peccatum, non taxatur infinitudine
personæ divinæ.

Punctum Difficultatis 2.

An sit possibilis satisfactio puræ creaturæ pro alieno mortali, & an gratia possit esse principium merendi alteri gratiam?

Ex dictis colligitur conclusio, & ratio, quòd pura creatura pro alieno mortali non possit satisfacere ad æqualitatem, quia non potest ponere infinitam satisfactionem. Sed restat hoc decidendum, an id etiam ex eo titulo repugnet, quòd gratia non possit esse principium eliciti-vum, & dignificativum satisfactionum, nisi in subjecto, & per ordinem ad subjectum in quo reperitur? Et quidem negativam inter alios tenet Vasquez. Pensanda erunt argumenta utriusque partis.

ARGUMENTA
Partis affirmantis.

Argumentum 1. Quia tota ratio, cur gratia unius sit principium merendi gratiam alteri, est; quia ipse qui meretur, indiget sibi illâ gratiâ; non est autem ratio, cur non possit purus homo, creari cum plenitudine gratiæ, imò cum visione beata, ita, ut jam non posset sibi promereri per sua opera aliquod gratiæ augmentum: sicut Christus Dominus, defacto, non poterat augere suis meritis gratiam suam habitualem; quo casu, non est ratio, cur ille non possit alteri mereri.

Responderi potest, negando causalem, quod ideo non possit unus mereri alteri, quia ipse indiget illo merito, sed quia conditio gratiæ est, ne mereatur nisi habenti.

Argumentum 2. est. Gratia quamvis defacto sit principium merendi sibi ipsi, nihilominus defacto est principium condignè satisfaciendi etiam pro aliis, scil. pro pœna aliorum temporali; Ergo sicut gratia habitualis, potest dignificare opera justi, ad satisfaciendum pro pœna temporali alterius, sic etiam posset dignificare, ad satisfaciendum pro culpa alterius.

Respondetur. Paritatem multum probare, quia probaret etiam, quòd defacto unus mereatur alteri gratiam, sicut defacto satisfacit pro pœna. Disparitas etiam dari potest; quia ut possit gratia esse principium satisfaciendi pro pœna temporali alterius, exigit id conditio ipsa gratiæ; quam talem esse, ostendit nobis etiam praxis Ecclesiæ. Quòd autem possit esse gratia principium merendi alteri, id nobis, nec sensus Ecclesiæ ostendit, nec ratio; deinde videtur argumentum procedere à faciliori ad difficilius viâ affirmativâ; facilius enim est mereri, ne quis fustibus v.g. percutiatur, quàm ut evadat filius adoptivus.

3. ARGUMENTUM est. Quia in humanis unus potest mereri gratiam alteri, ergo & in præsenti idem dici poterit.

RESPONDETUR. Etiam in humanis non omnia possumus mereri alteri, sed est necesse, ut ipse sibi mereatur illud. Deinde, quia cùm per experientiam constet, aliqua nos mereri alteri, immeritò diceretur, quòd id in humanis non habeatur; jam autem nec experientia, nec revelatio, nec ratio ostendit, posse nos mereri alteri gratiam justificantem.

ARGUMENTA
Partis Negativæ.

1. RATIO est ex Vasquez. Gratia adoptionis ex natura sua defacto solum est principium merendi gratiam ipsi operanti. Ergo nec de possibili mereri possumus alteri gratiam; si enim id illi gratiæ competeret, vim illius naturalem Deus non impedivisset; quia si naturalibus, vim eorum operandi, quam habent ex natura sua, non aufert Deus; multò minùs auferet vim eandem supernaturalibus.

RESPONDETUR. Non tenere consequentiam; quia multa de facto non sunt facta, etiam in naturalibus, quæ tamen fieri potuerunt. Quòd autem de facto non mereatur gratia alteri gratiam, posset id referri in defectum prærequisiti; quòd scilicet, apta sit id præstare, si ipse merens non indigeret augmento; tunc autem causæ vim suam exerunt, si habeant omnia ad agendum requisita. Deinde dici posset, argumentum rectè procedere, de præsenti gratia, non de possibili.

INSTAT 1. Rectè infertur, aliquod agens habere talem naturalem vim operandi, quia semper de facto ipsam, illud agens exercet, quotiescunq; operatur; & sic, quia ignis semper urit, bene infertur, esse ex natura sua ustivus; Ergo etiam ex eo, quòd gratia nunquam de facto est principium merendi alteri, nisi ipsi operanti, rectè infertur, quòd gratia ex natura sua, non possit esse principium condignè merendi alteri, nisi operanti.

RESPONDETUR. Ex eo, quòd causa ita semper operetur, rectè infertur, habere illam talem vim operandi; sed si non ita operetur, præcipuè casu, quo effectus ille non sit absimilis, nec contrarius ipsis illius naturalibus effectis, non rectè inferetur, id illam causam præstare non posse; quia posset ille defectus agendi, non in defectum virium, sed in defectum, vel principii, vel prærequisitorum referri: quàm multa enim, applicatio nova, activorum passivis, invenit, quæ antea, activa illa non faciebant? Hinc quòd & gratia non mereatur alteri gratiam, rejici posset in defectum prærequisiti, quia scil. augmento illo indiget ipse habens gratiam. Deinde saltem argumentum non concludit, de alia possibili gratia.

INSTABIS 2. Deus, in conservatione cujuslibet principii, fertur non in destructionem: Ergo si principium merendi etiam aliis est gratia, non permitteret gratiam, hoc effectu carere.

RESPONDETUR. Quòd Deus non permitteret gratiam hoc effectu carere, si haberet omnia prærequisita ad merendum alteri; scil. si merens jam non indigeret augmento. Deinde saltem non procedit argumentum, de alia possibili gratia.

INSTABIS 3. Si gratia potest esse principium merendi alteri gratiam, ergo poterit esse & principium satisfaciendi pro peccato mortali.

RESPONDETUR. De hoc infra redibit sermo, interim disparitas est; quia non apparet, unde sit necessaria infinitudo ad merendum alteri gratiam, quæ ex dictis est necessaria, ad condignam satisfactionem, pro mortali.

2. RATIO. Quia impossibilis est gratia, quæ sit dignior, hac ipsâ, quam nobis promeruit Christus, vel quæ sit dignior hac gratiâ, quam ipse Christus habuit; quod ipsum probatur; quia debemus Christum dignificare quantum possumus: Ergo etiã debemus asserere gratiam, quam meruit, & ejus gratiam, quam habuit, esse dignissimam. Sed gratia præsens non est principium merendi aliis, & gratia, quam Christus habuit, non erat principium merendi aliis; quod ipsum probatur; quia erat principium merendi nobis, tanquam membris hujus capitis, nec possumus participare de meritis illius, nisi inserti ipsi Christo tanquam viti, ut voluit Tridentinum Sess. 6. c. 3.

RESPONDETUR. Si est impossibilis gratia, quæ sit dignior hâc ipsa, quam nobis promeruit Christus, etiam præsens gratia, deberet esse principium merendi gratiam alteri; quia hoc ipso non esset dignissima, dignior enim fore, si esset principium merendi gratiam alteri. Deinde, dignior certè esset gratia, quæ afferret etiam bonum perseverantiæ; quæ æquivaleret unà Lumini gloriæ; quæ incompateretur etiam venialem offensam; ex quibus omnibus eruitur, falsum esse, quòd non sit possibilis gratia perfectior præsenti. Dignificare autem debemus, vel maximè merita Christi, si ratio non obsit; obest autem in præsenti negativa ratio, *In implicat*; sufficitq; ad dignificanda merita Christi, quòd quæcunq; etiam perfectior gratia, non excedat vires meritivas Christi, si eas, ad illud præmium, impendere velit Christus. Quod autem gratia in Christo, est principium merendi nobis, tanquam unitis Christo, ut capiti; ut in nobis non erit principium merendi alteri fratri, ut comparti, ut eidem moraliter?

INSTABIS. Non est possibilis effectus formalis gratiæ præstantior, quàm reddere filium Dei adoptivum.

RESPONDETUR. Hoc ipsum, quod est reddere filium Dei adoptivum, potest diversis specie principiis, adeoque & gratiis fieri. Deinde

est

et præstantior effectus, si & sibi, & alteri, posse esse principium constituendi, in esse filii Dei optivi.

3. Ratio. Quia gratia adoptionis nihil aliud , quàm amicitia Dei ad nos, & nostra ad eum: jam verò amicitia, non potest esse principiũ merendi condignè alteri amicitiam; quia ratione illius est, solùm redamationem prinpiare, illius, qui amat, & non alterius; quia si er redametur, hoc ipso deficitur à ratione acitiæ: quia non amantem, sed alium redaret; amicitia autem non potest esse principium deficientis amicitiæ, seu alicujus defectûs amicitia. Deinde etiam in humanis, nemo eri meretur amicitiam, sed id solùm fit precis, & modo impetratorio, quod etiam in præti, concedi posset.

Respondetur. Posse concedi, quòd si meetur alteri quispiã gratiam, esset illud ipsum, vus titulus redamandi illum; adeoq; non esamicitia, sine redamatione; deinde, hoc ipso, ia alius redamaretur intuitu meriti, ipse ille rens, saltem indirectè redamaretur; imò atndendo ad illud: *Propter quod unumquodq; ta- & ipsum magis*, eo ipso diceretur, magis tunc ari merens. Nec ita certum est, quòd etiam humanis alter non possit alteri mereri amicim; &, si potest haberi tale pactum, si hoc feis, & te amabo, & illum alterum, evadetque alter amicus ex pacto; cur etiam non poteevadere, amicus ex merito?

Instabis. Quamvis aqua possit elevari ad oducendam gratiam, non potest elevari ad rendum alteri gratiam: Ergo idem dicenm in præsenti.

Respondetur. Disparitatem esse, quia us antecedentis implicat: ad meritum enim quiritur, ut in principio illo completo activo, volvatur agens ex præcognitione & dominio endi, quod non convenit aquæ; conveniret tem, si creatura rationalis, alteri mereretur tiam.

Addenda adhuc sunt aliqua, quorum memi- Ripalda disp. 96.

4. Ratio. Ex authoritate Adriani Papæ & oncilii Francofordensis.

Respondetur. Illas authoritates, hoc son velle, quòd Christus non sit filius adoptivs; & quòd, si esset, redimere nos non potuiscondigna satisfactione.

Instat 1. Vasquez. Dignitas gratiæ ad glorm, est adoptionis dignitas, quæ non commuatur, nisi in genere causæ formalis, subjecto, gratia inhæret.

Respondetur. Quæri adhuc, cur gratia uius, non possit mereri alteri, ut in illo inhæat gratia?

Instabis 2. Semen non fructificat nisi in ra, in qua semen est, ita nec gratia, nisi in subjeto, in quo est.

Respondetur. Semen multiplicat se physicè, nec habet vim, quâ possit se projicere ad alium locum; meritum autem multiplicat se moraliter, nec repugnat ut habeat vim, ut ad illius exigentiam, Deus, in alio subjecto, producat gratiam.

Instabis 3. Ex eo quòd homo mereatur sibi gratiam, non potest inferri, quòd mereatur alteri; quia quando meretur sibi, meretur digno, si meretur alteri, non meretur digno.

Respondetur. Homo constitutus in peccato mortali, actu amoris meretur sibi gratiam, non digno, sed ut evadat dignus; cur etiam non poterit mereri alteri, ut evadat dignus.

5. Ratio. Opus filii Dei adoptivi, non potest non mereri gratiam, & gloriam, determinatè sibi conferendam, juxta valorem operis. Tum quia valor hic constituitur ex gratia habituali, consequenter dignificat eum, ad quem ordine intrinseco refertur. Tum quia complacentia Dei in persona grata, quâ mediâ, confert gratia ad remunerationem operis, solùm movet ad gloriam conferendam, ipsi personæ gratæ. Tum quia gratia non habet ex se ordinem, nisi ad propriam gloriam. Tum quia per opera bona, crescit justus in filiatione adoptiva, filiatio autem adoptiva, solùm dat jus, ad hæreditatem paternam. Tum quia gratia, est participatio naturæ divinæ, quatenus subjectum, in quo est, reddit aptum ad operationem divinam: Ergo cùm gratia, non faciat aliud subjectum extraneum, particeps divinæ operationis, non potest mereri alteri gratiam. Tum quia est aliquod genus præmii, quòd ita determinatè conferendum est merenti, quin alteri præter merentem, conferri possit, scil. laus; Ergo etiam nec mereri potest beatitudinis gloriam, nisi ipsi merenti. Quodsi opus filii Dei adoptivi non potest non mereri sibi determinatam gratiam & gloriam, hoc ipso non potest mereri conferendam aliis; nam valor operis meritorii est limitatus: Ergo si valor ut duo, non potest non determinatè mereri gratiam & gloriam ut duo, ipsi merenti, non poterit hoc ipso mereri alteri.

Respondetur. Quod attinet ad istam ultimam conclusivam consequentiam, ostendenda esset implicantia, cur non posset esse divisio, ut sibi quis mereatur ut unum, & alteri ut unum, & tamen duos gradus gloriæ & gratiæ? Sed quia procedit vis consequentiæ ab antecedenti, negatur illud, verumque est, nonnisi de præsenti ordine; concedo enim valorem hunc desumi pro præsenti ordine, à gratia habituali; sed nego implicare gratiam, quæ aliam gratiam alteri mereatur, quæ dignificet opera illius alius, ab illo alio ponenda. Nego item, quod implicet ut unius gratia, sit principium merendi, ut alter evadat persona grata. Nego implicare, ut gratia habeat ordinem ad gloriam alienam, scil. merendo alteri, gratiæ infusionem. Nego implicare, ne justus alteri possit mereri, etiam

filia-

filiationem adoptivam. Nego implicare, ne possit mereri alteri quis, ut habeat participationem divinæ naturæ. De laude aliud est; quia laus nihil aliud est, nisi appretiatio, titulo, ly: Bene egit: & quia, alter ab agente, non habet prædicatum: Bene egit, ideo nec laudem; jam autem potest habere aliquis collationem doni, sine prædicato: Egit, ut dum merentur Patres filiis; potestque in hoc genere, etiam dici, esse unitas quædam moralis, illius aliûs, cum merente.

FORMANTUR
Asserenda.

ASSERO 1. *Gratia, quæ nunc de facto habetur, probabile est, quòd non sit principium merendi aliis gratiam de condigno.*

RATIO 1. asserti est; quia possibilis est gratia, quæ non sit principium merendi aliis, ut mox dicetur; Ergo probabilius est provisam esse à Deo gratiam talem, quæ non esset principium merendi aliis; quia connaturalius est dari talem gratiam, quæ effectus suos præstare possit saltem aliquando: Ergo cùm ex consensu Doctorum, non præstet hunc effectum gratia, cùm eam nobis meritus sit nonnisi Christus, intercessitq; decretum, ne id contingat; tali decreto, conformior & aptior erit gratia, quæ id præstare non possit.

RATIO 2. quia sicut dantur accidentia, quæ non possunt operari in subjectum extraneum, & alia quę possunt; & ita calor agere potest in subjectum extraneum, gravitas autem non potest se multiplicare, in alio subjecto: sic etiam poterit dari gratia, quæ sit principium merendi, nonnisi soli habenti, & quæ sit principium merendi etiam extra habentem; Ergo cùm nullum signum habeas, præsentem gratiam esse, principium merendi aliis, sine fundamento dices, præsentem gratiam, esse principium merendi aliis.

RATIO 3. Quia non sunt multiplicanda Entia sine necessitate: Ergo nec virtutes operandi; nullum autem signum, præsentem gratiam ostendit, esse principium merendi aliis, nullaq; hujus necessitas.

ASSERO 2. *Possibilem esse gratiam, quæ sit principium merendi condignè aliis gratiam.*

RATIO 1. quia id non implicat.

RATIO 2. quia gratia, quam Christus habuit, vel est eadem specie cum nostrate, vel diversa specie. Si est eadem specie, ergo non implicat gratia, quæ sit principium merendi aliis gratiam condignè: hoc enim jam evenit in Christo. Si autem est diversa specie, habetur intentum, quòd scil. sit possibilis gratia, quæ est principium merendi aliis. Neq; valet si dicas, Christum esse principium merendi aliis, tanquam membris, cur enim non poterit esse etiam gratia principium merendi alteri, qui sit unum unitate fraternitatis in Domino?

RESPONDEBIS. Gratiam quando reperitur in circumstantia hypostaticæ unionis, esse principium merendi alteri, non extra hanc circumstantiam.

CONTRA. Tum quia non implicat contradictionem, ut etiam extra circumstantiam hypostaticæ unionis, sit gratia principium merendi alteri. Tum quia, si id est gratiæ simpliciter impossibile, non poterit etiam circumstantiâ unionis hypostaticæ, quæ entitatem illius gratię non mutat, possibile reddi. Tum quia præfata circumstantia unionis hypostaticæ, non im[…] merendi gratiæ, sed nonnisi dignitatem meritis confert, nec apparet, quî vim illam merendi tribuere possit gratiæ, si illam de se non habet.

RATIO 3. Vel potest Deus rationabiliter velle, saltem pro alio rerum ordine, ut pura creatura mereatur alteri de condigno gratiam, vel non potest? Si potest: Ergo etiam talem gratiam potest dare, aliàs posset id velle Deus, ad quod præstandũ non posset exhibere medium. Si non potest; da hujus implicantiam.

CONFIRMATUR. Poterat VERBUM incarnari, & ita satisfacere pro peccatis nostris, ut tantùm esset suppletio illius dishonorationis divinæ, quam traxit peccatum, ita tamen ut illa suppletio non cederet in bonum nostrum & in eliberationem; quo casu, non potuissemus rationabiliter dicere: Non potuit Christus ferre sua merita, ut cederent in bonũ nostrum; aliàs rationabiliter diceremus, id non potuisse fieri, quod de facto fieri potuit, & pro præsenti rerum ordine factum est: Ergo etiam non possumus rationabiliter dicere, quòd Deus pro alio rerum ordine, non potuerit acceptare merita creaturarum, ad merendam aliis creaturis gratiam, quantumvis de facto illa non acceperit; pro utraque enim parte militabit, ly Non implicat.

ASSERO 3. *Posse à Deo constitui puram creaturam, quæ sit caput reliquarũ in ordine ad merendum.*

RATIO. Quia id non implicat; & si potuit Adam constitui caput in ordine ad demerendum, cur non posset constitui caput in ordine ad merendum?

Punctum Difficultatis

An saltem per modum meriti possit creatura abolere mortale condigne?

DICENDUM est. *Quòd etiam per modum meriti, non possit creatura abolere mortale condignè.* Est contra Ripalda disp. 96. Ut intelligatur conclusio.

Supponendum est, condistingui satisfactionem pro mortali condignam, à condigno merito, ut remittatur mortale; nam satisfactio condigna importat, ne satisfaciens in ratione satisfacientis, sit inæqualis offenso; adeoq; satisfactio condigna importat ęqualitatem satisfactionis cum offensa; meritum autem de condigno hanc æqualitatem non importat, sed radicalem exigen

igentiam acceptationis. Si tamen sit meri-m de condigno, debet habere proportionem m præmio, quod dicitur condignè mereri.

c præjacto

Probatur 1. Conclusio. Quia oppositum tire, non est conformare se doctrinę Patrum, i simpliciter enuntiant salvari nos non potuis- nisi vel per solam misericordiam Dei, vel per erationem à persona divina: Ergo hic ter-s modus, qui sit liberationis, per modum me-i condigni, à pura creatura ponendi, est, non undùm mentem Patrum; probatur antece-ns, præter authoritates supra citatas, phrasi ypriani de passione Christi; *Originali morti*, quit, *nullum, nisi in Christi morte, poterat esse re-dium*; & inferiùs: *Et sine hoc holocausto, poterat us, tantùm condonâsse peccata.* Neque valet si as, loqui Patres de satisfactione, non autem merito; quia jam non simpliciter accipies ta Patrum, negabisque majorem à Patribus itam: Nullum est nisi in Christi morte vel ndonatione remedium; das enim tertium, ritum creaturæ de condigno.

Probatur 2. Quia posito quocunq; me- puræ creaturæ, posset adhuc esse Deus ra-nabiliter aversus; Ergo non erit illud meri-n de condigno. Antecedens probatur; quia non remittendo, haberet semper Deus po-tius motivum, nempe suam excellentiam am, infinitudinemque offensæ: Ergo posset semper rationabiliter aversus.

Probatur 3. Quia si posset id creatura, set ex eo, quia non repugnat gratia, quæ sit cipium merendi alteri gratiam. Sed inde sequitur intentum; quia quamvis sit possi-s gratia, quæ sit principium merendi alteri tiam, non potest tamen esse principium, in umstantia offensæ infinitæ; quod probatur. m quia, quamvis ignis possit in alio subjecto on tantùm in se producere calorem, non se-tur, quòd illum possit producere, in subjecto nitè resistente; nam excessus ille resistitivi oriam haberet: Ergo & in præsenti idem endum. Tum quia & posset in tali circum-tia mereri gratiam ut supponitur; & non set: quia ad meritum de condigno, licèt non necessaria æqualitas, est tamen necessaria portio, & radicalis exigentia acceptabilita-ita ut acceptatio, non sit simpliciter ex be-a inclinatione; nulla autem proportio fi-ad infinitum, nec apparet radicalis exigen- ut finitum infinitam malitiam excludere sit. Tum quia & posset tunc intelligi pro-ta gratia in illo offenso, ut supponitur, & non set intelligi, quod ipsum ut probetur. Sup-o, quòd nisi ponatur satisfactio condigna, c positioni gratiæ, præintelligi debet condo-o divina; si enim nollet condonare antece-ter, cur poneret illud exigens, etiam suo ti-, suam condonationem; deinde in humanis etiam, non ideo aliquis condonat, quia exhibet gratiam, sed exhibet gratiam, quia condonat: tunc quæro; vel intelligeretur tunc condonatio, vel non intelligeretur? si non intelligeretur: Ergo nec sequi posset tunc productio gratiæ. Si intelligeretur: Ergo sublativum mortalis, erit condonatio libera Dei, & non aliquod meritum creaturæ; quamvis enim gratia dicat exigentiam radicalem, licèt à Deo superabilem, ne stet cum peccato; quia tamen in actum non potest reduci ipsum illud exigitivum (si secludas satisfactionem) nisi præintellectâ condonatione, si non præintelligatur condonatio, nec erit productio gratiæ. Si autem intelligatur hęc condonatio, jam non meriti viribus, sed illi condonationi, tribuenda erit abolitio peccati. Addo, si tamen contra hanc resistentiam offensæ mortalis, poneretur illa gratia, merito alterius gratiæ; jam, producta gratia, exigeret illam condonationem à Deo.

Objicit 1. Ripalda authoritatem Augustini tract. 8. in Joan. ubi, inter principium & medium, docet: justum posse conferre baptizatis, dignitate suorum meritorum, effectum, quem Christus de facto confert Sacramento baptismi; jam autem, effectus qui Sacramento baptismi confertur de facto, non solùm est gratia, sed & remissio peccatorum.

Respondetur. S. Augustinum illo loco solùm loqui de potestate instituendi Baptismi, vice Christi; qui baptismus vice Christi institutus, ab illa cæteroqui merita habente creatura, eundem effectum præstaret, quem præstat præsens baptismus.

Objicit 2. Idem. Ut meritum justi sit condignum remissioni peccati, sufficit habere bonitatem, & dignitatem, æqualem bonitati & dignitati gratiæ habitualis; sed hæc æqualitas haberi potest, ut dictum etiam in assertis; Ergo. Major probatur; quia bonitas & excellentia gratiæ, digna est, cui adjungatur remissio peccati, movetq; ad hoc gratia, de condigno.

Respondetur. Quòd bonitas & excellentia gratiæ digna sit, cui adjungatur remissio peccati, ita tamen, ut ipsa ejus productio supponat, vel liberalem condonationem, vel satisfactionem pro peccato. Concedo propositionem. Etiam hoc non supposito: Nego propositionem. Deinde, minor etiam est falsa; nam negatur, haberi in gratia quacunque, vim producendi gratiam, in circumstantia resistitivi infiniti, quod est offensa mortalis.

Instat 1. Oppositio gratiæ habitualis cum peccato, non est purè physica, sed etiã moralis.

Respondetur. Concedo talem oppositionem, sed nego ipsam gratiam dicentem hanc oppositionem posse poni, casu quo non ponatur satisfactio æqualis, nisi præintellectâ condonatione, adeoque non erit abolitio peccati, vi meriti.

Instat

Instat 2. hoc fermè ſenſu. Gratia habitualis eſt principium merendi de condigno gratiam, & gloriam; Ergo erit principium merendi de condigno, & alliciendi voluntatem divinam ad remiſſionem peccati.

Respondetur. Si agatur de merito gratiæ & gloriæ ei, qui eſt in mortali, negatur antecedens. Si autem ſit res de eo, qui non habet mortale, diſparitas eſt; quia nullum eſt prædicatum in gratia & gloria, quod opponi poſſit, ne æquetur dignitate gratiæ: in caſu autem conſequentis, eſt opponibilis infinitudo peccati; & certè etiam perpetuitas gloriæ, non eſt opponibile prædicatum, nam perpetuitas illa, non habet infinitudinem actualem, nec ſuperat jus, quod habet gratia ut perpetuet, niſi mortali offenſâ auferatur.

Instat 3. Demus Deum negare remiſſionem peccati, gratiæ infuſæ in inſtanti A, ponatur poſtea actus religionis, tunc duplici titulo depoſcetur expulſio peccati.

Respondetur. Hoc ipſum negari, quòd non præintellectâ condonatione, &c. poni poſſit gratia exigens remiſſionem mortalis.

Objicit 3. Idem. Licet dignitas meriti juſti, non ſit tanta, quanta eſt malitia peccati, tamen eſt tanta, quanta eſt bonitas remiſſionis; quia bonitas remiſſionis non eſt tanta, quanta eſt malitia peccati; malitia enim peccati eſt tanta, ut hominem conſtituat in ſumma miſeria, bonitas autem remiſſionis, non eſt tanta, ut conſtituat hominem in ſumma felicitate. Quod ſi bonitas remiſſionis non eſt tanta, quanta eſt malitia peccati, poterit illam æquare meritum juſti.

Respondetur. Quamvis non ſit tanta bonitas remiſſionis peccati, quanta malitia peccati, poſſitq; in aliis rationibus, bonitas actûs gratioſi æquare bonitatem remiſſionis, non tamen in ordine ad expulſionem peccati. Ratio: quia ut compleatur infinitudo offenſæ divinæ, intervenire debet negatio condonationis divinæ, ita ut totum illud eſſe offenſæ, includat etiam negationem condonationis: quæ negatio, quia tanquam contradictorio, condonatione ſeu remiſſione (quamvis illam cogites finitam) tollitur, ideo, & ipſa infinitudo offenſæ tollitur; nullum autem tale contradictorium, ponit meritum creaturæ, quo poſito, eſſe offenſæ infinitæ, deberet deſinere.

Objicitur 4. Beneficium remiſſionis peccati, non eſt majus, quam reſtituere hominem in perfectam indemnitatem; quæ indemnitas, non eſt tantæ bonitatis, quanta eſt malitia peccati.

Respondetur. Conceſſo, quòd indemnitas à peccato, non ſit tantæ bonitatis, quanta eſt malitia peccati, non ſequitur, illam indemnitatem poſſe peccatori à gratia tribui; cùm gratia quæ tunc produci deberet, præintelligi poſtularet ante ſe condonationem divinam; deinde remiſſio illa, cùm ponat contradictoriu ejus, quod ſpectat ad offenſam, quantumvi[s] finita, poterit abolere offenſam; tale autem contradictorium, non apparet, quî ponere p[o]ſſit meritum. Et hoc etiam modo ſolvenda[e] runt paritates aliæ, quas inibi urget Ripalda

Objicitur 5. Poſſibilis eſt gratia cu[i] annexa viſio beata, vel quæ reddat homin[em] impeccabilem; poſſetq; aliquis juſtus, mer[eri] alteri hanc gratiam: Ergo poterit mereri & [re]miſſionem peccati; nam majus eſt benefici[um] impeccabilitas, quàm pura remiſſio.

Respondetur. Gratiam qualis eſt in [ca]ſu antecedentis, poſſe cadere ſub meritum, q[uia] nullum prædicatum habet infinitudinis, [n]ec poteſt oſtendi reſiſtitivum productioni illi[us] infinitum; in caſu autem conſequentis, oſt[en]ditur hoc reſiſtitivum, nempe offenſa infinit[a].

Objiciuntur 6. Offenſa ſtat, cùm eſt n[e]gatio ſatisfactionis, cui contradictorium po[nit] ſatisfactio; ſtat item, ſi ſit negatio condonat[io]nis, cui contradictorium ponit remiſſio, [&] condonatio etiam finita: Ergo etiam, ſta[t] nonniſi eousque offenſa, quousque erit nega[tio] meriti de condigno, cui contradictorium po[nit] meritum de condigno.

Respondetur. Ad hoc ut intelligat[ur] Deus deponere offenſam, vel moveri debet m[o]tivo ſibi intrinſeco, h. e. miſericordiâ ſuâ pr[æ]ciſè, vel moveri debet ab extrinſeco; hoc a[u]tem extrinſecum, ut ſit condignum, debet [di]cere vel æqualitatem: & hæc requitur in ſat[is]factione condigna; vel ſaltem proportione[m], quam proportionem dicunt quidem mer[ita] Theandrica, etiam prout condiſtincta à ſatisf[a]ctione; ſed non apparet; quî dicat illam mer[i]tum creaturæ? ita ut illud meritum ſit tantu[m], ut eo poſito, jam non poſſit Deus rationabilit[er] retinere jus, ad offendi. Et certè in iſtis, qu[i] habent pro ratione. *Quia placet. Quia volo mi[ſe]ricorditer*; non eſt jam inquirere, cur rationa[bi]biliter non poſſit jam Deus retinere jus ad o[f]fendi? eſt enim bonum naturæ intellectuali[s] miſereri, poſſe remittere offenſam, &c. adeo[que] hoc bono ſpoliari non debet Deus; ſed quan[do] pro ratione non datur: *Quia volo miſericor[]diter, Quia placet*; ſed redditur pro ratione, *qui[a] accepi*, ita ut jam rationabiliter non poſſim tuer[i] jus, in ante poſſeſſum, niſi recurrendo ad abſo[]lutum dominium; certè jam in illo quod accipitur, aut æqualitas, aut proportio dicens radicalem exigentiam ad acceptari, oſtendi debet & quia, finiti ad infinitum, nulla eſt proportio nec meriti creati, proportio erit ad vires malitiæ mortalis ſuperandas, tanquam reſiſtitiva[s] productioni gratiæ, aſſertivasq; Dei, ut, niſi miſericorditer condonet, retineat jus ad offendi.

Objicitur 7. Saltem ergo poterit hoc mereri creatura, ut ponatur gratia, ſed retento jure ad offendi.

Respon-

Respondetur. Si quis ad majora etiam miracula vim meritoriã condignè tribuat creaturis, poterit etiam & ad hoc miraculum tribuere; sed id non invaluit in sensum Doctorum.

DIFFICULTAS III.

An Satisfactio Theandrica sit pro mortali condigna, hoc est, infinita?

MAjor hæc ex tractatis hactenus colligitur; Satisfactio infinita pro mortali, est satisfactio condigna. Subsumetur in præsenti & probabitur Minor: Sed satisfactio Theandrica est satisfactio infinita. De qua minori ut constet.

Præmitto 1. *Rigorosè loquendo aliud est meritum, & aliud satisfactio.* Satisfactio, importat compensationem læsæ excellentiæ, meritum dicit laudabilitatem actionis per ordinem ad præmium; in præsenti tamen, hæc non distinguntur, quia quidquid de uno dixeris, de alio dicendum veniet.

Præmitto 2. *Diversas esse hac in re sententias.* Prima negat merita Christi esse infiniti valoris; quod consequenter docere debent ii, qui meritis Christi efficaciam, ex præcisa acceptatione divina tribuunt, fundanturq; in authoritate Scoti. 2da Sententia est Lugonis, qui disp. 6. sect. 1. dicit: Merita Christi habere valorem infinitum, quia merentur quodcunq; prœmium; quo quis dicitur valere tantum, quantum in solutione pro illo exigi potest. Sed non dicit esse meritum infinitum; quia potest dari actio, quæ magis moveat, & per consequens majus meritum, quatenus magis merebitur, licèt non plus. 3ª Sententia est quæ adstruit infinitatem simpliciter in meritis Christi, & valore eorundem; est sententia Suarii hîc disp. 4. Sect. 4. Amici disp. 6. Sect. 2. & aliorum.

Præmitto 3. *Videri paulò molestius, ut concilientur cum Scoto, ex sola acceptatione infinitari merita Christi*; de quo in materia de merito; forsitan tamen hæc fuit mens Scoti; dicebat ille, has individuas etiam actiones, de se, rationem meriti, & infinitudinis non habere, eò, quòd ex libero decreto Dei, cum hoc principio has actiones eliciente, decreta sit unio personæ divinæ, sine qua persona, poterant illæ actiones, saltem aliquæ, malæ esse, quia malâ intentione factæ, vel non esse infinitæ; totum ergo id pendebit ex acceptatione divina, non quidem liberè illas infinitante, suppositâ unione hypostatica; sed quòd libertate divinâ, acceptata sit illa natura ad unionem hypostaticam.

Dicendum est 1. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, velis accipere meritum, quod secundùm omnes rationes, quas includit, sit infinitum; in isto sensu merita Christi non sunt infinita simpliciter.*

Probatur 1. Quia in meritis Christi est ratio actûs creati, hæc ratio non est infinita, quia eadem in individuo poterat elici, casu, quo non fuisset terminata illa natura hypostasi divinâ, & tamen illa actio, tunc non fuisset infinita: Ergo non secundùm omnia, quæ includit actio meritoria, est illic infinitudo.

Probatur 2. Quia duratio temporanea non est infinita, & tamen etiam hæc habetur in meritis Christi: Ergo illa non secundùm omnes rationes quas habent, sunt infinita.

Probatur 3. Tota infinitudo actionum Christi, est nonnisi à VERBO; consideremus ipsum illud dignificatum, quod ipsum dignificatum, ita præcisum, vel est finitum, vel infinitum? Si finitum, habetur intentum: Si infinitum: ostende, unde, & per quid infinitetur?

Dicendum 2. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, accipias meritum, secundùm quod est meritum hujus personæ, in isto sensu merita Christi sunt infinita simpliciter.* Idem sic proponitur *Merita Christi, formaliter, & completè accepta, secundùm quod dicuntur esse hujus suppositi, sunt infinita simpliciter.*

Probatur 1. authoritate Clementis IV. in Extravaganti *Vnigenitus.* Thesaurus meritorum, qui diminui nunquam potest, debet esse thesaurus infinitus, ex vi principii illius, quòd infinitum sit id, cujus secundùm quantitatem accipientibus, semper accipere est, & nunquam idem; sed talem thesaurum esse meritorum Christi docet ibidem Papa, expresseque dicit, illum diminui non posse, propter infinita Christi merita: Ergo.

Probatur 2. Meritum æquale, imò superabundans, offensæ infinitæ simpliciter, debet esse infinitum simpliciter: nam finitum non potest esse æquale infinito; jam autem meritum Christi, est æquale offensæ infinitæ, *est enim copiosa apud eum redemptio.*

Probatur 3. Si merita Christi, accepta secundùm ultimum sui complementum, non essent infinita simpliciter, ultimum illorum complementum, & esset infinitum simpliciter, est enim ipsa Persona VERBI infinita simpliciter; & non esset: quia ipsa merita secundùm illud complementum accepta, non essent infinita, ut tu dicis. Et sicut, si paries albus, secundùm ultimum sui complementum in ratione albi, non esset disgregativus visûs, nec ipsa albedo, esset disgregativa visûs: ita si merita secundùm ultimum sui complementum, non sunt infinita simpliciter, nec ipsum complementum erit infinitum simpliciter. Tota præsentis tituli difficultas est, in explicandis his duobus. Imprimis, quî ista infinitudo meritorum Christi, non sit merè moralis, & ex imputatione? deinde, quomodo hæc dignitas derivetur in ipsamet merita? Hoc ut habeatur,

Sit

Punctum Difficultatis I.

Quomodo per alios derivatur in merita Chriſti dignitas infinita?

EXPLICARI poteſt 1. ex Suar. diſp. 4. Sect. 4. ut videre eſt, in reſponſione ad argumentum 2dum, quòd id fiat duplici titulo. Imprimis ex parte perſonæ operantis, quæ quodam modo per ſe ipſam informat moraliter ſuam operationem: deinde ex parte unionis illorum actuum ad perſonam; quod ipſum ſic declarat. Unio hypoſtatica, eſt quædam infinita dignitas humanitatis aſſumptæ, quia perſona ſimpliciter infinita, eſt illi humanitati conjuncta realiter, & per dictam unionem mirabili modo illam afficit, & ſuſtentat: porrò actus, & paſſiones illius humanitatis, in tali perſona, habent ſimilem quandam conjunctionem, quaſi hypoſtaticam, cum eadem perſona, quamvis mediante naturâ; ratione ergo hujus conjunctionis, habebunt infinitam quandam dignitatem. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non reſpondet ad punctum difficultatis; quæro, unde habent infinitatem merita Chriſti? reſpondes, ab unione ad Perſonam Chriſti; quæro, hæc unio cùm non ſit phyſica, nec ponat ullum realem modũ in ipſo actu, reſpectu VERBI, quî ergo fieri poteſt, ut derivet infinitatem in opera Chriſti? reſpondes, quia participant moralem valorem & æſtimationem? de quo ipſo quæro, quomodo illum participent? Idem propoſitum ſic aliter urgetur; quæro, quare merita Chriſti habent infinitum valorem? reſpondes, quia uniuntur quodammodo VERBO; quæro ulteriùs, quare uniuntur quodammodo VERBO, unione infinitatem fundante? reſpondebis, (ut videre eſt in diſcurſu Suarii) quia principiantur ab humanitate unita VERBO. Hoc autem, puncto difficultatis non ſatisfacit. Tum quia multa ſunt, quæ profecta ab humanitate unita VERBO non habuerunt infinitatem, ut reſuſcitatio Lazari, converſio aquæ in vinum, & cætera ſimilia. Tum quia multa proficiſcuntur ab humanitate unita VERBO, quæ non petunt uniri VERBO; Ergo pro ratione, cur uniantur VERBO, non poteſt ultimò dari, quia proficiſcuntur ab humanitate unita VERBO; nec ſufficit recurrere; quòd recipiantur in natura unita VERBO; nam etiam albedo in Chriſto recipitur, nec tamen habet infinitatem. Tum quia, ſi recurras ad hoc, quòd perſona operans, per ſeipſam, informet moraliter ſuam operationem: quæro ulterius; quî fiat, ut perſona operans, informet ſuam operationem, informatione fundante infinitatem? & certè dicere, quòd ideo ſint infinita illa opera, quia informantur moraliter à perſona, quia uniuntur ſaltem mediatè, nihil eſt aliud dicere, quàm quòd natura terminetur à perſona infinita, in qua natura, illæ actiones recipiuntur; de quo ipſo quæro: cur, ſi natura ſit terminata à perſona infinita, moralis valor infinitus, ex illa forma, & ex illa unione derivetur?

NON SATISFACIT 2. Quia recurrit hæc explicatio ad mediatam unionem perſonæ, cum illis operibus, quæ unio non poteſt eſſe phyſica, alias transacta illâ actione, dimitteret VERBUM, quod ſemel aſſumpſit. Si autem illa unio eſt moralis mediata: explicandum venire; in quo illa ſtet, quomodo per illam derivetur infinitudo, cur item illa merita ſint infinita, & non tantùm eſt infinitum id, cui conjunguntur. Explicat item difficultatem, per difficultatem; qui enim neſcit, vel negat infinitatem meritorum Chriſti, neſcit, & negat infinitatem unionis; deinde hæc unio, cùm ſit phyſica nec ens phyſicè infinitum, hoc ipſo añectit infinitatem; ſed quis ſimilis nexus inter meritum & perſonam?

NON SATISFACIT 3. Quia hæc dignificatio deberet eſſe ex ſenſu Suarii moralis. Si moralis quæro, vel habent plus illa merita in ſuo genere, quàm habeant in ordine humano merita dignificata regalitate, vel non habent? habent plus: oſtende, quomodo id derivetur ab illa infinita perſona? ſi non habent: Ergo cum actiones dignificatæ regalitate, in re non plus habent præ actionibus plebeji, ſed merè habent nonniſi acceptationem humanam; ita & merita Chriſti, in re erunt finita, & ex mera non niſi acceptatione, plus habebunt.

Pater Moravvski hîc quæſt. 2. artic. 4. dicit Actiones Chriſti Theandricas, non eſſe ſimpliciter infinitas, ſecundùm quod actiones ſint, quia ſic ſumptæ perſonam Verbi non dicunt niſi extrinſecè; licet merita Chriſti, & actiones Theandricæ, in quantum habent rationem meriti, ſint ſimpliciter infinitæ: eò quòd meritum dicat tanquã partem intrinſecam, ipſammet perſonam merentem, infinitè dignam. *Hæc ejus doctrina*

NON SATISFACIT. Tum quia ſufficit, quòd actiones ipſas Theandricas, dignificet perſona, per modum principii, complentis principium elicitivum actionum Theandricarum. Ergo & ſufficiet dicere, quòd etiam merita non conſtituantur perſonâ tanquam parte, ſed tanquam principio dignificante. Tum quia actiones Chriſti Theandricæ non diſtinguuntur realiter ab actionibus Chriſti meritoriis: Ergo & eadem debent habere ſui conſtitutiva intrinſeca: hoc ipſo enim non eſſent idem realiter: Ergo cùm ipſæ actiones Theandricæ, non conſtituantur tanquam parte, perſonâ divinâ, nec conſtituentur merita. Antecedens autem ex eo probatur; quia nullum eſt inter hæc diſtinctionis fundamentum, præcipuè dum conjungitur actio Theandrica merito. Et hoc etiam habet communis apprehenſio, quæ cenſet merita Chriſti eſſe actiones Theandricas. Tum quia Mon-

the-

elitarum in eo fuit hæresis, quia putabant de- lerari in Christo aliquod principium volitio- m humanarum, eò quòd desideretur persona mana, sine qua, non potest esse volitio huma- , negavitq; id antiquitas Catholica, eò quòd târit, posse esse volitionem humanam & crea- n, sine persona humana & creata. Quodsi natur, merita creata, componi, tanquam par- constitutivâ, personâ merentis, jam in Chri- non dabuntur ulla merita creata, adeoq; & lla; quia merita increata impossibilia sunt. ldo: revera videtur immeritò & contra re- docentem antiquitatem poni, quòd actio- s Christi Theandricæ, non habeant, secun- m quod actiones sunt, infinitatem simplici- , supposito, quòd infinitatem simpliciter ha- ant, secundùm quod merita sunt. Nec obest, òd actio Theandrica, dicat personam Verbi iquam quid extrinsecum; nam hæc infinitu- actionum Christi, cùm non sit entitativa & soluta, sed respectiva, bene poterit haberi ab quo extrinseco. Addo præterea, si fiat paral- a, unde ex definitione partis inferetur, actio- n Theandricam, non componi personâ, tan- am parte: inde inferetur, etiam meritum eandricum non componi personâ tanquam te.

Explicari potest 2. ex Vasquez. Docet , infinitatem meritorum Christi, desumi ex nita sanctitate naturæ humanæ unitæ Ver- ; docet enim ipsam divinitatem in Christo, quasi formam sanctificantem, & veluti un- entum, quo ungitur; tametsi id efficiat, non effectum formalem intrinsecum, sed per ex- nsecam denominationem, tribuendo naturæ nanæ effectum quendam moralis sanctifica- nis. *Hæc Explicatio*

on satisfacit 1. Quia non resolvit diffi- tatis punctum: quæro, cur merita Christi ha- t infinitum valorem? Respondet, quia di- ficantur infinitâ sanctitate divinitatis; quæ- ulteriùs, quî dignificari possint infinitâ san- ate divinitatis? respondet, per extrinsecam nominationem: quæro ulterius, quî dignifi- i possint per extrinsecam denominationem? pondet tribuendo effectum moralem sancti- ationis: de quo ipso quæritur, quî illum tri- ere possit?

Non satisfacit 2. Infinitus ille valor, n potest esse denominatio extrinseca secun- intentionis; nam esse infinitum valorem me- rorum Christi, non pendet à nostris conce- bus, sed in objecto est: Ergo illa denomina- extrinseca est primæ intentionis. Sed quæ- quomodo deveniri possit ad illam denomi- tionem extrinsecam? Et certè denominatio trinseca dextri, nihil aliud est, nisi manus v.g. tis, & paries: Ergo etiam denominatio ex- nseca infinitatis meritorum Christi, erit um meritum, & sanctitas divina infinita: de quo quærere restat, quî illa sanctitas derivet, ut verè illa merita sint infiniti valoris?

Non satisfacit 3. quia infinitas illa operum, quæ est per denominationem extrinsecam, quæ est per effectum quendã moralis sanctificationis, vel est ita moralis, ut sit sola imputatio infinitudinis; & præter dicta, quærere restat, quod est fundamentum illius veræ imputationis? Si autem non est sola imputatio: explicandum erit, quid sit illud, & quonam modo fiat ille effectus moralis sanctificationis?

Explicat 3. Lugo. Multisq; aliis præjactis, hoc habet: quòd scil. opera Christi, quamvis sint ex aliis capitibus finita; & quamvis non à Verbo proveniat, quòd sint digna præmio, à Verbo tamen provenit, quòd respectu illius personæ, nullum sit magnum præmium, nisi infinitum: infinitat ergo Persona Verbi illa opera, nonnisi objectivè, quatenus ex infinitate Personæ fit, ut quodcunque præmium respectu illius operis sit parvum, nisi sit infinitum. Illustrat hoc inter alia, tali instantiâ. Finge duos Deos, quorum unus vellet alteri dare munus, tanto donatore & donatario dignum, quidquid creatum sibi ad invicem darent, illud tanti æstimaretur, ac si rex unus alteri pomum daret, vel nucem; cùm ergo Christus sit verè Deus, præmium quodcunq; creatum & finitum, respectu illius, non est proportionatum. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Quæro, cur sint opera Christi valoris infiniti? respondebis, quia attentâ Persona infinita, nullum respectu illius Personæ, condignum est præmium, nisi infinitum: quæro ulteriùs, quî communicetur illi ipsi operi æstimabilitas tanta? *Hoc ipsum sic urgetur:* quæro cur opera Christi habeant infinitatem valoris? respondes, quia dignificantur à persona infinita; quæro quid sit hoc, dignificari illa à persona infinita? respondes, digna reddi præmio infinito; de hoc ipso quæro, quomodo id in illas actiones derivetur, ut assurgant ad hanc dignitatem? respondes, quia illa dignificat objectivè persona infinita: de hoc ipso quæro, quî fiat ista dignificatio objectiva, & quid ponat in ipsis meritis?

Non satisfacit 2. Quia docet Lugo valorem operum Christi esse infinitum, & tamen non est explicabile in principiis illius, quomodo hic valor derivetur in merita? & certè nõ ideo; quia taxantur esse digna præmio infinito, habent illa merita valorem infinitum: sed potiùs quia habent valorem infinitum, taxantur digna præmio infinito; de quo ipso valore quæritur, undenam sit, & quomodo derivetur?

Non satisfacit 3. Quia valor ille, vel est physicus, vel moralis, ut dicebatur in simili. Si physicus, quî acquiritur? si moralis, vel sola imputatio, vel plus aliquid: si plus aliquid, quid illud? si non plus, ergo non habent valorem & taxam infinitam, sed solùm putantur habere.

Punctum Difficultatis 2.

Mens de eodem Recentiorum.

EXPLICAT 4. Doctor Theologus, P. Laurentius Pikarski. Dignitas quælibet absolutè loquendo, nihil aliud est, quàm per se stantia quædam, seu ipsummet esse alicujus, non propter aliud. Patet hoc in prælaturis, præsidentiis, & similibus, quas plerumq; dignitates vocamus; & simul quodvis dominium, dignitatem quandã existimamus, & dominos ipsos dignos; servitutem autem indignitatem quandam, & servos indignos reputamus; idq; ideo, quia servus est propter Dominum, adeoque per se stantiam non habens, & non dominus propter servum: qui ratione dominii & dignitatis per se stantiam habet. Patet idem in scientiis, quæ sunt propter seipsas, ideoque illas propter se dignas dicimus, indignas autẽ, quæ propter aliud quidpiam inventæ sunt, ut sunt vel practicæ scientiæ, vel artes mechanicæ. Hinc & ipsa axiomata seu propositiones, quæ tanquam prima principia in scientiis habentur, & sine quibus scientiæ stare non possunt, dignitates appellamus; idq; ideo, quia per se, non per aliquid aliud, cognoscuntur, & sciuntur. Ex hac proportione, S. Thomas hîc q. 2. a. 2. ad 2dum in tantum personalitatem vult esse rationem dignitatis, in quantum personalitas, est quædam per se stantia; *dicendum*, inquit, *quòd personalitas in tantum pertinet ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem, in quantum ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem ejus pertinet, quòd per se existat, quod nomine personæ intelligitur.* Imò hoc ita verum est, ut si aliquando, ea ipsa quæ non per se sunt, digna vocantur, hoc ideo fiat, quia ea ad aliquid quod per se stat; attribuuntur: propter quam attributionem, intelligitur, ex persestantia, refundi quædam dignitas in illa, ita ut per dignitatem persestantis, digna sint & intelligantur; ut patet in dignitatibus regiorum famulorum, similiter uxorum, filiorum &c. famuli enim dignitate Regis, uxores dignitate maritorum, filii dignitate Parentum, digni reputantur: unde & accidentia, non solùm dignitatem, sed etiam ultimum complementum suæ individuationis, habent ab ipso supposito, cùm ipsum substantiarum esse, per se & propter se sit, accidentia verò nonnisi propter aliud & in alio, &c. &c. Cùm igitur operationes Christi sint essentialiter alterius, tunc in ultimo termino individuationis, ac dignitatis completissimæ existent, consequenter dignissimæ erunt, quãdo in completissimo per se existente, & consequenter, in dignissimo existent; & quia de facto, in tali existente per se, existunt; idcirco ab illius infinita dignitate, & ipsæ dignitatem infinitam imbibunt; proindeq; neque ultimò hæ operationes Christi dici vel esse possunt, nisi ipsius suppositi dignitatem in se includant, per quam ultimò sunt, & ad quam ultimò attribuuntur.

Succus discursus in hoc consistit. Valorem habent infinitum merita Christi, quia dignificantur à persona infinitè digna; modus autem, quo communicatur illa dignitas, in hoc est: quia accidentia sumunt ultimum suum complementum à persona, cujus sunt: cùm ergo operationes Christi sint accidentia, & id in quo sunt & à quo ultimum suæ individuationis accipiunt, sit quid infinitè dignum, etiam illæ erunt infinitè dignæ. *Hic discursus*

NON SATISFACIT 1. Quia ultimatam responsionem non affert; quæro cur merita Christi sint infiniti valoris? Respondetur, quia dignificantur à persona infinita; quæro, quomodo dignificantur? Respondetur, quia accipiunt ultimum sui complementum ab illa; quæro ulteriùs, cùm non competat accidentibus subsistere subsistentiâ, quomodo accipiunt ultimum sui complementum ab illa? Respondetur, quia ad illam attribuuntur; de quo ipso quæro, unde fiat, ut ex attributione ad personam infinitam participent infinitam dignitatem?

NON SATISFACIT 2. Quia negatur accidentia compleri ultimò à substantiis, aut subsistere ullo modo subsistentiis substantiarum; quodsi accidentia non subsistunt subsistentiâ substantiæ, non accipiunt ultimum sui complementum à Subsistentia, neq; enim est aliud subsistere, quàm accipere ultimum sui complementum à subsistentia: si autem accidentia non accipiunt ultimum complementum à subsistentia, neq; actiones Christi accipient, adeoq; nec erunt infinitæ, cùm illa infinitudo peti deberet ex illo complemento.

NON SATISFACIT 3. Quia quæstionem physicam de subsistentia, videtur explicare, per dignitatem moralem; & licèt per accommodationem dici bene possit persona, dignitas: nihilominus aliud est persona, aliud dignitas; quis enim dicet in divinis, esse tres dignitates? unde etiam S. Th. 1. parte q. 42. a. 4. ad 2dum. *Dignitas*, inquit, *absoluta est, & ad essentiam pertinet*; denique dignitas est de linea excellentiæ, & superantiarum, potestq; competere etiam naturæ, quâ tali; jam autem personalitas, est de linea termini: Ergo personalitas, per dignitatem, non rectè explicatur, nisi figuratè.

EXPLICAT 5. Perez; ex quo ante explicationem.

PONITUR 1. Quòd dignitas absoluta, & in bonam partem sumpta, sit virtus, propriâ sui magnitudine, & præstantia afferens fiduciam aut exspectationem prudentem boni honorifici: nomine autem virtutis intelligit potentiam scientiam, & voluntatem, benefaciendi, vel communicandi bonum: debet autem hæc esse intrinseca personæ: hinc non divitiis præcipuè aliquis redditur dignus, sed jure, merito, ut

q

...i habetur, vel qui speratur, divitiarum: posi-q; quòd relatio sit quid modale, relatio divitis l divitias, Principis ad suos majores, est quid trinsecum; cognitio item possessionis divitia-m, & generis, est excellentia quędã intrinseca, felicitas, quã nec pauperes, nec subditi habẽt.

PONITUR 2. Dignitatem esse duplicem, ali-n, quæ consistit in virtute, aliam quæ consistit jure ad honores, sequentes virtutem, aut præ-nientes propter spem; & licèt dentur hono-s, qui sunt nati sequi virtutem, ne quis canat umphum ante victoriam; dantur tamen etiã onores, nati antecedere; sic merita Christi æmiata sunt à Deo, per gratiam datam anti-is Patribus; & quando adest spes victoriæ, umphi præparatio fit ante victoriam, ita ta-en ut possit accidere, quòd virtus, &c. afferat rtissimam spem honoris, & gloriæ, & tamen n sit cognita, quia non fundatur in magnitu-ne, & præstantia perfectionis. Hæc ipsa spes bet esse non vana, sed secura, vel physicè, vel oraliter, &c.

PONITUR 3. Quæ sit differentia juris comu-tivi, à jure digni? quia illud compellit ad bo-m tribuendum debitum, non solùm bonos, l & malos, timentes iram habentis jus, vel le-, defendentis jus illud: at jus digni ut tale, n cogit, sed summùm movet, & attrahit, per licium suadens melius esse & decentius, ho-rare dignum, quàm non honorare.

PONITUR 4. Quid sit ly *Prudens fiducia*, posi-in definitione dignitatis? & dicit esse rectam ionem designativam honorum proportiona-m virtuti, præcipientem aut suadentem, tan-am meliorem, modo explicato, honorifica-nem, quam non honorificationem virtutis; æ ratio suprema est divina, secunda superna-alis, tertia Angelica, quarta humana, &c. fu-tque hæc ratio, pro regula, duos fines, finem *i*, id est, personam virtute præditam, & finem *u*, id est bonum honorificum, quod continet nifestationem virtutis.

PONITUR 5. Quid sit bonum honorificum, laudatorium? Honor est virtutis benefa-icis indicium; laus propriè & strictè dicta, honor existens in verbis, sumendo illa pro in-nis, & externis; & laudabile dicimus esse id, od est honestum, seu per se expetendum, & litatis allativum, aut alicujus communicatio-bonorum. E contra indignitas personæ, est fectus virtutis, allativus mali ignominiosi; ditque, dignitatem esse quid notum, & habe-vim notificandi, suâ quantitate, quantitatem ni conferendi, hoc enim est de ratione men-æ, & è converso, quando quantitas boni ho-rifici conferendi alicui est nota, consequen-notificare potest quantitatem virtutis, & di-tatis personæ. *His suppositis*

EXPLICATIO in hoc sistet. Humanitas Chri-ut unita VERBO, est digna eo honore, quo Persona VERBI est digna honorari in ipsa humanitate; Sed Persona VERBI est infinitè digna honorari omni bono, quod potest conferri humanitati post unionem: Ergo & humanitas, ut unita VERBO, est illo digna: & quia multitudo talium bonorum, est infinita, hoc ipso est & illa infinitè digna, utpote illis infinitis digna; impossibile enim est personam unitam humanitati, esse dignam bono exhibito, quin humanitati illud bonum debeatur, ex hoc titulo; quia est unita personæ divinæ, dignæ illo bono; quando enim aliquid debetur naturę intellectuali, quod habet sibi unitam aliquam dignitatem, non potest, ipsa non esse, digna illo bono &c. Addit, dubitari non posse, Christum ut hominem, supra omnes actuales & possibiles creaturas puras, majoribus honoribus esse dignum, quibus persona divina honoretur in humanitate honorata; quorum honorum titulus est filiatio divina naturalis; & nulla est ratio, quare dicatur esse digna uno bono, & non alio; titulus enim ille non præfigit limitem magnitudini, & multitudini honorum possibilium; denique si quid velit efficaciter humanitas Christi, illa voluntas est conformis voluntati increatæ personæ VERBI: Ergo si bonum volitum conferatur humanitati Christi, conferetur tanquam debitum personæ ipsius humanitatis, quia supponimus fuisse volitum ab ipso Filio Dei. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Tum quia, de hoc ipso quæritur, quomodo & quâ ratione VERBUM unitum humanitati, faciat illam dignam honorari, honore VERBI? & quantumvis hoc conferat humanitati, quî conferre poterit infinitudinem ipsis meritis, & satisfactionibus Christi? & quâ viâ hęc honorabilitas derivetur in humanitatem Actionis? Concedo personam unitam humanitati esse dignam omni bono, sed quęrere restat, quî hanc dignitatem derivet in humanitatem, multoq; magis, quî derivet infinitudinẽ in merita Christi? Concedo Christum Dominum esse dignum speciali ratione, sed quærere restat, quî evadatur ad hoc, ut ipsa persona divina honoretur in humanitate honorata, multoq; magis quî infinitet actiones? Nulla dicitur esse ratio, quare dicatur esse digna uno bono, & non alio, sed quærere restat, quo modo & viâ, hoc ipsum acquiratur? Concedo si efficaciter velit voluntas Christi aliquod bonum, dabitur illi; sed quærere restat, quî derivetur hæc dignitas in illam, ut possit efficaciter velle quodcunq; bonũ? Ultimatò quæritur, quî ita etiam dignificatæ humanitatis, ipsæ actiones & merita, sint infinita, nam dignificatio humanitatis bene refertur in ipsamet unionem ad VERBUM, sed quamnam similem unionem dicunt merita cum VERBO?

NON SATISFACIT 2. Quia tota infinitudo hîc explicata, habetur ex unione ad VERBUM, ergo cùm meritis non uniatur VERBUM, non erunt infinita.

NON SATISFACIT 3. Quia principia, quæ assumit in Positis, non convincunt. Tum quia dignitas est quid posterius, & consequens virtutem, effectusq; illius moralis, ergo per virtutem definiri, rigorosâ, quæ hîc intendebatur, definitione, non potest; unde etiam nemo definit hominem per risibile. Cujus ratio est, nam non esset identitas Objectiva, inter definitionem & definitum, sicut non est identitas Objectiva, inter prius, & posterius: Tum quia, etiam hoc prædicato quod est fiducia, & exspectatio boni honorifici, datur aliquid prius definitivum dignitatis, nempe jus, exigentia, titulus ad bonum honorificum; & certè, non ideo aliquis habet jus exigendi boni honorifici, quia habet illius fiduciam, sed habet fiduciam, quia habet jus. Tum quia, immeritò dicitur, quòd ipsa cogitatio possessionis, divitiarum &c. ponat virtutem intrinsecam; quia per hoc non rectè explicatur intrinsecitas dignitatis, quod potest haberi etiam in indigno, talis autem cogitatio, potest haberi, etiam in indigno; debet ergo dari discretivum horum cogitantium, & hoc potius erit salvativum dignitatis. Tum quia immeritò dicitur, fiduciam prudentem, esse rectam rationem designativam honorum proportionalium; nam fiducia, spectat ad lineam voluntatis, ratio designativa honorum, spectat ad lineam intellectus; deinde hujus ipsius designationis motivum, & fundamentum dari debet, & hoc potiùs erit quæsita dignitas. Tum quia non rectè formatur conceptus honoris, quòd sit virtutis benefactricis indicium, honor enim, tenet se à parte honorantis, & tamen indicium benefactricis virtutis, potest esse, etiam à parte honorati; deinde indicium istud, est de lineâ signi, honor autem, est de lineâ cultûs, & observantiæ: Non ergo, unum per aliud rectè definietur.

Commodiùs dicitur, quòd dignitas, sit excellentia exigitiva, vel fundativa juris ad honorem, honor autem erit cultus respondens excellentiæ, sed hac etiam dignitate positâ, quærere restat, quî meritorum Christi sit dignitas infinita?

Punctum Difficultatis 3.

Satisfit intento.

EXPLICATUR I. Duplex cogitari posset unio inter naturam humanam, & Personam VERBI, una accidentalis, non quidem, quæ sit, per solum affectum, vel per moralitatem similem ei, quâ personæ legati, unitur persona regia, ita ut quod facit legatus, censeatur facere rex, cujus personam refert, sed quæ sit unio accidentalis, ratione alligationis, quâ alligetur physicè huic homini Persona divina, ita tamen, ut non suppleat defectum ullum personæ, nec compleat substantialiter. Altera unio cogitari potest substantialis, vi cujus, complebilis, perfectibilis, terminabilis substantialiter, humanitas compleatur, perficiatur, terminetur sub-stantialiter, adeoque fundando communicatio-nem idiomatum inter illa extrema; cùm ergo hęc posterior unio reperiatur in Christo, docente fide, quòd persona divina suppleat defectum subsistentiæ creatæ, adeoq; alicujus substantia-lis, fit ut hæc unio, fundet communicationem idiomatum.

Porrò communicatio idiomatum in linea a-gendi, in hoc sita est, ut quod facit unum extremum, per communicationem idiomatum, censeatur facere & aliud extremum, cumq; esse sit propter operari, si erit communicatio idiomatum in Esse, erit etiam cōmunicatio idiomatum in operari. Et quia ista communicatio fundata est in modo unionis, & per se, & substantialis, quæ non est aliquid meræ imputationis, & [...] citi, fit ut cōmunicatio illa fundata in illa unione, per quam censetur operatio unius esse operatio illiûs, non sit mera imputatio, merum [...] citum, sed verè in aliquo physico & independente à nostris conceptibus fundatum; cum [...] cōmunicatio semper sit duorum, non solùm natura communicabit idioma aliquod VERBI, sed etiam VERBUM cōmunicabit suum idioma naturæ.

Rursùs, quia communicatio est in prop[...] proprium suum natura communicabit, h. e. propter operari, i. e. se, & suas operationes; proprium autem suum communicat persona, communicando se & excellentiam suam, quæ excellentia, quia est infinita, communicabit illi naturæ, & illi actioni infinitudinem suam.

ILLUSTRATUR hoc instantiis. Finge realitatem esse dignitatem quandam physicam, perfectionem quandam physicam, tunc quicquid faceret MICHAEL Rex, physicè esset regale, & opera illius haberent perfectionem physicam ipsius regalitatis, nec posset quicquam facere MICHAEL, quod regalitatem non haberet; cùm ergo propter unionem veram, quæ est inter naturam humanam, & personam VERBI, facta sit communicatio idiomatum, & hæc dignitas, seu regalitas Deitatis, est quid physicum, impossibile est, ut quod facit natura humana propter communicationem idiomatum in operari, non censeatur facere Deus; quæ regalitas Deitatis, quia est quid physicum, nempe Persona VERBI, fit ut opera illa, physicè habeant dignitatem, ab illa persona divina.

Illustratur hoc rursùs instantiâ petitâ ex actibus divinis internis, qui propter identitatem cum principio habent physicam dignitatē Deitatis, & excellentiam increatam, & quod habetur excellentiæ in Deitate, tribuitur propter identitatem, etiā illis actibus. Quod est identitas in illis divinis actibus, fundans cōmunicationem illam aut potiùs identitatē idiomatum, h. unio substantialis inter naturam humanam, & personam VERBI, vi cujus unionis, actiones naturæ

ræ, tribuuntur Personæ divinæ, & sicut im- ssibile est stante identitate reali actionum ad tra, cum excellentia Deitatis, non habere illas tiones excellentiam Deitatis, sic nec possibile t stante substantiali unione fundante communicationem idiomatum, etiam in operari, non quam possibile est, ne jam opera naturæ hu- anæ, sint opera Personæ VERBI, adeoque ex- llentia illius dignificata. Et sicut, si VER- UM elicitivè illam actionem produceret, non set illa actio nisi dignitate divina delibuta, ita opter communicationem idiomatum, dum il- n eliciet natura humana, tribuetur hæc actio i Personæ, eaque dignificabit illa infinitudo, anè ac si ipsa Persona illam eliceret.

Denique illustratur hoc, tali instantiâ. Defi- fiscus regius, imminente bello, mandat Rex rtas notas imprimi, v.g. corio, quæ notæ tri- ant illi valorem pecuniarum; si hæ notæ es- nt valor physicus, revera impressio illarum tarum, physicum valorem imprimeret: sic ia quando ponit natura humana operationes, bet jam illas propter communicationem idio- tum Deitas, ut inquit Damascenus, perfun- re, fit, ut operatio communicetur à natura rsonæ illi, & Persona vicissim suam excellen- m tribuat operationi, quæ excellentia, quia infinita, infinitum etiam valorem illi operi buet.

Præsens discursus salvat & physicam, non au- n ex mera imputatione, dignitatem operum risti, & modum, quo derivatur hæc infinita nitas. Quæres enim, an opera Christi sint initi valoris, respondeo quòd sint. Quæres, are? respondeo, propter infinitam dignita- n Dei. Quæres ulterius, quî tribuatur illis in- ita dignitas? respondeo, propter unionem stantialem cum natura, quæ fundat commu- ationem idiomatum, quæ communicatio est tua, ita ut vi communicationis idiomatum à ura petitorum, tribuatur operatio illa Deo, vi communicationis idiomatum, à VERBO itorum, tribuat illis VERBUM suam excel- tiam infinitam, modo operibus proportiona- Ostenditur ergo hanc excellentiam, & va- em non esse moralem, qui sit mera imputa- , quia desumitur hæc infinitudo ab aliquo ysico, nempe Persona divina. Ostenditur n modus, nempe unio, fundans communica- nem idiomatum.

Dices 1. Explicandum esse quomodo unio idet communicationem idiomatum.

Respondetur. Hoc jam supponitur ex a- materiis, & ex inductionibus, in quibus o- nditur ab unione per se, & vel maximè sub- ntiali, fundari communicationem idiomatū. tendit hoc paritas, unitas per identitatem fa- identitatem idiomatum, ergo & unitas per onem faciet communicationem idiomatum. niq; quia quando unum per se est substantia- xduobus constitutum, sicut communicant sibi suum esse substantiale, hoc ipso enim non esset unio substantialis, ita & communicant perfectiones: quia hæ, vel sunt idem cum Esse, vel illud sequuntur. Si communicant perfectiones, communicant & idiomata, tanquam denominationes sequentes illas perfectiones, ut ita dici, sequatur ad Esse.

Dices 2. Unio non est Personæ divinæ cum actionibus, quomodo ergo illæ dignificabuntur à Persona.

Respondetur. Licèt non sit unio illarũ actionũ physica cum Persona, est tamen unio fundans cõmunicationem idiomatum, quæ cõmunicatio idiomatũ, non est quid, nonnisi morale.

Dices 3. Sit communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Personam Verbi, cur ponenda communicatio idiomatũ in operibus?

Respondetur. Ideo, quia illam significat frequenter scriptura, v.g. Humiliavit semetipsũ Dominus Jesus. Ubi communicatio est idiomatum in operatione humilitationis. Rursùs ideo, quia, ut dictum, cùm esse sit propter operari, etiam communicatio in Esse, erit communicatio propter operari, adeoque in linea etiam operationum. Denique ideo, quia supposito, quòd sit communicatio idiomatum, non est jam ratio, cur mortuæ lineæ debeat nonnisi esse, adeoque excludendo operationes.

2. Modus explicandi. *Infinitatem operum Christi potest esse talis.* Quotiescunq; Concretum aliquod, vel complexum, est sive ex forma, sive ex restrictione, tunc si propositio aliqua nonnisi de concreto illo, vel restricto verificatur, pro illa verificanda utrumque extremum, utraq; pars complexi, scilicet forma & formatũ, restringens & restrictum, unà simul accipi debent. Sic v.g. ly par est concretum ex duobus numeris, de hoc concreto enuntietur hæc propositio: Par, est medietas quaternionis, hæc propositio de illo complexo, quòd est Par, verificari non potest, nisi uterq; numerus, accipiatur, & sic de reliquis instantiis, in quibus facilè induci potest, ad propositionem, de aliquo complexo verificabilem, requiri, ut utrumque membrum complexi sumatur. Et ratio est: quia hoc ipso, non de complexo illa propositio verificaretur, cùm definitivè complexum sit illa duo, & sicut quod verificatur objectivè de homine, verificatur de animali rationali, ita quod objectivè verificatur, de complexo, verificatur de illis, ex quibus complexum simul sumptis stat, cùm ergo hic terminus *Christi Opera*, sit terminus complexus ex Operibus, & Christo, ut hæc propositio, *Christi opera sunt infiniti valoris*, veritatem habeat, debet utrumq; extremum accipi, nempe Christus & Opera.

Porrò, quædam ita sunt complexa & concreta, ut si de uno membro non verificatur propositio, non possit etiam verificari de alio membro, sic v.g. si de gutta A, non potest dici, est aqua, nec de concreto ex illa & ex gutta B, dici

poterit quòd sit aqua; & alia sunt concreta, de quorum parte, quamvis non verificetur propositio, verificetur propositio, verificari potest de toto. Sic v. g. falsum est dicere; Corpus est rationale, & nihilominus verum est dicere, homo est rationalis, cujus diversitatis, hoc fundamentum est, quia scilicet ea, quæ sunt homogenea, si de parte illorum non potest verificari propositio, nec de toto verificabitur, hoc ipso enim non essent homogenea, jam autem ea quæ sunt heterogenea, si propositio sit de prædicato affirmativo, tunc propositio verificata, de principali, verificari etiam poterit de toto. Et ratio est: quia principale non solùm ex eo spectari potest, quia est dignius in entitate, sed quia elevat indignitatem & debilitatem inferioris, quam si non elevet, non erit principale, sed simpliciter bonum, per hocque transit in conditionem principalis, ex conditione simpliciter boni, quia elevat & roborat infirmitatem debilioris; consequenter cùm denominatio sequatur ad esse, sicut elevat esse & vires, ita elevat & denominationes. Jam autem complexum hoc, *Opera Christi*, non est ex homogeneis, sed complexum ex maximis heterogeneis, hoc est aliquo creato adeoque finito, & ex aliquo increato adeoque infinito, hoc est Persona VERBI; hinc fit ut quod de principali verificatur, possit de toto illo complexo verificari; rationem autem principalis, in isto concreto, *Operatio Christi*, habet ratio VERBI; utpote ratio nobilior, determinans, perficiens; nam nobilitas rei, determinatio, perfectio, semper habet rationem principalis, quodsi in hoc concreto *Operatio Christi*, rationem principalis habet VERBUM; fit, ut quod verificari potest de illo principali, etiam de concreto verificari possit; & quia de illo principali verificari potest ratio digni infinitè, etiam de illo concreto *Operatio Christi* verificari potest ly, est dignitatis infinitæ.

Quodsi quæras de modo quo communicetur ista infinitas? respondeo communicari, quia habet respectu operis Christi rationem principalioris, persona VERBI, cui convenit ratio dignitatis infinitæ; quodsi habet rationem principalioris, cùm à principaliori sit denominatio, etiam opera denominationem infinitorum habebunt, quæ denominatio, non erit merum placitum & imputatio, quia denominationem fieri à principaliori, non est mera imputatio humana; aliàs hominem esse rationalem, esset mera imputatio.

Hæc Explicatio in hoc stat. Sunt infiniti valoris merita Christi, quia denominatio an sit quid finitum, an infinitum, sumi debet à principaliori; in meritis autem Christi, rationem principalis habet ipsa Persona divina; & quia hoc, quod est Personam divinam habere hîc rationem principalis, pendet ab aliquo, non moraliter sed physicè infinito, fit ut ipsa merita sint physico - moraliter infinita.

Hoc ipsum sic ulterius explanatur. Duplex in- finitas posset cogitari in operibus Christi. Pri- mò aliqua producta infinitas, ab ipsa incr ta excellentia; & talis infinitas nulla est, quo e- nim fundamentum illius ponendæ? Secunda n- finitas, quæ sit infinitas ipsiusmet Personæ, quæ stat in hoc, quia videlicet non est possibile of r- ri aliquam actionem, quin reipsâ offeratur I r- sona, non quidem tanquam objectum illiu a- ctionis, sed tanquam principium offerens. P et idem in moralibus. Quando dicit captivus e- demit me Petrus, non dicit redemit me pecu a, quamvis id quod obtulit redimens, tanq m objectum, erat sola pecunia; quia scilicet act ni illi redemptionis, annexa est ratio personæ r li- mentis. Ita cum dico, Petrus orat, si subsiste ia est distincta entitativè à natura, non influit f- cienter in illam orationẽ: quia subsistentia, ià talis, non est activa, ut suppono ex Metaphy a. Quodsi subsistentia est idem cum natura, n principiat tamen illam, quà subsistentia, nih - minus quamvis subsistentia non principiet a- tionem, rectè dico, Petrus orat; quia scilice rationi annexa est ratio personæ, quæ anne io fundatur in ratione conjunctionis personæ c m natura, quæ ipsa annexio, quia non est m o is sed in aliquo physico fundata, fit ut merita & a- ctiones exhiberi non possint, quin ratio perso a etiam ingrediatur, non quidem tanquam p n- cipium elicitivum, sed tanquam aliquid, elic i- vo realiter annexum. Cùm ergo Persona div dicat etiam talem nexum cnm natura huma a fit ut actiones, merita & opera, non possint offerri Deo, quin ipsa Persona, non tanquam o- jectum, sed tanquam aliquid connexum c m principio elicitivo offeratur: quæ Persona q est infinitè digna, fi t ratione illius conjunct nis, reddatur etiam opus infinitè dignum.

Succus totius discursus in eo est. Operatio s Christi, sunt infiniti valoris, propter union personæ VERBI cum natura humana illas pr- cipiante; qui valor inde provenit, quia non p sunt offerri Deo, quin simul ipsa persona ing diatur oblationem illam, non quidem tanqu objectum oblationis, sed tanquam offerens, c offerens in omni merito & oblatione involvit. Dixi, non tanquam objectum oblationis: q cùm Beatissima Virgo obtulit suum filium Pat erat oblatio finita, quamvis objectum oblati- nis, fuerit infinitum.

Fundatur hæc explicatio in multis phrasib Scripturæ & Patrum, ut cum Paulus 1. Timot 2. dicit. *Qui dedit redemptionem semetipsum p nobis.* Ubi redemptioni quæ est meritum, adju- gitur ipsa persona redimentis, omnique merit dono, satisfactioni, persona innectitur. Et p hoc salvatur physico - moralis infinitudo, rati ne personæ infinitæ: salvatur modus, quia in mni merito innectitur ipse merens.

3. Modus *eandem infinitatem explicandi* e fundatus supra axioma illud, *Actiones sunt supp sitorum*

...rum. Hoc axioma triplicem sensum habere ...test. Primò quòd actiones proficiscantur à ...posito, tanquam principio effectivo, quo sen... verificato, facile est ostendere, cur opera ...risti habeant infinitum valorem, quia scil. ef...untur specialiter à subsistentia VERBI, di...tas autem operationis sumitur à principio ef...tivo; & sic operatio Angelica, nobilior est o...ratione humanâ, & operatio humana opera...e bruti. Sed hoc non potest dici, propter ra...nes in metaphysica allatas, ubi discussum est ...axioma, & repugnat etiam principiis fidei, ...e ponunt, nullum principium humanum o...ationis humanæ effectivum, desiderari in ...risto. Secundus sensus hujus axiomatis est: ...tiones sunt suppositorum, hoc est, agere indi...uis & singularibus competit, non verò ratio...ommuni. Hic sensus legitimus quidem est, ...non ad propositum. Tertius sensus est: A...ones sunt suppositorum, hoc est actiones tri...untur supposito, tanquam subjecto denomi...ionis, quod ulteriùs sic explano. Actiones ...tium, semper tribuuntur toti. Sic in morali... milites sunt partes regni, qui vincunt ho...n, nihilominus dicitur, regnum vicisse. In ...ysicis, manus scalpit, & pes movetur; nihilo...nus dicitur homo scalpere & homo moveri. ...metaphysicis etiam, animal formaliter sentit, ...ationale formaliter discurrit; nihilominus ...um discurrere dicitur, & totum sentire. Ita ...ctiones partium tribuuntur toti, adeoq; sup...ito, illudq; denominant, quia tamen hoc tri... actiones supposito, illudq; denominare, non ...merè morale; nec enim est hoc imputatio ...ra, quòd homo v. g. dicatur vegetari, quam...nonnisi corpus vegetetur; ideo adhuc ali...d physicum ostendendum est.

Quod ipsum sic proponitur. Prius est, esse ...perfectum, completum, & habens ratio...n totius, quàm agere, hoc enim est posterius, ...n agere sequatur ad esse; & quia esse perfe...m, completum, & esse totius, habetur à per...a, fit ut à quo habetur illud prius, ad illud et... referri debeat hoc posterius, & sicut v. g. ...efactio tribuitur calori ignis, qui in ipso igne, ...quam complementum ignis in agendo, & e...natur & recipitur, sic etiam, quia subsistentia ...ficit & complet naturam in ordine, esse ad ...quod complementum semper præsupponi..., antequam fiat actio, fit ut actiones naturæ, ...uantur supposito, à quo natura rationem to... accipit, quæ ratio totius, cùm sit ratio in se, ...n ordine ad se, præsupponitur ante agere ad...que agere illi tribuitur. Quia verò hæc ratio ...imò completi, in natura humana, habetur à ...rsona divina infinita, ideo & operationes na...æ humanæ Christi, tribuentur VERBO, tan...am principio dignificativo infinito, seu tan...am complenti suâ infinitudine substantiali..., ipsum principium. Ubi jam colligis quo...do & quo sensu, actiones sint suppositorum.

Tota hæc explicatio ad hoc redigitur. Si quæras, an actiones Christi sint infiniti valoris? respondetur esse. Si quæras, cur sint infiniti valoris? respondetur, quia dignificantur à Persona infinita VERBI. Si quæras, quomodo dignificantur? respondetur, quia attribuuntur supposito. Quæres cur attribuuntur supposito (in concreto loquendo) infinito: respondetur, quia suppositum infinitum, complet substantialiter principium illarum operationum elicitivum, sine quo complemento non posset illud principium (subintellige naturaliter) illas operationes elicere; est autem hoc completivum & dignificativum physicum.

SOLVUNTUR *Objectiones.*

Objicitur I. Tota meritorum Christi infinitudo, nonnisi ex hoc principio deducitur; quia quo dignior est persona, eò dignior est actus satisfactivus ab illa positus: sed hoc principium non est verum, propter instantias quæ contra illud adduci possunt.

I. Instantia est. Non quò objectum est dignius, eò actus est dignior: Ergo neq; quò persona dignior, eò actus est dignior.

Respondetur. Ex dictis in materia de infinitudine peccati, quia pro casu consequentis stat inductio; unde dignior est in moralibus satisfactio posita à Rege, quam à plebejo; non est autem ulla inductio pro casu antecedentis. Rursùs, quia ex casu antecedentis concesso, sequuntur absurda, v. g. quòd actus, quo canis noscit suum dominum, sit dignior, quàm quo homo, cognoscit canem; eò quòd dignius sit objectum homo, quàm canis, &c. Nullum autem absurdum sequitur ex concesso casu consequentis. Denique quia ut ait Suarez, operatio facta à persona divina, dicitur Theandrica, facta ab angelo angelica; operatio autem, quæ fit circa Deum vel angelum, divinæ vel angelicæ operationis nomen non habet; consequenter apparet quòd præcisè ex objecto dignitatem non sumant operationes.

Quod ipsum ulteriùs in hoc fundari potest, descendendo ad rationes prætactas in explicationibus; quia inter naturam & personam, est unio per se, vera & physica, adeoq: fundans communicationem idiomatum, & est complens per se substantialiter ipsam naturam persona; consequenter, si sit persona infinita, tribuet ex explicationibus, & naturæ, & ejus operationibus infinitatem, dignitatis, non est autem vel unio per se, vel completio naturæ ab objecto: si autem hæc non habentur, non habebitur jam, cur objecto tribuantur actiones; adeoque non erit necesse, ut suam excellentiam objectum communicet actui.

Universaliter autem quòd objectum per se non tribuat dignitatem actui, exinde petitur; quia dignitas actûs est identificata realiter actui, nihil enim aliud est nisi perfectio ejus intrinseca;

& quia eſſe non habet actus ab objecto, hoc ipſo, non quò dignius erit objectum, eò actus erit dignior: quòd autem eſſe actûs non habeat ab objecto, ſed ad objectum, hoc inde eſt; quia quamvis dicatur, quòd v.g. notitia ſit partus objecti & potentiæ, hoc tamen alio modo præſtat objectum, nempè terminativè, potentia autem elicitivè ſeu collatione eſſe; non apparet autem, quî ſi id terminativè præſtet, conferat dignitatem actui. Quodſi recurras ad hoc, quod objectum per ſpeciem impreſſam det eſſe actui, id negabunt qui negant quòd ſpecies effectivè cõcurrat; ſed etiam conceſſo, quòd ſpecies effectivè concurrat, nondum pro dignitate objecti, creſcet dignitas actus; quia ipſa ſpecies dat eſſe actui, nonniſi in ratione repræſentantis, ſicut & ipſa eſt repræſentativa cauſaliter: ſi autem dat eſſe nonniſi in eſſe repræſentantis, non erit neceſſe, ut det eſſe parificabile objecto, cùm nec ipſa illud habeat; intenditque natura in notitia, prædicatum nonniſi repræſentationis formalis, non autem parificabilitatis objecto; ſolumque tunc id quòd agit medio accidente, æquat ſibi ſuum productum, quando intendit ſuam ſpeciẽ propagare: jam autem non intendit objectum ſe propagare, conſequenter nec dare eſſe notitiæ ſibi parificabile. Perſona autem, quamvis non concurrat elicitivè ad operationes, quia tamen concurrit ita, ut invehatur communicatio idiomatum inter naturam & perſonam, & quia complet ſubſtantialiter ipſum principium elicitivum, ideo adhuc dignitatem perſonæ ſequuntur actiones.

Addo, cur ab objecto non accipiat eſſe notitia, conſequenter nec dignitatem operatio? quia ab objecto ſpecificatur extrinſecè actus, intrinſecè autem à ſuo eſſe. Si autem ſpecificatur extrinſecè ab objecto, non apparet, quî illud objectum intrinſecam perfectionem communicet actui, adeoq; quî ejus dignitas ſecundùm dignitatem objecti attollatur. Item multa ſunt objecta impoſſibilia, non exiſtentia, quomodo ſaltem hæc tribuent eſſe actui? aut quî ſpecies illorum objectorum vicariæ, tribuent actibus eſſe parificabile objecto? potiusque concedi poſſet, quòd quò dignior eſt ſpecies, ſit dignior actus, ab illa enim ſupponitur accipere eſſe, non autem ab objecto, nec parificabile objecto.

Denique ſi quò dignius eſt objectum, eò dignior eſt actus, vel id verum eſſet de quocunque objecto, vel de aliquo tantùm? Si de aliquo tantùm: ergo falſa erit univerſalis; quò dignius eſt objectum, dignior eſt actus, cùm id non procedat univerſaliter. Si de omni: quomodo ſalvabitur id in objecto materiali, quod exceditur à notitia ſpirituali.

Omnia hæc rediguntur ad hoc principium. Objectum habet rationem meram terminandi, adeoque non tribuendi dignitatem actui.

Dices. In animaſticis, arguitur perfectio potentiæ & actûs, ex perfectione objecti; unde etiam infertur perfectior eſſe volitiva, præ concupiſcitiva, quia objectum volitivæ eſt nobilius.

Respondetur. Ex præciſa dignitate objecti, non rectè id argueretur, etiam ab animaſticis: hinc ſi daretur potentia materialis noſcitiva ſpiritualium, illa idem haberet objectum cum noſcitiva intellectiva, & tamen intellectiva eſſet perfectior, licèt utriusque idem eſſet objectum; poſitio ergo animaſtica ſolùm hoc ſenſu verificatur; quia in potentia datur imbecillitas producendi actum, circa aliqua objecta, de ſe elevatiorem; conſequenter dandi illis actibus eſſe altius; hæ ergo potentiæ erunt nobiliores, quæ poſſunt dare eſſe actibus elevatius, comparatè ad objecta, quorum unum eſt alio excellentius: ergo non præciſè ex objecto deſumitur dignitas, & actûs & potentiæ.

2. Instantia. Si actus eò eſt dignior, quò dignior eſt perſona à qua procedit: ergo etiam ille actus erit indignior, qui procedit à perſona magis indigna. Hoc autem dici non poteſt; quia aliàs, ex duobus committentibus æqualem quoad omnia offenſam, ſi unus eſſet vilior, majorem committeret offenſam.

Respondetur. Inſtantiam eſſe veram in creatis offenſis, in quibus poteſt dici unus ſimpliciter non ita vilis ac alius, ſed id reſpectu Dei non tenet; quia quamvis, comparando duos homines inter ſe, poſſit unus illorum plures habere titulos vilitatis, comparatè tamen ad Deum omnes ſunt infinitè viles, quia hæc vilitas fundatur in eſſe ab alio, hoc eſt Deo; quod eſſe à Deo, ita excellenter digno, æqualiter reſpectu omnium verificatur.

3. Instantia. Si offenſa eò eſt major, quò eſt indignior offendens, ergo etiam quò indignior eſt offendens, majorem ſubibit pœnam, conſequenter peccator plurium ſcelerum reus, committens aliquod peccatum, magis punitur, quàm ſi illud commiſiſſet reus, nonniſi illius ipſius ſceleris.

Responsum, hanc vilitatem, comparatè ad Deum, non venire in conſiderationem moralem, adeoq; nec magis aggravare culpam, conſequenter nec pœnam.

Objicitur 2. Non ſunt infinita merita Chriſti, quia non poſſunt etiam aliquòd finitum præmium impetrare, quòd probatur. Ponamus incarnari Spiritum Sanctum, & petere effuſione ſanguinis, ut ſanetur Paulus; ex altera parte, ponatur Chriſtus noſter, ponens actum temperantię, & rogans ut non ſanetur; non erit ratio tunc cur noſter Chriſtus vincat: ergo datur creatum præmium, reſpectu cujus, non ſunt condigna aliqua merita Chriſti. *Ante reſponſionem*

Suppono 1. Impoſſibile eſſe, propter dignitatem unius Chriſti, ſperni dignitatem alius Chriſti. Ratio: nam cùm eadem ſit dignitas utriusq; deſumibilis à natura humana, & æqualis dignitas, deſumibilis à Perſona æquali; hoc ipſo non poteſt ſperni dignitas unius, propter dignitatem

tem aliûs; nam ſpretâ dignitate aliûs Chriſti, erneretur & dignitas utriusque, cùm ſit, ut di-, æqualis dignitas perſonalis utriusque: & erni, non aliud eſt, quàm unum præferri alteri, uod tunc fieret.

Suppono 2. Ut ſpernatur alter Chriſtus, inſtantiam hujus, hoc & eſſe impoſſibile, ut lligi poteſt ex immediatè dictis, & fore exce-ns præmium. Ratio: illud præmium eſt ex-dens dignitatem meriti, quando æqualis di-itas, inæqualitatem ſubit; ſed hoc tunc fieret; ia Chriſtus unus ſuperaret & vinceret preces ûs Chriſti, conſequenter alium Chriſtum ſibi teroqui æqualem: Ergo illud præmium foret cedens. Major probatur, quia æqualitas hoc portat, ut unum non excedat aliud: Ergo, ſi beret, erit jam ſuperativum, excedens.

Suppono 3. Inter has duas propoſitiones: eretur noſter Chriſtus, ut non tanti æſtimen- præces unius Chriſti, quantum ſuæ; & inter ncaliam: Meretur noſter Chriſtus, ut non is æſtimentur ſuæ preces quàm aliûs Chriſti: er has inquam duas propoſitiones, eſſe diſtin-onem; cùm procedant per terminos *non plus*, *non tanti*, qui termini ſunt diſtincti, ex his dua-s propoſitionibus prior eſt falſa. Ratio: quia n utriusque æqualis ſit dignitas, non meretur us, ut alius non habeat æqualem dignitatem; is & eſſet æqualis illa dignitas, ut ſupponitur, non eſſet, quia una mereretur, ut poſtponatur. Secunda Propoſitio eſt vera, quia hoc ipſo òd ſint æqualîs dignitatis illi Chriſti, unusque meretur, ut unus præ alio plùs non æ-netur. *His ſuppoſitis*

Respondetur. Eo caſu utrumque Chri-n mereri de condigno ut exaudiatur, atten-do præciſè ad ſanitatem vel ægritudinem: ut hic Chriſtus mereatur, ne ſanetur æger, lle Chriſtus mereatur, ut ſanetur; ſed non reri in circumſtantia oppoſitum petentis a-Chriſti; neuterque meretur ne alius exau-tur, quia neuter mereri poteſt, minùs æſti-i preces & merita unius, prę precibus & me-aliûs. Objectioni ergo prout poſita eſt re-ndendo, dicitur implicare, ut unus Chriſtus rat ſua merita, ne alius exaudiatur: & eſſe ra-nem ex dictis, cur non poſſit exaudiri. Cæ-ùm, ſi alter Chriſtus in obſequiũ noſtri, vel-potiùs cedere ſuis intentis, offerretque id ho-i noſtri Chriſti, indubiè tunc æquale eſſet il-præmium, meritis Theandricis Chriſti, ex is; poſſetque hoc ab illo Chriſto fieri, quia ſimilia fecit noſter Chriſtus, in ſui & aliarũ ſonarum honorem; ſubmiſſioque illa non ueret minoritatem; quæ argueretur, ſi inde-denter ab illa ſubmiſſione voluntaria, vin-et noſter Chriſtus.

Instabis. Eo caſu alterutrum contradi-iorum verificabitur, nempe eſt ſanatus, non eſt ſanatus. Ergo ſi verificabitur, non eſt ſanatus, vincet is Chriſtus, qui petiit ne ſanaretur.

Respondetur, quæcunque eveniet tunc contradictionis pars, eveniet ex decreto libertatis divinæ, non autem ex intuitu meritorum illorum, adeoq; adhuc neuter Chriſtus vincet.

Objicitur 3. Ex noſtra explicatione ſequitur, unum meritum Chriſti non eſſe majus altero; imò omnia eſſe unum meritum, quia omnia dignificata nonniſi ab uno principio.

Respondetur. Unum meritum non eſt majus alio, quoad rationem dignificativam, licèt unum ſit majus alio, quoad bonitatẽ intrinſecam actûs, honeſtiorem rationem motivi &c. Nec erit neceſſe, omnia merita eſſe unum meritum, quia etiamſi poneretur una numero albedo in pluribus ſubjectis, evaderent plura alba; & etiamſi una ſit perſona Petri, dignificans ejusdẽ actiones, non ſequitur unam eſſe nonniſi actionẽ Petri; eò quòd in hoc attendatur ad ipſam multiplicationem dignificatorum, non autem ipſius dignificantis; ita & in præſenti. Nec ſequeretur otioſa fuiſſe alia merita Chriſti, quia Chriſtus noluit acceptari illa, ut impedirent poſitionem pluriũ, voluitq; copioſam redemptionẽ. Quòd autem tot ejus meritis poſitis, non omnes ſalvẽtur; refer in judiciorum abyſſum, & defectum liberæ gratioſæ cooperationis. Et quia, licèt pro omnibus mortuus ſit, efficaciam tamen meritorum ſuorum noluit exercere, faciendo pactum de ſalvandis efficaciter his, qui ſupponuntur reprobati.

Objicitur 4. Valor meritorum Chriſti componitur ex aliquo finito & ex aliquo infinito. Ergo non eſt ſimpliciter infinitus.

Respondetur. Hoc ſenſu non eſt infinitus ſimpliciter, quia continet aliqua finita; ſed eſt infinitus ſimpliciter, ortâ denominatione à principali.

Instabis. Hoc ipſum, ſaltem non de omnibus actionibus eſt verificabile, quia non omnes actiones Chriſti, poſſunt dici infinitæ, v. g. reſuſcitatio Lazari, Seſſio in aſino; imò ex mente Patrum, non omnes etiam actiones Chriſti, ſunt Theandricæ.

Respondetur. Omnes actiones Chriſti immanentes ſunt infinitæ, ob allata principia; actiones autem tranſeuntes, acceptæ pro actionibus actis, non erant infinitæ; quia jam erant paſſiones, erantq; ipſius paſſi: hinc, non habuerunt titulum, ut eſſent ſuppoſiti, adeoq; ut illis ſerviret communicatio idiomatis Infinitudinis: ſecus tamen, in ordine ad noſtros conceptus ſentiendum, de actione tranſeunte, in quantum agens eſt. Quod autem dicitur, non omnes actiones Chriſti Theandricas dici, hoc verum eſt ex Anaſtaſio, Sophronio, Damaſceno, Cyrillo apud Raynaudum hîc, pag. 247. à n. 58. & ſecundùm Synodum 6. actione ſecundâ, octavâ, no-

nâ, & S.Thom. q.19. â. 1. ad 1. Sed illi, nomine Theandricarum actionum intelligunt actiones, quibus aliquid miraculosum patravit Christus, indubiè autem, non omnibus actionibus patravit miraculum Christus; sed non negant, omnes actiones esse Theandricas, hoc est, suppositi divini, desumiturq; hæc acceptio (quicquid dicat Raynaudus) ex Dionysio, epistolâ 4. ad Cajum, ubi, Christum Deum & hominem, supra hominem, quæ hominis sunt, gessisse affirmat; & neq; divina ut Deum, neq; humana ut hominem perfecisse: sed elicuisse novam quandam & inusitatam, ex divinitate & humanitate permistam, operationem.

OBJICITUR 5. Si valor meritorum Christi est infinitus, ergo & velle naturæ Christi prout assumptæ à VERBO, erit infinitum in dignitate, adeoq; infinitè diligibile à Deo: ergo ulteriùs non minùs diligibile, quàm velle ipsius naturæ divinæ; quòd est absurdum.

RESPONDETUR. Velle naturæ humanæ, secundùm id, quod dicit in recto, hoc est, secundùm quod est actio circa tale objectum, ex tali motivo, &c. non est æquè dignum, imò infinitè minus; licet illud velle creatum, acceptum secundùm ultimum sui complementum, & secundùm sui dignificativum, sit æquale velle divino, hoc est secundùm Personam divinam.

INSTABIS 1. Dignitas illa, quæ oritur à Persona divina, in operationibus Christi, est dignitas ratione unionis, unio autem non est quid infinitum.

RESPONDETUR. Unionem ut dicit rationem, *ut Quo*, esse quid finitum; ita tamen ut dicat tanquam terminum, ipsam Personam infinitam, à qua, tanquam ab eo quod dignificat, sumunt actiones dignitatem: *Vt quod* autem non dignificat unio.

INSTABIS 2. Actus infinitus, non potest pendere à principiis finitis: Ergo.

RESPONDETUR. Actum infinitum quoad omnes rationes, non posse pendere à principiis finitis, secus si sit infinitus, nonnisi quoad suam dignificationem.

INSTABIS 3. Dignitas communicata à Persona Christi operationibus naturæ assumptæ, non est eadem, quę dignitas operationum ipsius VERBI; quia dignitas operationum VERBI est Physica, dignitas autem operum Christi, est nonnisi moralis.

RESPONDETUR eandem quidem esse dignitatem utriusq;, quoad principium dignificans; sed non eodem modo communicatam, de quo in materia de peccatis. Quærendo: An peccatum sit infinitum in genere offensæ. Quòd autem dignitas operum Christi sit suo modo physica, dictum supra.

QUÆRES. Cur non sufficit, si sit dignitas in operibus Christi, nonnisi infinita secundùm quid?

RESPONDETUR. Non sufficere. Ratio est. Quia cùm ipsa dignitas sit infinita simplici[ter], cùmque non tribuat dignitatem à se distinct[am], hoc ipso debet tribuere dignitatem infinit[am] simpliciter; nec salvaretur jam communicatio idiomatum, de qua supra.

Punctum Difficultatis I.

An merita Christi sint digna infinito præmio?

CONTRA infinitatem meritorum Christi.

OBJICITUR inter alia sic. Si merita Chri- sti fuissent infinita, debuisset illis etiam præmi[um] respondere infinitum; aliàs Christus potuisset plus mereri, quàm possit Deus præmiare: [se]d non potuit Christus promereri præmium infinitum: quia infinitum est impossibile; ergo Christus promeritus est præmium infinitum, promeritus est, quod promereri erat impossibile; & sic & promeritus est, ut supponitur; & non est promeritus: quia promereri non possumus impossibile.

Huic difficultati satisfit, quòd infinitum, infinitatum aliquo creato, sit impossibile: non tamen infinitatum aliquo increato; potest autem in præmium meritorum Christi, dari aliquod præmium infinitatum aliquo increato. De[in]de, etiam in creatis, infinitum quidem categorematicum est impossibile, secus syncategorematicum, illudque mereri possent, si ad hoc referantur, merita Christi; ut scilicet verum sit dicere: & hoc, & illo, & illo præmio, digna sunt merita Christi. Inde autem non sequitur, quòd non sint jam illa merita futura infinita actu, qu[ia] habetur, unde desumatur infinitas actualis, illorum meritorum, nempe Persona divina; non habetur autem, unde infinitetur actu præmium aliquod creatum. Non plus tamen merebuntur illa merita, quàm Deus possit præmiare; quia etiam infinitum syncategorematicum non est minus categorematico; nisi hoc concedere velis, ex eo, quia non dedecet dicere, quòd nil creati præmii, sit æquale increato dignificationis merita.

Ex occasione hujus difficultatis inquiritur: An unio Personæ divinæ, facta in præmium meritorum Theandricorum, foret æquale præmium? Affirmat Suar. disp.4. Sect.4. ad Objectionem 3. Arriaga disp.6. Sect.2.n.48. Negat Lugo, disp.6. Sect.1.n.20.

Ex istis autem, qui dicunt, unionem Hypostaticam, fore condignum & adæquatum præmium meritorum Christi, alii sunt, qui dicunt, respectu unius meriti, plures uniones, fore excedens præmium extensivè. Sic docet Arriaga disp.6. Sect.6.n.175. Alii verò, negant fore excedens. Sed quicquid sit de hac posteriori parte.

DICENDUM est. *Quòd unio Hypostatica, for[et] adæquatum præmium meritorum Theandricorum.*

PRO

PROBAT 1. Suarez. Meritum Christi, à sua one hypostatica infinitatur, cur ergo per si- em unionem illi non possit satisfieri?

PROBAT 2. Amicus disp. 6. Sect. 2. n. 51. Quia ritum Christi, est dignum quocunq; præmio ogitabili, ut docet Lugo: ergo etiam meri- incarnati, v. g. Patris, erit dignum quocun- excogitabili præmio; adeoque ut illi meri- atisfiat, tanquam præmio, meritis Christi.

RESPONDET Lugo. Donum consideratur, rdine ad eum cui datur: Divinitas ergo per onem non communicatur ulli Personæ, sed uræ humanæ, & quidem naturæ humanæ nmunicatur, finito modo; meliùs enim & fectius communicatur ab æterno ipsi VER-, cui communicatur per identitatem, quàm anitati, cui solùm communicatur per unio-, retentâ semper distinctione reali, at verò ndo Deitas consideratur ut dignificans illa ra, non comparatur cum humanitate, sed Persona operante, ad cujus excellentiam ndi debet in remuneratione; Persona autem rans, non participat divinitatem finito mo- ed infinito: quia Persona Christi, seu Chri- ille, est Deus. *Vt solvatur hæc responsio*

PROBATUR 3. Conclusio. Quia si unio Per- æ divinæ, vel obsequium Personæ divinæ, esset sufficiens præmium respectu operis eandrici, non esset ex dicta ratione; sed hæc non convincit, ut probo. Quando consi- atur Deitas ut dignificans opera Christi, non nparatur cum humanitate, sed cum Persona rante, ad cujus excellentiam attendi debet emuneratione, quæ Persona operans, non icipat Deitatem finito modo. Ergo etiam, ndo consideratur obsequium aliquod præ- m à Persona Patris, Hypostaticè unita, idq; ræmium meritorum nostri Christi, debet siderari Deitas, ut dignificans opera Christi: debet comparari cum humanitate, sed cum sona v. g. Patris operante, ad cujus excellen- attendi debet, in remuneratione; quæ Per- operans Patris, non participat Deitatem, omodo. Quod idem de unione restaurari est: quia scilicet, si unio illa fiat in præmium itorum Christi, Deitas dignificans illam u- nem, non debet comparari cum humanitate, unione, sed cum Persona, unionem illam of- nte, ad cujus excellentiam attendi debet. sùs ut advertit Amicus Sect. 2. Si attendi et ad id, quòd Persona VERBI, finito modo municet se humanitati illi, & si hoc attento uitur, quòd non sit, hypostatica unio Patris, digna omni præmio excogitabili, atq; adeo cceptetur pro condigno præmio meritorum tri Christi; etiam dicam, merita Christi non infiniti valoris, quia naturæ communicat se sona VERBI, finito modo, quod si talis finita nmunicatio, non destruit infinitatem meri- um Christi, nec destruet positâ unione hy- tatica Patris.

CONFIRMATUR Conclusio. Omnis æqualitas, est definitivè, duo Tanta, respondentia; sed merita Theandrica, & obsequium Theandricum in præmium datum illi merito, sunt duo Tanta respondentia: Ergo dicunt æqualitatem. Minor probatur. Tunc sunt duo tanta, quando est unum & unum, hoc enim est definitivè duo, & nihil hîc, quod non illic, & quod hîc, hoc & illic; sed ita habetur in merito Theandrico, & obsequio Theandrico, dato in præmium illi merito, quia illic est meritum, hîc obsequium, illic meritum dignificatum infinitudine, hîc obsequium dignificatum infinitudine, ergo nihil est in merito, quod non sit in obsequio, & quod est in merito, hoc & in obsequio.

Idem sic proponitur. Quando eadem ratio est dignificandi, æquans illa duo, tunc illa duo sunt sibi æqualia. Cujus ratio est imprimis inductio; nam duæ animæ rationales, æquales non pos- sunt esse, nisi æque dignum in illa ratione constituant compositum. Duæ lineæ bipalmares, æquali quantitatis extensione informatæ, non possunt esse, nisi æquales. Deinde ejusdem ratio est; quia si duæ rationes æquales, non constituerent æqualia, & essent æquales, ut supponitur, & non essent æquales, siquidem inferrent inæqualitatem; hocque ipso æqualitas, non esset ratio æquandi, quia non constitueret æqualia; sed dignitas meritorum Christi, & unio hypostatica, oblata in præmium illorum meritorum, habent eadem principia, & rationes formales dignificandi, æquales: Ergo dignitas meritorum Christi, & illud præmium erunt æqualia. Minorem fides docet, quæ æqualem dignitatem in tribus personis agnoscit.

OBJICIT 1. Lugo. Visio beatifica non est donum infinitum, quia per illam dat se, finito modo, essentia divina, seu Objectum primarium visum. Ergo etiam in unione hypostatica, quia se communicaret Persona divina finito modo, non erit condignum præmium nostri Christi, cui offerretur.

RESPONDETUR. Quamvis finito modo, communicet se Persona VERBI humanitati, nihilominus merita illius, in ratione valoris sunt infinita, per Lugonem. Ergo etiam, quamvis finito modo se communicet in unione hypostatica Persona divina, adhuc in ratione præmii habebitur infinitudo. Disparitas etiam ex dictis affertur; quia non infinitatur notitia ab objecto infinito, consequenter visio illa, non erit præmium infinitum, adeoq; æquale meritis Theandricis, jam autem obsequium, crescit secundùm dignitatem obsequentis, adeoq; si obsequatur Persona infinita, eaque divina, erit obsequium infinitum, infinitudine divina, adeoque poterit dari in præmium æquale.

OBJICIT 2. idem. Si unus Deus, propter alium Deum incarnaretur, non esset illa incarnatio magnum donum, respectu aliûs Dei, ergo nec respectu Christi.

RESPONDETUR, negando antecedens, supposito quòd ille alter Deus foret æqualis priori.

OBJICITUR 3. Donum, debet comparari per ordinem ad Personam cui datur, respectu autem Dei, non est dignum præmium, unio alterius Personæ.

RESPONDETUR. Nullum donum creatum, si spectetur ut donum creatum, est dignum præmium, meriti Theandrici, secus, si spectetur donum prout dignificatum, & trahens secum in partem doni, ipsam infinitatem divinam.

OBJICIT 4. Aldrete disp. 8. n. 11. Humanitas non redditur sancta simpliciter infinitè. Ergo unio Personæ divinæ cum illa, non est præmium simpliciter infinitum.

RESPONDETUR. Si ipsa illa merita sunt infinita simpliciter, non erit ratio, cur ipsum etiam præmium non possit dici infinitum simpliciter. Quod attinet ad antecedens, illud negat Nazianzenus, Oratione secunda de Passione. *Perfectus autem, inquit, fuit non solùm propter divinitatem, quâ nihil est perfectiùs, sed etiam propter humanitatem divinitate delibutam, idemque effectam, quoad id, quo peruncta est.*

OBJICITUR 5. Potest Deus facere decretum, de non dando aliquo præmio meritis Theandricis; ergo majus erit illis meritis.

RESPONDETUR negando; fore majus, sed tantùm erit ex accidenti non acceptandum illud meritum, in ordine ad hoc præmium.

INFERUNTUR

Quædam de præmio meritorum Christi.

INFERES 1. Casu, quo unio hypostatica, aut quodcunque aliud creatum, dignificatum à Persona increata, non foret condignum præmium meritorum Theandricorum, concedi hoc ipso posset, Christum plus potuisse mereri, quàm possit Deus præmiare.

RATIO: quia præmium, non potest esse æquale, nisi tanta sit excellentia præmii, quanta excellentia meriti. Si autem præmium, Theandricè dignificatum, non est condignum præmium, meritorum Theandricorum, multò minùs erit condignum, præmium dignificatum aliquo creato.

DICES 1. Saltem remissio offensæ mortalis, in præmium meritorum Theandricorum, erit condignum præmium.

RESPONDETUR quod non. Ratio: quia merita Theandrica, altiori modo infinitantur quàm offensa, cui modo infinitandi altiori, nihil responderet in remissione offensæ.

DICES 2. Non est ratio, cur infinitum syncategorematicum, non posset esse adæquatum præmium, meritorum Theandricorum.

RESPONDETUR. Esse rationem; quia etiam infinitæ syncategorematicè excellentiæ createę, non possunt æquare infinitatem divinam.

DICES 3. Non potuit Christus mereri aliquid impossibile, quia mereretur omnino nihil; Ergo non potuit mereri plus, quàm Deus possit facere.

RESPONDETUR. Non potuit Christus mereri aliquid impossibile, ordinando illud meritum ad illum finem assequendum, & paciscendo de illo, potuit tamen mereri aliquid impossibile, hoc est, imprimere eum valorem, & excellentiam suo merito, quæ non sit æquabilis a nulla excellentia creata. Deinde dici posset, quòd Christus non potuerit mereri impossibile, absolutè loquendo: potuit tamen mereri impossibile, sub conditione si possibile foret. Sic potest mereri tantùm rex de plebejo, ut sit impossibile moraliter satisfacere plebejum regi, si tamen possibile esset moraliter, plus facere plebejum, quàm possit facere moraliter, adhuc illo præmio dignus esset rex.

DICES 4. Dei omnipotentia, non minùs infinita est, quàm meritum Christi, nihil enim potest cadere sub hoc meritum, quod non possit etiam cadere, sub illam potentiam.

RESPONDETUR. Non minùs entitativè omnipotentia est infinita, quàm sit meritū Christi, spectatum secundùm rationem suam infinitantem. Concedo antecedens. Non minùs omnipotentia, spectata secundùm suos terminos, quos producere potest, est infinita, quàm meritum Christi, secundùm dignificationem acceptum. Nego antecedens, quia merita Christi sunt actu infinita, infinitudine divinâ, termini autem omnipotentiæ, sunt nonnisi syncategorematicè infiniti, & nulli possunt produci, & creari ab illa, æq; digni, ac digna est dignitas divina.

DICES 5. Sequi ex hac illatione, quòd quolibet merito Christi, exhauriatur omnipotentia divina, ad illud præmiandum.

RESPONDETUR non exhauriri. Quia non dicitur id exhauriri, quod nunquam in alio continebatur, nunquam autem in omnipotentia divina, continebatur præmium purè creatum, quod esset æquale meritis illius, nec hoc depretiat omnipotentiam, quòd non possit producere, aliquid æquale dignitati divinæ, conferendum, in præmium meritorum Christi.

INFERES 2. Plures uniones hypostaticas, non esse intensivè excedens præmium, vel unicum nonnisi meritum Theandricum.

RATIO: quia dignitas illarum unionem, est nonnisi ex persona divina, dignitas autem duarum v. g. Personarum, non est intensivè major præ dignitate unius personæ, quod ipsum in eo fundatur, quia dignitas earum est eadem realiter, tota enim sumitur ab essentia.

INFERES 3. Si nomine præmii extensivè majoris, intelligas præmium plurificatum numeraliter, & admittas tres infinitudines relativas, in eo casu, plures uniones hypostaticæ, erunt extensivè majus præmium unius actûs Theandrici, eruntq; plures extensivè infinitudines præmii.

RATIO

RATIO: quia unum, non est extensivè coæquabile cum duobus, vel pluribus. Quia hoc ſo, illa non essent plura, siquidem non plus haerent præ uno, ut fieret, casu quo unum, coæquabile esset duobus. Ergo etiam, unus actus initus, infinitate increatâ, non est extensivè æquabilis cum pluribus extensivè præmiis dignis, dem dignitate increatâ. Quod innui de tris infinitudinibus relativis, ut intelligatur.

INFERES 4. Si non dentur tres infinitudi's relativæ, non erit etiam extensivè major initudo præmii, tres uniones hypostaticæ, præ io merito Theandrico.

RATIO, quia jam destrueretur ratio, infinidinis extensivæ, fundativa, cùm nulla jam es extensiva infinitudo, hæc enim non apparet, de peteretur, nisi ex infinitudinibus relativis; tamen debet ostendi fundamentum illius exnsivæ infinitudinis.

DICES. Si poneretur una numero albedo, pluribus subjectis, essent plura extensivè al. Ergo & essent tres v. g. uniones, majus exnsivè præmium, quantumvis unâ infinitudine initarentur illæ uniones.

RESPONDETUR. Sicut illic plurificaretur bum, in ratione subjecti, non plurificarentur nen albedines, nec essent capaces extensio, ita & in præsenti plurificaretur præmium, ipsæ infinitudines non plurificarentur, quod um in præsenti intendit illatum, possetque ncedi, esse plura extensivè præmia, idque eo u infinita, sed non plures extensivè infinitudis præmii: quia ad priorem illam propositionn verificandam, sufficit subjectorum ejusdẽ nitudinis multiplicatio, cùm præmium infium, in recto importet ipsum illud præmium, obliquo autem infinitudinem, & tamen illud tum supponitur multiplicari, ad verificann autem secundam propositionem, est necesnultiplicari, etiam ipsas infinitudines, quæ multiplicantur, ex eo autem esset necespsas infinitudines multiplicari, quia ipsæ illæ, on subjecta illarum jam tunc importantur.

NFERTUR 5. Si nomine præmii, excedentis ensivè unum meritum, intelligas, quòd niit in illo merito, quod æquivaleat illi extenıi, in isto sensu, plures uniones hypostaticæ, ı sunt extensivè majus præmium unius actûs Cristi.

RATIO. Tum quia una persona, licèt exten, non sit duæ personæ, tamen æquivalet duapersonis. Ergo etiam unum meritum, licèt ensivè non sit plura merita, æquivalebit pluus meritis, merebiturque plura præmia. Ergo ra præmia, respectu illius, non erunt præmia edentia extensivè, extensione in uno meriquivalenter non inclusâ, antecedens fundan principiis fidei, & in Athanasio censente, rinitate nihil esse majus, aut minus; minus em esset, si una persona non æquivaleret extensioni duarum, exprimit hoc August. lib. 6. de Trinit. *Tanta est una Persona, quantum tres simul sunt, nec plus aliquid sunt duæ quàm una, quia singulæ sunt in singulis, omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & unum omnia.* Tum quia si unus idemque calor replicetur, & ponatur in pluribus subjectis, tunc unus calor in loco A, non erit extensivè minor, calore eodem in loco B. C. D. quia idem est realiter. Ergo etiam, & perfectio unius actûs Theandrici, non erit minor extensivè plurium unionũ perfectione, spectatarum quoad principium dignificans. Tum quia, quando est eadem ratio formalis, in pluribus, dignificandi, ac in uno, plura non possunt esse digniora uno, esset enim pluralitas digni, sine plurificatione dignitatis, & tamen sicut non potest esse aliquid dignum sine dignitate, sic nec pluries dignificatum, sine pluries dignificante, quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia ad hoc, ut aliquid dicatur superari ab alio, debet nec æquivalenter illud continere; nam excessus infert, ut hoc non habeatur in excesso, quod continet excedens; si autem excessum, continet æquivalenter, quod habet excedens, quî jam est excessum? perfectio autem divinitatis deposcit, ut una persona, dignitate, æquivaleat duabus.

DICES cum Amico. Alium numero valorem personalem communicari uni unioni, & alium alteri. Ergo plures uniones, erunt extensivè majus præmium.

RESPONDETUR hoc argumento, probari illatum tertium, sed non infringi hoc, quòd valor, tributus pluribus unionibus, æquivalenter non contineatur, in uno merito Theandrico, vel una unione.

Punctum Difficultatis 5.

An ita Persona divina valorem operum augeat, ac auget gratia?

CONTRA infinitudinem meritorum Christi, argui solet à pari. Non, quò subjectum est dignius, dignitate gratiæ habitualis, eo opera illius, sunt digniora. Ergo neque quo dignior est Persona infinita divina, eo digniora erunt merita illius Personæ. Ut hoc argumentum solvatur.

DICENDUM est. *Non hoc ipso, quia major est gratia, est majus meritum*, consequenter, attendendo ad titulum, non ita crescit dignitas operis à persona infinita, sicut crescit dignitas operis, à majori gratia, est conclusio Vasquez, Medina, Cabrera, Lorca, Zumel, Gerson, favet Scotus. Contra Cajetanum, Suarez, Valentiam & multos alios, & contra Ripaldam, disp. 81.

PROBATUR 1. Quia pro nostra sententia, stat argumentum negativum. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, consequenter nec multiplicanda dignificativa, nulla autem necessitas est, & nullum fundamentum asserendi,

rendi, quòd, quò major est gratia, eò debeat esse major dignitas operis.

Probatur 2. Quia, si quò major est gratia, eò magis dignificat opus, non posset minor sanctus, æqualiter promereri cum magis sancto; sed potest, ut docet ipsemet Lugo, saltemque id non repugnat; nec est ratio, quòd defacto non contingat: casu scilicet, quo actus intensiores, & cum majori gratiosa applicatione eliciantur. Major probatur, quando quis non habet principium æquale dignificativum operis, non potest æqualiter dignum opus facere, adeoq; æqualiter mereri; quia aliàs, illa dignitas operis, quæ est quasi effectus, haberetur sine sua causa, seu principio: major enim gratia, per te, est principium magis dignificans, minor minùs.

Addo, quamvis, intensior actus fiat à filio Dei non adoptivo, scilicet conterente se primùm à mortali, quàm à filio Dei adoptivo; non potest nihilominus, non adoptivus filius, condignè mereri vitam æternã: quia non habet principium condigni meriti, est item possibile, ut Christus non ex toto habitu operetur; demus ergo, illum operari ex habitu, ut unum, & sanctum operari ex habitu ut mille, nihilominus ille actus, non potest esse æquè dignus, ac est actus Christi; quia desideratur in actu Sancti, principium dignificativum tale, ac habet Christus, & hæc probant, sine principio dignificante æquali, non posse actum elici æquè dignum.

Respondebis suppleri illam dignitatem aliunde posse.

Contra est; Ergo jam concedis, quòd non sit universale principium, majorandi merita, major gratia habitualis.

Probatur 3. Quia allato argumento afferri potest legitima disparitas, quæ sic proponitur. Tunc dignitas operis crescit, pro dignitate personæ, quando totam suam dignitatem, persona operans, refundit in actum; quia verò, totam suam dignitatem, Persona Christi refundebat in actus, & non totam semper dignitatem refundit, persona dignificata per gratiam, in sua opera, fit, ut non semper, secundùm dignitatem gratiæ, crescat dignitas actûs. Porrò quòd non semper, totam suam dignitatem refundat gratia in actum, totam autem Persona VERBI, hoc inde est; quia dignificatio actuum profecta à Persona VERBI, erat dignificatio per modum termini, suppositi, & personæ physicæ, quod si sub illa ratione, erat ratio dignificandi operationes; non poterat plùs vel minùs dignificare: neque enim plùs, vel minùs, persona est persona, aut plùs vel minùs terminat naturam; à qua terminatione, tota dignitas in opera refundebatur; sicut non minùs est opus hominis, hæc, quam illa operatio: quia non minus hæc, quàm illa, proficiscitur ab homine; jam autem dignificatio actuum nostrorum, fit à gratia habituali, applicante se, & impendente plùs minùs; si est ex applicatione majori vel minori, sicut applicatio non est æqualis, ita nec dignificatio.

Objicitur 1. Valor operis, non solùm sumitur à bonitate operis, sed etiam à gratia habituali. Ergo sicut, crescente bonitate operis, crescit valor, sic crescente gratiâ, debet esse major valor.

Respondetur. Valorem operis, sumi à gratia habituali, non secundùm esse, quod habet spectata; sed secundùm modum concurrendi, & applicandi se ad actum, qui non est semper æqualis; sive ille modus concurrendi sit physicus, sive moralis.

Objicit 2. Lugo disp. 6. Sect. 2. Gratia in tantùm conducit ad valorem operis, in quantùm facit, quòd opus illud, sit opus personæ excellentis, ex hoc enim fit, præmium operis, debere esse excellens præmium, ut sit præmium æstimabile, in ordine ad illam personam; major autem gratia constituit personã excellentiorem.

Respondetur. Quòd gratia dignificet opus, faciendo illud esse personæ excellentis, si cætera sint paria, inter hæc autem quæ debent esse paria, est applicatio totalis gratiæ, in ordine ad operandum.

Objicit 3. Aldrete. Gratia habitualis facit, ut opus, quod non erat de congruo, sit de congruo; ergo & major gratia habitualis elevat opus, ut promereatur, cæteris paribus, majus præmium. Antecedens probatur. Quia merebantur Patres antiqui, in gratia constituti, unionem hypostaticam de congruo, quàm non fuissent meriti, si eandem actionem posuissent in mortali.

Respondetur. Si cæteris paribus, non fit à majori gratia, magis dignificatur opus, eo non simpliciter verum est, à majori gratia, majorari illud quod solùm vult Conclusio. Paritas non tenet, quia, cùm meritum de congruo in præsenti, sit formalitas & denominatio oriunda ex suppositione Esse in gratia, si illud desit, non erit meritum supernaturale: ita tamen, ut ad hoc sufficiat, vel unus gradus gratiæ; adhuc enim salvabitur hæc propositio; est constitutus in gratia. Neque potest intelligi hæc constitutio esse in gratia, fieri ex majori, vel minori applicatione gratiæ, ad constituendum illud esse; sed id in indivisibili consistit; tanquam verificativum hujus propositionis: est in gratia. Jam autem, formalitas majoris meriti, non est denominatio ex sola suppositione majoris gratiæ procedens, potestque intelligi, ad meritum major vel minor gratiæ applicatio, adeoque intelligi potest, cum majori gratia, minus meritum.

Objicit 4. Idem, authoritatem S. Thomæ in 2. dist. 29. q. 1. a. 4. Actum tantò esse magis meritorium, quantò majori gratiâ informatur, idemque habet dist. 27. q. 1.

Respondetur. Intelligendum esse S. Thomam

mar

am, quòd doceat id verum esse tunc, quando ais utitur habitu, secundùm omnes vires ha- tûs.

Objicit 5. Ripalda præter jam soluta. Gra- habitualis est pars essentialis valoris, crescen- autem perfectione alicujus partis essentialis, on potest non crescere essentialis perfectio mpositi; sicut enim se habet simpliciter ad npliciter, ita magis ad magis.

Respondetur. Quòd gratia habitualis sit rs essentialis valoris, sed non desumibilis, nisi majori vel minori ejusdē applicatione; con- rritque gratia, ad formalitatem condigni in- visibiliter, sed non ad formalitatem valoris. æquè est par, unum alteri uni, quàm unum ntum, alteri centum, quia in ratione paris, de- t esse indivisibilitas, licèt in ratione valoris, ujus sint duo centum, quàm duo unum; idque eo, quia unum, quod est principium numeri, gis & pluries se applicat ad ducenta, quàm duo. Ita & in præsenti.

Instat 1. Ripalda. Ipse Aristoteles, ex ma- i satisfacientis dignitate, arguit dignitatem isfactionis. Ergo idem dicendum de actio- meritoria.

Respondetur. Aristotelem loqui de sa- faciente, cujus dignitas non suscipit magis vel nùs, in sui applicatione ad dignificandum.

Instat 2. Scriptura significat, cariora esse o, quæ sancti majores Deo offerunt.

Respondetur. Quia supponuntur ex to- atitudine, & majori habitûs intensione, San- illi operari.

Instat 3. Quia hoc videtur esse damnatum Bajo.

Respondetur quòd non. Sed hoc da- atum, quòd docuerit, infinitū esse valorem edientiæ Christi, & humilitatis, non autem titiæ & temperantiæ, quod nos non doce- s. Unde hæc major, Personæ operantis sub- itas, in opere bono, non auget rationem me- , nisi quantum auget rationem virtutis & bo- n tantum damnatur, quatenus extenditur, ote universalis, etiam ad Christum; quòd non docemus.

Objicit 6. idem. Opera bonitatis finitæ, in risto sunt meriti infiniti, quia procedunt à tia infinita; Ergo illa merita sunt majora, quę ocedunt à majori gratia.

Respondetur. Negando, ex eo illa meri- esse infinita; sed quia dignificantur à Persona inita, quæ non potest se magis vel minùs ap- care, ad dignificandum.

Instat 1. Licèt voluntas posset limitare ncursum efficientem habitûs, non potest ta- n formalem; Ergo major gratia magis digni- at opus.

Respondetur. Non posse quidem limita- voluntatem concursum formalem: sed nego, concursum formalem esse dignificativum præ- cisè; quod etiam agnoscit Ripalda, n. 34.

Instat 2. Si res sit, de influxu quasi activo gratiæ, nec hypostasis VERBI, nec gratia, in- fluunt immediatè in opera virtutum, sed mediis virtutibus: & in hoc pares sunt, gratia & hypo- stasis; si autem sit influxus alius, tunc gratia pręstat illum secundùm se totam.

Respondetur. Præstat quidem, secun- dùm se totam, quia verificatur hæc propositio: hoc opus licèt parvum, & licèt non intensè fa- ctum, proficiscitur ab homine dignificato gra- tiâ magnâ; sed non in ordine, ad dignificandum moraliter opus: quia hæc dignificatio habetur à majori applicatione gratiæ, quam facit medio habitu, vel magis cooperando actuali auxilio.

Instat 3. Justus ut quatuor eliciat actum intensum ut octo, & justus ut octo eliciat actum in eadem intensione, actus elicitus à justo ut o- cto erit magis meritorius, quàm actus elicitus à justo ut quatuor.

Respondetur. Negando, præcisè plus me- reri illum justum, licèt ratione aliorum antece- dentium meritorum, quibus acquisivit gratiam ut octo, magis sit præmiandus.

Objicit 7. idem. Parentibus & amicis, gra- tiora sunt obsequia filii, & amici, quàm servi, & apud Rempub. opera nobilis quàm ignobilis, & apud Deum opera magis sancti.

Respondetur. Quoad priores duos, non esse universaliter antecedens verum; si enim pa- tri porrigat cingulum filius, & servus faciat e- molumentum millionis, melius est obsequium servi: idemque dicendum de obsequio nobilis, comparato ad obsequium ignobilis; forteq; di- gnitas, in his moralibus, habet se indivisibiliter, hinc non mirum si aliter se habeat, quàm se ha- beant opera sancti, licèt, in his ipsis moralibus, a- liunde hæc dignitas æquari possit.

DIFFICULTAS IV.

Comparatur infinitudo meritorum Theandri- corum cum infinitate peccati.

Comparationes aliquot institui possunt.

Punctum Difficultatis I.

Instituitur Comparatio cum Peccatis quæ dantur.

Quæritur. *An sit altioris ordinis infinitu- do operum Christi, quàm peccati?*

Assero I. *Altioris ordinis esse infinitatem meritorum Christi, quàm peccati.* Est assertum contra Medinam, & contra eos, qui dignitatem satisfactioni Christi ex præcisa acceptatione Dei tribuunt, est autem Suarii hîc dis. 4. Sect. 3. & Amici disp. 6. Sect. 1.

Ratio: Authoritas S. Pauli ad Rom. 5. *Non*

sicut delictum, inquit, *ita & donum, si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia, unius hominis IESV Christi, in plures abundavit.* Circa quem locum S. Chrysost. Serm. 11. in cap. 5. ad Rom. *Multò*, inquit, *plura quàm debebamus, Christus pro nobis solvit, tantoque plura, quantò guttulam exiguam pelagus excedit immensum.* Quod etiam docent Patres ad illum locum, *Et copiosa apud eum redemptio.*

ASSERO 2. *Si infinitas peccati non secundùm modum infinitandi sumatur, sed præcisè secundùm rationem increatam & excellentiam divinam, à qua aggravatur; in isto sensu, non est altioris ordinis infinitudo satisfactionis.*

RATIO: quia respectu sui, non est altior eadē excellentia, nec æquale, æquali est excellentius.

ASSERO 3. *Ex vi modi infinitandi, desumi debere hanc infinitationem majorem.*

RATIO: quia datur hæc infinitudo altioris ordinis, ut dictum asserto 1. Hæc infinitudo non potest haberi præcisè ex principio infinitante, ut dictum asserto 2. Ergo debet peti ex modo infinitandi. Modus autem in hoc stat; quia ut vult Amicus, in opere satisfactorio, includitur excellentia divina, ut forma hypostatica physicè unita cum natura operante, in offensa autem, nonnisi tanquam taxativum. Deinde ita infinitantur operationes à Persona VERBI, ut exerceatur communicatio idiomatum, inter dignificans & dignificatum; quæ communicatio idiomatum non habetur in peccato. Denique quia ita unitur forma infinitans principio elicitivo illarum operationum, ut illud compleat substantialiter; nihil autem simile habetur in peccato.

DICES 1. Offensa eò est major, quò offendens est vilior, satisfactio è contra eò est altioris ordinis, quò exhibetur à digniori, minus digno; sed offensa est à vilissima creatura, satisfactio autem non est à magis digno, sed ab æquali; Ergo altioris ordinis est infinitudo peccati, præ satisfactione Christi.

RESPONDETUR. Satisfactio eò est altioris ordinis, quò exhibetur à digniori, vel quoad principium dignificans, vel quoad modum unionis, illius dignificativi principii, quia autem excellentior est modus, quo unitur dignificativum operum Christi, quàm quo unitur taxativum peccati; ideo adhuc satisfactio ratione illius modi unionis, erit altioris & incommensurabilioris ordinis, præ infinitudinem peccati.

DICES 2. cum Medina. Peccatum est aptum privare Deum proprio esse & essentiali beatitudine, est enim contristativum Dei, adeoque auferens à Deo essentialem felicitatem; & cùm felicitas Dei sit ipsum esse Dei, peccatum, quod est aptum contristare Deum, est aptum tollere esse Dei.

RESPONDETUR. Peccatum est contristativum extrinsecum Dei, consequenter non est aptum auferre esse Dei, independens à tali extrinseco; præcipuè autem, quia extrinsecam hanc infelicitatem, supplet felicitas extrinseca, quam habet Deus ex operibus Theandricis; quibus positis, debet etiam hoc ipso supponi esse Dei, tanquam dignificantis illa opera.

DICES 3. cum eodem. Satisfactio Christi immediatè est nonnisi à natura humana, jam autem peccatum immediatè, est contra excellentiam increatam; peccatum rursùs meretur pœnam extensivè infinitam, nulla autem satisfactio, erat extensivè infinita.

RESPONDETUR. Satisfactionem immediatè esse nonnisi à natura humana, in ordine principii elicitivi & effectivi, sed in ordine dignificativi à persona divina. An autem sit dicenda dignificatio illa immediata? est quæstio de voce; si enim per immediatam dignificationem intelligas, quòd à nullo alio ultimò completivè dignificentur merita Christi, & quòd ita offerantur, ut simul suo modo offeratur etiam Persona, in hoc sensu Persona Christi, immediatè dignificabat merita Christi. Si autem, per immediatam dignificationem, intelligas dignificationem, quæ supponat nihil aliud prius dignificatum, in isto sensu immediatè non dignificabantur opera Christi, quia dignificabantur ex suppositione unionis cum natura; licèt autem satisfactio Christi non fuerit extensivè infinita, non sequitur quòd non potuerit altioris ordinis infinitatem participare, nec oppositum probat Medina. Deinde pœna peccato debita ita est infinita extensivè, ut semper de illa verum sit dicere: est finita; jam autem satisfactio Christi, ita est finita extensivè, ut semper de illa verùm sit dicere: est infinita quoad dignitatem; jam autem dignius est istud in ratione infiniti, de quo verum est dicere, est infinitum: quàm illud de quo semper verum est dicere, est finitum, erit tamen infinitum.

Punctum Difficultatis I.

Instituitur Comparatio in aliis suppositionibus.

QUÆRES. *An satisfactio Christi foret condigna pro occisione hominis, triplici subsistentiâ divinâ subsistentis?*

ASSERO 1. fore condignam.

RATIO; quia non est major excellentia aliarum Personarum, quam Personæ VERBI, ut dictum est supra. Ergo peccatum, quod specialiter aggravaretur excellentiâ trium Personarum, non foret majus satisfactiōe dignificata à persona VERBI.

ASSERO 2. *Adhuc satisfactio illa foret altioris ordinis, quàm sit istud peccatum.*

RATIO: quia ex dictis, altiori modo participaret infinitatem.

ASSERO 3. *Si comparetur unum meritum Theandricum cum peccato illo occisionis, ita ut supponatur triplex tunc committi peccatum, erit illud peccatum extensivè majus, præ uno merito.*

RATIO

RATIO: quia illic essent tria infinita pecca-
., hîc unum meritum, tria autem extensivè,
us sunt præ uno. Quod accipe secundùm di-
a supra in Illatis.

QUÆRES. *An satisfactio Christi foret condi-
na, pro peccato ipsiusmet humanitatis Christi, si per
npossibile peccâsset?*

ASSERO I. *Casu quo Humanitas Christi pec-
ret*, & ante primum esse peccati, antecederet
mediatè ultimum esse unionis Hypostaticæ,
tisfactio quæ jam est per acta stante unione
Hypostaticâ, condigna foret pro illo peccato.

RATIO; quia illud peccatum, vi talis sup-
ositionis, non plus haberet infinitatis, quàm
liquorum hominum peccata, ergo si condi-
na est satisfactio pro peccatis aliorum homi-
um, condigna erit etiam pro illo.

ASSERO 2. *Casu, quo per impossibile, supposi-
m divinum concurreret eo modo ad peccatum, quo
ncurrit ad satisfactionem, ita ut verum esset dice-
: Deus peccat, eo inquam casu, satisfactio Christi
ret quidem condigna pro illo peccato satisfactio, non
men esset satisfactio altioris ordinis.*

RATIO primæ partis est, quia ex eodem
rincipio aggravaretur illud peccatum, à quo
gnificaretur satisfactio, ergo illa duo jam se æ-
uarent. Secundæ partis asserti ratio: quia al-
oris ordinis infinitudo oritur ex unione cum
rincipio satisfaciente, jam autem eo casu, æquè
niretur illud principium, cum eo quod eliciti-
è ponit peccatum, atque cum eo, quod eliciti-
è ponit satisfactionem. Ergo non altiori modo
articiparet infinitudinem peccans ac satisfa-
ens, quanquam, ut dictum supra, illud pecca-
um foret majus in ratione malitiæ, reliquis quæ
antur, non in ratione offensæ.

ASSERO 3. *Casu, quo per impossibile peccaret
umanitas Christi, retentâ unione hypostatica, ita
men ut non influeret in illud peccatũ Persona VER-
I, eo modo quo influit in merita, jam tunc satisfactio
hristi pro illo peccato, & foret condigna, & simul
set altioris ordinis præ illo peccato.*

Quòd foret condigna.

RATIO est, quia ex eodem principio aggra-
aretur peccatum, & attolleretur valor satisfa-
ionis, nempe ab excellentia infinita.

Quòd etiam foret altioris ordinis.

RATIO est: quia eo casu, haberet se respe-
tu satisfactionis VERBUM, tanquam forma
ypostatica, & cum communicatione idioma-
um, quod tamen jam, secundùm formatam
uppositionem, non conveniret illi peccato.

Contra assertum I.

DICES I. Peccatum illud privaret naturam
umanam personalitate increatâ VERBI, ergo
atione damni foret infinitum.

RESPONDETUR. Concedo totum. Et ne-
o, tali damnificativo non posse esse æqualem
atisfactionem Theandricam, siquidem tunc
ab eodem principio peteretur infinitudo; nec
apparet, cur perditioni unionis non æquivaleat
retentio ejusdem, idq; in satisfactionem oblata.
Addo, damnum quod tunc infertur, non est da-
mnum Dei, sed damnum naturæ illius creatæ,
quod damnum, in ordine ad satisfaciendum,
hîc & nunc considerari non debet: quia satisfa-
ctio non fit illi naturæ damnificatæ, sed Deo,
naturamq; damnificatam, tanto intervallo, su-
perat satisfaciens Deus.

DICES 2. Unio illa, quæ tunc destruitur, est
unio immediatè dignificata, actiones autem im-
mediatè non dignificantur, unio item essentia-
liter respicit VERBUM, non respicit satisfa-
ctio, cùm possit eadem numero satisfactio elici
à puro homine; Ergo satisfactio Christi, pec-
cato illi non foret condigna.

RESPONDETUR. Quamvis satisfactio im̃e-
diatè non dignificetur, sufficit, quòd persona
satisfaciens immediatè suo modo ingrediatur
satisfactionem, cumq; idem sit im̃ediatè & me-
diatè dignificans, adhuc erit in ratione dignifi-
cativi æqualitas. Negatur item, quòd quamvis
satisfactio non respiciat essentialiter personam
divinam, si tamen ab illa dignificatur, non sit
æqualis.

DICES 3. Eo casu, illud peccatum læderet
Deum in propria natura assumpta, privando
Deum illâ humanitate dignificata, ergo.

RESPONDETUR. Quia satisfactio Christi
Theandrica supponeret etiam naturam unitam
VERBO, atq; adeo habentem id, quo erat pri-
vata persona, ut illius peccati, hoc ipso jam erit
adæquatio; præcipuè cùm eadem excellentia
aggravet illud peccatum, & satisfactionem at-
tollat.

Contra assertum II.

DICES. Satisfactio, ut ponatur condigna,
debet esse à persona digna, sed persona illa divi-
na non esset digna, esset enim peccatrix.

RESPONDETUR. Illam personam, quà esset
peccatrix, non posse ponere condignam satisfa-
ctionem, quia tamen supponitur, per impossi-
bile, retinere adhuc suam dignitatem, ex vi il-
lius suppositionis, adhuc esset digna, & potens
principiare satisfactionem; quòd si supponas,
non retinere jam tunc dignitatem suam perso-
nam divinam, in isto casu, nec satisfacere
posset.

Contra assertum III.

DICES I. cum Suarez disp. 4. Sect. 3. hanc
suppositionem esse impossibilem & indignam
Deo, & ex ea sequi quodlibet: nam si ponas
Christum peccare, & durare unionem, ille ho-
mo posset satisfacere, quia esset infinitè gratus
Deo, & Deus ipse: & non posset, quia esset ini-
micus Dei.

RESPONDETUR. Hanc suppositionem non
esse indignam, quia ut ait Vasquez, non est in-
digna illa suppositio: An si Spiritus S. non pro-

cederet à Filio, distingueretur à Filio? nec ex ea sequetur quodlibet: nego enim, quòd illa persona ita esset inimica Deo, ut non possit à se auferre suppositionem inimici, si velit.

Dices 2. Si ponerentur simul in homine peccatum & gratia, illius hominis opera non possent esse condignè meritoria vitæ æternæ, ergo nec in dicto casu, essent condignè satisfactiva opera Christi,

Respondetur. Dubium esse antecedens apud aliquos, & negat illud Amicus disp. 6. Sect. 5. Disparitas etiam hæc assignari potest, quia in persona habente peccatum & gratiam, peccatum cùm sit infinitum in genere offensæ, habet rationem principalis, trahitque ad suam conditionem, quantum potest, etiam actiones, saltemq; destruit in illis rationem condigni. Si autem in Christo daretur per impossibile peccatum, & intelligatur manere Persona divina, habebit adhuc rationem principalis, adeoq; potentis se reconciliare si velit. Addo, positâ aliquâ actione mala à persona regia, contra alium regem, si non intelligatur manere jam persona regia, sed effici plebeja, non habebit titulum, dignificandæ suæ satisfactionis, sed si maneat in eadem regalitate, aderit hic titulus: ita & in præsenti.

Dices 3. Illa opera essent profecta ab humanitate privata omni auxilio gratiæ: Ergo eo casu illa opera non essent condigna satisfactio.

Respondetur. Posset illa persona restituere se ad auxilia gratiæ, adeoq; facere se condignè satisfacientem.

Punctum Difficultatis 3.

An unumquodque opus Theandricum sufficienter satisfaciat?

Eundem fermè titulum sic proponit Aldrete disp. 10. Utrum infinitus valor operum Christi, sit de se, in ordine ad præmium, tantæ excellentiæ, quantæ est dignitas Personæ Christi? Sensus utriusq; tituli hic est: an omnia opera Christi habeant æqualem valorem? anscil. unumquodq; opus Theandricum dignificetur dignitate tantâ, quantâ dignificatur Verbum? ac, quod sequitur; an unumquodque sit sufficienter satisfactivum, pro offensis mortalibus?

Dicendum est. *Valorem operis Theandrici crescere proportione arithmeticâ; & unumquodq; esse sufficienter satisfactivum pro mortali.*

Probatur 1. Conclusio. Tum quia, si nihil obsit, opera Christi Theandrica sunt quàm maximè dignificanda, cùm habeatur hujus dignificationis fundamentum in Patribus, ita merita hæc dignificantibus, ut visum supra; major autem haberetur valor, si verificetur conclusio. Tum, quia nihil obest, præscindi filum despicabiliter sentiendi de operibus Christi, deprimendiq; unum, comparatè ad aliud. Tum, quia non apparet, quî, si ab æquali principio dignificantur, & quod indivisibiliter se habet in modo dignificandi, quî inquam hoc ipso, non habebitur jam fundamentum asserendi, quòd æqualiter dignificentur; & si fieri potest ut non omnia crescant in dignitate æqualiter, poterit opus Christi, saltem infimè dignum, a aliquo opere excellenter digno alicujus præ creaturæ, æquari: non enim erit ratio, cur non ita decrescere non possit; & si recurras ad reram improportionem, ex tali specie actionis r-tam, ad eum modum, quo intellectionem et m levissimam, æquare non potest intensissima n-satio, restabit quærere, cur non sit illa inæqualibilitas, sufficiens titulus asserendi, omnes illas actiones in ratione digni esse æquales, licèt pri debeat inæqualitas, in ipsis rationibus materialibus.

Probatur 2. Omnia opera, quæ proficiscuntur ab homine, sunt æqualia quoad valorem, ut censeantur pro operationibus hominis; Ergo & omnia opera Theandrica habebunt æqualem valorem; sicut enim illa sunt æqualia, quia illorum principium est homo, ita & hæc, quia principium illorũ dignificativum est Deus.

Probatur 3. Tum, quia vel de singulis operibus Christi, verum est dicere: hoc opus est dignificatum dignitate increatâ, vel non de singulis? si non de singulis, ergo non erunt ut supponuntur Theandrica; si de singulis, ergo æqualiter erunt omnia dignificata, utpote idem dignificativum habentia, nempe ex verificatione hujus propositionis; Est opus dignificatum dignitate increatâ. Tum quia, si non essent æqualia quoad valorem, deberet ostendi principium inæqualisandi: hoc non habetur ex principio dignificativo, sunt enim ejusdem suppositi divini; Non ex modo communicandi dignitatem, quia hic fundatur in unione substantiali cum principio eliciente, hoc est, natura. Tum, quia omnes actus divini immanentes, in se, substantialiter sunt æquales, ob identitatem entitativam eandem; Ergo & actus Theandrici erunt æquales, ob identitatem dignificativi, & modi dignificandi: & si unum infinitum non est majus altero, casu quo ponantur omnia opera infinitè digna, ut poni debent, hoc ipso omnia æqualia erunt.

Ojicit 1. Aldrete. Ob majorem gratiam habitualem, non crescit valor operis æqualiter: Ergo nec in præsenti.

Respondetur. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, potest haberi major & minor applicatio gratiæ, adeoque major & minor dignitas; non potest autem major esse applicatio principii dignificativi, quod est persona divina. Rursùs, valor ille est finitus, non est autem necesse, ut unum finitum non sit majus altero; jam autem opera Christi sunt dignitatis infinitæ, unum autem infinitum, non potest majus esse altero.

Obj

OBJICIT 2. Idem. Stat optimè, merita Chri- Domini eſſe valoris ſimpliciter infiniti, &, ex ajori gratia, non creſcere valorem proportio- arithmeticâ: Ergo etiam ſtabit, merita Chri- eſſe valoris infiniti, & tamen non creſcere oportione arithmeticâ.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe: quia caſu antecedentis, non convellitur principiũ; num infinitum, non poteſt eſſe majus altero: od convelleretur in caſu conſequentis. De- de quamvis non creſcat valor operis, propor- ne arithmetica, ex majori gratia, poteſt eſſe eritum Theandricum infiniti valoris, quia ha- t principium dignificativum infinitum, cum mmunicatione idiomatum, ſe dignificans, em titulum non habet gratia; jam autem ſi betur dignificans principium infinitum, non terit jam principium inæqualitatis aſſignari.

OBJICIT 3. Dignitas perſonæ, intra certam ngruitatem operis, licèt habeat vim elevan- , totam illam congruitatem ad rationem me- i condigni, non tamen poteſt elevare opus, ra congruitatem ipſius, ut promereatur tan- n excellentiam, quanta intelligitur in remu- rante.

RESPONDETUR. Etiam poſitâ æquali di- ificatione operum Chriſti, ſecundùm pro- rtionem arithmeticam procedente, non ſe- etur, elevanda illa opera, ultra ſuam congrui- em. Nego item, non congrue[illegible]e eis excellen- m, quanta eſt in ipſo remunerante; idque ex , quia dignificans principium meriti, eſt ęqua- lignitati remunerantis.

OBJICIT 4. Idem. In creatis, licèt quò ma- eſt dignitas perſonæ operantis, eò magis, cæ- is paribus, præmium augeatur; non tamen odlibet ipſius opus cenſetur dignum, ut no- itatem, ſeu perſonæ dignitatem omnino du- cet: Ergo idem in præſenti dicendum.

RESPONDETUR. Quia in caſu anteceden- eſt dignitas finita, intervenit item major vel nor applicatio, ideo habetur titulus minori- is vel majoritatis; nihil horum eſt in caſu nſequentis. Deinde (quod etiam ad alias terias applicari debet) duplex eſt dignifica- , 1. ex principio, phyſicè non intrante com- tionem ſubſtantialem ipſius operantis: talis dignitas moralis: altera eſt dignificatio, pe- ex principio phyſicè intrante completio- n ſubſtantialem; prior illa dignitas admittit jus & minus; quia illa ſequitur conditionem ralitatum, moralitates deſumuntur à cir- nſtantiis, quæ non ſemper æquales, adeoque dignificatio ab illis pendens, erit æqualis. n autem, quando eſt dignificatio, ex princi- phyſicè intrante completionem ſubſtantia- , hoc ipſo debent eſſe omnia opera æquali- dignificata, quia influet in illa titulo phyſico; quia non minùs phyſicè, hoc opus eſt hujus ncipii phyſici, quàm illud, ideò non minùs dignificatur hoc, quam illud; cùm dignificetur titulo complementi phyſici. Quia autem ope- ra Theandrica à perſona divina, intrante com- pletionem ſubſtantialem, ideo illa ſemper ęqua- lis dignitatis erunt; ſicut omnia opera hominis, ſunt æqualiter hominis.

OJICIT 5. Non augetur ita valor operum Theandricorum, ut creſcat ad dignitatem æ- qualem actûs immanentis divini, & tamen eſt opus Theandricum infinitum ſimpliciter: Er- go & opera Theandrica, quamvis non ſint æ- qualia, nec creſcant proportione arithmeticâ, adhuc erunt infiniti valoris.

RESPONDETUR. In caſu antecedentis, da- tur principium inæqualiſativum, nempe defe- ctus identitatis principii dignificantis, cum di- gnificato, quæ identificatio habetur in actu im- manenti, unde de illo, verum eſt dicere, quòd ſit Deus, non autem de actu Theandrico; in ca- ſu autem conſequentis, non poteſt oſtendi prin- cipium inæqualiſativum.

INSTAT. Inæqualitas in caſu antecedentis, non debet peti, ex defectu identitatis; quia non eſt identitas, cùm dico: Homo eſt Deus: &, Deus eſt homo: & tamen verificatur hæc pro- poſitio.

RESPONDETUR. Cùm dico, Deus eſt ho- mo: ly homo ſupponit pro perſona, quæ eadem eſt Dei & humanitatis aſſumptæ, adeoq; etiam hîc eſt identificatio quoad perſonam. *Ex dictis*

INFERES. Si unum opus æquè eſt dignum ac reliqua, ſi reliqua ſunt ſufficienter ſatisfacti- va pro mortali, etiam unum æquè erit fatis- factivum.

DIFFICULTAS V.

An ſatisfactio Theandrica ſit ex rigore Juſtitiæ?

HÆc quæſtio tota fermè deciſa eſt in materia de Juſtitia, ubi diſputatum: An inter Deum & creaturam poſſit intercedere perfecta juſti- tia? aliqua tamen adhuc expendenda in termi- nis, quos ordinariè auctores, nonniſi in præſen- ti, diſcutiunt.

Quod ad ſtatum quæſtionis attinet. Non quæritur hîc, an ſatisfactio Chriſti fuerit æqua- lis offenſæ? in quo ſenſu veteres Theologi, hanc quæſtionem, ſub præfixi à nobis tituli terminis, examinabant, hoc enim jam deciſum eſt ſupra; ſed ſenſus eſt; An fuerit ex rigore juſtitiæ, hoc eſt ſervando conditiones ad juſtitiam, quæ ſpe- cialis virtus eſt, requiſitas? porrò nomine rigo- roſæ juſtitiæ, non venit juſtitia, prout opponitur metaphoricæ, in hoc enim ſenſu Chriſtus ex ri- gore juſtitiæ ſatisfecit, non enim metaphoricè ejus ſatisfactio abolet offenſam; ſed nomine ri- goroſæ juſtitiæ, ut dixi, venit juſtitia, unà cum omnibus ſuis conditionibus accepta.

In præsenti attendi solet ad sex conditiones justitiæ rigorosæ. 1. est alteritas satisfacientis & offensi. 2. ut sit ab ipso debitore. 3. ut non sit gratiosa condonatio, sed talis ut non possit non acceptari. 4. ut fiat ex proprio, & non ex acceptis à creditore. 5. ut fiat non ex debitis aliàs: 6. ut non fiat ex gratia creditoris.

Inquirendum imprimis venit, an in satisfactione Christi intercesserit alteritas perfecta, inter satisfacientē & eum cui satisfit? Perfectam alteritatem agnoscit Suarez disp. 4. Sect. 5. quæ est ratione diversarum naturarum liberarum, quarum una poterat offerre, & alia acceptare satisfactionem: Lugo disp. 4. Sect. 1. ubi num. 2. dicit, ad satisfactionem suppositorum, & Amicus disp. 6. Sect. 7. num. 209.

Punctum Difficultatis 1.

An in satisfactione Theandrica sit alteritas rigorosa?

EXPLICANT 1. aliqui alteritatem sufficientem ad specialem justitiam, eamque dicunt fuisse in satisfactione Christi; quia satisfactio illa, exhibita est personæ Patris, à persona Filii, naturam humanam terminante: inter personas autē, propter distinctionem realem earundem, reperitur sufficiens alteritas. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia expressè dicit Paulus: *Erat Deus in Christo, mundum reconcilians sibi,* ergo non soli Patri. Tum, quia illi facta est satisfactio, qui erat offensus; offensi autem ratio, competit toti Trinitati: quia cùm communis sit toti Trinitati excellentia, contra quam agit peccatum, etiam ratio offensi tribui debet toti Trinitati; Ergo & reconciliatio debet esse totius Trinitatis. Tum, quia com̄unis est voluntas omnibus tribus, & quia placari, directivè ad intellectum, jam autem proximè ad voluntatē spectat; hoc ipso, quia dicitur placari Pater satisfactione, dici debet placari filius, & tota Trinitas; cùm sit, & intellectus, & voluntas, personarum omnium, una. Quando autem in Scripturis dicitur, quòd *habeamus Christum advocatum apud Patrem,* nomine Patris, intelligitur Trinitas, cujus totius erat Christus quà homo; & sicut cùm dico, *Pater noster,* non intelligitur sola prima Trinitatis Persona; sic, nec cùm dicitur, *advocatum habemus apud Patrem,* debet intelligi aliud, quàm Deus Trinitas.

EXPLICANT 2. aliqui, accepto fundamento ex Albertino corollario 18. ex principio philosophico; quia scil. Christus, prout terminans naturam humanam, satisfecit toti Trinitati, & sibiipsi non quomodocunq; spectato, sed prout terminanti naturam divinam; quia quamvis sit eadem persona satisfaciens & acceptans; ut tamen satisfacit, habet speciale jus, in operationes humanitatis sibi unitas, quod non habet, quatenus acceptans, eò quòd habeat ratione personalis unionis dominium speciale, in operationes Christi, quale dominium non habent aliæ personæ. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia VERBUM prout terminans naturam humanam, à seipso, prout terminante naturam divinam, non dicit distinctionem realem, ergo nec alteritatem realem; quæ tamen ex Aristotele requiritur ad justitiam rigorosam, ut alibi dictum. Negatur item Christum habere dominium speciale, in operationes humanitatis. Ratio: quia dominium speciale non potest esse, sine speciali jure utendi re aliqua, secundùm rationabile placitum; speciale autem jus utendi ad placitum, non potest esse sine speciali voluntate; esset enim actus specialis, sine speciali principio: jam autem VERBUM non habet specialem voluntatem, quia nec specialem naturam, quàm supponit voluntas.

DICES. Justitia non attendit ad diversitatem personarum, nam inter dominū & servum, est diversitas personarum, nec tamen intercedit justitia.

RESPONDETUR. Justitiam duobus stare, diversitate dominiorum, & diversitate personarum, nec unum sine alio, justitiam specialem salvare potest; & quia deest diversitas jurium inter dominum & servum, quâ talem; ideo nec est etiam justitia specialis.

EXPLICAT 3. Amicus. Quamvis completum principium operandi sit suppositum, formale tamen, penes quod est potentia proxima operandi, est natura, à qua suppositum denominatur liberè operari: cùm ergo in Christo sint duæ naturæ, perfectè liberæ, distinctæ realiter; erit distinctum principium formale. Cùm satisfaciendi, & cui fit satisfactio: Ergo idem suppositum, unâ naturâ satisfacere potest & aliâ satisfactionem acceptare, ut creditor. *Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia alteritas naturæ humanæ, non plùs hîc confert, nisi id, ut sit in quo satisfacit Persona VERBI; sed non id, quod satisfacit; jam autem hîc quæritur, de principio, quod satisfacit: præcipuè autem, quia si non admittatur justitia creaturæ erga Deum, non erit illic alteritas jurium, etiam respectu diversarum naturarum. Denique quærere restabit; Cur sufficiat alteritas petibilis nonnisi ex naturis?

DICES 1. Christus ut homo, veram & propriam obedientiam, orationem, & religionem præstabit sibi, ut Deo: Ergo poterat offerre & satisfactionem.

RESPONDETUR ex mente S. Thomæ hîc q. 20. a. 1. ad primum: *Dicendum,* inquit, *quòd Cyrillus & Damascenus negant, Christum esse dominum sui ipsius, secundùm quod per hoc importatur pluralitas suppositorum.* Unde negatur jam Antecedens.

Dices 2. Hic homo Christus, habet pro-
rium dominium, per voluntatem humanam,
orum actuum: Ergo poterat ex justitia satis-
cere.

Respondetur. Hic homo Christus, ha-
t libertatem suorum actuum, in ordine ad il-
s ponendos vel non ponendos, sed non in or-
ne ad illos, dominio Dei subdendos, vel non
bdendos.

Dices 3. Si Christus per assumptam natu-
m peccaret, veram injuriam faceret Deo; &
ngelus naturam humanam assumeret, posset
e inter illas voluntates injuriatio & satisfa-
o: Ergo idem dicendum in præsenti.

Respondetur. Peccatum non esse pro-
iè injuriam Dei, voluntas etiam illa angelica
humana, non posset facere injuriam Aristo-
licam.

Missis aliorum explicationibus.

Præmitto 1. *Quis sit sensus istarum trium duplicativarum? Christus ut homo. Christus ut us. Christus secundùm humanitatem.* Hæc re-
plicatio, Christus ut Deus, importat solam
tionem Deitatis, vel personæ divinæ, cum ex-
usione eorum, quæ illi competunt, ratione
njunctionis, cum natura humana. Ratio:
ia nisi excludantur hæc, deberent verificari
sæ & absurdæ propositiones; quod ipsum
obatur; falsa est hæc propositio: Christus
à Deus est mortuus; quia quà Deus, impor-
Deitatem, Deitas autem mori non potest;
æ propositio vera esse deberet, si in redupli-
iva illa, non excluderentur ea prædicata,
æ conveniunt Christo, ratione conjunctionis
m natura humana. Hæc reduplicativa, Chri-
s ut homo, importat non solùm ea, quæ Chri-
conveniunt ratione humanitatis præcisè
nptæ, sed & ea, quæ conveniunt ei ratione
njunctionis cum persona divina, & sic, vera
hæc propositio, Christus redemit quâ ho-
o, quia redemptio non soli præcisè naturæ hu-
nanæ, sed naturæ prout unitæ cum Persona
ERBI competit; differentia autem harum
duplicativarum, inde sumitur: quia Christus,
ratione Dei, non constituitur ullâ ratione hu-
nitatis, ideoq; illa reduplicatio, ut Deus, ex-
udit omnia humana; è contra, in ratione ho-
nis constituitur aliquo divino, ly enim homo
pponit principaliter pro persona, quæ in Chri-
est nonnisi divina, licèt secundariò importet
am naturam humanam. Cæterùm si ly ho-
o, non reduplicet ex circumstantiis rationem
rmini & Personæ, sed solam naturam, coinci-
t cum reduplicativa tertia, de qua mox. Et
, quando S. Thomas, negat hanc propositio-
m: Christus quà homo est Deus, licèt conce-
t hanc: Christus, in quantum est hic homo,
Deus; sumit illam priorem reduplicativam,
nquam reduplicantem solam naturam, & non
mplementum naturæ, h.e. personam. Redu-
cativa hæc, Christus secundùm humanita-
tem: in suo genere, similis est primæ allatæ re-
duplicativæ; sicut enim prior importat solum
esse divinum, sic & posterior, importat solum
esse humanitatis; sicut prior non importat ea,
quæ illi conveniunt ratione unionis cum natura
humana: sic nec hæc importat ea, quæ illi con-
veniunt ratione unionis cum persona divina.

Præmitto 2. *Falsam esse hanc propositionem; Christus satisfecit secundùm humanitatem.* Ratio:
quia secundùm humanitatem, non habet con-
dignitatem ullam cum offenso. Falsa item hæc,
rigorosè loquendo; Christus ut Deus satisfecit;
quia ut Deus, non est principium actuum satis-
faciendi, & non importat quicquam nisi divi-
num; cùm tamen satisfactio etiam aliquid crea-
tum importet: vera ergo erit rigorosè in isto sen-
su, Christus quâ homo satisfecit, ly quâ homo
non accipiendo pro humanitate præcisè, sed si-
mul pro persona divina eandem terminante.
Quia nihilominus principium satisfactionis duo
dicit, & principium elicitivum, & principium
dignificativum; casu, quo in aliqua propositione
velimus explicare solam virtutem agendi, seu
principum elicitivum, rectè dicemus, Christus
secundùm humanitatem satisfecit; casu autem,
quo velimus reduplicare principium dignifica-
tivum, prior propositio falsa erit, hæc autẽ vera:
Christus ut Deus satisfecit, h.e. secundùm ratio-
nem personæ divinæ, dignificavit satisfactionẽ.

Præmitto 3. *Quando quæritur:* An satis-
factio Theandrica, sit satisfactio rigorosæ justi-
tiæ? quæritur de illo, prout est condigna, quæ
condigna non est, nisi prout proficiscitur à na-
tura terminata personâ divina. *His Præmissis*

Assero 1. *Ad Aristotelicè sumptam justitiam, requiritur alteritas, seu distinctio suppositum.*

Ratio: quia Aristoteles justitiam appellat
virtutem ad alterum, ut dictum alibi: jam au-
tem alter est nomen personæ. Rursùs Aristote-
les reprehendit locutiones has, Anima net, ædi-
ficat, &c. Sed vult dici, v.g. Berta net, Sophro-
niscus ædificat; quodsi per illum anima non æ-
dificat, nec natura satisfaciet, sed suppositum.
Deniq; quia Aristoteles separabilitatem suppo-
siti à natura non agnovit, consequenter si requi-
sivit alteritatem, requisivit etiam suppositi al-
teritatem.

Assero 2. *Satisfactionem Christi, non fuisse ex justitia rigorosa Aristotelica.*

Ratio, quia inter suppositum satisfaciens,
& inter eum cui satisfaciebat, non erit alteritas:
Satisfaciebat enim Deo & sibi ipsi, jam autem
non erat alteritas, inter Deum, & inter illum et
ipsum. Et hoc voluit S. Thom. 2a. 2æ. q. 58. a. 2.
in corpore, *Iustitia,* inquit, *propria* (supple Ari-
stotelica) *requirit diversitatem suppositorum; & ideo non est nisi unius hominis ad alium;* & 3. p. q.
20. a. 2. ad *secundum*, & ad *primum.*

Assero 3. *Non videtur, cur rigorosa justitia (licèt non Aristotelica) non possit dari, inter duas naturas.*

Ratio:

Ratio: quia ſi alteritas Perſonarum fundat juſtitiam Ariſtotelicam, cur non fundabit alietas naturarum? præcipuè, cùm duæ illæ naturæ, habituræ ſint diſtinctas voluntates, diſtincta bona, ſi cætera adſint. Et certè, poſito quòd ſubſiſtentia ſit realitas, vel modus, ſi hodiè Deus omnes nos ſpoliaret noſtris ſubſiſtentiis, nunquidné jam furtum non daretur, & reſtitutio? Ariſtoteles autem, non agnovit aliam alteritatem, niſi ſuppoſitorum, quia non agnovit ſeparabilitatem naturæ à ſuppoſito.

Assero 4. *Satisfactionem Chriſti, ſi ſpectetur prout profecta à natura, adeoq; non habens condignitatem cum offenſa, habere ſufficientem titulum alietatis.*

Ratio: quia eo caſu ſuppoſitionis, eſt perfecta alietas, inter ſatisfacientem naturam humanam, & inter eum cui ſatisfit, nempe Trinitatem. Sed licèt non deficiat alietas requiſita ad juſtitiam rigoroſam, aliunde erit defectus.

Assero 5. *Satisfactionem Chriſti, prout eſt condigna, prout involvit perſonam divinam, nullo modo, aut Ariſtotelicè, aut aliâ acceptione, rigoroſè juſtitialem eſſe.*

Ratio, quòd non ſit Ariſtotelicè juſtitialis, eſt; quia ſatisfactio condigna importat Perſonã VERBI dignificans, & Perſona VERBI cui fit ſatisfactio, non ſunt perſonæ diſtinctæ.

Quòd etiam aliâ acceptione non ſit rigoroſè juſtitialis, ratio eſt: ſi ſatisfactio illa non fuiſſet profecta à natura humana, ſed præcisè nonniſi à Perſona VERBI, ſatisfactio illa non eſſet ullo modo rigoroſè juſtitialis; jam enim non diceret alteritatem, adeoq; nec æqualitatem, ſi autem non diceret æqualitatem, nec diceret juſtitialitatem; ſed ſatisfactio Chriſti quà condigna, nullo modo proficiſcitur à natura humana, ſumit enim dignitatem ut dictum eſt à VERBO: Ergo quà condigna, nullo modo eſt juſtitialis.

Inferes, Quòd Obedientia, Religio, Oratio, Ariſtotelicè accepta, alteritatem ſuppoſitorum requirat. Ratio: quia requirit per illum alteritatem naturarum, adeoque & ſuppoſitorum. Sed conceſſo, quòd Obedientia, Religio, &c. non requirant alteritatem in ſententia Ariſtotelis, non ſequitur eam non requiri à juſtitia; quia cùm illæ priores virtutes non ſint juſtitiæ rigoroſæ, poſſunt non requirere alteritatem rigoroſam, ſecùs de juſtitia rigoroſâ ſentiendum.

Punctum Difficultatis 2.

De aliis duabus conditionibus juſtitiæ rigoroſæ.

Quod attinet ad Conditionem, ut ſit ab ipſo debitore.

Assero 1. *Offenſa Dei, quæ illi infertur per peccatum, quamvis non ſit injuria rigoroſa, ut ſuppono ex materia de juſtitia, nihilominus maximè accedit ad injuriam, ratione honoris læſi.*

Ratio: quia peccatum, eſt ſaltem lat[...] modo ſumpta, injuria Dei: Ergo eſt, ſaltem [...]tiori modo, diminutio in bonis Dei. Sed h[...] diminutio non eſt in bonis, quę appellantur f[...]tunæ, quia aliàs omne peccatum deberet [...] furti ſpecies, quod non eſt, niſi ad figuratas [...]cutiones recurras. Non etiam eſt injuria in [...]nis famæ, aliàs omne peccatum involveret [...]ſphemiam, vel detractionem: Ergo debet [...] in bonis honoris.

Assero 2. *Offenſæ, factæ per læſionem hon[...] & excellentiæ, non poſſe fieri ſatisfactionem rigo[...] juſtitialem, niſi ab eo in perſona, qui ipſe læſit.*

Ratio: quia tunc non fit ſatisfactio ex ri[...]roſa juſtitia, quando opere aliquo poſito, is [...] offenſus eſt, poteſt rationabiliter retinere av[...]ſionem; ſed poſitâ quâcunq; ſatisfactione [...] honore læſo, ſi non fiat ab eo, qui læſit, po[...] offenſus rationabiliter retinere averſione[...] quod probatur, quia poteſt ſemper exig[...] hunc in individuo honorem, qui honor, hi[...] individuo, non exhibetur niſi ab hac perſo[...] cùm honor definitivè ſit, teſtificatio noſtra[...]pinionis de aliena excellentia, ut docet L[...] lib. 2. de juſtitia, cap. 11. dubit. 1. Quòd aut[...] poſſit exigere hunc in individuo honorem, [...]tio eſt. Tum quia habetur hoc in humani[...] enim rex, alium regem, in honore lædat, po[...] læſus ſatisfactiones aliorum regum rationab[...]ter non recipere, & exigere, ut lædens in per[...]na ſuppleat. Et certè quis neget poſſibilem [...]ſe talem injuriam, cui ex rigoroſa juſtitia ſa[...] fieri non poſſit, niſi ab ipſo injuriante; talis [...]tem commodiùs inveniri non poteſt, quàm [...]juria honoris. Tum, quia non poteſt eſſe ſa[...]factio condigna, per talem actum, quo poſi[...] æquè poteſt, manere læſus rationabiliter av[...]ſus, ut ante; hoc in præſenti contingit: quia p[...] eſt dicere; hic honor eſt mihi non indebitus, [...] inſuper, eſt mihi debitus honor ab illo, qui [...] inhonoravit. Tum quia, vel habetur titu[...] honoris perſonalis exhibendi, vel non habet[...] ſi habetur: quâcunq; ſatisfactione ab alio po[...]tâ, nondum ponitur verificativum hujus prop[...]ſitionis: Ponit obligationem perſonalem. [...] autem non habetur jus; cur non? & quid in t[...] titulo repugnat? & ſi dantur actiones, quæ [...] alio ſuppleri non poſſunt, ut vitales, quà tale[...] cur idem dicendum in præſenti? Deniq; hab[...]ri poteſt injuriatio activa perſonalis ſita in ho[...] Non dolorem tantùm, ſi me hic non læſiſſe[...] Ergo poteſt etiam dari titulus ſatisfactione[...] perſonalem exigendi.

Dices 1. Quamvis juſtitia vindicativa ex[...]gat pœnam, nonniſi delinquentis, id tamen n[...] exigit commutativa: hinc Joanni æquè fit ſat[...] ſive Petrus illi reddat debitum, ſive Paulus p[...] Petro; jam autem ſatisfactio pro peccato, [...] ſatisfactio ex juſtitia commutativa.

Respondetur. In juſtitia commutati[...]

circ[...]

ica bona fortunæ, vel famæ, posse satisfactio- n fieri, ex rigorosa justitia, ab alio, quàm ab qui læsit; non tamen in honore læso: dispa- s peti debet ex definitione honoris, qui est ificatio nostræ opinionis de excellentia a- , non est autem opinio nostra, nisi illam ex- eamus ipsi; jam autem restitutio famæ vel uniæ, nihil habet tale, quod importet actio- n hujus; petantur disparitates ulteriores, ex tis immediatè rationibus.

DICES 2. ex Aldrete disp.12. Sect.2. Si cre- or dicat se potiùs velle pretium, quàm equū , fit satis ex justitia, reddendo pretium: Er- imiliter, si offensus dicat se malle alium ho- em exhibendum, à persona quæ non læsit, satis ex justitiæ rigore.

RESPONDETUR. Cùm jam cedat juri, ad c in individuo habendum ab hoc honorem, d mirum, quòd non adsit jam obligatio? sed eritur: fietné satis justitialiter, non positâ cessione? Disparitas etiam dari potest, quia asu antecedentis non incurritur ulla obli- io personalis, sed obligatio tantum ponendæ alitatis in rebus: hinc nec remitti debet ul- bligatio personalis, sed tantùm determinan- materia æqualitatis; jam autem in honore o, incurritur obligatio personalis, conse- nter vel dimitti debet ab offenso, vel fieri s ab inhonorante; videturq; satisfactio pro ore læso, attendere suo modo ad personam, ttendit distributiva.

DICES 3. cum eodem. Sufficienter quoad dentum æstimationem, debitum persolvi- , si ipse debitor, cùm impotens sit satisfacere illata injuria, velit alium id facere; sic enim bitor testificatur excellentiam alienam.

RESPONDETUR. Si jam testificatur ille , testificarique eo modo, quo habetur in ar- mento, debet; concludetur exinde, quòd c obligatio non tollatur, sine personali satis- ione. Addo in hoc & aliis casibus similibus, erri posse obligationem realem, sed non per- alem, nisi per actum honoris profectum ab , qui in ante inhonoravit; casu, quo non in- cedat condonatio.

ASSERO 3. *Satisfactionem Christi caruisse hac ditione.*

RATIO: quia Christus nunquam erat, is qui t honorem Dei; adeoque satisfactio ab illo ita, non est satisfactio ab eodem qui læsit.

DICES 1. Sufficere satisfactionem positam, adam natura in specie.

RESPONDETUR. Quòd non, quia nec in hu- nis, satisfactio pro honore læso, posita à simi- dividuo, sufficiens est.

DICES 2. Sufficit, ut is, qui satisfacit, reci- t in se debitum ejus, qui inhonoravit.

RESPONDETUR. Non sufficit: quia manet ex dictis personalis satisfactionis exigendæ.

DICES 3. Is qui assumit officium redimendi captivum, satisfacit ex justitia, dando pro illo quod exigitur: Ergo etiam idem dicendum de Christo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia satisfactio quæ fit collatione pecuniæ pro captivo, est satisfactio in genere bonorum fortunæ, quæ eadem sunt, à quocunq; dentur; jam autem satisfactio pro honore læso, non est eadem, ex dictis.

QUOAD 3. CONDITIONEM. *Ut non sit gratiosa condonatio, sed ut debeat acceptari.*

ASSERO 1. *Ad satisfactionem rigorosam, requiritur ut sit talis naturæ, ut eâ positâ, non possit rationabiliter non illam acceptare offensus.*

RATIO: quia hoc ipso convinceretur non esse illam æqualem; si enim esset æqualis, non adesset titulus, rationabiliter illam non acceptandi.

ASSERO 2. *Satisfactionem Christi potuisse non acceptari.*

RATIO: quia quâcunq; satisfactione Christi positâ, poterat adhuc Deus exigere personalem satisfactionem ab homine: Ergo satisfactio illa poterat non acceptari. Et certè, si satisfactio Christi non poterat non acceptari; vel non poterat non acceptari, supposito decreto Dei decernentis, quòd Christus susciperet partes hominis, in ordine ad satisfaciendum, vel ante illud decretum? non ante decretum, quia ante hoc decretum, nec poterat supponi ipsa humanitas terminata à Persona divina: Ergo nec opera illius acceptanda; si verò post decretum: Ergo sicut illud decretum est gratiosum, virtualisq; cessio non exigendæ personalis satisfactionis, ita & acceptatio illorum meritorum, erit gratiosa.

ASSERO 3. *Quamvis illa satisfactio, potuerit non acceptari à Deo, habuit nihilominus vim satisfaciendi, quantùm est de se, supposito jam decreto de Incarnatione, titulo Redemptoris.*

RATIO: Tum quia illa acceptatio non tribuit meritis dignitatem, sed persona operans; neque enim pro ratione afferri potest, ideo illa esse digna, quia sunt acceptata: sed quia profecta sunt à persona digna. Tum quia, si quis reddat centum meliores libros, pro uno, potest dominus libri illius rationabiliter illos non acceptare: & si acceptet, non per hoc illi libri incipient esse meliores; Ergo & in præsenti, idem dicendum. Tum quia acceptatio satisfactionis dupliciter se habere potest, ad satisfactionem; primò attollendo eandem ad rationem dignæ, aut facientis id, quod faceret digna satisfactio: 2. approbando, ut ita dicam, eandem, & dignitatem ejus appropriando, cedendoque nonnisi jure, ad personalem satisfactionem. Priori modo non indiget acceptari satisfactio Christi, quia continet in se dignitatem infinitam. 2dò modo indiget acceptari; sed hic secundus modus, supponit haberi in illa satisfactione, vim sufficien-

*i tem

tem ſatisfaciendi; licèt deſit ſatisfactio perſonalis, quæ rationabiliter appeti poteſt.

Dices I. Si indiget acceptari ſatisfactio Chriſti, ergo non eſt ſufficiens.

Respondetur. Si indiget acceptari, ut acceptatione attollatur ejus dignitas, non eſſet ſufficiens; ſecus ſi acceptatione illâ, caſſetur ſolùm obligatio, perſonalis ſatisfactionis.

Dices 2. Offerat Chriſtus ſatisfactionem ſuam, ut jam non exigatur ſatisfactio ab offendente, vel habet vim faciendi ut acceptetur, vel non habet? ſi non habet: Ergo opera Theandrica non habent vim merendi infinitam; quia datur aliquod præmium, quod illa merita non merentur. Si autem habent eam vim: ergo non poſſunt non acceptari.

Respondetur ex ſuppoſitione, quòd offeratur illa ſatisfactio à Chriſto, habet vim ut acceptetur: neq; enim videtur id ſuperare vim meritivam Theandricam; ſed quia id fit ex ſuppoſitione, quòd offerantur ad hoc illa merita, hoc ipſo habetur ſuppoſitio, quòd velit illa acceptare; neq; enim voluntas offerentis eſt contraria voluntati acceptantis; ſolumque merentur remiſſionem obligationis perſonalis, non autem, ne illud jus ad perſonalem ſatisfactionem, indigeat remitti.

Instabis. Ponamus per impoſſibile, eſſe contrariam voluntatem offerentis & acceptantis, tenebiturné acceptare?

Respondetur. Non tenebitur; quia quamvis ſit dicturus Deus de illa ſatisfactione, *habet vim ſatisfaciendi*; addere tamen poteſt, *ſed non eſt ab eo qui offendit*; conſequenter tunc indigebit acceptatione. Nec id derogat Theandricæ ſatisfactioni: quia id quod eſt impoſſibile, ſi non debeatur Theandricæ ſatisfactioni, non illi derogat; jam autem eſt impoſſibile, ut auferatur à Deo libertas exigendi, ut ſibi fiat ſatis, ab ipſo inhonorante, obligato in propria perſona. Deinde eſt impoſſibile, ut in illa ſatisfactione involvatur: *Ego ſatisfacio qui offendi*: cum non offenderit Deus ſatisfaciens; ſi autem in illa ſatisfactione non involvitur, *Ego ſatisfacio qui offendi*, & fieret ſatis independenter ab acceptatione, ut ſupponitur, & non fieret; quia manet adhuc titulus perſonalis.

Dices 3. Si poneretur per impoſſibile ſatisfactio æqualis, ab ipſa offendente purâ creaturâ, non indigeret acceptari ſatisfactio: Ergo multò magis id dicendum de ſatisfactione Theandrica.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia in caſu antecedentis auferretur jam obligatio perſonalis, non autem in caſu conſequentis.

Addi poſſet, quamvis indigeant acceptari illa merita, ut habeant formalitatem ſatisfactionis, habent tamen de ſe condignitatem, ut acceptentur per modum meriti; quæ duæ formalitates, ex dictis, diſtingui debent, hîcque le prima inquiſitum eſt.

Punctum Difficultatis 3.

Quid ſentiendum de aliis juſtitiæ rigoroſ. Conditionibus.

QUoad 3. Conditionem. *Nempe ut ſit ex bonis ſatisfacientis, & non ex bonis creditoris.*

Assero I. *Ad perfectam juſtitiam requir ut ſatisfactio non ſit ex bonis creditoris.*

Ratio: quia in omni juſtitiali actu, debet intervenire meum, & tuum; quia debet intervenire æqualitas, quæ debet eſſe inter duos terminos; hi autem ſunt meum tuum; quod jam non ſervaretur, ſi ſatisfactio fieret ex bonis creditoris; interveniret enim meum & meum, & non tuum: oſtendit idem inductio, quia aliàs poſſet aliquis uno furto, pro alio furto ſatisfacere; denique poſſet aliquis eſſe ſibi ipſi juſtus; nam ſi non requiritur alteritas in bonis, nec in aliis requireretur.

Assero 2. *Satisfactionem Chriſti non fuiſſe ex proprio.*

Ratio: quia poteſt conſiderari ſatisfactio Chriſti, vel prout proficiſcitur à natura humana, vel prout proficiſcitur à Perſona VERBI. Primo modo conſiderata, non eſt ex proprio, quia nihil proprium eſt creaturæ comparatæ ad Deum, ſed omnia Dei, ut dictum alibi. Secundo etiam modo ſumpta ſatisfactio, non eſt ex propriis: quia proprietas dominium importat, nullum autem ſpeciale dominium competit VERBO: cùm dominium ſpeciale præſupponat ſpecialem voluntatem & diſtinctam, quam non habet VERBUM, comparatè ad alias perſonas: dominiumque hoc ſequitur naturam divinam.

Dices I. VERBUM habet condiſtinctum dominium in operationes Chriſti, quia ſuſtentare & dignificare ita eſt proprium VERBO, ut non competat ulli alteri perſonæ; eſtque omnino independens, quia in ratione terminantis & dignificantis à nullo pendet.

Respondetur. Concedo quòd terminare ita ſpectet ad VERBUM, & ita ſit illius proprium, ut ad nullam aliam perſonam ſpectet: ſed nego inde ſequi, quòd acquirat dominium ſpeciale: eò quòd dominium, ſequatur rationem naturæ, jam autem terminare, ſequitur rationem perſonę: quia verò non habet propriam ſibi uni naturam filius, non habet etiam ſibi uni proprium dominium. Addo, ſi terminatio quam facit Perſona VERBI, poteſt per oppoſitos facere proprias actiones Chriſto, multò magis identitas perſonæ divinę cum natura divina faciet omnia illa, toti Trinitati communia.

Dices 2. Jus altum non impedit, quominus privati habeant jus ſibi proprium: Ergo nec jus Dei altum in operationes humanas Chriſti, impediet dominium proprium.

Respon

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia jus altum creatum, non debet esse perfectissimum jus, adeoq; potest pati, ut excipiat jus privum, contra jus altum; jam autem jus Dei altum, debet esse perfectissimum; perfectius autem erit, si excludat exceptionem à jure divino.

DICES 3. ex Lugone disp. 4. num. 24. Servus, [qui l]æsit dominum in fama imponendo illi crimẽ, satisfaciet retractando illud quod dixerat, seu laudando dominum in eadem materia, licèt illa [retractat]io & laudatio posset aliunde esse, ex bonis domini: quia poterat Dominus jure dominii, exigere à servo illam actionem: nihilque minus [in eo] casu ille dominus habebit in bonis suis: Ergo in præsenti poterit satisfieri ex bonis creditoris Dei.

RESPONDETUR negando, quòd, per se loquendo, extendatur dominium ultra corporalia servi: si non extrahitur ultra corporalia, hoc [non] habebit dominium servus, laudis ponendæ, [a] domino, adeoque ex proprio satisfaciet. Si tamen extenderetur ad hoc etiam dominatus humanus, jam tunc non faceret satis; posset enim dicere Dominus, *hoc jam aliunde meum est*; [nisi] fortè ponat excessivas laudes, ultra suam obligationem: nullus autem actus est, in quem non extendatur dominium divinum, & qui superet meritum honoris divini.

QUOAD 5. CONDITIONEM, *Nempe ut satisfactio fiat per aliunde non debita.*

ASSERO I. *Ad satisfactionem justitialem rigorosam requiri actus, qui aliunde non sint debiti.*

RATIO. Quia, ut ponatur satisfactio, debet [dar]i jus novum in offenso; si enim non detur jus novum, nondum habebitur id, ad quod habendum habebatur jus; consequenter erit adhuc defectus, erit inæqualitas, si inæqualitas, erit injustitia; jam autem si detur res aliunde debita, non datur jus novum. Et certè si in satisfactione justitiali, non deberet dari aliunde non debitum, posset Paulus, qui debet Petro centum ex mutuo, & aliud centum, ratione equi à Petro empti, posset inquam utrique debito satisfacere unicâ solutione.

ASSERO 2. *Opera in vim satisfactionis à Christo posita, fuisse aliunde debita.*

RATIO: quia excellentia divina, appropriat sibi illa, titulo cultûs & honoris.

RESPONDEBIS ex Suarez. Quòd actione infinitâ, satisfieri possit pluribus titulis, præcipuè si plura illa debita non sint justitialia, sed unum nonnisi justitiale, & aliud religionis.

CONTRA. Quia negatur, etiam actione infinitâ, posse pluribus titulis infinitis satisfieri, licèt satisfiat pluribus titulis finitis; idque ex eo, per Lugonem: quia valor totus absorbetur uno debito, sibi æquali. Deinde, ut urget Lugo, si quis voluit dare calicem Ecclesiæ, & postea ex traditione det calicem, non satisfacit utrique titulo, uno calice, etiamsi alter titulus sit religionis, alter justitiæ; debetque in hoc attendi, an uterque titulus cadat supra eandem rem, vel supra diversam?

ASSERO 3. *Etiam posito, quòd Christus non venisset, nisi Adam peccâsset, adhuc hæc conditio deficeret.*

RATIO: quia quamvis potuisset non venire Christus, supposito tamen quòd venturus esset, non poterant extrahi à dominio Dei, & ne essent cultus excellentiæ divinæ, illę actiones; ergo essent adhuc aliunde debitæ.

DICES I. ex Lugone. Hæc satisfactio ut sit justitialis, sufficit, quòd alio titulo, de facto, non exigantur illa opera. Illustrat hoc Lugo. Si aliquis mihi ex pacto debet scribere libros, quoties ab ipso petiero; furetur mihi librum, & libro apud ipsum pereunte transscribat similem librũ, me inscio & non exigente; quis neget satisfieri mihi ex justitia, si hic alius restituatur? & tamen poterat ab illo exigi titulo illo contractûs.

RESPONDETUR. Quòd id non convincat, quia mera est divinatio, quòd opera Christi titulo religionis & dominii non sint exigita. Et certè sicut appetitus distinguitur in innatum & elicitum: ita & exigentiæ ad aliqua opera, distingui possunt; dicique potest, hoc ipso, quia est aliquis non independens physicè, ut nos à Deo, vel moraliter ut servus à Domino, hoc ipso inquam, esse exigentiam operum illorum, innatam ut ita dicam, & virtualem. Instantia allata non tenet; si enim aliquis cum scriptore pacisceretur, *quicquid scribes meum erit*: tunc transscriptio illa & redditio, non esset justitialis; sed supponitur esse justitialis, quia restringitur, per, *scribes cùm voluero*; jam autem dominium Dei est absolutum & irrestrictum, adeoque extendens se ad omnia opera.

INSTABIS. Potest aliquis satisfacere pœnitentiæ & voto eâdem actione; ergo & Christus potuit satisfacere actionibus, quas alio titulo exigebat Deus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nec ex definitione pœnitentiæ, nec ex definitione voti, sequitur, debere esse materiam, alio titulo non debitam; sequitur autem ex definitione satisfactionis justitialis, quæ formalissimè, est in creditore acquisitio juris, in re non habita; quomodo autem non habuit id, si hoc jam fuit aliunde suum. Rursùs rem eandem præstari titulo pœnitentiæ, & titulo voti, non aliud est, quàm ex duobus motivis idem fieri; jam autem justitiæ æqualitas non sistit in solo moveri motivo justitiæ, sed etiam in restituendo & exhibendo rem; quæ, illâ exhibitione, ex ea, quæ non erat in re sua, evadit sua; quomodo autem non erat sua, si alio titulo erat sua?

DICES 2. cùm Aldrete d. 12. Sect. 4. Non debet quidem fieri satisfactio; ex bonis creditoris, per se loquendo; id tamen fieri potest, in casu, quo illa bona sint constituta sub dominio

debitoris, ob jus, quod debitor habet contra creditorem; concessit autem Deus jus in Christo, in illa opera.

Respondetur. Negando, Deum posse posse hoc jure se privare, de quo alibi.

Dices 3. cum Lugone. Potest fieri satis ex bonis creditoris, modò non minus habeat in bonis post satisfactionem, quàm reipsâ haberet, si læsus non fuisset.

Respondetur. Negando, quòd hoc ipso minus non habeat, si illi fiat restitutio ex illius bonis, & aliundè, supponatur fuisse minoratus.

Quoad ultimam Conditionem, *nempe ut satisfactio non sit ex gratia Creditoris.*

Assero 1. *Ad satisfactionem justitialem requiri, ne sit ex gratia creditoris.*

Ratio: quia gratia creditoris, fundat condonationem gratuitam non satisfactionem. Unde si furi, qui furatus est Paulo centum, det Paulus centum, ut sibi restituat; idem planè facit, ac si condonâsset.

Assero 2. *Satisfactionem Christi fuisse ex bonis creditoris* Dei.

Ratio: quia in quantùm principiabatur à natura humana, principiabatur cum adjutorio supernaturalis gratiæ; quantùm autem dignificabatur à Persona VERBI, erat ex gratia creditoris; quia illa dignitas, fundabatur in unione, quæ erat gratuita.

Assero 3. *In sententia ponente Christum venturum fuisse, si Adam non peccâsset: salvari posse hanc conditionem in satisfactione Christi.*

Ratio est, quia non impedit ut gratuitò accepta, & non hoc titulo data à creditore ut solvas illi, sufficiant ad satisfactionem justitialem.

Respondebis 1. ex Lugone. Non impedire rigorem justitiæ, si id quo satisfit accipiatur à creditore, sed ita, ut gratia creditoris, nonnisi partialiter ad hoc se habeat.

Contra est. Tum quia, si sufficit ad rigorosam satisfactionem, si partialiter concurrat gratia creditoris: Ergo pro centum debitis Paulo, satisfaciet Petrus, dando tantùm quinquaginta, & alia quinquaginta, ex gratia creditoris Pauli solvendo. Tum quia, ut probatum, tota hæc satisfactio est ex gratia creditoris Dei. Tum quia, quamvis possit esse satisfactiva retractatio data in scripto, quod conficit ipsemet læsus, qui videtur tunc ad satisfactionem partialiter concurrere; id tamen non convincit; nimis enim per accidens, se habet ad retractationem illam, scriptio, facta manu offensi, eò quòd v. g. offendens nesciat scribere, & æqualis fuisset ponderis, quamvis alienâ manu scripta fuisset; jam autem ad dignificandam satisfactionem præsentem, gratia creditoris Dei per se requiritur, & illa unicum pondus dat.

Respondere potest 2. ex Lugone. Tunc tantùm defectum hujus conditionis obstare, quando condonatur aliqua pars debiti, & non solvitur totum.

Contra. In præsenti sequitur, non sol... totum, cùm totum solutivum, dignitatem ... habeat, ex gratia Dei.

Dices 1. Concursus Dei quo concurrit ad peccatum, non impedit quominus dicatur peccatum proprium hominis: Ergo nec concursus Dei per gratiam impediet, quominus dicantur illæ actiones propriæ, & non ex gratia creditoris Dei.

Respondetur. Disparitatem esse, quia specialis causa peccati, est ipse homo, & peccatum in eo formaliter consistit, ad quod non concurrit Deus: nempe ad ipsum illius formale, quod est carentia debitæ rectitudinis, quæ est nihil; jam autem ipsum optimum actionis gratiosæ, est à Deo; & nihil in illo ostendi potest, ad quod non concurrat Deus; ipsumque hoc, quòd Deus, quantùm ex illo, vellet etiam ad positivum illud non concurrere, facit, ne sit Deus causa propria illius etiam materialis peccati, seu ejus quod dicit peccatum pro positivo, consequenter illud non erit proprium Dei tanquam causæ; bona autem, causat Deus cum inclinatione, vires & excitativa dando, totum illorum esse causando, adeoq; illa appropriando.

Dices 2. Gratia creditoris antecedens contractum, & non ingrediens immediatè satisfactionem, non impedit rigorosam satisfactionem; & sic potest aliquis creditor pecuniam commodare, ut laboret debitor, & ex labore solvat debitum creditori; potest item ex munusculo ante accepto reddere debitum; jam autem gratia creditoris, quæ intervenit in satisfactione Christi, antecessit contractum de satis faciendo.

Respondetur. In sententia quæ dicit Christum venturum fuisse, quamvis Adam non peccasset, bene salvari potest hæc conditio, ut dictum etiam asserto 3tio. non tamen in sententia negante, venturum fuisse; quia jam gratuitæ donationes, non antecessissent contractum de redemptione, cùm fierent propter redemptionem.

Dices 3. Gratia unionis non est facta supposito, sed humanitati, humanitas autem non satisfecit, sed Christus.

Respondetur. Gratiam unionis non esse quidem factam supposito, sed humanitati; etiamsi tamen ipsum suppositum est maxima gratia creditoris, imò ipse creditor in satisfactionē transiens, fit ut illa satisfactio, dicenda sit, esse ex gratia creditoris Dei.

QUÆSTIO III.

De Convenientia Incarnationis.

1. Convenientia est ducta ex variis authoritatibus S. Thomæ quæ hîc adscribuntur.

1. Locus est hîc q. 1. a. 1. in corp. *Respondeo dicendum*, quòd unicuiq; rei conveniens est illud, quod competit sibi secundùm rationem propria

iam naturæ; sicut homini conveniens est ra- ocinari, quia hoc convenit sibi in quantum est tionalis secundùm naturam suam. Ipsa autem tura Dei, est essentia bonitatis, ut patet per ionys. cap. 1. de divinis nom. Unde, quicquid rtinet ad rationem boni, conveniens est Deo. rtinet autē ad rationem boni ut se aliis com- unicet, ut patet per Dionys. cap. 4. de divin. omin. Unde ad rationem summi boni perti- t, quòd summo modo se creaturæ communi- t: quod quidem maximè fit per hoc, quòd turam creatam sic sibi conjungit, ut una Per- na fiat ex tribus, VERBO, Animâ, & Carne. cut dicit August. Unde manifestum est quòd nveniens fuit Deum incarnari.

2. Locus est in 3um dist. 1. q. 1. a. 2. in corp. *endum ergo*, quòd supposito lapsu humanæ turæ, congruentia Incarnationis apparet ex bus; scil. ex plenitudine divinæ misericor- e, & ex immobilitate justitiæ ipsius, & ex de- nti ordine sapientiæ ejus. Quia igitur Deus nmè bonus & misericors est, decuit ut nulli turæ negaret hoc, cujus capax erat: Ergo m humana natura lapsa esset, & nihilominus parabilis erat, decuit ut eam repararet. Quia rò etiam justitia ejus immutabilis est, cujus re sancitum est, ut peccatum sine satisfactio- non dimittatur; decuit ut in humana natu- instituеret eum, qui satisfacere posset; quia c purus homo per se facere non poterat. Sed ia summè sapiens est, convenientissimum odum reparationis debuit adinvenire; mo- s autem convenientissimus est, ut integrè tura repararetur, & faciliter, ad id, quod a- serat homo, pervenire posset. Si autem ho- nem per angelum repararet, non integra es- reparatio; quia semper homo angelo salutis debitor esset, & ita in beatitudine adæqua- non posset; quod tamen consecutus fuisset, non peccâsset: sicut & nunc consequuntur mines per gratiam reparationis, ut sint *sicut eli Dei in cælo*, Matth. 22. & ideo decuit, ut n angelus, sed ipse Deus hominem repararet. niliter ut esset facilis modus ascendendi in um, decuit, ut homo, ex his quæ sibi cogni- unt, tam secundùm intellectum quàm affe- m, in Deum consurgeret; & quia homini naturale est, secundùm statum præsentis eriæ, ut à visibilibus accipiat cognitionem, circa ea afficiatur; ideò Deus congruenter bilis factus est, humanam naturam assumen- ; ut ex visibilibus, in invisibilium amorem & gnitionem, rapiamur.

3. Locus est ex Opusc. 60. a. 1. *Sciendum ve- st, quòd Sacramentum istud congruentissimè or- atum fuit ad salutem hominis*; quia alius mo- fuisset Deo possibilis, nullus tamen ita con- us; ut dicit Aug. Congruebat enim ipsi re- atori, quem decebat suam sapientiam osten- e, potentiam, & bonitatem. Quid autem potentius, quàm conjungere extrema summè di- stantia? magna enim potentia fuit in conjun- ctione disparium elementorum, major in con- junctione illorum ad spiritum creatum, maxi- ma verò in unione ad spiritum increatum, ubi maxima est disparitas. Quid verò sapientius, quàm, quòd ad completionem totius universi fieret conjunctio primi & ultimi, hoc est Verbi Dei, quod est omnium principium, & humanæ naturæ, quæ in operibus sex dierum fuit ultima omnium creaturarum. Quid etiam benignius, quàm, quòd creator rerum cōmunicare se vo- luit rebus creatis? & hæc benignitas magna fuit in conjunctione sui cum omnibus rebus per præ- sentiam; major, quia communicavit se bonis per gratiam; maxima, quia se communicavit Christo homini, & per consequens generibus singulorum, in unitate Personæ. Fuit etiam iste modus congruentissimus ipsi reparabili, quia homo per peccatum corruit in infirmitatem, ignorantiam, & malitiam, per quam ineptus fa- ctus est ad virtutem divinam imitandam, ad ve- ritatem cognoscendam, & ad bonitatem dili- gendam; ideo Deus homo factus est, per quod se tradidit homini imitabilem, cognoscibilem & amabilem. Fuit similiter iste modus congru- entissimus nostræ reparationi, quo dominus in forma servi, procuraret salutem servi.

Videatur etiam locus opusculo 2. cap. 200.

2. Convenientia est, petita ex ordine & complemento universi, quæ sic proponitur. Mundus hic non potuit habere omnem possibi- lem perfectionem universi, quia universum quà universum non solum infimè & mediè, sed etiam summè perfecta continere debet. Sicut enim beatitudo est status omni bonorum cumulatio- ne perfectissimus, ita universum quà univer- sum, deberet esse omnium entium accumula- tione perfectum; & si aliquid illi desit, hoc ipso non erit adhuc universum, sed desiderans com- pleri in sua universitate; de quo etiam aliàs di- ctum. Et quia non est possibile omnia possibilia ita poni, ut ultra nihil sit possibile; quia nec est possibile ita omnia poni, ut Deus ulteriùs non sit omnipotens; ideo nec universum habere pot- est omnem possibilem perfectionem. Nihilo- minus congruebat ad salvandam rationem uni- versi, ut contineret perfectionem dignam arti- fice Deo, conveniebat enim ne se redderet con- temptibilem Deus, qui cum nihil præter uni- versum ad extra faciat, si non faceret dignum se artificè, æstimabilis non esset. Rursùs voluit hoc universum esse imaginem suarum dignita- tum divinarum; si autem dignitates divinæ in- ternæ sunt valde excellentes, etiam imago de- buit esse digna illo, quem imaginat; & sicut non decet Romam exprimi pingendo unam vilem domunculam, nec sylva adumbratur unâ arbu- sculâ; ita decebat ut in aliqua excellenti uni-

versi imagine, dignitates divinæ relucerent. Cùm ergo universum non possit habere omnem possibilem omninò perfectionem formaliter, decuit ut haberet saltem perfectionem eminentialem, & æquivalentem ad quæcunq; perfecta, ut ita mereretur universum, rationem universi æquivalenter; hinc decuit ut velletDeus esse in universo hypostaticam unionem, quę perfectione suâ continet æquivalenter & eminenter quascunq; possibiles perfectiones universi: quia terminus illius, divina persona in duabus naturis subsistens, æquivalet perfectioni omni possibili, quæ provenire posset ex aliis entibus in universo producibilibus.

Rursùs ratio universi est rerum varietas, ipsa rerum varietas desumitur ex alia & alia conjugatione perfectionum, sicut ex alia & alia conjugatione A.B.C. oritur tota varietas & universum orationis: hæc varietas rerum non potest desumi ex alietate simpliciter; aliàs alterutrum non esset ens; de facto que nec in aliis rationibus magis restrictis, desumitur varietas ex alietate simpliciter; aliàs ex spiritibus, non esset aliquis spiritus, & ex materialibus alterutrum non esset corpus, nec corporeum; si ergo hæc varietas constat ex alia conjugatione perfectionum, sicut datur varia conjugatio substantiæ, nempe alia in Angelis, qui sunt substantiæ completæ spirituales, & alia conjugatio incompletæ, qualis est in animabus nostris: ita competebat etiam dari aliam & aliam conjugationem naturæ & subsistentiæ. Cùm ergo in creatis una sit natura & una subsistentia, in divinis est una natura & plures subsistentiæ, ita ad conjugationem complendam, conveniebat dari conjugationem plurium naturarum sub una subsistentia. Quanquam etiā diversa conjugatio productionis hominis id deposcebat, ex S. Leone; jam enim erat productio hominis sine viro & fœmina, ut est Adam productus; erat productio ex viro sine fœmina, ut Eva erat producta; ex viro & fœmina, ut omnes producimur; desiderabatur conjugatio productionis ex fœmina sine viro, & hanc decuit in Christo perfici.

3. Convenientia est, ut ita adoratione Theandrica honoretur Deus, cultu, qui sit dignitati suæ æqualis. *Quod sic proponitur*

Datur ab æterno in Deo habitudo noscibilis & noscitivi, amabilis & amativi, docetque hoc fides, quæ processiones divinas ab æterno ponit, ex quibus, processio Filii est de linea notitiæ, & processio Spiritûs S. est de linea amoris. Noscibilitati illi respondet duplex noscitivitas. 1a. essentialis, quæ est communis omnibus personis divinis, suas, & naturæ suæ perfectiones, intimè penetrando. 2a. noscitivitas personalis, nam secunda persona, quæ est VERBUM, Sapientia Patris &c. est hoc ipso noscitivitas personalis, illius noscibilitatis, habetq;, ut ita dicam, complementum suum illa noscibilitas, ob respondentem sibi æqualem noscitivitatem. Bonitati item seu amabilitati, respondet amativitas essentialis, & personalis in Spiritu S. qui est amor & inclinatio personalis. Præter illas duas habitudines datur etiam habitudo honorabilis ad honorativum, colibilis ad cultivum; hæc habitudo honorabilis & colibilis, duo importat; imprimis rationem excellentiæ digni, adeoque seipso dejectivi reliquorum ad infra, est enim hæc formalitas digni, cum præeminentia vectiva ad supra & supra, adeoque dejectiva aliorum ad infra: si enim non est dejectiva ad infra, non esset de linea præcellentiæ, sed de linea æqualis, & de linea libræ. Prima hæc ratio habet in Deo, ut ita dicam, completum suum esse, ita enim attollit Deum, ut simul sit dejectiva creaturarum ad infra & infra. Alterum, quod habitudo ejusdem honorabilis & colibilis importat in Deo, est, ut colatur & honoretur digne & quia erat dignus Deus infinito honore coli, quia mensura honoris, quo quis dignus est, est illius excellentia, quæ in Deo est infinita; & qui infinito honore colere Deum non poterant creaturæ puræ, quia hoc ipso, quòd infinitè à Deo distent, id attollebat quidem titulum dignitatis divinæ, sed non attollebat titulum honoris impendibilis à creatura; ideo ut illa dignitas in honore sibi æquali non esset, & ut colibile infinitum, haberet complementum suum, ut ita dicam, exhibitione infiniti cultûs, debebat [illegible] elicitivum honoris, minus Deo, nam honor à minore est; & dignificativum honoris æquale Deo, quia hoc ipso non esset æqualis honor, si non proficisceretur à persona æquali honorato; sumit enim dignitatem honor exhibitus à persona honorante; quia nihil est æquale Deo nisi Deus; dignificativum illius honoris debuit esse Deus; quo etiam modo explicari potest ille locus Isaiæ 42. *Gloriam meam alteri non dabo*; quasi dicat Deus: Honorem mihi æqualem nullus alter impendet nisi tu; unde etiam glossa interlinearis, dicta verba sic explicat: *Gloriam meam alteri non dabo præter te cui daturus sum*; & idem, nomine gloriæ, intelligit honorem, [illegible]ranus.

Cur potiùs secunda Persona incarnata?

1. Convenientia est, ex S. Augustino lib. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 2. *Non alter carnem assumpsit, nec Spiritus S. sed Filius tantùm; ut qui erat in Divinitate Dei Patris Filius, fieret in homine, hominis matris filius; ne filii nomen ad alterum transiret, qui non esset æternâ nativitate filius. Dei ergo filius, factus est hominis filius, natus secundùm veritatem naturæ ex Deo Dei filius, & secundùm veritatem naturæ, ex homine hominis filius, ut veritas geniti, non adoptione, non appellatione, sed in utraq; nativitate, filii nomen nascendo haberet; & esset verus Deus; & verus homo, unus filius.* Similia habet lib. 4. de Trinitate cap. 20. circa medium.

2. Co-

2. Convenientia est ex S. Thoma.

1. Locus est, in 3. dist. 1. q. 2. a. 2. in corp. *Di-ndum quòd decentia Incarnationis Filii, potest at-ndi, & ex propriis, & ex appropriatis ejus*, in pro-riis autem ipsius, possunt considerari quatuor, il. quòd filius est, quòd VERBUM est, quòd nago, quòd media in Trinitate Persona. Se-ndùm autem quod imago est, convenientiam ibet cum eo, qui reparandus erat, scilicet cum omine, qui ad imaginem Dei factus est, Gen. 1. nde decuit ut imago imaginem assumeret, In-eata, Creatam. Secundùm autem quòd fi-is est, convenit ad modũ reparationis, quæ ex-eta est, per Incarnationis & Passionis mysteria; cundùm enim quod ex alio est, quod quidem i & Spiritui S. comune est, notatur authoritas tris respectu ipsius: unde convenit sibi ad Pa-em & deprecatio, & satisfactio, & alia hujus-odi, quæ in Patre authoritatem demonstrant, d secundùm id, quod in filio intelligitur deter-inatus modus Originis, convenit sibi nasci, ut i in divinitate est Dei filius, in humanitate sit rginis filius, ut non sint plures filii in Trinita-. Convenit etiam sibi in quantum filius natu-lis est, ut per eum, cujus est naturalis hæredi-, alii in filios adoptentur, & cohæredes fiant. d in quantùm VERBUM est, congruentiam bet ad officium prædicationis & doctrinæ, ia VERBUM manifestat dicentem, & ipse nifestavit Patrem, Joan. 17. *Pater manifesta- Nomen tuum hominibus*. In quantum verò est edia in Trinitate Persona, congruit ad ulti-um effectum, qui est reconciliatio hominis ad eum; decet enim ut qui est medius, etiam sit ediator. Inveniuntur etiam quatuor Filio ap-opriata, scilicet Sapientia & Virtus ab Apo-lo 1. ad Cor. 1. *Christum Dei virtutem & Dei ientiam*; Æqualitas ab Augustino: Species pulchritudo ab Hilario. In quantum autem pientia est, congruit ad restaurationem, quia cet, ut quæ in sapientia facta sunt, per sapien-m restaurentur, &c. ipse etiam homo, pecca- per appetitum scientiæ, unde per sapientiam erandus erat. In quantùm autem est Virtus brachium Patris, congruit ad victoriam de ste capiendam. Lucæ 1. *Fecit potentiam in bra-o suo*. In quantùm verò est æqualitas, con-uit etiam morbo, qui sanandus erat; uterque im, scilicet homo & diabolus peccaverat ap-tendo æqualitatem, ille potentiæ, iste scien-. In quantùm verò species & pulchritudo est, ngruit reparationi; ut per ipsum, imago per ccatum inducta, amoveatur. Patri verò non nvenit Incarnatio, præcipuè propter proprie-tem Innascibilitatis, non enim decet ut qui in itate est Pater, in humanitate sit filius, sic e-n filius Dei Patris, esset nepos Virginis, si ipsa rgo, Mater esset Dei Patris. Similiter etiam : Spiritui S. convenit, ne filii nomen in plures rsonas transferatur.

2. Locus est, hîc q. 3. a. 8. in corp. Ubi hæc fermè recenset S. Thomas. Conveniens fuit potiùs Filium incarnari: quia ea uniuntur, quæ magis conveniunt & similia sunt, quod compe-tit specialiùs VERBO respectu nostri, cùm fue-rit exemplar nostræ productionis; & sicut VERBUM artificis, id est, conceptus ejus, est similitudo exemplaris eorum, quæ ab artificè fiunt, ita & VERBUM Dei, est similitudo e-xemplarium totius creaturæ; & sicut artifex per formam VERBI conceptam, quâ artificiatum condidit, ipsum, si collapsum fuerit, restaurat: ita conveniebat, ut per hoc exemplar nostri, quod est specialiter VERBUM, repararemur. Rursùs, potissima hominis perfectio est sapere seu intelligere: & quia secunda persona est et-iam VERBUM & Sapientia Patris, decuit crea-turam, cujus maxima perfectio sapere, à sapien-tia reparari; & sicut discipulus noscitur, per hoc, quòd recipiat Verbum Magistri, ita & nos per hoc Verbum decuit reformari & doceri. Item, reparatio generis humani debuit esse, ut essemus participes regni cœlestis & hæredes; & quia he-reditas filii est, congruebat, inquit ille, ut per eum qui est filius naturalis, homines participa-rent similitudinem hujus filiationis, secundùm adoptionem. Addit S. Thomas. Peccavit ho-mo concupiscendo sapientiam, decuit illum re-parari à sapientia; ut ita accessus & recessus se-cundùm idem essent; recesserat enim per inor-dinatum appetitum scientiæ, congruebat ergo ut accederet per VERBUM, veræ Sapientiæ. Similia habet Opusculo illo 60. a. 1.

3. Locus est, 4. contra gentes cap. 42. Ex quo etiam patet, quòd humanæ naturæ assum-ptio potissimè competat personæ VERBI. *Nam si inquit assumptio naturæ humanæ ad salutem ho-minum ordinatur*: ultima autem salus hominis est, ut secundùm intellectivam partem perficia-tur contemplatione veritatis primæ; oportuit per VERBUM, quod secundùm emanationem intellectualem, à Patre procedit, humanam na-turam assumi. Rursùs, affinitas quædam vide-tur maximè VERBI ad naturam humanam; ho-mo enim propriam speciem sortitur, secundum quòd rationalis est, Verbum autem rationi affi-ne est, unde apud Græcos, Logos, Verbum & ratio dicitur; convenientissimè igitur Verbum rationali naturæ unitum est; nam & propter af-finitatem prædictam, divina scriptura, nomen imaginis, & Verbo attribuit, & homini, dicit e-nim Apostolus Col. 1. de Verbo, *quod est imago invisibilis Dei*. Et idem de homine dicit, 1. Cor. 11. quòd *vir est imago Dei*. Habet etiam Ver-bum, non solùm ad rationalem naturam, sed & universaliter ad omnem creaturam, quandam affinitatis rationem, cùm Verbum contineat rationes omnium creatorum à Deo: sicut arti-fex homo, conceptione sui intellectus, rationes artificiatorum comprehendit. Sic igitur omnes

creaturæ, nihil aliud sunt, quàm realis quædam expressio & repræsentatio eorum, quæ in conceptione divini Verbi comprehenduntur: propter quod & omnia per Verbum facta esse dicuntur: convenienter igitur Verbum, creaturæ, scilicet humanæ naturæ, unitum est.

3. CONVENIENTIA est. In iis quæ sunt absoluta & communia, est in Trinitatis Personis, omnimoda identitas; aliàs hoc ipso non esset omnium eadem, idque per identitatem natura; in iis tamen, quæ sunt relativa & Personalia, alietas est; quia hac exclusâ, destrueretur ipsa ratio Trinitatis, stans relativis & Personalibus. Ea inter, quæ sunt distinctiva Personæ Filii à reliquis, est: quòd, in eo in quo producitur, in eo quod formalisat ipsam rationem Personæ ejus, sit in similitudinem naturæ. Nam licèt sint omnes similes in natura; aliàs non essent Deus unus; licèt item, in nostris principiis, non materialiter, sed formaliter communicatam sibi habet divinam naturam etiam Spiritus S. idque ne concludatur eum esse materialiter Deum; tamen in eo, in quo est Persona, in quo producitur, non habet rationem similitudinis in natura, nisi solus filius, idque ideo: quia hoc est in divinis natura sub formalitate naturæ, quòd est in divinis formale principium motûs; & quia hoc principium, potiùs est intellectio quàm volitio: ideo in ordine ad nostros conceptus, intellectio, est natura in divinis, quia autem esse sapientiam, esse Verbum, esse mentem Patris, ut loquitur Damascenus, est de linea intellectionis; cumq; in eo in quo producitur filius sit Verbum, sit Sapientia, &c. & in eo in quo producitur Spiritus S. non est de linea intellectionis sed volitionis; ideo in eo, in quo producitur non est in similitudinem naturæ, ipse etiam Pater constituitur vi originandi à se; ideo nec ille, in ratione Personæ, dicit similitudinem in natura divina. Ex quo jam apparet habere filium, & identitatem in natura divina cum reliquis Personis; & simul in eo in quo producitur, esse in similitudinem naturæ; habereque duplici id, ut ita dicam titulo. Ex quo duplici titulo, afferente Filio rationem naturæ divinæ, oritur convenientia, ut secunda potiùs Persona incarnetur. Incarnatio enim trahebat secum, ut esset Christus caput intellectualis creaturæ, influens in illam gratiam, & postea gloriam; ordinabatur item ut nos Persona incarnata, divinitatis suæ faceret esse participes: gratia enim ipsa ad mentem S. Petri, est Consortium naturæ divinæ; decebat ergo, ut hanc similitudinem, & consortium naturæ divinæ, ea Persona incarnando mereretur, quæ duplici, ut ita dicam, titulo, & per communicationem, & per productionem, includit in se similitudinem naturæ divinæ; & ut hæc Persona, quæ istis titulis dicit similitudinem divinæ naturæ, conferret nobis merendo gratiam: quæ nos facit divinitatis participes, & habentes consortium naturæ divinæ.

DICES. Etiam Personam Patris habere competitum titulum possessionis naturæ divinæ, nempe & per identitatem, & simul, quia in ratione Personæ constituitur Dictione activâ; dictio autem activa, est de linea intellectionis; ipsa autem intellectio supponitur esse natura divina.

RESPONDETUR. Dictum esse in prima Parte, quòd Persona prima potiùs constituatur per rationem Fecundi à se; ratio autem Fecundi à se, non est de linea intellectionis. Sed posito etiam quòd constitueretur Dictione activâ, adhuc tamen magis congrueret titulo asserto incarnatio in Filium; quia debebat nobis communicare consortium productum naturæ divinæ, jam autem solus Filius habet rationem producti, in similitudinem naturæ divinæ.

TRACTATUS II.

De Decreto Incarnationis, & ipſa Incarnatione.

His, quæ antecedunt Incarnationem & ejus decretum, prædiſputatis, accedendum eſt ad ipſa decreta, & Incarnationem. Sit

DISPUTATIO III.

De Decreto Incarnationis.

CIrca decretum Incarnationis, punctus maximus difficultatis verſatur, in aſſignando motivo primario Incarnationis; quo aſſignato, proportioliter deciditur de qualitate decreti à Deo fa- ; & ex qualitate decreti deciditur, an Adamo n peccante Chriſtus veniſſet, vel non? & hoc timum, eſt intentio & finis præſentis diſputa- nis. Nomine autem motivi, non venit hîc otivum tenens ſe ex parte ipſius Dei; nam hoc omnibus idem eſt, nempe ipſemet Deus; jua illud Proverb. 16. *Vniverſa propter ſemetſum operatus eſt dominus.* Sed quæritur de mo- o extrinſeco, & tenente ſe ex parte objecti liti, quod ipſum tenens ſe ex parte objecti vo- i, non tantùm ſit cauſa impulſiva, ſed etiam ſit rè cauſa motiva, quæ duo per hoc diſtinguun- r; quòd cauſa motiva ſit cauſa ſimpliciter, & oductiva ſuo modo ſubſtantiæ rei, cauſa au- m impulſiva, eſt tantùm cauſa, circumſtantia- m agendi; qualis eſt promptitudo, intentio, litas modi agendi &c. Sic v. g. cauſa motiva diendi miſſam, eſt ſolemnitas feſti, impulſiva tem, eſt muſica excitans ad devotionem. Ut tem ſequamur praxim, quâ uſus eſt hic Suar. ſp. 5. Sect. 1. juvat aliqua præmittere de prio- ate & poſterioritate actuum divinorum, quæ pellari ſolent ſigna rationis quia ſcilicet, ſicut gno poſito ſupra rem homogeneam, una pars alia diſcernitur quodammodo, figunturque lo ſigno metæ, ſecundùm quas, una pars hîc ſinat, & altera hîc incipiat; ſic etiam, maxiè homogeneis, quia identificatis ſibi actibus vinis, limites quidam mente noſtra ponuntur, ceſſioque quædam & alietas aſſignatur: cùm re omnes illi actus idem ſint. *Hinc*

PRÆMITTO I. *Certum fide, & metaphyſicè demonſtrabile eſſe, omnes actus in Deo, idem realiter eſſe, nec realiter unum actum priorem eſſe alio.*

RATIO: quia demonſtrabile eſt, Deum eſſe ſimpliciſſimum, immutabilem, perfectiſſimum, ex ſimplicitate, infertur identitas omnium actuum divinorum, ex immutabilitate infertur negatio prioritatis & poſterioritatis realis; jam enim ſi poſterius aliquid realiter in Deo eſſet, illo poſteriori habito, mutaretur Deus, haberet enim ſe aliter, quàm fuerit, ex ratione autem perfectiſſimi, infertur utrumque; quia ſi perfectiſſimus eſt, quicquid in illo eſt, omnem perfectionem poſſibilem habet: Ergo & unus actus habet perfectionem aliorum: hoc ipſo enim non eſſet perfectiſſimus; debetque idem eſſe cum Deo, quia hoc ipſo ille actus perfectiſſimus non eſſet, ſiquidem Deus non eſſet; & Deus pro ſua parte, debet eſſe ille actus: alioquin Deus perfectiſſimus non eſſet, ſiquidem non eſſet ille actus, qui ſupponitur eſſe perfectio. Rurſùs, eadem ratio perfectiſſimi, importat negationem poſterioritatis & prioritatis realis inter actus: quia ille prior actus, ſi eſſet prior realiter, non identificaretur poſteriori; aliàs, dum non eſt poſterior actus, jam eſſet: per identitatem ſcilicet cum priori. Si autem prior actus non identificaretur realiter poſteriori, non eſſet perfectiſſimus, quia non haberet perfectionem poſterioris realiter actûs. Deniq; ſi aliqui actus eſſent realiter priores, alii realiter poſteriores in Deo, vel habuiſſet omnes illos actus ab æterno Deus, vel nonniſi in tempore? ſi ab æterno: ergo ab æterno realiter datur prius & poſterius, nempe ratione illorum actuum, quos dicis realiter priores & poſteriores, quod ſi conceſſeris, infertur; Ergo ab æterno non dantur actus priores & poſteriores

realiter,

realiter, quæ eſt contradictoria tuæ reſponſioni, cujus contradictoriæ veritas probatur. Quia æterno nihil eſt prius; ergo ſi illi actus, realiter ſunt ab æterno, nihil eſt illis prius; ergo non dantur actus priores & poſteriores realiter ab æterno. Quod ſi Deus in tempore habet aliquos actus realiter priores & poſteriores: ergo diſcit v. g. cum tempore, & neſcit v. g. aliquid ab æterno, quod in tempore ſcit.

Præmitto 2. *Quamvis non detur ulla prioritas inter actus divinos realis, datur tamen quædam prioritas virtualis, & per æquivalentiam.* Quę prioritas virtualis in hoc ſita eſt: quia ſcilicet in divinis actibus, datur fundamentum, concipiendi unum actum priorem alio; in quo fundamento, tanquam in virtute principii, continetur intentione noſtrâ formanda, & educenda prioritas & poſterioritas actuum divinorum.

Ratio: quia niſi detur prioritas dicta, falſum erit, priorem eſſe origine Filium Spiritu S. & Patrem Filio. Si enim nulla eſt prioritas in divinis, nulla etiam erit prioritas originis, non datâ enim quaſi ratione genericâ, quæ eſt prioritas; non dabitur ratio quaſi ſpecifica, quæ eſt prioritas originis, quam tamen agnoſcit Theologia. Hanc prioritatem virtualem, dicent Scotiſtæ eſſe formaliter actu ex natura rei diſtinctam: Thomiſtæ appellabunt prioritatem rationis ratiocinatæ.

Præmitto 3. *Prioritatem virtualem actuum divinorum, poſſe ſpectari.* Primò penes potentias itidem virtualiter diſtinctas, v. g. intellectum & voluntatem. Secundò penes ſcientias aut volitiones, v. g. penes ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, conditionatam, viſionis. Tertiò penes ipſos actus inter ſe in eodem ordine. Prioritas penes potentiam eſt, ſi actus eliciatur à potentia, nata prius elicere ſuos actus, præ alia; quæ potentiæ internæ in Deo, & quoad actiones ad intra, ſunt duæ, intellectus & voluntas. Prioritas penes ſcientias, eſt prioritas ratione ſcientiæ, ita ut ille actus ſit prior, qui cenſetur eſſe actus ſcientiæ, quæ nata eſt prior eſſe reliquis. Prioritas autem volitionis, eſt prioritas ſecundùm quam movetur & tendit Deus, priùs in unum objectum, quàm in aliud. Prioritas autem ipſorum actuū inter ſe in eodem ordine, in hoc ſtat; quando hic actus, hujus ſcientię v.g. quę eſt ſimplicis intelligentiæ, prior eſt actu alio, itidem ejuſdem ſcientiæ ſimplicis intelligentiæ.

De prioritate actuum penes potentias, nulla eſt difficultas; indubiè enim actus intellectûs, prior eſt actu voluntatis; quamvis enim conceſſerimus in animaſticis, quòd elici poſſit divinitùs volitio ſine cognitione, id tamen nonniſi divinitus fieri poteſt, adeoque per elevationem obedientialem, aut per aliquam voluntatem ſimilem prædeterminativæ, Deo autem nec potentia obedientialis, nec elevabilitas convenit. Sed hoc ipſum cæteris paribus accipiendũ, nam cùm cognoſcit Deus, bis tria facere ſex, nō poteſt oſtendi, quòd, per ordinem ad volition n, prior ſit iſte actus: cùm nulla volitio, ſit nat e- qui illam notitiam, deinde, indubiè ſcienti vi- ſionis, eſt quid poſteriùs voluntatis divinæ ti- bus, utpote ſupponens ipſum decretum di- num. Solùm ergo prioritas, tunc conceder a, quando actus eſt directivus, & prælucens al ui volitioni.

Quodſi ſpectetur prioritas aut poſterior as actuum divinorum, penes ſcientias v. g. ne in hoc eſt magna difficultas: nam quando qu i- tur de prioritate penes ſcientias, quæritu de hoc, an prior ſit ſcientia ſimplicis intelligen æ, præ ſcientia conditionata, & hæc præ ſcie ia viſionis? in quo non poteſt eſſe difficultas a- gna, indubiè enim actus omnes ſimplicis int li- gentiæ, ſunt priores actibus ſcientiæ condi o- nalium, & ſcientię viſionis. Ratio eſt, quia ſc n- tia ſimplicis intelligentiæ, attingit ipſam p i- bilitatem rei, quæ poſſibilitas primò eſt in re us conceptibilis: hinc fit, ut etiam talia objecta t- tingens ſcientia, ſit prior reliquis; unde ſcie ia conditionalium, eſt poſterior, ſcientiâ ſimp is intelligentiæ. Ratio: quia determinatio co i- tionata ad unam partem, quæ eſt objectum i- entiæ conditionatæ, ſupponit poſſibilitatē er prius, adeoque cognitionem illius. Prior ta n eſt ſcientia conditionalium liberorum, præ i- entia viſionis. Ratio: quia actus viſionis libe o- rum ſupponit cauſas objecti illius, inter quas ſt ipſum decretum divinum in ordine ad bon o- pera: quod decretum ſupponit directivum i, hoc autem directivum, ex alibi dictis, eſt ſci n- tia conditionalium. Poſtrema autem inte - mnes, eſt ſcientia viſionis, quia attingit ulti - tum finem rei, quod eſt, extra cauſas eſſe.

Quodſi comparentur ipſi actus inter ſe, in - dem ordine, major eſt inter auctores differen , Cajetanus cenſet, quòd prioritas & poſterio - tas actuum divinorum, ex natura & ordine ip - rum rerum, quę ſcientię aut voluntati objiciu - tur, deſumatur, diſtinguitque ordines, ut vide eſt apud Suar. in ordinem naturæ, gratiæ, & - nionis hypoſtaticæ. Scotus deſumit hanc pri - ritatem ex majori ſimilitudine & propinquita effectuum cum Deo, idque ex illo principio; o- dinatè volens, priùs vult id, quod eſt propi - quius fini, quàm ea quæ magis diſtant. Utriu que doctrina vel exinde impugnatur, quòd h diſputetur, non tantum de actibus divinis, pro vult Deus aliqua extra ſe, ſed etiam de actibu interna Dei concernentibus, in internis aute Dei, neque ſunt illi ordines Cajetani, neq; ſim litudo effectûs major cum Deo, ut voluit Sc tus. Ut hoc punctum intelligatur.

Præmitto 4. *Prioritatem & poſterioritatem actuum ſimplicis intelligentiæ, ſi comparent inter ſe, & prout ſunt ab eadem ſcientia, pendere prioritate ipſorum objectorum*, ſive illa priorit objectorum ſit phyſica, ſive metaphyſica. Ho tamen pręmiſſum continet aliquid controver

cù

n enim Deus non cognoſcat cognitione ab-
ctivâ, nec cognoſcat rationes communes, ex
babili ſententia, quomodo ea quæ ſunt prio-
netaphyſicè , priori per rationem actu co-
ſcet, & ſi cognoſcet, cur pro illo priori actûs,
dicetur abſtrahere? Sed id ſolvi debet pro-
tionaliter ad dicta de præciſionibus, ubi di-
us, Deum præſcindere æquivalenter, non
ò formaliter; ita ut v. g. cognoſcendo riſibi-
tem, in quantùm eſt poſterior admirativita-
licat, Petrus eſt riſibilis, quæ ejus riſibilitas
ur ex admirativo: quo actu, quia utrumque
noſcit, & admirativum & riſivum, non ab-
hit formaliter, æquivalenter tamen abſtra-
quia cum identitate, quam attingit, attingit
m diverſitatem; plane atq; ſi diceret Deus;
bile eſt idem quod Petrus, & quod admirati-
n, ſi tamen riſibile foret diſtinctum realiter,
eſſet cauſa admirativi , ſed admirativum,
ſa riſibilis, vel certè æquivalenter abſtrahit
us, quia ſcilicet cognitio illius non abſtracti-
æquivalet perfectione, noſtris abſtractivis,
ommodando ſeſe nihilominus objectorum
ditioni.

Quòd autem ratio prioris & poſterioris in a-
us ſimplicis intelligentiæ, deſumi debeat ex
ditione objecti, ratio eſt: quia illi actus ac-
mmodant ſeſe ipſis eſſentiis, prædicatis & e-
ntiis objecti, aliàs difformarentur illæ noti-
objectis: ergo ſi aliqua ratio priùs petit co-
ſci, aliqua poſteriùs, ſecluſis imperfectioni-
priùs noſcetur illa quàm hæc. Deinde, ſi
t aliquid, hoc cognoſci, hoc à Deo cogno-
ur, aliàs Deus difformiter objecto cognoſce-
ergo etiam ſi petat priùs cognoſci, priùs co-
ſcetur: non enim eſt major ratio unius, quàm
rius; petit autem cognoſci priùs, quòd eſt
s, quia ipſum illud petere, eſt prius eſſe. Rur-
quia niſi ponatur quòd per priùs noſcantur
uę per priùs noſci poſtulant, ſequeretur dis-
o in cognitionibus: quod ipſum probatur. Si,
eriùs re, cognoſceret Deus id, quod poſtu-
t noſci prius re, eſſet reipſâ diſordo in noti-
& ita eſſet diſordo, priùs re noſcere conclu-
em quà talem, poſteriùs re præmiſſas, imò
eſſet tunc notitia concluſionis, quia non eſ-
otitia *Ex his*, quod *Ex his*, ſunt præmiſſæ:
o etiam eſſet imperfectio per ordinē ad no-
s conceptus, idque cum fundamento in re, ſi
s non priùs ratione noſceret, quæ priùs pe-
noſci. Quæ omnia rurſùs in hoc fundantur,
non eſt intellectus divinus in noſcendo li-
ſed noſcit pro objecti exigentia, non noſce-
utem pro objecti exigentia, ſi petentibus il-
riùs noſci, non noſceret prius. Neque valet,
d in re, omnia illa ſimul noſcat; nam ſicut o-
ſcibilitas divina petit omnia ſimul noſci, ita
rdinata, per ordinem etiam ad noſtros con-
tus, ſcientia, petit noſcere prius ratione, quæ
nt prius noſci.

Præmitto 5. *Illi actus ſcientiæ viſionis, ſunt priores, qui attingunt objecta priùs volita, & illi poſteriores, qui attingunt objecta poſteriùs volita.*

Ratio: quia ſi poſteriùs volitum æquè primo noſceretur cùm priùs volito, noſceretur ſine ſua cauſa & principio: principium enim illius & cauſa, eſt ipſa volitio divina, quæ ſupponitur eſſe poſterior. Quia verò reſtat quærere, quid priùs, & quid poſterius Deus voluerit, *hinc*

Præmitto 6. *Priùs exercet ſe voluntas Dei actibus neceſſariis, quàm liberis.*

Ratio: quia priùs cognoſcuntur ex modo noſtro concipiendi neceſſaria, quàm libera: ergo & voluntas ſequens illud lumen, priùs ſe exercebit actibus neceſſariis quàm liberis. Rurſùs inter actus liberos, priùs ſe exercet circa finem, quàm circa media. Ratio: quia finis habet rationem prioris & cauſæ: Ergo exigentiis rerum accommodans ſeſe intellectus, priùs illum noſcet. Ergo & priùs volet voluntas ordinatè volens, utpote per prius ſibi propoſitum. Nihilominus, quia ſicut poteſt Deus facere quodlibet, per quodlibet non implicans, ita poteſt velle, niſi ſit abſurdū, quodlibet, propter quodlibet; neque ejus divina libertas eſt alligata, ut nonniſi hæc certa velit, cùm neq; ſit alligata ad optimum; ideo in talibus regula univerſalis preſcribi non poteſt, exceptis his principiis. Primò, Quòd finē ſemper priùs velit, quàm media, aliàs inordinatè & quaſi per paſſionem vellet. Secundò, quòd in nullo genere inordinatè vult: unde ea quæ ſunt priora, priùs vult. Tertiò, quòd veſtigari id debeat ex doctrina Eccleſiæ & Patrum.

Præmitto 7. *Quamvis Deus, priùs ſemper velit finem quàm media, hæc nihilominus volitio mediorum, ſecundùm varietatem mediorum, dupliciter conſiderari poteſt.* Primò, ſunt aliqua media ita neceſſaria, ut ſine illis, vel potiùs hoc uno in particulari, finis obtineri non poſſit. Secundò, ita ſunt illa media interdum neceſſaria ad finem, ut niſi hoc unum adhibeatur, poſſit per aliud obtineri ille finis.

Præmitto 8. *Quando Deus intendit finem non determinantem ſibi certum particulare mediū, tunc poteſt Deus efficaciter intendere finem, media autem nonniſi ſub disjunctione.*

Ratio: Tum quia non eſt magis neceſſe, ut Deus determinatè velit medium ad finem, quàm illud velit finis ipſe, & ſibi determinet; ergo ſi finis non determinat ſibi media, ſed per plura haberi poteſt, poterit etiam Deus, in aliquo ſigno rationis, non determinare de illis mediis. Tum quia de facto in ſcriptura finem voluit Deus non determinando media, v. g. volendo pro redemptione infantis par turturum; aut duos pullos columbarum. Tum, quia quando aliquid eſt volibile ſub disjunctione, idque cum recta ratione, poteſt etiam à Deo eſſe volibile ſub disjunctione: quia hoc ipſo, non eſſet volibile ſub disjunctione, cum recta ratione; ſed

ſed media, quæ ſibi non determinat finis in particulari, ſunt volibilia ſub disjunctione, quod probatur. Quia ipſum hoc, quod eſt finem non determinare media ſibi, eſt fundamentum volibilitatis, ſub disjunctione. Nec certè apparet ulla inconvenientia in tali modo volendi: neq; enim talis indeterminatio, proficiſcitur ex defectu in noſcendo, ſed quia ipſum motivum, non habet jus, ut neceſſariò præeligatur. Porrò ſi finis ſit determinans ſibi certa media, prior erit mediis cauſalitate, ſed non prior erit prioritate independentiæ; quia pro quocunq; ſigno appetitur finis, appeti debet & illud medium: ne ſine medio appetatur finis, ſine quo appeti finem, eſt non appeti finem. Quando autem finis poteſt per alia media haberi, tunc finis eſt prior mediis, & prioritate cauſalitatis, & prioritate independentiæ, non quidem à mediis ſub disjunctione volendis, ſed à medio determinatè volendo. An autem poſſit eſſe efficax amor objecti, in quo non includatur expreſſa ullius medii volitio, de hoc, ubi de cauſa finali.

Præmitto 9. *Poſſe aliquid velle Deum, vel in actu primo, vel in actu ſecundo.* Vult Deus in actu primo, quando attentâ rei natura & conditione, amat illius bonitatem, poteſt item velle in actu ſecundo, decernendo illius rei extra cauſas poſitionem, & per hoc formaliſatur amor in actu ſecundo; hinc amavit Deus præſentẽ mundum in actu ſecundo, alios autem poſſibiles in actu primo. Rurſùs poteſt Deus aliquid velle, vel abſolutè vel conditionatè, dicendo v. g. Volo Chriſtum eſſe redemptorem peccati Adam, vel certè: Vellem Chriſtum eſſe redemptorem, ſi peccaret Adam. His præmiſſis, *ſit*

QUÆSTIO I.

Utrum Incarnatio fuerit decreta ante prævi-ſum peccatum Adami?

Eſt hæc alia quæſtio ab hac. An Chriſtus veniſſet, ſi Adam non peccaſſet? indubiè enim potuiſſet habere rationes, ut veniret Chriſtus, etiamſi Adam non peccaſſet; manet tamen difficultas, an vi præſentium decretorum nobis per authoritatem Sacram præoſtenſorum, veniſſet. *Circa hanc difficultatem tres ſunt ſententiæ.*

I. Eſt S. Thomæ, & ejus diſcipulorum, qui proximam cauſam decernendæ Incarnationis, ponunt fuiſſe remedium peccati. Ex noſtris docet eam Vaſq. Valent. Lugo & Amicus; diſp. 7. Aldrete diſp. 17. licèt cum aliquibus limitationibus. Hæc ſententia apud Suar. diſp. 5. Sect. 2. ita ordinat ſigna rationis. Voluit primò Deus creare homines, ut fierent beati. Secundò ut id poſſent habere, decrevit illis dare gratiam. Tertiò, voluit permittere peccatum Adæ. Quartò, prævidit illud. Quintò, voluit remedium adhibere. Sextò, Elegit Incarnationem. Quid ſit ſentiendum de hac ſententia, colligetu[r ex] infra dicendis.

II. Sententia eſt Scoti. Qui docet [pec]catum prævíſum, fuiſſe motivum, cur in c[ar]ne paſſibili & mortali facta fuerit Incarnatio, it[a ta]men ut ſubſtantia Incarnationis, non ſit dec[reta] propter remedium peccati, ſed ob alia mo[tiva]. Sed hæc ſententia non accipit ſimpliciter p[ra]ſes Scripturæ & Patrum, quia Scriptura ip[ſam] ſubſtantiam Incarnationis, & non ſolam po[ſſibi]litatem Chriſti, dicit eſſe in remedium pec[cati]. Ut S. Paulus ad Gal. 4. *Miſit Deus filium ſ[uum] &c. ut eos qui ſub lege erant, redimeret.* Et ad T[im.] 5. v. 19. *Chriſtus venit in hunc mundum, peccatores ſalvos facere.* Et Joan. 3. *Non enim miſit Deus filium ſuum ut judicet mundum, ſed ut ſalvetur mu[ndus] per ipſum.* Nicænus expreſſè dicit. Q[uòd] *propter nos homines, & propter noſtram ſalutem de[ſcendit de cœlis.* Ex quo teſtimonio ſic conficitur argumentum. Vera eſt hæc propoſitio per Sco[tum]; Non propter noſtram ſalutem deſcen[dit]. Et tamen vera eſt de fide: *quòd propter noſt[ram] ſalutem deſcendit.* Ergo, cùm ex contradict[oriis] una debeat eſſe vera, & alia falſa, cùm affirm[ati]va ſit de fide vera, negativa debet eſſe falſa, q[uod] verò ſit vera per Scotum, probatur. Prop[ter] hoc deſcendit, quod eſt motivum Incarna[tio]nis, nam propter hoc deſcendere, & ex hoc [mo]tivo deſcendere, verbis differunt. Sed motiv[um] deſcenſûs non eſt noſtra ſalus, per Scotum; e[rgo] non propter illam deſcendit.

III. Sententia eſt Suar. loco citato, p[ræ]cipuè Sect. 4. quæ eſt media inter illas d[uas]. Nam primum motivum de ſubſtantia Incar[na]tionis, dicit eſſe excellentiam myſterii, & e[x vi] hujus decreti dicit venturum fuiſſe, Adamo [non] peccante, conſentitq; cum Scoto. In ſecun[do] ſigno rationis, ut ſe explicat, in *Dico Tertiò*, dec[re]vit Deus iteratò ſubſtantiam Incarnationis, [in] remedium peccati, decreto illo cadente, non ſolum modum Incarnationis, ſed ſimpliciter abſolutè in ipſam Incarnationem, prout facta [eſt] in remedium peccati, conſequenter dicit e[x vi] hujus ſecundi decreti, non venturum fuiſſe, [A]damo non peccante; per quod concordat cu[m] S. Thoma, & diſſentit, à Scoto, à quo etiam c[la]rè diſſentit, aſſerens ex prævíſo peccato, dec[re]tam eſſe ſubſtantiam Incarnationis, & non [ſo]lum modum.

Ut proponatur quid ſentiendum, *ſit*

DIFFICULTAS

Proponuntur defendenda.

Nec concluſionem commodè formare, n[ec] ejus probationes afferre poſſemus, n[iſi] priùs præmittatur tota ſeries decretorum, rati[o]nibuſq; firmetur. In ſignis autem iſtis forma[li]dis, ita procedetur, ut ex parte intellectûs oſte[n]datu[r]

ur, quid præcesserit; & ex parte voluntatis,
d proportionaliter secutum sit. Deinde hoc
m servabitur, ut unum signum appelletur,
complexio noscitivitatum & volitivitatum
s classis, sicut enim appellatur instans Ange-
m, tota series cogitationum vel volitionum,
illæ durent per tempus, modò ad idem spe-
t; ita & appellari possunt ea, signum idem
onis, quę ad idem spectant, ita ut sit unum si-
m, indivisione seu revocabilitate; præcipuè
possit intellectus metas has ponere, seu si-
attendendo ad classem revocabilitatis.
ater Joannes Morawski hîc Quæst. 3. art. 2.
e hac materia discurrit. Quòd scilicet de-
quidem prioritas rationis inter decreta divi-
amen hæc prioritas nihil omnino conducit,
lvandas præsentis quæstionis difficultates.
hoc enim verificandum, quòd Christus ve-
t Adamo non peccante; quid quæso refert,
d ego concipiam, priùs fuisse decretum de
entia Christi, & postea prævisionem pecca-
si extra meum intellectum, in ipsis actibus
fuit prioritas. Et certè, Christum venturum
e Adamo non peccante, & similiter, Deum
esse causam peccati, sunt veritates reales;
o verificari debent independenter à nostris
Deo conceptibus; independenterq; à distin-
ne rationis reperibili, inter actus Dei libe-
Proinde Deus, per unicum etiam virtuali-
ntrinsecè decretum, ab æterno disposuit de
isto &c. Admitti tamen posse dicit idem,
d distinguantur virtualiter intrinsecè scien-
mplicis intelligentiæ, & scientia media, à
reto Dei & scientia visionis. *Hæc doctrina*
NON SATISFACIT. Concedo quòd inter
s divinos non detur ulla prioritas realis, hoc
ealiter distincta. Nego tamen, ex eo sequi
ere, quòd nulla jam sint signa rationis assi-
nda in decreto de Incarnatione; quæ signa,
ipso, quia signa rationis sunt, non debent po-
um prioritate reali: & tamen in illis etiam as-
andis, videtur esse difficultas, non expun-
da ab usu scholarum, cùm eam prima scho-
corum ingenia tractarint. Rursùs quæro,
t prioritas realis inter scientiam simplicis in-
igentiæ, & inter scientiam mediam, vel non?
bié non est prioritas realis, cùm hæc ne qui-
n inter Personas divinas detur. Quæro ul-
ùs, an illæ ipsæ scientiæ, sint inter se distinctæ
inctione virtuali intrinsecâ, ad eum modum,
dicit ille distingui illas duas scientias, à de-
to libero Dei, & à scientia visionis? si sunt di-
ctæ; ostendatur imprimis, quodnam sit istud
tium & quidem inclusum in ipsomet Deo, ra-
ne cujus, distinguuntur realiter in tertio? si e-
n est aliquid extra Deum, eodem jure dicam,
ingui virtualiter intrinsecè intellectum &
untatem, ratione distinctæ realiter v. g. in-
ectionis, quæ est quid tertium, quod est extra
hominis, utpote non identificata homini:

recursusq; ad istud tertium extra Deum reperibile, erit recursus in explicanda distinctione virtuali in divinis, ad connotatum extrinsecum, nullo enim differet hæc sententia à sententia connotantium. Imò, si scientia simplicis intelligentiæ & scientia media distinguuntur virtualiter intrinsecè, hoc ipso, cùm & scientia simplicis intelligentiæ, habeat suum objectum in decreto de Incarnatione completè sumpto, & scientia etiam conditionata, hoc inquam ipso, erit necesse in decreto hoc partiri prioritates & posterioritates istas virtuales intrinsecas. Si autem scientia simplicis intelligentiæ, & scientia conditionata, non sunt scientiæ distinctæ virtualiter, & si de illarum prioritate in ordine ad hoc, ne Deus v. g. sit causa peccati, non debemus esse soliciti, utpotę habentibus prioritatem solum rationis, ergo etiam non debemus esse soliciti, qualinam scientiâ dirigatur Deus, ut salvâ libertate conferat nobis gratiam efficacem, & in sententia Suarii, ut possit prædefinire actus bonos. Est quidem veritas realis, quòd Deus non sit causa peccati, quòd Deus non lædat libertatem suâ scientiâ, aut collatione gratiæ efficacis, pertinet tamen ad Theologum, ostendere, quâ viâ id fiat, per ordinem ad nostras intentiones, intellectumque nostrum talia dispicientem, Deo cæteroqui continente in se perfectionem, talia suâ entitate salvandi. Addo, duplicem nos in Deo posse concipere virtualitatem: unam intrinsecam ut appellat explicans, inferentem distinctionem realem in tertio, in nostris principiis, dicitur virtualitas in ordine ad prædicata primò intentionalia, vi cujus, hoc quod convenit uni, non convenit alteri, etiam in sensu reali. Alia virtualitas est quam explicans appellat extrinsecam, & in nostris principiis, (ubi de actu Dei libero) dicitur esse æquivalentia, vi cujus, sine ulla pluralitate, præstat hoc Deus, quod præstaret pluralitas, & sine ulla prioritate, præstat hoc, quod in creatis præstaret prioritas & posterioritas. Prima illa virtualitas non habetur in decreto de Incarnatione & ejus signis, quia nullum ejus adstruendæ fundamentum: habetur hæc posterior; negoq; illam non esse sufficientem, ut, per ordinem ad intellectum, salvet, quare Deus non sit causa peccati: salvet item, quomodo Adamo non peccante Christus venisset, vel non venisset.

Punctum Difficultatis I.

De primo & secundo Signo.

QVod attinet ad primum Signum, quod appellari potest, Signum fundamentale seu principii.*

ASSERO I. *In primo Signo rationis, cognovisse Deum, possibilitatem communicationis suæ, ad extra.*

RATIO: quia illud ratione nostrâ debuit præcessisse in mente Dei, ante cætera signa, quod

quod ante omnia præsupponi debet: sed possibilitas illius communicationis ante omnia præsupponi debet. Tum quia, si, antequam formetur propositio, debet esse præcognitio de subjecto & prædicato, etiam in Deo, antequam dicat, volo v. g. Deum fieri hominem, debuit præcedere cognitio naturæ hominis, & possibilitatis uniendi ei Personæ divinæ. Tum quia, si vellet v. g. Incarnationem, vellet Deum fieri hominem, cujus possibilitatem si antè non præcognovisset, nesciret, an non vellet Deum hircocervum fieri? Tum quia, si non cognitâ possibilitate communicationis, vellet se Deus communicare, vellet aliquid, quod nesciret an posset? adeoq; non vellet modo, qui Deo dignus sit.

Dices. Sufficiet ut simul cognoscatur possibilitas communicationis, in ipsa præcognitione ad decretum communicationis.

Respondetur. Si per simul intelligas simul tempore, id certissimum est: Si per simul intelligas simultatẽ rationis: Negatur, quod assumitur; prior enim est ratione possibilitas rei reliquis omnibus, & priùs attingi debet, ut dictum.

Assero 2. *In eodem signo rationis, vel potiùs classe signi, cognovit communicationem illam possibilem in tribus stare, in ordine naturæ, in ordine supernaturali, in ordine unionis hypostaticæ.* Dico potiùs, *in ordine supernaturali*, quàm in ordine gratiæ; eò quòd multa sint supernaturalia, quæ non veniunt nomine gratiæ; quæ tamen ad nullum ordinem possibilium rerum revocarentur.

Ratio asserti. Quia Deus non cognoscit solas rationes abstractas & universales: Ergo non cognovit possibilitatem communicationis suæ solùm in abstracto; Ergo simul in concreto & in particulari illam attigit. Hæc autem possibilitas communicationis, non stat pluribus, quàm tribus illis; hinc quia cognovit possibilitatem communicationis suæ, cognovit tres illos ordines. Præcipuè autem, quia possibilitas merè in abstracto, etiam per æquivalentiam attacta, non est proximè directiva executionis, quæ particularium nonnisi est.

Assero 3. *In eodem Signo, cognovit illam possibilitatem unionis hypostaticæ cum Personis divinis, non autem determinatè tantùm Verbi.*

Ratio est: Tum quia antequam formatum est decretum de Incarnatione VERBI, vel cognovit Deus possibilitatem, ut aliæ Personæ incarnarentur, vel non? Si non cognovit: Ergo nec est possibilis illa Incarnatio, omne enim possibile Deus cognoscit; ergo ulteriùs habebit vim terminandi naturam creatam VERBUM, & non habebunt reliquæ Personæ, eritque inter illas inæqualitas, quæ omnia rectè dici non possunt. Si autem Deus cognovit possibilitatem Incarnationis aliarum Personarum; cùm priùs, ut dictum est, ad possibilia sese porrigat notitia Dei, etiam in formando decreto de Incarnatione: fit, ut ad hanc possibilitatem attendere debuerit. Tum quia, nihil est absurdi, ut, ... fundamento in re, concipiatur à nobis ta... cretum: Assumet naturam humanam VE... BUM, quam æquè assumere reliquæ Per... possent, sed placet ut assumat VERBUM: ... debuit præcognosci, quòd reliquæ etiam ... sonæ assumere possint eandem; jam enim ... *placet*, haberet se per modum electionis ... plura, adeoque præcognita. Tum quia e... possibile, ut fuerit decretum de Incarna... VERBI, quin priùs præcesserit cognitio de ... sibilitate Incarnationis, ut dictum supra; ... etiam est impossibile, quin præcesserit cog... de possibilitate Incarnationis, reliquarum ... sonarum. Quod probatur, quia illa cog... est comprehensiva, intuitiva, & adæquata; ... sequenter, videns rationem terminandi ... ram humanam, non esse ipsi Verbo adstrict...

Huic signo rationis, respondit in Deo c... placentia & primus, appetitus illius. Dico ... *placentia*, quia iste actus primus est ante o... alios, & non decretum, quod alios actus vo... tatis, ante se deposcit. Quòd autem secu... complacentia, ratio est: quia nisi illa fuisset ... ta, non processisset Deus, ad formandum de... tum de communicatione; sicut nec nos ... quam efficaciter volumus, quod in ante ... non complacuerit, & cujus volendi effica... appetitum non habuimus; cumque Deus p... bilia necessario amore amet, cùm etiam at... tum fuerit illis notitiis ad possibilitatem, ne... sariò illam amabit Deus.

Quod ad secundum signum rationis attinet

Cùm complacentia & appetitus sim... transeat in decretum efficax, propositis rati... bus, appellari poterit hoc secundum sign... *Investigatio rationum.* de quo

Assero 1. *Motivum primum, quòd ha... Deus ad actu ponendam possibilitatem commun... tionis suæ, per unionem hypostaticam fuisse intri... cam excellentiam mysterii.*

Ratio 1. asserti, quia ea, quæ sunt in ord... ad se, priùs sunt iis, quæ sunt in ordine ad ali... Ergo & motivum, quod est ad amandum effi... citer bonitatem rei, prius est istud, quod peti... ex ipsa intrinseca ejus bonitate, quàm quod ... titur ex bonitate illius ad aliud; Ergo & mo... vum amandæ efficaciter Incarnationis, prop... excellentiam ejus intrinsecam, & in ordine ... se, prius erit reliquis motivis; supposito, ut ... ctum supra, quòd Deus omnia ordinatè velit.

Ratio 2. Vel cognovit Deus excellentia... mysterii decernendi, vel non? si non cognov... Ergo dabitur aliquid cognoscibile incognitu... à Deo. Si cognovit: vel poterat illam assume... tanquàm motivum decreti, vel non poterat? ... non poterat: ergo excellentia mysterii & bon... tas, non est secundùm se appetibilis, adeoq; n... est bonitas mysterii. Si autem poterat: erg...

illa...

Ilm defacto assumpsit, quia modus agendi Do,debet tribui quàm perfectissimus, perfe-ctior autem est iste modus,qui,dum movetur,o-mnes rationes perpendit, propter quas moveri posit; nisi aliquas pro libertate refutâsse aliun-de convincatur: quod in præsenti ostendi non potest.

RATIO 3. Quæ amore necessario nata est prosequi voluntas Dei, non potest non appre-hendere & non amare voluntas Dei; sed excel-lentia mysterii Incarnationis non potest non a-mari à divina voluntate, quod probatur. Ex-cellentiam divinam non potest non amare vo-luntas Dei; sed excellentia Incarnationis, im-portat excellentiam divinam; Ergo illam non potest non amare voluntas divina. Neque exin-de sequitur, necessitatum esse Deum ad ponen-dam Incarnationem, quia alia est hæc proposi-tio; Positionem unionis hypostaticæ,necessa-rio amat Dei voluntas,& alia hæc;Excellentiam unionis hypostaticæ necessariò amat voluntas, prior propositio est falsa: quæ si est falsa,non ne-cessariò positionem Incarnationis volet Deus: posterius autem verum. Et licèt potuerit Deus amare hanc excellentiam,& non moveri illâ ad positionem Incarnationis,pro sua libertate;pręsumendum tamē est, quòd etiam illâ fuerit mo-tus ad ponendam eandem. Quia ex una parte non constat ex scriptura oppositum; ex altera parte,cæteris paribus, melius est ex altiori mo-tivo Deum agere, & quod sit magis condignum Incarnationis mysterio,& ne sit tanti motivi in-felicitas magna,à voluntate Dei refutari.

DICES cum Amico disp.cit.n.42. Motivum hoc non esse expressum in scripturis, ergo illo motus esse Deus non debet dici;neque enim ne-cessariò illo motivo movetur.

RESPONDET Suar. Quòd in scripturis non nisi motiva extrinseca,& quæ pertinebant ad fi-nem operantis, exprimantur, non autem moti-va intrinseca,& in ipso objecto, quod ponitur, inclusa. Sic v. g. non exprimitur, quòd angeli fuerint producti propter excellentiam universi, propter excellentiam gradûs intellectivi, &c. quod tamen omnes supponunt. Dici etiam pos-set motivum hoc,non quidem clarè,sed virtua-liter expressum in scripturis: nam scriptura dicit Christum volitum esse ut finem,finis autem quà talis, propter se, non propter aliud amabilis est, adeoque propter suam excellentiam.

RESPONDETUR 2. Conformiter ad ratio-nes pro asserto adductas; dignitas Incarnationis secundùm se,non movet necessariò voluntatem Dei. Nego,accepta secundùm sui positionem simpliciter. Concedo.

ADDI solet. Voluntatem Dei,tanquam ar-ticulum fidei, investigari ex scriptura, licèt vo-luntas Dei, quæ non infert articulum fidei, pos-sit aliunde investigari; quale est principium il-lud, quòd Deus conformiter operetur ad pro-portionem & ordinem rerum: ex quo principio S. Thomas infert, dari debere habitus infusos, ut ita connaturaliùs operemur, & tamen illorū infusio spectat ad voluntatē Dei; cùm ergo pro-portio sit talis, ut finis priùs intendatur quàm media, fit, ut excellentia Christi,quæ habet ra-tionē finis,probabilius intendatur primò. Rur-sùs, Agens, connaturaliter, id priùs intendit, quod conducibilius est fini, & cùm ad Dei glo-riam,Incarnatio quà talis sit conducibilior, di-citur illa primò intendi. Item de potentia abso-luta poterat sibi elegisse Matrem, quæ non esset immaculatè concepta, & tamen quia nobis a-liunde oppositum non constat, intelligimus, Deum id, quod maternitatis proportioni con-venientissimum fuit,operatum fuisse, cùm ergo etiam dignitati Christi convenientissimum fue-rit,intendi propter sui excellentiam, & propter excellentiam finis, non immeritò sentimus ità Deum egisse,nisi aliud ex SS. scriptura, vel tra-ditione constet.

CONFIRMATUR assertum ratione commu-ni oppositæ sententiæ, quâ etiam utitur Amicus loco citato,quæ ad propositum sic aptatur. Non decuit tantum mysterium, nisi propter gravissi-mas dignissimasq; causas prædestinari; gravissi-ma & dignissima causa fuit excellentia mysterii. Major assumitur à Theologis ad varias mate-rias. Minor probatur. Nulla major digniorque causa excogitari potest, quam ipsa excellentia increata,in hac unione inclusa, & per admirabi-lem Dei sapientiam, creatæ vilitati unita; hæc enim est major, quàm satisfactio pro peccatis, major quàm naturæ humanæ exaltatio,sistendo in illa præcisè. Ergo.

ASSERO 2. *Secundum motivum in eodem si-gno fuit creata excellentia Capitis & Finis.*

RATIO 1. asserti est, plures authoritates Scri-pturæ, quas adducit Suarez disp. 5. Sect. 2. Suf-fecerit duos locos adducere.

Primus ad Col. 1. *Habemus redemptionem, per sanguinem ejus,remissionem peccatorum,qui est ima-go Dei invisibilis,primogenitus omnis creaturæ,quo-niam in ipso condita sunt universa,in cœlis,& in ter-ra,visibilia,& invisibilia,sive Throni,sive Domina-tiones, sive principatus &c. omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant, & ipse est Caput Corporis Ecclesiæ,&c.* Ex quo loco sic formatur argumentum. Per op-positos, vera est hæc propositio; Nulla res est propter Christum intenta, quæ propositio est contraria ei: Omnia sunt propter Christum in-tenta, & tamen illam dixit Apostolus loco cita-to. *Omnia* inquit, *in illo constant.* Hinc Lyranus & alii, hunc locum; *Omnia per ipsum constant*, in-terpretantur; *Omnia sunt propter Christum, tan-quam propter finem.* Vera item per oppositos est hæc propositio: Omnia sunt ante Christum; Apostolus autem dicit: Ipse est ante omnes. Er-go non concordant cum sensu Apostoli.

2. Autem locus, est ejusdem S. Pauli ad Ephesios 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, & benedixit nos in omni benedictione spirituali, in cælestibus, in Christo.* Illa item verba, ejusdem loci: *prædestinavit nos per IESVM in ipsum.* Ubi, ly *Per*, indicat rationem Capitis meritoriè influentis, ly autem *In*, habitudinem causæ finalis, ex quo loco, sic formatur argumentum. Si Christus non fuisset à Deo intentus, ut Caput & Finis creaturæ, non essemus in illo benedicti omni benedictione spirituali; jam enim pro illo priori, quo nondum fuit decreta Incarnatio, habuisset Adam gratiam, fuissetque benedictus benedictione spirituali, & non à Christo; nec fuisset Christus Caput super omnem Ecclesiam, jam enim pro priori intelligi potuissent Angeli habuisse gratiam, & non à Christo; adeoque non fuisset Caput omnis Ecclesiæ: siquidem non fuisset Caput alicujus Ecclesiæ, quam primi parentes & Angeli constituebant; falsaque deberet esse hæc universalis: Christus est Caput omnis Ecclesiæ, cùm verò foret particularis, alicujus Ecclesiæ, non est Caput.

Respondet Lugo ad locum ex Epist. ad Coloss. accipienda hæc esse, non secundùm naturam humanam, sed secundùm divinam.

Contra est. Tum quia duo Concilia, Sardicen. Eplâ. ad omnes Episc. & Ephes. par. 1. c. 3. & par. 3. c. 27. Cyrill. item Alexandr. lib. 5. thesauri c. 8. Anselmus in 1. ad Coloss. S. Thom. 3. part. q. 4. a. 5. de homine Christo intelligunt, & expressè glossa, *secundùm id* inquit, *quod unigenitus est, fratres non habet; secundum autem id, quod primogenitus est, fratres dignatus est vocare omnes, qui per primatum ejus, in ejus gratia remanserint.* Tum quia, quicquid de Christo dicitur, de ejus humanitate, si possit accipi, debet etiam accipi; præsertim, si per hoc magis dignificetur humanitas Christi, & nihil obstet: magis autem dignificabitur, si iste locus etiam de humanitate accipiatur. Tum quia, quid magni dixisset scriptura de Christo, si id dixisset de illo tanquam de Deo? cùm tamen hoc loco exaltare velit Christum Paulus.

Respondet idem, ad locum ex Epistola ad Ephesios adductum, significari prioritatem durationis, quòd scilicet, antequam essemus, jam Deus nos elegerit.

Contra, quia nullum est fundamentum, quòd illic agatur de sola prioritate durationis, quando autem adducit glossam, quæ docet, electionem esse ante mundi constitutionem, quia est ab æterno, id verum est; sed glossa nihil dicit de illa emphatica particula *In ipso*, quæ significat habitudinem finis & capitis influentis; neq; intererat glossæ, loqui de signis rationis, verificabiturq; quòd ab æterno sit facta electio, quâvis pro priori signo antecesserit prævisioné peccati. Deinde verba hæc simpliciter accipienda, si nihil obsit; simpliciùs autem accipientur, si non restringantur ad solam durationem.

Ratio 2. Authoritas Patrum, tres seliguntur. 1. Cyrilli lib. 5. Thesauri c. 8. ubi sic ait. *Præfundatur ante nos Christus, & in ipso omnes nos superædificamur, idque ab initio mundi, in præscientia Dei; ut, cùm ordine divino, benedictio, maledictionem antecesserit, & damnationem in mortem, vitæ pollicitatio, & Servitutem Diaboli, adoptionis libertas: possit natura, superatis malis quæ intercesserunt, in pristinam, per gratiam Christi qui fundavit eam in bonis, dignitatem recurrere.* Tota hæc authoritas Cyrilli sic urgetur. Si in priori signo præcessit peccatum Adæ, quàm Incarnatio, ergo non est præfundatus ante nos Christus: sed nos cum nostro peccato ante illum; ergo maledictio præcessit benedictionem, & damnatio, vitæ pollicitationem, quæ omnia negat Cyrillus.

Respondet Lugo. Etiam Cyrillus docuit in antecedentibus verbis, priùs fuisse in præscientia Dei peccatum, quàm Incarnationem.

Contra, quia hoc ex nullis verbis Cyrilli clare infertur. Verba ex quibus id deduceret Lugo, sunt: *Sciebat enim*, inquit, *Deus, mortales nos futuros propter peccatum; & ideo ex misericordia sua ante secula constituit, ut Verbum suum, homo, & initium viarum suarum, & fundamentum fieret.* Sed ex his verbis nihil colligitur contrarium; nam etiam in his verbis appellatur Christus *initium viarum & fundamentum*: jam autem per Lugo, initium viarum, essent potiùs creaturæ prædecretæ. Fortè etiam innuit hîc Cyrillus, quòd Incarnatio, non tantùm motivo Capitis & Finis, sed etiam motivo Redemptoris, sit decreta, quod infra admittetur. Vel certè loquitur de scientia approbationis, quâ approbavit congruum fuisse, quòd primò decreverit Christum, sciens mortales nos futuros propter peccatum.

2. Authoritas sit Ruperti lib. 3. de gloria & honore Filii hominis in Matth. & lib. 3. de gloria Trinitatis c. 20. *Religiosè dicendum, reverenterque est audiendum, quia, propter hunc hominem gloriâ & horore coronandum, Deus omnia creavit.*

3. Authoritas ejusdem est infra. *Rectius dicitur non hominem propter Angelos, sed propter quendam hominem, Angelos quoque factos esse.*

Ratio 3. asserti. Quia, quamvis oppositi afferant pro se authoritates, hæ probant tertium motivum, de quo infra. Cùmq; etiam nostra sententia tueatur se, & Patrum, & Theologicâ authoritate, & ex altera parte, nostra sententia magis exaltet humanitatem Christi, eo hoc ipso titulo præferri debet. Et certè habere rationem Finis, est id, quod inter dignissima Christo tribui debet; cur ergo non tribuetur?

Colliges. *Quòd posito hoc motivo, & posita voluntate sequente hoc motivum, simul etiam volitæ sint creaturæ.* Tum quia, impossibile est velle relativum, & non velle illius terminum: sicut est impossibile, velle Patrem, & non velle, illum habere filium: jam autem ratio Capitis, est ratio relativa ad membra. Tum quia si hoc nega-

ti,

r, non intelligetur Deus communicare ſe voiſſe perfectiſſimo modo: ſiquidem rationem uſæ finalis, quam etiam ipſe Deus exercet, lli extra ſe communicaret; non enim jam mmunicâſſet illam Chriſto: ſi enim commucâſſet Chriſto, deberet jam tunc agere de eaturis, tanquam ordinabilibus in finem, de ibus, dicis, non illum egiſſe. Tum quia in maem hoc Chriſti gloriam cedit; nam hoc ipſo netur, quòd, in omni ſigno ſui, perfectiſſimã uſalitatem exercuerit: quam non exercuiſſet, oro illo ſigno, non intelligerentur etiam creaæ. Quando autem Chriſtus dicitur eſſe detus, ante omnem creaturam, ly, *Ante*, ſignifiprioritatem cauſalitatis, non prioritatem inpendentiæ; conſequenter non propter unirſum Chriſtum intentum, ſed univerſum pror Chriſtum; aliàs in univerſo, & per univern, omnia conſtarent, contra S. Paulum.

unctum Difficultatis 2.

Continuatur difficultas ſecundi Signi.

ASSERO 3. *In eodem ſigno rationis volitum eſſe Chriſtum tanquam redemptorem, aliorum idem præſervativum, & aliorum curativum, ſi lerent.* Hoc aſſertum ut intelligatur.

SUPPONO 1. Chriſtum potuiſſe ſpectari ut lemptorem in actu primo, hoc eſt, potentem limere, & ut redemptorem in actu ſecundo, c eſt actu redimentem.

SUPPONO 2. Redemptorem in actu ſecunſpectari poſſe, vel ut redemptorẽ in ſtatu abuto, vel ut redimentem pro ſtatu conditiona-

Redemptor ſpectatus in ſtatu abſoluto, eſt lemptor ex præviſo peccato, pro ſtatu actuali ſoluto, eoque præviſo per ſcientiam viſionis. cundò poteſt ſpectari redemptor pro ſtatu nditionato, ſi ſcilicet indigerent creaturæ reni; & hæc præviſio exercetur, in noſtris priniis, per ſcientiam conditionatam.

SUPPONO 3. Redemptorem duplici titulo ectari poſſe; primo redemptorem curativum, hæc redemptio extenditur ad præviſionem ccati, in ſtatu abſoluto: extenditur etiam ad tum conditionalem, in quo prævidetur peccum *Si*; nam etiam tali peccato *ſi*, convenit remptio curativa. Secundò redemptor poteſt ectari præſervativus, ne ſcilicet labantur in ccatum: quam diſtinctionem redemptoris nam eſſe, probatur. Tum quia admiſit illam exander VII. in Bulla de Immaculata Conceione: quæ incipit, *Solicitudo &c.* edita 1661. *Ves eſt Chriſti fidelium, erga ejus Beatiſſimam Mam Virginem MARIAM pietas, ſentientium, ejus imam, in primo inſtanti Creationis, &c. intuitu ritorum Chriſti IESV ejus Filii humani generis demptoris, à macula peccati Originalis, præſervatam immunem.* En merita Chriſti præſervativa. Docuit idem S. Bernardus Serm. 22. in Cantica. Ubi quærens, quomodo Chriſtus, & Angelum & hominem redemerit, ait, *Et hac*, inquit, *ratione fuit æquè utrique redemptio; ſolvens illum, & ſervans iſtum.* Similia habet Fulgentius lib. ad Traſimundum cap. 2. Et Cyrillus ſupra citatus. Tum quia poſſibilis eſt talis redemptio, nec eſt fundamentum ullum negandi, talem modum redemptionis, in parte, conveniſſe Chriſto. Tum quia ſi redemptio non eſt ulla niſi curativa, &, ſi non eſt ulla niſi ex præviſa abſoluta futuritione peccati, debuiſſet Beatiſſima Virgo, priùs eſſe concepta in peccato originali, & poſteriùs mundata, quomodo enim redempta fuiſſet à Chriſto. Rurſùs, Chriſtis meritis ſuis largitur prædeſtinatis perſeverantiam, idque vi ſuę redemptionis, tunc quæro: vel redemit illos, in ordine ad perſeverantiam finalem, redemptione curativâ, aut ex præviſa finali impœnitentia pro ſtatu abſoluto, vel redemit aliâ redemptione, & non præviſâ impœnitentiâ finali in ſtatu abſoluto? Si ſecundum: Ergo jam concedis intentum, nec enim eſt alia redemptio præter curativam, niſi præſervativa. Si primum ergo & redemit eos, ab impœnitentia finali curativè, & non redemit. Redemit, ut dicis; non redemit autem, quia illa & eſſet finalis impœnitentia, à qua facta redemptio, & non eſſet: eſſet, ut ſupponitur; non eſſet autem, quia impœnitentia finalis, non eſt, poſt quam ſequitur perſeverantia finalis. *His ſuppoſitis*

RATIO 1. aſſerti eſt. Sacra Scriptura, quæ frequenter meminit veniſſe Chriſtum ad nos redimendos, talis eſt locus Pauli ad Tim. 3. *Chriſtus IESVS venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere.* Ubi ſolam ſubſtantiam Incarnationis ſignificat. Et ad Galat. 4. *Miſit Deus Filium ſuum* (En ſubſtantiam Incarnationis) *ut eos qui ſub lege erant redimeret.*

RATIO 2. aſſerti. Auctoritas Conciliorum, in particulari Nicæni; *Propter nos homines & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis.*

RATIO 3. Auctoritas Patrum, quos vide apud Amicum citatum Sect. 1. à n. 22. Suar. diſp. 5. Sect. 2. Valent. diſp. 1. q. 1. punct. 7. ſuffecerit Auguſtinus tract. 36. in Joan. *Creator hominis homo eſſe dignatus eſt, factus eſt quod fecerat, ne periret quem fecerat.*

COLLIGES autem, vi hujus motivi, ſicut ex præviſa conditionata futuritione peccati, movebatur titulo redemptoris proportionati, nempe curativi aut præſervativi; ſic etiam decreviſſe Corpus Chriſto proportionatè, in ordine ad accidentia paſſibilitatis vel impaſſibilitatis, quod ut intelligatur.

SUPPONO 1. Duplicem eſſe paſſibilitatem, quandam remotam & radicalem, quandam proximam & formalem. Radicalis, ſeu remota paſſibilitas, ſtat in ipſa complexione corporis,

quæ pugnantiâ quatuor humorum, inter se temperatur, estq; principium patiendi, nisi aliunde impediatur. Formalis autem & proxima passibilitas, importat negationem illius impedimenti; quod impedimentum est, vel qualitas aliqua superaddita impeditiva doloris, vel specialis providentia, quæ ita pugnam illarum qualitatum continet, ne una excedat aliam, & excessu, dolorem, vel dispositionem ad mortem, causet.

SUPPONO 2. Vi illius motivi, decretam esse passibilitatem remotam Christo. Ratio: quia sine hac non potuisset esse verus homo, qui stat vero corpore humano; verum autem corpus humanum indiget tali combinatione. Non erat tamen necesse illi passibilitatem proximam decernere; quia sicut, sine passibilitate proxima, possunt stare vera corpora in beatis, sic pro illo instanti, poterat etiam stare verum corpus Christi, sine passibilitate proxima.

SUPPONO 3. Et potuisse, & decrevisse de facto passibilitatem conditionatam Corporis Christi, in ordine ad peccatum conditionatè prævisum: quòd scilicet, si deberet venire tanquam redemptor curativus, esset habiturus passibilitatem; & si deberet venire, nonnisi tanquã redemptor præservativus, deberet habere impassibilitatem. Ratio suppositi: quia ex una parte id non repugnat, ex alia parte talis modus determinandi passibilitatem, magis est proportionatus motivo, quod erat redemptor: sicut enim proportionatè redemptor destinabatur, vel curativus vel præservativus: sic etiam proportionatè destinaretur, in carne passibili proximè, vel impassibili. Et quamvis quidem prædestinatio sit perfectissimus actus divinæ providentiæ, perfectissimæ autem providentiæ actus est, & finem & media in particulari determinare; hoc tamen spectat, non ad providentiã pro quocunq; signo decreti acceptam, sed quando accipitur providentia, completè quoad omnia signa, præcipuè autem, si ipse finis non determinet sibi unum medium. Et sicut quando Deus voluit primò Adamum, non voluit illum determinatè mortalem vel determinatè immortalẽ, quamvis non potuerit existere, nisi cum aliqua istius contradictionis parte; item creando aërem, non voluit determinatè, ut haberet tenebras vel lucem, quamvis non possit existere sine alterutro; sic poterat & Christus decerni indeterminatè quoad proximam passibilitatem, vel impassibilitatem, licèt existere non potuerit nisi cum determinata istius contradictionis parte. Quod ulteriùs in eo fundatur, quia existentia semper involvit adæquatum esse, quia esse physicum; si adæquatum non debet comparari ad aliqua signa, illorumq; varietati sese accommodare; hoc autem quod est intelligi, decerni, &c. cum sit intentionale, bene secundùm signa concipi potest, etiam in Deo, si nihil obsit: præcipuè autem, quia sufficit rem quoad substantiam decerni, licèt quoad accidentia non fiat decretum pro illo signo; passibilitas autem proxima vel impassibilitas, sunt accidentia.

Punctum Difficultatis

Colliguntur motiva, Incarnationis, & statuitur de reliquis Signis.

TRia sunt motiva Incarnationis, proposita ab intellectu divino, voluntati divinæ, decretura Incarnationem, nempe Excellentia mysterii, dignitas Capitis & finis, bonitas Redemptoris, quibus propositis secuta est volitio divina, & decretum Incarnationis.

Quod attinet ad modum concurrendi illorum motivorum.

ASSERO I. *Vnumquodq; ex illis motivis fuisse totale.*

RATIO: quia unumquodq; erat sufficiens quoad substantiam Incarnationis. Hoc autem non est intelligendum sic, quasi sit idem futurum conceptibilitate actus, quamvis fieret ex uno motivo, hoc enim falsum est; sed quòd ad habendum hunc in substantia actum, Volo Incarnationem, unumquodq; ex illis fuerit sufficiens.

ASSERO 2. *Illa motiva per modum unius simul concurrisse, nec formâsse diversas rationes volitiones, sed nonnisi unum etiam ratione decretum.*

RATIO: Tum quia, quamvis, si inter se comparentur illa motiva, unum est prius alio; nam excellentia mysterii secundùm se, prior est reliquis, & ratio finis antecedit redemptoris titulum; nihilominus id non obstat: conveniunt enim omnia in hoc, quòd non sint alligata actuali peccato, respiciantq; substantiam Incarnationis; possuntque duo, quorum unum prius est modo concipiendi, & aliud posterius, movere nihilominus ad eundẽ ratione actum; sicut terminus universalis, qui est prior, cum termino restricto, qui est posterior, possunt in præmissis per modum unius, movere ad Conclusionem, quæ est unus re & ratione actus. Tum quia, si pro primo signo rationis ponatur nonnisi excellentia mysterii, consequenter & decretum de ejus executione: quæro, vel venit propter nostram salutem ex vi illius decreti, vel non? Si venit: ergo pro illo priori, non reluxit sola excellentia, ut dicis, mysterii; Si non venit: non accommodas te doctrinæ Concilii pro omni signo decreti, cùm te accommodare possis; siquidem pro illo signo, non intelligeretur venire propter nostram salutem. Tum quia Deo concedendus est modus agendi quàm perfectissimus, perfectior autem est iste modus, ut unum fiat decretũ ex triplici motivo, quod ipsum probatur, quia ex una parte, sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec decreta per rationem distincta; nulla autem hujus necessitas. Deinde, quia in unum ratione actum colligentur perfecti-

es, quæ eſſent diſperſæ per tres ratione actus; enique, quia etiam in nobis extenſio noſciti- æ ad plura, itemq; volitivæ, majorem capaci- item adeoque perfectionem indicat: Ergo ex modo concipiendi perfectior erit actus in Deo, ui, in ſe unum ratione, colligit plures ratio- e actus.

DICES. Si per modum cauſarum totalium oncurrant illa tria motiva, ſequitur, caſu quo on omnia concurrant, non poſſe poni ſubſtan- am Incarnationis; ad eum modum, quo, quia rma & materia concurrunt in ſuo genere ad bſtantiam compoſiti, non poteſt poni compo- um ſine illis: & tamen per nos potuiſſet poni bſtantia Incarnationis, ſine titulo v.g. redem- oris.

RESPONDETUR, quoad entitatem, eadem oret Incarnatio non poſito titulo redemptoris, cèt non eadem foret, quoad eſſe Finale. Sunt item in hoc diſtinctæ, cauſa finalis & aliæ: uòd cauſa finalis reſtrictam rationem entis im- ortet, aliæ autem rationem entis quà talem; nc ulteriùs fit, ut mutatâ cauſa finali, vel mo- vo aliquo etiam totali, modo ſuperſit aliud to- le, maneat eadem entitas, ſed non maneat, b ratione formali tali. E contra autem, ſi non aneat eadem cauſa materialis, non manebit em entitativè effectus; quia illæ cauſæ ſim- iciter ad entitatem attendunt, illamq; cauſant ndo ſe in partem; hinc ſi non ſint eædem, on poterit eſſe ſimpliciter eadem entitas. De- de dici poteſt, quòd materia & forma ſint cau- totales, ſed in diverſo genere: ſi in diverſo nere, ſi vel unum deſit, jam non erit idem cau- tum; motiva autem concurrunt in eodem nere cauſæ finalis: hinc, ſi ſint plura motiva talia, poterit adhuc ſequi idem cauſatum re.

ADDO. Non poſito abſolutè peccato, non niſſet Chriſtus, titulo Redemptoris curativi ſolutè, cum hoc tamen ſtat, ut poſſit retinere ulum Redemptoris curativi, ſub conditione cecidiſſent, abſolutè autem, cum titulo Re- mptoris præſervativi.

INSTABIS. Ex pluribus motivis totalibus, on poteſt fieri idem effectus, quia, ſaltem na- raliter, plures cauſæ totales in eodem genere on poſſunt concurrere ad eundem effectum.

RESPONDETUR. Negando antecedens & obationi conſequentiam; quia, quando con- rrunt plures cauſæ totales in genere efficien- , alterutra ſupereffluerer, & non eſſet neceſ- ria, quia vi unius reſponderet idem effectus, ui intenditur, nempe exiſtentia; concurrenti- us autem pluribus totalibus motivis, unicuiq; ſpondet ſuus diſtinctus, quem intendit, effe- us, nempe diverſa formalitas; nam motivo uod eſt excellentia myſterii, reſpondet effe- us, dignitas unionis: motivo Capitis, reſpon- et ſuperioritas cum vi influendi; ſi reſpondet diverſus effectus, ſeu formalitas effectûs, hoc ipſo non ſuperfluit alia cauſa.

ASSERO 3. *Vi illorum motivorum, tantùm decretam eſſe ſimpliciter unionem Perſonæ divinæ, ſed non unionem Perſonæ VERBI.*

RATIO aſſerti. Id decretum eſt vi illorum motivorum, quod motiva importabant; ſed non importabant Incarnationem VERBI, quia nihil de VERBO præſentabant; unde etiam Patres alia motiva aſſignabant Incarnationis, & alia Incarnationis VERBI; unde in poſteriori ſigno id attingi debuit. *Hinc*

QUOAD 3. SIGNUM attinet.

ASSERO. *Propoſitas eſſe à divino intellectu rationes per modum convenientiarum, pro Incarnatione potiùs VERBI, quam aliûs Perſonæ; & ut tria illa motiva, cum iis, verificarentur de Incarnatione potiùs VERBI.*

RATIO: quia decreta eſt Incarnatio VERBI: Ergo debuerunt præceſſiſſe motiva Incarnationis VERBI; hinc illis ſpecialibus motivis propoſitis, mota eſt voluntas divina ad decernendam Incarnationem Perſonæ VERBI.

QUOAD 4. SIGNUM attinet.

ASSERO 1. *Propoſuiſſe divinum intellectum dandam eſſe intuitu Chriſti, gratiam, angelis & hominibus, cum qua operari gratioſè poſſent: cui propoſitioni divini intellectûs aſſenſit voluntas, faciendo decretum de gratia danda ex meritis Chriſti, conſequenter de conſtituendo uno capite reliquorum.*

ASSERO 2. *Vidiſſe Deum per ſcientiam conditionalium, ſi darentur gratiæ tam Angelis quàm hominibus, idq; ex meritis Chriſti, nihilominus, ſi in certa tentatione ponerentur, hos vincendos, & alios non vincendos fuiſſe:* cui divinæ cognitioni reſpondit proportionata volitio, permittendæ illius tentationis, & dandæ gratiæ præſervativæ efficacis, his angelis, non dandæ illis, nec dandæ Adamo.

QUOAD 5. SIGNUM attinet.

ASSERO 1. *Vidiſſe Deum per ſcientiam viſionis, peccatum pro ſtatu abſoluto, tàm angelorum quàm hominum.*

ASSERO 2. *In eodem ſigno obtuliſſe ſeſe Chriſtum ad redemptionem generis humani curativam, non autem angelorum;* eamq; oblationem, præſentatam voluntati divinæ, principiâſſe acceptationem illius oblationis.

ASSERO 3. *In eodem ſigno rationis, præſentatas divino intellectui rationes, pro paſſibilitate potiùs Chriſti; attentisq; iis, reſpondit decretum de paſſibilitate, quod non tàm ſubſtantiam Incarnationis decernebat, ſed ſolùm objectum habebat, negationem qualitatis impeditivæ, ne pateretur.*

Ex his jam præjactis.

DICENDUM eſt. *Probabile eſſe, quòd Incarnatio Chriſti decreta ſit, ante præviſum abſolutè peccatum.*

Ratio est, quia motiva, quibus mota est divina voluntas ad id decernendum, independentia sunt ab actuali peccato, licèt ultimum dependeat à conditionatè præviso peccato: quod totum constat ex dictis de signis rationis: colligiturque ulteriùs, Christum venturum fuisse, quamvis Adam non peccasset, idque vi præsentis decreti: quia motiva Christi non erant alligata ad prævisionem actualis peccati, ut vidimus supra.

DIFFICULTAS II.

Proponuntur principales Responsiones.

RESTANT hîc insuper examinandæ variorum responsiones, quib9 salvant quomodo Christus sit finis & caput creaturarum, & nihilominus non sit decretus ante præscientiam absolutam peccati, quæ fit per scientiam visionis. *Ad quod punctum*

Respondet 1. Valentia disp. 5. q. 1. punct. 7. & docet Christum in genere cujusdam causæ finalis, esse primum quiddam inter omnia Dei opera: quatenus scil. omnia censeri debent à Deo facta, ad hunc Deum hominem gloriâ & honore decorandum, ob meritum ipsius passionis. Ad quod firmandum citat loca S. Pauli, & locum Ruperti supra allatum. Rursùs, ideò esse præordinatam ante omnia incarnationem, quia ipsa est præcipuum & maximum opus Dei, quod omnibus aliis dignitate anteivit; sicut Joannes Baptista, dicit Christum ante se factum; quem locum explicant Chrysostomus & Augustinus, quia scilicet, erat præstantior Joanne. Denique tertiam affert solutionem, respondens ad quartum argumentum. Verum est, inquit, Christum, quâdam consideratione & modo, fuisse prædestinatum priùs quàm præsciretur peccatum ullum; scilicet ut auctorem, sive causam moralem omnis gratiæ, etiam ejus quæ data est initio Adæ, & angelis ipsis; cui gratiæ, opponuntur privativè quâdam ratione, peccata, & ideo sunt quiddam posterius, sicut privatio est posterior quàm habitus. Et post pauca subdit: Aliâ quâdam consideratione, vicissim quoque fuit illa præscientia peccati prior, quam Christi prædestinatio; scil. ut peccatum est quędam dispositio, seu quoddam præsuppositum ad adventum Christi, tanquam morbus videlicet, qui præsupponitur ad medicinam.

Contra 1. Quia id, quod habet rationem causæ finalis, semper prius est intentione, quàm ea, quæ ordinantur ad illum finem; sed Christus est finis præmiandus: Ergo hic finis, illis, quæ ordinabantur ad illum præmiandum, hoc est creaturis, prior fuit. An autem sub alia consideratione posterior fuerit? de hoc non est controversia in præsenti; videturque hæc illius responsio cum nostra doctrina simpliciter coincidere: quia etiam per nos Christus quâ venturus in carne passibili, posterior est seipso venturo simpliciter, & tamen hoc non obstante ante prævisum peccatum absolutè decreta est incarnatio.

Contra 2. Quia pro illo priori, pro quo admittit Valentia, Christum priorem esse in genere causæ finalis, vel jam decreta erat illius Incarnatio, vel non? Si non decreta: Ergo ante decretum Dei, positio Incarnationis prævideri potuit; quod dici non potest, quia causa necessaria illius positionis, est decretũ, quod non intelligitur adhuc esse formatum; si autem jam decreta erat: Ergò immeritò secundum decretum comminiscitur Valentia: Ergo ulteriùs ex vi illius prioris decreti, potuisset venire Christus, Adamo non peccante.

Contra 3. Quia, quod dicit, Christum esse priorem nonnisi quoad dignitatem, non solvit difficultatem: quia nec loca Scripturæ id volunt, nec loca Patrum quos citavi, id sonant; & si nihil obsit, debet id intelligi & de dignitate & de causalitate finali, ut ita magis dignificetur Christus.

Respondet 2. Amicus disp. 7. Sect. 2. num. 75. citatque pro se Molinam Ferrar. quam responsionem ut explicet.

Supponit 1. quòd priùs ratione, quàm Deus quicquam efficaciter ab æterno decreverit, prævideri, non solùm scientiâ simplicis intelligentiæ, infinitos mundos, quos condere poterat, inter quos prævidit hunc quem de facto condidit; sed etiam per scientiam conditionalium prævidit, quid essent pro sua libertate acturæ creaturæ? inter quas prævidit Adamum, sub iis circumstantiis, sub quibus defacto positus fuit, peccaturum.

Supponit 2. Præcognovisse Deum, quid facturus esset, si permisso peccato in Adam unigenitus illius in remedium ejusdem incarnaretur.

Supponit 3. Quòd, his positis, in posteriori signo rationis, efficaciter decrevit hunc mundum condere, sub his circumstantiis, sub quibus illum præviderat scientiâ conditionatâ; in quo signo voluit hæc omnia, per modum unius adæquati & totalis objecti, cum mutua dependentia, & connexione inter se: Christum scil. ut finem, causam meritoriam & exemplarem, priorem Adamo cæterisq; creaturis: Adamum verò, cum virtuali prævisione peccati absolutè futuri, in genere causæ materialis: dependentem à quo prædestinatus est Christus, Finis & Caput ipsius, cæterorumque prædestinatorum. *His præsuppositis*

In hoc stat responsio Amici: Christum esse finem creaturarum, & simul non esse decretum ante prævisionem peccati: quia scilicet voluit Deus Christum, ut exaltandum & glorificandum mediâ redemptione, adeoq; voluit Adamum, ut medium ad Christi glorificationem è con

[C]ontra voluit Incarnationem, ut medium ad [jus]tificationem hominum, consequenter voluit [jus]tificationem ut finem Incarnationis.

Contra 1. Quæro enim, pro illo signo, quo [D]eus vult Christum ut finem, & justificationem [ut] medium exaltandi Christum, an sit prior ra[tio]ne Christus quàm illa media? si non est prior [rat]ione: Ergo recedis à responsione: volebas [en]im assignâsse prius aliquid, in quo prior est [Ch]ristus justificatione: Ergo ulteriùs ratio Fi[nis], per se non est prior electione mediorũ prio[ri]tate rationis. Quodsi sub dicta consideratio[ne] prior est Christus justificatione: Ergo, sub [is]ta consideratione, præcessit decretum de il[liu]s Incarnatione, præcessit inquam justifica[tio]nem nostram, & prævisionem peccati; nam [nec] às Christus prævideri potuisset, sine suis cau[sis]: Ergo ulteriùs debuit dari duplex decretum [de] Incarnatione Christi, unum ex præviso pec[ca]to, & aliud non ex præviso; vel recidis in no[str]am doctrinam, quòd fuerit ex duplici moti[vo], tàm capitis, quàm Redemptoris, decreta [In]carnatio.

Contra 2. Quia sicut non potest fieri, ut [id]em sit prius & posterius seipso, in ordine ad [ex]istendum; sic nec fieri potest, ut in ordine ad quę concernunt positionem existentiæ, sunt[qu]e causa illius necessaria, possit idem esse prius [et] posterius; & eadem causa, quæ supponitur [i]n causâsse existentiam illius, ex alia parte non [su]pponatur causâsse, adeoque posterior esse il[liu]s existentiâ.

Contra 3. Imaginare quando Deus de[cr]evit Incarnationem, ut Finem, si hoc ipso illa [ex]tra causas educeretur, quomodo jam sub alia [co]nsideratione dicenda erit non educta extra [ca]usas Incarnatio.

Vix non in idem recidit responsio Aldrete, [dis]p.21. & cum illo Rosmer, quòd Christus, sit [de]cretus, ante omnes creaturas tanquam caput, [de]cretus tamen est ut redemptor, nonnisi post [pr]ævisum absolutè Adæ peccatum: adeoq; non [ve]nturum fuisse Adamo non peccante.

Contra est. Tum quia, quocunq; tandem [no]mine, signo, intelligibilitate, vocetur, & con[tin]uatur decretum illud Incarnationis VERBI, [an]te prævisum absolutè peccatum, vel illud est [eff]icax, vel inefficax? si inefficax: non est hîc [de] illo res, quæritur enim, de decretis efficaci[bu]s defacto habitis; nam indubiè erat simplex [co]mplacentia de non decernendo Christo, quia [er]at electio utriusque partis repræsentativa. Si [au]tem illud decretum est efficax secundùm [qu]od decrevit caput, & secundùm quod ante[ce]dit absolutam prævisionem peccati: vel ve[nis]set Christus tanquam caput, vi illius, vel non [ve]nisset? si non venisset, quomodo illud decre[tu]m est efficax? si venisset, non tenebit doctri[na] oppositorum. Tum quia, positâ hac prædi[ct]â doctrinâ, concedo Christum non venturum fuisse quà Redemptorem curativum: sed quæro, an venisset etiam quà caput? si non venisset quà caput: quî decretus quà caput, ante prævisum peccatum? si venisset quà caput: quî tenes contrarium? Tum quia, cùm agnoscatur esse aliquod motivum independens à peccato, idque ex doctrina Patrum, aliud dependens à peccato: cur non potiùs hæc dependentia ita explicabitur, ut secum illa duo motiva concordare possint? concordabunt autem, si dicatur decretus redemptor, independenter ab absolutè præviso peccato, licèt dependenter à præviso conditionatè; decretum enim formatum ex conditionatè præviso peccato, & decretum capitis, stant secum. Porrò dicitur unumquodq; motivum esse totale, non per exclusionem alterius sibi similis, & æque valentis ad ponendam Incarnationem, eamque totam, non in parte; sed per exclusionem partialitatis, quæ inferret, quòd non sufficiat, ad illum eventum.

Respondet 3. Lugo disp.7.num.20. Christum esse primum prædestinatum, adeoque habere rationem Capitis & Finis; quia ante prævisum peccatum, non fuerat prævisa in particulari, sed solùm volita est in causa & virtute, posteritas Adami. Non ergo erant prædestinati pro illo priori aliqui; & per consequens, potuit bene Christus prædestinari in remedium peccati, ante omnes alios. Quod autem attinet ad primos Parentes, etiam respectu illorum Christus fuit primus prædestinatus; eò quòd mundus creatus fuerit à Deo, ex speciali affectu erga Christum; non directè, sed indirectè: quatenus affectus erga bonum illud, quod resultare debebat ex adventu Christi redemptoris, temperavit malum, quod imminebat ex peccato, futuro, si mundus crearetur.

Contra 1. Quando, saltem indirectè ex speciali affectu erga Christum, creatus est mundus, quamvis pro illo priori nonnisi virtualiter volitus sit Christus, quæro: an sub ista consideratione, habuerit prioritatem respectu mundi, vel non? Si non, ergo non salvas, primum esse præ reliquis, prædestinatum Christum. Si autem sub hac consideratione habuit rationem prioris Christus, quæro, vel tunc pro illo priori supponebatur habere causas necessarias pro sui existentia, vel non? Si habuit: Ergo est decretus ante prævisionem peccati, hoc enim decretum est causa necessaria existentiæ illius. Si autem non habuit: Ergo nec prævideri potuit, quia nihil potest prævideri esse, sine suis causis necessariis, saltem sub conditione, si de conditionato effectu agatur. Quodsi dicas, præcessisse decretum conditionatum, jam

Contra est 2. Quia multiplicas decreta sine necessitate, & unum decretum ponis prius præviso peccato, & aliud posterius, post prævisum peccatum.

Con-

CONTRA 3. Quia conditionatum illud decretum, & illa prævisio conditionata de excellentia Christi, vel est prior itidem prævisâ conditionatè futuritione mundi, vel est prior prævisâ absolutè futuritione mundi? Si est prior prævisâ conditionatè futuritione mundi: Ergo etiam prior erit prævisio absoluta futuritionis Christi, prævisione absolutâ mundi: quod probatur. Quia idem est objectum, & eodem modo se habens pro statu absoluto, & pro statu conditionato, exceptis statibus: Ergo & eandem rationem prioris, & posterioris habebunt: Ergo si prævisio mundi conditionata, est posterior conditionatâ prævisione Christi, etiam posterior erit absoluta prævisio mundi, absolutâ prævisione Christi; quodsi prævisio Christi conditionata est prior prævisione mundi nonnisi absolutâ: contra erit: quia quod est prius aliquo pro statu absoluto, & habet se per modum talis, ut sine illo res illa, pro statu absoluto non fuisset, tunc illud etiam pro statu conditionato, ut dixi, præcedere debet. Quodsi Incarnatio tam pro statu absoluto, quàm pro statu conditionato futuritionis mundi, & prævisionis peccati, est prior; absolutè erit prior.

DIFFICULTAS III.

Afferuntur Oppositorum fundamenta.

PErpendemus imprimis rationes communiores, postea accedemus ad recentiora inventa.

Punctum Difficultatis 1.

Argumenta communiora.

1. ARGUMENTUM Auctoritas Scripturę, Conciliorum & Patrum, qui expressè docent remedium peccati, esse motivum formale Incarnationis. Et quidem Patres in duplici sunt classe. Quidam enuntiant, Incarnationis motivum fuisse remedium peccati; alii autem enuntiant, nullum aliud fuisse motivum, nisi remedium peccati: talis inter alios est Origen. hom. 24. in numer. *Si non fuisset peccatum, non necesse fuerat filium Dei agnum fieri.* August. Serm. 8. de Verbis Apost. *Filius,* inquit, *hominis non venit nisi quærere, & salvare quod perierat: alia causa non fuit quare veniret in mundum.* Chrysost. Homil. 5. in Epist. ad Hebr. ubi tractans de motivo, quod est redemptio, dicit: *Non est alia dispensationis causa, quàm hæc sola.* Similia habet Ambros. in 2. caput ejusdem Epist.

RESPONDETUR. Quod attinet ad authoritates quæ enuntiant Christum venisse ut Redemptorem, eæ procedunt & conceduntur, quòd agant de tertio motivo; quæ autem simpliciter enuntiant, nullam aliam fuisse causam adventûs Christi, nisi redemptionem: ad has dici potest, quòd non fuerit alia causa, attento bono nostro, quod Deus nobis voluit, nisi redemptio nostra; licèt fuerint aliæ causæ redemptionis, attento ipso objecto & bono incarnandi; quale est intrinseca excellentia mysterii; excellentia Capitis & Finis. Deniq; si simpliciter accipiantur dicta illa, negari debet, quòd venerit Christus ad præservandam Virginem, ne incurreret originale: quòd veneri[t] ut justis mereretur negationem impœnitentiæ finalis, & donum perseverantiæ. Inculcatio autem illa ad hoc valebat, quod tunc intendebant Patres, ut scil. conciperent peccatores spem veniæ, horrorem peccati, amorem Salvatoris miseriæ compatientis. Dici etiam posset, quòd loquantur Patres de decretis completè, adæquatè, & quoad omnia signa acceptis. Item quòd loquantur de redemptione conditionata, de qua in tertio signo. Quæ redemptio conditionata erat talis, ut in nullo signo esset decreta Incarnatio, sine hac redemptione; cùm apud nos, omnia hæc motiva, unum, etiam ratione, decretum constituant; deniq; authoritate[s] fundant etiam probabilitatem oppositæ sententiæ, quam non negamus.

INSTAT ALDRETE. Recursus ad scientiam conditionatam in præsenti non tenet: quia non diceretur filius hominis venisse *quærere quod perierat*, pro tali differentia temporis: nam solum pro illa differentia temporis, *perierat* sub conditione.

RESPONDETUR. Attendendo ad omnia signa, venit Christus ad *quærendum quod perierat* absolutè, licèt sub aliquo signo, prævisum fuerit nonnisi sub conditione peccatum; & cùm conditio dum impletur, transit in quid absolutum, hocipso non erit dicendus, venturus, sed venisse ad redimendum hominem.

OBJICITUR 2. Si Adamo non peccante adhuc venturus fuisset Christus, non venisset ut causa meritoria gratiæ, & gloriæ posterorum ex Adam descendentium: nam si Adam non peccâsset, ipse & non alius fuisset causa meritoria gratiæ & gloriæ posterorum, sicut de facto fuit causa demeritoria: jam autem non debet concedi, Christum non futurum fuisse causam meritoriam, gratiæ, posterorum Adami.

RESPONDETUR. Negando sequelam: quia gratia quæ data fuisset Adamo, fuisset ex meritis Christi, multò magis perseverantia in illa; consequenter & derivatio illa fuisset ex meritis Christi, licèt pro eo casu, quodammodo instrumentum fuisset Adamus, ad transfusionem gratiæ. Nec obest ut habeat Christus instrumentum quodammodo transfundendæ gratiæ: sicut nec obest dignitati Christi, quòd verba sacerdotalia, & infusio aquæ v. g. sint in instrumentum transfundendæ gratiæ in posteros Adam. Alio tamen modo se habuit Adam ad peccandum demerendumq; posteritati, & ab

hab[et]

buit ſe ad hoc, ut maneret in illis juſtitia ori- nalis; nam peccare poterat ex proprio, mere- non potuit ex proprio, ſed ex gratia Chriſti: ſicut, quod eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa uſati, ſic, quod eſt cauſa cauſæ merendi Ada- o, eſt etiam cauſa transfuſionis, illius gratiæ, poſteros.

Objicitur 3. Major Dei amor commenda- r in nos, quòd venit ad nos redimendos, aliàs n venturus.

Respondetur. Si ex eo penſari debet pro- bilitas ſententiæ, circa adventum Chriſti, ia magis commendat amorem Dei, vel hoc o titulo, ſententia noſtra probabilior erit. m, quia, non eſſet major amor erga Beatiſſi- m, ſi ab originali culpa curaretur: ſed eſt ma- , quòd ſit ab illa præſervata; Ergo & major amor, ſi dicatur venturus fuiſſe Chriſtus, n tantùm ut curativus redemptor. Tum quia onatur venturus, & ſine abſolutè præviſo ccato, & poſt abſolutè præviſum: duplici ulo augetur amabilitas, propter continenti- & tituli curativi, & inſuper præſervativi. m quia, major eſt amor, qui pro omni even- , & non tantùm pro aliquo, ponit demonſtra- nem amoris; jam autem noſtra ſententia, & eventu abſoluto præviſionis peccati, & in- pendenter ab hoc eventu, ponit venturum riſtum; quamvis per ordinem ad modum ſtrum ordinarium & ſenſualem, ut ita dicam, gis nos percellat beneficium eliberationis, àm præſervationis: ſicut magis percellit, òd aliquis eruatur è profundo luti, quàm ando adjuvatur ne cadat.

Objicitur 4. Si Chriſtus eſt volitus in ſe- ndo ſigno rationis ex motivo redemptoris, uitur in eodem ſigno volitum fuiſſe à Deo ccatum: quod eſt abſurdum. Sequela pro- ur, quia, qui vult redemptionem, vult etiam ceſſariò & eſſentialiter connexa cum redem- one; ſicut qui vult finem, vult neceſſariò dia eſſentialiter cum illo connexa: redem- autem eſt eſſentialiter connexa cum ca- vitate peccati, hæc enim eſt materia, *circa m*, redemptionis: quodſi eſt materia circa am redemptionis, impoſſibile eſt intendere lemptionem, & non intendere hanc mate- m circa quam; ſicut eſt impoſſibile intende- converſionem panis in euchariſtia, niſi inten- tur materia panis, hocque ipſo debet ponere eus panem, qui eſt materia circa quam con- rſionis: Ergo etiam hoc ipſo, quia intendit re- mptorem, intendit efficaciter & peccatum.

Respondetur. Si Chriſtus eſſet volitus motivo redemptoris, non præſuppoſito in te peccato, pro ſtatu conditionato poſito, id- e poſito, ex libertate defectiva, creaturę, cer- ſequeretur in eodem ſigno volitum eſſe pec- tum; deberet enim velle materiam circa quam, quæ tamen in ante, à nullo alio, pro ſua libertate, poſita fuiſſet; præceſſit autem con- ditionata poſitio peccati, tanquam objectum ſcientiæ conditionatæ, præinformantis Deum, ad formandum decretum ex motivo redempto- ris. Illuſtratur hoc. In ſententia oppoſitorum, qui decretam dicunt Incarnationem ſimplici- ter ad remedium peccati, ſalvari poteſt, quo- minus Deus velit peccatum, quia ſupponitur in ante pro ſtatu abſoluto poſitum ab alio: cur er- go etiam præviſio conditionata id non ſalvabit? quę pariter pro ſtatu conditionato ſupponit po- ſitum peccatum, & proviſam ab alio, iſtam ma- teriam circa quam. Suppoſito item quòd jam in ante panis ſit poſitus, & Deus velit conver- ſionem panis, non eſt neceſſe, ut, vi præciſè il- lius volitæ converſionis, efficaciter velit Deus panem, ſed ſupponit panem; deberetq; illum efficaciter de novo velle, nonniſi tunc, ſi aliun- de non ſupponeretur poſitus; ſic etiam cùm a- liunde ſupponatur poſitum conditionatè à li- bertate humana peccatum, poteſt Deus velle efficaciter redemptionem, quin velit pec- catum.

Instabis 1. Poſito illo decreto de adventu Chriſti redemptoris, non poterat non venire Chriſtus: Ergo etiam non poterat non peccàſ- ſe Adam.

Respondetur. Conformiter ad dicta de gratia, & de ſcientia, non potuiſſe non peccare Adamum, ex ſuppoſitione conſequenti, ſuppo- ſito quòd peccaret *ſi*, non verò ex ſuppoſitione antecedenti; quia imprimis objectum ſcientiæ conditionalium, antecedit ipſam ſcientiam con- ditionatam: jam ergo ſcientia non facit, quòd præviſus ſit peccaturus fuiſſe ſub conditione. Rurſùs ipſa ſcientia conditionalium, verſans circa lapſum conditionatum, antecedit decre- tum de Incarnatione: non ergo decretum il- lud officiet libertati Adami, ne peccet, cùm ſupponatur poſterius eſſe peccato ipſius, condi- tionatè præviſo; jamque illud ſupponitur, pro illo ſtatu conditionato, eſſe transactum. Si transactum eſt, quomodo decretum, quod ra- tione noſtra ſubſequitur poſitionem conditio- natam peccati, neceſſitabit, quòd præceſſerit peccatum?

Instabis 2. Gloria prædeſtinatis, & dam- natio reprobis, non datur niſi ex præviſis ab- ſolutè meritis, vel peccatis: Ergo nec Incarna- tio decerni debuit, niſi ex præviſis abſolutè pec- catis.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia illud primum habet ſui fundamentum in Scri- ptura; quòd autem decreta ſit Incarnatio, in- dependenter à præviſis abſolutè peccatis, ha- betur fundamentum in auctoritate ſacra, ut di- ctum. Illud quod adfert Antecedens de præde- ſtinatis, quomodo ſit intelligendum, petatur ex prima parte.

Insta-

Instabis 3. Ex hoc adhuc ipso, quia Christus est volitus, vi secundi motivi, tanquam caput gratiam in membra influens, volitus est, cum, & ex prævisione peccati, pro statu absoluto. Sequela probatur: quia in illo priori visus est Christus influens gratiam tam efficacem quàm sufficientem; quo posito, sic urgetur. In illo priori volitus est Christus ut caput gratiæ illius, cum qua infallibiliter erat peccaturus Adamus: Ergo volitus est ex prævisione peccati.

Respondetur. Quòd quamvis pro illo priori concederentur diversitates illæ gratiæ, ad has tamen salvandas, sufficit diversitas status conditionati prævisi; adeoque & prævisio peccati in conditionato statu. Plena hujus difficultatis solutio spectat ad materiam de gratia. Addo, pro illo priori fuisse Christum caput influens gratiam, non determinando, saltem absolutè, an foret sufficiens an efficax, eò quòd ista sint accidentia gratiæ: & sicut potuit Deus voluisse substantiam Incarnationis, non determinando, pro prioribus signis, illius passibilitatem proximam; ita potuit velle dare gratiam, non determinando pro illo signo, efficaxne illa foret an sufficiens, id enim fuit attactum, posterioribus signis, ut vidimus.

Objicitur 5. In quo signo videri potuit Christus merens: in eo signo pro statu absoluto debebant videri peccata: sed ante decretam Incarnationem visa sunt merita Christi: Ergo ante decretam Incarnationem, videri debuerunt peccata pro statu absoluto: Ergo post prævisionem illorum in statu absoluto, formatum est decretum de Incarnatione. Sequela probatur: Quia merita Christi sunt consummata morte Christi, mors autem Christi prævideri non potuit, non præviso pro statu absoluto peccato occidentium: Ergo in quo signo pro statu absoluto debebant videri peccata.

Responderi potest. Merita Christi dupliciter spectari posse. Primò sub dignitate capitis, & hæc sunt independentia à morte Christi, adeoq; nec exigentia cointelligentiam peccati. 2. spectari possunt merita Christi prout jam in passibili venientis, quia autem sub conditione nonnisi, & remissivè ad posterius decretum, decreta est passibilitas, ideo sub conditione nonnisi prævideri debuit peccatum, & non pro statu absoluto. Dici etiam posset, mortem Christi dupliciter spectari posse. Primò voluntariè acceptatam. Secundò actu ipso exhibitam; merita autem Christi sunt completa morte voluntariè acceptata; idq; docet S. Thomas hîc q. 48. a. 1. ad 1. *Passio*, inquit, *hujusmodi, non est meritoria, quia habet principium ab exteriori; sed secundùm quod eam aliquis voluntariè sustinet, sic habet principium ab interiori, & hoc modo est meritoria.* Meminit istius acceptationis Paulus ad Hebr. 10. ubi inducit Christum offerentem sese & dicentem: *Ecce venio*, additque: *in qua*, inquit, *voluntate sanctificati sumus.* Intelligenda autem esse hæc verba de voluntate Christi, interpretatur Chrysostom. Homil. 18. in Epist. ad Hebr. & Anselm. in eandem. *In qua*, inquit, *voluntate, id est, in qua sui immolatione, secundum voluntatem Patris facta, nos fideles, sumus sanctificati.* Quod ipsum in hoc fundatur: quia ista acceptatio habet se ita in Christo, sicut actus interior in nobis; quòd si formale meritum stat in actu interno, & non in externo, etiam ratio formalis meriti, in illa Christi acceptatione salvari poterit. Porrò, si merita Christi sunt consummata morte Christi voluntariè acceptatâ, poterant prævideri, sine ullo peccato pro statu absoluto; ad eum planè modum, quo vir probus, potest se offerre Deo in martyrem ab Antichristo occidendum? quæ voluntas illius est meritoria, & tamen, ad illud meritum, non est necesse, videri pro statu absoluto peccatum Antichristi, committendum hac occisione: quantumvis actualis exhibitio occisionis, non possit esse sine occisore. Per hoc tamen non negatur, quòd decretum Incarnationis, si sumatur secundùm totam seriem volitionum, præsupponat peccatum absolutè prævisum.

Instabis 1. Pro illo priori signo non fuit decreta passibilitas Christi: Ergo in illo priori, non poterat esse acceptatio mortis.

Respondetur. Non fuisse tunc acceptationem mortis absolutam, sed nonnisi conditionatam, si veniret tanquam redemptor curativus.

Instabis 2. Sequi exinde, quòd merita conditionata præmientur, cùm tamen oppositum doceant Patres.

Respondetur. Quando Patres docent merita conditionata non præmiari, docent de meritis nunquam ponendis actu; sed non docent quòd voluntates tales ex parte objecti conditionatæ, quæq; prævidentur futuræ in statu absoluto, non præmientur; aliàs hic actus, vellem non peccasse, vellem Deum amare sic, ut est possibile, ut ille se amat, non essent meritorii actus: involverent enim conditionem.

Instabis 3. Non posse saltem explicari quomodo Christicidis sit data gratia.

Respondetur. Titulo capitis, titulo acceptationis mortis, &c.

Huic toti difficultati sic etiam satisfieri posset.

Dupliciter possunt spectari merita Christi vel prout de facto nobis applicantur, ex vi omnium signorum, & ex vi decretorum completè & adæquatè acceptorum; vel prout applicabilia sunt, vi alicujus certi signi. Merita Christi, prout nobis applicantur ex vi signorum completè acceptorum, non applicantur nobis, nisi ut consummata morte Christi, actu exhibitâ, aut prævisâ, pro statu absoluto, exhiberi; & hæc merita

merita sic applicata, non applicantur, nisi ex prævisione absoluta peccati: cùm ipsa signa, compleantur ipsa prævisione: jam autem quandiu spectantur ut applicabilia ex vi alicujus signi, adæquatè accepti, non consummantur morte Christi absolutè prævisâ: adeoq; nec erit necesse videri peccatum Christicidii: consequenter applicarentur tunc merita ob excellentiam capitis, & voluntatis Theandricæ, volentis influxum gratiæ, in illa membra sua moralia.

Inquiri hîc solet. An Christus primariò venerit propter originale, an propter actualia? probabilius est quòd primariò propter originale, idque propter phrases Patrum. Unde Gregorius in 1.Reg. lib.4. cap.1. *Et quidem*, inquit, *nisi Adam peccâsset, redemptorem nostrum carnem suscipere nostram non oporteret.* Deinde, bonum totius, majus est bono partis: Ergo & malum totius, majus est malo partis; congruebat ergo, ut principaliùs ad majus malum tollendum, veniret redemptor, hoc ipso majus bonum præstiturus.

Punctum Difficultatis 2.

Argumenta Recentiorum.

OBjicit 1. Aldrete. Per hanc sententiam, vi illius primi decreti, teneretur præbere, Deus Adamo de industria auxilium inefficax, quod minimè præberet, si esset efficax; quod tamen Deo repugnat.

Respondetur. Negando sequelam; quia, in istis principiis, potest quicunq; cum gratia sufficienti actu operari, idque proximè; consequenter non ex inclinatione, ne res fiat actu, dabitur hæc gratia; adeoque non ex industria, quæ sit cum inclinatione ne fiat effectus; licèt ex industria hoc sensu, quòd prævideatur non futurus eventus actu.

Instat. Si tu eligeres aliquod bonum præ alio, quia cognoscis hoc tibi magis profuturum, trahereris procul dubio ab ipsa bonitate objectiva, quæ obveniret tibi, si eligeres bonum illud: Ergo etiam nequit Deus potius amare hoc auxilium, in casu quo est inefficax, nisi hoc ipso amet, ipsam ejus inefficaciam.

Respondetur. Negando, quòd quantum est ex Deo, amet inefficaciam; cùm non quantum ex Deo oriatur inefficacisativum gratiæ, sed à libera voluntate. Disparitas ergo erit: quia in casu antecedentis, cognoscit & appetit eligens tanquam profuturum sibi bonum: non cognoscit autem Deus, nec amat tanquam sibi profuturam illam inefficaciam; siquidem quantum ex illo, vellet omnes salvos fieri: præcipuè, cùm ipsum venire illius ut redemptoris, sit ex supposito peccato, ad quod pro priori, se determinavit, libertas creata.

Objicit 2. Nunquam Deus permittit aliquod malum, quin exinde majus bonum eliciat; ex culpa autem primi parentis non elicuisset bonum, si prædecreta fuisset Incarnatio independenter à prævisione peccati.

Respondetur. Cùm tertium motivum, procedat secundùm prævisionem conditionatam futuri peccati, ex illo conditionatè prævisо, licèt pro illo signo non absolutè, sufficit ut eruerit Deus majus bonum: cumq; peccatum absolutè futurum, à se conditionatè considerabili, non distinguatur nisi statu, & non in ratione peccati: si Deus, ex illo conditionatè prævisо, eruit majus bonum, dicendus etiam erit eruisse simpliciter bonum ex peccato. Dici etiam posset, elicuisse Deum melius bonum, non quidem post suppositionem absolutè facti peccati, sed anticipativè adhibito remedio illi malo: ex qua anticipatione crescit dignitas, sicut crescit ex eo, quòd præverterit, ne sua Mater curaretur ab originali, sed præservaretur. Denique defendi potest communis responsio: elicuisse Deum majus bonum, quia decrevit ex suppositione peccati proximam passibilitatem Christi.

Instat Aldrete. Post prævisum Adæ peccatum, erat in potestate libera Christi, pati & non pati; & nihilominus non erat in potestate Christi, facere, ne Deus occasione peccati eliceret majus bonum.

Respondetur. Quamvis esset in potestate Christi, pati vel non pati: & licèt non sit in ejus potestate, facere, ne Deus eliciat ex peccato majus bonum; ut salvetur, quòd defacto elicuerit, sufficit quòd decreverit dare gratias Christo, quas prævidit fore efficaces, ut consentiret in passionem: ratione cujus consensûs adhuc salvatur, quòd Deus elicuerit majus bonum.

Objicit 3. Positâ tali coordinatione signorum, sequitur aliquid Deum confusè velle.

Respondetur. Universaliter velle, vel non determinando media quæ sibi non determinat finis, modò simul pro illo signo in particulari & determinatè velit illud, non est velle confusè aut per species improprias, aut ex impotentia, non distinctivas; sola autem talis confusio est indigna Deo, non autem æquivalens abstractio.

Objicit 4. Idem. VERBUM non assumpsit naturam Angelicam, melius autem esset illam assumere, nisi salus humana esset motivum.

Respondetur. An meliùs esset naturam Angelicam assumere de hoc dubitari posset; neq; enim tot dignationes divinæ in hac assumptione relucerent. Sed quicquid sit de hoc, per nos hoc motivum habetur salutis humani generis, ratione tertii motivi.

Instat. Nisi videretur. Adamus constituendus caput omnium posterorum, ita ut ipso peccante ipsi peccarent, periculum lapsûs non

videretur absolutè futurum; secus verò ipsa culpa Adami. Ergo non erit, cur similiter non prævideatur VERBI Incarnatio, ut absolutè futura, in remedium peccati.

Respondetur. Negando consequentiam: quia si prævideretur periculum lapsûs posterorum absolutum, non præviso absolutè, quòd Adam sit constitutus caput, prævideretur effectus sine suo principio: cùm periculi absoluti, principium absolutum, sit absolutè constitutus, caput, Adamus; jam autem quamvis decerneretur incarnatio independenter à peccato absolutè præviso, idq; sub conditione, si homo caderet: non potest ostendi, quòd esset effectus, ut ita dicam, sine suo principio; nam esset decretum conditionatum ex præviso conditionatè peccato, licèt non ex præviso absolutè.

Quod autem dicit, periculum lapsûs totius humani generis, non potuisse prævideri, nisi prævideretur auxilium Adamo concedendum nonnisi sufficiens: & tamen tunc jam prævideri debuit peccatum, ut absolutè futurum: id etiam non convincit: nam periculum lapsûs absolutè danda gratia sufficienti, jamq; tunc absolutè prævidebatur peccatum; sed periculum lapsûs conditionatum prævideri potuit, datâ etiam nonnisi conditionate gratiâ: hæc autem conditionata prævisio ingrediebatur motivum de Incarnatione: consequenter formari illud potuit, sine absoluta prævisione periculi lapsûs. Dici etiam posset, quòd pericum lapsûs in particulari Adami, in quantum caput est, spectet nonnisi ad quartum signum: decreta autem incarnatio in secundo signo.

Objicit 5. Idem. Nisi universum genus humanum videretur absolutè peccaturum, non oportuisset VERBUM sibi copulare naturam creatam: etenim si contingeret Adamum non peccare, minùs convenienter facta fuisset humiliatio & exinanitio divinitatis: quia licèt unio hypostatica afferat summam excellentiam naturæ assumptæ, tamen non decuit nisi ob causam magni momenti id fieri, & quidem cui aliter subveniri non possit: sicut nec decet ut Rex assumat habitum rustici ad illum ordinem nobilitandum; licèt id decet, si regno aliter subveniri non possit.

Respondetur. Retorquendo argumentum: quia etiam peccante genere humano, videtur hoc esse inconveniens, quia illi aliter subveniri potuit, nempe misericordi condonatione: & sicut non decet, ut id vitâ redimat Rex, quod verbo facere potest: ita nec videtur convenire, ut redimat genus humanum Deus, ob absolutè prævisum etiam peccatum, cùm ei aliundè providere posset. Rursùs sufficit ad hoc justificandum, quòd sit decreta Incarnatio, ex prævisione futuri sub conditione peccati, quod futurum sub conditione, non potest non esse. Deinde convenientia hæc Incarnationis posset rejici in dignificationem Dei et actiones Theandricas, & in formalitatem capitis.

Objicit 6. Idem. Periculum labendi in peccatum, vel non labendi, non sufficiebat ut Deus absolutè decerneret Incarnationem; cum enim posset Deus post prævisam absolutè culpam, æque facilè decernere Incarnationem: non est cur absolutam prævisionem peccati non exspectârit; sicut nemo ante morbum parat medicinam, si post morbum æque habeat ad manum, parare illam.

Respondetur. Potuisse quidem Deum nonnisi post prævisum absolutè peccatum decernere Incarnationem; sed non decrevit ob rationes supra allatas. Unde, & hic, qui parat medicinam, si illa simul possit habere rationem doni, rationem excellenter decorativi, non debet expectare quousq; sit ægritudo, sed illam ante prudenter parare potest, & offerre: nam autem Incarnatio, habet & rationem medicinæ, & rationem doni glorificativi, gloriæque allativi.

Instat. Si aliquot, vel plures homines peccâssent, sed non totum genus humanum, non fuisset facta Incarnatio, nec decreta: Ergo ea decreta est ob solum peccatum prævisum sub conditione.

Responsum jam, negando antecedens.

Objicit 7. Idem. Vel ipsum mysterium secundùm se, independenter à remedio peccati, fuit motivum sufficiens Incarnationis, vel non? Si 1. non est cur hoc mysterium distulisset, aut cur non est productus Christus cum dono impassibilitatis, auferendo, quando illum pati oporteret? Si non erat sufficiens, ruunt à nobis superius allata.

Respondetur. Fuisse hoc motivum sufficiens & totale, non per exclusionem simul, sed per exclusionem de se insufficientis; non venit tamen in ante Christus, quia pro sua libertate non decrevit id Deus, sicut nec de adventu cum impassibilitatis dono. Et sicut decretâ Incarnatione in remedium peccati absolutè prævisi, per oppositos, non venit Christus in primo, vel secundo centenario, sed pro libertate divina, adventus est dilatus: sic & in præsenti.

Punctum Difficultatis

An potuit præfiniri Redemptor, ante prævisum absolutè peccatum?

PEculiariter contra hoc disputat Aldrete di. 20. convellendo *3um* motivum supra allatum.

Objicit 1. Si præfiniretur Christus ut redemptor ante peccatum absolutè prævisum, sequeretur, quòd voluntas illa, per quam Deus app-

plicat sincerè media ne peccet Adamus, applicaret media, ut poneretur objectum, frustrans illam voluntatem efficacem, nam defectus ille peccati Adami & posterorum, esset frustratio illius efficacis voluntatis Christi ut redemptoris; quælibet enim efficax intentio frustratur, dum redditur impossibilis executio, objecti intenti.

Respondetur. Defectus absolutus peccati Adami, esset frustratio illius efficacis voluntatis Christi ut redemptoris, si fuisset prædestinatus ut redemptor absolutè. Concedo: defectus absolutus peccati Adami, esset frustratio illius efficacis voluntatis Christi ut redemptoris conditionatè decreti. Nego; Potest autem sic fuisse decretum Christum. Explicatur distinctio. Dupliciter potest intelligi Christus decretus Redemptor, ut supponitur, Curativus: primò absolutè; & sic, si ante prævisum absolute peccatum fuisset decretus redemptor curativus, posset permitti in hac sententia, quòd obligatur debere inducere Deum in peccatum, ne frustretur illud decretum. 2. Potest intelligi Christus decretus redemptor curativus sub conditione, si homo peccaret; quæ conditio verificatur, quamvis non peccet actu absolute, & si verificatur, potest Deus sincere adhibere media, ne illa conditio purificetur, ne sit absolute peccatum: nec per hoc frustrabitur decretum, quia manebit hîc adhuc illius objectum, nempe conditionatum peccatum, à quo curâsset si positum fuisset. Aliâ viâ eidem difficultati fiet satis sub finem.

Instat 1. Impossibile est Deum efficaciter velle illam redemptionem, & pariter applicare media sincerè, ne detur illa redemptio, quia intenderetur efficaciter hic finis, & applicarentur media, ut ponatur alter finis contradictorius.

Respondetur. Impossibile esse, Deum efficaciter velle redemptionem curativam absolutè, & applicare media, ne sit curativus absolutè redemptor: sed potest efficaciter velle redemptionem curativam, sub conditione, & tamen applicare media, ne sit curativus absolutè redemptor; finisque contradictorius redemptoris curativi sub conditione, non est redemptor non curativus absolutè, sed redemptor non curativus sub conditione. Addo, applicando Deus media, ne sit peccatum absolutè, potest adhuc velle redemptorem curativum sub conditione.

Instat 2. Nequit quis seriò præbere consilium, ne ponatur medium requisitum ad finē, quem efficaciter desiderat: Deus autem consulit præcipitque, ne fiat peccatum, requisitum ad redemptionem: Ergo ante prævisionem culpæ ut absolutè futuræ, non intendit efficaciter illam redemptionem.

Respondetur. Quòd ante illam prævisionem, non intendat absolutè redemptorem absolutum, intendat tamen redemptorem conditionatum: si autem tantùm conditionatè illum vult, potest adhuc efficaciter oppositum præcipere & consulere.

Instat 3. Deus plùs amat carentiam peccati, quàm aliquid incompossibile cum tali carentia: Ergo Deus præbens auxilium Adamo ut non peccet, plùs amat carentiam peccati, quàm pœnitentiam absolute loquendo.

Respondetur. Concedendo totum. Sed cum hoc stat, ut ante peccatum absolute prævisum, velit pœnitentiam sub conditione, si peccet: item ut velit sub conditione redemptorem.

Instat 4. Deus efficaciter præintendens Christum ut redemptorem, & pœnitentiam Adami ante prævisum peccatum, si daret auxilium efficax impediens peccatum, frustraretur illius intentio.

Respondetur. Negando frustrandam intentionem redemporis sub conditione futuri: quia ille non attendit ad peccatum, absolute futurum. Quod autem dicit, posse, cum intentione efficaci finis, conjungi complacentiam erga finem oppositum, non tamē conjungi duas voluntates efficaces oppositas; verum est. Sed etiam hæ oppositæ voluntates non conjunguntur per nos; velle enim efficaciter quantum ex Deo, & curare ne sit absolutum peccatum, non est voluntas opposita voluntati, quæ appetit sub conditione redemptorem.

Instat 5. Difficulter percipitur, quomodo Deus habere possit intentionē efficacem Christi ut redemptoris, cum voluntate inefficaci carentiæ peccati, nam illa volitio inefficax intendit frustrationem prioris voluntatis.

Respondetur. Bene posse percipi intentionem efficacem Christi, ut redemptoris curativi sub conditione, cum voluntate inefficaci carentiæ peccati; quia hoc ipsum, quòd velit sub conditione, est signum, quòd nolit ipsum peccatum.

Quando autem sub finem inibi addit, quòd qui vult finem, vult virtualiter ea, quæ necessaria sunt ad finis consecutionem, ad voluntatem autem finis, qui est redemptor, necessarium requisitum, est ipsum peccatum, absolute futurum; non convincit. Nam ex dictis colligitur, quòd redemptor curativus sub conditione, non requirat peccatum absolute futurum; ipsum autē peccatum sub conditione futurum, requiritur quidem, sed tanquam præsuppositum à defectibili libertate, ponibile sub conditione, ex cujus præsuppositione, tum primum proceditur ad redemptorem curativum sub conditione.

Objicit 2. Si Deus ante prævisam culpam, præfiniret efficaciter Christum ut Redemptorem à culpa, non poterat non velle formaliter peccatum: deberet enim velle auxilium inefficax, quia est utile ad consecutionem illius fi-

nis: sed non est utile ad hoc, nisi interventu peccati.

Respondetur. Antecedens esse verum, si id faceret Deus non ex prævisо & præsupposito conditionato peccato, etiam per ordinem ad volendum efficaciter redemptorem curativum sub conditione, deberetq; velle auxilium inefficax, quia est utile ad consecutionem illius finis, casu quo absolutè decretus fuisset redemptor curativus, non prævisо absolutè peccato.

Instat 1. Cognitio repræsentans bonitatem objecti ad cujus executionem movet, non inclinat nisi ut ametur illa bonitas, quod pluribus probat: Ergo si cognitio utilitatis hujus auxilii ad finem pœnitentiæ movet Deum, hoc ipso amabitur, quia est utile ad pœnitentiam: quod non stat, nisi ametur ipsum peccatum.

Respondetur. Concedo totum: sed nego ex vi illius decreti, quo decernitur ex præsuppositione conditionati peccati, conditionatus redemptor, debere Deum moveri in conferendo auxilio inefficaci hoc motivo, quia est utile, ut sit redemptor curativus.

Instat 2. Non posse Deum intendere Christum ut redemptorem ante prævisum peccatum, quin, ex vi talis affectûs in finem illum, se determinet Deus ad eligendum auxilium reipsâ inefficax.

Respondetur. Assumptum esse verum, si fuisset decretus absolutè Redemptor curativus, ante prævisum absolutè peccatum; unde consequenter conceditur, si ametur absolutè auxilium, ut utile ad finem Redemptoris curativi absolutè, nequibit non amari ipsum peccatum; sed nego ideo amari: Nego item, ex prædecreto sub conditione redemptore curativo sequi, quòd debeat eligi auxilium inefficax, quia utile ad pœnitentiam, cùm nollet Deus quantùm ex illo esse curativum, sed tantùm, redemptorem.

Instat 3. Deus amat illud auxilium inefficax in ordine ad illum finem pœnitentiæ, quia reipsâ erit, quale videtur futurum si detur homini; Ergo similiter, si eligitur hoc auxilium inefficax præ efficaci, quia Deus agnoscit futurum inefficax, si detur, & ut sit conducens ad finem pœnitentiæ, ipsa conducentia repræsentata per illam scientiam, est quæ movet voluntatem, & quæ formaliter amatur; non verò amatur ex illius intentionis, cognitio illius bonitatis.

Respondetur. Negando quòd amet Deus auxilium inefficax ob finem pœnitentiæ, vult enim quantùm ex illo, ne ponatur objectũ pœnitentiæ, & licèt tale sit futurum auxilium, quale videtur futurum: quia tamen non illa visio tribuit illi, quòd sit tale futurum, sed libera voluntas; ideo prævisio illa non facit ut sit objectum pœnitentiæ, adeoque nec facit illa prævisio, intendi efficaciter absolutè pœnitentiam, etiam ante prævisionem absolutam peccati. Et licèt repræsentetur Deo illa conducentia auxilii inefficacis ad pœnitentiam, potest tamen Deus dicere: Quantùm ex me, nollem ut conduceret ad pœnitentiam, licèt prævideam conducturum, ob usum libertatis humanæ in malum. Quodsi Deus dicit: Nollem ut conduceret ad pœnitentiam; potest non moveri illâ conducentiâ.

Objicit 3. Idem. Peccatum sub conditione futurum est forma, ratione cujus Deus eligit illud auxilium ad finem illum pœnitentiæ; non enim potest Deus amare auxilium potius in casu isto, in quo est inefficax, quàm si esset efficax: nisi plùs velit ut sit inefficax, quàm ut sit efficax; hoc autem est velle ipsam inefficaciam, & consequenter ipsum peccatum.

Respondetur 1. Nomine formæ intelligitur hic motivum, nego autem, quòd peccatum sub conditione futurum, sit motivum eligendi inefficacis auxilii; negoq; haberi fundamentum, quòd plus tunc velit Deus illud auxilium esse inefficax, quàm ut sit efficax: nec hoc aut supra evictum, aut hîc probatum est. Hæc prima Responsio

Supponit 1. Duplex cogitari posse decretum conditionatum. Primò, vi cujus nullus ponatur actus, sed remittatur postea ponendus: secundò, vi cujus, licèt sub conditione, ponitur tamen actus.

Supponit 2. Decretum istud fuisse quidem conditionatum, defacto tamen positum. Ratio: quia ex una parte, sicut ipsæ prædefinitiones per nos dantur, quamvis procedant nonnisi ex prævisa suppositione conditionata: ita potest dari & decretum: ex altera parte, quia nisi tale decretum ponatur, non erit decretum de Incarnatione, sed potius decernibile.

Supponit 3. Unde hoc oriatur, quòd supposito, quòd Deus non absolutè, sed sub conditione velit esse Redemptorem curativum, velit quantum ex illo, ne sit peccatum, sincereq; applicet media: quod tamen non contingeret si absolutè illum voluisset? Hoc imprimis exinde est, quia ipsum redemptorem curativum, quantùm est illo, nollet esse curativum, sed vult nonnisi ex suppositione peccati; si ergo non vult esse Redemptorem curativum, sed potius præservativum: quomodo vult quantum ex illo peccatum? & quomodo non sincerè, quantum ex illo, applicat media? Rursùs quia volendo Redemptorem curativum sub conditione, displicet sibi in illa conditione, velletque illam ipsam conditionem, non esse, quantùm ex illo, quomodo ergo dicendus erit velle peccatum, vel non sincerè, quantum ex illo agere? Deinque quia si Deus vellet absolutè redemptorem curativum, independenter ab absolutè prævisо peccato, hoc ipso deberet velle peccatum, tanquam objectum illius Redemptoris curati-

i, non prævisum nec præparatum ab alio; sed elit Deus redemptorem curativum efficaci-, supposito tamen conditionato peccato, jam efectibili libertate proviso, non erit necesse Deus velit, vel curet fieri peccatum; sed pot- ab illo deterrere: sicut deterrebat conditio- tè, ne poneretur conditionatum peccatum.

INSTABIS. Reprobatio non formatur per s etiam ex præviso conditionatè peccato, er- nec debet formari redemptor curativus.

RESPONDETUR. Quia quamvis etiam po- i tali reprobatione salvaretur & libertas pec- ndi, & voluntas sincerè salvandi, ipsum ta- n quod vellet Deus objectum, esset parum nforme misericordiæ ejus, esset enim obje- m illius passiva reprobatio, quod est malum: a autem objectum illius actûs, volo esse re- mptorem curativum si homo peccaverit, est jectum conforme misericordi divino cordi, sericordia autem superexaltat judicium. *Sed objectionem*

RESPONDERI potest 2. Quando Deus sin- cè applicat media, applicat ut possit frustrari jectum illius voluntatis, volentis sub condi- ne redemptorem curativum, deposcente id ertate humana, sed non applicat ut frustre- actu; agit enim hoc cum prævisione quòd n sit frustrandus, quod sufficit ad efficacem luntatem; potestq; applicare media, ut pos- non dari redemptor curativus, cum prævi- ne quòd sit dandus: Sicut potest aliquis dare nsilium, ut possit non fieri objectum efficaci- desideratum: modò sciat tamen futurum. oncedo quidem, quòd si daret auxilium effi- x ne peccet Adamus, impediretur actu ille is; sed non impeditur, quamvis det auxilium possit non peccare Adamus; quòd autē non t auxilium efficax cùm possit dare, rejicien- m in illud Pauli, *O altitudo*. Potest etiam per- i, quomodo Deus habere possit intentionem icacem Christi ut Redemptoris, habendo efficacem voluntatem carentiæ peccati; quia lt illum efficaciter, nonnisi ex suppositione ti peccati sub conditione. Et quia ipsam con- ionē non vult, licèt inefficaciter, ideo habet efficacem voluntatem carentiæ peccati; nec bet ita efficacem voluntatē redemptoris cu- ivi, ut quantum ex illo, nollet potius esse cu- ivum, sed tantùm redemptorem præservati- m; possetq; tali prædestinatione Christi po- ì, velle Deus auxilium inefficax, non motivo litatis ad illum finem quantùm ex illo, sed sset velle, prævidendo, quòd cum illo non sit tu operaturus, potestq; hanc repræsentatam tionem motivam refellere, quantùm ad suum lle, licèt sciat conjungendam illi secuturitio- m peccati. Negoq́ue quòd eo ipso debuit se terminare Deus ad dandum auxilium, quia inefficax; nego item quòd ex hac intentio- eligat medium, quod est auxilium inefficax: nego quòd amet auxilium inefficax ex inten- tione, quia inefficax & conducens ad finem, qui est redemptor curativus. Dico ulteriùs quòd Deus auxilium illud, etiam ex suppositione talis prædefinitionis, velit esse efficax, quantùm ex illo, licèt sciat non fore efficax; per quod salva- tur, quòd teneat adhuc prior intentio prævoliti redemptoris curativi.

Post hæc omnia, totum hunc tractatum, pos- set aliquis hac viâ defendere. Quòd, quamvis non appareat clarè ex authoritate sacra, an Christus sit decretus independenter à præviso absolutè peccato, quòd tamē decerni potuerit; ad eum planè modum, quo in materia de Sacra- mentis defenditur, quamvis non appareat quòd Sacramenta defacto causent physicè gratiam, quòd tamen causare possint.

QUÆSTIO II.

De motivo decernendæ Incarnationis, quod est: Meritum Christi.

CAusam meritoriam revoco ad disputatio- nem de decreto Incarnationis, quia meri- tum concurrit in suo genere ad decretum, est- q́ue causa motiva illius; hinc præsens quæstio inquirit, quid possint merita ad decernendam Incarnationem? Porrò quibus posset tribui ra- tio merendi decretum Incarnationis, sunt: Christus ipse, Beatissima, sancti Patres, & An- tecessores Christi.

Quod attinet ad meritum Christi de duobus potissimum procedere potest difficultas: 1. an sibi unionem meruerit? 2. an meruerit ut eli- geretur hæc in individuo Beatissima in Matrem illius? A quo posteriori incipiendo, consenti- unt non pauci, excepto Lorca, quòd Christus id meruerit. Sed unum in hoc puncto, difficile est; quia scilicet, antequam præsupponatur Christus meruisse ut hæc sua foret Mater, jam in ante præsupponebatur habuisse Matrem; id- que ideo, quia merita posteriora sunt existentiâ, jam autem habere Matrem, prius fuit existentiâ Christi: Ergo per merita quæ sunt posteriora, & Matre, & existentiâ Christi, non poterat id mereri Christus. Quòd autem habere Matrem, sit prius existentiâ Christi. Ratio est; quia prin- cipia existentiæ Christi, præsupponuntur exi- stentiâ Christi priora, omnis enim causa præ- supponitur suo effectu prior: Ergo & principia existentiæ Christi, præsupponuntur priora, exi- stentiâ Christi; Mater autem, est principium existentiæ Christi, utpotè veri Filii sui. Refert Lugo disp. 8. Sect. 5. varias de hoc sententias & explicationes, quas etiam attingit Amicus disp. 26. Sect. 10. & uterque illas refellit. Vide eos- dem. De eadem materia *sit*

DIFFICULTAS I.

Quomodo Chriſtus meruerit Beatiſſimæ Maternitatem?

EXPLICAT I. Lugo hanc difficultatem Sect. 7. ſcilicet Chriſtum præviſum eſſe tempore Paſſionis cum ſuo merito, ſaltem cum aliquo actu efficaci, acceptante ex ſe mortem à Patre injunctam, ſi à Judæis inferatur; & per hoc meruiſſe gratiam progenitoribus & Virgini, & forſitan exiſtentiam ipſius Virginis. Poſtea Virgo Beatiſſima & SS. Patres prævidentur mereri, ut fierent Chriſti progenitores. Non enim repugnat, id quod eſt cauſa, eſſe poſtea pro alio tempore effectum, reſpectu ejusdem; dummodo non detur mutua dependentia pro eodem inſtanti. Sic v. g. habitus charitatis, qui in primo inſtanti pendet ab actu dilectionis ſaltem moraliter, in ſecundo poteſt concurrere ad conſervandum actum, juxta communem ſententiam: Ad hoc ulteriùs ſalvandum, quomodo nec mediatè erat cauſa ſui ipſius Chriſtus ex eo, quia erat cauſa meritoria ſuæ Matris: docet idem Lugo, quòd pro tempore Paſſionis non habuerit Chriſtus dependentiam etiam mediatè à Virgine, nec ab ejus influxu; non enim conſervabat Deus tunc eam humanitatem, eò quòd fuiſſet antea producta, vel concepta in utero Virginis, ſed independenter ab ejus conceptione; imò veriſimile eſt conſervationem illam pro eo tempore, fuiſſe ultra leges naturæ. Plura argumenta contra hanc ſententiam adducit & ſolvit idem Lugo. *Nihilominus hæc ejus Explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia ad punctum difficultatis non reſpondet. Quæro enim: An, quando prævidebatur Chriſtus Beatiſſimæ promerens dignitatem Maternitatis, vel in ante ſupponebatur habuiſſe Matrem, vel non? Si ſupponebatur: Ergo per illa merita, utpote conſequentia exiſtentiam præviſam Matris, non potuit illi mereri Maternitatem. Si autem non ſupponebatur habuiſſe Matrem: quomodo poterat ſupponi exiſtens ſine Matre, cùm nullus effectus, & nullum principiatum ſupponatur ante ſuum principium? hoc autem punctum difficultatis eſſe patet ex iſtis quæ urget idem Lugo diſp. 8. Sect. 5 num. 52.

NON SATISFACIT 2. Quia, quod dicit primò, decretum eſſe Chriſtum ut exiſtentem, & conſervatum per influxum phyſicum à Deo, ipſo independenter ab omni generatione vel nutritione præterita, poſteaq; illis meritis meruiſſe Maternitatem Beatiſſimæ, & dediſſe illi gratiam, etiam pro ſua parte, merendi: & ut is, qui erat præviſus vir, vi meritorum illorum, prius eſſet puer, & paulatim adoleſceret; id, inquam, patitur ſuas difficultates, quas inexplicatas reliquit. Nam imprimis videtur hoc eſſe arbitrariè dictum, quòd prius præviſus ſit vir, adeoq; potens mereri Maternitatem, & poſteà puer. Rurſùs hæc doctrina videtur, non procedere conſtanter, & eidem principio innixa; nam ſi quæratur ex Lugone, quibus meritis meruit crucifixioribus gratiam Chriſtus? Reſpondet, meruit meritis infantiæ & virilis ætatis; jamq; pro iſta parte meriti, priùs prævideri debuit Chriſtus puer & adoleſcens, quàm in ærumnis moralibus conſtitutus, & ad eas perpatiendas miraculoſè conſervatus; ſi autem quæras, quomodo maternitatem meruerit? dicit præviſum eſſe priùs Chriſtum in tormentis poſitum, & ad ea perpetienda miraculoſè conſervatum.

NON SATISFACIT 3. Quia, ut idem, quod eſt cauſa reſpectu unius inſtantis, poſſit poſteà eſſe effectus reſpectu ejusdem, convellit doctrinam de diſtinctione reali cauſæ & effectus, ad quam ſervandam negat Lugo poſſe Chriſtum etiam divinitus ſe reproducere in Euchariſtia. Rurſùs illa inſtantia de conſervatione actus charitatis, ab habitu, quem ſaltem moraliter producit, facilè negari poteſt.

EXPLICARI poteſt 2. Fundamento accepto ab Amico, quæ explicatio tali diſcurſu proponitur. Subſtantia, in aliquo priori ſigno rationis, poteſt concipi independens à quibuſcunq; cùm quibus neceſſariò non connectitur; quantumvis pro ſtatu exiſtentiæ neceſſariò aliquod illorum determinatè habitura ſit: ut ſuppono ex dictis ſupra. Quod ſi poteſt id dici de quacunq; ſubſtantia: poterit eodem jure concipere in aliquo rationis ſigno, Deus ſubſtantiam Chriſti, eamque decernere, independenter à quibuſcunque non neceſſariò connexis; cùm autem dependentia ab hac matre, non ſit aliquid neceſſariò connexum cum ſubſtantia Chriſti: fit, ut ſubſtantia Chriſti decerni poſſit ſine hac determinatè Matre. Quòd autem dependentia ab hac Matre, non ſit quid neceſſariò connexum cum ſubſtantia Chriſti, ratio eſt: quia id tantum eſt neceſſariò connexum cum aliqua ſubſtantia vel entitate, quo mutato non poteſt eſſe entitas & ſubſtantia eadem phyſicè; neque enim pro præſenti ſtatu quæſtionis plus intelligitur, per ly neceſſariò connexum: cùm autem eadem entitativè ſubſtantia poteſt eſſe, & non ab hac Matre; fit, ut connexio cum Matre, non ſit neceſſaria neceſſitate, de qua in præſenti; poſſe autem eſſe entitatem eandem ſine connexione cum hac Matre, probant imprimis ea, quæ dicta ſunt in phyſicis de individuatione effectuum, à cauſis ſolo numero diſtinctis, procedentium; deinde, quia ſine ullo concurſu creato, poterat Deus, ſe ſolo, creare humanitatem Chriſti, hanc numero: Ergo ſi abſolutè hæc numero entitas, non dependet à concurſu Matris, nec dependebit à concurſu

hujus

hujus Matris. Porrò si poterat & videri & decerni hæc substantia Christi, sine influxu Matris, & sine determinatione ad hanc Matrem; poterat etiam videri merens, consequenter poterat & applicare sua merita, ut hæc sibi in Matrem daretur; poteratque ulteriùs & ipsi Matri mereri gratiam, quâ sibi mereretur, suo modo, maternitatem. Itaq; pro illo instanti, poterat præsupponi sine Matre, ut dictum est, nec antecedebat Mater merita illius, si non antecedebat Mater merita illius, poterat illi mereri maternitatem, de facto q; meruisse ratio est: quia si meruit est Abraham obedientiâ suâ, ut esset progenitor Christi, secundùm illud Gen. 22. *Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.* Meruitq; id Abrahæ ipse Christus; multò magis id de Beatissima dicendum. Quòd ipsum ulteriùs in hoc principio fundatur, quia omne speciale donum, indubiè habet Mater Dei, per merita Christi.

Dices 1. Ante visam substantiam Christi, decretam secundùm se, pro aliquo signo rationis, vel videbantur saltem sub disjunctione plures Matres, vel non? si videbantur quæro, an videbantur sub conditione meritorum Christi an non? si non videbantur sub conditione meritorum Christi: Ergo etiam de facto, non est ista Mater, vi meritorum; nec enim quicquam pro statu absoluto, quod non fuerit pro statu conditionato, quod si videbantur eligendæ, sub conditione meritorum Christi: Ergo Christus aequam fuisset, præ videbatur meritus; siquidem meritus videbatur maternitatem illis, sub disjunctione, quæ ante ipsius existentiam prævidebantur. Si autem non videbantur etiam sub disjunctione: ergo neque ante decretum de unione hypostatica cum hac natura, videbantur sub conditione plures naturæ, cum quibus per illa unio posset.

Respondetur. Huic difficultati duplici. Imprimis, nego etiam sub disjunctione prævideri debuisse matres plures Christi, ante decretam substantiam Incarnationis Christi; quâ prævideri debuerint plures ante electionem hujus Matris. Quòd non debuerint prævideri plures matres ante substantiam Incarnationis decretam, ratio ex dictis peti debet; quia ea, in quibus res non dicit necessariam connexionem, etiam sub disjunctione, prævideri ante determinationem, non est necesse: quia scilicet nullum fundamentum est id asserendi, & frustra sine necessitate multiplicarentur necessariò prævidenda; jam autem cum matribus, proles, non dicit necessariam connexionem: quia eadem esset entitas, sine concursu illarum. Præterea tamen debuerunt plures matres, ante electionem hujus matris; quia electio, non adstricta uni medio, semper fit inter plura. Quòd autem ante decretam substantiam Incarnationis, prævideri debuerint plures naturæ humanæ sub disjunctione: fundatur imprimis, quia ante substantiam Incarnationis decretam, facta erat electio: quæ quando fit inter plura sub disjunctione, illorum plurium cognitionem requirit: aliàs esset volitio hujus potiùs unius ex pluribus, non cognoscendo plures. Rursùs, ideo, ante decretam incarnationem, prævideri debuerunt plures naturæ humanæ sub disjunctione, cum quibus unio perfici potuit; quia ea saltem sub disjunctione prævideri debent, quorum disjunctionem & varietatem, sequitur alietas entitatis, rei decernendæ; cùm ergo alia numero foret Incarnatio, si alia numero fuisset natura: prævideri debuit sub disjunctione natura; cùm autem non alia foret natura humana, sive hæc, sive alia mater concurrisset: nec fuisset alia natura, si creata fuisset, & alia, si esset per concursum generativum producta: fit, ut neque ille concursus, neque pluralitas matrum sub disjunctione, prævideri debuerit.

2. Via Respondendi eidem difficultati est. Quia scilicet, ante decretam substantiam Incarnationis, prævisæ sint plures matres sub disjunctione, sed non sunt prævisæ, ut futuræ sub conditione meritorum Christi.

Instabis 1. Ergo postea Christus accepit in præmium hoc, quod habere potuit sine merito; quia accepit Matrem, quam dicimus, quòd sibi meruerit, cùm potuerit illam habere, sine suo merito.

Respondetur. Non esse absurdum, ut id possit habere rationem præmii, quòd ex liberalitate Dei, haberi potuit. Non enim dubium est, magnum esse præmium bonorum actuum, augmentum gratiæ & meritum gloriæ, quamvis utrumque hoc ex liberalitate Dei, habere possimus; cùm ergo aliquam istarum matrum ex liberalitate Dei habere potuerit, potuit in præmium meriti accipere eandem, & quasi titulo quodam obligatorio. In humanis item, potest bene mereri famulus centum per annum, quæ centum, potuisset habere ex liberalitate Domini. Tunc autem, non potest cadere in præmium meriti, res aliàs habenda, quando ad eam habendam, justitialis, vel quasi justitialis, habetur titulus.

Instabis 2. Urgendo argumentum factum. Ergo si sub disjunctione prævisæ matres, prævidebantur futuræ, & non ex meritis Christi; sequitur, quòd etiam de facto non sit Mater Dei Beatissima, ex meritis Christi.

Respondetur. Negando sequelam. Quia pro posteriori signo, pro quo supponebatur decreta Incarnatio, factâ determinatione unius ex illis matribus, quæ sub disjunctione prævidebantur futuræ, simul facta est determinatio, ut foret ex meritis Christi; priusque præcessit pro posteriori signo hæc conditionata: Hæc mater, si erit, erit ex meritis Christi; licèt hæc conditionata non fuerit impleta, ante decretam substan-

tiam Incarnationis. Quodsi præcessit in posteriori signo illa conditionata, non poterit ostendi quidquam, quod sit in statu absoluto, & non fuerit in conditionato.

Dices 2. Non poterat hic Christus prævideri sine hac materia, hanc autem materiam habere non poterat, sine hac Matre. Rursùs non poterat prævideri hic Christus, sine hac organisatione, hæc autem organisatio, non poterat esse, sine hac matre.

Respondetur. Potuisse fieri divinâ ordinatione, ut hæc in individuo materia, quæ est decisa ex sanguine purissimo Virginis, formanda in carnem Christi, fuerit sub forma aliûs numero matris. Potuit item fieri, ut hæc numero materia, nonnisi immediatè à Deo produceretur. Organisatio, si sumatur pro termino, poterat esse hæc eadem, & non ab hac matre; quæ organisatio, per nos procedit ab hac anima, in quantùm, sic vel ita, terminante materiam; poteratque supplêsse Deus seipso, vel alia mater, conditionem illam debitæ organisationis. Ad unionem quod attinet, in nostris principiis difficultatem non habet, quia hæc stat formaliter in hac anima & hoc corpore, prout hæc, in actu secundo anima, & hoc, in actu secundo corpus est, ut dictum in physicis; modus autem ille, quem requirimus, non potest mutare substantialem unitatem Christi, cum sit accidentalis determinatio.

Dices 3. Si præsupponebatur in ante decreta Christi substantia, & prævidebatur existens Christus, ante decretam Matrem, quomodo verè erit Mater?

Respondetur. Hanc difficultatem in omnium principiis solvi debere. In nostris principiis dici potest. Ad hoc ut dicatur nasci aliquis, non plus requiritur, quàm pro statu physico, concurrisse matrem, concursu matri debito; ut autem prævideatur esse mater, sufficit ut prævideatur concursura, concursu debito matri, & quia concurrere potest ad entitatem, priùs se prævisam, eò quòd quà prævisa, in statu physico non est, pro quo peragitur generatio, fit, ut verè concurrendo ad illam, verè sit Mater Dei.

Explicari potest 3. Merita Christi, quibus mereri potuit maternitatem Beatissimæ, considerari possunt, vel prout completa, adeoque sequentia ex vi omnium signorum; vel possunt considerari, prout sunt merita prævisa in aliquo signo, inadæquatè & incompletè accepto. Merita Christi inadæquatè, & secundùm nonnisi aliqua signa rationis & decreti accepta, priora sunt ipsâ Beatissimâ. Quod ipsum ulterius sic explicatur. Ly Meritum tripliciter fermè sumi potest. Primò Meritum potest sumi, pro applicatione & transfusione quadam excellentiæ, à primario excellenti; & sic v.g. Filius magni Ducis exercituum, meretur gratiam regis, quia moraliter, Patris excellentia, applic[...] tur & transfunditur in illum, à Patre. Secund[...] Meritum accipi potest pro dignitate volentis [...] liquid: & sic v.g. cùm significat Rex aliquid [...] optare, meretur ut illi satisfiat, propter dignit[...] tem volentis Regis. Tertiò Meritum accipit[...] pro positione actionis laudabilis, per ordinē [...] habendum hoc præmium: & sic famulus ob[...] quiis suis meretur stipendium à Domino: & p[...] ces amici signaque benevolentiæ, merentur [...] quod petit amicus. In triplici hac acceptio[...] habebat Christus merita, quibus præstare p[...] tuit, ut hæc sibi in Matrem daretur; nempe ti[...] lo Capitis, quo, in illam influens, poterat do[...] tanto muneri paria influere: quod meritum a[...] pellari potest, Influxus excellentiæ, ab exc[...] lenti primario. Rursùs mereri potuit solâ volu[...] tate, dignificatâ dignitate increatâ, volens ha[...] habere Matrem; quæ voluntas est etiam me[...] tum quoddam, hoc est, dignitas volentis. H[...] buit item meritum, offerendo aliquas action[...] independentes à passibilitate carnis: & hæc m[...] rita habebant antecedentiam ante decretu[...] de hac Matre. Ad salvandum autem quòd [...] iam morte suâ id meruerit Christus, recurre[...] superiùs dicta, quòd id meruerit acceptatio[...] mortis conditionatâ. Alia autem merita Ch[...] sti sunt, prout completa & prout sequentia [...] mnia signa rationis & decreti; & sic posterio[...] fuerunt, electione Matris Dei, quòd fuerint p[...] steriora ratio est: quia postquam decreta est [...] carnatio hujus Personæ, conveniens erat dec[...] ni maximè connexa cum hac Incarnatione, [...] quæ sunt magis & propiùs connexa, per pr[...] decerni; quia autem Mater est magis conne[...] quam prævisio peccati Angelorum vel Adam[...] vel carnis passibilitas, decerni debuit Mater a[...] te hæc omnia. Quomodo autem, ex vi etiam [...] lorum meritorum consequentium, electa sit [...] Matrem Dei; variè id explanari potest. I[...] primis, quia Filius Dei, tribus illis titulis mer[...] hanc Matrem, de quibus supra, mereri etiam [...] lam potuit acceptatione mortis, quæ etiam [...] independens ab hac Matre, illâque potest e[...] prior; cùm mori potuerit Christus, & non nat[...] ex Matre, quodsi mereri potuit acceptatio[...] mortis, vi illius, mereri potuit etiam actuali p[...] pessione mortis, eò, quòd illa actualis perpes[...] mortis, vim meriti habeat, ex vi acceptation[...] habetque rationem ejusdem actûs moralite[...] quæ acceptatio, quâ talis, poterat prævideri a[...] te electionem Matris. Explanari idem rurs[...] potest, quî scilicet per subsequentia merita m[...] reri potuerit electionem Matris Christus? qu[...] poterat dicere Christus: Volo hæc, quæ offe[...] pro mea Matre eligenda, ultimo compleri ill[...] quæ in posteriori signo offeram.

Dices ex Amico. Eadem merita, quæ fu[...] runt causa electionis Virginis in genitricem, f[...] erunt etiam causa redemptionis ejusdem; s[...]

erita quæ fuerunt cauſa electionis Virginis, ut et genitrix Chriſti, non fuerunt à Chriſto ut Filio Virginis: Ergo nec merita quæ fuerunt cauſa redemptionis Virginis, fuerunt à Chriſto ut à Filio Virginis.

RESPONDETUR. Merita, quæ fuerunt cauſa electionis Virginis, ſi completè ſumantur quoad omnia decreta & rationis ſigna, non fuerunt à Filio Virginis. Nego. Si ſumantur incompletè. Concedo, diſtinctoque conſequente. Nego conſequentiam. Porrò de redemptione & de meritis Chriſti loquimur, prout exercita ſunt, adeoque prout habet rationem Redemptoris in carne paſſibili; quantumvis illa merita, prout applicabilia erant ratione alicujus ſigni & decreti inadæquati, non habuerint formalitatem meriti Filii Virginis. Sed de hoc etiam infra redibit ſermo.

DIFFICULTAS II.

An Chriſtus potuerit mereri unionem operibus antecedentibus?

PRÆMITTO I. *Certum eſſe, quòd omne meritum debeat habere rationem antecedentis, ante rem promeritam:* conſequenter & merita Chriſti, ſi promeruerunt unionem hypoſtaticam, debuerunt habere rationem antecedentiæ ante unionem. Ratio: quia merita, ſunt quaſi motivum & cauſa præmii, in genere cauſæ moralis; omnis autem cauſa, habet rationem antecedentis ante ſuum cauſatum.

PRÆMITTO 2. *Merita Chriſti ſpectari poſſe, vel tanquam antecedentia unionem, vel tanquam conſequentia eandem*; idq; vel antecedentia tempore, vel antecedentia nonniſi naturâ. Quòd Chriſtus non potuerit mereri Incarnationem meritis antecedentibus tempore, certum eſt: cum ipſa natura humana Chriſti, non præextiterit priùs tempore, ante unionem hypoſtaticam; ergo reſtat de meritis antecedentibus natura.

PRÆMITTO 3. *Difficultatem eſſe de meritis antecedentibus naturâ unionem, quæ ſimul eſſent cum inſtanti reali unionis*, an inquam per talia merita mereri potuerit, licèt non ſit meritus? Quòd enim non ſit meritus de facto, ſenſus habet communis Theologorum, fundatus in Aug. lib. de Corrept. & Gratia, c. 11. *Ille homo,* inquit, *ut Verbo Patri coæterno in unione Perſonæ aſſumeretur, Filius Dei Unigenitus eſſet, unde meruit?* hinc locus ille Apocal. *Dignus eſt Agnus accipere divinitatem*, explicatur non de unione hypoſtatica, ſed de manifeſtatione divinitatis. Et quidem de meriti, de poſſibili, meritis iſtis antecedentibus, quæ potiùs concomitantia appellant alii, tribuit Amicus D. 26. ſect. 7. citatq; pro ſe Cajet. Vim autem merendi de poſſibili unionem hypoſtaticam, per merita nonniſi ſubſequentia, tribuit iiſdem meritis Suar. diſp. 10. Sect. 14. ſed cum diſtinctione; ut cenſeat, non potuiſſe Chriſtum mereri primam ſuam ad unionem hypoſtaticam prædeſtinationem: potuiſſe tamen mereri illius executionem, conſentit in ſua Idea Petrus à S. Joſeph. lib. 2. c. 14. de Chriſto. Penſanda ſunt argumenta utriusque partis.

Punctum Difficultatis I.

Argumenta Partis Negativæ.

QUòd *non poſſit mereri Chriſtus unionem per merita concomitantia, velut alii dicunt, antecedentia.*

1. FUNDAMENTUM eſt. Quia, pro illo priori, humanitas nondum eſt ſubſiſtens, ſubſiſtentia autem eſt conditio prærequiſita ad operandum: Actiones enim ſunt ſuppoſitorum.

RESPONDETUR. Subſiſtentiam eſſe conditionem, ſed non talem, quâ non poſitâ, etiam divinitus non poſſit fieri actio. Deinde, in ſenſu reali, jam tunc eſt ſubſiſtens humanitas Chriſti, per ſubſiſtentiam Verbi.

2. FUNDAMENTUM eſt Vaſq. Quia illud meritum debuit eſſe ex gratia, utpote ſupernaturale: non potuit autem eſſe ex gratia habituali, quia hæc pro illo priori, conſtitueret Chriſtum Filium adoptivum; nec item ex auxilio actuali præcedente: quia nullum opus potuit eſſe in Chriſto, quod non haberet infinitum valorem; ergo non habuit principium operandi aliud ante unionem. Hæc Lugo ex Vaſquez.

RESPONDETUR. Potuerunt illa merita proficiſci ex gratia habituali, quæ non denominaſſet Chriſtum adoptivum, quia pro illo priori jam eſſet unio hypoſtatica realiter, inferens titulum Filii naturalis. Poſſet etiam proficiſci illud meritum à gratia actuali, habereque infinitum valorem: quia jam pro illo inſtanti reali, eſſet natura operans, terminata per Perſonam VERBI, infinitè dignificantem, nihilominus illud meritum, prout in priori naturæ ſpectatum, & prout præſcindens ab unione, pro illo inſtanti reali non haberet niſi meritum finitum; ſicut & modo, actiones Chriſti, prout præſcindunt à dignificatione orta ex Perſona, habent valorem nonniſi finitum. Addit Lugo. Si contritio in principiis Vaſq. præcedit infuſionem gratiæ, & tamen oritur ab ipſa gratia; cur non poſſet operatio Chriſti præcedere unionem, & tamen oriri à gratia unionis?

3. FUNDAMENTUM eſt ex Lugo. Anima rationalis, juxta diverſos modos eſſendi, quos poteſt habere, in corpore, vel extra corpus, habet etiam diverſum valde modum operandi; nam dum eſt in corpore, quia habet modum eſſendi magis materialem, & quaſi materialiſatur ab ipſo corpore, fit, ut pro eo ſtatu operari non poſſit, niſi cum aliqua dependentia à corpore; ita

ut nec

ut nec ipsos actus v. g. intellectûs exercere possit, sinè phantasia, per quod, quasi sapiunt materiam; dum verò est extra corpus, sicut habet alium modum essendi, sic & operandi multò perfectiorem; & sicut anima rationalis in primò instanti suæ productionis, licèt priùs naturâ existat, quàm uniatur corpori, tamen pro illo priori non potest operari, alioqui posset cognoscere seipsam, sine specie impressa, sicut Angelus; debetque exspectare unionem cum corpore, per quam accipiat determinatum modum essendi, ad quem consequantur tales vel tales operationes; ita & natura humana Christi, pro illo priori non potest operari, quia nondum habet determinatum modum essendi, quia neque determinatam Personam. Addit Lugo, si natura posset existere sine subsistentia naturaliter, hoc ipso operaretur perfectiùs, quia haberet modum essendi magis simplicem & independentem.

Respondetur. Cùm hîc inquiratur implicantia, & eam non afferat Lugo, hoc ipso non convincit fundamentum. Nam imprimis non implicat contradictionem, ut anima pro priori unionis ad corpus, saltem divinitus agat: ergo si ita se habet humanitas Christi, ac illa anima, poterit etiam divinitus agere & mereri, & cur non etiam unionem hypostaticam? quòd autem se non intelligat anima, proficiscitur inde; quia pro illo priori naturæ, verè jam realiter, est unita anima corpori, utpote producta ad exigentiam ultimarum dispositionum, atque adeò ut forma informans, non autem assistens; consequenter jam unita corpori, & quod sequitur, in operando dependens ab eodem, constitutaque in statu, in quo se non potest ita intelligere, ut se intelligit Angelus. Illud quod assumit, perfectiùs operaturam naturam, si sine subsistentia operaretur, non convincit; nam nec in Deo si supponeretur carere subsistentia, deberet ex eo perfectior esse ejus operatio, hoc ipso enim careret nunc subsistentiis.

4. Fundamentum Pontii disp. 38. Theolog. num. 37. Non poterat Christus habere alia opera meritoria, quæ non dependerent ab existentia humanitatis ipsius; sed existentia humanitatis ipsius, necessariò pendebat ab unione hypostatica; sicut enim forma accidentalis educta, habet esse, mediante unione ad subjectum: ita & humanitas Christi, habet esse, mediante unione ad VERBUM; & in hoc consistit dependentia humanitatis à VERBO.

Respondetur. Negando demonstrari, quòd existentia ipsius humanitatis, necessariò pendeat ab unione hypostatica, cùm possit hæc ipsa esse existentia, sine hac dependentia; non posset autem esse hæc, si illi esset essentialis ista dependentia. Forma educta aliter se habet: quia ipsa eductio, formalisatur per exigentiam, ut ab hac dependenter potentia seu subjecto, producatur: quam similem exigentiam, non licit humanitas ad VERBUM; aliàs non posset existere, nisi exigendo ut sibi uniatur Verbum.

5. Fundamentum est ex istis, quæ affert Suar. disp. 10. Sect. 3. Nulla Persona Angelica vel humana, potest suam prædestinationem ad gloriam mereri: Ergo nec Christus potuit mereri prædestinationem ad unionem hanc, quæ est quid excellentius præ gloria; & quia, sicut in cæteris prædestinatio est ratio omnis boni supernaturalis, à quo meritum proficiscitur: ita & in Christi anima & humanitate, à prædestinatione ad unionem omnia proficiscuntur.

Respondetur. Quidquid sit de antecedente, cujus robur tandem resolvitur in hoc axioma; Principium meriti non cadit sub meritum, quam propositionem Petrus à S. Joseph dicit esse veram nonnisi de lege ordinaria, consequenter negari posset antecedens; eò quòd non implicet principium meriti, cadere sub meritum. Sed pro præsenti, disparitas affertur; quia quòd prædestinationem non possit aliquis mereri, ratio est: quia sine prædestinatione, quæ trahit collationem mediorum supernaturalium, non posset haberi principium illorum actuum elicitivum; jam autem sine unione hypostatica, natura humana haberet principium meritorum illorum elicitivum, nempe gratiam habitualem, quam non implicat independenter ab unione hypostatica, conferri humanitati assumptæ. Fieri autem potest, ut aliquis possit majus, & non possit minus, si cætera non sint paria. Unde homo potest generare hominem, non potest generare elephantum. Sic etiam non potest quisquam mereri suam prædestinationem, quæ est minus quid, unione hypostatica. Ad alia quæ affert Suar. solvenda.

Noto 1. Quamvis defacto data sit gratia Christo intuitu unionis, adeoque illâ supposita; non implicat tamen dari eandem non illo intuitu; nec apparet implicantia, cur, cum tali gratia, humanitas unionem mereri non potuerit.

Noto 2. Si quis non admitteret mutuam prioritatem, tueri se posset, quòd nec detur inter Incarnationem & merita; imprimis, quia procederent illa merita à gratia, non intuitu Incarnationis data: Deinde, quòd opera essent causa Incarnationis, Incarnatio autem, non esset causa illorum operum per se, sed sola gratia.

Noto 3. Dici posse, illa opera fore infiniti valoris; ita tamen, ut non sub formalitate infiniti valoris, accepti à Persona, mererentur, sed sub formalitate elicitorum à gratia; diceretque aliquis, principium meriti elicitivum non cadere sub meritum, cadere autem posse principium dignificativum; eò quòd nulla sit in hoc implicantia.

Addo, ad alia solvenda, quòd non alia quidem merita Christi prævidere potuerit Deus quàm quæ extitura erant; sed non est necesse, ut

codem

edem modo prævideret illa, saltem in aliquo
no, quo modo extitura erant; poterant enim, dictum supra, inadæquatè prævideri, conse-enter poterant prævideri, ut dignificata non-i à gratia. Unde etiam operatio Christi com-etè & adæquatè sumpta, idque in decreto npletè & adæquatè sumpto, importat subsi-ntiam VERBI; sed non operatio inadæquatè cepta, & per ordinem ad inadæquatum de-tum, & licèt decreta operatione, necesse sit ernere & principium illius etiam media-n, si sit necessariò & indispensabiliter requisi-n; sic tamen non requiritur subsistentia; un-etiam illa opera, secundùm quod profecta nisi à natura elevata per gratiam, & secun-n quòd dignificata à VERBO, essent qui-n eadem materialiter, sed non eadem for-liter.

DICES. Si posset decerni & prævideri natu-operatura sine subsistentia, id ideo esset, quia n necessariò pendet in operando ab hac de-minata subsistentia: Ergo etiam poterit de-ni natura operatura, sine ullo principio ope-di, & actione; quia etiam natura, non pendet hoc determinato principio operativo, & a-one.

RESPONDETUR. Negando causalem; non m ideo præcisè id fit, quia non necessariò det operatio ab hac determinata subsisten-: sed quia simpliciter potest esse operatio, & dependere à subsistentia. Quanquam, quo u concederet aliquis antecedens, eodem cederet consequens.

unctum Difficultatis 2.

Argumenta Partis affirmantis.

ARGUMENTUM objicit sibi Suarez tale. Quamvis absoluta præscientia meriti, in humanitate, non antecesserit electionem e-em, tamen præscientia conditionata ante-it; præscivit enim Deus, quòd, si assumeret nanitatē, in illa, futura erant magna merita.

ESPONDET in suis principiis Suarez. Sed rdine ad intentum dici potest, etiam præ-ntia conditionata meritorum dignificato-jam dignitate increatâ, non præcessit ele-nem conditionatam ad unionem: quia con-onatè prævideri debuissent, sine conditio-dignificatione per VERBUM, atque adeo titulo condignitatis ad merendam unionē ostaticam. Si autem non præcessit præscien-onditionata illorum meritorum; ergo erant posterius unione; si posterius, ergo non po-unt mereri jam se priorem unionem.

ARGUMENTUM objicit sibi tale. Potuit anitas Christi prædestinari priùs ad gra-& gloriam, & in illa sic prædestinata po-unt prævideri merita, propter quæ, ad unio-hypostaticam prædestinaretur.

RESPONDETUR. Hæc merita non fore nisi de congruo, non enim forent dignificata dignitate divinâ; consequenter nec induissent rationem condigni meriti.

3. ARGUMENTUM est, Amici. Quòd de congruo possit humanitas mereri unionem. Quia scilicet Deus, æterno suo decreto, priùs ratione potuit velle efficaciter hanc humanitatem, cum iis gratiæ auxiliis, cum quibus præviderat illam sub quavis subsistentia, sub conditione, bene operaturam; ergo in præmium illorum operum, poterat hujusmodi unionē decernere.

RESPONDETUR. Argumentum ut proponitur non concludit; quia, in præmium meritorum conditionatorum, non datur quidquam absolutum.

4. ARGUMENTUM est à pari.

1. PARITAS. Poterat per nos Christus mereri electionem suæ Matris, etiam per merita subsequentia decretum, de electione Matris: quia poterat mereri per merita ultimò completa morte Christi, quæ mors posterior erat, electione Matris; ergo etiam poterat sibi mereri unionem, per merita sequentia unionem.

RESPONDETUR. Imprimis, tenendo quòd Christus sit meritus meritis, licèt non morte, electionem hujus matris: non erit jam difficultas; sed tenendo, quòd etiam morte id meruerit, recurri debet, ut dictum supra in simili, ad acceptationem mortis, quæ prior fuit electione Virginis, & independens ab eadem; consequenter, in hoc merito, non ostendetur quidquam, quod causaretur ab aliquo posteriori. In præsenti autem præcessit unio hypostatica dignificans merita Christi: consequenter, si tribueretur illius actionibus vis merendi eandem unionem, hoc ipso poneretur, quòd priùs, causetur ab aliquo posteriori. Rursùs, titulus Redemptoris præservativi præcessit signo electionem Matris: qui redemptor præservativus, etiam mortem suam conditionatè obtulit; si obtulit, cùm ipsa mors conditionata compleatur sui esse absoluto, etiam illa merita, hoc sensu complebuntur, absolutâ morte; nec jam ostendetur, quòd aliquid priùs, causatum sit, à posteriori: cùm illa conditionatæ mortis oblatio, præcedat electionem Virginis, hocq; nonnisi sensu completur absolutâ morte, quæ est quid posterius Virgine, quia conditionata implentur absoluto. Jam autem quia non potest ostendi, quòd conditionata prævisio meriti, condignè merentis unionem hypostaticam, & tamē præcedens eandem, debeat compleri absoluto merito: ideo nō potest dici, quòd illis sit meritus, tanquam completis, merito absoluto. Quòd autem non præcesserit conditionatum meritum de condigno, probatum in responsione ad 1. Posset quis dicere, quòd id meritus sit Christus Matri, sed non morte, possetque se tueri, quòd etiam in Bulla Alexandri VII. præcitata, ubi agnoscitur Beatissimam

tissimam præservatam esse ab Originali, nihil habetur de morte Christi. Nam verba Pontificis sunt. *Intuitu*, inquit *meritorum IESV Christi, ejus Filii, humani generis Redemptoris, à macula peccati Originalis præservatam immunem.* Ubi nihil loquitur Papa de morte Christi; sed hoc videretur esse derogatio dignitati Virginis, non participantis ex thesauro præcipuo, mortis & Passionis illius. Deinde cùm Pontifex dicat id factum esse intuitu meritorum Filii, jam debuit id proficisci ex meritis, post prædecretum, quòd illa esset mater, quia scilicet illa merita, sunt à Filio Virginis, dicere autem, quòd sint à Filio Virginis materialiter, seu qui postea erat decernendus Filius, videtur, quòd non simpliciter acciperentur verba Papæ, in Bulla sua dogmatisantis. Posset item quis dicere, aliud esse, loqui de electione in matrem, & aliud de præservatione ab originali: illud, posset dicere factum ex meritis, independentibus à morte & matre, non tamen hoc posterius: possent enim signa rationis legitimè formari, quibus, decreta substantiâ maternitatis, remitteret, decernendum de titulo immaculatæ Conceptionis, ad posterius signum, scilicet jam sequens mortem absolutè prævisam; & ita respondens negaret majorem supra assumptam ab Amico: quod eadem merita, quæ fuerunt causa electionis, fuerint causa redemptionis. Addo, hanc difficultatem etiam aliis solvendam esse, nam Christus est Redemptor Angelorum præservativus, idque suâ morte, & quomodo morte, siquidem decretum de illis servandis in gratia, præcessit absolutam prævisionem mortis?

2. Paritas. Angeli meruerunt gratiam habitualem per actus, solùm naturâ priores, ipsâ gratiâ. Ergo idem potuit Christus, per ordinem ad unionem hypostaticam.

Respondetur. Disparitatem esse: quia pro illo priori antecedentiæ, intelligitur jam principium elicitivum & elevativum, adeoque dignificativum, condistinctum à gratia habituali, nempe auxilium supernaturale; jam autem in præsenti, pro illo priori antecessionis ad unionem hypostaticam, non intelligitur quidquam dignificativum, dignitate proportionatâ ad præmium, quod est unio hypostatica. Deinde hoc sensu conceditur, ut sint merita nonnisi naturâ priora; quod scilicet, eodem instanti, sint, gratia habitualis & meritum; non autem quòd gratia, quæ est posterior naturâ, eliciat illa merita, & dignificet.

3. Paritas. Potest conferri merces in spem futuri pretii. Ergo & unio hypostatica, potest offerri in spem meritorum Christi.

Respondetur. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, intelligitur dignitas mercis ad pretium. Nec ipso pretio, stat illius dignitas; jam autem non potest, ante unionem hypostaticam, intelligi dignitas meriti, ipsaque unio, dat meritis pretium.

4. Paritas. Modus causandi in causa meritoria, est similis valde modo causandi, causæ finalis; & ideo, quemadmodum finis, in apprehensione præexistens, causat sui ipsius executionem, ita & causa meritoria præexistens, poterit mereri executionem sui principii.

Respondetur. Quando finis causat, habet jam aliquid proprium, sui constitutivum in ratione finis, nempe bonitatem, sui gratiâ appetibilem, quæ antecedit sui executionem; jam autem illa merita, pro illo priori, non habent dignificativum proportionatum ad præmium; & si illud dignificativum intelligeretur, hoc ipso jam intelligeretur habitum, quod primò haberi deberet.

5. Paritas. Potest rex militi dare arma, sciens, bene ipsis usurum, ita ut ipsa arma, in præmium meritorum.

Respondetur. Quia intelligitur antecedens fortitudo militis, dignificativa illius meriti, ideo concedi potest antecedens; non potest autem pro illo priori, intelligi dignificativum per ordinem ad illud præmium; nec accipit in præmium miles suum robur, quo dignificat illud meritum: acciperet autem in præmium Christus, id, quod dignificat illius meritum.

5. Argumentum. Potuit Deus liberaliter, & omnino gratuitò decernere, dare Christo unionem hypostaticam, propter merita, ab eadem ipsa unione, participantia valorem.

Respondetur. Potuisse Deum decernere liberaliter unionem hypostaticam, sed non ita, ut illi liberali decreto, forent pro motivo ipsa merita, unione jam hypostatica dignificata: quia hoc ipso, prius, causaretur à posteriori. Concedo quidem quod ordine intentionis prævideri possint priùs merita Christi, præ ordine executionis; quia tamen, in ipso ordine intentionis, jam intelligeretur simul unio hypostatica, pro illo ordine intentionis, consequenter, jam se non posset habere per modum præmii, cùm præmium debeat habere, rationem posterioris.

Instabis 1. Per nos, & liberaliter, & titulo meritorum, movetur Deus ad prædestinationem formandam; ergo & ad decretum unionis potest moveri, & suâ liberalitate, & intuitu meritorum Theandricorum.

Respondetur. Disparitatem esse, quia pro illo signo, pro quo intelliguntur merita, nondum intelligitur factum decretum prædestinativum; & si intelligeretur, jam non essent illa merita motivum illius decreti; jam autem pro illo signo, pro quo intelliguntur merita Theandrica, intelligitur jam unio hypostatica; ergo non potest esse præmium, quod debet habere rationem posterioris. In idem recidit, quòd illa merita non sint effectus prædestinationis;

nis ; consequenter,si moveant ad prædesti-
ionem,effectus non erit causa suæ causæ; jam
em merita Theandrica sunt effectus,suo mo-
unionis hypostaticæ : ideoq; si unionem cau-
ent,causaretur prius,ab aliquo posteriori,ad-
que causa,à suo effectu.

NSTABIS 2. Justi merentur absolutè gra-
n habitualem & gloriam, licèt gratia & glo-
sint præfinitæ ante prævisionem meritorum;
a præfiniuntur,ut conferendæ in ordine exe-
ionis,propter merita ; Ergo poterit dici &
o hypostatica, decreta, intuitu meritorum
eandricorum.

RESPONDETUR. Casum antecedentis ve-
ı esse: quia, in quo signo intelligitur liberali-
tanquam motivum prædestinationis, non-
n intelligitur prædestinatio, sed se habet per
dum posterioris: si se habet per modum po-
ioris,nihil sequitur absurdi, ut ipsa gratia &
ria cadat sub meritum ; jam autem cùm in-
iguntur illa merita dignificata, unione hy-
taticâ,hoc ipso jam intelligitur unio ; si intel-
tur, jam non potest habere rationem præ-
, quia nec rationem posterioris. Rursùs,
ndo decernitur liberaliter gloria, non de-
nitur dependenter ab actibus visionis po-
dis,eò quòd hoc ipso intelligeretur ejus an-
edentia,cujus deberet intelligi sequela ; ita
potest decerni unio hypostatica,dependen-
à meritis Theandricis, quæ sunt posteriora
.

NSTABIS 3. Etiam hoc decretum unionis,
um est,ut respiciat unionem, tanquam dan-
n propter merita.

RESPONDETUR. Negando illud sic potuis-
ormari.

6. ARGUMENTUM est. Saltem potuit Chri-
, mereri excessum hujus unionis, præ illa;
a potuit Deus decernere humanitatē Chri-
um hac vel illa unione hypostatica indeter-
atè ; & Christo sic præfinito, potuerunt vi-
merita, ex quibus prævisis, potuit velle
c potiùs unionem. Pertractat hoc punctum
rete disp. 27. & affirmat Sect. 4.

RESPONDETUR. Vi unionis hypostaticæ,
uisse mereri Christum, ut sibi,per posteriùs,
etur in præmium excessiva aliqua unio, neq;
m tunc, deberet causari prius, à posteriori;
tamen potuit mereri primam unionem,ex
is. Sed quia hæc merita,erant merita nunc-
um ponenda, non poterant movere efficaci-
,ad dandam præsentem unionem: quod ap-
a,etiam inferiùs dicendis.

INSTAT 1. Aldrete. Principium merens,
od est formaliter elicitivum meriti,jam intel-
eretur determinatum, & simul merita præfi-
a; ergo illis potuit moveri Deus, ad confe-
dam unionem de se meliorem.

RESPONDETUR. Concedo totum. Sed ne-
, moveri potuisse ad conferendam unionem
mam.

INSTAT 2. In ipsa unione distinguendum est per rationem,quid cadat sub præmio,& quid detur gratis ? hoc enim fit etiam in humanis, dum commutantur dignitates.

RESPONDETUR. Hæc duo distingui posse; sed nego etiam hoc distincto, quòd posset cadere sub meritum condignum, prima unio hypostaticâ.

INSTAT 3. Id,quod dignificat opus,non debet realiter distingui ab ipso præmio.

RESPONDETUR. Hoc concesso, negatur, quòd opus non debeat semper habere prioritatem,respectu præmii ; quam prioritatē non haberet,si primam unionē,ut dictum,mereretur.

INSTAT 4. Potest distingui in gratia, quod se habet per modum formæ dignificantis opus ad præmium ; ergo idem dicendum de commutatione unionis hypostaticæ in meliorem.

RESPONDETUR.Concedo totum;sed nego, quòd prima unio unquam cadat sub meritum.

INSTAT 5. Si meritum videatur infallibiliter eliciendum, sive detur hoc principium,sive aliud,poterit, qui recepturus est præmium,pacisci cum remunerante,ut sibi detur hoc melius principium.

RESPONDETUR. Potest pacisci, ut sibi detur pro pòst,non autem primò ; propter dicta.

7. ARGUMENTUM. Cùm merita Christi sint infiniti valoris,& non possint sufficienter remunerari per præmia subsequentia, ideo extendere debent suam activitatem ad præmium, de quo hîc.

RESPONDETUR. Non posse id fieri, quia causaretur à posteriori id, quod prius est ; hoc autem repugnat.

Punctum Difficultatis 3.

Quid tenendum?

ASSERO I. *Opera elicita à natura per vires gratiæ,pro priori natura ante unionem, nihilominus in instanti reali unionis, si sumantur prout sunt à parte rei,habent condignitatem indeterminatè ad aliquam unionem hypostaticam.*

RATIO. Quia adæquatè sumpta dignificantur in re dignitate VERBI, respectu autem meritorum dignificatorum dignitate VERBI, non est excedens præmium, aliqua unio hypostatica,ut dictum supra.

ASSERO 2. *Eadem opera sic sumpta, habent quidem dignitatem coæquationis, ad unionem hypostaticam propriam & primam,sed non habent rationem meriti.* Partire dignitatem coæquationis à formalitate meriti, coæquatio,stat in æquali dignitate: formalitas autem meriti,stat in conditione actionis laudabilis, natæ habere collationem præmii,sui intuitu.

I. Pars Asserti

PROBATUR. Quia scilicet dignitas illius

 actio-

actionis, habet eandem dignitatem, quam unio hypostatica; ergo habet æqualitatem dignitatis.

II. Pars, in qua in præsenti difficultas.

PROBATUR. Tum, quia pro illo priori, & esset intelligibilis dignitas oriunda à Persona Verbi, utpote tribuens rationem meriti de condigno ad unionem hypostaticam: quæ dignificabilitas, ut supponitur, non potest haberi, nisi ab aliquo increato; & non esset intelligibilis: quia si esset pro illo priori intelligibilis dignificatio orta à Persona VERBI, & haberent antecedentiam merita ad illam unionem, utpote causa illius moralis; & non haberent antecedentiam: quia jam, pro illo priori, intelligeretur simultas unionis. Tum, quia si merita antecederent tempore, non haberent rationem meriti de condigno ad unionem hypostaticam; ergo etiam si sumantur priora intelligibilitate præ unione, non sunt intelligibilia tanquam merita de condigno. Tum quia & essent illa merita de condigno, ut supponitur: & non essent: quia in antecedentia ad dignitatem, non sunt digna, essent enim digna sine forma dignitatis; sed, pro illo priori naturæ, haberent antecedentiam ad dignitatem: quia haberent antecedentiam ad unionem hypostaticam, quæ est illorum dignitas. Addo, implicat non præcessisse id, quod præcessit: sed si deberet vi meritorum subsequentium decerni Incarnatio, debuisset id non præcedere, quod præcessit: Ergo id implicat. Minor probatur. Si vi meritorum subsequentium decerni posset Incarnatio, ante illa merita non debuisset præcessisse decretum, utpote quid sequens illa merita; & tamen præcessit decretum, quia præcessit unio dignificans illa merita, adeoque & decretum circa illam.

Cæterùm merita illa accepta non secundùm condignitatem ab unione hypostatica derivatam, sed merè acceptam ex gratia, possunt esse merita de congruo, unionis VERBI. Quia non est ratio, cur Deus tot gratias conferre non possit creaturæ, cum quibus se congruè disponat ad unionem hypostaticam, accedente præcipuè pacto, de illa danda in præmium; quod pactum non implicat.

DICES 1. Nullum haberi fundamentum sic exaltandi merita, dignificata præcisè per dignitatem gratiæ.

RESPONDETUR. Haberi fundamentum in principio negativo, Non implicat; & in principio: quia est multa dignitas thesauri gratiarum.

DICES 2. Ergo non erit fundamentum, cur de facto Christus sic non sit meritus unionem.

RESPONDETUR. Quia ex una parte non præcessit gratia unionem hypostaticam; & ex altera parte, quia omnis gratia, data Christo, intuitu unionis hypostaticæ, non ergo illam præcessit; quod requiritur ad meritum.

DICES 3. Merita naturalia non possunt mereri gratiam supernaturalem, etiam de congruo: Ergo nec supernaturalia, unionem hypostaticam.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia antecedens docet Fides contra Pelagium; quod de consequenti non habetur. Rursùs, quia gratia, per Augustinum, non esset gratia, si naturæ deberetur; quod non sequitur in casu consequentis. Et quamvis, in ratione entis & ordinis non magis distent, meritum supernaturale & unio hypostatica, quàm natura & gratia; in ratione tamen præmiabilis, ex dictis, magis distant.

ASSERO 3. *Merita prout non dignificata unione hypostaticâ, non sunt merita condigna ad unionem hypostaticam.*

RATIO: Quia meritorum condignitas ad unionem hypostaticam, non apparet, quà aliunde accipi possit, quàm ab aliquo increato.

DICES. Merita creata merentur de condigno visionem beatam, ergo & unionem hypostaticam.

RESPONDETUR. Disparitas est, quia majus est, habere in præmium Deum substantialiter ingredientem aliquod compositum, quàm esse Deum objectum actûs intuitivi, si cætera alia sint paria.

DIFFICULTAS II.

An Christus meruerit unionem per opera subsequentia?

ASSERO 1. *Per merita subsequentia, etiam prout non dignificata à Persona VERBI, poterat Christus mereri unionem hypostaticam de congruo.*

RATIO: Quia ex una parte tale meritum non implicat, ex alia, dignificatio illius, haberi potuisset à gratia.

ASSERO 2. *Opera Christi subsequentia, potuerunt habere veram rationem meriti de condigno, respectu conservandæ unionis*, v.g. Opera Christi primâ horâ elicita, poterant habere vim merendi, ut conservetur unio hypostatica per æternitatem.

RATIO: Quia opera subsequentia possunt mereri aliam unionem, imò & primam alterius; ergo possunt mereri & conservationem suæ unionis. Deinde, si quid obstaret, quominus mereri possent illa opera conservationem illius unionis, id ideo esset, quia præsupponerent unionem; sed hoc non obest, quia non præsupponerent unionem prout conservatam, sed prout antecedentem. Deniq; non implicat fieri cum Christo pactum, ut detur illi in præmium conservatio unionis, & ut, ex vi illorum operum prævisorum, decernatur conservatio.

DICES. Illa unio, prout antecedens opera subsequentia, est causa operum subsequentium, & opera subsequentia essent causa conservandæ illius unionis: ergo illa unio antecedens esset causa sui ipsius conservandæ.

RESPO-

Respondetur. Non esse absurdum, ut idem sit causa moralis suæ conservationis, quia a tunc conservans physicum, esset distinctum ipsis illis meritis, causatis ab illa unione, & imp- rantibus illam conservationem.

Assero 3. *Non constare, quòd conservatio unionis, data sit, in præmium meritorum Christi.*

Ratio: Quia nec Patres, nec scriptura de hoc loquitur.

QUÆSTIO III.

De Motivo Incarnationis, quod sunt Merita Beatissimæ, & Sanctorum Patrum.

Quod attinet ad Meritum Beatissimæ.

Assero 1. *Non potuisse Beatissimam mereri de condigno substantiam Incarnationis.*

Ratio: quia est summa improportio cujusq; meriti creati, ad tantum præmium.

Assero 2. *Non implicat contradictionem, ut de condigno, mereretur sibi Maternitatem.*

Ratio 1. Asserti, quia si implicaret ne id mereretur, implicaret ideo, quia hoc ipso deberet mereri substantiam Incarnationis: sed id non sequitur: quia, sub eo nonnisi respectu, merendo Beatissima ut sit Mater Dei, meretur substantiam Incarnationis, si in ante, & ex vi aliûs motivi non prædecreta jam fuisset substantia Incarnationis: sed est prædecreta; Ergo.

Ratio 2. Quia Maternitas Dei, vel physicè vel moraliter accepta, non excedit vim meriti um condigni creati; quia, esse Filium Dei adoptivum, est quid majus præcisè, quàm esse physicè Matrem Dei; idque innuit Christus, qui eos qui faciunt voluntatem Patris, appellat Patres & matres: & Augustinus; *Majus est*, inquit, *concipere Deum mente, quàm ventre*; sed mereri, esse Filii Dei adoptivi, v. g. per gloriam, vel per augmentum gratiæ, idque de condigno, competit merito creato. ergo & esse maternitatis physicæ. Quòd verò non excedat moraliter maternitas condignitatem meriti creati, Ratio est: quia independenter à maternitate, poterat tantam vel æqualem gratiam habere Virgo Beatissima, qualis est necessaria ad promerendam gratiam maternitati annexam.

Ratio 3. Quia id non implicat.

Assero 3. *Non improbabile esse, quòd defacto meruit sibi Maternitatem Beatissima.*

Ratio 1. Auctoritatis. Habet id Antiphona Ecclesiæ; *Quia quem meruisti portare.* Et Oratio: *Deus qui gloriosæ Virginis corpus & animam, ut dignum Filii tui habitaculum effici mereretur, &c.* Hieronymus: *Tantæ*, inquit, *Puritatis MARIA extitit, ut mereretur effici Mater Filii Dei.* Et Greg. lib. 1. Reg. c. 1. *An non*, inquit, *Mons sublimis MARIA, quæ ut ad conceptionem æterni VERBI pertingeret, meritorum verticem, supra omnes choros, usque ad solium Deitatis evexit.* Qui modi loquendi non significant solam dignationem Dei gratuitam, quæ etiam vocari solet gratia & meritum, quo sensu sumitur in Oratione Ecclesiæ de S. Anna, quæ dicitur meruisse, esse mater Genitricis Domini; sed significant simpliciter actiones, quæ id meruerunt. Rursùs, sensus illius Orationis de S. Anna procedit de gratia pariendi, ne foret sterilis. Quanquam si etiam illi concesseris prærogativam meriti, ut esset mater Virginis, convinci non poteris, imò simpliciter verba Orationis accipies: nec id tribuendum aliis, quia illis id non tribuit Ecclesia. Concesso autem quòd id meruerit Beatissima, concedi debet, quòd condignè meruerit; quia meritum simpliciter dictum, supponit pro principali, principale autem in meritis, est meritum condignum.

Ratio 2. Quia non est ita certum, quòd, præter gratiam & gloriam, non possimus nobis quidquam mereri supernaturaliter de condigno, quodsi aliquid aliud: cur non & Maternitatem Beatissima?

Ratio 3. Quia si Beatissima non meruisset de condigno maternitatem, id ideo esset, vel quia non supponeretur habuisse gratiam, vel quia omnes gratiæ illi datæ sint, intuitu maternitatis Dei; sed utrumq; hoc non probat intentum. Non *primum*: quia antequam supponebatur electa in matrem Dei, supponebatur jam Christus, caput influens in membra, supponebatur Christus mortem acceptâsse, & cætera similia; cur ergo vi illorum meritorum, non potuisset prævideri operatura? Non etiam secundum: quia quamvis aliquæ gratiæ datæ sint Beatissimæ intuitu maternitatis, non est tamen necesse dari omnes; cur ergo defacto, ratione illarum aliquarum gratiarum, non potuisset & operari, & prævideri operatura? Quòd autem Christus non habuerit ullas gratias, nisi intuitu Incarnationis, habuerit autem Beatissima, referri debet in signa rationis, & decreti, supra assignata; quia scilicet Beatissima, ante suam maternitatem, potuit prævideri, habens gratiam ex alio principio, quàm ex maternitate, nempe vi capitis, & vi decretæ quoad substantiam Incarnationis, quam sequitur acceptatio mortis, & cætera similia. Jam autem antequam Christus decretus est caput influens, adeoq;, ante decretum Incarnationis, in nullo priori signo cum gratia prævideri potuit defacto. Deinde, cùm Sancti doceant, Beatissimam meruisse maternitatem, hoc ipso docent, præcessisse merita ante maternitatem: consequenter, præcessisse principium merendi, ante maternitatem: adeoque, illa principia non esse data, ex subsequenti, decretæ jam maternitatis; quod tamen non docent de Christo.

Quod ad Sanctos Patres attinet.

Assero 1. *Eos non potuisse mereri de condigno substantiam Incarnationis.*

Ratio est. Maxima improportio tanti mysterii, cum quocunque merito creato.

Assero 2. *Potuisse illos mereri de congruo substantiam Incarnationis.*

Ratio est: Quia id non implicat; præcipuè autem, cùm potuerint habere gratiam, independenter à meritis Christi, & elicitas ex hac gratia operationes in hunc finem offerre, quo casu, non erit ratio, cur de congruo id mereri non potuerint?

Assero 3. *Defacto non meruisse illos de congruo substantiam Incarnationis.*

Ratio est: Quia omnes, quæ Sanctis Patribus datæ erant gratiæ, intuitu Incarnationis datæ sunt; ergo jam supponebatur Incarnatio, ante illorum merita congrua.

Assero 4. *Aliquos ex illis, ut David, Abraham, meritos fuisse circumstantiam Incarnationis, quòd ex his Parentibus Christus nasceretur.*

Ratio, Authoritas Scripturæ ex Gen. 27. 2. Reg. 2. 1. Paralip. 22.

Assero 5. *Plures ex ipsis meruerunt Incarnationis circumstantiam, quæ est, Acceleratio.* Non quòd citiùs facta quàm primò Deus decreverit; sed quòd non decrevisset tam citò, nisi prævidisset preces illorum.

Ratio asserti est authoritas scripturæ, ubi Dan. 9. Hebdomades dicuntur abbreviat[æ].

Dices. Merita Christi non poterant dari nisi cùm hac duratione; ergo cùm sint prævisa merita Christi, ante Patrum merita, utpote causa meritorum, quæ conveniebant Patribus: prævisa sunt cum hac duratione; ergo determinatio de hac duratione præcessit illorum merita; ergo ulteriùs, tempus Incarnationis non cadebat sub rationem meriti Patrum.

Respondetur. Pro aliquo signo rationis non est necesse prævideri omnia identificata realiter; nam ubicatio, ut diximus in physicis, identificatur realiter entitati, nec tamen necesse, in primo decreti signo, statim decerni de omnibus ubicationibus Christi: esse item ejus filium, identificatur entitati Filii, nec tamen erat necesse prævideri in primo decreti signo, cujus esset futurus Filius Christus; ita ergo nec erat necesse prævideri illa merita, cum hac duratione. Consule alios fusiùs ista tractantes.

DISPUTATIO IV

De ipsa Incarnatione.

Tractando de ipsa Incarnatione secundùm se, tria potissimum expendi possunt. *Primò*, quid sit Incarnatio, accepta, secundùm quod dicit unionem Personæ divinæ, cum natura humana? *Secundò*, quid sit Incarnatio, secundùm quod dicit, terminum illum cui assumere convenit, nempe secundam Personam? *Tertiò*, Quid defacto sit unitum isti Personæ, seu quid assumptum?

QUÆSTIO I.

De Incarnatione prout dicit unionem.

In Christo duplex unio est. *Primo*, unio corporis & animæ rationalis: deinde unio naturæ humanæ, cum Persona VERBI. Distinctas esse has uniones, probat imprimis distinctio extremorum unibilium; unio autem sequitur naturam unibilium. Quod etiam à posteriori probatur: quia facta est separatio inter animam & corpus, adeoque disunio, in triduo mortis; cùm tamen unio hypostatica soluta non fuerit; secundùm illud Damasceni, *VERBUM, quod semel assumpsit, nunquam dimisit.* De priori unione hîc non agetur, quia idem de illa dicendum, quod de unione in homine. De hac altera hîc disputabitur.

DIFFICULTAS I.

Quid unio Hypostatica?

Tota hæc quæstio manca esset, non præsuppositis istis, quæ in simili dicta in Philosophia; magis propria hujus loci hîc attingemus.

Dicendum est 1. *Unionem hypostaticam salvari non posse, sine aliqua entitate modali.*

Probatur principio in materia de distinctionibus stabilito. Impossibile est, transire ab uno contradictorio ad aliud, sine sufficienti mutatione, ergo & à non esse terminati Persona divinâ, ad esse terminati eâdem, impossibile est transire sine sufficienti mutatione; sed nulla talis sufficiens ostendetur, nisi ponatur entitas modalis: ergo. Subsumpti antecedens probatur illa inquisitione, quæ sit illa mutatio? defenderetque hoc antecedens mox dicendis. Et secundùm hanc conclusionem convenimus cum Modalistis.

Dicendum 2. *Illa Modalitas, non habebit rationem dispositionis formaliter, sed connotati determinativi, ut VERBUM personaliset naturam hanc hum-*

manam,& natura humana, hæc, ut terminetur ab c Persona. Quòd non debeat habere ratio-m dispositionis.

Probatur 1. Quibuscunq; dispositionis positis, potest necdum sequi unio, & tamen à determinatione positâ, debebit sequi unio: ia hoc ipso non esset determinatio; ergo illa odalitas non habet rationem dispositionis. ntecedens probatur. Quia, positâ aliqua for-, potest Deus omnia illa impedire, quæ sunt undarii effectus, retento solo primario; non autem alius primarius effectus illarum dispoonum, nisi disponere, vel unioni aptare subjem: cùm effectus formalis dicat formam, subtum aptum, & unionem eorundem; ex quo n sequitur, nisi merum disponere ad unio-m, non autem ipsum esse unitum.

Probatur 2. Quia quæcunq; aliæ manitè dispositiones, sunt tales, ut illis positis, posimpediri id, ad quod fit dispositio, ut indus videbit. Ergo idem dicendum esset de hac odalitate, si foret per modum dispositionis.

Probatur 3. Quia definitio dispositionis, n est definitio unionis; quæ autem in Physinon habent in re eandem definitionem, post inter se separari: nisi adsit ratio ordinis estialis, qualis est in nostra determinatione; positio autem quà talis, si diceret ordinem estialem, ad uniri, hoc ipso extraheretur à contione dispositionis. Habebit autem se illa moitas, per modum determinationis: quia ois modalitas, definitivè, est determinatio entiva, hocque ipso intelligi debet sequi unio, a, hoc ipso, determinatio illa non esset deteratio; adhuc enim maneret indeterminatio uniri.

Respondebis 1. Positis ultimis dispositious, potest non sequi unio per nos, deberet etiam non sequi, positâ illâ determinatione.

Contra: quia effectus formalis, qui est imò disponere, adhuc totus salvaretur, non itâ unione: salvaretur inquam, quia in ratiodispositionis, non requireretur jam ulterior; salvaretur autem ratio determinationis, si nihil determinaret: ad nihil autem determiet, si maneret indifferentia ad uniri, & licèt erminationis, quæ est quid physicum, & unis, sit alia definitio, cætera tamen non sunt ia; quia scilicet ipsa definitio determinationon salvaretur, si relinqueretur indifferentia uniri.

Respondebis 2. Adhuc illa dispositio mois erit determinatio, sequi ergo illam debeunio.

Contra: Concedo quidem, quòd determabit, sequeturque illam necessariò unio: sed n sub titulo dispositionis.

Respondebis 3. Quidquid ad totum aliod requiritur, est vel dispositio, vel extrema nponentia, aut principia.

Contra: Quia hæc modalitas potest venire nomine principii formalis; vel certè neganda erit major: extremumque aliud assignabitur, nempe ratio determinationis ad uniri.

Dicendum est 3. *Unionem hypostaticam formaliter, non aliud esse, quàm naturam humanam, prout habet rationem terminatæ & suppositatæ actu à VERBO, & VERBUM prout habet rationem terminantis actu, & exercitium suæ suppositivitatis.* Et secundùm hanc conclusionem, convenimus cum Nominalibus.

Probatur 1. Quia, si nihil obsit, dicta Patrum & Conciliorum simpliciter sunt accipienda: Patres autem & Concilia, nunquam istius entitatis mediæ, ad faciendum, ut natura humana subsistat subsistentiâ VERBI, meminerunt; sed id semper rejiciebant, nonnisi in Naturam assumptam, & Personam assumentem.

Respondebis. Non meminerunt etiam illius modalitatis determinativæ.

Contra. Non meminerunt quidem, sed illam debere dari, argumentum positum evincet.

Probatur 2. Quia unio corporis & animæ, ut dictum alibi, non est ulla entitas intermedia; ergo nec unio hypostatica. Consequentia probatur ab Athanasio; *Sicut, anima rationalis & corpus, unus est homo: ita Deus & homo unus est Christus.* Et deinde, videtur hoc consequentius dici, ad connotata, aliàs defensa.

Probatur 3. argumento negativo. Sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sic nec rationes formales ut quo, sunt multiplicandæ sine necessitate; sed positâ modali entitate, nonnisi pro connotato, & posito, quòd hæc natura sit hujus suppositi in actu secundo, & hoc suppositum sit suppositum hujus naturæ in actu secundo, sufficienter esse formale suppositationis intelligetur: ergo in hac ratione sola constitui debet.

DIFFICULTAS II.

De Responsionibus & Fundamentis Oppositorum.

Quoad responsiones attinet, illæ ad hoc maximè attendent, ut ostendant sufficientem mutationem independentem ab entitate modali. Proponentur autem tam ea, quæ in impressis habentur, quàm ea quæ à pluribus nostræ Provinciæ Professoribus, aut inventa, aut usurpata sunt.

Punctum Difficultatis 1.

Recensentur aliquæ Responsiones.

Respondent i. Nominales, & concedunt, ad de-

ad denominationem intrinsecam, requiri mutationem intrinsecam: concedunt, denominationem uniti, inter humanitatem & Verbum, esse adæquatè intrinsecam: concedunt, in natura humana fuisse mutationem intrinsecam: concedunt, necessariam fuisse formam, vel quasi formam novam, per quam fieret illa mutatio: & his omnibus concessis, negant, quòd VERBUM non sit forma, vel quasi forma, ratione cujus, vera est denominatio, quòd humanitas unita sit VERBO; ipsa enim increata VERBI Personalitas, est ratio formalis, per quam, humanitas, de non subsistere actu, transit ad subsistere actu.

Contra. Quæro, quare natura humana transit, de potentia subsistendi Personalitate divinâ, ad actum subsistendi? respondes, haberi id ratione Personalitatis divinæ: quæro, per quid transit ipsa Personalitas, à non esse actu terminantis, ad esse actu terminantis? respondes, mutatione factâ in naturâ: quæro ulteriùs, potest esse Persona VERBI & humanitas, & non esse illa mutatio; per quid ergo transitur, ad illam mutationem, & quid est illa mutatio?

Respondent 2. Nominales. Quòd illa mutatio sit aliquid præter illa duo, prout aliquid, non est nihil; non tamen est aliquid, quod sit idem, quod ens per se, & habens quidditatem propriam & existentiam, quæ per se possit terminare actionem agentis; nec est primò seipso Ens, sed modus essendi. Unio autem hypostatica est reverà aliquid à parte rei; est enim nova denominatio humanitatis, secundùm quam humanitas, existit differenter à seipsa, utpote jam habens determinationem ad terminari Personâ divinâ; qui modus essendi procul dubio est aliquid; quis enim dubitet, num sit aliquid, id, quod est, duo subsistere indivisè in eadem hypostasi divina.

Contra. Potest esse entitas naturæ, & entitas Personæ divinæ, & non esse id, quod est, naturam humanam habere indivisum subsistere cum VERBO, per quid ergo transit, ad habere indivisum subsistere? Concedo, quòd hæc suppositatio non sit nihil: Concedo, quòd unio sit modus essendi; sed quærere restat, per quid transeatur ad istum modum essendi? cùm iste modus essendi, nullam novam entitatem importet. Et sicut ad modum essendi, qui est relatio, transitur præsuppositâ aliquâ mutatione, seu ratione fundandi, ostende quidnam sit simile in præsenti. Reditq; argumentum. Potest esse natura humana, & subsistentia VERBI, & non esse illud aliquid, prout opponitur nihilo; per quid transitur ad illud aliquid oppositum nihilo?

Respondent 3. Nominales. Necessariam omnino esse hanc determinationem, quæ autem illa sit, jam explicant, & dicunt, ly, *Per quid*, significare tria genera causarum: scilicet, Per quid determinetur activè, Per quid formaliter, & Per quid materialiter. Quoad *primum*, activè determinatur à principio activo, ejusq; actione: estq; omnino necesse ponere hujusmodi actionem: alioqui non poneretur hic effectus in humanitate, qui est, illam subsistere divinè. Et ratio est: quia sicut agens est primum principium, unde motus, ita actio est primus actus, à quo incipit motus. Unde mirum non est, quòd VERBUM & humanitas, potuerint simul existere sine unione hypostatica: si nimirum Deus (ut liberè potuit) non exercuisset vim activam, suspendissetque illam actionem, quæ necessaria fuit ad hunc effectum, qui est subsistere actu in VERBO. Quia verò hæc determinatio est extrinseca, jam aliam intrinsecam assignant, dicuntque duplicem esse intrinsecam determinationem, per quam Natura ad esse terminata, & Persona ad esse terminantis, transit; una quidem determinatio, est quasi in genere causæ formalis, per ipsammet subsistentiam; altera in genere causæ materialis; & hæc habetur ab ipsa humanitate. Quando itaque quæritur, per quid determinatur formaliter humanitas, ut subsistat in VERBO? respondetur, determinatur formaliter per actum hypostaticum, ipsa verò Personalitas divina per nihil aliud formaliter determinatur, in ordine ad hunc effectum, qui est subsistere, quia & omnes aliæ formæ & actus, cum sint actus, & ipsum, *Quo* aliud est formaliter, non indigent alio actu, & alio *Quo*. Dicunt autem, hanc responsionem à se allatam, circa determinationem humanitatis & VERBI, esse scientificam, primam, & necessariam. Cùm enim juxta Philos. 2. Posterior. c. 7. omnis quæstio petat causam & medium; & si est scientifica, petit causam primam & necessariam, id est, qua positâ non potest non poni effectus, quâ sublatâ non potest non tolli, ex 2. Physicor. tex. 20. & 38. proinde, & hæc quæstio, per quid humanitas actu uniatur VERBO? causam quærit; eamque primam & necessariam. Argumenta autem opposita quærunt causam causæ; quærunt enim causam formalem causæ formalis, cujus nulla jam alia causa assignari potest; vitiosèque assignatur, sive ponatur aliquid modale, sive reale, quod ipsum reprehendit Philosophus 2. de Anima tex. 7. Sicut enim materiæ, non est alia causa materialis, sic nec formæ alia causa formalis; alioqui in quolibet essent duæ formæ, & duæ materiæ; imò innumeræ: cùm etiam de secunda causa quæri possit, per quid causet formaliter vel materialiter? & sic in infinitum; vel si dicatur causare per se & immediatè: cur etiam prima id non faciet? Quodsi dicas, recursum debere fieri ad causam alius generis, hoc jam in præsenti afferetur. Quando igitur quæritur, per quid e. g. anima est unita actu corpori, respo-

pondetur, quia agens eam univit, ipsâ animâ ercente actum secundum formæ, & materiâ ercente actum secundum materiæ, ut fiat to-n & homo. Nec aliter Aristoteles ipse re-ndit: nam 8. Metaph. t. 8. *Quæ hujus causa* inquit, *ut, quod potentia est, actus sit, in quibus-g, generatio est, præter illud quod fecit? nulla e- alia causa, ut actu sphæra sit, quæ potentiâ sphæ-rat.* Et t. 17. *Quare nulla alia causa est, nisi, si d fuit, tanquam ex potentia in actum movens.* od autem de unione dicitur, idem de actua-stentatione humanitatis dici debet. Qua-inquiunt, & nos, quando ad quæstionem, quid formaliter intrinsecè determinetur nanitas, ut sustentetur, & VERBUM ut su-ntet? Respondemus: quòd formaliter intrin-e determinentur suis entitatibus, secundùm tam habitudinem sumptis: recte, inquiunt, cientifice respondemus; quia, quæstioni mali, causam formalem assignamus: ipsius em formalis, non aliam formalem, ut Moda-e, sed alterius generis causam, nimirum de-ninationem ab agente extrinseco factam, o-ndimus; præter quam, nihil aliud requiri-: cùm ad tollendam uniuscujusq; rei indif-entiam, alterius oppositorum, ad quod est ifferens, præsentia, vel informatio sufficiat, locet Aristot. t. 63.

Contra 1. Restauratur argumentum. Im-sibile est transire à contradictorio ad contra-torium sine mutatione sufficienti: Ergo & à esse actionis, adesse actionis, determinantis ifferentiam humanitatis & VERBI, transiri potest sine sufficienti mutatione; quæ au-illa? Rursùs: Potest esse Persona VERBI atura humana, & tamen Persona VERBI habere determinationem à se ipsa, ad præ-dum hunc effectum, qui est, subsistere na-m humanam; potest item esse entitas hu-nitatis, & non habere rationem personatæ à .RBO: potest insuper, existente Personâ RBI & humanitate, non esse illa actio deter-ativa in genere efficientis: quid ergo est il-eccessus ejusdem: Cumq; illa actio per illos il sit novum, præter ipsam naturam huma-n & Personam VERBI, quæ possunt esse, & haberi ratio actionis: quæro, quid est il-haberi?

Contra 2. Quia, quamvis impossibile est, t Persona VERBI à parte rei, & non consti-t VERBUM prout condistinctum ab aliis sonis, potest tamen esse VERBUM à parte & non terminare naturam humanam; per d ergo transit ad esse terminantis eandem? cùm, ante assumptionem, se ipso non transie-d assumentem, cur modò se ipso, transit ad mentem?

Contra 3. Quia quamvis formâ (idem de materia) non indigeat determinari, in ge-e causæ formalis, & secundùm rationem formæ, ab alia forma: idq; reprehendat Aristoteles: neq; enim est necesse albedinem dealbari aliâ albedine; nihilominus restat quærere, cùm illa forma, quæ in ratione formæ non indiget formari aliâ formâ, possit non esse informativa hujus subjecti, per quid transit, ad esse informativam? cumq; illa forma possit esse nonnisi sibi & in se, ut loquuntur oppositi: possitq; etiam esse sibi & in se, simulque alteri: per quid transit, ut sit etiam alteri? Addo ideo, in genere causæ formalis v. g. prout importat rationem formæ, non est necesse aliâ determinatione determinari illam ad rationem formæ: quia hoc ipso, quòd est à parte rei, habet illam rationem formæ: ita ut id nec divinitus ab illa separari possit: transitque à non esse habentis rationem formæ, secundùm formalitatem formæ, ipsâ sui existentia, ipso suo esse extra causas, ipso non esse, mutato in esse: quæ etiam taxa est, per quid aliquid seipso transeat ad esse talis. Quia verò potest esse à parte rei forma, habereq; suam entitatem extra causas, & non habere formalitatẽ esse alteri, seu actu informantis: restabit quærere, per quid transeat ad illam partem contradictionis? Denique hac in materia, duo in forma (idem dic de subjecto) distingui possunt. *1mò* habet rationem formæ sub formalitate formæ secundùm se: *2dò* habet rationem formæ sub formalitate formæ (ut oppositi dicunt) alteri, seu formalitatem aliud informantis; quæ formalitas, licèt trahat secum priorem, illique identificetur quoad rectum: non enim aliâ entitate forma est forma sibi, & aliâ entitate forma alteri: nihilominus, quia hæc secunda formalitas, potest abesse, ideo quæritur, per quid transeatur ad illam habendam? Unde immeritò imponitur nobis, quasi dicamus, formam in genere formæ ab alio determinari, cùm nonnisi intentum sit, evincere, quòd in genere actu informantis, vel actu alteri, ut dicunt, indigeat determinativo: cùm possit esse, & non esse alteri.

Respondent 4. & ante responsionem.

Supponunt 1. Quòd omnis actio, debeat terminari ad dandum esse aliquod alteri; adeo, ut si nihil per actionem recipiat Esse, impossibile sit, etiam imaginari actionem. Porrò Esse alteri, potest dupliciter tribui: nimirum vel ex nullo præexistente esse: sicut accidit in creatione Angeli; vel ex præexistente esse: uti fit quando resurgit homo.

Supponunt 2. Duo esse actionum seu productionem genera. Aliæ enim actiones factivæ, aliquæ communicativæ dicuntur; & per hoc ad invicem differunt: quia actio factiva, à non esse simpliciter, tendit ad esse simpliciter; unde & terminus illius supponitur simpliciter non fuisse; & nunc per actionem, Esse, simpliciter, producitur, ut patet in creatione Angeli. Actio

verò cõmunicativa, non tendit ad esse simpliciter, sed ad esse secundùm quid, & per illam fit aliquid novum, propter solam communicationem, seu unionem duorum in eodem esse: ut patet in resuscitatione hominis, in qua nec anima fit simpliciter nec corpus; sed anima fit, ut ita dicam, incorporata, & corpus fit animatum: & ex utroque, fit novum ens compositum.

SUPPONUNT 3. Terminos formales *Quo*, utriusque istius actionis, per hoc differre: quòd terminus formalis *Quo* actionis factivæ, ita terminet, ut simul accipiat esse sibi, & simul det esse alteri: sicut v. g. formæ materiales, & ipsæ accipiunt esse sibi ab agente, & simul dant alteri, esse formale, tanquam *Quo* formaliter est aliud. Terminus autem formalis *Quo* actionis communicativæ, non accipit per eam actionem esse sibi; sed tantùm, per suum esse, ante præhabitum, dat esse formaliter alteri: anima enim hominis resuscitati, quæ est terminus formalis *quo* resuscitationis, non accipit esse sibi, sed dat formaliter esse alteri, &c. *His suppositis*

FORMANT RESPONSIONEM. Quòd omni actioni respondeat peculiaris terminus, itemq; decreto efficaci; sed id etiam in præsenti dicunt haberi. Terminus enim formalis hujus actionis, per quam VERBUM Caro factum est, est ipsa Persona VERBI; hæc enim principaliter se habet in constitutione hujus totius, quod est Christus: id autem, quod se habet principaliter in constitutione totius, terminus formalis *Quo* dicitur, uti videre est in anima constituente hominem. Terminus formalis *Qui*, est totum illud formale, constitutũ ex personalitate VERBI, & naturâ humanâ, Terminus autem totalis, est totum illud constitutum ex Persona divina, & ex duabus naturis, humanâ & divinâ: per quod etiam hi duo termini differunt. Hæc igitur actio divina, in quantum intelligitur tendere ad terminum formalem *Quo*, est merè cõmunicativa, cujus terminum formalem non est necesse produci, sed sufficit nonnisi alteri extremo communicari. Et sub hac formalitate, terminus iste formalis, potest terminare actionem agentis positivam: siquidem actus subsistendi naturæ humanæ, sine dubio, est aliquid positivum, & novum, quod antea non fuit: vi cujus fit, ut VERBUM, quod in ante nonnisi in se, & sibi, fuit ratio personandi, fiat ratio personandi alteri, nimirum naturæ humanæ. Et hac ratione, persona VERBI bene potest dici terminus actionis Incarnativæ, & Generationis æternæ. Siquidem, ut est terminus generationis æternæ, non comparatur cum natura humana secundùm rationem actûs, neq; humanitas cum VERBO, secundùm rationem potentiæ; sed utrumque comparatur per modum actûs & actûs: adeoq; non faciendo unum per se: Ergo potest dari nova actio, & novum decretum Dei efficax, volentis, hæc duo sibi quodammodo proportionari, secundùm rationem actûs & potentiæ: ut unum, sit alteri ratio formalis *Quo* essendi, & subsistendi. Præter autem terminum formalem *Quo*, qui terminus est non[...] terminus actionis communicativæ, ostend[...] terminum *Qui*, qui possit esse terminus quodammodo actionis productivæ: & hic terminus est totum illud, constitutum, ex form[...] quasi & materiali: non quidem, quod producatur ex *non esse* simpliciter: sed quod producatur ex *non esse* secundùm quid; quia nimi[...] producit illa actio, non quidem subsistens simpliciter, sed subsistens in natura humana: & [...] cit, non ut VERBUM simpliciter vi acti[...] hujus sit: sed ut VERBUM sit homo. Add[...] illud subsistere non esse novum simpliciter si[...]bi: esse tamen novum alteri, adeoq; & nov[...] secundùm quid: proque illo priori, pro quo [...] manitas & VERBUM concipitur indiffer[...] ad uniri hypostaticè, & non uniri, haberi q[...]dam per modum viæ: terminum autem ha[...]ri, posito decreto.

CONTRA 1. Potest esse natura huma[...] parte rei, & persona VERBI, & non esse ist[...]ctio communicativa; nec actio agentis, [...] vocatur positiva, nec terminus ille formalis [...] ercens rationem formalem *Quo* in human[...]te; potest item non esse terminus ille *Qui*: [...]stende ergo sufficientem mutationem, per q[...] ad hæc omnia transeatur?

CONTRA 2. Negabunt Modalistæ, dari [...] quam actionem communicativam, quæ tam [...] nullius physici sit productiva; dicentq; Mo[...]les, in resurrectione, produci aliquid novum [...]titativum, nempe unionem.

CONTRA 3. Tum quia, concesso, quòd [o]mnis actio debeat terminari ad dandum e[...] concesso, quòd alia sit actio factiva, & alia co[m]municativa: concesso, quòd per actionem co[m]municativam fiat aliquid, novum per sol[...] cõmunicationem, seu unionem duorum in [...]dem esse: quærere restat, per quid transeat[...] ad esse unionis duorum in eodem esse? Co[n]cesso, quòd terminus formalis *Quo* actio[nis] communicativæ non accipiat illâ actione e[...] sibi, sed alteri; restabit quærere: per quid tra[ns]eat, à non dante *Esse* formaliter alteri, ad e[...] dantis *Esse* formaliter alteri? Tum quia, co[n]cesso, quòd terminus formalis actionis, p[er] quam VERBUM caro factum est, sit ipsa Pe[r]sona VERBI, & quòd illa, in præsenti, habe[at] rationem principalis, & rationem *Quo*: quæ[re]re restat, per quid transeat, à nõ esse haben[...] rationem. *Quo* actu, in natura humana, ad e[...] habentis rationem *Quo* in eadem? Tum qu[ia] concesso, quòd Terminus *Qui* sit totum cons[ti]tutum ex personalitate & natura humana, [...] quòd terminus totalis, sit totum constitutu[m] ex Persona VERBI, & duabus naturis; rest[at] quærere, per quid transeatur ad hunc termi[num] *Qui*, ad hunc terminum totalem? Tum qui[a]

co[...]

concesso, quòd actio divina, tendens ad terminum formalem *Quo*, sit ratio communicativa, cujus terminum sufficiat alteri communicari; restat quærere: per quid transeatur, à non esse communicati alteri, ad esse communicati alteri. Tum quia, posito, quòd agnoscatur illic actio agentis positiva, & ejus terminus, qui est actus subsistendi naturæ humanæ; quærere restat: cùm illa actio, per oppositos, nihil sit, præter illa duo extrema, quæ possunt esse, quin sit illa actio: quærere inquam restat, per quid transeatur à non esse illius actionis positivæ, ad esse illius actionis positivæ? per quid item transeatur, à non esse actu subsistendi naturæ humanæ, ad esse actu subsistendi? Tum quia, concesso quòd hoc, quod est alteri esse rationem essendi, sit effectus novus, & ab ipsis extremis separabilis; quærere restat: per quid transeatur ad hunc effectum novum? in quo item sita illa novitas? cùm esse rationem essendi alteri, per oppositos, nihil dicat, præter humanitatem & personam VERBI. Tum quia, concesso, quòd decreti efficacis possit esse hoc objectum, ut VERBUM, quod nonnisi sibi & in se fuit, sit ratio essendi alteri; quærere restat: per quid transierit VERBUM, ad rationem essendi etiam alteri? Tum quia, concesso, posse assignari pro termino *Qui*, totum illud constitutum: quærere restat: per quid transeatur ad illud totum, ad illam pullulationem termini *Qui*, ad illud esse novum secundùm quid? Tum quia, concesso, quòd possimus concipere Personam VERBI, & naturam humanam prout unibilem nonnisi, & postea, prout unitam; quærere restat, per quid transierit ad istud, prout unita? hicq; potiùs, erit illa via, & illud medium.

CONTINUANTUR RESPONSIONES.

Respondent adhuc quidam cum Typhano, &c.

SUPPONUNT 1. Unam actionem cum alia, duobus modis posse esse eandem, & totidem modis novam, & diversam ab alia: nimirum, vel simpliciter & adæquatè, vel nonnisi secundùm quid & inadæquatè.

SUPPONUNT 2. Plura esse, quæ ad perfectam unitatem actionis requiruntur. Sicut enim ad unitatem perfectam motûs, requirit Arist. 5. Physic. tex. 34. unitatem Subjecti, Termini, Temporis, & eundem tendendi modum ad terminum: hinc motus circularis & rectus, quamvis ab eodem termino, *à quo* fiant, & ad eundem terminum *ad quem* tendant, tamen non sunt idem, & unus motus: sic etiam, ad perfectam unitatem actionis, requiritur idem numero agens, idem terminus, idem tempus, idem modus agendi. Si igitur actio secundùm omnia ista erit diversa, erit simpliciter & adæquatè nova, si autem aliquid desit, tunc actio inadæquatè tantùm, & secundùm quid erit non eadem.

SUPPONUNT 3. ex S. Thoma. Quòd dignitas & species actionum, proinde & diversitas ac novitas realis, desumatur ex novitate & diversitate reali terminorum. Unde ex parte terminorum, distinguenda est duplex novitas actionum; si enim termini sint adæquatè & simpliciter diversi, etiam actiones erunt tales: si verò termini inadæquatè tantùm differunt, etiam actiones inadæquatè different. Quia enim actio, realiter & entitativè, seu ut alii vocant, subjectivè, est eadem cùm suo termino: idcirco, qualis est entitas termini, talis etiam debet esse actionis realitas. De termino autem agendo, consequenter censent, terminum, cujus conditionem sequitur actio, interdum esse simplicem, qualis est Angelus; interdum compositum, ut homo; hinc fit, ut actio sit interdum ex parte compositi simplex, interdum composita; cùmq; esse Paulum, non sit quid simplex sed compositum, etiam intervenient duæ partiales actiones, quæ uniuntur hoc ipso, quòd partiales earum termini, nimirum anima & corpus, in homine uniantur. *His suppositis*

FORMATUR RESPONSIO. Actionis novæ debet esse novus terminus, eo modo, quô actio nova est. Rursùs, actio Incarnationis, est composita: & quia composita actio, ab iis actionibus, quæ terminantur ad partes, eo modo solùm differt, quo ipsum totum differt à suis partibus, nimirum inadæquatè: ideo & hæc actio, ab actionibus terminatis ad ista extrema, non differt simpliciter, sed tantùm secundùm quid; consequenter, non erit aliqua actio simpliciter nova, adeoque, nec erit necesse, huic actioni aliquam novam entitatem, pro termino assignare. Cujus ratio est: quia cùm Christus non sit quædam tertia natura, à VERBO divino & humanitate realiter aut essentialiter diversa; ideo actio Incarnationis, non est tertia, aut simplex quædam actio, ab æterna VERBI divini, & temporali humanitatis assumptæ, generatione; sed sunt duæ illæ generationes hypostaticè indivisæ. *Ex quo*

INFERUNT. Quòd generatio æterna Filii Dei, quæ ante Incarnationem erat sola generatio VERBI, postea in Incarnatione, &, ut terminatur ad VERBUM unitum hypostaticè, est Incarnatio activa: & similiter generatio humanitatis Christi, quæ fuisset generatio hominis puri, si humanitas illa sola fuisset & separata à VERBO, quia modò terminatur ad humanitatem realiter unitam VERBO, evadit jam generatio, hominis Dei.

CONTRA. Potest esse actio terminata ad naturam humanam, & productio VERBI, & non esse totum hoc hypostaticum: per quid ergo transitur ad esse hoc totius? Item, potest esse hæc utraq; productio, & non haberi ista secun-

dùm quid nova, secundùm quid diversa, secundùm quid distincta actio; per quid ergo transitur ad illam? Concedo, actionem incarnativam esse duas actiones compositas: sed cùm potuerint esse illæ duæ actiones, unaquæq; per se, & non habere rationem compositæ actionis: quærere restat, per quid transierint ad esse compositæ actionis? Concedo, quòd actionis novæ novus debeat esse terminus, & quidem eo modo, quo actio nova est; sed redit argumentum: Nisi ponatur nova actio productiva alicujus novæ entitatis, non poterit esse sufficiens mutatio, ad transeundum à non esse uniti, ad esse uniti: quæ enim illa? Concedo, quòd composita actio, ab aliis actionibus, quæ terminantur ad partes, eo modo soleat differre, quo ipsum totum differt à suis partibus; sed nego, quòd à non esse totius, ad esse totius, possit transiri sine sufficienti mutatione; quæ autem illa? Nego consequenter, quòd actio illa non differat simpliciter ab actionibus terminatis ad ista extrema: cùm non transeatur ad esse totius, illis actionibus ad extrema terminatis: præcipuè, cùm possint esse illæ actiones, & illa extrema, & non esse unio. Concedo, quòd Christus non sit tertia entitas, à VERBO & humanitate indivisis; sed nego, quòd VERBUM & humanitas, ad esse indivisorum, transire possint sine sufficienti mutatione: quæ autem erit? consequenter, actio incarnativa erit actio, terminata ad id, quod salvat illam mutationem. Concedo, quòd actio incarnativa, sint duæ generationes hypostaticè indivisæ; sed quærere restat: per quid transeatur, ad esse hypostaticè indivisarum? Concedo, quòd generatio æterna, prout terminatur ad VERBUM humanitati unitum, sit Incarnatio activa; sed quætere restat: per quid ad hoc transeatur? Addo. Negabunt Modalistæ, actionem, realiter & entitativè esse idem cum subjecto; cùm eam distinguant modaliter. Rursùs, quamvis totum nihil aliud sit à suis partibus unitis, collectivè sumptis; dicent tamen Modalistæ, illas, unitas & collective acceptas, involvere modalitatem.

Respondent ultimò alii, cum P. Sigismundo Zaranek, qui suo tempore habebatur inter prima ingenia. Datur distinctio formalis ex natura rei, quæ est alietas formalitatum, & quidditatum, reperibilis in rebus sine fictione intellectûs: quę ipsa distinctio adhuc duplex est; aut enim est formalis tantùm, aut modalis, idq; appropriatè dicta, vel non. Formalis tantùm, est alietas actualis rationum seu formalitatũ objectiva, quæ nec sunt res distinctæ, nec modi reperibiles in una entitate ante operationem intellectûs, cujusmodi distinctio, est inter gradus superiores Metaphysicos & differentias. Modalis autem appropriatè dicta, est alietas actualis modorum essendi appropriatè dictorum, inter se, aut à modificato separabili ad ipsius pr[...] manentiam: cujusmodi alietas, est inter act[...] nem & passionem, respectusq; transcendent[...] les. Modalis autem non appropriatè dicta, [...] actualis alietas modorum essendi, non app[...] priatè dictorum, aut à modificato insepara[...] ad ejus permanentiam, cujusmodi alietas [...] inter modos inseitatis, & inalietatis aptitudi[...] lis, & inter Ens, à quo, ad ejus permanenti[...] nequeunt separari. Porrò modi, licèt accip[...] leant pro Entitatibus, non fixum & ratum, [...] affixum esse habentibus: probabilior tamen [...] ex antiquioribus modorum auctoribus, cui [...] vet Suar. eorum acceptio: quâ modi app[...] priatè dicti accipiuntur pro modis essendi, [...] entitativè, sed essetivè, formaliter, & quidd[...] tivè, distinctis ab aliis rebus, quæ non sunt [...] di essendi, separabiles à suis fundamentis, [...] ad suam, sed ad talium fundamentorum per[...] nentiam; in qua acceptione, definiri poss[...] modi, quòd sunt rationes essendi intrinsecæ [...] natura rei distinctæ formaliter à modificatis [...] parabilibus ad sui permanentiam, tribuen[...] ipsis modum essendi diversum, diversamq; [...] nominationem. *Hæc doctrinâ suppositâ*

Formant Responsionem dicuntq[...] Posse esse humanitatem Christi, & non unit[...] VERBO, si non sit modificata modo illo ess[...] vo: secus si sit illo modificata: dicunt ulter[...] determinativum, per quod transitur à non [...] uniti ad esse uniti, esse modum quidditativ[...] essetivè distinctum: licèt determinativum [...] lud, non sit modus entitativus: sufficit e[...] modus essendi, appropriate dictus: dicunt [...] nique, ad hoc, ut aliquid transeat ab uno c[...] tradictorio ad aliud, non requiri, ut mutetur [...] trinsece & entitative; aliàs nec Deus sine [...] mutatione transiret ad esse creantis; sed su[...] cit, quòd mutetur extrinsece, novasque sub[...] denominationes, per extrinsecas mutation[...] Et ita in præsenti materia, Unitum, novam, [...] quiunt, subit denominationem, per extrin[...] cam mutationem differentiæ temporis, cui [...] alligata unitio, vel actio divina, movens hum[...] nitatem, de potentia obedientiali dependen[...] à VERBO suppositaliter, in actum dependen[...] ab eodem suppositaliter, obedientialiter.

Contra I. Potest esse natura humana, [...] non habere modum istum essetivum: per qu[...] ergo transitur, ad habere modum essetivu[...] & per quid ille ipse essetivus modus, transi[...] non esse modi essetivi, ad esse modi essetivi?

Neque valet si dicas, quòd pullulet ille mod[...] essetivus, quâ pullulatione illius positâ, seip[...] jam transit ille modus essetivus, à non esse m[...] di essetivi, ad esse modi essetivi: non inquam v[...] let; quia sunt aliqua, quæ seipsis transeunt [...] non esse ad esse, nullâ mutatione extra se po[...] tâ: ut, cùm novo sui esse, transit angelus, à n[...]

es[...]

e, ad esse: alia sunt, quæ seipsis transire non ssunt à non esse ad esse: v. g. paries unus als, non transit seipso ad esse similis, sed requiur mutatio in alio pariete; detur ergo reguex qua dignoscatur, quidnam seipso transpossit, à contradictorio ad contradictorium, id non possit? ex quâ regula, si sit legitima, elligetur, quòd seipsò non transeat ille moessetivus, prout hic defenditur, à non esse di essetivi, ad esse modi essetivi. Per nos au hæc regula datur. Ea transeunt seipsis, rum Entitas physica ponitur, illâque positâ, non potest non reperiri illa denominatio, qua quæritur. Ostendit hoc inductio in quaque materia formabilis. Sic, à non esse allinis, transit albedo, seipsâ positâ, Angelus n &c. Ratioq; inductionis dari potest: quia ipsum, definitivè est repetitio ipsius se: reitio ipsius se est repetitio suæ Entitatis; sequenter, transire se ipso ad seipsum, erit nsire suâ entitate, ad suam entitatem; & quia est esse entitas humanitatis, & entitas VER- & non esse transitus ad esse uniti: ideò hæc sis non transeunt, ad esse uniti: cumque ipse modus essetivus non afferat novam physi entitatem: hoc ipso, non affert id, quod so dicatur transire.

Neque valet, si dicas, quòd afferat *se*, sed esvum: quia de hoc ipso *Se* essetivo, redit quæ: cùm istud ly Essetivum, non afferat no entitatem physicam, non potest ostendi, d illi quadret regula, ostendens, quænam is ad contradictoria transeant: sicut seipso, modum essetivum, non transit paries, qui est s albus, ad esse similis. Tum quia interdum atur transitus à contradictorio ad contradiium, sine mutatione intrinseca, ut in Deo seunte ad esse creatoris; interdum cum atione intrinseca, ut cùm transitur à non calidi ad esse calidi; detur ergo regula lena, hoc taxandi: ex qua, si sit legitima, etur: quòd, à non esse modi essetivi, sse modi essetivi, non possit transiri sine atione; quæ sufficiens esse non possit nisi altem in alterutro unitorum, intrinseca. ula hæc à nobis assignatur. Mutatio suffis, transitûs à contradictorio ad contradicto, debet esse proportionata denominationi, tunc acquiritur: ostendit hoc inductio. ue enim per mutationem factam acquisie caloris, evadit aliquis sapiens, aut per soiam albedinem, similis. Et certè, si non sit oortionata mutatio denominationi, hoc ipso erit sufficiens; cum enim illa mutatio ha vim, suo modo causandi illam denominaem: si illi non sit proportionata, ex ipsa oportione, vim causandi illam denominaem, non habebit. Porrò denominationes æ sunt intrinsecæ, v. g. denominatio albi: his proportionata mutatio, non est alia, nisi intrinseca: aliæ sunt denominationes merè extrinsecæ, qualis est denominatio cogniti, si cognitum non quâ relativum sumatur; & in his mutatio, sufficit extrinseca: aliæ sunt mutationes intrinsecæ ad extrinsecum, ut denominatio similis, æqualis, omnesque denominationes relativæ, quà tales; & quia in hoc concreto, quod est ratio intrinseci ad extrinsecum, habetur & ratio intrinseci, & ratio extrinseci; etiam mutatio debet esse intrinseca & extrinseca: & sic paries albus sibi intrinsecâ albedine, transit ad rationem similis, sed in circumstantia, extrinseci sibi, aliûs albi. Denique aliquæ sunt denominationes ex ly *Cum*, ex ly *Simul*, ex ly *Secum*, idque substantiales, vel accidentales; ad tales denominationes, præter entitatem eorum, quæ *Cum*, *Simul*, *Secum* &c. dicunt, debet ostendi mutatio in aliquo dicente ordinem illius *Cum*, illius *Simul*, quia hoc ipso non esset proportionata illa mutatio; nam ad rationem v.g. *Cum*, quæ est denominatio ordinem importans, non potest esse proportionata mutatio, nisi dicens etiam istum ordinem; ei enim quod importat rationem ordinis, non est proportionatum, non importans rationem ordinis; ostendatur ergo, quid sit illud, quod dicit talem ordinem, sitque mutatio quæsita, ad esse illius modi essetivi?

Compingitur breviter hæc ratio. Concedo, quòd sufficiat interdum mutatio extrinseca; ostende quænam hîc illa, eaque sufficiens, ut transeatur ad esse modi essetivi? quorsum item recurritur, quòd sufficiat mutatio extrinseca, cùm modus ille essetivus, sit quid intrinsecum? Tum quia de hoc ipso quæritur, quid sit alligari certæ differentiæ temporis unionem? per quid ergo transitur ad illam unitionem? Tum quia potest esse humanitas Christi & VERBUM, & non esse actio movens humanitatem, ad esse actu dependentis, suppositaliter, obedientialiter, à VERBO, per quid ergo ad hoc transitur? Tum quia decernente Deo, ut hic paries sit similis, debet respondere mutatio, solâque voluntate Dei alligatâ certæ differentiæ temporis, non transitur ad hanc denominationem. Ergo nec transibitur illâ ita alligatâ voluntate, ad denominationem uniti.

CONTRA 2. Quia ipsa quæ in doctrina assumuntur non satisfaciunt. Tum quia, non videtur esse commoda illa distinctionis formalis ex natura rei ut sic definitio; quia nihil loquitur de alietate actuali, cùm alietas, possit etiam esse aptitudinalis; nec hæc definitio distinguit distinctionem hanc formalem, à distinctione rationis ratiocinatæ, quæ etiam dicit alietatem sine fictione intellectûs, sed non actualem. Et si in definitionem distinctionis formalis tantùm, positum est ly actualis: cur non etiam in definitione distinctionis ut sic formalis? Et certè, cùm tam

tam de distinctione formali tantùm, quàm de distinctione modali appropriata, & non appropriata, dici possit alietas actualis: sicut de illis dici potest, est distinctio formalis, tanquam divisum de suis dividentibus: hoc ipso ostenditur, alietatem actualem esse prædicatum genericum, adeoq; in rationis genericæ definitione, poni debuisse. Tum quia ly appropriatè, supponit pro eo, quod, ex usu & acceptione Doctorum, hoc vel illud significat; indubiè autem, si quis, extra præsentem discursum, dicat, se non tenere modos, non supponitur, quòd non teneat modos essetivos, sed Entitativos: unde etiam illi appellantur modalistæ, qui defendunt modos Entitativos. Quòd autem hæc acceptio sit eruta ex antiquioribus modorum auctoribus, illi citari debuissent, qui etiam tanto pondere, hanc noviter excitatam quæstionem, non tractarunt, licèt fundamentum præstent tractantibus. Suarez, ad quem provocatur, nec ullus Antiquiorum aut Recentiorum habet distinctionem in modos essetivos & entitativos, sensu à respondente usurpato. Et, si Suarez quærit, an unio in corpore humano, sit materialis vel spiritualis? certè non quærit de formalitate ex natura rei, vel modo essetivo. Sed de mente Suarii, actum in materia de distinctionibus. Tum quia dicitur actionem & passionem esse modum appropriatè dictum, jam autem inalietatem, & inseitatem, non appropriatè dictos, sumendo inalietatem & inseitatem aptitudinalem: cur ergo, sicut inseitas & inalietas extrahuntur ad conditionem modorum non appropriatè dictorum, per aptitudinalitatē, nam inalietas actualis potest non convenire accidenti, permanente ejus entitate; cur inquam etiam actio aptitudinalis, non debet dici modus non appropriatè dictus: cùm sine aptitudinali operari, non possit permanere ens; nam, esse est propter operari.

Contra 3. Quia hic modus essetivus, idem dic de formalitate ex natura rei, actu nemine cogitante pullulante, nullo modo condistinguitur, nisi verbo solo, ab entitativo modo. Quia ille modus est, nemine cogitante est contradictoriè oppositum non enti, ens est: consequenter, ille modus erit ens: cur ergo adjectivè non dicitur modus entitativus? Neque valet si dicas, sufficere, quòd sit nemine cogitante *Entis*; quia quæro, quid deest illi, ne ita sit Entis, sicut & modus, ex ratione modi, est Entis? Habet item ille modus essetivus existentiam suam nemine cogitante, habet & modus entitativus. *Dices*, habet existentiam modus essetivus, nonnisi distinctam ex natura rei, non autem entitativè, à modificatis. *Contra* erit: hoc, quòd est habere nemine cogitante distinctam existentiam, licèt nonnisi formaliter ex natura rei, modò inferat esse actu oppositum non enti, nullo certè differt à vera existentia entitativa. Rursùs,

est ille modus essetivus terminus actionis u[ni]ti-
væ: quid illi deest, ne sit modus entitati[vu]s:
cumque de facto accipiat esse oppositi nihil a-
ctu: quomodo non est terminus actionis da[n]tis
existentiam? Rursùs, ille modus essetivu[s] est
oppositus nihilo, non oppositione extremor[u]m,
quæ unit, sed seipso: adeoque suâ entitate con-
distinctâ ab extremis; quid ergo illi deest ad a-
tionem modi? *Dices*, illum modum non esse ens
per se; quæro, quo sensu, non est ens per se? e-
nim nō est ens per se, quia ille modus non est ens
substantiale: idem dicent, qui modum pro con-
notato ponunt. Et si illa formalitas ex na[tu]ra
rei, seu ille modus essetivus, est substanti[ali]s:
Ergo etiam erit ens per se: quid ergo illi de[est],
ne sit modus entitativus? *Dices*, quia non ha-
bet quidditatem propriam. Imò habet; quia
habet propriam definibilitatem, & est ratio ob-
jectiva intelligibilis nemine cogitante. D[ic]es
te non tenere quòd habeat ista formalitas, et
iste modus essetivus, distinctam etiam ex n[at]u-
ra rei existentiam. Contra erit: quia illa for-
malitas erit opposita actu nihilo: quomodo er-
go non est ens actu? si est ens actu, quid illi d[e]-
deratur, ne dicatur habere existentiam a[c]t[u]?
Deinde etiam illa formalitas, ille modus es[seti]-
vus, est interdum intra causas, interdum e[xtra]
causas; est enim, ut dicunt, separabilis; si[ve]
tem est interdum extra causas: Ergo exi[stit];
existere enim, est extra causas esse: si exi[stit],
quid titulo existentiæ illi deficit, ne sit mo[dus]
entitativus? *Dices*, quòd per se non possit [ter]-
minare actionem agentis. Contra erit. T[er]-
minat imprimis actionem agentis commun[ica]-
tivi; & si antea erat nihil, modò opponitur ni-
hilo, nec est quid increatum: quomodo ig[itur]
actionem agentis non poterit terminare?

Infer per modum Conclusionis. *Qui te-*
net modum essetivum, vel formalitatem ex na[tura]
rei, nemine cogitante actu pullulantem, habent[em]-
que existentiam formaliter ex natura rei distinct[am],
est in reipsa tenere entitatem modalem. Ratio [ex]
dictis, quia hæc nihilo differunt.

Punctum Difficultatis

Solvuntur argumenta, quæ potiùs ostendu[nt],
quòd unio non sit Modalitas.

PRæter argumenta in Physicis allata, pono i[n]
primis objectiones, mei in Theolog. Prof[essoris]
P. Venceslai Darowski. Cum quo

Objicitur 1. Suppositatio & terminat[io],
quâ suppositatur natura humana in VERB[O],
non est aliqua entitas media, inter humani[ta]-
tem & VERBUM; sed unio hypostatica, e[st]
ipsissima terminatio formalis seu suppositati[o]:
Ergo non est media entitas, inter humanit[a]-
te

tem & VERBUM. Major probatur; quia natura humana in Christo, terminatur & suppositatur formaliter immediatè, ipsâmet increatâ subsistentiâ & personalitate VERBI: Ergo suppositatio & terminatio, secundùm id, quod dicitur ut vocant, in recto, non est entitas media inter naturam humanam & VERBUM.

Respondetur. In nostris principiis conceditur totum, neque enim per nos, illâ modalitate mediâ, unitur humanitas & VERBUM, sed seipsis, modo explicato; ita tamen, ut hoc non possit fieri, sine præsupposita mutatione, ratione illius determinativæ modalitatis.

In aliorum principiis, dicitur communiter, negandam esse majorem. Probatio illius distinguitur. Natura humana in Christo terminatur & suppositatur formaliter & immediatè ut Quod, à Persona divina. Conceditur Antecedens. Ut Quo. Negatur. Ut Quo enim suppositatur à media illa entitate, tanquam à via & medio, ut fiat terminatio: Ut Quod autem, à Persona divina, tanquam ratione Quæ terminãdi, & principio suppositandi formaliter.

Instabis 1. Id, quo formaliter, & exercitè & in actu secundo terminatur & suppositatur natura humana in Christo, debet esse, ipsum formale & exercitum subsistere divinum filiale: sed nullum ens creatum, quale est illa entitas intermedia, est ipsum formale, actuale, & exercitum subsistere divinum filiale: Ergo nullum ens creatum, proinde neque entitas intermedia, potest esse id, quô formaliter, exercite, & in actu secundo terminatur & suppositatur natura humana in Christo. Major probatur. Natura humana in Christo subsistit filialitate divinâ: Ergo id quo formaliter, exercitè, & in actu secundo terminatur, & suppositatur natura humana in Christo, debet esse ipsum formale actuale & exercitum subsistere filiale divinum. Consequentia probatur; quia hoc, quod est naturam humanam subsistere filialitate divinâ, ab eo tantùm habet natura humana, quod est ipsum, Quo formaliter, exercitè, & in actu secundo, filialitas divina.

Respondetur. Quòd hic terminus, ratio terminandi ut Quo in actu secundo, sit terminus genericus, & ad duo distinctissima restringibilis: nam ratio terminandi ut Quo, sumpta pro forma, quæ entitativè est terminus, spectat ad ipsam personam; quæ est terminus naturæ, habetque se sicut ratio Quæ terminandi, & quod idem est, ut Quod terminat. Ratio autem terminandi ut Quo, accepta pro via & medio, quo terminus ille actu communicat, est illa entitas intermedia per Modalistas. Vi ergo hujus doctrinæ distinguitur major. Id quo formaliter exercitè & in actu secundo, tanquam per formam quandam, terminatur natura humana in Christo, debet esse ipsum filiale esse divinum. Conceditur Major; quo, tanquam medio & viâ communicandi illum terminum, terminatur natura humana, debet esse ipsum Filiale esse divinum. Nego majorem.

Instabis 2. Ut natura humana subsistat in Christo actualiter, debet id habere ab aliquo actu: at hic actus, per Modalistas, nullus potest assignari. Quia imprimis non potest dici, quòd hoc habeat ab illo actu, qui dicitur esse, Id quo, formaliter, exercitè, & in actu secundo, terminatur natura humana; quia istud Quo, est aliquid creatum, adeoque non est ipsum filiale subsistere: neq; etiam potest id habere ab ipso præcisè subsistere divino; siquidem ipsum subsistere divinum, prout ab illa modalitate præcisum, non est per modalistas, Id quo natura humana terminatur & suppositatur formaliter, exercitè: jam autem natura humana non potest aliunde habere, id quod est subsistere actualiter, divinè, nisi ab eo, quo actualiter terminatur & suppositatur.

Respondetur. Diverso modo id haberi à Modalitate, nempe tanquam à via & medio; & diverso modo, ab ipsamet filialitate divina, tanquam ratione ut Quo, simul habente rationem Quæ terminandi, adeoque rationem ut Quod.

Instabis 3. Subsistentia increata VERBI, quatenus comparatur ad naturam humanam, præcisè ab entitate modali, nihil confert exercitè humanitati; neque etiam humanitas, comparata ad subsistentiam VERBI, tanquam ad principium terminativum, sortitur aliquem specialem effectum: præter illum, quem habet formaliter ab illa tertia entitate media; alioquin, illa Entitas media, frustra poneretur: Ergo.

Respondetur. A ratione formali ut Quo, sumpta, pro forma, quæ est terminus, habet aliquod esse speciale humanitas, nempe, Esse divinum, quod ipsum Esse divinum, terminativè dicit illa modalitas; esse autem formale, quod habet ab entitate intermedia, est esse uniti, & esse habentis medium & viam, ut sibi illa persona communicetur. Nec inde tamen sequetur, otiosam esse illam entitatem intermediam: Si enim personæ competeret esse ita rationem terminandi, ut nunquam indigeret viâ & medio ad terminandum, otiosa jam esset illa modalitas; secus si possit, ut revera potest, esse, & non terminare v.g. naturam humanam.

Hæ rationes ostendunt bene intentum supra, suntq; probationes ejus Conclusionis, quæ dicit, quòd formaliter ratio unionis, non sit petenda ab illa entitate. Solutæ tamen sunt ad defensionem communioris sententiæ; unde, & instantiæ allatæ concedi possent omnes, in nostris principiis.

Objicitur 2. Communicatio & indivisio duorum secundùm idem esse, non potest fieri per aliquam entitatem mediam distinctam ab ipso esse, quod communicatur; sed terminatio

 & sup-

& ſuppoſitatio naturæ humanæ, quam exercet VERBUM, eſt communicatio & indiviſio duorum in eodem eſſe: Ergo non poteſt eſſe per aliquam mediam entitatem diſtinctam. Minor probatur. Quia, ſi terminatio & ſuppoſitatio humanitatis, quam exercet VERBUM, non eſt communicatio & indiviſio duorum in eodem eſſe, verum eſſet dicere: Eſſe hypoſtaticum VERBI, non eſt Eſſe hypoſtaticum humanitatis; quod eſt abſurdum. Major principalis probatur. Cōmunio formalis duorum, & indiviſio quoad Eſſe, eſt inter ea, quorum unum, vel eſt id, quod aliud, vel eſt id, quo aliud: adeoque, ut inter potentiam & actum intercedat cōmunio & indiviſio quoad Eſſe; ſed ſi præter actum & potentiam, eſſet tertia entitas, quæ ſit id *Quo*, in actu ſecundo, formaliter & exercitè, actus faciat potentiam talem: ſequitur, quòd non ipſe actus erit id, *Quô* potentia ſit id actu, ad quod erat potentia: ſed tertia quædam entitas, prorſus diſtincta ab entitate actûs & potentiæ.

Respondetur. Communicatio & indiviſio duorum ſecundùm idem eſſe, non poteſt fieri per aliquam entitatem intermediam, tanquā per terminum & ipſum eſſe communicatum. Concedo majorem. Cōmunicatio & indiviſio duorum ſecundùm idem eſſe, non poteſt fieri per aliquam entitatem tertiam, tanquam per rationem, quæ ſit medium, via &c. communicandi illud eſſe. Nego majorem. Conceſſâque Minori, diſtinguitur conſequens, & negatur conſequentia. In noſtris autem principiis, ſicut & ſequentibus inſtantiis, conceditur totum: tantùm negabitur, quòd poſſit tranſiri ad illud eſſe actu, ad quod fuit potentiâ, ſine connotata modalitate.

Instabis 1. Quia ſi unum extremum eſt id, *Quô* alterum formaliter eſt: Ergo ipſummet eſſe unius extremi eſt formaliter ipſum eſſe alterius extremi; Ergo unum extremum, quâ extremum, eſt ſeipſo indiviſum ab alio extremo quoad eſſe: Ergo ulteriùs gratis fingitur tertium quoddam eſſe, quod ſe gerat per modum medii.

Respondetur. Diſtinguendo Conſequens primum. Ergo ipſummet eſſe unius extremi, tanquam formæ & termini, eſt formaliter ipſum eſſe alterius extremi. Concedo conſequentiam. Ipſum eſſe unius extremi, eſt formaliter ipſum eſſe alterius, per modum viæ, & medii, illam rationem communicandi. Negatur conſequentia; ad hocque eſt neceſſaria illa entitas.

Instabis 2. Sicut res, cùm erat in potentia, laborabat uno non eſſe, ita, cùm eſt in actu, ſatiatur uno eſſe; & actus utitur ipſâmet actualitate ſui eſſe, tanquam medio, quo formaliter potentiam extrahit ex illo non eſſe.

Responsum, ipſam entitatem uti ſuo eſſe, tanquam medio, quo formaliter in genere formæ, termini, complementi, extrahitur potentia ad eſſe; ſed non uti ſuo eſſe, tanquam via, medio, ad communicandum illud eſſe extractivum.

Instabis 3. Privatio formæ, quæ eſt in materia, debet tolli per eſſe ipſiusmet formæ non autem per aliquid aliud diſtinctum: non enim, non tollitur niſi per eſſe: Ergo & carentia eſſe hypoſtatici divini, quæ eſt in natura humana, debet immediatè formaliter tolli, ipſo eſſe hypoſtatico VERBI; non autem per aliquam entitatem diſtinctam.

Respondetur. Duplicem formæ privationem dici à materia. Imò Formæ rata quæ eſt ratio ut *Quo* in genere formæ, termini, complementi: & hæc tollitur per ipſammet entitatem formæ, termini, complementi, conſequenter perſonæ. Aliam autem privationem dici à materia, privationem rationis communicandi viæ & medii ad illam formam; & hæc privatio tollitur dictâ modalitate.

Instabis 4. Hoc ſubſiſtere divini VERBI quod vocatur *Quo* extremi, ſeu formæ, termini & complementi, quando ſe gerit per modum extremi *Quo*, confertne naturæ humanæ aliquod eſſe formaliter & immediatè ſeipſo, an non confert? ſi confert: certum eſt fore increatum; cùm nihil habeat VERBUM in ſe ipſo non increatum; proinde ſi confert aliquid ipſi naturæ humanæ, erit id increatum, nimirum ipſum ſubſiſtere VERBI; quod proinde ſubſiſtere, erit formale vinculum, in quo natura humana, colligata eſt perſonæ divinæ: ſiquidem nullum poteſt eſſe formalius vinculum duorum, nullaque intimior communicatio & conjunctio, quàm ſi erit indiviſum idem utriuſque eſſe; conſequenter omne aliud medians vinculum, eſt ſuperfluum. Si autem dicas, tunc cùm VERBUM ſe gerit per modum extremi ut *Quo*, non conferre naturę humanę ullum eſſe increatum, formaliter & immediatè ſeipſo, ſecundùm tùm transmittere quodammodo, ad naturam humanam, illum modum creatum mediæ entitatis: & viciſſim naturam humanam refundere illum modum in perſonam VERBI; tunc ex hoc manifeſtè ſequitur, naturam humanam & Perſonam VERBI, non communicare ſecundùm formaliter ullum aliud eſſe, præter illud, quod affert ille modus creatus, mediæ entitatis; hoc autem non eſt dicere, quòd ſit ipſum eſſe formaliter ſubſtantiæ divinæ: Ergo inter eſſe naturæ humanæ, quod habet ex vi illius modi ſuperadditi, & inter ipſum ſubſiſtere increatum VERBI, eſt diviſio quoad eſſe. Probatur conſequentia. Quia ubi habet locum affirmatio & negatio, ibi neceſſariò eſt diviſio duorum quoad eſſe: Ergo ſi de modo illo, addito ſupra humanitatem, poteſt affirmari, quòd ſit quod habet eſſe creatum, & poteſt negari, quòd non ſit ipſum ſubſiſtere increatum: ſequitur quòd natura humana, etiam illo modo mediæ entitatis

ta-

...atis affecta, sit divisa quoad esse, ab increato ...bsistere VERBI: consequenter dici tantùm ...sset, unio humanitatis in hypostasi, non ta...en unio secundùm hypostasim: inter quæ ...io, observat Cajetanus, ex S. Thoma, diffe...ntiam, hîc q. 2. a. 5. ad 3.

Respondetur. Illud extremum, quod ... persona divina, cùm habet rationem extre... actu, confert humanitati in ratione formæ, ...mini, complementi, aliquod esse formale se...o immediatè: neque enim in hoc genere me...it quidquam; sed non confert quidquam im...diatè, in genere rationis ut Quo, Medii, Viæ, communicet se illa ratio formalis, & imme...ita, seipsâ tribuens rationem increati, Non autem majus vinculum, quàm seipsis uniri: ...d dicent Modalistæ, id non posse haberi in...ea, quæ possunt non esse unita & existere: ...c ulteriùs sequetur, quòd ex vi illius modi, sit ...isa humanitas ab increato Subsistere VER...: quia ille modus essentialiter terminativè, ...it VERBUM, & cùm dicat essentialiter ter...nativè VERBUM, fit ut ex vi illius unio..., non dicat humanitas negationem filialis es... divini.

Instabis 3. Admisso illo duplici Quo, in...plicabile erit, quid sit illud Esse id, Quo aliud, ...quam formâ, & quid sit, esse id Quô aliud, ...quam viâ? consequenter, quid sit in homi... id, quo corpus vivit tanquam formâ, & quo ...it tanquam medio.

Respondent Modalistæ. Id, Quo tanquam ...mâ, est ens ratum, estque ipsa anima v. g. id ...em Quô aliquid tanquam viâ, est ipsa illa ...dalitas: sicut & in principiis oppositorum, ...o quæ est formalitas, vel Modus essetivus, via, & id Quo unitur, nemine cogitante, ipse ...us & potentia.

Objicitur 3. Non sunt multiplicanda en... sine necessitate, nulla autem necessitas istius ...itatis modalis.

Respondetur. Necessitatem illius esse salvandum transitum à contradictorio.

...unctum Difficultatis 3.

...vuntur Argumenta contra Modalitatem pro connotato importatam.

Contra modum nostrum defendendi unionem hypostaticam, quem innuit Vasq. ...p. 18 cap. 3. num. 26.

Objicitur 1. Si, antequam intelligatur ...tura sustentata, & terminata à VERBO, in...ligitur cum illo modo, tanquam cum aliquo ...evio: sequitur, quòd simul, atque concipi... unita, intelligatur novum aliquid in ipsa: ... proinde, præter ipsam suppositationem & ...minationem, quam intelligimus in suo ge...re à VERBO provenire, tanquam à sustentante, deberet esse alius novus modus in natura ipsa, idque distinctus ab illo præcedenti quem præhabuit; seu potiùs sequitur ipsam terminationem & suppositationem, debere esse aliquid novum in ea; eaque enim fieri potest, ut natura terminetur, & hoc ipso non habeat in se aliquid, quod non habuit antequam terminaretur: siquidem contradictoria de aliqua mutatione, enuntiari non possunt.

Respondetur. Negando sequelam. Posito autem illo modo pro connotato, ponitur aliquid novum reale in natura, scil. ipsa Persona assumens, quæ sine illo connotato, non est determinata ad assumptionem; ponetur etiam novum formaliter in natura, scil. actus secundus assumptionis, ad quem transitur, ratione prævie positæ entitatis Modalis; nec erit jam necessitas ullius aliûs modi entitativi consurgentis.

Instabis. Si præter entitatem noviter productam, datur aliquis alius effectus formalis, proveniens à solo VERBO, nimirum, ipsa terminatio & suppositatio naturæ, frustra jam ponitur illa entitas modalis determinativa.

Respondetur. Non frustra ponetur, quia non transiretur ad illum effectum formalem, provenientem à solo VERBO, sine ulla entitate, quæ sola est sufficiens mutatio. Et licèt suppositatio & terminatio, quæ proficiscitur à Persona, fiat sine ulla nova entitate superaddita, determinatio tamen illa, non potest fieri sine nova entitate; quia mutatio sufficiens, ut transeatur ad esse suppositationis, haberi poterit ex illa posita modalitate, & sine illa non haberetur; nihil autem simile ostenditur, per quid transiri posset ad ipsam illam determinationem.

Objicit 2. Commune argumentum Lugo, probans, illam unionem, esse modum. Repugnat dari denominationem novam realem, absque ulla nova reali forma, à qua proveniat; sed denominatio humanitatis VERBO unitæ, est realis & nova: Ergo oportet aliquid novum à parte rei poni, ratione cujus sit vera talis denominatio; hoc autem novum, non sunt sola extrema: potuisset enim esse VERBUM, & hæc eadem humanitas in rerum natura, absque eo, quòd humanitas esset unita VERBO: Ergo debet dari aliquid aliud præter extrema, ratione cujus, verificetur hæc prædicatio, & denominatio formalis nova.

Respondetur. Concedendo totum: hoc autem novum, dicitur esse connotatum illud modale. Major deberet etiam, nonnisi cum explicatione, admitti; denominatio enim uniti, præter humanitatem & personam VERBI, in circumstantia illius connotati, est denominatio realis, prout realis opponitur fictæ: sed non nova realis, hoc est, physicè, entitativè ab illa distincta. Quodsi est nova realis denominatio, prout opponitur fictæ, sufficiet etiam dari

 novam

novam formalitatem realem, prout opponitur fictæ, quæ sit ipsa unio pro formalitate accepta; non est tamen necesse, ponere novam formam physicam, & entitativam, distinctamq; realiter. Et ita, relatio est forma denominans relatum, quæ forma, est realis prout opponitur fictæ: sed non realis, quasi sit entitativè distincta à fundamento, in circumstantia termini, & rationis fundandi, posito.

INSTAT 1. Hurtadus. Potest perire unio hypostatica, & separari à natura humana & VERBO, adeoque interire, absq; hoc, quòd aliquid intereat identificatum naturæ humanæ, aut VERBO; Ergo id, quod est humanitatem uniri VERBO, est alia forma, quæ non sit natura humana, nec VERBUM. Probatur Consequentia; quia non potest aliquid corrumpi & desinere realiter, quin corrumpatur, quicquid est realiter unum & idem cum ipso; & è contra, quod perseverat alio corrupto, non est idem realiter cum ipso.

RESPONDETUR. Sicut potest perire relatio, manente pariete albo, nec tamen relatio distinguitur realiter à pariete; quia non potest perire, si ponatur circumstantia termini, & rationis fundandi; ita quamvis perire possit unio hypostatica, manente personâ VERBI & humanitate, non supponitur, unionem hypostaticam esse distinctam modaliter; quia etiam non potest perire, manente humanitate & VERBO, in circumstantia connotatæ modalitatis. Dici etiam posset, quòd pereat unio hypostatica, peritione debitâ formalitatibus & connotativis entibus; quas formalitates, & connotativa entia, non est necesse distingui physicè; licèt non pereat tanquam forma physica.

INSTAT 2. Arriaga. Acceptis illis omnibus phrasibus, quas nominales afferunt, vel est aliquid ex parte objecti, quod antea non erat, vel non est? si non est: ergo non est facta mutatio: ergo nec transitus, à non esse uniti, ad esse uniti: si autem est aliquid ex parte objecti: ergo habetur intentum.

RESPONDETUR. In principiis nostris sufficientem esse illam entitatem modalem pro connotato importatam, non tamen habet per hoc intentum Arriaga: quia ille vult, pro ipso formali unionis, importari illam entitatem.

INSTABIS 3. Sex semper facit sex, sive dicas bis tria, sive ter duo, sive sexies unum: Ergo etiam, si nihil plus dicit unio, quàm VERBUM & humanitatem, quidcunque dicas, semper idem dicis.

RESPONDETUR. Dicere plus unionem, nempe illam entitatem modalem, non quidem quæ constituat rationem formalem uniendi, sed tamen quæ sit connotatum prærequisitum.

OBJICITUR 3. Assignatâ hac modalitate, non assignatur terminus intrinsecus, de novo productus per unionem, quem requirunt Modalistæ.

RESPONDETUR. Argumentum sicut proponitur non convincere, nam Modalistæ nolunt produci per illam unionem, aliquem alium terminum, sed ipsam unionem dicunt esse terminum, qui producitur; & tamen arguens assumit, quòd per unionem deberet aliquid, atque physicè, in sententia Modalium, produci. In sententia, quæ requirit hanc modalitatem pro dispositione, directè dici potest, quòd non detur actio efficientis, nisi ad illam dispositivam modalitatem, cui respondet tanquam terminus dispositio illa. In nostris autem principiis, assignatur illi actioni efficienti terminus physicus, nempe modalitas determinativa. Addo, cum hæc sententia sit media, inter sententiam Modalium & Nominalium, non esse necesse, ut omnia assumpta Modalium indiscriminatim admittat.

INSTABIS. Ille modus, si est prævius adunitionem, non potest determinare essentialiter & non impedibiliter etiã divinitus, ad esse uniti; sic enim jam divina potentia determinatur per aliquid prævium creatum, & necessitaretur ad uniendum, ab aliquo ente creato, quod non esset unio, sed prius unione.

RESPONDETUR. Argumentum hoc probare multum; probat enim, quòd prius non possit determinare essentialiter, ut sit hoc sequens, & sequens, & posterius: neque enim determinationem sequentis, habet à sua entitate, cùm potuerit esse, & non esse sequens: sed hæc determinatio habetur ab illo antecedente, quod est prius. Probaret item, quòd fundamentum relationis, ratio fundandi, & terminus non determinet essentialiter, & inimpedibiliter, etiam divinitus, ad esse relationis. Sic enim determinaretur per aliquid prævium divina potentia. Probaret item, quod possit esse actio efficientis sine effectu, quia est quid prævium ad effectum. Directè autem dici potest, quòd à prævio per rationem nonnisi, & habente vim essentialiter determinandi, possit determinari potentia divina; licèt ab aliquo prævio tempore, & non habente vim essentialiter determinandi, non possit determinari. Si illo priori modo determinetur potentia divina, nihil absurdum est; ut ostendit allata inductio. certè, si aliquid sit prævium, nonnisi ratione, sit insuper illud ipsum in re, secundùm omnia quæ ad illud spectant consideratum, sicut in relatio est fundamentum, terminus, ratio fundandi; non erit absurdum, quòd concurrens Deo ad hoc prævium, jam concurrat Deus ad hoc, quod in re est illud. Item si concurrat Deus ad essentialiter determinativum, hoc ipso ligat se Deus suo concursu, ut non possit nolle velle illud, ad quod debet esse determinatio; hoc ipso enim convinceretur nolle concursu

ad esse

d eſſentialiter determinativum; cùm tamen vera ad illud concurrerit. Univerſaliterque, inc eſt abſurdum ab alio prævio determinari otentiam divinam, quando poteſt non intelli-, illud prævium producendo, determinare ſe nnino Deus, etiam ad ſecutura: haberet enim eterminationem, in linea exiſtendi creata, li-ertas divina, & non à ſua voluntate: nam in nea poſſibili, nòn voluntas divina poſſibilita-m, ſed poſſibilitas voluntatem divinam de-rminat. Et quia in re, unio, dicit naturam manam, Perſonalitatem, & illud connota-m; dicitque illud connotatum vim eſſentia-m determinantem ad unionem: fit, ut deter-inando ſe Deus ad illud prævium producen-um, liget etiam ſe, ut ſequatur unio; tuncque ppoſitio antecedens tollit libertatem, quan-illâ poſitâ, non poteſt non ſequi eventus, & ſuper, non eſt in mea poteſtate ponere, vel on ponere illam ſuppoſitionem anteceden-m; eſt autem in poteſtate Dei, ponere, vel on ponere, illam entitatem determinativam.

CONTINUATUR SOLUTIO.

Objicit 4. Quidam, oſtendendo, quòd ec entitas modalis ſit intrinſecum conſtituti-m, & pars uniti hypoſtatici. Poſitis omnibus nſtitutivis intrinſecis uniti hypoſtatici, cæte-verò omnibus ablatis extrinſecis, eo ipſo for-aliter & immediatè ponitur unitum hypoſta-um: quod utique identificatur ſuis intrinſe-conſtitutivis. At verò poſito VERBO & manitate, ablatâ verò modalitate, eo ipſo maliter & immediatè non ponitur unitum poſtaticum: Ergo Verbum & humanitas n ſunt omnia conſtitutiva intrinſeca uniti hy-ſtatici; ſed præter hæc, illa entitas modalis conſtitutivum intrinſecum.

Respondetur 1. Non eſſe hoc forma-n argumentum, per recurrentes eoſdem ter-nos: nam ſubjectum minoris eſt iſtud: Po-o Verbo & humanitate & ablata modalitate: us ablatæ modalitatis, non fit mentio in con-uenti: additum enim illud, quòd præterea . modalis entitas ſit conſtitutum intrinſe-n, non ſpectat ad complendum ſubjectum noris, ſed ſe tenet per modum additi & illu-tivi conſequentis. Quodſi formetur ita con-uens: Ergo Verbum & humanitas, ablatâ itate modali, non ſunt conſtitutiva intrinſe-uniti hypoſtatici, concedetur totum; non òd illa modalitas habeat rationem conſtitu-i, ſed quia Verbum & humanitas, nonniſi in cumſtantia illius modalitatis, ſortiuntur de-minationem uniti. Non repugnat autem, aliquid ſortiatur denominationem aliquam, liqua circumſtantia, ita ut illa denominatio, e, ſit ipſum illud in tali circumſtantia poſi-tum. Sed hoc argumentum, & ſequentia, ple-niùs diſcuſſa vide in materia de Relatione, & in materia de Sacramentis, ubi de conſtitutivo in-trinſeco: & ubi agitur, an intentio ſit pars Sa-cramenti?

Respondetur 2. Retinendo reſponſio-nem, quam ſibi oppoſuit oppugnans; ſcilicet quòd poſito Verbo ut actu terminante, & hu-manitate ut actu terminata à VERBO, eo ipſo ponatur denominatio uniti hypoſtatici.

Instat. Hoc quidem verè dicitur, ſed pe-titur principium: quia totum argumentum, quod procedit de unito hypoſtatico, omnino in-tegrum redit de denominatione VERBI termi-nantis, & humanitatis terminatæ: probatque, in hac denominatione, modalitatem, de qua a-gimus, eſſe intrinſecum conſtitutivum.

Respondetur. Negando hîc peti Princi-pium, ſed potius ſtari in principio, quæ duo per hoc inter alia diſtinguuntur: quia petens princi-pium, hoc ipſum ſolùm pro ratione reddit, de quo eſt quæſtio: ſtans autem in principio, habet tantùm pro Regula, cur aliquid concedere vel negare dicatur: ne convincatur quòd in conſe-quenter affirmet vel neget, quod etiam fit in præſenti. Porrò ſi quæratur, quare unitum hy-poſtaticum poſſit haberi, ſine modalitate tan-quam conſtitutivo, pro ratione adfertur: quia ſufficit, quòd conſtitutivum intrinſecũ ſit ipſum VERBUM prout terminans, & humanitas pro-ut terminata: licèt, iſtam rationem *Prout*, non habeat, niſi in circumſtantia modalitatis. Ob-jiciens autem non probat, quòd ſit impoſſibilis denominatio, quæ ſit in re ipſum illud denomi-natum, in tali circumſtantia poſitum. Addo, reſpondere ad definitum per definitionem, non eſt petere principium. definitivè autem unitum hypoſtaticum, eſt VERBUM prout habet ra-tionem actu terminantis naturam humanam, & natura humana prout habet rationem actu terminatæ. Non repugnat autem haberi iſtud *Prout*, modalitate illâ poſitâ, nonniſi pro conno-tato: hinc rogari debet, ut propoſitio hæc pro-betur: Implicat denominatio, quæ ſit ipſum de-nominatum, in tali circumſtantia poſitum.

Supponit etiam arguens, ablato connotato extrinſeco, manere omnia conſtitutiva intrinſe-ca, quod repetitò negatur doceri à nobis. *Hinc potius*

Respondetur 3. Retinendo item reſpon-ſionem prævisam ab objiciente, quòd ſcil. abla-tâ iſtâ modalitate, non maneant illius totius conſtitutiva intrinſeca, in actu ſecundo & for-maliter, ſed tantùm in actu primo, & mate-rialiter.

Instat. Ergo jam omnia conſtitutiva in-trinſeca, in actu ſecundo, totius hypoſtatici, im-portant aliquod conſtitutivum intrinſecum, præter Verbum & humanitatem, quod certè non erit aliud, niſi illa modalitas.

Respondetur. Hanc ipſam illationem probandam fuiſſe, eò quòd deſideratur probatio iſtius Majoris: Implicat denominatio, quæ ſit ipſum illud, in tali circumſtantia poſitum. Rogatur item probatio iſtius majoris: Implicat, ut in entibus connotativis, habeat hoc rationem conſtitutivi intrinſeci, in tali circumſtantia, & non habeat rationem conſtitutivi intrinſeci, extra hanc circumſtantiam.

Objicit 3. Sequitur ex his reſponſionibus quòd ablatâ illâ modalitate, ablato item connotato, non maneat quidem ens connotativum, maneat abſolutum: quod dici non poteſt: quia in ſententia noſtrorum communi, ens reſpectivum non diſtinguitur realiter ab abſoluto: ſi ergo extra circumſtantiam extrinſecam, manebit ens abſolutum, cum quo adæquatè identificatur ens reſpectivum in circumſtantia extrinſeci, adhuc, extra iſtam circumſtantiam, debebit manere ens reſpectivum, ne dicatur, idem menere ſine ſeipſo, extra circumſtantiam requiſitam.

Respondetur. Concedendo primam ſequelam. Quod attinet ad ſecundam, illa hoc ſenſu eſt vera: quòd ſcil. relatio, non ſit entitas realiter ſuperaddita, quod & nos concedimus; licèt ex noſtris tenuerint aliqui oppoſitum: & hîc in noſtra Provincia Pater Laurentius Pikarſki. Cæterùm tota connotantium ſchola negat, quòd aliquod ens, non evadat abſolutum, cùm fuerit reſpectivum, ſi deſit circumſtantia rationis fundandi & termini. Tertia autem ſequela negatur: eſt enim illa ipſa major, cujus probatio deſideratur, nempe: Implicat denominatio, quæ ſit ipſum denominatum in tali circumſtantia poſitum. Nec manebit idem ſine ſe ipſo, extra circumſtantiam requiſitam; quia illa *Relatio*, illud *Prout*, illa *Denominatio*, non quomodocunq; eſt ipſum denominatum, ſed denominatum in tali circumſtantia: Et, ſi denominatio ſimpliciter identificaretur denominato, non manente denominatione, & manente denominato, maneret idem ſine ſe ipſo; ſed, quia illa denominatio eſt ipſum denominatum, nonniſi in tali circumſtantia poſitum, hinc non manebit denominatum ſine ſe ipſo; quia illa denominatio eſt illud denominatum, nonniſi in tali circumſtantia poſitum, quod repetitò dictum.

Instat 1. Etiam Ens reſpectivum, per ſe ipſum præciſè, eſt id quod eſt: Ergo fieri non poteſt, ut ens reſpectivum, nunc identificetur adæquatè enti abſoluto, quando adeſt circumſtantia extrinſeca: nunc verò diſtinguatur realiter ab eodem abſoluto, quando deeſt circumſtantia extrinſeca.

Respondetur. Nego conſequentiam: in qua ipſa vertitur cardo difficultatis, adeoque probari debuit; eò quòd non ſit oſtenſum, repugnare denominationem, quæ ſit ipſum denominatum in tali circumſtantia poſitum. Dideratur item probatio, cur repugnet, ut ens reſpectivum, ſit ipſa entitas abſoluti, in tali circumſtantia poſiti? & caſu, quo non adſit illa circumſtantia, non hoc ſenſu diſtinguetur realiter reſpectivum ab abſoluto, quaſi ſeparetur tunc aliqua entitas, & pereat; ſed quia nemine cogitante, ablato termino, deſinit habere rationem reſpectivi.

Instat 2. Ens reſpectivum & abſolutum differunt eſſentialiter: Ergo additio circumſtantiæ extrinſecæ, mutans ens abſolutum in reſpectivum, transeſſentiabit unam eſſentiam in alteram, quod implicat: dicitq; arguens, quòd hoc argumentum revera illum convincat.

Respondetur. Argumentum multum probare, nam indubiè etiam in principiis adversentis, in relatione prædicamentali, ens abſolutum, additione termini tanquam partis, evadit reſpectivum: Ergo additio illius termini, transeſſentiabit ens abſolutum in reſpectivum. Unum item numerale, eſt abſolutum, unum item & unum, evadit reſpectivum, quia evadit par, numquidné tunc transeſſentiatur unum numerale? Animal aliam habet ſui definitionem, ratione aliam: numquidné conjunctio iſtorum duorum in homine, facit transeſſentiationem? Hinc in forma diſtinguitur antecedens. Ens reſpectivum & abſolutum differunt eſſentialiter, hoc eſt, definitio reſpectivi, non eſt definitio abſoluti, concedo antecedens. Ens abſolutum & reſpectivum differunt eſſentialiter, hoc eſt, non poteſt ens abſolutum unquam ſortiri & acquirere denominationem reſpectivi: nego antecedens. Tuncq; primùm ens abſolutum transeſſentiaretur in reſpectivum, ſi definitio reſpectivi, eſſet definitio abſoluti, quòd in præſenti non contingit, nec à nobis docetur.

Instari poteſt 3. Unio hypoſtatica eſt, per nos, ipſum verbum & natura humana in circumſtantia prædictæ modalitatis: Relatio item eſt ipſum fundamentum in circumſtantia rationis fundandi & termini; & ſic de reliquis connotatis; quærere reſtabit, cur illa circumſtantia non habeat potiùs rationem partis?

Respondetur. Etiam per oppoſitos, datur conſtitutivum intrinſecum relationis tranſcendentalis, quod conſtitutivum intrinſecum, per illos, ne quidem partialiter computatur ratione fundandi & termino; & tamen imaginabile eſt, quòd entitas illa, independenter à proportionato ſibi termino, & ratione fundandi, habeat rationem conſtitutivi intrinſeci; cùm tamen per illos, illæ circumſtantiæ non habeant rationem partis, in dicta relatione: ita nec in præſenti habebunt. Deinde duplicia ſunt tota. Quædam tota rigoroſa, quale eſt totum compoſitum ex corpore & anima, quò etiam revocantur ea, quæ habent proportionca

nem cum manifestè partibus; & alia sunt tonon rigorosa, sed potiùs conflata ex pluribus; ale conflatum est cognitio, nempe ex tendenvitali, & ex objecto. Ad quæ non rigorosa a, revocaretur conflatum, ex intrinseco, rane nectendi, & extrinseco, seu *Aliud*. Hinc otum illud non sit rigorosum, illud Aliud, seu rinsecum, item illa circumstantia, poterit n esse pars; sed nonnisi unum ex extremis, nflatum illud ingredientibus; quod extrem in omnibus parificatur parti, excepta denominatione partis, & denominatione intrinse-

Denique, ex eo illa circumstantia, non est s, item ex eo, fundamentum in circumstanermini positum, non dicit illam circumstann pro parte, quia terminus, cùm sit *Aliud*, ex prædicato *Aliud*, non dicit proportionem n intrinsecis. Quod fusiùs vide defensum, in teria de Pœnitentia, ubi actum, an peccata intrinsecum constitutivum sacramenti Pœentiæ? *Sed insuper hoc idem aliter proponitur.* Constitutiva intrinseca debent esse propornata, ipsimet constituto; si enim non essent portionata, non illud, sed aliquid aliud conuerent; & ob improportionem, identitatem n dicerent. Quia ergo ipsum constitutum, od est Relatio, vel Relativum, dicit rationem *aliud*, adeoque importando, & *ad*. & *aliud*; o & constitutiva intrinseca, debent importe & *ad*, & *aliud*; si important constitutiva innseca & *ad*, & *aliud*; cùm se ipsum nihil dicat extrinseco, debet constitutivum illud dice- & entitatem fundamenti, & insuper illud *ad*, d *aliud*: quod si: est *aliud*, si: est *ad*, debet ill pro extrinseco dicere; nam, & nihil est *ad se*, nihil sibi *aliud*; consequenter circumstanm, quæ salvat illud *ad*, & illud *aliud*, debet dire pro extrinseco: cùmque relatio prædicantalis, sit relatio adveniens; ad salvandam portionem, etiam constitutiva illius debent bere rationem advenientis: consequenter m fundamentum, ratione advenientis cirnstantiæ, habebit rationem constitutivi innseci, extra illam circumstantiam, non habit.

DIFFICULTAS III.

Quo ordine peracta est unio hypostatica?

DE hoc ordine assumptionis tractat Suar. integrâ disp. 17. Valent. disp. 1. q. 6. pun. 2. nicus disp. 8. Sect. 7. Tituli sensus est: An Perna, priùs aliquid in humanitate terminârit, & n simul totum? & quia prioritas duplex est, mporis, & Naturæ: constat in Catholica heologia, fuisse simul assumpta tempore à ERBO, nec præfuisse priùs tempore Naturam manam, huic toti hypostatico; & oppositum nsetur esse pars erroris Euthychiani, ut videre est apud Valent. disp. 1. q. 2. puncto 1. parag. *Tertius error.* Probarique id potest ratione fundatâ in Conciliis & Patribus. Quia vel præfuit corpus solum, vel anima sola, vel utrumque, illi Toti, quod est Christus, non solum corpus; quia hoc sine forma substantiali non existit, non secundùm solam animam; quia, quòd animæ præexistant corporis formationi, & v.g. quòd sub initium mundi sint creatæ, est error damnatus in Synodo 5. & 6. Constantinopol. Idem habet Leo Papa, Epist. 71. *Catholicam Fidem constanter atque veraciter prædicare, quòd animæ hominum non priùs, quàm suis inspirantur corporibus, fuêre.* Quòdsi animæ reliquæ non præfuêre suis unionibus, nec anima Christi præfuit. Non etiam præfuit Totum; quia aliàs etiam debuisset præfuisse Persona creata, quòd negant Patres. Quod autem attinet ad prioritatem Naturæ, citati nostri tenent, priùs naturâ in intentione assumptum esse: Totum, quàm partes, in executione autem, priùs naturâ partes, quàm totum; & quidem, quòd priùs intentione assumptum sit totum quàm partes, ratio est; quia illud priùs ratione assumitur, quod principaliter & ultimatè intenditur, Deus autem intendit principaliter & ultimatè, unire totam humanitatem cum VERBO. Est ergo tantùm difficultas, an in executione, priùs naturâ, assumptæ sint partes, quàm totum?

DICENDUM est, *Priùs naturâ in executione assumptum esse Totum, quàm partes.* Est Conclusio Scoti & Durandi in 3. dist. 2. q. 2.

PROBATUR I. Conclusio ratione desumptâ ex S. Thoma q. 6. a. 4. ad 3. ubi sic ait. *Unione personali, priùs secundum intellectum, oportet quòd caro uniatur animæ, quàm Verbo; quia ex unione ad animam habet, quòd sit unibilis VERBO in Persona; præsertim, quia Persona non invenitur, nisi in anima rationali. Ex quo loco sic formatur argumentum.* Prius est naturâ, (indubiè in executione) unita caro cum anima, quàm unita VERBO: quia VERBUM est unitum nonnisi carni humanæ, non est autem caro humana, ante unionem cum anima; ergo etiam, priùs naturâ, in executione, est unita Persona Toti, quam partibus. Consequentia probatur. Ideo, priùs naturâ, unita est in executione caro animæ, quàm VERBO; quia caro, ex unione ad animam habet, quòd sit unibilis VERBO; sed etiam ex unione Personæ ad totum, habent partes, quòd sint unibiles Verbo; ergo. Minor probatur. Ideo caro ex unione ad animam habet, quòd sit unibilis VERBO: quia sine unione ad corpus, non potest intelligi, esse natura humana; sed etiam sine Toto, non possunt intelligi partes esse natura humana. Ergo etiam partes habent esse unibilium VERBO, ex unione Personæ ad Totum. Hocque videtur significare S. Thomas, dum docet, Personam non inveniri, nisi in rationali natura, rationalis autem natura in homine, est Totum;

non verò vel ipsa anima, vel ipsum corpus, vel utrumq; non per modum totius acceptum.

Idem sic proponitur; Illud, etiam in executione, priùs naturâ assumi debet, propter quod alia assumuntur; quia etiam in executione, ratio *propter quam aliud*, est prior illis, *quæ propter illud*; sed partes assumuntur propter totum: non enim ideo assumitur homo, quia assumitur corpus & anima; sed ideo assumitur corpus & anima, quia assumitur Totum, seu homo. Quod ipsum probatur. Quia, si per impossibile distincta essent realiter homo, & ab alia parte, anima & corpus unita; assumeretur potiùs totum: quia illud potiùs est terminabile personaliter, & suppositabile: illudque potiùs est homo, adeoque potiùs assumibile; cùm venerit Christus ad salvandos homines.

Probatur 2. Argumento Scoti. Illud primò est assumptum, quod fuisset primò personatum, si fuisset suæ naturæ relictum, & non assumptum à VERBO; tale autem est natura tota, & non partes; quoniam natura tota est primò apta, ut sit Persona, & partes nonnisi per illam; VERBUM autem supplevit vices Personæ creatæ: ergo illud, quod fuit primò personabile, primò fuit assumptum.

Respondet Cajetanus, cujus Responsionem ad hos terminos reducit Valentia. Negat scilicet, eodem ordine, per alienam personalitatem terminari naturam, quô terminaretur per propriam; nam natura ita personatur, ut ipsa sit Origo & principium, quasi efficiens, illius personalitatis, indeque fit, ut quia tota natura est principium suæ personalitatis, & partes nonnisi per naturam, inde inquam fit, ut tota natura primò personetur per propriam subsistentiam, cùm non subsit ratio, cur eodem ordine, non terminet naturam & ejus partes, quo ordine profluxit à suo principio, è contra, cùm natura personatur per alienam personalitatem, integrum est Personæ assumenti, inchoare executionis ordinem in terminando, undecunque velit, nimirum vel à partibus, vel à tota natura.

Contra est. Tum quia, si est personabile, nonnisi Totum, non erit in libertate assumentis, inchoare, unde voluerit, Personationem. Tum quia non est ratio, cur sicut ea Persona, quæ principium habet à natura, primò terminat naturam, cur non etiam Persona, quæ non habet principium à natura, supplet tamen id, quod fecisset propria Persona, cur inquam, non sequatur, in personando per priùs vel posterius, conditionem propriæ Personæ. Tum quia, pro eo instanti rationis, pro quo non intelligitur totum, non intelligitur, in natura, indigentia subsistentiæ; cùm eam non sit nata haberi, nisi pro eo instanti, pro quo intelligitur tota. Unde negat S. Thomas, manum, esse Personam, quia non habet rationem totius. Ergo nec intelligi potest, pro illo instanti, terminari ab aliena subsistentia, siquidem connaturalius est dicere, pro illo instanti rationis, exercuisse VERBUM terminationem, cùm exigebat natura terminari.

Probatur 3. Persona est id, quod habet rationem totius, ut dictum est in materia de subsistentia, partes autem quà tales, non habent rationem totius, hôc ipsô enim non essent partes; ergo partibus, quà talibus, non convenit ratio Personæ. Ergo nec conveniet per priùs, etiam in executione, assumptio à VERBO.

Objiciuntur I. Authoritates.

1. Est S. Thomæ, qui videtur oppositum sentire; sed illum pro nobis esse, ostenditur in materia de subsistentia, in quantum negat partibus convenire rationem Personæ. Ad alia in oppositum, dici potest, S. Thomam docuisse, quod partes præsuppositivè priùs sint præ toto, priùs enim illæ supponi debent, quàm totum, utpotè causa intrinseca totius. Sed nullibi loquitur de immediatiori participatione Personæ, hoc indicare videntur verba illa S. Thomæ citati a. 5. ad 1. Ubi assumptionem partium, docet esse priorem, in via operationis. Ly operationis, intelligi quidem potest ab oppositis, pro statu executionis, sed etiam capi poterit, pro vi causandi, quæ est partium respectu totius, idque roboratur verbis ejusdem, ibidem in corp. *Et ideo dicendum est*, inquit, *quod VERBUM DEI assumpsit partes humanæ naturæ, mediante toto: sicut enim assumpsit corpus, propter ordinem, quem habet ad animam rationalem* (quod certè factum est, prius ordine executionis, idque prioritate naturæ) *ita assumpsit corpus & animam, propter ordinem, quem habent ad naturam humanam.*

2. Authoritas est August. qui in Epist. ad Volusian. *Ipsa*, inquit, *magnitudo divinæ virtutis animam sibi rationalem, & per eandem corpus humanum, totumque omnino hominem, in melius mutandum, coaptavit.*

3. Author. est Damasc. lib. 3. Fidei Orthod. c. 6. *DEI*, inquit, *VERBUM, per mediam mentem, carni unitum est, interjectam videlicet, inter Divinitatem, & carnis crassitiem.*

Responderi potest ad utramque authoritatem. Apud Augustinum ly *per eandem*, accipi debet, per eandem tanquam ultimò complentem naturam humanam, in ratione naturæ: & per illam, tanquam præsuppositum, ut constituatur differentialiter homo, in ratione hominis, assumptus est homo; sed non per eandem, tanquam priùs natura participantem formalitatem Personæ. Eodem modo explicari debet Damasc. Quanquam ille fortassis intelligit nonnisi mediationem dignitatis, & Entis ejus, quòd inter Deum & corpus, mediæ dignitatis sit anima rationalis, utpote spiritualis.

Obj-

Objicitur 2. Anima & Corpus priùs natu- ... assumptæ sunt, quàm fuerint inter se unitæ; ... o sunt priùs naturâ assumptæ, quàm sit con- ... uta humanitas. Antecedens probatur, quia ... o animæ ad VERBUM, non pendet ab a- ... ali unione ejusdem ab corpus; ergo non est ... terior illâ, etiam in ordine naturæ; id enim ... opriè posteriùs est naturâ alio, quod ab alio ... ndet. Idemque dicendum de corpore.

Respondetur. Negando antecedens. ... obatio illius distinguitur. Unio animæ ad ... RBUM non pendet ab actuali unione ejus- ... n ad Corpus, in ratione formali, & denomi- ... ione Personæ, quâ constituatur homo. Ne- ... ur propositio. Non pendet in existendo, se- ... dùm simplicem rationem unionis Personæ. ... nceditur. Certè enim in illo triduo, nec ani- ... dicebatur homo, nec corpus jacens in sepul- ... ro, quamvis utrique parti competierit ratio ... onis ad VERBUM. Addo, quòd prioritas ... turæ, in præsenti, non ex eo pensanda sit, quòd ... quid possit manere sine alio, sed quòd, per ... us natura, habeat rationem totius, cui rationi ... ius, debetur Personâ.

Instat Suar. Corpus & anima antequam ... antur, habent partiales suas subsistentias.

Respondetur, quòd non. Quia cùm nec ... ma materialis, nec anima spiritualis præexi- ... nt unioni ad corpus, fit, ut antequam unian- ... , non habeant proprias suas subsistentias.

Objicit 3. Valentia. Qualis est ordo natu- ... in existentia ipsa rerum assumptarum, talis ... am est ordo, in earum assumptione; nam res ... umptæ, non priùs, nec aliter existunt, nisi ... atenus assumptæ sunt: sed inter res assumptas, ... is est ordo naturæ, ut, secundùm executio- ... m, anima simpliciter sit priùs, quàm corpus, ... trumque, quàm totum: ergo talis est ordo ... turæ, in ipsa assumptione.

Respondetur negando Majorem. Quia ... m in illo priori ordinis, & existentiæ ante to- ... m, non habent rationem personabilis in ratio- ... hominis, ideo pro illo priori, non habent ra- ... nem, priùs assumibilis.

Instat idem. Sicut partes assumptæ exi- ... nt, ex vi divinæ actionis, per quam effectivè ... oducuntur; ita etiam, alio quodam respectu, ... istunt ex vi assumptionis, per quam propriè ... rminantur à solo VERBO. Sed quia existunt ... vi divinæ actionis, ideo eodem ordine natu- ... , qui inter ipsas est, producuntur: Ergo etiam, ... ia existunt ex vi assumptionis, eodem naturæ ... dine, qui inter ipsas est, assumuntur.

Respondetur. Existere partium ex vi as- ... mptionis, non aliud est, nisi existere subsisten- ... liter, idque habendo rationem personæ; sed ... c non competit illis, nisi ratione totius. Pa- ... as allata non tenet, disparitas est: quia ad hoc, ... res producatur, non plus exigit, nisi ut sit ex- tra causas. Hinc, si sit aliquis ordo inter illas, etiam in productione, congruenter servari potest. Sed in subsistendo, non tantùm est necesse, ut sit res extra causas; sed etiam est necesse, ut sit capax priùs naturâ subsistentiæ, idque personativæ; illud autem est priùs naturâ capax, in homine, subsistentiæ personativæ, quod est homo; homo autem supponit pro toto, non pro partibus.

Objicit 4. Cajetanus. Quod est posterius resolutione, est prius compositione: unio partium cum partibus, est posterior resolutione: nam in triduo, natura humana desiit esse unita VERBO hypostaticè, & tamen utraque pars mansit unita: Ergo, secundùm executionem, priùs assumptæ fuerunt partes, quàm totum.

Respondetur. Negando, illas partes esse posteriùs resolutione, in ratione personæ; neque enim illæ partes, in triduo, erant Persona, hîc autem, de hoc instituitur disceptatio. Addo, illas partes mansisse unitas VERBO, quia induerunt rationem totius, si induerunt rationem totius, non sunt posteriores resolutione, in ratione subsistentis.

Objicit 5. Amicus. Quòd nostra sententia non ita bene salvet maternitatem Beatissimæ, ut opposita. Nam opposita sententia docet, maternam generationem, quâ virgo univit corpus & animam humanitatis Christi, terminatam fuisse ad Deum; quia terminata fuit ad copulandas partes, unitas hypostaticè.

Respondetur. Negando assumptum. Ratio: quia maternitas, cùm sit quid physicum, per res physicas salvari debet; per nos autem, quoad statum physicum, æquè salvatur, quia non posterius physicè, quàm unita fuerint inter se corpus & anima, secuta est unio physicâ Verbi, sed eodem tempore & instanti illius. Deinde, pro eo instanti, debet salvari materna generatio Beatissimæ, pro quo instanti est physicè Mater; sed non est nisi pro eo statu physicè Mater, pro quo accipitur totum: non enim partes generat, sed totum; ergo, cùm per nos, pro quo statu intelligitur esse totum, pro eodem statu intelligatur esse unitum VERBO: fit, ut meliùs adhuc nos salvemus Maternitatem Virginis, quia magis proportionatè dicimus, illam genuisse Deum, nempe cùm generat hominem, qui est Deus; quod toti competit.

QUÆSTIO II.

De Incarnatione prout dicit Personam.

De Persona fusè in Metaphysicis, pro nunc, propria hujus loci, expedientur.

DIFFI-

DIFFICULTAS I.

An Persona Christi sit Composita?

NEgat Scotus, Durand; Bonau; Almainus, Marsilius, Alensis, & citatur S. Thomas in quæstionibus disputatis de unione VERBI, a. 1. ad 6. & in 3. dist. 6. q. 2. a. 2. fermeque est omnium antiquiorum sententia. Affirmant recentiores, citantque S. Thomam hîc 3. parte q. 4. Ex nostris affirmativam docent Suar. disp. 7. Sect. 4. Lugo disp. 10. Amicus disp. 9. Sect. 2. Valen. disp. 1. q. 2. punct. 4. Albertinus Corollario 3. Theologico de prædicamento Substantiæ. Raynaud. de Christo.

ASSERO 1. *Christum esse quid Compositum.*

RATIO asserti, est imprimis Authoritas Patrum, qui etiam inferiùs afferentur. Interim citatur Athanasius, inquiens: *Nam sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus.* Jam autem hoc est quid compositum. Synodus etiam 6. generalis actione 4. *Item confitemur Christum, ex duabus naturis compositum.* Deinde ratio asserti est. Illud est compositum, quod est unum quid ex pluribus; sed Christus est unum quid ex pluribus; nam verè habet naturam divinam, Personam divinam, naturam humanam, quæ omnia sunt plura, & tamen unus est Christus.

ASSERO 2. *Attendendo ad compositionem, quæ sit in ipsa Persona, non potest dici, Christum esse compositam Personam.*

RATIO asserti 1. est Authoritas Patrum. Greg. homil. 38. in Evang. *Absit hoc*, inquit, *ab intellectibus nostris, ut Personam Dei & hominis, redemptoris nostri IESV Christi, ex duabus Personis credamus unitam; ex duabus quippe, atque in duabus naturis, hunc existere dicimus, sed ex duabus Personis compositum credere, ut nefas vitamus.* Anastasius Sinaita contra Acephalos cap. 22. *Catholica*, inquit, *Ecclesia docet, duas naturas unitas; duas verò hypostases seu Personas in illo confiteri, vel constituere, nequaquam audet; quia neque ex duabus hypostasibus, seu Personis, ipsum componi tradit.* Theodorus Abucara Episcopus Cariæ Opusc. 2. *Compositam*, inquit, *dupliciter esse æterni filii Dei hypostasim dicimus; dicitur enim composita ex divinitate & humanitate; & dicitur rursus composita ex anima & corpore, sicut unusquisque homo; sed ex Deitate & humanitate non dicitur propriè composita sed metaphoricè, seu translatè.* Ubi excludit compositionem in ipsamet Persona: & compositionem ex divinitate & humanitate in Persona, dicit translatè accipi; quasi diceret, esse illam compositam, eò quòd sit Persona compositi: videtur etiam Raynaud. citatus num. 10. non velle docere, quòd in ipsamet Persona sit compositio. Vide Typhanum c. 65. Ubi refert verba Theodori proximè citati. *Si Christus*, inquit, *hypostasis composita est, Christus opinione tuâ, neque hypostasis divina est, neque humana, sed media inter Deum & hominem; quæ fugienda impietas est.* Videbis etiam infra authoritatem Dionysii, Simpl[...] JESUM appellantis, & tamen, JESUS, su[...] situm significat.

RATIO 2. asserti est. Si est composita Christi Persona: vel est composita ex seipsa tribu[...] duplicem effectum, hoc est, terminante [...] naturas, humanam & divinam; vel est com[...] ta ex Persona VERBI, & persona humana [...] est composita ex Persona VERBI, & natur[...] mana, nihil horum potest adstruere verit[...] hujus propositionis; Christus est composi[...] seipsa, Persona: Ergo Persona Christi n[...] composita. Quod totum fundatur in hoc [...] cipio; Est impossibile esse compositum, & [...] habere, ex quo componatur. Minor, in q[...] difficultas, tripartita est. Imprimis, Pe[...] Christi non potest componi ex se, duas na[...] terminante; nihil enim componitur seipso: [...] dem autem est Persona, terminans naturam [...] manam, & terminans divinam, & sicut alb[...] seipsâ albâ & dealbans parietem, non est c[...] posita ex seipsa, & se dealbante parietem: qu[...] vis per identitatem sit alba, & mediâ nonn[...] nione, dealbet; ita etiam non componitur [...] sona VERBI, ex se per identitatem termin[...] naturam divinam, & ex se terminante, per u[...] nem naturam humanam. Deinde, si Per[...] Christi est composita, ex se duas naturas te[...] nante: ista compositio, vel est compositio [...] rationem, vel compositio physica? si est com[...] sitio physica: ergo est inter plura physicè; [...] physicè est alia Persona, prout terminans n[...] ram divinam, & prout terminans naturam [...] manam: adeoq; sunt duæ physicè distinctæ [...] sonæ; per quod ruit mysterium Incarnati[...] Si autem est illa compositio nonnisi per ra[...] nem: jam non attendis ad phrases Patrum: [...] ut dicit Lugo num. 4. intendunt significare c[...] positionem realem; & hoc ipso, si id admit[...] admittere debebis, albedinem compositam [...] ex seipsa, & ex se de albante per unionem su[...] ctum, quod nemo dicit; & tamen hæ formal[...] tes, sunt distinctæ, in albedine. Et sicut pa[...] diverso respectu dexter, diverso sinister, no[...] citur componi ex seipso dextro & sinistro, [...] nec Persona divina dicitur in se composita, [...] tione plurium illarum formalitatum. Et li[...] Persona VERBI habuerit ab æterno formal[...] tem terminantis Naturam divinam, & form[...] tatem potentis terminare naturam humana[...] tamen Persona VERBI, ab æterno, non e[...] composita in se; ita & in præsenti, non est dic[...] da composita Persona in se, potiùsque, quæc[...] que compositio hîc ostendetur, non ostende[...] compositio in Persona ipsa, sed compositio d[...] rum, quibus tribuitur ratio Personæ.

2. Pars Minoris, nempe quòd non possit [...] Persona VERBI composita ex Persona VER[...]

& Pe-

& persona humana, sic probatur. Quia nulla e persona humana in Christo, prout docent tres. Rursùs, nihil componitur ex seipso, se- o autem præstat Verbum, quod præstaret rsona humana, & seipso personat Deitatem. queretur item, quòd cùm nihil possit compo- nisi ad minimum ex duobus, sic illic est com- sitio ex persona humana & persona divina, berent esse duæ, illæ personæ. Denique si hristus est composita persona, ex persona hu- na & persona divina: quæro, an sub hac for- litate, sub qua terminatur à persona humana, Deus, vel non? Si est Deus: ergo esse divi- Personæ, tribui potest à persona humana, od est absurdum. Si autem sub hac formali- e, sub qua natura humana terminatur à per- a humana, non est Deus, ergo sub hac forma- te non habet personam divinam, sed huma- n; debebitq; dari alia persona, tribuens na- æ humanæ, ut sit Deus, eruntque jam duæ rsonæ, adeoq; non unus Christus.

3. Pars Minoris, nempe quòd non possit dici rsona Christi esse composita, quia Christus nponitur ex persona Verbi & natura huma- sic probatur. Tum quia, ad compositio- n in aliquo genere & ratione, est necesse ha- re partes componentes illius generis. Sic v. ad compositionem substantialem requirun- partes substantiales, ad compositionem ho- nis, partes hominis: ergo etiam, ad composi- nem personæ, debent poni partes compo- ntes personam. Sed natura & persona, non t partes componentes personam; ergo per- a Christi non potest dici composita, ratione urarum & personæ. Subsumpti antecedens batur, ponamus personalitatem, esse rem, modum superadditum: homo non dicitur persona composita, quamvis terminet duas uras partiales, materiam & formam, ergo aret naturam & personam, non esse partes nponentes personam. Et sicut anima ratio- is non dicitur esse forma composita, quan- nvis in ordine ad constituendum totum, re- rat aliam naturam partialem, quæ est cor- . Ita nec persona dicetur esse composita, mvis requirat unam vel plures naturas. Et tè in ratione personę, non videtur quidquam se componi, nisi per partialem personam, enim sola est proportionata ad composi- nem personæ; cumque natura, quâ talis, non eat rationem personæ, non videtur, quî tri- re possit rationem personæ compositæ. Et t, si anima rationalis non haberet rationem nati, non videretur quomodo tribuere pos- rationem animati; sic & natura, si, quâ talis, habet rationem personæ, quî tribuet ra- nem personæ compositæ? Tum quia alia est propositio, Christus est persona composi- & alia hæc. In Christo, qui est quid com- tum, est persona: seu est persona compositi; ad eum modum, quo aliud est dicere; Albedo est composita, & aliud: Albedo est compositi. Hoc posito sic urgetur. Quia nihil est ostensibile in Christo, quod probet personam Christi esse compositam, sed tantùm, quòd sit persona compositi. Tum quia est impossibile, aliquid esse in se simplex, & tamen compositum, sicut impossibile est, esse unum, & esse duo; sed persona Christi est in se simplex: ego est impossibile, illam esse compositam. Minor probatur tali expositorio. Hæc persona Christi terminans naturam Verbi, est simplex; hæc persona terminans naturam humanam, est persona Christi terminans naturam Verbi: ergo persona hæc terminans naturam humanam, est persona simplex. Minor est de fide. Majorem concedunt adversarii, estque supra probata. Addo, si persona Verbi, quæ ante terminationem naturæ humanæ erat simplex, redderetur composita: hoc ipso fieret alia persona; quia simplex & compositum, non est idem: ergo & simplex persona cum composita, non est eadem, saltem inadæquatè.

Ratio 3. Desumitur, restituendo argumenta ab aliis posita.

1. Argumentum est. Hypostasis Christi est eadem, quæ Verbi; sed hæc est simplicissima: eadem enim est, quæ terminat naturam divinam: & hæc est simplicissima. Quod ipsum argumentum supra est aliter propositum.

Respondet 1. Suarez. Licèt persona Christi sit composita, cùm antea non fuerit; non est tamen alia nunc quàm antea. Quia hęc compositio fit per additionem naturæ humanæ ad Verbum; quæ additio, non est sufficiens ad constituendam aliam personam. Et sicut in divinis, quamvis una persona distinguatur ab alia, ratione personalitatis, tamen non est alius Deus in una, & alius in alia: quia una ab altera non distinguitur ratione naturæ; ita hîc, è contrario, licèt hoc compositum distinguatur à Verbo secundùm se, non erit tamen in hoc composito alia persona; quia solùm distinguitur ratione naturæ, quæ additur Verbo, non verò ratione personalitatis, quæ utrobique est eadem.

Contra est. Tum quia si illa persona solùm distinguitur in ratione naturæ, & non in ratione personæ, ergo etiam, & compositio illic est, non in ratione personæ. Tum quia vera est hæc universalis; Omne compositum distinguitur à simplici; ergo & in ea contenta hæc particularis; Persona composita, distinguitur à simplici, vera erit. Sed persona Christi est composita, & persona VERBI terminans naturam divinam ab æterno, est simplex: ergo persona Christi, à persona Verbi, distinguitur. Tum quia ex eo, quòd compositio, quæ est in Christo, fiat ratione solius naturæ humanæ ad Verbum, sequitur personam Verbi non esse aliam; ergo

ergo etiam, ex eodem principio, sequitur non esse compositam; non est enim major ratio de uno, quàm de alio. Tum quia hìc expositorius Syllogismus verus est. Hæc persona VERBI, terminans naturam divinam, est simplex; Hæc persona composita, est persona VERBI, terminans naturam divinam; ergo hæc persona composita, est persona simplex: quòd contradictorium est. Tum quia additio humanæ naturæ ad VERBUM, non est sufficiens, ad constituendam aliam personam; ergo nec est sufficiens, ad constituendam personam compositam, tota item distinctio, est ratione naturæ additæ Verbo, non verò ratione personalitatis, quæ utrobique est eadem; ergo utrobiq; non composita. Tum deniq; quia quærere restat: si non est mutata persona, quî evasit composita? & quid additio naturæ humanæ addat, ut illa persona sit composita?

RESPONDET 2. Lugo, retorquendoq; argumentum, quærit: Album in quantum est album, & in quantum album est concretum accidentale, an sit idem album, quod prædicatur de Petro, an aliud? Si est idem album: ergo possumus dicere, Petrus est hoc album, quod prædicatur de concreto accidentali; & per consequens, Petrus est concretum accidentale, quod est illud album. Si verò est aliud album: ergo in Petro sunt duo alba.

CONTRA est. Hic expositorius: Hoc album, est concretum accidentale; hic Petrus, est hoc album: ergo hìc Petrus, est concretum accidentale, hìc, inquam, expositorius majorem falsam habet. Quia, etiam in expositorio, proportionata distributio locum habet, quæ hìc non servatur; nam si servaretur, deberet esse illius primæ propositionis hìc sensus: Omne illud quod est hoc album, est concretum accidentale, quæ propositio est falsa; vera autem est hæc: Omne quod est hæc Persona Verbi, terminans naturam divinam, est simplex; si enim hæc universalis non esset vera, vera esset hæc particularis: Aliquid, quod est hæc Persona Verbi terminans naturam divinam, non est simplex. Quòd si hæc particularis est vera, redit argumentum factum; & insuper sequitur, Trinitatem, & esse Trinitatem personarum, & non esse, esse, ut supponitur; non esse autem, quia non esset simplex persona Verbum. Rursus quocunque respectu dixeris, Christi personam esse simplicem, eo ipso negare debes, illam particularem. Nam nullus est respectus, & nulla formalitas tribuendi illi simplicitatem, nisi sub formalitate terminandi naturam divinam; quæ tamen formalitas est illic expressa. Deinde quando dico: Petrus est hoc album, & quando dico: hoc album est concretum accidentale. Quamvis idem album importetur, importatur tamen in alia suppositione; unde, ex ea parte; quatenus idem album importatur, non erunt duo alba in Petro; ex hac autem parte, in quantum in alia suppositione sumitur, facit, ut ille expositorius non concludat, utpote constans quatuor terminis. Jam autem pro eadem Persona supponit, tam terminatio Verbi, quàm terminatio naturæ humanæ; hinc fit, ut noster expositorius concludat, non concludat expositorius retorsionis. Nihil denique est absurdi, concedere, Petrum, accipiendo illum pro hoc albo demonstrando illud esse concretum accidentale; quamvis in quantum componitur ex materia & forma substantiali non sit concretum accidentale; est autem absurdum dicere, Personam Verbi terminantem Verbum, esse compositam.

RESPONDET 3. idem Lugo. Post unionem hypostaticam resultare quidem personam compositam, quæ persona composita priùs non erat; non tamen resultare aliam personam simpliciter, sed aliam secundùm quid; hoc est, personam compositam. Addit, strictè loquendo, personam illam compositam ut sic, non esse diversam personam simpliciter, sed personam compositam; cùm enim reduplicet aliquid superadditum personæ, non est sola persona, sed persona & aliquid aliud. Sic etiam Petrus albus non est Petrus simpliciter, sed Petrus albus; quia per illam reduplicationem, loqueris de aggregato ex utraque parte: aggregatum autem ex utraque parte, non est una pars, sed utraque simul. Quare sicut non possumus dicere, Materia & forma est materia: Petrus & Paulus, est Petrus; ita similiter etiam persona Verbi, ut est persona terminans humanitatem, non est persona Verbi solùm, sed persona Verbi & aliquid aliud; ac per consequens, loquendo de persona Verbi, sub ea reduplicatione, seu prout est jam persona composita, non debet dici persona simpliciter, sed persona composita: quæ quidem, loquendo eodem sensu stricto, non est, ut sic, eadem persona, nec alia simpliciter: quia, ut sic, non est persona simpliciter, sed persona composita; sicut Petrus albus, ut Petrus albus, non est Petrus simpliciter, sed Petrus albus.

CONTRA est: Tum quia in quocunque sensu ostendetur, resultare aliam personam secundùm quid, illud *secundùm quid*, non importat compositionem in persona, sed compositionem ex persona & natura; consequenter nec dici debet, personam, secundùm quid, esse compositam: sed tantùm esse personam alicujus, quod est compositum. Tum quia bene possum prædicare: Animal rationale est animal, ergo etiam bene possum prædicare: persona composita est persona. Et, si homo subsisteret duplici modo personalitatis, non inde sequeretur illum non esse personam: ergo nec sequetur, quòd non possit dici, persona composita est persona. Quando autem non potest dici, materia & forma est materia: hoc inde proficiscitur; quia, ad veram prædicationem, est necesse, esse identitatem int-

er subjectum & prædicatum; qualis in dicta positione non esset: forma enim non habet ntitatem cum materia, quæ prædicatur, jam em in ratione personæ compositæ, habetur ntitas cum persona; est enim persona quasi us metaphysicum, ad personam simplicem ompositam; genus autem & pars superior taphysica, habet sibi debitam identitatem n suo inferiori. Tum quia, si non possum ere, persona composita est persona: sicut possum dicere, Materia & forma est mateergo inter personam compositam, & perso- simpliciter, non est identitas, accipiamus illam partem, & illud additum, quod non identitatem cum persona: quæro, vel illud atura, vel persona? Si est persona, & tamen dicit identitatem cum persona: ergo & est ona ut supponitur, & non est persona, cùm dicat identitatem cum persona, quodsi illa illud additum, est natura: quî fit, ut faciat positionem in persona?

. Argumentum quod proponit etiam Ami-

Si Verbum componit cum humanitate onam, ergo componit personam humanam, non possit componere personam divinam; in Christo est persona humana; ergo ulte- in Christo sunt duæ personæ, quod est con- Concilia.

ESPONDET Amicus. Concedendo pri- n consequentiam. Nam sicut humanitas dat bo esse hominis, ita constituit illud in esse onæ humanæ; quia dicitur persona huma- el divina, à natura in qua subsistit. Conce- em secundam consequentiam. Nam sicut hristo est natura humana, dans Verbo esse anum, ita est & suppositum humanum, non tialiter, uti est divinum: sed denominati- Tertiam autem consequentiam negat. non est in Christo duplex subsistentia, sed antùm; quæ, ut subsistit in natura divina, ur divina: ut subsistit in natura humana, di- humana: sicut subjectum habens dupli- formam, non dicitur duplex, sed unum; ad multiplicationem subjecti denominati, sufficit sola multiplicatio formæ denomi- is.

ONTRA est. Tum quia quòd humani- et Verbo esse hominis, procedit exinde, dat naturam, adeoque esse hominis pro na- sumpti; sed cùm non det humanitas ullo o esse personæ humanę, non habet enim es- ius: quomodo constituet in esse personæ anæ? Nego item quòd persona dicatur hu- a vel divina, à natura in qua subsistit; sed à onditione, ordine, Esse. Deinde si in Chri- t suppositum humanum, ut ipse concedit, tiam suppositum divinum, quomodo non duæ personæ? Deinde, vel una eademque divisibilis subsistentia, in quantum subsistit tura divina, vocatur subsistentia divina: in quantum in natura humana, vocatur subsistentia humana: vel non eadem? Si eadem: ergo non est composita, cùm in divina subsistentia, non sit compositio. Si non eadem? ergo das duas in Christo personas. Tum quia est impossibile componi personam humanam, & non esse personam humanam: conceditque id responsio, & tamen Phrases Patrum enuntiant, non esse in Christo personam humanam. Deinde, persona divina, non est persona humana; in Christo est persona divina: ergo in Christo non est persona humana. Tum quia, quamvis ad multiplicanda subjecta, non sufficiat multiplicatio formarum; nihilominus multiplicatio ipsarum formarum sufficiens est, ad se multiplicandas. Porrò in Christo sunt multiplicatæ personæ: nam dicis in illo esse personam humanam, & personam divinam, quodsi dicas esse unam, duos effectus præstantem; ergo non debes imprimis dicere, in Christo esse personam humanam, sed personam divinam supplentem vices humanæ.

ASSERO 3. *Accipiendo nomen personæ, pro eo, quòd evasit ex illa unione, seu pro toto hypostatico, sic persona Christi est quid compositum.*

RATIO: Quia totum hypostaticum plura dicit unita.

Si item nomine personæ compositæ accipias, quòd sit persona compositi. Hic sensus concedetur. Ratio: quia est de fide, quòd Totum hypostaticum ingrediatur persona, & quòd in illo, habeat se, per modum termini.

Denique hoc sensu admitti potest persona composita, quòd sit persona, non in una, sed in duabus naturis, subsistens, hocq; voluit S. Thomas q. 2. a. 4.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

EÆ petuntur tum ex Auctoritate, tum ex ratione.

Explicantur Auctoritates in oppositum.

AUCTORITAS I. 5. Constantinopolitani Concilii Collatione 8. Canone 4. *Sancta*, inquit, *Dei Ecclesia utriusque perfidiæ impietatem rejiciens, unitionem Dei Verbi ad carnem, secundùm compositionem confitetur.*

RESPONDETUR. Non asserit Concilium, quòd illic sit compositio in ipsamet persona, sed nonnisi quòd illic unitio sit, quæ non sit sola moralis, vel per demandationem, ut Christus gerat personam Dei, sed quòd sit unitio, secundùm compositionem physicam, constantem duabus naturis, & unicâ persona Verbi, quod innuit Lateran. sub Innocentio III. de fide c. 1. *Verus homo*, inquit, *IESVS factus ex anima rationali, &* *humana*

humana carne compositus. Ubi clarè de compositione physica naturæ humanæ, & personæ Verbi, loquitur; non autem de compositione in persona: & eodem modo explicari possunt plures authoritates Patrum.

2. AUCTORITAS Damasceni, qui lib. 3. Fidei c. 14. *Reliquitur* inquit, *igitur, ut dicamus solam hypostasim Christi compositam.* Ponitur item c. 3. *Naturas unitas ad invicem fuisse in una composita hypostasi.*

RESPONDETUR. Etiam illo priore loco non plùs velle Damascenum quàm Christum esse compositum ex duabus naturis, & persona Verbi. Secunda autem auctoritas non debet accipi, de persona formaliter sumpta, propter dicta superiùs; sed debet sumi pro toto hypostatico. Hanc autem fuisse mentem Patrum, colligi potest ex verbis Lateran: decernentis, quòd verba Constantinop. Synodi, propriè accipienda sint. Ibidem hanc compositionem Can. 6. explicat, quòd propriè, & secundùm veritatem, Christus in duabus naturis subsistat, ubi nihil agitur de compositione in persona, sed de compositione totius hypostatici, idque colligitur ex Petro Diacono, qui de Incarnatione & gratia c. 2. *A Sanctis*, inquit, *Patribus, adunatione divinitatis & humanitatis, Christus Dominus compositus prædicatur.* Ubi hæc adunatio rejicitur, non in compositionem in persona, sed in compositionem totius hypostatici, vel in compositionem ex duabus naturis, & persona Verbi.

3. AUCTORITAS apud Raynaudum est Dionysii c. 1. *Ex qua* (supple humilitate nostra) *ineffabiliter compositus est simplex IESVS.*

RESPONDETUR. Hunc locum esse potiùs pro nobis, JESUS enim supponit pro persona, & tamen appellatur simplex. Directè autem dici potest, nihil hîc agi, de personæ compositione in se; sed tantùm de compositione personæ divinæ, seu unione cum natura humana.

4. AUCTORITAS est Origenis lib. 2. contra Celsum. *Vnum est id, quod cum Dei Verbo est compositum.*

RESPONDETUR. Etiam hîc nihil haberi de compositione in persona, sed solùm significatur unio substantialis naturæ humanæ cum Verbo.

5. AUCTORITAS Athanasii dialogo 5. de Trinitate *Christus est unica persona, composita ex Deo & humana natura.*

RESPONDETUR. Agi hîc de toto hypostatico. Vel certè vocatur hæc persona composita, hoc est unita, & quòd sit compositi. Esse autem hanc mentem Athanasii, exinde colligitur; quia ita dicit hanc personam esse compositam, sicut quivis homo communis, constat ex animali parte, & ex eo, quòd est rationis particeps; & tamen persona hominis non appellatur composita, sed compositi humani. Unde posset ulteriùs dici, quòd ly persona possit accipi, & pro ratione formali personandi: & hanc nullo modo esse compositam dicimus; & quòd possit etiam sumi pro concreto, ex illa ratione personandi, & ex eo quod personatur: quod indubiè compositum est; sed inde non sequitur, personam non pro toto hypostatico pullulant acceptam, esse quid compositum.

6. AUCTORITAS est. Augustini in Enchiridio c. 14.

RESPONDETUR. Hoc solùm velle Augustinum, quòd Christus sit admirabili modo connexus unigenito Dei; hoc est, unitâ substantialiter Verbo naturâ humanâ; sed illic nihil agitur de compositione in persona.

7. AUCTORITAS est S. Maximi. Centur. 4. ex variis c. 56. *Ad componendam hypostasim fit concursus duarum naturarum, non autem ad componendam unam naturam.*

RESPONDETUR. Ly ad componendam hypostasim, supponit, pro ly ad componendum Totum hypostaticum; in quo indubiè, sunt duæ naturæ, humana & divina, insuperque persona Verbi; non autem id debet accipi de compositione personæ in se.

8. AUCTORITAS est Cyrilli lib. de SS. Trinitate c. 18. *In Christo unam Personam compositam colimus.*

RESPONDETUR. Per ly compositam intelligi personam unitam, vel certè accipitur persona, pro toto hypostatico.

9. AUCTORITAS Anastasii Sinaitæ lib. aliis 8. Contemplationis in Hexameron. Ubi ex variis deducit, designari personam Christi compositam.

RESPONDETUR. Illic sumi ly compositam pro unitam.

10. AUCTORITAS Bernardi Serm. 2. in Cant. ubi appellat personam Christi compactam.

RESPONDETUR. S. Bernardum hoc solùm velle, quòd illa persona sit unita; & quòd sit terminativa, non tantùm naturæ divinæ per identitatem, sed & naturæ humanæ per compactionem physicam, hoc est unionem.

11. AUCTORITAS Petri Diaconi lib. de Incarnatione c. 3. *A SS. Patribus, adunatione divinitate & humanitate, Christus Dominus noster compositus prædicatur.*

RESPONDETUR. Hoc solùm significari, quòd hoc totum, quod est Christus, habeat duas naturas substantialiter unitas.

Argumenta à Ratione.

OBJICIT 2. Suar. Terminus hujus unionis non est simplex: ergo est compositus; nam hæc duo immediatè & contradictoriè opposita sunt.

RESPONDETUR. Terminum hujus unionis non esse simplicem secundùm naturas, sed simplicem secundùm terminationem.

Ob-

Objicit 3. idem. Magis est compositus Christus, ut est hic homo, quia sola humanitas; quia Christus intrinsecè includit humanitatem, & aliquid aliud.

Respondetur. Quòd sit magis composi-tus, non oritur id ex compositione in ipsamet persona: sed ex compositione, ex persona Verbi & natura humana, quam compositionem non habet humanitas.

Objicit 4. Amicus. Ad propriam compo-sitionem requiritur distinctio realis, conjunctio secundùm esse, & non secundùm situm, & quòd unum habeat se per modum actûs, aliud per modum potentiæ; hæc omnia reperiuntur in præsenti, de duobus enim prioribus clarum est: postremo sic probat. Verbum habet pro-prium rationem actûs, non informantis, sed ter-minantis, humanitas etiam rationem termina-bilis; Ergo se habent per modum actûs & po-tentiæ.

Respondetur. Hæc ratio probat dari in Christo totum hypostaticum, sed non probat compositionem in persona; nulla enim formali-tas in persona ostendi potest, quæ in persona, ut persona est, rationem actûs & potentiæ invol-vat: adeoque quæ fundet rationem composi-tionis in persona.

Instat Amicus. Quamvis in præsenti dif-ficultate non ostendatur, quòd se unum habeat per modum actûs, aliud per modum potentiæ: nihilominùs hoc non obstat compositioni; quia ad compositionem non plùs requiritur, quàm duo duorum, ad constituendum unum, concur-rentium. Sicut partes quantitatis, licèt non concurrant ut actus & potentia, adhuc compo-nunt quantitatem. Cujus ulterior ratio est: quia compositum adæquatè, contradistingui-tur simplici, inter quæ non datur medium: sed persona Christi non est simplex: ergo compo-sita.

Respondetur. Hanc ipsam minorem fu-isse probandam, quod non facit Amicus.

Objicit 5. Lugo. Hæc propositio sine ad-dito, & sine ulla reduplicatione est vera: Chri-stus est compositus. Ergo etiam sine addito pot-est dici; Christus est persona composita. Nam sicut persona Christi in recto dicit solum suppo-situm, sic etiam Christus dicit hoc ipsum in re-cto; si enim persona Christi in recto, non idem diceret, quod Christus, non posset persona Chri-sti simpliciter dici, & prædicari de Christo.

Respondetur. Ly Christus dicit quidem in recto hoc, quod dicit persona Christi, sed in-super aliquid aliud. Neque enim novum est, quod aliquid dicat idem in recto, quod dicit a-liud; & insuper aliquid plùs, v. g. homo dicit in recto id, quod dicit animal, & simul plus. Quia verò dicit hoc in recto Christus, quod persona, fit ut de persona prædicari possit, saltem prædi-catione inadæquatâ; ex eo verò, quia plùs im-portat in recto Christus, quàm persona, fit ut a-liquid verificari possit de Christo, quod non potest verificari de persona; ad eum modum, quo de homine prædicatur animal, idque in re-cto, non tamen quicquid prædicatur de homi-ne, prædicari potest de animali: sic ergo, non quicquid potest prædicari de Christo, potest prædicari de persona, quantumvis persona de Christo prædicari possit, & è contra.

Addo, quòd ly Christus non sumatur sem-per pro persona; non enim est consuetum dice-re: Christus terminat naturam humanam; & tamen recta hæc locutio foret, si non plùs dice-ret Christus, quàm persona.

Instat idem. Quia, in istis propositioni-bus, attendendum est ad usum communem; usus autem communis aliquando usurpat subjectum in sensu materiali, aliquando in formali; & ta-men utrobique est propria locutio. Sic vox al-bum indifferens est, ut accipiatur in sensu mate-riali: ut cùm dicimus, album est dulce; indiffe-rens etiam est, ut sumatur pro formali: ut cùm dicimus, album est concretum accidentale; id-que ideo quia, usus propriè in utroque sensu ac-cipit illum terminum. Idemque est de con-creto substantiali. Sic v. g. ly homo, quantum-vis in recto nonnisi unã partem videatur impor-tare, hoc est, subsistentiam, humanitatem verò nonnisi de connotato; tamen etiam in istis con-cretis, ly homo pro formali sumitur. Sic v. g. dicimus: Homo est compositus ex anima & cor-pore; & est ista propositio vera, in sensu proprio; quia vox homo, ex usu hominum, potest facere sensum formalem. Ita ergo & illa propositio: Christus est persona composita, est vera in sensu proprio; quia ex eodem usu, vox Christus, pot-est facere sensum formalem, & supponere pro toto composito.

Respondetur. Concedendo totum, quia nos negamus personam Christi compositam in se esse, non autem sumendo illam, pro toto hy-postatico.

Objicit 6. Raynaudus. Christus persona composita dicitur, non quidem ratione subsi-stentiæ, sed ratione naturarum, simplicissimæ il-li personalitati substantium; ad personam enim concurrunt, & personalitas, & natura.

Respondetur. Imprimis hæc ratio non impugnat assertum secundum. Et est pro asser-to tertio. Addo, si Christus est persona compo-sita ratione naturarum, potiùs deberet dici composita natura, quàm persona. Et quamvis ad personam concurrant, personalitas & natu-ra: concurrunt tamen, tanquam terminans & terminatum: & cùm terminans supponat pro persona, si terminans non est compositum, nec persona erit composita.

Instat 1. idem. Impossibile est dari unum non simplex, absque compositione; atqui Chri-

 stus

ſtus eſt quid unum; nec tamen ſimplex; cum ſint in eo, perſona una, & duæ naturæ; ergo.

Respondetur. Chriſtum eſſe quid ſimplex, ratione perſonæ, & ipſius præciſè hypoſtaſis; licèt ſit compoſitus ratione totius hypoſtatici.

Instat 2. Ubi plura realiter diſtincta interveniunt, ita, ut ex illis exurgat unum, ibi neceſſariò admittenda eſt compoſitio; atqui conſiderando in Chriſto naturam humanam, & perſonam Verbi, rectè dicimus eſſe plura & unum, unumque exinde exurgere, Chriſtum; ergo.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere de compoſitione totius hypoſtatici, non autem de ipſa hypoſtaſi.

Instat 3. Compoſitum illud, non poteſt dici, quòd ſit una natura; ergo poterit dici una compoſita perſona.

Respondetur. Sicut vetat fides dicere, quòd ſit in Chriſto una natura; ita vetat deductio Theologica dicere, quòd ſit compoſita perſona in ſe, in linea perſonæ. Erit ergo unum, tertio ſenſu; hoc eſt unum totum hypoſtaticum, compoſitum ex ſimplici, ut ante, perſona divina, & duabus naturis.

Objicit 7. Compoſitio non aliud eſt, quàm unio plurium ad conſtituendum idem aliquid; ſed de fide eſt, humanitatem, quæ eſt diſtincta à Verbo, uniri ſubſiſtentiæ Verbi, ad conſtituendam unam perſonam, quæ eſt Chriſtus; ergo in Chriſto eſt vera compoſitio, ex ſubſiſtentia Verbi & humanitate.

Respondetur. Concedendo totum, ſed inde non ſequitur, quod perſona Chriſti in ſeipſa ſit compoſita.

Instat idem. Terminus hujus unionis non poteſt eſſe ſimplex; ergo eſt compoſitus. Antecedens probatur. Tum quia terminus ille in tempore reſultat. Tum quia terminus reſultans eſt conflatus ex multis, nempe ex ſubſiſtentia & humanitate, ergo terminus reſultans non eſt ſimplex, ſed compoſitus.

Respondetur. Concedendo totum: nam terminus reſultans, eſt totum hypoſtaticum, quòd certè eſt compoſitum; nec terminus reſultans eſt perſona divina, quæ ab æterno generatione reſultavit, & eadem, in tempore, totum hypoſtaticum ingreſſa eſt; unde terminus, ſecundùm ſuperius dicta, dupliciter ſpectatur; & pro termino, quod eſt totum ex naturis duabus, & perſona Verbi, conſtitutum; & hic terminus eſt quid compoſitum. Deinde poteſt ſumi terminus, pro dante rationem per ſe ſtantis ultimò, & hoc eſt perſona; quæ non probatur, eſſe, in ſe quid compoſitum.

Quæres, quid ſit ſentiendum de principio, quod ponit in hac materia Arriaga diſp. 28. n. 3. Perſonam ſcilicet Chriſti in duplici ſtatu poſſe conſiderari. *Primus* eſt quem habuit ab æterno: in hoc ſtatu eſt omnino ſimplex realiter. Deinde, poſſumus conſiderare perſonam Verbi, componentem cum natura humana Chriſtum: & ſic dicitur illa perſona compoſita; illud enim unum ſubſtantiale non eſt natura: ergo una perſona. Addit, licèt Verbum non habeat ſubſiſtentiam abſolutam à natura humana, vel per illam: habet tamen, quòd in eſſe hominis ſubſiſtat, adeoque quòd ſit homo. Addit denique, rationem perſonæ non variari per hoc, quòd ſubſiſtat in hac vel illa natura; ſed ſolum quòd ſubſiſtat ex hac, vel illa, perſonalitate. Ideoque Deus eſt tres perſonæ, quia ſubſiſtit in tribus perſonalitatibus; Chriſtus autem eſt una perſona, quia ſubſiſtit in una perſonalitate, ſubſiſtente in duabus naturis. Sed. Concedo duplici illo modo poſſe conſiderari perſonam Verbi; nego tamen, quòd, ex humanitate, & perſona Verbi, conſtituatur ipſa perſona Verbi compoſita, ſed totum hypoſtaticum, quod eſt compoſitum; licèt habeat ab humanitate, quòd in eſſe hominis ſubſiſtat, & quòd ſit homo, in quantùm ly Homo ſupponit etiam pro humanitate: non autem in quantùm ſupponit pro perſona; quia rationem perſonæ, homo Chriſtus, habet à Verbo. Et ſicut non variatur perſona per hoc, quòd ſubſiſtat, in hac vel illa natura; ita nec evadet compoſita, ex eo, quòd uniatur naturæ humanæ. Quòd autem ratio perſonæ non ſequatur rationem naturæ, pro nobis ſervit.

DIFFICULTAS III.

An ſaltem ſit in Chriſto tertia natura?

Ex recentioribus tractant hanc quæſtionem, Albertinus, Coroll. 3. Theolog. de prædicamento ſubſtantiæ. Tannerus diſp. 1. q. n. 37. Lugo, d. 3. à Sect. 2. Arriaga d. 19. Senſus talis eſt: Ex anima rationali, & ex corpore, evadit tertia natura, quæ eſt homo: eſtné quid ſimile in Chriſto?

Punctum Difficultatis I.

Oſtenditur non eſſe in Chriſto tertiam naturam.

Dicendum eſt. *Non eſſe tertiam naturam in Chriſto.*

Probatur 1. Authoritate Damaſceni Serm. adverſus Acephalos. *Neque una,* inquit, *compoſita natura inde conflata, ſed duæ veræ ſunt, perpetuoque manebunt naturæ.* S. Maximus apud Euthimium in Panoplia. titulo 15. *Naturam unam compoſitam, Chriſtum dicere, omnino recuſamus.*

Respondebis. Hæc dicta Patrum accipi debere, quòd non ſit una Chriſti natura, qualem poſuit Eutiches, reſultans ſcilicet ex commixtione, vel permutatione earundem.

CONTRA. Quia, quamvis primarium inten- n fuerit Patrum, damnare errorem Eutiche- pronum tamen erat advertere, quòd saltem illis non commixtis, nec mutatis, tertia pul- ivit natura; & tamen universaliter enunti- , non esse illic tertiam naturam. Hinc allata ponsio non vult dicta Patrum simpliciter, & onant, accipere.

PROBAT 2. Lugo cum communi. Natura nana, & divina, singulæ sunt perfectæ & npletæ, in ratione naturæ: ergo ex utraque n potest resultare una natura composita; quæ verè & propriè una; hæc enim non potest re- are, nisi ex entibus incompletis & imperfe- , ordinatis ad se.

RESPONDERI potest ex Arriaga, rejiciente ic rationem, tanquam insufficientem. Quia, atio entis completi non impedit, quominùs e illæ naturæ uniantur unione per se; & fa- nt unum per se; non capio, *inquit*, quominùs sit impedire, ne faciant unam tertiam natu- n per se; quandoquidem uniri per se, & face- num per se, est omnino idem apud omnes, ci ergo id potiùs in id debet, quia duæ illæ uræ non uniuntur immediatè inter se, sicut duæ animæ, aut duo Angeli.

CONTRA. Tum quia possibilis est unio im- diata naturæ divinæ & humanæ, ut dictum ra, eaque accidentalis; de qua tamen verum dicere: est immediata unio; & tamen eo ca- non esset communicatio idiomatum inter il- naturas, multoque magis non resultabit ali- a tertia natura; ergo præcisè ex sola imme- tate unionis, non debet argui tertia natura. m quia non ponit Lugo illas naturas uniri se. Tum quia meliùs redditur ratio, cur non tertia natura, ex humana & divina, quando ditur ultimatior ratio; sed à Lugone reddi- ultimatior ratio: quia si quæratur; Cur ex ura humana & divina, non fiat tertia natura? pondebitur per Arriaga, quia inter illas non unio immediata: quærere restat, cur inter il- non sit, nec potuerit esse unio immediata, ut ponitur, substantialis? respondere est, quia it, in ratione naturæ, completæ & perfectæ. Lugonis rationem ultimatiorem.

CONFIRMATUR ex Lugo. Quæ sunt duo pliciter, non sunt unum simpliciter, sed vel o, vel unum secundùm quid; cùm ergo illæ æ naturæ sint totales & completæ, non pos- nt esse una natura simpliciter; sed duæ simpli- ter, una vero impropriè. Ratio autem est, uia ex duobus entibus completis, non fit unum s simpliciter, sed solùm ex duobus incomple- , vel ex uno incompleto, & altero completo; cùm ex personalitate Verbi, & humanitate hristi, quæ in ratione subsistentis incompleta , fit unum per se; jam autem ex duabus ani- abus v. g. non potest fieri una anima.

RESPONDET Arriaga præter superiùs alla- . Hoc ipsum, quia non possunt illæ animæ v. g. esse simpliciter unum, referri in id debet, quia non possunt habere unionem per se. Deinde, quæ sunt duo simpliciter in aliquo determinato genere, possunt in alio esse unum simpliciter; ergo licet in ratione naturæ talis, scilicet purè humanæ, & purè divinæ, sint duæ naturæ, humanitas & divinitas; non propterea impedien- tur, quominùs in ratione alteriùs naturæ, ut sic dicam, majoris, possint esse unum; ut duæ gut- tæ aquæ separatæ, sunt duæ absolutè & simpli- citer, & tamen si uniantur, faciunt unam aquam, majorem quâlibet seorsim.

CONTRA. Tum quia, quamvis quæ sunt duo simpliciter, possint esse in alio genere unum simpliciter; tamen in eo, in quo erunt unum simpliciter, debebunt jam non esse completa & perfecta; ergo stabit, in omni eventu, quæ sunt duo simpliciter, non posse esse unum simplici- ter. Antecedens probatur. Quia, si quæ sunt duo simpliciter, dum sunt unum simpliciter, in illo genere essent duo simpliciter; & essent duo simpliciter, ut supponitur, & non essent; quia duo, dum duo sunt, unum non sunt. Tum quia, quod attinet ad instantiam de aqua, etiam illæ duæ guttæ, dum sunt unitæ, desinunt esse duæ simpliciter; cùm tamen non appareat (ex iis, quæ probantur contra Eutichetem) quomodo desinere possint naturæ, ne sint duæ simpliciter? Deinde, quod est esse duas aquas absolutè & simpliciter, hoc solùm significat, quòd habeat unaquæque suos terminos: sed non significat, u- namquamque non esse complebilem, ut ita di- cam, in ratione identitatis terminorum; conti- nua enim sunt, quorum termini iidem; & si hanc, ut ita dicam, complebilitatem non habe- rent, ex duabus guttis, non resultaret una major aqua, non apparet autem, quam similem incom- pletionem habere possit natura divina, & hu- mana? Tum quia non ideo, à priori, aliqua sunt duo simpliciter, quia non possunt habere unio- nem immediatam; sed ideo non possunt habere unionem immediatam, quia sunt duo simplici- ter; negatio enim unionis immediatæ, supponit illam dualitatem, non ponit; ergo meliùs re- spondetur ad quæstionem: Cur ex illis non fiat tertia natura? quia sunt duo simpliciter; per ali- quid enim ultimatius.

PROBATUR 3. Conclusio. Quia, ex natura humana & divina, in Christo, fieri tertiam natu- ram, vel accipitur hoc sensu, quòd ex illis resul- tet unum collectum: & sic in re, verum erit, re- sultare aliquid tertium; non tamen dici debet, tertia natura. Quòd in re resultabit aliquid ter- tium, ratio est: quia resultabit totum, seu col- lectum, duas illas naturas complectens. Quod ipsum probatur. Quia ex duobus lapidibus re- sultat totum, quod est par lapidum: ex unitati- bus plurificatis, unus numerus; & cùm unicuiq; naturæ insit suus numerus, hoc ipso etiam ex il- lis naturis resultabit. Quæ omnia in hoc resol- vuntur, quia totum resultare ex duobus, est re-

ſultare collectum, plura in ſe habens, quàm ſit unumquodque ſingillatim; hoc autem in omni collectione fit: quia & eſſet collectio, ut ſupponitur, & non eſſet, nihil enim colligeret. Quòd autem illud collectum ſeu totum, non ſit appellandum tertia natura, referri debet & in authoritates Patrum, & in rationes præjactas. Rurſus naturam humanam & divinam, fieri tertiam naturam, accipi poteſt hoc ſenſu; quòd ex illis duabus naturis, fiat aliquid tertium, perfectum, & unum, indiſtinctum ab illis, in re, ſimul ſumptis, quod tamen non ſit illa ſingula, & ſit ſingulis perfectius, evadatque completum. Sic, ex anima rationali, corpore, & unione, reſultat homo, qui jam eſt quid completum & perfectum; qui homo indiſtinguitur re, ab illis tribus ſimul ſumptis; non tamen eſt homo anima, nec homo corpus; eſſeque hominem, eſt quid perfectius ſingulis, & dicit rationem completi. Eo ſenſu, non evadit in Chriſto, ex natura divina & humana, aliquid tertium. Quia hujus ſenſûs *Tertium*, eſt completum evadens: ſed ex illis duabus naturis non poteſt evadere completum; quia completum non evadit, quod in ante ſupponitur completũ: natura autem humana in ante, ſupponitur eſſe completa. Major probatur, evaderet enim hoc quod habet, & inciperet eſſe quod in ante fuit, quomodo autẽ incipiet, ſi fuit? ergo, ſi modo evadit completum, apparet, quòd in ante non fuerit completum. Quòd autem natura humana in ante jam ſupponatur completa, ratio eſt: quia phyſicè natura humana dicit corpus, animam, unionem; hæc autem præſupponitur habere, non ex vi unionis cum natura divina, metaphyſicè verò natura humana, eſt animal rationale: ex quibus prædicatis, unumquodque non eſſet, ſi phyſica illa non eſſent, ex quibus ſimul ſumptis, unumquodque illarum ſumitur.

Punctum Difficultatis 2.

Perſtringuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Authoritas Cyrilli citata, in qua dicitur unam fuiſſe naturam Verbi incarnatam, & Athanaſii: *Nam ſicut, inquit, anima rationalis & caro, unus eſt homo, ita Deus & homo, unus eſt Chriſtus.*

RESPONDETUR. Quod attinet ad authoritatem Cyrilli, illi aliàs ſatisfactum. Authoritas Athanaſii, non vult in omnibus ſimilitudinem; ſed nonniſi in hoc: quòd ſicut eſt illic unum compoſitum, ita in Chriſto eſt una Perſona.

INSTABIS. Authoritatem ipſam in argumentum à priori aptando. Ex anima rationali & corpore, illorumque unione, evadit tertium quid, nempe homo; Ergo & ex unione naturæ divinæ & naturæ humanæ, evadit tertia natura.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe ex dictis, quia cùm anima rationalis & corpus ſint ſubſtantiæ incompletæ, ordinatæ ad hoc ut conſtituant hominem, non mirum eſt, quod acquirant ex illa unione completionem, ita ut nunquam evadat homo; talis autem incompletio, nec naturæ humanæ, nec naturæ divinæ competit.

OBJICITUR 2. Ex eo ſolùm, ex natura humana & divina, non evadit tertia, quia non completæ; ſed id non obeſt, quominùs ex illis evadat tertia natura. Quod probatur. Quia elementa ſunt quid completum, & tamen ex illis evadit tertia natura miſti.

RESPONDET 1. Arriaga. In hac ſententia elementa facere unam tertiam naturam, quia uniuntur immediatè inter ſe in ipſa natura, non in perſonalitate aut ſubſiſtentia; in noſtro verò caſu, unionem ſolùm eſſe in perſonalitate, non in natura. Addit, in hac ſententia, elementa quidem eſſe in miſto, non tamen per illa conſtitui tertiam naturam, ſed per aliam tertiam formam ſubſtantialem. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia, quamvis elementa ſunt quid completum, uniuntur immediatè inter ſe, idque unione in natura, ita ut reſultet tertia natura; ergo & in præſenti reſultabit tertia natura. Tum quia, etiam poſito, quòd ſit facta unio in perſonalitate, quærere reſtabit: quæ ſit ratio, cur non potuerit fieri unio in natura, humanæ & divinæ naturæ, ita ut evadat ex illis tertia natura? cùm unio elementorum in natura, fieri poſſit. Tum quia in miſto, non per elementa conſtituitur tertia natura, ſed etiam formam ſuperadditam tertiam; ergo etiam in Chriſto conſtituetur tertia natura, non per illas duas, ſed per Chriſteitatem; ut in ſimili Ille loquitur.

RESPONDET 2. Lugo. In hac ſententia, naturæ elementorum non ſunt omnino completæ, ſed aliquo modo incompletæ, cùm ſe extendant ad ulterius complementum, licèt poſſint connaturaliter exiſtere ſeorſim, ſicut una pars aquæ, licèt ſeorſim poſſit exiſtere, adhuc eſt complebilis per aliam partem aquæ. *Hæc Reſponſio plenè*

NON SATISFACIT. Quia ſi habent jus exiſtendi ſeorſim, non apparet jam, quomodo non ſint completum quid, in omni ſententia? Illud quod affertur de aqua, non convincit, quia guttarum unaquæque eſt completa, cùm illarum completio ſit habere proprios terminos, licèt non ſit completa, quaſi non poſſit continuari; ut fit, dum unitur alteri guttæ, non apparet autem, quid ſimile conveniat, vel elementis, vel duabus naturis in Chriſto?

RESPONDETUR 3. Falſum quidem eſt, elementa eſſe formaliter in miſto, ſed poſito quòd eſſent, poſſet aſſignari diſparitas ex S. Thomas hîc q. 2. a. 1. in corp. Quòd fieri poſſit unum tertium, etiam ex completis & perfectis, modò transmutentur: & ita ex elementis fit mixtura,

um, & quia natura divina & humana, non
test subire mistionem, ideo nec ex illis evadit
qua tertia natura. Quòd autem natura di-
na non possit subire mistionem, rationem dat
dem S. Thomas: Primò. Quia natura divina
omnino immutabilis, ergo in aliud converti
n potest, cùm sit incorruptibilis: nec aliud in
am, cùm sit immutabilis. 2dò. quia id quod
commixtum, nulli miscibilium est idem spe-
; differt enim caro à qualibet elementorum
ecie; & sic Christus non esset ejusdem natu-
cum Patre, nec cum Matre. 3tiò. Quia in
, quæ plurimum distant, non potest fieri com-
xtio; solvitur enim species unius illorum:
ta, si quis guttam aquæ amphoræ vini appo-
; & secundùm hoc, cùm natura divina in in-
itum excedat naturam humanam, non pot-
esse mistio, sed manebit sola natura divina.

Objicitur 3. Natura est principium mo-
, & quietis, in eo, in quo est; sed ex natura
mana & divina, resultat istud principium:
go resultat tertia natura. Minor probatur.
uia resultavit, ex illa unione, principium o-
rationum & habituum supernaturalium:
m Christo debentur eæ operationes.

Respondetur. Negando minorem; ne-
ndo item, quòd resultavit principium opera-
num elicitivum, distinctum ab anima, licèt
cerante prout est elevata; ipsam illam eleva-
nem deposcente, non tertiâ naturâ, sed com-
sito, ex humana natura, & personâ Verbi.

Instabis. Saltem mediatè uniuntur inter
natura divina & humana: Ergo afferunt ter-
m naturam, saltem mediatè.

Respondetur. Ob defectum complebi-
& completivi, illa unio mediata non facit, et-
n mediatè, tertiam naturam.

unctum Difficultatis 3.

Quo sensu possit admitti aliquid tertium.

Dicendum 1. *Ex hoc, quod est, naturæ hu-
manæ esse unitam Personam divinam, resultat
quid tertium.*

Probatur imprimis authoritatibus illo-
m Patrum, qui assumebant, personam Chri-
esse compositam; non in se, ut supra proba-
m: sed ratione totius, resultantis ex natura
umana & persona VERBI.

Probatur 2. Quia Christus non est natura
umana, nec etiam persona VERBI, sed utrum-
e simul sumptum: Ergo ex utroque hoc re-
ltat aliquid tertium: nempe objectiva ratio:
Christus; quæ est nemine cogitante, licèt ab
is simul sumptis non distinguatur nemine co-
tante: ut etiam doceri solet de toto.

Probatur 3. Impossibile est, ex duobus
tibus per se immediatè unitis, quorum unum
abet se per modum complebilis, & aliud per
modum completivi, non resultare tertium; sed
natura humana, & persona Verbi, ex dictis ita
se habent. Major probatur inductione. Ex pa-
riete & albedine resultat album: ex anima &
corpore, resultat homo: ex materia ignis & for-
ma ignis, resultat ignis: & sic de reliquis. Nec
potest ostendi exemplum, in quo, ex duobus fa-
cientibus unum per se, & quidem immediatè,
non fiat tertium. Quod ipsum in hoc funda-
tur. Quia ex duobus talibus, necessariò resul-
tat compositum, adeoq; illud tertium; aliàs &
unirentur, ut supponitur; & non unirentur:
quia non resultat unitum, seu compositum. Rur-
sùs, vel eodem modo se habent illa, vel non eo-
dem, quo habebant ante compositionem, seu
unionem? si eodem modo: Ergo nullus esset
iste ordo complebilis & completivi; cùm et-
iam positâ unione, eodem modo se habeant.
Si autem non eodem modo se habent: qui-
cunque hic modus alietatis ostendetur, ex eo-
dem inferetur, resultare aliquid tertium, quod
sit nemine cogitante; licèt non sit distinctum
nemine cogitante.

Dicendum 2. *Hoc tertium, resultans ex na-
tura humana & Persona Verbi unitis, est totum hy-
postaticum, quod dicitur Christus.*

Probatur 1. authoritate, S. Fulgent. lib.
de Incarnatione & gratia Christi, cap. 10. ait:
*Illud vero quis facilè Christianus aut ignoret, aut du-
bitet, quòd VERBUM Dei, priusquàm caro fieret,
non fuit Christus.* Infero: Ergo Incarnatione e-
vasit hoc, quod est Christus. Subdit infra. *Neq;
enim caro Christi, priusquam à VERBO susciperetur,
eadem caro, Christus fuit.* Ubi indubiè nomine
carnis intelligit naturam humanam; ut cùm di-
citur: VERBUM caro factum est: ex quo jam
arguitur. Natura humana, priusquam à VER-
BO susciperetur, non erat Christus, ut ait Ful-
gentius: Ergo compositione evasit Christus;
idq; aliquid tertium: quia neq; natura humana,
neque persona Christi separatim, est Christus.
S. August. lib. de bono perseverantiæ, c. 24. post
medium: *Dicimus Christum verum Deum, natum
de Deo Patre sine ullo initio temporis, eundemq; ho-
minem verum, natum de homine Matre &c. hoc
autem utrumq; est unus Christus:* ubi ly Christus,
dicit pullulare ex hoc utroque: & hoc tertium
esse, dicit conclusio. Damascenus similia habet,
lib. 3. orthodoxæ fidei, c. 7. *Quia etiam hoc nomi-
ne, tum à Patre & Spiritu, tum à Matre & nobis dis-
crepat: quòd idem simul Deus & homo sit.* Ex quo
sic arguitur. Datur aliquid unum, quo uno, &
à Patre & Spiritu S. & à Matre Christus discre-
pat; sed hoc non est nisi illud unitum: quicquid
enim aliud assignaveris, illud non erit unum,
quod faciat ab utroq; discrepare, sed nonnisi ab
uno, scil. vel à divino vel ab humano. Ibidem
c. 5. *Unus enim Christus est, tum in divinitate, tum
in humanitate perfectus;* Ergo apparet quòd sit
tertium ex utroque pullulans. Cap. 4. *Etenim*

Christus (quæ vox complectitur utrumque) *& Deus & homo dicitur:* ubi ut vides, dicit Damascenus, quòd vox Christus complectitur utrumque: Ergo non illa duo seorsim: Ergo est illud, quod ex duobus illis pullulat. Cap. 3. sic inter alia habet. *Ex Deitate & humanitate, eundem Deum perfectũ, & hominem perfectum, & esse & dici, atq; ex duabus & in duabus naturis esse constitutum; Christi porro vocabulum personæ esse dicimus, ut quod non unimodè dicatur, sed duplicem naturam significet:* Ergo infero, si non ponatur pullulans totum hypostaticum, unimodè Christus dicetur, hoc est de singulis, non de illo toto. Et ibidem idem ait: *Si divinitatis rationem habeamus, ejusdem est cum Patre & Spiritu S. essentiæ; si autem humanitatem spectemus, ejusdem cum Matre & cunctis hominibus, quâ autem ratione ipsius naturæ inter se copulantur, eum tum à Patre & Spiritu, tum à Matre & reliquis hominibus, differre dicimus.* Hoc autem, quid aliud ostendi potest, quàm totum hypostaticum? Cyrillus ad Theodosium Imperatorem scribens, apud Damasc. lib. 4. Orthodoxæ Fidei c. 6. sic habet *VERBUM illud, quod ex Deo est, non aliter Christus esse intelligitur, quam cùm, per administratoriam unionem, arcano modo conjunctum est:* jam autem conjunctum, necessario pullulat ex conjunctis. Anastasius etiam cap. 13. ὅλον γὰρ *Totum*, inquit, *quod Christus appellatur.*

Accedit authoritas Scholastica. Lugo cit. num. 25. sic habet. Poterit ergo ex hypostasi VERBI & humanitate, resultare humanitas subsistens. Tanner. cit. n. 59. sic habet: Terminus igitur Incarnationis principalis ex unitate proveniens, est ipsemet Christus rationemque dat, quia terminus ex actione Incarnationis, & unitate resultans, non est ipsa Persona VERBI per se spectata, hæc enim, ut sic, produci in tempore non potest: sed est Persona VERBI, ut existens in duabus naturis per incarnationem. Eandem sententiam docet Raynaudus lib. 2. num. 216. & 213.

PROBATUR 2. Quia ex anima & corpore evadit tertia natura, quod est compositum humanum: Ergo & ex natura humana & personalitate VERBI, evadet totum hypostaticum: dari enim non potest, per se, & immediata unio, inter naturam divinam & naturam humanam: & si esset, faceret unam tertiam naturam, per Arriaga: Ergo etiam, cùm sit unio per se, & immediatè, inter naturam creatam & personam VERBI, evadet unum totum hypostaticum.

RESPONDEBIS cum Galatino apud Raynaudum. Naturale compositum aliud est à componentibus, secus compositum, quod est Christus.

CONTRA redit argumentum. Naturale compositum est aliud à componentibus: Ergo idem dicendum de Christo.

PROBATUR 3. Ex natura humana Christi, & Persona VERBI, inter se unitis, per se, debet resultare unum quid tertium, ut dictum conclusione 2dâ. non resultat tertia natura, ut dictum conclusione 1mâ. non resultat persona composita, ut dictum supra: Ergo resultat totum hypostaticum.

OBJICITUR 1. Vi hujus tertiæ conclusionis, vera esset hæc propositio: Christus est divinitas & humanitas: & tamen hæc propositio est Wiklefi, apud Valdensem, damnaturq; in Husso, in Concilio Constantiensi Sess. 15.

RESPONDEO. Hanc propositionem hoc sensu esse damnatam; quia volebat, quòd & sola divinitas sit Christus, & sola humanitas: adeoque, ut inquit Raynaudus, non sumebat ly *Et* copulatè, hoc est, tanquam uniens & copulans utrumq; ad verificandam significationem Christi: sed copulativè, unicuique scil. ly Christus adjungendo.

OBJICIT 2. Villiardus apud Raynaud. Vi hujus Conclusionis sequitur, quòd Christus non sit Deus: cùm nullum aggregatum sit una partium illarum, è quibus coalescit.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Imprimis enim, posito quòd persona divina non sit pars in toto hypostatico, negabitur meritò, quòd illius aggregati, pars sit, persona divina; si non est pars: bene de illa dici potest, ly Deus. Rursùs, posito, quòd Petrus sit totum, resultans ex natura humana & persona humana, benè de illo dici potest, Petrus est homo: & tamen homo, pro persona sumptus, est pars illius aggregati, quod est Petrus: Ergo & in præsenti idem dici potest. Directè etiam dici potest, totum aliquod ex duplicis conditionis extremis resultare posse: imprimis ex extremis, in quantum naturæ sunt: deinde ex extremis, in quantum aliud habet rationem personæ, adeoque toti; in priori casu, unum extremorum non potest dici illud aggregatum, quia nec anima dicitur homo, falsaque redderetur propositio: potest autem dici in casu posteriori: quia cùm illud totum componatur ex persona & natura, si de parte aggregati dicatur persona, erit adhuc identitas inter prædicatum & subjectum. Negat etiam Raynaudus, quòd tunc ly Deus sumatur pro parte, sed pro Verbo, in humanitate & Deitate subsistente.

INSTAT idem. Sequitur ex hac positione, quòd Christus non sit ens; quia nulla diversa, nisi se habeant informativè, aut continuativè, facient unum ens.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Datur tertius modus faciendi unum; scil. si sit unio personæ & personabilis.

OBJICITUR 3. Hoc quod resultat, per nos ex illa compositione, est compositum; hoc compositum est totum hypostaticum; totum hypostaticum est Christus: Christus est persona: Ergo quod resultat, est persona composita.

RESPON-

Respondetur. Ly Persona interdum sumitur præcisè, pro termino substantiali personante, interdum sumitur pro concreto ex personabili & personante. Sumendo Personam hoc ... undo modo, est quid compositum; hoc ipso ... m, si non esset quid compositum, non diceret simul personabile & personans; hocq; significavit supra assertum *3tium* superioris difficultatis.

QUÆSTIO III.

De Incarnatione, prout dicit Subjectum ejusdem.

Ensus Quæstionis est, quid assumpserit Verbum, & quid non assumpserit? De corpore ... nima dubium non est; sed id, quod pro præ... ti discuti debet, est solum: *An sanguis fuerit ... mptus hypostaticè à VERBO?*

Plures sunt hac in parte sententiæ, quas re... nset Sect. 1. & examinat Lugo, totâ disp. 14. ... i tres sunt magis principales, & circa sub... ntiam objecti versantes. 1. An fuerit unitus ... guis VERBO immediatè? & hoc negat Du... ndus. 2. Alii distinguunt duplicem sangui... n, nutrimentalem, & vitalem; hunc postre... m dicunt esse assumptum, non priorem: In ... c sententia est Cajetanus. 3. quæ absolutè ... erit, totum sanguinem unitum esse hypostaticè; hanc docet citatus Lugo post Suar. disp. ... Sect. 6. quibus accedit Amicus disp. 15. Sect. 7. ... lent. disp. 1. q. 5. puncto 1.

Dicendum est, *Totum sanguinem esse assum... m.* Probationes asserti ut expendantur, *sit*

IFFICULTAS I.

aminantur auctoritates, an sanguis fuerit assumptus?

Robari solet 1. posita conclusio, auctoritate.

1. Auctoritas est. Scripturæ, quæ fre... enter redemptionem tribuit Sanguini. Plu... authoritates vide apud citatos. Clarus vi... tur ille locus 1. Joan. 1. *Sanguis Iesu Christi Filii ... s, emundat nos, ab omni peccato.* His autho... itibus.

Responderi potest imprimis, quòd de im... diata unione nihil agatur. 2. quòd efficacia ... tribuatur sanguini, non quâ unito, sed quâ ... uso à persona infinitè digna; præcipue, quia ... hoc, ipsa unio cum sanguine non confert: ... n Beatissima offerens Filium, offerebat ali... id, cui immediate erat unita persona divina, quod erat Deus, & nihilominus illa oblatio ... n erat sufficiens ad redemptionem: non er... taxari debet redemptio, ex eo, quia id, quod est oblatum, habet unionem, vel non, cùm VERBO; sed quia offertur à persona infinite digna, & æqualis dignitatis, cum eo cui satisfit.

2. Auctoritas est Concilii, Patrum, Pontificum. Clemens VI. in Extravaganti, *Vnigenitus*, de pœnitentiis & remissionibus, de sanguine Christi sic ait: *In ara crucis immolatus, non guttam sanguinis modicam, quæ tamen, propter unionem ad Verbum, pro redemptione totius humani generis sufficiebat, sed velut quoddam profluvium noscitur effudisse.* Cyrillus in Apologetico: *Confitemur*, inquit, *quòd Deus est in carne & sanguine, & cætera similia.* His etiam authoritatibus

Responderi posset, quòd non probent, datam fuisse unionem immediatam, inter VERBUM & sanguinem, sed solùm mediatam: quia scilicet assumpsit Christus naturam, cujus erat ille sanguis: ad eum modum, quo dicitur assumpsisse operationes humanas: non quòd eis hypostasis VERBI immediate uniatur: sed quia unitur naturæ humanæ, cujus sunt illæ operationes.

Instat 1. Lugo. Quia accidentia non possunt alio modo assumi, nisi mediate: atq; ideo, dum dicuntur simpliciter assumpta, intelligi debet, esse assumpta, eo modo, quo possunt; at verò quando substantia aliqua dicitur hypostatice assumpta, debet intelligi de assumptione, cujus capax est natura substantialis.

Respondetur. Cùm substantia capax sit immediatæ & mediatæ assumptionis, & Patres non loquantur de immediata, ex authoritatibus illorum non sequitur, quòd immediate sit unitum VERBUM sanguini; præcipue, quia sicut non multiplicanda entia, ita nec uniones strictiores.

Instat 2. Idem. Quòd si vera sit responsio, etiam cibus & vestis dicentur assumi; eò, quòd sint in illa natura, quæ assumitur: nemo autem concedet, VERBUM assumpsisse cibum, qui erat in stomacho.

Responderi potest. Magnam esse disparitatem: nam quòd nec mediate assumptus fuerit cibus, qui erat in stomacho, inde deducitur: quia ea tantùm mediate assumenda erant, quæ sunt pars ejus, quod assumitur, vel illi identificantur: non verò id, quod quocunq: modo est localiter in assumpta natura; alias aër, quem in se recipiebat Christus ad respirandum, debuisset etiam assumi.

Instat 3. Idem. Non potest dici, assumi hypostaticè ab alio id, quod retinet adhuc suam propriam subsistentiam: repugnat enim subsistens in se, subsistere in alio. Ergo si sanguis retinet propriam subsistentiam, per quam immediatè terminatur, non potest dici, quòd subsistat subsistentiâ VERBI. Accidentia enim dicuntur assumi, licet non uniatur illis immediatè

Ver-

VERBUM; quia accidentia non retinent subsistentiam propriam, sed perdunt eam subsistentiam creatam, quam deberent habere; scilicet subsistentiam creatam humanitatis: per quam suo modo deberent subsistere; atq; ideo VERBUM supplet totum, quod subsistentia creata deberet tribuere iis accidentibus.

Respondere potest. Majorem argumenti veram esse de assumptis immediatè, non de assumptis immediatè: quia assumptio mediata est assumptio naturæ, cujus pars est, quod taliter assumitur. Rursùs, sub qua formalitate, dici possunt assumi accidentia, & carere propriâ subsistentiâ; sub eadem formalitate dici potest, carere ultimâ subsistentiâ sanguinem: quia scilicet caret subsistentiâ natura, cujus est ille sanguis.

Instat 4. Amicus. Unionem mediatam habebant etiam lachrymę & sudor; cùm tamen Pontifex infinitatē pretii, soli sanguini tribuat.

Respondetur. Hanc impugnationem non convincere: nam non est dubium, nos redemptos esse, etiam merâ oblatione Christi, redemptos item esse corpore Christi, & tamen hæc non nominantur à Papa. Non ergo, ex eo quia non nominantur aliqua, non possunt habere rationem redemptionis. Et certè, in principiis Amici, non est dubium, quòd si Christus unam guttam lacrymæ pro peccatis nostris obtulisset, redemisset nos; & sicut Propheta dicit, *livore ejus sanati sumus*; sic dici posset: lachrymâ ejus sanati sumus. Tribuitur itaque soli sanguini redemptio, quia scil. aliûs modi redimendi non meminit hoc loco: sed non soli, quasi aliud nihil nos redemerit.

Instat 5. Idem. Ex hac Responsione sequitur, non eodem modo, ex vi consecrationis, fore VERBUM per concomitantiam sub speciebus vini, ac est sub speciebus panis; quia sub speciebus panis, est immediatè concomitantia corporis, à VERBO immediatè suppositati: sub speciebus autem vini, solùm est mediata concomitantia corporis; consequenter, si in triduo peracta fuisset consecratio, nullo modo adfuisset VERBUM sub speciebus vini: quia, cùm in triduo, totus sanguis fuisset separatus à corpore, non potuisset VERBUM adesse, sub speciebus vini, per concomitantiam corporis.

Respondetur imprimis. Tridentinum, quod clarius concomitantiam istam explicat, non dicit, æquè immediatè, ex vi consecrationis calicis, poni per concomitantiā VERBUM, atque ex vi consecrationis panis: attentâ ergo authoritate, non convincit impugnatio. Rursùs dici posset, æquè immediatè, quoad substantiam, poni ex vi concomitantiæ VERBUM sub speciebus vini, quia per concomitantiam ponitur corpus, cui unitum est immediatè VERBUM: licèt non æquè immediatè, quoad modum ponendi; quia directè vi consecrationis calicis ponitur sanguis, per solam autem concomitantiam corpus, cui unitum immediatè VERBUM. Quid autem factum fuisset, in triduo consecratus fuisset calix, nulla specialis est difficultas, quæ oppositam sententiam premat. Quid si tunc per concomitantiam poni debuisset corpus Christi, cui immediatè unitur VERBUM; non propter naturalem unionem quæ tunc esset: sed propter unionem naturalem illam, qualis fuit, dum potestas consecrandi data est: & vi cujus potestatis, illa fiesset consecratio, quæ potestas in hoc fuit, vi illius consecrationis, etiam corpus poni deberet tale, quale tunc fuit: & quale exigebat se, nisi impediretur, hoc est, cum dotibus gloriis. Vide ad hoc propositum Lugonem, qui n. 7. sic inquit: In triduo mortis Christi, si poterat consecrari, deberet utique poni illud corpus, cum quo mortuus fuerat; quia de illo, & non alio, verum erat dicere: *Hoc est corpus meum*: ea enim verba significant corpus illud, quod tunc habet, & quod ultimò habuit, cùm vixit. Quam doctrinam in præsens applicando, dico: quòd, si in triduo mortis poterat consecrari, deberet utique poni ille sanguis, cum quo mortuus fuerat, adeoque dicens connexionem cum corpore; hinc adhuc, ille sanguis bibentibus, foret vita æterna.

Punctum Difficultatis 2.

Examinantur rationes, & probatur Conclusio.

Probari solet 2. rationibus.

Ratio 1. est, quâ utitur Lugo. Sanguis est pars humanitatis assumptæ à VERBO: cùm autem assumitur natura, assumi debent ejus partes, cum totum, nihil aliud sit, nisi partes omnes simul sumptæ; Ergo VERBUM assumens immediatè sanguinem, qui est pars naturæ humanæ. Quòd autem sanguis sit pars naturæ humanæ, probatur. Tum quia Aristoteles lib. 3. Histor. animalium, inter partes recensset sanguinem. Idem habet 7. physicorum tx. 11. & 12. Quando autem id negat, 2. de partibus animalium c. 10. intelligendus est, in sensu formali, quòd non sit pars animalis quâ animal est, eò quòd sanguis non animetur. Tum quia Trident. Sess. 13. c. 3. docet, per naturalem concomitantiam sub speciebus panis, esse sanguinem, & animam, & sub speciebus vini corpus & animam. *Vi*, inquit, *naturalis connexionis & concomitantiæ, quâ partes Christi Domini copulantur*; ubi sanguis apertè dicitur pars. Tum quia si sanguis Christi non est pars Christi, Christus non esset filius Beatissimæ: nam ad rationem filiationis, requiritur origo viventis à vivente: hoc est, ut substantia generantis maneat in genito: cùm ergo Christus, ex sangine Beati-

æ purissimo, carnem sumpserit, fatendum e-
t, sanguinem illum, partem fuisse intrinsecam
æ matris, & si non esset pars, non esset Chri-
us genitus ex matre, tanquam à principio con-
ncto.

RESPONDERI potest, quòd sanguis sit pars
imanitatis, non essentialiter, tanquam mate-
a & forma constituens hominem, sed nonnisi
tegraliter: porrò assumens immediate totum,
bet assumere partes ejus immediate, essentia-
s, & quæ sunt tanquam actus illius substantia-
, & potentia; sed non est necesse immediate
umi partes integrales. Et certe implicat con-
adictionem, assumi hominem, & non assumi
rpus & animam: non implicat tamen con-
adictionem, assumi hominem, & non assumi
nguinem: Ergo apparet, quòd ex eo, quia as-
mptus est homo immediate, non est licitum
gumentari, assumptum esse immediate san-
inem. Aristotelis authoritas non plùs pro-
t, quàm sanguinem esse partem integralem:
n quidem integralem, quæ sit tanquam orna-
s, vel pars aliqua excrementitia, ut saliva, vel
dor; sed ut pars ad vitalitatis actus exercen-
os subordinata: adeoque in hoc genere ratio-
m integrantis potiori jure exercens. Nec
us vult Tridentinum, ut ex verbis illius con-
t. Quòd autem indiscriminatim meminerit
rporis & sanguinis: Ratio est, institutio Chri-
; qui sub alia specie Eucharistiæ, non voluit
se directe animam; sicut sub panis speciebus,
luit esse directe corpus, quod est alia compars
sentialis constitutiva hominis; sed tantùm
luit poni directe, sub una specie corpus, sub
ia sanguinem: hinc fit, ut attentâ institutio-
, æque agat de corpore, ac de sanguine. Ad
lvandam etiam maternitatem Virginis suffi-
t, quòd sanguis ex illa acceptus, sit pars illius
tegralis: & per hoc salvatur maternitas ejus,
ia salvatur ratio conjuncti principii; mater-
tas autem Dei salvatur, quia ille sanguis in cor-
is transiit, quod immediatè terminatur per-
nâ VERBI.

RATIO 2. est Amici. Quia aliàs foret aliqua
ypostasis in Christo creata, quod est contra
oncilia. Sequela probatur, quia sanguis est
atura substantialis, ergo habet suam hyposta-
m: Ergo nisi immediatè fuisset unitus VER-
O, subsisteret in propria hypostasi.

RESPONDERI potest, in Christo nullam es-
substantiam puram, essentialem, quæ sit in re
omo; quia & nulla est in Christo subsistentia
umana. Sed non dicunt Concilia, non esse in
hristo subsistentiam, quæ non sit humana;
bsistentia autem sanguinis, non est subsisten-
a humana, sed subsistentia alicujus, quod est
ominis. Et sicut phlegma excremetitium non
st assumptum, & tamen non erat accidens;
ec inde sequitur, in Christo esse personam crea-
tam; sic idem, etiam de sanguine, dici po-
terit.

RATIO 3. ejusdem Amici. Sanguis est pars integrans naturam humanam; sed VERBUM assumpsit naturam humanam, integram & perfectam: Ergo cum ea assumpsit omnes partes, quæ illam substantialiter perficiunt, & integrant.

RESPONDETUR. VERBUM assumpsisse naturam humanam immediatè, nonnisi secundùm ea, quibus essentialiter, tanquam partibus componentibus, perficitur: sed nego, assumpsisse immediatè quoad omnia, scilicet etiam ea, quibus non componitur, tanquam partibus substantialibus. *Nihilominus*

PROBATUR sic 3. Conclusio. Immediatè assumptum est corpus, ergo & sanguis. Probatur consequentia; quia de assumptione corporis, & de assumptione sanguinis, æqualiter loquuntur Patres: Ergo dicta illorum simpliciter sunt accipienda, nisi aliquid obstet: nihil autem obstat, ut patebit solutione argumentorum. Antecedens probatur citatâ authoritate Cyrilli, & ejusdem epistolâ 8. ad Nestorium: *VERBVM*, inquit, *factum esse carnem, nihil est aliud, quàm, quòd in carne & sanguine nobis communicavit*. Nazianzen. Orat. 50. *VERBVM*, inquit, *verè caro factum est, quia assumpsit corpus, ex carne, ossibus, & sanguine constans.*

CONFIRMATUR. Vera est hæc propositio: sanguis est assumptus; ergo falsa est hæc: sanguis non est assumptus. Sed si mediatè tantùm fuisset assumptus sanguis, vera fuisset hæc propositio: sanguis non est assumptus: Ergo immediatè, & non mediatè assumptus est. Antecedens primum probatur, authoritatibus supra allatis. Subsumpti autem antecedens probatur. Quod habet subsistentiam propriam, de eo verum est dicere, non est assumptum; sed si mediatè tantùm assumptus fuisset sanguis, habuisset propriam subsistentiam: Ergo si mediatè fuisset assumptus sanguis, verum esset de eo dicere: non est assumptus. Major probatur. Tum quia communiter docetur, non posse fieri assumptionem, stante personâ. Tum quia, assumptio, quâ talis, dicit suppletivum alicujus substantialis, quod tunc non esset, naturâ & personâ creatâ simul stante. Minor etiam probatur. Sanguis est substantia completa: Ergo illi convenit propria subsistentia: Ergo illam habuit. Et si asseris, sine ulla subsistentia mansisse, id sine fundamento dicis: & aliquid impossibile in nostris principiis, ut dictum in Metaphysica. Et certè, quia actiones non sunt immediatè assumptæ, vera est hæc propositio: Actio non terminatur à Persona VERBI, non est assumpta à Persona VERBI, sed est tantùm actio assumptæ naturæ.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBjicitur 1. Sanguis habet rationem partis: sed quod habet rationem partis, non habet ſubſiſtentiam propriam: quod autem non habet ſubſiſtentiam propriam, illud non terminat VERBUM: nam hoc ſupplet nonniſi officium ſubſiſtentiæ creatæ.

Respondetur. Principium hoc, Quod habet rationem partis, illi non competit ſubſiſtentia, intelligi debet ſecundùm noſtra principia præjacta in metaphyſicis; ut illud non ſit vel ſubſtantia ſimplex completa, vel ſubſtantia compoſita: cùm ergo ſanguis ſit ſubſtantia completa, ex materia & forma ſanguinis conſtituta, ſit ut ei ſubſiſtentia competat: quantumvis habeat rationem partis, impropriè, & nonniſi in hoc ſenſu, quia eſt in aliquo, tanquam inſtrumentum, ad operationes ejus requiſitum, quantumvis in ſe ſubſtantialiter completum. Rurſùs ex alio capite idem argumentum non convincit, imò pro nobis eſt: quia anima, & corpus, ſunt partes veræ & incompletæ, & tamen participant rationem perſonæ, quæ terminat totum, ſuntq; aſſumptæ immediatè à VERBO; Ergo idem dicendum de ſanguine; aliàs actu exiſteret aliqua ſubſtantia, & tamen ſine ulla ſubſiſtentia; quod eſt arbitrarium dicere.

Instabis 1. Subſiſtentia humana non terminat ſanguinem, tam in ſententia Modalium, quàm in principiis noſtris: Ergo nec immediatè terminatur à VERBO: VERBUM enim ſupplet nonniſi ſubſiſtentiam humanam.

Respondetur. Subſiſtentiam humanam inadæquatè acceptam non terminare ſanguinem: adæquatè autem acceptam terminare ſanguinem; idque tam in ſententia modalium, quàm Nominalium. In ſententia quidem Modalium, quia alius eſt modus ſubſiſtentię ſanguinis, & alius modus ſubſiſtentiæ, corporis & animæ unitorum: jam autem ſubſiſtentia humana adæquatè accepta, includit hos modos, licèt inadæquatè accepta, ſeu pro modo, animam & corpus unita terminante, non terminet ſanguinem. In ſententia autem nominalium, habet diverſam ſubſiſtentiam ſanguis, quia & diverſam totalitatem, ſtantem in ratione ſubſtantiæ completæ; adæquatè autem accepta ſubſiſtentia, involvit quamcunque totalitatem ad eſſe hominis, vel eſſentialiter, vel integraliter ſpectantem.

Addit Lugo. Quòd perſonalitas non competat ſanguini, ſicut nec corpori; quia perſonalitas quà talis, eſt naturæ intellectualis; nec corpus autem, nec ſanguis, ſunt intellectualia: dicitur tamen perſona, per ordinem ad totam naturam, quæ à principaliori intellectualis appellatur.

Instabis 2. VERBUM aſſumpſit non niſi unam naturam, & unius ſpeciei; ſanguis autem non eſt unius ſpeciei cum reliquis partibus.

Respondetur. VERBUM aſſumpſiſſe unam naturam, non mathematicè, ſed phyſicè; hoc eſt, ex pluribus ſubordinatis conſtantem, & compoſitam ex pluribus.

Objicit 2. Cardinalis S. Petri, apud Lugonem. Sanguis non eſt pars eſſentialis, nec integralis corporis: Ergo non eſt pars. Antecedens probat, quia partes integrales omnes animantur, partes verò eſſentiales ſunt illæ, ſine quibus non poteſt homo conſiſtere pro aliquo inſtanti. Sanguis autem non eſt ejusmodi: nam infans cùm primùm animatur, nullum habet ſanguinem; quia ſanguis fit, medio hepate, hepar autem non generat ſanguinem, niſi apponatur illi ab extrinſeco aliqua materia; Ergo pro aliquo tempore exiſtit homo animatus, absque ſanguine.

Respondet Lugo, Sanguinem eſſe partem eſſentialem, poſſe tamen, per aliquod breve tempus, eſſe hominem ſine illo: ſicut caput abſciſſum à corpore, vivit aliquantulum ſine corde, & tamen cor dicitur pars eſſentialis.

hæc reſponſio

Non satisfacit. Tum quia non videtur, quomodo aliquid vel brevi tempore ſine ſuo eſſentiali ſtare poſſit. Tum quia, quòd caput abſciſſum etiam brevi tempore vivat ſine corde, etiam id non videtur probabile; aliàs anima v. g. rationalis naturaliter eſſet in duobus locis adæquatis, cor ſine capite, & caput ſine corde, animans.

Respondetur 2. Sanguinem eſſe partem integralem. Nego autem omnes partes integrales animari debere, cùm id, neque ex exigentia partis integralis, nec ex exigentia ſanguinis requiratur. Non ex exigentia partis integralis: nam id definitionem partis integralîs non ingreditur: non etiam ex exigentia ſanguinis: quia hæc exigentia oſtendi non poteſt. Porrò idem alimentum, quod transmittitur à matre, ſi non ſit ſanguis ſubſtantialiter, poſtea ab hepate infantis, vertitur in ſanguinem; ſi autem eſt ſanguis, meliùs adhuc probabit, ſine ſanguine animatum illum non eſſe. Denique fortaſſis ante infuſionem animæ, etiam ſub forma embrionis, virtute formativâ corporis, efficitur ſanguis reperiturque jam ab anima: quæ virtus formativa fœtûs facit, quod hepar cum anima præſtare deberet; nempe confectionem ſanguinis neceſſarii.

Instari poteſt. Quod eſt pars, debet dicere unionem cum toto: ſanguis autem, cùm ſit liquidus, non poteſt dicere unionem cum partibus ſolidis; ergo non eſt pars.

Respondet ad hanc totam difficultatem Lugo. Sanguinem eſſe quidem partem phyſicam corporis, ſubordinatam animæ, in ordine

ad ope

operationes; ſecundùmq; hanc ſubordina- nem dicere unionem cum anima; ſed non partem unione phyſicâ unitam, in ordine componendum unum ens, per rigoroſam u- tcem mathematicam. Et hæc prior ſubor- atio ſufficit, ut per naturalem connexionem itur, ſub ſpeciebus panis, poni concomitan- ſanguis. Eſt tamen hæc connexio, ratione ordinationis, major, quàm ſit in acervo la- m, in quo, unus non ſubordinatur, vi ſuæ ræ, alteri. Quòd autem non intercedat il- rigoroſa unio, ratio eſt: quia unio, nonniſi concreto adſtringit unibile; ſanguis au- vi ſuæ fluiditatis, nulli parti corporis eſt ad- tus. Addit primò idem, quòd homo logi- pectatus, & prout dicit materiam & for- n, nullum includit accidens; phyſicè ta- ſpectatus, ut conſtat ex carne & ſanguine, eſſe eſt ut includat aliquod accidens; atque o, prout ſic, non ponitur in prædicamento tantiæ. Addit ſecundò, caſu, quo Petrus aulus ſe penetrarent, ſanguis alterutrius fo- et, calefaceret, humectaret utrumq;: Cùm n ſit cauſa neceſſaria, non eſt ratio, cur de- applicata non agat. Cæterùm v.g. ſanguis li, magis propria munia reſpectu Petri non rceret; qualia ſunt, movere ad diverſos af- us animæ, ſubvenire cordi, & ſimilia. Quo , Deus, vel aſſignaret unicuq; ſuum ſangui- , & cum uniuſcujuſque ſanguine proprio, curreret ad illa munia magis propria, vel ſtinctè cum utroq; concurreret.

Objiciuntur 3. Paritates aliquæ.

. Paritas. Aër quoad reſpirationem u- atur Chriſtus, non eſt aſſumptus: quantum- ine aëre vivens ſtare non poſſit: Ergo nec mptus ſanguis, quantumvis vivens ſine illo e non poſſit.

Respondetur. Negando conſequentiam: aër non eſt pars, cum nullo modo conti- tur intra viens, ſed introit, & exit: ſanguis em eſt pars intrò recepta. Rurſus, aër eſt uiſitum quoddam extrinſecum univerſale; autem ſanguis eſt determinatus ſecundùm nonniſi ad hoc animal.

. Paritas. Alii humores non ſunt aſſum- Ergo nec ſanguis. Antecedens probatur, s enim etiam phlegma fuiſſet aſſumptum: Chriſto exſpuente, exſputum aliquid fuiſſet, oſtaticè unitum.

Respondetur. Phlegma excrementitium n eſt aſſumptum, nec enim eſt pertinens, ad ſtitutionem corporis humani. Cæterùm legma, accipiendo pro humore conſtitutivo corporis, id aſſumptum eſt. Quando autem S. Thomas negat ſanguinem eſſe partem; intelligitur quod non ſit talis pars, qualis ſunt oſſa, & alia animata.

Quæres 1. *An totus ſanguis ſit aſſumptus?*

Assero *totum aſſumptum.*

Ratio: quia nulla eſt neceſſitas, & nullum fundamentum, diſtinguendi realiter ſanguinem nutrimentalem, à ſanguine reliquo; cùm ea munia eidem ſanguini tribui poſſint.

Quæres 2. *An ſanguis effuſus in triduo mortis, manſerit hypoſtaticè unitus VERBO?*

Assero *unitum fuiſſe.* VERBUM enim nihil dimiſit, quod per ſe aſſumpſit, aſſumpſit autem per ſe ſanguinem, & cùm ſit auctoritas Damaſceni, qui lib.3. Fidei cap.27. pro abſurdo reputat, ut id, quod erat terminatum hypoſtaſi divinâ, amittat illam, & poſtea recuperet; quòd ſine dubio eſſet, ſi ſanguis hypoſtaticè non fuiſſet unitus VERBO. vide Lugo: qui num. 44. examinavit rationem, quâ utitur S. Thomas. Quòd ſcilicet ſicut gratiâ habituali neminem privat Deus, ſine culpa, ſic nec privat, unione hypoſtatica; nulla autem culpa fuit, ut ſanguis ille deferetur. An autem ſequatur, quòd poſſet per communicationem idiomatum dici Deus effuſus, Deus adhærens clavis, & ſimilia? eſt quæſtio de modo loquendi. Negant aliqui: quia communicatio idiomatum, eſt inter totum & VERBUM, non inter partem & VERBUM, ſanguis autem eſt pars; quantumvis aliquæ denominationes partis, competant VERBO: ſed hæ ſunt ex claſſe earum, quæ etiam in naturalibus competunt toti; quæ autem illæ ſint, penſari debet ex uſu hominum. Alii autem concedunt, poſſe dici iſta omnia; ſed propter reverentiam ab illis abſtineri debere. Nihilominus addit bene Lugo, ſanguinem non ulteriùs reſumibilem non manſiſſe unitum VERBO: idemque dicendum eſt de præputio Chriſti, &c. quia ſanguis reſumibilis habet jus ad illam unionem, idque propter vegetandam humanitatem, cujus erat pars; quia verò alius ſanguis non erat reſumendus, adeoq; nec futurus pars illius humanitatis, fit, ut jus ad illam unionem non habuerit. An autem ille ſanguis, in triduo mortis, habuerit eandem formam ſubſtantialem? decidendum eſt ex philoſophicis principiis; ſi enim non animatur, manſit ejus forma ſubſtantialis; ſi autem animatur, manſit cum forma cadaverica, ſicut & corpus; cui tamen non obeſt, ut dicatur, unitum eſſe illi VERBUM.

TRACTATVS II

De Consequentibus Unionem, & ei adjunctis.

Plura hîc disputanda forent, quæ parum sunt Scholastica, ut de Sacerd Christi, potestate ejus regia, vi patrandi miracula, quæ obvia sunt a impressos. Magis disputabilia secernendo, sit

DISPUTATIO V

De Scientia, Sanctitate, Libertate Christi.

PRiùs quidem deberet tractari de Sanctitate, quia illa est etiam substantialis in Christo, adeoque prior ipsâ Scientiâ, & actibus liberis; quia tamen materia de Sanctitate, habet non pauca spectantia ad voluntatem, quæ posterior est intellectu, ideo præmittentur aliqua priùs de Scientia Christi.

QUÆSTIO I.

De Scientia Christi.

ORdinariè Authores, ea quæ pertractantur in prima parte in materia, an creatura possit comprehendere Deum, videre omnia possibilia? &c. hîc etiam disputare solent; sed quia hæc alibi pertractata, quæ propria hujus sunt loci, & fusiùs ab aliis disputantur, breviùs colligentur.

Communis sententia triplicem in Christo scientiam admittit. *1mò* Scientiam beatam; quæ stat in visione Dei, & visione creaturarum in Deo, quæ appellatur aliâs scientia matutina. *2dâ* Scientia admittitur in Christo scientia infusa, secundùm quam cognoscebat res quidditativè, & secundùm modum, quo animæ separatæ, vel Angeli, creata cognoscunt. *3tia* Scientia est acquisita, eaque duplex: *Prima* Experimentalis, qualem habuit Christus aspiciendo v.g. templum Salomonis: *Secunda* Naturalis, consimilis ei, quam nos habemus, definie vel demonstrando.

DE SCIENTIA BEATA.

ASSERO 1. *Habuisse illam Christum a stanti suæ conceptionis.*

RATIO. Quia hæc scientia est annexa visioni beatæ; visionem autem beatam hab quia ipse Christus dicit se vidisse Patrem. Q modo autem cum visione, stare potuerit tr tia horti, scitur aliunde.

ASSERO 2. *Vi hujus scientiæ vidisse Chris omnia futura, præsentia, præterita.*

RATIO: quia si sancti vident hoc in D quod ad eorum statum spectat; cùm quicq est futurum, præsens, & præteritum, pertin ad Christum, tanquam omnium Principem caput: fit, ut ea cognitio tribuenda sit Chri Quomodo autem Christus negat se scire de judicii, id explicatum in materia de Fide, ubi æquivocatione. Commoda explicatio. Qu scilicet id Christus sub secreto acceperit; c autem sub secreto accipiuntur, sciuntur quasi respectu aliorum nescirentur.

ASSERO 3. *Christum non potuisse reddi sci tem scientiâ beatâ Dei, quâ Deus sciens est*: est sertum contra Hugonem de S. Victore, & Jo nem de Ripa.

RATIO: quia scire, est actus vitalis: ac vitalis exigit produci ab intrinseco; quomo autem scientia increata, posset produci ab trinseco humanitatis?

DE SCIENTIA CHRISTI INFUSA.

QUÆRES I. *Quid sit sentiendum de scientia*
isti infusa, & ejus objecto?
ASSERO I. *Habuisse Christum infusam scien-*
m.
RATIO: quia Christus fuit simul compre-
ısor, prout nunc sunt animæ Beatæ: Ergo, si
, præter cognitionem rerum in VERBO
utinam, habent aliam cognitionem vesper-
ım, per infusas species de objectis: idem
risto concedendum erit.
ASSERO 2. *Quod attinet ad objectum hujus*
ntiæ, cognovit illâ Christus res etiam natu-
s.
RATIO: quia multa sunt talia naturalia,
rum quidditativa cognitio, sine infusa scien-
haberi non posset. *Cognovit item futura,*
pter rationem supra allatam. *Cognovit deni-*
ea, quæ cognoscunt Angeli. Ratio: quia hoc
tabat ad plenitudinem scientiæ ipsius, ne in
ntia superaretur ab inferioribus.
DICES I. Res naturales cognoscebat Chri-
, per cognitionem naturalem acquisitam:
o frustra de illis habuisset cognitionem, per
ntiam infusam.
RESPONDETUR. Idem objectum potest co-
sci demonstrativè, & credi; cur ergo etiam
lici scientiâ attingi non poterit? præcipuè,
in modo, quo aliquid Christus cognosce-
, per scientiam infusam, & naturalem, ma-
fuerit diversitas; longè enim clariùs, per-
iùs, &c. cognoscebat per scientiam infu-
, quàm per naturalem.
DICES 2. Ad hoc sufficiebat sola scientia
ta.
RESPONDETUR. Sicut Deo conceditur
ntia de rebus, non solùm in illomet ipso, sed
m scientia illarum rerum, in illismet ipsis:
t Beatis conceditur scientia, & matutina &
pertina; ita & Christo concedi debet: præ-
è autem, quia scientia infusa superat natu-
m, & objecto, plura scilicet attingendo: &
do, perfectiùs idem cognoscendo. Et ita,
scientiam naturalem, cognoscebat v.g. Ga-
lem Christus, consimili modo, quo illum a-
a separata cognoscit: sed per infusam, co-
scebat comprehensivè, adeoque longè per-
iùs.
DICES 3. Fides nobis infusa, non cognoscit
ectum in se: Ergo nec noscet scientia in-
.
RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia
des cognosceret quidditativè, hoc ipso non
t fides, non enim esset assensus propter at-
antem veritatem, sed propter objectum in
ognitum; quod absurdum non sequitur, si
ntia infusa quidditativè objectum attin-
.

ASSERO 3. *Duplicem posse nos imaginari scientiam Christi infusam: unam independentem à phantasmatibus: & aliam dependentem.*

RATIO. Quia tali modo cognoscendi, aget Christus secundùm utrumque statum, quem habebat, hoc est, & comprehensoris, cognoscendo sine phantasmatibus; & uniti corpori, cognoscendo dependenter ab iisdem.

ASSERO 4. *Scientiam hanc infusam, respectu aliquorum objectorum, fuisse supernaturalem.*

RATIO est. Quia multa cognoscebat Christus, quorum cognitio intuitiva, nulli substantiæ creatæ, aut creabili debetur; v. g. existentiam gratiæ &c.

ASSERO 5. *Non respectu omnium objectorum, illam scientiam fuisse supernaturalem quoad substantiam.*

RATIO. Quia sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec dignificanda; nulla autem necessitas est asserendi, quòd, quæ cognovit Christus scientiâ infusâ, cognoverit supernaturaliter.

ASSERO 6. *Scientiam infusam, circa quæcunque objecta, fuisse secundùm quid supernaturalem.*

RATIO. Quia imprimis exigebatur illa scientia, ex vi statûs comprehensoris, qui est supernaturalis. Rursus, quia principiat cognitionem consimilem ei, quæ potest haberi, & habetur ab anima non unita corpori; hoc autem inducit supernaturalitatem quoad modum.

DICES I. Ista scientia infusa debebatur Christo, ratione statûs comprehensoris: Ergo erat supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando consequentiam: quia etiam pro illo statu possunt dari cognitiones naturales, quamvis perfectiores cognitionibus viatoris.

DICES 2. Gratia constituit subjectum in statu supernaturali, elevatq; ad superiorem ordinem, per modum radicis: Ergo est principium operationum, quæ congruunt subjecto secundùm illum statum: cùm ergo elevatus fuerit Christus ad statum supernaturalem, debuit habere operationes supernaturales.

RESPONDET Lugo. Si vera sit objectio, probabit, quòd animæ separatæ, & Logicam, & Astrologiam, supernaturalem habeant, quod est mera divinatio. Sufficit itaque, ut respectu aliquarum operationum, elevetur ad statum supernaturalem; vel respectu primariæ operationis, qualis est visio Dei.

DICES 3. Exinde sequi, quòd non possit ostendi, respectu quorum objectorum, scientia illa sit naturalis.

RESPONDETUR. Illorum objectorum est cognitio supernaturalis, quorum objectorum cognitio intuitiva, nulli substantiæ creatæ vel

creabili debetur: in particulari autem, hæc objecta, vel maximè deſignat authoritas Patrum. Quia verò, etiam circa objecta naturalia, verſari poteſt cognitio ſupernaturalis, de his nulla certa regula aſſignari poteſt: recurri tamen hîc ſpecialiter debet, ad placitum Dei, innoteſcens, ex his, vel illis circumſtantiis. Vide de hoc Lugo diſp. 20. Sect. 1. num. 12.

ASSERO 7. *Vnionem hypoſtaticam, ſi ſit entitas modalis, itemq; entitatem illam connotatam per nos, cognoviſſe Chriſtum vi hujus ſcientiæ; non tamen ſecundùm ſuum terminum.*

RATIO, quòd cognoverit illam entitatem: quia cognovit reliqua ſupernaturalia, per illam ſcientiam, nec in contra eſt ulla ſpecialis ratio.

Non cognovit tamen per illam ſcientiam, terminum illius modalitatis. Ratio: quia terminus illius modalitatis, eſt ipſum VERBUM, quod intuitivè non poteſt noſci, niſi per viſionem beatam, ut ſupponitur ex 1. parte.

Indubiè autem cognovit, etiam ex rebus creatis, Chriſtus exiſtentiam Deitatis. Ratio: quia comprehendebat creaturas, quæ dicunt connexionem eſſentialem cum exiſtentia Deitatis.

QUÆRES 2. *Quid ſit ſentiendum de ſpeciebus, huic ſcientiæ deſervientibus.*

ASSERO 1. *Dari hujus ſcientiæ proportionatas ſpecies.*

RATIO: quia non eſſet, unde Chriſti intellectus eſſet completum principium, idque modo magis connaturali, ad eliciendos actus illorum objectorum; cùm objecta, quę immediatè cum intellectu non uniuntur, exigant vicarias ſui ſpecies.

ASSERO 2. *De ſupernaturalitate illarum ſpecierum, idem eſt ſentiendum, quod dictum ſupra, de ipſa Scientia.*

DUBIUM majus eſt. *An ſpecies illæ ſint plures, an una?* Eſſe unam affirmavit Marſilius, apud Suar. diſp. 21. Sect. 1. Eſſe autem plures, quamvis non ſint ita univerſales ac ſunt Angelicæ, affirmat S. Thomas: licèt etiam in oppoſitum citetur. Eſſe autem plures, ſed magis univerſales Angelicis, ponit Suar. citatus.

Quòd non ſit una.

RATIO eſt: quia nullum hujus fundamentum. Sed reſpondetur: Fundamentum eſt dignificatio Chriſti, & quod fundamentum eſt, dandi Chriſto ſpecies univerſaliores Angelicis, idem erit dandi unam.

Quòd ſit una,

RATIO eſt. Dignificatio Chriſti. Reſponderi poteſt: dignificari quidem debere Chriſtum, ſed fundamento habito in authoritate, non autem per meram conjecturam, nulla autem pro hoc authoritas: unde etiam hanc ſententiam appellat Suar. ſingularem.

Quòd illæ ſpecies univerſaliores ſint Angelicis.

RATIO 1. afferri poteſt, quia ſpecies col[...] ſunt Chriſto, non ſecundùm proportionem [...]tellectûs humani, qui eſt inferior Angel[...] ſed ſecundùm capacitatem obedientialem [...] proportionem cum ſcientia infuſa: Ergo [...] univerſaliores Angelicis, quæ illis datæ ſunt [...]cundùm proportionem naturæ illorum.

RESPONDERI ſolet communiter: Qu[...]vis ſpecies intelligibiles, in anima Chriſti [...] receptæ, ſecundùm potentiam obedientia[...] intellectûs illius: ſuppoſito quòd ſint ſupe[...]turales: tamen non fuerunt collatæ ſecun[...] proportionem potentiæ obedientialis; nul[...] enim hujus fundamentum: & ex altera pa[...] ſpecies reſpiciunt modum intelligendi, non [...]tem vim ſui receptivam, per ſe loquendo: c[...] primarium in ſpeciebus ſit, complere inte[...]ctum, adeoque reſpicere modum intellige[...] modus autem intelligendi humanus partic[...]tim procedit, nec exuberat, in plurium, u[...] diſtinctam cognitionem.

RATIO 2. eſt. Chriſtus præit Angelis, [...]fectionibus gratiæ & ſcientiæ: Ergo & univ[...]ſalitate ſpecierum.

RESPONDETUR. Gratia proportiona[...] menſuræ meritorum, & accommodatur di[...]tati perſonæ: ſimiliter & alii habitus grat[...] conſequentes; ſed ſpecies proportionatur [...]gnitati naturæ, ad cujus majorem vel mino[...] perfectionem, creſcunt, vel decreſcunt: u[...] etiam, perfectioribus Angelicis, dantur pe[...]ctiores ſpecies: natura autem Chriſti hum[...] non eſt perfectior naturis Angelicis.

Quòd autem non ſint illæ ſpecies univerſali[...] Angelicis:

RATIO deſumitur ex S. Thoma hîc q. 11. a[...] in corp. *Scientia*, inquit, *indita animæ Chri[...] habet modum connaturalem naturæ humanæ: eſt [...]tem connaturale naturæ humanæ, ut accipiat ſpe[...] in minori univerſalitate, quàm Angeli.* Qu[...] ipſum ulteriùs explanari poteſt. Si ſuprem[...] Angelus cum infimo comparetur, ſuprem[...] Angelus habet magis univerſales ſpecies, qu[...] infimus: idque ideò, quia inferior non hab[...] intellectum ita perfectum, ac ſuperior: Er[...] etiam, cùm anima Chriſti habuerit potentia[...] intellectivam, non ita perfectam, ac Ange[...] nec accipiet ita perfectas ſpecies, quàm A[...]geli.

RESPONDERI poteſt. Quòd in confere[...]dis ſpeciebus Chriſto, non ſit attentum ad pe[...]fectionem entitativam intellectûs, ſed ad pe[...]fectionem perſonalem; quæ, quia in Chriſt[...] dignior quâcunque perfectione Angelicâ: ſi[...] ut perfectiores illius ſint ſpecies. Quòd au[...]tem, in collatione illarum ſpecierum, attend[...]rit Deus ad dignitatem perſonalem: Ratio eſ[...] Quia ſicut eſſe comprehenſoris, ad quod ſe[...]quuntur ſpecies, datum eſt illi intuitu union[...]

pe[...]

sonalis; ita & consequentia illud esse comnensoris. Nec sequetur inde, quòd illæ speciei fuerint infinitæ in perfectione, vel æquales nitati personali: sicut non sequitur, gratiam isto collatam intuitu unionis, fuisse infini in perfectione, vel æqualem dignitati perli. *His discussis*

Assero 3. *Nihil de hoc puncto certi haberi*. Commodiùs dicitur, *esse in Christo plures es.* Quia unitatem speciei, nec ratio, nec oritas fundat. *Esse tamen universaliores*: hoc fulcitur sensu Doctorum, & decet ditem capitis.

Quæres 3. *Quid sit sentiendum, de usu ista specierum & hujus Scientiæ?*

Assero 1. *Probabilius esse, quòd Christus m ab initio fuerit in usu adæquato illius scien-*

Ratio: quia Christus habuit gratiam tosimul, in instanti suæ conceptionis: Ergo n dicendum de hac scientia, cùm exinde um sequatur absurdum.

Assero 2. *Casu, quo non fuerit Christus in hujus scientiæ adæquato, non inde sequitur ulla rantia in Christo positiva, licèt sit aliqua priva-, hoc est, non cognitio, seu negatio cognitionis.* Qòd non fuisset in illo ignorantia positiva eo l.

Ratio est. Quia illud dicimur positivè orare, ad quod sciendum, etiamsi velimus, habemus expeditam potestatem: quod de risto dici non potest.

Assero 3. *Christum, in usu hujus scientiæ, convertisse se ad phantasmata, in quantum illa ntia erat nonnisi per proprias species, & quidditvas, similesq; illis, quas Angeli & anima separaabent.*

Ratio asserti. Quia si se Christus in usu tacientiæ ad phantasmata convertisset, hoc non cognovisset, modo Angelis & animaseparatis debito; quod tamen supponitur. Cæterùm, quando operabatur interdum Cristus, ex illa quidem scientia, sed secundùm dum unionis animæ cum corpore, converat se ad phantasmata. Ratio: quia hoc ipso n esset operatus secundùm modum illius unis.

DE SCIENTIA CHRISTI ACQUISITA.

Aliqua quærenda erunt de scientia experintali.

Quæres. Quid sit sentiendum de scientia eperimentali Christi?

Assero 1. *Fuisse in Christo Scientiam expementalem.*

Ratio: Quia nihil vetat locum illum eo su accipi, in quo dicitur Christus *profecisse sapntiâ, ætate, & gratiâ.* Et certè, si Christus n acquirebat experimentalem scientiam: quæro, an percipiebat sensu frigus e.g. vel non? Si non percipiebat: Ergo erat impassibilis proximè. Si percipiebat: quæro, an imaginatio illius efformabat speciem objecti illius, vel non? si non efformabat: Ergo adimis modum agendi Christo, debitum humanitati: cumque imaginatio sit causa necessaria, ponasque imaginationem in Christo; hoc ipso ponis, causam necessariam impediri à suo effectu: necessariò enim imaginativa operatur. Quodsi efformabatur ab imaginativa species talis frigoris: Ergo & efformabatur species spiritualis ab intellectu agente: Ergo & cognitio illius frigoris ab intellectu patiente; quia intellectus patiens, in præsentia objecti sensibilis, actu sensibus percepti, non potest non percipere objectum, nisi sit valde distractus, vel aliunde ligatus: quod dicere de Christo, esset comminisci. Si autem, eo casu, efformabat intellectus patiens Christi, cognitionem de frigore: Ergo habebat experimentalem cognitionem de frigore; nihil enim plus per experimentalem scientiam intelligimus; præcipuè verò, cùm data fuerit, & prima, & ulteriores, & ultima experientia frigoris: estque impossibile moraliter, ita semper fuisse Christum distractum, ut non perceperit frigus.

Dices. Subsistentia creata non potest subsistere cum subsistentia increata: Ergo & scientia experimentalis cum scientia beata & infusa.

Respondetur. Argumentum probare multùm; probat enim, quòd Christus objectum illuminatum non viderit, sonos non perceperit, &c. dicam enim hæc omnia non stare cum scientia infusa, sicut subsistentia creata non stat cum increata. Teneatné verò paritas, vel, an negandum antecedens, unusquisque ex metaphysicis decernit.

Assero 2. *Habuisse Christum semper scientiam similem nostræ, dependentem à phantasia: eamque habuit æquè perfectam ab infantia, atque habuit vir.* Est assertum contra Lugo. disp. 21. Sect. 1. num. 5. & contra Vasq. apud eundem. Videtur tamen esse Suarii, disp. 28. Sect. 1. §. *Dico 2dò.* & disp. 30. Sect. 2.

Ratio. Quia, cùm ex una parte, in aliis scientiam concernentibus actibus, non fuerit alligatus Christus conditioni aliorum infantum, si nihil obsit, idem etiam dicendum est de cognitione dependente à phantasmatibus: ex altera parte, exaltat id dignitatem divinam Christi: Ergo concedendum est Christo. Rursùs, quando aliqua sunt in eodem genere, si excellentius alicui concedatur, debet eidem concedi minùs excellens, in eodem genere: & sic, si in genere noscendi concedatur, animam Christi ratiocinari, concedi multo magis debet, quòd videat. Cùm ergo concedatur Christo in genere scientiæ, scientia infusa, ususque illius, de-

bet etiam concedi usus scientiæ experimentalis & naturalis. Denique honorificentius est sentire de Christo, quòd potuerit subtiliorem demonstrationem invenire de existentia Dei, etiam infans, quàm illam invenerit Aristoteles.

Dices 1. cum Lugo & Vasq. Christus non habuit regulariter ullam operationem humanam, nisi dependenter ab organis, & dispositionibus naturalibus, sicut alii homines; neque enim ambulabat v. g. antequam habuisset in cruribus organa: Ergo nec habuit operationem humanam phantasiæ, ante organum bene dispositum; Ergo nec operationem humanam intelligendi.

Respondetur. Negando, quòd in infantia non habuerit organa bene disposita ad phantasiam. Organa autem sunt distinguenda. *Primò* quædam sunt ad actus merè externos: & hæc perfecta Christus non habuit; hinc nec ambulabat infans, nec loquebatur. *Secundò* alia organa, ad actus internos: & hæc habuit Christus perfecta, propter supra allatas congruentias. Porrò organa ad actus externos non habebat, tum ad occultandum mysterium, tum ad majorem humilitatem, per quam nos salvabat. Addo, sicut si Christus potuisset infans ire pedes in Ægyptum, bene intulissemus, potuisse illum ire ad templum Salomonis, eò, quòd ista sint in eodem genere; ita si Christus potuit exercere alios actus scientiæ, & fortè, etiam per oppositos, actus scientiæ infusæ dependentis à phantasmatibus itidem infusis; cur non potuit idem Christus scire per scientiam naturalem & experimentalem?

Dices 2. Quòd in infantia non possit phantasiari Christus, spectat ad passibilitatem corporis.

Respondetur. Quòd non: quia sicut posse phantasiari non destruit in viro passibilitatem, sic nec in infante destruxisset.

Dices 3. Si verum sit assertum, quomodo Christus proficiebat sapientiâ?

Respondetur. Proficiebat quantum ad homines, magis scil. illam manifestando. Proficiebat item scientiâ experimentali successivâ, sicut successivè objecta per sensus percipiebat.

Assero 3. *Christum multa objecta habuisse scientiâ cognita, quæ non habuisset cognita, nisi ita se cum Christo gessisset Deus, atq; cum Salomone, Adamo, Prophetis; quibus res absentes, cum propria figura, & aliis conditionibus, monstratæ sunt.*

Ratio. Quia nulli scientia concedenda est major, quàm humanitati Christi: si ergo hoc aliis hominibus factum, multò magis Christo.

Porrò ut haberet Christus istam scientiam, triplici se modo potuit gerere Deus. 1. realiter & physicè præsentando illi objecta. Et hoc certè est multiplicare entia sine necessitate, & miracula; quia aliàs debuissent illi Angeli è mari transferre pisces, & è terra prægrande be-stias. 2. Potuisset Deus infundere illi non species spirituales, de illis objectis; sed iste mo-dus non experimentalem scientiam, sed infu-sam fundat. 3. sine ulla cognitione sensu[um] nonnisi species infundendo materiales, qu[æ] genitæ fuissent, si realiter & physicè objec[tum] fuisset præsentatum; & hoc fundat scien[tiam] dependentem à phantasmatibus. Quòd i[ta] ri possit, suadetur cum Lugone. Quia pr[oba-]bile nonnisi tales species infusas v. g. Salom[oni;] si enim simpliciter infusæ fuissent ipsæ sp[ecies] spirituales, independentes à phantasmat[ibus,] potuisset in somno Salomon illis uti, utpote [non] dependentibus à phantasmatibus; quod ta[men] communiter negatur, ut videre est apud P[ine-]da, de rebus Salomonis lib. 3. cap. 10. Dei[nde] quando redeunt animæ mortuorum ad co[rpo-]ra, dicunt se vidisse flores v. g. palatia, vel c[ontra] tetros carceres & fæculentos; quæ certè [per] sensus non perceperunt, utpote disunitæ à [cor-]pore: Ergo nonnisi per infusas species mat[eria-]les, & phantasmata à Deo indita. Nec se[qui-]tur, otiosum fuisse intellectum agentem in [ani-]ma Christi; quia etiam respectu objector[um,] quorum species materialis erat immedia[tè à] Deo infusa, operabatur agens intellectus, [edu-]cendo scilicet speciem spiritualem, consim[ilem] phantasmati materiali.

QUÆSTIO II.

De Sanctitate Christi.

TRia hîc consideranda venient. 1mò Sa[ncti-]tas desumibilis ex vi unionis hypostati[cæ.] 2dò Sanctitas desumibilis ex vi gratiæ habit[ua-]lis. 3tiò ex vi Capitis.

DIFFICULTAS [I.]

De Sanctitate proveniente ex vi unionis.

DE hoc quæritur: *An Christus vi unionis fu[is-]set sanctus, quantumvis nullam habuisset g[ra-]tiam habitualem?* Talem sanctitatem pon[unt] in Christo, Suar. disp. 18. Sect. 1. Amicus disp. [..] Sect. 5. Lugo disp. 16. Sect. 1.

Præmitto 1. *Duplicem posse spectari sanc[ti-]tatem.* 1mò. Sanctitatem sumptam pro attrib[u-]to, emanante ex ipsa natura divina, infinitè pe[r-]fecta. Attributalem sanctitatem negat D[..] Hurtado, Bernal, Herize, Hemelman. S[ed] oppositum defendit Aldrete; quem vide di[sp.] 46. Sect. 8. Et certè, quæcunque est taxa fo[r-]mandi, cum fundamento in re, conceptum [a-]licujus attributi in Deo, eadem serviet ad fo[r-]mandum conceptum attributalis sanctitati[s.] 2dò. Sumi potest sanctitas pro esse divino, con[-]petente ipsi naturæ divinæ, & Personæ.

Præ

PRÆMITTO 2. *Vel maximè hîc sumi sanctitatem pro esse divino*; quod esse divinum tria secum trahit. *Primò*, in ordine ad se, ut scilicet sit objectum amabilitatis divinæ, nulli creaturæ debitæ. *Secundò*, in ordine ad operandum, ut sit principium operandi actiones Deo gratas. *Tertiò*, per oppositionem ad malum, ut includat carentiam culpæ; hinc habitus v. g. fidei & spei manentes in peccatore, non sunt sanctitas, quia quâ tales non opponuntur cum peccato. Hæc omnia deducit Amicus ex 1. Joan. 3. *Omnis qui natus est ex Deo*, (hoc autem idem est ac esse objectum supernaturalis Dei complacentiæ) *peccatum non facit*, (en oppositionem ejus cum peccato) *quoniam semen ipsius in eo manet* (en vim agendi, in semine enim tanquam in virtute continetur effectus.) Unde jam prædicata illa esse divini, habent fundamentum in scriptura.

PRÆMITTO 3. *Concedi debere sanctificari naturam humanam ipsâ sanctitate divinâ*, innuit hoc Nazian. Orat. 2. de Paschate. *Perfectus autem fit, non modò propter divinitatem, quâ nihil est perfectius; sed etiam propter humanitatem divinitate delibutam, idemque effectam, quoad id, quo uncta est.*

RATIO etiam præmissi est. Illud est sanctum, quod in ordine ad se, est objectum Deo amabile, in ordine ad operandum, est principium actionum Deo dignarum, (supple sive elicitivum, sive dignificativum) & in ordine ad oppositionem cum peccato, est ei contraveniens; hæc autem omnia competunt humanitati quâ terminatæ: ergo humanitas quâ terminata, sanctificatur, adeoque aliquo divino esse redditur sancta.

Punctum Difficultatis 1.

An Sanctitate attributali sanctificetur Christus?

DICENDUM est. *Sanctitate attributali formaliter non sanctificatur Christus.* Procedo, ut dixi, conclusio, de sanctitate formaliter sumpta; nam si sumatur materialiter, seu in quantum est natura divina, de hoc infra tractabitur. Conclusio ergo ut est posita.

PROBARI potest 1. Quia sanctitas attributalis est sanctitas communis toti Trinitati; sanctificatio proveniens à Verbo in humanitatem, est sanctificatio appropriata ipsi Verbo; ergo sanctitas proveniens à Verbo in humanitatem, non est sanctitas attributalis.

Hoc argumentum, si ut sonat accipiatur, multum probabit, saltem per aliquos. Certè enim sanctificatur humanitas à natura divina, quæ tamen est communis toti Trinitati.

Dicentque ulteriùs, sanctificationem provenientem à Verbo in humanitatem, sub formalitate præcisè termini, esse appropriatam Verbo; non autem alio modo, licèt ratione unionis derivetur.

PROBATUR 2. Non potest reddi humanitas ubicata ubitate divinâ, aut durans æternitate, aut potens omnipotentiâ; ergo nec potest reddi sancta, sanctitate attributali.

Hoc argumentum, ex iis nonnisi sumet robur, quæ infra, ubi de sanctitate personali, afferentur: Cur scilicet illa effectum suum tribuere possit, non autem prædicta attributa?

PROBATUR 3. Ex dictis sub initium tractatûs. Impossibile est reddi naturam humanam sanctam sanctitate attributali, nisi ponatur unio per se, fundativa communicationis idiomatum, inter sanctitatem attributalem & naturam humanam: nam titulo communicationis idiomatum sanctificaretur: sed non potest dari inter naturam humanam Christi & sanctitatem attributalem unio per se, fundativa communicationis idiomatum. Quod ipsum probatur ex dictis inibi. Non potest dari unio per se fundativa communicationis idiomatum, inter naturam divinam in se, & secundùm se, & inter naturam humanam; ergo nec inter sanctitatem attributalem, & naturam humanam. Antecedens ex dictis alibi constat; quia non se habent natura humana & divina, sicut complebile & completivum, in ratione naturæ. Consequentia autem probatur: quia natura divina & sanctitas attributalis sunt formalitates indistinctæ virtualiter in ordine ad prædicata physica; Ergo si natura non potest in se, secundùm se, uniri unione fundativâ communicationis idiomatum, nec uniri poterit sanctitas attributalis. Dixi, quòd non possit natura in se spectata uniri; quia, quòd possit uniri spectata in persona, dicetur infra, ubi de sanctitate Christi procedente à natura divina.

OBJICITUR 1. Sufficit ad hoc, ut dicatur humanitas esse sancta, habere unitam sibi sanctitatem; sed potest uniri attributalis sanctitas, naturæ humanæ: imò defacto unita est; ergo illam sanctificabit.

RESPONDETUR. Hoc argumentum probare multùm, probat enim naturam humanam Christi durare æternitate divinâ, ubicari ubitate divinâ; nam & æternitatem, & ubitatem Dei, habet sibi unitam. Directè autem dici potest, sufficere ad hoc, si uniatur sanctitas attributalis unione fundativâ communicationis idiomatum; sed tali unione non potest uniri.

OBJICITUR 2. Potest sanctificari humanitas sanctitate personali: ergo & attributali.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia cùm persona, illique indistincta virtualiter sanctitas personalis, possit uniri humanitati, unione fundante communicationem idiomatum, hoc ipso poterit sanctificare humanitatem; quod non procedit de sanctitate attributali.

Objicitur 3. Potest deificari humanitas Deitate, quamvis Deitas non possit uniri in se, & secundùm se, unione fundante communicationem idiomatum; ergo & sanctificari sanctitate attributali.

Respondetur. De antecedente infra dicetur; & hoc concesso, quæ sit danda disparitas, ibidem habebitur.

Punctum Difficultatis 2.

An unio Sanctificet?

Assero 1. *In principiis Nominalium, unionem à natura & persona, circumscriptis ut supra, non distinguentium, si accipiatur unio, secundùm quod dicit ipsam personam, sanctificabit hoc ipso.*

Ratio: quia ut infra dicetur, jamque repetitò suppositum est, persona sanctificat; ergo sanctificabit & unio, pro persona sumpta; cùm sint omnino idem.

Assero 2. *In principiis Modalium, unio non est formaliter sanctificans; accepta scilicet pro illa Modalitate, & entitate intermedia.* Est assertum Lugonis contra Aldrete disp. 35.

Ratio 1. afferri solet ex Vasq. Quia scilicet humanitas Christi est infinitè sancta, jam autem unio hypostatica, non est forma infinitæ sanctitatis.

Responderi potest, quòd non sit necesse, ut omnia, à quibus sanctificatur humanitas, sint infinitè sancta: sed sufficit ut aliquid ex illis; ad eum modum, quo gratia habitualis sanctificat humanitatem, & tamen non est sanctitas infinita.

Ratio 2. ex eodem. Si unio hypostatica esset forma sanctificans, non posset irrationalis creatura assumi, quia non posset reddi sancta.

Respondetur. In aliquorum principiis, conceditur antecedens: in aliorum negatur paritas. Nam unio est sanctificativa, si subjectum reperiat aptum sanctitati; quale subjectum non est natura irrationalis.

Ratio 3. est, per principium negativum. Quia nullum est fundamentum, & nulla necessitas, tribuendi rationem sanctificationis ut *Quod*, unioni, & tanquam formæ; sed sufficit, si sanctificet per modum viæ & medii.

Confirmatur ex Lugone à pari. Unio gratiæ habitualis non sanctificat animam, sed nonnisi ipsa gratia: sola enim illa sanctificat, ut *Quod*; Ergo nec unio hypostatica sanctificabit, ut *Quod*.

Respondent 1. aliqui apud eundem Lugo. Unionem hypostaticam, magis & excellentiùs perficere humanitatem, quàm gratia habitualis, proindeque debet magis sanctificare, quàm sanctificet unio ad gratiam habitualem.

Contra est. Tum quia ex excellentia entitatis non debet pensari, an aliquid formaliter sanctificet? non implicat enim, dari perfectiorem specie supernaturalem entitatem, quàm sit gratia; & tamen non habere vim sanctificandi. Ergo ex eo, quòd unio hypostatica sit excellentior, quàm gratia, non sequitur, quòd sanctificet. Tum quia, etiam hac excellentiâ posita, sufficit ut illi competat sanctitas ut *Quo*, viæ seu medii: non autem sanctitas ut *Quod*. Tum quia quæcunque ratio ostendit, quòd ab unione hypostatica sanctificetur humanitas, eadem probabit, ut advertit Lugo, quòd unitio, sive actio productiva unionis hypostaticæ sanctificet; nam etiam hæc repugnat essentialiter cum peccato, est principium suo modo complacentiæ divinæ, & operationum sanctarum.

Respondet 2. Aldrete. Unio ad gratiam habitualem non est participatio naturæ divinæ, sed unio ad participationem; at verò unio hypostatica est, secundùm se, participatio naturæ divinæ: quia est immediata conjunctio cum Deo; neque mediat aliquid realiter distinctum, quod dicatur participatio naturæ divinæ. Addit, quòd unio gratiæ habitualis, non conjungat humanitatem immediatè cum Deo, per assimilationem; hæc enim competit gratiæ: neque physicè conjungit cum Deo ipso; conjungit autem unio hypostatica.

Contra. Tum quia non est ratio, cur unio hypostatica non sit participatio naturæ divinæ tantùm ut *Quod*? & cur conjunctio illa physica cum Deo, non sit conjunctio nonnisi ut *Quo* adeoque & sanctificatio ut *Quo*. Tum quia redit argumentum. Licèt unio gratiæ habitualis sit immediata conjunctio, cum eo, quod est participatio naturæ divinæ, nihilque inter illam mediet, neque tamen sanctificat ut *Quod*, illam participationem conjungendo; ergo neque sanctificabit unio hypostatica, licèt conjungat cum Deo, & licèt inter illam & Deum nihil mediet. Rursùs, unio gratiæ habitualis non conjungit cum Deo, per assimilationem: Ergo nec unio hypostatica. Item, unio physica cum eo, quod est participatio naturæ divinæ, non sanctificat ut *Quod*; ergo nec unio physica conjungens cum Deo, sanctificabit ut *Quod*. Tum quia, nullum est fundamentum istius asserti: præcipuè quia, licèt unio hypostatica immediatè, per nos, participet personam divinam physicè, non repugnat tamen, ut tale participativum sanctificet, sed ad maximum nonnisi ut *Quo*. Quærere ergo restabit, cur debeat sanctificare ut *Quod?*

Respondet 3. Amicus, negando, quòd etiam unio ad gratiam non sanctificet; cùm non sola gratia sanctificet simpliciter, licèt sola sanctificet ut *Quod*.

Contra: Tum quia, si per sanctificare simpliciter accipiatur concretum sanctificativum, ex sanctificativo ut *Quo*, & ut *Quod*, sic indubiè

cibiè ſanctificat etiam unio ad gratiam ; ſed id concedendum erit etiam actioni productivæ illius unionis, & illius gratiæ, quam nemo dicit ſanctificare, ſed ſolum producere ſanctificativum. Et ſi per Amicum illa unio non ſanctificat ut *Quod*; nec ſanctificabit ut *Quod* unio hypoſtatica. Tum quia in aliis materiis, quem effectum præſtant formæ naturales, eundem præſtat unio, nonniſi ut *Quo*, medium, & via; ergo etiam, quem effectum præſtat perſona divina, eundem non poteſt præſtare unio hypoſtatica minùs principaliter, ſed ſolùm præſtabit, ut *Quo*, ut medium, ut via. Antecedens probatur. Unio non eſt forma etiam minùs principalis vivendi, ratiocinandi, & ſic de aliis : ergo verum eſt antecedens. Tum quia unio illa hypoſtatica (ut de minori diſcurratur) vel confert ſanctitatem creatam, vel increatam? non increatam : quia illa eſt creata; non etiam creatam ; quia vel illam confert per ſe, vel per aliud? ſi per aliud : id alter explicari commodè non poterit, niſi quòd conferat illam ratione perſonæ, quam unit. Non etiam per ſe : quia illa nonniſi per ſe ſanctificant, à quibus, ſi vim ſanctificandi auferas, non manebit idem eſſentialiter ; ſicut ſi gratiæ vim ſanctificandi auferas, non erit gratia ſanctificans: item, illud per ſe eſt principium ratiocinandi, à quo, ſi vim ratiocinandi auferas, jam non erit anima humana; ablatâ autem vi ſanctificandi unioni, manebit eadem entitas, adhuc enim nectet ſanctificativum ſanctificabili. Per hoc tamen non nego, poſſibilem eſſe modalitatem, in Principiis modaliſtarum, & ſanctificativam & unitivam ; ſed quòd præſens etiam modalitas ſit talis, nullum fundamentum eſt in auctoritate Sacra.

DICES I. cum Amico. Patres non raròipſi unioni tribuunt rationem ſanctificandi.

RESPONDETUR. Patres tribuiſſe vim ſanctificandi unioni, qualem agnoverunt; non agnoverunt autem ullam intermediam, ſed tantùm naturam prout terminatam, & perſonam prout terminantem. Vel certè, ut dicit Vaſquez, nihil plùs voluerunt; quàm, quòd humanitas ſit ſanctificata à Deitate conjunctâ humanitati, hoc autem illum immeritò dixiſſe, Amicus non probat. Denique, accipi id poteſt de ſanctificatione ut *Quo*, non ut *Quod*. Cum quia interpretatione accipientur adhuc verba Patrum, ut ſonant; quia, quod eſt nemine cogitante ut *Quo*, quidquid de illo dicitur, dicitur de ut *Quo*; cùm ergo unio ſit ratio ut *Quo* : ſanctificatio de illa dicta, erit ſanctificatio ut *Quo*.

DICES 2. cum eodem. Unio hypoſtatica, etiam ut modus creatus, diſtinctus à perſona Verbi, participat inchoativè & ut *Quo*, ſanctitatem : pugnat cum omni peccato: &c. ergo ſanctificat.

RESPONDETUR. Si id procedat de ſanctitate ut *Quo*, concedetur totum. Addo, hæc omnia convenire poſſe, ſuo modo, actioni, quæ producit illam unionem.

DICES 3. cum eodem. Unio hypoſtatica, ita ſe habet ad ſanctificandam humanitatem, ſicut viſio Dei ad animam beandam ; ſed viſio Dei habet ſe ad animam beandam ut ratio formalis: ergo & unio. Major probatur. Quia ſicut viſio eſt, quâ, ut viâ intentionali, communicatur beato objectum beatificum ; ita unio hypoſtatica eſt ratio, quâ, ut phyſicâ viâ, communicatur humanitati perſona.

RESPONDETUR. Negando minorem. Quia nihil creatum beare nos poteſt, tanquam forma beandi : cùm ergo viſio illa ſit quid creatum, beare nos non poteſt tanquam forma : ſed nonniſi tanquam medium, conjungens nobis formam beantem, hoc eſt, ipſum Deum. Deinde, illa viſio non poteſt habere rationem formæ, nos ultimò beantis; ergo habet rationem formæ non ultimò beantis; adeoque non habet rationem beantis: quia beatitudo eſt ultima & completa felicitas. Diſparitas etiam dari poteſt, quia viſio objectum increatum transfert in ſe, illudque intentionaliter repræſentat : vi cujus repræſentationis, & ſimilitudinis cum objecto, poteſt imitari conditionem beatificativo objecto debitam; jam autem unio, nec eſt phyſica, nec intentionalis ſimilitudo perſonæ ſanctæ; hinc fit, ut non habeat derivatam illam in ſe perfectionem, vi cujus, quâ talis, formaliter ſanctificet.

DICES 4. cum Aldrete. Perfectiùs conjungitur humanitas cum divina natura, per unionem hypoſtaticam, quàm per gratiam habitualem; nam perfectiori modo, per talem unionem participatur natura divina, nempe per immediatam conjunctionem, phyſicam & realem, ad naturam divinam, vel perſonalitatem ; gratia autem habitualis participat naturam divinam, per aſſimilationem.

RESPONDETUR. Perfectiùs ut *Quo*, uniri humanitatem divinæ naturæ per unionem hypoſtaticam: cum ſit eſſentialiter alligativa perſonæ divinæ ; ſed non conjungit perfectiùs ut *Quod*: cùm hoc illi, nec natura illius vendicet, nec aſſerat auctoritas.

INSTAT idem I. Ratione unionis formaliter debetur Chriſto, ex S. Thoma, cultus hyperduliæ; ergo & debetur humanitati carentia peccati, & principium ſupernaturale honeſtè agendi.

RESPONDETUR. Cùm ei, quod eſt eſſentialis alligatio perſonæ divinæ, neceſſariò innectatur ratio entis ſingulariter excellentis, cùm in illa ipſa ratione ut *Quo*, ſit ens excellens, ideo, non immeritò, etiam ratione ejus præciſè, poterit ei tribui cultus hyperduliæ ; jam autem ipſa eſſentia illius alligationis non exigit hoc, ut illa, ut *Quod*, expellat peccatum, vel afferat principium operandi honeſtè ; imò id eſſet illi non propor-

proportionatum: rationi enim ut *Quo*, si concedatur sanctificatio, proportionatior erit sanctificatio ut *Quo*.

INSTAT 2. Dubium esse non potest, perfectiùs possideri divinitatem, per unionem hypostaticam, quam per gratiam habitualem; nam illa est melior possessio alicujus boni, quæ facit, ut tale bonum reddat meliorem naturam possidentem: per divinitatem autem maximè redditur humanitas amabilis.

RESPONDETUR. Possideri unione hypostaticâ perfectiùs Deum; sed tanquam per rationem ut *Quo*, non autem per ut *Quod*; redditque ut *Quo* naturam humanam possidentem meliorem; sed non ut *Quod*.

INSTAT 3. Possessio melioris boni, semper, cæteris paribus, est perfectior: Ergo & major possessio, si cætera sint paria, erit perfectior; sed possessio divinitatis per unionem hypostaticam, est major: Ergo.

RESPONDETUR. Per unionem hypostaticam, haberi ut *Quo*, majorem possessionem divinitatis, sed non ut *Quod*; cùm tamen ipsa gratia habitualis sit possessio ut *Quod*: cùm ejus entitas sit esse ut *Quod*, participationem ipsam naturæ divinæ in se.

DICES 5. cum eodem. Unio hypostatica, ratione sui formaliter opponitur cum peccato, perfectiùs enim possidet summum bonum, quàm visio beata, quæ tamen expellit peccatum; Ergo unio est forma sanctificans.

RESPONDETUR. Quòd unio hypostatica perfectiùs, ut *Quo*, opponat se peccato, & possideat Deum; sed non tanquam ratio ut *Quod*: quod fortè etiam non convenit visioni.

DICES 6. cum eodem. Unio hypostatica est longè majoris perfectionis, quàm gratia habitualis; & tamen difficile apparet, formam sanctificantem superari à forma non sanctificante; nam forma sanctificans reddit dignum amicitiâ Dei: quod non præstat forma non sanctificans.

RESPONDETUR. Unionem hypostaticam, tanquam rationem *Quo*, esse perfectiorem; consequenter ut *Quo* etiam sanctificare. Deinde, quæ sunt ex diversa serie, possunt se superare, & superari; & ita substantia in ratione entis, melior est præ gratia, quæ est accidens: licèt à gratia superetur ordine; multæque aliæ instantiæ ostendunt, quòd id possit fieri; & suadet argumentum negativum, *Non repugnat*.

DICES 7. A Patribus Incarnationis mysterium exaltatur tanquam excellens divinus effectus; ubi non commendatur personalitas Verbi, quia hæc non est effectus divinæ omnipotentiæ. Unde etiam ab Augustino, appellatur hæc unio, summa gratia, dicit item Bernardus, quòd hæc unitas præcellat cunctis aliis, præter unitatem Trinitatis.

RESPONDETUR. Concedo, commenda u-nionem hypostaticam, tanquam excellen m effectum; sed nego, quòd hoc titulo debeat ss jam sanctificativa, ut *Quod*. Rursùs, don n, & gratia coincidunt; hinc si unio hyposta ca est donum gratuitum datum humanitati, rit etiam gratia: sed nego, quòd gratia, sumpta n-pliciter pro dono, coincidat cum sanctit e, Bernardus solùm dicit, unionem hypostatic n, esse reliquis unitatibus admirabiliorem, qui u-num illud personale, primò ineffabile est st Trinitatem; imò si ex hac unitate arguen m esset, probabitur, unione hypostatica non n-ctificari humanitatem: quia nec unitate Tri-tatis formaliter sanctificari potest.

INSTAT 1. idem. Unio hypostatica, essen a-liter postulat magis perfici intrinsecè, per n-ctitatem increatam; hæc autem exigenti est perfectior, quàm gratia habitualis.

RESPONDETUR. Illa exigentia est ut *Quo*; consequenter non fundabit rationem sancti-cantis ut *Quod*; titulo etiam perfectionis, u li-ctum, non fundatur vis sanctificativa.

INSTAT 2. Bernal apud eundem. Unio y-postatica producit gratiam habitualem phy è; vel saltem ratione illius debetur Christo gr ia.

RESPONDETUR. Negando anteced ns. Eo etiam concesso, nihil sequitur: quia, si a io productiva gratiæ non sanctificat ut *Quod*, ur unio productiva gratiæ, sanctificabit ut *Quod*; nec debent causæ æquivocæ præstare hoc r-maliter, quod suus effectus. Debetur au m gratia ratione unionis, tanquam exigent ut *Quo*; sed inde non sequitur, quòd sanctific ur ab illa exigentia formaliter, sed tanquam ab ci-gitivo sanctitatis.

INSTAT 3. Bernal. Ratione unionis de e-tur Christo cultus supremus hyperduliæ: hic a-tem titulus non debetur nisi titulo sanctitati.

RESPONDETUR. Sufficit unioni debea ur titulus sanctitatis, ut *Quo*.

Punctum Difficultatis

An Persona divina, prout condistincta à na-ra divina, sanctificet formaliter?

ASSERO I. *Personam divinam, prout con-stinctam à natura divina, sanctificare form -ter, non rectè ex eo præcisè deducitur, quia est ia realiter cum divinitate.*

RATIO: quia licèt illa persona, prout co-distincta à natura virtualiter, nihilominus e n realiter involvat: licèt item virtualis alietas ft cum identitate reali: nihilominùs, non pot st præcisè exinde deduci, quòd sanctificet form -liter in sensu reali; quia etiam non potest red ci, quòd personalitas in sensu reali commu i-cetur, communicatâ naturâ.

DIC

DICES 1. cum Lugo, disp. 2. Sect. 4. num. 68. uòd scilicet una perfectio prout condistincta rtualiter ab alia, contineat illam virtualiter, atenus postulat cum ea identificari; sic & per-nalitas virtualiter continet naturam, in quan-m petit cum illa identificari.

RESPONDETUR. Petere identificationem, n facit, ut in sensu reali competat id petitivo, od competit ei, cum quo petit identificari; m personalitas divina petit identificari cum , quod communicatur, non tamen ipsa in sen- reali communicatur. Hæc intelligi & defen-debent, ex dictis repetitò, circa distinctionem tualem, in ordine ad prædicata physica.

DICES 2. Virtualitas illa non obest, quomi-s illa persona sit Deus nemine cogitante; er- nec obest, quominus sit sancta.

RESPONDETUR. Indubiè nemine cogitan- est sancta; sed inde non sequitur, quòd præci- ex eo, quòd sit realiter sancta, possit habere ionem sanctificantis; quia etiam persona, est em realiter cum eo, quod communicatur, ta-en, etiam in sensu reali, non communicatur.

DICES 3. Quamvis, in prædicato, *Communi-ur, non communicatur*, & aliis similibus, inter-dat virtualitas, potest tamen non intercedere prædicato *Sancti*, & *Divini*; ergo sanctifica- titulo identificationis realîs.

RESPONDETUR. Non titulo identificationis, titulo indistinctionis virtualîs, à prædicato *ncti*.

An autem possit personalitas divina, non di-ngui virtualiter, ab aliquibus prædicatis na-æ divinæ, indistinctis virtualiter ab ipsa natu- de hoc dictum alibi. Posset hoc negari: quia cipso daretur distinctio virtualis, inter illas as virtualitates in Deo, quasdam distinctas à rsonalitatibus, & quasdam non distinctas; m aliquibus ex illis in sensu reali conveniret quod convenit personis: aliquibus verò non nveniret; hoc autem esset multiplicare vir-alitates, sine necessitate. *Pro sequentibus rtis*

NOTANDUM est. Eandem personam Verbi ndistinctam virtualiter à natura divina, etiam ut ita condistincta est, dupliciter sumi posse. *mò* prout divina personalitas est. *Secundò* pro- simpliciter personalitas, abstrahendo ab illa præscindendo, etiam formalitatem divinæ, & juscunq; aliûs formalitatis. *Hoc notato*

ASSERO 2. *Personam Verbi etiam condistin-m virtualiter à natura, si sumatur, prout persona inaest, adhuc sanctificare humanitatem forma-er.*

RATIO 1. asserti est. Quia ita sumpta, adhuc cit divinum esse; si ita sumpta dicit divinum e: ergo humanitas, sub hac formalitate termi-ta, habet divinum esse; ergo habet & sanctitatem; nam habere sanctitatem, in præsenti, non plus importat, quam habere esse divinum.

RATIO 2. Quia personalitas sic sumpta adhuc habet tria illa requisita ad sanctitatem, supra enumerata.

RATIO 3. Quia sub quacunque formalitate, ipsam deitatem dices sanctificare, sub eadem proportionaliter dicam, etiam personam, quâ divinam, sanctificare; Ergo si illa sanctificat, etiam persona divina sanctificabit.

ASSERO 3. *Personam Verbi, condistinctam virtualiter à natura, si sumatur non prout divina est, sed abstractè à formalitate Deitatis, non sanctificare formaliter.*

RATIO 1. asserti est: quia & sanctificaret, & non sanctificaret. Sanctificaret ut supponitur: non sanctificaret autem, quia & diceret esse divinum, & non diceret: non diceret, quia supponitur præcisa esse à divinitate; diceret autem, quia omnis sanctificatio importat esse divinum, unde præcisa personalitas, nec rationem finitæ, nec rationem infinitæ dicit, ut visum in 1. par.

RATIO 2. Quia formalitas sanctitatis, & formalitas personalitatis, non sunt eædem, differunt enim definitionibus; ergo cùm consideratur aliquid secundùm rationem personæ, non consideratur secundùm rationem sanctitatis; Ergo sub illa ratione, sub qua consideratur in ratione personæ, non potest concipi, tanquam principium sanctitatis; Ergo nec esse formale principium sanctitatis: cùm per principium formale sanctitatis, pro nunc, non plùs intelligatur, quàm esse aliquid conceptibile, tanquam formam sanctificantem.

RATIO 3. Homo, spectatus secundùm solam animalitatem, & prout abstractus à rationalitate, non est formaliter principium ratiocinandi; aliàs animal abstractum, & secundùm se spectatum, ratiocinaretur: quod suppono ex Metaphysica, & Logica, falsum esse; ergo & persona Verbi, spectata secundùm solam rationem personæ, & non secundùm rationem divinæ, non potest esse ratio formalis sanctificandi. Probatur consequentia paritate rationis: eò quòd formalitas ratiocinii, à formalitate animandi, diversa sit, sicut etiam diversa est formalitas sanctitatis, & diversa formaliter ratio personæ.

CONFIRMATUR. Demus, per impossibile, personam Verbi reddi sanctam distincta realiter sanctitate, annihiletur illa sanctitas, non erit jam physicè & realiter sancta persona Verbi: Ergo etiam, cùm, ratione præscinditur ab illa esse divinum, ratione nostra non erit divina; Ergo nec sancta, cùm sanctitas, divino esse sit definita. Ergo ulteriùs nec sanctitatem ratione nostrâ tribuere poterit, quà talis. Contra hoc tertium assertum, quod objici posset, solvi deber ex materia metaphysica & logica de Præcisio-

ciſionibus. Secundum aſſertum habet hîc proprias ſuas difficultates.

Dices I. Non apparet, quî perſona prout condiſtincta à divinitate, dicat rationem divinæ?

Respondetur. Quando accipitur perſona divina, & tamen prout condiſtincta à divinitate, ſumitur tunc ex eo, quia ipſa virtualitas illius perſonæ, in ſuis intrinſecis, habet incluſam rationem divinæ; vi cujus, petit eſſe perſona, divinam naturam per identitatem terminans; ita ut intuendo illam virtualitatem, in ipſis illius intrinſecis prædicatis, eluceat ratio perſonæ non humanæ, nec ratio ſuppoſiti cujuscunque, ſed ex eſſentia ſua terminativi, per identitatem, nonniſi naturæ divinæ; & hoc facit involvi in illa ipſa perſona rationem divinæ, adeoque ſanctificativi. Unde competit illis perſonis eſſe divinum, non ſumptũ pro Deitate, ſic enim deberent dari tres Dii relativi; ſed ſumptum pro dicente ordinem ad Deitatem.

Instabis. Illæ perſonæ dicunt etiam exigentiam ad identificari infinitudini divinæ, & tamen non datur in illis eſſe infinitum perſonale: ergo nec dabitur eſſe divinum.

Respondetur. Sicut datur eſſe divinum perſonale, derivatũ ab eſſe Deitatis in obliquo, non verò à Deitate: unde non dantur per nos tres Deitates relativæ: ita concedi poteſt, dari eſſe infiniti in perſonis, derivatum ab eo, quòd perſonalitates illæ ſint debitæ naturæ infinitæ: adeoque ſint, ut ita dicam, non Nominativè, ſed in obliquo infinitæ: hoc eſt, infinitæ naturæ debitæ, dicentesque ordinem ad identificari infinitæ naturæ. Rurſùs petentia identificari infinitudini in perſonis, eſt petentia identificari naturæ, quæ dicit infinitudinem; non eſt autem petentia incluſa in ipſamet perſona: quia perſona, ex conditione perſonæ, naturam petit, non autem ea, quæ per ſe quà talia non ſunt perſonabilia, qualis eſt infinitas; conſequenter nec in illa petentia, fundabitur infinitas: ſed illa tenebit ſe à parte naturæ præciſè; datur autem petentia in perſona divina, ut ſit naturæ divinæ, adeoque ut ſit divina. Denique eſſe divinum rectè ſalvatur, ex ſolo petere identificari divinæ naturæ: quia eſſe deitatis, licèt aliquid non ſit Deitas virtualiter, eſſe inquam Deitatis, ſalvat eſſe divinum; conſequenter competet perſonis eſſe divinum; jam autem eſſe infinitum non ſalvatur præciſè, per petere eſſe infiniti, conſequenter hæc petentia in perſonis, non ſalvabit eſſe infinitum earundem.

Dices 2. ex Lugo. Perſonalitas Verbi, prout condiſtinguitur virtualiter à natura divina, non ſanctificat formaliter ipſum Verbum; ergo prout ſic, non poterit formaliter ſanctificare naturam humanam. Quod enim in ſe non eſt ſanctitas, non poteſt ſanctificare humanitatem. Antecedens probatur. Ab illo ſanctificatur for-maliter Verbum, à quo habet formaliter pri-mam radicem beatitudinis, nam ſicut in no-bis ſola gratia habitualis eſt radix viſionis & beati-tudinis, & non alia: ita Deus dicitur ſanctus à ſola ſua natura divina, quæ eſt prima radix bea-titudinis illius.

Respondet I. Lugo. Propter hoc argu-mentum, probabile ſibi videri, non dari pro-prie tres ſanctitates relativas, ſed unam eſſentia-m communem & abſolutam, Et quamvis admittat tres perfectiones relativas, non tamen tres bea-titudines, vel ſanctitates; hæc enim omnia ſunt abſoluta, nec multiplicantur in relationibus. Addit tamen, licèt perſonalitas non poſſit eſſe ipſi Verbo prima radix beatitudinis, poteſt ta-men eſſe talis radix, unita naturæ humanæ: quia ita perficit illam, ut communicetur ei, titulo hoc, hæreditas æternæ beatitudinis; licèt enim hanc hæreditatem accipiat, etiam intuitu natu-ræ divinæ ſibi communicatæ: accipit tamen ſuper eam intuitu perſonalitatis: à qua non mi-nùs redditur amabilis immediatè, quàm red-datur amabilis mediatè à natura. Nec obſtat, quòd reſpectu ipſius Verbi non ſit perſonalitas prima radix: eadem enim forma poteſt eſſe ſanctitas reſpectu unius ſubjecti, & non reſpe-ctu alterius, propter diverſam capacitatem. *Hæc reſponſio*

Non satisfacit I. Negabunt enim p[…] poſiti, vi perſonalitatis communicari à Deo hæ-reditatem beatam humanitati, ſuppoſito quod negent ſanctificari formaliter humanitatem, à perſona Verbi.

Non satisfacit 2. Quia illud, quod forma in ſe non habet, non poteſt alteri dare ti-tulo conjunctionis & unionis. Tum quia ne-mo dat quod non habet. Tum quia ly ſancti-ficare non plus dicit, quam ſubjectum capax, formam ſanctitatis, & unionem; ſi ergo aliquid non ſit forma, ſanctificans in ſe, quî unione red-detur forma ſanctificans? Tum quia ſi anima ra-tionalis, de ſe non eſſet rationalis, ſolâ conjun-ctione, non poſſet reddi rationalis, & dans ra-tionalitatem toti; Ergo & perſona, ſolâ con-junctione, non poteſt reddi radix beatitudinis, & forma ſanctitatis.

Non satisfacit 3. Quia quamvis poſ-ſit idem reſpectu unius ſubjecti eſſe forma ſan-ctificans, & reſpectu aliûs ſubjecti non ſancti-ficans, id tamen procedit ex ſuppoſitione incapa-citatis ſubjecti; ſed Verbum eſt ſubjectum ca-pax ſanctitatis: & cur non etiam dandæ titulo perſonæ, ſi ipſa dicatur in ſe eſſe ſancta?

Addo, quamvis aliquid, in genere cauſæ ef-ficientis, facit conjunctum id, quod non facit ſe-paratim; ut cùm unus carbo cum alio liquat aurum; nihilominus ut aliquid ex conjunctio-ne cum alio præſtare poſſit id formaliter, quod

forma-

formaliter ſibi ipſi non eſt, id omnino impoſſibile eſt: quia enim, eſſe aliquid formaliter alteri tale, eſt eſſe per ſuam entitatem alteri tale: ſi in ſe ipſo non eſt tale, quomodo per ſuam entitatem alteri erit tale? conſequenter, quomodo effectum formalem ſuum tribuet?

RESPONDET 2. Amicus, & docet, perſonalitatem Verbi communicare naturæ humanæ ſanctitatem participatam à natura divina, ut à prima radice; eſt tamen reſpectu humanitatis ipſa perſona, prima radix: ad eum modum, quo gratia dicitur prima, quæ aliam in ſubjecto non ſupponit; quæ fuiſſet ſecunda, ſi aliam in ſubjecto ſuppoſuiſſet. *Hæc reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia quæro, an ipſa perſona ſit prima radix, vel non? ſi eſt: ergo datur triplex radix, ſecundùm triplicitatem perſonarum. Si autem non eſt: quomodo alia, ut dictum immediatè, erit prima radix beatitudinis? Tum quia quæro, an perſonalitas Verbi, quà talis, ſit radix beatitudinis, & quà talis ſancta? ſi non: ergo non habetur fundamentum, quòd ſanctificet; ſi ſic: cur non etiam ſanctificabit ipſammet perſonam divinam? Tum quia, ſi ita ſe habet perſona ad ſanctificandum Verbum, quemadmodum gratia, comparata ad aliam gratiam: ſicut homo ſanctificatur etiam ſecundâ gratiâ, ita & Verbum ſanctificabitur perſonalitate. Deinde, quamvis eſſe primum, & eſſe ſecundum, ſi nonniſi ſecundùm ſubjectum ſpectentur, ſalvari poſſint; id tamen non eſt univerſaliter verum. Nam ſi humanitati, informatæ priùs gratiâ habituali, accederet unio hypoſtatica, indubiè per oppoſitos, natura divina eſſet illi prima radix ſanctitatis, antecedentiaque illa prioris gratiæ non faceret, quominus in ſuo genere eſſet natura divina prima radix; cur ergo etiam non erit ipſa perſona, in ſuo genere, prima radix ſanctificandi, etiam Verbo?

RESPONDETUR 3. Verbum dupliciter ſanctificari intelligitur, idque etiam in ſeipſo. Primo per aliquid ſimpliciter primum & præſuppoſitum: & hæc ſanctitas habetur à natura, ad quam ſumptam ſanctitatem pertinet, eſſe primam ſimpliciter radicem beatitudinis. Deinde poteſt intelligi, quòd ſanctificetur per modum ultimò completivi, in ſua tamen ratione primi & divini; & ſic ſanctificare, ſpectabit ad ipſam perſonam: quæ etiam eſt prima radix beatitudinis, ſub ratione ultimò completivi, idque per virtualitatem aliquam divinam; ex quo etiam colligitur, quòd eodem modo ſanctificare poſſit humanitatem, illamet perſonalitas divina.

INSTABIS 1. Sequitur exinde, quòd ſint tres ſanctitates relativæ.

RESPONDERI poſſet. Sicut cùm dico, anima rationalis eſt anima humana: corpus ſic organiſatum eſt corpus humanum: non ſequitur inde, quòd ſint plura eſſe humana; ſic nec ſequitur, quòd ſint plura eſſe divina, quamvis dicam Patrem eſſe perſonam divinam, itemque alias perſonas eſſe divinas. Et ſicut eſſe hominis, dicit eſſe completum, adeoque hoc ipſo, quia v. g. anima non eſt eſſe completum, non eſt homo, ſed aliquid hominis; ſic etiam, quia eſſe divinum applicatum perſonæ eſt incompletum, ſeu non importans in ſua virtualitate naturam; fit, ut hoc ipſo dicatur eſſe nonniſi aliquid deitatis, aliquid ſanctitatis, hoc eſt terminus ejuſdem. Dici etiam poſſet, dari tres ſanctitates relativas, ſicut dantur tres perfectiones relativæ. Quare autem exinde non ſequatur, dari tres Deos relativos, dictum in 1. parte. Et certè, triplex illud eſſe divinum, non aliud eſt, ut dictum, quàm tres perſonæ, exigentes identificari uni deitati; tales autem exigentiæ, potiùs fundant unitatem Dei; ad eum modum, quo ly Humana, dictum de anima, & de ſubſtantia corporea, non fundat plures homines relativos.

INSTABIS 2. Ergo & dabuntur tres omnipotentiæ relativæ; nec poterit dari regula taxandi, quænam multiplicentur, & quæ non multiplicentur?

RESPONDETUR. Regulam hanc eſſe imprimis authoritatem ſacram, quæ admittit tres adorandos; conſequenter inferri poteſt, dari tres ſanctitates relativas. Dari autem tria adoranda in Trinitate, docet Nycænum II. quod approbat Tharaſii profeſſionem. *Secundùm* inquit, *ſingularitatem perſonarum, tria adoranda.* Et Athanaſius, *Triſagion tribus perſonis aptari dicit: quod* inquit, *præter Trinitatem nefas ſit quemque iſtius modi honoribus affici. Secundum* taxativum eſt. Ea neceſſe eſt multiplicari in Trinitate, quæ niſi intelligantur multiplicari, erunt perſonæ illæ nihil; unde debent admitti tres perfectiones relativæ. Ea item, quibus non multiplicatis, perſonæ divinæ non erunt conſtitutæ in ratione Perſonæ divinæ quà talis formaliter: non eſſent autem conſtitutæ in ratione perſonæ divinæ, ſi non intelligerentur petentes identificari deitati; adeoque ſi non eſſent divinæ completivè, conſequenter, ſi non eſſent hoc ſenſu ſanctæ. Poteſt autem intelligi perſona divina, licèt ponatur nonniſi omnipotens, vel immenſa per eſſentiam, ponereque, quòd perſona quà talis, v. g. Verbi, petat identificari naturæ divinæ, non eſt transferre prædicata deitatis in perſonam; transferrentur autem, ſi poneretur perſonalis omnipotentia, vel immenſitas. Quæ omnia in hoc reſolvuntur. Ea ſunt multiplicanda in Trinitate, quæ niſi multiplicentur in Trinitate, non erit Trinitas, quæ tamen multiplicationem involvit; non eſſet autem Trinitas, ſi perſonæ in ſe eſſent nihil, vel dicendo oppoſitionem nihilo, ſi non dicerent exigentiam ad identificari naturæ divinæ; hoc ipſo enim non eſſent illæ perſonæ

ſonæ divinæ, adeoque nec conſtitutivæ Trinitatis; ex quo duo ſequuntur jam prætacta, quòd perſonæ & dicant perfectionem, & habeant virtuale eſſe divinum explicatum, adeoque ſanctificativum: Non multiplicatâ autem omnipotentiâ &c. adhuc ſtabit Trinitas, conſequenter, nulla omnipotentiæ multiplicandæ neceſſitas.

INSTABIS 3. Perſona divina jam ſupponit communicatam primam radicem ſanctitatis humanitati, nempe ipſam Deitatem; ergo ipſa non poteſt eſſe prima radix.

RESPONDETUR. Potiùs natura præſupponit ſanctitatem communicatam à perſona, quia perſona immediatè unitur, natura autem mediatè; non tamen ſe impedient ad invicem ad ſanctificandum: quia illa ſanctitas alia ratione reperitur in natura, nempe tanquam in primo præſuppoſito; & aliter in perſona, tanquam ultimò completiva.

Hæc Reſponſio 3. fulcitur authoritate Lugonis, qui dicit; Perſonalitas licèt non ſit formaliter natura, eſt tamen formaliter entitas divina, cujus participatio tribuit jus ad beatitudinem, ſicut participatio naturæ divinæ.

DICES 3. Sanctitas formalis ſtat in eſſe Filii Dei, ſeu in participatione naturæ divinæ; hinc gratia juſtificans eſt ſanctitas formalis, quæ conſtituit creaturam in eſſe Filii Dei, eſtque participatio naturæ divinæ; ſed perſona Verbi, prout condiſtincta à natura, non eſt ullo modo natura divina; ergo perſona prout condiſtincta non ſanctificat.

RESPONDETUR. Condiſtinguendos eſſe hos terminos; aliud enim eſt formaliter, eſſe Filium Dei; aliud eſſe participem naturæ divinæ: aliud eſſe participem eſſe divini. Si dicas, quòd ſanctitas ſit forma conſtituens in eſſe Filii Dei: debebis moderari doctrinam; nam ipſa natura divina, perſona item Patris & Spiritûs Sancti, non haberent ſanctitatem, quia nulli ex his competit eſſe Filium Dei; licèt verum ſit, per aliquam ſanctitatem, hoc eſt, per gratiam datam puræ creaturæ, fieri nos filios Dei. Si autem nomine ſanctitatis, intelligas participationem naturæ divinæ: ſic ſanctitas conveniet omnibus tribus perſonis, propter identitatem cum natura divina; ſed excludes jam ſanctitatem omnem perſonalem, cujus aſſerendæ allatum eſt fundamentum. Denique ſanctitas accipi poteſt, pro eſſe divino: & hæc ratio eſt communis ſanctitatis: nam & eſſe Filium Dei, ſive naturalem, ſive adoptivum, eſt habere eſſe divinum; competit item participationi naturæ divinæ; & ſub hac formalitate eſſe divini, competit etiam perſonæ, ſanctificabitque perſona humanitatem. In forma aptatur ſolutio; Sanctitas formalis, ſtat in participatione naturæ divinæ, ſecundùm ſuam rationem comu[...] nem ſpectata. Nego; licèt id habeat, ſecun[...] dùm rationes particulares ſpectata; conſeq[...] ter perſona non ſanctificabit ſub hac formalita[...] te ſanctitatis, ſed nonniſi ſub formalitate eſſ[...] divini. Quòd autem ſanctitatis nomine ve[...] Eſſe divinum, favet præter dicta Catechiſ[...] Pii V. qui appellat gratiam *qualitatem divin[...]* & Cyrillus lib. 4. in Joannem qui eam appella[...] *formam divinam.*

DICES 4. Si perſonalitas divina ſanctif[...] ergo & perſona creata ſanctificabit; nam ſi [...] ticipatio creata divinæ naturæ ſanctificat, e[...] participatio perſonæ divinæ ſanctificabit.

RESPONDETUR. Hoc argumentum pr[...] re multum; quia probat etiam per eſſe natu[...] humanæ ſanctificari hominem, quia eſt p[...] cipatio naturæ divinæ natura humana: [...] ergo in participatione naturæ divinæ, datur [...] ticipatio in ratione naturæ, quæ non ſit ſpeci[...] adeoque nec ſanctificativa; ita poteſt dari [...] ticipatio perſonæ divinæ non ſpecialis, adeo[...] non ſanctificativa.

DICES 5. Non ſanctificat omnipoten[...] ergo nec perſona divina. Quod ipſum fic[...] ter proponitur. Non rectè dicitur, ex eo [...] ctificare omnipotentiam, & eſſe quid divin[...] quia dicit ordinem, ut ſit nonniſi Dei; ergo [...] ex eo dicetur ſanctificare perſonam, & eſſ[...] vinum quid, quia dicit ordinem, ut ſit non[...] terminativa Deitatis per identitatem.

RESPONDETUR. Cùm omnipotentia [...] poſſit uniri humanitati per ſe, unione fund[...] communicationem idiomatum, hinc nec c[...] cipitur ſanctificans; cæterùm propter iden[...] tem realem, & indiſtinctionem virtualem à [...] tura divina, ſanctificabit, licèt non ſub conce[...] omnipotentiæ.

Quòd attinet ad illud ſecundum, dici pot[...] Ordo, quem dicit omnipotentia, ut ſit non[...] Dei, eſt ordo non ratione alicujus virtualit[...] quæ ſit in ordine ad prædicata phyſica, ſed [...] ordo ex modo concipiendi: ſi eſt ordo ex m[...] do ſolo concipiendi, hoc ipſo non habet jam [...] tionem divinæ, aliam virtualiter, ab ipſa na[...] ra; ſi non habet aliam virtualiter rationem [...] vinæ, nec poteſt ſanctificare aliâ ſanctit[...] quàm naturæ; competit autem perſonæ d[...] næ alia virtualitas, ordoque virtualis ad ter[...] nandam naturam divinam, per identitate[...] conſequenter competet alia virtualitas eſſe [...] vini, adeoque ſanctificativum virtuale.

INSTABIS. Non poteſt reddi humanitas [...] terna, immenſa, æternitate, & immenſi[...] te Dei, ergo nec ſancta ſanctitate Dei. [...] ſolvatur inſtantia, perpendenda eſt hæc Theſis.

Ut

ur ſanctificante ſanctitate increatâ, Attributa tamen non tribuant ſuum effectum formalem?

RESPONDET I. Amicus, diſparitatem eſſe, quia humanitas, etiam abſtractè in ſeipſa conſiderata, participat effectus formales ſanctitatis, qui ſunt, eſſe amabile ſupernaturaliter, incipiare opera Deo grata, &c. jam autem humanitas abſtractè in ſeipſa conſiderata, non participat effectus formales, æternitatis, immenſitatis, &c. Addit, effectus formales ſanctitatis, eſſe morales, qui communicari poſſunt humanitati, etiam abſtractè conſideratæ; effectus autem formales immenſitatis, æternitatis, & reliquorum attributorum, ſunt phyſici, qui communicari nequeunt humanitati, niſi humanitas ipſa conſtituatur, in ſpatio, & tempore infinito.

CONTRA eſt I. Quia ad hoc, ut dicatur aliquid poſſe participare à Deo natura humana, non debet attendi, an participet hos effectus, vel non, abſtractè in ſeipſa ſpectata; nam cùm non participet effectum exiſtentiæ, ſequetur quòd non poſſit exiſtere exiſtentia Verbi: ergo quantumvis non participaret effectus immenſitatis humanitas, non ideo jam non poterit participare eandem rationem à Deo.

CONTRA 2. Quia natura prout abſtractè in ſe ſpectata, participat effectus juſtitiæ, miſericordiæ: ergo poterit in ordine ad hos ſubſtantialiter perfici, defactoque eſſe perfecta in Chriſto. Quod ipſum ſic ulteriùs proponitur. Imperfecta ſubſiſtentiæ participatio, reddit capacem naturam ſubſiſtentiæ perfectiſſimæ divinæ; Ergo etiam imperfecta præſentia ad localitatem determinatam poterit reddere capacem naturam humanam, ad participandam præſentiam perfectiſſimam, quæ eſt immenſitas vel ubiquitas Dei; & cùm defacto anima participet æternitatem à parte poſt, poterit reddi æterna æternitate Dei à parte poſt. Nec obſtat quòd reddi non poſſit æterna à parte antè: quia, quamvis natura humana non poſſit aſeitate ſubſiſtentiæ perfici, ſemper enim illa ſubſiſtentia, reſpectu humanitatis, eſt ſubſiſtentia Verbi, non à ſe homini, nec ejuſdem propria; defacto tamen non obeſt hoc, quominus ſubſiſtat ſubſiſtentiâ Verbi, natura humana; ſic non obſtarit, quominus dicatur reddi æterna æternitate Verbi, quantumvis non poſſit reddi æterna æternitate antè.

CONTRA 3. Quia etiam eſſe ſanctum, eſt quid phyſicum, fundatum in eſſe ſupernaturalibus infuſo; & tamen hoc non obeſt, quominus reddatur natura humana ſubſtantialiter ſancta: ergo nec oberit reſpectu aliorum attributorum. Deinde negatur, quòd humanitas non niſi moraliter à Verbo ſanctificetur, ut meminit Lugo, n. 50. Nam unio phyſica, formæ phyſicè ſanctæ, non videtur, quo careat, ne reddat ſubjectum phyſicè ſanctum? quæ omnia in humanitate reperiuntur.

RESPONDET 2. Eſparza quæſt. 27. Ubicatio & duratio, ex ſuo conceptu, ſunt ultima determinatio durantis, & ubicati per ipſas; unde repugnat, ut aliquid informetur & determinetur duratione & immenſitate divinâ, quà formaliter tali, utque recipiat effectus formales utriusque, quin ſit ubique & ſemper: ad hoc enim & non aliud illæ determinant; nec fieri poteſt, ut ratione earum exiſtat aliquid, in hoc potiùs loco, quàm alio, pro hoc potiùs tempore, quàm pro illo. Ac proinde cui conferre non poſſunt, ut ſit ſemper & ubiq;, nihil prorſus illi conferre poſſunt; eo modo, quo ubicatio & duratio creata, nihil illi conferre poſſunt; cui non poſſunt conferre, ut ſit, ubi, & quando, illæ ſunt defacto, ex natura ſua. Cùm ergo humanitas, ob ſuam eſſentialem limitationem, nec ſit, nec eſſe poſſit ubique & ſemper; non eſt capax ullius effectûs formalis proprii, immenſitatis & æternitatis divinæ. Eadem eſt ratio de aliis ejusmodi prædicatis: non tamen de ſanctitate; cujus effectus formalis non eſt, ultimò determinare ad aliquid extrinſecum plùs vel minùs, ſed ſolum, ſubjectum reddere objectum congruum divinæ dilectionis; id quod præſtari magis poteſt reſpectu ſubjecti, cui magis communicatur: & minùs reſpectu ſubjecti, cui minùs communicatur; ideoque ſanctitas divina, Deitatem & perſonalitates divinas, quibus communicatur per identitatem, reddit infinitè diligibiles à Deo: humanitatem verò, cui finitè communicatur, finitè diligibilem. Cujus diſcrimen penes magis & minùs dari non poteſt, quoad præſentiam localem & tempus; quandoquidem fieri nequaquam poteſt, ut aliquid ſit præſens alicui tempori, vel loco, plùs aut minùs, quàm aliud, ſicut poteſt eſſe magis vel minùs diligibile; eò, quòd ille effectus conſiſtat in indiviſibili, non verò hic.

CONTRA eſt I. Tum quia ex eo, quòd immenſitas Dei, vel æternitas, non poſſit communicare totum ſuum effectum, non ſequetur, quòd non poſſit ullum: ſicut ex eo, quòd non poſſit communicare elevationem omnipotentia ad ponendum quodcunque, non ſequitur, quòd non poſſit elevare ad plura; & ſi hæc elevatio non conſiſtit in indiviſibili, cur conſiſtet in indiviſibili communicatio effectûs immenſitatis & durationis? Rurſùs, ex eo, quòd aliquis non poſſit portare centum, non ſequitur, quòd portare non poſſit tria; ergo nec ex eo, quòd non poſſit reddi ubique humanitas Chriſti, ſequetur, quòd non poſſit reddi præſens localiter hîc. Præcipuè autem, quia ipſe Deus, vi illius, non redditur in actu ſecundo immenſum occupans, ſed nonniſi habens has determinatas præſentias; cur ergo non poterit etiam has determinatas,

minatas, vi immenſitatis, habere præſentias Chriſtus,cum jure ad alia loca,ſi dentur?

Contra 2. Tum quia reſtarent hîc aliqua probanda; nam ex eo,quod ſanctitatis effectus, non ſit determinatus ad aliquid extrinſecum, non ſequitur, poſſe jam humanitatem ſanctificari divinè; nam etiam exiſtentia non determinat ad aliquid extrinſecum, & tamen nihil poteſt exiſtere exiſtentiâ divinâ. Deinde ſi ſanctificatur Chriſtus ſanctitate increatâ infinitâ, unde etiam merita illius dicuntur eſſe infiniti valoris, quomodo jam dicetur, quòd à ſanctitate increata reddatur finitè diligibilis?

Contra 3. Tum quia reſtaurari poſſunt omnes difficultates. Licèt ſubſiſtentia, ex ſuo conceptu,ſit ultima determinatio in ratione per ſe ſtantis,hoc non obſtante, poteſt non propriâ, ſed alienâ ſubſiſtentiâ, hoc eſt divinâ terminari humanitas Chriſti; ergo etiam quamvis ubicatio,& duratio,ex ſuo conceptu, ſint ultima determinatio durantis & ubicati, poterit humanitas Chriſti ubicari & durare ubicatione & duratione divinâ. Rursùs,poteſt accipere effectum ſubſiſtentis natura humana, à perſona divina; ergo & effectum exiſtentis ubique & ſemper. Poteſt vi immenſitatis determinari Deus, ut exiſtat in hoc,qui nonniſi datur,loco,nec exigere ut detur infinitus locus; ergo etiam poteſt determinare eadem immenſitas, ut exiſtat humanitas in hoc loco,nec exigere,ut exiſtat actu ubique. Imò ſi non repugnat,ut fiat ſubſiſtens ſubſiſtentiâ Verbi,cur repugnabit, ut determinetur ad exiſtendum ubique immenſitate divinâ, & conferre, ut ſit ſemper & ubique potentiâ? Ubicatio & duratio creata poſſunt conferre, ut ſit homo hîc & nunc; ergo & immenſitas æternitasque divina,continens perfectionem ubicationis & durationis creatæ, poteſt conferre nobiliori modo, ut ſit hîc & nunc: ſicut confert ſubſiſtentia, ut ſit ſubſiſtens ſubſiſtentiâ Verbi. Non datur in creatura eſſentialis limitatio, ut non exiſtat niſi ſubſiſtentiâ creatâ; Ergo nec dabitur eſſentialis limitatio, ut non ſit ubique & ſemper. Poteſt dari plùs deificatum per identitatem, & minùs per unionem ſubſtantialem; ergo etiam poteſt dari minùs, hoc eſt,per unionem,& magis,hoc eſt per identitatem, immenſum, æternum &c.

Respondent 3. alii apud Roſmer. De facto Chriſtus non eſt ubique, cùm tranſierit de loco in locum; ſi non eſt de facto ubique,nec potuit eſſe: cum forma unita ſubjecto capaci, non potuerit non communicare effectum ſuum formalem.

Contra eſt. Ubiquiſtæ dicerent,apparenter illum tranſiiſſe de loco in locum: poſito quòd apparenter non tranſierit, dicetur ubicatum tamen divinâ ubitate fuiſſe, vel potuiſſe eſſe,cùm potuerit ſanctificari Deitate: tranſiiſſe autem de loco in locum, ratione ubitatis cre tæ. Vel,dici poſſet. Sicut Chriſtus habet pr priam actionem,quam elicit, per communic tionem tamen idiomatum, eſt illa actio infini & divina: ſic habuit proprias ubitates, quæ t men,per communicationem idiomatum, eru immenſitatæ.

Impugnat aliter hanc reſponſionem Roſm & dicit,de hoc ipſo quæri, cur non potuerit fectus hic immenſitatis communicari? ſed ja reddita hujus ratio in reſponſione: quia de cto non eſt immenſitas communicata; & co ſequenter meliùs inquireretur, cur de facto n ſit communicata, ſicut ſanctitas de facto co municatur?

Quod autem alii recurrunt ad hoc, quòd ſe ſanctum ſit quid morale, & eſſe immenſ ſit quid phyſicum; id non convincit: nam i primis phyſicè ſanctificatur humanitas Chr ſanctitate divinâ; reditque paritas, cur po effectum hunc moralem habere humanitas, non effectum hunc phyſicum? Recurſus eti ad mediatam unionem non refert; quia med tè unitur Deitas,& tamen ſanctificat humani tem; redibitque quæſtio, cur immediatè n poſſit uniri immenſitas? Quando autem alii cunt, unionem ad immenſitatem debere per eſſentiam: implicat autem aliquid creat eſſe immenſum per eſſentiam; id etiam n convincit; nam ſicut unio ad ſubſiſtentiam n debet eſſe per eſſentiam, ita nec unio ad i menſitatem.

Respondent 4. alii apud eundem. T eſſe genera entium. Quædam enim ſunt p fectiones alterius: qualia ſunt accidentia & m di; alia ſunt perfectiones ſui ſimul: quales ſu formæ ſubſtantiales; quæ quidem ordinan ad ſubjectum,quod perficiunt, ſed ſimul re piunt aliquam perfectionem propriam,ad qu ordinantur,cùm ſint pars entis completi. A rursùm ſunt, quæ habent eſſe unicè gratiâ ut ſubſtantiæ completæ; talia non poſſunt al ri tribuere effectum ſuum formalem: talis tem eſt immenſitas, quæ nata eſt ubicare ipſam,& non ens aliud à ſe.

Contra. Tum quia ſanctitas divina n eſt talis perfectio,quæ ſit nata habere eſſe uni gratiâ ſui, ſed ſanctificat etiam humanitate ergo idem dicendum de immenſitate. Tu quia non apparet, quare modi & accidentia ſ perfectiones nonniſi aliûs, & formæ ſubſtant les ſint perfectiones etiam ſui? cùm etiam ac dentia ordinentur ad totum accidentale, & illo compleantur,adeoque perficiantur. D tur item taxa cognoſcendi,quodnam ens ſit g tiâ ſui? ut ita cognoſcatur,an immenſitas ſit g tiâ ſui. Tum quia quamvis Deitas ſit gratiâ hoc non obſtante, ipſa Deitas ſanctificat hum nitatem, ut infra dicetur; Ergo & immenſit licèt ſit gratiâ ſui,immenſitabit humanitatem

Recurrit Rosmer ad hoc, quòd unio substantialis non possit dari, nisi inter naturam humanam, & subsistentiam divinam, consequenter, ex humanitate & immensitate, non potuit esse unum per se substantiale. Addit, quia unio vel est accidentalis, vel substantialis? non substantialis: quia duæ naturæ illæ sunt completæ; non accidentalis, quia hæc deberet advenire primæ radici operationum; non adveniret autem, quia ex utroque extremo, deberet fieri unum compositum substantiale, & consequenter prima radix. Sed neque id convincit; nam imprimis potest fieri unum per se, ex complebili & completivo; jam autem humanitas, est complebilis in ordine ad ubi: cur ergo non poterit compleri radice ubitatis divinæ, nempe immensitate? Nego quòd ex immensitate & humanitate non possit fieri unum per se substantiale: utrumque enim est substantiale membrum, & datur incompletio in esse ubicabilis & ubicantis. Unde recursus ad hoc quòd illæ naturæ sint completæ, in præsenti, ut sonat, non obest; nam non agitur de unione naturarum, in quibus, quâ talibus, est completio, sed de unione naturæ & immensitatis, seu ubitatis divinæ radicalis; & tamen in linea ubi, est incompletio. Tum quia, ex Ubi modali accidentali & humanitate non fit unum substantiale, & tamen hoc non obstante. Ubi modale tribuit subjecto rationem ubicati; ergo etiam, quamvis ex immensitate, & humanitate non fiat unum substantiale, poterit immensitate divinâ, immensi-[illegible] humanitas.

Respondet 5. Aldrete. Et quidem.

De æternitate, sic discurrit: quia illa unio ad æternitatem, vi cujus deberet dici durare humanitas æternitate divinâ, illa, inquit, unio, ex propria quidditate, deberet esse ab æterno. Quod implicat; nulla namque creatura, ex propria essentia, potest durare æternâ duratione; quia in ipsa productione creatæ entitatis, fundatur Dei dominium, ut possit illam redigere in nihilum.

Contra. Quia illa unio, ex propria sua quidditate, non debuit esse æterna; si enim unio hypostatica ex propria sua entitate non est æterna, cur unio cum æternitate æterna debeat esse? sufficit itaque ad salvandum Dei dominium, quòd illa unio auferibilis esset, licèt quousque non auferretur, non posset non durare, quod etiam certum est de creata duratione, supposito quòd illa esset modus, & sicut, non ex propria sua essentia, humanitas est Deus, sed per unionem; ita nec foret per propriam essentiam æterna, sed per unionem.

Instat Aldrete. Humanitas Christi non potest denominari, pro aliquo tempore determinato, durans æternitate Dei; quia non est ratio, cur humanitas redderetur ab æternitate, existens in hoc potiùs tempore, quàm alio: quia æternitas de se, omnia tempora complectitur, nec potest determinare unio, ut forma det hunc potiùs effectum formalem, quàm alium, subjecto capaci de se utriusque; aliàs etiam posset dari unio, quæ uniret sanctitatem substantialem, qui illa denominet Sanctum: & alia, quæ minùs sanctum, quàm modò sit. Quæ omnia in hoc resolvuntur. Quia effectus formalis, cujus est subjectum capax, nequit communicari in parte: quia rationes formales sunt indivisibiles; sicut cognitio de tribus objectis, nequit repræsentare unum objectum, non repræsentatis aliis.

Respondetur. Ut reddatur humanitas, pro hoc potiùs tempore ab æternitate durans, facit cum illa æternitate, posita potiùs nunc, quàm aliàs, unio. Æternitas quidem complectitur de se omnia tempora, si supponitur omni tempore unita; secus, si determinato. Et sicut æternitas Dei non facit Deum durare hodie pro heri, quia desunt connotata salvativa hodiè, æternitatis hesternæ; ita, quia desunt connotata salvativa, ut dicatur durare humanitas, non solùm dum est suppositio unionis, sed absolutè, æternitatis duratione: ideo non potest dici, quòd omni tempore, sed determinato, per illam duret. Nec potest forma tribuere effectum formalem hunc potiùs quàm alium, si supponatur unita, non solùm nunc, sed & aliàs. Unde humanitas non est capax subjectum, ut denominetur durans, etiam ante suppositionem unionis ad illam durationem. Et licèt rationes formales sint indivisibiles, supponunt tamen suarum formarum unionem; quæ si non detur, pro quo tempore non supponitur illius formæ unio, pro illo nec potest supponi effectus formalis: proinde, quia ab æterno non supponitur unio æternitatis, ideo nec facit durare ab æterno humanitatem.

De immensitate sic discurrit Aldrete. Nihil creatum potest denominari existens ubique. Probat id authoritatibus, & rationem dat. Quia Deus ex se petit superare universas creaturas, in peculiari perfectione, in qua resplendet aliqua virtus, seu potentia, semotis cunctis imperfectionibus. Neque inquit, potest dici humanitas existens in determinato aliquo loco per immensitatem, ob dicta in simili de æternitate; & quia si ab immensitate haberet existentiam potiùs in hoc loco, quàm in alio, deberet ipsa unio potiùs respicere hunc locum, quàm alium: proinde, occasione motûs localis, deberet variari unio hypostatica; sique unio hypostatica est huic potiùs spatio affixa, ab ipsa potiùs, & non ab immensitate, haberet humanitas existentiam in hoc loco: quia immensitas, respectu humanitatis, est indifferens, cùm illa determinet ad existendum in hoc loco, unio autem ipsa determinetur ad hunc locum, indifferentiamque existendi in hoc loco, non causat immensitas, sed

propria ubitas, & ſicut non poteſt cogitari creata ubicatio, indifferens ad hoc vel illud ſpatium, aut unio indifferens, ad hæc potiùs quàm illa extrema, & quæ aliunde determinari deberent; ita nec determinabit immenſitas ad exiſtendum potiùs in hoc ſpatio.

Contra. Concedo eſſe authoritates Patrum, quæ dicunt creaturam non poſſe eſſe ubique; ſed reſtat quærere, cùm poſſit eſſe ſubſiſtens ſubſiſtentiâ divinâ, cur non poſſit eſſe ubique immenſitate divinâ? Quanquam etiam authoritates Patrum intelligi poſſunt, quòd velint non dari creaturam, quæ ſit immenſa per eſſentiam. Deinde, non ita petit ſuperare Deus creaturam, in linea ſubſiſtendi, ut petat, ne per eandem ſubſiſtentiam ſubſiſtat & natura divina, & natura humana; ergo nec in linea locabilitatis petet, ut immenſitetur immenſitate divinâ ſola natura divina, & non humanitas. Ut autem ab immenſitate hîc potiùs exiſtens, quàm alibi determinetur, ab ipſo habet locorum ſtatu: uti nec Deus exiſtit in mundo tertio, quem ab hinc formaret; & ſi ponas, quocunque ſenſu, etiam in quibusque ſpatiis imaginariis exiſtere Deum, idem dicam de humanitate illa; quia ſi non repugnat aliunde, ut humanitas immenſitetur, nec repugnabit ut illic exiſtat. Si autem teneas, quòd nonniſi in hoc toto mundo, ſit ubique, ſicut & Deus; non ab unione tanquam ratione formali determinabitur ad id, ſed ab ipſa immenſitate, præſupponente tamen unionem hypoſtaticam: conſequenter, nec acceſſione motûs localis variabitur unio. Negatur item, ſuppoſitâ unione, eſſe immenſitatem indifferentem, ut faciat illam ubique, & ſicut indifferentiam ſubſiſtendi non aufert in Chriſto propria Perſona, ita nec indifferentiam exiſtendi, in loco & illo & illo, auferet propria ubitas.

De omnipotentia ſic diſcurrit idem. Deus in denominatione potentis producere creaturas, petit infinitè ſuperare creaturas, quod multis probat, & in hoc tandem reſolvit, quia effectus debet proportionari eſſentiæ, conſequenter virtuti ſummæ, debet ſingulariter reſpondere, ſumma effectuum multitudo, ac proinde finita entitas nequit denominari productiva ſummæ multitudinis effectuum: ex quo etiam principio colligitur, cur virtus ſpirandi, unita de facto humanitati Chriſti, non denominet illam potentem producere Spiritum ſanctum? nec poteſt denominari ab omnipotentia humanitas, potiùs producere has creaturas, quàm alias, propter jam dicta. Deinde ex eo, quia quoties aliqua virtus non agit, niſi ex imperio voluntatis, non denominat potentem agere illam naturam, cujus imperio determinatur; divina autem omnipotentia ex ſe petit determinari ab imperio libero divinæ voluntatis, & nulli imperio parere poteſt, niſi divino: quemad-
modum, licèt natura humana uniatur angeli
non poteſt tamen potentia loco motiva ang
ca, obedire imperio naturæ humanæ; nam
perium voluntatis, ex ſe ordinatur, ad mov
das potentias illius naturæ, quæ dicitur voler

Contra. Deus in denominatione ſu
ſtentis, non ita petit ſuperare creaturas, ut
poſſint ſubſiſtere ſubſiſtentiâ increatâ; e
nec ita ſuperat in denominatione potentis, q
poſſit reddi omnipotens creatura, omnipot
tiâ divinâ. Et licèt effectus debitus eſſen
debeat proportionari eſſentiæ, non tamen
bitus, nonniſi in circumſtantia unionis ſuper
turalis. Nego, quòd Chriſto non communi
tur denominatio ſpirandi, quæ ſequitur ip
entitatem Verbi, per communicationem
idiomatum poteſt dici de Chriſto, ſano ſen
cur enim non denominabitur Chriſtus ſpir
Spiritum Sanctum? Nego, quòd omnipot
tia non poſſit determinari ad agendum, à
luntate creata Chriſti. Nego item, quòd
tura humana non denominaretur motivæ
gelicæ, ſi humanitati uniretur natura angel
faceretque unum per ſe; imperium autem
luntatis ordinatur ad movendas potentias,
lius naturæ, ſi id præciſè fiat, titulo naturæ.
aliter

Respondetur. Cur immenſitas, æter
tas, &c. non tribuant ſuum effectum human
ti Chriſti, tribuat autem ſanctitas perſonalis,
tio debet peti ex dictis. Quia ſcilicet inter
menſitatem, & alia attributa, non poteſt fieri
num per ſe, adeoque unum fundativum co
municationis idiomatum. Ideo autem n
poteſt fieri unum per ſe, quia neque poteſt fi
unum per ſe cum natura divina in ſe ſpecta
cùm tamen naturam ſequantur attributa,
dictum repetitò. Unde hæc reſponſio in pr
cipiis quidem concordat cum Lugo, ſed ultin
recurrit ad indiſtinctionem virtualem natu
divinæ & immenſitatis: præcipuè cùm non a
pareat, quî aliquid ſubſtantiale, poſſit comm
nicare ſua idiomata, ſine unione per ſe? imme
ſitas autem Dei eſt aliquid ſubſtantiale, & t
men non eſt unibilis per ſe.

Poſſet etiam hæc ratio aſſignari. Quia immen
tas Dei, æternitas &c. ſunt ipſa entitas Dei,
connotata loci aut temporis; non apparet erg
quî poſſit immenſitari immenſitate divinâ, cù
nec entitas humana, reddatur entitas, entita
divinâ. Et certè ſi immenſitate Dei immen
taretur natura humana, deberet adhuc dice
in recto ipſam entitatem divinam, conſequen
ter, non immenſitaretur tunc illâ immenſita
natura humana, ſed divinâ; hoc enim immen
taretur, quod in recto dicitur. Quæ doctrin
eſt bona, ſed in Minori habet difficultatem; nar
etiam Sanctitas Deitas eſt ipſa Deitatis, & tame
illâ ſanctificatur humanitas.

Pun

Punctum Difficultatis 4.

An Divinitas prout condistincta virtualiter à Persona, sanctificet formaliter?

ASSERO I. *Divinitatem prout condistinctam à Persona sanctificare formaliter.*

RATIO I. asserti est, authoritas Patrum supra etiam citata, pro sanctificatione à Persona.

RATIO 2. quâ utitur Lugo. Ab unione mediata humanitatis cum natura divina, deificatur natura humana formaliter; Deitas enim sola non personalitas, est deificans humanitatem: Ergo etiam positâ mediata illa unione sanctificabitur humanitas à Deitate. Hæc ratio aliter urgeri deberet; diceret enim quis, quòd ly Deus supponat pro persona, cùm dicitur, Christus est Deus: consequenter, quòd à persona sanctificetur formaliter.

RATIO 3. est: Quia nihil deest Deitati, quominus sanctificet formaliter humanitatem; non deest enim illi ipsa formalitas sanctitatis, nec ratio esse divini; quid enim magis est esse divinum, quàm Deitas? quodsi Deitati non deest ratio divini, hoc ipso non deest illi ratio formalis sanctitatis: Deinde, si non esset Deitas formalis sanctitas, & esset Deitas, & non esset; esset ut supponitur: non esset autem, quia non esset illimitata in omni genere perfectionis, careret enim perfectione sanctitatis. Rursùs ex parte subjecti, nihil deest, quominus dicatur sanctificari humanitas: est enim capax hujus effectûs, & denominationis: ex parte etiam utriusque, est unio, quæ quamvis non recipiatur in Deitate, sanctificare tamen poterit humanitatem; sicut per oppositos sanctificat Persona VERBI, nec tamen recipit unionem: nec est ratio, cur gratia habitualis, si uniretur homini unione nonnisi in anima receptâ, cur inquam non sanctificaret? Et certè, ad hunc effectum, qui est sanctificare, quamvis unio requiratur cum forma sanctificativa: sed non requiritur, ut subjectum receptionis illius unionis, sit ipsa forma sanctificans. Quòd etiam unio illa mediatè nonnisi terminetur ad naturam divinam, non obest quominus sanctificet. Tum quia, non obest, ut dicebat Lugo, quominus deificet: Ergo nec obest, quominus sanctificet. Tum quia, sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sic nec conditiones, sine quibus aliqua forma non possit denominare subjectum, multiplicandæ sunt sine necessitate: nulla autem necessitas dicendi, quòd immediata unio requiratur cum forma sanctificante. Tum quia unio mediata est vera unio, quamvis mediata: Ergo & verè sanctificabit, (quamvis mediatè) illa forma sanctificans, mediatè unita.

ASSERO 2. *Si per principaliùs sanctificare, intelligatur immediatiùs sanctificare, eo sensu, natura divina principaliter non sanctificat.*

RATIO. Quia immediatè nonnisi persona unitur: Ergo natura divina, hoc sensu, principaliter non sanctificat.

ASSERO 3. *Si per principaliùs sanctificare, intelligatur sanctificare per modum radicis primæ, & simul suppositivè se habentis, in isto sensu, principaliter sanctificat natura divina. Si autem per principaliùs sanctificare, intelligas, sanctificare ultimò completivè, sic principaliùs sanctificat Persona.*

RATIO hujus posterioris partis est: quia ipsa Persona, est per modum ultimò completivi. Prioris autem partis ratio est. Illud, principaliter, primò, simul, in ordine præsuppositi sanctificat, quod pro ratione formali omnis sanctitatis reddi potest; sed talis est Deitas, seu natura divina. Quod ipsum probatur: quæro, cur humanitas Christi substantialiter sit sancta? respondebis, quia habet esse divinum: quæro, quare habet esse divinum idq; ut suppono, substantiale? respondebis, quia sanctificatur personalitate VERBI: quæro, cùm sub aliqua formalitate possit esse Persona VERBI, & non intelligi sanctificans, sub qua ratione sanctificabit humanitatem? respondebis, sub formalitate personæ habentis esse divinum: quæro ulteriùs, cur competit illi Personæ hoc esse divinũ? respondebis, propter ordinem ejusdem, tanquam termini, ad Deitatem: de qua ipsa Deitate, cur sit divina? non est ulteriùs quærere; seipsâ enim est divina: Ergo & seipsâ præsuppositivè sancta: hæc enim verbis, ut dixi, differunt.

DICES. Humanitas Christi non potest sanctificari sanctitate attributali: Ergo nec à natura divina.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Ratio est: quia, licèt in re loquendo, & materialiter, etiam sanctitas attributalis sanctificet; in re enim est ipsa natura divina, indistinguiturq; ab illa virtualiter: formaliter tamen non sanctificat: idque ex eo, quia natura divina, ex formalitate naturæ, petit esse terminata à persona, seu hypostasi, consequenter petit esse unibilis in persona, unione substantiali, fundante communicationem idiomatum, adeoque fundante communicationem deificationis, seu sanctificationis. Quia autem attributum sanctitatis, prout attributum est, non petit esse terminatum à personalitate, seu hypostasi, consequenter, nec petit esse unibile, unione substantiali, fundante communicationem idiomatum, adeoque fundante communicationem sanctificationis. Quòd autem sanctitas attributalis, quâ talis formaliter, non exigat esse terminata à persona, Ratio est: quia terminari personaliter nonnisi naturæ convenit; & si intelligatur attributum personari, non sumetur jam, quâ attributum, sed quâ natura. Præterea attributa, quâ talia, sequuntur conditionem absolutam

naturæ, neque enim ſunt addita perfectioni perſonali; ſi ſequuntur conditionem abſolutam naturæ: extra ſuam conditionem extraherentur, ſi, tanquam terminata à perſona, conciperentur; cùm adveniant naturæ, in ratione naturæ, adeoque perſonabilis conſtitutæ; jam autem non extrahitur natura à ſua conditione, ſi terminata concipiatur: cùm terminatio ſit conditio illius.

Instabis 1. Poſitâ unione mediatâ naturæ divinæ cum natura humana, vel unitur mediatè etiam ſanctitas attributalis, vel non unitur? Si non unitur: Ergo diſtinguitur virtualiter, in ordine ad prædicata phyſica, ſanctitas attributalis, ab ipſamet natura divina. Si autem unitur: cur non ſanctificabit?

Respondetur. Unitur, ſed non ſanctificat ſanctitas attributalis, quia non eſt unibilis unione, ut dixi, fundativâ communicationis idiomatum. Quando autem dicitur naturam divinam, prout abſtractam à perſonalitate, ſanctificare: non plus importatur, quàm, quòd formalitatem divini, & ipſum titulum Sanctitatis, natura divina non ſumat à perſonalitate; ſed non ſignificatur, quòd ſe ſolâ, & in ſe, poſſit terminare unionem ſubſtantialem, adeoque unionem fundativam com̃unicationis idiomatum, & inter hæc, ſanctitatis.

Instat 2. Roſmer. Non poteſt dici, quòd omnipotentia, prout in ſuppoſito VERBI, ſit productiva ad extra alicujus effectûs, ad quem non concurrat Pater, & Spiritus Sanctus: nec poteſt dici, quod cauſet, vel diligat Pater & Spiritus Sanctus ſpecialiter humanitatem, prout eſt terminata à VERBO: Ergo nec poteſt dici, quòd natura divina, prout terminata à Perſona VERBI, ſpecialiter ſanctificet.

Respondetur. Conformiter ad dicta: quòd cùm omnipotentia, & cauſativitas quà talis, non poſſint uniri unione per ſe, nec exigant perſonari, hoc ipſo, non habent rationem communicativam ſuarum denominationum, in perſona unita, in ſe, & per ſe, ſubſtantialiter; convenit autem perſonari Deitati, adeoque in perſona diviniſare humanitatem. Volitio etiam ſpecialis non poteſt tribui, quia nec ſpecialis natura; præcipuè autem, cùm volitio, quà talis, non exigat terminari à perſona, conſequenter nec illa ſpecialiter amabit humanitatem.

Instari poteſt 3. Imprimis, omnia attributa Dei, ſunt ſubſtantia, conveniet ergo illis perſonari. Rurſus, cùm natura divina ſit intellectio, illique conveniat perſonari, hoc ipſo, contra præjacta, poterit natura humana reddi intelligens intellectione divinâ: videturque à nobis poni nonniſi aliqua metaphyſica ratio naturæ, quæ perſonetur.

Respondetur. In re quidem attributa ſunt ſubſtantia & natura, & in re perſonantur; ſed in re, non habent etiam, ultra ipſam nat ram, quidquam: adeoque in re non habent r tionem condiſtinctam attributi: conſeque ter, nec poterunt in re tribuere rationem im̃e ſi, &c. In ordine autem ad noſtros conceptu attributa ſunt formaliter perfectiones adve entes ipſi naturæ, conſequenter, illis quà ta bus, non conveniet perſonari; adeoq; forma ter ſumpta attributa, effectum ſuum formale non communicabunt. In ordine item ad n ſtros conceptus, natura divina eſt intellect quia eſt illa primum principium motûs in di nis: quia tamen eadem habet rationem act vitalîs, cùm ſit formaliſſimè ab intrinſeco, id ſub formalitate intellectionis, non poteſt traneo ſubjecto, effectum ſuum formalem co municare. Nec à nobis ponitur ratio alic metaphyſica naturæ, quæ perſonetur, ſed i Deitas, ſub ratione Deitatis: ſic autem ſump poteſt diviniſare ſuo modo naturam humana Quamvis autem natura humana ſit incomp ta, in ordine ad eſſe hîc, non poterit aliu compleri: nam, quòd non poſſit compleri immenſitate divina, ratio jam data: quia c illa ſit indiſtincta virtualiter à natura divina, ut natura non habet ſeipſâ rationem compl væ, ita nec immenſitas habebit.

Dices 2. Si Deitas formaliter ſanctifi humanitatem, ergo & tota Trinitas ſanctifi bit, effectus enim provenientes à Deitate, t tribuuntur Trinitati.

Respondetur communiter, Deitat formaliter eſſe ſanctificativam humanita prout terminata eſt à Perſona VERBI; non tem ſanctificat abſolutè accepta: quod ſi ſan ficat prout terminata, non poteſt tribui effec hic toti Trinitati. Sicut v. g. tota anima pr cit lapidem, nec tamen pes dicitur projice ſed manus; quia illum projicit anima, prou manu exiſtens; ſic etiam ſanctificat tota D tas, ſed prout terminata, perſona VERBI; c ſequenter illa ſanctificatio non toti Trinitati buenda erit. Illuſtrat id Roſmer. Sicut u mediata ad naturam divinam, ſufficit, ut Ch ſtus dicatur conſtare duabus naturis: non men ſufficit, ut Pater, & Spiritus Sanctus dic tur uniri: ita ſufficiet, ut dicatur natura hu na ſanctificari à natura divina, non tamen à I tre, & Spiritu Sancto.

Responderi ad idẽ poteſt, ex principiis initium præjactis: quòd ſc. unio illa nullo mo ad perſonas extendatur; extenditur autem naturam. Si ergo ulla unione non manent uni perſonæ, nec ſanctificabunt? quia nihil ſanc ficat non unitum. Quando autem dicitur tura divina, prout unita in Perſona VERBI, ſa ctificare, non reduplicatur hoc, quaſi vim ſa ctificandi à perſona accipiat, ſed reduplicat modus, vi cujus, & in quo, ſanctificare pote ad eu

cum modum, quo, cùm dico: Albedo prout in pariete, disgregat visum; non significatur quòd à pariete accipiat albedo vim illam: sed im significatur subjectum, in quo id facit, adque & quodammodo modus disgregationis. n dum dicitur, anima, prout est in oculo, vide; non significatur, quòd ab oculo anima ipiat vim videndi, sed significatur modus, videt; ita & in præsenti.

ICES 3. Si Deitas sanctificaret humanita-, vel sanctificaret physicè, vel moraliter: utrum dici potest: non enim sanctificat moter: quia, à forma sanctificante physica & sicè unita, non videtur posse alia, quàm physanctitas promanare. Non etiam physicè: , ut ait Amicus, num. 107. physicè fieri sann, non est tantùm physicè uniri cum sancti-, sed est reddi per illam intrinsecè sanctum, per intrinsecam inhærentiam, vel per identem.

ESPONDETUR. Hanc objectionem æquè e formari, de sanctitate à persona oriunda. o itaque physice sanctificari humanitatem; oque, id fieri non posse, quamvis unio non ipiatur in forma sanctificante: nego item, d plus aliquid sit necessarium ad denomiionem sanctitatis, quàm ad denominatio n subsistentis. Si ergo subsistit humanitas sistentiâ sibi intrinsecâ, quamvis in subsistenon recipiatur unio; dicam etiam, reddi humitatem sanctam Deitate, quamvis in Deitaon recipiatur unio. Ita tamen est illa sanas physica, ut indubiè moralitatem fundet.

NSTAT Amicus. Esse sanctum, est denoatio intrinseca: Ergo nemo potest esse sans sanctitate alterius: Deitas autem non inet humanitati, ut forma physica ipsius.

ESPONDETUR. Esse sanctum, est denoatio intrinseca, hoc est, proveniens à forma insecè in se recipiente unionem. Nego: esnctum est denominatio intrinseca, hoc est, veniens à forma, vel intrinsece recipiente, saltem terminante unionem. Concedo.

DDO, quòd sanctitas illa humanitatis non sit d productum à sanctitate Dei, sed est ipsat Dei sanctitas, unita humanitati. Si ergo ille est physica, etiam sanctitas humanitatis, sica erit, cùm sit eadem cum sanctitate Dei. Licet sanctificatio debeat concipi per modum ctûs formalis, intrinsece afficientis: nego en, quòd denominatio nequeat salvari, præper Deitatem unitam cum humanitate; vel d debeat salvari, nonnisi per denominationmoraliter derivatam ab ipsa Deitate. Raquia denominationes derivari ab aliqua for, quæ sint distinctæ ab illa forma, sunt nonnieræ figmenta rationis; esse autem Sanctam, libus figmentis non pendet: licet etiam hæc ivatio admitti posset.

DICES 4. Si unio mediata sufficit, ad sanctificandam humanitatem à natura divina: Ergo etiam unio mediata cum gratia sufficeret ad sanctificandum: consequenter, si natura humana uniretur Angelo sancto, redderetur sancta, sanctitate Angeli.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia mediata unio, quæ competit naturæ divinæ respectu humanitatis, est unio, ex essentiali sua conditione, dicens habitudinem etiam ad nectendam naturam divinam: & si illam non necteret, hoc ipso non esset jam illa unio: ratione ergo illius nexûs etiam naturæ, potest sanctitas naturæ tribuere effectum suum formalem, cùm sit, licet mediatus, terminus illius unionis; quia verò posita unione, inter humanitatem & Angelicam personam, non supponitur unio illa extendi essentialiter, etiam ad nectendam gratiam, hinc, etiam non existente illâ gratia, posset dicta unio manere; ideo jam illa gratia, utpote non annexa, titulum sanctificativæ actu, respectu humanitatis, non habebit, tanquam non unita humanitati. Rursùs illa gratia, posita in Angelo, non mutaret subjectum, nec alligaretur novâ unione humanitati; consequenter nonnisi in Angelo esset ut ante: Ergo & natura humana, æquè illam sanctitatem non habebit, ut ante. Illustratur id. Quando Christi corpus penetrabat januas clausas, nulla accidentia Christi informabant januas; nec ulla accidentia januæ informabant Christum; consequenter, nec principium agendi aliquid, poterat habere Christus ab accidentibus januæ, nec è converso. Sic etiam positâ illa unione cum Angelo, & non cum gratia illius, nullum principium agendi competet naturæ, ex vi illius, gratiæ.

DICES 5. Deitas, si immediatè uniretur, magis perfecte sanctificaret: Ergo potiùs à personalitate quàm à Deitate.

RESPONDETUR. Quo sensu consequens admitti debeat, dictum supra.

Quid, si quis negaret Deitate sanctificari humanitatem formaliter? Si quis vellet negare, quòd humanitas sanctificetur à Deitate, tueri se posset authoritate scholasticâ. Docuit enim id Lorca. *disp.* 36. Petrus Hurtad. hìc *disp.* 47. Sect. 3. Deinde tueri se posset hoc, quòd rationes in oppositum non convincant. Deniq; tueri se posset, quia non satis clarè solvitur, cur reliqua distincta virtualiter à Persona divina, non tribuant suos effectus formales humanitati, v.g. immensitas, vel æternitas, tribuat autem rationem divini & Sancti ipsa Deitas? negatoque, quòd Deitate sanctificetur formaliter humanitas, jam assumeretur hoc principium universaliter; Quòd sola persona possit uniri substantialiter, adeoque unione fundante communicationem idiomatum: idque ex eo, quòd solùm

per

per ordinem ad personari divinè, natura humana sit incompleta, substantialiter.

Dices 1. Etiam negato hoc, quòd Deitas sanctificet, non stabilietur hoc principium: Quòd natura humana sit complebilis, nonnisi in ratione subsistentis, ab aliquo divino, & rationibus innexis ipsi subsistentiæ, quà tali. Quod ipsum probatur: quia rationi subsistentiæ divinæ, quà tali, innectitur, quòd sit relativa, & tamen non denominat naturam humanam relatam: Ergo non stabilietur dictum principium.

Respondetur. Quamvis subsistentiæ divinæ sit innexa ratio relatæ; quia tamen ipsa natura humana, incompleta substantialiter, non dicit incompletionem, in ratione unibilis per se ad relationem: ideo nec accipit denominationem relatæ: defectu scilicet ipsius complebilitatis in illo genere, tenentis se à parte naturæ; dicit autem complebilitatem, in ratione personæ. Deinde negari potest, quòd non tribuat subsistentia divina naturæ humanæ suo modo, rationem relationis; certè enim, Verbum habere rationem relati, est habere rationem filii naturalis: nam in ratione filiationis, est relatio; & tamen hanc denominationem humanitas Christi suo modo participat.

Instat 1. Aldrete. Non est ratio, cur effectus formalis Sancti transcendat effectum formalem subsistentis in VERBO; effectus verò formalis existentis in hoc loco, aut tempore, non transcendat? & si recurratur ad complementum substantiale, potiùs colligetur, humanitatem non reddi sanctam, eò, quòd humanitas non sit substantialiter incompleta, in ordine ad sanctitatem.

Respondetur. Cùm persona habeat rationem divinæ, ex habitudine speciali ad naturam divinam, ut dixi, quæ habitudo illam transcendit, id est, ratio divini. Nulla autem est necessitas, ut dictum supra, & aliàs in *1ma* parte, tribuendi immensitatem v.g. relativam. Et licèt naturaliter non dicat incompletionem, ad substantialem sanctitatem, humanitas, dicit tamen implicitè secundùm potentiam obedientialem; quia dicit incompletionem obedientialem, in ordine ad personari divinè: quod ipsum personari divinè, est personari à Sancto substantialiter; nec est ratio, cur illâ personalitate dicatur reddi magis amabilis humanitas, & non magis sancta? cùm ejus etiam effectûs sit capax.

Instat 1. Idem. Fingamus subsistentiam aliquam, quæ sit ubicatio, aut duratio, & demus, hanc subsistentiam uniri naturæ humanæ, illamque reddere subsistentem; sanè per talem subsistentiam natura humana redderetur ubicata.

Respondetur. Est quidem impossibile, ut modalis subsistentia unius, vel ubicatio, faciat, alium à se, subsistere, vel ubicari; eò, quòd modalitas sit essentialis determinatio ad hoc nonnisi subjectum, sed hoc concesso, conceditur ulteriùs, quòd tali subsistentià redderetur illa natura ubicata; & si esset aliqua alia natura capax illius subsistentiæ, hoc ipso esset capax etiam illius ubitatis substantialis.

Instari potest 3. Potest dici creatura, esse elevabiliter complebilis, per sanctitatem substantialem, nempe innexam ipsi subsistentiæ increatæ, per ordinem ad quam, est complebilis substantialiter: Ergo etiam poterit esse complebilis ab immensitate divina.

Respondetur. Quòd non Ratio: quia nulla necessitas ad salvandum mysterium Trinitatis, ponere immensitatem relativam.

Dices 2. cum Aldrete, disp. 47. Non potest ullo modo sustineri, quòd Deitate non sanctificetur humanitas; quia plurimæ sunt locutiones PP. significantes Christum Deitate esse unctum, alios vero gratiâ: cùm tamen unctio apud Patres idem sit, quod sanctificatio.

Respondetur. Patres nullibi de Deitate, prout condistincta virtualiter: hinc explicari potest, quòd dicant sanctificari humanitatem aliquo divino. Et si potest dici, Filiatio est Deitas; cur non poterit dici, quòd filiatione sanctificari & ungi, sit Deitate sanctificari? Fortè etiam apud Patres, Christum Deitate esse unctum, significat, quòd Christus habeat etiam naturam divinam.

Instat 1. Aldrete. Patres frequenter loquuntur de Divinitate in abstracto.

Respondetur. Concedo: sed, sicut, cùm dico: divinitas est filiatio, abstractè loquor, & tamen filiationem prædico: ita cur, quando dicitur, Deitate ungitur humanitas, cur in casu non dicetur, quòd ungatur filiatione? Concedo quidem Patres loqui de Deitate, quòd sit improducibilis, loquendo hoc ipso, de illa prout distincta virtualiter; sed loquuntur etiam de ea prout idem realiter est cum filiatione: cur ergo, quando dicunt, quòd Deitas sanctificet intelligi non poterunt, quòd sanctificet, in quantùm est idem realiter cum Filiatione, non autem in quantum distincta virtualiter.

Instat 2. Damascenus distinguit naturam à personalitate. Fecit idem & Cyrillus.

Respondetur. Concedo, quòd distinguant: sed etiam illam identificant personalitati: cur ergo effectus sanctificandi tribuitur Deitati, non tribuetur eidem, ut est idem realiter cum persona?

Instat 3. Licèt nomen Divinitatis extendatur ad relationes, non tamen extendendum esset nomen Deitatis: Patres verò humanitatem enuntiant sanctificatam Deitate.

Respondetur. Non apparet, cur falsa sit hæc propositio: Filiatio est Deitas; si falsa non est, hoc ipso extendetur nomen Deitatis ad re-

latio-

tiones. Præcipuè cùm ipse Aldrete citet Damascenum dicentem: *Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, vera in tribus Personis consistit divinitas.* Quando autem dicitur humanitas Christi deificata, vel id significat, esse assumptam naturam humanam à Persona VERBI, vel quòd Christus habeat etiam naturam divinam; sed inde non sequitur, quòd Deitas, prout condistincta virtualiter, sanctificet.

INSTAT 4. Christus, etiam ut homo, est filius Dei naturalis: non posset autem, ut homo, esse filius Dei naturalis, nisi natura humana participet divinam naturam, ita ut ab illa deificetur; deificari porrò non potest, quin sanctificetur.

RESPONDETUR. Non ex participatione naturæ divinæ oritur filiatio naturalis divina; alia participationem hanc habet Pater, & Spiritus S. & non est filius divinus: imò tota ratio filii est, esse in similitudinem naturæ, in eo, in quo producitur; & quia esse simile, in eo in quo producitur, convenit Personæ VERBI, ideo quamvis humanitas ab illa sola sanctificetur & deificetur, adhuc Christus dici poterit filius Dei naturalis.

INSTAT 5. Authoritatibus. Ildephonsus ait: *Divinitatis natura illum in proprium Dei filium exaltavit.* Et Augustinus: *Iusti filii gratiâ, non naturâ.*

RESPONDETUR imprimis. Nullam harum authoritatum loqui de Divinitate, prout condistincta virtualiter. Augustinus solùm vult, quòd Christus sit filius Dei naturalis; quod falsum potest, quantumvis, ut dictum, sola Persona Verbi, seu filii, formaliter sanctificet. Ildephonsi authoritas sic capi poterit; Sicut Divinitatis natura, in cujus similitudinem est filiatio divina, suo modo ingreditur illam filiationem; etiam, utpotè unita naturæ humanæ, & quidem in persona filii, exaltat Christum in proprium Dei filium. Ea quæ recitat ex Alcuino, Francofordien. Concilio, solum significant, Christo fuisse humanam naturam & divinam: quod stare potest, quamvis negetur, humanitatem sanctificari à divinitate, prout condistincta.

COLLIGES ergo, si quis vellet negare humanitatem sanctificari à Deitate, non ex eo inferri, quòd Deitas non sanctificet formaliter, quia est unita mediate; sed quia non est unita, nec uniri potest, unione fundante communicationem idiomatum.

DICES 3. ex eodem. Debemus Christo concedere sanctificationem omnium nobilissimam, hæc autem sanctificatio est per Divinitatem.

RESPONDETUR. Esse concedendam sanctificationem dignissimam, possibilem Christo: non est autem possibile sanctificari Deitate, prout condistincta: quia non potest facere unum per se, cum natura humana, quod requiritur ad communicationem idiomatum, & ad sanctificandum.

INSTAT 1. Non minùs est sancta Deitas, quàm personalitas: Ergo utraq; sanctificabit.

RESPONDETUR. Utraque est sanctitas, sed non utraq; unibilis unione fundante communicationem idiomatum.

INSTAT 2. Deitas est forma, seu, quasi forma deificans humanitatem: Ergo & sanctificans.

RESPONDETUR. Etiam deificat, nonnisi ratione personæ.

INSTAT 3. Divinitas ita est unita, ut ratione illius unionis aliquam denominationem suscipiat, quin relationes Patris & Spiritûs S. similem denominationem possint tribuere: Ergo Deitas sufficienter est unita humanitati, ut sanctificet.

RESPONDETUR. Tribuit denominationem aliquam naturæ humanæ Divinitas, prout est in persona, & ratione personæ cui identificatur; quam identificationem, cum persona VERBI, non dicunt aliæ personæ.

INSTAT 4. Perfecta identitas duarum formalitatum præstat, ne una immediatè directè uniatur, perficiatq; aliquod subjectum, quin altera identificata, intrinsecè idem subjectum perficiat.

RESPONDETUR. Id verum esse de formalitate, præstante id, non prout distincta est virtualiter, sed prout idem est realiter; adeoq; & Divinitas sanctificabit, prout est idem realiter cum persona divina. Reliqua quæ inibi urget, soluta, ubi de possibilitate Incarnationis.

INSTAT 5. Si daretur gratia sanctificans modalis, unita absque unione distincta, tribueret effectum formalem ita immediatè, ut nihil mediaret; gratia autem, quæ defacto datur, non tribuit effectum, nisi mediâ unione: Ergo idem dicendum de natura divina.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia cum illa gratia potest fieri unio fundativa communicationis idiomatum: quod non potest dici de natura.

Punctum Difficultatis 5.

An substantialis Christi sanctitas sit infinita?

PRÆMITTO 1. *Si sumas sanctitatem Christi, pro forma sanctificante unita, hæc est infinitè sancta.*

RATIO Præmissi est: quia est ipsa persona divina, & ipsa Deitas, quæ si non esset sanctitas infinita, non esset Deitas. Et quia illa persona, & illa Deitas est unita, ideo & forma sanctificans unita, est infinita.

PRÆMITTO 2. *Participatam sanctitatem Christi substantialem, profectam à Persona & natura*

tura divina, esse tantam, ut in ratione participatæ sanctitatis, non possit esse perfectior.

RATIO: quia tota perfectio creata mensuratur, similitudine & proportione ad perfectionem increatam: nulla autem potest esse major proportio, inter naturam increatam subsistentem diviné, & naturam creatam subsistentem: quàm habere eandem subsistentiam, adeoque sanctificativum: quod, quia Christo convenit, convenit ipsi maxima proportio, cum esse increato, adeoq; maxima sanctificatio.

PRÆMITTO 3. *Sanctitatem substantialem Christi, spectatam quoad modum ejus communicandæ, non esse talem, ut illâ perfectior dari non possit: & si nomine sanctitatis infinitæ, intelligas sanctitatem, etiam quoad modum communicandi perfectissimè unitam, in isto sensu sanctitas Christi non est infinita.*

RATIO: Quia & fides & metaphysica docet, sanctitatem hanc defacto Deitati communicari perfectiori modo, quàm communicetur humanitati: nam communicatur Deitati per identitatem realem, humanitati autem per terminationem, quæ realem ejusdem ab humanitate distinctionem involvit; hæc autem distinctio facit, ut non intelligatur illa sanctitas modo infinitè perfecto; infinito enim in perfectione modi, non potest quidquam esse perfectius: cùm modo sanctificandi per unionem, detur perfectior modus sanctificandi per identitatem. Et ex hoc solves ea, quæ objicit Lugo supra citatus. Sect.3.num.73.

DICES 1. Sanctitas quâ Deus est Sanctus, & quà humanitas Christi sanctificatur, est eadem; sed sanctitas Dei est infinita: Ergo & sanctitas humanitatis.

RESPONDETUR. Sanctitatem utriusq; esse eandem quoad formam, diversam quoad modum sanctificandi: nam participat eandem, Deitas, per identitatem, humanitas autem per unionem, importantem distinctionem realem sanctificati, à sanctificante. Quod autem dicitur de sanctitate, conformiter dici debet de subsistentia, quæ secundùm formam, eadem est in utroque, sed non eodem modo; nam in Verbo est per identitatem, non est autem per identitatem in natura humana.

INSTABIS. Sanctitas illa est infinita, *ut Quo*: Ergo reddit subjectum infinitè sanctum, *ut Quod.*

RESPONDETUR ex Lugone. Non valet hæc consequentia. Sanctitas Dei est sanctitas per essentiam, ut *Quo*: Ergo facit humanitatem sanctam per essentiam, ut *Quòd*: ita nec in præsenti valebit. Ex præmissis etiam responderi potest; sanctitatem illam facere subjectum infinitè sanctum, ut *Quòd*, ratione formæ, sed non ratione modi participandi; illaque sanctitas, si spectetur secundùm modum communicandi, perficit nonnisi finitè; si spectetur secundùm formam, perficit infinitè. Nec inde sequitur, humanitatem posse crescere in sanctitate substantiali; quia quòd non possit crescere in sanctitate substantiali, spectata quoad formam, clarum est; nec enim quicquam præferri potest in sanctitate, supra sanctitatem Dei. Si autem spectetur quoad communicandi modum: fieri quidem potest, ut entitativè communicatio illa, quoad entitatem modalem, quam involvit, sit perfectior; non tamen formaliter erit perfectior. Certè enim modalitas, quam supponit forma lapidis, ad se uniendum lapidi, materialiter est imperfectior modalitate, quæ est in homine; formaliter tamen æquales sunt: quia non magis una determinat, quàm alia. Et sicut calamus plumeus, & aureus, sunt diversi entitativè, nihilominus æquè bene parati, eodem modo efformant characteres, formaliterq; sunt æquales; sic & illæ modalitates, & illæ uniones materialiter possunt esse perfectiores, sed non formaliter.

DICES 2. Si infinitè non sanctificatur humanitas Christi: Ergo major erit sanctitas, positâ unione ad tres personas.

RESPONDETUR. Si infinitè quoad formam non sanctificaretur humanitas Christi, major foret sanctitas, positâ unione ad tres personas: quia verò quoad formam infinitè sanctificatur, & hæc una forma, hoc est, persona VERBI, est æqualis duabus reliquis, fit, ut æqualem, ac aliæ duæ simul, tribuat sanctitatem; foretq; tantùm extensior sanctitas; sicut etiam extensivè magis perficitur humanitas sanctitate VERBI & simul sanctitate habituali, quamvis non magis intensivè.

DICES 3. Deitas propter modum, quo conjunctam habet sanctitatem, magis ab illa sanctificatur quoad modum, quàm sanctificet humanitatem: Ergo etiam propter modum, quo immediatè unitur humanitati Persona VERBI, mediatè autem Deitas, magis sanctificabit Persona, quàm Deitas.

RESPONDETUR. Posse permitti Consequentiam, si agit de diversitate quoad modum, non præcisè in prædicato mediati & immediati.

PRÆMITTO 4. *Dupliciter posse humanitatem spectari:* 1mò prout dicit conjunctionem cum VERBO, & natura humana, estque objectum integratum ex illis duobus. 2dò sumi potest humanitas, non prout dicit conjunctionem cum VERBO, nec prout est objectum integratum ex illis duobus, natura humana & VERBO. Non est autem difficultas, quòd natura humana, si non sumatur cum VERBO, non sit infinitè sancta, nec infinitè amabilis: quia sic sumpta, solùm importat naturam, quæ nihil ultra fundat. Quoad aliam partem, magis controvertitur: quæ difficultas ut sit de re, non de vocibus, quæstionis status his verbis cingitur à Lugo; An humanitas, ex conjunctione ad VER-

BUM,

M, taliter ſanctificetur, ut amor divinus, tantusq; ſit erga ipſam humanitatem, qualis ntusque eſt, erga ipſam divinitatem, vel ſubntiam?

RÆMITTO 5. *Quæ ſit mens hac in quæſtio- ugonis?*

OCET imprimis, Chriſtum in concreto a- i ſummo amore; quia ut ſic formaliter, in- lit perſonalitatem VERBI, dignam infinito ore; atq; adeo Chriſtus ut homo, ſi non ca- reduplicatio ſupra naturam humanam, ſed a ſuppoſitum, amatur amore infinito.

OCET 2. humanitatem, cùm ſit aliquid crea- , ſecundùm ſe non eſſe dignam amore infi- : totum id habet num. 58.

OCET 3. humanitatem, prout condiſtin- n à VERBO, unitam tamen illi, & non ſe- tam à VERBO, non diligi tantùm, quan- natura v. g. divina: hoc docet ſub finem, 160. & hoc tertium punctum in diſputatio- n cadit.

unctum Difficultatis 6.

Amore Dei in humanitatem ſanctificatam ſubſtantialiter.

DICENDUM eſt. *Humanitatem, ex conjun- ctione ad VERBUM, ita ſanctificari & gratifi- ut amor ſit tantus talisq; erga ipſam humanita- conjunctam, qualis quantusque eſt, erga divini- m vel ſubſiſtentiam.* Directiùs autem con- doctrinam Lugonis, ſic formatur concluſio. *anitatem prout condiſtinctam VERBO, non ta- ab illo ſeparatam, ſed cum conjunctione ad illud tatam, æquè eſſe amabilem, ac ſubſiſtentiam di- am.*

ROBATUR 1. Concluſio. Chriſtus in con- o amatur ſummo amore: humanitas Chri- ſumpta prout condiſtincta à VERBO, non en prout ſeparata, eſt Chriſtus in concreto: o ſic ſumpta amatur ſummo amore. Major Lugonis, minor probatur. Chriſtus in con- o eſt humanitas & Perſona VERBI, & u- ſed humanitas Chriſti ſumpta prout con- incta à VERBO, non tamen prout ſeparata, humanitas, & Perſona VERBI, & unio: Er- humanitas Chriſti, ſic ſumpta, eſt Chriſtus oncreto. Major probatur: quia homo in creto, eſt natura & perſona hominis, & u- : in eſſe item naturæ acceptus homo, eſt pus, & anima, & unio; totum enim, quod homo, non eſt aliud, niſi illa tria; Ergo Chri- in concreto eſt humanitas, & perſona VER- & unio. Minor autem ejuſdem argumenti probatur. Si humanitas Chriſti, ſumpta pro- ondiſtincta à VERBO, non tamen prout arata, non diceret humanitatem & Perſo- VERBI, & unionem: hoc ipſo, & eſſet il- ſeparata humanitas à VERBO, & non eſſet; non eſſet: ut ſupponitur: eſſet autem ſepara- ta: quia ſi non eſſet ſeparata, hoc ipſo humani- tas, ex illa conjunctione, & VERBUM, itidem ex illa conjunctione, efficeret illud concre- tum, quod, docet Lugo, ſummo amore eſſe a- mabile.

Hoc ipſum ſic ulteriùs proponitur. Humanitas Chriſti prout condiſtincta à VERBO, ſumpta tamen cum conjunctione ad VERBUM, vel dicit aliquid, quod non diceret, ſi ſumeretur ſe- parata à VERBO, vel non dicit quidquam am- plius? Si non dicit: Ergo verè eſt ſeparata in- tentionaliter. Si dicit: quid illud aliud eſt, quàm ſubſiſtentia VERBI? cur ergo hæc ſub- ſiſtentia, in quantùm facit concretum cum Chriſto, reddit Chriſtum in concreto ſummè amabilem: non reddet autem ſummè amabi- lem humanitatem, ſi ſumatur humanitas prout condiſtincta, dicens tamẽ conjunctionem cum VERBO?

RESPONDEBIS 1. Humanitatem debere ac- cipi prout condiſtinctam.

CONTRA eſt. Concedo ſic debere illam ac- cipi, non tamẽ ſine conjunctione ad VERBUM: cur ergo illa conjunctio non faciet, infinitè a- mari illud objectum?

RESPONDEBIS 2. Accipi debere humani- tatem prout dicit conjunctionem cum VER- BO, non tamen prout dicit concretum; quia concretum eſt quaſi totum, humanitas autem prout conjuncta, non dicit totum, ſic v. g. ex modo ſignificandi, aliud eſt homo, & aliud ma- teria prout unita.

CONTRA. Ex hac reſponſione ſequitur, quòd ſi conſideretur amor Dei, prout defacto eſt erga Chriſtum, ſit infinitus: nam ille termi- natur ad id, quod eſt à parte rei, non verò tan- tum illud inadæquatum, ſcilicèt humanitas pro- ut unita. Quanquam materia quoq; prout uni- ta, dicit etiam totum, licèt compartem dicat in obliquo.

RESPONDEBIS 3. Quòd tantùm negetur, illud inadæquatum eſſe amabile ſummo amore.

CONTRA: Si res ſit de illo inadæquato, quod eſt humanitas unita, ipſum illud accipiendo ma- terialiter, ſub ratione materialiter ſumpti, non eſt infinitè amabile. Sed quæritur, cur illud in- adæquatum unitum, prout unitum, cùm prout unitum dicat etiam conjunctionem ad ſanctita- tem infinitè amabilem, cur illud conjunctum non erit infinitè amabile? cùm tamen concre- tum hoc, quod eſt Chriſtus, ſit per Lugonem infinitè amabile. Unde ulteriùs quæro, illa hu- manitas unita, ſeu ut appellatur inadæquatè ac- cepta, vel infert, ut dicitur, in obliquo, etiam Perſonam Verbi, vel non infert? Si non infert: indubiè, non eſt infinito amore digna. Si infert: cur non erit infinito amore digna: inferre au- tem deberet etiam Verbum, ly humanitas Chriſti unita; quia hoc ipſo non ſumeretur ut uni-

unita; nam ut unita dicit, & quidem ſub hoc reſpectu, primò eſſentialiter, ipſum unitum VERBUM.

Respondebis 4. Quando amatur Chriſtus ſecundùm humanitatē prout conjunctam, directum objectum & principale, eſt ſola humanitatis, quæ non eſt ita amabilis; quando autem amatur totum concretum, objectum principale eſt perſona, quæ ſummè eſt amabilis: jam autem à principaliori fit denominatio.

Contra. Concedo, ſi ſola humanitas ſit objectum amabile, non eſſe illam ſummè amabilem; ſed hoc eſt non ſumi illam prout conjunctam VERBO; de quo tamen procedit diſceptatio: diceretur que, quòd principale illius amoris non ſit humanitas utcunque, ſed humanitas prout conjuncta; & ſic ſumpta, cur non amabitur amore infinito?

Respondebis 5. Quòd amari humanitatem prout conjunctam VERBO, eſt amari VERBUM; hîc autem agitur de amore humanitatis.

Contra. Quamvis, quando humanitas prout perſonata amatur, ametur VERBUM: amatur tamen, non quomodocunq; quà VERBUM, ſed quà humanitas ab illo terminatur; conſequenter, adhuc amabitur humanitas, prout condiſtincta à VERBO, dicens tamen cum illo conjunctionem: unde non amatur tunc humanitas, tanquam ipſa ſibi radix illius amabilitatis, ſed tanquam objectum materiale, attingibile propter illud formale; materiale autem objectum dicitur ſemper attingi, quamvis attingatur propter formale.

Probatur 2. Quotiescunq; eſt idem motivum duplicis aſſenſûs, licèt uni immediatiùs, alteri mediatè competat, aſſenſus illi erunt pares in certitudine, licèt unus aſſenſus ſit quaſi principii, & alter quaſi concluſionis; ut videre eſt in Fide: Ergo etiam, cùm eadem ſit ratio amabilitatis perſonæ, & ratio amabilitatis humanitatis perſonatæ, idem erit utriusque amor; quamvis immediatiùs cadet ſupra perſonam.

Respondebis. Ad amabilitatem, non tantùm eſſe neceſſarium, ut eadem ſit ratio amandi, ſed etiam eodem modo applicata: cùm ergo bonitas ſanctitatis, non eodem modo humanitati & perſonæ VERBI applicetur, non fient hęc eodem modo amabilia.

Contra. Quia jam ſupra præmiſſum eſt, quòd ſi amabilitas hæc penes modum communicandi ſpectetur, non ſit æqualis. Addo, illud principium, *Propter quod unumquodque tale, & ipſum magis*, dupliciter accommodari poſſe. *Imò*, Si illud, propter quod aliquid eſt tale, communicet aut producat aliquid, re vel ratione diſtinctum. 2*dò*. Nihil tale communicando aut producendo. Si poſteriori modo contingat, habetur quidem immediatior ratio, in illo *Propter quod*, ſed non major; & ita anima rationalis eſt, propter quam homo eſt rationalis; quæ ejus rationalitas non eſt quid productum ab anima, neque ab ea, tanquam diſtinctum quid, communicatur, ſed eſt ipſa anima dans ſe in partem. Cùm ergo etiam ſanctitas conjuncta humanitati à VERBO, non ſit ſanctitas communicata per productionem alicujus diſtincti à VERBO, dante ſe in terminum: fit ut humanitas non minùs ſancta reddatur, licèt immediatiùs illa amabilitas debeatur Perſonæ. Defenſio hujus rationis petatur ex materia de Fide: An omnes aſſenſus fidei ſint certiſſimi?

Confirmatur. Omnis forma, quæ totam communicat alicui ſubjecto capaci, in genere cauſæ formalîs, tribuit illi ſubjecto effectum formalem in illo genere & gradu, in quo ipſa eſt; & ſic albedo, anima rationalis, & tribuunt effectum in gradu, quem habent: unde albedo ut 8. tribuit effectum albi ut 8. Ergo & ſanctitas infinitè ſanctificabit. Et ſicut non obeſt, ut eundem gradum tribuat albedo, quem habet, quamvis ille gradus albedini competat per identitatem, per participationem autem ſubjecto; ſic nec oberit, quominùs infinitè ſanctificet perſona VERBI humanitatem, quamvis illa ſanctitas competat per eſſentiam VERBO, per participationem humanitati. Quod autem dicit Aldrete, denominationis, *infinitè ſancta* non eſſe capacem humanitatem; id ipſum probari deberet.

Reſtaurantur Rationes pro hoc Amore.

Probatur 3. Reſtaurando rationes, quas ſibi objicit Lugo, illisque reſpondet.

1. Ratio eſt. Humanitas ut ſancta incidit in ſanctitatem VERBI: Ergo ut ſancta, diligitur ſicut VERBUM.

Respondet Lugo. Si reduplices, in ſuis ſanctitatem formalem, eo ſenſu, humanitas, ut ſancta, diligitur ſicut ipſum VERBUM: ſi autem velis humanitatem ipſam, quia grata eſt, & ſancta ſanctitate VERBI, diligi ſecundùm ſuam rationem, ſicut VERBUM, falſum eſt.

Contra. Hoc quod eſt amari humanitatem, ſecundùm ſuam rationem, vel integratur tanquam objectum amabile ex ſanctitate VERBI, vel non? ſi non integratur: Ergo non ſtatur in ſuppoſitione, de tali enim humanitate quæritur. Si autem integratur: cur non amabitur infinitè, ſicut ipſum VERBUM, & ipſa forma?

Addit Lugo. Objectum illud integratum ex humanitate & VERBO, quia includit VERBUM, eſſe totum bonum, atque ipſum VERBUM. Cæterùm amor erga illud totum, non fertur æqualiter ad utramq; partem, æqualiter Deus deberet amare conjunctum ex creatura & Deo. *Sed neq; hoc additum ſatisfacit.* Quia alteram illam partem, quam dicit non æqualiter amari, vel ſumit unà cum VERBO, vel non;

si

on ſumit: jam de hoc non eſt lis. Si ſumit: Ego æquè amatur ut VERBUM, non ratione ſed ratione VERBI. Exemplum autem il- de amore Dei & creaturarum, non eſt ad poſitum, quia amabilitas creaturarum eſt ab amabilitate Dei, conſequenter, nec æ- alis amabilitati Dei: jam autem, prout ſup- itur in ſtatu quæſtionis, amabilitas humani- s non eſt alia, quàm orunda ex ſanctitate i.

Ratio 2. eſt. VERBUM ſecundùm ſe a- tur infinitè; eſt autem idem ut terminans, ; minùs amabile: Ergo amabitur æquali a- re.

Respondet Lugo. Licèt Verbum termi- s humanitatem ſit infinitè amabile: cæte- n ut terminans, reduplicat actualem termi- ionem, quæ eſt unio creata: & hæc non eſt nitè amabilis; plùs enim amat Deus VER- M ipſum, & plùs gaudet de exiſtentia VER- quàm de eo, quòd terminet naturam hu- nam.

Contra eſt. Quia vel accipis terminatio- n illam, tanquam objectum non integratum ſonâ Verbi, vel accipis prout integratum? ſi prout integratum: jam de hoc non con- vertitur. Si prout integratum: Ergo non nùs eſt amabile, includit enim ipſum Verbũ, etiam propoſitio; Deus plùs gaudet de exi- ntia Verbi, quàm de eo, quòd terminet hu- nam naturam, non eſt omnimodè vera: nam ccipiatur terminatio, pro ipſo terminante ut od, adeoque prout ſe tenet ex parte VERBI, ubiè æquè Deus de utroque gaudet: quia RBUM prout terminans, eſt idem realiter n ipſo Verbo: Ergo æqualiter amabile; li- non æquè gaudeat Deus, de exiſtentia ter- nationis ut *Quo*, ut gaudet de exiſtentia Ver- terminantis ut *Quod*.

Ratio 3. eſt. Bonitas quâ humanitas Chri- redditur formaliter amabilis, eſt bonitas RBI infinita: Ergo eſt infinitè amabilis: ſic- enim bonitas ut 8. facit amabile ut 8. ita bo- as infinita facit amabile infinite.

Respondet Lugo. Bonitatem quæ com- nicatur alicui ſubjecto, poſſe dupliciter con- erari in ratione tantæ bonitatis: *1mò* abſolu- & in ordine ad ſe: *2dò* relativè, & in ordine aliud, ut ſupponitur ex metaphyſicis. Boni- primo modo ſpectata, non reddit æquè ama- e ſubjectum, ut eſt ipſa: ſecundo modo ſpe- ta, reddit æquè perfectum ſubjectum, ac eſt a, relativè ſpectata: bonitas autem relativa ndatur in convenientia ad ſubjectum, majo- que ad illud proportione; item fundatur in u- ne perfectiori: & ſic eadem gratia magis per- it hominem, quàm lapidem: & anima ratio- lis magis perficit corpus, quàm ungues, pro- er perfectiorem unionem. *Hanc porrò doctri- m ſic applicat ad ſubſiſtentiam.* Quia ſcil. ſub- ſiſtentia VERBI, licet ſit in ſe bonitas infinita, non tamen reddit humanitatem ſecundùm ſe infinitè amabilem, quia non eſt tam bona illa ſubſiſtentia humanitati, quàm ipſi VERBO: tum propter minorem proportionem cum hu- manitate, quam cum VERBO: tum propter magis intimam unionem: unitur enim Verbo per identitatem, humanitati per aliquid ſuper- additum.

Contra eſt 1. Bonitas VERBI infinita, ſecundùm ſe ſpectata, & bonitas relativa Ver- bi, ſpectata item penes Verbum, eſt eadem rea- liter: Ergo æquè amabilis: ſed humanitas red- ditur amabilis amabilitate relativâ: Ergo red- ditur amabilis amabilitate infinitâ.

Contra *2dò*. Quia vel accipis illam com- municationem, prout integratam ex perſona Verbi, vel non prout integratam? ſi non prout integratam: non quæritur de hoc. Si autem accipis illam prout integratam: Ergo infinite amabilis propter illam.

Contra 3. Quia, quòd non perficiat lapi- dem gratia, perficiat autem hominem, rejici de- bet in incapacitatem ſubjecti; cùm autem ſit capax ſanctitatis ſubſtantialis natura humana, non eſt par illius, & lapidis, ratio. Quòd verò ſit capax ſanctitatis, probatur; quia concretum illud, etiam per Lugonem, infinito amore ama- tur: concretum autem, cùm dicat duo, non poſſet infinito amore amari, ſi utrumque non a- maretur, licèt propter eandem rationem, infi- nito amore. Nec obeſt, quominùs illud con- cretum infinito amore ametur, quantumvis in illo concreto non ſit ſubſiſtentia & ſanctitas, per identitatem cum alio extremo: quia hîc non quæritur, an ſi ſpectetur ſecundùm modũ com- municandi ſanctitatem, infinito amore ametur? ſed, an amore infinito ametur, ob titulum ipſum, talis infinitæ ſanctitatis? Et certè, concretum illud, ex gratia & lapide, non amatur tanquam concretum gratioſum: quia concretum gra- tioſum includit etiam ſubjecti capacitatem, quam negat lapis; jam autem concretum hoc, quod eſt ex natura humana & perſona VERBI, eſt concretum gratioſum: cur ergo etiam infi- nito amore non amabitur humanitas, prout ſanctificata?

Quantùm ad id, quod addit de anima: ſi impor- tatur aliqua imperfectio, inter ungues v. g. ani- matos, & caput, ea rejici debet in incapacita- tem ſubjecti: humanitas autem, ſicut eſt capax ſubſtantialis conjunctionis, & terminationis, ſic eſt capax infinitæ ſanctitatis. Et certè, poſitis prædicatis quorum capax eſt, & unguis, & ca- put, non minùs eſt perfectè animatus, in hac ſententia, unguis, quàm caput: nec minùs per- fectè formâ ſubſtantiali informatus, quàm ca- put: Ergo, ſi valet argumentum à pari, non mi- nùs perfectè erit digna amore humanitas, prout terminata ſubſiſtentiâ VERBI, ac ipſa ſubſiſten- tiâ.

tiâ. Dixi, *in hac ſententia:* quia qui cenſeret non animari ungues, admitteretq; non formam ſubſtantialem animæ, ſed aliam in unguibus, aliam in capite, diſparitatem daret: quòd, cùm non æquè perfecta forma informet ungues, quàm caput, minùs ſit perfectus unguis: jam autem æquè eſt perfecta ſubſiſtentia terminans naturam humanam.

Ratio 4. eſt. Licèt imago ſecundùm ſe non ſit digna adoratione, conjuncta tamen cum exemplari, eſt ita adorabilis: non ratione excellentiæ, quam in ſe habet, ſed ratione excellentiæ, quæ eſt in exemplari: Ergo, licèt humanitas ſecundùm ſe non ſit amabilis, ſicut Deus: cæterùm conjuncta Deo, ſic amabilis eſt, ſicut Deus; non ratione bonitatis propriæ, ſed ratione bonitatis ipſius VERBI, cui conjungitur.

Respondet Lugo: hoc argumentum eſſe contra nos. Nam licèt imago ſit adorabilis ratione exemplaris, nunquam tamen terminat tam perfectam adorationem imago, ſicut exemplar, ſed inferiorem: citatque pro hac doctrina Suar. diſp. 54. Sect. 4. & diſp. 53. Sect. 3.

Contra eſt 1. Quia, quod attinet ad Suar. ipſius mens diſputatione 53. Sect. 3. colligi poteſt ex eo, quòd dicat doctrinam ſuam conformem eſſe Lyrano, qui docet humanitatem Chriſti, in quantùm unita eſt divinitati, latriâ eſſe adorandam, ſecundùm ſe verò hyperduliâ. Poſteriori autem loco duas format Concluſiones. *1ma* eſt: Fieri rectè poſſet, ut prototypon in imagine uno actu adoraretur, atque hoc modo poſſe imaginem Chriſti adorari latriâ. *2da* ejuſdem Concluſio talis eſt: interdum adorari poteſt imago ſola, ut tota materia adorationis; & tunc, quamvis non propter ſe, ſed propter exemplar adoretur, actus tamen adorationis, eſt diſtinctus, ab eo, quo ipſum exemplar in ſe, & propter ſe, adoratur: unde non poteſt dici propria & primaria latria. Quæ ſecunda Concluſio non favet doctrinæ Lugonis, in quantùm videtur noſtræ concluſioni oppoſita; quia neq; nos negamus, caſu, quo ipſa per ſe ſumatur humanitas, vel ut loquimur, caſu, quo tota materia amabilitatis ſit ſola humanitas, quòd inquam ſic ſumpta, non ſit infinitè ſancta.

Contra 2. Quia quantumvis in nulla ſuppoſitione poſſit adorari imago, quà talis, cultu latriæ: non ſequitur quidquam contra nos; nam imago, quà talis, non eſt capax ſubſtantialis excellentiæ divinæ, quæ tamen eſt objectum adorationis; jam autem humanitas Chriſti, cùm ſit capax ſuppoſitationis infinitæ, fit, ut potiori titulo amabilitatis infinitatem mereatur.

Contra 3. Quia aptari poteſt huc argumentum, quod, ad eundem medium terminum urgendum, proponit ſibi Lugo. Licèt imago non adoretur æquali adoratione cum exemplari, nec etiam Chriſti humanitas, ſi adoretur latriâ ſupremâ ſeorſim: cæterùm ſi adoretur ſimul cum Verbo, quomodo adoratur totus Chriſtus, tunc eadem & æqualis adoratio ſupremæ latriæ terminatur ad humanitatem, & ad VERBUM: item quando imago coadoratur, ſimul conjuncta cum exemplari, terminat eandem & æqualem adorationem: Ergo licèt humanitas Chriſti ſecundùm ſe non ametur, quantùm VERBUM, cæterùm ut conjuncta Verbo, ſeu ut deificata, terminat æqualem amorem.

Respondet Lugo, quod attinet ad imaginem, ſupponi falſum: nam quantumvis cum exemplari conjungatur, & adoratio terminetur ad illud aggregatum: diverſo tamen modo terminatur ad exemplar, & imaginem; nam ad exemplar, fertur adoratio abſoluta, quæ eſt ſuperior: ad imaginem verò adoratio reſpectiva, quæ eſt inferior. Deinde quod attinet ad humanitatem Chriſti, fatetur ipſam terminare partialiter ſupremam latriam, quando adoratur Chriſtus totus; quia ipſa humanitas, eſt pars illius compoſiti, quod adoratur ſupremâ latriâ, propter ſummam excellentiam, quam in ſe habet. Quando tamen amatur totus Chriſtus ob excellentiam Verbi, quam includit, non amantur æquali affectu omnes Chriſti partes, ſed inæqualiter. Diſparitatem aſſignat, quia ſcilicet adoratio eſt cultus exterior, qui indiviſibiliter exhibetur toti ſuppoſito: quando enim ego aſſurgo prælato, non aſſurgo ſoli animæ, ſed toti Prælato: amor verò eſt affectus interior, qui fertur ad bonum, atque adeo magis, ad magis bonum: & ſicut qui amat Petrum propter ejus ſapientiam, non amat æqualiter omnia quæ ſunt in Petro, ſed magis amat ejus animam, quàm corpus, magis caput quàm ungues: ſic & Deus amans Chriſtum, non fertur æquali affectu erga omnia quæ ſunt in Chriſto, ſed inæquali.

Contra 1. Quando adoratur Chriſtus, eam adorationem latriæ participat ipſa humanitas: Ergo etiam quando amatur propter ſanctitatem Verbi, amorem infinitum participat, propter eandem ſanctitatem.

Contra 2. Quia procedit paritas, non de cultu exteriori, ſed interiori: in quo ſolo directè latria conſiſtit.

Contra 3. Quia, quòd in Petro ſapiente non æqualiter ametur caput, ſed magis illud, quàm ungues; id proficiſcitur ex eo, quia titulus ille ſapientiæ non ſe alligat unguibus, alligat autem ſe capiti pro hac vita: cùm autem connexa ſit ratio perſonalis ſanctitatis cum natura humana, fit, ut ob illam ſanctitatem etiam mereatur infinitam amabilitatem; ita ut tota diverſitas ſit nonniſi penes modum participandi illam ſanctitatem: videlicet quod VERBUM participet illam per identitatem, humanitas verò per unionem: ad quem modum participa-

di

attendatur, ut jam dictum est sæpiùs, quæ- non agitatur.

Objicit 1. Lugo. Quantumcunq; huma- s uniatur VERBO, & ex hac conjunctione datur amabilis, nunquam tamen Deus amat nanitatem, prout condistinguitur à VER- ,tantùm, quantum diligit ipsum VERBUM; s enim gaudet de existentia Verbi, quàm de tentia illius humanitatis: alioquin non esset or ordinatus, sed inordinatus.

Respondetur 1. Retorquendo argumen- , in quantùm docet Lugo, concretum hoc, d est Christus, infinito amore amari.

Respondetur 2. Plùs Deum gaudere de stentia Verbi, quam de existentia humanita- ecundùm se spectatæ; sed non plùs gaudere xistentia Verbi, quàm gaudeat de existen- humanitatis, prout personatæ: & prout est ectum amoris, integratum ex illius entitate ersona Verbi; sicque sumptam humanita- amari, non est amari inordinatè, sed amari stanter: impendendo ad objectum, eun- n amorem, quando eandem rationem ama- tatis participat; quæ in Verbo & humanita- st eadem, scilicet sanctitas personalis.

Objicitur 2. Licèt per nos, attributa si- l sumantur cum Deitate; potest unum esse fectius alio materialiter; ergo & humanitas, èt sumatur cum conjunctione ad Verbum, test non esse ita grata, ac ipsum Verbum.

Respondetur. Disparitatem esse: quia in uantecedentis identificatio illa materialiter habet, & solùm attenditur ad esse objectivum rum formalitatum, quod non dicit æqualita- n perfectionis; in præsenti autem, illa con- ctio ad Verbum, non materialiter se habet, l ad illam in quæstione attenditur. Unde et- ,si formaretur quæstio: an materialiter ac- pta attributa, prout tamen identificata Dei- i, sint æqualis perfectionis? indubiè sunt. d formatâ è converso quæstione, an licèt su- ntur attributa cum Deitate, possit esse unum fectius alio materialiter? jam attenditur ad e objectivum illorum, non ad identificatio- m, in præsenti autem attenditur, ad conjun- onem, quâ talem, Verbo.

Objicitur 3. Etiam attributa identificata eitati, quantumvis materialiter sumantur, huc tamen dicunt identificationem; & hoc n obstante, unum perfectius est altero mate- liter: Ergo & in præsenti simile quid di- ndum.

Respondetur. Identificationem illam aterialiter se tunc habere, neq; illam redupli- ri; reduplicatur autem in præsenti, conjun- o cum persona divina.

Addo per modum Conclusionis. *Humani- s conjuncta divinitati, si non sumatur tanquam jectum ex sua entitate & persona VERBI integra- tum, adeoque sumatur nonnisi materialiter, non est objectum infiniti amoris divini.*

Ratio est: quia sic sumpta non plùs impor- tat, quàm seipsam; illa autem in seipsa non est persona divina: Ergo nec sanctitas divina: Er- go nec amabilitas divina, adeoque infinita. Et hoc puto voluit Lugo.

Aldrete disp. 48. sic discurrit. Ponit humani- tatem reddi sanctam infinitè simpliciter, in ge- nere, sanctificationis, per unionem distinctam; idque ideo: quia non est excogitabilis creatura non unita Deo, æquè sancta; tametsi haberet infinitam gratiam habitualem. Ponit deinde, posse nos loqui de humanitate ut sancta, redu- plicando supra dignitatem ipsius sanctitatis se- cundùm se; & hoc sensu, humanitas ut grata, diligitur sicut Verbum ipsum: quia hoc solùm est dicere, Verbum ipsum diligi. 2*dò* potest re- duplicari supra humanitatem, quia grata est; ita ut hoc sensu, sit subjectum, quod amatur; & di- cit, sub hac consideratione non esse infinitè san- ctam humanitatem, nec æquè amari, ac Deum.

Contra est. Imprimis interrogare restat, an dignitas ipsius sanctitatis, secundùm se, pro- ut communicata, sit infinito amore digna? si non est: nec erit priori modo sumpta, infinitè digna. Si est: habetur intentum. Deinde, si priori sensu est digna infinito amore sanctitas di- vina, etiam in posteriori reduplicatione erit di- gna: cùm sit eadem; estq; ita subjectum amo- ris, ut, in hoc subjecto, involvatur ipsum illud formalisativum subjecti. Et sicut forma ignis non magis calefacit, quàm ipse ignis, eò quòd in ipso igne ipsa forma ignis reperiatur; ita & in præsenti. *Sed videndum quid insuper objiciat?*

Punctum Difficultatis 7.

Solvuntur Objectiones.

Objicit 1. Aldretè. Opposita sententia est inintelligibilis, quia plùs gaudet Deus de existentia VERBI, quàm de ipsa humanitate, quia est sancta per Verbum; etenim amor Dei sequitur bonitatem objecti: humanitas autem nequit esse paris bonitatis cum Deo: quia quod non est semper, est minus quàm Deus. Et quam- vis humanitas deificetur per Deitatem, mini- mè tamen constituitur Deus; hinc sequeretur secundùm Bernardum, si illa humanitas, ratio- ne illius sanctitatis increatæ, esset summè bona, quòd daretur summum bonum, de quo verifi- caretur, non esse Deum.

Respondetur Negando assumptum. Hu- manitas autem secundùm se, non potest esse pa- ris bonitatis cum Deo, potest tamen prout per- sonata; cùm hoc ipso involvat personam, quæ se ipsâ non est minor, personans humanitatem.

Et licet id, quod nec per identitatem, nec personaliter est Deus, sit minus Deo; non tamen id, quod licèt per identitatem non est Deus, est Deus personaliter: aliàs darentur duo Dii, unus major, & alter minor, nempe personaliter Deus. *Hæc propositio.* Humanitas deificata non constituitur Deus, indiget mollificari; indubiè enim humanitas deificata constituitur Deus personaliter; admittereque, quòd aliquid deificetur, & non sit Deus: est admittere consimilem distinctionem, ac admisit Porretanus, inter Deitatem & Deum.

Auctoritas Bernardi non est contra nos; quia ille solùm dicit: Si Divinitas non est Deus, ut dicebat Porretanus, cùm divinitas illa, debeat esse summè bona, darentur duo summè bona. Sed id ex nostris principiis non sequitur: nam nos non dividimus Personam VERBI, prout est personans humanitatem, & prout est persona: imò eam dividit potius Aldrete, consequenter non idem dicimus, ac ii, qui cum Porretano dividebant Deitatem à Deo. Addo, sicut nemo dicit, minùs esse perfectum universum, unà cùm Deo sumptum, quàm sit perfectus Deus; imò multi dicunt, extensivè magis esse perfectum; ita nec debet dici, humanitatem minùs esse amabilem, in quantum est terminata à VERBO. Deinde, hoc argumentum potiùs ostendit, quòd, si spectetur sanctitas divina, secundùm modum, quo communicatur, non æquè communicetur humanitati, ac ipsi naturæ divinæ: de quo non est lis.

Instat 1. Non potest negari, quòd Christus ut homo, & secundùm humanitatem, sit minor Deo, & subjiciatur Deo; unde etiam Christus dicitur minor Patre, etiamsi consideretur humanitas, ut sanctificata à Verbo.

Respondetur. Non importando dignitatem personæ divinæ, minor est humanitas illa; importando tamen dignitatem personæ, non est minor; sed est ille in Patre, & Pater in filio, unde etiam dicit Christus de se, *Ego & Pater unum sumus.*

Instat 2. Concilium Francofordiense dicit, Deus & homo erat, qui secundùm Deum dicebat, *ego & Pater unum sumus*, & secundùm hominem, *Pater major me est*; & tamen non ajebat: Pater dominus meus, sed major. Ubi Concilium concedit humanitatem, etiam ut sanctificatam, esse minorem Patre.

Respondetur. Negando id concedere Concilium, quòd autem dicit secundùm hominem, sumit illic hominem pro natura humana, sicut & Deum pro natura divina: indubiè autem secundùm naturam humanam minor est Patre: sed non dicit: quòd minor sit secundùm hominem, quatenus etiam terminatur personâ divinâ.

Instat 3. In eo sensu, concedit Concilium, Christum ut hominem esse minorem, quo negat esse adoptivum; sed loquendo de humanitate ut sanctificata, negat esse adoptivum: ergo de ipsa, ut sanctificata, concedit, quòd sit Christus minor Patre.

Respondetur. Francofordiense Concilium ad duo respexisse. Imprimis voluisse refutare errorem, in quantùm favebat Arianismo, spolianti Christum verâ divinitate, significant hoc illa verba Concilii. *Adoptivum eum filium, quasi purum hominem, calamitati humanæ subjectum, & quod pudet dicere, servum etiam, impii & ingrati tantis beneficiis, liberatorem nostrum non pertimescitis venenosâ fauce susurrare.* Eò etiam serviunt authoritates Patrum. Deinde voluit decidere hanc quæstionem, an debeat appellari servus? ponitque phrases quidem esse veteris testamenti, quæ eum servum appellent, v.g. *Da imperium servo tuo*: &, *Noli timere servus meus Iacob.* Concludit tamen non debere appellari servum, licèt possit appellari minor Patre, eò quòd minor Patre dicatur in novo testamento, sed nullibi servus. Verba Concilii sunt: *Postquam autem reseravit umbram veritatis, quæ sub allegorica sylvâ latebat, nusquam eum à Patre servum vocatum legimus &c. nec Filium, Dominum eum suum appellâsse.* Fatetur autem Concilium, quòd appelletur minor, sed non debet dici servus. Verba Concilii sunt; *Et secundùm, inquit, hominem, Pater major me est, & tamen non ait Pater Dominus est.* Sed inde non apparet, quid contra nos sequatur? Deinde expressa sunt verba Concilii; quòd illa verba, *Pater major me est*, dicat Christus secundùm hominem, adeoque secundùm humanitatem. Ergo non secundùm quod dicit personam Verbi, & secundùm quod ab ea dignificatur; cui oppositum videtur arguens velle evincere. Denique alia est hæc propositio; Humanitas sanctificata potest dici minor Patre, non tamen serva. Et alia hæc; potest dici minor Patre ut sanctificata, prius illud est verum, sed non posterius; de quo tamen hîc agitur.

Objicit 2. Aldrete. Humanitas non tantùm sanctificatur, à Verbo, ut ipsa, prout sanctificata, sit adoranda illa latriâ perfectâ, quâ adoratur Deus, pro quo recitat plures authoritates.

Respondetur. Illa omnia procedere de humanitate, secundùm se spectata: non autem prout importat personam sanctificantem; illvaturque, quòd summè adoretur sola Trinitas: cùm illa adoratio humanitatis prout terminatæ, sit adoratio personæ Trinitatis, habentis rationem terminantis humanitatem.

Objicit 3. Si humanitas, esset sancta simpliciter infinitè, ita ut redderetur non minùs amabilis, quàm Deus ipse: non posset Deus, pro suo libero beneplacito, impedire illam sanctificationem; nam objectum, quod repræsentatur ut dignum summo amore, necessariò amatur

Deo; ita, ut si in potestate Dei sit, ponere objectum, non possit illud non ponere, iam objectum infinitum necessariò rapit iam voluntatem.

esPONDETUR. Sequelam & omnes pro-nes fore veras, si illa sanctificatio sit infini-on tantùm quoad formam sanctificantem, tiam quoad modum communicandi se illi æ sanctificanti. Et quia medio nonnisi il-odo, proceditur ad habendam illam for-sanctificantem, cùm ipse ille modus, ad sui em non necessitet, potest pro libitu Deus ,ut se, eo modo, infinitè diligibilis sanctitas municet. Rursùs, quamvis Deus necessi-ur ad amandam illam sanctificationem æ-tivè: non tamen decretivè; quia ne decer-t, potest habere rationes; ne æstimetur, s; de quo etiam aliàs actum.

NSTAT I. Pater æternus, pro priori origi-nte existentiam Filii & Spiritûs Sancti, co-cit relationes Filii & Spiritus Sancti, &. illas , non liberè, sed necessario: amatque ipsa-existentiam; ergo etiam, si humanitas pos-ddi summè bona, non posset non amari, ut eret.

ESPONDETUR. Id verum esse, si & quo-odum, & quoad formam sanctificantem, ndam, necessitaret Deus. Disparitas er-inde est, quia in casu antecedentis est ne-tatus, etiam quoad modum; non autem in consequentis. Deinde, quia ut amet Pa-tiam existentiam aliarum personarum, ne-tatur: nec potest habere rationem ut non t; jam autem non possunt quidem haberi nes, ne Deus æstimativè amet existentiam anitatis, habentur tamen, ne amet decreti- Quæ autem ad probationem antecedentis dducit, ea concessa sunt in prima parte. sis etiam non est exacta; quia licèt sit prio-originis, non tamen est ante existentiam a-m personarum.

NSTAT 2. Si humanitas Christi per sancti-m divinam redderetur summè amabilis, leretur etiam omnino indefectibilis, & ens essarium; nam cæteris paribus, majus bo-est, esse perfectionem omnino indefectibi-, quàm defectibilem, necessariam, quàm ingentem; quod est rationis ductu mani-m. Ergo si humanitas Christi esset summè a, summè amabilis: nullâ ratione posset ab-tè magis esse amabilis; ac proinde non ca-t necessitate existendi, essetque indefecti-.

ESPONDETUR. Verum id fuisset, si etiam ad modum communicandæ summæ ama-atis, habuisset infinitatem Incarnatio: item-si æqualis esset necessitas pro decretiva, ac æstimativa. Deinde, cùm necessitas exi-di sequatur naturam, quæ per se uniri non st, consequenter nec fundat communica-tionem idiomatum: atque adeo nec reddet humanitatem indefectibilem; potest autem reddere, ex dictis, humanitatem sanctam. Qui autem negaret, ab ipsa natura divina sanctificari humanitatem, daret disparitatem; quòd ista indefectibilitas non sequatur virtualitatem personæ, adeoque nec tribui ab illa possit, cùm tamen sanctitas sequatur personam.

INSTAT 3. Non est, cur creatura possit Deo coæquari in sanctificatione, non autem in aliis perfectionibus Dei.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum, cur possit sanctificari humanitas sanctitate, & non possit saltem finitè, ubicari immensitate? sicut ergo Aldrete recurrit hîc, ad sua principia, ita recurrendum erit ad allatas supra disparitates.

INSTAT 4. Deberet humanitas reddi sancta indefectibiliter, si fieret summè sancta; sanctitas enim indefectibilis, est perfectio in genere sanctitatis.

RESPONDETUR. Reddi illam sanctam indefectibiliter, quoad formam sanctificantem, non autem quoad modum sanctificandi, qui est defectibilis.

INSTAT 5. Quia recursus ad hoc, quòd illa sanctitas, quoad modum, non infinitè communicatur humanitati, non tenet; nam totus ille modus in hoc staret, quòd non communicaretur per identitatem. Hoc autem non tenet: quia gratia habitualis, quæ de facto datur, non minùs denominat subjectum gratum, quàm alia gratia habitualis, quæ seipsa uniretur; nec minùs reddit intelligentem intellectio, sive ponatur unita mediâ virtute, sive non; materia item quantitate affecta non minùs redditur impenetrabilis, quàm si illi identificaretur quantitas; idem dicendum de ubicatione, duratione &c. Demus etiam aliquam substantiam, quæ per seipsam cognosceret, & aliam, quæ per distinctam intellectionem, sed pari claritate, perciperet objectum: quis dubitat, hanc secundam æquè reddi intelligentem, ac primam? Denique per Patres, relatio Filii in divinis, æquè perficit Patrem, ac Filium, quamvis distinguatur realiter à Patre, non à Filio, hocque tenent PP. qui insessionem unius personæ explicant, per inexistentiam unius personæ in alia.

RESPONDETUR. Negando quod assumitur. Instantiæ de gratiâ, intellectione &c. solùm probant esse æqualitatem quoad effectum formalem habendum, non autem quoad modum habendi. Nam esset creatura perfectior indubiè, quæ per suam substantiam intelligeret, quàm quæ per actum distinctum; licèt in hoc, quod est attingere objectam, æqualitas esset. Instantia illa Theologica non tenet: quia concedo, Patri inexistere per insessionem Filiationem: sed nego, quòd perficiat Patrem; perfici enim istud, non apparet, quid aliud sit quàm consti-

tui? Pater autem non constituitur Filiatione. Quòd autem Pater non minùs sit perfectus, quàm Filius, & è converso: oritur ex æquivalentia uniùs perfectionis ad aliam: non autem, quòd una persona perficiat aliam, hocque solùm volunt auctoritates, quas inibi adducit Aldrete.

DIFFICULTAS II.

De Gratia habituali & Capitis in Christo.

ASSERO I. *Dari in Christo gratiam habitualem.*

RATIO asserti est authoritas Scripturæ, & Patrum. Nam illum locum; *Vidimus illum quasi unigenitum à Patre, plenum gratiæ & veritatis*, communiter interpretes accipiunt de gratia habituali. Locum item illum; *Propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ, præ consortibus tuis*, quamvis non pauci accipiant de gratia unionis, nihilominus Athanasius Serm. 2. contra Arianos, intelligit eundem de gratia habituali. Authoritates PP. plures affert Suar. disp. 18. Sect. 11. Suffecerit Authoritas Augustini 15. de Trinitate cap. 26. *Dominus ipse IESVS, non solùm Spiritum Sanctum dedit, ut Deus; sed etiam accepit, ut homo; & propterea est plenus gratiâ, quia unxit eum Deus Spiritu S. non utique oleo visibili, sed dono gratiæ, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia.*

ASSERO 2. *Usum, ad quem ponenda est gratia habitualis in Christo, esse, ut perficiatur natura humana, in esse principii, connaturaliùs operantis actus supernaturales, à natura humana elicibiles.* Ut id totum explicetur.

SUPPONO 1. definivisse VI. Synodum Actione 4. duas esse operationes in Christo, divinam & humanam, inconfusas; à duobus principiis, licèt ab uno operante, hoc est, unâ personâ, utrisq; naturam terminante, proficiscentes.

SUPPONO 2. Operationes profectas à natura humana Christi, quà tali, duplices fuisse; quasdam quidem naturales, & quasdam supernaturales, naturalis operatio fuit, v. g. appetitus comedendi vel bibendi: supernaturalis autem v. g. oblatio, tolerantia illius sitis, &c. similia.

SUPPONO 3. Christum secundùm humanam naturam spectatum, non fuisse principium proportionatum actuum supernaturalium. Ratio est: quia causa naturalis, ut est humanitas Christi, improportionata est effectui supernaturali; hoc ipso enim ille effectus non esset supernaturalis, si alicui principio creato, secundùm vim & exigentiam illius naturalem, deberetur.

SUPPONO 4. Principia naturalia dupliciter proportionari ad actus supernaturales. *Primò* per aliquid permanens conjunctum sibi, & elevans principium naturale; qualis est in nob habitus gratiæ, fidei &c. *Secundò*, per aliqui transiens, hoc est, per auxilium Dei extrin secum.

SUPPONO 5. Quando proportionatur po tentia, per aliquid intrinsecum & permanen istam proportionandi rationem, esse magis con naturalem, quia magis accedit ad naturam, qu est principium motûs ab intrinseco.

Ex his suppositis, patet jam, cui usui c ta Gratia habitualis Christo.

Restant contra nostram explicationem solem Objectiones.

DICES I. Si Christus habuisset gratiam, t ta illa simul infundi debuisset; aliàs non plenus gratiæ & veritatis; infundi autem tota simul gratia quam habuit, non potuit qu quomodo crevisset gratiâ apud Deum & ho mines, & quomodo nobis meritus fuisse to vitâ?

RESPONDETUR. Duo hîc distinguenda e *Primum*, An Christus nonnisi in instanti conce ptionis suæ meruerit, non autem totâ vitâ. A terum: An in instanti suæ conceptionis tota gratiam habuerit? Hoc *secundum* est verum, probat allata scriptura, quando autem dicitu profecisse gratiâ; id intelligendum est, qu proficiebat in ordine ad nos, monstrando er pera bona gratiam, quam habebat, ut interpr tatur Bernardus homil. *super missus.* Et Ath nasius, lib. 4. contra Arianos, longè, po m dium, ut citat Amicus hîc num. 28. Quod a tem ad meritum, quo meruit nobis, attine t tâ vitâ suâ merebatur, ut docet Suar. d. 39 Se 3. & Amicus disp. 26. Sect. 5.

DICES 2. Gratia in nobis ideo exigitur, nos constituat in esse filiorum Dei; cùm ergo jam Christus habeat ex vi subsistentiæ Ver nulla illi debetur gratia. Idem etiam de ab tibus consequentibus gratiam, sic propon L go. Habitus virtutum in tantùm prærequirun gratiam, in quantùm prærequirunt subjectu constitutum in ordine divino; sed Christus, homo, etiam sine gratia habituali, suppositu constitutus in ordine divino; ergo jam ha eta liquid, ratione cujus debeatur sibi tale genus o perationum, etiam sine gratia habituali.

RESPONDETUR. Gratiam quidem exi etiam ideo, ut nos constituat in esse divino exi gi tamen & ex alia ratione, ut in nobis sit princi pium permanens operandi supernaturaliter nam gratia contritionis in peccatore præcedens contritionem, non est constitutiva Filii Dei, & tamen est principium operandi supernaturaliter; ex hoc itaque titulo, debebatur Christo gra tia habitualis: quod procedit etiamsi non pra tur, quòd gratia ipsa elicitivè ad omnes opera tiones concurrat; idque ideo: quia si ipsi alii ha bitus elicitivè concurrunt, ne sint sine su ra

adhuc in Christo requireretur gratia habi- s.

uod autem attinet ad illos habitus conse- ntes gratiam, an illi potuerunt connaturali- ari, non mediante gratiâ? negat Lugo, cu- prætermissâ ratione, hæc posset assignari. sequentia alicujus esse, determinant sibi il- esse, & non aliud. Sic v. g. talis color est consequens ad esse vini; talis sapor ad esse s; ita ut connaturaliter talis sapor non pos- ri carni, & sapor carnis non possit dari vi- Cùm ergo habitus infusi sint consequen- d esse divinum participatum, ut suppono ex ria de gratia; fit, ut illa consequentia de- inent sibi certum esse divinum; quo non osito, petunt connaturaliter non infundi ecto. Quia ergo esse divinum, quod habe- terminatione personali, non erat illud cer- esse, quod sibi determinant habitus: fit, ut aturaliter petant non infundi ad solam exi- iam gratiæ unionis; sed petunt infundi isi ad exigentiam talis esse divini participa- c est gratiæ habitualis. Quamvis autem divinum personale sit perfectius, esse divi- articipato per gratiam; sufficit tamen, ut at ipsam infusionem gratiæ, cui postea tales tus debentur: ex eoque quòd sit perfectior a unionis, non sequetur immedia exigentia tuum; nam etiam perfectius esse hominis, exigit multas perfectiones, quas exigunt biliora entia. Quod ulterius in id princi- referri debet; quòd scilicet debeat esse ortio, & majoritas quædam proportionis ari, inter exigitivum & exigitum: magis m proportionantur habitus cum gratia, uam sui radice.

STABIS. Cur connaturale illud comprin- m, eliciendorum actuum supernatura- ,non erit sola gratia unionis?

ESPONDETUR. Quia gratia unionis, non est, quàm ipsa persona Verbi unita: perso- utem, quà tali, convenit quidem dignifica- tiones, sed non convenit principiare in ge- efficientis; sed id spectat ad naturam, & rincipia naturæ superaddita, quæ sunt di- ta ab ipsa persona operantis.

ICES 3. Quod est substantialiter & essen- ter tale, non potest reddi per accidens tale; quia albedo essentialiter est alba, non pot- eddi per accidentalem sibi albedinem al- ergo nec humana natura Christi, quæ est tantialiter & essentialiter divina, propter nem cum persona divina, poterit reddi di- per infusionem gratiæ.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. a quando dicitur non posse aliquid, per su- dditum accidens, esse tale, quod est tale es- aliter; id accipiendum est in eodem gene- & quasi perficiendo illam ipsam formalita- ,à qua aliquid redditur tale. Et sic albedo essentialiter alba, in genere albedinis non potest reddi alba, nec potest albedo dealbari. Quia verò quando redditur Christus substantialiter sanctus sanctitate personali, sanctitas habitualis non sanctificat ipsam sanctitatem personalem, nec tribuit sanctitatem in eodem genere, hinc id legitimè facere poterit.

ASSERO 3. *Sanctitatem habitualem Christi non esse infinitam simpliciter & entitativè.*

RATIO: Quia, ut suppono, non est possibile ullum infinitum creatum, categorematicum.

Possunt tamen dari aliqui sensus & formalitates, ratione quarum illa gratia potest dici infinita.

I. Sensus desumptus ex S. Thoma q. 7. a. 10. in corp. Ubi dicit illam in ratione entis fuisse finitam, in ratione gratiæ infinitam; subditque: *Eò, quòd gratia conferatur animæ Christi, sicut cuidam universali principio gratificationis in natura humana, secundùm illud ad Ephes. 1. Gratificavit nos in dilecto Filio suo.* Et certè virtus universalis, quantumvis sit finita in entitate, nihilominus à virtutibus quibuscunque particularibus adæquari non potest. Sic lux solis, ut ibidem dicit S. Thomas, est quodammodò infinita, quia est quædam virtus universalis, candelarum luce, quantumvis multiplicatâ, non adæquabilis. Cùm ergo gratia Christi sit etiam universalis, à nullis etiam particularibus gratiis adæquari potest; quod autem est à nullis finitis adæquabile, suo sensu infinitum dici potest.

II. Sensus desumitur ibidem ex articulo 12. in corp. *Mensura alicujus formæ est finis, ad quem est illa forma.* Et sic, quando aliquid attingit ad ultimam perfectionem, & possessionem finis, quem potest talis forma habere in natura, dicitur habere perfectissimam formam, ita v. g. intellectus, in ratione intellectûs, ille est perfectior & major, qui magis & perfectiùs attingit veritatem: eò, quòd veritas, seu cognoscibile, sit objectum intellectûs. Porro etiam gratia suum finem & mensuram habet; omnia enim in numero & pondere & mensura disposita sunt: hic autem finis gratiæ non alius est, nisi unio ad Deum; cùm ergo tanta sit unio gratiæ illius cum Deo, quanta à possibili creatura attingi potest: cùm supponat Deum humanitati personaliter unitum, quod nulli puræ creaturæ competit; fit, ut illa gratia, in ratione gratiæ, infinita sit, utpote à nulla creata gratia attingibilis. Unde etiam, licèt possit Deus aliquam majorem, & digniorem in entitate facere gratiam habitualem, quàm sit gratia habitualis Christi; tamen non potest facere, ut dicat majorem unionem cum Deo, atque gratia, dicens unionem cum Deo, personaliter naturam humanam terminante.

III. Sensus, qui coincidit cum primo. Quia nullius puræ creaturæ gratia, ad tot effectus ordinatur, ad quot ordinatur gratia in Christo; ex illius enim plenitudine accipiunt omnes. Addo,

qui poneret in Christo gratiam etiam infinitam entitativè, non ita exaltaret humanitatem Christi, ut positâ illa infinitâ gratiâ, poneret aliquod condignum excellentiæ Christi. Ratio: quia adhuc illa infinita entitativè gratia, erit quid creatum, æquabile ab alio creato; jam autem excellentia Christi personalis, est infinita, & inadæquabilis.

Quod attinet ad gratiam Capitis. Suar. & Vasq. censent, illam esse eandem cum gratia habituali; dicuntque quòd illa qualitas, in quantùm est singularis hujus humanitatis, allativa eidem suæ excellentiæ, vocatur gratia; & in quantùm est principium merendi aliis, vocatur gratia Capitis. Amicus autem disp. 17. num. 36. dicit, gratiam capitis esse gratiam unionis.

Assero cum distinctione; *Si nomine gratiæ Capitis intelligas, gratiam infinitantem merita, & satisfactionem, ad debellandum infinitum offensæ; sic gratia Capitis, non aliud est, quàm gratia unionis.*

Ratio: Quia hoc dignificativum non aliunde habetur, quàm à persona unita, infinitè dignificante.

Si autem nomine gratiæ Capitis intelligas, gratiam quæ est completivum principium naturæ humanæ, in ratione connaturalius agentis supernaturalia, quorum tamen derivatio est ad bonum membrorum; sic gratia Capitis erit gratia habitualis.

Ratio: Quia nulla est necessitas illius condistinguendæ.

DIFFICULTAS III.

De Impeccabilitate Christi.

Sanctitati conjungitur impeccabilitas. Licèt hanc quæstionem tractent aliqui, ubi agunt de defectibus à Christo assumptis, uti Suar. disp. 33. & Amicus disp. 24. alii, cùm tradunt de libertate Christi, quam utramque quæstionem conjunxit Lugo, disp. 26.

In hac quæstione certum est, defacto Christum non peccasse, fundatur id in pluribus locis Scripturæ. Clarus est ille Joan. 6. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* & ille; *Qui peccatum non fecit.* Examinandum superest, unde impeccabilitas ista Christi orta sit? & an illa sit physica, an moralis? &c.

Punctum Difficultatis I.

Unde Impeccabilitas Christi oriatur?

Præmitto I. *Posse oriri impeccabilitatem Christi, & defacto totaliter, in suo ordine, ortam esse, ex visione beatifica.*

Ratio: Quia si visio beatifica, est in beatis principium impeccabilitatis, non videtur, cur illam non fundârit etiam in Christo?

Præmitto 2. *Posse oriri impeccabilitatem ex gratia prædeterminante physicè, defacto tamen non esse ortam.* Quòd potuerit oriri.

Ratio est. Quia concessimus aliàs possibilem esse gratiam prædeterminantem; ergo etiam possibilis erit gratia, prædeterminans ad impeccabilitatem; ergo ulteriùs possibile fuit illam dari in Christo.

Defacto tamen non esse datam.

Ratio est. Quia non est data respectu operationum Christi liberarum; nam gratia prædeterminans, ut suppono, destruit libertatem: non etiam data est ad actus necessarios; quia esset otiosa: cùm illâ etiam non positâ, aliunde fuerit determinatus Christus ad non peccandum, nec datur aliunde exigentia illius ponendæ: sicut datur necessitas ponendæ visionis in Christo, quamvis aliunde redditus sit etiam impeccabilis Christus.

Præmitto 3. *Posse oriri impeccabilitatem Christi, ex unione hypostatica; ita, ut illâ statente indispensabiliter, etiam de potentia absoluta, impossibile fuerit Christum peccare.* Hæc indispensabilitas vocari solet, impeccabilitas physica, hoc est naturalis, naturam pro essentia, sumendo. Et de hac in præsenti decidi debet. Negat Christo impeccabilitatem istam physicam Durandus, Scotus, Pontius, q. 11. n. 29. Affirmat S. Thomas, Suar. Lugo, Amicus.

Dicendum est. *Vi unionis hypostaticæ reddi Christum impeccabilem*; consequenter, *esse in eo physicam impeccabilitatem.*

Probatur I. Authoritatibus, quæ fusè citat Suar. ex illarum tamen plerisque non plus elici potest, quàm, quòd natura assumpta peccare non potuerit; sed non dicunt expressè, fuisse habitum formaliter ex vi unionis. Afferuntur, quæ videntur clariores.

I. Sit Origen. 2. Periarchon. cap. 6. *Ferrum*, inquit, *naturâ suâ capax & caloris & frigoris, si tamen semper intra fornacem ignis contineatur, diu poterit incapax frigoris: sic, Christi anima in Deo semper existens, quidquid agit, quidquid intelligit, Deus est; & ideo inconvertibilis est, & immutabilis, quæ inconvertibilitatem, ex Dei Verbi unione indeficienter ignita possedit.*

II. Authoritas est. Athanasii, inserta 6. Synodo actione 8. Cùm enim Apollinaris negaret, Christum animam & voluntatem humanam habere: idque ideo, ne concedere cogeretur, illum esse capacem peccati. Respondit Athanasius, inquit Suar. *nihil esse timendum, quia per ipsam assumptionem, illa voluntas impeccabilis facta est.*

3. Authoritas est Augustini lib. de Correptione & gratia cap. 11. *Neque metuendum erat*, inquit, *ne isto ineffabili modo, in unitatem personæ à Verbo Deo, humana natura suscepta, per liberum voluntatis peccaret arbitrium; cùm ipsa susceptio talis esset, ut natura hominis, à Deo ita suscepta, nullum*

in semotum malæ voluntatis admitteret. Si-a habet Enchyridii cap. 40. ubi de Christo iens. *In ipso,* inquit, *exordio naturæ suæ, quo epit, Verbo Dei copularetur in tantam personæ item, ut idem ipse esset Filius Dei, qui Filius ho-, & filius hominis qui filius Dei; ac sic, in natu-manæ susceptione fieret quodammodo ipsa gra-i homini naturalis, quæ nullum peccatum posset ittere.* Coincidit locus Fulgentii lib. 3. ad asimundum. *Propterea,* inquit, *Christi hu-tas sine peccato permansit; quia eam in unio-rsonæ divinitas accepit, quæ naturaliter pec-non potest.*

RESPONDEBIS, quòd PP. citati, referant em id in assumptionem; sed non dicunt, n per absolutam potentiam, Christum pec-n posse.

CONTRA: Tum quia, verba Patrum sim-ter sunt accipienda, nisi aliquid obsit; sim-us autem accipientur, si ponatur, quòd id, udem de absoluta potentia, in Christo eve-posset. Tum quia, si absurdum est dicere, d Christus actu peccaverit; absurdum et-erit dicere, quòd de absoluta potentia pec-potuerit. Tum quia Fulgentii authoritas, tur id velle, scitum enim est, Deum, ne de luta quidem potentia, peccare posse. robare Conclusionem ratione paulò diffi-s censent authores.

Expenduntur rationes pro Conclusione.

RATIO afferri potest. Impossibile est, et-de absoluta potentia, actionem, quæ non st non esse Deo grata, esse peccaminosam, exosam, seu Dei offensivam; at quælibet, humanitatis Verbo hypostaticè unitæ, potest Deo non esse grata; ergo eam im-bile est, de potentia absoluta, fieri pecca-osam: adeoque Dei offensivam: ergo ulte-impossibile est, humanitatem unitam hy-aticè Verbo posse peccare, de potentia ab-a. Major per se constat; quia impossibile pus gratiæ, esse Dei offensam, seu pecca-; sicut impossibile est, opus luminis esse o-enebrarum. Minor probatur: Impossi-st actionem, quam afficit gratia unionis, e esse Deo non gratam; sed quamlibet a-nem humanitatis, unitæ Verbo hypostati-fficit gratia unionis; ergo quælibet actio, anitatis unitæ Verbo, non potest non esse accepta. Minor probatur. Quamlibet onem humanitatis unitæ Verbo, terminat oum; quia actiones humanitatis, sunt actio-Verbi, non solùm imputatitiè, sed verè & icè: hoc autem non aliud est, quàm, quam-actionem, humanitatis unitæ Verbo, affici ne. Illustratur hoc argumentum, instan-e gratia habituali, quæ cùm afficit aliquod opus, impossibile est illud opus, esse peccami-nosum.

RESPONDERI potest. Imprimis hoc argu-mentum videtur supponere aliquid falsum: nempe actiones humanitatis terminari à Ver-bo; quæ tamen sunt interminabiles, cùm non sint substantia. Sed independenter ab hoc principio, argumentum nondum convincit; probat enim multùm: quia probat, quòd si per impossibile v. g. mentiretur Deus, vel humani-tas assumpta, illud mendacium non sit futurum peccatum, esset enim Deus; consequenter pro-batur, Deum posse exercere actiones essentiali-ter malas; quia illæ, hoc ipso, quòd exercerен-tur à Deo, fierent optimæ: nam essent Deus substantialiter; & exercitæ à Christo, dicerent rationem actionum affectarum unione hyposta-ticâ. Et certè, antecedenter antequam cogi-tetur, à Deo fieri illas actiones, habetur illarum dissonantia; hinc quamvis intelligeretur Deus illas exercere, adhuc essent malæ; quærere er-go restabit, cur illas etiam Christus exercere non possit in natura assumpta?

2. RATIO est Vasquez. Unio hypostatica est formalis sanctitas, cum qua magis pugnat pec-catum, quàm cum gratia adoptionis: implicat autem, cum gratia adoptionis, peccatum.

RESPONDERI potest, non esse demonstra-tum, quòd peccatum non possit simul stare cum gratia, & de facto negat id Suarez, & multi post illum. Et certè qui negat, cum unione hypo-statica, non posse stare peccatum, negabit etiam de gratia sanctificante.

3. RATIO est, quâ utitur Lugo. Quia huma-nitas illa, ut dictum supra, sanctificatur sanctita-te infinitâ: adeoque infinitè, in genere sanctita-tis participatæ; ergo sanctificatur, quantùm fie-ri potest, in genere sanctitatis participatæ. Cùm itaque non repugnet, ex conceptu suo, in ordine creato, aliquam creaturam ita esse san-ctam, ut, in sensu composito formæ sanctifican-tis, repugnet illi peccatum grave: necesse est hunc effectum formalem tribui humanitati, ab infinita sanctitate, quâ sanctificatur; quia sum-ma sanctitas, debet reddere subjectum summè sanctum, quantùm subjectum illud intelligi potest capax sanctificari.

RESPONDERI potest. Hoc argumentum imprimis non esse positivum, quale fortè præ-tendebat afferre Lugo, sed merè negativum; si-stit enim in hoc principio; Non implicat con-tradictionem, talem impeccabilitatem com-municari humanitati: verterentque Scotistæ; Non implicat contradictionem, non tribui à sanctitate summa, summam sanctitatem subje-cto. Præcipuè, quia apud Lugo, non valet hæc consequentia; Album ut 8. reddit subje-ctum album ut 8. ergo & sanctitas infinita, fa-ciet subjectum infinitè sanctum: ut colligi pot-est ex doctrina illius, quâ docet; infinitâ sancti-

tate Verbi, nonnisi finitè sanctificari humanitatem. Vel, si implicat contradictionem, à summa sanctitate Verbi non tribui summam sanctitatem humanitati; restituent argumentum Scotistæ, & dicent; non implicare contradictionem, ut, cum summa sanctitate participata, stet peccabilitas humanitatis; quamvis non sit peccaturus actu, aut de lege ordinaria. Rursus idem argumentum in principiis Lugo multum probat, quod sic ostenditur; Non implicat contradictionem, à summa sanctitate Verbi tribui summam sanctitatem, incompossibilem cum habitu vitioso, cum actu objectivè & materialiter pravo: ergo illam defacto tribuit Verbum humanitati, quæ consequentia est falsa apud Lugo, qui possibile esse utrumque hoc asserit. Præterea, possibile est, tribui à Verbo dignitatem talem humanitati, ut cum illa dignitate non possit stare debitum pœnæ ullius, & cætera similia, quæ negat Lugo.

In forma autem responderi sic potest: Sanctificari scilicet humanitatem, quoad formam unitam humanitati, summè; sed non sanctificari summè, in ordine ad oppositionem cum peccato; idque propterea, quia non implicat contradictionem, cum summa sanctitate personali, in natura, ab illa personalitate distincta, stare rationem peccabilitatis.

4. RATIO est; quâ utitur Suarez, Valentia, Amicus. Quia si peccaret humanitas, peccaret Verbum, non tantùm per communicationem idiomatum, & in assumpta natura, verùm etiam intrinsecè, & in propria natura, quod ipsum probatur. Verbum enim, per unionem hypostaticam, fecit sibi suam naturam humanam; non minùs, quàm quodlibet suppositum facit sibi suam naturam, cujus est suppositum: ergo tenetur illam regere ut suam, in omnibus actibus; ergo si in aliquo deficeret, defectus imputaretur Verbo, ut causæ particulari supposi-tanti. Et quia agere contra debitum, est intrinsecè malum; ideo enim creatura peccat, quia facit contra debitum rationis: ergo etiam peccaret Deus, si per impossibile, faceret contra debitum rationis; ergo, cùm Verbum debeat regere humanitatem ut suam, si illam permitteret peccare, faceret contra debitum, adeoque peccaret. Illustrari hoc solet instantiâ ab anima rationali, quæ unita corpori contrahit naturale debitum regendi corpus suum, & defectus corporis imputantur animæ, defectusque appetitûs inferioris imputantur appetitui superiori. Illustratur item instantiâ, petitâ ex subordinatione servi ad dominum, filiorum ad Patrem; in quibus omnibus, superior tenetur regere inferiorem: Ergo etiam ex unione, incumbet Verbo, regere humanitatem; & nisi eam regat, redundabit defectus in Verbum. Totum id infundat huic principio Amicus. Quia scilicet, quoties duo uniuntur in eadem natura, vel persona, inferius naturaliter subordinatur superiori; & consequenter, superiori incumbit cura regendi inferiorem, cùm enim nequeant duo invicem unita, non manere invicem subordinata, necessariò dicitur inferius subordinari superiori: & consequenter, superius regit inferius: quod etiam docuit Epiphanius in Ancorato, ubi in id refert impeccabilitatem Christi; *quia*, inquit, *Verbum virtute suâ frænabat inferiorem naturam, ab omni inutili carnali turba.*

RESPONDERI potest. Quòd nulla specialis gubernatio, humanitatis assumptæ, spectat ad Verbum, quæ non spectet ad reliquas Trinitatis personas; sed reliquæ Trinitatis personæ ex vi illius gubernationis, non tenentur impedire peccatum humanitatis: ergo nec tenebitur Verbum. Minor probatur, quia etiam oppositi non agnoscunt hanc obligationem in reliquis personis. Major probatur: quia illa specialis gubernatio, debet esse actus quidam dominii, & exercitium potestatis, supra humanitatem; nullum autem speciale dominium, & exercitium potestatis habet Verbum, respectu humanitatis, quia hoc dominium, & exercitium potestatis est aliquid ad extra: omnia autem opera ad extra, sunt communia toti Trinitati. Rursus quia ita obligatur suppositum divinum ad gubernandam humanitatem in suo genere, sicut suppositum creatum obligaretur, etiam ex suo genere, ad gubernandam eandem, si fuisset terminata illa natura propriâ subsistentiâ; sed suppositum creatum non fuisset obligatum, ad gubernandam illam naturam. Quod ipsum probatur: quia illud suppositum, vel est modus, vel realitas superaddita, vel formalitas; nulli autem ex his illa gubernatio competit; cùm gubernatio sit actus profectus à principio cognoscitivo: modus autem, & realitas, & formalitas illa, vim hanc non habent. Porrò ad nihil plùs tenetur, vi unionis, suppositum increatum respectu naturæ, nisi, quod præstitisset in suo ordine subsistentia creata. Et sic, quia subsistentia creata, in suo ordine dignificat actiones; dignificabit etiam in suo ordine, adeoque divinabit suo modo operationes subsistentia increata. Quia subsistentia creata perficit naturam in suo ordine ad operandum: perficiet etiam subsistentia increata: & quia nullum speciale regimen est in persona creata; nec erit in persona divina, licèt illa sit cognoscitiva. Et certè, hoc modo est terminare personaliter, & facere subsistere præcisè, & formaliter, non dicit quidquam quod fiat vitali modo, sed facit hoc suppositum ut ita dicam, mortuo modo; cùm autem ista actus gubernationis fiat vitali modo, non videtur, unde oriatur ista obligatio gubernandi, ex vi præcisè personationis.

Denique Major illa probatur. Quia ista obligatio gubernandi, vel est ex vi & essentia suppositi

sit ad

ndi & terminandi naturam : vel ex vi terandi, hac speciali, hoc est divinâ. Non ex essentia supponitandi in communi. Tum , ut dixi, suppositum quà tale, habet se mormodo circa actiones. Tum quia, si ista gunatio provenit ex vi subsistendi, hoc ipso det supponere potestatem istius gubernatio- quæ tamen non supponitur, ut dictum. n quia, ut concedit Suarez, casu, quo Ans assumeret hominem, non haberet natura elica vim gubernandi voluntatem hominis, endique pro suo arbitrio. Quodsi ea obio provenit, nonnisi ex hac speciali ratione minandi divina; non debebat assumi, quòd bligetur persona divina, dirigere humanitaassumptam, sicut fuisset obligata persona ta; ergo ulterius ostendere debes, cur in suo ne divino; facere aliquid deberet persona eata, quod non fecisset creata.

deaquæ attulit Aldrete, disp. 69. solvenda.

DDO. Nego, quòd tunc Verbum in propria natura peccaret. Nego, quòd illam tener regere, in omnibus actibus. Nego, casu, deficeret humanitas, defectum imputan- Verbo. Quæro, unde sit potestas speciaegendi humanitatem titulo unionis? Non et se Pater æternus respectu humanitatis cisè ut dominus, qui tenetur peccata servo- impedire, cur se ita habebit Verbum? & potiùs erit resolutivum impeccabilitatis. d item facit major illa conjunctio cum Vertinferat obligationem? illudque ipsum, ex orietur illa obligatio, erit salvativum imcabilitatis. Concedo, quòd Deus non tecur impedire peccatum filii adoptivi. Con-o, quòd magis propinquum reddat unio hyatica. Concedo, quod reddat humanim, dignam latriâ immediatâ supremæ. Sed rere restat; cur exinde sequatur impeccaas? Addo, quòd non teneat paritas, ex eo, d Dominus v. g. teneatur impedire peccaservi, teneri ad id Verbum. Quia nec teparitas, simpliciter ad Deum; cujus major connexio, propter transcendentalem ordicreatoris ad creaturam: quàm sit conne-Domini ad servum. Et sicut titulus causæ næ id excusat, cur non excusabit in Verbo, pectu humanitatis? & quæ legitima ratio us assignabitur, illa salvabit impeccabilitaChristi. Quod autem ille dicit, etiam Pan æternum habere specialem obligationem, Christus Filius suus naturalis peccet; id non etur stare: quia cùm hæc obligatio oriatur, Aldrete, ex suppositione unionis hypostati-, cùm illam non dicat Pater, præcisè Patri deberet defectus ille tribui.

DICES. Gubernationem illam spectare ad rsonam Verbi, non quocunque modo, sed quantùm est identificata realiter cum natura ina: quæ quidem non secundùm se obligatur ad illam gubernationem; aliàs obligatio fuisset communis toti Trinitati; sed obligatur, prout terminans humanitatem persona Verbi.

RESPONDETUR. Adhuc sequi, quòd immeritò assumatur, eo modo teneri personam divinam, ad gubernandam specialiter humanitatem, quo obligaretur ipsa persona creata. Quia, ut dixi, ad id præstandum persona non obligatur, sed natura; persona autem nonnisi denominativè. Rursus, quæro, quare non potest peccare humanitas assumpta? respondes; quia spectat ad gubernationem Verbi, ne peccet. Quæro, quare id spectat ad gubernationem Verbi? id jam non potes probare ex hoc principio; quia alia supposita ad id obligantur; vidimus enim illa ad hoc non obligari. Da ergo istius obligationis fundamentum. Quòd autem anima obligatur ad dirigendas potentias inferiores, & Pater ad filium dirigendum; *Prima* Instantia apud nos locum non habet. Quia illa gubernatio est intransitiva, & per illam obligatur ipsa anima, seipsam dirigere, in quantum concipitur seipsâ inferior, ratione effectuum & operationum, naturâ sua inferiorum præ spiritualibus, & rationalibus. Hinc etiam, nonnisi ipsa natura humana debet seipsam dirigere; sed non videtur, cur ad illam dirigendam obligetur persona divina, quà talis, quà scilicet terminans? Posito etiam, quòd potentiæ animæ sint distinctæ realiter ab eadem; quamvis anima teneatur ad istam gubernationem specialem; teneatur item Pater, respectu Filii; non tenebitur tamen suppositum. Quia illa priora, quà talia, habent se, respectu sibi subordinatorum, vitali modo; adeoque cum jure directivo; suppositum autem, quà tale, mortuo se modo habet in ratione terminandi; consequenter manet, quà tale, non in linea directivi. Rursùs, si anima non gubernaret inferiores potentias, non haberent principium à quo gubernarentur: cùm tamen gubernari desiderent; jam autem, quamvis nullum speciale gubernium, & huic nonnisi Personæ Verbi annexum, respectu humanitatis tribuatur, non inde sequitur, nullum habendum jam principium gubernandi: esset enim ipsamet humanitas, quæ se gubernat. Hinc etiam actiones filii, tunc imputantur Patri, quando filius censetur non esse emancipatus, & nondum potis sui gubernandi; potest autem gubernare seipsam humanitas.

Formatur Ratio.

PROBATUR itaq; aliter 5. Conclusio. Quia & posset peccare humanitas terminata Verbo, ut supponitur: & non posset: quia si humanitas terminata Verbo peccaret, peccaret & Verbum; Verbum peccare non potest, ut est de fide: ergo nec humanitas terminata Verbo.

Sequela probatur. Quia humanitas terminata à Verbo non potest quicquam operari, quin operetur Verbum; ergo etiam casu, quo humanitas terminata Verbo peccaret, peccaret & Verbum. Antecedens probatur; quia actiones sunt suppositorum, nec potest Verbum, respectu unius actionis, complere substantialiter humanitatem, respectu aliùs non complere; quia respectu cujuscunque actionis, prius est esse in ordine ad se completè, adeoque esse suppositum, quàm in ordine ad aliud, quale est agere. Et si fingas casum, quòd illa humanitas peccaret, sed non tribueretur hoc supposito; casum quidem incohærentem principiis etiam Philosophicis ponis; quia actiones sunt suppositorum; sed tamen jam concessibilem; in tantùm enim implicat humanitatem illam peccare, in quantùm sequeretur peccare tunc Verbum; & sicut amante humanitate Deum, amat Verbum, ex præcisa ratione terminandi, tanquam fundativa communicationis idiomatum; ita si per impossibile peccaret humanitas, terminata Verbo, peccaret Verbum, ex titulo ipsius illius terminationis.

Respondebis 1. Deum, extra unionem hypostaticam, posse esse causam particularem permissionis peccati; ergo etiam potest esse, causa particularis permissionis peccati in humanitate.

Contra. Quicquid sit, de ly Particularis causa, cùm permissio illa debeat potiùs in Deum referri ut causam primam; paritas tamen non tenebit. Quia vì permissionis, non sequitur verificatio hujus propositionis; Deus peccat, ut ostendunt alibi dicta; sequitur autem vi hujus, si humanitas terminata à Verbo peccaret, quòd etiam Verbum peccaret; nec se jam haberet merè permissivè, sed substantialiter, adeoque specialiter, complendo principium elicitivum actionis peccaminosæ. Et certè, antequam Verbum terminet naturam humanam, prævidere debet (ne cæco modo operetur) an illa humanitas sit peccatura, vel an possit peccare? & si, prævidendo, quòd sit peccatura, vel quòd posset peccare: vellet tamen terminare talem naturam Verbum, hoc ipso vellet peccare, vel vellet posse peccare, quod Verbo implicat. Et quia peccare non potest, reddit illam naturam assumptam impeccabilem.

Respondebis 2. Impossibile est Deum peccare, extra assumptam naturam creatam, possibile tamen est Deum peccare, ratione naturæ assumptæ.

Contra. Quia jam non das omnem possibilem perfectionem Sanctitatis Deo, ita ut illi in nullo casu physicè reperibili conveniat, non habere sanctitatem; perfectior autem esset illa sanctitas, quam impossibile est peccare, etiam conjunctam substantialiter naturæ intellectuali creatæ.

Responderi potest 3. Per multos, unio hypostatica cum fomite, vel cum errore, stare potest; nec potest dari regula universalis, cur aliqua possint convenire Verbo in humanitate, & aliqua non?

Contra. Regula hæc universalis haberi potest; nempe quòd in iis, quæ sunt dissona naturæ intellectuali, quà tali, non possit communicare VERBUM, adeoq; nec illa potest peccare humanitas terminata à VERBO. Vel si vis, potes dicere, quòd in iis communicare non possit VERBUM, quorum aliàs causa particularis, & cum inclinatione concurrens, aut operans, ob illorum dissonantiam, Deus esse non potest.

Respondetur 4. Christum non esse primam regulam morum; & dari respectu illius deefficaces gratias.

Contra. Christus non est quidem regula prima morum, per identitatem; est tamen per unionem substantialem ad primam regulam; negaturque, respectu Christi, dari gratias deficaces ad non peccandum.

Respondetur 5. Potest unionem hypostaticam negare Deus, in pœnam peccati; quod ostendit, non esse illam essentialiter incompossibilem cum peccato; idq; ideo, quia de ratione pœnæ est, ut pendeat à libertate infligentis illam.

Contra. Quamvis Deus necessariò operaretur, non apparet cur delinquentes contra se, punire non posset: consequenter, non est de ratione pœnæ, ut liberè infligatur. Deinde: potest in pœnam, negari unio hypostatica, non quæ præsupponatur habita, dum peccatur sed habenda: & si negaretur in pœnam peccati unio, quæ supponeretur haberi, cùm peccatur; hoc ipso supponeretur posse peccari cum unione: sed id à nobis non admittitur.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBjicit 1. Pontius. Voluntas Christi, ex se, ejusdem est rationis, ac nostra, ergo potest peccare sicut nostra, nisi determinetur necessariò per aliquid aliud: sed nec unio, nec aliud ita connexum cum unione determinat illam: Ergo non obstante unione, & omnibus ita necessariò connexis cum unione, poterit de potentia absoluta peccare. Subsumpta minor probatur. Unio secundùm se considerata, non potest determinare ad non peccandum, nisi quatenus, ex se, esset incompatibilis cum peccato: vel quatenus, per modùm causæ effectivæ, produceret actum oppositum peccato cuicunque: vel quatenus, per modum formæ, determinaret necessariò voluntatē, ad actum oppositū actui peccaminoso: nec enim plures modi excogitari pos-

Sed nullus, ex his modis, infert inten-; quod probatur. Et imprimis, unio non forma oppoſita cum peccato. Tum quia ſubjectatur in humanitate, peccatum au- in voluntate; quæ verò habent diverſum ectum, non ſunt formæ incompatibiles. n quia non apparet ulla oppoſitio phyſica nalis, inter unionem naturæ humanæ cum bo, & actum, quo Chriſtus nollet mori, id ipſi eſſet præceptum. Quòd autem u- lla, nec efficiat ullum actum incompoſſibi- cum peccato, nec determinet voluntatem lem actum; probatur. Quia unio, quâ ta- ullum actum efficit; nec poteſt formaliter rminare voluntatem; cùm in voluntate ſubjectetur: nec neceſſariò proponitur per llectum, aut percipitur à Chriſto.

ESPONDETUR. Voluntatem Chriſti, eſſe dem ejuſdem rationis cum noſtrate; ſed importatione unionis ad Verbum. Et ndo dicimus, voluntatem Chriſti eſſe im- cabilem ſimpliciter; non dicimus, quòd ex impeccabilis; eſt enim, quoad naturalia ſimilis noſtræ, adeoque peccabilis: ſed quòd mpeccabilis, ratione alicujus ſibi conjuncti cipii, incompoſſibilîs cum peccato. Ar- nento, ut proponitur, negatur Major. damentum negandi ut percipiatur. Te- dum eſt, unionem ſecundùm ſe ſpectatam, liciter ſpectari poſſe. *Primò* ſecundùm ſe ciſè, ſive ſupponas illam eſſe nonniſi forma- tem, ſive modalitatem. *Secundò* unio ſpe- ipoteſt terminativè, ſeu unà cum eo extre-, ad quod terminatur. Unio priori modo ctata habet ſe nonniſi ut *Quo*, minùs princi- iter, tanquam via, & medium, ad repugnan- n peccato, & fundandam ejus incompoſſibi- tem cum extremo, quod unit; quodque per undat illam incompoſſibilitatem. Unde u- ſpectata terminativè, & ſecundum extre- m, quod unit, nempe ipſum Verbum, ſic di- incompoſſibilitatem cum peccato: cujus remi non meminit Major. Hinc illa dis- ctiva falſa eſt: nam non ponit omnia mbra.

Attendendo etiam ad ipſas probationes, pro- ormantur; necdum argumenta evincunt. m quod attinet, An unio, ſit forma oppoſita n peccato? ad hoc, imprimis dici poteſt, il- eſſe oppoſitam ut *Quo*; hoc eſt, unitivam mæ oppoſitæ: licèt non ſit oppoſita ut *Quod*. eo autem, quòd unio ſubjectetur in natura, peccatum in voluntate, nihil concluditur: n duplicem unionem hypoſtaticam agno- nt communiter Authores, unam receptam anima, & aliam receptam in corpore; ſaltem ratione illius unionis, receptæ in anima, in a etiam recipitur peccatum, erit unio, forma compoſſibilis cum peccato, utpote recepta eodem ſubjecto. Quodſi adhuc velis di- ſtinguere voluntatem ab anima: cùm etiam in his principiis, actiones voluntatis recipiantur in anima, adhuc & peccatum reciperetur in anima; in qua tamen anima, ſupponitur eſſe unio hypoſtatica. Nec probat Pontius, quòd unio non determinet, ut voluntas habeat actum oppoſitum cum peccato; quantumvis ponatur, quòd unio hypoſtatica non ſubjectetur in voluntate: nam ſi unio, ſubjectata in humanitate, determinat Verbum, in quo non ſubjectatur, ad eſſe uniti; cur non determinabit unio voluntatem, licèt non ſubjectetur in illa, ut eliciat actum incompoſſibilem cum peccato?

Addo, non explicari ab objiciente quid ſit iſtud unionem recipi in humanitate, non in voluntate, ſi enim identificantur potentia cum anima, quæ eſt humanitas incompletè, recipi eam in voluntate, eſt eam recipi in anima, adeoque in humanitate incompletè ſumpta humanitas autem condiſtincta realiter à partibus non datur.

OBJICITUR 2. De potentia abſoluta, poterant ſuſpendi in Chriſto omnes virtutes & habitus infuſi, ſubtrahi gratia habitualis, ſubtrahi viſio, & cætera ſimilia: hæc enim omnia non ſunt neceſſariò, & eſſentialiter, connexa cum unione hypoſtatica; & non fuiſſent data, ſi non fuiſſet unio facta in natura intellectuali: imò, de facto unio hypoſtatica recepta fuit in corpore: & tamen in corpus non traxit illa bona, quo poſito, non fuiſſet pro tunc in Chriſto principium operationum juſtarum, & bonarum: conſequenter tunc Chriſtus potuiſſet deficere, in quo defectu peccabilitas conſiſtit.

RESPONDETUR. Secundum communem doctrinam, caſu quo urgeret præceptum eliciendi actum ſupernaturalem amoris divini, & non daretur gratia ad eliciendum, non committeretur jam peccatum: quia id, quod non poteſt fieri, ſi non fiat, non inducit peccatum: ille autem actus ſupernaturalis non poteſt fieri ſine gratia. Hinc ſi gratia non detur, & non fiat actus, non erit actus peccaminoſus: conſequenter nec Chriſtus, in tali ſuppoſitione, eſſet jam peccaturus; quod ſolum in præſenti defenditur.

Independenter ab hoc principio, ſolvi poteſt objectio; quòd ſcilicet, quamvis auferretur à Chriſto gratia habitualis, aut non formaretur tunc præceptum, aut ſi formaretur, teneretur Deus ſupplere vires gratiæ, ipſa etiam perſona terminans eſſet ſufficientiſſimum impeditivum peccati, ne ita dicatur Verbum diſobedire præcepto, & facere actionem diſſonam.

OBJICITUR 3. Poteſt Verbum in aſſumpta natura mori; ergo & peccare.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe: quia mors non repugnat naturæ intellectuali, quâ tali; repugnat peccatum. Deinde, cujus cauſa

particularis potest Deus esse, extra unionem, saltem in alio subjecto: illud etiam participare potest in natura assumpta: non est enim major ratio unius, quàm alterius. Hinc, quia potest esse Deus causa particularis mortis; fit, ut illi non repugnet, per communicationem idiomatum, mori. Quia verò nunquam potest esse Deus causa particularis peccati; & tamen, si humanitas assumpta peccaret, deberet esse causa particularis illius peccati: hinc fit, ut in humanitate assumpta peccare non possit.

Objicitur 4. Potest peccatum, saltem habituale, de potentia absoluta, stare cum visione beata; ergo & cum unione hypostatica.

Respondetur. Argumentum procedere à minori ad majus viâ affirmationis, majus enim est quid, unio cum Deo personalis, quàm unio intentionalis, quæ fit per visionem. Directa disparitas est. Quia in casu antecedentis, non esset vera propositio; Deus peccat: vera autem in casu consequentis, accipiendo etiam visionem beatam secundùm quod status beatitudinis est, cum illo, non potest stare peccatum, cum quo non stat status, omni felicitate completus.

Objicitur 5. Non est ratio, cur saltem eo modo, non possit peccare humanitas assumpta, quo peccat justus; ita scilicet, ut sicut operatione suâ malâ amittit justitiam homo; ita humanitas assumpta, operatione suâ malâ, amittat unionem hypostaticam.

Respondetur. Negando id posse fieri. Ratio: quia, quando ita peccatur, ut peccato expellatur gratia: eo instanti quando primò est peccatum, primò non est gratia: non debet enim dici, ultimò esse gratia: quia aliàs, saltem in uno instanti, simul secum essent, peccatum, & gratia. Si primò tunc non est gratia, cùm primo est peccatum; nihil absurdi ponitur, nec juguntur secum peccatum & gratia, quæ aliàs supponuntur cohærere non posse. Jam autem, quando peccato expelleretur persona divina; vel tunc, cùm verum est dicere: Primò peccatum est, verum esset dicere? primò non est persona Verbi; & sic jam non esset illud peccatum naturæ suppositatæ à Verbo: de quo tamen procedit controversia, vel verum esset dicere? Ultimò est tunc Verbum terminans humanitatem: & sic jam, pro illo instanti, verum esset dicere: Deus peccat; jugarenturque secum, peccatum & Deus, quæ cohærere non possunt.

Ostenditur etiam major disconnexio inter peccatum, & personam divinam, quàm inter peccatum, & gratiam. Conveniunt quidem in hoc, quia etiam peccatum non potest exerceri ab anima, prout grata, sed nonnisi grata ampliativè: sicut & peccatum non potest exerceri ab humanitate assumpta formaliter, sed nonnisi assumptâ ampliativè, differunt tamen in hoc, quia possunt simul stare divinitus, gratia, & peccatum; non potest autem simul stare peccatum & unio hypostatica. Quod si non admittatur istam sententiam; adhuc major erit repugnantia, ratione excellentiæ formarum: ad eum modum, quo non possunt se compati, forma hominis, & spongiæ: sicut se non possunt compati forma hominis, & simii, vel alicujus animalis maximè accedentis ad hominem; nihilominus major est oppositio inter formam hominis, & spongiæ: quàm inter formam hominis, & simii: ideò, quòd major oppositio, non secundùm solam incompatibilitatem in eodem subjecto, sed etiam secundùm entitatis excellentiam, pluribus formalitatibus ab alia recedentem, pensari debeat. Cùm ergo, pluribus perfectionibus, Deus pugnet cum peccato, quàm gratia; licèt tam Deus, quàm gratia, cum peccato stare non possint: majorem tamen repugnantiam dicet Deus ad peccatum.

Addo cùm gratia non sit suppositum, peccatum illud, non tribueretur gratiæ: quia autem actiones sunt suppositorum, peccatum illud tribui deberet Verbo terminanti humanitatem.

Instabis 1. Ex istis, quæ affert Al[illegible] disp. 71. Si, postquam humanitatis fuit unita hypostaticè Verbo, potuit ipsa esse indifferens, ad promerendam conservationem illius unionis, (poterat enim decernere Deus, ut dependenter à meritis conservaretur) & ad carendum unione, ob defectum meriti: ergo & potuit, pro illo priori, esse indifferens ad peccandum, & non peccandum: siquidem omnino præscinditur ab unione hypostatica, quæ supponitur destruenda esse illo instanti, si merita deficiant; ergo si peccaret, destrueretur illa unio, ratione peccati.

Respondetur. Implicare, ex dictis, in pœnam peccati, pendentis à Verbo, tanquam supposito, destruatur unio: quia tamen posset carere unione hypostaticâ Christus, & non in pœnam peccati; cùm possit illâ carere ex libero decreto Dei: ergo apparet, carentiam hanc, non involvere necessariò rationem peccati; ideo poterit illa indifferentia, ad habendam et non habendam unionem, admitti: sine tamen indifferentia ad peccandum, posset enim v.g. carere unione hypostaticâ, seu ejus conservatione; casu quo non poneret aliquod meritum, ex sua libertate; licèt non supponatur obligatio posita à Deo, ad ponendum illud meritum, nisi fortè dicas, independenter à præcepto, obligandũ Christum ad illud meritum, ex sui ipsius dilectione, ne tanto bono privetur. Quod si dicas, Deum præcipere curam conservandæ illius unionis: jam quæstio hæc, ad materiam de præcepto ferendo in Christum, spectabit.

Instat 2. Non est, cur unio hypostatica, in primo instanti suæ existentiæ, potuerit impediri

iper peccatum, non verò in instanti conser-ionis; præcipuè autem, cùm in primo in-nti existentiæ unionis, potuerit existere, si-l cum unione hypostatica, potentia ad pec-ndum.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia casu antecedentis, non verificatur, Deus pec- : nam cùm impediatur, ne illa humanitas sit unita; impeditur etiam, ne communicet oma peccantis. In casu autem consequen-supponitur non destructa, sed destruenda u-,adhuc tamen durans; ergo communicatio-idiomatum fundativa: adeoque & redditi-ut Deus intelligatur tunc peccare, si illa hu-nitas peccet. Negatur autem, quòd cum one hypostatica, etiam in primo instanti, po-rit simul existere potentia ad peccandum: a aliàs, etiam pro posteà, posset existere. Et tè, pro primo illo instanti, verum est dicere: nc est unio hypostatica; ergo & fundatio nmunicationis idiomatum: consequenter i posset; quòd Deus nunc habeat potentiam ximam ad peccandum.

Instat 3. Formam præteriisse, est quid ex-secum, respectu hujus instantis; sicut & for-m esse futuram, sed unionem hypostaticam futuram, non reddit naturam impeccabi-, pro hoc instanti. Ergo neque unionem hy-taticam præteriisse, reddit naturam impec-bilem, pro hoc instanti.

Respondetur. Concedo totum; sed ne-quòd pro illo priori, pro quo est indifferen-merendi conservationem unionis, vel non rendi, sit præterita unio; cùm sit conservabi- Consequenter adhuc est; si est: hoc ipso pediet, ne eodem, instanti sit peccatum; & usque verum erit dicere: saltem nunc unio imò est; erit hæc impeditio; non erit autem, n dicetur: Nunc primò non est.

Instantiæ Recentiorum.

Attingit aliqua hîc solvenda Rosmer: ex o.

Objicitur 6. Peccatum actuale, & unio postatica, sunt duæ entitates absolutæ; non plicat autem, quascunque entitates absolu-, poni simul in eodem subjecto.

Respondetur. Ex hoc titulo, quòd sint æ entitates positivæ, habetur quidem titulus quis coexistendi; sed adde, si cætera adsint: æ hîc desunt. Quia vi hujus coexistentiæ se-eretur, Deum peccare, quod implicat: quia o hoc implicat; sequitur, ex duabus illis en-tibus positivis, secum positis, non quidem ti-o entitatum positivarum, sed aliunde, cohæ-ntiam haberi non posse.

Objicitur 7. Fieri potest, ut humanitas unita personalitati divinæ, & non possit illam ldere sanctam; ergo, in hoc casu, poterit unio consistere cum peccato. Antecedens probatur. Subjectum, quod est capax alicujus effectus formalis, potest, per additionem alicujus conditionis, vel qualitatis, reddi incapax ejusdem. Et ita, posito, quòd gratia possit simul stare cum peccato, in homine, reddit illum incapacem denominationis sancti.

Respondetur. Unio humanitatis cum Verbo, ut superiùs dictum, duplex cogitari potest; una meræ alligationis localis, specialiter factæ; & hac positâ, retineret humanitas propriam personam, peccareque posset: neque tamen tunc diceretur Deus peccare, in illa natura. *Secundò* potest esse unio simul fundativa communicationis idiomatum; si fundativa communicationis idiomatum, hoc ipso derivativa denominationum, oriundarum à Verbo, inter quas est præcipua denominatio Sancti; hinc suppositâ hac unione, non apparet, quomodo redderetur subjectum incapax denominationis, cujus cæteroqui supponitur capax. Quod attinet ad paritatem, disparitas est; quia ut stet peccatum cum gratia, nulla affertur implicantia; est autem implicantia, ne dicatur Deus peccare. Cæterùm, si ponis, ita reddi humanitatem incapacem sanctitatis, ut etiam eo casu, non diceretur Verbum peccare: quidquid sit de possibilitate suppositionis; jam in eo casu posset dici, quòd illa humanitas possit peccare: ut in ante dictum.

Instat 1. Humanitas Christi, secundùm se considerata, est capax, ut à gratia habituali accipiat denominationem filii adoptivi; & tamen, per unionem hypostaticam, redditur incapax hujus effectûs formalis: ergo & humanitas, ex se capax, ut sit sancta, poterit reddi incapax, ut reddatur sancta; quamvis non reddatur incapax, ut uniatur Verbo. Ad eum modum, quo, si uniretur naturæ irrationali, redderet illam subsistentem, non sanctam. Id verò, quod redderet naturam incapacem sanctitatis, posset esse actio productiva: quia produceret illam naturam, ex fine nunquam illam sanctificandi, hæc autem actio, cùm esset complementum liberi decreti divini, volentis illam non sanctificare, ordinaretur essentialiter ad negationem sanctitatis.

Respondetur. Dictum alibi, quòd omne ens positivum fundet in se suas negationes; jam autem denominatio filii adoptivi, est quidem positiva, sed negans rationem filii naturalis; quæ quia habetur in Christo, hoc ipso jam non potest tribui illi ratio filii adoptivi; nihil autem simile potest ostendi, per quod reddatur humanitas aliqua assumpta à Verbo, tamen incapax sanctitatis. Instantia de natura irrationali non tenet: quia cùm ex conceptu sanctitatis, & irrationalis, comparatè sumptis, sequatur incapacitas sanctitatis in irrationali; bene sequitur, illam, licèt reddatur subsistens divinè, non

*S 3 habitu-

habituram rationem sanctæ. Sed nihil ostendi potest, in natura rationali comparata ad sanctitatem, ut sit incapax sanctitatis. Quod attinet ad illam actionem: dico, illam implicare; quia & redderet illam humanitatem incapacem sanctitatis, ut supponitur, & non redderet: quia, & produceret humanitatem eandem specie cum præsenti, ut supponitur; & non eandem specie: quia præsens, est potens reddi sancta, illa autem non esset potens reddi sancta. Rursùs, & produceret illa actio humanitatem terminabilem divinè, ut supponitur; & non produceret humanitatem terminabilem divinè: quia non produceret terminabilem sanctè, cùm dicatur, illa humanitas esse incapax sanctitatis.

Addo. Potest quidem esse liberum Dei decretum, quod decernat, ut hæc natura non sanctificetur; sed non potest esse liberum decretum Dei, ne possit sanctificari. Quia liberum Dei decretum non evertit capacitates, essentialiter innexas entibus; est autem in homine capacitas sanctitatis, quia capacitas noscendi mali, & illi, ex notitia, resistendi, dicit item capacitatem noscendi honestum, &, ex illa notitia, appetendi illud, cum Dei gratia; adeoque dicit capacitatem ad esse Sancti. Et quamvis poneretur decretum, de non sanctificanda illa humanitate; non sequeretur, posse formari decretum, de illa desanctificanda; vi cujus desanctificationis, deberet sequi, quòd Deus peccet.

Instat 2. Saltem est possibilis, alia specie natura rationalis, incapax sanctificationis, licèt capax unionis hypostaticæ, &, si foret complementum, liberi decreti ex fine procedentis, nullam creaturam sanctificandi; hæc foret essentialiter insanctificabilis.

Respondetur. Posito, quòd sit possibile intellectivum sine volitivo; sequitur, hoc ipso fore illam incapacem sanctificationis: quia sanctitas trahit nolitivum mali, volitivum boni. Sed eo casu, nec illa humanitas peccare posset, adeoque nec peccatum tunc staret, cum unione hypostatica. Cæterùm, ut sit creatura capax volendi bonum, & tamen incapax sanctitatis, implicat: quia ipsum esse capax volendi bonum, est esse capax sanctitatis: &, si est capax sanctitatis creatæ, cur non & increatæ? & sicut, si ex capax personæ creatæ, infertur capacitas personæ increatæ; ita quia est capax sanctitatis creatæ, rectè infertur capacitas sanctitatis increatæ. Quanquam, si quis poneret, quòd sit possibilis creatura intellectualis, divinè non personabilis; posset etiam admitti, quòd sit possibilis creatura, divinè non sanctificabilis; salvo tamen quocunque eventu possibili: quòd scilicet in nullo illorum dici posset, Deus peccare.

Instat 3. Possibile est peccatum, naturâ suâ irremissibile, quo posito, quare illa natura non poterit uniri Verbo, & reddi subsistens, quin reddatur Sancta?

Respondetur. Negatum alibi, peccatum naturâ suâ irremissibile. Si verò daretur, hoc ipso illa creatura redderetur inassumptibilis, ex accidenti, à Deo; quia hoc ipso denominaretur Deus peccare.

Punctum Difficultatis 3.

Potuitné Verbum assumere humanitatem, quæ peccavit?

JUxta multiplices formabiles sensus procedunt asserta.

Assero 1. *Humanitatem assumptam formaliter talem, non potuisse unquam contineri in voluntate Adami; consequenter nec assumi cum tali peccato.*

Ratio. Humanitas assumpta, formaliter accepta, dicit naturam humanam & personam divinam; sed sic sumpta non poterat contineri in voluntate Adami: quia aliàs illud peccatum, quâ profectum ab humanitate assumpta, traheret secum, quòd Deus peccârit, id autem absurdum est.

Assero 2. *Humanitatem acceptam materialiter, seu prout nondum assumptam, potuisse includi in voluntate Adami, & sic inclusam assumi.*

Ratio. Quia id non implicat; nec eo casu sequeretur, Deum peccare: quia pro eo signo, non supponeretur persona divina, terminans naturam humanam; consequenter nec illa actio peccaminosa, diceretur esse actio hujus suppositi.

Assero 3. *Humanitatem, quæ in antecessum peccavit, potuisse à Verbo assumi, deleto peccato, remisso.* Ita Suar. disp. 13. Sect. 2. circa finem, Lugo, Amicus, & alii.

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia, non posset, per communicationem idiomatum, dici Deus peccâsse, quod probatur: quia communicatio idiomatum fundatur in unione, & ratione actionum, ab illa persona, ob rationem termini, pendentium: actiones enim sunt suppositorum. Sed illa actio peccaminosa non esset hujus suppositi; quia cùm illa actio peccaminosa fiebat, non erat hoc suppositum. Tum quia non implicant contradictionem rationes, quæ moveant divinam voluntatem ad talem eventum. Et sicut datæ sunt rationes, inductivæ voluntatis divinæ, ut assumeret carnem; & quidem ex majoribus, seu avis, & atavis peccato infectis; cùm potuisset sine talibus majoribus illam assumere, etiam supposito, quòd vellet fieri homo; ita poterat moveri, ut talem humanitatem peccatricem assumeret, deleto peccato; licèt assumpserit de facto eam, quæ nunquam peccavit.

Dices 1. adhuc eo casu, verum esset dicere, [D]um peccâsse; quia verus est hic expositorius: homo peccavit: hic homo est Deus: Ergo [De]us peccavit.

Respondetur. Non esse hunc legitimum [ex]positorium; continet enim quatuor termi[nos]: primus est; hic homo, qui supponit, vel tan[tu]m pro humanitate individua, vel pro huma[ni]tate quæ erat terminata à personalitate pro[pri]a. Secundus terminus est; peccavit. Ter[tius] terminus est: Hic homo, qui jam supponit [pro] humanitate terminata à persona divina. [Qu]artus terminus erit; Deus.

Instabis ex Vasq. una humanitas, in duo[bus] suppositis, non constituit duos homines, sed [unu]m: Ergo erit verum dicere: hic homo pec[cav]it: & tamen hic homo Deus est.

Respondetur. Una humanitas, in duo[bus] suppositis, non constituit quidem duos ho[min]es: constituit tamen duas acceptabilitates [div]ersas, hominis ejusdem; adeoq; habebitur [fun]damentum, factæ ostensionis quatuor ter[min]orum.

Dices 2. ex Vasq. Ponamus à Joanne geni[tum] esse Petrum: ponamus Petri humanitatem [assu]mptam esse à VERBO; verè tunc dicetur [Ve]rbum: filius Joannis: Ergo etiam dicetur ve[re] peccâsse, propter peccatum, ab hac huma[nita]te, in alio supposito, commissum.

Respondetur. Negando antecedens. [Qu]ia pro instanti generationis Petri, factæ à Jo[ann]e, natura Petri non erat Deus: Ergo nec [gen]uit Deum Joannes: Ergo nec Deus est filius [Joa]nnis. Vide S. Thomam q. 35. a. 4. ubi dicit: [non] *fuisse futuram Matrem Dei Beatissimam, si tunc, [cum] generabat humanitatem, non fuisset illa huma[nita]s terminata à Persona VERBI.*

Dices 3. Implicat naturam humanam, et[iam] post dissolutam unionem, peccare: Ergo [im]plicabit eandem peccâsse, ante unionem [cu]m VERBO.

Respondetur. Negando antecedens: [nu]m; videtur in hoc ulla implicantia.

Dices 4. cum Esparza q. 11. oppositum sen[ten]tiate. Voluntas perfectè intentiva finis (qua[lis] est imprimis divina) disponit media, prout [d]edit, ad convenientem, ac decentem exe[cut]ionem talis finis; pertinet autem ad conve[nie]ntem ac decentem executionem Incarna[tio]nis, & existentiæ Christi, ut natura aliquan[do] assumendo à Verbo, nunquam peccet ante[ce]denter, tametsi præexisteret sejuncta ab illo. [Ex] quo etiam principio urgetur, Beatissimam [de]buisse esse immunem ab omni mortali, & ve[nia]li.

Respondetur. Hæc ratio est congruen[tia]: & indubiè congruebat, ne talem humanita[tem] in Verbum assumeret. Sed sicut non repu[gn]abat, Beatissimam immaculatè non concipi; aliàs nec redemptione indigeret, nec in hoc favorem Dei esset experta: ita nec repugnabit, humanitatem quæ in ante peccavit, assumi. Porrò convenientię sunt duplicis generis: quædam tales, quæ libero dominio divino non subjacent: & ita convenit, ne Deus quidquam mali & disordinati operetur: convenit item, ut finem, quà talem, velit non sine mediis. Quædam autem convenientiæ subsunt libero Dei dominio, & dispositioni: qualis est convenientia Incarnationis, convenientia immaculatæ conceptionis, & in præsenti, convenientia, ne humanitas assumatur, quæ in ante peccavit. Taxa autem distinguendi has convenientias, est: quòd hæ posterioris ordinis, sint illæ, quibus si non fiat satis, non sequitur implicantia; omne enim, quod non implicat, subest libero Dei dominio: quia autem etiam non implicat talis assumptio; ideo convenientia, ut ita fiat assumptio, adhuc subest libero Dei decreto.

Dices 5. cum eodem. Peccatum semel commissum, est exprobrabile committenti, per totam æternitatem, eidemq; est causa & materia æternæ humiliationis, & minoris honoris, quàm si innocens permansisset.

Respondetur. Cùm committens illud peccatum, non esset Christus, non esset illud peccatum exprobrabile Christo; hoc tantùm esset verificabile; Natura, quam assumpsisti, peccârat. Sed nego implicare, ut natura cùm tali humiliatione, accedentibus altis Dei consiliis, assumatur: & sicut defacto assumpsit naturam, cui exprobrari potest; Tu descendisti ex his, qui sunt in inferno, & blasphemant Deum; nec id dedecet Verbum: ita nec illud, de quo quæstio, dedecebit, dedecentiâ essentialiter impeditivâ, ne fiat. Deinde, tenet Esparza, quòd humanitas dimissa, possit peccare: nec illa exprobratio: (Habes humanitatem, quam si dimitteres, faceret hoc, vel illud) fundat inassumptibilitatem humanitatis, postea peccaturæ; ita nec fundabit inassumptibilitatem humanitatis, quæ antea peccavit. Et licèt peccatum, quatenus futurum, non fundet præsentem exprobrabilitatem, fundat tamen futuram: licèt item non fundet præsentem vim demeritoriam: fundat nihilominus futuram: & tamen hoc non obstante, potest assumi humanitas postea peccatura? Ergo etiam, cùm non fundet peccatum commissum præsentem indignitatem, vel vim demeritoriam, sed tantùm pro præterito; poterit adhuc assumi: præcipuè autem, quia rationabilis exprobratio est, ratione præsentis, physicè vel moraliter, turpitudinis; hæc autem in Christo, tunc non haberet locum.

Dices 6. ex iis, quæ affert Aldrete disp. 72. Sect. 6. Quia licèt forma, antequam existat, non habeat effectum suum formalem; tamen cùm existit, potest habere omnem illam exi-

gentiam, nimirum divini decreti, impedientis illum concursum ad actum pravum; & potest, ad hunc effectum, reddendi humanitatem impeccabilem, existere moraliter unio hypostatica, quamvis non existat physicè.

Respondetur. Concedendo, quòd unio hypostatica, etiam antequam existat, possit habere rationem exigitivi moraliter; sed nego: quòd necessariò & indispensabiliter id exigat.

Instabis. Deus prævidens naturam unionis hypostaticæ, determinatur ex vi hujus scientiæ, ne habeat decretum, dandi postea humanitati huic unionem, & permittendi peccatum illius, pro tempore antecedenti.

Respondetur. Posse quidem Deum præinformatum illâ scientiâ, determinare se ad hoc; congruitque, ut se determinet. Sed nego, quòd necessitetur ad hoc Deus; & quòd unio illa indispensabiliter id exigat, exigentiâ illâ morali.

Dices 7. Si quæ esset pro opposito ratio, ea esset vel maximè: quia ad præteritum non est physica exigentia.

Respondetur. Negando ideo; sed quia id non repugnat: & quia, non sequeretur verificatio hujus propositionis: Deus peccavit.

Assero 4. *Non posse assumi humanitatem, quæ antea peccavit, non deleto peccato.* Ita omnes, qui agnoscunt oppositionem peccati, cum unione hypostatica.

Ratio 1. ex Lugo: quia cum summa sanctitate, opponitur non minùs habituale, quàm actuale peccatum.

Responderi potest. Cum summa sanctitate, repugnare tam actuale, quàm habituale peccatum, ab eodem supposito profectum; sed quòd repugnet, cum summa sanctitate, peccatum habituale, profectum à supposito alio: id non probat Lugo.

Ratio 2. ex Amico. Sanctitas creata pugnat cum habituali, & actuali peccato: Ergo & sanctitas increata.

Responderi potest: non demonstrari antecedens, ut alibi visum.

Ratio 3. ejusdem. Quia scilicet, quæ ratio obligat VERBUM, ad non permittendum ullum actuale peccatum, in natura assumpta, eadem obligat, ad non admittendum ullum habituale: quâ enim ratione, actuale imputaretur VERBO, illud non impedienti; eadem ratione imputaretur Verbo, illud in sua natura admittenti: cùm non minùs teneatur VERBUM, maculam habitualem, quam actualem, in sua natura impedire.

Responderi potest: hoc ipsum probari debuisse; æquè teneri VERBUM, ad impediendum habituale peccatum, ab alio supposito factum, ac actuale peccatum. Præcipuè, quia nisi Verbum impediret actuale peccatum, deberet habere in illud influxum suppositi; qui influxus, in habituale, ab alio supposito factum, non ostenditur: deinde illa specialis gubernatio, quam respicit hoc argumentum, alibi impugnata.

Ratio 4. asserti posset esse. Quia sc. non esset in summo genere sanctitatis, sanctitas divina; major enim esset sanctitas, quæ etiam cum habituali peccato stare non posset. Hæc ratio cæteris est probabilior, sed habet contra se instantias. Hinc illustrari deberet. Nam major est sanctitas, quæ etiam cum fomite, cum vitiosis habitibus, aliisque hujusmodi, stare non posset; haberet enim hoc, quòd præsens sanctitas & insuper quod non exigit, per multos, sanctitas Dei præsens. Et tamen hoc non obstat summæ sanctitati Dei; quæ per multos hoc argumento utentes, potest stare cum fomite, & vitiosis habitibus.

Ratio 5. asserti est. Quia peccatum habituale (quantùm ad præsens) consistit in duobus in actu, qui præteriit; & in non retractatione. Porrò ad VERBUM, illud peccatum, secundum quod merè dicit actum, qui præterit, nihil spectaret: supponitur enim ille actus, factus ante assumptam humanitatem. In quantum etiam dicit non retractationem; ista non retractatio, vel est omissio actûs mera, vel est actus nolendi retractare? in quantum dicit meram omissionem actûs retractandi, potest stare cum unione hypostatica. Ratio: quia in principiis nostris, omissio pura non est peccaminosa; potest enim contingere in amentibus, & dormientibus. Quod autem attinet ad ipsum actum nolendi retractare? cum illo, non potest stare unio hypostatica. Ratio: quia deberet jam, in illum actum influere specialiter, ipsum Verbum: nam etiam nolitiones sunt suppositi: quia tamen positâ etiam purâ nolitione retractandi, modò præterierit actio peccaminosa, manet adhuc peccatum habituale, tanquam præsens moraliter; ut notum est, ex dictis in materia de peccato habituali; hinc jam per communicationem idiomatum, deberet dici Deus peccator habitualis: implicat autem, Deum dici ullo modo peccatorem.

Dices. Vi hujus asserti sequi, quòd, quamvis fuerit jam retractatum peccatum, & deletum, non possit tamen talis natura assumi; contra dicta supra: Nam, etiam deleto peccato est præsens verificativum, hujus propositionis: *Natura hæc humana peccavit*: Ergo per communicationem idiomatum, sequetur, quòd Deus peccaverit; tam autem est impossibile, Deum peccare, quàm peccavisse. Sequela probatur. Ideo solùm repugnat peccatum habituale, quia infert sui præsentiam; sed etiam verificativum hujus propositionis, natura humana peccavit, infert sui præsentiam: Ergo.

Respondetur. Dari præsens verificativum hujus propositionis, natura humana peccavit,

it, sed non quomodocunque: sed peccavit e unionem hypostaticam. Si autem verifica- um ita restrictum habetur, quòd peccavit e unionem hypostaticam; non potest fieri nmunicatio idiomatum, quòd in præsenti cet, vel peccaverit Verbum; cùm ipsum ve- cativum sit in præsenti, sed non pro præsenti. ò ipsum ly, *in ante peccavit*, excludit commu- ationem idiomatum: cùm præcedat suppo- onem unionis. Unde illud, *ante unionem*, n significat, ac si diceretur, *antequam posset dari communicatio idiomatum*. In hoc tamen communicatio idiomatum; quia verum es- dicere, assumpsit naturam Verbum, quæ cavit: verificativum enim illius proposi- nis præsens, & pro præsenti habetur.

ASSERO 5. *Casu, quo per impossibile, uniretur istentia divina, naturæ, non deleto peccato habi- li, non posset dici Deus peccâsse, præcisè ratione onis peccaminosæ, quæ præteriit.*

RATIO. Quia non habetur, pro illa diffe- tia, fundativum communicationis idioma- , unio per se.

DICES. Unde ergo oriretur, ut diceretur c, *Deus peccavit?*

RESPONDETUR. Oriretur ex morali præ- tia peccati, non autem ex præciso Præteriis- illius.

unctum Difficultatis 4.

ito, quòd subsistentia increata uniretur na- uræ humanæ, mediâ subsistentiâ creatâ, tene- retné impeccabilitas?

Sserit Lugo hîc Sect. 2. & Amicus Sect. 1. num. 24. Negat Ragusa apud Lugo.

ASSERO 1. *Impossibile esse; ut subsistentia Ver- niatur, mediante subsistentiâ creatâ, naturæ hu- næ.*

RATIO asserti petatur ex dictis in Metaphy- , ubi de subsistentia.

ASSERO 2. *Supposito, quòd fieret unio illa sub- ntiæ increatæ, ad naturam creatam, mediante istentiâ creatâ, peccatum naturæ humanæ, si per bile vel impossibile, fieret à natura, prout termi- persona creata, non tribueretur personæ increa- anquam causæ speciali.* Et secundùm hoc as- um convenio cum Ragusa.

RATIO 1. asserti est. Quia imprimis, princi- : fundamentum, quo oppositum probari et, nullum est: principale enim fundamen- est, in hoc expositorio, quem putat esse ve- , & rem convincentem Lugo, cùm tamen concludat. Est autem talis: Deus est hic no; sed hic homo est peccans: Ergo Deus peccans. Quòd hic expositorius non con- dat, ratio imprimis est: quia constat quatuor ninis, primus est ly Deus, secundus ly hic no, quatenus supponit hîc pro humanitate, prout terminata personâ VERBI; aliàs si sup- poneret pro humanitate, prout terminata per- sonâ hominis, falsa esset propositio: tertius ter- minus est ly hic homo, quatenus supponit pro natura prout terminata, à persona humana: quartus terminus est, hic peccans. Ratio præ- terea est: quia si in propositione, Deus est hic homo, non sumis naturam, prout terminatam personâ increata; falsa est propositio. Si item in minori, ly hic homo, non sumas pro natura, prout terminata personâ creata; falsa erit mi- nor; porrò expositorius non convincit, qui al- terutram ex præmissis habet falsam.

RATIO 2. asserti est: quia communicatio idiomatum, secundùm quam, dictum aliquid de uno, in ratione agendi, possit verificari de a- lio, in ratione agendi, fundatur in substantiali unione: secundùm quam sequitur, ut actio sit suppositi; quòd supponit Lugo, qui substan- tialem unionem non admittit, sine substantiali incompletione aliûs: & supponit, quòd hæc in- completio substantialis, respectu personæ divi- næ, in natura creata, non possit esse, nisi in nega- tione subsistentiæ propriæ. Sed eo casu, non esset substantialis unio, fundans, ut actio sit sup- positi hujus: Ergo tunc non erit communicatio idiomatum: Ergo nec peccante naturâ termi- natâ à persona divina, si simul terminetur à per- sona creata, poterit dici peccans Deus: debe- ret enim dici peccans, ratione communicatio- nis idiomatum.

RATIO 3. est. Posito, quòd penetrarent se Petrus & Paulus, alligaretq; illos Deus in ordi- ne ad inseparabilitatem realem; actio Petri non esset actio Pauli: sed illa unio foret per acci- dens: Ergo, & in præsenti idem dicendum. *Neque valet, si dicas:* subsistentiâ Pauli non ter- minaretur natura Patri, consequenter nec ope- rationes Petri tribui possent Paulo: non, inquã, valet, si id dicas; quia uniri mediâ subsistentia, est non posse tribuere modum subsistendi per- sonalem, personalitate divinâ: ut suppono ex communi doctrina. Consequenter non posset adhuc operatio humanitatis, tribui subsisten- tiæ divinæ. Si tamen, per impossibile, substan- tialiter unirentur: non posset tunc etiam illa persona creata peccare. Ratio: quia hoc ipso peccaret persona increata, per communicatio- nem idiomatum.

DICES 1. cum Lugo. Eadem inconvenien- tia sequerentur, in dicto casu, quæ, si humani- tas assumpta, & solo VERBO terminata, pec- caret.

RESPONDETUR. Quòd non quia in casu asserti, non esset communicatio ulla idioma- tum; ratione tamen cujus, omnia inconveni- entia sequerentur.

DICES 2. cum eodem. Licèt tunc non uni- retur immediatè humanitati, aliquid divinum; adhuc humanitas illa pertineret intrinsecè ad illam

illam personam, quæ simul esset Deus, & homo: quare ille homo, tunc esset Deus; & consequenter illi homini, deberetur cultus latriæ, & cætera similia: Ergo etiam, illa humanitas haberet omnimodam repugnantiam, cum peccato: quia, sicut summa dignitas divina comunicat, illi humanitati, summam excellentiam; sic & infinita sanctitas, summam excellentiam.

RESPONDETUR. Personam Verbi comparari eo casu posse, vel ad naturam humanam, vel ad personam: comparata ad naturam, non communicat illi summam excellentiam: quia hæc fundatur in unione substantiali, quæ tunc non esset: comparata etiam ad illam personam, non communicaret illi ullam excellentiam: quia etiam cum illa, non unitur substantialiter. Nego etiam in forma majorem. Distingui quoque posset illa propositio: Humanitas hæc pertinet intrinsecè ad illam personam, intrinsecitate unionis substantialis, adeoque fundantis communicationem idiomatum: Nego; intrinsecitate, quæ non sit unio substantialis, concedo.

DICES 3. cum Amico. Eo casu, faceret illam humanitatem suam Verbum, saltem accidentaliter: Ergo contraheret debitum, illam humanitatem, in omnibus suis actionibus, regendi. Sicut non solùm habet naturale debitum animus rationalis, regendi corpus sibi unitum substantialiter; sed etiam habet debitum dominus, gubernandi suum servum, mediâ conjunctione morali, accidentaliter tantùm unitum.

RESPONDETUR. Sicut accidentaliter est unitum VERBUM, ita etiam accidentaliter acquirit debitum regendi; consequenter potest non regere. Nec valet paritas allata. Quia illam obligationem peculiarem in Verbo, secundùm quam, actio illius humanitatis posset tribui VERBO, non potest aliud fundare quidquam, nisi substantialis unio; ad quam fundandam, in moralibus, non est necesse haberi substantialem unionem. Quòd autem ad fundandum, ut particulariter hæc operatio censeatur esse Christi, non sufficiat aliud, nisi substantialis unio, ratio est: quia illa directio humanitatis est intransitiva, & ut supra dixi, non in alio consistens, quàm consistat directio, facta à persona creata, respectu suæ naturæ; quæ directio est intransitiva, & sistens in unione sola personæ, cum natura.

ASSERO 3. *Posito, quòd Subsistentia increata terminaret naturam humanam, mediante personâ creatâ, digniùs sentit de sanctitate Dei, qui etiam eo casu, dicit incompossibile esse peccatum.*

RATIO, quia ostendit majorem oppositionem sanctitatis illius, cum peccato. Et sicut lux, non tantùm immediatè transmissa per aërem, illuminat domum, & expellit tenebras: sed etiam mediante vitro, & crystallo; sic etiam lux sanctitatis potest, mediante subsistentiâ creata, pellere tenebras peccati. Et certè, si concedatur sanctitati divinę maxima oppositio cum peccato, & talis, qualis est inter lucem & tenebras; etiam mediatum esse divinum, erit medium non esse peccati; nihil autem nos revocat à tali oppositione cum peccato, Sanctitati divinæ concedenda. Unde incomponibilitas peccati cum illo toto, non oritur ex eo, quòd deceat dici, *Deus peccans*; sed ex eo, quia conveniens est, ut expellatur peccatum, suppositâ tali unione.

Punctum Difficultatis [...]

De aliis Impeccabilitatem concernentibus.

QUÆRES I. *An unio hypostatica stare possit cum fomite?* Nomine fomitis duo intelligi possunt. Fomes in actu primo, & per modum potentiæ, & Fomes in actu secundo, & qua exercitium illius actûs primi. Fomes in actu primo, nihil aliud est, nisi ipse appetitus sensitivus inclinans ad bonum sensibile, natum prævertere usum rationis. Fomes autem in actu secundo, est actio appetitûs sensitivi, prævertens usum rationis, inclinans ad bonum sensibile. Rursùs hoc ipsum prævertere rationem, dupliciter contingere potest; vel prævertendo eam per ordinem ad objectum dissonum rationi, vel prævertendo nonnisi simpliciter ad objectum sensibile. In omnibus his suppositionibus resolvi debet difficultas.

ASSERO I. *Non implicat, ut in natura assumpta detur actus appetitûs sensitivi, circa objectum sensibile non dissonum naturæ intellectuali, præveniens rationem.*

RATIO est. Tum quia potest Deus prædeterminare ad talem actum, adeoque esse causa illius actûs, particularis: Ergo stare poterit ille actus cum unione hypostatica. Si enim potest Deus esse causa particularis, talis actûs, extra unionem; poterit esse, etiam positâ unione. Tum quia, si talis actus repugnaret, repugnaret vel ex ratione sua generica, vel ex ratione sua speciali, in quantùm scilicet poneretur à natura rationali? sed neutrâ ex his ratione repugnat VERBO; non primâ: quia aliàs VERBUM non potuisset assumere naturam bruti alicujus; in illo enim actiones illæ, nec attendissent, nec attendere potuissent, ad dictamen rationis, utpote bruto impossibilis; non etiam ex ratione hac, quòd illæ actiones fierent in natura rationali: quia nulla est oppositio cum natura rationali, si potentia, nata ponere non rationales actus, operetur secundùm eam vim naturalem operandi, quam habet; sicut nulla est oppositio cum natura rationali, si calor manûs calefaciat aliam manum, prævertendo imperium rationis.

illam

Neq, valet, si dicas: ignem non esse subjectum dominio rationis, atque adeo, si agat secundùm naturam, prævertendo omne dominium rationis, nihil erit inconveniens; jam autem appetitus sensitivus est subjectus dominio rationis: Non, inquam, valet, si id dicas; nam imprimis, non est ex natura sua dissonum creaturæ rationali, ne appetitus sensitivus illi subdatur, in ordine præcipuè ad objectum non dissonum rationi; & quamvis non possit appetitus discernere, quid sit dissonum rationi, quid non? posito tamen, quòd à Deo talis crearetur, qui sine directione, ex sua natura, nonnisi ad hoc objectum inclinaret, quod Deus novit non esse dissonum rationi: non apparet, quomodo ille appetitus, secundùm naturam suam operans, aliquando esset dissonus rationi? Et sicut servus potest habere operationes aliquas, quæ servitutem non patiuntur, illasq; exercendo, nihil contrarium facit domino; sic etiam potest habere appetitus operationes, quæ subjectionem ad rationem non patiantur: easque exercendo, non facit quidquam dissonum naturæ intellectuali.

Neq, valet si dicas ultra: quòd saltem periculum habuisset Christus, ne ille appetitus, prævertendo rationem circa objecta aliqua, præverteret etiam circa objecta dissona. *Non*, inquam, *valet*; *quia* quamvis Christus habeat liberam voluntatem; periculum tamen proximum non habuit, etiam peccaminosè agendi; sicut in præsenti; deinde, ab illo appetitu, nunquam, circa objecta per se dissona rationi, præveniente usum rationis, non est majus periculum, quàm à tentationibus, quales habuisse dicitur Christus; & tamen, hoc non obstante, dicitur Christus tentatus.

Assero 2. *Defacto tales actus non fuerunt in Christo.* Hoc assertum est commune.

Ratio, quia est id secundùm dignitatem, & exaltationem Christi.

Assero 3. *Impossibile est, ut Christus habuerit actus appetitûs sensitivi, prævertentes rationem, circa objecta dissona rationi.*

Ratio est. Tum quia id asserendo, digniùs sentietur de Dei sanctitate, ea, quæ dicunt oppositionem cum natura rationali, longissimè à se removente. Tum quia probabilius est, Deum, extra unionem, non posse esse causam particularem talis motûs: Ergo nec supposità unione. Tum quia, ut urgebatur in materia de fide, ubi: An Deus possit infundere habitum erroris? etiam talia conveniunt in ratione communi peccati, nempe quòd sint dissona rationi naturali: adeoque in ratione, non componibilium, cum persona divina.

Dices 1. cum Lugo. In illis actionibus, esse tantùm malitiam objectivam; malitia autē objectiva, non est culpa, nec peccatum ullo modo.

Respondetur. In illis actionibus non est culpa peccati Theologici: est tamen culpa, hoc est habetur ratio ultima objectiva ipsius culpæ.

Dices 2. Potest aliquis accipere, cum merito, usuras, putando id licitum; occidere item amicum, putando hostem reipub.

Respondetur. Cùm non sit dissonum naturæ intellectuali, occidere amicum, qui putatur hostis &c. ideo antecedens non procedit contra nos.

Dices. Non repugnat, ut humanitas assumpta ægrotet, & incidat in amentiam &c. Ergo etiam potest habere illos actus appetitûs sensitivi.

Respondetur. Negando consequentiam; quia hæc omnia non sunt dissona naturæ intellectuali, in tali statu.

Quæres 2. *An unio hypostatica possit stare cum habitibus vitiosis?*

Illos non potuisse manere in natura assumpta, etiam de potentia absoluta, asserit Suar. & Amicus num. 41. potuisse autem illos manere, asserit Vasq. & consentit Lugo num. 53.

Assero 1. *Habitum vitiosum, secundùm quod vitiosus est, impossibilem fuisse in Christo*: est assertum, cui etiam consentit Lugo.

Ratio est. Quia impossibilis est in illo habitus vitiosus, in quo est impossibilis facilitas operandi vitiosè: in eo autem est impossibilis facilitas operandi vitiosè, in quo impossibilis est operatio vitiosa; facilitas enim operandi supponit, posse operari.

Assero 2. *Habitum vitiosum materialiter acceptum, pro sola qualitate, vel ut alii volunt pro solis speciebus coordinatis, non implicare contradictionem in Christo.*

Ratio est. Tum quia habitûs vitiosi potest esse causa particularis Deus, non quidem ponendo, sed saltem v.g. transferendo illum à subjecto: non enim implicat contradictionem, ut v.g. habitum vitiosum Petri, Deus tollat à Petro, & uniat illum lapidi; quo casu, Deus illius habitûs erit causa particularis. Tum quia habitus vitiosus, quà talis, non reddit creaturam ingratam Deo. Tum quia idem habitus non denominat vitiosum: nam potest aliquis habere intensos habitus vitiosos, quos vincit, & non denominari vitiosus.

Respondebis 1. Disparitatem esse; quia habitus ille positus in lapide, cùm non inveniat subjectum capax, non mirum, quòd in illo, possit esse Deus ejusdem habitûs causa particularis; jam autem positus in natura humana, cùm sit in subjecto capaci; fit, ut ejus causa particularis non possit esse Deus, consequenter nec Verbum.

Contra. Quod est incapacitas naturalis in lapide, hoc est incapacitas vitiosè agendi, proveniens ab extrinseco, in natura humana assumpta: præcipuè verò, quia habitus est qualitas mortua quodammodo, nec hoc ipso redditur sub-

ſubjectum Deo inviſum, quia eſt in ſubjecto; cùm ſtet etiam cum gratia.

Respondebis 2. Habitus concurrit in genere cauſæ formalis, ad hocq; requirit ſolam unionem: Ergo ſi uniatur humanitati, inclinabit illam.

Contra. Reſpondi ad hoc, in Tractatu de Habitibus; ubi dixi, concurſum habitûs, in genere cauſæ formalis, non eſſe talem, qualis eſt albedinis ad conſtituendum album: ſed illum exerceri, nonniſi poſitâ propoſitione objecti, & motivis, ad illud; quibus poſitis, voluntas illa eſt in actu ſe movendi, ad illumq; actum facilitat, inclinat, & impellit habitus; ut illum actum habeat voluntas: quod quia in Chriſto non dabatur, nec dari potuit; fit, ut ille habitus in Chriſto, ut dixi aſſerto primo, non potuerit habere rationem formaliter vitioſi.

Dices 1. Major eſſet Sanctitas Verbi, quæ nec materialiter acceptos habitus compati poſſet.

Respondetur. Negando quod aſſumitur; quia Sanctitati non repugnat, niſi habitus vitioſus, quà talis; non verò repugnat habitus materialiter acceptus.

Dices 2. cum Amico. VERBUM, eo ipſo, quia aſſumit naturam, naturali debito, illam tenetur emundare, ab omni eo, quod cum ratione habet moralem oppoſitionem; atque adeo emundare etiam ab habitibus.

Respondetur. Habitus, quà vitioſi ſunt, habere moralem oppoſitionem cum natura intellectuali; ſed non quà qualitates ſunt.

Dices 3. Homo tenetur hos habitus expellere à ſe, ſi poſſit: Ergo & VERBUM tenebitur, cùm poſſit.

Respondetur. Cùm homo non poſſit facere, ut habitus in ſe non habeant rationem formaliter vitioſorum: fit ut teneatur ad illos expellendos: & ſub hac formalitate, tenetur illos Verbum depellere; quia verò materialiter accepti, non dicunt ullam oppoſitionem cum natura rationali; fit, ut ſtent cum unione: & ſi poteſt Deus eſſe illorum cauſa ſpecialis, ſervando illos in lapide; poteſt eſſe, etiam in natura aſſumpta, illorum cauſa ſpecialis.

Assero 3. *Abſolutè tamen loquendo, Habitus tales non poſſunt eſſe in Chriſto.*

Ratio: quia, eſſe illos non quà formaliter vitioſos, ſed materialiter nonniſi ſpectatos, ſunt merè formalitates nonniſi intellectûs; in re autem, illi ſunt habitus dicentes eſſentialem ordinem ad vitia: Ergo, ſi quà vitioſi, non poſſunt eſſe in Chriſto, quà qualitates non poſſunt eſſe in Chriſto.

Quæres 3. *An cum unione hypoſtatica poſſit ſtare obligatio ad pœnam pro peccatis, v. g. ante aſſumptionem commiſſis?*

Aliqui cenſent, poſſe manere reatum pœnæ temporalis; ita Suar. Lugo: negat tamen uterque, poſſe manere in Chriſto reatum pœnæ æternæ. Non poſſe autem manere in humanitate reatum, etiam pœnæ temporalis, docet Vaſq. & Amicus num. 59.

QUÆSTIO III.

De Libertate Chriſti.

Præmitto 1. *In hac materia, punctum diffi-cultatis in hoc eſſe.* Supponimus Chriſtum fuiſſe liberum. Tum quia Iſaiæ 53. dicitur *oblatus eſt, quia ipſe voluit*; & Chriſtus hoc idem de ſe teſtatur Joan. 10. *Habeo poteſtatem ponendi animam meam.* Tum quia, ſi Chriſtus non ſit liber, non eſt meritus; quia meritum libertatem ſupponit: meritus autem eſt nobis, ut ex ſcriptura definit Tridentinum, Seſſ. 6. c. 7. ubi Chriſtum appellat cauſam meritoriam noſtræ juſtificationis. Tum quia, ut argumentatur Maximus, in diſputatione cum Pyrrho, apud Baronium tom. 4. lib. 9. cap. 8. num. 4. voluntatem liberam habuit Adamus: Ergo illam Chriſtus aſſumere debuit: quia aliàs illam non curaſſet. *Quoniam*, inquit, *quod non eſt aſſumptum, non eſt curatum.* Quod ulteriùs idem Maximus confirmat: quia libertas humana eſt opus Dei in natura humana: Ergo, in illa aſſumenda, relinqui non debuit; quia vel opus ſuum damnare, vel ejus ſalutem invidere putaretur Verbum, ſi illam non aſſumpſiſſet. Idem ſentit Damaſcenus apud eundem. Ambroſius lib. 2. de fide cap. 4. & clarè Amphilochius in Epiſt. ad Pancharium Diaconum, ubi Chriſtum libero arbitrio præditum dicit, & ab omni neceſſitate liberum. Si autem Chriſtus eſt liber: quomodo impeccabilis? idque ex eo; quia Chriſtum eſſe liberum, eſt eſſe indifferentem ad utrumlibet, ſi erat indifferens ad utrumlibet, poterat urgente obligatione agere, vel non agere bonum; ſi poterat non agere bonum, poterat peccare: ſi poterat peccare, ergo non erat impeccabilis; cujus oppoſitum vidimus. *Vnde, eſt hîc dilemma difficultatis.* Non poterat peccare Chriſtus: Ergo non erat liber. Poterat peccare: Ergo non erat impeccabilis.

Præmitto 2. *Duplicis generis actiones præ oculis haberi, in ſalvanda libertate Chriſti, & ejus impeccabilitate.* Imò actiones, quæ etiam erant illi communes, cum quacumque rationali creatura: ut non odiſſe Deum, colere illum: &c. 2dò actiones, quæ ſpecialiter Chriſtum concernebant; ut mori pro mundo.

Præmitto 3. *Plures eſſe modos ſalvandi libertatem Chriſti*; ut videre eſt apud Amicum diſp. 15. Sect. 3. qui recenſet 11. modos. Sed horum aliqui pendent à particularibus principiis Thomiſtarum, alibi impugnatis. Ad particulares doctrinas deſcendendo, *ſit*

IFFICULTAS I.

onuntur, & impugnantur duo Modi salvandi Libertatem Christi.

XPLICATIO sit Suarii disp.37. Sect.3.

DOCEBAT I. datum fuisse præceptum noriendi Christo, & impossibile fuisse, sup- ionem illam præcepti componi, cum omis- talis actûs.

OCEBAT 2. Etiam ex illa suppositione, equi, quòd voluntas necessariò effecerit actum, hoc titulo, quòd sit imperatus. onem dabat: quia ut tollatur libertas, ex a suppositione, non satis est, ut ipsa suppo- ntecedat voluntatis consensum; nec suf- quòd tali suppositione positâ, infallibiliter tur talis actus: sed præterea necessarium t id, quòd per talem suppositionem poni- liquo efficaci, & veluti physico modo, de- inet voluntatem ad talem actum; nam est propriè necessitatem inferre. Si enim uod supponitur, non habet hujusmodi vim ficaciam: non potest mutare connatura- modum operandi voluntatis: Ergo nec tol- bertatem ejus: nam in ea consistit conna- lis modus operandi illius.

OCEBAT 3. Præceptum, quod in præsenti cultate supponitur, quamvis sit talis suppo- , ut à voluntate non pendeat, & illa positâ, libiliter sequatur obedientia: non tamen lis, quæ habeat in ipsa Christi voluntate ef- iam, ut physicè determinet illam: nam ceptum est potius extrinsecum, & potiùs et ex parte objecti, quàm ex parte poten- psius: per se autem, non ponitur in obje- liquid, quod possit necessitatem inferre vo- ati. Et idem, inquit, dicendum est de præ- nitione, seu decreto divinę voluntatis, quod anam voluntatem antecedit, & illo posi- nfallibile est, voluntatem humanam con- uram: nam hujusmodi decretum, solùm ntelligitur in Deo, per modum intentio- non per modum executionis: & ideo non lligitur per illud, agere aliquid in volunta- , aut physicè illam determinare ad operan- : consequenter hoc decretum non tollet rtatem. *Aliis, quæ non habent difficultatem, is.*

OCEBAT 4. & condistinguebat has propo- nes. Christus liberè perfecit actum, quo lebat præceptum: & hanc; Christus po- non implere præceptum. Prior propositio vera: quia ita illum actum faciebat, ut per ltatem propriam suæ voluntatis, quæ in- secè impedita non erat, posset illam non fa- e. 2*da* autem propositio est falsa; quia per n indicatur, potuisse Christi voluntatem reillâ divina custodiâ, cum qua non potuit nponi peccatum.

DOCEBAT 5. huic propositioni. Poterat Christus non operari actum præceptum; hanc distinctionem adhibendam esse. Potuit non operari, considerato intrinseco modo operandi, suæ voluntatis. Concedo: in suppositione divinæ præscientiæ, & motionis. Nego.

Totus succus hujus Explicationis in hoc stat. Liberè Christum operatum fuisse: quia, etiam posito præcepto, operabatur secundùm modum intrinsecum suæ voluntatis, & à nullo principio physico determinatum. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Attentis phrasibus Suarii, & esset Christus liber in operando, ut supponitur; & non esset liber: ut probatur. Quia ad hoc, ut tollatur libertas, ex aliqua suppositione antecedenti, necesse est, ut id, quod per talem suppositionem ponitur, aliquo efficaci, & veluti physico modo, determinet voluntatem ad talem actum; sed ponitur tale principium physicum; quod probatur: unio, & hac mediante, persona Verbi, non minùs determinat, physicè & efficaciter, ad unam partem, nempe ad non peccandum, ad nonnisi implendum præceptum: quàm si data fuisset, physica prædeterminatio ad unam nonnisi partem; sed hæc, physicè, & efficaciter faceret impleri præceptum: Ergo & unio, ipsaque persona, idem præstabunt.

NON SATISFACIT 2. Quæro enim, an natura prout assumpta, liberè v. g. non sit mentita, liberè servaverit præceptum moriendi, vel non liberè? Si liberè: Ergo potuit non servare, prout assumpta: Ergo prout assumpta, potuit peccare: quia hoc in re non aliud est, quàm non servare præceptum graviter obligans: quòd si natura assumpta non liberè servavit præceptū: non respondetur ad difficultatem, nec salvatur, quod debuisset salvari.

NON SATISFACIT 3. Quia videtur aliqua afferre, non satis congrua nostris principiis: Nam communiter dicitur in 1. par. de Scientia, & in materia de gratia, ac prædefinitionibus actuum bonorum: si prædefinirentur, non consultâ per scientiam conditionalem libertate nostra, item si electio efficax ad gloriam formaretur, ante prævisionem conditionatam actuum nostrorum bonorum: quòd illa prædefinitio, & illa electio, tolleret nobis libertatem; quamvis nulla physica prædeterminatio poneretur, in voluntate: Imò contra Thomistas, qui duplicem prædeterminationem comminiscuntur, quandam intrinsecam, sitam in qualitate superaddita, & aliam extrinsecam, sitam in decreto Dei, arguunt nostri, auferri hac doctrinâ libertatem. Jam autem per Suar. illud decretum prædeterminativum non auferret libertatem: cùm non sit quid conjunctum physicè cum voluntate. Quod ipsum universaliter in hoc resolvitur: quia suppositio antecedens, quam ponere, vel non ponere, non est in nostra potesta-

 te, &

te, & quâ positâ, non potest non sequi eventus, aufert libertatem; tale autem esset illud decretum prædeterminativum Thomisticum; & tale esset illud præceptum Christo impositum. Et certè, cùm dicant Thomistæ, videre Deum futura conditionata libera, in suo decreto efficaci, & absoluto ex parte actûs, nihilominùs nos tale decretum non admittimus, tanquam dissonum libertati: posset autem admitti, tanquam salvativum libertatis per Suar. quia illud decretum non immutat physicè voluntatem, nec unitur voluntati, ut modum ejus operandi connaturalem immutet. Nec sufficit, quòd dentur auxilia indifferentia: quia quamvis in sua entitate sint indifferentia: ratione illius, extrinseci decreti: tolleretur adhuc libertas; indifferentiaq; illa auxiliorum, non esset nisi materialis: eò, quòd formalitatem indifferentiæ tolleret adjunctum illud, nempe prædeterminatio: sic & illud decretum extrinsecum tolleret libertatem, indifferentiaque illa mediorum, esset, ex paritate rationis, nonnisi materialis. Unde videretur Deus formare talem actum: Do tibi auxilium, quod de se est indifferens ad utramque partem; sed ego illud determino, & volo ut nonnisi hoc agere jam possis: quo certè casu, & indifferentia & libertas destruitur. Et sicut, si ponatur prædeterminatio necessitans, quantumvis sit voluntas, in sua entitate, potentia indifferens, & potens indifferenter agere; tamen ex adjuncto illo principio, destrueretur jam indifferentia illa voluntatis, aut potiùs ligaretur necessitate: ita & indifferentia auxilii, ac mediorum, ligaretur extrinseco illo decreto. Denique voluntas illa Dei, in circumstantia illorum etiam indifferentium mediorum, vel potest mutari, vel non? si potest: Ergo non est absoluta & efficax; poteritque aliquid non fieri, quòd Deus vult efficaciter fieri. Si non potest: Ergo non potest non esse id, ad quod dicit essentialem ordinem illud decretum: dicit autem essentialem ordinem ad actum ipsum. Quæ omnia in hoc fundantur. Libertas stat in posse agere, vel non agere, positis omnibus prærequisitis; sed inter prærequisita, est etiam voluntas divina: Ergo etiam illâ positâ, debet posse non agere. Sed falsum est, quòd illo casu possit non agere: Ergo etiam falsum erit, esse tunc illam liberam.

Respondebis. Quòd Persona VERBI afferens impeccabilitatem, adeoq; inviolabilitatem præcepti à Deo lati Christo, non sit principium physicum agendi; vel si est, quòd non tollat libertatem: quia id solùm tollit libertatem, quod se habet per modum principii necessariò requisiti ad agendum; jam autem personalitas, non est principium necessarium ad agendum.

Contra. Etiam posito principio non necessariò requisito, auferri potest libertas; quia auferri potest indifferentia, ut dictum, ex adjuncto.

2. Explicatio est aliquorum Recentiorum apud Suarez & Lugo.

Docebant 1. Christum fuisse liberum ad servandum præceptum: quia potuit omittere ejus observantiam.

Docebant 2. Quamvis potuit omittere præcepti observantiam Christus, non tamen potuit peccare; quia non potuit habere actum positivum, quo vellet violare præceptum.

Docebant 3. Omissionem rei præceptæ secundùm se sumptam, non esse peccatum; quia peccatum debet esse voluntarium: non autem est voluntarium, nisi detur actus voluntatis à quo, formaliter & denominativè, dicatur liberum. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit 1. Quæro, si pura aliqua creatura ligaretur præcepto moriendi, omittendo illud præceptum, vel peccaret vel non peccaret? Si peccaret: Ergo & Christus peccaret; quæ enim ratio non excusat à peccato creaturam, cur excusaret Christum? Si autem illa creatura tunc non peccaret: Ergo non est esse, posito præcepto de observando, non observantia præcepti divini, sine ulla culpa.

Non satisfacit 2. Quia vel per puram omissionem, vel non per puram omissionem potuisset Christus omittere præcepti impletionem? si non per puram omissionem: Ergo admittis actum nolendi servare præceptum in Christo: hoc enim est, non esse illam omissionem puram, absurdum autem est, ponere in Christo nolitionem servandi præcepti urgentis. Si per puram omissionem: hæc alibi negata; illâ etiam concessâ, quærere restat: illa omissio pura in Christo, essetné libera, vel non libera? si non libera: Ergo nec salvas libertatem; quia nihil ponis de linea liberi. Si libera, quomodo illa est sine ullo actu? & si est libera sine ullo actu: cur non poterit etiam esse voluntaria, sine ullo actu? adeoque & peccaminosa.

Non satisfacit 3. Quia Christus reflectens se super suum posse, vel posset dicere, possum liberè omittere observantiam præcepti; vel non poterat hoc dicere? si non poterat: Ergo apparet, quòd non liberè moriebatur: agnovisset enim hoc in se. Si poterat hoc dicere: cùm nulla sit talis omissio pura, quæ non possit transire in non puram, casu quo actus ponatur: unde hoc jam erit, ut si objectum attingatur purâ omissione, non sit futurum peccatum? si autem attingatur, non purâ omissione, jam sit futurum peccatum? infereturque, Si objectum attingatur non pura omissione, peccabitur: Ergo etiam si attingatur purâ omissione, peccabitur: nam specificativum & inductivum malitiæ, utrobique idem habebitur.

DIFI-

IFFICULTAS II.

Examinatur Sententia communis.

EXplicatio communis est, quâ utuntur Vasq. Valent post illosque Amicus disp. Sect.3.

OCENT 1. In præcepto illo, distingui posse tantiam præcepti, & circumstantias præ ti. Substantia præcepti v. g. moriendi, est mors subeunda : circumstantiæ autem , mori, hoc vel illo tempore, hoc vel illo tivo, hac vel illa intensione actûs &c.

OCENT 2. Christo præceptam esse sub tiam actus, v. g. mortem; sed non esse illi ceptas circumstantias: consequenter, Chri n liberum fuisse, quoad illas, licèt non quo ubstantiam præcepti; fuisse autem, in libe Christi potestate, tempus moriendi, dedu t ex illis verbis Christi: *Nondum venit hora* , *Ego pono animam meam, nemo tollit eam à* *&c.*

OCENT 3. Quamvis Christo fuerit præce substantia actûs, nihilominus Christum, pro : circumstantiam temporis, liberè exercuis otam substantiam actûs moriendi; quia sci t in potestate ejus erat, hoc vel illo tempo otam præcepti substantiam exequi, vel non qui. *Ex his* xplicatio Libertatis, in istis principiis, in stat: quia Christus non erat determinatus ircumstantias moriendi. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia, ut ait Suar. ac sententia sequitur, hanc conditionalem veram; quòd si Christo impositum fuisset ceptum, non tantùm circa substantiam a , sed etiam circa omnes circumstantias tem is, motivi, intensionis &c. quòd scilicet casu nulla fuisset in Christo libertas; quia salvativum ejusdem, nempe indifferentia circumstantias; quo posito arguitur ulte . Est mera nonnisi divinatio, quòd Christo fuerit præceptum; mœrere v.g. post tot an vitæ: & si casum capilli ordinat providen divina, etiam secundùm instans illum deter ando : multo magis id fecit circa vitam risti. Scriptura illa adducta: *Nondum venit a mea*, sicut per Amicum habet hunc sen : *Nondum venit hora mea*, quam feci meam, liberam determinationem mei, ad hanc cir nstantiam horæ; sic ego dicam habere hunc sum: *Nondum venit hora mea*, quam mihi ab rno destinavit Pater; verba etiam illa; *Ego o animam meam*, significant quidem liberta n Christi, sed non significant modum illius ertatis, qualem comminiscitur Amicus lii.

NON SATISFACIT 2. Vel enim, hoc tem re, quo Christus mortuus est, liberè totam præcepti substantiam executus est, vel non liberè? si non liberè: Ergo contradictoria dicit Amicus; dicit enim, ut citavi, quòd totam substantiam actûs moriendi liberè executus est: Ergo ulteriùs nec illâ morte nos redemit; redimere enim non potuit, nisi meritoriè agendo: meritoriè autem agere non potuit, nisi liberè. Quodsi eo tempore, quo Christus mortuus est, liberè totam præcepti substantiam executus est: Ergo libera illi fuit substantia actûs: Ergo contradictoria dicit Amicus, dicens, nonnisi quoad circumstantias liberum, quia indeterminatum, fuisse Christum.

NON SATISFACIT 3. Non debet dici, quòd substantia Incarnationis non sit decreta, propter nostram salutem, sed sola aliqua circumstantia ejusdem: Ergo nec debet dici, solam circumstantiam passionis, fuisse liberam, & non determinatam: non autem substantiam, quia, si est determinata ipsa substantia, & solùm circumstantia non determinata: sola circumstantia erit libera, & non passio. Si enim, etiam circumstantia passionis, fuisset determinata, jam nulla foret patiendi libertas: Ergo pariter, cùm sit determinata ipsa substantia passionis, deberet dici, non esse libera substantia passionis: Hoc autem dici non potest: quia sicut, si non fuisset decreta substantia incarnationis, non fuisset vera propositio: Incarnatus est propter nostram salutem; sic nec foret vera propositio: Passus est propter nostram salutem. Nam istud *Passus*, significans substantiam moriendi, deberet trahere secum rationem meriti, adeoque rationem liberi; non traheret autem, si ipsa substantia actûs est decreta, adeoque non libera. Hinc non deberet dici gratiarum activè: Passus est pro nostra salute; sed nonnisi, anticipavit mortem, vel, ex hac intentione voluit illam pro nostra salute. Rursùs, si nihil obsit, ad salvandas, commodiùs scripturas, & authoritatem sacram, exaltandaque merita Christi, debemus dicere etiam substantiam præcepti liberam fuisse Christo, & non solas circumstantias; sed nihil obest, quominus id dicamus: & si id dicatur, simpliciùs Scripturæ accipientur, quæ mortis in substantia meminerunt nostri redemptivæ, non verò istius solius v.g. anticipationis: Ergo debemus dicere, etiam substantiam moriendi liberam fuisse, adeoque indeterminatam.

DICES cum Amicô. Si quis sciret se post annum moriturum, & ante hunc annum, oblatâ occasione, anticiparet tempus mortis per martyrium, iste esset verè martyr; ex eo tantùm, quòd vitam pro Deo liberè effunderet, anticipato tempore: Ergo pari ratione, Christus, certò sciens, se post aliquod tempus, ex præcepto Patris, necessariò moriturum, si prædictum tempus liberè anticipâsset notabiliter, verè diceretur liberè mori, non solùm quoad circum-

ſtantiam temporis, ſed etiam quoad ſubſtantiam mortis. *Miſſis aliis diſparitatibus*

Respondetur. Diſparitatem eſſe. Quia in Martyribus, utpote neceſſitate moriendi adſtrictis, nulla alia laudabilitas poteſt cogitari, niſi anticipatio; quâ poſitâ, habetur in illis totum fundamentum laudabilitatis. Aliunde etiam, non tenemur, quàm maximam laudabilitatem, & ejus fundamentum quærere, in morte Martyrum; quæ ſine dubio eſſet major, ſi, cùm poſſent nunquam mori, morerentur tamen pro Deo. Jam verò in Chriſto, qui poterat non teneri legibus moriendi, debet alia libertas, & alia laudabilitas moriendi inquiri, nempe ipſa ſubſtantia mortis; tenemurque, habito fundamento, quàm maximam laudabilitatem morti Chriſti tribuere; adeoq; tenemur ſentire, mortem illam fuiſſe liberam, etiam quoad ſubſtantiam moriendi. Et certè verba illa Chriſti, (*Poteſtatem habeo animam meam ponendi, & poteſtatem habeo illam ſumendi.* Item, *Nemo animam meam tollit à me.*) ſi ſimpliciter ſumantur: oſtendunt, ipſam vitam, hoc eſt oppoſitum ſubſtantiæ mortis, in poteſtate illius fuiſſe: quam poteſtatem, certè non tantùm per reſpectum ad Deum, ſed etiam per reſpectum ad homines, non habent martyres; nec habent martyres; nec hoc quiſquam illorum, etiam per ordinem ad homines, dicere poteſt: per quod monſtrant, non eſſe ſibi liberam ſubſtantiam mortis; quia autem verbis illis uſus eſt Chriſtus, monſtrat ſubſtantiam mortis fuiſſe ſibi liberam.

Diſparitas ſecunda afferri poteſt. Martyres ipſâ ſubſtantia mortis meriti ſunt, quia hæc mors, quam oppetierunt, non poteſt dici moraliter eadem, cùm ea, ad quam neceſſitati fuiſſent lege naturæ: jam autem ſi ſubſtantia mortis Chriſti eſt decreta, & præcepta, hæc ipſa quam oppetiit mors, erat eadem quæ præcipiebatur.

Tertia diſparitas eſt. Quia, cùm homines, etiamſi neceſſitentur ad mortem, non neceſſitentur ad acceptandam mortem; poſſitque aliquis nolle mori, quamvis debeat mori: hinc fit, ut caſu quo mori velit, dicatur liberè mori. Jam autem, titulo præcepti, neceſſe erat, ut acceptaret Chriſtus mortem; quia erat neceſſe ne peccaret, peccaret autem non acceptando præceptam mortem. Si autem erat neceſſe illum acceptare mortem, aliter ſe jam habebit Chriſtus, quàm martyres, in obeunda morte.

DIFFICULTAS III.

Impugnatur alius modus idem explicandi.

4. Explicatio eſt Recentiorum, quâ utitur Cabrera apud Amicum, & eam defendit Lugo totâ Sect. 8. Hæc Explicatio ſalvat Chriſti libertatem, imprimis, quia non erat determinatus ad certum inſtans mortis: deinde pro quocunq; inſtanti urgente, poterat diſpenſationem petere ſupra præceptum.

Quoad hanc partem, in quantum Lugo libertatem Chriſti ſalvat, quòd non eſſet obligatus, pro hoc inſtanti, implere præceptum.

Non satisfacit hæc explicatio. Quia tota argumentatio Lugonis colligit conſequentiam ſimilem, ac ſi aliquis argueret; Hic calamus non eſt ad ſcribendum neceſſarius, & hic alius, & hic alius: Ergo nullus calamus eſt ad ſcribendum neceſſarius; hæc collectio conſequentiæ eſt nulla: Ergo & illa prior. Sequela probatur. In hoc inſtanti, non erat Chriſtus determinatus ad moriendum, neque in hoc ſecundo, neq; in alio, & ſic ulterius: Ergo in nullo fuit inſtanti obligatus. En illationem poſteriorem, priori ſimilem; & ſi oſtendatur nihil colligi illationem, inſolutum manebit, quod quæritur: nempe, quomodo liberè adhuc Chriſtus mortuus?

Respondebis 1. Quòd Chriſtus fuerit liberè mortuus, quia non erat determinatus, ut hoc inſtanti determinato moreretur; intelligendo de antecedente inſtante, quod præcedit ultimum inſtans, decretæ jam & determinatæ mortis.

Contra eſt. Ponamus, mortuum eſſe Chriſtum illo inſtanti, quo eſt decreta illi mors, vel determinatus vitæ tractus; vel liberè moriebatur, vel non liberè? ſi non libere: non reſpondes ad punctum. Si libere: unde ſalvas libertatem, cùm non ſupponatur anticipanti inſtanti mortuus? Et ut oſtendatur, non colligi rectè illationem, ſic iteratò reſtauratur argumentum. Ultimum illud inſtans, vel eſt decretum, vel non eſt decretum? ſi non eſt decretum: ex eo non eſſet decretum; quia poterat ſatisfacere præcepto in inſtantibus antecedentibus illud ultimum: quæ reſponſio eſt ſimilis illi. Hic ultimus calamus non eſt neceſſarius ad ſcribendum, quia ſufficit penultimus; & tamen, ex ſufficientia calami penultimi, non rectè colligitur hæc illatio: Nullus calamus eſt neceſſarius: Ergo neque rectè colligetur illatio: Nunquam inſtans erat determinatum. Si autem illud inſtans eſt decretum: quomodo ſalvas libertatem?

Respondebis 2. Chriſtum non fuiſſe mortuum ultimo illo inſtanti, ſed antecedenti cuipiam, adeoq; inſtanti non decreto.

Contra. Quia hoc eſt mera divinatio, Chriſtum, non illo inſtanti decreto, mortuum fuiſſe; &, ſalvari quidem libertas Chriſti debet, ſed & diſpoſitivitas providentiæ divinæ, ſi in aliis, ipſa puncta & momenta, certè etiam in Chriſto, deſtinantis.

Respondebis 3. Salvari libertatem, non ſolùm per hoc; ſed ſimul, quia potuit petere diſpenſationem.

Con-

ONTRA est. Ergo jam ex uno tantum casalvas libertatem: quia ut illud primum caeneat, fulcis illud hoc secundo, quòd est re dispensationem.

ON SATISFACIT 2. Quia hîc quæritur cipium libertatis, secundùm quod fuisset li- Christus quoad substantiam mortis, id verò d affertur, non salvat libertatem quoad substiam mortis. Quod ipsum probatur; quia munis sententia, docens in potestate Chrisse anticipationem mortis, per ipsum Lum, non salvat libertatem, quoad substan- mortis: hæc autem videntur parum di-.

ON SATISFACIT 3. Quia aliud est præcea de substantia mortis, & aliud de tempore tis: Ergo etiam alià est libertas, de substanortis, & alia de solo tempore mortis: Ergo præceptum de substantia mortis, non est ceptum de tempore mortis; sic etiam lias circa tempus mortis, non erit libertas a substantiam mortis; & tamen Lugo, nisi ad libertatem circa tempus mortis, atlit.

. Pars salvandæ libertatis Christi, nempe quod erit petere dispensationem.

NON SATISFACIT 1. Suppono quòd aliud naliter sit esse liberum, quoad substantiam cepti, & aliud, esse liberum, quoad petendispensationem à præcepto. Ratio supti est imprimis à pari: quia alia est obligo ad substantiam voti, & alia obligatio ad petendam dispensationem à voto, ut sci- idem etiam servari solet in legibus pœnali-; aliud enim est mandare exilium Petro, & d, obligari etiam amicos, ad non petendum, edeat ab exilio. Idem suppositum probaratione: quia scil. alia est materia præcepti, d est circa mortem, & alia materia præce- de non petenda dispensatione: aliud item est esse motivum hujus, & aliud illius. *Hoc posito*

formatur argumentum. Quia hîc quæritur li-tas quoad substantiam prçcepti; sed hæc exatio non salvat libertatem quoad substanpræcepti; quod ipsum probatur. Salvat nisi libertatem ad petendam dispensatioin præcepto, quæ libertas alia est libertate ubstantia præcepti: Ergo non salvat liberm quoad substantiam præcepti. Antecees probatur: quia potest aliquis necessitari ubstantiam præcepti, & non necessitari ad petendam dispensationem: sicut potest obgri ad substantiam præcepti, & non obligari non petendam dispensationem ab obligatio- imò ipse Christus poterat necessitari, & ad stantiam mortis, & ad non petendam dispensaonem: Ergo & alia est libertas ad substantin præcepti, & alia ad non petendam dispensaonem.

RESPONDEBIS. Sufficere, quòd mors Christi sit libera denominativè, à voluntate libera Christi, quâ voluit non petere dispensationem.

CONTRA. Quia jam non salvas libertatem, & meritum, quoad substantiam præcepti: talemque illi nonnisi laudabilitatem tribuis, qualem habet actus exterior, comparatus ad interiorem, respectu cujus non est nisi denominativè liber, & denominativè meritorius.

Ad ea quæ ex Lugone responderi possent, hæc prævideantur. Quòd præcesserit in Christo aliquid necessitativum physicè, ad moriendum: (nisi id aliunde salvetur,) quia præcessit physica impeccabilitas, faciens ne posset transgredi præceptum: consequenter, (nisi id aliunde salvetur) non habebat physicam potestatem non moriendi.

NON SATISFACIT 2. Si potestas petendæ dispensationis salvaret libertatem in Christo, vel salvaret ratione impetrandæ pro tunc dispensationis, vel ratione impetrandæ pro postea, vel ratione solius potestatis, quæ tunc habebatur, ad petendam dispensationem? nulla ex his ratione salvatur libertas Christi. Quod probatur. *1mò*, Non ratione dispensationis pro tunc impetrandæ, cùm urget præceptum: quia hæc impetratio est impossibilis; vellet enim contradictoria: ut scilicet dum urget præceptum, & urgeat, ut supponitur; & non urgeat: quia non urget, dum adest dispensatio. *2dò*, Non ratione dispensationis postea impetrandæ: quia si potestas, quæ tunc habetur ad petendam dispensationem, non salvat libertatem pro præsenti, sed pro futuro: Ergo nec salvat illam dispensatio postea importanda. *3tiò*, No ratione potestatis, quæ tunc habetur ad petendam dispensationem: quia potestas illa non plus infert, quàm posse esse liberum, non autem esse liberum: Ergo pro nunc non salvat libertatem; & sicut posse habere prædeterminationem, non infert prædeterminationem; posse habere calorem, non infert calorem; sic & posse esse liberum, non infert esse liberum; idq; ideo: quia posse esse liberum, non infert definitionem libertatis, quæ est habere potestatem ad utrumlibet; sed tantùm infert capacitatem ad illam potestatem. Porrò quòd posse petere dispensationem, non inferat plus, quàm posse esse liberum: probatur. Supponamus, non petere Christum dispensationem, sed tantùm habere potestatem petendæ: potestné agere salva impeccabilitate oppositum, an non potest? si non potest; Ergo non est liber, cùm non habeat potestatem, idque proximam, ad utrumlibet. Si autem potest agere, etiam non petita dispensatione, sed cum solo posse petere, idque salvâ impeccabilitate: Ergo otiosa in illo esset actualis petitio dispensationis; quæ tamen exigitur. Sicut enim, si hoc ipso, quia Berta & Cajus, consanguinei in tertio gradu,

possunt petere dispensationem, licitè possent copulari matrimonio: hoc ipso petere dispensationem otiosum foret; ita & in præsenti. Illustrari hoc potest tali instantiâ. Ponat Deus prædeterminationem necessitatem ad bonum: conjungat illam cum potestate petendę dispensationis, seu petendi, ut auferatur prædeterminatio necessitans: casu, quo non auferatur, non erit operatio libera, quia profecta à principio necessitante: nec sola præcisè potestas impetrandæ dispensationis, erit illativa libertatis: Ergo idem dicendum in præsenti.

ADDO. Cùm intelligitur Christus, posse petere dispensationem, pro illo instanti, pro quo instanti, pro quo moritur: vel intelligitur habere jam illam dispensationem, vel non intelligitur habere? Si intelligitur habere: Ergo non ex præcepto est mortuus: Ergo non salvas libertatem salvo præcepto: in quo tamen in præsenti laboratur. Si non intelligitur habere dispensationem: Ergo nec intelligitur liberè mori; quod probatur. Quia qui habet potestatem petendæ dispensationis, & pro illo instanti, quo operatur, non intelligitur dispensationem habere, agendo peccat: Ergo & Christus intelligeretur peccare, si non moreretur: Ergo moriens non liberè moritur: nam si non moreretur, peccaret: non autem erat illi liberum peccare.

RESPONDEBIS ex Lugone. Quòd illud de prædeterminatione, in præsenti non teneat: nam prædeterminatio, tunc quando est, aufert libertatem, ad habendum tunc actum oppositum, aufert etiam indifferentem concursum: nihil horum habet illud præceptum.

CONTRA. Redit argumentum. Non salvatur libertas positâ prædeterminatione, nec salvatur, positâ eâdem, collatio indifferentis auxilii: Ergo etiam idem in præsenti dicendum erit; neque enim magis physicè determinat prædeterminatio, quàm physicè reddat impeccabilem persona divina.

NON SATISFACIT 3. Qui loca Scripturæ, in præsenti explicatione, non accipiuntur simpliciter; neq; enim possent gratiæ agi Christo rigorosè, quia pro nobis mortuus est; sed quia anticipavit mortem, quia dispensationem pro præcepto non petiit.

DICES 1 cum Lugo. Pro suâ sententia stare illa verba, Matth. 26. *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquàm duodecim legiones Angelorum.*

RESPONDETUR. Significari hîc nonnisi, quòd liberè mortuus sit, & voluntariè: sed non significari modum, quo erat liber: consequenter nec significatur quòd ejus libertas stet in jure petendæ dispensationis. Quòd ea verba non suffragentur intento Lugonis, deduci potest ex Maldonato, qui verba hæc explicat tali phrasi; Quasi diceret, inquit, putasné, si non scivissem decretum esse à Patre meo, ut morerer, non potuisse me duodecim legiones Angelorum a[…] eo petere, eumque mihi daturum non fu[…] Quæcunq; tandem loci hujus interpretati[…] natur, significabit tantùm liberè Christum[…] tuum, sed non libertate salvabili, per solam p[…] titionem dispensationis.

DICES 2. Explicatio hæc optimè co[…] dat observantiam præcepti cum libertate: n[…] enim potest major libertas excogitari, qua[…] acceptare mortem, ut possem non solùm […] sed nunquam eam acceptare: & quia, lic[…] beret præceptum, poterat impetrare facil[…] rogationem præcepti.

RESPONDETUR. Per principia Lug[…] non ostensum, quomodo, supposito præc[…] potuerit nunquam acceptare mortem Chri[…] nisi petendo dispensationem? quæ petit[…] spensationis, quòd non salvet libertatem […] ctum immediatè.

DICES 3. Martyr liberè moritur, quoad […] stantiam mortis, obligatus cæteroqui, ut i[…] petuum non vivat, quia liberè anticipat […] tem: ita ergo & Christus, licèt fuerit nece[…] tus ad moriendum, liberè moritur, quia an[…] pavit moriendi tempus.

RESPONDETUR. Negando, quòd m[…] quoad substantiam liberè moriatur. Nam[…] est textus Scripturæ, qui ostendat liberum[…] se illi simpliciter non mori: est autem te[…] qui ostendit *Oblatum* Christum, *quia ipse vo[…]* qui textus loquitur de ipsa substantia, no[…] tem de anticipatione. Sed posito etiam, […] Martyr liberè moriatur quoad substant[…] hoc inde est, quia non est impeditus, quom[…] possit habere actum: Nolo mori: per que[…] ctum, tota substantialis libertas moriendi s[…] tur; neque enim aliter potest esse libera a[…] mors, libertate in actu interno stante. […] autem Christus erat impeditus, ne dice[…] Nolo mori; ideo adhuc in Christo non salv[…] tur substantialis libertas moriendi.

DIFFICULTAS IV.

Explicatur Christi Libertas.

TEnendum est quod docuit citatus Lu[…] num. 100. non fuisse Christum liberu[…] quoad substantiam, in præceptis naturali[…] servandis: quia ex una parte, Christus erat p[…] sicè impeccabilis: ex altera, semel prohibitu[…] quod non potest non prohiberi, nunquam p[…] est esse bonum, & semel mandatum, quod […] bet mandari, non potest non esse mandatu[…] adeoque non observatum à Christo. Solu[…] ergo salvanda est libertas Christi, in illis, q[…] poterant illi non mandari, v.g. in subeundâ morte; *sit*

Pu-

[P]unctum Difficultatis 1.

Innuitur modus id explicandi.

Modus Explicandi Christi libertatem, ut explanetur.

[P]ræmitto 1. *Subsistentiam quâ talem, non [te]rminare, ut hoc agas, vel non agas, vel ne agere [i]s oppositum.*

[R]atio. Tum quia id spectat ad principium [ac]tivum, quod subsistentia quâ talis non est. [Tu]m quia subsistentia quâ talis, & sphæra ejus, [non] est, nisi terminare: hinc extra suam sphæ[ram] ageret, si determinaret, ut hoc potiùs aga[tur] quàm illud; vel, ut hoc potiùs possit agi, [quàm n]on hoc. Tum quia defacto Christus non [hab]et personam humanam, & tamẽ habet prin[cipi]um humanum, quo se ad hoc vel illud de[term]inet, vel determinare possit; habet enim [vol]untatem humanam liberam: ergo apparet, [n]on esse de ratione subsistentiæ: Quod si non [est s]ubsistentiæ, determinare voluntatem, ut [hoc] potiùs quàm illud agat, vel agere possit; hoc accessus subsistentiæ, etiam divinæ, deter[min]ationem illam non afferet, sed illam ponen[da]m relinquet voluntati.

[P]ræmitto 2. *Quamvis subsistentia non de[term]inet, ut hoc potiùs, quàm illud agatur; antece[dent]er tamen ante omnem determinationem, quâ se [volu]ntas determinat, ad hoc potiùs agendum, quàm [illud], vel non agendum simpliciter, determinat sub[sisten]tia, ut voluntas non possit agere nisi actiones ho[mini]s; licèt in voluntatis humanæ sit potestate, has [potiù]s quàm illas actiones agere.*

[Q]uòd subsistentia determinet ad hoc,

[R]atio est: quia secundùm conditionem [supp]ositi, est talitas operationis; cùm actiones [sint s]uppositorum. Hinc, si per possibile, vel im[possi]bile, naturam Petri terminaret persona Ra[pha]ëlis, determinaret illud suppositum, ut ope[ratio]nes sint Raphaëlis.

[Q]uòd autem antecedenter hanc determinatio[nem] [p]onat subsistentia.

[R]atio est: quia subsistentia, quamvis non [infl]uat physicè efficienter, in actiones, est tamen [com]plementum antecedenter prærequisitum [ad] agendum: ergo & antecedenter deter[min]ativum; cùm ipsâ illâ completione deter[min]et.

[P]ræmitto 3. *Cùm in Christo sit subsistentia [u]na, quæ & divina est, & simul supplet id quod [praest]et subsistentia propria, quæ determinaret ad esse [opera]tionem personæ humanæ; fit, ut ratione illarum [dua]rum formalitatum, determinet naturam huma[nam], ad exercendas operationes Dei viriles, seu [The]andricas.*

[R]atio est: quia illæ operationes non sunt [sunt] suppositi humani, & tamen sunt naturæ hu[ma]næ: ergo debent esse, de utroque hoc parti[cipa]ntes, adeoque Dei-viriles.

Præmitto 4. *Posito, quòd suppositum divinum determinet, nonnisi ad operationes Dei-viriles, seu esse divinum ratione suppositi participantes; fit, ut potuerit mori & non mori.*

Ratio. Quia & mori, & non mori, poterat esse actio divina, & sic de reliquis. Actiones tamen peccaminosas Christus exercere non potuit; quia illæ, quà tales, non possunt esse divinæ, nec Theandricæ.

Præmitto 5. *Non fuisse Christo liberum, nec debuisse esse, ut faceret operationes nonnisi Theandricas, seu Dei-viriles.*

Ratio: quia etiam non est in potestate, & libertate hominis, ut non exerceat operationes hominis: ergo nec erat in potestate Christi, ut si vellet, Dei-viriles operationes non faceret; nec in ordine ad hoc, salvari debet Christi libertas. *Ex his*

Colliges 1. Non fuisse Christum indifferentem, ut peccaret, vel non peccaret: quia non erat indifferens, ne exerceret Theandricas operationes. Fuisse autem indifferentem ut v. g. moreretur, vel non moreretur: quia utrumq; poterat esse Theandrica actio.

Colliges 2. Mansisse adhuc indifferentem voluntatem Christi, etiam supposito interventu subsistentiæ divinæ, ad moriendum, & non moriendum. Jus enim hæc determinandi subsistentiæ non convenit.

Colliges 3. Si quæras, an liberum fuerit Christo, mori, vel non mori? respondebitur, fuit: idque tam ex parte voluntatis, à qua poterat proficisci, non mori, tanquam Theandrica actio; quàm ex parte subsistentiæ: quia hujus, non est determinare ad unum agendorum, sed tantum, ut dixi, determinare, ut actiones quæ ponuntur, sint Theandricæ, perq; hoc jam salvabitur libertas quoad substantiam moriendi.

Quodsi ulteriùs urgeas: Ergo potuit peccare, & non peccare: Respondetur, potuit non peccare; quia non peccare potest esse actio Theandrica; sed non potuit peccare, quia peccare, non potest esse actio Dei-virilis.

Neque inde sequitur, Christi libertatem per hoc diminui; quia Christi libertas in his debet salvari, in quibus proportionaliter salvari deberet, si haberet personam humanam. Sicut ergo, si haberet personam humanam, non esset liber ad exercendas operationes hominis, vel non exercendas; sic nec debet esse liber ad exercendas, vel non exercendas, operationes Dei-viriles. Et quia peccare, non potest esse actio Dei-virilis; nec debet habere libertatem peccati. Hinc, si detur prædeterminatio, ad non peccandum, in puro homine, destruet illius libertatem; quia hoc, quod est peccare, potest habere rationem operationis etiam humanæ; peccatum autem non potest habere rationem operationis Dei-virilis.

Ex his Præmissis & Collectis

Explicatio hæc stabit in hoc. Liberè Christus est mortuus, quia nec à sua voluntate, nec à persona divina determinabatur, ut nonnisi moreretur.

Nihilominus tentandus est alius modus id explicandi. Imprimis, quia hic modus explicandi libertatem Christi, non fundatur in ullis Patrum sententiis, ad quas Theologo attendendum. Deinde, quia posito præcepto de moriendo, si liberum fuit Christo non mori; hoc ipso, & non liberum fuit Christo peccare, ut supponitur; & liberum: quod probatur. Quia ipsum non mori, dato illo præcepto, esset ipsissimum peccare. *Neque valet* si recurras ad collationem auxiliorum nonnisi efficacium: quia auxilia etiam efficacia, faciunt quidem ne peccetur, sed non faciunt, ne possit peccari; Christus autem non poterat peccâsse, & si comminiscaris auxilia, cum quibus non potuisset peccare, de illis redibit quæstio, quî salvent libertatem moriendi? Posset tamen recurri ad hoc, quòd ipsum non mori, sit peccare, in quantum non mori haberet rationem non divini: quia autem in Christo haberet rationem divini, ideo non esset ipsissimum peccare, nec debet servari libertas Christi, ut non servet præceptum; sed libertas, circa substantiam & objectum præcepti. Objectum autem est hîc, v. g. mors: & tamen ex dictis, non mori, poterat esse actio divina, ex quo inferes, liberum illi fuisse, non mori; consequenter liberè esse mortuum. Proponitur tamen hîc modus, aut impugnandus, aut illustrandus. *Ad alium modum accedendo, sit*

Punctum Difficultatis 2.

Stabilitur alius modus.

Præmitto 1. *In explicanda libertate Christi, attendendum est, ut salvetur infallibilitas agendi præceptum*; cum Christus, utpote essentialiter impeccabilis, non possit illud non servare. Et simul, ut salvetur libertas, salvanda est indifferentia agendi illa præcepta.

Præmitto 2. *Non debere, infallibilitatem & indifferentiam, ratione ejusdem salvari.*

Ratio: Quia in aliis, in quibus salvatur libertas, & infallibilitas, sub alia formalitate salvatur infallibilitas, sub alia libertas; ut notum est, ex materia de gratia efficaci; ex materia de scientia Dei, præcedente eventus liberos, libertatem tamen non auferente. Quod ipsum in hoc fundatur: quia indifferentia non dicit adstrictionem ad unum, dicit infallibilitas: ergo à diversis principiis sumi debet; nam unum idemque non potest esse determinatum ad unum, & non determinatum ad unum.

Præmitto 3. *Infallibilitatem, & libertatem, duplicem posse spectari.* Imprimis, infallibilitatem & libertatem, respectu gratiarum quæ Christo conferebantur, & hæc salvari debe[t] secundùm principia de efficacia. Deinde spectari potest infallibilitas, & vel maximè libertas, comparativè ad impeccabilitatem; & quidem infallibilitas desumetur ab impeccabilitate; à qua non desumetur jam libertas, ob altera, hinc ad aliud ejus salvandæ principium inquirendum.

Præmitto 4. *In primo signo rationis*, absolutè mandata est Christo, salvatio & sanctificatio generis humani, non determinando modum redimendi.

Ratio asserti, quoad primam partem est. Quia intentio finis, prior est signo, reliquis [...]; sed intentio salvandi, & sanctificandi, est finis intentus à Deo in Incarnatione: *Descendit [...] propter nostram salutem.* Et, *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio nostra.* Ergo hæc debui[t] primò intendi.

Quòd autem præceptus fuerit, hic illi finis.

Ratio est, illud Joan. 10. *Mandatum [de]dit mihi Pater:* Idem habet Paulus ad Phili. 2. ad Rom. 5. Clarus est & ille locus; *Non veni facere voluntatem ejus, qui misit me, Patris.* Voluntas autem hæc, ut dictum, est sanctificatio nostra.

Quòd tandem non sit, pro illo signo, determinatus modus salvandi, & sanctificandi.

Ratio est. Tum quia, ex una parte, id fieri potest, ut intendatur finis, non intendendo pro eodem signo, determinatè media; si finis pluribus modis obtineri possit, ut dictum supra. Tum quia, si concipiatur determinatus fuisse Christus, etiam quoad media, intelligi non potest commodè loci Scripturæ, infra citandi. Tum quia, quamvis non ponatur, Christus determinatus fuisse, quoad media, adhuc poterit in illo salvari perfecta obedientia; & simul consultum dignitati Christi, nam etiam in humanis, summi Principes, imperando aliquid, prudenti & honorato subdito, imperant finem, remittendo ejus discretioni media. Unde illud est; *Sapientem mittas, nihil ei dicas.*

Præmitto 5. *In secundo signo rationis*, [...] *Christus indifferentem voluntatem divinam*, *vel medio opprobrii, vel medio glorioso, salvaret mundum, remittiq; hoc sibi ad electionem.*

Ratio hujus & prioris præmissi, est Authoritas Patrum.

1. Authoritas est Anselmi lib. 1. *Cur Deus homo* cap. 8. ubi interpretans illa verba; *Non sicut ego volo, sed sicut tu.* Et; *Fiat voluntas tua.* *Voluntatem autem*, inquit, *Patris dicit; non quoniam maluerit Pater mortem Filii, quàm vitam; sed quia humanum genus restaurari nolebat Pater, nisi faceret homo, tam magnum aliquid, sicut erat mors illa: idcirco dicit filius, illum velle suam mortem; quam ipse maluit pati, quàm ut genus humanum non salvaretur.* En refertur patiendi præceptum, seu voluntas Patris ut pateretur, in ly *Maluit* [...]

ostendi-

enditurque non fuisse determinatum illi medium moriendi; negatur enim maluisse Patrem rtem filii.

. AUTHORITAS ejusdem, affirmantis, ut et meminit Suarez, quòd non fuerit directè ceptum Christo, ut moreretur; sed ut veritem prædicaret. Ergo apparet, indifferentem le Patrem, ut moreretur; & non determise illi medium moriendi, & si alicubi videtur trarius Anselmus, explicandus erit secunn dicendà.

. AUTHORITAS est Gregorii Nyss. de beadinibus, circa illud: *Beati qui esuriunt*, ubi lo illum, *Meus cibus est, ut faciam voluntatem, qui misit me, Patris*, sic interpretatur. *Vt sanctationem*, inquit, *nostram operaretur; sicut sibi à Patre præscriptum.* Ubi advertit, præcen sanctificationem, sed non determinatam rtem; adeoque Patrem, ad hoc medium, fuisse determinantem.

PRÆMITTO 6. *In tertio signo rationis*, intelsse Christum inclinationem Patris, ut cruce aret mundum, tamen cum omnimoda reione ad voluntatem Christi.

RATIO asserti, sit ab authoritate.

. AUTHORITAS Cyrilli Alexandrini lib. 10. oan. *Igitur habes* inquit, *in voluntaria subjene, Paternorum consiliorum executionem; quæ mandatorum loco, apud se esse, in ea quam ad illum et, oratione, Filius asserit. Nam utpote Verbum, ilia Patris intelligeret, & genitoris sui profunda taretur. Sivè potiùs, cùm sit ipse Sapientia Pa- & virtus, quod huic visum est, reipsâ præstat, & epti loco habet.* Ubi inclinatio illa exprimi per ly, *Quod huic visum.* Exprimitur item, erminationem hanc Christo commissam, ly, *In voluntaria subjectione, Paternorum consium.*

. AUTHORITAS ejusdem lib. 7. in Joan. .7. *Nihil aliud*, inquit, *mandatum hîc dicitur; m ea Filii, quæ ad Patrem est, concordia; nempe placito Patris, Filius mortem passus est.* Ergo et signum rationis assignari, in quo agnovit d beneplacitum.

. AUTHORITAS est Ambrosii lib. 4. de Fide .5. *Sicut potestatis*, inquit, *suæ esse significat, po- animam, & liberæ voluntatis; ita eam, quòd ndùm mandatum deposuit Patris, suæ ac Paternæ untatis significat unitatem.* Infer; ergo det voluntas illa Patris videri, secundùm quam linabatur, ut potiùs moreretur Filius.

PRÆMITTO 7. In 4. signo, determinâsse Christum liberè, ad salvandum mundum, po- per opprobrium crucis.

RATIO I. Præmissi est Scriptura. *Oblatus quia ipse voluit.* Ubi non significatur oblatus , quia mandatum est illi, ut se offerret: sed ratione offerendi redditur: *quia ipse voluit.*

. LOCUS. *Proposito*, inquit, *sibi gaudio sustit crucem, confusione contemptâ.* Ubi ostenditur, sub electionem Christi cecidisse, gaudium & crucem.

3. LOCUS est Joan. 10. *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam & iterum sumo eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso: & potestatem habeo ponendi eam, potestatem habeo, iterum sumendi eam; hoc mandatum accepi à Patre meo.* Quasi diceret Christus, mandatum est, quod unum determinat, libertas ad utrumque: habeo potestatem utriusque, & ponendæ, & non ponendæ animæ, idque ex voluntate, & dispositione, seu mandato Patris, qui mihi utriusque hujus potestatem, hoc est, optionem dedit. Mandatum accepi ponendæ animæ, quia pono eam à meipso. Eodem revocari debet; *Humiliavit semetipsum Dominus IESVS, factus obediens*, ubi præcessit, *humiliavit*, hoc est, obtulit se ad mortem; & sequitur mandatum, *factus obediens.*

RATIO 2. authoritas Patrum.

1. AUTHORITAS est Augustini lib. 83. quæstionum, quæst. 80. Ubi dicit, Christum sic Passiones animi, hoc est affectiones, voluntariâ dispensatione, veras tamen, ut placuit, suscepisse; quemadmodum passiones corporis, eâdem dispensationis voluntate, sine ulla necessitate suscepit. Nomine autem dispensationis, non intelligit Augustinus aliud, quàm voluntariam determinationem.

2. AUTHORITAS Chrisostomi homil. 29. in Joan. *Priusnè ergo accepit mandatum, & inde paruit? quis enim expers rationis hoc dixerit?* & hom. 28. in Epist. ad Hebr. ubi illa verba, *Proposito sibi gaudio*, sic explicat, *hoc est*, inquit, *licebat ipsi nihil perpeti, si voluisset.* Similia habet ad illa verba. *Et enim Christus non sibi placuit.*

3. AUTHORITAS est Theophylacti & Oecumenii in citatum locum. *Qui proposito. Licebat*, inquit, *ipsi, cum gloria & gaudio in mundo vivere; quippe ita loquitur: potestatem habeo ponendi animam meam & accipiendi ipsam; verùm hoc noluit.* Et S. Thomas in Epist. ad Romanos capit. 8. *Tradidit*, inquit, *eum Deus Pater in mortem, eum incarnari, & pati statuendo, & humanæ ejus voluntatis inspiciendo Charitatis affectum, quâ passionem spontaneus subiret.* Qui etiam locus valet pro superiore præmisso.

In ultimo tamen signo rationis, Deus, visâ hac determinatione Christi, formavit mandatum, ut moreretur.

RATIO I. asserti, imprimis locus ille scripturę, ubi, postquam dicitur, Christum se humiliâsse, videlicet acceptatione crucis, confusione contemptâ: sequitur, quòd sit factus obediens; quæ obedientia sine præcepto commodè intelligi non potest. Eò servit & ille locus. *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam*, quasi diceret; primùm voluisti ut sanctificarem genus humanum: voluntas enim Dei sanctificatio nostra: *Deus meus volui*, quasi diceret,

ceret; obtuli me etiam ad moriendum, pro hac sanctificatione; ubi præintellexi te ad hoc esse inclinatum. *Et legem tuam in medio cordis mei:* quasi diceret; & tu posuisti mandatum, & legem, ut ita fieret, quam ego acceptavi corde meo, de quo etiam vide Agathonem Papam in Epist. 1. quæ refertur in 6. Synodo, actione 4.

RATIO 2. est authoritas Patrum.

1. SIT THEOPHILACTI in cap. 14. Joan. ubi verba illa; *Mandatum dedit mihi Pater*, interpretans; *Mandatum*, inquit, *dedit mihi pater*; *hoc est, voluit, dixit, approbavit, decretum.* At vero approbare, & simul decernere, non est ante determinationem aliûs: quæ enim præcesserunt, hæc approbantur.

2. AUTHORITAS est citati Ambrosii, ubi agnoscit, quòd ex libera voluntate posuerit animam, & simul secundùm mandatum Patris.

RATIO 3. asserti. Quia actiones nostræ bonæ, post consultam nostram libertatem, per scientiam conditionatam, prædefiniuntur à Deo; ergo & mandari poterant Christo.

RESPONDET Pater Morawski hîc quæst. 3. Artic. 2. disparem esse rationem. Nam scientia conditionata, præcedens prædefinitionem actûs nostri, repræsentat eundem omnino actū nostrum, conditionatè futurum, qui absolutè est futurus; at vero scientia conditionata, præcedens præceptum rigorosum, de morte Christi, non repræsentat eandem electionem Christi circa mortem; quæ electio est absolutè futura. Siquidem electio absolutè futura, est obedientia, seu actus dependens à præcepto: Scientia autem conditionata non repræsentat obedientiam Christi; seu actum pendentē à præcepto.

CONTRA. Quantumvis scientia conditionata non repræsentet actum conditionatum, ante scientiam conditionatam prædefinitum, licèt actus pro statu absoluto prævideatur prædefinitus: nihilominus id salvat libertatem, nec alius actus prævidetur pro statu conditionato, alius pro absoluto; ergo etiam, quantumvis antecedenter ante scientiam conditionatam, non prævideatur mors Christi ex obedientia, prævideatur autem pro statu absoluto: adhuc & libertas salvabitur, & idem actus videbitur. Quod ulterius in hoc resolvitur. Quia idem quidem debet prævideri actus, quoad entitatem, sed non est necesse, eundem prævideri, quoad formalitates desumibiles ex statu, vel scientia statûs: ut ex scientia statûs conditionati formatur præceptum moriendi. Addo, modum hunc explicandi, perfectiorem arguere in Christo obedientiam, quàm si immediatè præceptam sibi acceptasset mortem, dicit enim S. Thomas 2. 2. q. 104. a. 2. Tantò videri perfectiorem obedientiam, quantò, expressum præceptum, obediendo prævenit inferior, voluntate superioris intellectâ, talem autem nos obedientiam Christi ponimus; dum ex cognita voluntate Patris, in tertio signo rationis, determinavit sese di[...] lam, in quarto signo rationis.

Punctum Difficultatis [...]

Colligitur Responsio & solvuntur objectiones.

DICENDUM est. *Salvari Christi libert[...] in observando præcepto, v. g. mortis; qu[...] tum est mandatum Christo moriendi, post præc[...] tam ejusdem libertatem, quid esset acturus?* E[...] sententia in substantia Suarii, si legatur.

PROBATUR 1. Conclusio authorit[...] Thomæ. Quia hic modus ita salvat libert[...] Christi, comparativè ad ejus impeccabilit[...] sicut salvatur libertas, comparativè ad gr[...] efficacem; nempe per liberam operant[...] terminationem. Jam autem S. Thomas (u[...] minit Suar. disp. 37. Sect. 3. §. *Superest tamen* [...] dem esse dicit rationem in Christo, quoac[...] ac circa gratiam efficacem.

PROBATUR 2. Quia quotiescunq; al[...] fit, & non potest non fieri, liberè tamen fit [...] ties libertas non potest salvari, nisi quòd o[...] hæc necessitas ex suppositione consequen[...] passio Christi ita est facta, ut non potueri[...] fieri, & tamen dicitur liberè facta; ergo lib[...] illius debet peti, ex suppositione consequ[...] adeoque determinatione factâ primùm a [...] Christo. Major probatur: Quia liberta[...] potest salvari, nisi, vel quòd actio possit im[...] ri impeditis principiis; vel quòd, si non p[...] impediri, oriatur id ex mea determination[...] notum est ex alibi dictis: ergo, cùm non [...] salvari indifferentia ratione principiorum [...] præceptum impleatur, cùm Christus sit p[...] cè impeccabilis, adeoq; impos non servare [...] ceptum: debebit illa libertas salvari ex [...] determinatione; per quam Christi impecc[...] tatem, minor etiam probari debet.

PROBATUR 3. Quia in præsenti, iis sat[...] ctum est, quæ difficultatem habent. *Prim[...]* salvandas phrases sacras, ponendum est pr[...] ptum rigorosum datum Christo; ponimus [...] in primo & ultimo signo. *Secundo*, compon[...] bet libertas: & hoc factum; eò quòd pr[...] ptum moriendi, in ultimo signo, sit datum [...] nisi post liberam determinationem Christi, [...] ad mortem. *Tertiò* ostendenda erat libe[...] non tantùm quoad circumstantias, sed e[...] quoad substantiam moriendi: salvatur id [...] nos; cùm Christus ad substantiam morien[...] determinârit, latumque est illi præceptu[...] ipsa morte.

OBJICITUR 1. Quòd immeritò salvatio[...] nostram, dependentem potiùs à volun[...] Christi, quàm à voluntate Dei, faciamus.

RESPONDETUR. Ponimus salvationem [...] stram, potiùs dependentem à voluntate [...] quia latum est illi præceptum rigorosum, de [...]

..lla præconsultatione libertatis Christi; ut ..e fuit in primo signo rationis.

..BJICITUR 2. Si ex libera Christi determi..ne est factum, ut moreretur; cur dicit, *Si ..ile est, transeat calix*.

..ESPONDETUR. Dicit id, ex mente Pa.., ut ostendat se veras passiones habere, ad.. e timorem mortis, vel id dixit, ratione præ.. jam sibi impositi.

..STABIS. Hanc explicationem non osten.. verum mandatum; quia hoc mandatum .. distinguitur à prædefinitionibus: & ta.. prædefinitiones non sunt mandata.

..ESPONDETUR. Quid si quis diceret, etiam ..efinitiones esse mandata? Sed quidquid .. hoc, ex alio id principio solvitur: nempe .. in re, & à parte Dei, mandatum & præde..osit idem; sunt enim actus Dei, adeoque ..met Deus; per ordinem autem ad con..a, per ordinem ad æquivalentiam, per or..n ad proportionem cum creatis, discer..ur. Nam prædefinitio indicat nonnisi ap..um Dei, quo appetit effectum v. g. gratio..: qui appetitus fundatur in ejus sanctitate, ..mmunicativitate sui; jam autem manda.. mportat ordinationem, oriundam à titulo ..ioratûs; & procedit, secundùm dominiū ..dictionis; de quo in materia de justitia.

..BJICITUR 3. Totam hanc difficultatem ..eri posse, de illo præcepto, facto in primo si..ationis; adeoque nos non respondere dif..tati, sed solùm materiā difficultatis mutare.

..ESPONDETUR. Ad hoc esse responsum, ..o agitatur difficultas maximè, nempe de ..e & meritis. Nec in ordine ad hoc, debet ..ri libertas Christi, ut nos sanctificaret, vel ..anctificaret: hoc enim, quod est nos san..are, oriebatur ex decreto facto, ut esset ..stus caput gratiam & gloriam influens. ..ò non erat liberum Christo, ut esset tale ca.. cùm motivum capitis, præcesserit decre..ubstantiam Incarnationis, respectu cujus, .. motivum habuit se per modum causæ, a..ue antecedentis. Si autem illud moti.. præcessit ipsam substantiam Incarnationis; ..ipso præcessit ipsam libertatem Christi: .. libertas Christi supponat ipsam substan.. Christi. Quod si motivum capitis præ.. ipsam libertatem Christi; præcedere etiam ..it id, quod est innexum illi ipsi formalitati ..is: formalitati autem capitis innectitur san..atio nostra.

..IFFICULTAS V.

..otuitné Christo dari Præceptum rigorosum?

..Actenus dicta supponunt, Christo præce..ptam esse mortem: potest autem dubitari, ..Christus capax fuerit præcepti, intellige, ri..osi? Tractat hanc quæstionem Aldrete disp. 73. & affirmat, Christum, quamvis non esset capax præcepti comminativi & coactivi, ut habetur sect. 3. n. 7. Fuisse tamen capacem præcepti in conscientia obligantis: ut habetur sect. 4. n. 1. E contra Esparza quæst. 32. docet, Christum esse incapacem præcepti, obligantis in conscientia. *Pensandæ sunt imprimis rationes utriusque partis*.

Punctum Difficultatis 1.

Argumenta partis affirmantis.

EXPENDENTUR ea, quæ disputat Aldrete disp. 73.

1. ARGUMENTUM ab authoritate.

1. AUTHORITAS est Joan. 10. *Mandatum accepi à Patre meo*. Similia habentur Joan. 14. quæ accipi de proprio præcepto, nullum est incommodum.

RESPONDETUR. Esse incommodum, ob argumenta inferiùs ponenda. Deinde, procedit id, de præcepto respectu eorum, quæ poterant præcipi, & non præcipi, adeoque à Christo, salvâ suâ impeccabilitate, fieri vel non fieri: non autem de illis, quæ non poterant honesta actione exerceri: ita tamen, ut etiam respectu illorum priorum, non sit latum præceptum, cum omnibus circumstantiis, cum quibus fertur aliis, v. g. cùm comminatione, item sine prævisione, quid esset factura creatura? quæ prævisio adhibetur in præceptis Christo latis, idque titulo tuendæ ejusdem libertatis.

INSTAT. Ex Authoritate Augustini, tom. 4. lib. 2. de Sermone Domini in monte, condistinguentis observantiam consiliorum, ab observantia mandatorum, admittentisque utrumque in Christo.

RESPONDETUR. Concedo id distingui debere, & admitti in Christo; nam etiam respectu aliquorum, dicebat Deus, hoc bonum est factu, sed te ad hoc non obligo: in hocque stat consilium, respectu autem aliorum dicebat Deus, Fac hoc, obligo te ad hoc, à quibus cæteroqui potuisset abstinere, vel licitâ aliâ actione facere oppositum. Sed inde non sequitur, debere jam illud concedi præceptum, tanquam comminativum. Quando autem dicit Aldrete, non debere recurri ad improprias distinctiones præcepti, aliàs non rectè distingueret Augustinus præcepta à consiliis; qui non ignorabat, sub impropriâ acceptione præcepti, comprehendi divinum beneplacitum, id etiam non convincit. Quia nos respectu Christi admittimus, non solùm beneplacitum divinum, sed etiam præceptū rigorosum, licèt non cum imperfectionibus. Eodemq; modo explicari debent Bernard - Tertullian - Laurent - Justinianus.

2. AUTHORITAS itidem & Scriptura. Quia aliter loquitur Christus, de observatione consiliorum; v. g. *Si vis perfectus esse*, &c. aliter de observatione præceptorum; *Si vis ad vitam ingredi.*

gredi. Et tamen, eodem tenore loquitur, de præceptis à ſe, & à diſcipulis ſervandis, ait enim Joann. 15. *Si præcepta mea ſervaveritis, manebitis in dilectione mea, ſicut ego Patris mei præcepta ſervavi.*

RESPONDETUR. Loqui Chriſtum de executione præcepti, non autem de modo & materiâ lati præcepti, neque enim hoc vult textus. Si non loquitur de materia lati præcepti, & quòd ſit idem objectum præcepti rigoroſi, reſpectu diſcipulorum, ac reſpectu Chriſti; conſequenter, poterant illi in aliquibus obligari, in quibus præceptum rigoroſum Chriſtus non habuit. Unde quando adducit Anſelmum, non negantem proprium præceptum reſpectu Chriſti, id non convincit; quia nos tale præceptum admittimus, modo explicato.

3. AUTHORITAS eſt Concilii Alexandrini, & Agathonis Papæ, ſed explicari debent eodem modo, ut prædicta.

INSTAT. Quia Concilium Francofordienſe, diſcurrens contra Elipandum, aſſerentem, Chriſtum eſſe ſervum, & probantem id ex Iſa. c. 42. reſpondet, *Etſi eum,* inquit, *Propheta ſervum nominâſſet; non tamen ex conditione ſervitutis, ſed ex humanitatis obedientiâ, quâ factus eſt Patri obediens, uſque ad mortem.* Ubi Concilium, videns negari non poſſe, Chriſti humanitatem, eſſe ſub dominio Dei, exigitivo operationum ex juſtitiâ, noluit negare hanc facultatem exigendi; ſed negavit, talem obedientiam fuiſſe ex ſervitute.

RESPONDETUR. Concedo, humanitatis fuiſſe obedientiam erga Patrem; ſed nego, obedientiam hanc fuiſſe comminativam, &c.

2. ARGUMENTUM eſt. Nemini negare licebit, Deum, ratione dominii proprietatis, erga humanitatem, potuiſſe à Chriſto operationes exigere, quas ſi per impoſſibile Chriſtus negaret, utique peccaret; ergo etiam potuit illi imponi præceptum.

RESPONDETUR. Sicut in noſtris principiis, non datur Dei, reſpectu creaturæ, rigoroſa juſtitia, dominiumque rigoroſum proprietatis; ita non dabitur præceptum ſolùm, comminativum. Diſparitas etiam eſt: quia exigentia illa, titulo dominii proprietatis, poteſt habere ſuum effectum; ſi enim illa non eſſet, non reddidiſſet Chriſtus illa, quia nec habuit determinationem, ut independenter ab illo dominio, opera illa ſolverentur ex juſtitia, hinc illius exigentiæ habebitur effectus, nempe ſolutio ejus, ad quod ſolvendum, non ſupponitur determinatio irrefragabilis. Independenter autem ab omni præcepto, jam erat in Chriſto determinatio ſervandi leges naturales, nempe titulo unionis hypoſtaticæ; hinc reſpectu illorum objectorum, fuiſſet eſſentialiter otioſum præceptum. Et ſicut non datur præceptum eſſentialiter otioſum, quo Deus impre[...] Petro, ut ſit homo, cùm ad hoc, ut ſit hom[...] eſſentialiter aliunde determinetur; ita & in Chriſto, eſſet eſſentialiter otioſum, præceptum ſervandæ legis naturalis, reſpectu autem aliorum objectorum, admiſimus quidem præceptum, ſed ex ſuppoſitione prævisi conſenſûs Chriſti in illud objectum.

INSTAT I. Sicut humanitas Chriſti, e[ſt] ſub dominio proprietatis, ita etiam eſt ſub dominio jurisdictionis: ergo, ſicut à Chriſto exigi poſ[...] ſunt opera titulo proprietatis; ita exigi po[...] titulo jurisdictionis.

RESPONDETUR. Negavimus ſupra rigoro[ſum] ſum dominium, juſtitialis proprietatis, De[i re]ſpectu creaturæ; hinc non tenebit antece[de]ns. Diſparitas etiam eſt: quia exigentia antece[den]tis non erit fruſtra, ſecus hæc ſecunda.

INSTAT 2. Nemo negat poſſibile fuiſſe u[t] Chriſtus veteri legi ſubderetur; idque de [fa]cto admittunt aliqui: legique Dei æternæ [...] ſent, cum S. Thoma, fuiſſe ſubditum. [...] Suarez docet, potuiſſe illum ſubdi etiam [le]gi[...]bus humanis.

RESPONDETUR. Negando illum po[tuiſſe] ſubdi, ſalvâ libertate, niſi illa præconſul[...] Nego item, ſubdi potuiſſe, cum titulo co[mmi]nationis. Deinde, quia præcepta veteris [le]g[is] (ſuppono ceremonialia) præcepta item h[uma]na, (quæ ſuppono verſari circa actiones, ali[...] ſe non peccaminoſas) habuiſſent etiam r[eſpe]ctu Chriſti effectum, cùm aliunde non eſſ[et ad] hanc partem determinatus; ſecus reſpectu [illo]rum præceptorum, & materiarum. Qu[od] autem Theologi dicunt, legi Dei æternæ f[uiſſe] Chriſtum ſubjectum: hoc ſignificatur, non [po]tuiſſe Chriſtum non facere, quod lex dice[bat], ſed non quia lex dicebat: cùm aliunde, illâ [non] dicente, eſſet ad hoc determinatus. Unde [...] ſubjectus legi objectivè acceptæ, ſeu mat[eria]liter: hoc eſt, determinabatur ad hoc fac[ien]dum, quod lex æterna dicebat; ſed nego q[uòd] dici debeat ſubditus legi, quà lex eſt; cùm [illa] reſpectu Chriſti, in talibus, fruſtra foret.

INSTAT 3. Affirmant aliqui Theologi, c[on]firmationem in gratia, non tantùm præbere [au]xilium efficax, ad non peccandum, ſed etiam [au]ferre libertatem ad peccandum, neceſſitate [an]tecedenti; & tamen ſupponunt obligatos [...] fuiſſe, præceptis graviter obligantibus, idem [di]cendum de Beatiſſima Virgine.

RESPONDETUR. Negando quòd con[fir]matio in gratia auferat libertatem. Sed ſi [au]ferret, eſſent quidem obligati quoad object[um]; quia non poſſent non velle illud objectum; [...] non obligatione formali, quia hæc fruſtra [...] eſſet: cùm illud non poſſet non ſervari, q[...] deberet præcipi. Quod autem dicit Aldr[...] præduram eſſe hanc reſponſionem, idip[...]

prob[...]

bare debuiſſet. Et durum quidem eſt, ta- non fuiſſe ſubditos legi, diligendi Deum; hoc u, quaſi potuerint non diligere Deum, ſalvâ titate; ſed id nos non dicimus. Sed non eſt um dicere; tales non fuiſſe ſubditos legi, eſt, independenter à lege, habuiſſe deter- ationem, ut diligerent. Simile quid vide- ſt in Deo, obligato ſe diligere; reſpectu cu- non eſt licitum, ut ſe non diligat; non for- ur tamen reſpectu illius, lex determinans, diligat. In noſtris principiis, quæ non po- t auferri libertatem, confirmatione in gra- ed dicunt, confirmatos in gratiâ poſſe pec- , licèt non ſint peccaturi; hoc ipſo poſſunt capaces præcepti rigoroſi, quia adhuc poſ- peccare: impoſſibile autem erat Chriſto care.

Argumentum. Tenebatur Chriſtus non tiri, Deum diligere & colere, univerſaliter- tenebatur lege naturali. Ergo ſtat verum riumque præceptum, absque facultate il- violandi.

Espondetur. Lege naturali tenebatur iſtus, non quà lex eſt formaliter, ſed mate- ter, & objectivè ſumpta.

nstat 1. Non eſt de ratione legis, eſſe minativam: ſed ſufficit, ut reddat illicitam ntiam operis pręcepti, quæ per voluntatem erioris poteſt reddi illicita; & ſicut poteſt lex, quæ ad pœnam obliget, non autem ulpam: ita dari poteſt reddens objectum tum, & prohibitum, quæ nullo modo pœ- minetur.

Espondetur. Concedo, quòd non ſit atione legis eſſe comminativam; ſufficit- , ut reddat illicitam carentiam operis præ- i, per voluntatem Superioris: ſed ſuppoſi- uòd illa voluntas fruſtranea non foret; fo- utem fruſtanea: cùm aliunde ſit determi- o; ut hoc nonniſi fiat. Concedo ulteriùs, in , aliud eſſe vim obligandi, quæ appellatur ſtas directiva: & aliud vim ſubjiciendi ad iam, quæ appellatur coërcitiva. Conce- em poſſe priorem nonniſi illã vim exerceri; nego, quòd exerceri poſſit, circa ea, ad quæ liunde eſſentialis determinatio; ſi ſuppona- irectio illa eſſe præceptiva.

nstat 2. Sicut ex natura mendacii, ſurgit cognitio in Chriſto, neceſſitasque on mentiri; ita ex præcepto ad non vitan- mortem, conſurgit determinata in Chriſto eſſitas, ad non vitandam mortem. Ergo ſtituitur illud objectum malum moraliter, prohibetur.

Espondetur. Concedo totum: ſed ne- poſſe dari in Chriſto dictamen, ratione præ- ti v. g. non mentiendi, neceſſitans ad vitan- mendacium; cùm Chriſtus dicat ſibi fru- imponi, tale præceptum.

Instat 3. Quia ſuppoſito, quòd Chriſtus non poſſit mentiri, ſequitur, quòd ſit capax præcepti; idque ideo: quia ſupponitur Chri- ſtum nihil poſſe efficere, contra legem natura- lem; idque ideo, quia violatio legis naturalis eſt turpis. Ergo ſimiliter poſſet eſſe neceſſita- tus, elicere aliquem actum tendentem in obje- ctum honeſtum, quia omiſſio talis actûs eſſet turpis. Ergo Deus, pro ſuo beneplacito, pot- eſt reſpectu Chriſti, conſtituere in ratione obje- cti turpis, omiſſionem alicujus actus; quia ejus omiſſio eſt contra rationem. Hoc autem intel- ligitur nomine præcepti poſitivi, nempe volun- tas Superioris terminata ad exiſtentiam opera- tionis in ſubdito, quæ conſtituat illicitam ca- rentiam talis operationis.

Respondetur. Chriſtum non poſſe quidquam facere contra legem naturalem; hoc eſt, non poſſe objectum contrarium illi le- gi ponere; adeoque non poteſt quidquam face- re contra legem naturalem, ſpecificativè acce- ptam. Sed nego, hoc ſenſu, non poſſe quidquam facere contra legem naturalem, quaſi illa reſpe- ctu Chriſti eſſet obligativa; cùm quamvis illa non foret, adhuc eſſet determinatus Chriſtus, ad non mentiendum v. g. conſequenter, non ideo id non poteſt facere Chriſtus, quia violatio legis illius eſt turpis; ſed quia habet eſſentialem determinationem non faciendi quidquam diſ- ſonum naturæ intellectuali. Quod ſi non ex eo mentiri non poteſt, quia violatio legis ſibi latæ ſit turpis: hoc ipſo, non eſt ſubditus legi natura- li, quà lex eſt formaliter.

Instat 4. Inquiritur hîc ratio, cur Chri- ſtus careat libertate, ad actus oppoſitos legi na- turali? quæ non alia eſt, niſi quia peccaret, ſi ta- les actus eliceret, hoc autem eſt, teneri in con- ſcientia non efficere actus illos.

Respondetur. Teneri in conſcientiâ, ti- tulo præcepti formaliter, eſt ſubdi legi naturali; ſed teneri circa objectum, ſibi cæteroqui impoſ- ſibile, non eſt ſubdi, legi naturali quà tali; conſequenter, ſi Chriſtus omitteret agere Deo gratias pro beneficiis, peccaret, eſſetque hæc omiſſio non tantùm contra rationem, ſed et- iam contra Deum: ita tamen, ut oppoſitum il- lius ſit impoſſibile; adeoque non detur locus præcepto formali. Concedo, quòd peccatum philoſophicum poſſit prohibere Deus, & de facto prohibeat: quia illius prohibitionis ha- betur efficacia, nempe ut jam, ſi peccetur, pec- cetur violatione præcepti divini, inhibentis objectum illud, quod erat ſolùm Philoſophi- cè malum. Quia tamen objectum illius præ- cepti, eſt aliunde impoſſibile, ut non obſervetur à Chriſto: ideo non relinquitur locus præce- pto formali; nec haberi poteſt effectus illius præcepti in Chriſto.

Instat 5. Definitivè peccatum, eſt dictum, factum, vel concupitum contra legem æter-

nam; ſed eo caſu peccaret Chriſtus: ergo faceret contra legem æternam.

Respondetur. Dictum, factum, vel concupitum, ſumi hîc univerſaliter, tam pro dicto, facto, concupito objectivo, ſeu quod concupiſcitur; quàm pro concupiſcentia formali. Lex item ſumitur, vel pro lege materialiter, vel pro lege formaliter. Chriſtus ergo eo caſu peccaret, contra legem, materialiter & objectivè. Vel certè loquebatur Auguſtinus, de peccato puræ creaturæ rationalis, de quo ſolùm erat illi res.

Ad ſolvendas alias objectiones.

Noto 1. Ne dicat Deus, Nolo mentiri, quia mendacium eſt diſſonum naturæ intellectuali: nihil repugnat, ne autem dicat Deus Chriſto, prohibeo tibi mendacium, repugnat: quia ſive dicat hoc illi Deus, ſive non dicat, aliunde hoc eſt Chriſto impoſſibile facere; nec poteſt formari præceptum purè prohibens, reddens illam actionem illicitam: quia ſive reddatur illicitum, ſive non reddatur, æque impoſſibile eſt.

Noto 2. Non apparet, quî, ſi reſpectu Chriſti non potuit formari præceptum, præcipiens ne id fiat, formari potuerit præceptum prohibens? cùm ſit incogitabile, eſſe præceptum prohibens, & non eſſe præcipiens; cùm præcipere, ſit definitivè prohibere, conſtituereque opus illicitum; non purè per modum manifeſtantis diſplicentiam, circa illud objectum: ſed per modum præcipientis; nec quiſquam prohibere poteſt, niſi præcipiendo, ne hoc fiat; & ſi negatur, poſſe aliquid Chriſto præcipi: debet negari, quòd poſſit Chriſto aliquid prohiberi.

Noto 3. Quòd ſcientia de impoſſibilitate chimæræ, moveat voluntatem Dei, ne velit producere chimæram; licèt id non velit Deus, niſi actu neceſſario; cujus ratio eſt: quia ſicut dantur in Deo, in ordine appetendi, neceſſitationes, ut amet, vel oderit; ita dari poſſunt in lineâ Agere, neceſſariæ determinationes, ne ſcilicet id velit Deus agere, quod ſcientia dictat, non poſſe produci. Et certè poteſt Deus dicere, Nolo producere quidquam, quod non poſſim producere: ergo apparet, hunc actum præinformatum ab aliquo ſtatu ſcientiæ: ergo ad illum actus ſcientiæ movet. Rurſùs, interrogatus Deus, an velit producere chimæram? reſpondebit; Nolo, interrogatusque, quare? non reſpondebit, neſcio: ſed recurret ad ſuam ſcientiam; ergo ſcientia illa movet, ne fiat.

Noto 4. Caſu quo diceret Chriſtus, quamvis aliunde non impedirer, obſervarem præceptum non mentiendi; idque ex eo, quia hoc præcipit Deus: ille actus non ſupponeret, Chriſtum aliunde non impediri, ne mentiatur: ſed poneret conditionatam; Si non impediret: hinc actus ille non ſupponeret actualitatem præcepti, ſed poſſibilitatem, ſic exprimibilem: modò non præcipio, ſed præciperem, ſi aliunde non eſſet tibi impoſſibile.

Noto 5. Si reſpectu Chriſti non poteſt dari propriè præceptum negativum prohibens, nec dabitur propriè lex negativa; cùm hæ videantur verbis differre.

4. Argumentum ejusdem à pari.

1. Paritas. Subjectum, quòd eſt capax eliciere promiſſiones conſcientiam ligantes, eſt capax præcepti in conſcientiâ, quamvis ſit incapax peccandi: ſed Chriſtus poterat promiſſ[...] alicui: cur non enim? Et, ſi Deus promiſſ[...] poteſt ſe ligare, cur non Chriſtus? defacto [...] quâ judex, (quod illi competit etiam quâ h[...] eſt) promiſit nobis retributionem. Parita[...] tem tenet: quia ſicut promiſſio reddit illic[...] carentiam actionis promiſſæ; ita & præcep[...] carentiam operis juſti. Jam autem promiſ[...] obliganti in conſcientia, adjungitur divina [...] præcipiens promiſſori, ut promiſſis ſtet.

Respondetur. Negando majorem & certè Chriſtus eſt capax præcepti, reſpectu [...]rum, quæ aliàs potuiſſet elicere, actione [...] peccaminoſâ: quia in tali eventu datur effe[...] illius præcepti, Adſtrictio nempe volunt[...] qui effectus habetur etiam in promiſſione: [...] hi effectus non habentur reſpectu eorum, [...] non erant poſſibilia factu Chriſto, ſtante u[...]ne. Promiſſioni autem adjuncta, lex Dei, [...] habet reſpectu Chriſti rationem legis form[...]ter: quia ſive intelligatur, ſive non, æ[...] jam manet impoſſibile factu, ne illam imp[...] Chriſtus.

2. Paritas eſt. Chriſtus non fuit inca[...] juramenti; ergo neque præcepti obligant[...] conſcientia.

Respondetur. Juramentum poſſe co[...]tari, vel reſpectu eorum quæ poterant non [...]ri, idque actione honeſtâ; vel reſpectu eoru[...] quæ non poterant non fieri niſi actione inh[...]neſtâ, reſpectu illorum priorum, poteſt hab[...] juramentum, quia & adſtrictio, reſpectu poſ[...]riorum, diſtinguendum eſt in juramento. *P[...]mò*, hoc quod eſt Deum invocare in teſtem, [...] hoc etiam tunc haberetur. *Secundò*, adſtrictio & obligatio, hæc tunc fruſtranea & otioſa eſſ[...] ſicut & præceptum reſpectu talium.

3. Paritas eſt. Chriſtus erat capax vo[...] nam etiam Beatiſſima erat incapax peccandi, [...] tamen emiſit votum perpetuæ Virginitat[...] Agnoſcunt id Patres feciſſe Chriſtum, ſecu[...]dùm illud Pſal. 21. *Vota mea reddam*, &c. I[...] ſi Deus fuit capax aliquid promittendi Chriſt[...] cur non Chriſtus Deo? ſtanteque ſaltem viſi[...]ne beatâ, eſt impoſſibile peccatum, & tam[...] ſtante viſione, quam habuit Beatiſſima, ligab[...]tur votis ſuis: ergo etiam Chriſtus capax præc[...]pti, obligatur in conſcientia.

Respondetur. Etiam voti erat Chriſt[...] capax, nonniſi reſpectu eorum, quæ poterat n[...]

feciſſ

...sse, in quo paritas est, cum præceptis, etiam ...mili materiâ, faciendis. Addo, in voto ...distingui posse, (sicut in simili dictum de ju...ento) *Primò*, ipsa præcisè oblatio rei me...s. *Secundò* obligatio, ut non possit non fa...e. Primum illud est primarium in voto, pos...ue dici, quòd habeat effectum etiam respe...eorum, quæ non poterat non facere Chri... Secundum autem est secundarium, & fru...neum in Christo: quia sive obligaretur vo...ve non, impossibile illi hoc erat factu, si fuit ...eria, quam cæteroqui non posset non facere ...istus.

ARGUMENTUM. Quia oppositi suppo...;præfinitionem divinam absolutam, ope...onum Christi Domini, antecedenter reve...n ipsi, ita obligare Christum, ut si per im...ibile illi opponeretur, peccaret: quia sic co...tur frustrari voluntatem divinam.

...ESPONDETUR. Cùm præfinitiones illæ ...respectu eorum, quæ poterat Christus fa..., & non facere, honestâ actione, anteceden...ante præfinitionem: ideo adhuc datur ...æfinitioni, & præcepto locus. Sed nego ...atas præfinitiones, respectu eorum, quæ ...poterat non facere; consequenter nego, ...ectu illorum, dari etiam potuisse præce...n.

...nctum Difficultatis 2.

Rationes Partis Negantis.

...ATIO est ab Authoritate.

1. AUTHORITAS est Chrysostomi tom. ...omil. 59. *Qui à se ponit*, (supple actionem) ...*pto non indiget*. Item Homil. 75. *Nego e... legislatorem legi subditum esse oportere*. Item: ...*ptum* (inquit) *se à Patre accepisse dicens, nihil ... ostendit, quàm idem Patri videri, quod ipse* ... Et post pauca, *Nihil autem aliud hoc in ... præceptum significat, quàm cum Patre con...am*. Idem habet Homil. 28. in Epist. ad ...r.

...ESPONDETUR. *Prima* authoritas osten... Christo non datum præceptum, nisi præ...positâ oblatione illius voluntariâ. *Secunda* ...itur, de subditione legi latæ, non præcon... illius voluntate, vel de subditione puris ...uris debitâ. *Tertia* ostendit, non fuisse ... præceptum latum, eo modo, quo nobis; ...ræcisis multis, quæ non decerent digni...n Christi. Quoad alterum, ostenditur ...tas Christi, in illis præceptis servandis, ...venit nomine concordiæ; sed non negatur, ...n ipsam concordiam, Christo intimatam, ...state legislativâ, & reddente Christum ...lientem.

2. AUTHORITAS Nazian. orat. 4. *Perspicuum est utique, Patrem quidem, redemptionis pretium accepisse, non tamen quòd petierit, aut eo opus habuerit.*

RESPONDETUR. Nazianz. hoc loco significare, quòd nulla fuerit Deo necessitas, aut indigentia, ut salvaret hominem; & quòd ad hoc, sponte se suâ obtulit Christus; secundùm dicta de libertate.

3. AUTHORITAS Anselmi lib. 1. *Cur Deus homo*, cap. 9.

RESPONDETUR. Illic non negari, quòd illi præceperit mortem. Insuper authoritates hæ solvi possunt, vel de præcepto comminativo pœnæ, vel de præcepto ingenuis indebito, v. g. coactivo, ad quod propositum, affertur ille locus Anselmi ibidem. *Non ergo cogit Deus, Christum mori, in quo nullum fuit peccatum.*

2. RATIO est. Præceptum obligans in conscientia, est obligans sub peccato; at obligare sub peccato, non aliud est, quàm obligare sub merito & dignitate pœnæ; dignitas autem pœnæ repugnat, cui pœna repugnat: ergo cùm repugnat Christo præceptum comminativum, repugnabit etiam directivum, obligans in conscientia.

RESPONDETUR. Negando minorem, cùm enim definitivè peccatum non sit meritùm & dignitas pœnæ, bene salvari potest obligatio sub peccato, sine illo merito, & dignitate pœnæ. Posset item Deus dispensare cum aliquo, de incursu pœnæ ob peccatum, etiam antecedenter, & non dispensare, ne peccet, quòd multò magis procedit de istis, quæ nec dispensari à Deo possunt; & tamen circa meritum pœnæ, potest dispensatio, aut potiùs indulgentia divina intercedere.

INSTABIS 1. Poterat Christus absolutè non mori; ergo non fuit illi injunctum præceptum obligans in conscientia, de subeunda morte. Antecedens probatur ex Joan. 10. v. 18. Matth. 27. v. 52.

RESPONDETUR. Distinguendo consequens. Ergo non fuit illi injunctum præceptum, moriendi, non præconsultâ libertate Christi. Concedo, præconsultâ, Nego.

INSTABIS 2. Nomine præcepti impositi Christo, non aliud intelligitur, quàm beneplacitum Patris. Unde etiam Marci 4. v. 27. appellatur hoc consilium Dei, quod judices Christi, decreverant fieri.

RESPONDETUR. Beneplacitum, non est actus legislativi, cùm etiam pari & inferiori conveniat, habere complacentiam, cum affectu ut fiat; jam autem præceptum, involvit quidem, ut fiat, sed insuper obligationem, quia teneris, cùm volo, negoq; quòd talis actus Dei non potuerit fieri circa actionem Christi. Quando autem decretum de morte appellatur consi-

lium, hunc sensum habet: quia ipse Deus, pro sua libertate, ut consuleret generi humano, & provideret, tale decretum de illius salute formavit.

INSTABIS 3. Christus, mandatum appellat, respectu sui, voluntatem Patris, etiam non obligantem in conscientia, ut habetur Joan. 12. *Ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar.* Ergo mandatum moriendi, non erat præceptum proprium, obligans in conscientia.

RESPONDETUR. Concedo quidem, quòd interdum mandatum sumatur pro consilio: quia scilicet ita affectus est is, qui illud exequitur, ac si mandato non ligaretur; sed nego exinde sequi, non posse talia verba intelligi, de mandato rigoroso; eò, quòd in his quidem, secundùm subjectam materiam, debeat id intelligi de materia consilii, alibi de materia præcepti. Deinde negant alii, etiam ea, quæ ponit antecedens, non fuisse Christo mandata.

3. RATIO est. Esparzæ. Comminatio legislativa, est voluntas inferendi aliquod malum, facienti aut omittenti, intimata potenti facere aut omittere, antequam faciat aut omittat; redditque talem actum, vel omissionem, intrinsecè impeditivam boni oppositi; quod impeditivum, si impediat in æternum, erit peccatum mortale: si ad tempus, veniale. Nam peccatum mortale aut veniale, non aliud est, quàm impeditivum beatitudinis, vel æternùm, vel ad tempus. Si verò malum inferendum non sit privatio beatitudinis, eo ipso non redditur illicitus, & peccaminosus, ille actus; quia nullum est peccatum, ubi nulla est oppositio cum beatitudine & ultimo fine, repugnat ergo Christo, culpæ & pœnæ comminatio: quia repugnat metaphysicè, dari in Deo voluntatem negandi Christo beatitudinem, per æternitatem, aut ad tempus; repugnat etiam methaphysicè, Christum peccare; peccaret verò, si eliceret v. g. vel omitteret talem actum: imò & vellet & nollet eandem rem, sub eadem conditione; quia de ratione conditionis impossibilis est, ut eo ipso quòd existat, verificetur eam non existere; consequenter, repugnabit dari comminationem culpæ & pœnæ, siquidem hæc comminatio per ejusmodi voluntatem constituitur.

RESPONDETUR. Imprimis, extractio alicujus materiæ, ex actu licito ad illicitum, non fit formaliter istâ comminatione, sed hæc est consequens: cur ergo, respectu Christi, haberi non potuit talis extractio, & quidem per potestatem præceptivam, adeoque legislativam? Et sicut peccatum non stat formaliter debito incurrendi damnum: quia hoc debitum sequitur ad peccatum; ita nec præceptum stabit hac comminatione, sed id est secundarius effectus legis. Deinde dici potest, comminationem istam tenere, respectu subjecti, cætero qui potentis frangere illud, etiam supposito,

quòd ferebatur præceptum; adeoque id [...]
haberi in præceptis ordinariis, & per ordi[...]
ad nos; per ordinem autem ad Christum, [...]
ficit per vim legislativam, (quam dari resp[...]
Christi non repugnat) extrahi materiam [...]
quam, de cæteroqui licita in illicitam. Ru[...]
non repugnat etiam, sub conditione, com[...]
nationem illam Christo fieri: comminatio[...]
inquam quæ sit conditionata etiam ex par[...]
ctûs (quia de absoluta ex parte actûs infra [...]
tur.) Sed hæc comminatio erit cum ad[...]
non erit autem comminatio absoluta, cù[...]
impossibile, ut id non faciat Christus, [...]
præcipitur. Et sicut licèt metaphysicè r[...]
gnat Christum peccare; bene tamen poni[...]
si mentiretur, peccaret, sed impossibile e[...]
mentiri; ita dicere possumus, quòd dicat D[...]
si hoc faceret Christus, careret beatitudine [...]
impossibile est, ut velit hoc facere, datoqu[...]
præcepto, eandem rem velle sub condit[...]
& nolle absolutè, non erit contradictor[...]
vellet enim non dare beatitudinem, si pe[...]
ret; nollet autem absolutè negare, utpote s[...]
non peccaturum. Et sicut scientiæ, præluc[...]
illis actibus voluntatis: sunt diversæ: nam [...]
ri illi prælucet scientia conditionata, poste[...]
absoluta: nec se hæ scientiæ tollunt; ita & [...]
luntates illæ sunt diversæ, nec se tollunt.

INSTAT 1. Cui repugnat timor alicuju[...]
li, illi non potest prudenter fieri commi[...]
timendi mali: quia fructus comminati[...]
per se, est timor; repugnat autem Chris[...]
mor mali culpæ & pœnæ, ut docet S. Tho[...]
Quia videlicet, timor est de malo possibili [...]
nire timenti; impossibile autem est Christ[...]
incidat in peccatum, adeoque puniatur [...]
peccato.

RESPONDETUR. Imprimis, concede[...]
totum. Dicit etiam Aldrete, quòd non [...]
tur præcepta respectu Christi comminat[...]
sed inde non sequitur, quòd non possit vo[...]
tate divinâ, profectâ ab ejus jurisdictione [...]
trahi aliqua actio, ad rationem jam cæter[...]
peccaminosæ futuræ.

INSTAT 2. Repugnat Deum promitter[...]
licui, bonum ipsi impossibile, aut quod est se[...]
dùm se possibile, sub conditione impossibili [...]
go repugnat Deum alicui comminari mal[...]
ipsi impossibile: quale est respectu Christi p[...]
catum, & punitio.

RESPONDETUR. Imprimis, concede[...]
totum; repugnante tamen comminatione, [...]
repugnat extractio materiæ, de non pecca[...]
nosa hîc & nunc, ad peccaminosam: consequ[...]
ter nec repugnabit præceptum.

INSTAT 3. ab Authoritate ad Galat. 4. [...]
Misit Deus, Filium suum, factum ex muliere, [...]
ctum sub lege. Ubi ly *sub*, notat exhibition[...]
operum, quæ sub lege continentur; non n[...]
autem incussionem timoris, & commina[...]
n[...]

Et S. Thomas, charitati tribuit, quòd Christus pro nobis mortem subierit; negat autem coactivam. Ibidem 5. v. 18. dicitur. *Si spiritu ducimini, non estis sub lege.* Et 1. ad Hebr. 1. *Iusto non est lex posita.* Quorum sensus est; justus non operatur ex timore pœnæ, cujus comminatio, est distinctiva legis, à consiliis; operatur ex adhæsione charitatis, ad voluntatem divinam.

RESPONDETUR. Imprimis, concedendo ...n: quia procedit de exclusione comminationis, per ordinem ad Christum, sed nega... à consiliis, solâ hac comminatione, di...ui præceptum, de quo infra. Deinde pos... hæc intelligi, de exclusione comminationis absolutæ, non conditionatæ. Rursùs non sequitur, non extraxisse Deum aliqua, hîc & nunc licitè ponibilibus, ad non ponibilia licitè. Quòd autem mortem charitati tri... S. Thomas: hoc significat, quòd etiam ad ...ientiam, præcepto moriendi, ultimò se ...verit Christus, affectu charitatis erga ... Item ostenditur, non latum præce... Christo, non præconsultâ illius libertate voluntate, ex charitate se offerentis ad ...em.

RATIO ejusdem est. Non congruebat, ...ecebat, ut Filius Dei naturalis, intrinsecè ...rminatus, ut nihil inhonestum ageret, eo ...n genere premeretur, quæ imponuntur ...atoribus, aut filiis adoptivis, potentibus fi...ni illi renuntiare, pro quo etiam citat S. ...nam, & sicut non præcepta incarnatio, ita ...ræcepta mors.

RESPONDETUR. Concedo hoc totum. Sed ..., non decere, ut per vim legislativam, pos... ...trahi aliqua actio, ex ponibili licitè hîc & ..., ad non ponibilem licitè, de quo in præ... disquiritur. Addo, absurdum ipsum ur...ne dicatur Christo esse præcepta incarna... quia hoc ipso inferretur superioritas unius ...næ in aliam; jam autem hoc absurdum non ...tur, si ponatur præceptum obligativum na... assumptæ, & per communicationem idio...m, personæ: ex quo nulla sequetur in per... inæqualitas; præcipuè autem, quia locu...es sacræ, de præcepto innuunt, quas simpli... accipi nihil vetat.

RATIO. Voluntas Dei, præcipuè circa ...tem Christi, non erat purè insinuativa ma... perfectionis, sed insuper fuit onerosa, & ...minativa alicujus mali, si nollet mori; non ...n contulisset illi salutem nostram, si noluis...ati; voluntas autem præcipiens subdito o... non præcisè ut melius, sed cum comminatione mali infligendi, præceptum appellatur etsi nullam inducat obligationem; talesque leges purè pœnales.

RESPONDETUR. Concedo, sic sumi posse præceptum; sed quærere restat: cur non sit Christus capax præcepti, vi cujus, id quod erat ponibile hîc & nunc, licitâ actione, extrahatur ad non ponibile licitâ actione? quod tamen venit propriissimè nomine præcepti.

Punctum Difficultatis 3.

Quid tenendum?

PRÆMITTO 1. *Quando volumus investigare, an aliqua perfectio competat Deo? recurrimus ad hoc, ex sensu Theologico: an seclusis imperfectionibus, & remanente proprio conceptu illius prædicati, possit adhuc tribui Deo?* Cujus ratio est: quia unaquæque res habet sua essentialia constitutiva. Hinc constitutivis illis relictis, demptis autem reliquis, manebit adhuc integra rei perfectio. Et ita, si auferas ab igne calorem, manere adhuc potest forma ignis; licèt in illa sit radix exigentiæ caloris. Porrò sequentia, & quæ præscindi possunt, salvâ rei perfectione, seu constitutivis ejusdem, in triplici sunt ordine. Vel enim sequuntur physicè, & sunt passiones, aut accidentia distincta realiter, ut calor ab igne; vel sunt sequentia nonnisi methaphysicè: & tales sequelæ prædicatorum, cùm sint idem realiter cum essentialibus, (hoc ipso enim non essent solùm sequentes metaphysicè) ideo sunt tales, ut illis ablatis, non sit perfectio futura eadem realiter. Et sicut, si auferantur essentialia, non esset idem: quodlibet enim est, aut non est; ita & ablatis quæ identificantur, non erit res eadem realiter. Quia tamen salvari in illis dicitur ratio sequelæ metaphysicæ, & accidentis intentionalis; ideo, in ordine ad nostras intentiones, poterit adhuc sine illis salvari essentia. Ratio est: quia nostræ intentiones, pro statu præcisionis, non attendunt ad identificationem realem. Et ita seclusâ per rationem risibilitate, manet adhuc essentia metaphysica hominis, licèt non maneat realiter homo. Denique quædam sunt, quæ interdum sequuntur se, & connectunt se secum, in uno actu; ita tamen, ut aliàs in simili actu non nectantur. Et ita, si actus fiat ex duobus motivis, nectuntur illa motiva inter se, in eodem actu; nectuntur tamen ita, ut interdum in alia intentione separentur.

Applico hæc ad præsens. Inquirendo, an præceptum & lex, respectu Christi, rigorosa dari potuerit? investigandum, est, an tota essentia præcepti, respectu Christi, salvari possit? licèt non ponantur ea, quæ cæteroqui in aliquo uno præcipiendi actu connectuntur secum; sed ita, ut se per modum sequentium habeant; & sine quibus essentia præcepti salvari possit.

PRÆMITTO 2. *Quid sit Lex, Præceptum, Mandatum, Consilium?* Lex potiùs ligat & ordinatur

dinatur ad communitatem: Præcepta sunt etiam particularium. Unde usus dicendi obtinuit; Religioso A, præceptum est in virtute obedientiæ. Et non dicitur, lex illi lata est, in virtute obedientiæ. Explicat id multis S. Thomas 1. 2. q. 90. a. 2. & 3. in corp. *Mandatum* quoque à Præcepto distinguit ibidem q. 99. a. 5. in corp. per hoc, quia mandatum est de meliori solùm, & quòd per alios mandatur: præceptum autem est de necessario, & quod quis per se jussit.

Consilium, etiam profectum ab eo, qui habet jus præcipiendi, per hoc discernitur à præcepto, quòd indicet solùm inclinationem animi, circa aliquod objectum, ortam ex illius speciali prudentia, sine tamen intentione obligandi, quæ est in præcepto, adeoque juxta, S. Thom. 1. 2. q. 108. a. 4. in corp. præceptum importat necessitatem, consilium autem in optione ponitur ejus, cui datur.

Cæterùm, quamvis lex & præceptum distingui possint, in præsenti tamen controversia indiscriminatim usurpantur. *Hac notione terminorum positâ*,

PRÆMITTO 3. *In quonam essentia Legis seu Præcepti consistat?* Lex ordinariè (ut dictum in materia de justitia) ita definitur ex S. Thoma, quòd sit quædam regula, seu mensura actuum: (supple moralium) secundùm quam, inducitur aliquis ad agendum, vel ab agendo retrahitur, quod totum intelligendum est, de inductione habente rationem debiti; ut videre est 1. 2. q. 99. a. 1. & 5. in corp. ipsa enim agenda, sub præcepto non cadunt, nisi in quantum habent aliquam debiti rationem.

Quia verò à debito præsupponitur jus, jusque est activum debiti, cui, pro passivo respondet debitum ex præcepto: ex mente S. Thomæ q. 90. a. 1. ad 1. hinc distingui potest præceptum, in activum, & passivum, activum tenet se à parte præcipientis; passivum à parte ejus cui præcipitur. Porrò ipsum præceptum activum versari adhuc potest, vel circa ea, ad quæ liberè se extendit; scilicet circa ea, quæ ideo mala, quia prohibita, vel circa ea, ad quæ necessariò se extendit; nempe ea, quæ non possunt non prohiberi. Quæritur ergo, in quo stet essentia & definitio præcepti, ad utrumque hoc objectum se extendentis? dicique potest, quòd præceptum activum definitivè sit, ordinatio impositiva obligationis moralis, procedens secundùm potestatem jurisdictionis. *Ordinatio*, est ei communis, cum quibuscunque directionibus: pro differentia non ultima, dicit *Obligationem*, quæ potest etiam ad justitiam spectare. Porrò *obligatio procedens ex potestate jurisdictionis*, est illius ultimò distinctiva. Passivum verò præceptum, erit, ordinatio & impositio obligationis, respondens ordinanti &c.

Quodsi quæras, quid sit obligatio? dici p[...] quòd sit adstrictio ad unam partem. Et [...] Deus dicat; Non mentiaris, adstringit p[...] parte creaturæ libertatem, ut loquatur co[...] miter menti. Item, si præcipiat festum; ad[...] git ad abstinentiam operis servilis, quæ a[...] ctio, non ita est intelligenda, quasi vi illius [...] ratur libertas agenti: sed quia est determi[...] malitiæ objecti, ad quam se exporrigere, n[...] est præceptum. Hæc ordinatio, si sit ita i[...] sitiva obligationis, ut non potuerit non im[...] versabitur circa objectum de se malum. [...] terat non imponi; versabitur circa indiff[...] in ante.

Dando autem rationem communem ad [...] ceptum activum & passivum, erit ordi[...] cum impositione obligationis moralis, se[...] dùm potestatem jurisdictionis, quæ imp[...] est quid commune, ad activum & passivun[...] si sit ordinatio activa, & impositiva, supp[...] pro præcepto activo; si sit ordinatio imp[...] erit præceptum passivum.

In his obligationibus, hæc est differe[...] quia obligatione, circa ea quæ non pot[...] non prohiberi, Deus non adstringit libert[...] suam divinam, de hoc extrahendo, ad ratio[...] mali: independenter enim à Dei volun[...] mentiri est malum; adstringit autem sua[...] bertatem, dum vi suâ præceptiva utitur, [...] ea, quæ poterant non prohiberi. Rursu[...] illius prioris præcepti, non extrahit Deu[...] jectum à conditione objecti honestâ cæter[...] actione, independenter à prohibitione di[...] exercendi; in posteriori præcepto extr[...] Denique, in posteriori præcepto, est liber [...] lud publicet, vel publicet oppositum; in p[...] riori autem, non est liber, ut publicet v. g. m[...] dacium esse licitum; sed est liber in his, fo[...] quoad modum publicandi, vel per revela[...] nem, vel per dictamen.

PRÆMITTO 4. *Licèt formando præcep[...] semper debeat salvari essentia præcepti; aliter ta[...] illud respectu ingenuorum, aliter respectu servil[...] formatur.* Ostendit hoc ipsa ratio præcipie[...] in humanis: ipsaque diversitas rerum publ[...] rum: in regno enim electivo, paretur ita P[...] cipi, ut tamen supponatur, ipsâ electione [...] illi facultas, præscribique modus imperan[...] & si regimen ingrediatur etiam respublica: i[...] peratur, sed consentientibus, per suos Pr[...] cipales, subditis. Et ratio est: quia licèt om[...] præceptum involvat rationem debiti; ita [...] men illam involvit, ut non sit debitum rigo[...] sum; adeoque admittit medium rationis: c[...] sequenter admittit attendentiam ad condit[...] nem Personarum. Et si in distributiva (li[...] hæc ultimò quiescat in medio rei) attendi[...] ad dignitatem personarum proportionanda[...] multò magis id præcepto conveniet.

PR.

PRÆMITTO 5. *Salvari bene posse rationem præcepti, sine comminatione pœnæ.*

RATIO. Tum quia, ut dictum, in alio stat essentia præcepti. Tum quia, si potest secundùm personarum dignitatem formari aliter & aliter præceptum: Ergo etiam potest esse dignitas, cui non sit intimanda pœna. Tum quia, tunc rationabiliter intimatur pœna, quando rationabiliter præsumitur periculum non obedien-di; fieri autem potest, ut sit subjectum capax præcepti, & tamen non sit capax periculi disobediendi. *His præmissis*

FORMANTUR TENENDA.

DICENDUM est 1. *Christum Dominum non fuisse capacem præcepti, de non peccando, circa ea, quæ de se mala sunt.*

PROBATUR 1. Quia non potest homini imperari, ut ex obedientia sit homo: Ergo neque potest imperari Christo, ut v. g. non mentiatur; & ideo: quia non magis est impossibile homini, ut non sit homo, ac est impossibile Christo, ut mentiatur.

PROBATUR 2. Quia non potest Deus imperare cuiquam impossibile: Ergo neque prohibere id Christo, quod, quamvis non censeretur prohiberi, est impossibile ut committat; non enim est major ratio, cur non habeat æqualem vim retrahendi, à præcipiendo, ac à prohibendo, impossibilitas faciendi, utrobiq; inclusa.

PROBATUR 3. Quia per ordinem ad talia objecta, formatum Christo præceptum, & esset obligatio moralis à potestate jurisdictionis imposita, ut supponitur; & non esset: quia respectu cujus obligatio non habet effectum suum formalem obligandi, respectu illius non est obligatio. Tum quia respectu cujus, unio ita se habet, ac si non esset unio: respectu illius non est unio: Ergo idem est de obligatione. Tum quia, antequam esset obligatio, non erat obligatio: Ergo etiam cùm est obligatio, si non habet effectum formalem obligandi, non est obligatio. Tum quia obligatio, hoc ipso seipsam non habebit, si non obligabit; & cùm nihil possit non habere seipsum, & non esse seipsum: etiam obligatio non potest non obligare. Minor principalis probatur, nempe hæc. Sed obligatio per ordinem ad talia, respectu Christi, non poterat habere effectum suum formalem. Quia non censetur obligari is eâ obligatione, ne mentiatur v. g. cui sive obligatio illa accedat, sive non, mendacium est factu impossibile: redibuntque rationes immediatè pro majori factæ. Deinde, obligatio necessariò debet esse præsupponens liberum: & quod, nisi ligetur, defectu obligationis, extendet se ad hæc, ad quæ non supponitur ligari: Christus autem non erat respectu mentiendi, sed necessitabatur ad non mentiendum.

OBJICITUR 1. Si Christus non erat capax præcepti, v. g. circa non mentiendum: Ergo si per impossibile mentitus fuisset, commisisset nonnisi peccatum philosophicum; quia nullo modo sibi prohibitum à Deo.

RESPONDETUR. Peccatum philosophicum non per hoc formalisatur, quòd fiat circa rem à Deo non præceptam: sed quòd patretur, sine advertentia ad Deum; quod in impossibili illo mendacio Christi non esset: diceret enim Christo conscientia illius, quòd hoc mentiri, quod est mihi impossibile, displiceat Deo, & fundet ejus aversionem, licèt, per impossibile, mentiendo, non commisisset inobedientiam rigorosam & formalem, sed solùm materialem; ponendo mendacium, quod est materia cæteroqui talis, ut Deus illam prohibuerit.

OBJICITUR 2. Prohibitum naturæ intellectuali creatæ, ut sic, est prohibitum etiam Christo; aliàs hoc ipso non esset prohibitum naturæ intellectuali ut sic; prohibitum autem Christo, est præceptum Christo.

RESPONDETUR. Prohibitum materialiter toti naturæ intellectuali, est etiam prohibitum Christo; ita tamen, ut hoc non veniat nomine præcepti formaliter. Porrò nomine præcepti materialiter, venit id, quod est dissonum naturæ intellectuali; præceptum autem formale, insuper requirit usum potestatis, jurisdictionis: qui usus non habetur, nisi respectu puræ creaturæ: hinc etiam respectu Dei, mendacium est dissonum; & tamen respectu Dei, non est præceptum, de non mentiendo.

OBJICITUR 3. Hoc, quod est dissonum naturæ intellectuali, potest adhuc prohiberi specialiter à Deo, datque locum legi divinæ: Ergo & hoc, quod cæteroqui est impossibile factu Christo, potest reddi prohibitum, prohibitione divina.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia in casu antecedentis, datur effectus illius præcepti, nempe determinatio illius objecti, à parte Dei, extractioq; illius ad statum peccati proximè Theologici; jam autem in casu consequentis, non habebit præceptum ullum effectum, ex jam dictis.

DICENDUM est 2. *Respectu eorum, quæ cæteroqui potuissent honestâ actione fieri, vel non fieri, datur locus præcepto, respectu Christi.*

PROBATUR 1. Omnibus illis authoritatibus, Scripturæ, & Patrum, quæ innuunt de præcepto dato Christo; & in particulari de præcepto moriendi: quam tamen mortem, independenter à præcepto, potuisset Christus oppetere, vel non oppetere: *Nemo enim animam ejus tollebat ab eo.*

PROBATUR 2. Quia in tali præcepto, nulla repugnantia; possibile ergo erat respectu Christi; & si supponatur, de facto latum fuisse hoc

præceptum, ſimpliciter accipientur, & ut ſonant, verba Patrum.

Probatur 3. Quia vel poterant, reſpectu Christi, extrahi aliquæ materiæ, ut non poſſent jam honeſtâ actione exerceri, vel non poterant extrahi? ſi non poterant extrahi: Ergo non poterat Chriſtus, niſi mori; nam nunquam actione honeſta potuiſſet exerceri, non mori: ut ſupponit reſpondens, dum negat, poſſe præcepto extrahi materiam, ut non fiat jam honeſta actione id, quod cæteroqui actione honeſta fieri potuiſſet; nullaq; dabitur in Chriſto libertas. Si poterat extrahi: hæc extractio, non poteſt fieri ſolo conſilio; quia licèt fiat oppoſitum conſilio, honeſtè fit: ut honeſtum eſt, eſſe divitem, etiam poſito conſilio Chriſti, de paupertate: Ergo illa materia debet extrahi vi præceptivâ. Quod autem dicitur, hoc ipſo futurum Chriſtum ſervum; id non convincit: quia phraſis eſt Scripturæ, *Formam*, inquit, *ſervi accipiens*.

Dicendum eſt 3. *Admiſſo præcepto, circa prædicta, non debet admitti, quòd adjungatur comminatio pœnæ.*

Probatur 1. Non poteſt ferri Chriſto præceptum rigoroſum, de non mentiendo: Ergo nec comminativum: quia illorum utrumque fruſtra foret; & ſicut, fruſtra eſſet præceptum de non mentiendo: quia ſive fiat præceptum, ſive non fiat, impoſſibile eſt Chriſtum mentiri; ita & comminatio pœnæ eſt impoſſibilis: hæc enim ſupponit culpam, impoſſibilis autem eſt ſuppoſitio culpæ, in Chriſto.

Probatur 2. Quia præcepta, reſpectu hominum, non æqualiter formantur, ſalvâ eſſentiâ præcepti; nec omnibus, quibus præcipitur, fit comminatio pœnæ, ſed nonniſi parum ingenuis: Ergo neq; Chriſto, debebat Deus comminari pœnam; cujus tanta ingenuitas.

Probatur 3. Quia comminatio pœnæ, non eſt eſſentia præcepti, ſed eſt alius actus, natus ſequi præceptum: non enim ideo aliquid præcipimus, quia comminamur; ſed comminamur, ſuppoſito præcepto. Deinde comminatio, cùm ſit actus voluntatis, debet habere p[ræ]lucentem ſibi actum intellectûs, qui non po[teſt] prælucere hîc; quia, ut comminatio pœna[e ſit] prudens, debet ſupponere poſſibilitatem [pec]ca-tûs, qui in Chriſto non poteſt ſupponi.

Addo. Quando jam, ex factibili cæteroqui honeſta actione, extrahitur objectum, ad [i]n-factibile honeſtâ actione, idque per ordinem ad Chriſtum; hoc ipſo, exerit ſeſe impoſſibil[it]as peccandi, redditq; illud objectum impoſſi[bi]le Chriſto: quâ redditione impoſſibilitatis p[...]tâ, informatur jam divinus intellectus, non [...] ſe comminandum; ſiquidem jam evadit i[...]d impoſſibile ut fiat.

Sed poteſtné Deus Chriſto comminari culp[am]? Si per ly *comminari culpam*, intelligatur ext[...] materia ad rationem prohibitæ: vi ſecu[nd]æ concluſionis, capax eſt Chriſtus commina[tio]nis culpæ: ſi per ly, *comminari*, intelligatur [in]timatio culpæ, quæ nata eſt fieri poſt latum p[ræ]ceptum: ſic non eſt etiam comminationis [cul]pæ capax Chriſtus; quia ſive illa commin[atio] fiat, ſive non fiat, jam lato illo præcepto, [non] poterit illud non facere Chriſtus. Hinc præ[ce]ptum illud, de quo 2. concluſio, ita intellig[en]dum eſt formari: Hoc potuiſſet honeſtâ cæ[te]roqui actione fieri vel omitti, ſed præcipi[o ne] fiat; non verò ſic: Hoc non fac, quia ſi fe[ce]ris, peccabis: antequam enim intelligatur iſ[tud] *Si feceris, peccabis*, incipit jam occupare illam [ma]teriam, & ad illam ſe exporrigere, impoſſi[bili]tas peccandi, enervatq; vim ponibilitatis i[llius] actûs, qui intimet peccatum.

Neque valet ſi dicas. Saltem eſt Chriſtus [ca]pax conditionatæ comminationis: ſi enim [ſer]mo ſit de conditionata comminatione, quoad [cul]pam, illius eſt capax Chriſtus: verè enim di[cit] intellectus divinus Deo; ſi hoc faceret, pec[ca]ret humanitas Chriſti. Sed non eſt neceſſe [ut] ſequatur actus voluntatis abſolutus (de quo [lo]quo dicat; volo punire ſi faciat. Ratio: [...]ne ad illud volo abſolutum proſiliatur, ob[ſtat] prævifio abſoluta impoſſibilis culpæ.

APPENDIX
De Communicatione Idiomatum.

Getur imprimis de Communicatione Idiomatum in Communi: deinde de Communicatione Idiomatum in Particulari.

Communicatione Idiomatum in Communi.

RÆMITTO I. *Quid sit communicatio idiomatum?*

PLICAT Suarez, & ita illam definit: Quòd proprietatum, seu attributorum divinorum, Deum & hominem, mutua prædicatio. *llius Doctrina*

ON SATISFACIT. Tum quia tradit deonem communicationis particularis, factæ hristo, cum non definivisset communicam idiomatum, in communi. Tum quia communicatio idiomatum potest, in pritentionalem, & secundò intentionalem, i. Quamvis ergo hæc definitio possit come communicationi idiomatum, secundò tionaliter acceptæ; non competit tamen nunicationi idiomatum, primò intentioer, & quoad fundamentum illius prædicas, sumptæ. Tum quia datur in Christo ommunicatio, secundùm quam, non soproprietates, & attributa Dei, sed ipse Deus mine dicitur: cùm tamen esse Deum, non oprietas, seu attributum Dei: sed radix utorum ejus, & proprietatum; hinc salhæc definitio, non constat rigorosis locubus, si nomine proprietatis, dicas venire, etiam prædicatum Dei.

is rationibus dubitandi ut satisfiat, si velis nunicationem idiomatum, primò intenliter acceptam, ut sic, definire; erit, *Duonitorum, in prædicatis, aliàs nonnisi huic pro- vi unionis identitas, seu participatio:* quòd rædicatum A, uniti, sit prædicatum B. ex ionis, & prædicatum B, sit prædicatum A, unionis. Dixi esse *identitatem prædicato- vi unionis*: quia animal dicitur de bove, & ur de homine, nec tamen dicuntur comicare, propriè in idiomatibus; quia non id unionis inter bovem & hominem: nec diur propria prædicata bovis, de homine, e est prædicatum mugibile: nec prædicata ria hominis, de bove, quale est prædicarationale. Dixi rursùs, quòd sit *communi- in prædicatis* & non in hoc, quòd est esse m, datur communicatio idiomatum: ly au- Deus non est proprietas v. g. VERBI, sed licatum.

Porrò Communicatio idiomatum secundò intentionaliter accepta, est *prædicabilitas, secundùm quam, de duobus unitis, prædicata, nonnisi huic propria, vi unionis dicuntur.*

Quòd autem condistinguenda sit communicatio idiomatum, primò intentionaliter accepta, à communicatione secundò intentionaliter accepta, ratio est. Tum quia aliàs prædicabilitas daretur, sine fundamento, si nulla esset primò intentionalis communicatio idiomatum. Tum quia, cùm de facto, ut explicatum est, habeant diversos conceptus, necessariò diversâ definitione definiendæ sunt. Tum quia, si non daretur ulla communicatio primò intentionalis, id ideo esset, quia hæc communicatio, consisteret in reali cõmunicatione, attributorum, v. g. divinitatis, factâ humanitati; quam tamen contra hæreticos omnes negant. Sed non consistit in hoc dicta communicatio, ut infra dicetur: Ergo non obstat illam dari.

PRÆMITTO 2. *Quotuplex sit communicatio idiomatum?* Duplex rigorosa assignari potest. *1ma* secundùm quam, duo accidentalia communicant sibi in propriis prædicatis; & sic dicitur, hoc album est dulce; &, hoc dulce est album; *2da* communicatio idiomatum est, secundùm quam, duo substantialia communicant sibi in propriis prædicatis; ut cum dicitur: Homo est Deus, Deus est homo: ubi & ly Deus, & ly homo, sunt extrema substantialia. Dixi autem, quòd duplex sit communicatio idiomatum rigorosa; quia non rigorosæ, plures inveniri possunt: ut cum dico; Niger hîc fuit, hoc est, homo nigro colore vestitus, &c. similia, quæ non tam sunt communicatio idiomatum, quam potiùs denominatio facta.

PRÆMITTO 3. *Quod sit communicationis idiomatum, ejusq; rigorosæ, fundamentum?* Responderi universaliter potest, esse unicum: sed id proportionatè ad singulas materias applicandum est: nam, si sint prædicata inter terminos substantiales, ordinem naturalem inter se dicentes, erit unio, ut ita dicam, in natura: secundùm quam dici v. g. potest, hoc rationale esse corporeum, &, hoc corporeum esse rationale: quæ communicatio idiomatum, non dabitur soluta unione. Rursùs, si sint prædicata inter terminos substantiales, ordinem naturalem

lem inter se non dicentes, unio non erit jam in natura, sed nonnisi in persona.

RATIO 1. asserti est authoritas Patrum. Sic docet Damasc. lib. 3. Fid. c. 4. *Ipse*, inquit, *modus est alternationis, alternatæque attributionis utriusq; naturæ, alterutri propria, vicissim reddentis, propter hypostaseos identitatem, & ipsorum in invicem immanentiam, ac incursionem.* Similia habet Greg. Niss. lib. 4. contra Eunomium. *Propter connexionem*, inquit, *& cohærentiam naturarum, ista quæ singularum propria sunt, ambarum fiunt communia.*

RATIO 2. est. Quia omnis prædicatio attendit ad ipsum objectum, & ad identitatem, vel alietatem objectivam: Ergo & communicatio idiomatum secundo intentionaliter accepta, debet attendere ad identitatem vel alietatem objectivam. Sed v.g. identitas inter extrema substantialia, non potest esse alia, nisi quoad rationem subsistentiæ: Ergo ad illam attendi debet. Minor probatur. Quia hæc identitas non potest esse in natura, ut suppono ex sparsim dictis: Ergo nonnisi debet esse in persona, quia in aliquo substantiali: duo autem nonnisi sunt substantialia, Natura & Subsistentia, quæ gaudere possunt unione Substantiali.

RATIO 3. est. Quia, casu, quo v.g. divinitus penetrarent se Paulus & Jacobus, & Paulus esset niger, Jacobus albus, Paulus esset sanctus, Jacobus malus, falsum esset dicere; hic albus est niger: & hic niger est albus; hic sanctus est malus, & hic malus est sanctus: eò quòd sola illic esset alligatio localis, & non unio naturarum, vel personæ: Ergo apparet, ad comunicationem idiomatum, requiri inter extrema substantialia, unionem, vel in natura, vel in subsistentia.

Quòd autem communicatio idiomatum, etiam inter extrema accidentalia, requirat unionem. RATIO est. Quia albedo lactis, separata ab ejus dulcedine, & posita in altero subjecto, non posset communicare in idiomatibus, cum dulcedine; nec jam posset dici, hoc album est dulce: vel hoc dulce est album. Si autem recipiantur in eodem subjecto, verum erit dicere, hoc album est dulce: &, hoc dulce est album: Ergo unio, etiam inter ista, fundat communicationem idiomatum.

Nomine autem unionis, venit hîc, non unio per accidens, seu quæ intercedit inter membra, non ordinata ad se, qualis est acervus lapidum: neque enim hæc fundat communicationem idiomatum: eò quòd nullam supponat identitatem, nec in persona, nec in supposito, nec in subjecto: neque etiam nomine unionis, venit ea sola, quæ sit inter extrema substantialia: aliàs non foret communicatio idiomatum, inter extrema accidentalia; adeoque falsa esset hæc propositio, hoc album est dulce: &, hoc dulce est album; sed venit unio inte[r ex]trema, unum per se, prout opponitur agg[rega]to, constituentia.

PRÆMITTO 4. *Plures hac in re errores* [...] *tatos ab hæreticis fuisse*; nam aliqui, qui unio[nem] nonnisi per accidens, aut nonnisi per affe[ctio]nem, aut per personatam Dei repræsent[atio]nem, in Christo agnoscebant, nullam co[nse]quenter dicebant esse in Christo commu[nica]tionem idiomatum: qui fuit error Nestoria[norum]. Alii item, non distinguentes, quòd sit aliu[d O]perans, & aliud Operationes, cùm agnosce[rent] quòd Christus sit unus Operans, etiam op[era]tionem nonnisi unam in Christo agnosceb[ant]: qui fuit error Monothelitarum. Et sic de [...] Quia verò hæc communicatio, ratione op[era]tionum, sæpiùs tractata; hîc aliquid de il[la u]niversaliùs præmittere oportet. *Hinc*

PRÆMITTO 5. *Quoniam Esse, est propt[er o]perari; secundùm rationes essendi, multipl[ican]tur etiam rationes operandi.* Quia ver[ò in] Christo, aliud est Esse naturæ humanæ, [a]liud Esse naturæ divinæ, & aliud Person[æ di]vinæ, utrumque terminantis; hinc Pa[tres] triplicis operationis distinctionem cat[holi]cè proposuerunt. Suffecerit ad hoc citare [Cy]rillum Alexandr. tom. 5. parte 2. epist. ad Acacium Meliten. Episc. ex diversis scri[ptu]ræ phrasibus id deducentem. *Et alia*, in[quit], *sunt voces, quæ divinæ maximè conveniunt: [alia] quæ in humanam naturam congruunt; aliæ, m[edi]um quendam ordinem tenent, ac Dei Filium pa[riter] & hominem simul, & eâdem significatione, com[pre]hendunt.* Subjicitque horum omnium ex[em]pla: *Divinitati tribuitur illa vox*, Ego in Pa[tre] & Pater in me est. *Humanitatis propria est*: Q[uæ]ritis me interficere, hominem, qui verita[tem] vobis locutus sum: *porro communes sunt.* J[esus] Christus heri & hodie, & ipse in secula.

Triplex autem istud esse, consequitur trip[lex] ratio operandi, quam complexus est Soph[ro]nius Hierosolym. in epist. Synodali, ad Sergi[um], quæ habetur Actione 11. 6tæ Synodi, & a[pud] Petavium lib. 8. de Incarn. cap. 10. Et ex ist[is o]perationibus, aliquæ sunt, quas Christus pe[r so]lam naturam divinam operatur, ut creare m[un]dum; aliæ, quas operatur, per solam natu[ram] humanam: ut edere, flere &c. aliæ sunt [mix]tæ, ut cùm solo attactu ægrotos sanabat.

PRÆMITTO 6. *Triplices hæ operationes, [...] per sunt & dicuntur, nonnisi unius operantis.*

RATIO 1. est Auctoritas Patrum, inter q[uos] Cyrilli Anathematismo 4. ubi damnavit N[e]storium; idemque fecit Ephesinum.

RATIO 2. est: quia operationes sunt, & [di]cuntur suppositi: Ergo si unum suppositum in Christo, unus est operans Christus.

RATIO 3. est: quia, si operationes natu[ræ] humanæ non tribuerentur supposito divi[no]

erminaret suppositum divinum, naturam nam; illa enim unio secundùm terminam, est, ut dictum, fundamentum totius municationis idiomatum: sed naturam hum, ut fide certum est, terminat suppositum divinum: Ergo illi supposito, ejus operations tribui debent. Idem etiam proportior dici debet, de operationibus naturæ di-: consequenter, nulla est operatio, quæ ribuatur supposito, quod est VERBUM. oc suppositum est unum: Ergo uni sup- tribui debet: Ergo & uni operanti: non plus hìc intelligitur, per operantē unum, unum suppositum. Quod ulteriùs fun- in hoc fundamento: quia operationes tri- tur iis, à quibus dependent: cùm ergo o- o dependeat à supposito, ut & hìc, & in physicis dictum est: supposito quoque tri- ebet: & quia hoc suppositum est unum, operans est unus.

ÆMITTO 7. *Difficultatem subesse aliquam, tres, nonnisi triplex illud genus operationum erint, quid sit sentiendum, de operationibus Theandricis, seu Dei-virilibus?* quæ qui- on sunt rigorosè tantùm humanæ: cùm habeant formalitatem divinarum: non unt tantùm naturę divinæ: cùm etiam ha- formalitatem humanarum: non etiam ; quia ut patet ex exemplis, quæ à Patri- feruntur, operationes illæ mistæ, impor- t concursum utriusque naturæ, in genere efficientis, ad aliquid miraculosum præ- um: & sic contactus ægroti, erat id, quod è proficiscebatur à natura humana, sana- tem passim per Patres proficiscebatur ef- è, à natura divina: jam autem operatio- heandricæ, quà tales, non important con- n effectivum naturæ divinæ; sed solùm ificationem operationis, à persona divina dam.

qui Sancti Patres, Dei-viriles operatio- luerunt esse mistas; & ita Maximus in ad Nicon. prout Petavius citat lib. 8. c. 71. quit, *Dei-virilis operatio, divinæ simul ope- is, & virilis, complexio.*

c punctum ut excutiatur, præsupponen- st, primum S. Dionys. in Epist. 4. ad Ca- surpâsse istum terminum, *Dei-virilis ope-* verba ejusdem sunt: *Etenim, ut uno ver- mus, ne homo quidem erat; non quòd non es- o: sed quòd ex hominibus, ultra homines exi- ac super hominem, revera esset homo; qui undùm Deum divina gessit, nec humana se- n hominem; verùm Deo viro facto, quan- ei-virilem nobis operationem expressit in*

U nihilominus tota doctrina, communiori m sententiæ, conformis sit; Theandrica tio potest dici mista: non quòd misceatur ex concursu operationis utriusque; sed quòd coalescat, ex operatione humana, & ex dignitate, quam illi tribuit, concurrens in suo genere, per modum dignificantis, Persona VERBI.

An verò dicenda sit una ista operatio, non autem duplex? controverti posset. Et quidem Maximus Martyr in disputatione cum Pyrrho, negat esse unam. Damascenus etiam lib 3. c. 15. asserit esse plures: *Vt enim*, inquit, *naturas unitas cognoscimus, propter mutuum in se invicem incursum, neque tamen illarum discrimen inficiamur, sed eas numeramus, & indivisas agnoscimus; sic etiam voluntatum & operationum conjunctionem novimus, differentiam tamen earundem profitemur, & numeramus.* Similia repetit cap. 19. *Beatus*, inquit, *Dionysius novam quandam Dei-virilem operationem Christum egisse dicens, non hoc significare voluit, sublatis naturalibus operationibus, unam aliquam, ex humana & divina, operationem esse factam: etenim quorum una est operatio, horum & substantia una est; ut docent SS. Patres.* Censuerim tamen, Maximum, quando negat, in Christo unam esse operationem, non plus velle, quàm, quòd singulæ naturæ habuerint suas operationes, licèt unus esset operans. Damascenus item, plures in Christo operationes docens, non intelligebat, de hac operatione, quæ rigorosè appellatur Theandrica; hoc est, operatio naturæ humanæ, prout dignificata à Persona Verbi; sed intelligebat mistam illam operationem, de qua supra: opponebatque se illi errori, qui ex duabus naturis, unam conflatam operationem asseruit. Cæterùm accipiendo operationem Theandricam, prout profectam à natura humana, & dignificatam Personâ Verbi; vel certè, prout profectam à natura humana, non sine dependentia à persona, complente naturam humanam, & in esse, & in operari: (siquidem sine persona, natura operari non potest) in isto sensu, est nonnisi una, quia à natura Verbi, quà talis, elicitivè non proficiscitur. *His Præmissis*

INFERES ex Præmisso 1*mò*. Quid Communicatio idiomatum? Ex Præmisso 2*dò*. Quotuplex illa sit? Ex Præmisso 3*tiò*. In quo fundatur? Et ex reliquis, quid communicatio idiomatum in operando?

De Communicatione Idiomatum in particulari.

ASSERO. *Per communicationem idiomatum, verè dici, Homo est Deus, Deus est homo.* Est contra Nestorium.

PROBATUR I. Authoritate Scripturæ, hujusmodi propositiones formantis; & ita dicitur de Verbo. *VERBUM Caro factum est*; quæ proposi-

positio est eadem quæ hæc: Deus est factus homo: idem enim est; Verbum Carnem factum esse, & Deum esse factum hominem. Ita quoque Marci 15. v. 1. *Hic homo filius Dei erat*; & 1. Joan. 5. *Iesus est filius Dei.*

PROBATUR 2. Authoritate Patrum; talis est Damasceni: *Non*, inquit, *homo solùm, sed & Deus, nec Deus solùm, sed & homo*; aliæ Authoritates, pro hoc asserto, passim occurrunt apud PP.

PROBATUR 3. ratione, quæ inde imprimis peti solet. Quòd & ly homo, & ly Deus, supponat pro supposito: & quia idem est suppositum, in VERBO, & in homine, habent sufficientem identitatem inter se; si sufficientem identitatem: sufficientem prædicabilitatem, quæ supra identitatem fundatur; si autem habent sufficientem prædicabilitatem: certè prædicari de se poterunt. Sed quia, an ly homo primò dicat suppositum, vel an primò dicat naturam, controversum est: non oportet assertum dubio principio probare; de quo vide Lugo hìc disp. 23. Sect. 1. & Amicum disp. 33. num. 3. Hinc paulò aliter eandem conclusionem probat Suar. disp. 35. Sect. 1. §. *Dico 3tiò*. Quia scilicet, quando duæ formæ, vel naturæ, in eodem supposito realiter uniuntur, de eodem possunt prædicari: unde fit, ut in ordine ad idem suppositum, seu sub nominibus connotantibus idem suppositum, possint proprietates unius naturæ, de individuo, seu supposito aliús naturæ prædicari: ut in formis accidentalibus constat: calor enim & albedo si eidem supposito insint, de eodem prædicantur: unde fit, ut hoc album dicatur calidum, & è converso. Sed in hoc mysterio uniuntur duæ naturæ substantialiter eidem supposito: Ergo nomina significantia illas naturas, in ordine ad suppositum, ut sunt, Homo & Deus, verè prædicabuntur de illo supposito. Hæc etiam ratio tandem resolvitur: quia ly homo, & ly Deus primariò important suppositum: nihilominùs, dum argumentum procedit à paritate, ex formis accidentalibus, ducta ad naturam, minùs pendet ab illo principio dubio.

Quæres I.

AN hæc propositio, Deus est homo, *sit ita propia, atque ista* Petrus est homo?

Non esse æquè propriam, censet Durandus in 3tium dist. 2. q. 2. esse autem æquè propriam docent: communiter alii. Lugo citatus num. 6. Amicus num. 11. *Pensanda sunt fundamenta partis negantis.*

1. FUNDAMENTUM est. Quia proprietas propositionis affirmativæ, pensanda est, ex identitate prædicati cum subjecto; sed major est identitas inter Petrum & hominem, quàm inter Deum & hominem: Ergo magis propriè dicetur de Petro homo, quam de Deo. Minor probatur: nam homo dicitur, in primo modo dicendi per se, de Petro, de Deo autem non
tur, cum possit esse Deus, quin sit homo.

RESPONDET 1. Lugo, negando Mino
& dicit, utrobique esse æqualem identita
nulla enim propositio est vera, nisi omnin
identitas sit inter rectum prædicati, & re
subjecti: hujusmodi autem identitas, est o
no, inter prædicatum & subjectum, quand
citur, Deus est homo: licèt ratione obliqu
conveniat ita necessariò, & per se, prædica
subjecto, sicut in illa, Petrus est homo. Su
nit autem ulteriùs Lugo, quòd ly Deus, pos
pro subjecto, dicat in recto Personam divi
quam etiam in recto dicit homo: hinc qu
trobique respondet idem suppositum, fit,
què propriè dicatur de Deo ly homo, quà
catur ly homo de Petro.

Coincidit hæc responsio cum Capreo
sponsione, quam citat Amicus & impug
quia scilicet subjectum supponit materialit
prædicatum formaliter: igitur non pot
hac propositione Deus est homo, subjectu
prædicatum supponi pro eodem; sed subje
pro supposito, prædicatum pro natura:
quin, cum dicitur, Deus est homo: Sensu
set, Deus est Deus. *Hæc impugnatio*

NON SATISFACIT. Tum quia, si est
versaliter verum, quòd subjectum suppona
materiali, & prædicatum pro formali, null
identica propositio: atque adeo hæc pro
tio, Deus est Deus, erit propositio form
quia ly Deus, aliter in subjecto, aliter in pr
cato sumitur; neq; enim eodem modo jam
dicatum sumetur, ut sumitur subjectum;
sufficit, ne sit propositio identica. Tum c
quando dicunt Dialectici, quòd subjectum
ponat pro materiali, & prędicatum pro for
li: non plùs dicunt, quàm quòd, licèt sit ide
tas inter prædicatum & subjectum, in mod
men significandi est diversitas: quia scilice
quod pro formali & explicito importat præ
catum, nonnisi materialiter, & implicitè,
subjectum: & sic cùm dico Animal est viv
vivens nonnisi materialiter est in animali,
maliter autem & explicitè, ponitur pro præ
cato. Tum quia ex vi illius explicationis, qu
tuentur Lugo & Capreolus, non sequitur, di
propositionis hunc fore sensum: Deus est De
sed in hanc ultimò resolvetur. Suppositum t
minans naturam divinam, terminat etiam na
ram humanam. Dixi ultimò, quia immediat
resolvetur, quòd Deus habeat naturam hum
nam unitam.

Nihilominus dicta Responsio

NON SATISFACIT. Tum quia non tan
punctum difficultatis; ex hoc enim ipso arg
Durandus, non esse æquè propriam utramq
propositionem; quia scil. non æquè necessar
saltem ratione illius quod tu dicis obliqu
connectit prædicatum cum subjecto. Tum q

n

hic negat Durandus, esse ibi identitatem inter subjectum & prædicatum : asserit enim veram hanc propositionem, Deus est homo: sed cùm negat, æquè esse propriam; quia non propriè primò connectit prædicatum subjecto.

Respondetur 2. Non distinguere Durandum, inter has duas propositiones: Prædicatum debet identificari subjecto, de quo prædicatur: & inter hanc; Prædicatum debet contineri in subjecto; licèt continentia illius in subjecto, dicat etiam secum identitatem: hæc secunda est vera, fundaturq; in illo dicto. Id debet prædicari, quod inest: (supple subjecto) prima autem propositio, est falsa: quia aliàs falsa esset hæc propositio, Petrus est albus, nam albedo non identificatur Petro; quòd si sufficit ad veram prædicationem, ut prædicatum contineatur in subjecto, quamvis non identificetur subjecto; sufficiet etiam, ad proprietatem, prædicatum contineri in subjecto: nihil enim magis est proprium, quàm ipsum, & unumquodq; sibi; consequenter, si prædicabitur de subjecto, quod continet subjectum, prædicabitur propriè: prædicabitur enim idem de subjecto, quod continet subjectum. Quia verò etiam in hac propositione, Deus est homo; id quod prædicatur, continetur in subjecto, fit, ut verè, consequenter propriè, prædicetur. Prædicari autem in dicta propositione, id quod continet subjectum, explicatur tam in sententia dicente, ly Deus supponere principaliter pro persona, quàm in ea quæ dicit, quòd principaliter supponat pro natura: & in sententia quidem, quæ principaliter terminum *Deus* dicit supponere pro Persona, sensus hic erit: Suppositum terminans naturam divinam, terminat etiam naturam humanam; adeoq; in hoc sensu, prædicatum continebitur in subjecto; in sententia autem quæ pro principali in termino *Deus*, dicit importari naturam, sensus erit: Natura divina, quæ terminatur Personâ Verbi, unita est naturæ humanæ, terminatæ eâdem Personâ; quo etiam in sensu, non prædicatur quidquam, quod non contineatur in subjecto.

Addo hîc: quòd ii qui universaliter dicunt, ly Deus, principaliter supponere pro Persona, & non pro natura, non possint id universaliter asserere: nam vera est propositio, Deus generat: non tamen vera hæc, natura generat; verè etiam est hæc propositio, Deus est unus: & tamen hîc, ly Deus non supponit pro Persona principaliter; aliàs verum esset dicere, Personam esse unam hinc, ut dicebam in corollariis logicis, secundùm diversas suppositiones, idem terminus nunc principaliter pro hoc, nunc pro illo supponit.

In forma respondendo ad argumentum, imprimis illud retorquetur; probabit enim, quòd propriè non possit dici de Petro; est albus, eâ proprietate, quâ dicitur, est homo; deinde, nego absolutè majorem: quia ad prædicationem propriam, non plus requiritur, quàm non prædicari figuratè; & prædicari secundùm id quod continet subjectum; sive tanquam sibi identificatum, sive non; cùm ergo non figuratè, Deus sit homo, habeaturque continentia prædicati in subjecto; ideo propriè homo dicitur de VERBO.

2. Fundamentum ejusdem est. Petrus, per eandem naturam, est homo, per quam est Petrus, constituiturq; formaliter per naturam humanam; suppositum autem divinum, non constituitur naturâ humana, sed divinâ: Ergo nec ita propriè prædicatur.

Responsum jam, negando consequentiam: quia licèt non sit æquè necessaria, est tamen æquè propria; non est autem æquè necessaria, quia non dicit æqualem identitatem; sed est æquè propria, quia importat id quod continetur in subjecto, & non secundùm figuram.

3. Fundamentum est. Quia id quod prædicatur de aliquo propriè, prædicatur in Quid: ly autem homo, non potest de Deo prædicari in Quid: nam si quæras, quid sit Deus? non potest responderi, quòd sit homo; sed prædicatur potiùs adjectivè, Deus est humanatus. Hoc argumentum cum suis Confirmationibus infra solvetur. *Quoad vim quæsiti attinet.*

Assero I. *Esse quæstionem de voce.* Si enim intelligas nomine propriæ prædicationis, nonnisi prædicationem prædicati identificati subjecto: in isto sensu non dicitur propriè, Deus est homo: quia significatum termini *Homo*, cùm involvat etiam naturam humanam, non identificatur realiter Deo.

Assero 2. *Si nomine propriæ prædicationis, intelligas prædicatum, non figuratè contentum in subjecto, in isto sensu, propria est prædicatio, Deus est homo*: nam Deus non est figuratè homo.

Assero 3. *Nomine propriè prædicationis accipi debere prædicationem, in qua, de subjecto dicatur prædicatum, non figuratè contentum in subjecto; & non debet accipi propria prædicatio, restricta nonnisi ad prædicata identificata subjecto.*

Ratio est: Quia, cùm albedo non identificetur Petro, figurata foret hæc prædicatio, Petrus est albus. Jam autem ut tertia Durandi objectio solvatur.

Quæres II.

An possit de Deo Ratio hominis adjectivè prædicari? v. g. dicendo Deus est humanatus, vel humanus?

Negat Vasq. Affirmat Suar. & Amicus n. 4. *Pensanda argumenta utriusque partis.*

Pro parte negativa, quam tenet Vasquez.

1. ARGUMENTUM est, ab authoritate Concilii Francofordiensis, quod negat, Christum Dominum posse dici hominem Deificum, vel humanatum Deum.

RESPONDERI potest, quòd ex hoc Concilio probetur tantùm, Christum non posse dici hominem Deificum; sed non probatur, quòd non possit dici, homo divinus; adeoq; sequitur, quòd ratio Deitatis adjectivè prædicari possit de homine Christo. Cur autem possit dici homo divinus, & non homo deificus? pendet ab usu humano: eò quòd dicendo, Christum esse hominem divinum, nullum detur fundamentum errandi; datur autem, appellando illum hominem deificum; quia appellando hominem divinum, non excluditur esse substantiale Dei; cùm multis ratio divini tribuatur, quibus tribuitur ratio substantialis Deitatis; ut cùm appello personam Patris, Personam divinam; ly autem, deificus, videtur excludere substantialem rationem Deitatis; eò quòd usus eam non applicuerit istis, quibus substantialis Deitas convenit, neque enim dicitur Persona deifica.

2. ARGUMENTUM est. Quia quantumvis apud aliquos Patres reperiatur iste loquendi modus, *Christus est homo divinus*; eumque usurpet Augustinus lib. 83. Quæstionum; nihilominus damnat eum idem, lib. 1. Retract. cap. 19.

RESPONDERI potest. Clarè S. Thomas hîc q. 19. a. 3. ad 2. fatetur, Christum appellari posse hominem divinum; cui, cùm reliqui Patres faveant, ut ipse fatetur Vasq. non est cur ab hac locutine abhorreamus.

3. ARGUMENTUM ejusdem est. Quia ly Dominicus, introductum est ab Apollinaristis, ut significarent Christum mortis fuisse expertem: & Nestorius appellabat eum Deiferum, quod idem est, cum divino, aut dominico.

RESPONDERI potest, conformiter ad dicta immediatè; quòd quamvis non possit dici Christus, homo dominicus, eò quòd hic modus loquendi significet, quòd non sit Dominus, sed Domini; quantumvis item non possit dici Deifer, eò quòd deifer implicitè neget Deum, sed tantùm infert aliud, quod fert Deum; non sequitur tamen, quòd non possit dici divinus; eò quòd id non excludat esse substantiale Dei, & applicetur iis, cum quibus esse Dei substantialiter convenit.

4. ARGUMENTUM est ei commune cum Durando. Quia scil. nomina denominativa, formata à forma substantiali, indicant negationem identitatis, unius substantialis cum alio, si prædicentur de subjecto; hinc Petrus non potest dici humanus, sed homo, ergo etiam de Christo non potest dici, quòd sit divinus aut dominicus, cùm propriè dicatur Deus.

RESPONDERI potest. Antecedens universaliter esse falsum: quia probaret de VERBO non posse dici, quòd sit Persona divina: nam ly divinum est derivatum à Deitate, quasi forma substantiali, & per se denominativa; adeoque per oppositos, importabit negationem identitatis formæ cum subjecto, de quo prædicatur; cum tamẽ Verbum dicat identitatem cum Deitate. Verum ergo est antecedens, sed nonnisi in aliquibus casibus.

Pro parte affirmativa, nempe quòd possit dici Christus homo divinus, & Deus humanatus; pro ratione potissima afferri solet, quòd scilicet ita non raró loquantur Patres. Sed respondet Vasq. Deum dici humanum vel humanatum, sicut incarnatum; deducendo scil. à verbo *humano*: ut idem significet, quod homo factus.

ASSERO 1. *Ly divinum propriissimè de VERBO*. Nam usus obtinuit, (qui est Magister verborum) dicere, Verbum, Personam divinam, suppositum divinum.

ASSERO 2. *Ly divinum posse benè applicari ad ly homo, dicendo illum esse hominem divinum.*

RATIO: Tum quia ita Patres loquuntur. Tum quia ly divinus, ut dixi, potest applicari ad ea, quibus substantialiter esse Deum convenit. Ergo multò magis ad hominem, cui nonnisi ratione unionis esse Dei convenit. Tum quia, ut advertit Lugo, ly divinus, videtur, esse sicut ly substantialis, nam sicut ly substantialis, videtur id significare, quod est substantiæ, & nihilominus non dicitur de accidentibus, quæ sunt substantiæ; dicitur tamen de anima, & de composito quòd sint substantialia: sic & terminus divinus. Neque obstat, quòd non possit de Deo dici, quòd sit divinus: quia etiam de substantia non dicitur, quòd sit substantialis; & tamen dicitur de iis, quæ essentialiter sunt substantia: ita ergo & in præsenti.

ASSERO 3. *Posse bene dici Deum humanum.*

RATIO: quia ly humanum dicitur etiam de iis, quibus competit substantialiter esse hominem, ut cùm dicitur, corpus & anima humana. Inde tamen non sequitur, quòd possit dici Christus, homo dominicus: quia ly *dominicus*, non solet applicari unquam ei, quòd substantialiter est dominus; sed nonnisi ei, quod est domini: Christus autem non est domini: consequenter, nec debet dici, *homo Dei*, vel *Deus hominis*; quia illa prior locutio nullo modo aptaretur istis, quæ involvunt ipsum esse Dei; ly etiam Deus hominis, non aptatur unquam ei, quod importat ipsam in se substantiam hominis, ad eum modum, quo, cùm dico, dominus bruti, non importo brutum, in eo, cui competit esse dominum bruti. Quanquam est reperire in Patribus, quòd appelletur Christus: Homo dominicus.

Quæres III.

Ly Homo, *dictum de Deo Christo, & aliis hominibus, sit prædicatum univocum, annon?*

ASSERO I. *In sententia, quæ ly* homo, *dicit* [*conno*]*tare principaliter naturam, ly* homo, *dictum* [*de*] *Christo, & aliis hominibus, est prædicatum uni*[*vocu*]*m.*

RATIO. Quia eandem naturam humanam [uni]vocè omnes habent, & eadem de illis præ[dica]tur: consequenter univocè prædicatur de [Chri]sto.

ASSERO 2. *In sententia, quæ ly* homo *dicit* [*conno*]*tare principaliter personam, si ly* homo *dictum* [*de*] *Christo, est terminus univocus ad Christum* [*&*] *alios homines.* Rationes dat Lugo: quia si [uni]tas numerica naturæ divinæ facit, quòd plu[ra sup]posita illius sint unus Deus, quantumvis [De]us supponat principaliter pro persona; cur [no]n unitas specifica naturæ humanæ, in Christo & in aliis hominibus, non faciet, quòd Christus & alii homines, sint unus specie homo, non [obst]ante multiplicitate specificâ supposito[rum].

ASSERO 3. *Ly* Homo, *dictum de Deo & de* [*homi*]*nibus est prædicatum univocum,* si nomine u[niv]oci accipias prædicatum retinens eandem [sign]ificationem. *Non est autem univocum:* si nomine univoci, accipias prædicatum essentialiter [con]veniens subjecto; non enim est essentiale [De]o, esse hominem.

Quæres IV.

An dictæ Propositiones sint per se, an per accidens?

Revocandum est hîc in memoriam, qua[tuo]r esse modos dicendi per se. *1mus* per se in [præ]dicando; cùm prædicatur de subjecto de[fini]tio, vel pars definitiva, ut cùm dico. Animal est vivens: est prędicatio primò per se; quia [viv]ens definit animal. Si autem dicam, animal [est r]ationale: non est primò per se; quia non de[fini]tur animal, rationali. *2dus modus* est per se in[hæ]rendi; quando prædicatur accidens, ne[cess]ariò quidem, sed non essentialiter connexum; ut homo est quantus. *3tius modus est*, per se existendi, quâ ratione substantia dicitur Ens per se. *4tus modus est* per se in causando, quâ [rati]one, effectus prædicatur de suis causis, qui[a] nonnisi quâ talibus, & ratione sui, convenit causare talem effectum: & sic ædificator ædificat, & non musicus.

ASSERO I. *Dictas Propositiones, non esse in* [*pri*]*mo modo dicendi per se.*

RATIO: quia quæ ita prædicantur, debent [pr]o subjecto importare, aut definitionem, aut [par]tem definitionis; sed nec homo respectu [De]i, nec Deus respectu hominis, est pars defi[nit]ionis, aut definitio: Ergo.

ASSERO 2. *Non tantùm absolutè loquendo, sed etiam in suppositione factæ unionis, homo de Deo, & Deus de homine, non dicuntur in primo modo dicendi per se.*

RATIO: Quia tunc, ex suppositione, prædicatum alicujus accidentale, dici potest in primo modo dicendi per se; quando forma aliàs accidentalis, in modo tamen significandi, importat illud ipsum subjectum: ut cùm dico, Homo currens movetur: ubi, ly motus, qui est forma quæ prædicatur, continetur in subjecto, hoc est cursu; subjectumq;, ex modo significandi, importat formam prædicati. Sed in hac prædicatione, Deus est homo: ly Deus, non importat hominem ex modo significandi; sed nonnisi importat naturam divinam, & suppositum ejus. Ergo. Cæterum hæc prædicatio: Deus, prout terminat naturam humanam, est homo: erit prædicatio in primo modo dicendi per se, ex suppositione; quia ex modo significandi, à subjecto importabitur prædicatum.

ASSERO 3. *Dictas propositiones, revocari ad prædicationes, in quid.*

RATIO est: quia in modo significandi in quid, prædicatum enuntiatur substantivè; jam autem, cùm dico, Deus est homo: Ly homo, prædicatur etiam substantivè; & sicut ista propositio, Deus est omnipotens, ex modo significandi est accidentalis, re ipsa autem substantialis, & quidditativa; sic dicta propositio, re ipsâ erit accidentalis, quamvis ex modo significandi sit substantialis.

Pro Asserto 1mo affert aliam rationem Durandus: quia scil. in his, quæ dicuntur in primo modo dicendi *per se*, vera esse solet propositio, si ly *in quantùm*, subjecto applicetur, v.g. homo in quantùm homo est rationalis; falsa autem hæc, Deus in quantùm Deus est homo.

Sed contra hanc probationem opponitur instantia: nam hæc propositio: *hic Deus generat*, est vera, & est *per se*, & si non esset talis, vera esset hæc contradictoria: *hic Deus non generat*: & tamen in sensu reduplicativo est falsa, *hic Deus, inquantùm Deus, generat*; alioquin & filius generaret, si Pater in quantùm Deus generaret.

RESPONDET ad difficultatem Lugo num. 44. Hic Deus generat, non esse, in rigore propositionem *per se*: quia imitatur modum prædicationis inferioris de superiori: quatenus suppositum divinum, videtur esse aliquid commune, ad suppositum Patris; neque inde sequitur, contradictoriam illius posse esse veram; nam hæc propositio, *Animal est rationale*, non est per se, & tamen falsa est illius contradictoria, *Nullum animal est rationale.* Et quia ly *Deus*, quando ponitur indefinitè, additâ negatione, reddit sensum universalem, juxta communem loquendi modum; non possumus dicere, *hic* Deus *non generat*: nam hoc est dicere, non contineri, sub

ratione communi suppositi divini, ullum suppositum quod generet.

Hæc Lugonis responsio non satisfacit. Tum quia, si ideo non est illa prædicatio *per se*, in rigore Aristotelico, quia tales propositiones & materias non agnovit Aristoteles; etiam illa prior non erit in hoc sensu per se; quia etiam illam non agnovit Aristoteles: quodsi non est *per se*, ideo quia particulare de universali dicitur; id etiam non concludit; quia particulare de universali restrictè accepto, bene potest dici *per se*, cùm dico: Hic homo est Petrus. Tum quia, quod hujus propositionis, *Animal est rationale*, contradictoria non sit vera, ad id impertinenter se habet; nam cujuslibet propositionis contradictoria, non potest esse vera, si prior fuit vera. Tum quia concedo hanc propositionem, *Hic Deus, in quantùm* Deus, *generat*, falsam esse; quia importatur etiam filium generare: nihilominus hæc, *hic Deus, in quantùm hic* Deus, *generat*, est vera: supponit enim, cum hac restrictione, pro Patre, qui generat; & eam defacto concedit S. Thomas & Vasq. apud Lugo ibidem.

Quæres V.

AN *in hac propositione*, Deus *est homo*, Deus *supponat indefinitè pro supposito, an verò determinatè pro sola Persona Verbi?*

ASSERO 1. *Ly Deus, supponere indeterminatè.*

RATIO: quia nihil est, quod ex parte subjecti, determinationem significet.

ASSERO 2. *Ly Deus, in dicta propositione verificari nonnisi determinatè, nempe de Verbo.*

RATIO est: quia quando dico, *homo currit*, ly *homo*, supponitur indeterminatè, nam de pluribus explicari potest: verificatur tamen nonnisi determinatè; ergo etiam & hìc idem est.

ASSERO 3. *Casu, quo non teneat doctrina dialectica, pro alio terminum posse supponere, pro alio verificari: simpliciter cum Suarez sentiendum est, ly Deus supponere hic nonnisi determinatè, asserendumque sufficientem esse determinationem ortam ab ipso prædicato.*

Quæres VI.

AN *Christus possit dici creatura?*

ASSERO 1. *Si ad ly Christus, addatur particula restrictivâ, in quãtùm homo, vera est dicta propositio.* Aliàs si non sit vera, contradictoria illius deberet esse vera; & tamen non potest esse vera: quia aliàs sequeretur, hominem, in quantùm hominem, non esse creaturam.

ASSERO 2. *Etiam sine addito, posse dici, Christum Creaturam.*

RATIO. Tum quia ita loquuntur Patres, Cyrillus, Alexandr. lib. 10. Thesauri cap. 4. *Cum ipse*, inquit, *naturâ increatus sit, & omnium Dominus, atque creator, creatura etiam factus.* Tum quia ab æterno verum erat dicere, Deus potest fieri creatura; ergo etiam potest dici, est creatura. Tum quia, ut ait Amicus, quod potest substantivè dici de natura humana, potest dici per communicationem idiomatum de Deo: substantialiter autem dici potest, de natura humana, quòd sit creatura.

ASSERO 3. *Non expedire, sine addito, dici Christum Creaturam.*

RATIO: quia ita S. Thomas q. 16. a. 8. Et quia cavendæ sunt locutiones communes cum Arrianis, qui creaturam, Christum appellabant, ut Deum negarent.

Quæres VII.

AN *possit dici; Homo, factus est Deus, Deus, factus est homo?*

ASSERO 1. *Verè dici: Deus, factus est homo.*

RATIO asserti præcipua, sunt phrases Patrum, & imprimis Evangelii; in quo dicitur: *VERBVM Caro factum*; & in Symbolo: *Et homo factus est.* S. Bonaventura dicit, non Deum propriè factum hominem, quia id requirit mutationem. Sed Incarnationis mysterio principali, improprietatem sermonis immeritò affingit: neque inde sequitur Deum mutari ob dicta aliàs.

DICES. Si vera est dicta propositio, verum etiàm erit dicere: *VERBVM factum est Deus*, Itaque propter talem expositorium: Hic homo est Deus; VERBUM factum est hic homo: Ergo VERBUM factum est Deus.

RESPONSIO est communis huic argumento, negando consequentiam. Variant autem Authores in assignando vitio. Lugo dicit esse plures quàm tres terminos. Vasquez autem esse fallaciam accidentis. Sed stat cum hoc, ut sit ille syllogismus plurium terminorum, quos numerat Lugo; in Majori, homo Deus, in Minori, Verbum est factum homo, in conclusione Ly factus applicatur ad ly Deus. Consule Lugo. Quæri etiam posset, an ly factum, in Minori, construatur cum ly Verbum, an cum ly Homo? adeoque an se teneat à parte subjecti, an à parte prædicati? si à parte subjecti, falsa erit Minor; quia supponet Verbum esse factum, & tamen pronuntiat Nicænum, Genitum non factum; nec erit mirum, si ex falsa minori, sequatur falsa conclusio; si autem ly factum, tenet se à parte prædicati, seu à parte ly Deus, faciet, ut con-

jun-

gatur in conclusione, cum eo termino, cum non conjungebatur in præmissis. Rursùs. hic homo explicatiùs ponatur, colligitur, minorem esse falsam, aut aliter sumi ly homo in Majori, aliter in Minori.

Major restat difficultas, an possit dici, *homo us est Deus?* Negat S. Thomas. Affirmat tus. Multa hîc circa textum S. Thomæ . Vasq. Lugo. legantur.

ensanda sunt argumenta utriusq. sententiæ, Necis imprimis

Argumentum, authoritates Patrum.

Authoritas est, quâ utitur Lugo, Eliæ tensis, Nazianzeni, &c. qui docent, non ere dici, hominem Deitate affectum esse, Deum humanitatem assumpsisse.

Respondert potest, aliam hanc esse protionem: homo factus est Deus: & aliam c: homo Divinitate affectus; hæc propositst falsa; quia non significat substantialem onem naturæ humanæ, ea enim quibus dicis quis affectus non uniuntur propriè substanter.

. Authoritas Petri Diaconi lib. de Innatione & gratia c. 5. *Deus*, inquit, *factus est o, non autem Christus factus est Deus.*

Respondert potest: aliam esse hanc protionem: *homo factus est Deus*, & aliam hanc, *istus factus est Deus*: quia ly Christus, jam sicat totum constitutum ex naturis duabus, ersonalitate divina, de quo falsum est, quòd us sit Deus, sed est Deus: homo autem, ex ominis, non hoc significat: supponitque, ut t aliqui, indeterminatè, verificatur deteratè; & ratione illius suppositionis indeteratæ, habet jus, ut possit dici, factus, Deus.

. Authoritas Cyrilli Alexandr. libro ersus Antropomorphitas: cap. 22. *Neque e-, homo, ut quidam volunt, Deus est effectus uni-VERBO, sed VERBUM ipsum carne assumptâ, o factum mansit.*

Respondert potest: in sensu particulari, m illo loco supponit Cyrillus, non verificaopositionem: negatque quòd natura hua transierit in divinam, sed non negat in senuem oppositi intendunt.

Denique hæc omnia solvuntur, concedendo uos Patres ita loqui, sed simul esse alios, qui osito loquuntur modo.

. Argumentum est ratio, quâ utitur Hurus. Quia per illam propositionem, *Homo factus est Deus*, significatur, Deum ut sic, esse terum illius effectionis.

Respondetur. Negando assumptum: nam minus immediatus erit unio, mediatus auerit totum illud constitutum ex duabus nas, & persona: sicut etiam cùm dico, *Deus us est homo*; ly homo non est terminus effenis: sed unio, & totum constitutum.

3. Argumentum est ratio, quâ utitur Vasq. & Amicus: Quia quantumvis, ad hoc, ut dicatur aliquid simpliciter fieri, non sit necesse, ut antecedat tempore vel naturâ sui productionem: id tamen quod fieri dicitur tale, debet saltem naturâ antecedere; & sic cùm dicimus, Paries factus est albus: supponitur paries præcessisse albedinem. Cùm ergo natura humana non præcesserit Personam divinam, non potest dici, homo factus Deus.

Respondetur. Esse factum, quantumvis interdum non applicetur, nisi ad illa significanda, quæ præcessisse saltem naturâ debuerunt; id tamen universaliter non est verum: nam dicitur homo factus esse in imaginem & similitudinem Dei, non tamen esse hominis, præcessit factum esse in imaginem & similitudinem Dei. Angelus etiam dicitur immortalis factus à Deo, &c. similia.

Sed jam ad argumenta Partis affirmantis veniendum est.

1. Argumentum est, Authoritates Patrum ita loquentium. Augustin. variis in locis. lib. 1. de Trin. cap. 13. *Talis enim erat illa sumptio quæ Deum hominem fecerat, & hominem Deum.* Damasc. lib. 3. de Fide. cap. 11. *Eodem*, inquit, *modo illud quoq. dictum est, quod Deus homo factus sit, & homo Deus.*

Respondetur communiter, in sensu improprio hæc esse accipienda, & prout enuntiantur de toto complexo.

2. Argumentum est. Quòd scil. sola ratio hominis existens in aliis præcesserit, cui realiter præcedenti & præexistenti, advenit fieri Deum.

Responderi potest, hanc esse impropriissimam locutionem: nam si tempore priùs creata fuissent alia animalia, ante hominem, non posset propriè dici, animal factum est homo; sic nec id propriè dicetur. *His pensatis*

Assero 2. *Bene posse dici, hominem factum Deum.*

Ratio asserti est. Tum quia Augustinus citatus, indifferenter loquitur, de Deo facto homine, ac de homine facto Deo: Ergo si illud propriè intelligitur, hoc etiam propriè intelligetur. Tum quia falsum est, quòd aliquid non possit dici fieri tale, nisi præcedat saltem naturâ, ut dixi supra. Tum quia etiam talis præcessio concedi potest. Et certè cùm utraque pars locutionis suos Auctores habeat, nec ulla specialis urgeat ratio, æquè utrumque dici poterit.

Dices cum Lugo. Quando dicitur, *Homo factus est in animam viventem*, id de eo dictum est, qui jam aliquo modo positus fuerat homo præexistens; præcesserat enim jam, quòd *formavit Deus hominem de limo terræ*, ubi hominem appellavit corpus hominis, quod formaverat

Deus. Sed hoc videtur arbitrarium; nam quando dicit Scriptura, quòd formaverit hominem; non intellexit, quòd limus formatus, simpliciter fuerit homo, ratione illius formationis: sed propter additum: *Et inspiravit in faciem ejus spiracalum vitæ*; & de hoc toto dicitur, quòd sit factus homo in animam viventem.

ASSERO 3. *Si præcessisset natura humana, cum propria subsistentia, & successisset divina, tunc diceretur ille homo factus Deus*; jam enim præcessisset natura humana, quod oppositi requirunt, ad hoc, ut dicatur tale aliquid factum esse.

RATIO ulterior est, quia, in sententia Vasq. quæ principaliter, à termino *homo*, dicit importari naturam humanam, præcessisset natura humana, quæ eadem tunc maneret; in sententia autem, quæ dicit à ly *Homo* principaliter importari personam, præcessisset persona humana, & remanens humana natura, haberet aliquod prædicatum, quod ante non habuit; esset namque terminata personâ divinâ, à qua antea non terminabatur. Nec obest, quòd tunc non maneat Persona humana, quia sicut liquidum dicitur factum esse calidum, quantumvis non maneat liquidum; ita potest dici, homo factus esse Deus, quamvis non maneat Persona humana; ita ut sensus sit, illud quod fuit homo, & terminatum personâ hominis, factum est Deus, & terminatum Personâ divinâ.

Quæres VIII.

AN possit dici, *Christus est humanitas & Divinitas?* Discutiunt id Lugo ad disp. 10. Appendice speciali; & Suar. disp. 35. Sect. 2. §. *Solet verò*.

ASSERO I. *Ly* Christus *accipiendo pro persona & supposito, falsam esse dictam propositionem.*

RATIO: quia falsum est dicere; Persona divina est natura humana: Ergo falsum erit dicere, Christum esse divinitatem & humanitatem.

ASSERO 2. *Accipiendo Christum, pro toto, constante ex Persona & duabus naturis, adhuc fore falsam propositionem.*

RATIO: quia dicere de tribus, quòd sint duo, est falsa propositio; sed dicere de Christo, quòd sit humanitas & Divinitas, est dicere de tribus quòd sint duo. Quod ipsum probatur; quia præter duas naturas Christus dicit insuper Personam.

ASSERO 3. *Accipiendo Christum pro toto ex naturis constituto, vera est dicta propositio.*

RATIO I. Asserti est authoritas Damasceni. *Nam & duæ*, inquit, *naturæ unus Christus est, & unus Christus duæ naturæ*: ad quod etiam attendit idem Damascenus lib. 4. cap. 7. *Quòd, qui ex Sancta Dei parente genitus, duæ naturæ est, fatemur.* Ubi vides affirmationem illam Divinitatis & humanitatis, semper referri ad totum consti-tum ex naturis: vide plures authoritates apud Suar.

DICES I. Damnatas esse propositiones as-serentes, duæ naturæ, divinitas & humani-tas sunt unus Christus.

RESPONDETUR. Damnatas esse has pro-positiones, quia divisim etiam asserebant, u-naturam esse Christum, ut videre est apud Il-densem cap. 42.

DICES 2. Verus esset iste syllogismus, ab-surdam conclusionem inferens. Divinitas non est humanitas & divinitas; Christus est divini-tas & humanitas: Ergo Christus non est divi-nitas.

RESPONDET Suar. retorquendo argumen-tum. Divinitas non est persona composita; Christus est persona composita, ergo Christus non est divinitas. Sed hæc responsio non con-vincit, vidimus enim Christum non esse Per-nam hoc sensu compositam. In forma ergo re-spondeo, ostendendo vitium formæ, quia divi-nitas in Majori sumitur secundùm se, in Mi-autem non sumitur secundùm se: ex sump-ne ergo termini, in alia & alia suppositione, a-ternitas oritur terminorum.

DICES 3. De concreto substantiali, non possunt dici nomina abstracta; & ita non p-est dici, homo est caro & anima rationalis: n-caro & anima rationalis, sunt humanitas, n-homo: Ergo neque potest dici, Christus duæ naturæ, divina & humana: sed supp-tum naturas duas habens.

RESPONDETUR. Hoc argumentum n-plùs probat, quàm accipiendo Christum p-toto, in quo includatur etiam persona, non p-se illam prædicationem fieri: quod non ne-mus: neque ex nostro asserto tertio sequi-divinitatem & humanitatem esse passas, & c-cifixas: quia hæc dicuntur de Christo, pr-supponit pro persona: licèt non sit passus, p-ut persona; non dicuntur autem de Chri-prout est constitutum ex duabus naturis: n-licèt secundùm naturam humanam sit pass-tamen hoc totum tribuebatur supposito, & n-naturæ divinæ.

Quæres IX.

QVid sit sentiendum de propositionibus infer-tibus prædicata naturæ humanæ, & prædic-naturæ divinæ? v. g. hic Deus est mortalis; h-homo est immortalis.

ASSERO I. *Proprietates naturæ divinæ, Chr-sto in quantùm est homo, non convenire: & è c-verso.*

RATIO. Quia reduplicatio importat rati-nem, propter quam formaliter, illud prædic-tum convenit. Sed esse v. g. immortalem, n-convenit ex ratione hominis, & in quantù-

hom-

homo est: Ergo illud prædicatum, reduplicatiè acceptum, non potest prædicari.

Dices. Concilium Francofordiense admittit hanc propositionem: Christus, etiam ut homo, est filius Dei naturalis: Ergo falsum assertum.

Respondetur. Quando dicitur, etiam ut homo est filius Dei naturalis, accipitur ly *etiam ut homo*, cum inclusione Personæ divinæ, cui competit esse filium Dei, assertum autem procedit, cùm reduplicatur sola natura v.g. humana, non importando Personam divinam.

Addit Amicus, diversas has esse propositiones, Christus etiam ut homo est Deus, & istam, Christus ut homo est Deus. Prior est vera, posterior falsa: Rationem dat: quia prior formaliter non distinguit hominem à Deo: sed secundùm addit, quòd etiam ut subsistens in humanitate, est Deus; posterior autem distinguit hominem à Deo; si distinguit, non poterit esse vera; quia prædicatur de subjecto id, pro quo subjectum, vi reduplicationis, non supponit.

Assero 2. *Proprietates naturæ divinæ, concretè, posse dici de concreto naturæ humanæ*, v. g. *hic homo est immortalis, hic Deus est mortalis, &c. similia.*

Ratio. Quia de quo prædicatur concretum naturæ, de eo potest prædicari illud, quod prædicatur de tali concreto naturæ: Ergo, si concretum divinæ naturæ, de concreto naturæ humanæ, & è converso, dicuntur, etiam proprietates dicentur. Addo, cum addito *Hic*, ipsas proprietates inter se concretè prædicari posse, dicendo, e. c. Hic mortalis est immortalis. Ratio: quia ly *Hic*, supponit pro supposito, de quo ista verificari possunt.

Dices. De concreto divinæ naturæ, prædicatur personæ & proprietates notionales, & tamen illæ non possunt prædicari de Christo.

Respondetur. Id non obesse dicto assertto. Quia ly Deus dicitur de natura humana, non in tota latitudine, sed prout supponitur pro persona Filii; quod si ly Deus, nonnisi cum hac restrictione, dicitur; etiam proprietates istius termini ly Deus, nonnisi cum hac restrictione de natura humana dicentur; & quia de Deo, ita restrictè accepto, non dicitur Pater & Spiritus Sanctus: nec de Christo dici poterit.

Assero 3. *Casu, quo proprietates contrariæ de Christo prædicentur*, v.g. *est mortalis, est immortalis, utramq; esse veram, non tamen si contradictoriè sumantur.*

Ratio prioris partis est, quia illæ propositiones contrariæ, sunt affirmativæ, & nonnisi ex modo significandi negativæ. Si sunt affirmativæ, verificari possunt, etiamsi nonnisi uni parti conveniant.

Ratio autem 2*dæ* partis asserti est: quia contradictoria semper negationem importat, quæ est malignantis naturæ, adeoque negat totum, & quoad omnes partes: hinc si dicas, Christus est mortalis, Christus non est mortalis: prior erit vera, est enim affirmativa; cujus verificatio salvatur etiam ratione unius partis. Secunda autem est falsa: quia totum negat, adeoq; negat, Christum etiam secundùm naturam divinam, adeoque suam personam, immortalem esse. Unde advertit Amicus num. 48. hanc propositionem, *Christus non est æqualis Patri*, esse falsam; est enim negativa, adeoque negat de toto, quod est Christus, æqualitatem cum Patre. Hæc autem propositio, *Christus est minor Patre*, est vera quia est affirmativa, quam sufficit verificari ratione unius extremi, hoc est, naturæ humanæ. Cæterùm ista, *Christus est inæqualis Deo*, est falsa: quia quamvis, ex modo significandi, sit affirmativa, in re est negativa, negat enim æqualitatem.

Quæres X.

Quid sit sentiendum de prædicatis abstractis: an de alio extremo concretè sumpto, vel etiam abstractè, prædicari possint?

Assero 1. *Abstractum divinæ naturæ, de abstracto humanæ naturæ, & è converso, dici non posse.* v.g. Divinitas est humanitas.

Ratio: quia apertè est falsa propositio; enuntiatur enim identitas inter illa, quæ non sunt idem; nec divinitas continet in se humanitatem, vel è converso.

Dices 1. Possum dicere, Deus est homo, ergo etiam possum dicere, Deitas est humanitas, & è converso.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia in priori est sufficiens identitas, in qua conveniunt, nempe in persona eâdem: nulla autem est identitas in alio tertio, si dicatur divinitas est humanitas: continetque *Homo* Personam divinam, cùm sumatur pro supposito; Deitas autem non continet humanitatem.

Dices 2. Vera est hæc propositio, natura divina est incarnata: Ergo etiam vera est hæc, Divinitas est humanitas.

Respondetur negando Consequentiam. Quia in priori non prædicatur identitas ulla, quæ non sit, sed solùm modus unionis cum natura humana: in posteriori autem prædicatur identitas, naturæ divinæ, & humanæ, quæ nulla est.

Dices 3. Verus est hic expositorius. VERBUM est Persona: VERBUM est Deitas: Ergo Deitas est Persona.

Respondetur. Negando esse verum. Quia Deitas aliter sumitur in minori, aliter in Conclusione; in conclusione enim sumitur pro Deitate secundùm se: in minori autem pro restricta ratione.

Proponit hîc difficultatem Amicus, *An poſſit dici, natura Patris eſt incarnata?* Circa quam difficultatem diſtinguendæ ſunt propoſitiones. *Natura, prout eſt Patris, eſt incarnata*: hæc falſa eſt; quia accipitur reduplicativè: quaſi ideo ſit incarnata, quia eſt Patris, quod falſum eſt 2*dò natura, quæ eſt in Patre, eſt incarnata*, & hæc eſt vera; ſicut & hæc *Natura divina eſt incarnata*.

Assero 2. *De natura humana abſtractè accepta, non poſſunt prædicari concreta naturæ divinæ*: v.g. Natura humana eſt immortalis, natura humana eſt Deus, &c. ſimilia.

Ratio: quia prædicatio illa debet eſſe vera: vera autem non poteſt eſſe: quia nec identificatur humanitati, nec in illa includitur, prædicatum quod eſt Deus. Conſequenter nec poteſt dici, Deitas eſt mortalis, paſſibilis: quia humanitas in Deitate nec continetur, nec illi identificatur; nec item dici poteſt: Deitas eſt homo; quia ly *Deitas*, non importat ſuppoſitum & naturam humanam; quod tamen dicit *Homo*.

Assero 3. *Si ad concretum naturæ divinæ, aut humanæ, addatur particula* Hic, *poteſt aliud concretum, prædicari in abſtracto, de alio*; v.g. Hic homo eſt Deitas.

Ratio: quia eo caſu, prædicatum in ſubjecto continebitur. Subjectum enim importat etiam perſonam divinam, identificatam realiter cum Deitate. Et è converſo, non video cur dici non poſſit, hæc Deitas eſt homo; quia etiam *Hæc Deitas* ſupponit pro Perſona; hanc autem importat ly *homo*. Advertit tamen bene Amicus, has propoſitiones non eſſe formales, & proprias; quia Deitas non includitur, propriè & formaliter, in hoc ſubjecto, *hic homo*

Quæres XI.

An poſſit dici de Chriſto, Incepit?

Assero 1. *Cum addito, quòd incipiat ſecundùm humanitatem, dici id poteſt*: quia verè, ex non exiſtentibus, in exiſtentem tranſiit, ſecundùm humanitatem.

Tota difficultas eſt, an poſſit dici ſine addito? Affirmat Scotus, negat S. Thomas, Suar. Amicus.

Penſanda ſunt Argumenta Negantium.

1. Argumentum proponit Amicus. *Incipit & deſinit*, abſolutè cadit ſupra principale *eſſe* ſubjecti; principale autem *Eſſe*, hujus ſubjecti *Chriſtus*, vel *hic homo*, eſt *Eſſe* ſuppoſiti divini: Ergo; Major probatur. Non rectè dicitur. Paries fit aut incipit, ex eo tantùm, quòd fit aut incipit, eſſe albus.

Responderi poteſt, falſum eſſe, quòd *incipit* aut *deſinit* cadant ſupra principale *eſſe* ſu-jecti; hoc eſt partem, quam principaliter i-portat ſubjectum; licèt cadant ſupra princi-le *eſſe*, hoc eſt, eſſe ſimpliciter ſubjecti: prin-pale autem eſſe ſubjecti hujus, quod eſt Chri-ſtus, ſi ſumatur, ſecundùm eſſe abſolutè & ſi-pliciter dictum, eſt ipſum ſubſtantiale totu-ex naturis duabus, & perſona conſtitutum; de quo toto abſolutè accepto, dici poteſt: *Incep*; hoc enim ſubſtantiale eſſe hominis, quod ha-Chriſtus, de facto in tempore accepit. Et ſi-poteſt dici, homo eſt genitus, quamvis pa-ejus principales non generentur: quia gene-tur totum, quod abſolutè & ſimpliciter dici-tale; ita poteſt dici, Chriſtus incepiſſe: q-incepit illud totum, quod eſt tale ſimplicite-abſolutè.

2. Argumentum eſt. De Chriſto dici-abſolutè, quòd ſit æternus: Ergo non po-dici de illo ſimpliciter, quod incipiat eſſe; n-contradictoria ſunt, incipere eſſe, non incip-eſſe; ſi autem dicatur de Chriſto, quòd ſit æt-nus, hoc ipſo dicitur, quòd non incipiat eſſe

Respondi ſupra, quòd de Chriſto dici p-ſit, quòd ſit æternus; non tamen poteſt d-quòd non ſit æternus. Et quamvis, ex ly æt-nus, inferatur, non incipit eſſe; tamen ex-quòd verum ſit dicere, eſt æternus, falſò di-tur, non incipit eſſe. Nam, ut dictum ſupra-*æternus*, eſt prædicatum affirmativum, ad q-verificandũ, ſufficit nonniſi aliquid in ſubje-contentum. *Non incipit autem eſſe*, eſt nega-vum, negans quidquam in illo eſſe, quod in-perit; cùm tamen inceperit eſſe humanu-Jam autem illud, *Incipit eſſe, non incipit eſſe*, n-ſunt contradictoria, de Chriſto; quia vera co-tradictoria de eodem, & ratione ejuſdem, d-bent procedere. *Incipit* autem, & *non incip*, de eodem quidem ſuppoſito, ſed non ratio-ejuſdem dicentur.

In oppoſitum

1. Argumentum eſt Pontii. Incipere eſ-rigoroſè, non plus ſignificat, quàm quòd res i-cipiat, ſecundùm eſſe ſimpliciter ipſius; h-eſt, ſecundùm eſſe aliquod ſubſtantiale, qu-de ipſo dicitur ſimpliciter: ſive illud eſſe, ſit-ſe primum ſubſtantiale ipſius, ſive non. S-Chriſtus incipit eſſe, ſecundùm eſſe homin-quod eſt eſſe ſubſtantiale, & ſimpliciter dicit-de ipſo: Ergo poteſt dici de ipſo, quòd incep-rit eſſe abſolutè, abſque addito.

Responderi poteſt, conformiter ad r-tionem ſupra ab Amico allatam, negando m-jorem; quam non probat ulteriùs Pontius; d-ciq; poteſt, ad hanc denominationem, quæ ſem-per fit à principaliori, neceſſe eſſe incepiſ-principale; quod in Chriſto eſt Perſona, ſe-cundùm quam non incepit.

2. Ar

2. **Argumentum.** Si non posset dici de to, Incepisse, non posset ideo dici, quia de- etur, Christum incepisse quoad persona- m vel divinitatem. Sed hoc non deno- ur: quod probatur. Quia Christus dicit , quàm suppositalitatem vel divinitatem, e naturam humanam.

esponderi potest, dicere quidem natu- umanam; sed ly Christus non dicit prin- ter naturam humanam, sed personam di- n; quæ cùm non inceperit, non potest dici, stum absolutè incepisse.

stat. Quando dicitur, Christus est ge- in tempore, non intelligitur de persona di- ergo & quando dicitur incepisse.

espondet isti paritati Amicus, osten- o disparitatem, quia scilicet, ly incipit, vel it, cadit supra ipsum esse subjecti; hinc sine o prolatum, cadit immediatè supra ipsum ipale esse subjecti, scilicet suppositi. Sed rari, pati, mori, &c. non cadit supra ipsum ositum; sed illud supponitur ad tales actio- vel passiones, idque tanquam principium plens, tam productivum, quàm recepti- esse.

Argumentum est. Varii modi urgendi ctici.

Est. Hic homo est Deus. Verbum factum ic homo. Ergo Verbum factum est hic s.

espondetur. Hunc syllogismum conti- 4. terminos. Quia ly hic homo in Majori itur pro persona, secundùm enim perso- hic homo est Deus. *Secundus* terminus eus. *Tertius* terminus Verbum. *Quar-* hic homo in Minori, suppositus pro natu- umana conjuncta.

. **Syllogismus** est, Hic Homo est Deus; bum incepit esse hic homo; ergo Verbum pit esse Deus.

esponderi potest negando, Syllogismum legitimum, habet enim 4. terminos. Quia inori ly incipit esse, construitur cum ly Ver- , & in Conclusione construitur cum ly esse us. Deinde habet 4. terminos: quia in ma- ly hic homo, supponit pro persona, in Mi- i pro Natura humana, cui unitum Verbum. ertè non potest dici, quòd Verbum factum ic homo, hoc est, persona divina; unde ne- ariò aliter & aliter supponitur hîc, ly homo. c etiam illa retorsio servit. Hic Consul est no, Petrus est factus hic Consul, ergo Petrus tus est hic homo.

II. **Modus** est. Ab inferiori ad superius licita argumentatio. Ergo si legitimè dicitur; rbum factum est homo: verè etiam dicitur, tum est.

Respondetur. Negando Consequen- tm. Quia hîc, usurpatio ipsius ly Verbum fa- ctum est homo non habet se tantùm, ut inferius ad superius, sed simul ut esse secundùm quid, & esse simpliciter, non valet autem consequentia, ab esse secundùm quid, ad esse simpliciter, aliàs valeret Consequentia. Æthyops est albus secundùm dentes: ergo est albus.

Instat. Nulla est ratio, cur non sint veræ hæ propositiones, Verbum factus est Deus homo, Verbum incepit esse homo-Deus.

Respondet Amicus, ad veritatem prioris necesse esset, ut prædicatum ex toto suo explicito significato conveniat subjecto, alioqui valeret ista; homo est animal hinnibile, quia saltem convenit illi prædicatum ex una parte, cùm igitur hoc prædicatum, Deus-homo, explicitè importet utramque naturam, debet secundùm utramque naturam convenire subjecto. Addit, etiam hanc propositionem, Pater generat Filium Deum, quoad utrumq; extremum verificari; quia gignere non solùm dicit productionem Personæ, sed etiam communicationem naturæ; gignere enim est generare sibi similem in natura. *Nihilominus*

Assero 2. *Posse simpliciter dici, Christum incepisse.*

Ratio 1. est. Quia nisi adsit periculum, possumus usurpare phrases, in quibus, quà talibus, nullus est error. Et ex alia parte à viris doctis usurpantur: talis autem est prædicta locutio.

Ratio 2. Quæro an vera sit hæc propositio, Christus est ab æterno: vel non? si non est vera: ergo si est, & non fuit ab æterno, incepit, quod si vera est, Christus est ab æterno: ergo Incarnatio facta est ab æterno. Probatur Consequentia. Quia Christus dicit totum respondens Incarnationi activæ; ergo si Christus est ab æterno, etiam Incarnatio erit ab æterno.

Ratio 3. est. Quia Christus dicit principaliter totum, ex naturis duabus, & personalitate, constitutum; sed hoc totum incepit: ergo.

Respondet Amicus. Quòd si in se spectetur totum, sit principale simpliciter esse; sed si comparetur ad perfectius, non est simpliciter esse. Sic elementa extra mistum habent esse simpliciter, in misto non item: Sed in illo habent nonnisi esse secundùm quid. Cùm ergo, esse substantiale naturæ humanæ, conjungatur cum esse substantiali, divini suppositi, in Christo; relatè ad esse substantiale divini suppositi, non dicitur esse simpliciter.

Contra est. Quia hæc responsio non tangit mentem argumenti, non enim hîc arguitur, ab esse substantiali naturæ humanæ; sed ab esse substantiali illius Totius, quod est Christus; quod non est ab æterno, imò si attendatur ad argumenti instantiam: sicut elementa in misto non habent esse simpliciter, sed secundùm quid, licèt extra illud habeant esse simpliciter;

sic & persona divina, deberet non habere esse simpliciter, in toto hoc, quod est Christus; sed nonnisi secundùm quid, cùm sit persona illius totius, quòd est Christus.

CONFIRMATUR: Quia prædicata, quæ sunt affirmativa, possunt dici de toto, (nisi aliunde obstet) etiam ratione unius partis incipere esse, est prædicatum affirmati ergo potest dici de toto, quod est Ch stus, ratione partis, quæ est natura.

Et hæc balbutiimus de Divinissimo INCARNATIONIS Mysterio & VERBO Incarnato.

Ad M. D. G. Bq; V. H.
b. M.

INDEX I.

TITULORUM IN HOC OPERE CONTENTORUM.

Punctum

DISPUTATIO IV.

TRACTATUS III.

DISPUTATIO V.

APPENDIX.

INDEX II. CONCLUSIONUM.

IN PROLOGO.

Quomodo formandus sit Conceptus de Incarnatione?

PLura sunt nomina quibus significatur hoc mysterium. De quo mysterio ut formetur conceptus: supponendum est dari entia, quæ dicunt nexum inter se, dando locum principaliori: talis nexus datur etiam in Prædicamento unius, in quo, principale est unitas, seu identitas, minùs principale est unio, sive substantialis, sive accidentalis, sive artificialis, sive moralis. Quid unitas? quid identitas? est inter hæc duo aliqua distinctio. Quid unio rigorosa? quæ unionis species?

Hæretici quidam posuerunt in Christo unionem per accidens, & imaginariam: alii unionem per continuationem, miscendo duas naturas, alii unum specificum, alii unum etiam intelligentiâ. Catholicè, non est in Christo unio supponens pro identitate, sed pro alligatione physica substantiali personæ divinæ ad naturam humanam. Quæ Incarnationis similitudo ad mysterium Trinitatis?

DISPUTATIONE I.

De Possibilitate Incarnationis.

IN quo præsenti difficultas? Possibilitas Incarnationis nullo positivo argumento demonstrativo probari potest, probatur negativo. Objectum tamen hoc, quod significat ly Incarnatio, quoad quid rei, certò & evidenter lumine naturali nosci potest.

Possibilitas hæc cohæret cum principiis Theologiæ naturalis. Unde & fieri potest salvâ Dei immutabilitate. Cùm Deus sit capax mutationis extrinsecæ: non tamen intrinsecæ, quæ intrinseca mutatio non ponitur, positâ Incarnatione. Quanquam & ex eo id salvari potest; quia Verbum habet se per modum termini; præcisa autem ratio terminandi non infert in termino mutationem. Quid terminus intrinsecus? alii autem modi salvandæ hîc immutabilitatis Dei, non satisfaciunt. Immediatè non est unita natura divina; potest tamen uniri. Cohæret possibilitas Incarnationis etiam principiis Philosophicis.

DISPUTATIONE II.

De necessitate & Convenientia Incarnationis.

De necessitate ad optimum.

SI necessitaretur Deus ad optimum, necessitatus etiam fuisset ad Incarnationem. Dup[...] cogitari potest in Deo necessitas, physica & [...]ralis. Datur in Deo aliqua necessitas phys[...] imò & Metaphysica. Non necessitatur D[...] necessitate morali ad faciendum optimu[...] Quî perficiatur Deus actibus suis, & creatu[...] in volendo bono.

De necessitate Incarnationis, ad sat[...] faciendum pro peccato.

PRo mortali non potest fieri à pura creatu[...] condigna satisfactio, deducitur id ex sup[...] sita infinitate peccati; sed non ex titulo ser[...] tutis, nec ex eo, quia mortale reddit indignu[...] quâlibet amicitiâ Dei, nec ex periculo fac[...] offensæ, nec quia supponitur pars debiti ren[...] sa. Pro veniali potest pura creatura satisfacere.

Possetné pura Creatura mereri alte[...] remissionem peccati?

PEnsatis rationibus affirmativæ, & negativ[...] partis, infertur, gratiam quæ nunc de fac[...] habetur, non esse principium merendi aliis gr[...] tiam, de facto, licèt potest esse. Nec per modu[...] meriti, potest aboleri mortale condignè.

Merita Christi, suntné infiniti valoris?

SI nomine meriti infiniti simpliciter, velis ac[...] cipere meritum, quod secundùm omnes ra[...] tiones quas includit, sit infinitum: in isto sens[...] merita Christi non infinita simpliciter. Si au[...] tem, nomine meriti infiniti simpliciter, accipia[...] meritum, secundùm quod est meritum huju[...] personæ: in isto sensu, merita Christi sunt infi[...] nita simpliciter.

Non rectè explicatur, derivari hanc infinita[...] tem in meritum, ratione mediatæ unionis cu[...] illis, personæ infinitæ, nec per extrinsecam de[...] nominationem, tribuendo illis effectum mora[...]

ſanctificationis, nec ex eo, quòd ſumant ultimum complementum ſuæ individuationis, à ... na infinita, nec ex eo, quòd humanitas Chriſti, ut unita Verbo, ſit digna eo honore, quo ... na Verbi eſt digna honorari, in ipſa humanitate.

Primus modus explicandi, quomodo derivetur infinitas in merita Chriſti? Secundus modus. Tertius modus. Quid fieret, ſi eſſent duo Chriſti, & duo oppoſita bona peterent? Unio hypoſtatica foret adæquatum præmium meritorum Theandricorum, & ſi non eſſet, concedi deberet, plus potuiſſe Chriſtum mereri, quàm ... poſſit præmiare. Plures autem uniones hypoſtaticæ, datæ in præmium unius meriti Theandrici, non forent intenſius præmium, ... extenſius, & quo ſenſu? Non ita perſona divina valorem operum auget; ut auget gratia. ... tioris ordinis eſt infinitas, in meritis Chriſti, quàm in peccato, infinito in genere offenſæ. ... o ſenſu non eſſet altior. Satisfactio Chriſti, ... condigna, pro occiſione hominis, triplici ſubſiſtentiâ divinâ ſubſiſtentis, quo ſenſu illud peccatum eſſet extenſivè majus, præ uno meri... ... oretné ſatisfactio Chriſti condigna, pro peccato, quod, per impoſſibile, committeret humanitas aſſumpta? unumquodque opus Theandricum, pro quibuscunque mortalibus, ſufficienter ſatisfacit.

Satisfactio Chriſti eſtné rigorosè juſtitialis?

AD ſatisfactionem rigoroſam, requiritur alteritas inter ſatisfacientem, & offenſum. Varii modi explicandi hanc alteritatem. Explicantur iquæ reduplicativæ propoſitiones, de ſatisfactione Chriſti. Satisfactio Chriſti non habuit alteritatem Ariſtotelicam, habuit rigoroſam, & quo ſenſu? requiritur, ut ſit ab ipſo debi... Offenſa Dei licèt non ſit rigoroſa injuria, ... lit ad illam, nec poteſt fieri ſatisfactio rigoroſè juſtitialis, niſi à perſona, quæ læſit, caruitq; ſatisfactio Chriſti, hac conditione. Requiritur ut ſit talis, quæ debeat acceptari. Caruitque hac conditione ſatisfactio Chriſti, habuit tamen ... le ſe, ſatisfaciendi, ſuppoſito decreto de Incarnatione, titulo Redemptoris. Requiritur, ut ſatisfactio non ſit ex bonis creditoris. Satisfactio autem Chriſti non fuit ex proprio. Requiritur, ut non ſit per aliunde debita, fuerunt ... n aliunde debita, opera Chriſti. Requiritur deniq; , ut ſatisfactio rigorosè juſtitialis, non ſit ex bonis creditoris, ut fuit ſatisfactio Chriſti, quo caſu, ſalvari potuiſſet hæc conditio?

De convenientia Incarnationis.

COmpetebat illa Deo, competebat potiùs Verbo.

DISPUTATIONE III.

De decreto Incarnationis.

ET fide, & demonſtratione certum eſt, omnes actus in Deo, idem realiter eſſe, datur tamen inter illos prioritas virtualis, penes quid illa ſpectetur?

Decretané Incarnatio, ante præviſum peccatum Adami?

PLures in hac materia ſententiæ, admitti debent ſigna rationis, inter decreta divina. In primo ſigno rationis, cognovit Deus poſſibilitatem communicationis ſui ad extra, idque in triplici ordine. In eodem ſigno cognovit poſſibilitatem unionis hypoſtaticæ, indeterminatè cum perſona divina, reſponditque in voluntate appetitus illius communicationis.

In ſecundo ſigno rationis, præſentatum eſt Deo motivum primum decernendæ Incarnationis, Excellentia myſterii, motivum ſecundùm, excellentia capitis & finis, ſimulque etiam tunc volitæ ſunt creaturæ, motivum tertium bonum Redemptoris; horum quidem præſervativi, illorum curativi, ſi caderent, & ſecundùm hanc diviſionem, decreta etiam poſſibilitas, vel impoſſibilitas. Unumquodque horum motivorum fuit totale, formâruntque unum, etiam ratione, decretum. Sed non reſpectu unionis cum hac perſona.

In tertio ſigno præſentatæ ſunt divino intellectui convenientiæ, potiùs pro Incarnatione Verbi. In quarto ſigno propoſuit divinus intellectus dandas eſſe gratias intuitu Chriſti. Viditq; ſcientiâ conditionatâ, hos vincendos, ſi; illos non vincendos, ſi. In quinto ſigno, vidit ſcientiâ viſionis peccatum Angelorum, & hominum. In eodem ſigno, obtulit ſe Chriſtus, ad redemptionem generis humani curativam, præſentatis rationibus, pro paſſibilitate potiùs Chriſti, decreta paſſibilitas proxima.

Hinc probabile eſt, quod Incarnatio decreta ſit, ante præviſum abſolutè peccatum, potuitque prædefiniri Redemptor, ante illud præviſum abſolutè.

Aliâ viâ hæc omnia defendi poſſunt, nempe quòd non appareat clarè, ex auctoritate ſacra, An Chriſtus ſit decretus independenter à præviſo abſolutè peccato? quòd tamen decerni potuerit.

Decretané Incarnatio ex præviſis meritis?

QUomodo, per alios, meruit Chriſtus Beatiſſimæ Maternitatem? Attendendo ad hoc, quòd merita debeant habere rationem prioris, expenduntur argumenta, quòd Chriſtus non potuerit mereri unionem hypoſtaticam ſibi, meritis concomitantibus, vel antecedentibus, item argumenta oppoſitæ partis, inferturque, opera

opera elicita à natura humana Christi, pro priori naturæ ante unionem, nihilominus in instanti reali unionis, si sumantur prout sunt à parte rei, habent condignitatem indeterminatè, ad aliquam unionem hypostaticam, habent etiam dignitatem coæquationis, etiam ad unionem propriam & primam, sed non rationem meriti. Sed sine unione hypostatica, accepta, non sunt respectu ejusdem, condigna. Per merita subsequentia, etiam dignificata à persona Verbi, poterat Christus mereri, unionem hypostaticam, de congruo, prout dignificata, habuerunt etiam rationem meriti de condigno, respectu unionis conservandæ, non constat tamen quòd conservatio unionis, data sit in præmium meritorum Christi.

Non potuit Beatissima mereri de condigno, substantiam Incarnationis, non implicabat tamen, ut mereretur de condigno sibi maternitatem, nec improbabile, quòd defacto meruerit. SS. Patres non potuerunt mereri de condigno substantiam Incarnationis, potuerunt de congruo. Meruerunt aliqui, ut Christus ex his Parentibus nasceretur, plures ex illis, circumstantiam Accelerationis.

DISPUTATIONE IV.

De ipsa Incarnatione.

TRactando de ipsa Incarnatione, tria expendi debent.

De Incarnatione prout dicit unionem.

DUplex in Christo unio. Non potest illa salvari sive entitate modali, illa modalitas non habebit rationem dispositionis; sed connotati determinativi. Formaliter unio hypostatica est ipsa natura humana, habens rationem Terminatæ, & persona Verbi, habens rationem Terminantis. Expenduntur plures in hac Materia responsiones Nominalium, non tamen illa modalitas habebit rationem partis. Priùs naturâ in executione, assumptum est totum, quàm partes.

De Incarnatione prout dicit Personam.

CHristus est quid compositum. Attendendo ad compositionem; quæ sit in ipsa persona, non potest dici, Christum, esse personam compositam, accipiendo autem nomen personæ, pro eo, quod evasit ex illa unione, seu pro toto hypostatico, sic persona Christi est quid compositum. Non est etiam in Christo tertia natura, ex duabus resultans. Ex hoc tamen, quod est, naturæ humanæ, esse unitam personam divinam, resultat aliquid tertium: quod appellari potest totum hypostaticum.

De unione prout dicit subjectum.

ETiam sanguis Christi fuit assumptus, circa quod examinantur auctoritates, & rationes, assumptus est autem totus. Sanguis effusus in passione, qui reassumptus est in corpus, fu triduo mortis hypostaticè unitus.

DISPUTATIONE V.

De consequentibus unionem.

TRia consequentia unionem discutiun scientia, sanctitas, libertas.

De Scientia Christi.

TRiplex in Christo admittitur scientia. Sci tiam beatam habuit Christus ab instanti conceptionis, vi cujus vidit præsentia, præte futura. Non potuit tamen Christus reddi sci scientiâ beatâ Dei. Scientiam etiam infu habuit Christus, cognovit illâ etiam res nat les, fuit illa quoad quædam objecta depend quoad alia, independens à phantasmatibus spectu aliquorum objectorum, supernatu quoad substantiam, semper, quoad mod Dantur huic scientiæ proportionatæ spe pluresné fuerunt, an una? Habuit Christus jus scientiæ, ab instanti conceptionis, adæ tum usum, si hunc usum non habuisset adæ tum, non potuisset tamen dici Christus i rans, nec in usu hujus scientiæ, converteb Christus ad phantasmata.

Scientiam denique experimentalem ha Christus, habuit & scientiam similem no dependentem à phantasmatibus, sed æque fectam ab infantia, ac habuit Vir, quon eam scientiam, quoad aliqua objecta, acqu bat Christus?

De Sanctitate Christi.

DUplex in Deo potest spectari sanctitas; ctitas hîc sumitur pro esse divino. Sa tate attributali formaliter non sanctific Christus. In principiis nominalium, unio, a pta secundùm quod dicit ipsam personam, ctificat humanitatem. In principiis modal non sanctificat ut quod; sed ut Quo. Quòd sona divina, prout distincta virtualiter à na divina, sanctificet, non rectè ex eo deduc quia est idem realiter cum divinitate. Si su tur persona Verbi prout distincta virtualit natura, tamen prout persona divina est, sanc cavit formaliter humanitatem, non tamen matur, non prout divina, cur, sanctificante ctitate increatâ, attributa non tribuant effec suum, formalem? datur per alios ratio, d per nos.

Divinitas prout condistincta à persona ctificabat formaliter, si per principaliùs sanc cat, intelligatur immediatiùs sanctificare sensu, principaliùs persona sanctificat, princ liùs natura, si hoc nomine veniat sanctifica per modum primæ radicis. Si quis negaret ctificari formaliter humanitatem à natura, se tueri posset?

S

Si ſumatur ſanctitas Chriſti, pro forma ſanctificante unita, hoc ſenſu humanitas Chriſti eſt infinitè ſancta, nec hæc ſanctitas, in ratione participatæ, poteſt eſſe major, datur major quoad modum communicandi. Humanitas Chriſti, condiſtincta à Verbo, non tamen ab illo ſeparata, æquè eſt amabilis, ac ſubſiſtentia divina. Sed non, ſumpta ſine hac conjunctione. Si ...n ſumatur conjunctum illud, ex humanitate & Verbo, nonniſi materialiter, non eſt objectum infiniti amoris divini.

Datur in Chriſto gratia habitualis, non eſt infinita ſimpliciter, eſt infinita ſuo modo.

Vi unionis hypoſtaticæ redditur Chriſtus ...cè impeccabilis. Humanitas aſſumpta, formaliter talis, non potuit contineri in voluntate ...ani; potuit materialiter ſumpta. Deleto ...cto, potuit Verbum aſſumere humanitatem ...uæ ante peccavit: ſed non indeleto, ca... per impoſſibile, uniretur ſubſiſtentia divina naturæ intellectuali, non deleto habituali ...cto, non poſſet dici Deus peccâſſe, præciſè ...e actionis peccaminoſæ, quæ præterijt.

Suppoſito per impoſſibile, quòd ſubſiſtentia ...i uniretur naturæ humanæ, mediâ ſubſiſtentiâ creatâ, & in peccatum incideret humanitas ...ta terminata: peccatum illud non poſſet ... ſubſiſtentiæ divinæ, tanquam cauſæ ſpe... Unio hypoſtatica poteſt ſtare cum fomite ... actu primo? poteſt item ſtare cum motibus ...imis, prævertentibus rationem, circa ob... non diſſona naturæ intellectuali, ſed non ... diſſona; nec cum habitibus vitioſis quà vi...unt, licèt poſſet cum illis ſtare, ſecundùm ... qualitates ſunt, abſolutè tamen loquendo ... poteſt cum illis ſtare.

De libertate Chriſti.

Chriſtus fuit liber. Non rectè hæc libertas explicatur, quia poſito etiam præcepto de ...ndo v. g. modus tamen Chriſti voluntatis ... nullo principio phyſico intrinſeco erat determinatus. Nec per hoc, quia potuit Chriſtus ...ere præcepti obſervantiam. Nec, quia ... erat determinatus ad circumſtantias mo... Nec, quia non erat determinatus ad cer... mortis inſtans. Vel quia potuit petere di...tionem. Suſtineri poſſet, Chriſtum liberè ...um eſſe, quia nec à ſua voluntate, nec à ... na divina determinabatur, ut nonniſi mo...eretur.

A...us planior modus libertatem Chriſti ex...licandi. Nempe, in primo ſigno rationis, ab... mandata Chriſto ſalvatio humani generis, non determinando modum redimendi. In ſecundo, vidit Chriſtus indifferentem voluntatem divinam, ut vel medio opprobrii, vel aliter ſalvaret mundum, remittique id ſibi ad electionem. In tertio, intellexit voluntatem Patris ad viam crucis, cum plena tamen ad electionem ipſius remiſſione. In quarto, determinavit ſe Chriſtus liberè, ad ſalvandum mundum per crucem. In quinto tandem ſigno, formatum præceptum de moriendo. Stat ergo libertas Chriſti in obſervando e. c. præcepto mortis, quia hoc latum eſt, nonniſi poſt præconſultam ejuſdem libertatem.

Chriſtus, non fuit capax præcepti de non peccando, circa ea, quæ de ſe mala ſunt. Fuit capax reſpectu eorum, quæ cæteroqui potuiſſent honeſtâ actione fieri, vel non fieri. Admiſſo tamen præcepto, circa prædicta, non debet admitti comminatio pœnæ.

IN APPENDICE.

De Communicatione Idiomatum.

Communicatio idiomatum ut ſic, accepta primò intentionaliter, eſt duorum unitorum in prædicatis, aliàs nonniſi huic propriis, vi unionis identitas, ſecundò intentionaliter ſumpta, eſt prædicabilitas, ſecundùm quam de duobus unitis, prædicata nonniſi huic propria, vi unionis, dicuntur. Duplex eſt communicatio idiomatum. Fundamentum illius unicum, unio.

Vi communicationis idiomatum, verè dicitur: Homo eſt Deus, Deus eſt homo. An id æquè propriè dicatur, atque, Petrus eſt homo. Poteſt de Chriſto dici, quòd ſit Verbum divinum, & homo divinus, & Deus humanus. Ly homo, dictum de Deo Chriſto, & aliis hominibus, quo ſenſu ſit prædicatum univocum? quo non ſit? Prædicatio hominis de Deo, & è contra, licèt non ſit in primo modo dicendi per ſe, revocatur tamen ad prædicationes, in quid. In hac propoſitione, Deus eſt homo, Ly Deus ſupponit indeterminatè, verificatur determinatè. Chriſtum eſſe creaturam, licèt dici poſſit. Non expedit tamen. Verè dicitur, Deus factus eſt homo, item homo factus eſt Deus. Quòd Chriſtus ſit humanitas & divinitas, quo ſenſu falſum? quo verum?

Prædicata concreta naturæ humanæ, aut divinæ, quomodo non conveniant Chriſto? quomodo conveniant? Abſtracta naturæ divinæ non poſſunt dici de abſtractis naturæ humanæ, nec è contra. De Chriſto dici poteſt, Ly incepit, cum addito, ſecundùm humanitatem. Imò & ſimpliciter.

FINIS.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0018825

